

Rosa Bonif

l. a ss n d s t r n n

l.
Rath Group 1896
160 l.

Handwritten text inside a rectangular box, likely a library or archival stamp, containing illegible characters.

ma már éppoly jellegetes, mint társainál, anélkül, hogy fogva tartanak társai képeinek emlékei. És ma már nem a természet apró részletei-gazsági-ból akarja a képet összerakni, mint elemereit multja idején, ma már ő is *a belső összhangot* akarja kihozni munkáiban. Vass Elemér oeuvre-jében ez a belső összhang a legértékesebb, mert ez a harmónia maradvékitalanul az övé : benne van az új, a megváltozott ember. Ez az új ember *ktivülről* jött a természetbe, azelőtt nem élt benne, csak vendég volt néha-néha, *most otthon van* templomában és így nemcsak megfigyelheti, de alakíthatja is. Ma már nem zúfolja aprólékosan a motívumokat és a részleteket, mint egy-koron ; most ő is *a nagy egységet* keresi és persze *nem lefestés, hanem kép-szerkesztés útján*. Gyakran még jobban köti ugyan a motívum, mint ahogy ez a belső látás és az absztrakció szempontjából kívánatos lenne s képfel-építéseinben itt-ott még kissé aggodalmas, de már egyre jobban felszabadul e megkörtöztettség alól. Elnő gyűjteményes kiállítása óta éppen legújabb képein szembevünő ez a bojdog felszabadulás. Most már egyre láthatóbb maga-megfelledekezéssel adja át magát egy tárgy és széles festőiiség varázsanak, hogy segítséggükkel tolmácsolja azt a belső harmóniát, mely a magáratálalás és az eredetjéves munka tiszta, mámoros örömeből fakad. És mindezt szinte

I.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Róna Főnök
Hobán

Útad

Peter magnus
Verecke v. 94. l.

Ronia Yörsel

Megserülb Faun

(Bronze)

~~A vitruvian~~

Im Apr 1932.

van der Veen.

Arnhemben 1657 után.

...torna szeli, melynek partjain
...mbos fák és különféle szerke-
...nelyet csolnakok élénkítenek.
...rman dolgoznak, egyben le-
...át és egyben ketten látnak
...Arnhem foglalja el, az épületeit
...öt, a magasban pedig négy
...felhőzött. Jelzése alól jobbra

— Lelt. sz. 4046. — Vétetett az
(1738–911), az 1911 november
és az 1911 december 14-iki
(1738–911) alapján 1911 november
...rdt Gusztávféle gyűjteményből

1911 november 12-én (1903–
1738–911). — Elszámoltatott
(1738–911) és 1912 január 8-án (199–
1738–911). a 10493– és 10644–912

III
581 (4046)
658 (549)

581

Róna József

from KTSO - 130.0.

RÓNA JÓZSEF: JÓZSEF ÉS PÜTFÁR FELESÉGE
ÁLLAMI ARANYÉREM 1909.

17. 1910. Szedő, Györgyi Éva. A magyar nyelvnevelés története. Budapest, 1910. 398 oldal.

18. 1911. Arvai, Géza. A magyar nyelvnevelés története. Budapest, 1911. 398 oldal.

Magyar nyelvnevelés története

Magyar nyelvnevelés

- 1. 1860. Bányai, Gyula. Magyar nyelvnevelés története. Budapest, 1860.
- 2. 1894. Vago István. Magyar nyelvnevelés története. Budapest, 1894.
- 3. 1895. Mészáros, Mihály. A magyar nyelvnevelés története. Budapest, 1895.

Magyar nyelvnevelés

- 1. 1896. Papp János. Magyar nyelvnevelés története. Budapest, 1896.

A magyar nyelvnevelés története Magyarországon

1. 1900. Bartók, Károly. A magyar nyelvnevelés története Magyarországon. Budapest, 1900. 100 oldal.

- 1. 1900. Eötvös, Károly. A magyar nyelvnevelés története Magyarországon. Budapest, 1900. 100 oldal.

2. 1901. Horváth, Endre. Magyar nyelvnevelés története Magyarországon. Budapest, 1901. 100 oldal.

- 3. 1901. Papp János. Magyar nyelvnevelés története Magyarországon. Budapest, 1901. 100 oldal.

- 4. 1895. Zemplényi, Endre. Magyar nyelvnevelés története Magyarországon. Budapest, 1895. 100 oldal.

- 5. 1890. Tóth, Endre. Magyar nyelvnevelés története Magyarországon. Budapest, 1890. 100 oldal.

- 6. 1890. Horváth, Endre. Magyar nyelvnevelés története Magyarországon. Budapest, 1890. 100 oldal.

- 7. 1890. Horváth, Endre. Magyar nyelvnevelés története Magyarországon. Budapest, 1890. 100 oldal.

Róna József
nóbiás

A főtér nyugati oldalán Róna József Kossuth-szobra hirdeti a szabadság eszméit. A csehék ledöntötték talapzatáról, de nem

76

törték össze. A magyarság a városháza pincéjében rejtette el és ott őrizte a felszabadulás napjáig, amikor ismét visszakerült régi helyére. Testvérmása a miskolci Kossuth-szobornak. Annak negatívjáról öntötték bronzba e monumentális alkotást. 1907-ben állították fel.

~~ky Sándor: I-III.
szel, 1910, 63-65 l.
dapest, 1905.
Balkán félszigeten.
930.
pesti 1938.
I.~~

csod

Gangel.

75, 76. l.

can

- Casanova: La donna senese del quattrocento nella vita privata. —
Siena, 1901. f
- Haraszfi Emil: Zene és ünnep Mátyás és Beatrix idejében. Mátyás
Király Emlékönyv, születésének ötszáz éves évfordulójára. II. köt.
Budapest é. n. 289—412. l.
- Molmenti, Pompeo: La storia di Venezia nella vita privata. VII-ik
kiadás. I—III. köt. Bergamo, 1928.
- Plattner, Felix: Der Sittengeschichte d. 16. Jahrhunderts, Lipsce, 1878.
Ungarelli, Gaspare: Le vecchie danze italiane nel uso del bolognese.
Róma, 1894.
- Schubring, J.: Cassoni. 2-ik kiadás. Lipsce, 1923.
- Sharp, Cecil J.—Macilvaine, H. C.: The Morris Book. London, 1911.
- Wactzold, W.: Dürer und seine Zeit. Wien, 1935.
- Dametz, Maximilian: Englische Volkslieder und Morisken Tänze. —
Wien, 1912.
- Götsch-Gardiner: Alle Kontraltänze. Wolfenbüttel, 1928.
- Lasch, Robert: Zur Geschichte des Gesellschaftstanzes in 18. Jahr-
hundert. Museion Mitteilungen, 1920.
- Prunières, H.: Le ballet de cour en France. Paris, 1914.
- Solerli, A.: Musica, ballo e drammatica alla corte medicea dal 1600.
al 1637. Firenze, 1905.
- Fuchs, Eduard: Die Frau in der Karikatur. München, 1906.
- Kahn, Gustav: Das Weib in der Karikatur Frankreichs. Stuttgart, é. n.

Róna József

irod. Lyka Károly =

Róna Szentkarolinai
szobra. Budapesti

Napló 1900. okt. 10.

1151. HÁROM SZÁRNYAS ANGYALFE

Deutsch, XVIII. Jh.

1150. SZOBORTALAPZAT, oszlopalakú,

chinesischer Art. Holländisch.

1149. LADIKA, kínai modoru, vörös és

Kleiner Salonschemmel, auf Rokokó

1148. KIS SZALONZSÁMOLY, rokokó

1147. LADIKA, trébelt rézveretekkel. Né

A. XVIII. Jh.

tor, die Allegorie des Frühlings. Italienisch, XIX. Jh.

es aranyozott fa, felhön ülő angyal kétkaru gyertya-
ei Wandleuchter, Holz, vergoldet, Engel halten den
VIII. Jh.

agott es aranyozott fakereiben. Barockstilus. — Zwei
schnittem, vergoldeten Holzrahmen. Barockstil.

aranyozott fa, barokk disszel, álló gyermek Jézus alak-
chin aus geschnitztem und vergoldetem Holz, mit der
terreich, XVIII. Jh.

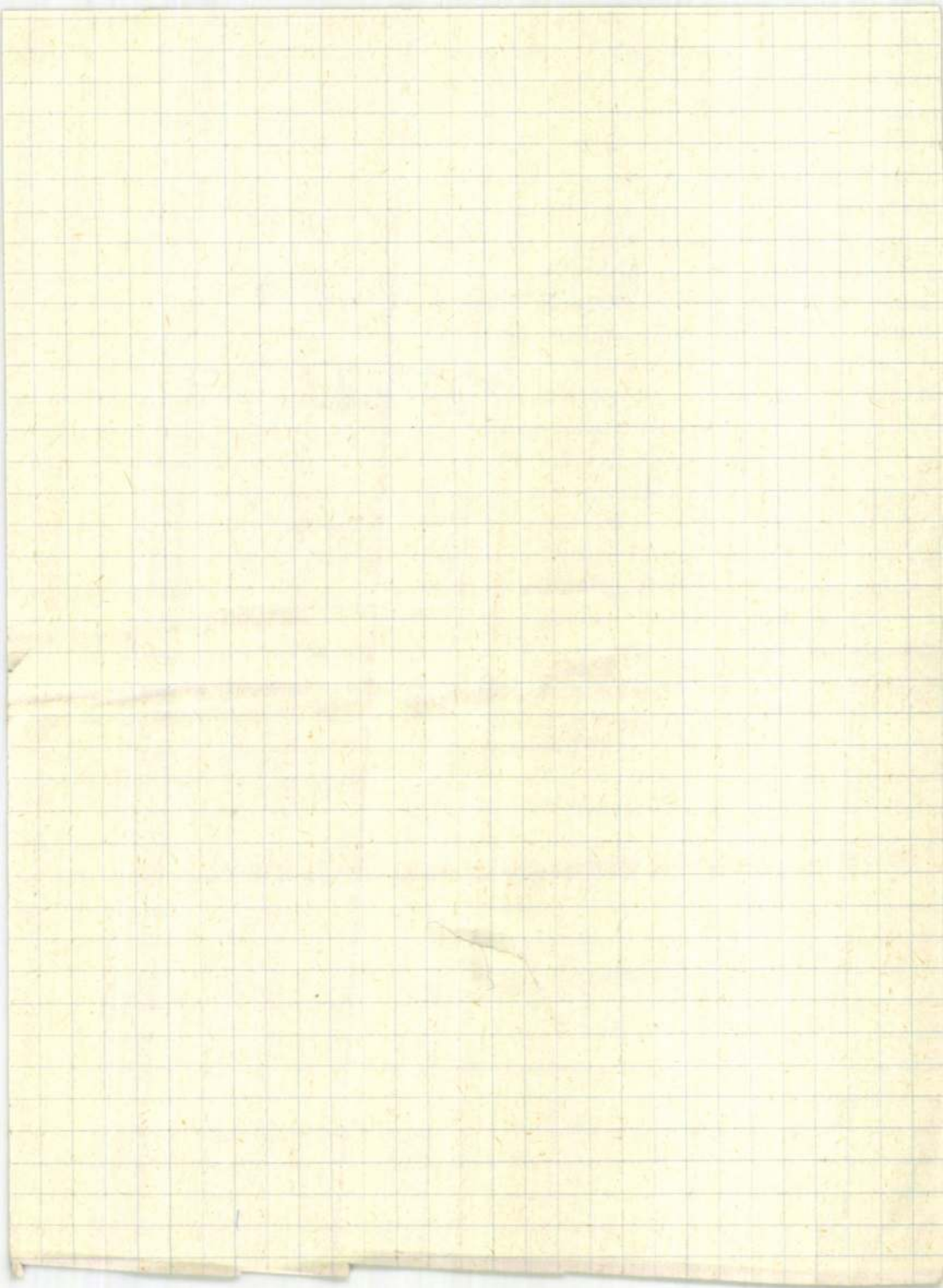
. . .Olasz. — Kassette, mit getriebener Kupferplatte.

süngökel. XVIII. sz. — Kronleuchter, 12 Armig.
Jh.

csüngökel. XVIII. sz. — Kronleuchter, 12 armig.
Jh.

gökel. — Vier Wandarme, mit geschliffene Glasehänge.

ökel. — Zwei Wandarme, mit geschliffene Glasehänge.

Geometrische Optik

Arbeitsblätter

szászaljai a legbütrabbak, kik az ostromnál elszéledtek. Most fedve a golyók ellen s az ellenségétől észrevétlenül, mindnyájan lehasaltunk és leskelődöttünk, mert Ióni nem volt szakad. A német ekkor, felhasználva a városban kintáló bajtársaink kesedelmezését, általános rohamot indított, s a hátulsó tömegek is ágyúikkal ugyancsak kezdek avaszkodni. Mi az egyenesen nekünk rohamot, néhány divisio gránátost bevártuk, mintegy 30 lépésnyire, mikor egy közlünk már tovább ki nem állhatván, kistűtötté a fejeiket. — mire aztán valamennyien sortűzvet adtunk. Hogy kötődtek erre vissza gránátos uraink! hogy törték egy-mást halottjaink, sebesülteken keresztül! hogy futottak csákok, borjút, fegyvert s mindent eldöbölve, — ezt el sem képzelhetik. — De most már nekem arról kellett gondoskodnom, hogy szászaljaiamat valahol felhaláljam, ez azonban a számtalan tömeg közt majdnem lehetetlen volt. Talán félóraig baramgoltam a hadseregnek mintegy félóránál is nyire elterjedt jobbszárnyam, míg végre a zűgő ágyúgolyók közt megtárgyaltam szászaljaiamat egy erdőaljban. Szepen előterdők feküdtek a hátráló ellenség egész csatározalánál. Most mi bevonnunk az erdőbe. Itt törtünk a végső tűz. Az erdők végén felállított ellénes tömegek mind sortűzzel fogadtak. Helyzetünk igen csiklandós volt, mert minden egyes golyót lehetett hallani, mint esőgöcs-zörgőt a falevelek között, vagy pedig kopogott a fákba ütődve.

De utoljára mi is eluntuk a kesedelmezkedést és úgy nekik robantunk, hogy azok, mint a csirtutottak szerteszét. Szép volt nézni, mint törték magukat elhulljaitk telen meink keresztül, mint vonszolták a hegyen csonka ágyúkat, s mi mindentünyomukban. Fajkúrtig nyugodtunk. Oszálynoztúk, a hol aztán le-nyugodtunk. Oszálynokunk jutalmul, hogy oly jól viseltük magunkat, szászaljaiunkat elszállásolni rendelté, mondván: «Dieses famosé Batalion wird einquartirt und verpflegt.»

Most pedig már szetünk új csata elebe, Komárom alá. S én élek és ép vagyok, hálá a magyarak nagy Isténnek, a ki abban a dühös harcban újra megvédett és kinek oltalmába ajánlja mindnyájukat, — hálá a vázi veresége után Lévnál átkelt Jablonovski herceget, — ki Götz tábornok eleste után és Rámberg betegségé miatt most ennek egész hadosztályát vezényelte, — Kalmárol, hol ez bennünket a túlparttól fogadni szándékozott, április 14-én le a Garam torkolatához Kéméndre rendelte. Nyilván azt hitte a lovagias bán, hogy Görgei vázi győzelmé után vajgy egész erővel, a rövidbe dunaparti úton Szobnak megy Komáromba, vajgy hogy Vácnál csupán az volt czélja, hogy egy elszigetelt osztrák hadosztályt megverjen s aztán visszafordulva Pestre törjön. A mint a követekezés mutatja, Bécsben Windischgrätz mellözése után Jellasiich vezéri tudományával eseberől-vederbe estek. Nekünk tal ért fel.

Wohlgenuth a Garam felsőbb vidékéről várta a Komárom fölmentésére közeledő magyar hadsereget, melyet imént megvertünk, egészen új hadtest Magyarországon; ellé- aljak Oltmützből adattak hozzá, a hol eddig az udvar őrizetére szolgáltak.

Wohlgenuth is csak legújabbban jött el az

KOMÁROM FÖLMENTÉSE.

1849 április 26.

Emil.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÁVASSZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

SAVAJAI JENŐ HERCEG SZOBRA HONA JÓZSEFŐL, A MŰCSARNOK ELŐTT.

olasz harczértől, hol ő nélkülözhetővé vált, miután: Olaszországban Carlo Alberto szard királyt Radezky tábornagy Mortara és Novara mellett már márczius 23-án és 24-én egy döntő csatában teljesen legyőzte, annyira, hogy ez ennek következtében le is köszönt a trónról és már fia, Viktor Emánuel — mint új szard király — kötté meg a béket Ausztriával. Szóval az olasz háborúnak vége!

Szóval az olasz háborúnak vége!

segeret, mely véleményét részint Windischgrätz, részint pedig Jellasiich vezérkarának főnökei megerősítették. Csakhogy Wohlgenuth csapatjai, mihelyt harczonak Nagy-Sallónál keresz- túll törtetett, őt féle is szétszaladtak; egy rész a felső Zsitvához Verébely felé; a zöm Surány és Ersekújvár felé, egy negyedik része Komáromnak, hol az ostromzárhaddal egyesült; végre tekintélyes rész Párkány-Esztergom felé. Elsajátásgos tümenény okát elmondták nekünk a fogságba került osztrák főtisztek. Mikor április 18-án este a császári csapatok segéd-tiszteit a vezérkari irodából átvették a másnapra való rendelkezéseket, feltűnt nekik, hogy a hátr- lási vonal szabályszerű megjelölése hiányzik belőle, mely nélkül hadműveleti intézkedés nem is képzelhető. A segéd-tisztek alázatos megje- zésére aztán Wohlgenuth altábornagy azt találta felélni: «Uraim! holnapról fogva nem léteznek többé hátrálási vonal!» A nagy-sallói nap (április 19) tehát egyebek közt azon véres lezketé- is foglaltja magában, hogy habörvben soha sem szabad senkinek magát elbizni, és soha sem kell az ellenséget kicsinyelni. A fogoly tisztek azt is beszélték, hogy a Gar- ramnál egy Esztergom- tól föléle vonulni ren- delt segédhadnak is kel- lett volna Wohlgenuth- hoz csatlakoznia.

Es csakugyan — Gass- pdt tábornok midőn az április 19-én Nagy-Sal- lónál szétvert császári hadnak Esztergom felé elszakadt részét 20-án keményen üldözne, utja- ban tekintélyes új ellen- séggel találkozik szem- közt, mely Esztergomtól kiindulva, a Garam jobb partján föléle már Ké- méndig haladt s a Gás- pár elől menekülő vert csapatokat oltalmába fo- gadja. Gasspd. Pollenberg és Kossuth Sándor megtá- madták ez új ellenfél és visszaverték a párkányi hidra. Esztergomban te- hát van ellenség. A Duná- hidját tüzéség védi.

Nehogy Komárom föl- szabadítását és Görgei bevonulását az erősség- ségnek kitorkolása hát- ráhassza: Gasspd. parancsot kapott a Pötenberg- és Kossuth-hadosztályok- kal Esztergomnak arczot vetve, mindaddig Nána színonalján csatarend- ben megmaradni és az ellenségnék a hidon át- kelését megakadályozni, míg csak a Knehy-hadosztály, mely Vácra érkezik és Gaspárt ezen feladatban Nánán fel nem váltja.

Április 22-én új látzot, Esztergomban az ellenség erősbitéseket kapott és a párkányi partra átkeléshez és támadáshoz készült. Gás- pdt készen várta. A támadás azonban elmaradt. Hiszen távcsővel láthatták Gaspárt lovasságának és útegeinek, valamint zászaljaiinak hosszú vonalát. Arról pedig, hogy ezek miként szoktak verekedni, szavahihető tanuk előadásból tudó- másuk volt.

Április 23-án hajnalban megérkezett Knehy hadosztályának eleje Vácra. Esztergom átele- nében és fölvalította Gaspárt, ki már e napon Görgei parancsára hadteste elejével és hadi szállással Batorkecsiben van éjszakára — az Esztergom mellől Komáromba vezető legrovi-

A benne levőket!
Fogytán van a félény, de
Végző rohanásra,
off a szurony,
Kegyelem csapásra!
Eltő az ellen riadvia oson;
Mar visszabuvitk, mekérül
Kérgeti, szorja szét
Öket a hős honvédi!
Sapkája piros,
Ruhája piros,
Rajta ömölte vértől;
Az arca piros
Győzedelem gyönyörűtől!
Szétnéznek a hősök,
A bátrak, erők:
Mienk ez a város! Mienk
az erősség!
Hol van az ellen? Hova lett
Magyarok Istene, tied a
diesség!
Itt szomorn foglyok,
nema halottak—
Off a menekvők, bujva
szaladnak—
az oromra,
Honnán az ellen agnyi forka
Hevernek amott —
Bomblát hanyja;
Nyomulnak előbre;
—
Agylak közlebe;
Ez it a halálba!
De lecsap a társa
A tüzeltőre
Ot továbbvel!
Mienk a sok agyu! Mienk
az erősség!
Keletré? Nyugatra?
Ha erre, ha arra,
Magyarok Istene, tied a
diesség!
N!, hirtelen ottam,
Mint egykor a birnami
erdő —
Hova akaryuk!
Gát minden előttünk!
Győztünk!
Régi bú, régi panasz:
Móhacs buja, csitult!
Nem retten a honvéd,
Szegezve hatalmas, eles
szuronyát!
Rajta! Hajh rajta,
Mienk a szabadság!

Mindenki kegyelettel tekintett e fölolvadás
alatt Simkovits János felé, ki ma a meggyének
köztszerteiben álló főbírája, s a ki mint főhad-
nagy a barsi zászlóalj hős küzdésének cselekvő
részesé volt, s a szabadságharrazot annak bete-
jéséig végigküzzdötte.

Az oda elhangzása után Simonyi Béla alis-
pan szép beszéddel elhelyezte az oszlop a
megye közönségének babérkoszoruját. Majd
Leidenrost Laszlo lépett a szónoki állványra s
hazafias beszédet tartott, melyet a közönség
lelkese elfiznessel fogadott. A beszéd után a
megye előkelő hölgyei Kazy János és Simonyi
Béla né vezetése alatt helyezték az emlékre a
ünnepléi utolsó szónoka Persay Ferencz volt,
ki Nagy-Salló közönsége nevében ünnepléte a
hősök emléket s a fenyves diadalt, s beszéde után
Nagy-Salló város hölgyei koszorúzták meg az
oszlopot.

Az ünnepléti társas-ebéd követte, melyen
500-at meghaladó számban vettek részt. Az
ebéd során Kazy János főispán mondogta az
első felköszöntőt ősi szokás szerint a királyra,
Táviratiilag üdvözölték Damjanics Jánosnak, a
nagy-sallói győzőnek özvegyét. Az ünnepléti
népünnepe fejezte be faklyásmenettel, tüzijűtök-
kal, kivilágítással.

A NAGY-SALLÓI CSATÁRÓL.

Büttner Emil levele.*

Szt.-Peter, 1849 ápril 21.

* E közleményt B. Büttner Lina feles írónknak követ-
kező sorával vettük:

Mellickek egy levelet boldogult Emil bátyánktól,
ki mint testvéreink közt a legidősebb, de alig tízen-
négy éves fia, vett részt a szabadságharrazban. A levele
és nagy gondnal nevelt gyereket, 48 nyarán berándult
nevelőjével, Pancezak Mátéval (ki később az alkotmány
visszanyerése után Arvamegye főjegyzője lett), Mis-
kolczra, hol nevelője beállt tüzérnek, de Emmilt gyöngé-
gyermeknek nézték s nem akarták bevenni, hanem
insátt és kocsisát besorozták. Ezt bátyánk oly szé-
gyennek vette, hogy kétségbeesett könyörgéssel kije-
lentette, hogy megöli magát, ha be nem veszik. Dnye
sok közet. Aztán leküldték Verseezre, Eberhtemp-
lomba, a rizek ellen. S ő haza mindent megitt. Mi-
ven a rizek ellen első csatától a világsosi fegyver-

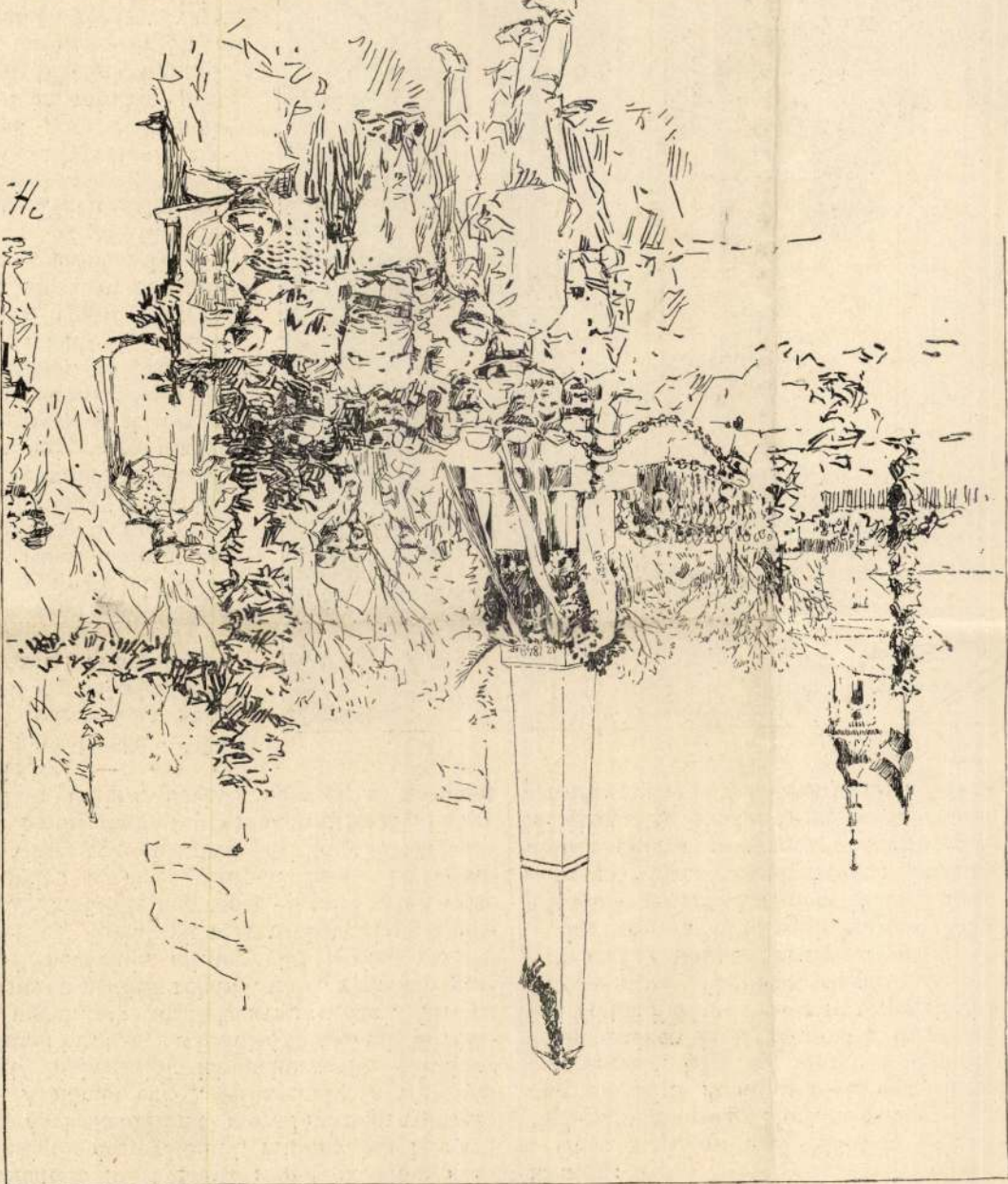
Kalmára jöttünk, hol a Garamon régtörté-
hidon keresztül másnap Lore mentünk. Azon
napok alatt még a vizen tli jártunk, láttuk az
Schulcz egész dandárja, élen a 17-dik zászlóalj,
mindnyájan előre a golyózápór daázára. Ha-
romszor verték vissza csatárainkat, míg végre
Schulcz egész dandárja, élen a 17-dik zászlóalj,
utána a Don Miguelek közül egy zászlóalj s a
19-dik zászlóalj. Előttünk legelő, rettenthe-
telen bátorságu dandárnokunk, Schulcz. Mint
az eszeveszettek rohanat meg a városot, hol a
házak s kertések mögött és padlásokon nyoloz
zászlóalj ellenséges katoná volt elhelyezve, s
miniket iszonyú sortűzzel fogadtak. En száza-
dommal a főmeg élen, az első közt törtém be
a kertánczokon. Közülünk mindenfele elesetek
az emberek. Ezek közt volt, mint még este
megtudtam, a derek *Hannu Ernst* főhadnagy,
felejtetheten emlékü barátom és századpa-
ranasnokom.

Sokáig tartott, míg a kétségbeesetten lövöl-
döző ellent jó állásaiából kikérgethetők. De a
fölgyomossan meg-megújított roham s különösen
a 17-dik zászlóalj oroszai bátorsága, a majd-
nem lehetlent is lehetővé tette. Öröm volt
látni, mint ugriáltak a dühös katonák egymás-
után keresztül a kertéseket, mint üttek a kony-
hákba, eszüköbe menekő németet, míg végtére
a többi zászlóalj elöngyomultával, sikerült az
ellent az egész városból kihajjani.

Mindjárt az első roham után, egy fakertés
mögé posztiroztam magam, de nem foghattam
fel, mért, hogy ha a kertés mögüli egy kissé ki-
dugtam a fejem, mintha csak rajzó méhkörpöbe
dugtam volna be, úgy zúgtak fejem körül a
golyók. De rájöttem a dolog nyitására. Mert még
mindig a 9-dik zászlóalj veres sapkám volt
még, a többinek pedig körültem mind kek sap-
kaja, vagy csakója volt, azért csak engem veit
czelba az ellenség. Lebuktam hát s a veres sap-
kát kifordítva rohamtam tovább. Végre oda-
hagyva a harcz hevében ellanukat s maradozni
kezdő emberemet, az épen frissiben előrenyo-
muló régi bajtársaimhoz, a 9-dik zászlóaljhoz
csatlakoztam, s velők a várost kétfélehatáso pata-
kon keresztül a túlélen, egy eleven sövénygyel
sűrűn bentől mely árokba vonultunk. Nem
sokára jötték még utánnk, mintegy tíz más

ÜNNEPLÉY AZ 1849 ÁPRILIS 19-IKI NAGY-SALLÓI CSATA EMLÉKOSZLOPA ELŐTT.

Fénykép után rajzolta Hary Gyula.

Rona József

Róna József

Ujv. 1901. 505. p

A szegedi Kossuth-szobor. A szegedi városi tanács a városban állítandó Kossuth-szobor elkészítésére megkötötte a szerződést Róna József szobrászsal, ki a szobor mintáját a napokban fejezte be. A szobor talapzatán négy mellék-alak lesz; Kossuth főalakja 3 méternél magasabb. A felírás Kossuthnak Szegeden mondott beszédéből a legelső szavak: *« Szegednek népe, nemzetem büszkesége. »* A szobor elkészítéséért és felállításáért a város 40,000 koronát fizet. Róna egyuttal kezességet is vállalt, hogy a szobor 1902. szeptember 19-én leleplezhető lesz. A tanács az előmunkák fedezésére 16.000 koronát utalványozott ki a művésznek.

... CAROLINE ERVILLOVA ...
... GEORGE F. GAVRIY ...
... AND ...
... ESSIE ...

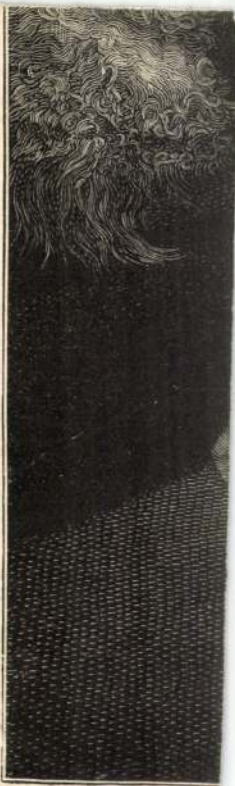
Róna Vörf

relictjei a Gellét
furdó épületén

Thirring Pp

158. p.

anta.
don Paris Borbone.

T.

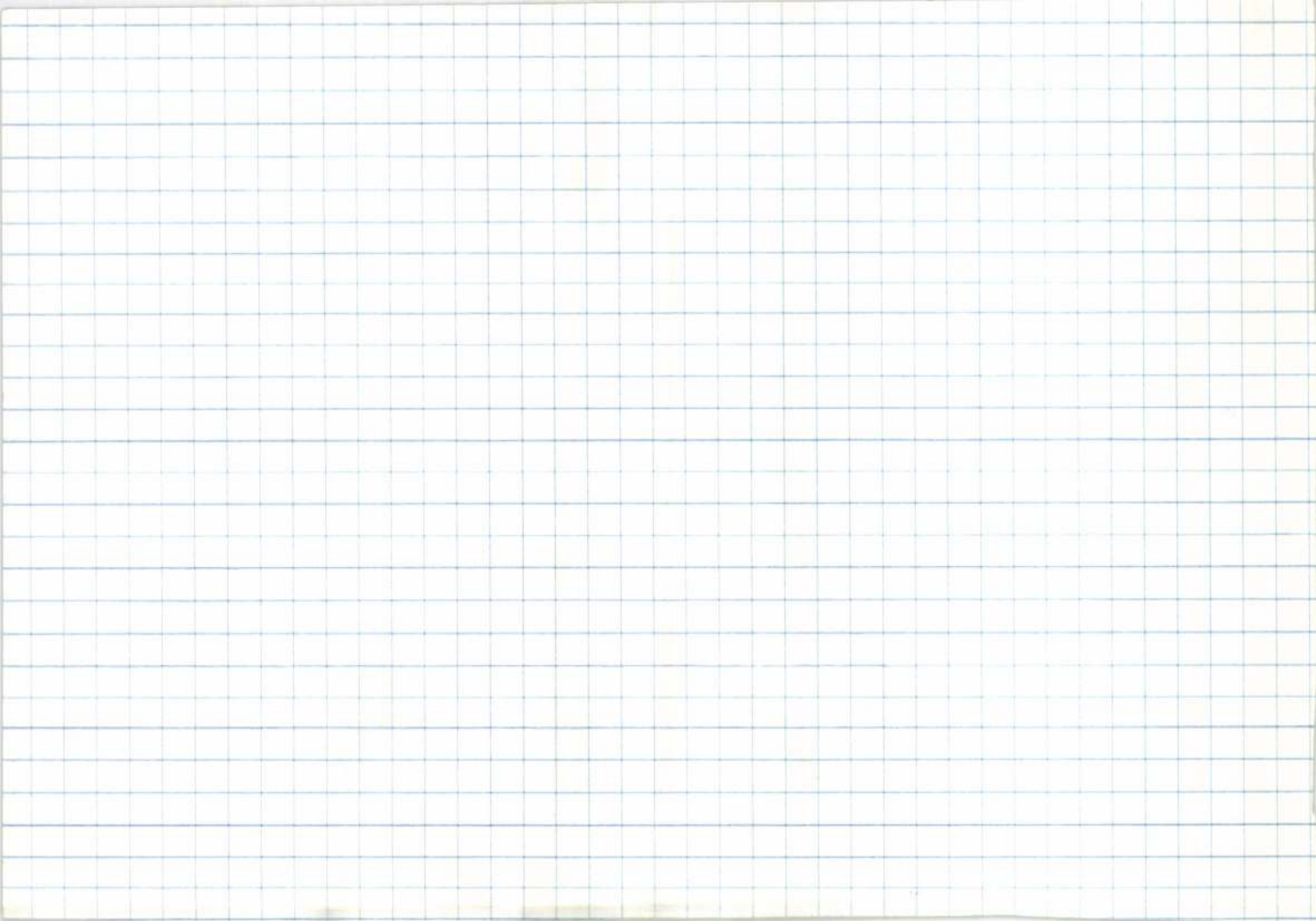
Róna József

nébrán

a Vigorizhai hon-
okrotain Kispaludy
Károly és Csiky György
mellnébrái

Thirring Péter

78. l.

Domestic problems
superior.

RÓNA JÓZSEF

94 A Faun vadászik

Bronz 400.—

Bencsik Tais
H. kiáll. Ecs.
1927.

164. POMPON, FRANCOIS: Liba.

Róna József

Egy jótékony nő szobra. A főváros jótékony egyleteinek mozgalmában, főképp a szegény és árva gyermekek segélyezésében, *Bischitz* Dávidné urnő neve és odaadó buzgósága soha sem hiányzik. Ezért több jótékony egyesület elhatározta, hogy mellszobrát fölállítják a szegény gyermekkert-egylet akácfa utcza helyiségeiben. A márvány szobrot Róna József fiatal szobrász sikerülten készítette el és e hó 10-ikén ünnepélyesen avatták föl.

Vas. up. 1889. 754. l.

Faint, mostly illegible text, possibly bleed-through or ghosting from the reverse side of the page. Some words like "Köcsög" and "Köcsög" are faintly visible.

07

2516

Róna József szobrászművészt, m. kir. kormányfőtanácsost, a Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége elnökét, a csehek által ledöntött rozsnyói Kossuth-szobor újrakészítésével, restaurálásával Rozsnyó városa megbízta; a szobrot június 25-én leplezték ismét le, a felvidéki magyarság lelkes részvétele mellett.

Képzőművészeti Közlöny

1939. I. n. 10. l.

8

9

Ny. 930. VIII. 13.

Róna József

Pénteken nyílik meg az egyházművészeti kiállítás

Nagyboldogasszony napján délelőtt a Nemzeti Szalonban megnyíló modern egyházművészeti kiállításon a festőművészeteken kívül az iparművészet is képviselve lesz.

Különösen imponáló tömegben vonultak fel az egyházi szobrászattal foglalkozó magyar művészeink. *Dankó József, Horváth Géza, Farkas Zoltán, Bory Jenő, Kóbor Henrik, Varga Ferenc, Végli Klára* művein kívül a római magyar művészeti akadémia tagjai közül *Witt Tibor* és *Borzai Szuchy Ferenc* szerepélnek az egyházművészet körébe vágó alkotásokkal. A kiállítás szobrászati részének eseményszámba menő darabja Róna József hatalmas kompozíciója, amely 26 Árpádházi szentnek és boldognak pompásan megoldott szoboresoportozata a magas trónon ülő Patrona Hungaria körül. Az ezüstben, aranyban és emailban kivitelre kerülő szentek főalakjai a lovon ülő *Szent István* és *Szent László* királyok, valamint a kompozíció két élén álló *Szent Imre herceg* és *Szent Gellért püspök*.

A kiállítás ünnepélyes megnyitására a rendezőbizottság *Klebelsberg* Kunó gróf vallás- és közoktatásügyi minisztert kérte fel.

sütéses Budapest idejára e rideg, kellemetlen helyre, nézni a borzasztó jelenetet, a melyet egy tegnap még ismeretlen nevű művész festett. Ma pedig Thorma János — így hívják a vértanuk bátor festőjét — elismert kitűnő név, az egész fiatal gárdában a legerősebben hangzó. Napilapok hasábjait írják a munkájáról, kollégái ünneplik, bankettek rendeznek a tiszteletére, politikai pártok agitációt indítanak, hogy a képét megvegyék, az Orczy-ház kopott bálterme tele van — áhítatos nézőkkel.

Nagy succeshez ily gyorsan régen jutott valaki nálunk. De a dicsőségre bőven rászolgált a huszonhatéves Thorma János. A témáért, a mit választott, magáért a felfogásért is, a mivel ezt a tárgyat megfestette. Nem borzalmat pingált, hanem egy szívet tépő hangulatot elevenített meg oly merészséggel és invencióval, a milyenre Munkácsy óta nincsen példánk. Október hatodika, a legnagyobb gáztett és egyszersmind a legnagyobb gyász napja így lett a magyar művészet egy új és kiváló dicsősége.

A képről is, festőjéről is sok mondani valónk lesz még, most csak annyit, hogy azok, a kik e lázas napok száz látóivaliban gyönyörködnek majd, ne feledkezzenek elmenni a bálterembe is — a vértanukhoz, egy könnyet ejteni.

Róna József legújabb alkotásai. Komárom városa azzal ünnepli meg a milléniumot, hogy hős védőjének, az 1848-i szabadságharcban Klapka György tábornoknak emlékszobrot állíttat. A szobor elkészítésével Róna Józsefet bizta meg, azt a geniális művészt, a kinek minden egyes alkotásában megszólal a költészet és az igazság. Abban a szoborműben is, a mely a szabadságharc egyik legkimagaslóbb epizódját örökíti meg. Klapka férfias alakja egy sánctöréden áll, bal lábánál ágyúcső hever, egyik keze fogja a kardot, míg a másik ökölle szorulva, hirdeti a vasakaratot, a mely nem hajol meg semmi balsors előtt. A kissé dacosan hátravetett fő és a nemes elhatározásban lángoló szemek hirdetik, hogy ezt a hőst nem csupán a katonai fegyelem lelkesíti, hanem még inkább a haza hő szeretete. A viselet korszerűen hű, az egész alak stilszerű és csak a lengő köpenyeg afféle poetica licencia, a melyet a művész megenged magának a nagyobb hatás kedvéért. A szobrot a komáromi városház előtt állítják fel még a nyár folyamában és ezzel megkapja méltó, férfias pendentjét a híres komáromi szűz, a ki a monda szerint azzal jelképezi a vár bevehetetlenségét, hogy fűgét mutat az ellenségnek.

Együttal bemutatjuk Rónának másik

két alkotását, a melyek a milléniumi kiállítás alkalmából az új műcsarnokban közszemlére lesznek kitéve. Az egyik allegória, a másik genre. A *vendégszeretet* egy bájos nő, a ki két kezével mutatja, hogy szívesen látja a vendéget. Ruhája fodraiban félig elrejtözve egy kedves gyermekalak, a ki hegedűt és vonót tart. A *kis türelmellen* egy síró gyermek, anyja ölében, a ki emlőt nyújt neki, de a lurkó nem győzi bevárni a táplálékot, hanem a maga módja szerint rakoncátlankodik. A népies zamat, a mely az egészen előmlik, mutatja, hogy Róna József bele lát a nép lelkébe és ennek a genrenek is hivatott művelője. A művész harmadiknak kiállította még Bánffy Dezső báró mellszobrát is és a kik látták kénytelenek bevallani, hogy a miniszterelnök a megszólalásig híven van eltalálva, a mi tudvalevőleg nála nem a legkényelmesebb pozíció. De a csendes, kissé ravasz mosoly, a mely az államférfiu ajkait körüljátsza, arra enged következtetni, hogy meg van elégedve a művészszel és — saját magával.

Harminckilenc év előtt.

— Az uralkodó pár első látogatása nálunk. —

Lobogódiszben úsznak az utcák és fényárban tündöklök az ország fővárosa. Eljött a koronás uralkodó pár, hogy a király személyesen megnyissa az ezredéves kiállítást.

Epen most, ez év májusában van annak harminckilenc esztendeje, hogy király ő felsége, akkor még csak osztrák császár, először hozta magyar földre fiatal nejét, a bajor Erzsébetet, a kit mint Magyarország nemtőjét, védőangyalát fognak említeni a jövő ezerév történetírói.

Húsz éve búbajos harmatos szépségében ragyogott az ifjú fejedelemszony, és még soha bánat könyűje nem fátyolozta akkor bársonyos szemének fényét.

Az uralkodó-pár hajón jött, s Visesgrádnál pécsujfalusi Péchy Ferene helytartósági tanácsos, Pestmege akkori főnöke, a megyei nemesség küldöttségével fogadta a Pestmege határába ért császárt és császárnét.

Béctől idáig csak Komáromban állt meg előzetesen a hajó, a hol Véry József fölszentelt püspök fogadta az uralkodó párt, a kik aztán a híres *bevehetetlen* várat szemlélték meg.

Midőn a hajó Budapestre ért, ágyúlövések dördültek el a Gellért ormán, s midőn a felségek partra szálltak, az összes harangok megszólaltak a város tornyaiban.

A budai várakban Szcitovszky János hercegprimás üdvözölte az uralkodópárt, mire a fiatal fejedelem, noha kissé törve, de mégis magyarul szóról-szóra ezt válaszolta:

— Örvendek, hogy ezúttal ismét idejöhettek, a császárnénak e szép hazát megmutatni és személyesen meggyőződni szerett Magyarországom állapota és szükségei felől.

A testvér-főváros ez alkalommal ünnepi díszit öltött, noha, a történelmi hűség kedvéért lehetetlen elhallgatni, hogy ez a díszítés inkább *parancsszóra* történt és *hivatalos* színezete volt mindennek.

1857-ben még erősen duzzogtak a hazafiak s a szabadságharc utáni *költőkorszak* nagyon is élénk emlékezetben volt.

Az akkori budapesti hódolati jelvények legszebbike volt az a diadalkapu, mely a Nagyhid-utcának a Dunára szóló nyílásán — az Angol királynő-szálló és a régi német színház között — épült.

Ezen át léptek ki ő felségeik a hajóból *Pest főváros* territóriumára.

Ez a diadalkapu három ívből állott, melyek közül a középsőt, kocsik, a két szélsőt gyalogosok számára készítették.

A lánchid oszlopai mind be voltak vonva nemzetiszínű posztóval és óriási zászlók, a birodalom minden nemzetének zászlói — lengtek hosszan alá. A négy oszlop fölkeit négy jelvényes alak, művész, tudomány, ipar és kereskedelem töltötte be. A középső boltív zárókövében géniusz állott, arany szalaggal kezében, melyen következő betűk A. E. I. O. U. — *Austria erit in orbe ultima* — valának olvashatók. A középső kapuív koronáján ragyogott Pestvármegye cimere.

A diadalkapútól jobbra és balra a Dunapart összes házai teljes díszben pompáztak, melyek közül ki-tűnt a legközelebbi két szomszéd: a régi színházépület és az Angol királynő-szálló.

A régi színházépület különösen a zöld ágak egész erdeje, a zászlók sokasága, a császár és császárné ki-világított arcképei tették impozánsá.

Az erkély telve volt délszaki nő-vényekkel és itt foglaltak helyet a helytartóság előkelőbb hivatalnokai-nak nejei és főtisztneik.

Közvetlen ez előtt az erkély előtt két hatalmas árboc emelkedett, telve apró zászlókkal, virágfüzérékkel.

Kissé távolabb állott a hódolati sátor, melynek selyembaldakinja alatt fogadták ő felségeik *Pest város* hódolatát. A *Széntéren*, mai Deáktér, állott a pesti izraelita hitközség diadaloszlopa, tetején ő felsége arcképe, lobogóktól körülveve.

Gyönyörűen volt még díszítve a *Lloyd*-épület. Előtte *Pannónia* szobra állott. A szobrot négy, alacsonyabb oszlop környezte, melyeken a különböző kereskedelmi szakok allegorikus képei voltak láthatók, megfelelő magyar fölírásokkal.

A budai parton a lánchíd és az alagut-téren két tizenegy öl magas torony állott, melyet zászlók, virágok és az uralkodópár arcképei ékítették.

A kivilágítást kocsin nézték ő felségeik és lassu lépésben nyitott hintón hajtottak át a fényárban uszó városra.

Róna József

A legszebb, legjobban gondozott és mint Barsay írja: legméltóságosabb nyári elszóródásra való helye Pestnek a báró Orczy-család kerte volt, akkor, — a mult század végén — jó messze a várostól.

Ezt a kertet minden évben nagy költséggel díszítette föl a tulajdonos és szebbnél-szebb virágok és növényzet kínálkozott a városi forróságtól és portól elfáradt szemnek.

Ide eljött gyakran maga a fiatal nádor, József királyi herceg is, második nejével, a különösen bájos Hermina királyi hercegnővel.

Az uraságok mind kocsin jöttek és a fogatok kint várakoztak a rácsos kapunál, a melyet Florának, a virágok istennőjének szobra ékesített.

Itt gyültek össze a pesti és budai oldal előkelőségei, dámák, tisztek, vagy hivatalnokok és a polgárság, mely: amazoktól illendő módon elkülönítve mulatott. A polgárság innen, kivált a husvét előtti időszakban, sűrűn kereste föl a nem messze lévő

kalvária-hegyet és a lányok és asszonyok virágokat helyeztek le a stációknál.

A kert egyik negyedében volt az úgynevezett rondella vagy rondó.

Körbe ültetett, árnyat vető platánok voltak ezek, és a fák alatt finom szalmából font karos székek álltak: az úri rendek kényelmeességére testi fáradságaik kipihentetésére és némi-némi tsekély tsevegésre.

Ezek alatt a fák alatt ült gyakran Orczy Lőrinc is, vendégeül látva az akkori irodalom úttörőit.

Így mulattak azon a régi Pesten, ha jött a tavasz lanyha szellőivel, játszi sugarával, virágaival, azok a régi emberek, a kiknek pora immár elvegyült azoknak az óriási bérkalitkákknak a malterével, a melyekben mi élünk, nevetünk, sírunk, búsulunk, örvendünk, szeretünk és szenvedünk, mi, az új Budapest modern emberei.

CAGLIOSTRO.

De kár megvénülni!

— Jókai legújabb regénye. —

Ez a regénycím úgy hangzik, mintha rejtett panaszként törne elő a nagy író szívéből. Pedig ha valakinek széles e világon nincs oka bánkódni a miatt, hogy a sors nem ajándékozta meg örök ifjúsággal az emberiséget, úgy bizonyára Jókai Mór nélkülözheti a bánat e mélabús dalát. Szíve, lelke, kedélye és fantáziája még mindig olyan fiatal, mint ötven esztendővel ezelőtt és a Hétköznapiok, e legelső regénye, sem dicsekedhetik több üdéséggel, nem gazdagabb ragyogó ötletben és nem köti le jobban az olvasó érdeklődését, mint az öreg költőnek legfiatalabb műve. Csupán egyben figyelmeztet minket az idő haladására, abban a tudatos művészetben, a melylyel most a tollat kezeli. Mint a Hegyalja nemes bora, az ő alkotásai is nyertek zamatban, gazdagabb humorban, élesebb megfigyelésről tanuskodnak és a mint ő az embereket rajzolja, meglátszik alakjain, hogy nem pusztán a csapongó fantázia már az inspirálója, hanem a legnagyobb mester: az élet.

A De kár megvénülni hőse egy magyar Faublas, de sokkal több benne az erkölcsi tartalom, mint a Louvet lovagjában. Nagyon szereti az asszonynepet, virágról-virágra száll és magába szívja, a hol csak teheti, az édes ajkak mézét. Hanem az ő kalandjai korántsem sikamlósak, inkább csak a könnyed tréfa mezét viselik, nemcsak a boudoirok félhomályában hős ő, hanem az élet küzdelmeiben is megállja a sarat, a nélkül, hogy valaha bepiszkolná magát. Nem mondom éppen, hogy fiatal lányok

kezébe való ez a regény, de elolvashatja veszedelem nélkül minden fiatal asszony és férfiú. A Jókai költészete és csodálatos humora még a szerelmi kalandok kissé fullasztó légkörét is megtisztítják.

A Faublas-ban is van Nemezis, épp úgy, mint a Jókai regényében. Wenn das Laster sich erbricht, setzt sich die Tugend zu Tische, tartja a német közmondás és mindig úgy volt a földi dolgok sorrendjében, hogy az erény

Meteorológiai pavillon.

csak akkor jutott szóhoz, mikor hatalmas antagonistája, a csábító és vonzó külsejű édes szerelmi bűn teljesen kibeszélte már magát. Jókainál sohasem rikoztó sem az egyiknek, sem pedig a másiknak hangja, nem csap át baritonból az idő előtti vénülés rekedtségébe, mint Louvetnél, hanem mindig harmonikusan és fiatalosan cseng, azonfelül a Jókai Faublas-ja nem szorul még rá a nagybőjtre, hanem a zajos farsang elmúltával is megóvta szíve meg gyomra egészségét. Csakis arra a tudatra jutott a bölcs megállapodás korában, hogy a szerelemben több az egy asszony, mint a hét. S ebben a

korban, a midőn más emberfia már lassanként a kandallóba dobja a régi liaisonok hősnőinek arcképét és féltett róli hajfürtök csupán arra emlékeztetik, hogy ime a kopaszodásnak egyik főoka, ebben a korban esik meg rajta, hogy egy bosszuálló női kéz összegyűjti körülte a régi Flamme-kat, az egykori idillek már erősen hervadó virágait. Ha ez nem Nemezis, akkor merem állítani, hogy a görögök reváns-istennője sohasem háborgatta még a vénülő Don Juanok ebédutáni álmát!

T. R.

A mulató Budapest című kötet fog jövő héten megjelenni Singer és Wolfner kiadásában. Szeretreméltó oldaláról mutatja be a mi szép fővárosunkat. Szerkesztette Lenkei Henrik és az egyes cikkek a legkiválóbb magyar írók tollából valók. Mutatványul közöljük a megjelenő kötetrel egyidejűleg Herczeg Ferenc cikkét: Zsírok és zsúrlátogatók. A kötetre még visszatérünk.

A vértanuk.

Feljött Budapestre — az ünneplő Budapestre — egy fiatal piktor és hozott magával egy óriási vásznat. Az aradi vértanuk kivégeztetését festette rája, ezt merte tenni, sőt a diadalmas és boldog fővárosban ki is tette közszemlére, egy nagy, kereskedőházban, a király-utca sarkán, a félelmes Károly-kaszárnyával szemben, egy bálteremben.

Gyászszal vannak most díszítve e tánc terem falai, fekete szöveggel leborítva a tükrök és a mulató, nap-

Róna József

Vas. Újs. 1890. 690. l.

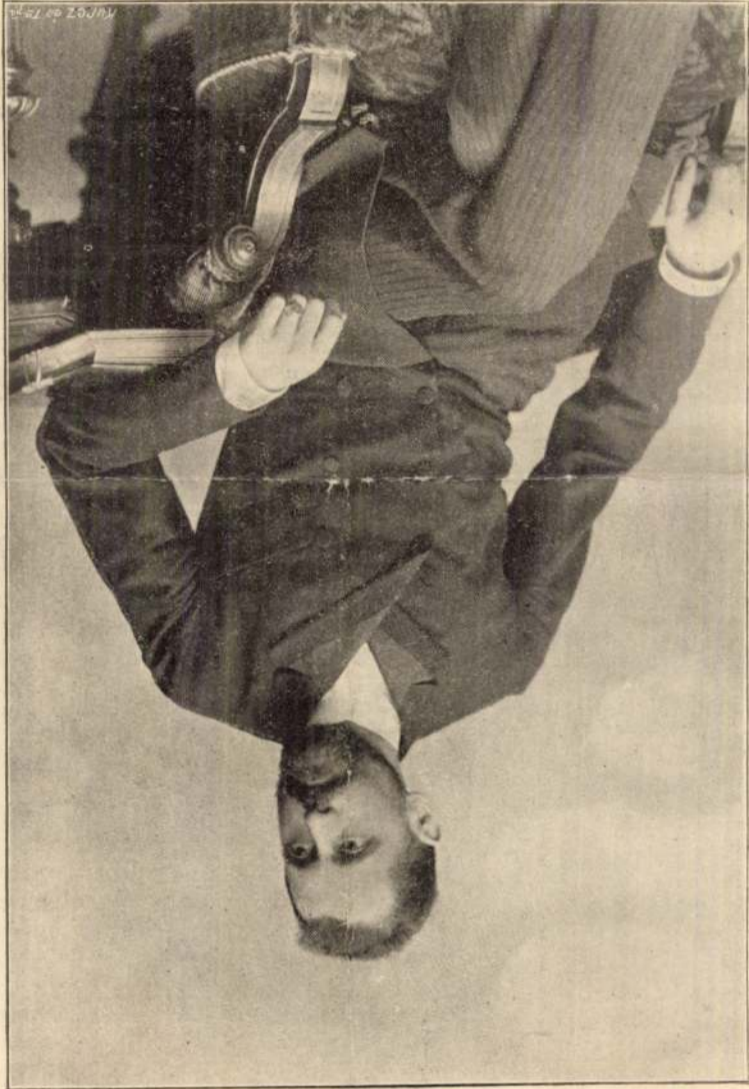
Kossuth Lajos mellszobrát sokszorosítottja most az ungvári porcellán és agyagipar-részvénytársaság, amaz eredeti után, melyet Róna szobrásznak volt alkalma Turinban készíteni. A mellszobrok igen jutányos áron kerülnek forgalomba és Irányi Dániel orsz. képviselő meleg hangon tartott sorokban hívja fel a magyar polgárságot Kossuth mellszobrának megvételére.

Az aradi vértanú-szobor hivatalos megvizsgáló.

JÉKELEFALUSSY JÓZSEF.

Statisztikai számadatok kéziről-kézre járnak, mint az aprópenz, statisztikai adatgyűjtések népszerűtlenné, mint az adófizetés. Nincsen szakember, statisztikus, kit a tapasztalat erre...

zétközi statisztikai kongresszus külföldi tagjai közül. Két évvel utóbb Podhorsky György...

JÉKELEFALUSSY JÓZSEF, AZ ORSZ. MAGYAR KIR. STATISZTIKAI HIVATAL IGAZGATÓJA.

es legutóbb 1895-ben nagy terjedelmű külön fölvetéssel iparkodott e feladatot megoldani; de...

El tudománycsok jelleget jartatást a hivatali adminisztratív helyzetének rendezése követte. A statisztikai hi-

Kiváló mértékben fejlesztései majd a hivatali szakbeli tevékeny- ségét jékelfalussy-nak az a kezdé-

érték el, úgy, hogy legközelebb ez intézményt átalakításra fogják. Jékelfalussy legfontosabb és legudvósebb re-

formatorokvései azonban minden bizonytalanságot a statisztikai adatgyűjtés és fel-

adatszojglatot hatóságokat a táblázatok farsad- sasos összeállításától, a statisztikai hivatali...

Magyarország hivatalos statisztika első munkásságát, a kiknek sorába Jékelfalussy mint alig huszonegy éves jogász állott be, tömérdek bajjal kellett megküzdenie. A hatóságok, sőt maguk a miniszteriumok semmibe sem vé-

Minian 1874 szeptember 23-ikán jogtudor Jékelfalussy József. Magyaros haladás példájával járt elől, nőt fel...

között. 1886-ban Jékelfalussy osztálytanácsosi rangban a korán elhunyt Beöthy Leo helyére a...

székbeli statisztikai kongresszus külföldi tagjai közül. Két évvel utóbb Podhorsky György...

Rona József 1896

Aufgrund der zwingenden Notwendigkeit, das AKL noch
komprimierter zu erarbeiten, um eine überschaubare Bandzahl
zu gewährleisten, lösen folgende Aufnahmekriterien alle
bisherigen ab. Dabei bleibt weiterhin erklärtes Ziel, die
Reduktion nicht allein auf Kosten der Namenszahl anzugehen.

1. Nicht aufgenommen werden Verleger, Händler, Fabrikanten,
Autoren u.ä.; diese erhalten auch kein Dokument in der
Datenbank.

Ebenfalls nicht aufgenommen werden die nur als Drucker,
Lehrlinge, Studenten, Vergolder, Orgelbauer bezugten Namen,
wobei diese jedoch in der Datenbank dokumentiert werden.
Dilettanten, Amateure, Fälscher und Kopisten erscheinen bei
kunsthistorisch relevantem Wirken im AKL, auf jeden Fall
jedoch in der Datenbank.

Außerdem entfallen Namen, die nur einmal in älterer
Literatur genannt werden und zu denen kein Werk bekannt ist
(z.B. nur Meyer).

2. Vollständigkeit der bis 1900 Tätigen, d.h. auch Künstler
ohne Werke, wird bei allen Vertretern der freien Künste
(Maler, Grafiker, Zeichner, Plastiker und abgeleiteter
Berufe wie Glas- und Porzellanmaler, Reproduktionstechniker,
Illustratoren etc.) angestrebt.

3. Von den speziellen Kunsthandwerkerberufen, wie z.B. Gold-
und Silberschmiede, Ebenisten, Fayenciers, Kalligraphen,
Porzellan Künstler, Sticker, Tapissieristen, dazu Baumeister
und Architekten werden bis 1800 auch die nur urkundlichen
Namen aufgenommen. Dabei sind territoriale Besonderheiten zu
beachten.

Rona Jössel

ROMA József

L. Kovácsnai Viktória: Fegyverrel a magyar
etnominológiai történetéből. Bp., 1999
Argumentum, M. Nemzeti Társulat

Madarassy Walter 94, 97, 107-110, 112, 120-122

Mayer Elek 15, 17, 21, 32, 35

Merényi Gina 98

Mester Jenő 98

Moiret Ödön 62, 65-67, 75, 78

Murányi Gyula 42, 47, 50, 61, 63-64, 82-83

Nagy István János 135, 138

Palotás József 135, 138, 144, 158

Pátzay Pál 98

Patzó Pál 46, 50

Petrovics Demeter 13

Radnitzky Károly 9-10, 14-15, 17, 19-22, 31

Reisner József 19, 21-22, 26, 37

Reményi József 46, 50, 62, 64-65, 67-68, 71-73, 76, 84-85, 94, 97-99, 107-108, 110

Renner Kálmán 98, 110-112, 123

Régele Alajos 98

Róna József 45, 50

Ruff András 48, 51

Scharff Antal 9-10, 15-17, 20, 22-23, 33-34, 92-93

Schwartz István 15-17, 19, 23, 37-38, 43

Seidan Wenzel 9-10, 14, 17, 31

Soltra E. Tamás 144-145, 161

Solymári Valkó László 98

Stiasny Aladár 96

Stuckhart Ferenc 11, 27

Szabó Iván 140, 145

Szamosi Soós Vilmos 48, 51, 66

Szárnovszky Férenc 24-26, 35-36

Székely Károly 42, 50, 93, 119

Szentessy Hiesz Géza 98

Szirmai Antal 40-41, 43, 45, 49, 55-57, 93

Szláviics László, ifj. 98, 144-145

Szódy Szilárd 62, 75, 98

Szöllőssy Enikő 132, 137, 140, 143, 152

Telcs Ede 39, 46-47, 51, 60, 63-65, 69, 73, 79-80, 97-101

Tornay Endre András 142, 145, 161

Tóth Gyula 65-66, 68-69, 76, 91

Tóth Sándor 98

Várnagy Ildikó 144-145

Vastagh György, ifj. 42, 50

Vígh Tamás 133, 136-137, 139-140, 142, 144-145, 151

Vincze Pál 94, 98

Wirth János, ifj. 12

Wurschbauer Károly 11, 16, 27-28

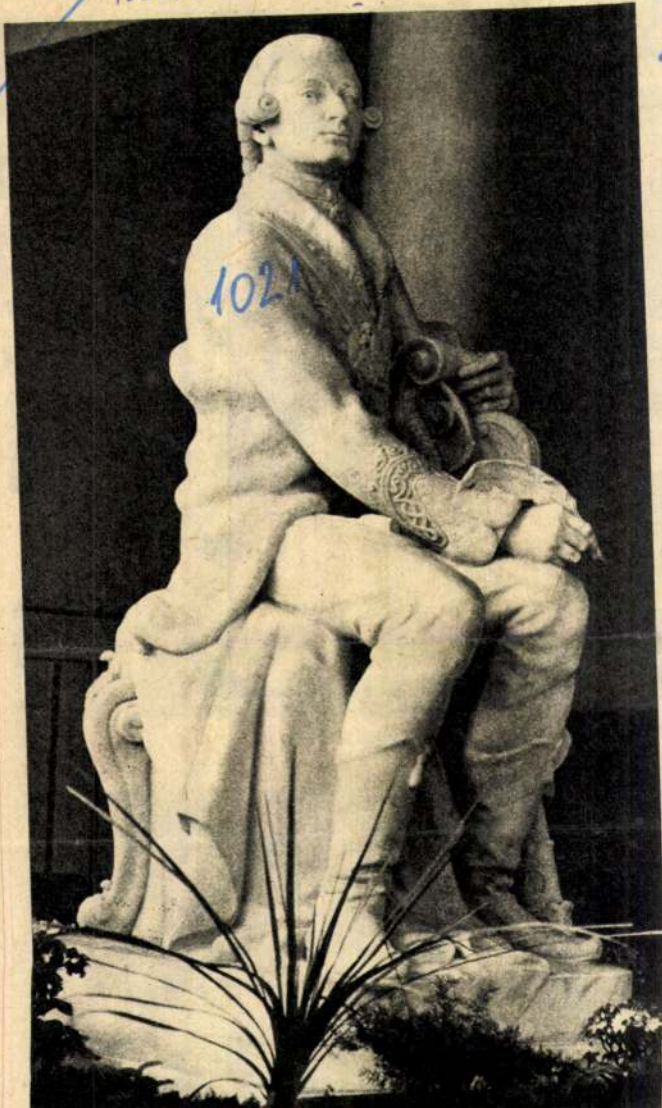
Zutt Richard 69, 76, 90

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Róna József

MAGYAR H

1965 APR 15

Bessenyei Györgynek, az író-testőrnek szobra most hazakerült Bécsből. A szobrot — Róna József alkotását — a Nyíregyházi Tanárképző Főiskola előcsarnokában állították fel

(MTI Fotó — Ujlaky Vilmos felv.)

Faded handwritten text on a yellowed paper slip, possibly a name or date, including the number '4'.

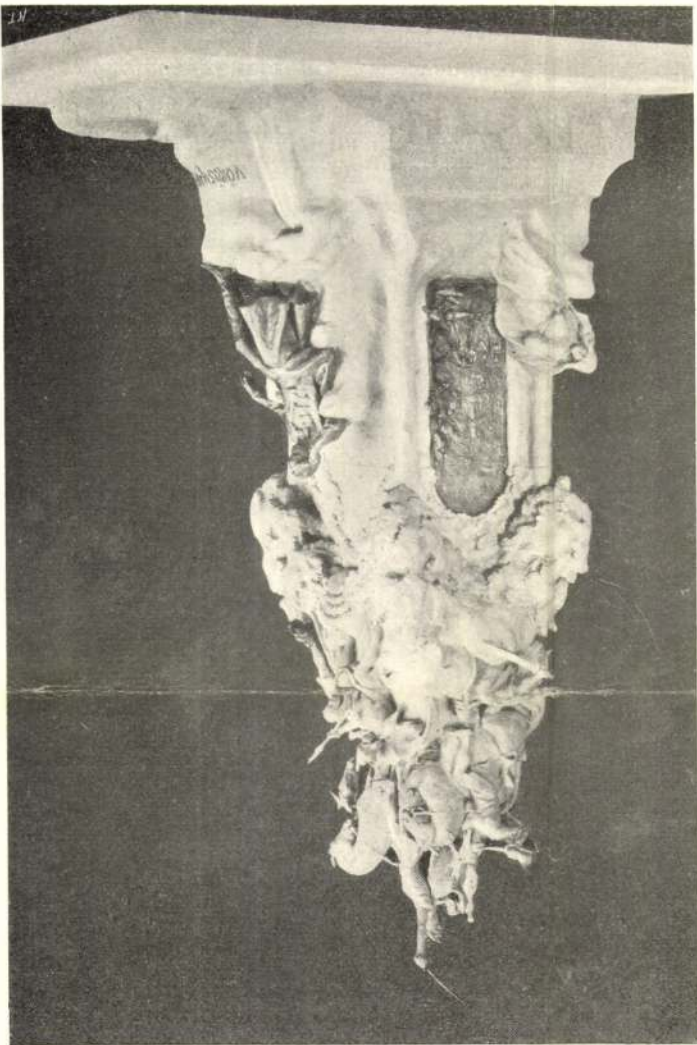
atal csatára gólhelyzetben a győri kapu előtt

Anglia is átesett, át kellett esnie, az abszolút izléstelenység korán, a mely akkortájt, a mikor a kapitalista vállalkozás hatalmába kezdte keríteni az iparművészeti termelést, egész Európára jellemző volt. Csakhogy Anglia az izléstelenység ellen való küzdelmet már két nemzedékkel előbb kezdette meg, mint Európa egyéb részei. Mert a művészi szellem újja-éleszése ott visszanyúl a múlt század negyvenes évre, a prefaektikák szövetségére, Ruskin munkálkodására. Bennük gyökerezik Morris William tevékenysége, a ki tudvalevőleg már a hatvanas évek kezdetén megalapította a maga iparművészeti intézetét.

Hanem e férfiak törekvéseinek mű-

vészi tendenciákon kívül társadalmi tendenciái is voltak. Tudatos ellen-tenben a kapitalista vállalkozással a művészet megmentését a géptől való folszabadulástól és a kapitalizmusmal járó társadalmi fejlődéssel való szakítástól várták. A bajok orvoslását nem a természetes fejlődési tendenciák követelésétől remélték, hanem a múltba való visszatérés-től. Esztétikai segítséget is a prefaektizmusból kérték, technikai és társadalmi segítséget is a közép-korban kerestek. Arról álmaoztak, hogy a nagyvárósi kultúra föloldódik szabad céhek és testületek világába, a melyben megint csakis az emberi kéz végzi a munkát, és minden készítményt az esztétika szempontjából becsülnék meg. S ámbár hálával tartozik az emberi-ség az angoloknak, a miért megint-érvenyt szereztek a művészetnek és a művészi érzésnek: nem tagadható, hogy ebben az egész fölfogásban súlyos korszak csúfja rejlik. Ez a technikának modern kifejlődésétől, a társadalmi szervezetnek természetes evolúciójától idegenkedő fölfogás nem érhető el egyebet, mint annak az ellenkezőjét, a mire törekedett. A helyett, hogy olyan nagy társadalmi művészetet termelt volna, a mely a népség minden

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYAZAT
RÓNA JÓZSEF MŰVE
ELSŐ KATEGÓRIÁBA OSZTOTT PÁLYAMŰ
325

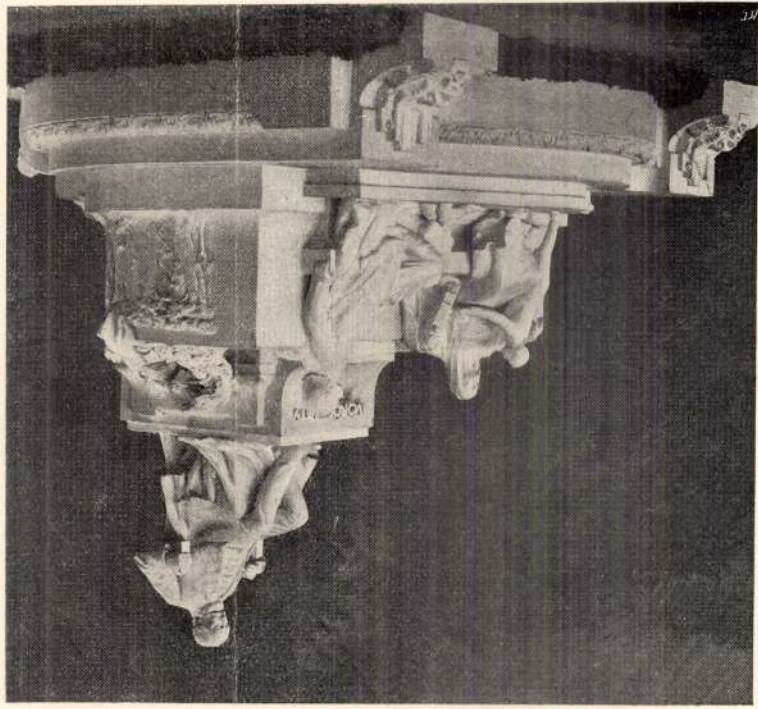
Művészet 1902.

esztétikusok, hogy ezt a művészetet elvál-
 vagyunk sem eléggé gazdagok, sem eléggé
 iparművészeinket is, iparosainkat is. Nem
 nek, hogy óva intsük tőle a közönséget is,
 erre a finom játékra. Ezért tartom szűkséges-
 nak való, a társadalmi művészet idegenül néz
 nak. Hanem a nagy, a hatalmas életvalóság-
 sák és gyermekies kisasszonykákának udvarol-
 a szobákban Verlainet, Oszkar Wildet olvas-
 Kensington a pávaszem korszakában". Ezekben
 angol hölgyek úgy jelölnék meg, hogy "South-
 nak kifejezése, a melyet precíz-esztétikus
 a szónak legigazibb értelmében. Annak a kor-
 skót kiállítás. Az egész skót tartat dekadens
 ban jár. Ilyen fajtaú, ilyen szellemű végig a
 nak, a melyet hallgatva tekintetünk a magas-
 los világosság, megfélelően a vidám muzsiká-
 kintetűnk. A szalon felső része csupa szel-
 hallgatása közben lefelé szoktuk szegezni te-
 a komoly zenének megfélelően, a melynek
 hesse. A szalon alsó részén csupa sötét szín,
 részlet a figyelmet leköthesse, magára terel-
 gis sima, egyszerű mind, nehogy valamelyik
 szalont. Csupa deszkabútor van benne; vé-
 nul. Nézzük például a zene-
 a színek elosztásában nyilván-
 tikája tetézi, a mely legkivált
 mentet hangulatok szimbolizs-

mentet hangulatok szimbolizs-
 a részletekben való raffine-
 logika, annál is inkább, mert
 csorbát szenved a szerkezeti
 hogy ettől a raffinementől
 kerül. Természetes dolog,
 szobájával egész vagy onba
 glasgowi kis ház a maga négy
 is eszeveszetteen drágák. A
 egyszerűbbnek látszó dolgok
 tudják émi azt, hogy a leg-
 kicsinyes raffinement után el-
 módon a részletekben való
 zott anyag és technika s ilyen
 többlet legyen az alkalmá-
 minden egyes darabon minél
 zésen. Arra törekszenek, hogy
 végig az egész lakásberende-
 szín dolgában, kézimunkával,
 hozzák egymással forma és
 den részletét összefüggésbe
 illesztnek be; a bútorok min-

gerentül fából készített kis disztiményeket
 Egyszerű tölgyszaburkolatba a legdrágább ten-
 tan rengeteg az áruk.
 hozzájuk, beletűk illesztett aprólékosság foly-
 látunk, de olyanokat, a melyeknek valamely
 durva vitorlavászonból készített vánkosokat
 egyszerűen fehérre mázolt deszkákat vagy
 giasságot hazudnak; így például a szalonban
 séget szolgálják, sőt gyakran majdnem parla-
 rejlik. Látszat szerint a legnagyobb egyszerű-
 az értékes, de drágának drága munkában
 raffináltak; minden becsük a részletekben és
 A skót bútorokkal máskép vagyunk: Ezek
 hatók, hogy barokosak.
 mert illogikusak és túlzottak, szinte azt mond-
 rok, a Waltonéit kivéve, szinte végig rosszak,
 ragasztanak. A kiállításban látható angol búto-
 ves összefüggésben nem álló cifraságokat
 üzlet mintá-tárgyakra velük semminemű szer-
 Így aztán oda kellett jutniok, hogy banális
 rint csakis a kézimunkának van művészi értéke.
 akarnak tenni Morris elvénk, a mely sze-
 előnyeiről, addig másrészt lehetőleg eleget
 lemondani a géptechnika vívmányairól és anyag-

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYÁZAT
 TÖTH ÉS POGÁNY MŰVE
 ELSŐ KATEGÓRIÁBA OSZTOTT PÁLYÁMŰ

Diner-Dénes József

fm SAJTÓFIGYELŐ

MEGJELEN
HÍRKEZLET

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon : 387-748, 340-725

József Róna

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1979. MÁJ 7

Mohorányi

1021

József Róna : Bedrängter Faun, 1909

Ungarische Sezession

ZK-Sekretäre
"Wir wissen
liche Koexistenz
den zwischen
tagonistischen
bedeutet."

Kräfte zu
nicht zuletzt die Einheit der
internationalen kommunisti-
schen und Arbeiterbewegung
zu zerstören. Unsere Partei
ist der Meinung, daß die
prinzipiellen Stellungnah-
men und die praktisch-politi-
schen Schritte der

chinesischen Führung

den gleichen Zielen dienen.
Die nationalistische, hege-

schwere Lage dadurch mei-
sterte, daß die Betriebslei-
tung genug Mut aufbrachte,
den technischen Angestellten
neue Aufgaben zuzuwei-
sen, das ganze System der
Leitung zu modernisieren
und dadurch auch die Fließ-
bandarbeiter zu höheren
Leistungen zu motivieren.
Ich meine, daß dieses Bei-
spiel anschaulich beweist,
daß die technischen Kräfte
bereit sind, ihre Fähigkeiten
in den Dienst der Gemein-
schaft zu stellen, wenn sie
Vertrauen spüren und an-
spruchsvolle Aufgaben be-
kommen. Wo sie nur als
Personalstand angesehen
werden, wo ihr Denken für
die Betriebsleitung lästig ist,
dort kommen sie ihren Ver-
pflichtungen nur schwer

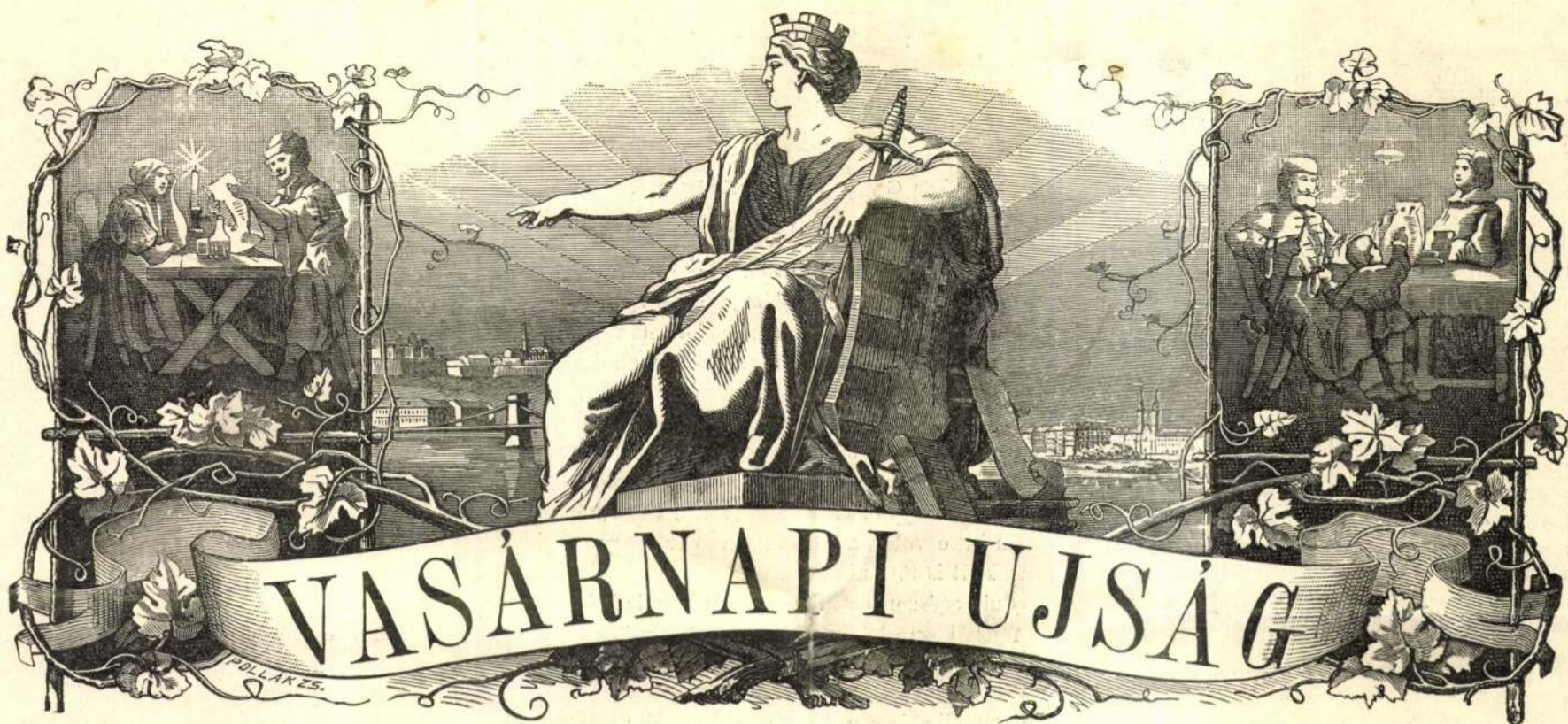
Auf den Fragenkomplex

Demokratie und Revolution

eingehend, wies der Sekretär
des ZK der USAP darauf
hin, daß unsere ideologischen
Gegner uns oft vorwerfen —
und sie schrecken auch die
Völker damit: Der Sieg der
sozialistischen Revolution
führe zur Diktatur. „Das
Wesen der Frage der Klas-
senkämpfe in Ungarn

angenehmen Mitarbeitern
wurden. Es ist nämlich un-
bestritten, daß die Einfüh-
rung jeder neuen techni-
schen Lösung, jeder rationel-
leren, wirtschaftlicheren
Produktionsmethode nicht
nur die Ausführungen, d. h.
die Arbeiter vor neue Auf-
gaben stellt, sondern sie
zwingt auch die Betriebslei-
tung zu einer Kraftprobe,
zur Erneuerung. Einige wer-
den dann wegen dieser Un-
bequemlichkeit nervös.

Die Untersuchung hat ein
Jahr gedauert und wurde
schließlich abgeschlossen. Wie
Sie erwähnten, deckte sie
mehrere brennende, bisher
nicht wahrgenommene Sor-
gen auf. Mit der Feststellung
der Sorgen können Sie sich
offensichtlich nicht zufriede-

23. SZÁM. 1898.

BUDAPEST, JUNIUS 5.

45. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt
félévre — 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.—
félévre — 2.50

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

KOSSUTH MISKOLCZI SZOBRA.

MISKOLCZ AZ ELSŐ VÁROS, mely Kossuth Lajosnak nagyobb szabású, művészi kivitelű szobrot emelt, s melyet lelkesült-ségtől áthatott nagy közönség jelenlétében pünkösd hétfőjén lepleztek le, hogy a jövőnek is hirdesse a nagy hazafi halhatatlan érdemeit és a nemzet fiainak el nem enyésző háláját.

Az ünnepélyre sok vendég érkezett különösen Borsodmegyéből, melynek Miskolcz egyre növekedő és szépülő székhelye, de távolabbi vidékekről s nevezetesen Budapestről is sokan érkeztek meg, kiket a lobogó-diszbe öltözött város szokott vendégszeretettel fogadott. Legnagyobb volt az érdeklődés Kossuth Ferencz és nagynénje, *Ruttkayné Kossuth Lujza* iránt, kik Budapestről vasárnap este érkeztek s kiket a szakadó eső mellett is seregestől várt és ünnepiesen fogadott a polgárság a pályaudvaron.

Hétfőn szintén esőre viradt a város; de ez legkevésbé sem csökkentette a délelőttre kitűzött leplezés iránti érdeklődést és általános lelkesedést. Roppant néptömeg sereglett össze az ünnepély helyére, a tágas és diszes Erzsébet-térre, mely a város közepe táján szép házsoroktól szegélyezve, a Szinva pataktól balra terül el s gyönyörű kilátást enged a túlsó parton emelkedő Avas-hegyre, annak házsorára és magas oldalán álló tisztes, ódon református templomára, a melynek közelében láthatók *Szemere Bertalan* és *Palóczy László* síremlékei. A nyüzsgő sokaság közül magasan emelkedett ki a nemzeti zászlókkal és czimerekkel díszített árboczok közt sötét vörös szöveggel eltakart szobor, melylyel szemközt széksorokkal megrakott emelvények álltak a szónokok s a meghívott vendégek számára.

Az ünnepélyt *Soltész Nagy Kálmán*, Miskolcz város polgármestere nyitotta meg, rövid, de magvas beszédben előadván a szobor keletkezésének történetét és méltatván annak, mint a hazafiúi kegyelet megtestesülésének becsét. Ő után *Tóth Pál*, a miskolczi ref. felsőbb leányiskola igazgatója fejtegette hosszabb beszédben, hogy ki volt Kossuth és ki lesz ő a magyarnak ezután is mindig. E beszéd végeztével lehullt a lepel a szoborról, melynek előtüntére mindenki levette kalapját s zúgó éljenzésben tört ki az egész közönség. A szobor megalkotóját, *Róna Józsefet* vállaira kapta a nép s úgy hordozta

KOSSUTH SZOBRA MISKOLCZON. — Róna József szoborműve.

és az alak felé rohan. Mikor észre veszi, hogy az a «leveles ember», kissé csillapul a mérge, mert hát annak hiányzik a fejéből egy kerék. De mikor látja, hogy az embernek egy «nyelven levél» van a kezében, egyszerre elsápad. Az isten csak az olyan levéltől őrizzen meg minden teremtett lelket, a melyeknek kilóg a nyelve, mint a veszett kutyának, mert az nyomban megharapja az embert. Miért is nevezik azt sürgönynek, mikor dühös kutya az? Minden embert megmar, a kinek szól. Emlékszik, hogy mikor ő cseléd volt, ilyet vittek az asszonyának, a ki nyomban leszédült, mert az volt benne, hogy meghalt az egyetlen nővére. Azóta Julia előtt a sürgöny és a nőtestvérek halála egészen egy fogalom.

Mintha föbe sujtották volna, olyan kábultan állt meg a bamba levélhordó előtt és önkéntelenül tört fel szívéből egy kiáltás:

— Meghalt Katicza!

— Az isten nyugtassa meg szegényt, — hagyta helyben a «leveles ember».

Tehát igaz! És Julával elkezdett keringeni a kökörcsines rétje, learatott földjével együtt; aztán összekavarodott minden és felemelkedve ott forgott a feje fölött, miközben teméntelen sárga és vörös szikra pattogott minden felé; de egyszerre csak sötét lett, mert az egész kavargó és szikrázó föld csak ráborult a fejére.

Ez alatt a levélhordó előkotorászott egy levelet és odanyújtotta, de Julia azt nem látta, mert sötét volt minden:

— Na, hát nem kell a levele?

Julia felesznél és tiltó mozdulatot tett:

— Nem kell, nem kell! Elégge megmart már!

A székely vállat vont és közönyösen mondta, hogy úgy hát elviszi a paphoz azzal a másikkal együtt.

Julia nem bánta akárhová viszi, ő már úgy is határozott. A mint tisztába jött azzal, hogy meghalt a huga, kész volt a tervével: lekapta nyakáról a kendőt, kitevitte a füre és körmével összekapart egy maroknyi földet... csak el ne késnék, — hogy pihenhessen a szegény, a szülőhatár földje alatt. Így tett a tarlón is, aztán hazafutott, bezárt mindent; félben hagyott minden munkát és megindult a város felé; alku nélkül megvett egy rend gyászruhát, magára kapkodta s csaknem futva tartott az indóház felé s megindult az ismeretlenbe.

Először ült a vasuton, de nem volt hozzá való kedve, hogy csodálkozzék a sok csoda dolgon. Egész lelkét betöltötte az a tudat, hogy Katicza már nincs. Soha sem hitte volna ezt olyan megrendítő esetnek, a miért félbe lehetne hagyni az aratást, el nem kezdeni a kaszálást, és alku nélkül vásárolni ruhát, vasúti jegyet.

A vonat dübörögve rohant, és a Julia szemei előtt összefolyt a táj, nem látott semmit, csak azt, a mitől úgy megrémült a kénköves barlangban: épen mint ott a kékes gőzben, csak úgy látta itt is a fátyolozott kékségben azt a szelid szempárt: Csak most ne űzz el Julia néne!... És ő elűzte és már vége mindennek; soha jóvá nem lehet azt tenni! Pedig most már azt is érzi, hogy mennyire szerette azt a szelid szép hugot! Szegény, szegény Katicza!

Nem tudta visszafojtani könyeit, s hogy ne lássa senki az ellágyulását, karjára hajtotta a fejét, mintha aludnék, s könyei puhára áztatták azt a munkától kérges kart. Estefelé indult és reggel kellett hogy megérkezzék: de azt el nem tudta hinni, mintha csak egy éj lenne az, a melyet átszenved. Tenger idő! Pedig ő siet, mert ha azt a földet oda nem dobhatja a kopor-

sóra, akkor az a szegény asszony nem fog jól nyugodni... Oh! Mikor ér már oda!

Végre odaért, szédelegve szökött le a kocsi-ból, fekete kendőjét a szemére huzta és úgy indult a faluba vezető úton. Elérte az első házat, de a világért sem merte megkérdezni, hogy merre menjen? félt meghallani a borzasztó szót. Egy gyermek ballagott előtte tele korsóval, attól kérdezte halkán, hogy melyik a Balázs Vincze háza? A kis leány tüstént rámutatott:

— Épen ez itt!

Julia megrendült, különös hideg borzogatás futkosott vérében, aztán megmerevülve állt, mintha a földhöz tapadt volna; ily nehéz pillanata még soha sem volt: a huga ott benn fekszik a ravatalon...

Egy fekete szemű piros arcú leányka fut ki az utcaajtóba, a vezető gyermek rámutat:

— Ni! Balázs Julia...

Balázs Julia? Hát persze hogy az! — Mily ismerős, mintha mindig látta volna e piros arczokat. Hozzá rohan, felkapja, a szívére szoritja! soha sem fogja elhagyni! A mit vétett az anyja ellen, mind jóvá teszi ezzel a gyermekkel:

Erdélyi fényképe után.

ZICHY ANTAL.

— Jó hogy vagy! Jó hogy vagy! — mondja hevesen, miközben csókolgatja.

Háta mögött egy szelid hang szól:

— Áldjon meg az isten, Julia néne, hogy mégis csak eljővél!

Ugy hát Katicza nem halt meg? No, nem baj, de azért meg ne tudja valaki, hogy ő most temetésre jött; azt még úgy se, hogy Kardos Julia félben hagyta az aratást és nem gondolt a hajnali kaszálással, elég ha már az új ruhát le nem tagadhatja magáról!

Huga átkarolja s hálálkodva vezeti be. Julia éles szemmel tekint körül; megsimogatja a bölesőben mosolygó kis fiút; de azért szíve mégis csak a kis leányhoz vonzza, mintha azzal lenne valami leszámolója, újból az ölébe kapja, megcsókolja s csak úgy félvállról szól oda a sógornak:

— Vincze, tudod mit? Néha még a sürgöny is hazudik, hazudik, csak hogy megharaphassa az embert, mint a veszett kutya!

De hogy miben hazudott a sürgöny, azt már el nem árúlná a világért. Mert, hogy abban a sürgönyben szó sem volt a hóg haláláról és nem is neki szólt, azt már úgy sem hinné el a konok vén leány senkinek. Hát az apja, a vén székely elhitte volna-e valakinek, hogy az ágyút más célra is öntik, mint a falu meglövésére!

ZICHY ANTAL.

1823—1898.

A magyar tudományos és politikai élet, a humanizmus és közoktatásügy egyik kiváló képviselőjé s a haza egyik leghivebb, emelkedett lelkű fiát gyászolja Zichy Antalban, a ki május 19-én reggel költözött el az élők sorából. Nem a zajos működésű emberek közé tartozott, de a közélet minden terén, a hol csak működött, ideális lelkesedéssel, erős hazafias érzéssel és kitartással küzdött a nemzeti haladás érdekében.

Az 1848 előtti korszak eszményi törekvéseit áthozta a mai realisabb korszakba is; több mint ötven évig dolgozott a költészet, műfordítás, történetírás és a közélet sok más ágában. Ritka összhangba olvadt együvé nála a klasszikai és újkori műveltség. Az ó-kori költők és böleselkedők munkásságát ép úgy ismerte és tanulmányozta, mint az új-kori német, angol és francia írók műveit. Kora ifjúságától, mondhatni, késő öregségeig a szép kultusza vezette, és sem a köz-, sem a magánélet keserőségei nem fosztották meg eszményi felfogásától. Sem a politikai, sem a tudományos pályán nem igen voltak ellenségei, csak jó barátai és tisztelői; s bár eszméihez híven ragaszkodott és mint politikus bátran kimondta meggyőződését akár a képviselő-, akár később a főrendiházban, de azért nem tartozott a merev pártemberek sorába. E tekintetben is mintha Széchenyi tanítványa lett volna, kinek műveit, életét oly nagy szeretettel és buzgalommal tanulmányozta és ismertette.

A Zayk-zicsi Zichy-család, mely egyike az ország régi előkelő magyar családainak, a somogy megyei Zala községet rég idő óta bírta. Itt s e családból született Zichy Antal 1823-ban április 15-ikén. Atyja Zichy Pál Ferencz, anyja Eperjessy Julianna volt; atyját korán elvesztette és így az ő, valamint öccse, a hírneves festőművész, Mihály nevelését ritka műveltségű édes anyja vezette. Gimnáziumi tanulmányait a veszprémi piaristáknál, a jogot pedig a pesti egyetemen végezte, miközben a lyrai költészetben is tett néhány kísérletet, a melyek

a «Honderű»-ben és az «Életképek»-ben jelentek meg. Ugyanekkor behatóbban kezdett foglalkozni a jogtudománnyal és történelemmel, s midőn alig húsz éves korában a jeles politikus, Szentkirályi Mór pest megyei követ patvaristája lőn az 1843/44-iki országgyűlés alatt: komoly készültségben kevés hasonló korú ifjú mérkőzhetett vele még az akkori nagy időkben is. Az országgyűlés után Mosonmegyében aljegyző, majd tisztii ügyész lett s élénk részt vett a megyei küzdelmekben mint szónok és író; így szerzett magának népszerűséget, s az első, népképviselőti pesti országgyűlésre követte választatott alig huszonöt éves korában s követte a kormányt Debreczenbe is, a hol a béke-párthoz tartozott s mint ilyen, vezérezikket irt a Jókai Mór «Esti Lap»-jába. Az önkényuralom korszakában szülőföldjére belebuzott, ott ősi birtokán gazdálkodott. Családi szerencsétlenségek érték, rövid időközben elvesztvén első és második nejét s kis gyermekét. A tanulmány lőn vigasza nehéz napjaiban; történelmi és politikai tanulmányokkal foglalkozott s kedvelt Horáciusát fordította.

Az 1860-iki októberi diploma visszaállítván az alkotmányos életet, ő is a közélet harcászai sorába lépett, mint Somogy megye főjegyzője s a következő évben mint a tabi kerület képviselője. A politikai és írói pályán egyszerre keltett

nagyobb figyelmet működése; amott a felirati párthoz tartozott s Deák Ferencz környezetébe jutott; emitt vezérezkivel, a melyeket a «Pesti Napló»-ba írt s más publicistikai munkáival, melyeket mint röpiratokat tett közé, igyekezett a kiegyezés útjait egyengetni. Ugyancsak ez időben írta «Anglia története a forradalomig» és «Az angol forradalom története» című jeles munkáit, a melyek politikai és bölcseleti, stilizta és történetkutató tehetségének is kiváló bizonyítékai. Majd folytatta és befejezte Macaulay «Anglia története II. Jakab trónraléptétől kezdve» című nagy művének fordítását, a melyből az első két kötetet Csengeri Antal ültette át nyelvünkre. Közben tanulmányai köréből anyagot merített a «Stuart Mária», «Cromwell, vagy a nagyság átka» és «Strafford» című történet-bölcseleti drámáihoz, a melyek közül az utolsó a Teleki-díjat nyerte el az Akadémiában. Sokat dolgozott e mellett Arany János «Koszorú»-jába s a «Budapesti Szemlé»-be, a hol az utóbbi időben Széchenyiről több tanulmányt közölt. E mellett lefordította Lessing «Bölcs Náthán» című híres drámáját, elbeszéléseket írt, s a napi politikai és tudományos kérdéseket is többször tárgyalta a különböző lapokban. Írói érdemeit a Kisfaludy-társaság és a M. Tud. Akadémia is méltányolta, amaz 1866-ban, emez 1870-ben választotta tagjai sorába; itt eleinte mint levelező, később mint tiszteleti és igazgató tag, az I. osztály és több bizottság elnöke volt az idei nagygyűlések előtt történt lemondásáig, mikor már élete végét közeledni érezte.

A politikai téren a kiegyezést megalkotó 1865—68-iki országgyűlésnek egyik legkésőbb és legszorgalmasabb tagja volt s a különféle bizottsági tárgyalásokban fejtett ki nagy tevékenységet. Ő volt az első delegációban magyar részről a tengerészeti budget előadója, s bár keveset foglalkozott azelőtt ez ügyvel, de a mint rábízták e dolgot: éjjel-nappal tanult, hogy megbízásának becsülettel megfelelhessen, s oly tüzetes jelentést írt a monarchia tengerészeti ügyeiről, hogy az efféle dolgozatok közt alaposág tekintetében kevés volt hozzá hasonlítható.

Tevékenyen működött közre a közoktatásügy rendezésében is. A közoktatási törvénynek ő volt előadója az országgyűlésen, s annak végrehajtásában is fontos szerep jutott neki. A mint a tanfelügyelői intézmény életbelépett, a főváros tanfelügyelője lett, a budapesti iskolaügy rendezése neki köszönhető akkor legtöbbet. Közben néhány hétig a Nemzeti Színház ügyeit is vezette mint helyettes intendáns, de e működését csakhamar abbahagyva, kettőzött buzgalommal foglalkozott a főváros iskolaügyeivel, az egyetemes tanítói gyűlés szervezésével, a tanterkiállítás létesítésével, s ebbeli érdemeinek elismerésül czimzetes miniszteri tanácsosi ranggal tüntette ki a király.

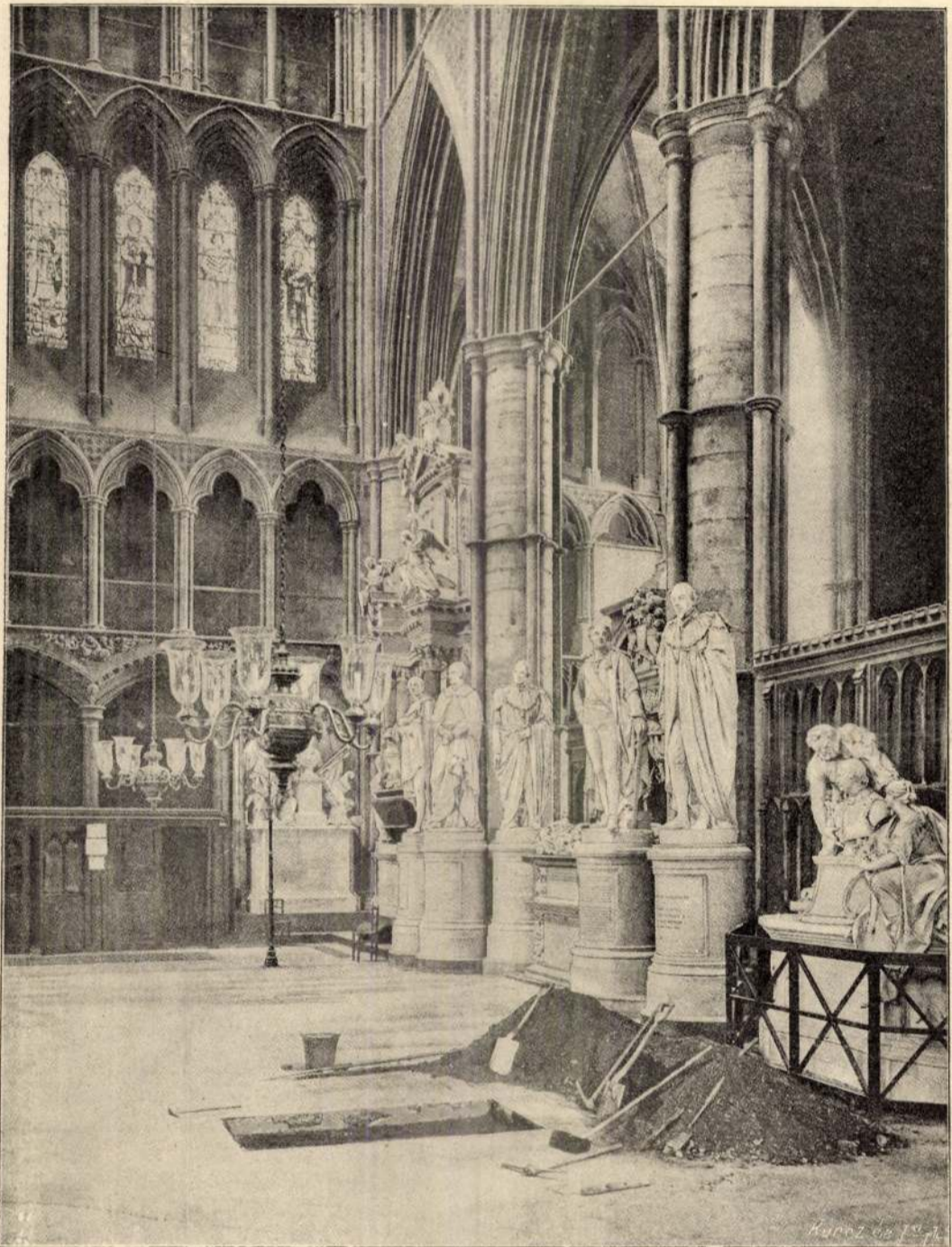
Munkásságának e teréről visszavonulván, újra a politikai pályán találjuk, s a nyolczvanas években két ízben volt országgyűlési képviselője előbb Páának, majd Sopronnak; 1891-ben Ő Felsége a főrendiház tagjává nevezte ki s az óta élénk részt vett annak vitáiban, megőrizve mindig egyéni függetlenségét s őszinte meggyőződését, mit a közigazgatási törvényjavaslat alkalmával is kimutatott, midőn a Szapáry-féle két szakaszos törvény ellen tüzetes beszéddel szállt sikra és elvetésére szavazott.

De legodaadóbban és legtöbb kitartással tudományos törekvéseinek élt az utóbbi húsz év alatt. Széchenyi István naplóinak kivonatát, leveleit, hírlapi cikkeit, szónoklatait, külföldi utazásairól írott följegyzéseit ő rendezte sajtó

alá, s ő írta meg Széchenyi két kötetes életrajzát, a mely mint korrajz is igen gazdag tartalmu és a Magyar Történelmi Társulat ezredévi kiadása gyanánt jelent meg.

Egészen a jelen év elejéig tevékenyen működött Zichy Antal. Akkor egy alkalommal kocsiról leszállva, elbukott, s e miatt huzamosabb ideig gyöngélkedett. Valószínűleg már ekkor szélütés érte, a mely április elején újra s még nagyobb mértékben meglepte, midőn a Nemzeti Kaszinó lépcsőjén leesett s agyrázkódást szenvedett, mely nem sokára véget vetett életének. Ravatalát az Akadémia, a Nemzeti Kaszinó, a

A Westminster-apátsági templom London szívében a parlamenti palota szomszédságában valódi pantheon. Több száz sír van e templom falai mellett s nemcsak királyok és nagy urak sírjai; sőt ezek aránylag csekély számmal vannak a szellemi nagyságok mellett. Shakespeare-től Darwinig egész sereg világhírű nevet olvashatni az itt elhelyezett emlékköveken s már vannak egyes részek, melyeket a közönség az itt nyugvó nagyságok után «költők sora» s más hasonló nevekkkel jelöl meg. Így «államférfiak sora» nevet visel az a hely, melyben most helyezték el Gladstone sírját. Az elnevezés természetesen csak a többség után történik, mivel más nevezetes emberek is vannak itten, így Gladstone sírjának közvetlen szomszédja sem

GLADSTONE SIRHELYE A WESTMINSTER-APÁTSÁG TEMPLOMÁBAN.

Képzőművészeti Társulat s a budapesti tanítók egyesületének tagjai és számos tisztelője álltak körül; az Akadémia és Kisfaludy-társaság nevében Szász Károly meghatóan bucsúzott el a boldogult tudóstól.
Dr. V. J.

GLADSTONE NYUGVÓHELYE.

Pünkösd szombatján temette el Anglia nagy nemzeti pompával Gladstone-t a «nagy aggasztán»-t, «a great old man»-t, a mint a híres államférfiút már régóta nevezni szokták. Disraeli halála óta nem volt hozzá hasonló politikus az államférfiakban rendesen bővelkedő Angliában sem. Még ellenfelei is egyhangulag megállapodtak abban, hogy Gladstone azon nagy angol férfiak közé tartozik, kiket méltónak ítél a közvélemény, hogy a nagy nemzet hírneves pantheonjában, a Westminster-székesegyházban találjanak örök nyugvóhelyet.

államférfiú, hanem tengerész: a nagynevű Warren Péter tengernagy.

Az államférfiak közül itt vannak eltemetve a két Pitt, Peel, Palmerston, stb. Mindezek nyugvóhelyét díszes szobor jelzi; legkiválóbb az idősebb Pitté, melyet államköltségen készítettek mintegy 60.000 arany forinton. Érdekes, hogy Gladstone nagy ellenfelének, Beaconsfieldnek (Disraeli) szobra jelenleg épen oda néz Gladstone sírja felé, maga Disraeli azonban nem itt van eltemetve, mert kívánsága szerint hungarizáló jóságán készítettek sírt számára. Az ilyen kívánságot azonban nem mindig teljesíti az angol közvélemény. Palmerston, az 1865-ben elhunyt nagy emlékeztető angol miniszterelnök, kifejezte óhaját, hogy egyszerű temetése és sírhelye legyen, az előkészületeket ily irányban tették meg, de a közvélemény sürgetésére a királynő az utolsó perczben rendelte el, hogy a halottat a Westminster-templomba temessék el.

Palmerston óta összesen csak 27 halottat

helyeztek el e híres templomba, ezek közül a nevezetesebbek: Dickens, Herschel, Grote, Peabody, Bulwer, Livingston, Lyall, Darwin, Tennyson, mind megannyi az irodalom, tudomány és a közélet egy-egy első rangú csillaga.

A PÁVASZIGETRŐL.

Emlékezés Toldi Ferenczre és Zichy Antalra.

A kik néhai Toldi Ferencz egyik-másik munkáját lapozgatják, nem egynél ott találják az előszó dátumában (a melynek kitételében ő

meg a vendéglői láрма és zene. Egy vagy két ház állott rajta mindössze, falusi úri lakhoz hasonló, melyekben a fővárosi csendet szerető úri családok nyaralni szoktak. Nem sokan, mert nem volt sok az alkalmatosság. Tavasztól késő őszig kedves, lombos, árnyas hely volt ez. Mikor a nagy hársfák s akácok virágoztak: a fáknak illata szinte kábítóan tölté meg a levegőt; virág-illat s a frissen kaszált széna illata szintén az egész nyáron tartottak. A megmozduló szellő finom virág-pelyheket vitt a léghen, s a fülemilék megszállták a szép szigetet úgy, hogy esténként tartott édes zenéjüknek nem

Toldinak megmutassuk s egyúttal mindannyian megismerjük. Gyönyörű májusi vagy júniusi reggel volt, midőn az öreg *Toldit*, piros, egészséges arcával, gondosan pödrott bajuszával, köpcös, alacsony természetével, gonddal, csinosan öltözve, először láttam. Leültünk egy kerek asztal köré, a fák lombjai alatt. A kéziratot *Zichy Antal* és *Baksay*, — a római klasszikusok ismert baráti mind a ketten, — felváltva olvasták; *Toldi* komolyan elnökölt, *Gyulai* közbe-közbe megjegyzéseket tett. Az ő példáján buzdulva, hogy ne nézzem hujába az Isten napját, egyszer én is megkockáztattam egy megjegyzést a fordításra. *Toldi* összeráncolta homlokát, egy rendkívül csodálkozó tekintetet vetett rám, a még nagyon fiatal emberre, azután hallatlanná téve megjegyzésemet, a többiekhez fordulva, mintha én ott se volnék, mondta el a maga véleményét. Rögtön észrevettem, hogy itt nekem egyetlen jogom és kötelességem a hallgatás. Mert *Toldi* megkövetelte a *tekintély tiszteletét*, nem hujában maga is abban nőtt fel. Gyönyörű múlt állt mögötte. Még ismerte *Kazinczyt*, mesterét, ifjú kora bálványát; barátja volt *Kisfaludy Károlynak*, majd *Bajzának* és *Vörösmartynak*: megérte *Petőfi* és *Arany* tüneményeszerű fellépését, s különösen az első iránt csak igen nehezen tudott igazságos lenni, s egészen soha. Majd egy egészen új írói nemzedék növekedett nagyra mellette s ő még mindig ott állott őrt az irodalom fejlődése fölött, kezében a múlt hagyományával. Mikor 1871-ben a magyar tudomány és irodalom, az egész művelt társadalom részvétele mellett, írói munkásságának félszázados évfordulóját ünnepelte: *Greguss* ez alkalomra kiadta munkáinak *czimét* összegyűjtve s ez maga egy kis kötetet tesz. Ünnepeltetése az Akadémia disztermében folyt le, oly fényesen és tüneményeszerűleg, a minő ő előtte egyetlen írónknak sem jutott, s ő utána is csak *Jókainak*, de a mely még káprázatosabb volt. Élve ünnepelte azt, a mit nálunk csak a holtaknak szoktak adni, s épen azért a halottnak jóval kevesebb jutott a dicsőítettéből. Elég szerencsés csere, ha jól meggondoljuk. 1875-ben hagyta itt a földi világot; a dicsőítő ódát *Szász Károly* írta róla. Azonban nekem sokkal erősebben a lelkemhez tapadt minden róla írt emlékezésnél az a rövid, tömör, mesteri néhány sor, a melylyel *Arany* áldozott emlékének az «Ének a pesti ligetről» czimű költeményében:

Szemeim a zöld szigetbe néznek,
Hol a vidám ifjú-öreg
Történetét a magyar észnek
Megírta, — most már szendereg.

Nyugodjék! . . . méltóbb napi munkát
Nem végzett nála senki sem;
Sirjára, — mit most vadonunk ád
E kis gyopárszálat teszem.

A «zöld sziget», a melyről *Arany* szól, a Pávasziget volt.

Toldi után két évre (1877) a békeesség hónapja tért *Fábián Gábor* is, Cicero összes leveleinek s még egy csomó római írónak lelkes fordítója. Azt a munkát, a mire *Toldi* úgy biztatta, hogy készítse el *Virgilnek* egy hozzá méltó fordítását, nem végezhette el; annak véghezvitele a fiatalabbakra maradt. És ime most, néhány nappal ezelőtt, utánok ment *Zichy Antal* is.

Ő hozzá akkor jutottam közel, mikor egy izben kétségbeejtő sovárgás fogott el, hogy találjak egy igazán jó embert, a ki a mellett elég tiszta látású és igaz érzésű arra, hogy belássa a világ hitványságait. És találtam benne egy kedves, derült horatiusi bölcsesét, a kinek azon kívül nem volt szüksége Mecenásra, mert elég független volt minden tekintetben, hogy másokra ne szoruljon. Fel-felkerestem városligeti nyaralójában, melynek bokrait, fáit nagy részt maga ültette, s melynek csak az volt a hibája, hogy idő folytán mind a két oldalára egy-egy vendéglő telepedett, melyek vasárnaponként rettenetes muzsikálást vittek véghez. *Zichy* aztán úgy segített magán, hogy vasárnaponként jókor reggel bement a városba, a kaszinóba s csak késő este tért haza, mikorra már a mulatók elszéledtek.

Legutóbb, pár évvel ezelőtt, *Wesselényi* utcai — művészi tárgyakkal gazdagon megrakott — házában kerestem fel. Szóbeli közlésben, apró egyéni vonásokat szerettem volna tőle hallani a 40-es évek politikai szónokairól, a kiket ő személyesen ismert, ott levén az

Barna Hugó fényképe után.

KOSSUTH SZOBRÁNAK LELEPLEZŐ ÜNNEPÉLYE MISKOLCZON.

rendkívül pontos volt): irtam *Pávaszigeten*, ekkor meg ekkor. A mai ifjú nemzedék, ezt olvasva, nem lehetetlen, hogy az *Adriának* valamelyik szigetjére gondol, a mi nem is nagyon csodálatos. Mert a Pávasziget azóta védkép eltűnt a föld színéről. Először megszűnt a páváké lenni (más nevet kapott); azután megszűnt sziget lenni. Pedig még a hetvenes években is, annál kedvesebb, idyllikusabb pontja alig volt a főváros környékének. A városliget két szigetének a belsőbbikét hívták Pávaszigetnek.

Nagy, lombos fákkal és apróbb cserjékkel sűrűn benőtt terület volt ez, melyet a tó vize karolt körül, s melynek csendjét nem zavarta

volt párja messze földön. Igazi poétáknak és szerelmeseknek való hely volt. Fel is keresték, szerették is mind a ketten; s rajtok kívül még a gyermek-sereg. Kedves nyaraló helye volt *Kemény Zsigmondnak* is; s *Toldi Ferencz* több éven át rendszeren ott tölté a nyarat.

Én is ott találkoztam vele először, valamikor a 70-es években. *Gyulai Pál* hívott magával, hogy ismerjem meg irodalomtörténetünk Nesztorát; velünk volt még *Zichy Antal* és *Baksay Sándor* is. *Fábián Gábornak*, az ősz fejjel is ifjú szívű, kedves, öreg *Fábián Gábornak* egy kézirat fordítását vittük magunkkal (talán *Rutilus Claudius* útleírása volt), hogy azt ott

országgyűléseken. Épen az akadémiai választásokat megelőző hetekben történt. Alig hogy beléptem, szóhoz sem engedett jutni, hanem ő kezdte bizonyos feszélyezett nyugtalansággal elmondani, hogy épen most ment el tőle ez s ez (egy ismert öregebb műkedvelő tudósunkat nevezte meg), ki szavazatát kérte a tagválasztásoknál. De oly nehéz ma már boldogulni; nagy a kereslet; az ifjabb nemzedék követelőleg előre tör, stb. Láttam, hogy attól ijedt meg, hogy én is olyan járathban vagyok. Siettem megnyugtanni, hogy az lesz utolsó dolgom e földi világban, hogy akadémiai tagságra szavazatokat kérjek. Egészen megkönnyebbült a jó ember, mikor megértette jövetelem célját. Azután elbeszélgettünk Beöthy Ödönrről, Deákról, Széchenyiről, Wesselényiről; mondott is egy-két apróságot, de csak olyanokat, melyeket már megírt és kinyomatott, bővebben és szabatosabban. Most már ott van ő is azok közt, a kiknek emlékével annyira szeretett foglalkozni.

S elpusztult a Pávasziget is. Előbb oda tették az ártézi fürdőt; majd az ezredévi kiállítás egészen átalakította. Hátulsó részét összekötötték a száraz földdel; gyönyörű fáit kivágták; oda építették a fővárosi pavillont s még egy rakás házat és bódét; csak a szép új hid az, a mit nyereségül kapott. Rá is illik, a mit a város-ígyetben két kiállítás viszontagságait szerencsésen túlélt magános sirkő felirata hirdeti ma is, hogy: *fuit*.

Jámbor Tamás.

A KUBAI VEZÉREK.

Évtizedek óta megszoktuk már, hogy a hadjáratok, melyeket ma oly nagy tökélyre jutott fegyverekkel folytatnak, aránylag rövid időre terjedjenek s csaknem egymást érik a nagy események, mint pl. a nagy francia-német háború kezdetétől Szedánig. Általában azt hitték, hogy a spanyol-amerikai háború lefolyása is ilyen lesz s ime már hetek óta alig történik valami nevezetesebb dolog, sőt kezdettől fogva csak két jelentősebb esemény volt: a spanyol hajóhad tönkre tétele a Filippini-szigetek előtt s újabban a spanyol fölmentő hajóhad bevonulása Kubába, melynek kikötőiből az amerikaiakat visszaűzték. Úgy látszik, mintha egyik részről sem tartanak elérkezettnek az időt a döntő ütközetre, sőt az az előtt oly mozgékony harmadik harczó fél, a kubai fölkelők is meglehetősen elcsendesültek. Annál többet olvasunk azonban az ellenséges felek vezetőiről, a kiknek arczképét ezennel be is mutatjuk.

Az amerikai hajóhad vezetője, *Sampson* Vilmos Tamás nem fiatal ember már; 1840-ben született New-York állam Palmyra városában. Épen a polgári háború kitörésekor 1861-ben végezte be Annapolisban a tengerészeti akadémiát s mint hadnagy részt vett ebben a háborúban, többek közt jelen volt a «Patapsco» nevű hadihajón akkor, midőn az 1865 elején Charleston kikötőjében elsüllyesztették. Később is tengerész volt, de már nem vett részt ütközésekben, sőt 1882 óta mint tengerészeti mérnök működött s egyúttal a tengerészeti akadémia főfelügyelője volt. *Sampson* hadserege 2 nagy hadihajóból, 4 czirkáló hajóból, 1 monitorból s 2 torpedóból áll, melylyel szemben a spanyol hajórajban jelenleg 4 czirkáló hajó s 3 torpedóhajó van, de újabb segítségre is számítanak. Az amerikaiak, kik nagyon türelmetlenek, elégedetlenek *Sampson* műveleteivel, különösen mióta a spanyolok új hajói Kuba szigetére eljutottak, de *Sampson* maga a hibát a Washingtonban székelő tengerészeti hatóságra hárítja, melynek hatáskörét ennél fogva most sok tekintetben megszorították, hogy a felelősség *Sampson* tengernagyra háruljon.

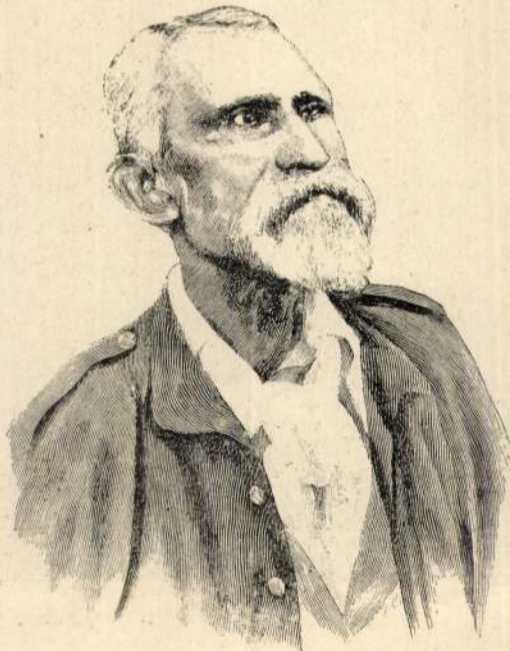
A spanyol hajóhad vezére *Don Pascual Cervera* y *Topete*, 1839-ben született s már 45 év óta katona s mint ilyen Kubában, Afrikában s magában Spanyolországban a karlista mozgalomban többször kitüntette magát bátorsága és ügyessége által, a melynek jeléül számos rendjelt kapott. Minden esetre jelentékeny ügyességet tanúsított most is, midőn a *Kapverdi* szigetekről nagy titokban el tudott jutni a czirkáló amerikai hadihajók között Kuba szigetére, hová május 19-én érkezett meg s ezen ügyessége által jóformán kiköszörülte azt a csorbát, mely a spanyolokat a Filippini-szigeteken érte.

SAMPSON, AMERIKAI TENGERNAGY.

CERVERA SPANYOL TENGERNAGY.

MAXIMO GOMEZ, A KUBAI FÖLKELOK VEZÉRE.

A harmadik vezér a kubai felkelők parancsnoka: *Gomez*, az utóbbi időkben már kevésbé emlegetett név, valószínűleg azért, mivel a spanyolok megátolták a távirati összeköttetést közöttük és az amerikaiak között. De a spanyol-amerikai hadjárat kitörése előtt ez a név igen híres volt. *Gomez* öreg ember s nem hivatásos katona, de igen ügyes és tapintatos ember, bár működését nagyon megnehezíti, hogy Kubában óriási a forróság s a gyakori felhőszakadások miatt különböző pusztító betegségek uralkodnak. Talán az esős időszak végét várják, hogy nagyobb műveleteket végezhesenek.

HAJÓKON HASZNÁLT JELVÉNYEK.

A legegyszerűbb teherhordó bárkák szentképeitől kezdve a most hadakozó két tengeri hatalomnak az Atlanti-oczeánon küzdő nagy pánczélosaig a tengerész-hagyomány mindig a kegyelet látható jeleivel érzékítette meg a hajó szerkezetében azokat a láthatatlan szellemi erőket, melyeknek oltalmában hívő bizodalommal reménykedett, melyekhez a legendai hit egy neme fűzte.

Kétségtelen, hogy a hajójelvényeknek a legősibb időktől megvolt az a jelentősége, hogy szerencsét biztosítottak az útra kelt hajónak s megóvták azt a tenger veszélyeitől. Régi egyiptomi emlékek számos ábrázolatát tüntetik föl vitorlásaik orrán a szent Ram vagy Ammon és az Ibis fejnek, ép úgy a phöniciái tengerészek nagy tiszteletben tartották a rejtélyes Cabiristenségeket, melyeknek különös erőt tulajdonítottak a vihar és hajótörés elleni oltalomra s képeikkel nem mulasztották el felékesíteni hajójukat. A dodonai beszélő szent tölgy ágairól lemetezett hajtás szolgált védő jelvényül Jason «Argo» nevű hajójának s a görögök hite szerint nem kis mértékben járult hozzá, hogy sértetlenül járta meg az ötven hős kalandos útját. De kutató német és francia tudósok megállapították újabban azt is, hogy Achilles hajói Trója előtt arany Nereidák faragványával ékeskedtek, az öreg Nestorét bikává átváltozó fél-istenek alakjai diszítették.

Ezekből kitetszőleg a görög, mint hajókázó nép előtt valóságos vallásos kegyelet tárgyául szolgáltak a hajójelvények, s egyúttal megkülönböztető jel gyanánt is háború esetén az egyes gályák és vezetőik közt. Egyikök hattyú fejet választott jelvényeül, a másik vadkanfejet, a harmadik egyszerű sisakot. Ez volt a három legközönségesebb jelkép Homer és Perikles kora közt, de különösen a legelső, míg később a hattyúfejes hajóorrok egészen kimentek divatból s más madárfej foglalta el helyöket, például a bagoly az athénei három-evezősökön.

Vadkan-fejjé idomított hajóorrok is egész a Kr. e. hatodik századig általánosak voltak a görög flottánál. Ilyeneknek írja le Herodotus a samosi hadihajókat s elbeszéli, hogy mikor a samosiak fölött a tengeren győzelmet arattak az aeginabeliek, az elfogott hajókról lefűrészelték a vadkan-fejeket s hazavitték, hogy győzelmi jelként tegyék le Athéne templomában. Épen úgy tett Duilius is, a rómaiak Nelsona, — kinek nevére ma is egyik legjobb hajóját nevezi el az olasz flotta, — a zsákmányolt karthagói hajókkal.

A római triremiseknek (háromevezős hajó) is kedvelt ábrázolata volt az állatfej a hajók orrán, de később ezeket istenek és félistenek alakjai váltották fel a hadi hajókon. A közönséges kereskedelmi hajók sem lehettek el ily jelvények nélkül s például az a hajó, mely Ovidiust száműzetésébe vitte, — a mint maga beszéli — Minerva mellszobrát viselte élén; az alexandriai hajó pedig, mely Szent Pált és társait megváltotta Melita szigetéről, Castor és Pollux alakját hordotta magán, mint a tengerész-nép biztonságát különösen szívükön hordó istenségeket.

A byzanci kereskedő hajók jelvénye egész emberalak volt, a karthagóiaké rendszeren krokodil-fő; a pún flotta gályái ellenben egy ló felső testét ábrázolták, mint Baal szent állatját, előreugró testállásban, fölemelt első lábakkal.

Egészen más képzeleti világ nyílik meg az éjszaki népei előtt. Dán és norvég hajósok különös szeretettel alkalmazták hajók orrán a kigyó és sárkány alakjait. Valóságos bálványimádásban részesítették ezeket a kalandos képzelgésre hajló babonás éjszaki hajósok, csak így érthetjük meg azt, hogy a tizenharmadik században a dánok törvényt hoztak, hogy a partrakötés előtt minden ilyen ábrázolatot illő szertartások

Római hajók

Friss zöldségek

Az utóbbi időben meglehetősen fantáziátlanok a nyilasok az új jelszavak kiagyalásában. Mindenki jól emlékszik még a „Szálasi 1938”-ra, azután arra, hogy „1939 a mienk”, újévi számában pedig a reggeli nyilas lap azzal igyekszik biztatni egyre fogyatkozó számú olvasóit, hogy „1940 is a mienk”. A cikk azzal büszkélkedik, hogy az elmúlt esztendőre a nyilas mozgalom nyomta rá a bélyegét, aminek a legfőbb bizonyossága, hogy „a nyilasok internálótáboroknak, statárium és cenzúra életbeültetésének voltak okozói”, majd bejelenti a „Magyarság”, hogy bármint írjanak is a különféle „zsidólapok”, a nyilas mozgalom bomlásáról, az új esztendő még inkább az övék lesz.

Nem nagyon hisszük, hogy ez az igéret túlságosan megnyugtatta a maradék nyilasokat, még kevésbé tartunk attól, hogy túlságos riadalmat keltene azokban, akik szembenállnak a zöld demagógiával. Azonban őszinte esodálattal adózunk annak a „bátorság”-nak, amellyel a nyilas lap a dohányu-uccai merényletre céloz. Hiszen a statáriumot — amely a „Magyarság” szerint a nyilas mozgalom egyik legfőbb sikere volt — köztudomásúlag a dohányuuccai bombamerénylet miatt rendelték el, ezt a bombamerényletet pedig a Kúria megállapítása szerint a nyilas hungarista-mozgalom tagjai szervezték meg. A „Magyarság” cikke pedig azt ígéri, hogy ezt a munkát folytatják majd 1940-ben is?

Bomlik vagy nem bomlik?

A „Magyarság” szerkesztőségében és a nyilas mozgalom vezetőségében egyébként perceként változik az álláspont, hogy bevállják-e a nyilas mozgalom bomlását, vagy tagadják-e továbbra is. A „Magyarság” szilveszteri számában ugyanis közvetlenül a pártbomlást és a súlyos belső bajokat szemrebbenés nélkül tagadó cikk után egy másik cikk következik, amely nyíltan bevallja, hogy „a nyilas-keresztes vonalon bizonyos zavaró jelenségek mutatkoznak”. A cikknek ez a bevezető mondata azután érthetővé teszi a továbbiakat is. Bizony, valóban zavaró jelenségek mutatkoznak a nyilas-keresztes vonalon, olyannyira, hogy a reggeli nyilas lap szerkesztőségében már egészen megzavarodtak. Különböző nagyobb fáradságot fordítottak volna annak a bárgyú mesének a kiagyalására, amellyel olvasóik óhajait szeretnék kielégíteni „a vidéki szociáldemokrata szervezkedés csodájával”. Mint nyilasok általában, ezúttal is óvatosságot vártak és természetesen gondosan óvakodtak attól, hogy az állítólag megtörtént eset helyszínét közöljék, mert így sokkal kevésbé ellenőrizhető — gondolják — ez a bárgyú, gyerekes história. A nyilasok azonban nemcsak óvatosok, hanem — főleg a „Magyarság” szerkesztőségében — meglehetősen tájékozatlanok is, pedig ha valakitől, akkor igazán egy nyilas laptól lehetne elvárni, hogy ismerje a zsidótörvényt és tudja azt, hogy zsidó virilis jogon nem lehet képviselő-testületi tag. Nem lehet tehát abban az állítólagos közegben sem, ahol állítólag megtörtént az állítólagos eset, amelynek főszereplője és legfőbb mozgatója egy zsidó virilista lenne, — ha ilyesmi a II. zsidótörvény után egyáltalán létezhetnék. Bizony-bizony sok gyakorlatra van még szükségük „Magyar-

ság”-éknak, hogy azzal a bizonyos sánta kutyával versenyre kelhessenek.

Már a „vezér” is?

A nyilas „Magyarság” és az ugyancsak nem baloldali Zsabka Kálmán között néhány nap óta elkezdődött sajtóvita folyik. Zsabka Kálmán egy szélsőjobb oldali hétfői lapban most nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelenti, hogy a „Magyarság” cikkei elejétől végéig valótlanok, majd a következőket mondja: „Tényként megállapítom, hogy Roth, a zsidó tőkés a nyilaskeresztes párt vezérének. Hubay Kálmánnak sógóra, tehát a „Magyarság” ott keresse Roth kapcsolatait és ne nálam.” Szóval, már Hubay is?...

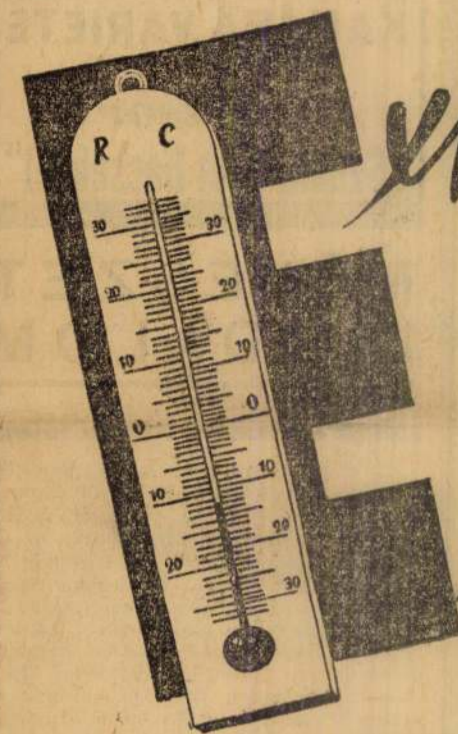
A zsidó választók új igazolása

A belügyminiszter rendeletet adott ki az 1940. évi képviselőválasztási névjegyzék összeállításáról, illetve kiigazítására tárgyában. A rendelet szerint az érdekelték pótlapot kapnak, amelyen be kell vallani, hogy a törvény értelmében zsidóknak tekintendők-e vagy sem és ha igen, valamilyen címen mentesség illeti-e magukat a választójogi korlátozások alól. Aki ilyen mentességgel nem rendelkezik, annak fel kell sorolnia, hogy szülei, illetve nagyszülei 1867 december 31-ig visszamenőleg Magyarország területén születtek és láthat-e. A születést szülői anyakönyvi kivonattal kell igazolni, de be kell csatolni a szülők házassági anyakönyvi kivonatát is. Az ittlakást lakbizonylattal, előjárásági bizonyítvánnyal, adó-

Mi lesz holnap?

Ma jelenik meg először 1940-es dátummal a Népszava. Az évforduló minden esztendőben bizonyos „mérlegkészítésre” készíti a politikai és társadalmi világot. Ezidén talán még fokozottabb volt ez a mérlegkészítő láz, mint más évek beköszöntésekor. Mert határozottan érzi mindenki, hogy az évforduló mögött ott kísért a világtörténelmi forduló is. Az új év beköszöntése jó alkalom arra, hogy erről beszéljenek és hogy arról beszéljünk mi is. Halljuk a világtörténelmi forduló kísérőzenéjét: nyugatról és északról idehallatszik az ágyúdörgés. Vajon milyen új világ fogantatását jelenti a háború és mindaz, ami ezzel jár; az általános bizonytalanság meggyökeresedett, de nem a természetben, hanem uralkodó rétegek pillanatnyi érdekeiben gyökerezett elvek megrendülése? Az újévi elmélkedéseken keresztül vizsgáljuk feljebb egy regényeim, H. G. Wells, a jobb időkért küzdő szocialista író regényének címe, ami egyben döntő kérdés is: „Mi lesz holnap?”

Most, újévi „mérlegkészítés” szeretnénk kissé kivonni magunkat a nehéz ma hatása alól, inkább a részleteiben még ismeretlen, de törhetetlen szocialista hitünkben már kibontakozó holnap felé tekinteni. Mert bármilyen súlyosak is a mai gondok — a proletár optimista marad. Mert hisz. Mert tárgyilagosan figyel. És nem épít légvárakat, hanem hideg ésszel vonja le a következtetéseket. Az a holnap, ami a döntő fordulat átvészelésére erősít bennünket, nem az utópiák világa, hanem valóság, amiképpen realitás egész programunk, amely nem törékeny gipszöntvény, hanem márványba faragott szobormű. Tisztatekintetű munkásembert ábrázol ez a szobor. Kidagadnak izmai. Kalapácsot tart kezében, a munka jelképét. Nem visel célszerűtlen ruhadarabokat,

*EMELŐ
ajánlat!*

Női kötött mellény

meleg gyapju anyagból,
kézimunkával készült,
válogatott divatszínben,
mindössze... .. P **3.98**

Készletünk korlátozott!... Ebből akkor is vegyen, ha most nincs is rá szüksége!...

Magyar Divatszámok

könyvvel vagy más közokirattal kell igazolni. Ha ilyen okiratok beszerzése nem lehetséges, akkor az ittlakás más alkalmas igazolványokkal is igazolható, de ezeknek az okiratoknak bizonyítók erejét az eljáró hatóságok döntik el. Az ittlakást igazolni nem tudó zsidónak minősülő választókat törlik a névjegyzékkel. A rendelet hatálya nem terjed ki a Felvidékre és Kárpátaljára.

„Munkástéglők lépteinek tompa dobogását hallom” — mondta a múlt században Lassalle. Akkor még csak jövőbelátó, jövőt megérző kijelentés volt ez. Ma már valóság. Amikor a dolgozók légiói összetalálkoznak a történelemmel és összeforrnak azzal, az lesz az új világ megszületésének perce. Ma még zavaros táncot jár a világ, különböző természetű erők és érdekek mérkőznek, de ezek csak az előtérben állanak, nempedig a középpontban. Amiként a földgyomorra izzik, úgy tüzesedik a társadalom méhében az az eszme, az az erő is, amely egy napon átveszi a vezetős szerepet a történelemben.

Énekes boxbajnok halálos öngyilkossága

Levetette magát a harmadik emeletről

Énekes István, MAV tisztviselő, aki a losangelesi olimpiászon a boksbajnokság könnyűsúlyú világbajnoka lett, a MAV-kórház Podmaniczky uca 117-119. számú épületének harmadik emeletéről kedden reggel 6 órakor levetette magát. Haldokolva vitték a kórterembe, ahol

délelőt fél 10 órakor, anélkül, hogy eszméletét visszanyerte volna, kiszenvedett.

Énekes István másfél hónapja fekdött a MAV-kórházban vesebajjal. Orvosai nem tudták meggyőzni képelt fölfevéséről, hogy gyomorrákja van. Az utóbbi időben szótlan és búskomor lett rajta úrrá. Valószínűleg

gyógyíthatatlannak hitt betegsége miatt követte el végzetes tettet.

A kiváló sortemő traxodijának híre sportkörökben nagy részvétet keltett. Az 1932. évi losangelesi olimpiász utolsó versenynapján vívta az ökölvívó döntőmérkőzésen döntő győzelmét a mexikói Cabanas fölött és ezzel Magyarország részére megszerezte a 3. egyéni győzelmet. Azóta állandóan tréningben állt és további reménye volt a magyar ökölvívásnak.

Természetes és úgyszólván hagyományos hangulata az új évnek a várakozás, a remény. A jobb jövő várásának jegyében kezdődik ez az esztendő is, de a munkásság, amikor remél, nem alkot kerget, hanem iparkodik a lehetőségekre, a történelmi valószínűségekre alapítani reményeit.

MEGJELENT!
RÉVÉSZ FERENC tanulmánya:
ZOLA
Ára 1.50 pengő, szervezett munkásoknak 1.20 pengő

Kapható:
Népszava-könyvkereskedésben VII. Erzsébet-körút 35. Telefon: 222-293 és Népszava kiadóhivatalában VIII. Conti u. 4. Telefon: 130-330, 31, 32

Pina József

ROZSNYÓN LELEPLEZTÉK AZ ÚJRA FELÁLLÍTOTT KOSSUTH-SZOBROT. Balról a szobor, a jobb oldali kép a szobor 1907-es leleplezési ünnepsége. A szónoki emelvényen Rózsa László református lelkész mondja az ünnepi beszédet, balról ül a szobor alkotója, Róna József szobrász, jobboldalt Kossuth Ferenc és Sípeki Balás Lajos rozsnói püspök ül

(Jelky felvételei)

Kossuth szabadságeszméit hirdette Rozsnyón Jaross miniszter

Rozsnyó, június 26

Rozsnyó város lakossága nagyszabású ünnepség keretében leplezte le vasárnap a restaurált és újonnan felállított Kossuth-szobrot. A leleplezési ünnepségen beszédet mondott Jaross Andor felvidéki miniszter is.

— A rozsnói bevétel képe elevenedik meg most előttünk — mondotta. Miért állítanak fel egy szobrot? Miért vésik márványba vagy öntik érebe egy ember emlékét? Azért, hogy az az ember a házaszeretettel idézze fel. Vannak emberek, akiket nem kell márványba kifaragni, akiknek szobrát nem kell bronzba önteni; vannak szobrok, amelyeket nem is kell leleplezni, mert

ott élnek a lelkekben.

— Kossuth Lajos szobra is ezek közé

Nyílttér

E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter-soroként hétköznap 70, vasárnap 80 fillér. A legkisebb hirdetés ára 7, illetve 8 pengő.

ODOLJON

ABBAZIA-ban
EDEN és QUISISANA szállodákban
(Tulajdonos: Sterk Ferenc)
Méréselt előföldny áron szobarendelések feladhatók:
VI., Andrássy-út 29. Telefon: 119-493 (Balatoni Iroda)

ABBAZIA
DR. LAKATOS SZANATORIUM
tengerparti fekvés, előrangú ellátás, gyógytényezők.
HOTEL CRISTALLO
Südstrand, loggia szobák, saját tengeri fürdő, bár
Felvilágosítás a képvisletnél Utazási Iroda,
IV., Váci-utca 27. (Olaszbank főlk). Telefon 184-803

Rossz Rádió
KEMÉNY KITÜNTETETT JAVÍTÓ.
Szondy-utca 9. Tel. 11-22-68 Részlet, csere

tartozik. Mert Kossuth Lajos ott él a magyarok lelkében. Amikor ti, rozsnóiak húsz éven át elmentetek egy szobortalapzat mellett, ha a szobor nem is volt a helyén, de ti ott láttátok azt lelkiszemetekkel és ez a szobor beszélt hozzátok. Kossuth szobrát ma mégis leleplezzük és ezáltal a szobor új szellemi értékévé, új szimbólumként áll előttünk.

Ez a Kossuth-szobor gyönyörűen példázza a magyar sorsot.

A szobrot el lehetett távolítani a rozsnói főtérről, de nem lehetett eltávolítani

a rozsnói magyar szívekből. Kossuth eszméi:

a szabadság, az önérték, a friss levegő, sirtak a magyar lelkekben, amit kioltani nem lehetett.

Kossuth Lajos életéről beszélt ezután a felvidéki miniszter, majd így folytatta:

— A mai magyar állam nagy feladat előtt áll és ez a feladat hármass rétegződésű. Először szentistváni, tehát országépítő; másodsor széchenyiistváni gondolatvilágot tükröző, azaz önértéket kíván tőlünk, dolgos munkára kész magyarság formálását akarja. Harmadsor, szabad, új magyar társadalmat akar, kollektív jellegű, minden magyar embert felölelni és megtölteni tudó magyar letket.

A miniszter beszéde után Somogyváry Gyula képviselő szavazta el ez alkalomra írt ódáját, majd Majkuth Albert városbíró vette át a szobrot. Az első koszorút Rozsnyó város nevében Majkuth városbíró helyezte el, utána vitéz Liphay András altábornagy és Szinay Béla altábornagy tette le a koszorúját.

Sorkatonaság fékezte meg az „Ir Köztársasági Hadsereg” zavargását

Dublin, június 26

(Az Est és a United Press tudósítójától)

Fermoyban az „Ir Köztársasági Hadsereg” nevű hazafias szervezet különítményei vasárnap felvonulást rendeztek, amely zavargássá fajult, úgyhogy rendes sorkatonaságot és páncélos hadikocsikat

kellett kirendelni a rendőrség megerősítésére. Az összeközösben két rendőr megsebesült. A verekezésbe elvegyült egy labdarúgó mérkőzésről a városba visszatérő nagy tömeg is, ez az ir köztársasági pártjához szegődött. A zavargások vasárnap késő estig tartottak.

Bombarobbanások napja Londonban

London, június 26

Szombaton éjjel az angol fővárosban egymásután több bomba robbanás történt. Először a Piccadilly Circuson robbant fel egy bomba és meglehetősen nagy anyagi kárt okozott.

Pillanatok alatt nagy tömeg gyűlt össze és ekkor — körülbelül éjjel fél-tizenkettőkor — újabb bomba robbant.

leirhatatlan riadalmat okozva a tömegben.

A rendőrség riadógépkocsin érkezett a helyszínre és eltávolította a közönséget, de ugyanakkor megint egy bomba robbant félkilométerrel távolabb, az Aldwychon. Ebben a két esetben a bomba ugyanolyan rendszertű volt, mint aminő a Lloyd biztosító fiókintézetében robbant. Hat ember, aki társasgépkocsira várt,

megsebesült.

úgyhogy kórházba kellett szállítani őket. Több gyanús embert őrizetbe vettek. (MTI)

London, június 26
(Havas-ügynökség)

A londoni földalatti vasút Oxford Circus állomásán már a hatodik, fel nem robbant bombát találták meg. (MTI)

Akasztott jegyespár a fán

— Az Est tudósítójától —

Titokzatos bűntény ügyében indult nyomozás a szombathelyi rendőrségen és a város környékén levő községek csendőrseiben. Vasárnap a Szombathely közelében levő Olad község szőlőhegyén egy fára felakasztva két holttestet találtak. Egyelőre csak annyit tudtak megállapítani, hogy az egyik Barabás Erzsébet szombathelyi lakos, a másik a vőlegénye. Megállapították a csendőrök, hogy a gyanu szerint nem lehetnek öngyilkosok, nem akasztották fel magukat, hanem valószínűleg ismeretlen tettes mindkettőjüket megölte és a halottakat felakasztotta, hogy azt higgyék: öngyilkosok lettek. A nyomozás folyik.

Érsekújvár új képviselőtestülete holnap tartja alakuló ülését

Érsekújvár, június 26
(Az Est tudósítójától)

Kubinyi György, az érsekújvári járás főszolgabírája kinevezte Érsekújvár új előjáróságát és képviselőtestületét. Városbíró: Olvedi János nyugalmazott bankigazgató, aki Holota János országgyűlési képviselőnek, Érsekújvár volt városbírájának a felvidéki minisztériumban teljesített szolgálata óta vezette a város ügyeit. Helyettese: Néder János, a kereskedelmi testület elnöke. Az előjáróság tagjai: az Egyesült Magyar Párt városi tanácságjai lettek.

Mint ismeretes, a Felvidéken megszüntették az összes politikai pártok működését, kivéve a Felvidéki Magyar Pártot és Hlinka szlovák néppártját. Most kizárólag ennek a két pártnak volt képviselőit és képviselőtestületi póttagjait neveztek ki Érsekújvár képviselőtestületébe. Nincs egyetlen ügyvéd, vagy orvos sem a képviselőtestületben, de van hét munkás, tizenöt iparos és kereskedő, huszonhárom kigazda. A Hlinka-pártnak hét képviselőtestületi tagja van. Kedden, június 27-én tartja az új városi képviselőtestület alakuló ülését. Ennek a formai ülésnek lesz egy fontos pontja: kérni fogják a csehszlovák közigazgatás alatt községgé lefokozott Érsekújvár megyei várossá való előléptetését.

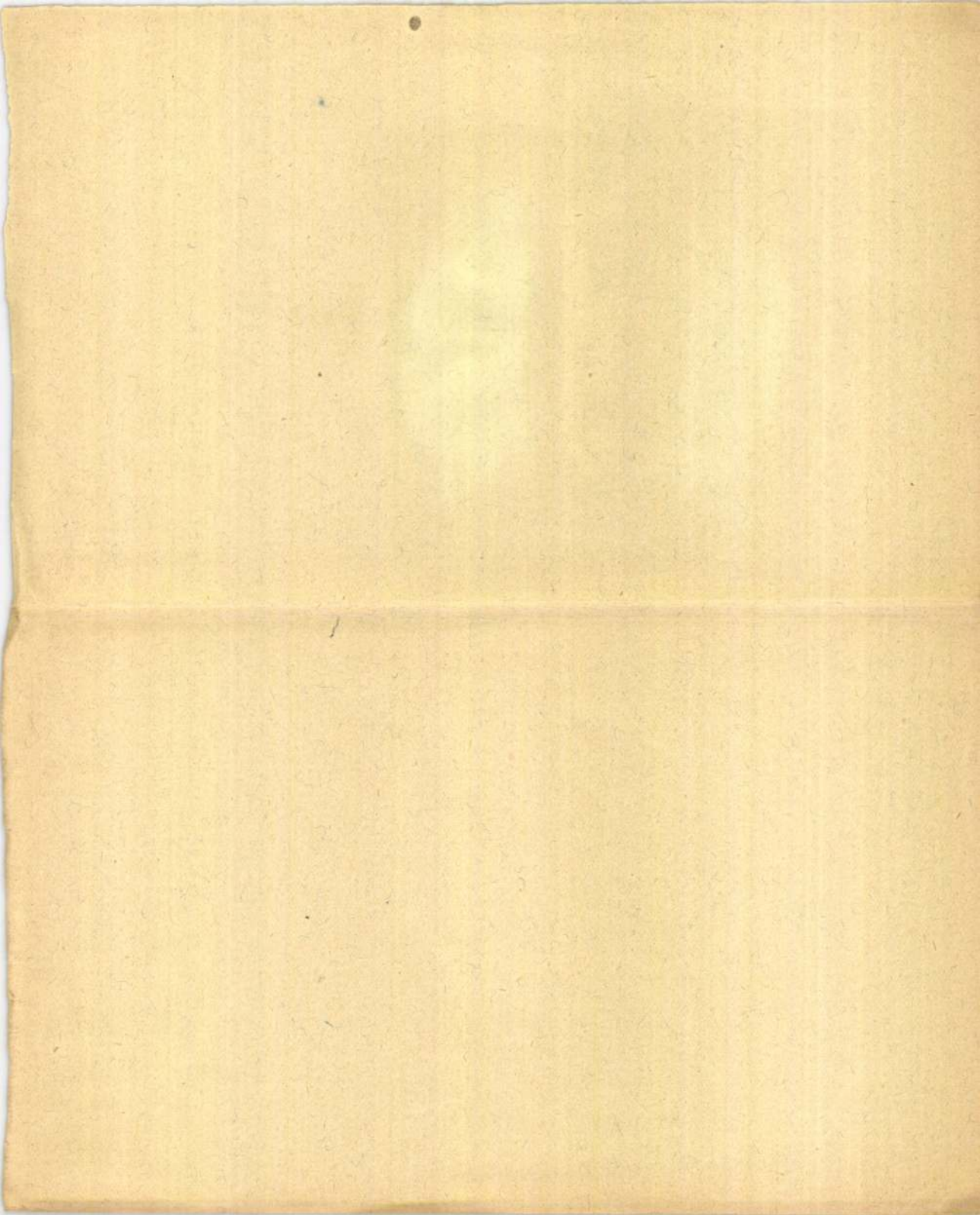
Angol versenyző, német autó halálos katasztrófája

Spaa, június 26

A belgiumi nagy gépkocsidíjért folyó versenyben Seaman Richard ismert angol gépkocsiversenyző életét vesztette. Seaman, aki egy Mercedes-Benz kocsit vezetett, már tíz kört megtett és első helyen feküdt, amikor kocsija tüzet fogott. A gépkocsiversenyző olyan súlyos égési sebeket szenvedett, hogy röviddel éjjel előtt meghalt. (MTI)

Tátrafürdők

irodája Huszko Mihály, Rákóczi-út 17.
Pengőfizetés — Szlovák vízum beszerzés
Telefon: 138-174

Róna József
szobrai.

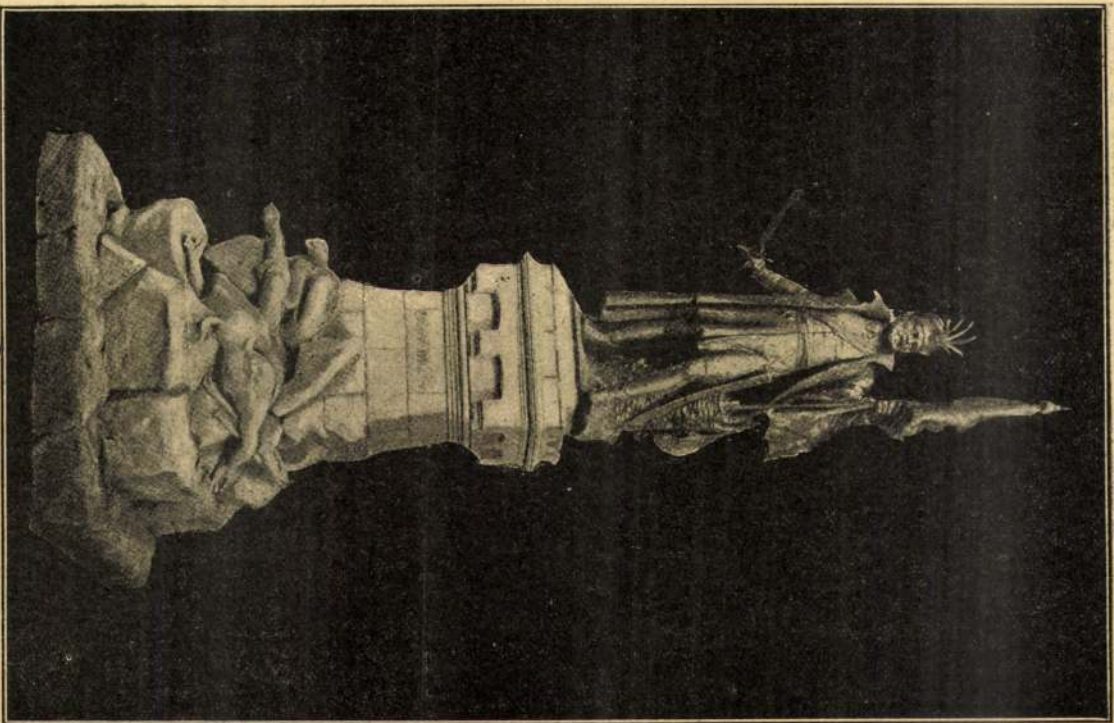
(Anakreon a Népszínház előtt.) A mű-
esernők ez ideje tavaszi tárlatának egyik legértéke-
sebb darabja volt a klasszikus világ híres költőjének,
Anakreonnak, szobra, melyet Róna József szobrász
mintázott és öntött ércbe. A szobornál, mint értesít-
lünk, a főváros tulajdonába megy át, mely a Nép-
színház előtti parkban fogja felállíttatni. Ezen a té-
ren még egy emléék lesz, a Tinódi Sebestyén hege-
dős szobra, mely a Rókus mögötti térségen fog
emelkedni.

1904. jún. 25. Pesti Hírlap.

— (Ajándék a művésztelepnek.) Az epres-
kerti művésztelep, amelyen oly sok érdekes ritkaság
van felhalmozva, újabb ismét szép műdarabbal
gyarapodott. Ez a Kolozsvári testvéreknek, a kö-
zépkor jeles magyar szobrászainak, a híres Szent
György szobrának hű mása, melyet Róna József, az
ajándékozó, öntött ércbe. Az emlékművet az Epres-
kerten. a Mátvás-muzeum bejáratánál helyezték el.

1904. VII. 7.

Paetz, Anker Wagner
1901. 96 f. 116 f.

Zrínyi Miklós, a szigetvári hős szobra.

Roma János

Polgár Sándor

Védjegy.

egyét gyakorlott kötszerész

B U D A P E S T,
VII. ker., Erzsébet-kört 50. szám

(a Royal nagyszállóval szemben.) 84

Legelőnyösebben beszerzhetők legújabb szerkezetű

m. kir. szabadalmazott Polgár-féle sérvtűk, orvosszobrászi és betegápolási cikkek, süspen-sorium, gummiharisnya, irritátorforrások-
dör stb.

Orthopediai készülékek, műleges lábak, járógépek, műkez és egyéb bandage-ok, saját mthelyében a legteljesebben, jóállás mellett, készílnék.

Kötöszerék,

gummitáruk, valódi francia különlegességek

(övszerek)

F. Berguerand Fils, párisi gyárosból.

Kimertő képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti címre ügyelni tessék.

WEISER

IZIDORNE

HARISNYA-

... GÉP-

KÖTÉSZELE

BUDAPEST,

VII., Nagy-dícsa-utca 34. szám

HARISNYÁK!!!

25 kr.-tól kezdve sodrott

panutból, dupla sarokkal és

hegygyel megfejtethetnek. Ugyazintén

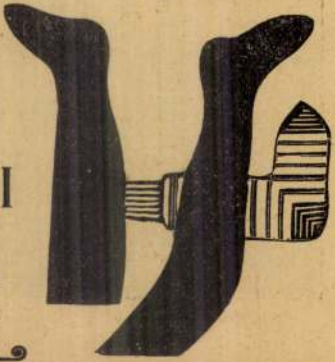
mindennemű új harisnyák minden

szinben és minőségben készíthetnek.

Mindentéle különlegességek készítésre

elfogadtatnak.

iparkiallításiokelevellel kitüntette

RÓMA JÓZSEF BAROSS-SZOBRA

[Harmadik díjnyert pályamunka]

Mintha lanyhult volna a tűz ott benn a Házban, mintha elesített volna a harci kedv szerte az országban. Beszélünk erről, beszélünk arról, de a politika, a nagy reformok már mindig ritkábban kerünek szóba. Csak egy héttel ezelőt nem tudunk két perczig beszélgetni, hogy szóba ne hozzuk az egyházpolitikát; ma csak akkor rántjuk elő, mikor már-már akadozni kezdenénk és gondolataink közt hajtóvadászatot tartunk valami kisegítő téma után.

Hiába, nincs az a nagy eszme, a melyik ingerlő szenzációját, érdekességét el nem veszíthetné egy-két hét alatt. Az utca beleunt a tüntetésekbe, az ifjúság elrekedt, a szónokok kifogytak az argumentumokból, a hallgatókat elhagyta a türelme. Nap-nap után múlik el a nélkül, hogy egy nagyobb beszéd, vagy egy hevesebb jelenet izgalma tarkítaná az országgyűlési tudósításokat: persze, hogy a mi szenzációra szomjas lelkünk ásitva fordul el az egész dologtól. Újat, uraim, újat, a tömeg unatkozik!

Jó szerencse, hogy a szenzációval nem vesztett el egyuttal az eszmei tartalom is. Jó szerencse, hogy, ha kevesebb éljennel és kevesebb részvét közt is, de egyre előre halad a tárgyalás és mindig közelebb leszünk ahhoz a ponthoz, a mikor külső cziczoma, érdekes máz tán lefoszlik, és a belső tartalmat, a törvény minden kontemplált jótéményét egész teljességében élvezhetjük.

Ha a kormány csak pillanatnyi népszerűséget, élelrialdalmakat és szenzációt keresett volna a javaslatával, akkor — íme az eredmény — csúfosan elbukik vele.

Világ folyása

tervekkel, mérésnek látszó ideákkal, a miket az ő vaszorgalma, kitartó akarata mégis csak megvalósított volna.

Hanem — többet dolgozott, mint a mennyit szervezte elbír. Nagyon is pontos volt és nagyon is lelkiismeretes. Ejnye, ejnye, kivüle még hány nagy emberünknek okozhatná ez a halálát?

Egy esztendeje lesz már innen-onnan, hogy elővette a betegség. Szívbjaj, idegesség, vagy mit tudom én, mi. Egy nyirkos ős, nedves, kellemetlen tél egészen leverték a lábáról. Délvidékre ment üdülni, a honnan — régi nóta ez már! — meghalni jött haza.

Sokat vesztettünk vele, mindenki tudja, mindenki érzi. És sajnálni, gyászolni is sokan fogják. A Nemzeti Színház elárvult. Ott érzik legjobban, micsoda kár ezért az emberért; a legősebb őszinte könnyet ott hullatják érte.

Vagy még sem. Hiszen özvegye is siratja, árva is körülállották a koporsóját. Fiatal özvegy, apró árva; csak hét éves az idősebbik.

Egész élete, minden munkája a közérdeké volt, a színház, a színház volt összes gondja; másra nem ért rá gondolni.

Halálos ágyán aztán föriadt a szívében a kétség, hogy mi lesz övéiből.

— Mondjátok meg a nemzetnek, hogy nekem érdeim vannak; ne hagyjátok a gyermekeimet elveszni.

A nemzet meghallotta ezt a felkiáltást; kellett, hogy meghallja.

Szerdán még fekete lobogó volt az épületeken, a merre Paulayt utolsó kísérte ki a roppant sokaság: csütörtökön reggel már a trikolort lengette vidáman a szél.

Márczius havára ébredtünk, arra a nemzeti ünnepre,

Mert oly pontosan, annyira kivétel nélkül beállítanak minden évben, hogy a közönség végre is megszokja s beveszi a látóvalóinak a programjába. Igaz, csak úgy, mint a löversenyeket tavasszal, az Istvánnapi körmenetet nyáron, a műtarlatot télvíz idején: de beveszi. Eljő annak is ideje, mikor tisztúnak a fogalmak s a publikum mást is lát a márcziusi beszédekben, nemcsak fess jogászfiúk tüntetését: most elégedjünk meg annyival, a mennyit kapunk.

Csak mondjátok a beszédeiteket, lelkes ifjúság; lassan, de biztosan nagy munkában működtök közre vele.

Az idei ünnep különben még se folyt le olyan zavartalanul, mint máskor. Egy nagy betegnek a lassúdo érverését, nehezedeő léleketét kíséri izgatott, remegő figyelemmel az egész ország.

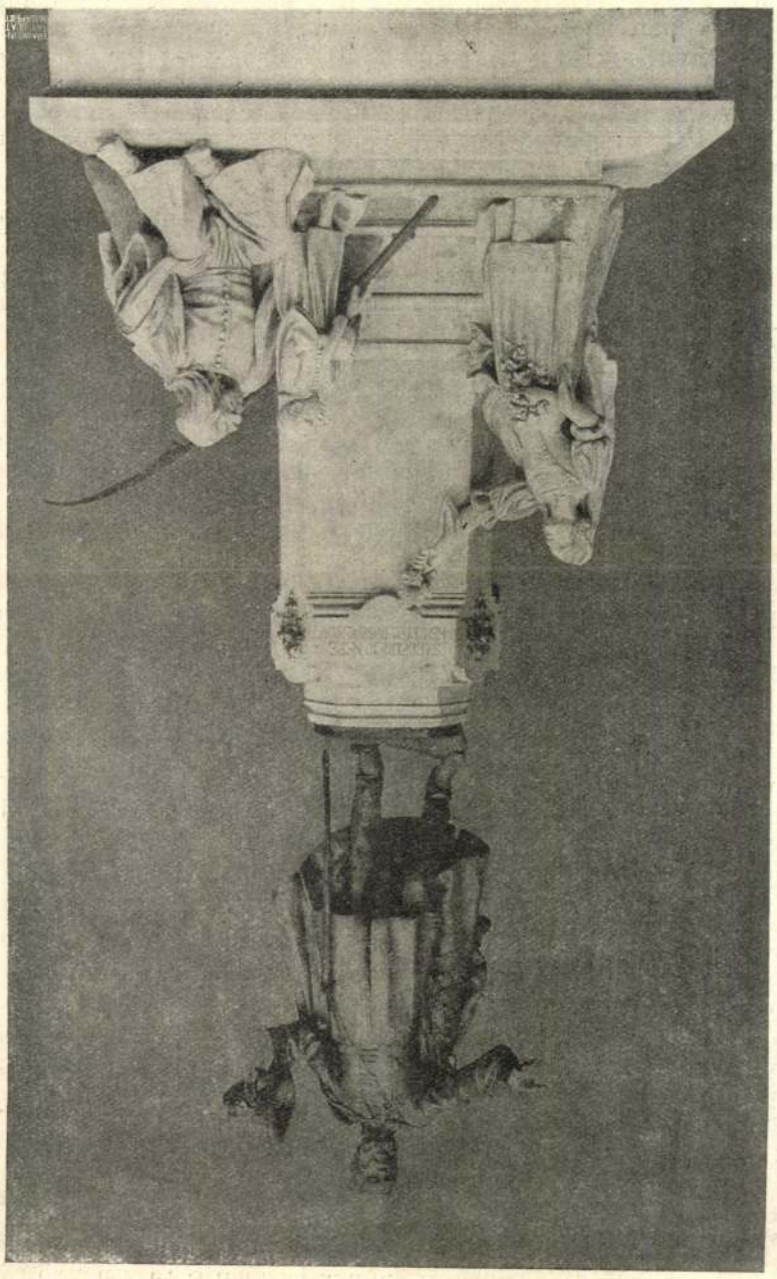
Nem frázis az, a mit most leirtam; csak most tudjuk meg igazán, hogy szereti ez a nemzet Kossuth Lajost, csak most, mikor közel vagyunk hozzá, hogy elveszítjük őt.

Hamis Hiób-hírek kapnak szárnyra egymás után; elhiszszük, hisz oly közel áll a valószínűséghez és mégis — nem szűnünk meg kételkedni, hisz oly hihetetlen az, hogy Kossuth elhagyja népét.

Elhagyja most, mikor nagy lelkét új oldalról csodálhatjuk. Mikor egy kilenczvenkét éves öreg ember elég erővel bírt ahhoz, hogy szakítson az opponálás tradíciójával és Magyarországot, küszöbén az új atalakulásoknak, sine ira et studio, csak a nagy eszmék iránt való lelkesedésből őszinte örömmel köszöntse; óh, akkor nehéz elhinnünk, hogy ez az öreg halálra vált, roskatag aggagtyán legyen. A nagy lelke után ma is ifjúnak, erősnak képzeljük, lelkesülő ifjúnak, a ki eszméire fölteszi és

Nov. 1902. 615. r.

KOSSUTH SZOBRA SZEGEDEN. — Kona József szobornövve

Photographed by J. J. ...
Published by ...

beszédjeit tartalmazza. Ma már igen ritka ez a könyv Amerikában is, pedig mily becses az rank magyarokra nézve! Sehol sem találjuk Kossuth angol ékesszólásának oly csodálatos példáit egybegyűjtve, mint ebben a könyvben. Nekem szerencsém volt ezt a könyvet 1893-ban Bostonban megszerezni s kéresemre Mrs. Mary Lowell Putnam, Amerika egyik kiváló írónője s Kossuth nagy tisztelője, kinek e lapok 1894. évi 15. száma az arcképet is közölte, ebből a könyvből nagy utánjárással még két példányt szereztem s általam az egyike a Magyar Tudományos Akadémia könyvtárának, a másikat a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának adományozta. Ebben az idézett könyvben érdekes leírását találjuk, Kossuthnak állítólagos születésnapja 50-ik évfordulóján, azaz 1852. április 27-én a New-England államok legnagyobb városában, Bostonba történt bevonulásának. Ezt a leírást magyarrá fordítva ime közlöm a következőkben: Kossuth és kísérete 1852. ápril 27-ikén, keddi napon, reggel 1/9-kor külföldön vonaton indult el Worcester városból, hol eddig időzött, Boston felé. Koránsem volt vélelten s értő ügy Kossuth kísérei, mint ő maga is bizonyára tudomásal bírtak, hogy az ő diadalmas bevonulásának napja New-England büszke és híres fővárosa épen az ő születésnapjának évfordulójára volt kitűzve. — arra a napra, a mikor *ö ötvendiek életét betöltötte.*

Midőn Kossuth vonata elindult, az állomáson levő nagy sokaság szokozos üdvözlésgásban tört ki. A vonat amerikai, angol és magyar zászlókkal sűrűn volt díszítve. Indulás előtt Mr. A. Witt 50 dollárt tartalmazó erszényt adott át Kossuthnak a magyar ügy javára. Westborough állomáson, midőn a vonat megállt, meghízták a városban levő harangokat s Mr. Jage a városi tanács nevében 40 dollárt ajándékozott Kossuthnak. A többi közbeeső állomásokon is, a hol a vonat csak megállt, mindenütt nagy tömeg üdvözölte Kossuthot, üdvözölő beszédekkel fogadták s még több ízben penzadományt is adtak át neki. Midőn a vonat déltájban Bostonba ért, már kocsik várakoztak az állomáson, hogy Kossuthot és kíséretét a városba vigyék. A bevonulásnál

Rina János

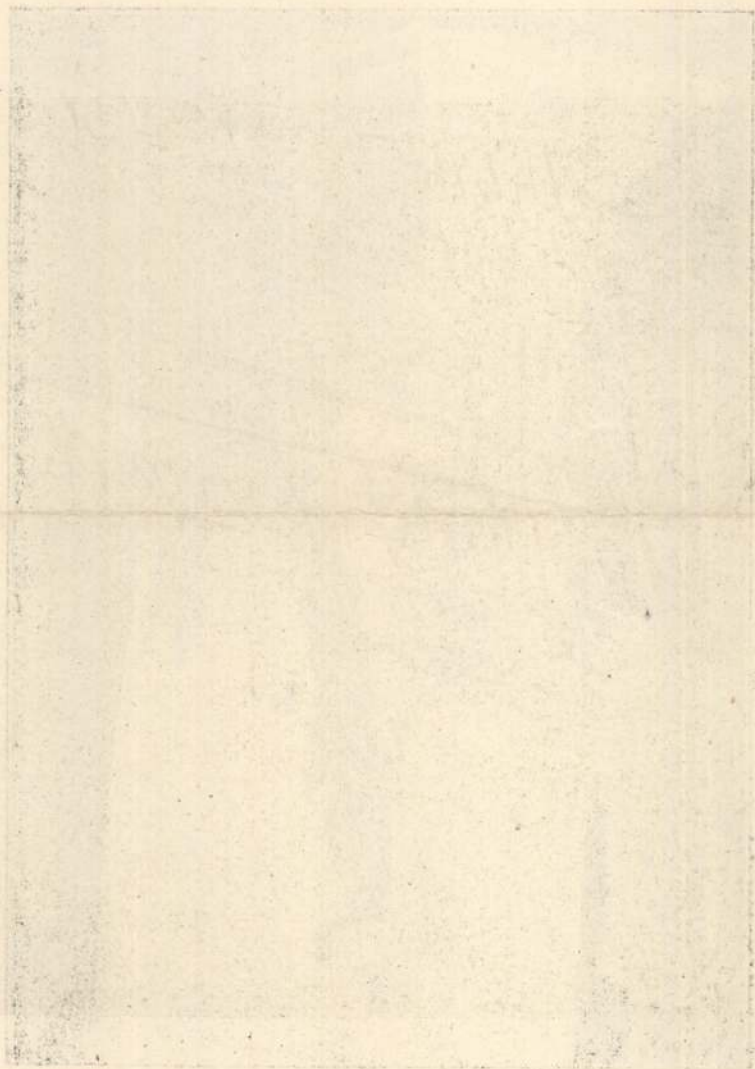
«Kormányzó úri N...
 vényhozó testületénél
 nevében üdvözölöm Ö...
 zában.
 «Az Ön jelenléte be...
 emlékezett, mely ná...
 tapasztalással, de tör...
 szabadságunknak is...
 kinek a feleire diu vo...
 nokkág elűzött otthon...
 való számkivételével...
 tásnak s aggódásnak...
 elmulthak s megnyhí...
 az emberi jogokért, m...
 rikai köztársaság ere...
 ságban Ön is latbatt...
 «Massachusetts népi...
 szíveik dobbasától...
 üdvözli Önt, mint ő...
 szolgáit és szenvedet...
 az államjogokért val...
 tükét Ön iránt nem es...
 csetlen sorsa s azon...
 sem, melyek az Ön ha...
 badság nem halhat m...
 támadnak s minak e...
 hályakozásait halhat...
 «A zsarnokság idők...
 hordja a hályak s...
 elemert. Az Ön esen...
 öven ev már a mil...
 Uram! s bizzekek az Is...
 közöl a pillanatt, mid...
 fogja torni az euró...
 S akkor az Ön Mag...
 Ont látni mezőm s h...
 vében s mi is üdvöz...
 got az alkotmányos...
 családjaiban.
 «Népemnek nevébe...
 vendégszeretetét, mely...
 jámbor zarándokok al...
 Kossuth e beszéd...
 szolt:
 «Benszömben érzem...
 jét, melyet egy boldog...
 egy szerencséslen népi...
 a mostani, csak érez...
 nem. Melyen meg va...
 nem szegyenlem. En...
 mondanom, hogy mo...

Minták 1894/95. évi k.

RÓNA JÓZSEF. A Klapka-síremlek fémagyságu mintája.

Rona Jónes

engedelmeskedett, amely kezdetben elfogta. Mire az operáció elérkezett, úgyis csak az anyai érzése maradt meg. Boldogan látta így a gyógyulás közeledtét.

— Még egy hét! — jelentette az orvos. A sűrű sötétség oszladozott már a beteg körül, szemé köteleken, akár szítán keresztül, átszűrődött már a citrogató napfény. Az érkezőfelben lévő nagy esemény elöltötte komoly merengéssel. Figylik nap azt mondotta:

— Tudod-e, Suzanne, hogy remegtek egy kisse attól a pillanattól, amikor meglátták? Szinte vallásos meghatottság borzongat végig.

Kezénél fogva magához vonta az asszonyt: — Szorítsd édes arcodat ide, az anyémhez! Gyerekeknek mondotok mindjárt. De hiszen a beteg félig-meddig gyerekek, ugy-e? Mert is van az, hogy szökének képzeltek? Alighanem a szelíd hangod, az örökös gyöngédséged sugalmazta nekem ezt a színt. Ki tudja: remült gondolataim nem úgy csüggtek-e ezen a színen, akár magán a világszágon? Hajad aranyfolyója mi volt számomra egyeb, mint a nap, amely cserbenhagyta szememet s legalább ott bujkált az újaim között, átjárt a két fényes delének sugarával: szeméd kéjje pedig egem volt az én éjszakám sötétjében!... Te sírsz? — kérdezte hirtelen.

— Örömben! — hazudta Suzanne.

A férfi folytatta:

— Mert szökének képzeltek, megszerettem a szöke szépséggel. Érted, ugyebár? Érted, hogyha barna vóhál, a barnák szépséget szeretném, hogy az a szépség, amit én szeretek, az a te szépséged?

Az elarultság ijdelme cikázott végig Suzanne-on. El akarta szabadtítani a kezét. André nem engedte. Odarokkadt a férfi térére s arcát a mellére szorította, mintha ő máris megláthatná. De konokul kitartott fonséges, önmegtagadó elhatározása mellett, hogy el-André szólalt meg újra.

— De hát nekem azt mondanom? Ha csaltuk volna egymást, Suzanne? Ha olyan finom szándékok volt, hogy szökének valljad magadat pusztán az én ösztönözésem ábrándom, az én világszágon álmon kedvezt? . . . Es ha én, a magam részéről . . . Suzanne egy sötétjében megakasztotta egy percére. — Tudja! Tudja! — szépegett kétségbeesve.

S valóban, még szelídebbre mélyült most az André hangja:

— Bannulatosan finomnak a vakok érzékei. Hajad illata, Suzanne, élvezetes keserű mandula-szaga elarulta a te ajkad bájos hazugságát, tudtomon kívül. . . . A tagadás megrekedt Suzanne torkában. Oh, mit is banna, akár szöke, akár barna, csak szép lenne! Am André a megalomott sugaras látomás helyett legföljebb üde hangot, bájos mosolyt kap! . . . Oh, mért, hogy el nem távozott már? Hogy várható idáig?

— A vakok újja, — folytatta André, — csoda-eszközök. Az én újaim, igen, láttak téged. Alattomos citrogátásukra persze nem is gyanakodtal, sem az ajkannak még annál is érzékenyebb tapogatódzására. Ah, az arcodat, lelkes, eleven vonásaidat, — nem a mesekönnyűvel amyalok gyermekes vonásai azok! — így ismerem én, hogy emlékezetből is lerajzolhatnám! Közbe-közbe nagyokat sóhajtott Suzanne. Úgy érezte, hogy valóságosan látják, s mintha valami edes, valami rejtélyes borítana el egész valóját. Ahogy André ajkáról megint imádság gyamanant hangzott el a neve, akaratlanul fölemelte a fejét. S erre tüstént föl-sikoltott. A kötélek föl volt húzva André homlokára.

elvezetni a világszágon nem remélt küszöbét. A feladatnak vége, kötelessége, hogy ő már most eltűnjön. André megvizsgálja majd az a minden, amit visszarakap.

Suzanne a látogatás végével, szobájába kéréte az orvost.

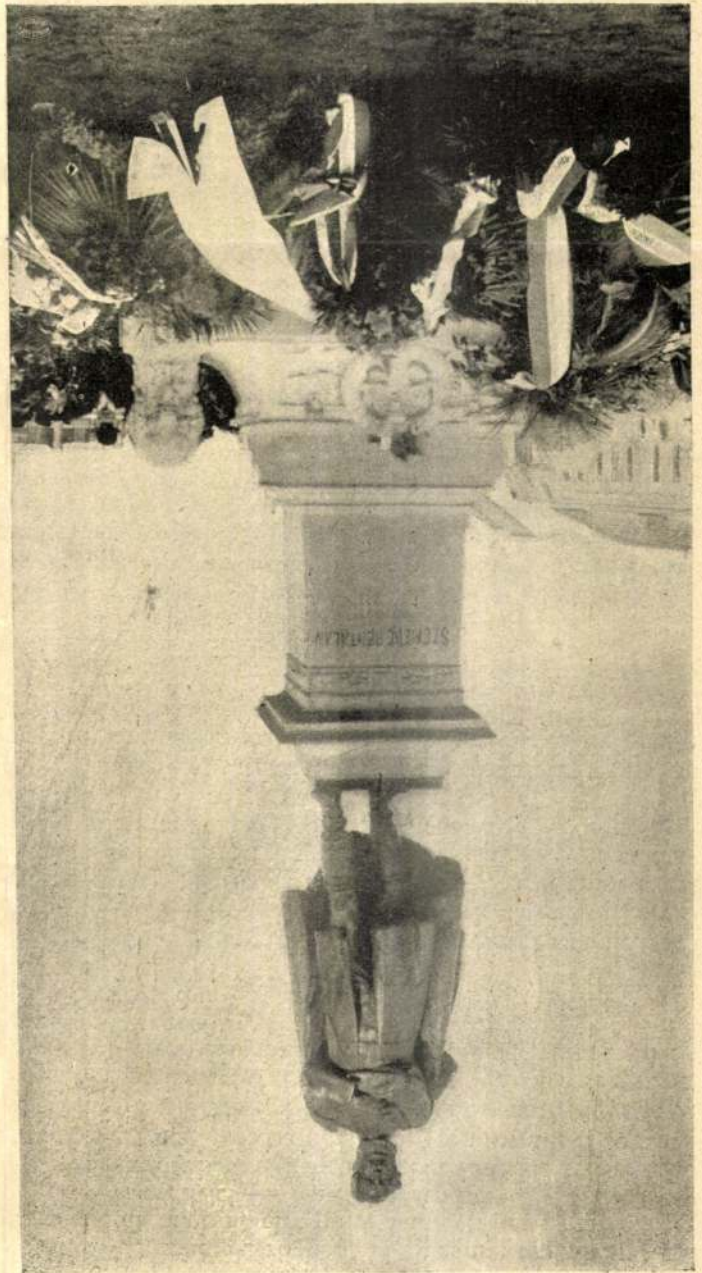
— Ön hallotta, — így szolt. — Tudja, hogy milyen ábrándja van a betegnek. Kérem, hagyja meg ebben az ábrándjában.

Az orvos egyetlen komoly, diszkret mozdulattal megnyugtatta. S a fatal asszony, megelőzve minden ellenvést, folytatta:

— A műtét annál biztonságban sikerül, minnél teljesebb a nyugalma. Mert ha, Isten meints!, az operáció meghuszná, helyrehozhatatlan lenne a kábrándulása. Ezt csak a meggyógyulás öröme tudná enyhíteni! És mosolygva, büsbajos mosollyal tette hozzá: — Tehát, ha rólam esik szó: én szöke vagyok, kérek a szemem és . . . szép vagyok!

Anyira szírd volt Suzanne elhatározása, hogy még a derűségeit se fosztotta meg. Az orvos előzékenyen járt kezére. Letele haladva az áldozati lejtőn, továbbra is amaz asszonyi s egyittal anyai ösztönök

Szemere Bertalan szobánakleleplezése Miskolcon, nov. 11-én
Róna József, műve

My book 1906-XII. 47 n

Van egy név, amely a magyar nemzet szívébe kitörölhetetlenül van bevéve. E név fényének tartóssága vetekedik a Mátyáséval, az igazságos király soha el nem múltó emlékével s azzal a rajongással, amellyel a nemzet „apjainak”, Kossuth Lajosnak adozunk. A gyászos tragédia óta sok eszendő suhant el fölöttünk, de ennek a fekete földnek egyszerű népe még ma is kétéltűdik, hümmög, dünyög, ha halálra lép az élők közt. Nem hiszi el. Azt tartja: elment, elbujdosott s egyszer csak elfő a dalmasan, ragyogó ruhában, hogy nagygyá, hatalmassá tegye a magyart.

Ó az: Rudolf trónörökös.

Olyan jó azt tudni, hogy volt; olyan nehéz azt elhinni, hogy nincs! Es elszámláljuk a szeretetnek számtalan jelét, amellyel bennünket elhalmozott; az este, amikor hozzánk tartozandónak vállotta magát. Bátoran, büszkén, mindenképpen ellentét, és siratjuk és emlékeztünk róla. Amikor itt járt ifjú hitvesével, amikor a sötét vég komor árnyai még nem rajzolódtak boldves homlokára. Mennyi mindent igértő idők voltak azok!

Ifjú hitvesével elment Nagykarolyba is, az ország grófja, Karolyi Pista látogatósára. Andalgot a plátán alatt, amelynek lombkoronája annyiszor sutlogott Rákóczi Ferencnek.

Felbúrtársi nap volt. A kemény téli idő megenyhült, a hó olvadásnak indult s ragyogó napsugarak játszottak a diadal-kapun, amelyen ott pompázott az oblitgát „Lásien hozott”. Talpon volt nemcsak az egész város, hanem az egész megye. Sőt Szabolcsból, Biharból sereglettek az emberek, hogy láthassák a nemzet reményét. Különösen egy ember volt, aki lázasan érdeklődött a nagy nap iránt. A karolyi Somos-utczában lakott, szappanos volt s Hájéknek hívták. Naponta kiment a városba elé, ahol a diadalívet kopácsolták az ácsok s szorongva lesték, vajjon elkereszhnek-e a kiszabott időre? Azután titokban, mosolygó neje oldalán. A kocsit előtt delceg hűk lovasbandériuma vágtatott.

A trónörökös megerkezett, ragyogó hímű. Jaj Istennem, csak itt volna már! A kocsis ráordított a kétségbeesett fura-roszra.

— Mi lesz? Félre az úrból!

Félre ám, ha lehetne, de a két mokány gábe tehetetlen a nagy kályuban. Az urak

— S most, az eltűnt reményt fölélesztette a trónörökös jövetelenek a híre. Ugy halotta mindig, hogy annak arany a szíve, végtelen a hatalma. Parancsol miniszternek, generálisnak egyaránt. Az megsegíti fog vele, lebórnul előtte s visszaesdekeli a fiat. Jaj Istennem, csak itt volna már!

S most, az eltűnt reményt fölélesztette a trónörökös jövetelenek a híre. Ugy halotta mindig, hogy annak arany a szíve, végtelen a hatalma. Parancsol miniszternek, generálisnak egyaránt. Az megsegíti fog vele, lebórnul előtte s visszaesdekeli a fiat. Jaj Istennem, csak itt volna már!

Az ám, mi lesz ebből? Az utca sarkán két kocsit fordult be sebcs vágtatással. A trónörökös és kíséretének kocsijai voltak. Mentek, hogy megnézzék a szépséges Somos-utczán nem volt egy arasznyi egész. A kocsis ráordított a kétségbeesett fura-roszra.

— Jaj, hogyan is lehetne beszélni vele? Amint másnap is ott ácsorgott a kapuja előtt, jön ám egy parasztszeker. Apró, könnyű kis alkalmatosság. Mégis elakadt a Hájék utam háza előtti irtozatos kályuban. A fuvaros ütötte, verte két mokány lovát, de azok állták keményen a sarat. Se té, se tova. Hej a keservét, mi lesz ebből?

Az ám, mi lesz ebből? Az utca sarkán két kocsit fordult be sebcs vágtatással. A trónörökös és kíséretének kocsijai voltak. Mentek, hogy megnézzék a szépséges Somos-utczán nem volt egy arasznyi egész. A kocsis ráordított a kétségbeesett fura-roszra.

— Jaj, hogyan is lehetne beszélni vele? Amint másnap is ott ácsorgott a kapuja előtt, jön ám egy parasztszeker. Apró, könnyű kis alkalmatosság. Mégis elakadt a Hájék utam háza előtti irtozatos kályuban. A fuvaros ütötte, verte két mokány lovát, de azok állták keményen a sarat. Se té, se tova. Hej a keservét, mi lesz ebből?

Az ám, mi lesz ebből? Az utca sarkán két kocsit fordult be sebcs vágtatással. A trónörökös és kíséretének kocsijai voltak. Mentek, hogy megnézzék a szépséges Somos-utczán nem volt egy arasznyi egész. A kocsis ráordított a kétségbeesett fura-roszra.

— Jaj, hogyan is lehetne beszélni vele? Amint másnap is ott ácsorgott a kapuja előtt, jön ám egy parasztszeker. Apró, könnyű kis alkalmatosság. Mégis elakadt a Hájék utam háza előtti irtozatos kályuban. A fuvaros ütötte, verte két mokány lovát, de azok állták keményen a sarat. Se té, se tova. Hej a keservét, mi lesz ebből?

— S most, az eltűnt reményt fölélesztette a trónörökös jövetelenek a híre. Ugy halotta mindig, hogy annak arany a szíve, végtelen a hatalma. Parancsol miniszternek, generálisnak egyaránt. Az megsegíti fog vele, lebórnul előtte s visszaesdekeli a fiat. Jaj Istennem, csak itt volna már!

S most, az eltűnt reményt fölélesztette a trónörökös jövetelenek a híre. Ugy halotta mindig, hogy annak arany a szíve, végtelen a hatalma. Parancsol miniszternek, generálisnak egyaránt. Az megsegíti fog vele, lebórnul előtte s visszaesdekeli a fiat. Jaj Istennem, csak itt volna már!

Az ám, mi lesz ebből? Az utca sarkán két kocsit fordult be sebcs vágtatással. A trónörökös és kíséretének kocsijai voltak. Mentek, hogy megnézzék a szépséges Somos-utczán nem volt egy arasznyi egész. A kocsis ráordított a kétségbeesett fura-roszra.

— Jaj, hogyan is lehetne beszélni vele? Amint másnap is ott ácsorgott a kapuja előtt, jön ám egy parasztszeker. Apró, könnyű kis alkalmatosság. Mégis elakadt a Hájék utam háza előtti irtozatos kályuban. A fuvaros ütötte, verte két mokány lovát, de azok állták keményen a sarat. Se té, se tova. Hej a keservét, mi lesz ebből?

Az ám, mi lesz ebből? Az utca sarkán két kocsit fordult be sebcs vágtatással. A trónörökös és kíséretének kocsijai voltak. Mentek, hogy megnézzék a szépséges Somos-utczán nem volt egy arasznyi egész. A kocsis ráordított a kétségbeesett fura-roszra.

— Jaj, hogyan is lehetne beszélni vele? Amint másnap is ott ácsorgott a kapuja előtt, jön ám egy parasztszeker. Apró, könnyű kis alkalmatosság. Mégis elakadt a Hájék utam háza előtti irtozatos kályuban. A fuvaros ütötte, verte két mokány lovát, de azok állták keményen a sarat. Se té, se tova. Hej a keservét, mi lesz ebből?

Az ám, mi lesz ebből? Az utca sarkán két kocsit fordult be sebcs vágtatással. A trónörökös és kíséretének kocsijai voltak. Mentek, hogy megnézzék a szépséges Somos-utczán nem volt egy arasznyi egész. A kocsis ráordított a kétségbeesett fura-roszra.

— Jaj, hogyan is lehetne beszélni vele? Amint másnap is ott ácsorgott a kapuja előtt, jön ám egy parasztszeker. Apró, könnyű kis alkalmatosság. Mégis elakadt a Hájék utam háza előtti irtozatos kályuban. A fuvaros ütötte, verte két mokány lovát, de azok állták keményen a sarat. Se té, se tova. Hej a keservét, mi lesz ebből?

Rövid zokogás röpött ki Suzanne torkából. Nem is mozdult azután, elfogta valami csendes mámor.

— Szeretlek! — ismételte André.

A boldog bagyadtás mosolya fésledezett Suzanne villogó fogaikat rejtő ajakán. Végre mozdult a fejé, mert nézni a férjára. Szemök összefogott, egymásba hatolt. Megismerték egymást. Ugy érezték magukat, akár két olyan lény, akik egymás után kerültek elő az idők melyiségéből.

Sügdősödvé enyelegetek:

— Te! Te!

Azután elhallgattak. Most már hitt Suzanne. Ott olvashatta a szépséget az élő szemek tükrében, érezhette, mint szüleitik ez élő akaratából, érik mint gyűlölcse szerelmének, hogy látni ki arca izzó sápadtságán, pillantása lángjában, mámoros ajka rózsapiros-ságán.

André ajka mind kereste az övét. Remegett az asszony, mintha most kapná az első csókot. Szégyelte is magát egy kisse, hiszen ő most már látja.

Fortította: *Horváth László*

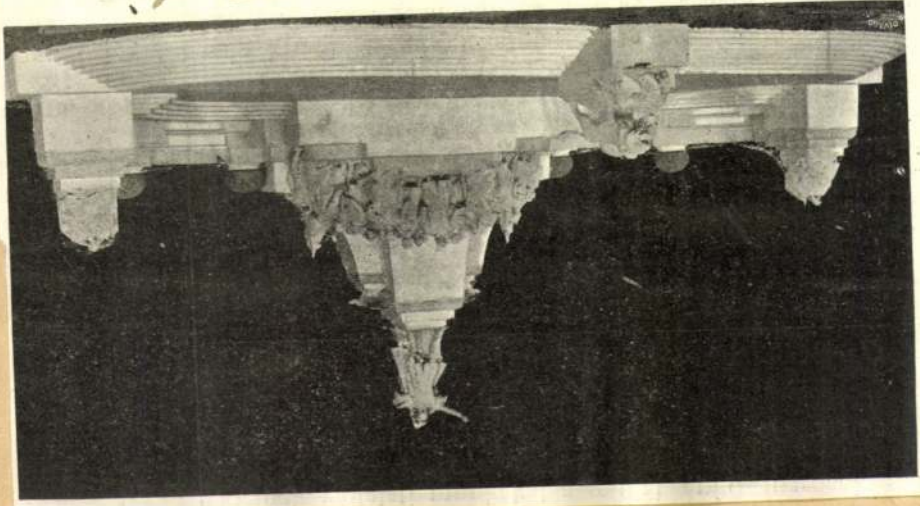
Ránézett a férj s ime: élt a szemé, a sötétségből, a rejtelemből egy váratlan valaki bukkant elő hirtelen: ő!... — Igen, — vallotta be André, amíg a nő újra eltakarta remült orcáját. — Igen, hazudtunk neked. Meggyőgültam, látok! Meglátatlak végre, Suzanne. És olyan vagy, amilyennek tudtatlak. Oly szép vagy sápadtságodban, félelmekben, boldogságodban! En Suzanne, mutasd meg édes arcomat, mutasd a tekinteted, hadd lássalak valahára egészen, hogy milyen vagy! Suzanne engedelmesskedett, mintha álom kábitana. André szelid mozdulattal emelte föl arcát. Hányt szemeki volt sirva, a keresztrefeszített sápadtsága ömlött el ábrázatán. A férfi elragadtatva mormogta:

— Milyen szép vagy! Hogy szeretlek!

Karjába vette. A nő csak egy pillanattig merészelt ránézni. Kétszer is visszafordult s ámulatlan újra lesiklott felénk szemébogára, feje lankadtan borult André vállára. Lehetetlen ez, sok lenne boldogságunk!

— Szép vagy, Suzanneom, szeretlek!

Róna birt

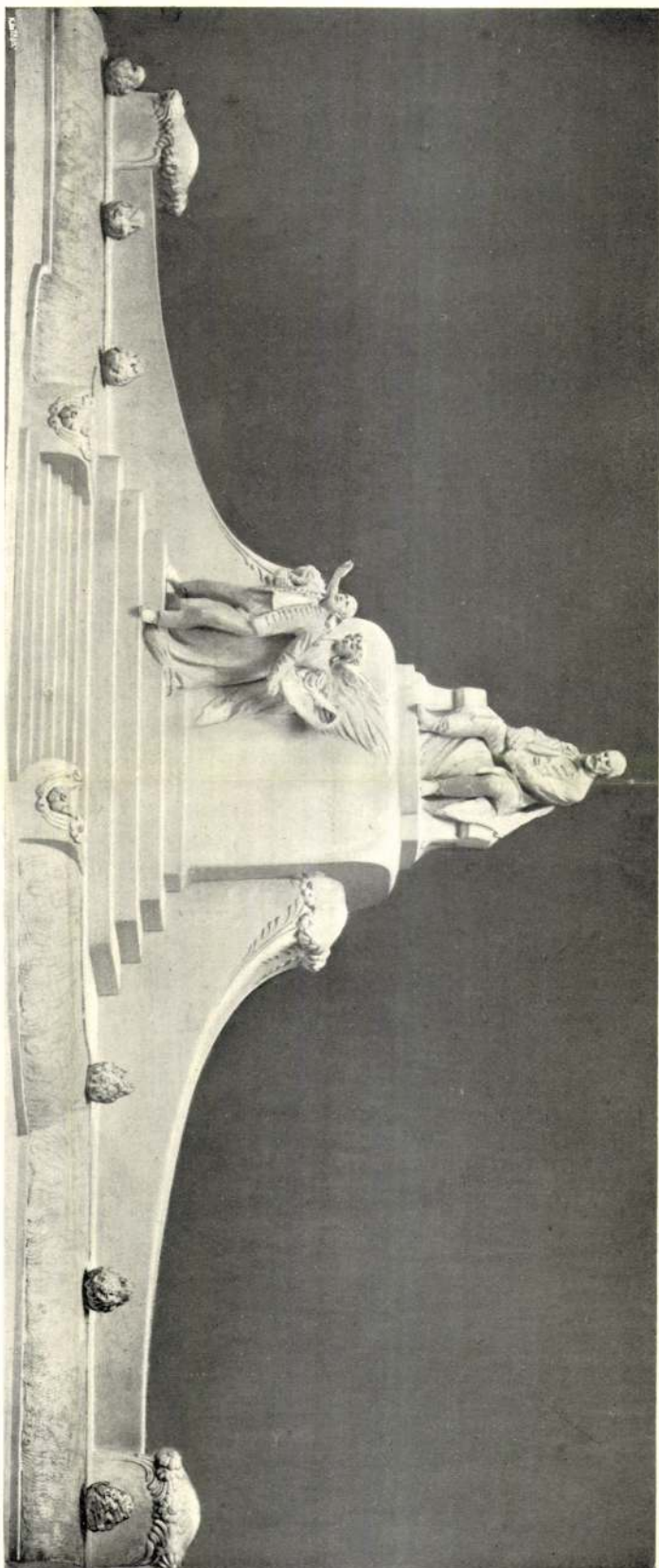

Róna József műve.

II. dny.

Építke "Norr 1908. 179. l.
(v. Kordapost. Kossuth-műhely
pályaművei)

2111. SIRASZ SZÖNYEG, sötétkéék tükrörel, 3 médallionnal. 119×148 cm. 800.—
2112. ANATOL SZÖNYEG, figurás mintákkal. 120×200 cm. 1500.—
2113. FELSELYEM SZÖNYEG, vajsziñu alapzaton, állatos rajz-zal. 130×175 cm. 1800.—
2114. SIRASZ SZÖNYEG, sötétkéék tükrében ábrákkal, fehér kerettel. 157×215 cm. 2400.—
2115. KAZAK SZÖNYEG, piros alap, 3 médallionnal, fehér kerettel. 120×187 cm. 1200.—
2116. KIRMAN SZÖNYEG, nagy médallionnal. 128×185 cm. 1200.—
2117. PÁRNA, damaszt és brokát. 40.—
2118. PÁRNA, gobelin szövetből, alakokkal. 40.—
2119. DAMASZTSAV, piros alapszín. 18.—
2120. KIS TERITŐ, ezüst passzománttal. 10.—
2121. KIS TERITŐ, zöid bársony. 6.—
2122. HIMZÉS, virággal. 6.—
2123. KIS TERITŐ, brokát. 5.—

A VÖRÖSMARTY-SZOBOR PÁLYÁZAT
RÓNA JÓZSEF ÉS LEITERSDORFER LIPÓT MINTÁJA
A 2000 KORONÁS MÁSODIK DÍJ NYERTESE

Művelet 1903, 219. p.

hasznavehető vezérfonalat ad e korszak szervevő nyeres történetének publikuma számára. A könyv a magyar közönséget abból a szempontból is érdekelteti, hogy megismerkedhetik ennek révén azokkal az iskolákkal, amelyekben a magyar művészek újabb nemzedéke oly sokat tanult.

WERESCHTSCHAGIN, Irtá Eugen Zabel. 77 képpel.

Bielefeld és Lipcse, 1900., Velhagen & Klasing.

68 l. A „Künstler-Monographie“ XLVII-ik száma. —

Verescságnak, a nálunk is jól ismert orosz festőnek

ételrajzát és művei méltatását adja e kötetben a szerző.

Keves modern művész tudott festményei iránt akkora

érdeklődést kelteni Európában, mint ez a békebarát,

az orosz vezércikkész festményei beavandorolták az ősz-

tes nagyobbarátok, bemutatván a háború borzal-

mat, a nagy hódító műveinek szörnyűségét, e mellett

az előzást és indiai élet nem egy jellegzetes alakját

és jelenetét is. Sőt a heves vezércikk-festőnek baba akadt

a polihikusokkal és a katolikus papzsákkal is, képeinek

tárgya miatt. Művei méltatni fölösleges volna, hisz

mindnyájan élénken emlekszünk meg rájuk. Ki kell

azonban emelnünk, hogy a könyv szerzője nagyon jó

képet fest nekünk azokról a viszonyokról, amelyek

közepette Verescságnak költött s egyáltalán közeliúnkbe

tudja hozni a mai Oroszországot, mint a hogy nagy rökön-

szevel rajzolja meg a festő alakját s adja elő céljait is.

68 l. A „Künstler-Monographie“ XLVII-ik száma. —

Bielefeld és Lipcse, 1900., Velhagen & Klasing.

Verescságnak, a nálunk is jól ismert orosz festőnek

ételrajzát és művei méltatását adja e kötetben a szerző.

Keves modern művész tudott festményei iránt akkora

érdeklődést kelteni Európában, mint ez a békebarát,

az orosz vezércikkész festményei beavandorolták az ősz-

tes nagyobbarátok, bemutatván a háború borzal-

mat, a nagy hódító műveinek szörnyűségét, e mellett

az előzást és indiai élet nem egy jellegzetes alakját

és jelenetét is. Sőt a heves vezércikk-festőnek baba akadt

a polihikusokkal és a katolikus papzsákkal is, képeinek

tárgya miatt. Művei méltatni fölösleges volna, hisz

mindnyájan élénken emlekszünk meg rájuk. Ki kell

szépén fejtegeti, mit tanultak a modern európai mes-
terek a széles Kelet művészeitől, mint született meg
ennek hatására alatt Jean Carriés művészete és hogy lét
át aztán a francia mesterek egy csoportja az impresszio-
nista festészet hatására a grésnek oly színes díszí-
tése, a mely nem mutat hátrazott ékítőformákat,
hanem inkább a színek egymásbaolvadásával hat. Hogy
mind nagy számban szerep jutott a grésnek máris az
épitészettben, azt Bigot munkái mutatják a legvilágosab-
ban. Ezekről pompás képeket láttunk a könyvben. Új
változatot mutat a fémtényű üstér alkalmazása, a mely-
nél a szerző kiemeli a francia Massier és a pécsi
Zsolnay-gyárat. Két Zsolnay-féle darab képe illusztrálja
ezt a technikát. Tanulságos fejezet az, a melyben fej-
tegeti a kerámianak azt a merőn új jelenségét, hogy
művészemberek a népies fazekasmesterség formáit és
díszítését mint fejtették ki különböző országokban. Ezt
az ötletet nálunk is felkapták, csak meg értékelésben
kellene folytatni. Amerika, Svédország, a kitűnő koppen-
hági porcellángyár s a régi hágyományokon tovább-
épitő Németföld legszébb készítményei adják a könyv
másik feleét. A szerző gondosan előadja e fejlődés új-
at és súlyt helyez annak kimutatására, mint adott egy-
tájbab technika más és új díszítő módokra, stílusválto-
zatokra ölelt. A könyv egészben véve kiváló ügyes-
séggel összeállított vezérfonal és jól használható az
iparművészeti kiállítások tanulmányozásánál is.

Französische Malerei des XIX. Jahrhun-

derts. Irtá Karl Eugen Schmidt. Leipzig 1903.

F. A. Seemann 163 l., 183 képpel. A „Geschichte der

modernen Kunst“ című sorozat első kötete. — David

és Ingres művészete vitázását Lucien Simon és Cottet

művészeitől egy század választja el. Ebbe az időbe esik

a modern művészet megszületése s a francia festők

hatalmas érdemeiket szereztek maguknak e hatalmas

átalakítás munkája körül. E körba esnek Courbet kes-

deményezési, a fontainebleaui erdő és Barbizon kis

festő-csapatainak irányító működése. Manet és körének

fellépte, azután oly alakok, mint Puvis de Chavannes,

A kor, a melyet a szerző élénk hozza s így vilá-
gos, partatlan áttekintése elő nem egy akadály görült.
Nehéz meg ma e döntő erejű művészek igazi hatását
is mérlegelni. A szerző sikerrel oldotta meg ez akadá-
lyok ellenére is feladatát. Különösen a könnyen áttekin-
hető csoportosítás válik a könyv előnyére, ez itt fontos
követelmény, mert ma már túl vagyunk azon, hogy
életrajz-gyjűjteményt várjunk a műtörténetektől. A döntő
azután az a hatás, a melyet részben egymásra, részben
a művészek szélesebb keretű csoportjaira gyakoroltak.
A szerző is körülbelül így fogta fel tárgyát és nagyon

ALITALANOS MŰVÉSZETI CZIKKOK

Pályázatok. Irtá Viharos. Pesti Napló, ápr. 3.

A nagyváradi műtárlat. Irtá I. b. Magyar Nemzet,

április 4.

A nagyváradi műtárlat. Irtá I. b. Magyar Nemzet,

április 4.

A nagyváradi műtárlat. Irtá I. b. Magyar Nemzet,

április 4.

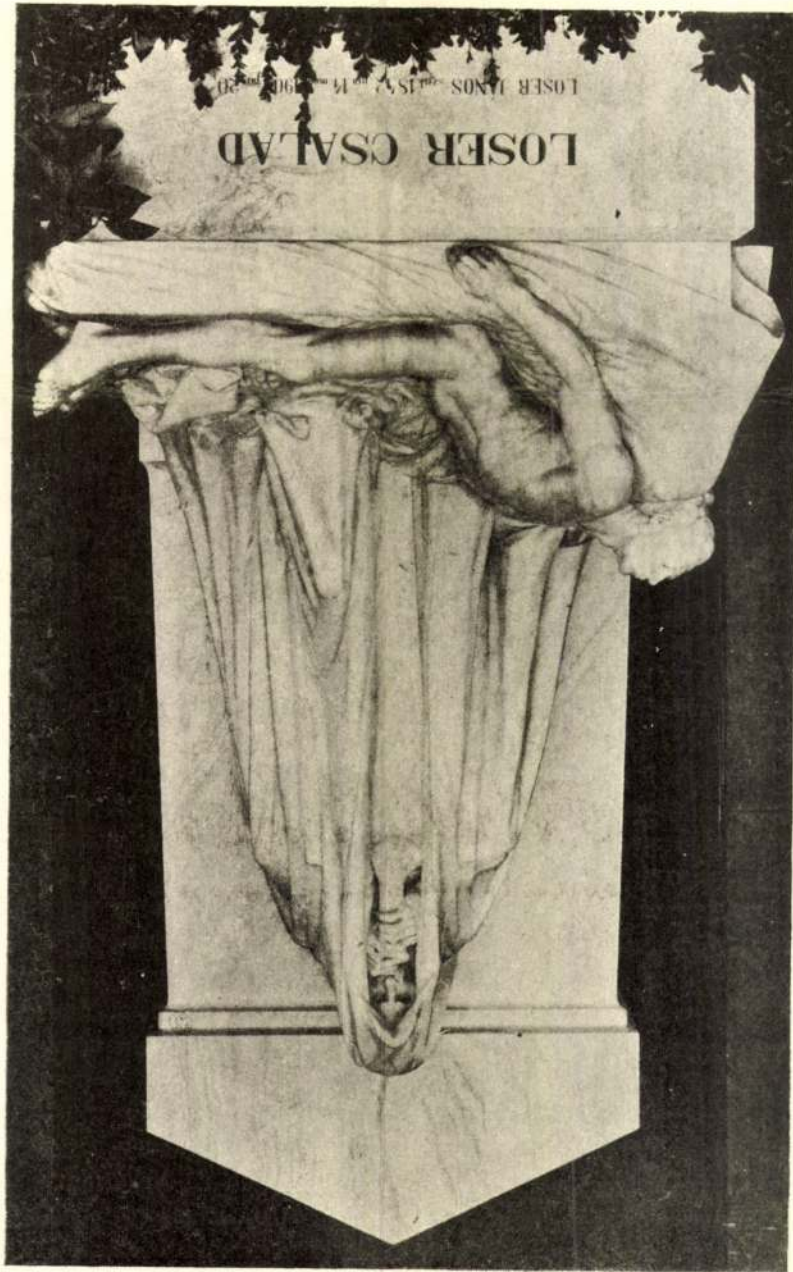
A nagyváradi műtárlat. Irtá I. b. Magyar Nemzet,

Róna József, Leiters-
dosfer Lipos.

1915
Művészet

405

UI SIREMLEK A KEREPESI TEMETŐBEN RÓNA JÓZSEF MŰVE

hosszúságban és szélességben, mint magasságban. Feldaúl a kölni dómot sokan nagyobbnak tartják, mint a milánói, pedig az utóbbi hosszabb és magasabb, ámde sötétsége miatt ki-sebnek látszik; míg a kölni dómot megnagyítja a világossága.

A nyugodt félgömbös kupolamennyezetet szintén, egyenesen és monumentális egyszerűséggel van jelezve dömnök külső kupola-félgömbjével. A renaissance kupola rendszeren gótikusabb hatású, a lanterna által és egyáltalán a tetőnek csúcába képzése által, — de a mi dömnök a bizánci és római kupola félgömbös nyugalma felé egyszerűsödik vissza. Fentebb azzal vitelül gasztaliam templomunk külső hatásának kifogásolót, hogy a hypermodern templomformák ezerszerte kevésbé formásak, sőt nagyon esetlenek. De nem is kell az újabbakra való nézés a megvilágosított végzet: a római Pantheonnak külsőjenél mindenesetre elevenebb, tagoltabb s formásabb a mi dömnök külsője. S ha egy pillanatra még kitérhetek a megjegyzéssel kapcsolatosan dömnök külsőjének kérdésére: kupoláját kívülről nézve, szinte egy szelvényes formát látunk a magasba emelve; a nemes formát két barokk oldalirány meg egyenesen bái ad az egész épületek: a főbejárati óriás oszlopcarnokának általános hatása pedig vetekedik bármely más, legfőképpen templomhomlokzattal.

De térjünk csak vissza a belsőnek további elemzésére.

A templomtesti belsőjének térhatása, a hosszúság és keresztirányúval, egyszerű és emellett eleven, a hajók óriási félkörös ablakai — akár csak a párisi Pantheonéi — bőséges életet adnak az egész templom ezüstös belső hangulatának, melyet a szürke műmárvány hatása nemese alapot meg, valamint a dekorációk fehér alapjait; mindből pedig finoman dalol ki az arányos disztés, mely mindig nemes formákban van tartva, művészi bevezettséggel. A kupolablakok alatti világos illa, valamint az oldal-hajók gyönyörű kék és okkeres nagy foltjai, az épületbelső ezüstös összehatásába oly édes ele-veniséget adnak, hogy szemünk boldog mámorat-ézzel a szóval kell kísőhajtanunk: «Veronese».

A szürke műmárvány ugyan kevésbé értékes, mint az a vörösbarna márvány, mellyel Kühnel eredetileg a templombelsőnek falait

borítani akarta és az oldalhajóban már egyszerűen börtöltta is, — s e sötét márvány hatása édeskes is lett volna és épen nem vált volna nehézkesse, mert a bőven beömlő világosságok erős, nemes életet adtak volna neki, — ámde Kühnel művészek folytatója, Hild, a világos szürke hatást sziliszterűbbnek érezte, hozzáillőbbnek az ablakok fényes hatásához. Így lett, minden masszív egyszerűsége mellett is, csodálatosan könnyed e templombelső, szinte egy szimfónia ezüstben. S Hild, azonkívül hogy a templom könnyed hatását növelte, érdemes szolgáltatott még a falak biztonságának az alapozás és a boltozatok megerősítésével. A harmadik mű-építésznek pedig, Lippertnek, a kupolabelső teljes szerkezeti rendbehozása és díszítése köszönhető.

A főhajónak magában is hatalmas, 100 méteres bemélyedéssel, megvan imponáló hatása. Nagy tömegek befogadására, fényes, monumentális szertartások kifejtésére maga a főhajó is alkalmasnak látszik, s még inkább az egész templombelső, amint a bejárattól a kupola alá közeledünk. De nemcsak a nagyság és ünneplésérzése, hanem valami nemes áhítat is elfog bennünket: a nagy építészeti formák nyelve egyszerűen szól szívnkhöz, s a mérsékelt, nemes dísz komolyra erősíti az ünnepi hangulat ujjongását.

A főhajó szépségét emeli, sőt logikáját is biztosítja a hatalmas főoltár. E monumentális részlet a belső szemét már az ajtónál megkapja és vonzza az embert a templomnak magva: az áldozati középpont fele. A hatalmas, 13 méter magas oltárkép ugyan nem nyújt valami megkapóbb festőiséget, valamint a szentély mennyezete sem, de mindaz elenyészlik az építészeti méretek nagyságában, a tagoltság hatálmassziszterűségében és nemes arányosságában. A főoltár főszegecsét alkot az óriás építészeti foglalatával, a két gyönyörű óriás oszlopon nyugvó bolttal — e szinte diadalívvel, — mely motívumok kifejezik és meghatározzák a főhajó keresztmetszeti formáját, valamint egyúttal a kupolát is. Mind az egyesség nemese hasonlító uniszónójával szónak érzékekinkhez és lelkünkhez.

A keresztirányú oltárképet már sikerültebbeknek mondhatjuk, mint a főoltárt. De megjegyz-

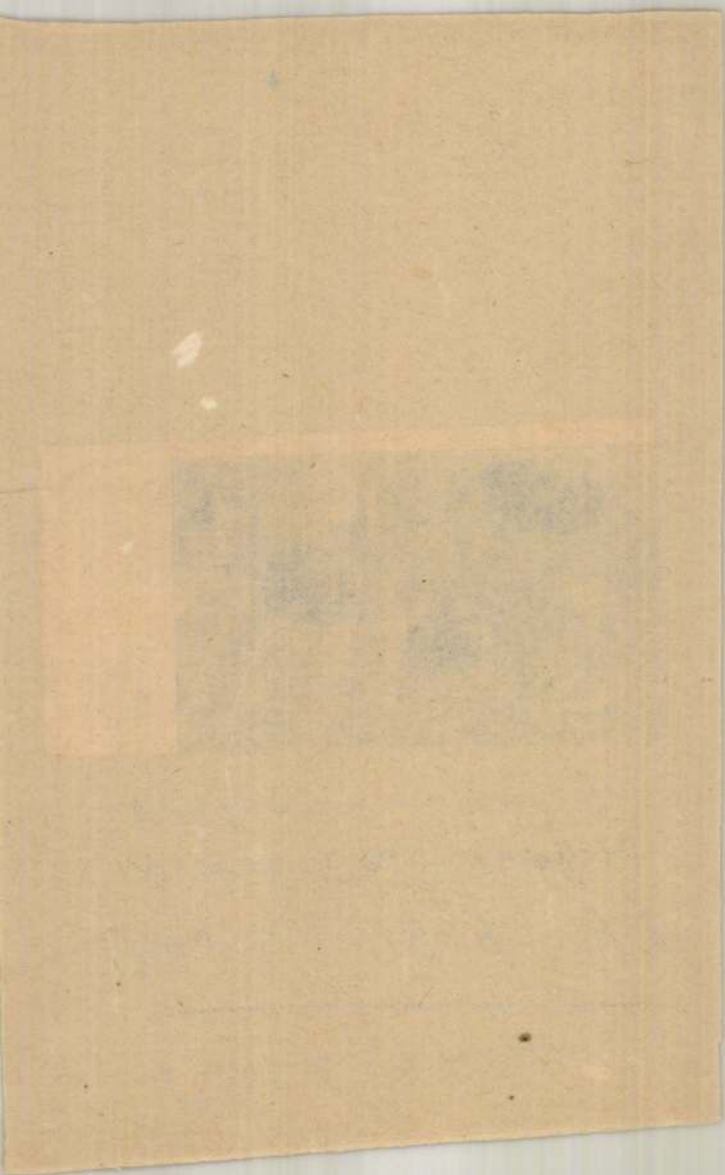
1 Origóletti oltár festő műve.

Róma jöszel a renaissance stílt választotta, magas négy oszlopon nyugvó alapzatra állítva alakját. Az oszlopok tövében diadaljelék vannak elhelyezve. Harom lépcsőfokból áll a talapzat alja. Oldalt a talapzaton domborművek a király életéből vett jeleneteket ábrázolnak. A király lovát egy apród vezeti. A főalak dekoratív szempontból sikerültnek mondható, sok művészi avatottsággal gondolván s gyakran a kezével mint egész hatásban stilszerű és kiválóan sikerült.

Róma jöszel
(v. jöszel - jöszel
nagy munka)

U. S. 1894. 334. l.

Róma jöszel

Dorab liszt töltéshez alkalmas	á		
" lisztes zsák kijavítandó	"		
" korpá töltéshez alkalmas	"		
" korpá zsák kijavítandó	"		
" "	"		
" trágya töltéshez alkalmas	"		
" moslék	"		
Darab			
Végösszeg korona			

A Mátyás-szobor renoválása.

Megkezdték a munkát.

Az „Előre“ annak idején megírta, hogy a Mátyás-szobron több repedés található és hogy a repedés évről-évre szélesebb, nagyobb lesz. A városi tanács elhatározta, hogy Stróbl Alajos és Róna József szobrász-művészeket lefogja hívni Kolozsvárra és véleményüket fogja kikérni a szobron található repedésekre vonatkozólag.

Róna József, valamint Stróbl Alajos is lejöttek Kolozsvárra és tüzétesen megvizsgálták a Mátyás-szobrot. A repedések okát abban állapították meg, hogy a felállításakor cement meg. Az idő változó nedvesség szűrődött be a szoborba, amelynek következtében a kő felületének a központi részét a víz feloldotta.

Tartozik.

Intézetek	Folyó számlai	betét számla	
	Folyó számlai	adóssok számla	Különfélék

— (Javitják a Mátyás-szobrot.)

Ezelőtt néhány hónappal országszerte nagy szenzációt keltett az a hír, hogy a kolozsvári Mátyás-szobron több repedés mutatkozik. A városi tanács azonnal szakértőkkel megvizsgáltatta a szobrot, akik megállapították, hogy a szoborba víz jutott, hogy a télen megfagyott s így történt a repedés. A városi törvényhatósági bizottság intézkedett a szobor javítása ügyében, ámde pénz nem volt s így kéréssel fordult Apponyi Albert kultuszminiszterhez a javítási költségek ügyében. A miniszter kedvezően intézte az ügyet és 5700 koronát szavazott meg a szobor renoválásának költségeire. A városi tanács pályázatot hirdetett a javítási munkálatokra s Róna József szobrász tette a legelőnyösebb ajánlatot, amennyiben hajlandó volt 5700 koronáért elvégezni a javítási munkálatokat. A tanács intézkedett, hogy minél hamarább hozzákezdjenek a javítási munkálatokhoz. Az előmunkálatokat tegnap meg is kezdték. A szobor körül hatalmas állványokat állítanak fel Póczy Mihály főmérnök felügyelete alatt. Az állványok teljes felállítására igénybe vesz két-három napot, amikor Róna József segédei hozzá kezdenek a javítási munkálatokhoz. A lábából el fogják távolítani a cementet s helyette ólmot öntenek. A munkálatokat Róna József szobrász fogja személyesen vezetni, aki a napokban meg is érkezik Kolozsvárra.

Ujság (Kolozsvár) 1907 (X) évf. 186.
3.

NEUMAN TESTVÉREK

ARAD.

—Poltura állomásra bermentve adandók fel.

T.....

A..... sz..... kelt fuva

állomásáról hozzánk beküldött..... da

K..... folyó számlában javá

* (A kolozsvári Mátyás-szobor javítása.) Kolozsvári tudósítónk jelenti: A Mátyás-lovasszobron tavaly repedések mutatkoztak, aminek okául Róna és Stróbl szobrászművészek azt konstatálták, hogy a ló lábait a szobor felállításakor cementtel töltötték meg; az ebbe felszűrődött nedvesség aztán télen megfagyott és a lábakat megrepesztette. A javítással Rónát bízták meg. Róna a kultuszminiszteriumtól ötezerhétszáz koronát kap munkabér fejében. A munkálatokat szerdán már meg is kezdték.

Costi Király 1202 (29) 67 1827

A kolozsvári Mátyás-szobor.

előre. 1907. 187. st.
Öntik már az ólomot.

A kolozsvári Mátyás-szobor nemcsak mint páratlan alkotás, de a vele kapcsolatos botrány révén is vált világhírességgé. Pár évvel ezelőtt, ugyanis, mint köztudomásu, a lő patáján fürkésző ujságíró szemek, repedéseket fedeztek fel és a kolozsvári lapok egyrésze nagy szenzációt csinált a dologból. A budapesti sajtó ezen szenzációk nyomán már romokba is temette Fadrusz mesteri alkotását.

Hála istennek a szenzáció összezsugorodott egy kis ólombeöntéssé. Ugyanis a megbízott szakértők megállapították, hogy a repedéseket semmi más nem okozta, mint az, hogy a szobor belsejében alkalmazott cement beöntés, a változó klíma folytán kidagadt és ennek következtében kifeszítette a szobor vékonyabb részét. A szakértők kimondták ennél fogva, hogy a cement helyett ólom beöntést kell alkalmazni.

Róna József fővárosi szobrász már pár hete dolgoztat a szobron. Ma készültek el a külső javítási munkálatokkal és hétfőn megkezdik az egész szobornak ólommal való beöntését. Ez a munkálat három hetet fog igénybe venni s azután időtlen-időkig bátran ülhet paripáján az igazságos király, mert nem fog többé megsántulni.

A beöntési munka kezdetére Róna József szobrász hétfőn Kolozsvára érkezik, hogy személyesen vezesse a munkálatokat.

190..... évi oszt. szám.

II.

.....
pénzügyi kerület.

.....
alap.

190..... évi hóban.

Bevétel — Kiadás

..... K f.

..... db okmánnyal.

nagyobbak lettek, míg ezidő szerint a repedések szélessége három centiméter.

A kommunitás ezek után elhatározta, hogy a szobrot kijavittatja. Róna József, kinek ércöntődéje is van, ajánlatot nyújtott be a városhoz a javítási munkálatok elvégzésére vonatkozólag. A munkálatokat 5700 koronáért hajlandónak nyilatkozott elvégezni. A tanács a kijavítás költségeinek fedezése céljából felirt a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy mivel a Mátyás-szobor országos műemlék és így az országos műemlékvédő-bizottság fenntartósága alatt áll, a kijavítás a kultusz-tárca terhére történjék.

Apponyi ebbe beleegyezett és a szobor kijavításához szükséges előmunkálatokat már a mai nap reggelén megkezdték. Póczy Mihály városi főmérnök és Róna József egyik kiküldöttjének, Füzesinek felügyelete, illetve vezetése mellett megkezdték az álványozást, melylyel néhány napon belül készen lesznek és akkor Ronaiék megkezdik a szobor kijavítását. A cement tömést kiszedik a lábából és helyébe olmot öntenek.

Róna József holnap reggel fog szerelő-munkásaival Kolozsvárra érkezni és a jövő hónap elsejével megkezdik a kijavítást.

Előre (Kolozsvár) 1907. (Hétfő)
173 n

NEUMAN TESTVÉREK

ARAD.

Arad, 19.....

Bona Tarsul

T.....

A..... sz..... kelt fuvarlevéllel.....

állomásáról hozzánk beküldött..... darab üres zsákért az alanti részletezés szerint

K..... folyó számlában javára írunk.

állomásra bementve adandók fel.

A kolozsvári Mátyás-szobor veszedelme.

Repedezik a bronz. — Ujra meg kell önteni?
Budapest, május 22.

A kolozsvári Mátyás-szoborról aggasztó hír érkezett. Arról szól a hír, hogy Fadrusz mester hatalmas alkotása repedezik, mert a berlini öntőde, amely a szobrot öntötte, hanyagul végezte munkáját, úgy hogy a gyönyörű szobor nem sokáig tud már ellentállani az idő viharainak. A hír mindenfelé megdöbbenést keltett. Különösen művészkörökben nagy felháborodással tárgyalták az esetet, amelynek valóságát megerősítette az, hogy Kolozsvár város polgármestere az Országos Képzőművészeti Tanácshoz fordult segítségért. A tanács Róna József és Stróbl Alajos szobrász-művészeket küldte le Kolozsvárra, hogy vizsgálják meg a szobrot s tegyenek meg mindent, hogy a katasztrófa ne következék be.

Tudósítónk fölkereste Róna Józsefet, aki a Mátyás-szobor veszedelméről a következőket mondotta:

— Tudomásom van azokról a hírekről, amelyek a kolozsvári Mátyás-szoborról elterjedtek. Azonban a hírek tulzottak. A múlt év végén fordult — tudtommal — Kolozsvár polgármestere az Országos Képzőművészeti Tanácshoz jelentést tévén a szobor állapotáról és megkérte a tanácsot, hogy segítsen valamiképpen a bajon. A tanács Stróbl Alajost és engem küldött ki a szobor megtekintésére. Ugyanakkor a kolozsvári polgármester meghívta a szobor öntőjét, a berlini Klarenbeck céget, aki Görling igazgatót küldte ki. Mi hárman vizsgáltuk meg Kolozsváron a szobrot, s láttuk annak veszélyes repedéseit. Azon voltunk, hogy módját találjuk, miképpen lehetne a szobron segíteni, illetve azt úgy helyre állítani, hogy a tovább-romlásnak elejét vehessük.

Először is konstatáltuk, hogy a lovasszobor nem a rendes módon van elhelyezve. Tudniillik, a lólábakba beleöntött vasak nincsenek a talapzat kövébe leeresztve. Erre nézve azt a fölvilágosítást kaptuk, hogy amikor a szobrot el akarták helyezni, annak mérete a szoboralapzat méreteivel nem egyezett. A szobor magasokkal nagyobb volt, mint a talapzat. Hogy kinek a hibájából, azt nem lehetett konstatálni. Fadrusz mester akkor kétségbe volt esve, mert alig két hét választotta el a leleplezéstől, amelyre a király megjelenését is kilátásba helyezték. Ugy segítettek tehát magukon, ahogy hirtelenében tudtak. A szoborral öntött vasakat levágták rövidere és a kőtalapzatra egy olyan vasállványt konstituáltak, amelyen a lovasszobor megállhatott. Ez a konstitúció elég jó volna és mindenesetre Fadrusz mester leleményessége mellett bizonyít, azonban elkövették azt a hibát, hogy a ló lábát — azt vélvén, hogy a stabilitást

lament átalakult Krisztussá, aki folyton azt mondta: „engedjétek hozzám a kisdedeket!” (A Krisztus-hasonlat azért is jó, mert a parlamentnek is megvolt azóta a súlyos Kálváriája.)

A fiatalok sokasodásával jöttek a bajok. Most is a fiatalok csinálják a bajt. Az öregek gyönyörűen beletanulnának a mamelukságba — hiszen Ugron Gábortól leckéket vehetne az öreg Sréter Alfréd! — de azok a fiatalok, haj azok a fiatalok! Azt képzelik, hogy nekik kötelességük a nagyközönséggel szemben olykor-olykor egy kicsit opponálni is. Az ördög tudja, hogy mért, de azt hiszik, hogy nekik muszáj opponálni is.

Egy elmés, elcsigázott, idegbajos fiskális mesélte nemrégén:

— Bekérezkedtem a lipótmezei tébolydába, hogy elpihentessem az idegeimet. Délutánonkint elsétálgattunk egy tébolydai ismerőssémmel, akinek szintén csak az idegeivel volt némi baja. Séta közben eldiskuráltunk mi filozófusokról, írókról, művészekről, asszonyokról, szóval mindenfajta bolondságról. Egyszer azt látom, hogy a parkot övező rácson keresztül fiatal diákok bámulnak bennünket, hát azt mondtam tébolydai ismerőssémnek: »barátom, ezek a fiatalok abban a becsületes föltevésben figyelnek ennyi ideig, hogy mi bolondok vagyunk. Ha bolondok vagyunk, akkor kötelességeink vannak. Ugassunk, mint a kutyák és ugrándozzunk, mint a bakkecskék. Ez a legkevesebb, amit tőlünk joggal elvárhat az ifjuság, melyet abban a hitben neveltek fel, hogy a bolondok — bolondok!« És ekkor ugatni kezdtünk, mint a kutyák és ugrándoztunk, mint a bakkecskék, mert nem akartuk lerombolni a bámész fiatalság illuzióit...

Ugy tetszik, a parlament ifjusága is azért viselkedik még mindig úgy, mintha függetlenségi és ellenzéki volna, mert nem akarja lerombolni a karzati közönség illuzióit. Ez a közönség végre is

szem. Persze például fizetésemelésnél a részvényektől függ a dolog.

— Köszönöm, nagyságos uram, fizetésemelést nem kérek, hiszen talán nem is lenne igazság, hogy csak azzal, hogy én szerencsés lehettem azt a gazembert ártalmatlanná tenni, megelőzzem az érdemesebb, tapasztaltabb kollégákat. — Sebő lassan és meggondoltan beszélt, a hangja kissé reszketett, mert természetellenes volt nála ez a lassu beszéd.

— Nos tehát, mivel lehetek szolgálatára?

— Szégyenkeztem és kinyújtott az ablakon.

emelik — cementtel öntötték ki. Ez a cement a fagy beálltáig nem száradhatott meg és megfagyott. Már akkor megkezdte a szobor rombolását, mert a szobron belül képződő csapadék újra, meg újra lefolyik a cementbe, az pedig újra, meg újra megfagyván a szobor bronzfalát repesztí annyira, hogy a patákon alkalmazott két centiméter átmérőjű bronzsrófok leszakadnak, mint a gombok. Egyes helyeken két ujjnyi széles repedések vannak és sok helyen, ahol az ötvény nem volt egészen tömör, a cement által képződő sav keresztül szivárog és a szobrot szintén nagyon rongálja.

Első dolog lesz tehát a kővé vált cementet a szobor lábaiból eltávolítani, ami ugyan nehezen fog menni, de megy. Ezután a szobor megrongált konstrukcióját kell helyrehozni, az ötvényfalakat gondosan ki kell javítani, a repedéseket srófokkal összehuzni és az így helyreállított szobor lábait ólomból kell megönteni oly módon, hogy az a vasakat is körülfogja és tovább rozsdásodásnak kitéve ne legyen. Ehez egy-egy lábnak kiöntésére kö-

Budapesti Napló

1907. 122 szám

Budapest, csütörtök

rülbelül tíz métermázs a ólom kell majd összesen tehát negyven métermázs, ami némi fogalmat adhat Fadrusz mester kolosszális művének dimenzióiról. Ha a szobrot ilyen módon helyrehozzák, évszázadokig ellentállhat az idő viszontagságainak.

— Ha megengedné nagyságod, hogy tiszteletemet tegyem, hogy viziteljek . . . mondta Sebő igen lassan.

Karczag egy pillanatig komolyan nézett maga elé, azután kellemetlenül, röviden, szárazon fölnevetett.

— Hát hiszen, ha gondolja, csak jöjjön el valamelyik nap — mondotta és vonogatta a vállát.

Sebő fülig elpirult, mint akit rajtacsíplek a legtitkosabb gondolatán és még ki is csufolták utána. Egészen világos lett előtte, hogy az ő hőstette és életmentése máról holnapra teljesen összezsugorodott semmivé lett. Hiszen csak a mesében adnak egy megmentett király életéért fele királyságot és hercegkisasszony feleséget! Karczag Adél! . . . milyen ostobaság volt arra gondolni, hogy azt a lányt most könnyebb lesz megkapni!

Majdnem kiabálva mondotta:

— Nem igazgató ur, nem megyek el!

Azután határozott léptekkel kiment a szobából. Az ajtót keményen becsapta maga után.

1907. május 23. 122.

— Endrődi Sándor fia — öngyilkos.
Endrődi Sándornak, a kiváló költőnek kisebbik
Kornél, hétfőn reggel Kolozsvárott — amint
man jelentik — öngyilkossági kísérletet követett.
A fiatal ember, aki II-odéves gazdasági hallgató,
első ünnepén este érkezett Kolozsvárra és
vállalás...

AGYAR TÖRIENÉI MUZEUM FOIGALGATÓSÁGA BUDAPESTI.

/1935m.

Müemlékek Tekintetes Országos Bizottságának,

IX Rákóczi utca 10

B u d a p e s t

~~Állatkerti ut 1.~~

Róna Jónes

robín

l.

Ujvölts,

750. l.

Róna József

Róna József:

Első sikerem? Több, mint ötven esztendővel kell visszamennem pályám után, arra az időre, amikor Szent Sebestyén szoboresoportjával megnyertem a berlini Beer Mihály-féle római nagydíjat. A díj alkalmat adott nekem arra, hogy egy évig Rómában lehessenek. A Palazzo Venezián volt a műtermem.

Esti Kurír

1937. dec. 25.
(Művészek első sikertörténete)

Thomas Jones

Dear Sir,
I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst. in relation to the above named matter. I have conferred with the proper authorities and they have decided to grant you a license for the term of one year, commencing on the 1st day of January next, and terminating on the 31st day of December next. The license is subject to the usual conditions and regulations. I have enclosed herewith a copy of the license and a copy of the regulations. I am, Sir, very respectfully,
Your obedient servant,
John D. Smith

John D. Smith

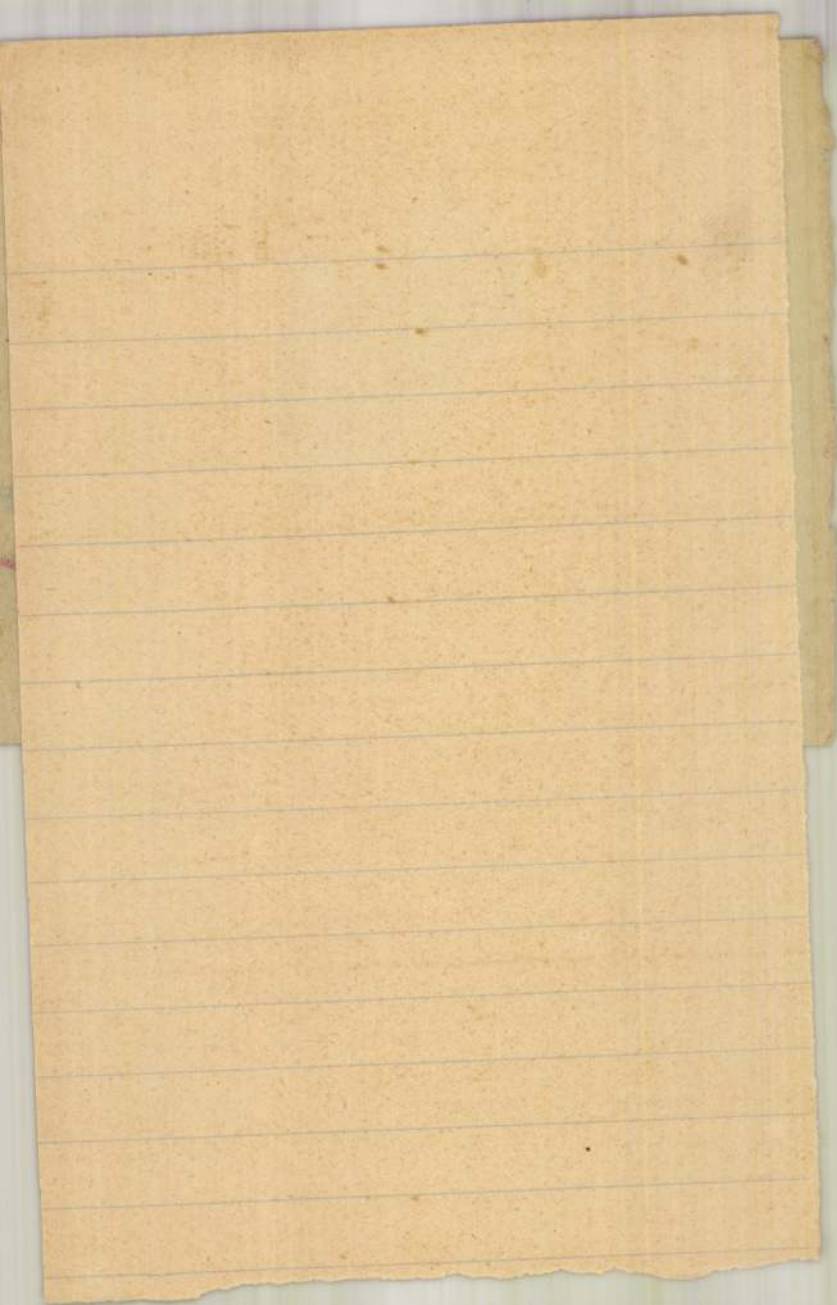
1857
127
127

Róna Zoisef

nohárs,

Kasza Csira. A Kossuth-nob-
rok. Aradi Közlöny - 1907.

73. n

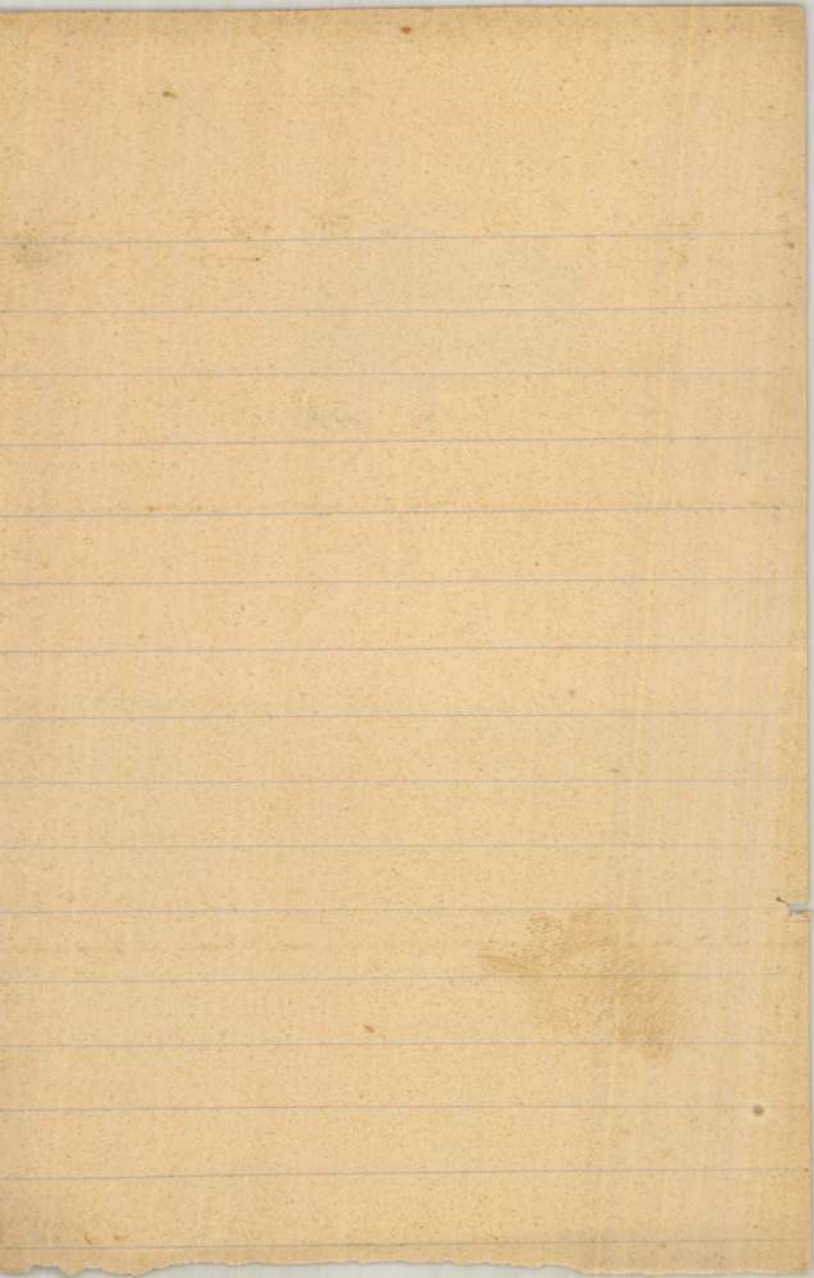

Róna Wines

Woburn

Kassab Giza, Arad Kossuth
Woburn, Aradi Kertény

1907 art. 63, 7

— **Zrínyi Miklós' szobra.** A tiz
szobor közül elsőnek készült el a Zrínyi
Miklósé, a mely a f város legszébb és
legmonumentálisabb plasztikus alkotásai-
nak egyike lesz. *Kóna* József a várforán
ábrázolja a hőst, a mint balkezében a
lobogót emeli, jobbában kardot villog-
tatva rohan a halálba. A szobor egykori
feljegyzések és hagyományok nyomán ké-
szült. Zrínyi Miklóson jellemzően disztitét
menté feszül, a mely korhűségével és
pompiás kivitelével kitűnően hat. A szo-
borbizottság tagjai a napokban tekintet-
ték meg Róna József műtermében a ha-
talmas alkotást és a legnagyobb elismer-
éssel nyilatkoztak róla. Zrínyi Miklós
szobra már legközelebb öntés alá kerül,
hogy idejekorán elkészüljön, mert elsőnek
fogják felállítani.

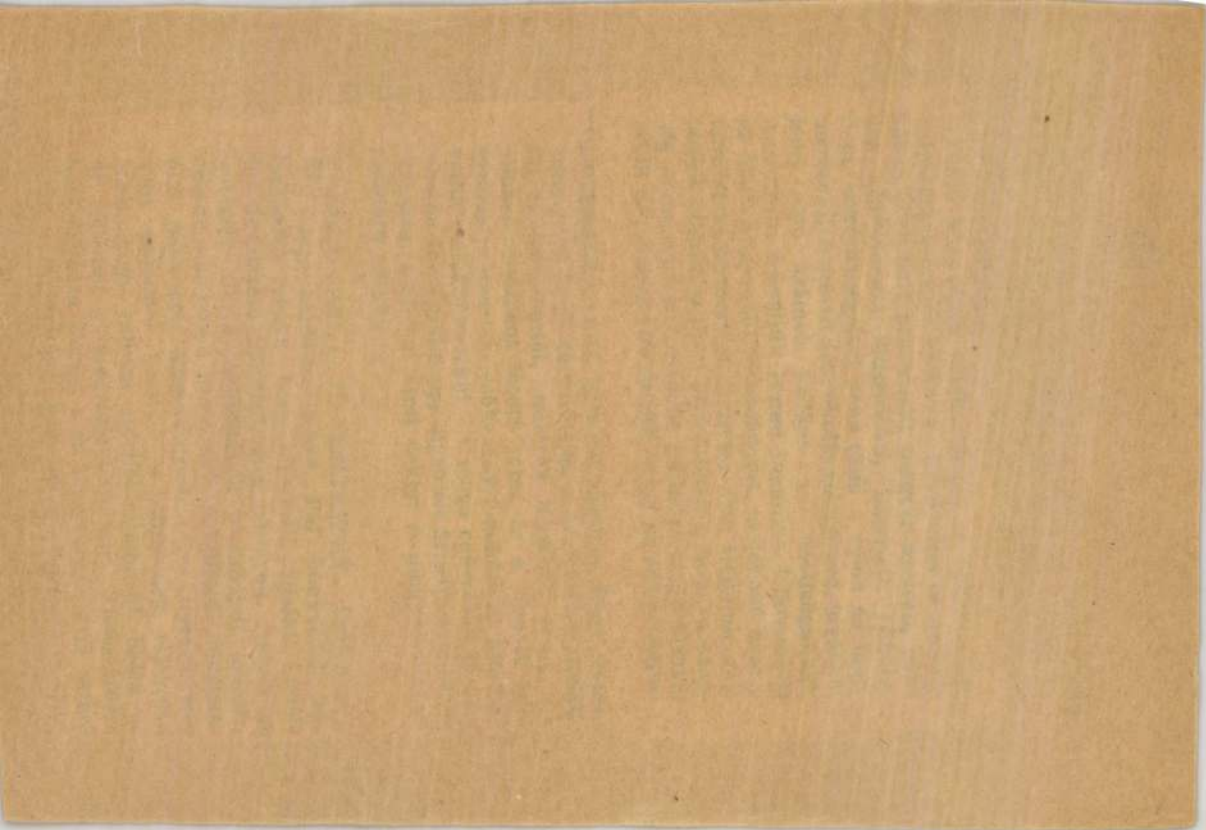
Regszeli híradás
1899. X. 25

RÓNA JÓZSEF: EGY MAGYAR MŰVÉSZ ÉLETE. A szerző kiadása. (Ára 40 pengő.) Két vaskos kötetet hozott a posta a fentírt címmel és kissé gyanakvoan néztük a könyvek széles hátát. Önként merült fel a kérdés, vajjon lehet-e magyar művésznek magáról annyi írnivalója, hogy ez nem fér be egy kötetbe. Találomra nyitottuk fel az egyik könyvet és kezdtük olvasni. Megvallhatjuk, alig tudtuk abbahagyni az olvasást, oly érdekes témákat fejtegetett az író, és pedig esodás eleven, vonzó stílusban, mintha nem is szobrász, hanem vérbeli nagy íróművész írta volna. Megállapíthattuk, hogy Róna József épp oly nagy mestere a tollnak,

mint a mintázófának és a vésőnek. Megkapó közvetlenséggel írja meg leplezetlenül, őszintén életének lefolyását, kezdve zsenge korától (még az egyéves korában megfigyelt dolgokra is emlékszik) a mai napig. És megfigyelései és vallomásai olykor igen intím élményelbe is engednek bepillantást. E tekintetben emlékeztet autobiográfiája nagy tragikánk, Jászai Mariéra, ki tudvalevően önéletrajzában is meggyónt mindent, ami vele történt. De felette érdekes Róna könyve az utolsó félszázad magyar művészettörténet szempontjából is. Sok ismeretlen igen értékes adat kerül felszínre magyar művészekről és művészi eseményekről. Vonzóan írja le külföldi tanulmányi éveit és utazásai során látott műalkotások szemlélete közben érzett sokféle benyomásait. Akit érdekel a »jó békebeli idők« bohémvilágának élete és egy sok bajjal és nehézséggel diadalmasan megküzdő, érdemes, derék magyar művész élete, az nagy gyönyörűséggel fogja olvasni ennek a nagyhasú és sok jó képpel ékes két kötetnek minden sorát.

Róna József
Magyar Művészeti

1929. 7. 1.

Róna József

RÓNA JÓZSEF Arpádházi Kálmán herceg bronz-szobrát állítja fel a gödöllői premontréi rendház előtt fekvő parkban. A hatalmas arányú lovasszobor gipszmintája faragva készült. Róna József Kálmán herceg (IV. Béla öccse) korának stílusában — dekoratív felfogásban — alkotta meg művét, figyelembe véve a legrégebb Szent László freskók ábrázolásait.

Magyar Szemle

1930. 132. l.

Róna József

Az új
ország

GHÁZ SZOBRAI

Szent László. — Róna József szoborműve.

Pesti Hírlap nagy naptára
az 1930. évre, 402. l.

Róna József

Róna József: Egy magyar művész élete.
Róna József, a kiváló szobrászművész tollából nemsokára rendkívül érdekes könyv hagyja el a sajtót. Az utolsó 50 esztendő, a magyar művészet kialakulásának ez a hősi korszaka bontakozik ki egy impulsív művészlélek élményeinek izgalmasan érdekes regényében. Maga Róna mester mondja könyvéből az előfizetési felhívásban:

... Felelevenitem a régi Pest ma már alig ismert miliójét, a születő, vajudó »új Budapest« társadalmi és művészeti életét, felvonultatom az akkori bájos Bécs bohémjeit, művészeit, leírom olaszországi, párisi élményeimet...

Egész sereg emberrel kerültem össze a fél évszázad alatt, akik — királyok, fejedelmek, nagy államférfiak, híres emberek, nagy művészek — ma már »történelmi alakok«, ám ezek is csak épp akkora jelentőséggel merülnek fel emlékezéseim során, mint az a sok-sok kisember, akik a maguk szürke életével kapcsolódtak az enyémhez!... Mindent megirtam, ami velem és körülöttem történt, »csuszó-mászó« koromtól máig, — leplezetlenül, a maga könyörtelen valóságában.

Róna mester 900 oldalas, illusztrált, luxurióz kiállítású műve két kötetben jelenik meg. Bolti ára 40 P lesz, előfizetési ára azonban 30 P. Ez az előfizetési ár is csak a mű átvételekor esedékes. A "Képzőművészet" kiadóhivatala előfizetéseket elfogad.

Republikent 1928. 11. 20.

csak megérte,
kellelt várnom
és elkezdhetem
lelőgynom

Dehely
paplan
SÁNDOR paplan gyár
BUDAPEST
KAMMERLAYER KAPÓD-UCCA 1.
TELEFON 8-73.

HA A KÉPZŐ-
MŰVÉSZETRE
HIVATKOZIK,
10% ENGED-
MÉNYT KAP.

VI AUKCIÓI XXXVIII.

AGYMEZŐ-UTCA 8.

ÉKOKBÓL, VALAMINT
NBIRTOKOKBÓL SZÁR-
MŰTÁRGYAK, EZÜS-

AUKCIÓ:

Április 30-tól

naponként

Róna József

35. A Képzőművészeti Társulat jubiláris plaqueje. Bronz. Domborműves lapján virágot öntöző félig ruhátlan lány alakja s felirat: Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1861—1911. Jelzése: Róna. 88—60 cm.

Divald Akad. palotája

110. l.

(1666-tó)

CSERY GYULA

SZÜCSMESTERHEZ, IV., PROHÁSZKA
OTTOKÁR-UTCA 3. sz. (volt Papnövelde-utca)
TELEFONSZÁM: AUTOMATA 840 — 63,

hol teljes értékig
biztosíthatja mérsékelt megőrzési díjért

borinüvek az Orsz. Levéltárban), Hunyadi János, Kapistrán és Giuliano Cesarini pápai követ szobrai a szegedi Pantheonban. Szt. Imre, Szt. Herman és az alapkövetélet szobrai a gödöllői premontrai rendházban. Monumentális hősi emlékmű Kalocsán és Pécsen, valamint több síremlék. Károly király, József főherceg, Horlthy Miklós, Vass József, Klebelsberg gróf, Takács Menyhért, Ugron Gábor, Conrad Veidl stb. portréi. Alkotásival huszonnyolc nemzetközi és reprezentatív kiállításon vett részt. Művei a Szépművészeti és a Fővárosi múzeumban, a római Capitoliumban és Modern Galériájában, a norvég király birtokában, azonkívül düsseldorf, amsterdami, londoni, kölni és bécsi magángyűjteményekben vannak. A Képzőművészeti Tanács tagja, a Munkácsy Céh alelnöke, a Genossenschaft Bildender Künstler, Wien levelezőtárgya, több hazai és külföldi kitüntetés tulajdonosa.

SIKLÓDY LÓRINC (ditrói)

szül. Ditrón, 1876. Művészeti tanulmányait Bresten, Münchenben és Párisban végezte. Főbb művei: a kecskeméti Petur-Bánt ábrá-

Patria, Il Cervo magico (quasi tutti allora nell'Archivio dello Stato), le statue di Giovanni Hunyady, di Capistrano e del Legato pontificio Giuliano Cesarini nel Pantheon di Szeged. Le statue di Santo Emerico, di San Germano e della Depositione della Prima Pietra nel convento dei Premontrési di Gödöllő, un grande monumento ai Caduti a Kalocsa, ed un altro a Pécs, nonché numerose tombe, ritratti di Carlo IV., Arciduca Giuseppe, Nicola de Horlthy, Giuseppe Vas, Conte Klebelsberg, Melchiorre Takács, Gabriele Ugron, Conrad Veidl, ecc. Le sue opere sono in possesso del Museo di Belle Arti e del Museo Municipale di Budapest, del Museo Capitolino di Roma e della Galleria Moderna della stessa capitale, del Re di Svezia, nonché di raccolte private di Düsseldorf, Amsterdam, Londra, Colonia a Vienna. Ha partecipato a ventotto esposizioni internazionali e straniere. E' membro del Consiglio di Belle Arti, della Corporazione Munkácsy, della Genossenschaft Bildender Künstler, ed è insignito di molte onorificenze nazionali ed estere.

SIKLÓDY LORENZO (de Ditró)

nato a Ditró nel 1876. Svolse i suoi studi a Budapest, Monaco e Parigi. Le sue opere principali sono: La tomba del poeta Giu-

m. kir. kormányfőtanácsos, szül. Lovasberényben, 1861. Tanulmányait Bpesten és Bécsben végezte. Értékes munkáival elnyerte a Ferenc József ösztöndíjat, 1885-ben pedig a berlini Beer-féle római díjat, mellyel Rómába és Párisba ment tanulmányútra. Megkapta az állami nagy aranyérmét és Párisban, valamint Antwerpenben szintén aranyérmét nyert. A Ferenc József- és a vas-korona-rend tulajdonosa, az olasz korona-rend commendatoréja. Nevezetesebb alkotásai: Savoyai Jenő herceg lovasszobra a Várpalota előtt, Erzsébet királyné gödöllői szobra, a szegedi és miskolci Kossuth szobrok, Zrinyi Miklós bpesti szobra, Klapka komáromi szobra, a Szentháromság szobra Aradon, Szemere Bertalan miskolci szobra, Bessenyei úlőszobra a bécsi Collegium Hungaricumban, Kálmán Árpádházi herceg lovasszobra a gödöllői premontrei rendház előtt, valamint számos monumentális síremlék, sok dekoratív szobor a Vár, a Parlament, a Vigzínház stb. épületében. Faunájai, Utolsó szerelem, József és Putifárné,

consigliere superiore di Governo, nato a Lovasberény, nel 1861. Svolse i suoi studi artistici a Budapest ed a Vienna. Con le sue ottime opere ottenne la borsa di studio di Francesco Giuseppe, nel 1885 poi il premio romano di Beer di Berlino, col quale si recò a studiare a Roma e Parigi. Ha ottenuto inoltre la grande medaglia d'oro dello Stato e la medaglia d'oro a Parigi e ad Anversa. È insignito dell'ordine di Francesco Giuseppe e dell'Ordine della Corona di ferro, nonché della commenda dell'Ordine della Corona d'Italia. Fra le sue opere principali registriamo: la Statua equestre di Eugenio di Savoia innanzi al Palazzo Reale di Budapest, la statua della Regina Elisabetta a Gödöllő, le statue di Kossuth a Szeged ed a Miskolcz, la statua di Nicola Zrinyi a Budapest, la statua di Klapka a Komárom, la Statua della Santissima Trinità ad Arad, la statua di Bartolomeo Szemere a Miskolcz, la statua di Bessenyei nel „Collegium Hungaricum“ di Vienna, la statua equestre del Principe Colomanno della Casa di Arpád innanzi al Convento dei premontesi a Gödöllő, molte tombe monumentali, molte statue decorative negli edifici della Fortezza, del Parlamento, del Teatro „Vigzínház“, ecc. Le sue opere „Fauni“, „Ultimo amore“, „Giu-

Róna József

(R. Lajosnak
írva)

l.

Művészeti

II. 273-l.

nem tárgyalta, hanem a kérdést a rendkívüli közgyűlés után tartandó első választmányi ülés napjára tűzte ki.
Hálás köszönettel vette tudomásul a választmány az igazgatóságának azt a bejelentését, hogy *Balhyánszky Ervin* gróf, néhai *Trefort Agnes* hagyatékából *ezredesi forintot* juttatott a társulatnak, s megbizta az igazgatóságot, hogy a választmány nevében köszönetlevelet intézzen *Balhyánszky Ervin* grófhoz.
Vegül *Kacziány Ödön*, *Karlowszky Bertalan*, *Hegedűs László* és *Bornth Andor* festőművészeknek, október 14-ikén irásban beadott és az 1899 október 22-diki rendkívüli közgyűlés elé terjesztendő következtetési javaslataira kerüli tárgyalás alá:
"A régi Múcsarnok helyisége, mely eredetileg

in a varosigeti Mucarnok termiben.
 Végül *Karlouszky Bertalan* azt indítványozta, hogy
 ressek föl a *Társulat* arra, hogy a kiállítások
 vedelmét engedje át az *Egyesület*-nek, mely viszont
 kiállítási költségek fedezésére is vállalkozik.
 Ebben a kérdésben a jelenvoltak határozatot nem
 ztak, hanem az indítvány tárgyalását az *Egyesület*
 közelebb tartando ülésének napirendjére tűzték ki.
 Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést
 oszlatta.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmányi ülése.

Az *Országos Magyar Képzőművészeti
 Társulat Bersevicsy Albert* elnöklése mellett
 tober 17-ikén tartotta a rendkívüli közgyűlés
 itt utolsó ülést, amelyen a következők vol-
 : jelen: *Basch Gyula, Benkő Kálmán,*
idtis Andor, Gerlóczy Károly, Kardos
Gyula, Karlouszky Bertalan, Mannheimer
szlav, Márk Lajos, Pártos Gyula, Rosko-
s Ignác, Ráth György, Tornaí Gyula,
váry Ignác, Vastagh György, Végő Arhur
Ambroszovics Dezső titkar.
 Az elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv
 elesítésére *Basch Gyula* és *Gerlóczy Károly*
 asztmányi tagokat kérte föl.

Roma Jovet

Arbeitsblätter

3338

öbungsblätter

10-16 EVL. 1890 OKTOBER 1. NRO 633. SZÖVEG:
H. Mercu, *Le Dôme d'Orvieto* (suite), 4 képpel.
pel. Alfredo Melani, *Andrea Palladio, sa vie et son oeuvre*, 2 képpel. Emile Molinier, *J. G. Lorr*, 6 képpel. Képek a szövegen kívül:
Femme aux seaux, eau-forte de L. Lesigne, d'après J. F. Millet. *L'Atelier de M. Jean Escoula*, gouache par Louis Jules Malteste. — 1890 október 13. Nro 634. Szöveg: Emile Molinier, *La Porte de l'église du « Corpus Domini » a Bologne*, 1 képpel. Marc Bessières, *Le Musée de Frédéric Spitzer et son Catalogue* (suite), 4 képpel. Paul Lafond, *La Statue de Henri IV. de Francheville, au chateau de Pau*, 1 képpel. A. Forli, *Une Fresque de l'église inférieure d'Assise*, 1 képpel. Henri de Chennevières, *Exposition universelle de 1889* (Cent ans de gravure 1789—1889, suite), 7 képpel. Paul Leroi, *Notre Bibliothèque*, 7 képpel. Képek a szövegen kívül: *L'Artiste dans son atelier*, héliogravure de J. Lœwy, d'après Van der Meer. *Dessin de Corol*, appartenant à M. Auguste Herlin. — 1890 november 1. Nro

RIEK.

334.335

Kisbajcsanak

Roma János

b... két részletét...
v... A II. és III. oldalán lévő diszítő-
n...
e...
g... mely... raján a szövegnek
n... ferde volt (i. a 83. oldal első ha-
á... nyolczadik sora), tévedésből jutott
f... bevezetőbe.

A...
e...
... SZERINT A MIUT EV VE-

a társulat múlt évben még 52,495 frankot fordított gyűjteményei gyarapítására. Ez utóbbi összegből 43,419 frankon régi, 8000 frankon pedig modern tárgyakat vásárolt.

A széles körű tevékenységről, melyet Németország a művészi ipar fejlesztése érdekében kifejt, igen érdekes képet nyújtanak az ottani iparművészeti társulatok közgyűlései elé terjesztett jelentések.

A badeni társulatnak a múlt évben 600 tagja volt, közülök 241 Karlsruheban a társulat székhelyén lakik, 359 pedig vidéki tag. Tartatott öt választmányi ülés és fölolvasásokkal egybekötött öt havi ülés. A fölolvasások a következők voltak : Luthmer igazgató Frankfurtból : *Az ember ékszerei és az ötvösség*; Fischbach tanár Wiesbadenből : *A régi és az új házi ipar*; Baer építészeti felügyelő Freiburgból : *Az üveg festés fejlődése*; Rosenberg M. : *A keleti szőnyeg története*; Wagner K. : *A házi ipar Indiában*; Götz igazgató : *A német nemzeti művészi ipari tárlat Münchenben*. A társulat bevételre 1889-ben 7028 márkára rugott, a kiadá

Roma
G. Sest

h.

Liber Postquam
112. f.

V.

45.

Pergament otklevěl

Röna Jöns

Juhász, born.

Andapost nekem. Tulajd.

nos középosztályal. Ebben talán nagyobb a hajlandóság a művásárlásra, csak a módja nem engedi, hogy akár öt-hatszáz forintot is egyszerre kivegyen jól rendben tartott kasszájából s képre, szoborra költse. Akik figyelemmel kísérik, hogy ez a rendezett viszonyok közt élő polgársztály mennyi pénzt költ aránylag drága reprodukciók és díszművek vásárlására, az el fogja nekünk hinni, hogy az igazi művásárlók *stock*-ja csakugyan ebben a társadalmi rétegben keresendő. Magunk is

Museum für Kunst und Gewerbe

III. 440

Museum für Kunst und Gewerbe

2.

(Königliche Bibliothek)

Roma Kunst

mint mostanáig s nem oly keveset, mint eddig. Mit ér a remekmű, ha a műterem padlásán hever? Oda kell vinni az emberek közé, hatása, befolyása, élete ott kezdődik. Semmit sem érünk el, ha nem sikerül a művásárlást fokozni, a legszebb teóriák, a leglelkesebb buzdítások üres frázissá változnak át, ha nem bírjuk kivinni, hogy a kép és szobor mindennapi házibarátjává legyen a közönségnek. Csakugyan: a közönség otthonában kezdi meg igazi életét kép is, szobor is; szubtilis hatása csak a bizalmas négy fal közt érvényesül. Oda kell tehát törekednünk úgy a művészek, mint a művészet érdekében, hogy a közönség több képet, szobrot vásároljon. Annak az akciónak sikere, amelyet különféle vonalakon megindítottak művészeti állapotaink javítására, ez az egy kérdés az igazi kulcsa. Míg e problémát kielégítő módon meg nem oldjuk, nem is gondolhatunk a többi fontos kérdés nyélbeütésére.

Nem akarunk ismét előhozakodni azzal

...
bbrafordult. Jobb kezét
nyugtató. Hátrafésült
s szakálla szöke, szemé
laja zsinóros.
— Lett. sz. 63. — Erteke
h-féle ereklyeműzeumból. —
tokat I. a 62. lapon az 593
ilis 23-an (107-95). — Atvételi
omásul vette az 1896 április

Róna Jörref

l.

Mívén' Spar

III. 218 m

Rona 1047

Wed

San Bernardino

70.1.

Boon' J'rod

Great. Saoyai. Joo' heroy,
Xinaiyi' vaitest,

Liben' J'rod voboi'

132.

1840

1841

1842

1843

Reima Jorck

Post. Ziminyi khel's
skuchnomyi it (kötönöl')

Liher Post arkan'

HYPERIONSEE

234

T. 9.20 hr. pr.

B. 2.10

A. 4.00

1. 9.30

Literes üvegben P. 6.80
" " " P. 6.30

1/2 " " P. 5.50
" " P. 4.50

" " P. 2.85

P. 3.60 pr. kg.

b. rendelmenyuket és vagyunk

teljes tisztelettel

HALFER JÓZSEF
MÁRVÁNYOZÓFESTÉKGYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

kben
P. 2.30
" 2.75

Handwritten signature in red ink

42
560
5
287
460
2601

Roma 10121

1702

Liber Specimen

79.8.

Roma 70212

mod

Antes Buent ~~Arca~~

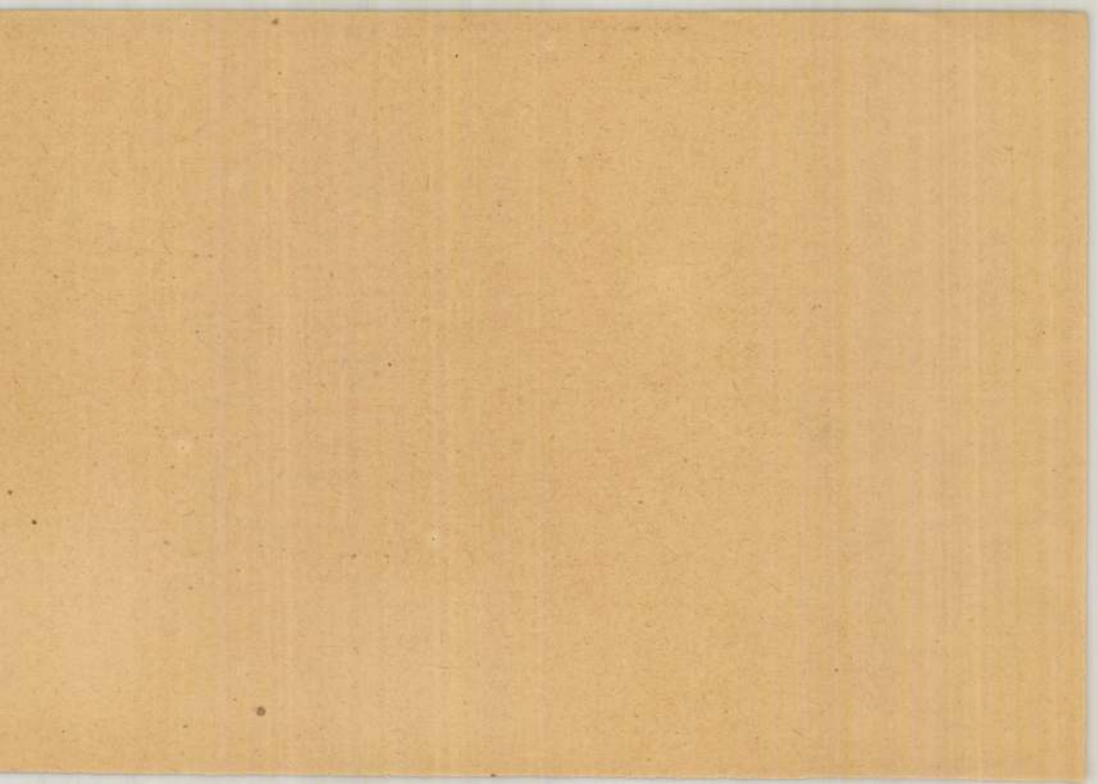
267 f.

Roma 10° ind.

L. Libri Opera m. s. v.

277. l - 278. l.

279, 280 f

Roma first

1.

Liber Prostrata

343.1

Rona Yonq

Libet Brestnaba

837.1.

Az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum

GALVANOPLASTIKAI INTÉZETE

ajánlja a közönség figyelmébe

régibb, kivált magyar ötvöstárgyak másolatainak gyűjteményét.

A 154 darabból álló gyűjteményben megvan a nagy-szent-miklósi lelet teljesen, azonkívül kelyhek, szobák díszítésére különösen alkalmas serlegek, porharak, osészek, stb.

Minden egyes tárgy másolata az eredetihez hű és készítés tekintetében is művészi becsessel bír. — *Az intézet képes lejtromot kívánatra ingyen és bérmentve küld.*

Budapest, Andrássy-út 67. sz.

DWORZAK FERENCZ

VÉSNÖK

BUDAPEST, IX., PIPA-UTCZA 14.

AZ UDVARBAN BALRA.

KÉSZIT MINDENNEMŰ VÉSNÖKI MUNKÁT
ARANYBÓL, EZÜSTBŐL ÉS BRONZBÓL.

Pain 2024

1.

Spes' Minister's

332.1.

2

Pona Siro

1872

Myers Siro

57, 1871 P.

utján tett b. rendelését a mai napon elintéztük és a könyveket a legközelebbi szomban becsomagolva címére elküldöttük. Reméljük, hogy Uraságod úgy küldeményünkkel, mint lelkiismeretes kiszolgálásunkkal teljesen meg van elégedve.

Becses számláját az alanti részletezés szerint 46 kor.
60 fillér összeggel terheltük meg, mely összeg megállapodásunk, — illetve b. rendelő lapja szerint 2 kor. ^{1/4 évi} havi részletekben fizetendő 190 6 Február -től kezdve.

A küldeményünkhöz csatolt *postatakarékpénztári chek könyv* segítségével, — miután annak *értékét* 20 fillérrel és az egyes befizetési és átutalási műveletekért a postatakarékpénztár által felszámított 4—4 fillérrel, *összesen 60 fillérrel számlába tettük* — a havi részletek *teljesen díjmentesen* fizethetők be.

A chek-könyvvel való befizetési módozatot tisztelt vevőink kényelmére való tekintettel hoztuk alkalmazásba. Tíz részletnek utalványon való beküldése 1 kor. 20 fillérbe kerül, míg a chek útján 60 fillérbe kerül.

Tisztelettel kérjük, hogy hozzánk intézendő leveleiben, valamint fizetések-nél a chek- vagy postautalvány-szelvényen a fent megjelölt főkönyvi számra méltóztassék hivatkozni és b. nevét mindig olvashatóan aláírni, mert csakis ezen esetben vállalhatunk felelősséget az alapos és pontos könyvelésért.

Ugy a hazai mint a külföldön megjelent összes irodalmi termékeket *a legelőnyösebb részletfizetések mellett és minden árfelemelés nélkül* szállíthatjuk s kérjük ennél fogva, hogy könyvszükségeit jövőre is állandóan cégünk-nél méltóztassék fedezni, valamint cégünket irodalomkedvelő ismerősei és barátainak is ajánlani sziveskedjék.

Midőn előre is leghálásabb köszönetünket fejezzük ki az irodalom terjesztésére irányuló törekvéseink hathatós támogatásáért, maradunk magunkat nb. jóindulatába ajánlva

kiváló tisztelettel

Kunossy, Szilágyi és Társa.

Pina Pond

Wash

Har-Such

9.1.10.1.

12, 13.1.

2
Alsolabar

Bona Noct.

Getronen am Donnerstag den
1. Februar 1861, Stations R.,
3 Jahre bei Heller und S.
Gabre bei Steiner (Kunstkunst)
im Alten. Obach, einm. im
Löhngau Ostpfortstraße in Paris
jenseit vom Strationsweier,
nach Station und Sautelberg
aufwärt R. als Strationsweier,
Plastiker in Budapest, wo
meine eigene Strationsweier
aus seinem Atelier hervor-
gingen, als die Platten die
schickte sich R. immer ganz
anormalerweise,

8 neue Jbl.

Mr Braqueron 356 L.

Viselet.

A pálczájával jobbra mutat
teljes felszereléssel visel. A há-
Felirata:

Officier des Pandoures

ez után: Il semble à le voir qu'
Il croit même l'ennemi
Il n'y a rien qui tienne
Dans le beau champ de
földül jobbra: 44.
legálól balra: C.P. Maj.
jobbra: Mart. Engelbrecht e

Szines rm., mér. a r.l. 30.

Rona Goni

Wed

St. F. meagre

X L III state

de a kormánnyal, hogy megállítsam azon az úton,
lyeztethet és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
viselőkhöz feloszlata elötte kiléptem a kormány
aggodalom és választóim ezreivel való személyes
zdiék a kormány politikája ellen, mely a nemzet
lasági megélhetést veszélyeztet.

na eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!

rályért, Hazáért"

MDK

Rósa Jónsdóttir

Flunúr Bolólf vírvalé - pily ántón réntvea.
1889.

MDK-A-1-1/2462.

1871

Wm. L. G. ...

...

...

...

...

MDK

Röna Jónaf ferto
"Pyramus is Thyse" e hefur KT-lárlatan
búldi, 1884.

MDK-A-I-1/1332.

Paris, France

Thomson & Co. 1884

1884

1884

MDK

Röna Josef Nabran

"Nehsi felelet"

"Szombat este" e műbrut jelentésbe KT-vel,
1989.

MDK-A-I-1/1389.

1881

Reverend Joseph Johnson

"Boston, Feb 1881"
"Number 100" - "Boston, Feb 1881"
1881

MS. A. 1. 1. 381

Róna Jörref

Unggar ilüvenit

1925. 52

1926. 256, 204

1927. 292

1928. 273

U. 522

Rinkabon vándorok

Kiskabai vándorkt. VI. 225.

Róma Történet

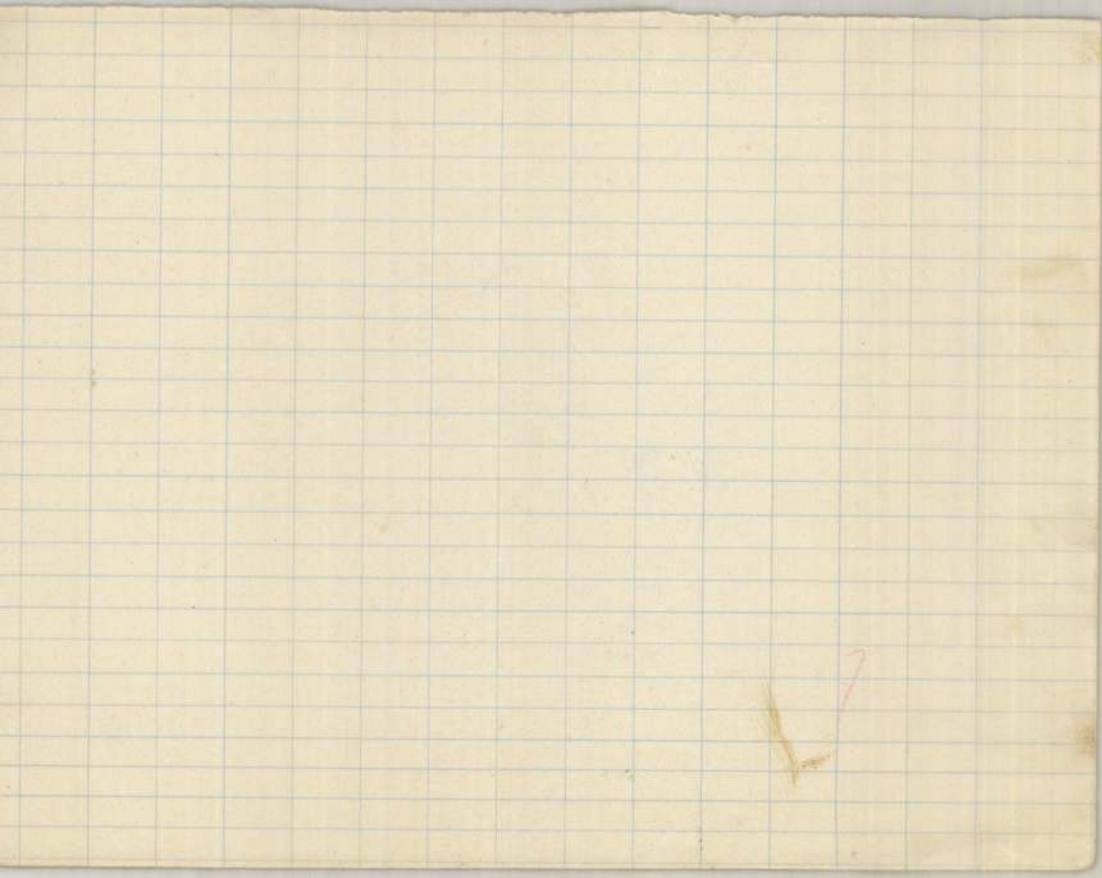
szól
=

Pesti Kapló

1911. ápr. 16. 42. l.

(A művészek és Török
Férfiak)

U. 217

Ronia Jörnek

mod
2

Ronia Jörnek Förlis

Artikler i samlingen
samt i samlingen a

Förteckning i
Förteckning i
Kopieringsvärdet.

1931. 76. l.

1847

1848

1849

1850

1851

Bona Yörsek

This ~~to~~ tin is written
C. probra. nepr.

Alhuma et uyalcraue
nes Peticlaped a jain des.
1850-1930. 53. A

Joseph James & Son
Hartatawaxai, pitai & atalaitai
villata
Budapest.

Proda:
N. V. R. Palmé: n. 40.
Jelpeu 117-04

Jelpe:
IX. Winton: n. 3/B.
Jelpeu: S. 8. 53.

Rona Tónaf

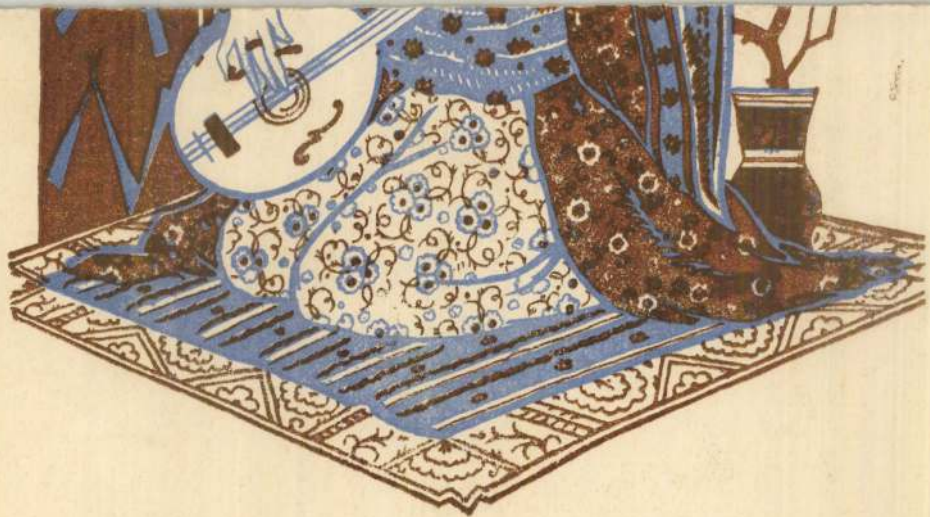
notais -

Önelstrajis -

Egy magyar univers

életé, Budapest, 1929

I - II. kötet.

407

MADE IN HUNGARY

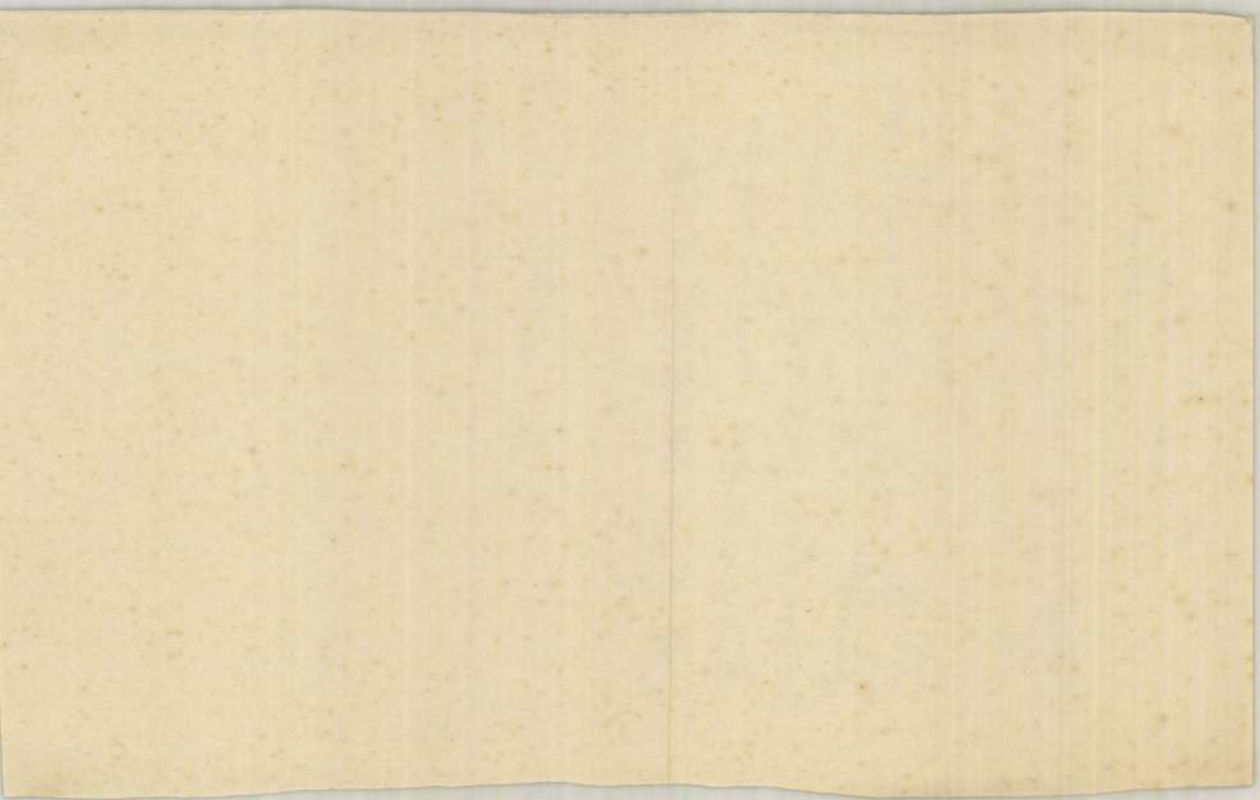
Roma József

mod
II

R. Gy. Elejedestlenok ar
Erochet - notorpalj arat
Kiritmetest minventai.

Ar. Eol. 1916. nov. 16.

U. 2102.

Rosa Yáves

Saroyai Eugén c.
sobra. repr.

Alumna et myalararé'
noo Peti stapel' ajáncé's—
1850-1930. 5 l. l.

Joseph James & Son
Hartford Conn. & at
Hartford Conn. & at
Hartford Conn. & at

Waltham
Hartford Conn.

W. James & Son
Hartford Conn. & at
Hartford Conn. & at

Joseph James & Son
Hartford Conn. & at
Hartford Conn. & at

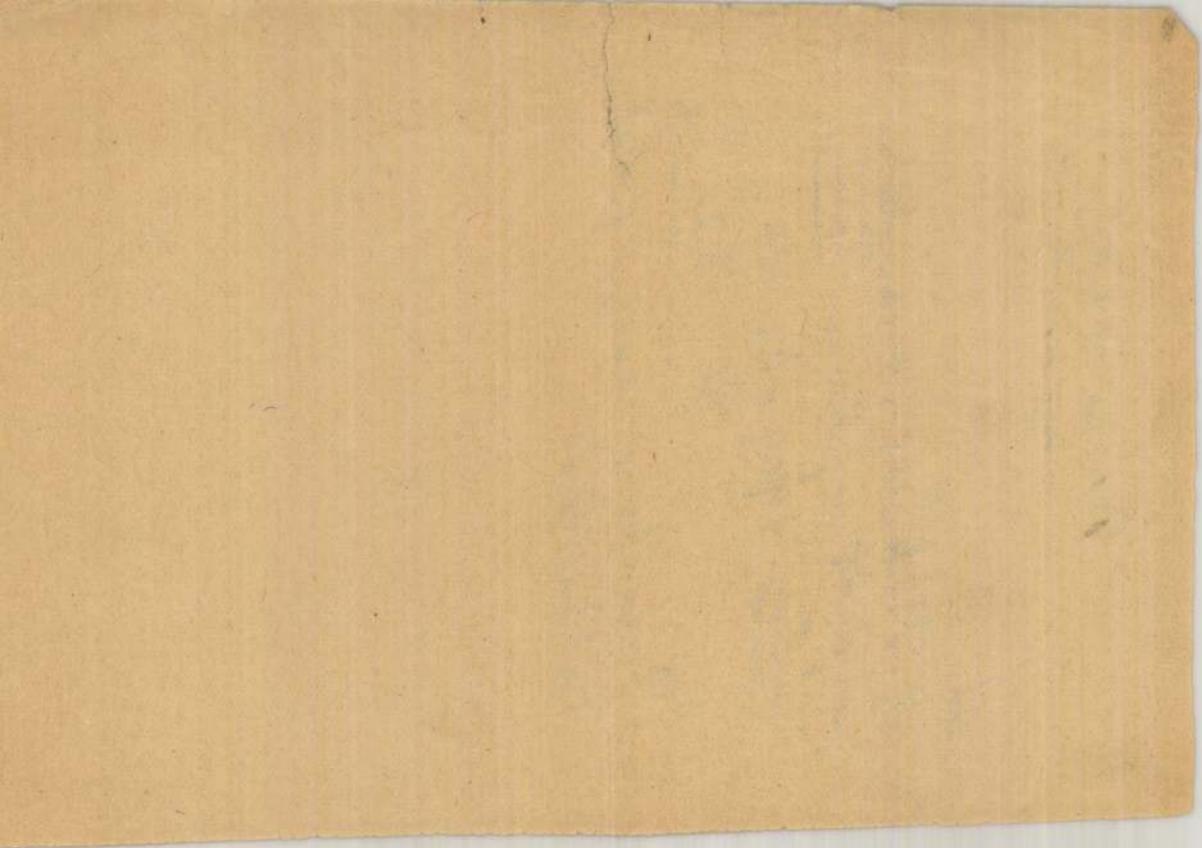
Róna Főzsef

úrad.

A Rákóczi-síremlék-
pályázat nyerteséi. Pesti

U. Lap. 1909 okt. 27.
U. 182

Pályázatot megítélésel
kitüntetővel.

Róna Török

1929

Róna Török. Egy magyar
női élete. Tom. I.
Geri önm.

MAGYAR MŰVESZET

1929. 639, 641.

WYOMING POLYMER

Róna Jónaf

Wag Orbandi: str erdebyi
parant - univens Aradon.

Aradi Közlöny 1908.

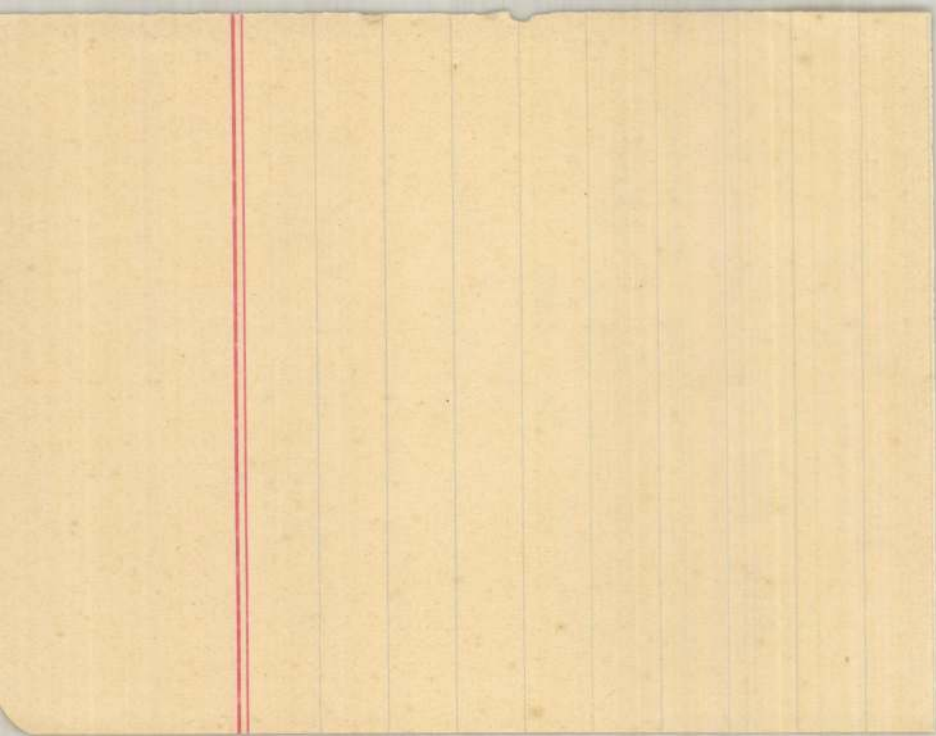
dec. 20. U. 202.

Minut Ushuaí Sami

néleq parant utbrónis

partfospjarið unlléttar

meq er a villr.

Rona Jinet

November 1916

809

Stromarky Agost cerna praemontre
Kamensk Kolybava VI. 159

Rosa Toief

1904

Mission 1201' 114

1904

Engede

1904

1904

1911. 10. 1. Jelenlét

Jelentem, hogy

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

a műhelyfőnök
aláírása

8. sorsz. Műhelyi minta.

Pona Zouf

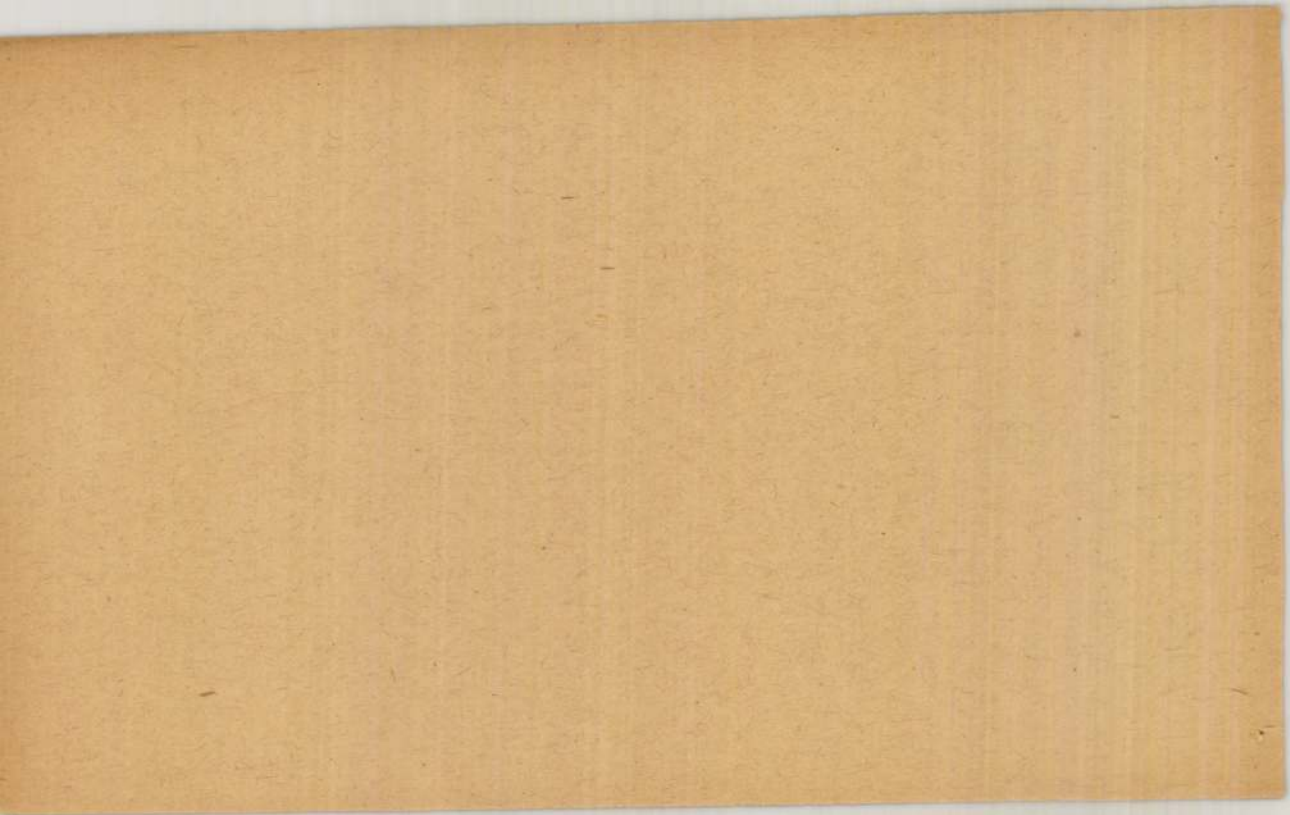
Arnette Fremse

Besala Miskolci

Roberts

Van Zyc 1906. 750

L. Ezziel,

Rona Zind

Kocsi Janko Zainos,

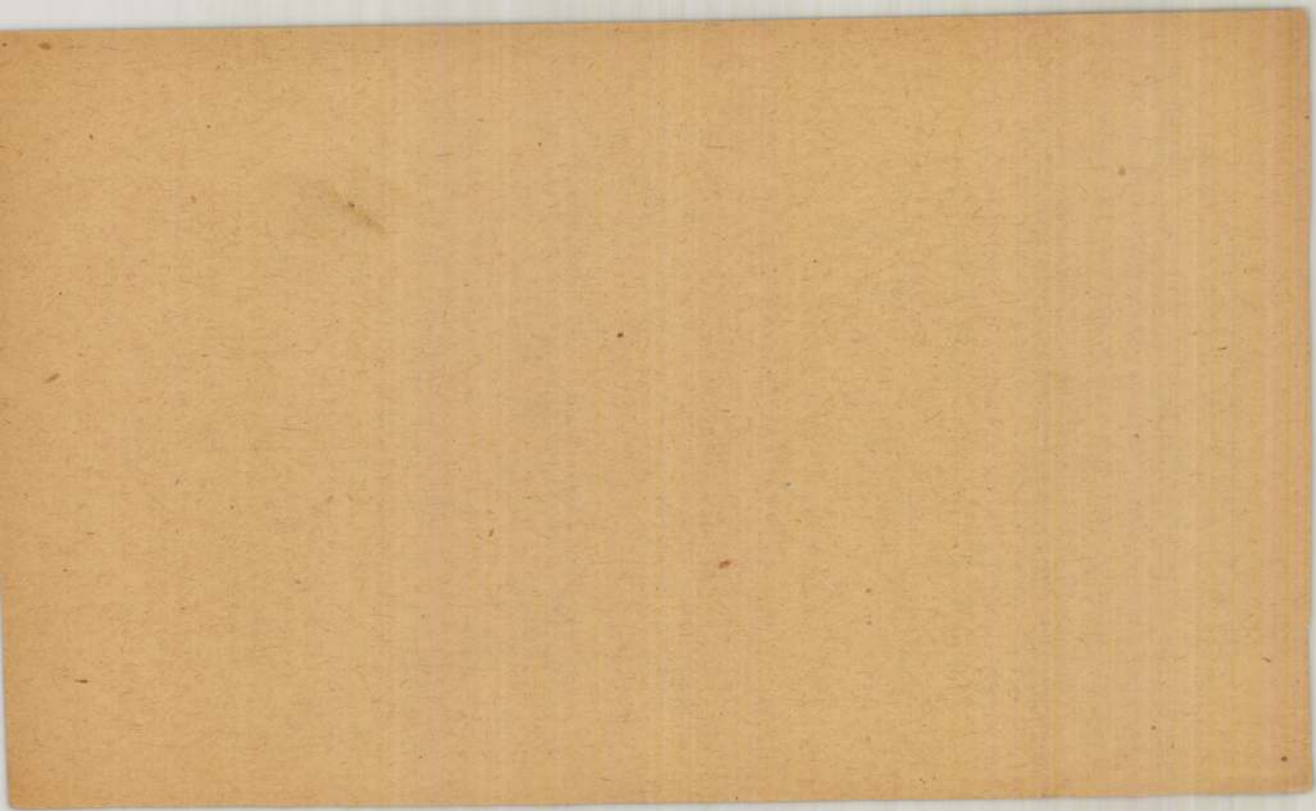
L. Kovacs Gula.

Márvay Illustrobor

a Kolárovan ucsurek.

Ynterke

repr. Var. Typ 1906.
578 p.

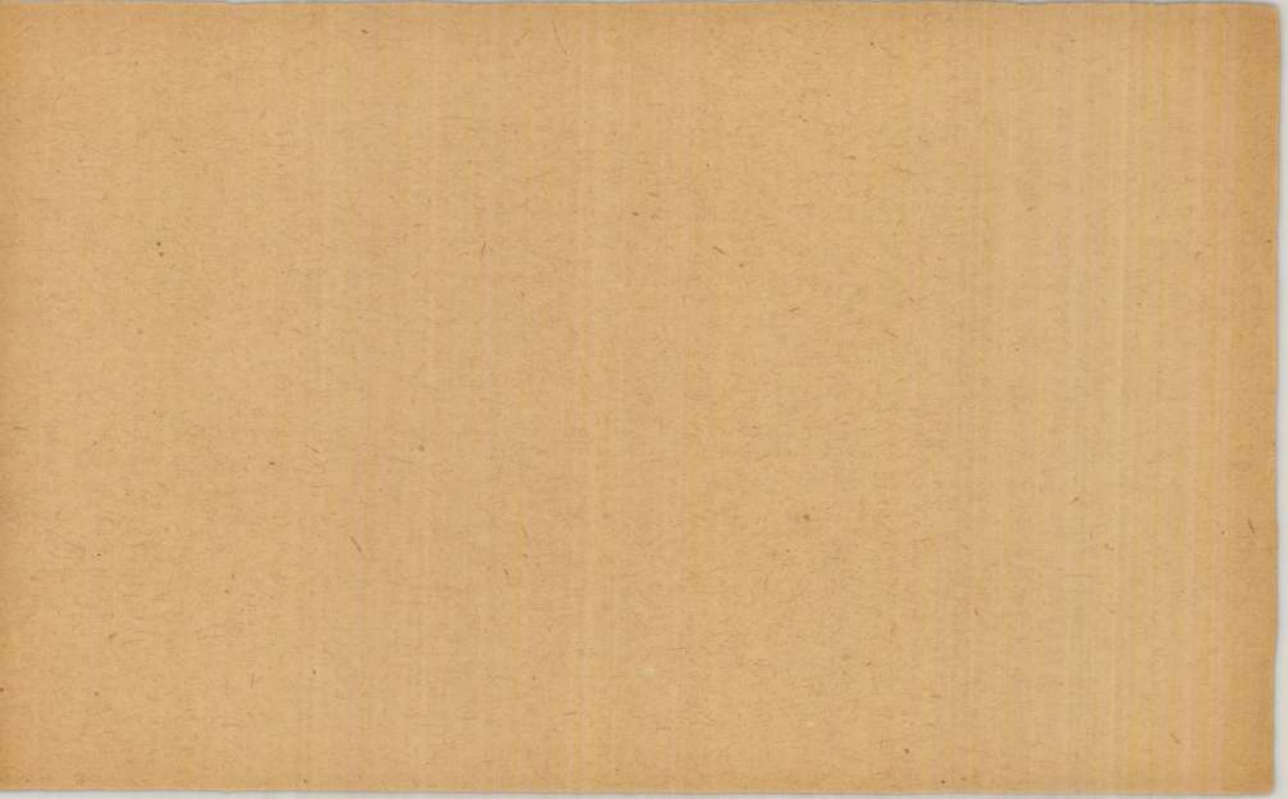
Rona Zing

rod

A number Rods with

number. Var. Zyp

1827. 467 L

Poina Vain

Kein Sette c. 1880-1890
Hornth robot. Alep
berter 1907. may. 2da

Wed
18

Was. up 1907.

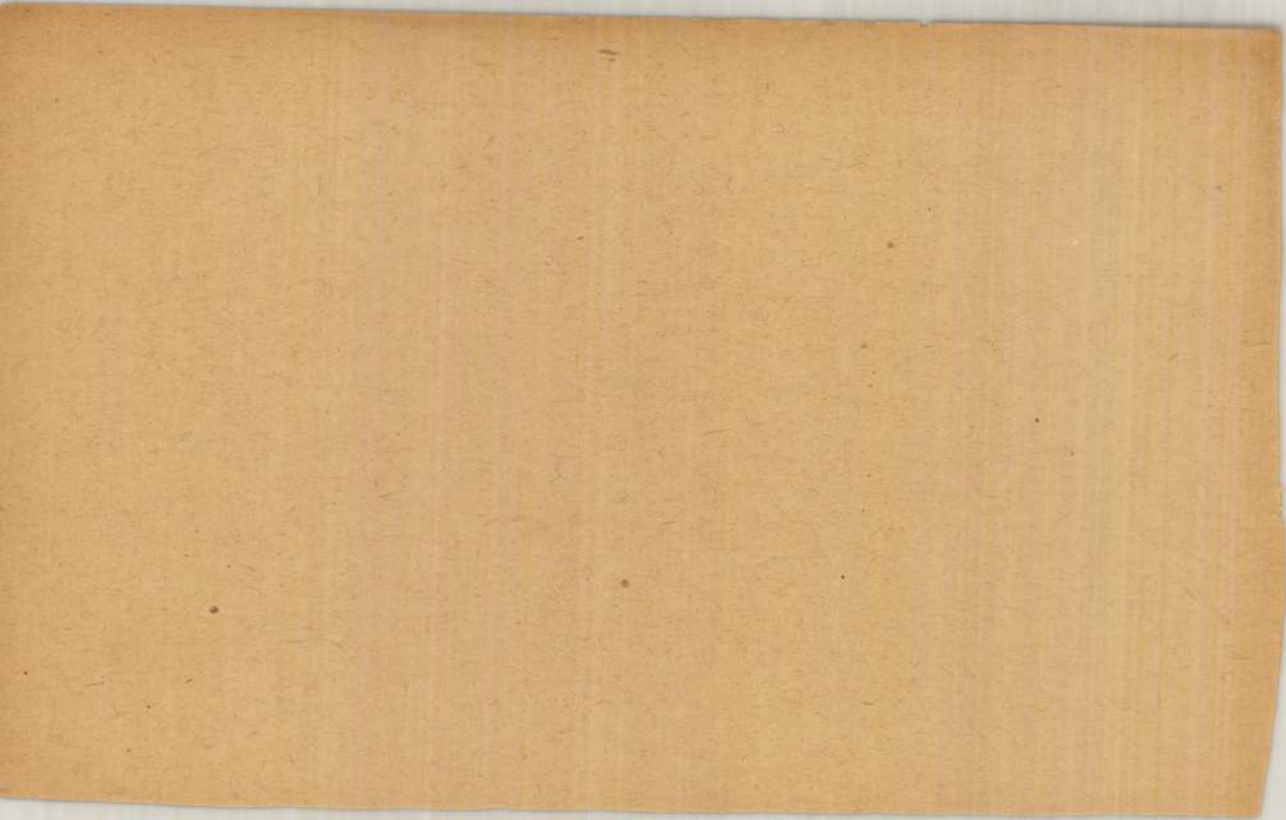
4658

Lejter

Alona Zonif

1891

Dec. 24, 1891. 244.

Rona Zinef

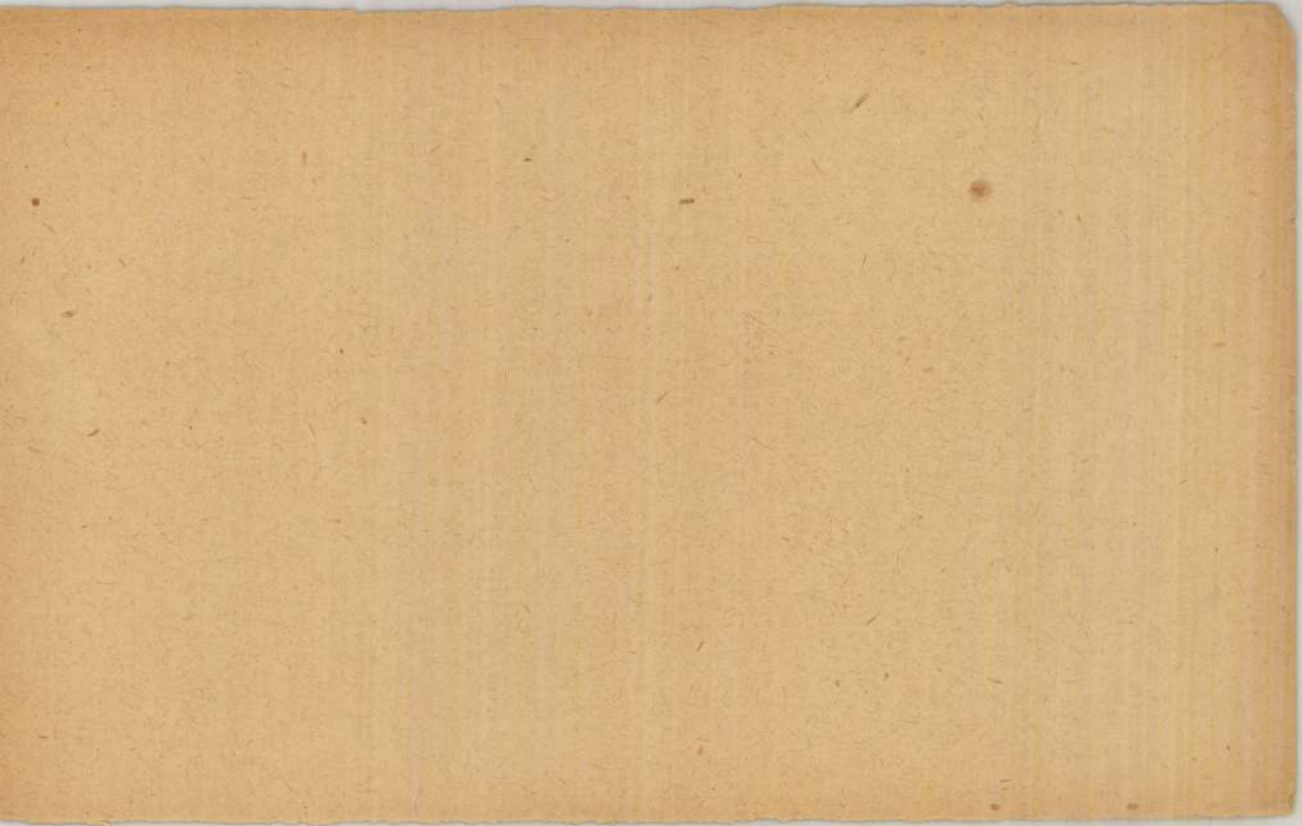
Herrn Leberzer

Repr. ~~Dr.~~

Margas 729.

Nov. 1892-3

XVIII. 127 l

Rõna loomaf

Korrikatuvaja Põhja Tihvt -
kol

Arüvendi 1915. aast. l.

MŰSORRAL EGYBEKÖTÖTT

TÁNCSTÉLYT

rendeznek, amelyre tisztelettel
meghívja a RENDEZŐSÉG.
Belépőjegyek: 2.—, 1.50 és 1.—
pengőért naponta d. e. az inté-
zetben és a helyszínen válthatók.

Kezdete d. u. 6 órakor.

Róna Tórnaf

lrod

Leüvenet 1915. 219. 220. l.

(Szinyei Mária Pál pübi -
leüna.)

fertind e pübi leüna
duvondolot berecede

1855

1855
Pis. 2191
Pis. 2192
Pis. 2193
Pis. 2194
Pis. 2195
Pis. 2196
Pis. 2197
Pis. 2198
Pis. 2199
Pis. 2200

1855
Pis. 2201
Pis. 2202
Pis. 2203
Pis. 2204
Pis. 2205
Pis. 2206
Pis. 2207
Pis. 2208
Pis. 2209
Pis. 2210

Rona Föld

1916. Évesbeszámoló
Móder pályázat (VII. é.)
Elő (6000) Forintos

Kategória:

Művelés 1916. 80. l

Latin miscell. Codex Nr. IV. 41

Róna József

modra' a

~~József József I. 1876~~

1905. VII. 28.

Kecskemét város tanácsának: a városi közközt és
müzem személyek~~é~~ viszonyaira és számadataira
vonatkozó adatok tudomásul vételnek; értesítés a
f. é. segély felől; a f. é. segély felmentése nem volt fi-
gyelembé vehető. (417/1905)

Rona Torief

Münchenmühl. Vorkamp. April

1909. I. u. II. 150

1909-10. I. u. II. 180

1910-11. I. u. II. 171.

FEBRUAR
3

Röna Jöröf

Mücsanok Budapest.

1894/95. tél. kiállítás.

1896. őrill. kiállítás.

1898/99. tél. kiállítás.

1899. tav. kiállítás.

1899-1900. tél. kiállítás.

1902-3. tél. kiállítás. 116.

1904. Tav. kiállítás. 122.

Adószedés, római V. 264.

Róna Főiskola

1936

12

Budavari vezényfőosztálya
250 cí. előt. A Pesti Hírlap
Vasárnapjának kilencz szám.
1936. 23. p.

és szereljük, hogy kedves
szereplőnk.
Jóbb állásny. amenny. az
szükség. teljes. tiszteltet
és ruházat. nő. és sárnyó
minden. üzleti. vonatkozás
lakozón. és. kiváló. mino.
also. paragra. Ön. is. nyugod-
rábat. és. új. is. szerelünk

~~1936. 23. p.~~

~~1936. 23. p.~~

és reméljük, hogy kedves
tkezhetségünk.

ledő siidény, amelyre sok
günkkben, teljes tisztelettel
és ruházat, hó- és sárcipő

minden üzleti vonatkozás
zakszerű és kiváló minő-
al.

olsó percre, Ön is nyugod-
thatat és mi is szeretünk

Sis

felszerelés,
virkívót,
szerelés

Hárcipő

sárcipő
gumiszalma

Átmeneti

lőder-
asőkőpőny

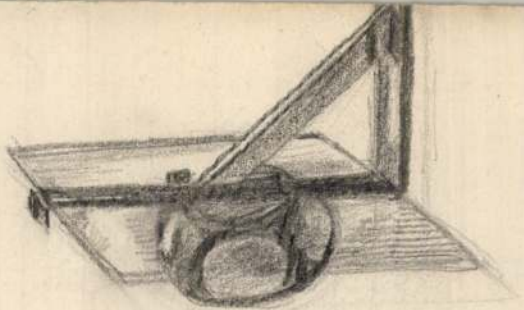
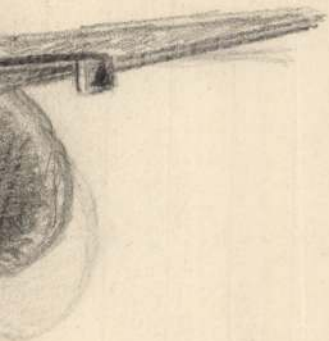
Sportruhák

műsték
után is

Róna Törté

⁴
MAGYAR MŰVESZET

1925. 52.
1926. 256, 307
1927. 292
1928. 273
1930. 295
1932. 58, 133
1929. 639, 641

Polva Torij

und
=

Miscanum, 1899. 372.
(A Tabadiaphare uobra)

Handwritten signature
nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

idélyezem:

.....
nök vagy helyettesének
aláírása.

inta. — Endrényi Imre, Szeged.

Pana Zioof

Handwritten in small print, likely bleed-through from the reverse side of the page.

mad
=

Amsterdam, 1900. 25c

Handwritten in small print, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten in small print, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten in small print, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten in small print, likely bleed-through from the reverse side of the page.

.....nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

Ilyezem:

.....
agy helyettesének
rása.

.....
- Endrényi Imre, Szeged.

Endrényi Imre

Roma 1000

(
brod
)

Michigan 1900 349

.....műhely.

yfőnökség!

év hó n törtéző kifiz

..... indokábóí személyesen meg nem

..... számu

ztam.

évi hó

..... sajátkező aláírás és munkásszám.

Póina Wreef

iroed

Múisanoel, 1900. 98. l.

.....műhely.

yfönökség!

év hó n törtéző kiffz

..... indokábóí személyesen meg nem

..... számu

ztam.

évi hó

.....
sajátkezeti aláírás és munkásszám.

Rosa Zisch

good
D

Munawork, 1901. 31.1.

1918. máj. 15.
Jelentem, hogy

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....
az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....
a műhelyfőnök

8. sorsz. Műhelyi minta

Rona brief

robay

~~Handwritten scribble~~

rod.

Micromok, 1901. 15. l.

1911. 10. 10.
Jelentem, hogy.....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....
az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....
a műhelyfőnök

8. sorsz. Műhelyi miala

Polina brief

~~1870-1871 1871~~

Erud

~~1871 1871 1871~~

Alexander, 1901.

307 (R. J. Spink-

Korony's)

1871

1871 1871 1871

1871 1871 1871

... [faint handwritten text] ...
nevi munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

... [faint handwritten text] ...
ilyezem:

.....
ragy helyettesének
írása.

.....
— Endrényi Imre, Szeged.

Rona Trench

Laid

=

;

Muscovite, 1901. 299

Engel

1901. 299

1901. 299

1898. 10. 11.
Jelentem, hogy

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....
az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....
a műhelyfőnök v
aláí

Röna Zwick

Eröd

Missamer, 1907. 274-
276. l. (Agödöllö-
Erödets norra leylep-
terse.)

leylep. 1907. maj. 19.

A norra leylepers allal-
nast Eapta & Franc Zwick
und Longbeentjet.

Rina Zorich

ma
=

November 1907: 27.

.....nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

Élyezem:

.....
k vagy helyettesének
aláírása.

.....
A. — Endrényi Imre, Szeged.

Handwritten signature: Endre Imre

Raina Toief

viad

==

Mucaronel 1907. 21'4. P.

AGENCI:

Artistic Designing &

Josef Edmund von

.....nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

lyezem:

.....
agy helyettesének
rása.

.....
- Endrényi Imre, Szeged.

Handwritten signature: Endrényi Imre

Rona Brief

rod

=

Missouri 1907. 262

..... nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

Élyezem:

.....
k vagy helyettesének
aláírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Handwritten signature: Endrényi Imre

Rosa Zwick

Jahresbuch

1894

1. Jahrgang

München, 1901, 206

Verlag von

1894

Verlag von

Verlag von

Engelmann
Jelentem, hogy

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....
az osztályfőnök aláírása.

Engel

.....
a műhelyfőnök

Robna list

1901. 1902.

1. 1901. 1902.

1901

1902

1901. 1902.

Mickanok, 1901. 1902.

1901. 1902.

1901

1901. 1902.

1901. 1902.

Jelentem, hogy

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Enged

a műhelyfőnök

al

Rosa brief

Herbarium

brod

==

Miscanon 1898. 47 f.

(A mistle. Rosenth no.
box).

Engel

Engel

Engel

Jelentem, hogy
távolmaradását.

Tudomásul vette :

.....
az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....
a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

John. W. W. W.

1899

1899, 100 f

1899, 100 f

.....nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

Iyezem:

.....
egy helyettesének
.....
ása.

Handwritten signature: Imre Endrényi
1991

.....
Endrényi Imre, Szeged.

Handwritten signature: Imre Endrényi

Pina Pinet

not

Mad
=

Magand. 1899. 291.

(B alkami aanyemod
mystosi)

mezvibb

mezvibb

mezvibb

Prof. Dr. G. K. K.
nevű munkás igazolta

a művezető aláírása.

adályozem:

nők vagy helyettesének
aláírása.

inta — Endrényi Imre, Szeged.

Pöytäkirja

Uudenmaan maakunnan

1901

1901. 74. p.

Määräykset, 1901. 74. p.

1901.

Uudenmaan maakunnan

Imre Endrey
.....
névü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

ilyezem:

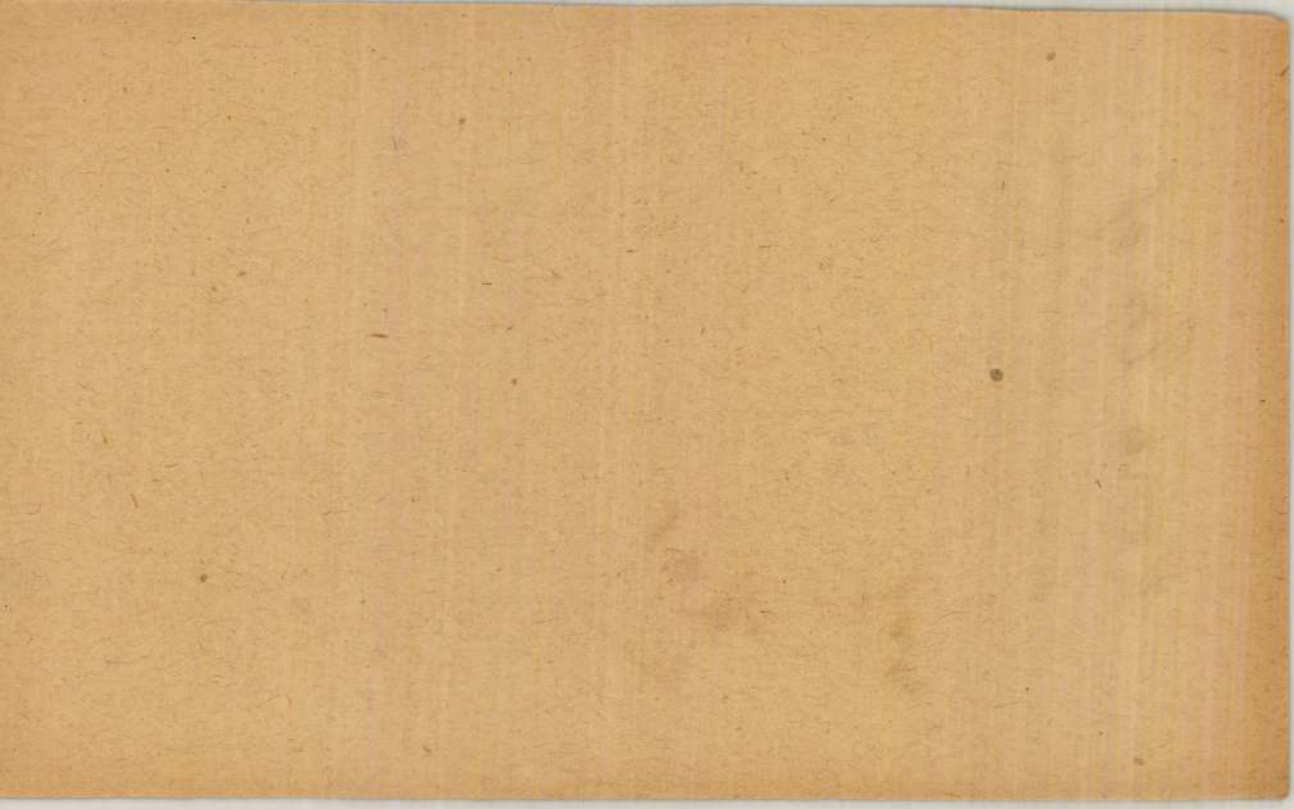
.....
vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Ronia Lorie

500

70

Polva Brief

1
Crod
2

Let us: Motor ar. Aud-
rais of whom. Was. by

1902. 352 & signed

Handwritten characters, possibly a signature or name, located on the right side of the page.

Handwritten text in the center of the page, consisting of several vertical columns of characters.

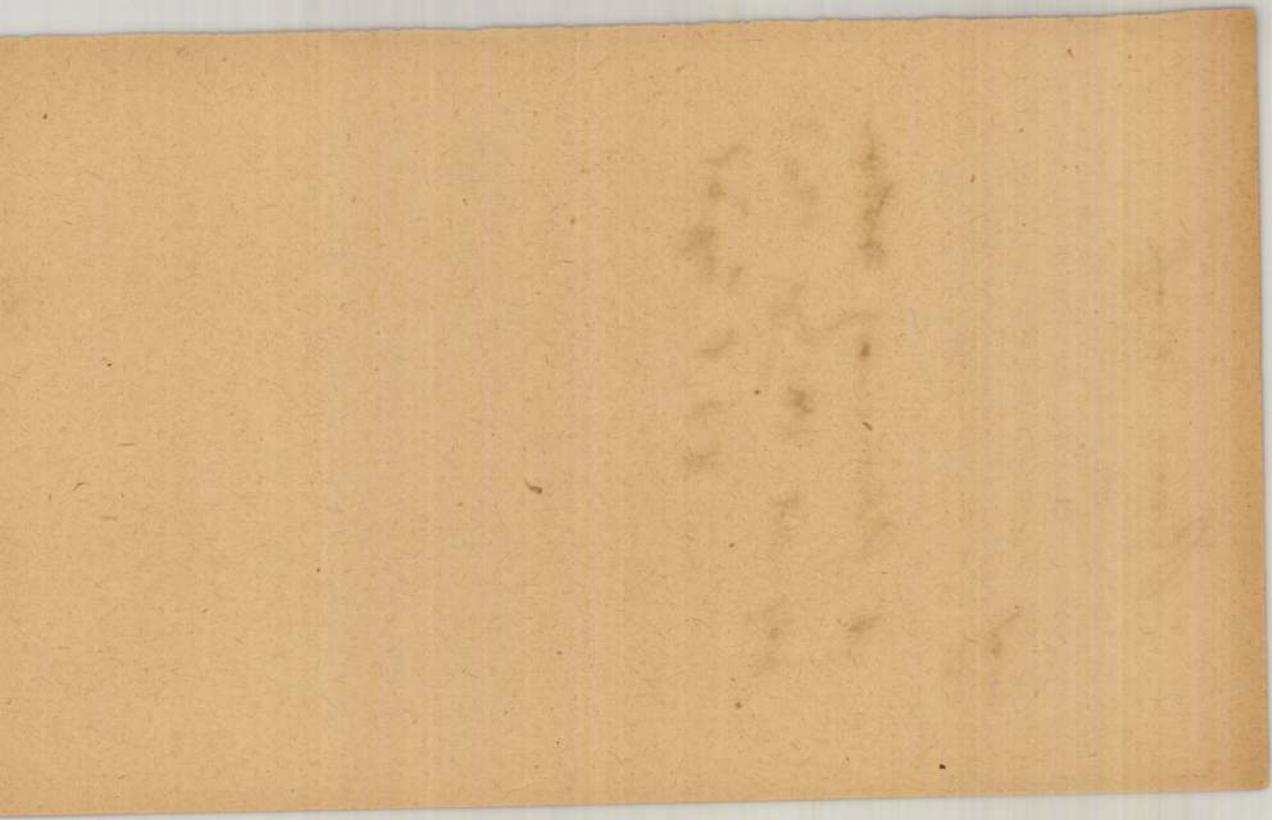
Rais Roof

mod
→

A Vivian way motion

way west. Van 2p 1803.

87 + 89 1/2

Rona brief

pas

Was by 1903, 108.

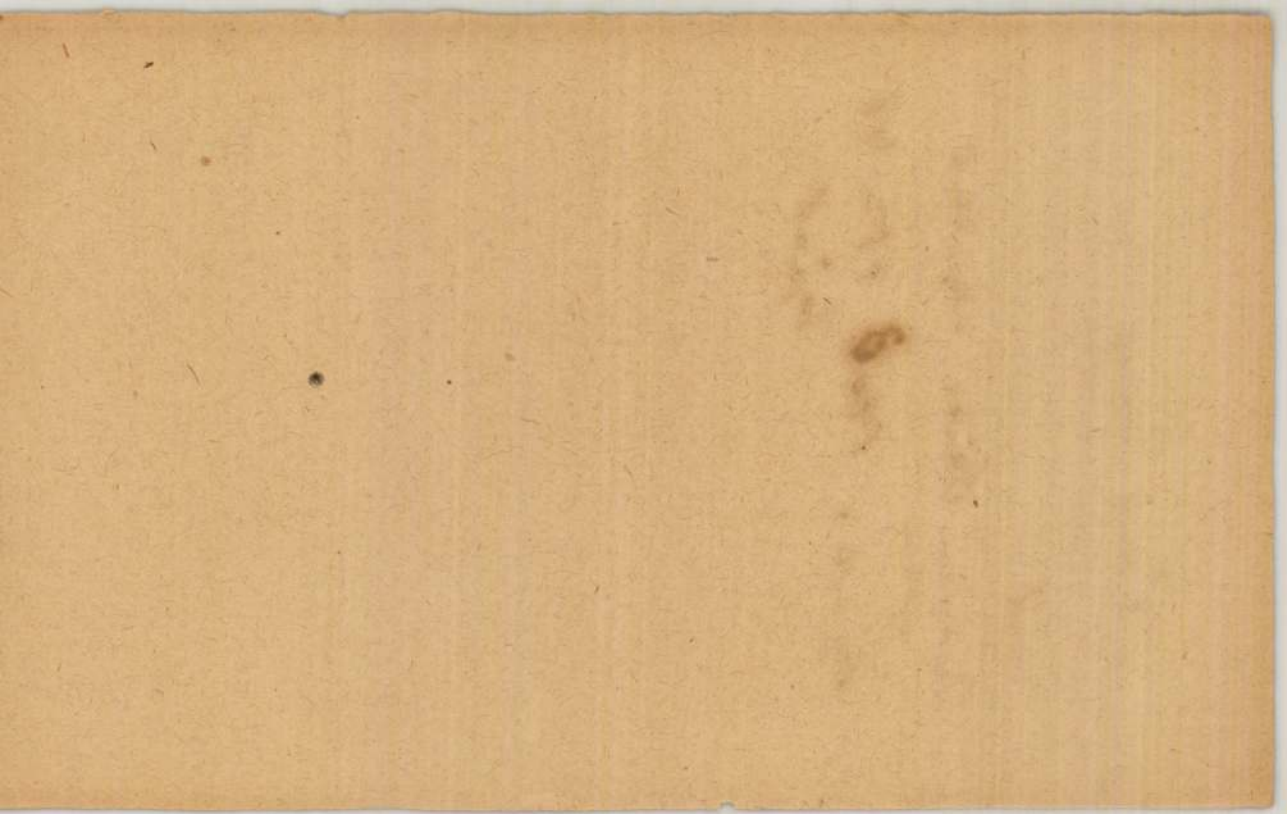
Rona Zouch

and

Jotran' baiesi' neybae

Byz. 1908. 45-46.

Bejel

Róna József

Nas. ujs. 1891. 211. l.

Röna Trief

soban

rod

Miss Mann a bereg-

füldi. Pracinnorum. de

Merint 5 Ep. Ep. köst.

XVIII. K. 1193. 236. P.

Róna Zrípf

Láid

Művészet 1910

23

Magyar királyi allamvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191

tésénél

jelenhetek, keresményemnek átvételére
nevű munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt , 191

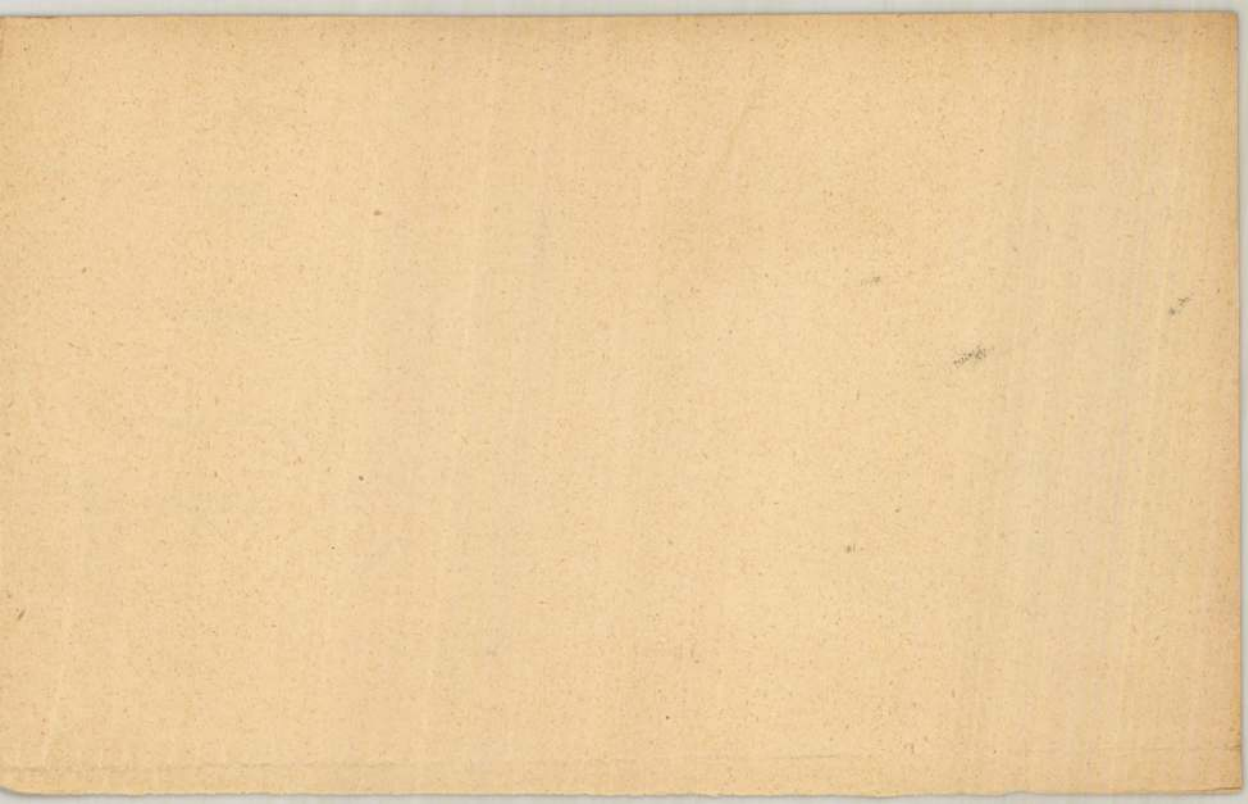
.....
tanu.

.....
tanu.

Rona brief

1922. Geschäftsbescheinigung

From Karl
~~Rona~~
Karl Rona
Pankof

Rona Ring

Woban

und

Pasteries 1887, 417

1887

1887

1887

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhelyfőnök

Miután keresményemnek 191.....év.....

tésénél.....

jelenthetek, keresményemnek átvételére.....

nevű munkástársamat szóbelileg megbíztam.

Kelt....., 191.....évi

.....
tanu.

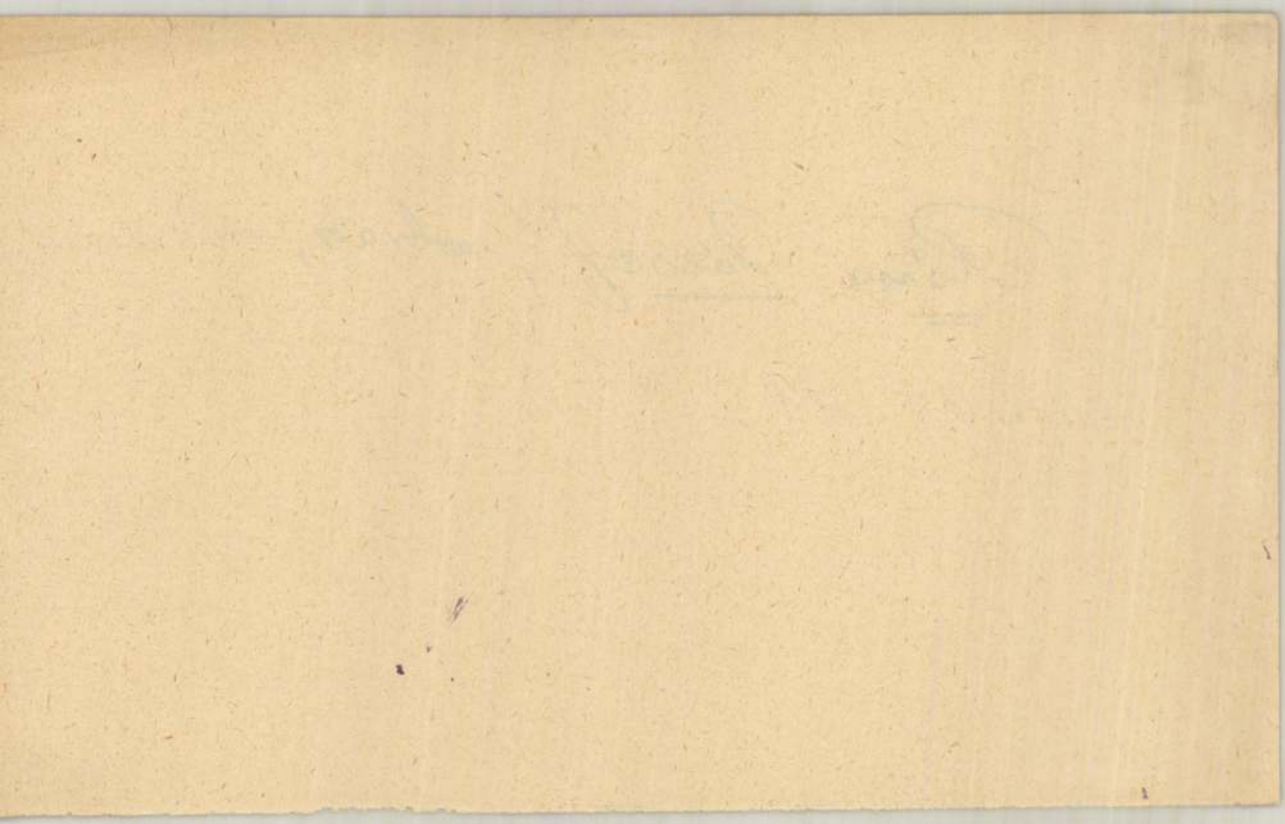
Róna Jónaf

a Benoni Taisasaf faggr.
Káll, Taisan állandón
nægrer.

Manuscript No. 92.

Róma József, ~~szobrász~~, stb. *maradv.*

l. 689. old.

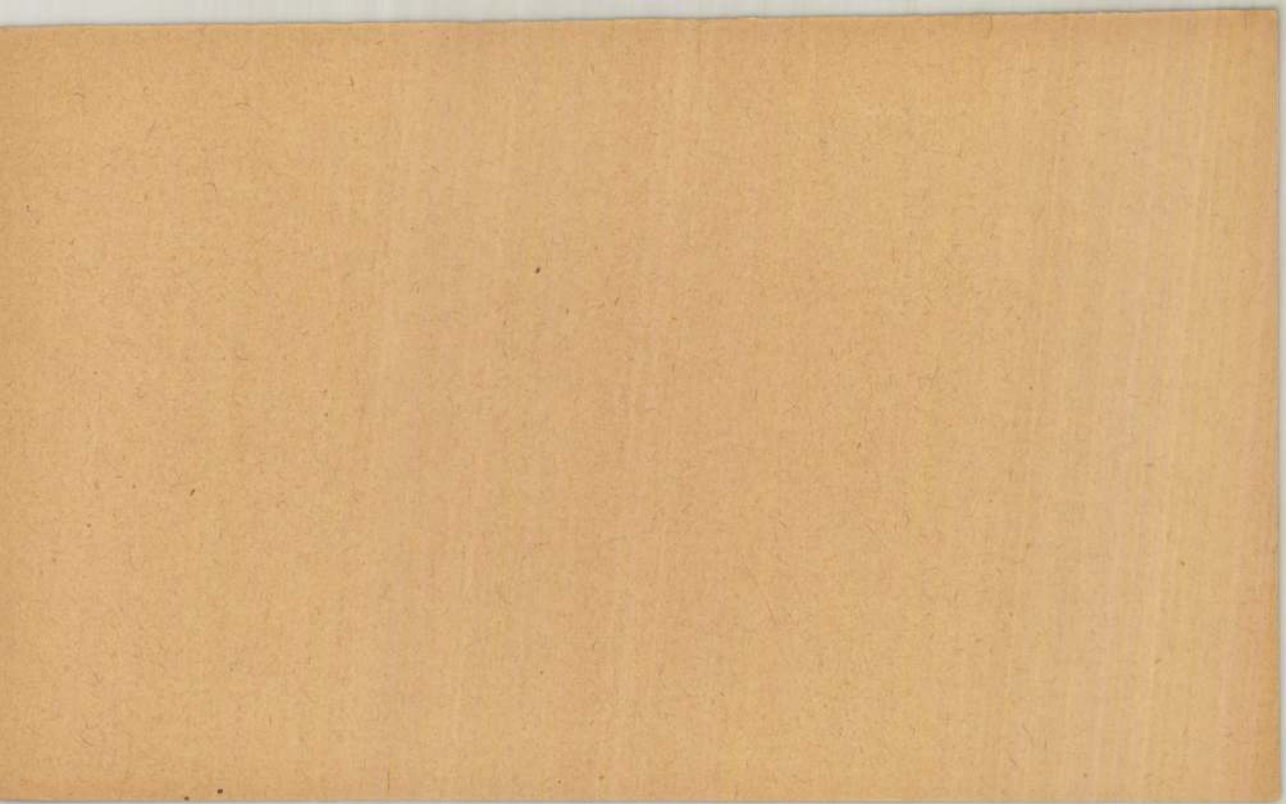
Röna brieif

vid

L. S. Karlf. A. mis.

Köleri notiv. Pruda-

posti hapslo' 1898. 1497

Rona

Wed

2

Epilo

1891. 119. 8. (A

Madras
Pafatarrei)

Jelentem, hogy
távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....
az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....
a műhelyfőnök vagy
aláírása

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Rina Joice

no. 1

no.

2

Lytle's Par

1891. 184. 9.

.....
műhely.

Önöség!

..... hó..... n törtéző kifeze-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu

..... hó.....

.....
sajátkező aláírás és munkásszám.

Rona Zonia

^{ind}
Lapp Hornth Weiseler
wobe.

Vas Zys 1898.

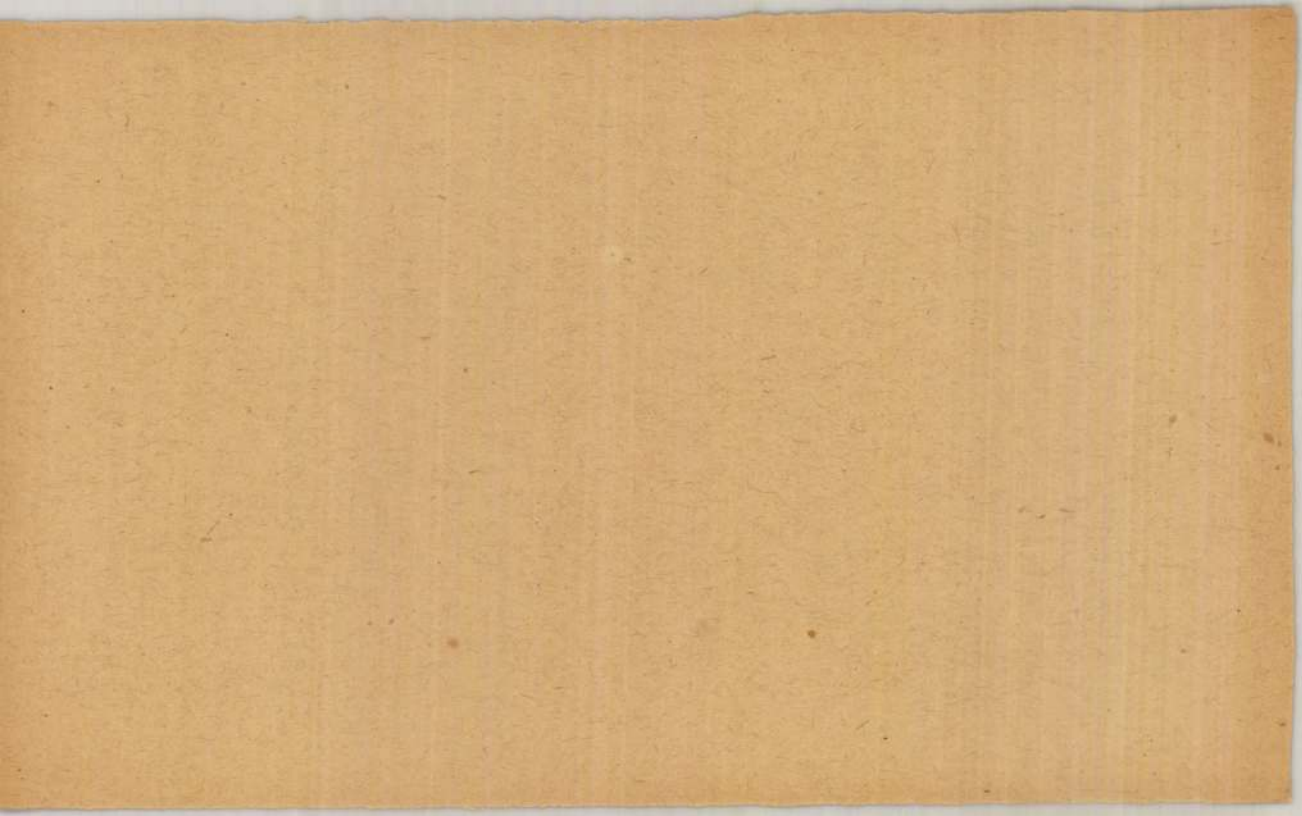
93 min Eijzel.

Drom, élet ujjelot
meghatardi alor.

Neleptertér

~~1898~~ 1898.

magyar 302.

Ponia Ponia

ma

2

Vas. N.Y. 1908. 317.

(A Poonith wober
pajenat, Kappet)

Handwritten text on the right side of the page, possibly a signature or a name, written vertically.

Handwritten text in the middle-right area, including a small horizontal line above a vertical stroke.

Handwritten text in the upper-middle section, appearing as a vertical column of characters.

Handwritten text in the lower-middle section, possibly a signature or a name.

Handwritten text in the lower-middle section, appearing as a vertical column of characters.

Handwritten text in the lower-left section, appearing as a vertical column of characters.

Rona Reef

and

Rarodien's Rona

Reef Fleet 1891-1892

REPORT OF THE COMMISSIONER OF FISHERIES

1892

WASHINGTON: GOVERNMENT PRINTING OFFICE: 1891

J. WARD

STATIONER AND PRINTER

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére
nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt , 191

.....
tanu.

.....
tanu.

Rona Tong

Good
#

Vesti Tong, Rona

Tong, Fleet (207
1907)

.....
műhely.

főnökség!

..... hó n történő kifizé-

..... indokából személyesen meg nem

..... Szamu

..... n.

..... vi hó

.....
sajátkezű aláírás és munkásszám.

Róna Zrínek

csod. szépségű, fiatal, szép

José Vilóni Róna Zrínek
Kepechel, Magyar halom

23. kódtel. 1141. l. s.
Pesth Napló 1895. 2377

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191

tésénél

jelenhetek, keresményemnek átvételére
nevű munkástársamat szóbelileg megbí

Kelt

, 191

tanu.

tanu.

Róna község

Megyei NEMZETI ÉRTESÍTŐ.

1902

Losonciközt dr.

1902

Művelődési

Megyei

szemle 1902

362

Művelődési közlöny 1902

1902

1902. évi közlöny 1902

1902. évi közlöny 1902

1902

1902

1902

1902

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191.....é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére
nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt , 191.....

.....
tanu.....

.....
tanu.....

Rona Zowj

und

Ab Emichet wohn le-
kaplerose Föddlon
Was: 2p 1901. 341-342
Ejebrel.

1901. maj. 19.

Handwritten text in vertical columns, likely bleed-through from the reverse side of the page. The characters are faint and difficult to decipher, but appear to be in Chinese or Japanese calligraphy.

Rona Jones

Good
=

Athanasium nuptar

1899 478. (A mis-)

Kolera: Krosouth Nobor)

.....
műhely.

Yfönökség!

V..... hó..... n történő kifize-
..... indokából személyesen meg nem

..... számu

am.

évi..... hó.....

.....
sajátkezü aláírás és munkásszám.

Rona Conif

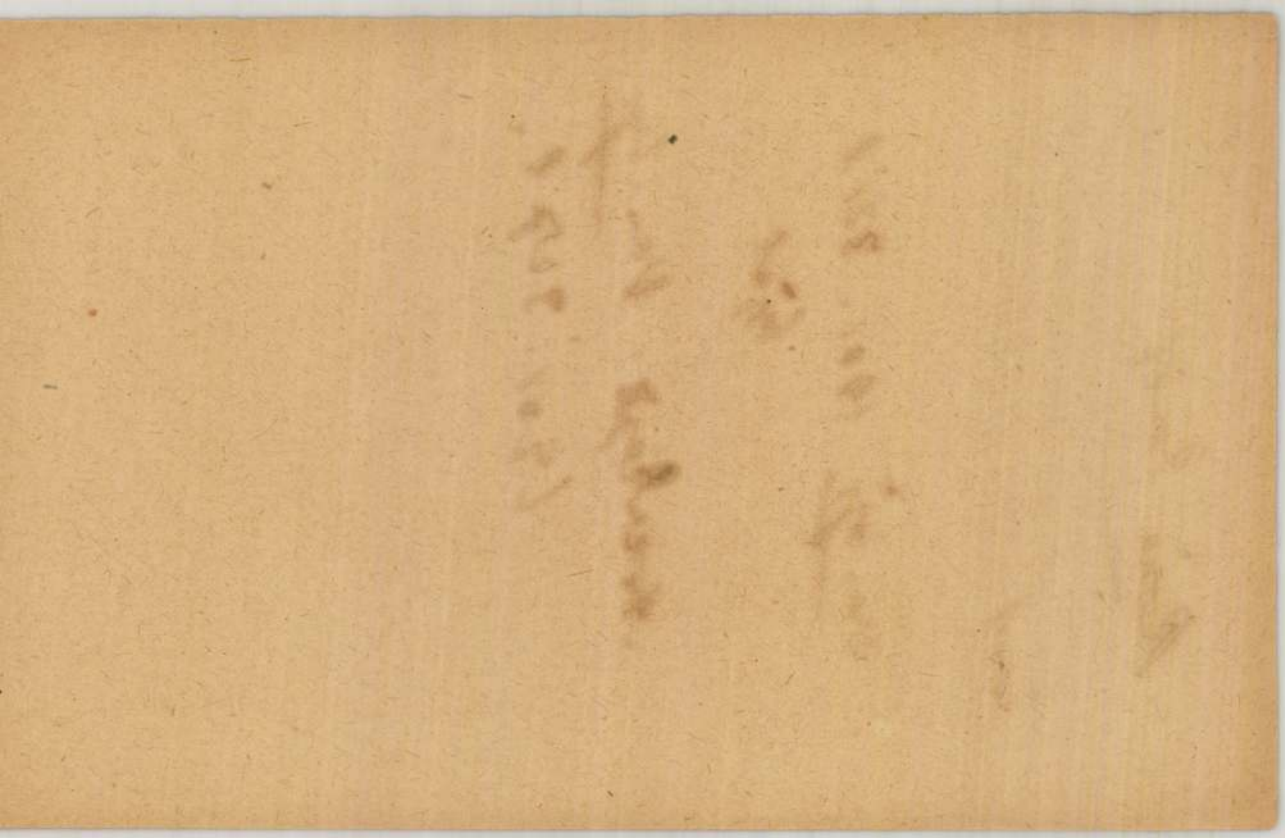
irod

Var. 2ys 1901. 321 s.

fejöl.

Arceuthobium Var. 2ys

1901. 327 s.

Rona Zouj

Shichitz Davidine

ellwobra 9 Gesh.

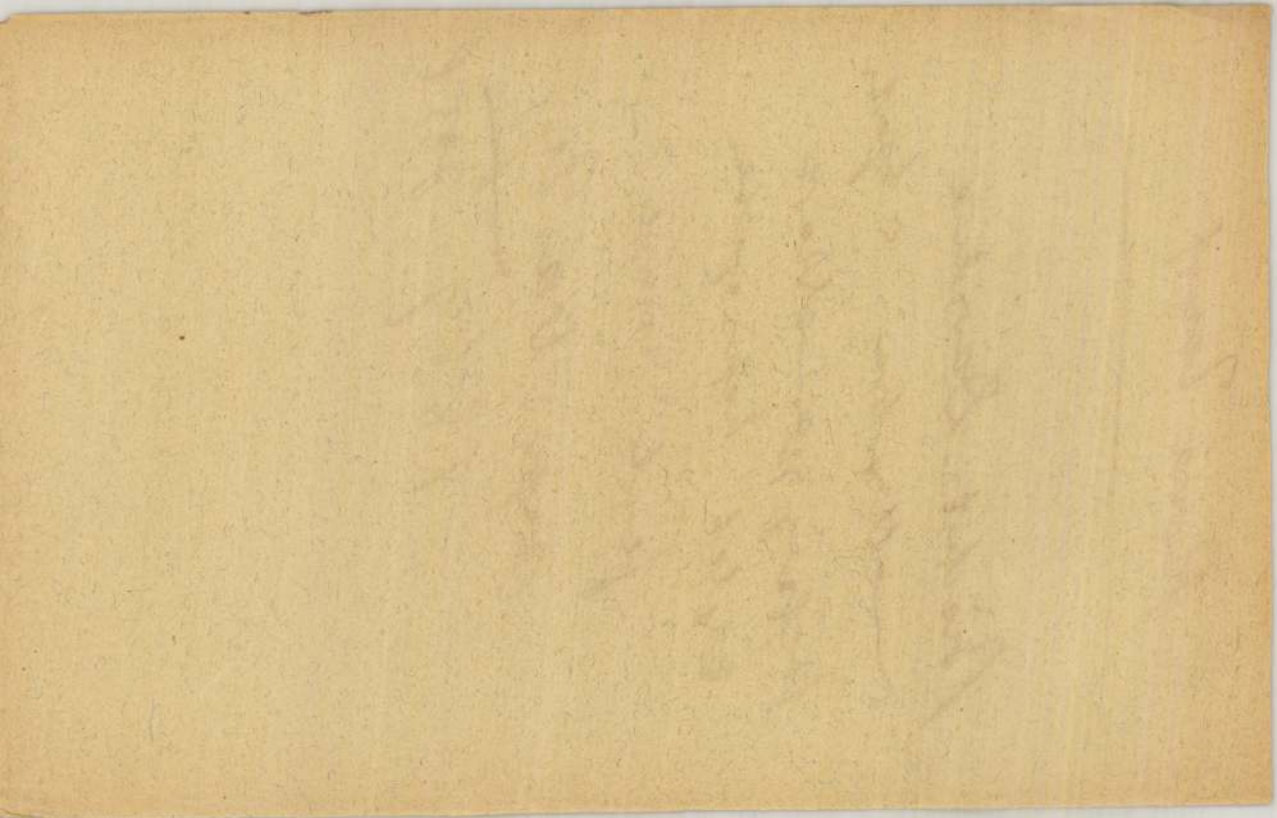
Wepij non-ellart

Exlet hepi-eyte

fenk. nuive

paper. Was by

(889. 785)

Röna Zouf

und

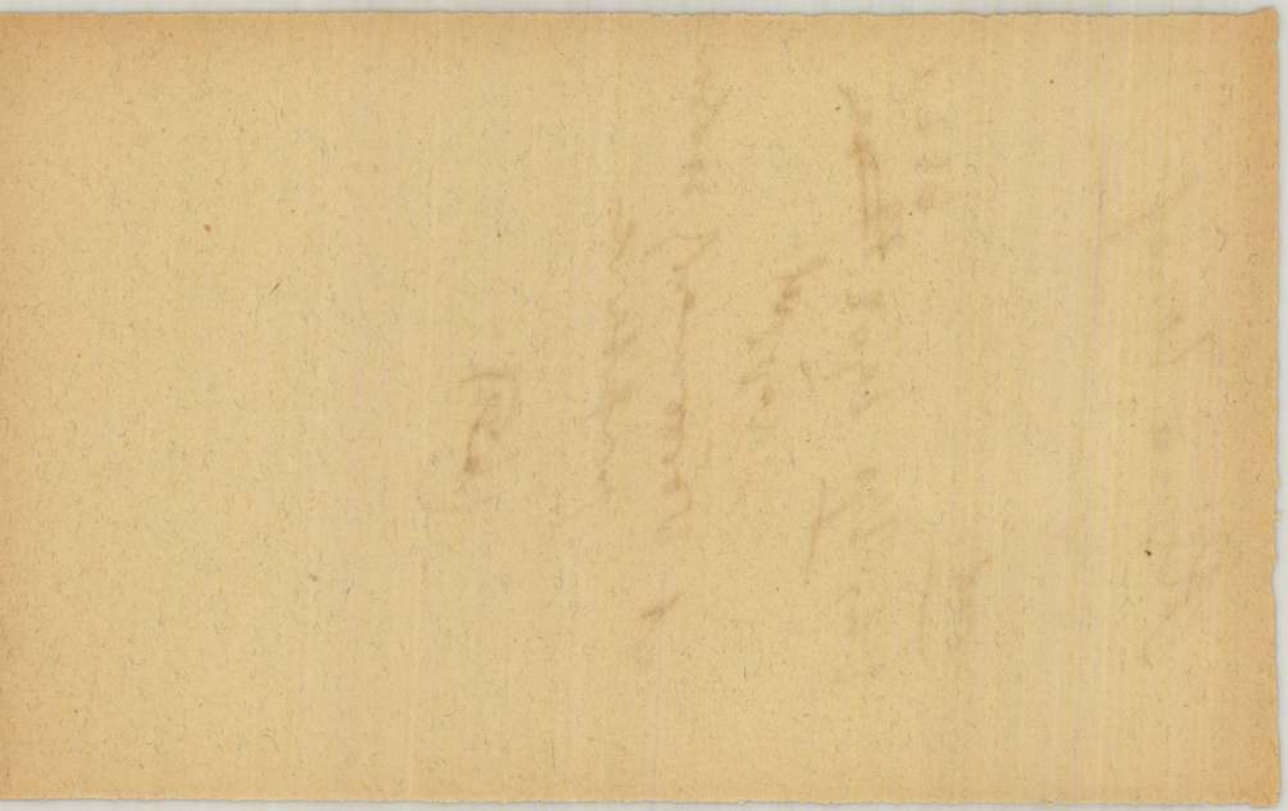
642 l.

Was. 1/20 1902. ~~37~~ 4a

Reppel.

A Wörmers wöb
päfektver.

(642)

Róma Zinck

1100
5

A pusztaszeri mil-
lenaris csücskrobor
nigge. Kőröslendvénymat

a Pestmegyei Hírlap

1898. okt. 20. szá-
mától. Kecskemét

1898. 8. 9. 27. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK
a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Högyes
Endre-u. 10.) tanácsstermében június hó 10-én délután
6 óraker tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A szamvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor

elnök

Róna József

irod

2

Erdélyi Arpad:

A Madách - motorház ut.

Művészet. 1938. 59. l.

olaj, 52 x 112 cm.

CEI FESTŐ, XVI. század

id Alex Sz Katalinnal

olaj, 44,5 x 52,5 cm.

gyűjteményből.

kiállítás, 1930, Ipolyi, 78. szám.

Veronika kendője.

Róna József

1861-1940.

1.

Főv. Közs. Erem. Kiad. 1949

17. P.

240. ALLO ÓRA, u. n. toronyóra, aranyozott réz, 2 számlappal, látható óraszerkezettel. Német, XVII. sz. 250.—
241. HAROM OLTÁRGYERTVARTARTÓ, aranyozott bronz. Magyar, Louis XVI. 100.—
242. KÉT KAROS GYERTVARTARTÓ, öntött és részben aranyozott bronz, álló nőalakok. Francia. Empire. 200.—
243. KANDALLÓDISZ, bronz, férfi- és nőalakkal, félaktban, háromlábú díszes talapzaton. 2 darab. XIX. sz. 300.—
244. KÉT VÁZA, öntött bronz, aranyozott díszítéssel. Francia. Empire. 300.—
245. ALLO DISZÓRA ES KÉT DARAB HATKARU GYERTVARTARTÓ. Az órán álló női bronzalak. Francia. 400.—
246. FALÓRA, fa, aranyozott számlappal, benne vízfestésű vírágcsokor, üvegharangjátékkal. Holland. XVII. sz. 80.—
247. ALLO ÓRA, két aranyozott és faragott fa delphin-alaktól tartva. Címlapján koszorúsüvely. Osztrák. Empire. 120.—
248. BRONZÓRA, gazdagon aranyozott szfinkszekbe foglalt óradíó, tetején üő női alak. Lapján: Rettich in Wien. Empire. 50.—
249. KIS INGAÓRA, u. n. capler, aranyozott rézállványon, üvegburával. Biedermeier. 10.—

Róna József

2170. ERZSÉBET-SZOBOR DÍJAZOTT PÁLYAMŰ MELLEK-
ALAKJA. Allegorikus nőalak kutyával. Öntött bronz, fe-
keté fatalapzaton. Egyetlen példány. Róna József műve.
Magyar. 200.—

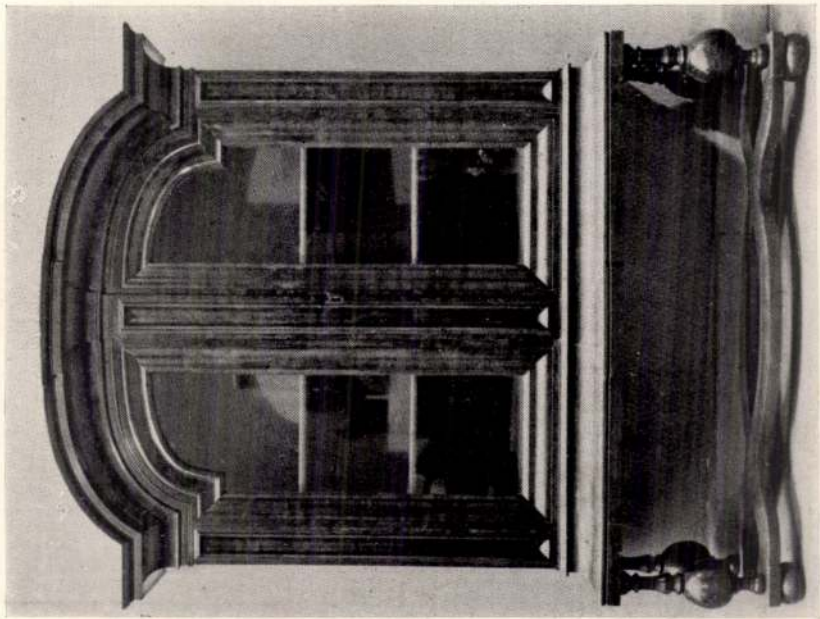
2171. ERZSÉBET-SZOBOR MELLEKALAKJA, hasonló az előb-
bihez. A szeretet-allegóriája. 200.—

2172. ERZSÉBET SZOBOR MELLEKALAKJA, hasonló az
előbbihez. A bátorság allegóriája. 200.—

2173. BOLHÁSZKODÓ FAUN, zöld patinás bronz, vörös már-
vány talapzaton. Magyar, Róna József műve. XIX. század. 230.—

Almásy-Telcski 'II. 1891'

2222.

Röns József 1898
Nobilit

Roskovics Ignac 1898

Gramony Elek

Tyroler József
1848

Weber Henrik

Waldow

Kovács Lajos
archepi. cs. nobilit.
fentitölt

Szirmeyi VI
1125, 1126. h.

Först

chara Texia:

chellig, h'it nyolcad jobb
fölsőjéről, melynek szalags
onlik vállaira; nyakéke egy
hajánál deszka ki van vágva
Telitak a kez alatt:

"Marie Tere

alól balra: "Pirus par T.

periales"

s jobbra: "Gravé par

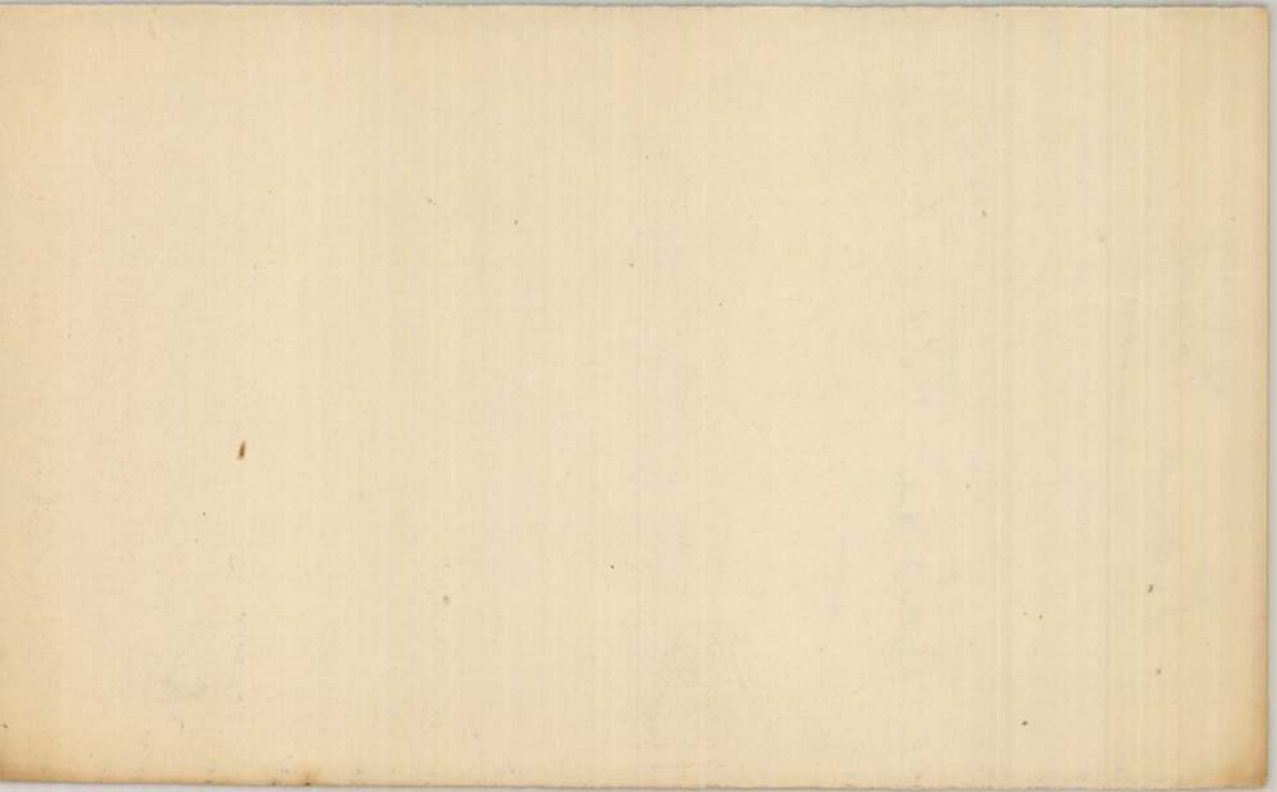
Reinches, mére

chesete: Cash

Loha 80/5

Rona Yonif

Revisi XII, 726-P.

Pona Youx

de laje

mod

Cooksey 29. c.

A. Weger,

Mária Valéria,

Derékig, kissé jobbra
rázolva, Öltözete: kivágott
Felirata a kép alatt:

Maria
Frzherzogin

és alól jobbra: A. Weger sc, I

Aczélmetszet, méreter
Vadász Fide ajándéka,

Sz, n,
2250-
Át, 1el

Rona Tisch

Mohr. 1861. —

Eröd

Krick II. 441. P.

~~Stadon, 1800, VII 155.~~

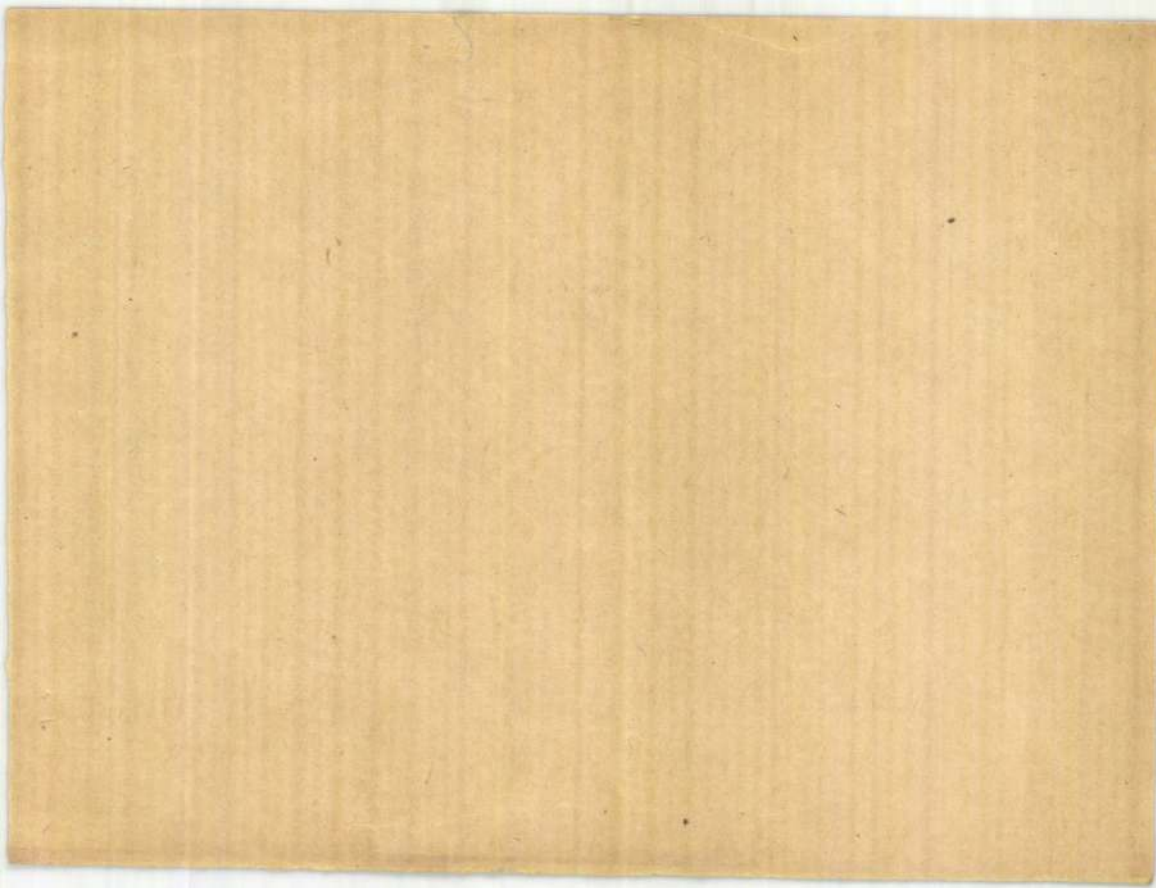

Rona Jörge

d.

Ernst Museum aukcioi

XV 888

Roma jänck

1.

Prnst-Muzumaukeio ja

I
50.1.

Vasárnap

22

Móric vt.

Hétfő

23

Tokm. sz. vt.

Kedd

24

Rogolykiváló Maria

Szerda

25

Protestáns

napfár

Szeptember

V 22 Möríc

H 23 Tekla

K 24 Gellért

S 25 Kleof.

C 26 Juszt.

P 27 Adalb.

S 28 Vencei

Ó görög

napfár

Szeptember

V 9 Szever

H 10 Menod

K 11 Teod.

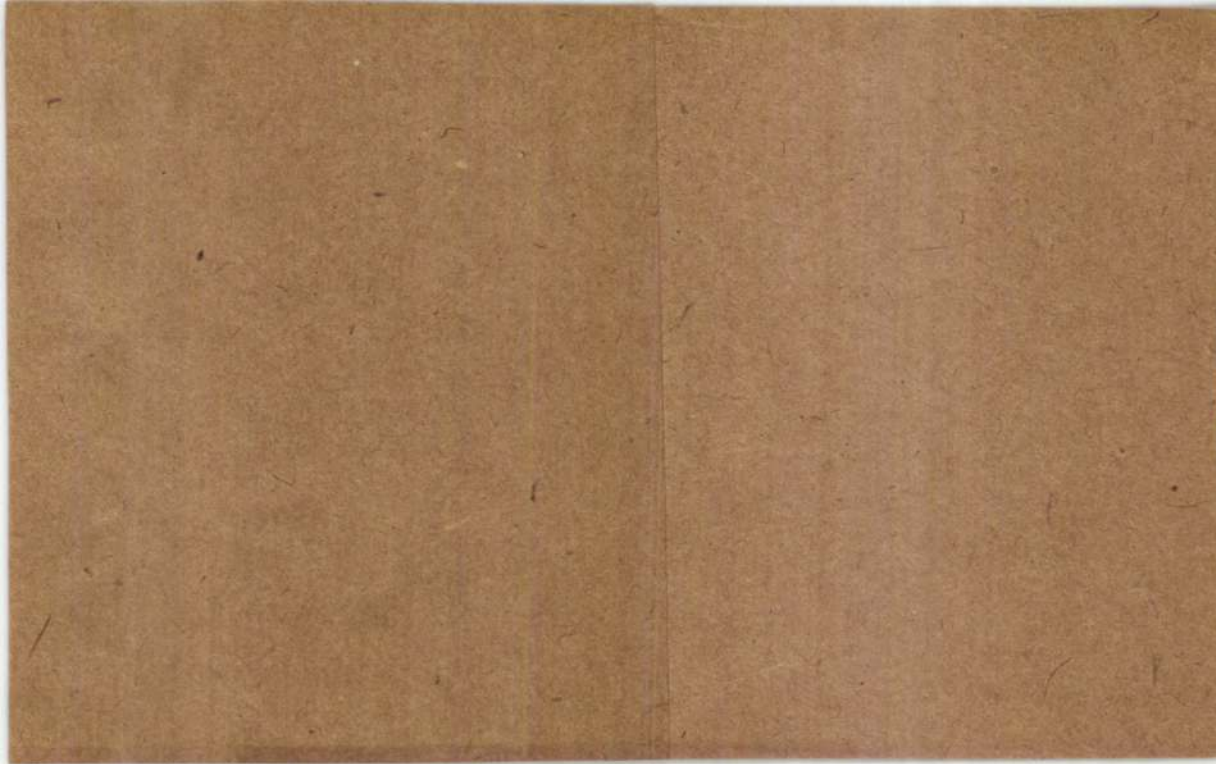
S 12 Anton.

C 13 Kornél

P 14 Sz. + L.

S 15 Pilóten

Izraelita

Pona Yōinet

Savoyan Jews

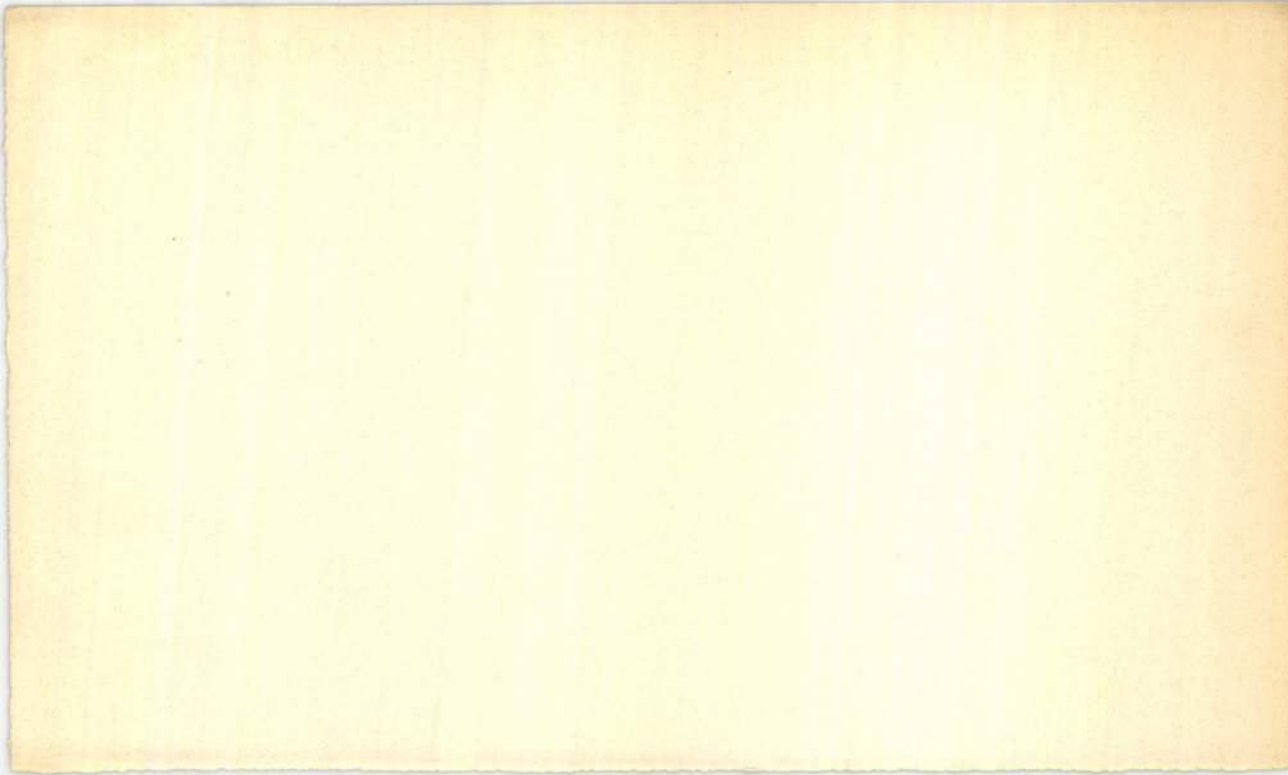
enleimōra npr.

335. f

Utolao' mōrleu

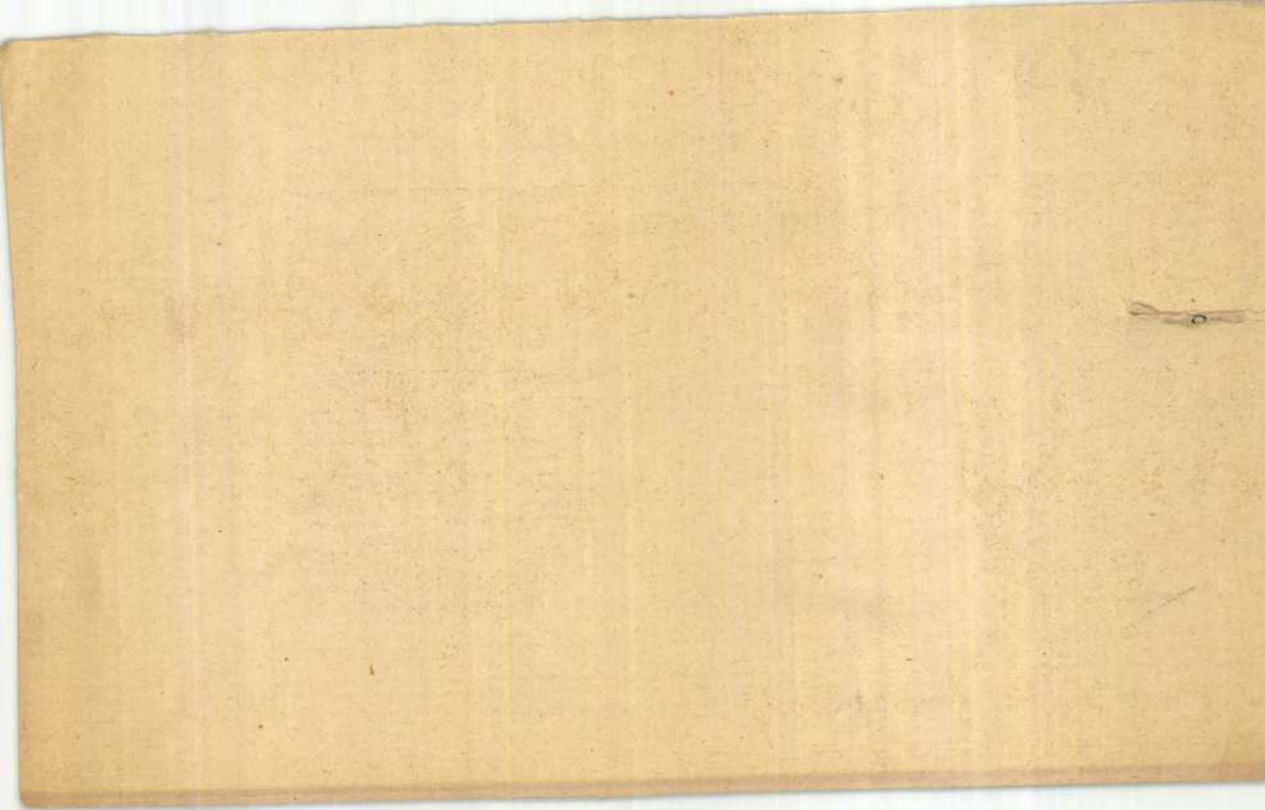
npr. 337. d.

Samahāri

Pina Siof
Mofra

P.
Bejm. Muz. Ek
VIII. 175. P.

Hazai jelesek bronz-mellszobrai.

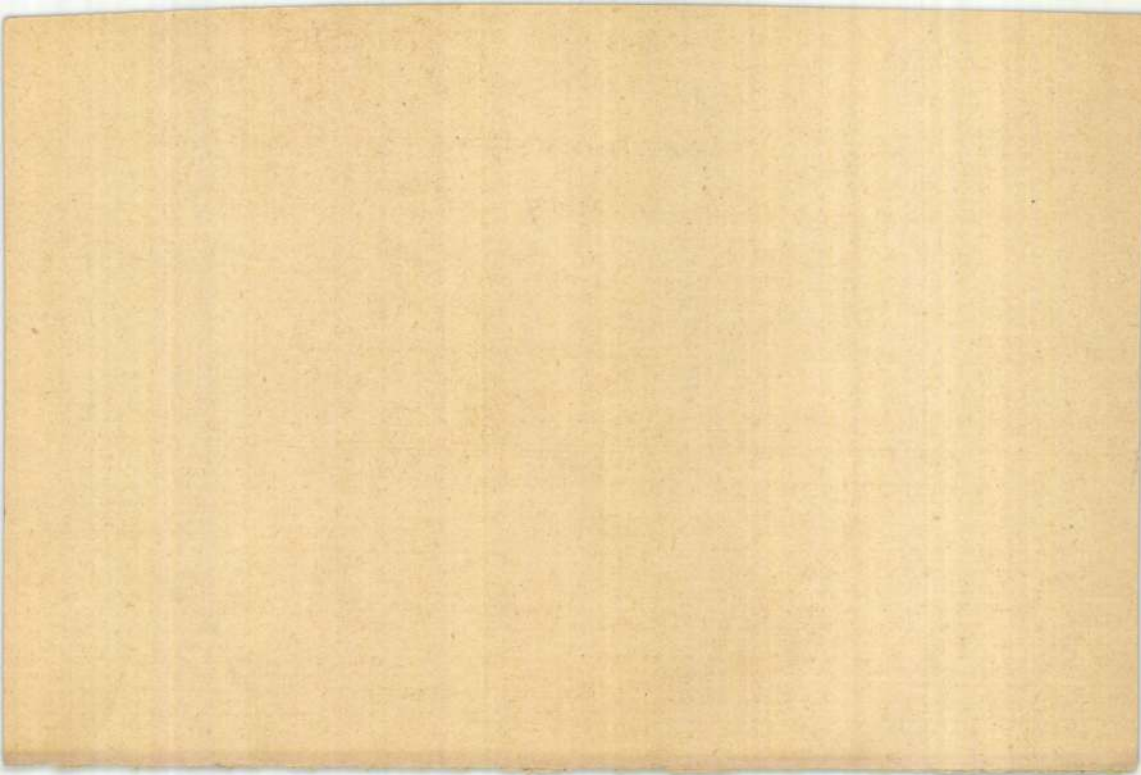
• A Magyar Iparművészeti Társulat ama cél felé törekedve, hogy egyrészt a hazai művészi bronzöntést előmozdítsa, másrészt pedig, hogy a nagyon elterjedt idegen termékeket e téren is fokozatosan kiszorítsa, az 1886-ik évben tartott első közgyűlésén elhatározta, hogy hazánk jelesit ábrázoló mellszobrokat első sorban bronzöntés után való sokszorosítás céljából elkészíteti.

A társulatot, a tetemes költséggel járó eredeti minták megszerzésében hatatosan támogatta a székes főváros képzőművészeti bizottsága és az orsz. magy. képzőművészeti társulat.

Eddig a következő tizenkét eredeti minta készült el, melynek bronz-öntvényei az országos iparművészeti múzeum iródjájában bármikor megnékinthetők:

- Ö Felsége I. Ferenc József király ...
 - Ö Felsége Erzsébet királyné ...
 - József nádor ...
 - Hunyady Matyas ...
 - Liszt Ferenc ...
 - Gróf Szechenyi Istvan ...
- Mintáztata: Stróbl Alajos
- Bezeređi Gyula
- Stróbl Alajos

Röna József

1897. évi március 17. 7681

Budapest, IX., Üllői-út 33—37. sz.

Magyar Iparmüvészeti Társulat

intézők: Lechner Ödön

hirdetés

Megrendelések a Magyar Iparmüvészeti Társulat titkári hivatalához

A szobrocskák átlag 28—30 centiméter magasak. Aruk darabonként 35 ft, kivéve Kossuth Lajos szobrát, a melynek ára egyelőre 25 ft.

Midőn ekként a M. Iparmüvészeti Társulat kiváló hazai férfiak melliszobrainak oly bronzöntvényeit hozza forgalomba, melyek művészi és technikai tekintetben a külföldi termékekkel bátran kiállják a versenyt és bármely hivatal, iskola, társulat, stb. helyiségének, nemkülönben lakásnak méltó és becses díszére lehetnek: azzal a reményvel kecsegteti magát, hogy a magyar művelt közönség a fontos vállalat tovább való folytatását számos megrendeléssel elő fogja mozdítani.

Magyar Iparmüvészeti Társulat

Grof Andrassy Gyula	"	Róna József
Deák Ferenc	"	Dankó József
Arany János	"	Senyei Károly
br. Eötvös József	"	Szécsi Antal
Petőfi Sándor	"	Dankó József
Kossuth Lajos	"	

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

1892

...

...

...

...

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Budapest, Műcsarnok

Meghívó

az 1921. évi tavaszi kiállításnak 1921 május 29-én, vasárnap déli 1 órakor, a Műcsarnokban tartandó megnyitására.
A megnyitás előtt művészetünk nagy pártfogójának,

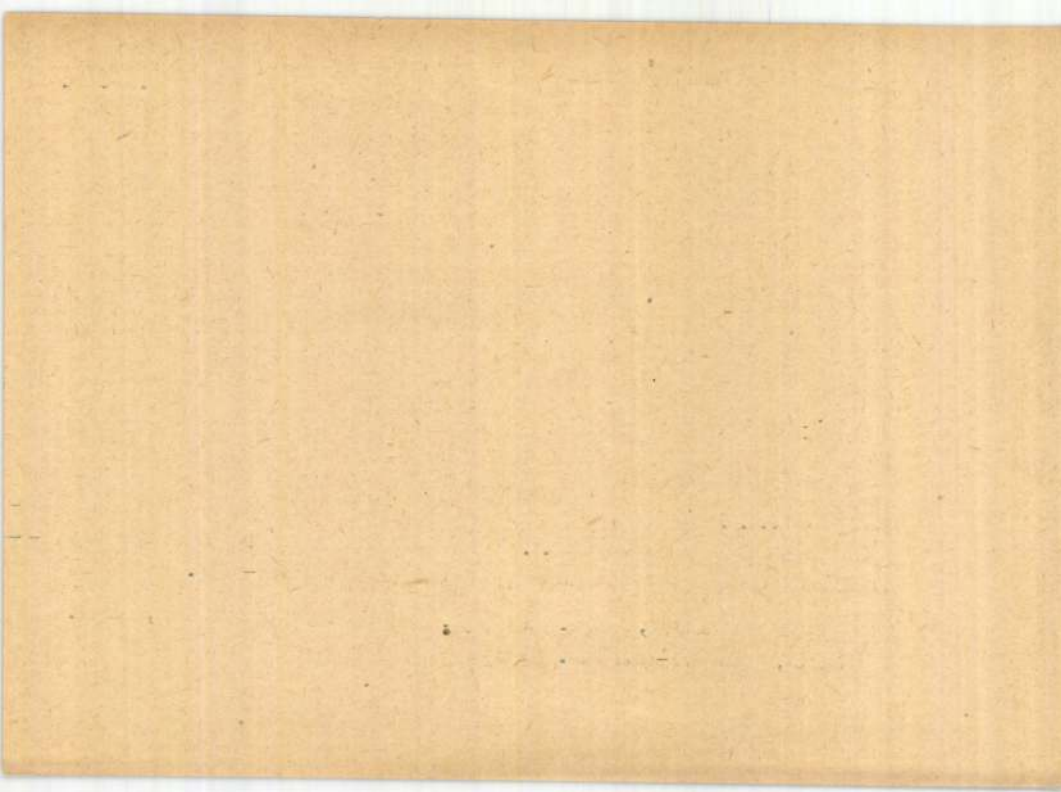
gróf *Andrássy Dénesnek*

Róna József szobrász által készített szobrát leplezzük le

dr. báró *Kohner Adolf*
igazgató

gróf *Andrássy Gyula*
elnök

Gzen meghívó két személyre szól és a belépésnél átadandó

Róna József

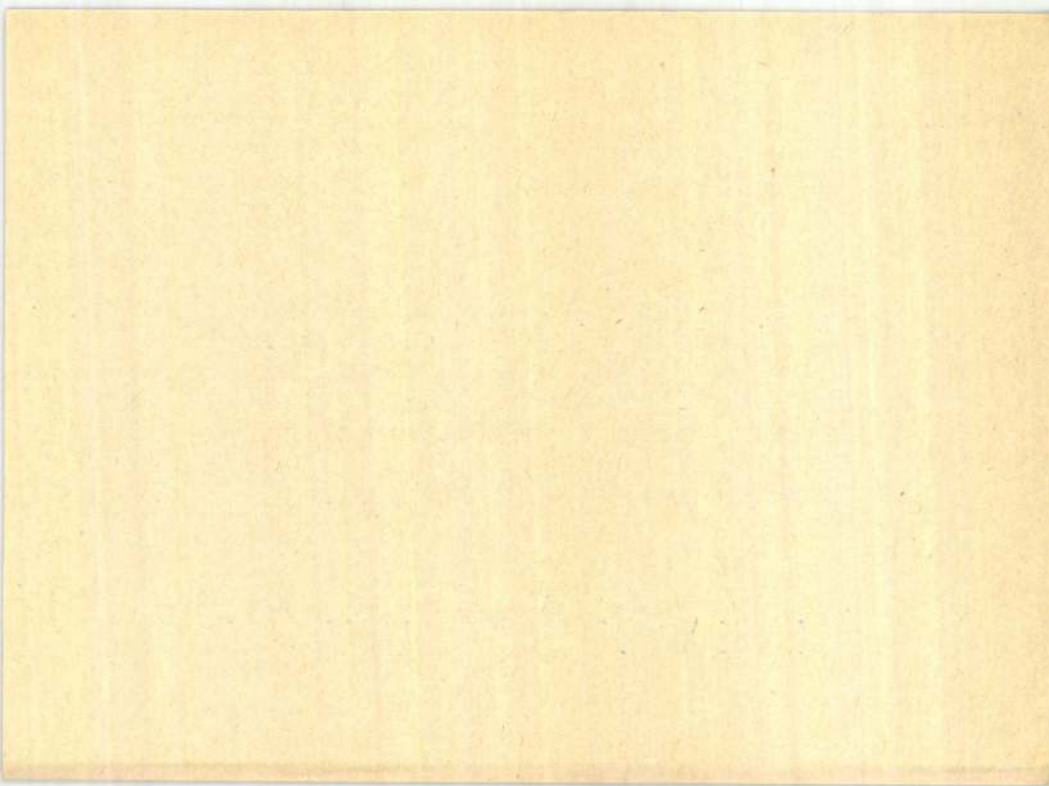
A tanulmány igen magasra értékeli a komáromi Klapka szobrot, Arany János szobrát, a ~~Szabadságharc~~ Szabadságharc szobrát, a kolozsvári Mátyás király szobrát. A Szabadságharc szoborról írja: díjat nyert, "mivel teljesen lehetetlen volt őt elütni a díjtól...de a Szabadságharc szobrának eszméje elaludt valami misztikus zugban...és a pókhálók alatt várják a mélységes álom szűnését.." Kiemeli még: Andrássy szobrát és az "Olimpiai győztes"-ét.

Magyar Salon, Bp. 1895, szeptember hó, 23.
kötet, 1142-1246. lap

Róna József

Szoborművét, mely Andrássy grófot ábrázolja,
megvásárolták, közli a "Mindenféle" c. rovat
és a 708. lapon bemutatják a mű repr.-jét.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. okt. 22.
XV. évf. 43. sz. 687. lap

Róna József

"Bánffy szobra" címmel az "Innen-onnan" c. rovat méltatja a művész munkáját. "Róna József remeke a mű, s a legszebb miniszterelnöki szobor." Most Párisba küldik a világkiállításra, hogy képviselje „a magyar politikai képzőművészetet”. A szobor a Szabadelvű Pártkörben kerül felállításra.

A HÉT, Bp. 1900. január 7. XI. évf.
1. sz. 12. lap.

1881

Révisé

révisé et corrigé

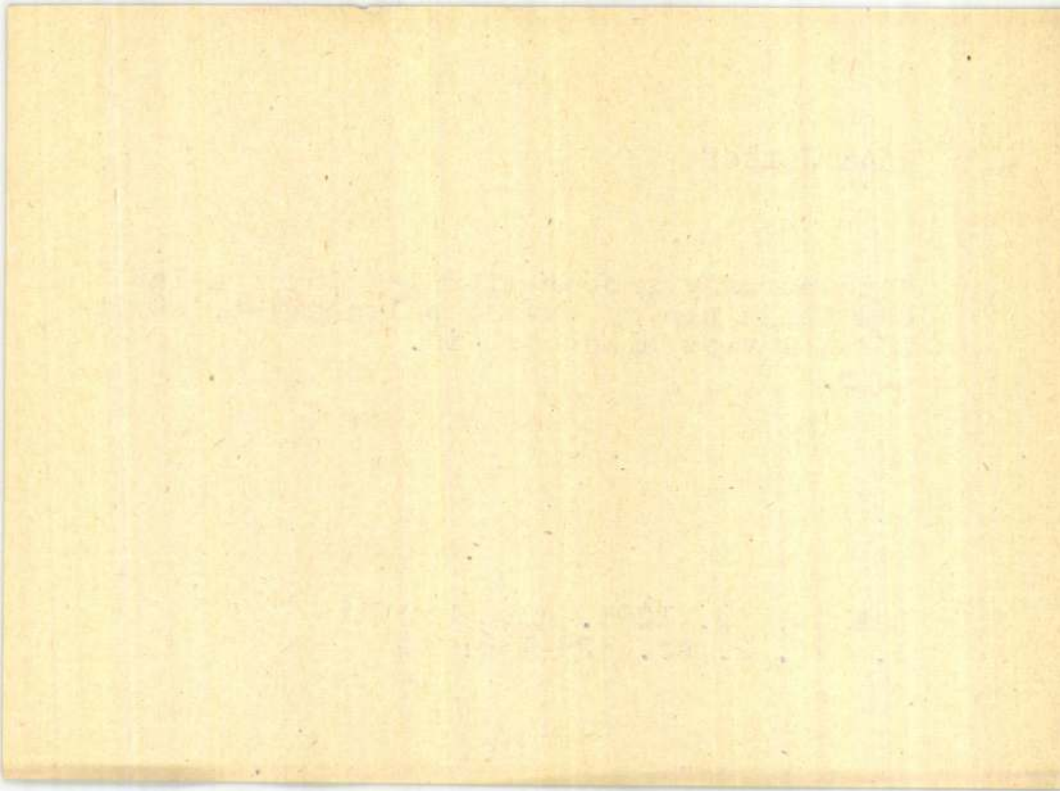
1881. V. 2. n. 1. 1. 1.

MDK

Róna József

részvett az alábbi pályázaton

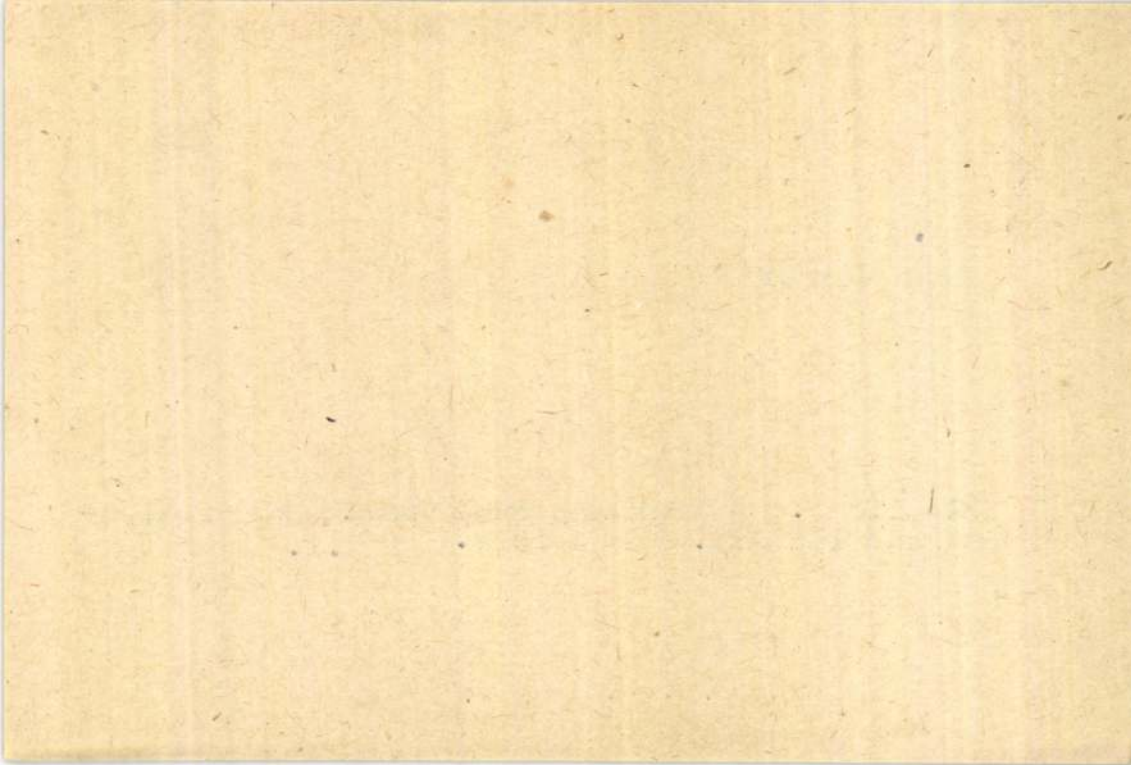
Kik pályáztak az Ady-siremlékre? Képzőművészet
1928. 7. sz. 64.1.

Róna József

"Az Andrássy szobor mintái" címmel a lap bemutatja néhány művész pályatervét, közöltük a művész alkotását is.
Repr.

Otthon, Bp. 1893. november hó
I. évf. 2. sz. 129-136. lap

MDK

Róna József

Mihalik J.: A krasznahorkai Franciska ereklye-
muzeum leltára. Kassa 1912. 123.1.

Röns Lössel

Handwritten text, possibly a signature or name, appearing as a faint, mirrored impression.

MDK

Róna József

Szemovolszky Ödön emlékezete. Magyarország 1924.
dec. 30.

Pena Jernst

✓ Elizabethan Magazine Editor.

Pena Jernst's a poet. Mr. C. J. Jernst.

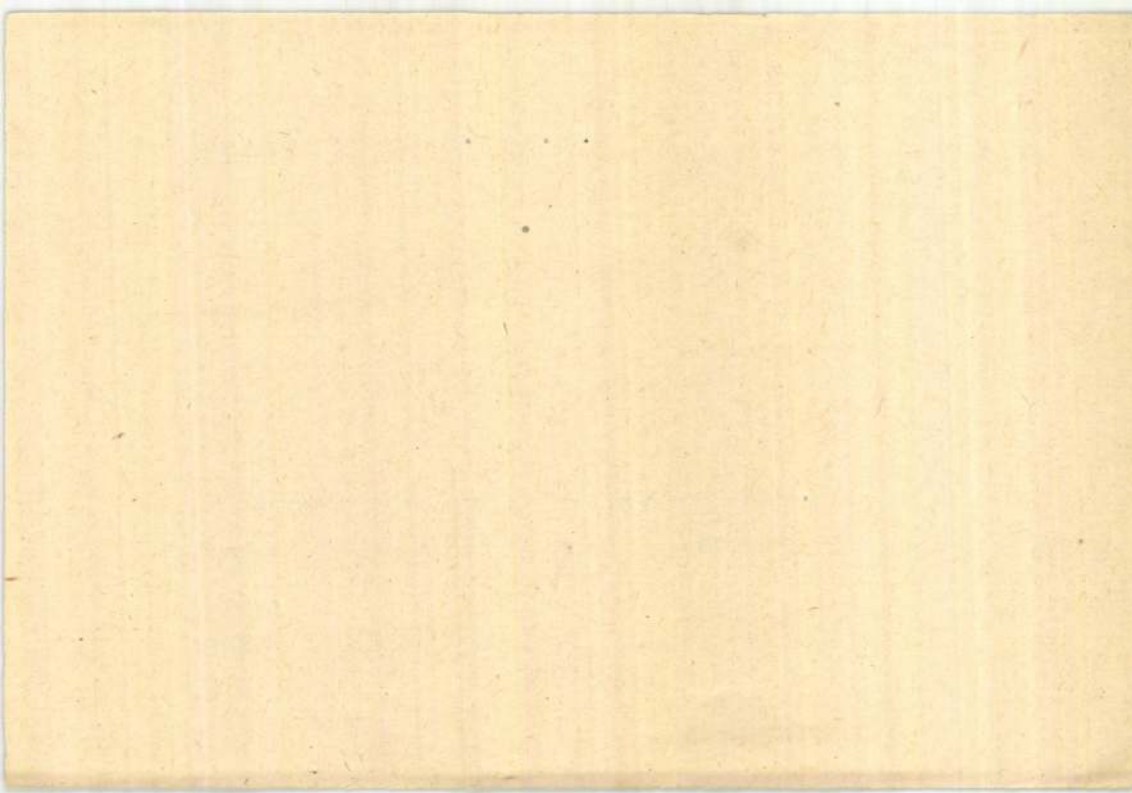
Anderson: 11203, 1907 (~~1897~~) 189. n.

ellenőrzőív

C z i m

Pénzváltó
osztály
sz.

Zalog-
ház
számla

Róna József szobrászművész

Andrássy Dénes gróf szobra márványba faragva.
A műsarnok előtt állították fel.

Művészeti 1916. 38. o.

RÓMA József

VII. Zsebkönyv a Tiszteletbeli Kélt helyén. = Budapest, 1983/9. 37.2.

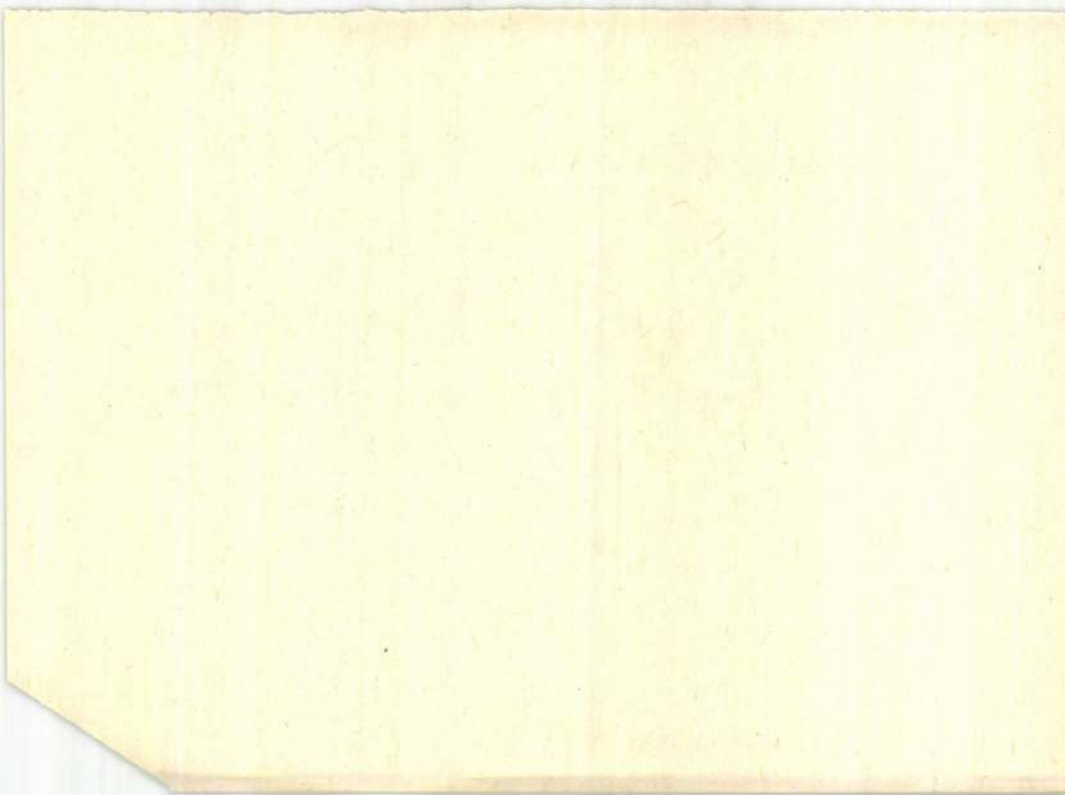
Az Országok Magyar Bont Szabadság téri Gyűjtések I. sorozatán levő
oromkati szobrok alkotója.

ՀԱՅԿԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Օրոշակի արժեքի սխալներով:

Խառնվածքի բնույթը լավ

RONA János

Kosuth szobra, 1898

Dobrony Károly: Munkácsiai bán
és kispalota 3. Munkács, 1896 15-20. ill

RONA Jónes

F. A.

Rona Jónes naplója a Savoyai
Eugen - emlékiratokról

Magyar Nemzet, 1986. szept. 22. 6.

+ L. Archeológiai Értesítő 1893. 265.:

Victoriae

Augustoru

Exercitus cvilar

Garici c nese dit mil

UI DCCCLV

Jan J. Lg. Leg. II. Aa. Cur.

Óratorony

A város erődítésének egyetlen számottevő maradványa a piacz felső végébe nyúló utczában átjáróul szolgáló város körfalainak délnyugati kaputornya volt. A torny négyszögletes alépítmény csúcsíves átjárónyílással, melynek része nyolcszögletes, három emeletes, ennek tetőfeljárata egy keskenyebb nyolcszögletes emelet

RÓNA József ruhán

Szécsényi földi Iparművelési Múzeum épületek
díszítő ruhán. 1893

Keresztes Gyula: Magyarországi régi
épületek. Mvh, 1998 64

M Ű V É S Z E T

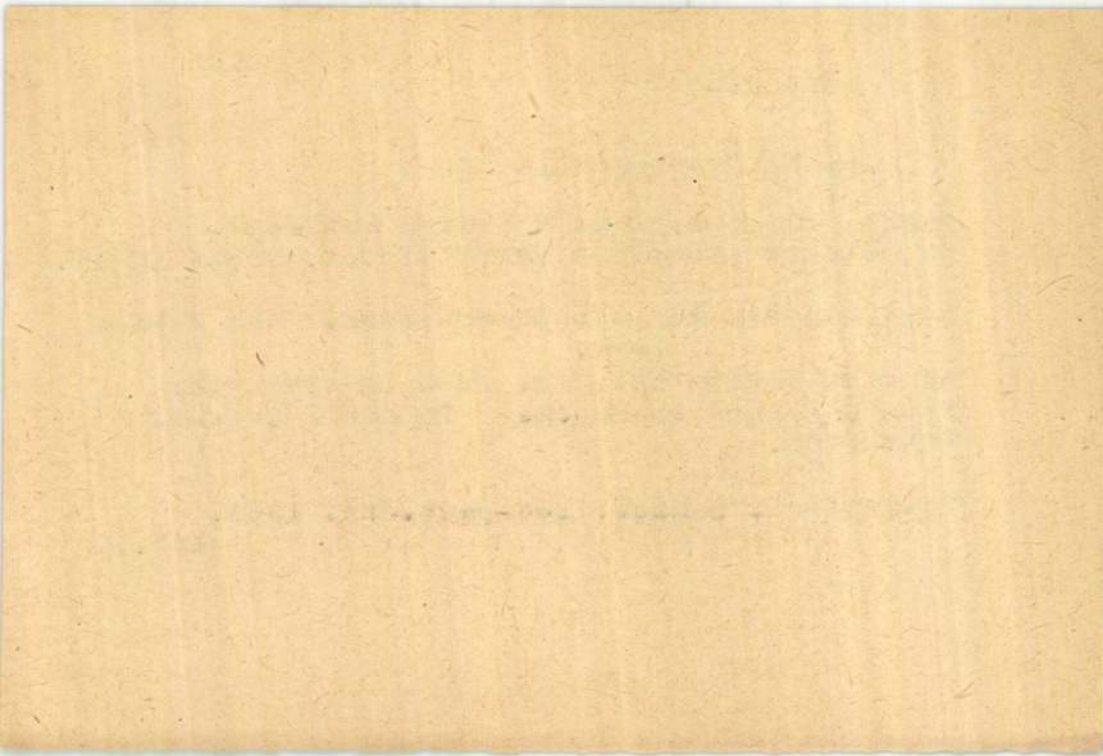
IX. évf. 1910.

27.1.

R ó n a J ó z s e f :

Zenelecke.

Bronzszobor.

Róna József

MDK

Népköztársaság utja 62.

Bobula János magának építette 1882-ben.
Az ablakok ivzugában fekvő alakok. Szécsi Antal.

A kapualjban két női bronzszobor. Róna József,
1896.

Az első emelet III. sz. szoba mennyezetén
freskó / Amor és Psyché / Tardos - Krenner
Viktortól.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

145.1.

W. H. R.
.. .. .

MDK

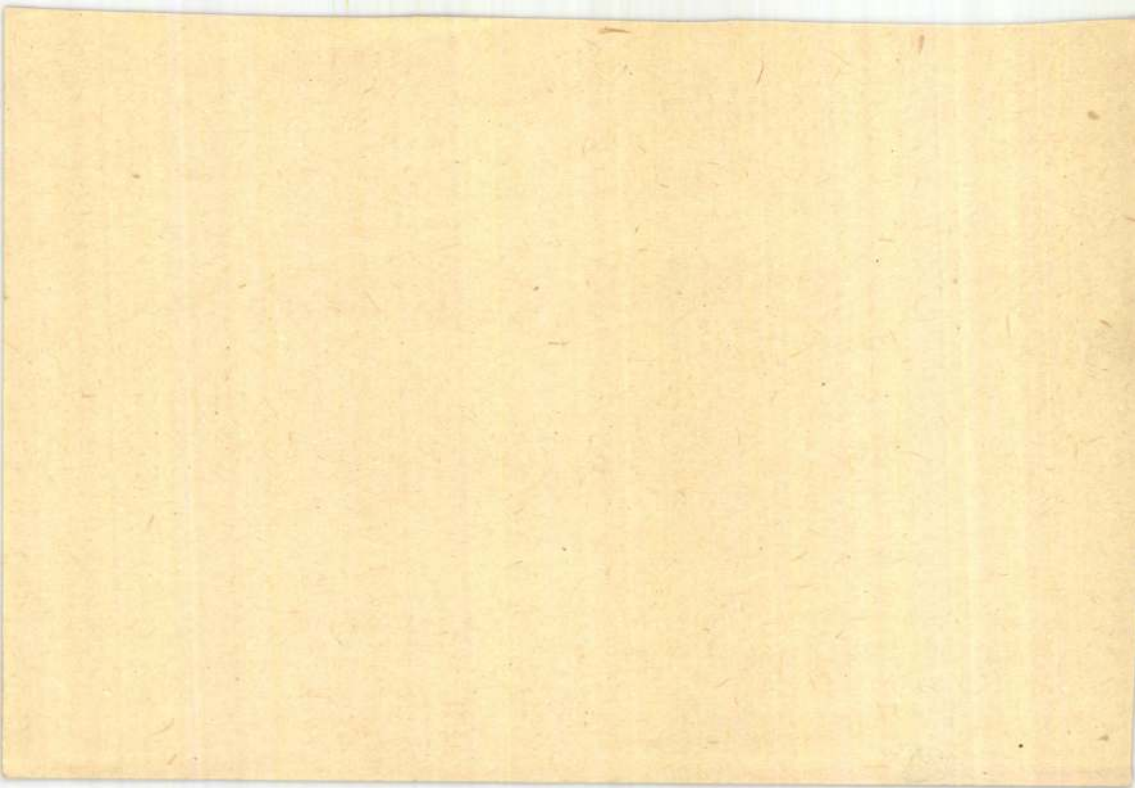
Róna József

Öreg faun, br.szobor

Herkules és Omphale, br.szobor

Főv. Képtár háborús veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952.

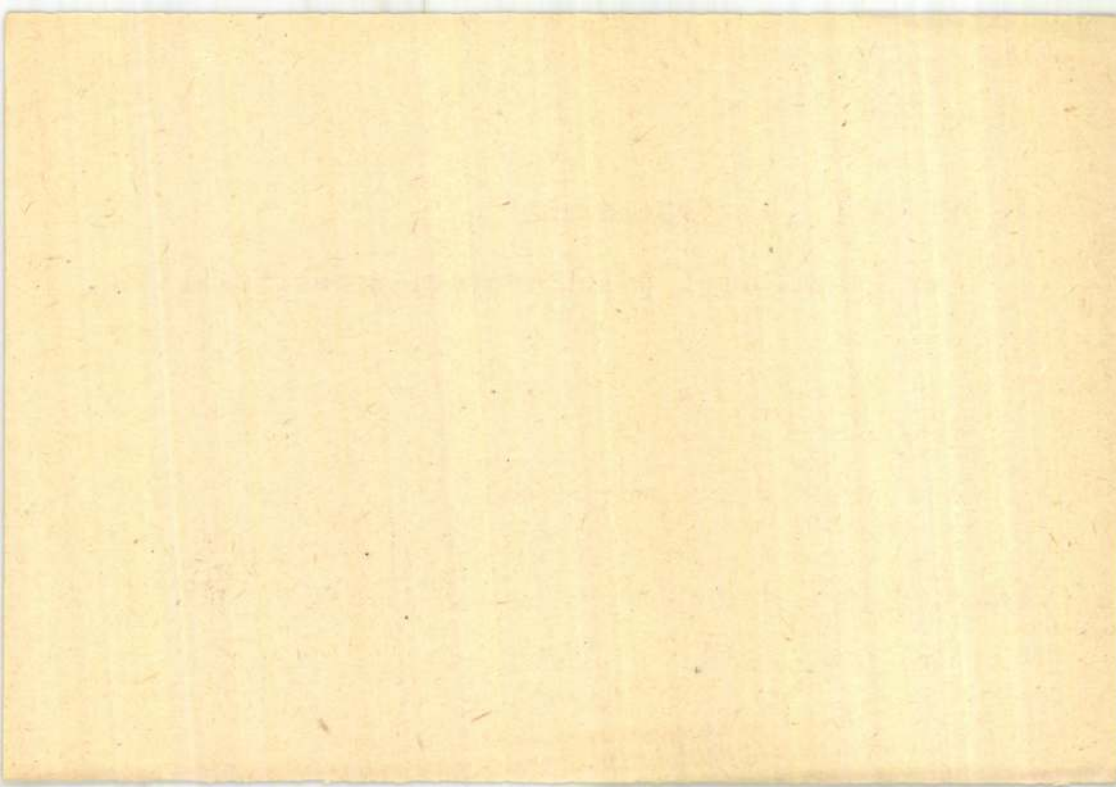

Róna József nebrán

M. D. K.

az ungvári aggapipari Iskola meg-
bírása'ból megmintaita az iclős
Köszönet - el Turinban, 1890 ben.

Soo's g. Magyar tört. ^{hivatalos} ~~felelős~~ a 13 n. ban.
hiv. tört. Est. 1954 1 n. 98.

Róna József

MDK

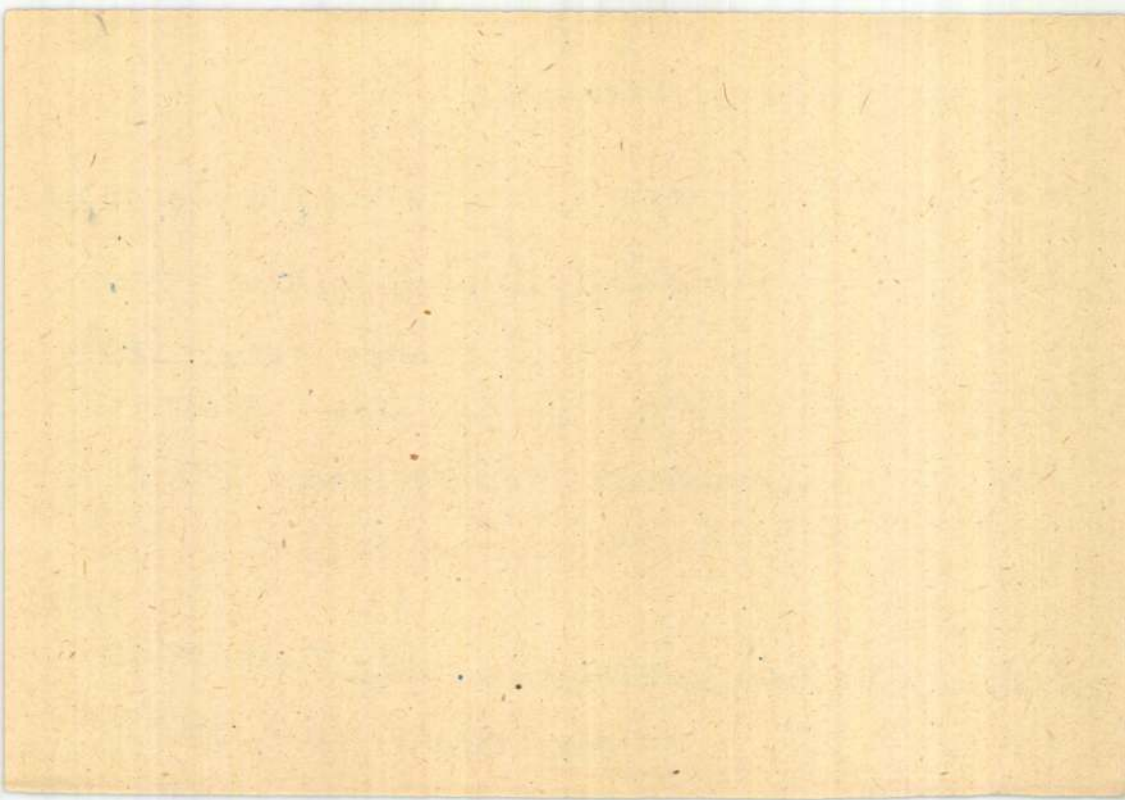
"Elítélt" és "Fölmentett"

az Igazságügyi palota északi sarkrizalitján.

22.00.

YBL ERVIN: A Magyar Nemzeti Galéria palotája.

Bp. 1960.

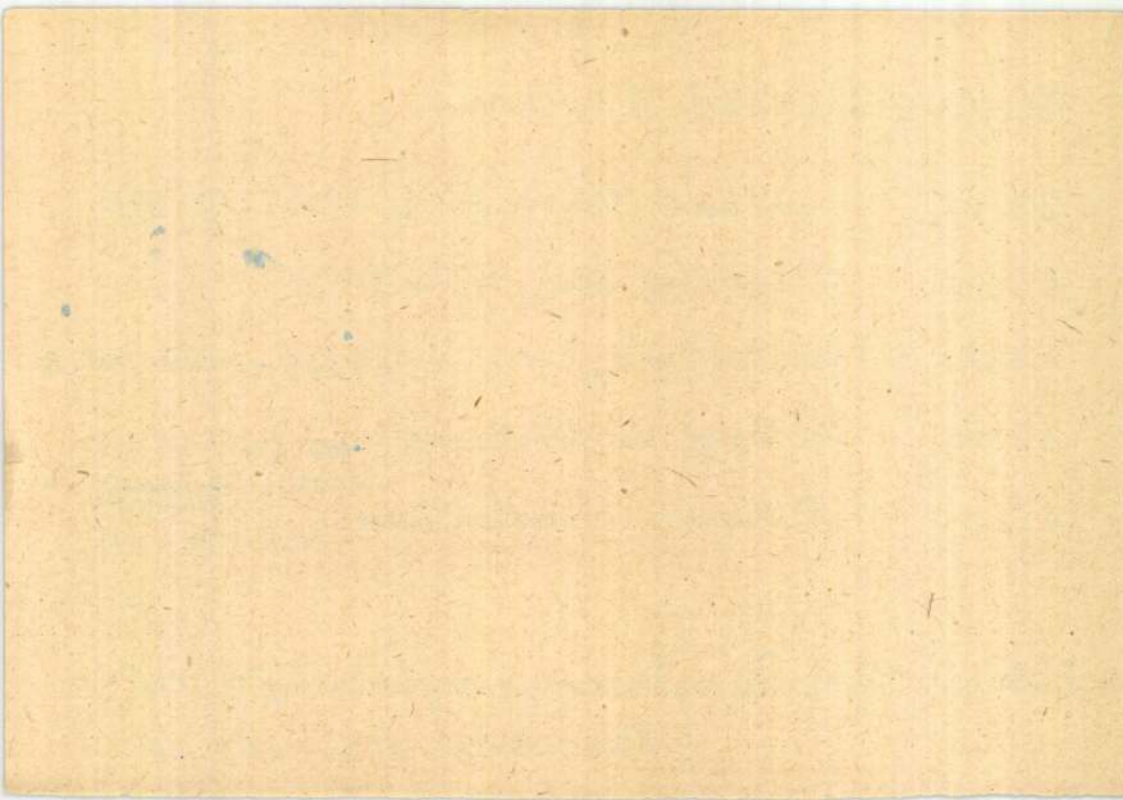

RÓNA Yörszet szobrász

- 1367. Szarvason ültő Diana. Uta.: 56.773-4.
- 1368. Tanulmány (Yörszet is Pucitor
Keresete) Uta.: 5873.
- 1369. Zenelester (1898) Uta.: 3965.
- 1370. Zsuzsánna (1908/9) Uta.: 3908.

A. A. U. Galeria allagzsigyrete T. / B. nisz

Pos. 1959. 120-121. l.

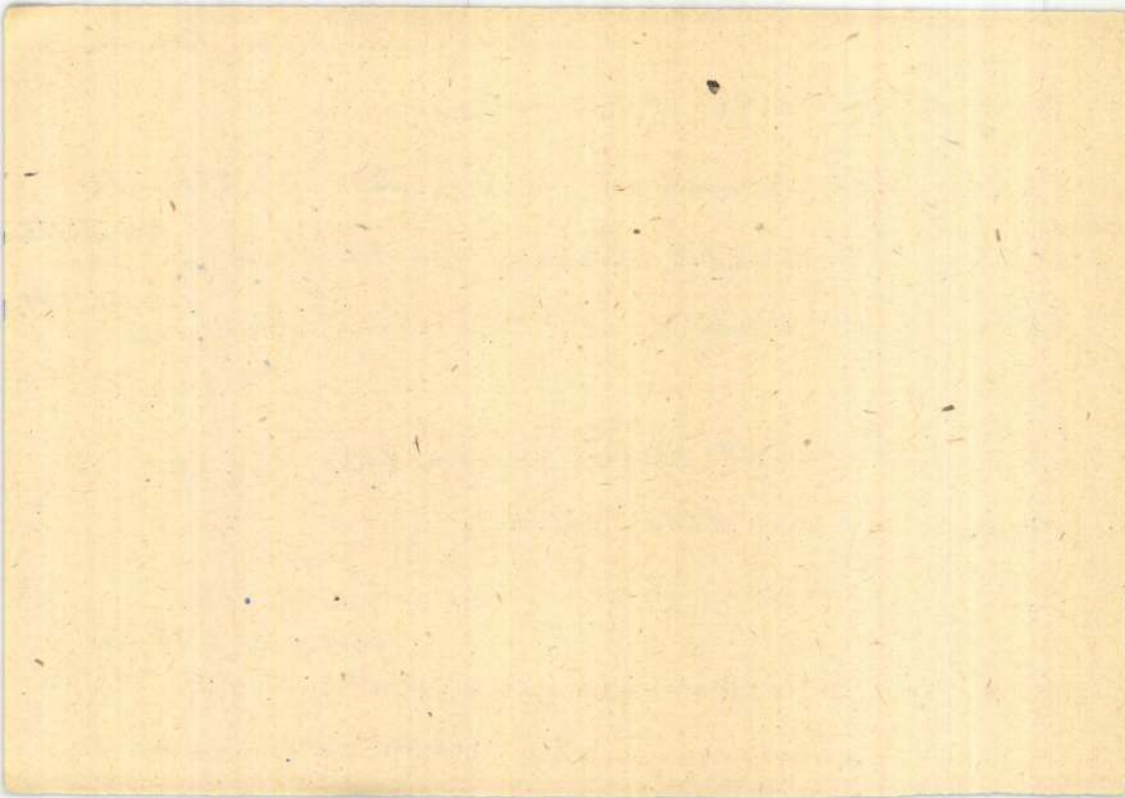
RONA József szobrász

- 1356. Csikó's lobátom Mz.: 52.914.
- 1357. Diana Mz.: 56.543.
- 1358. Esterházy-mellszobor Mz.: 52.206
- 1359. József és Putitárna Valerije
Mz.: 52.206.
- 1360. Juhász. Szobor Mz.: 56.544-U.
3455

/.

A. M. U. Galeria álagzjegyzése T./G. rész

Dn. 1959. 116-117. l.

RÓMA József szobrász

1361. Megszorult Faun Muz. 56.546-III.

1362. Kossuth Lajos mellékobra ^{Muz. 59.126}

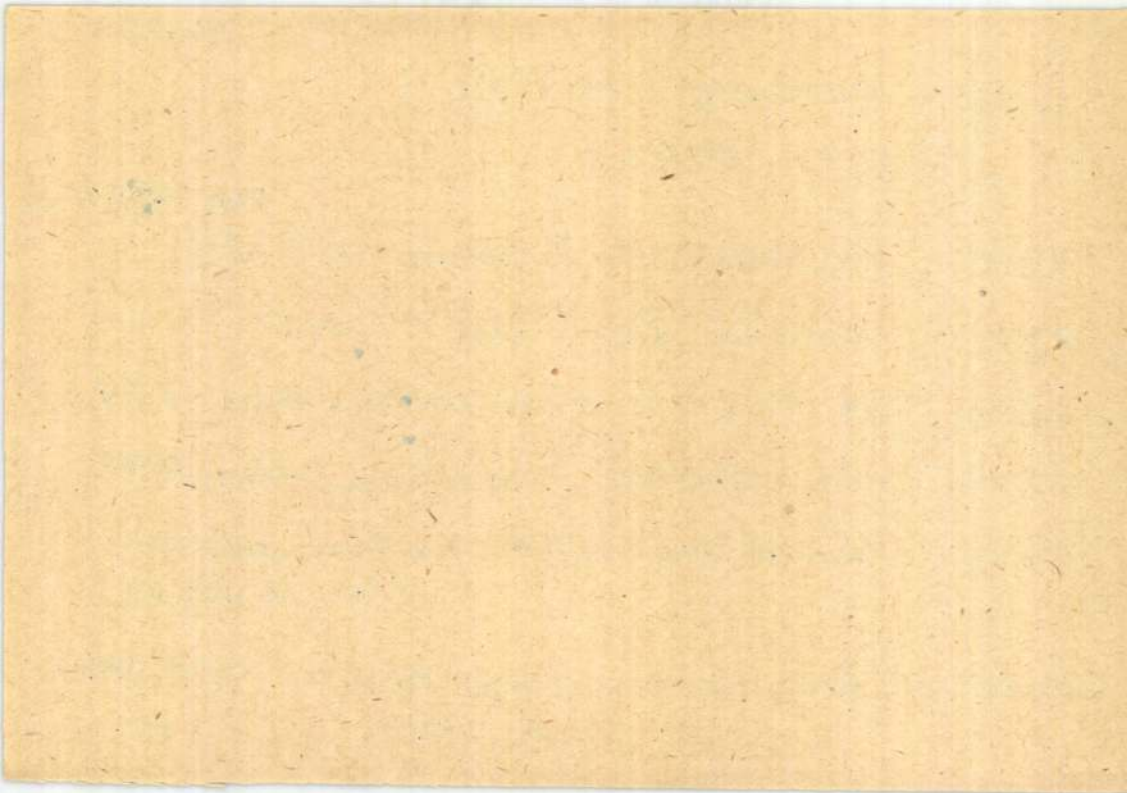
1363. "Krisztus az Olajtól hegyen ^{Muz. 56.545}
(1921)

1364. Nyulat léső faun Muz.: 6617.

1365. Pieta Muz. 6842.

1366. Savoyai Jenő lovas képmása
Muz.: 56.547-III.

A. de. N. Galéria ábragyűjteménye T./B. rész

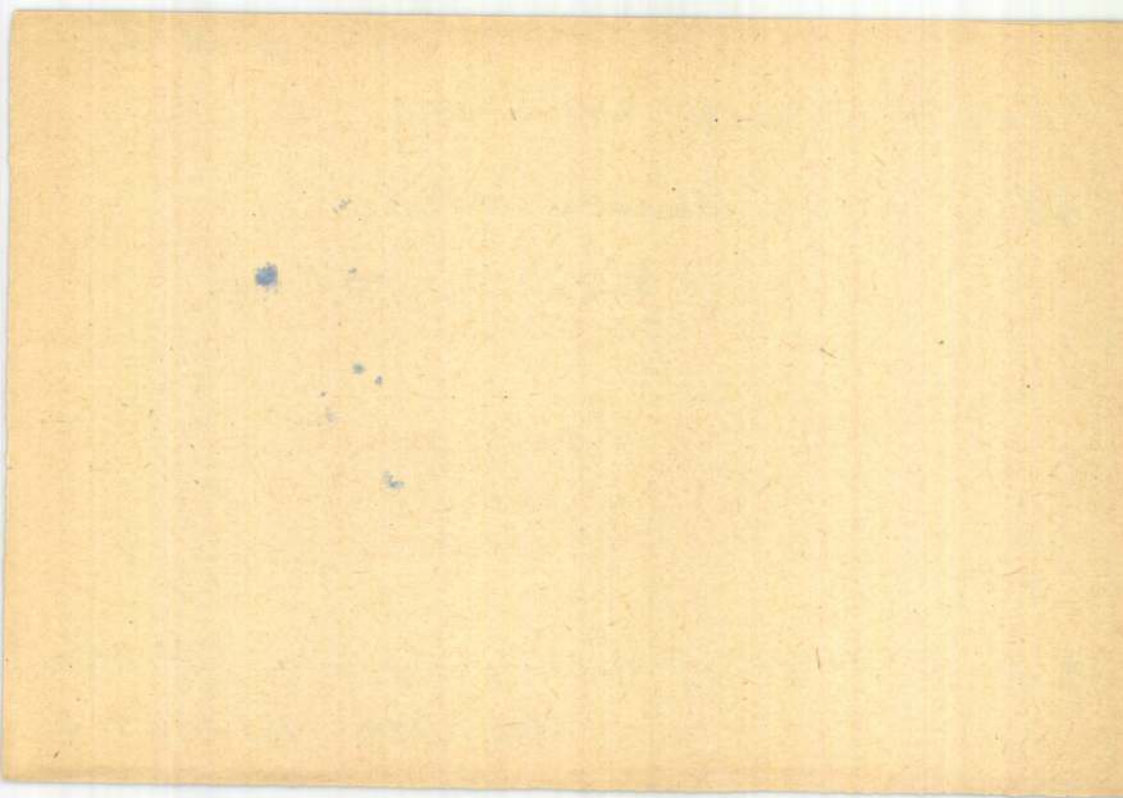
-1-

RÓNA György Szobrász
(1861-1940)

le. D. U.

1351. "Acteon és Diana" (1921) Ltr. 56. 541-4.
1352. "A császár és a király" Ltr. 55. 815
1353. A kis kőműves Ltr.: 1577.
1354. A szőlő szüret Ltr.: 1582.
1355. A kis kőműves ~~szüret~~
Ltr. 56. 22. d.

A. de. U. Galeria de arte T. / O. 252
Ba. 1950. 114 - 115. e.

le. p. u.

RONA förtset 120 brois

1931. 4 kis härelmellen

2482.: 56.542-W.

A. M. V. Maleris allagregyrelse T. B. seris

Rn. 1959 - 321 - 322. e.

Rona Forsy
Kotira sannata kerepesi it
tenu toba

Terey Eva: A Partheonada's

Kapparoisig 1969 N. 20. 25 old.

Hans Jørgen

Rechnung: Adresse am 1. April 1904, Bonn

Opphaus, Bonn

1. April 1904, Bonn

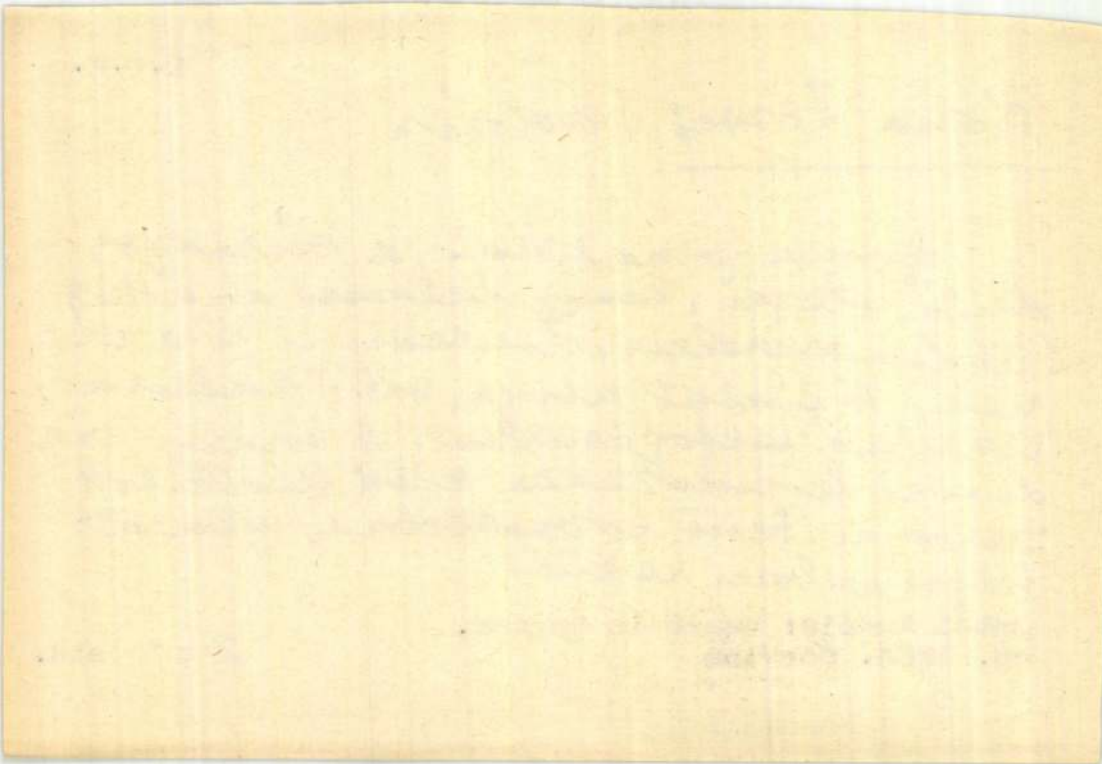
Róna József

Mechwart András eml.plak. 1904, bronz

Orpheus, bronz

Árv. Közl. 1941. 2. rksz.

47 l.

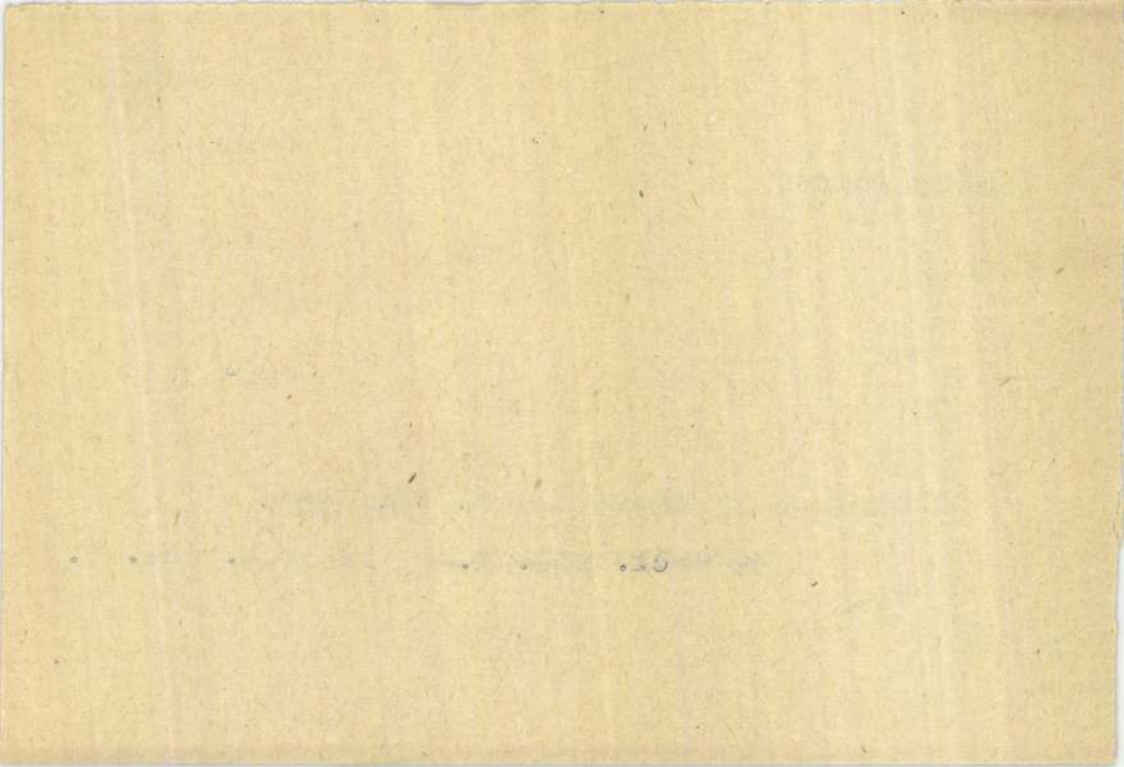

Róna Főrfel, művész

genus-plasztikai, a néprajz-
 dulo idején, nagy teljességgel
 (Utolsó meredem, a muszoni é a ve-
 nek, A fiatal anya, stb.) műve-
 listikus felfogással. A királyi vá-
 dumi kőművesek elött felállított
 Savoyai Jenő lovasszobra újabb
 felfogásban készült.

Antal Kempis: Kunst in Ungarn,
 Bp. 1966. Corvina

241 old.

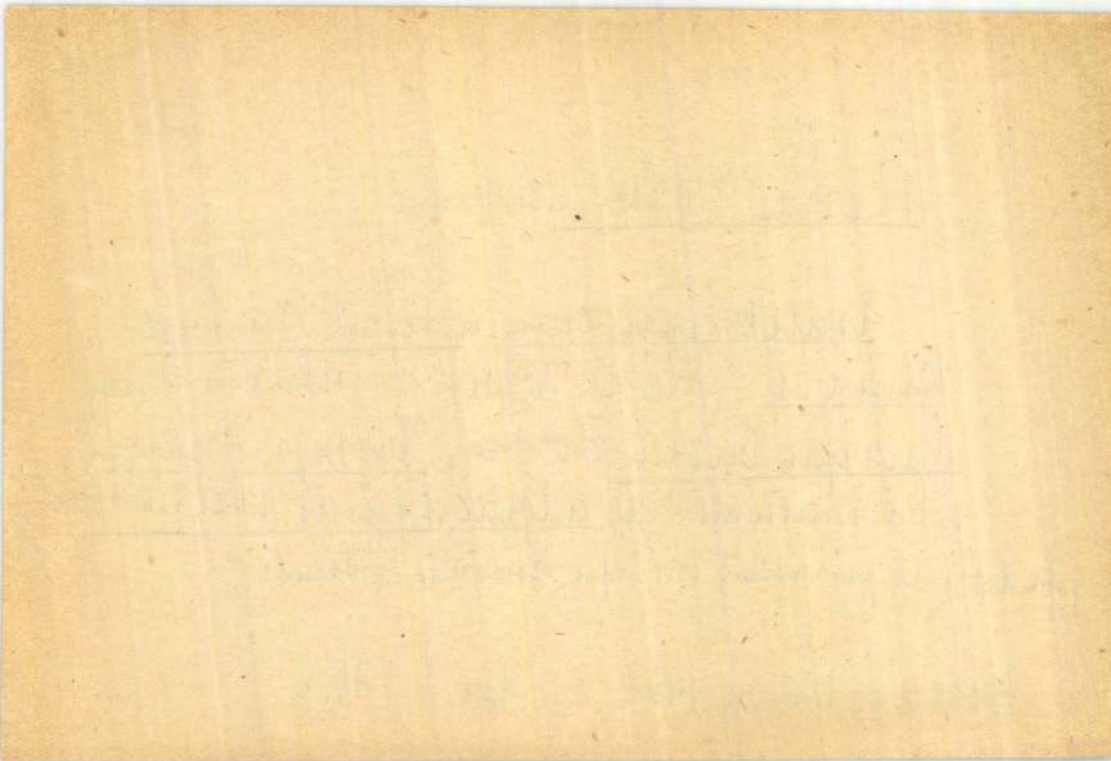

MDK

Róna József

Herman L: A művészasztal. Bp. 1958.

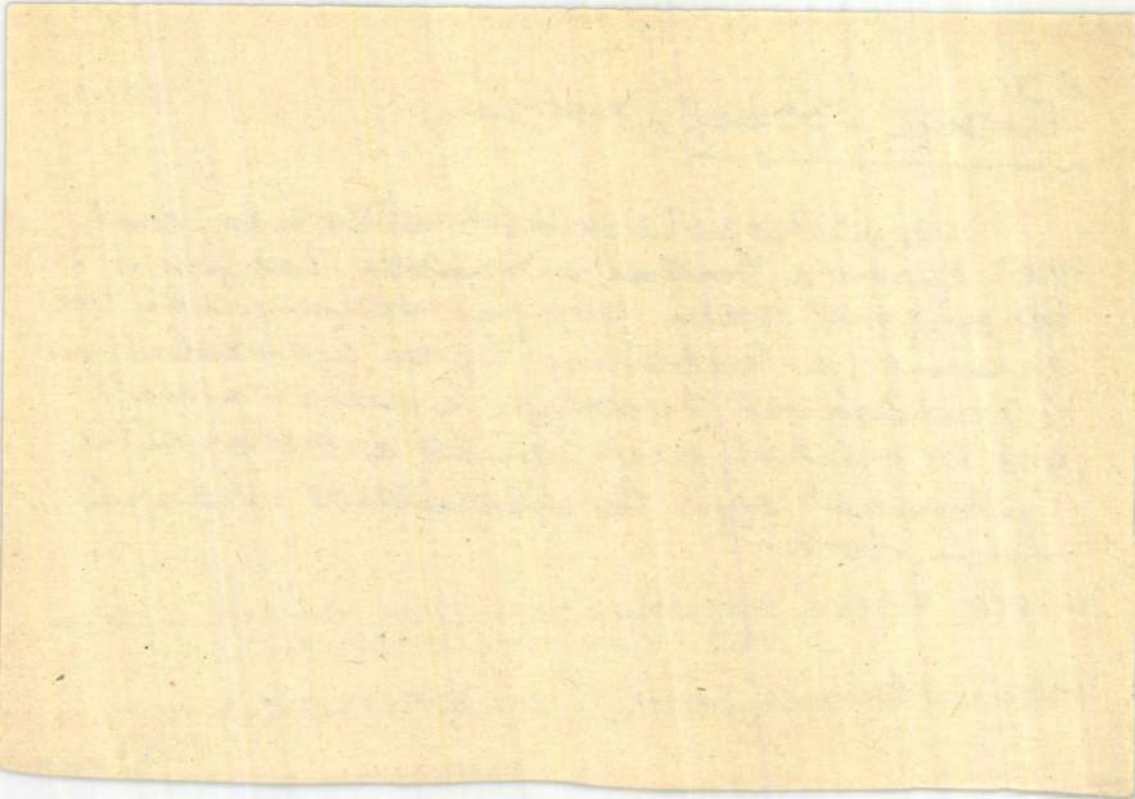
~~39 arck.~~ 39 arck. 1o2. 1.

Rona Jozsef szobrász

Émlékkiállítás a Feszék Művész-
klubban. Rona Jozsef mintázta meg
Savoyai Eugén szobrával, Szinyi Miklóssal
 (a Köröndön áll) is a Gellért fürdő vízi nimfáit.
 (fodor) a fíjveszté minfa kútjános tőrökete

Ország-Világ 1962, 1. sz. 14. l.

Róma Forsef, nobris

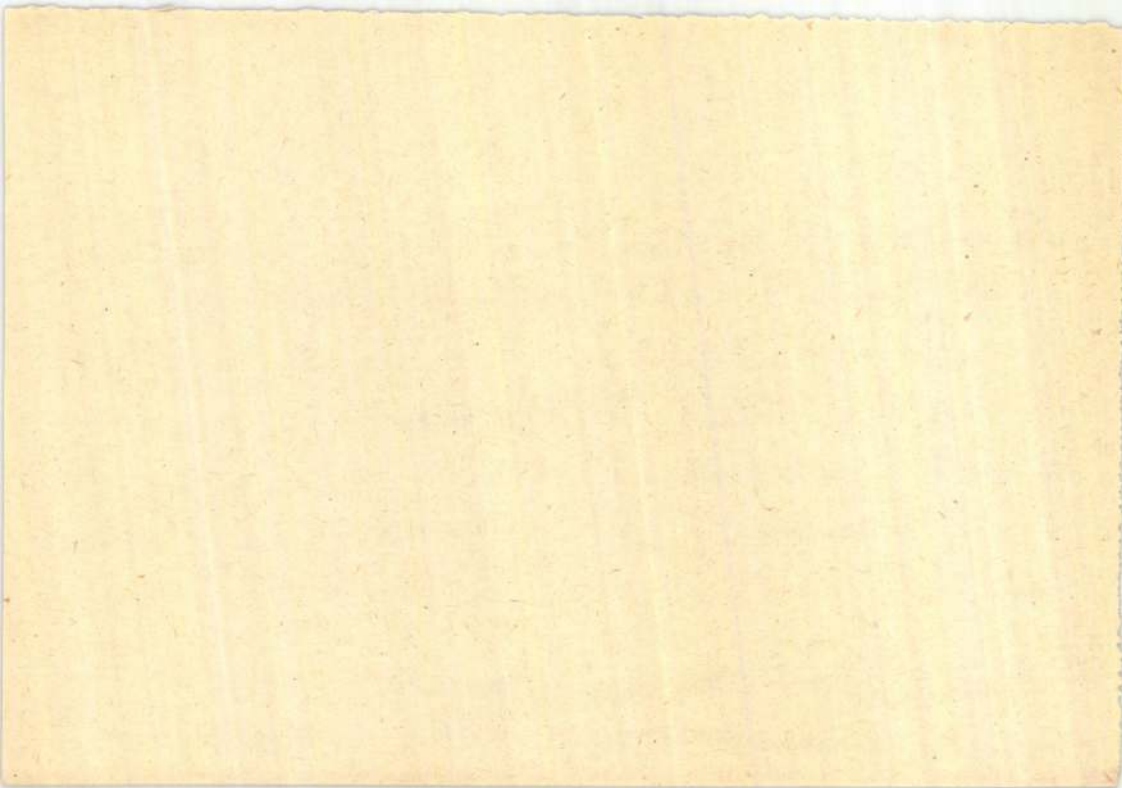
M.D.K.

, egyir leppirerüeltett alrotása, mely-
net éppen a budai várpalota Habsburg-
leperőjével való pompás viszonyában volt
erőtelme, a Habsburg-lipcsi udorolattal
lebontásával elventette a megoldis mat
art az érterit, mely épület e nobor elhe-
lyezésének egyir leppirerüeltett isrolapet-
daja volt.

Czagány István: Emlékhelyreállítási kérdések a Buda-
vári palota újjáépítésénél

Művészettörténeti Közlető, Bp. 1967. XVI. évf. 3. sz.

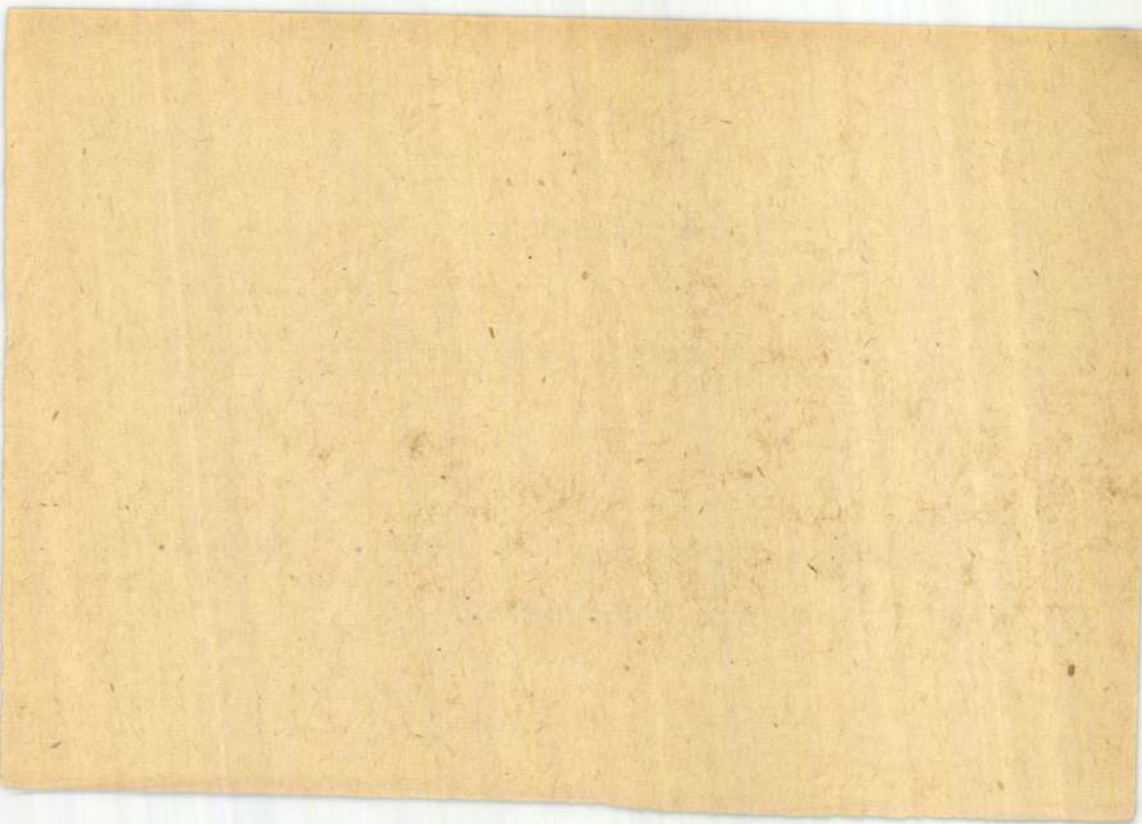
199. old.

Róna József

Miskolcon 1894-ben ment fel az eszébe,
hogy Kossuth-nak szobrot állítsanak.
ápr. 12.-i közgyűlés elrendelte a gyűlést.
A tanács által megszavazott összegevel
együtt kárunként 16500 Ft. gyűlt össze
Róna szobrot 1898 máj. 30-án leplez-
ték le.

Hajdu Béla: A első Kossuth-szobor
Eszék Magyarországon 1960. sept. 18. 7.l

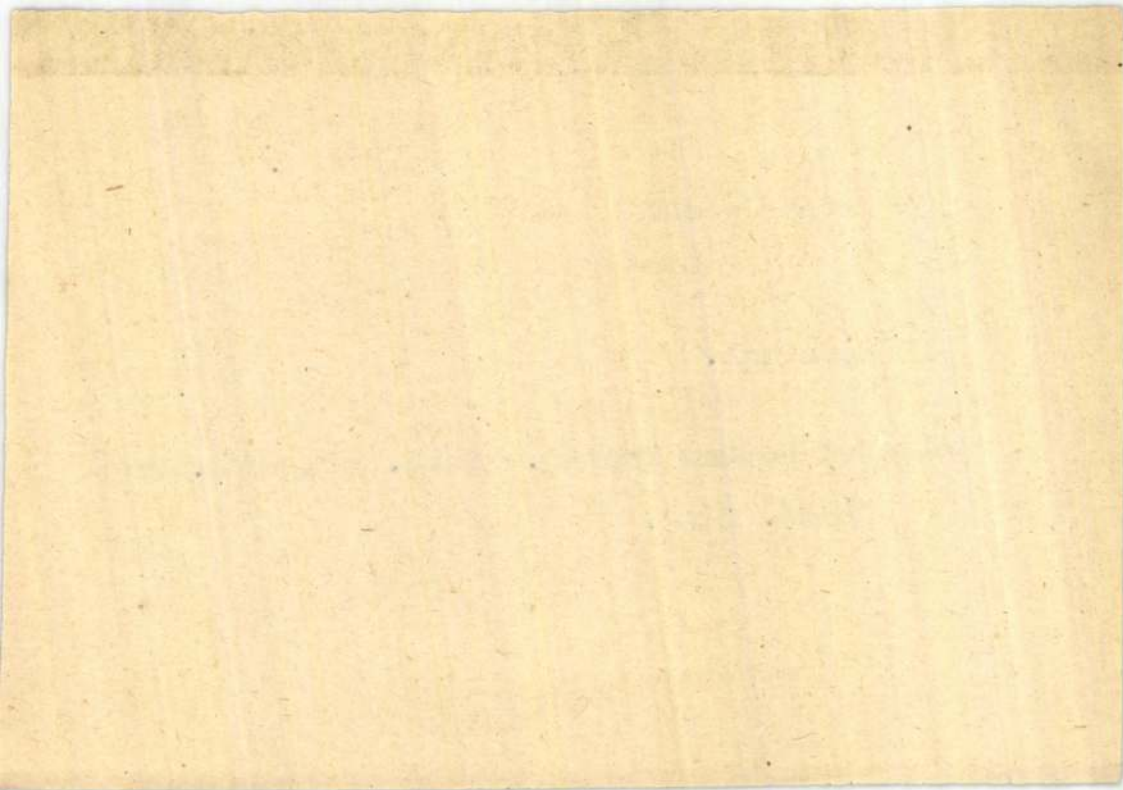
MDK

Róna József

az alábbi tanára volt a főiskolán

Bolmányi Ferenc festőm. kiáll. Fényes A.

terem, 1966. márc.

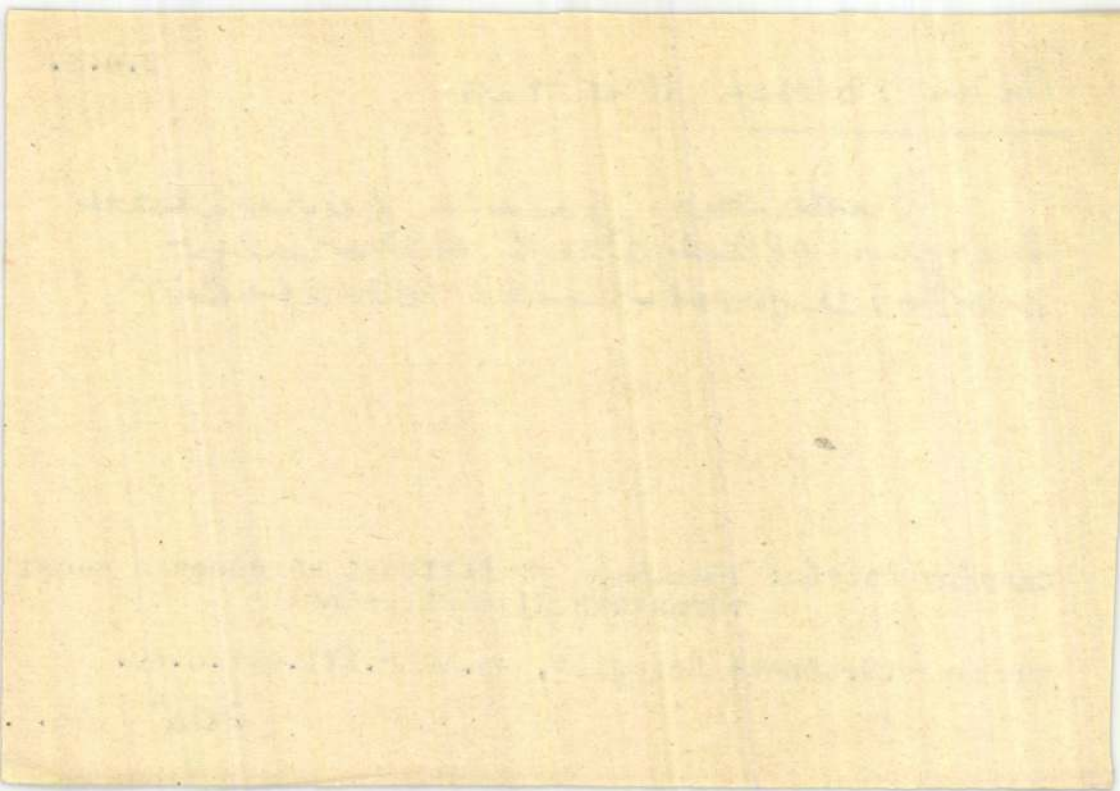

MDK

Róna József

neve eml.

Bolmányi Ferenc festőm. kiáll. Fényes A.terem
1966. márc.

Róna Főref, obrán

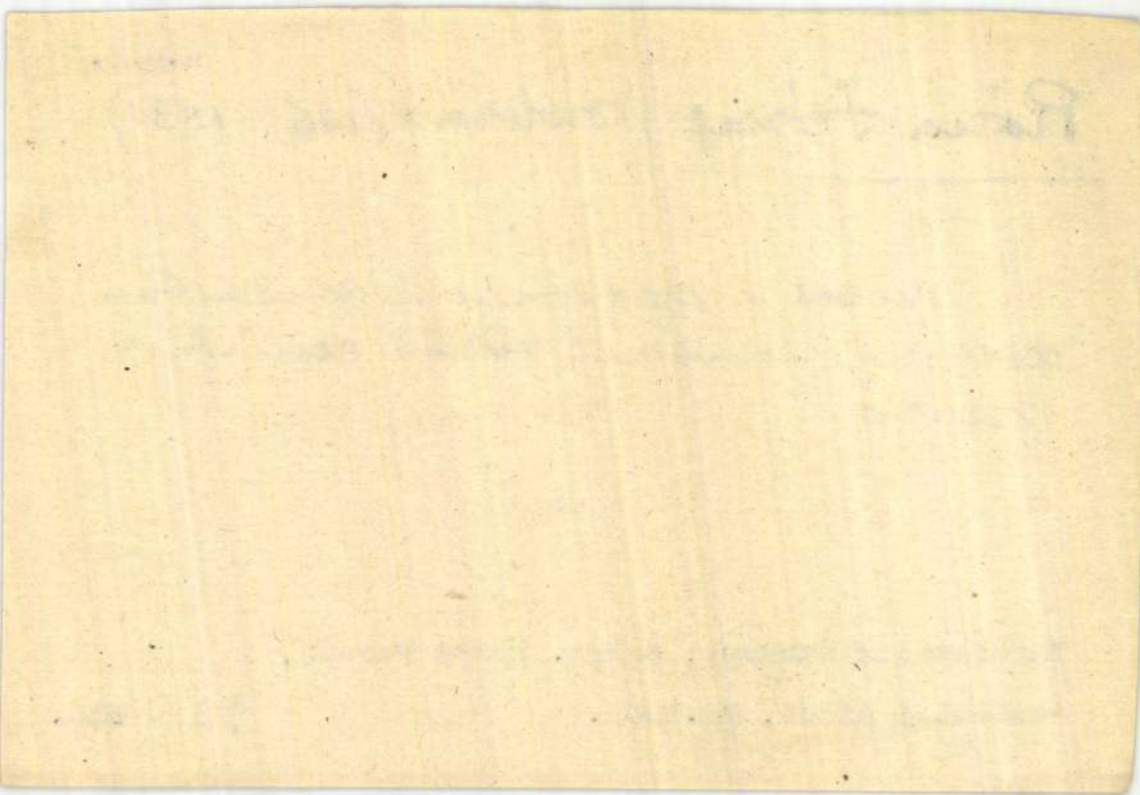
M.D.K.

budavári palota kupolákau-
burján elhelyezék deroraliw
nobotcsoportorati lebontakís

Czagány István: Műemlékhelyreállítási kérdések a Budai
várpalota újjáépítésénél

Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1967. XVI. évf. 3. sz.

205 old.

Róna József, szobrász (1861-1931)

Neves a neo-barokk stílusban
dolgozó művészetéről említi a
"Cervo"

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp. 1968.

931. old.

- Aus den Erinnerungen
 anrallleutnants des Königs.
 inen. /:P 21.60:/ P 7.20
- und Mythos. Leinen/:P 18.--:/ P 6.80
- n und Legendebuch des
 lalters. Leinen. /:P 12.--:/ P 5.20
- DES FLORENTINISCHEN
 6 Vollbildern. /:P 7.50:/ P 2.20
- n und Gesellschaftim
 t 45 Abbildungen. L./P28.--/ P 7.80
- .JAHRHUNDERT. Mit 85 ganz
 igen Bildtafeln. 2 Bände.
 /:P 45.--:/ P 14.40
- RHENAIS. Schicksale einer
 iserin im bysantinischen
 Lichtdrucktafeln nach
 lständige Dünndrucks Ausgabe.
 inen. /:P 30.--:/ P 16.80
- E UND SEIN PREUSSEN.
 55 Abbildungen/:P 9.--:/ P 3.40
- na. Eine Darstellung des
 arbigen Illustrationen.
 /:P 18.--:/ P 5.60
 /:P 7.50:/ P 1.50

Róna József és Márkus

Páris

Erkel Sándor síremlékét (Róna József és Márkus Géza műve) ismertették a napilapok okt. 31 számán.

1905

Műveivel 1905. 422. l.)

James F. Smith

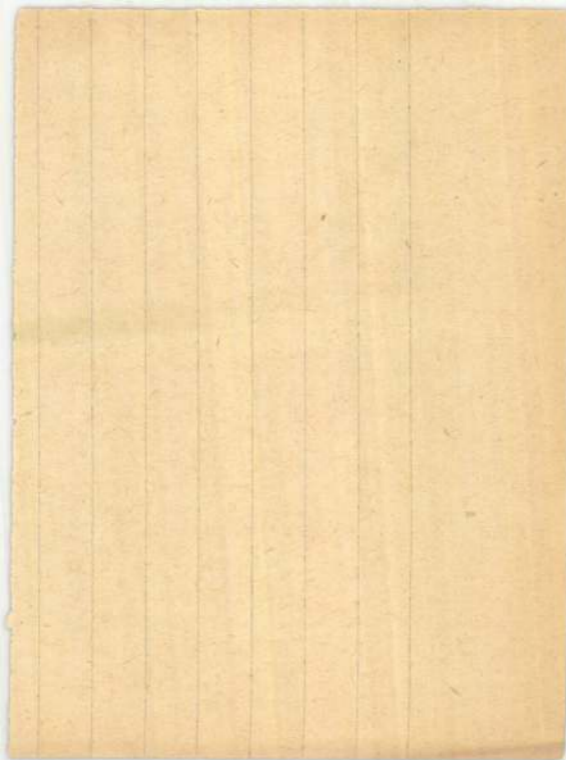
Presented to the
Library of the
University of Michigan

Library of the University of Michigan

Róna József.

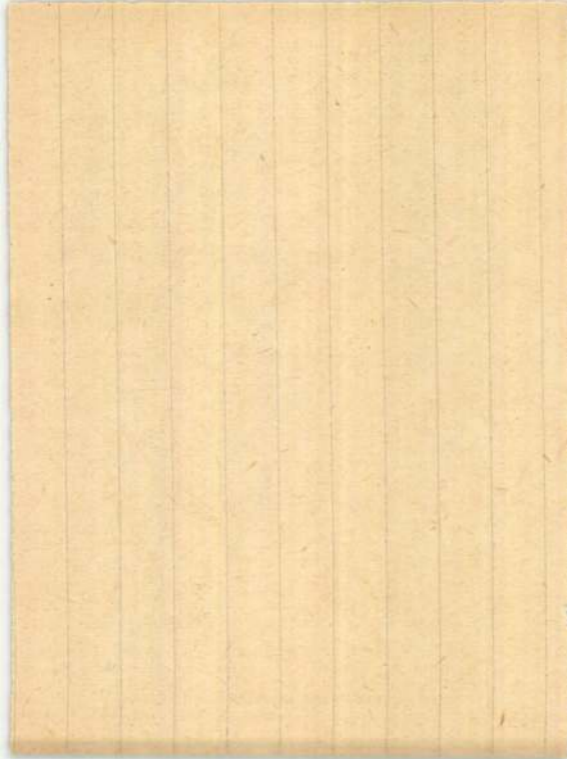
Rélt vez az Adey tudre-
művelés pályázatán,

Ujsóti Ujság, 1928. febr. 9

John Jones Abstract.

W. T. 396/1899.
1899. May; 20.

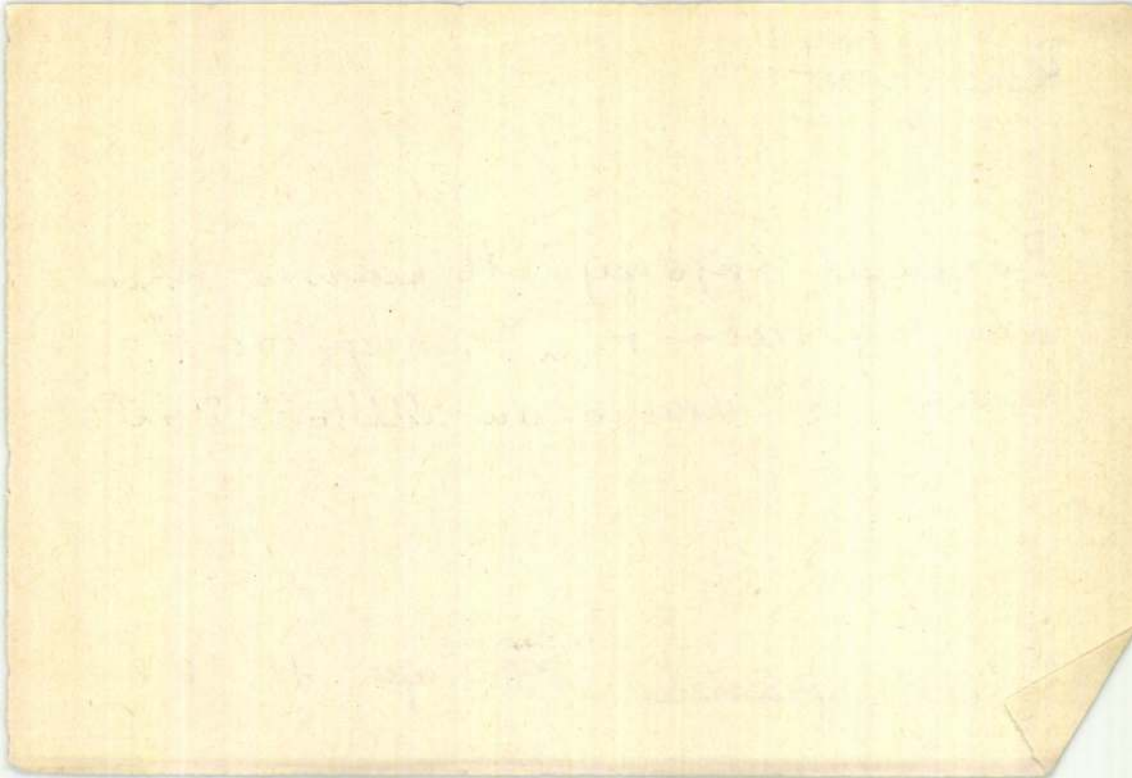
Plants in.

* Savoyan's pens^s Lovers^s 20

Primer's pens - 20.

20. 395/1899.

* 899. mag. 20.

Róna József

Beszemeyi György 16 mássás fehér
márvány szobrát a nyíregyházi kö-
iskola előcsarnokában állították fel.
/ rept. /

†
Északmagyarország 1965. apr. 11. 6. l.

M.D.L.

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

VALLEYVIEW Lodge, Bp. 1923. K.L.X. 547.

Price 12.50

Róna József, robrás

M.D.K.

pályaműve, az Ady sírcsúcs
pályázatán, Komor János szerint:
"kissé időszerű az architektori-
kus padon ülő merész és ép-
beneső Adyval."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1928. XLIX. évf.

febr. 15. sz. 6. old.

MŰVESZETI TÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT

Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Róna József

Klapka siremlékét kiemeli Murányi Iván: Téli Tárlat c. kritikájában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1895.
17. évf. a 848. lap után következő mellékletben.

KÖZPONT

Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Róna József

"A komáromi Klapka szobor" címmel a lap bemutatja a művész alkotását.
Repr.

Képes Családi Lapok, Bp. 1896. júni. 28.
18. évf. 26. sz. 404. lap

1854

Dear Mother

I received your kind letter
of the 10th and was glad to
hear from you. I am well
and hope these few lines
will find you the same.
I have not much news to
write at present. I am
still in the same place
and doing the same work.
I have not seen any of
my friends here. I have
not much news to write
at present. I am still
in the same place and
doing the same work.

I have not much news to
write at present. I am
still in the same place
and doing the same work.

Róma Főcsf. növény

M.D.K.

Klapha György bíró-
lélet ismertetéi a lap a
Keresési Szemle "old"

Beauzeitung für Ungarn, Sp. 1894. XXIII. évf.

nr. 10 sz. 250 - old. 1 fh.

102

Röna lösnad

no ma gändor sireniska.

1 387

uppsatser, 1877, 1878.

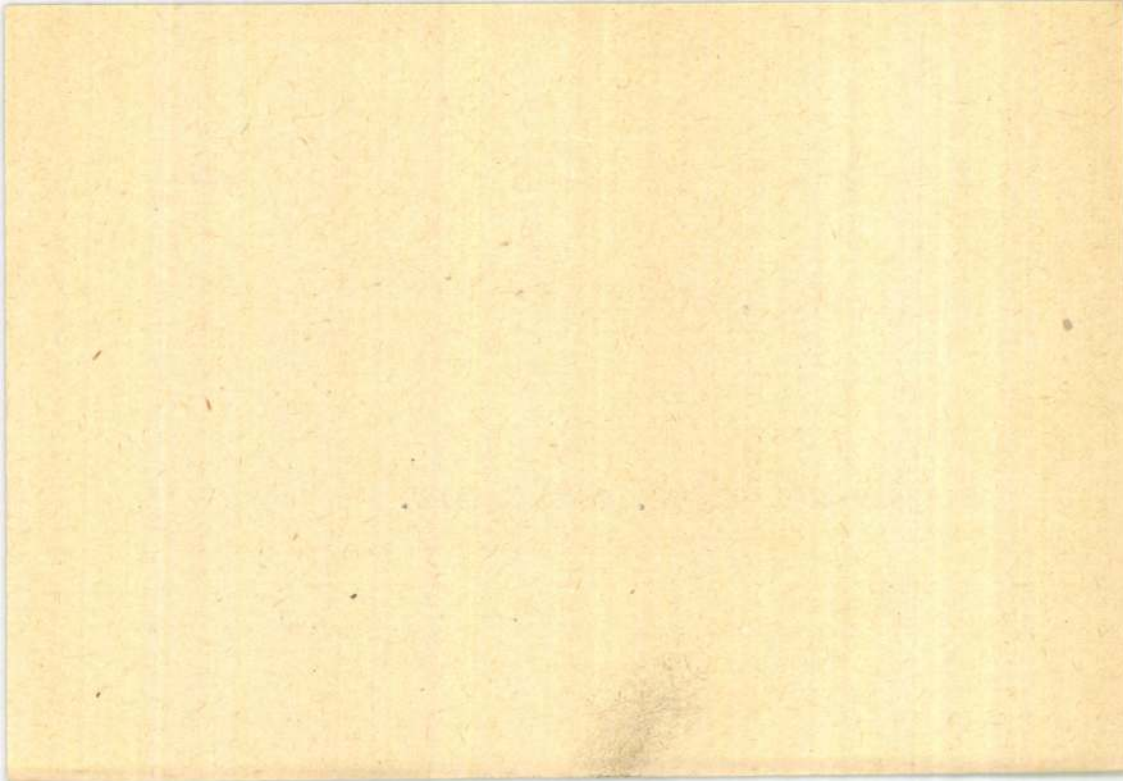
MDK

Róna József

Kozma Sándor siremléke.

Műcsarnok, 1899. 24.sz.

383 1.

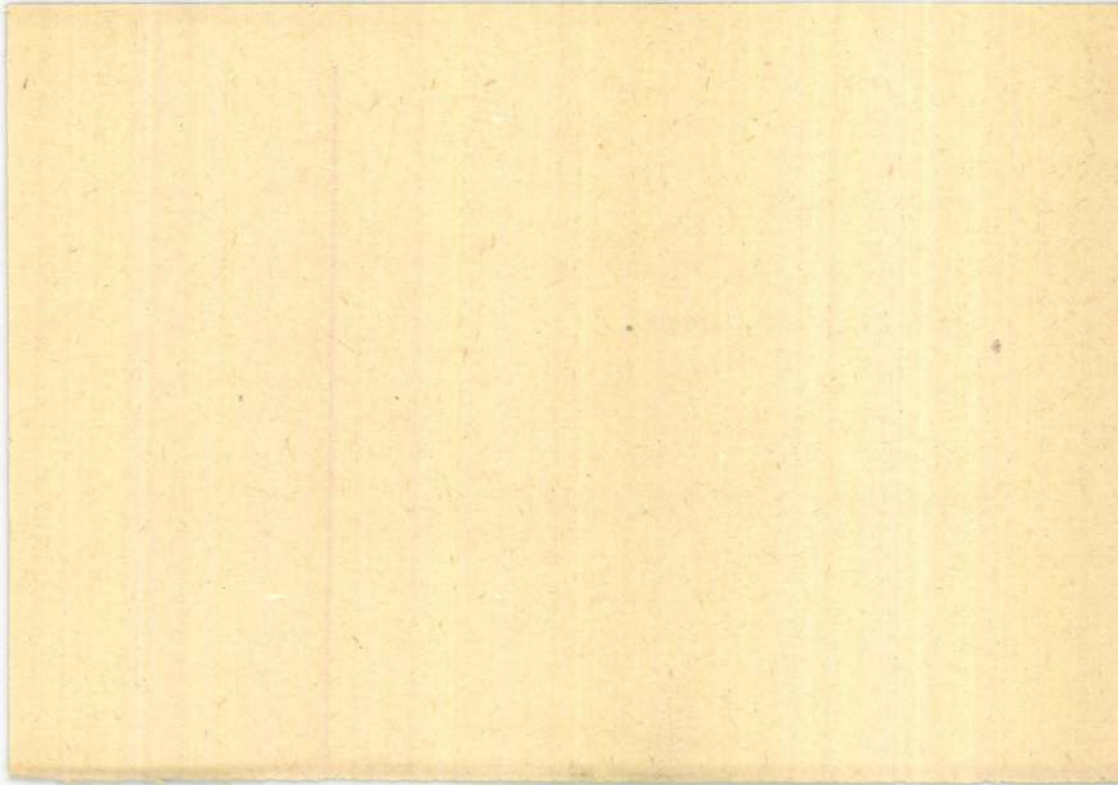

Róna József

MDK

Férfiképmás, gipsz

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

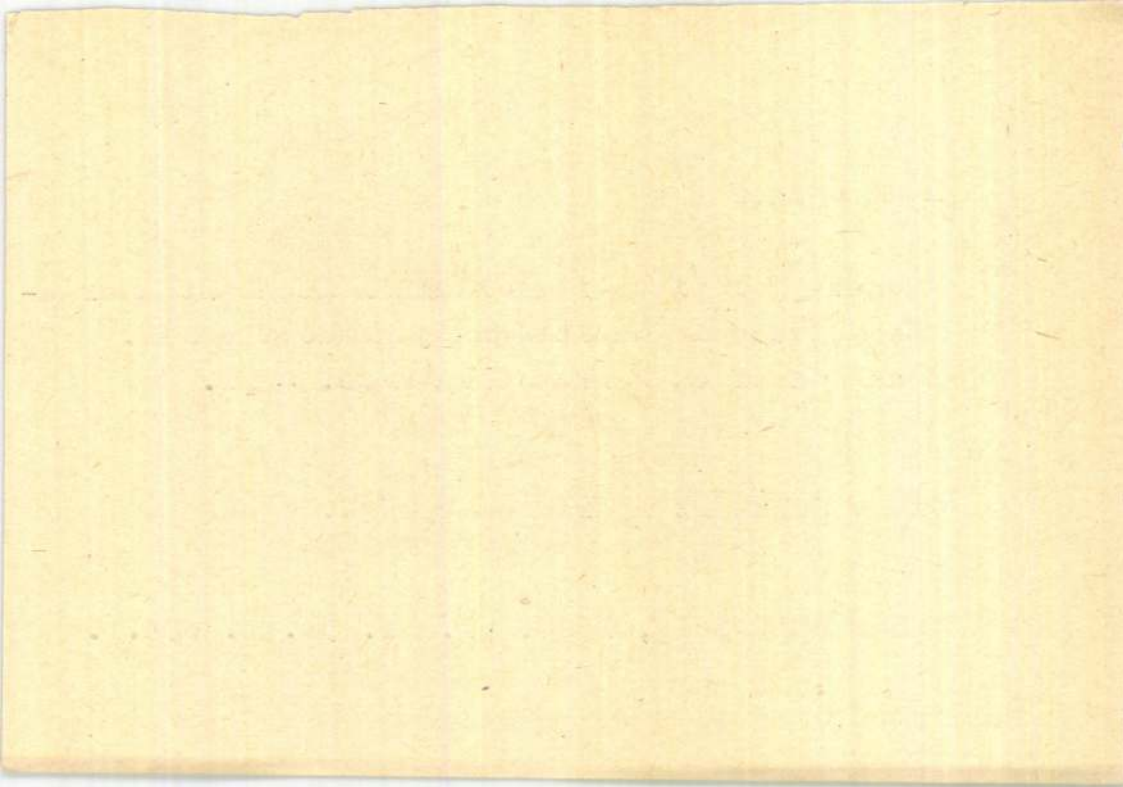

Róna József

MDK

Férfiképmás, repr.

Műcsarnok 1891/92. téli kiáll.

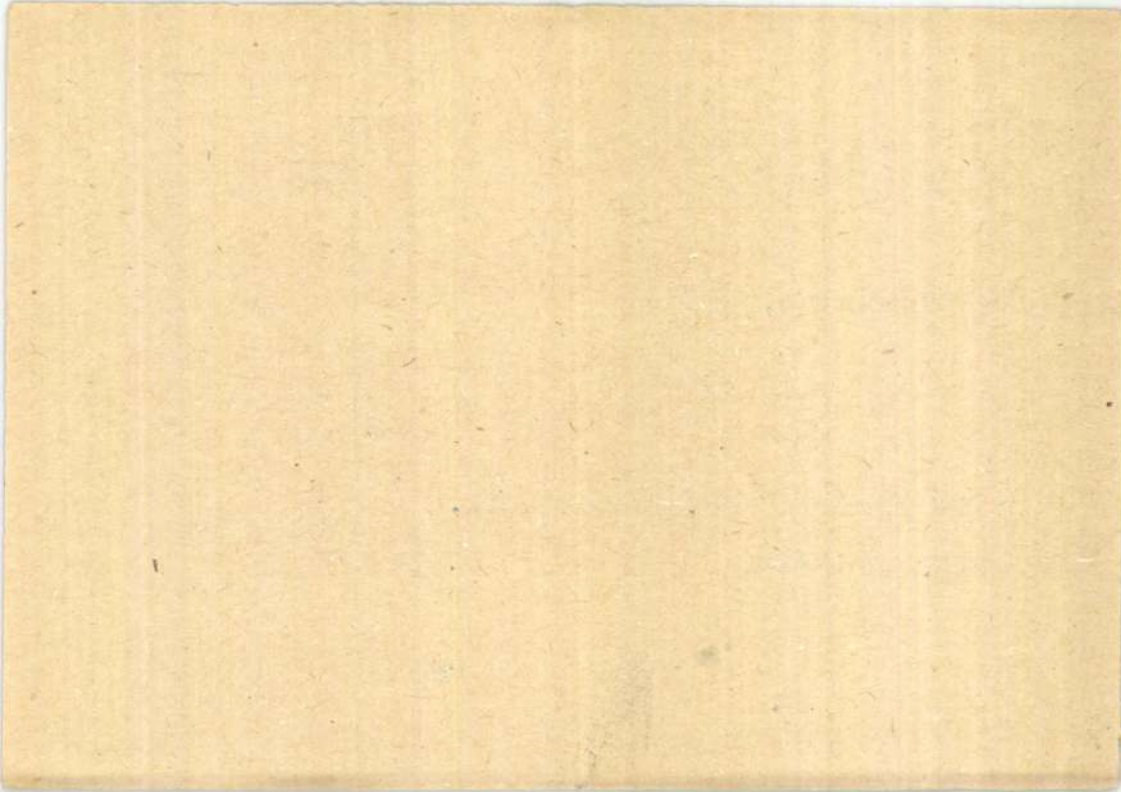
Róna József

A Ganz-gyár tisztviselői által Mechwart Andrásnak hetvenedik születésnapján adott emlék.

Róna József és Márkus Géza műve. Repr.

Cikk: Mechwart András ünneplése.

Vasárnapi Ujság, 1904. 51.évf. 51.sz. 878.1.

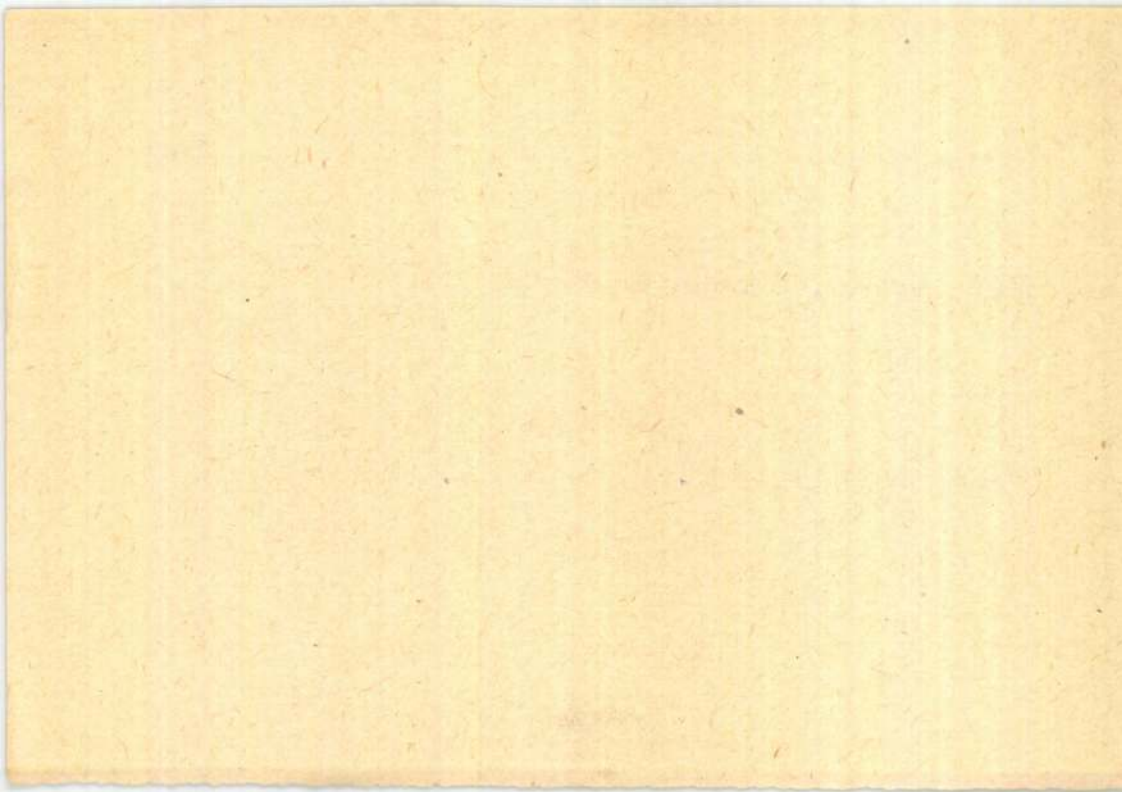
Róna József

MDK

Női képmás, gipsz

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.

II. sorozat

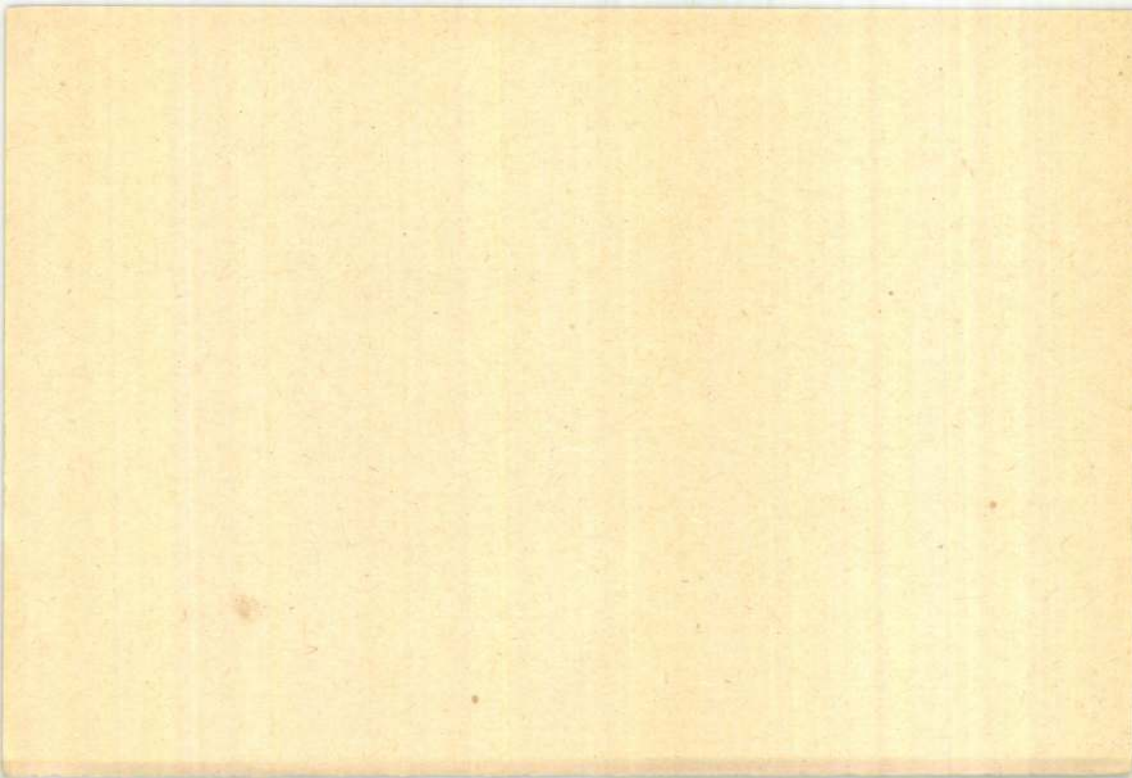

Róna József

MDK

Női képmás, márványdombormű

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

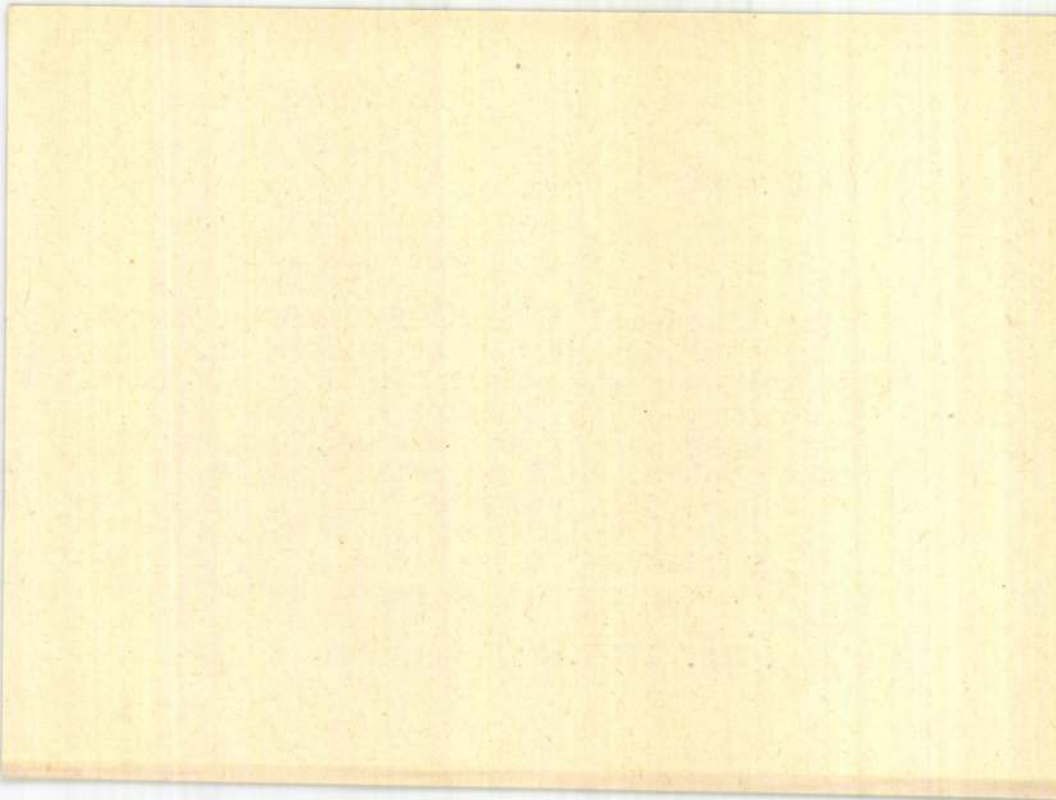

Róna József

HDK

Konti József képmása, mellszobor

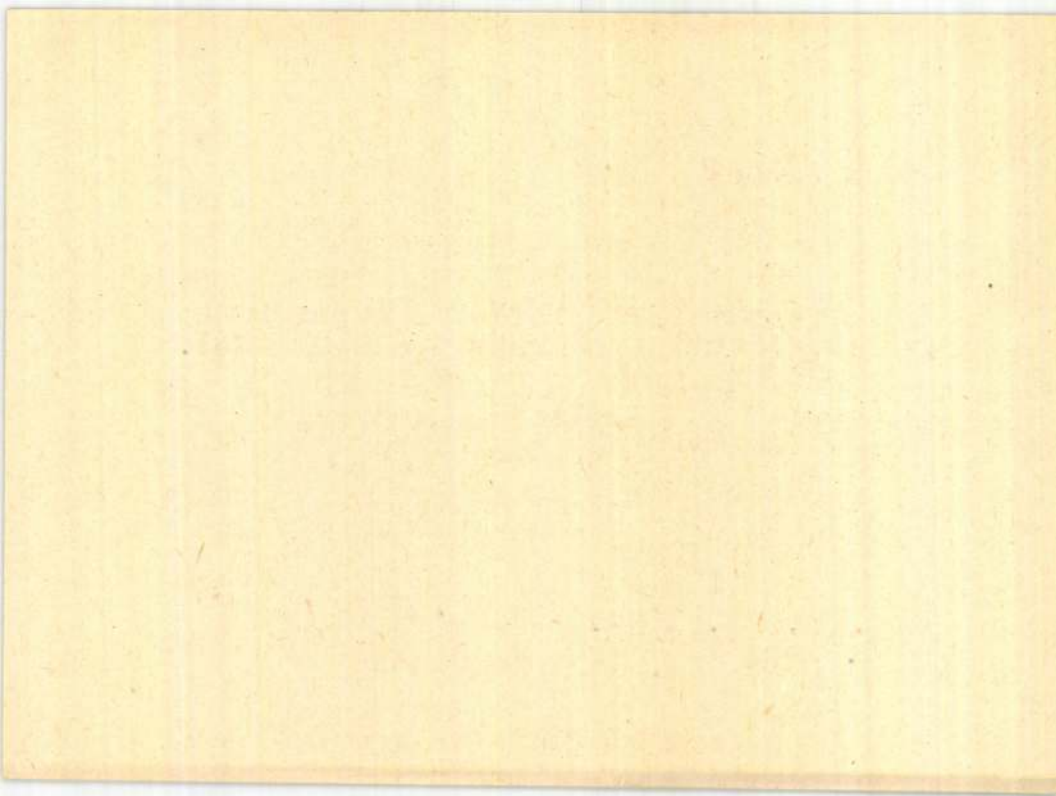
Micsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Róna József

"Szobrok" címmel a Képzőművészet c. rovat közleménye felsorolja azokat a műveket, melyeken most dolgozik a művész: Bánffy miniszterelnök mellszobra, A MÁV számára a "Haladás" c. hat méter magas szoborcsoportozat, Komárom részére Klapka szobra, a Vigszínház részére "a vig muzsák csoportja", valamint Csiky Gergely és Kisfaludy Károly mellszobrai, "Vendégszeretet" és "Családiasság" allegóriái, az ezredéves kiállításra egy szoptató anyát ábrázoló szoborcsoport.

Otthon, Bp. 1895. november hó. 2. sz.
179. lap

Róna József

A lap bemutatja a művésznak Bánffy Dezső báróról készített szoborművét a tárlatról.

Otthon, Bp. 1896. augusztus hó
449. lap

No.

Serial

1. My boss will be here.

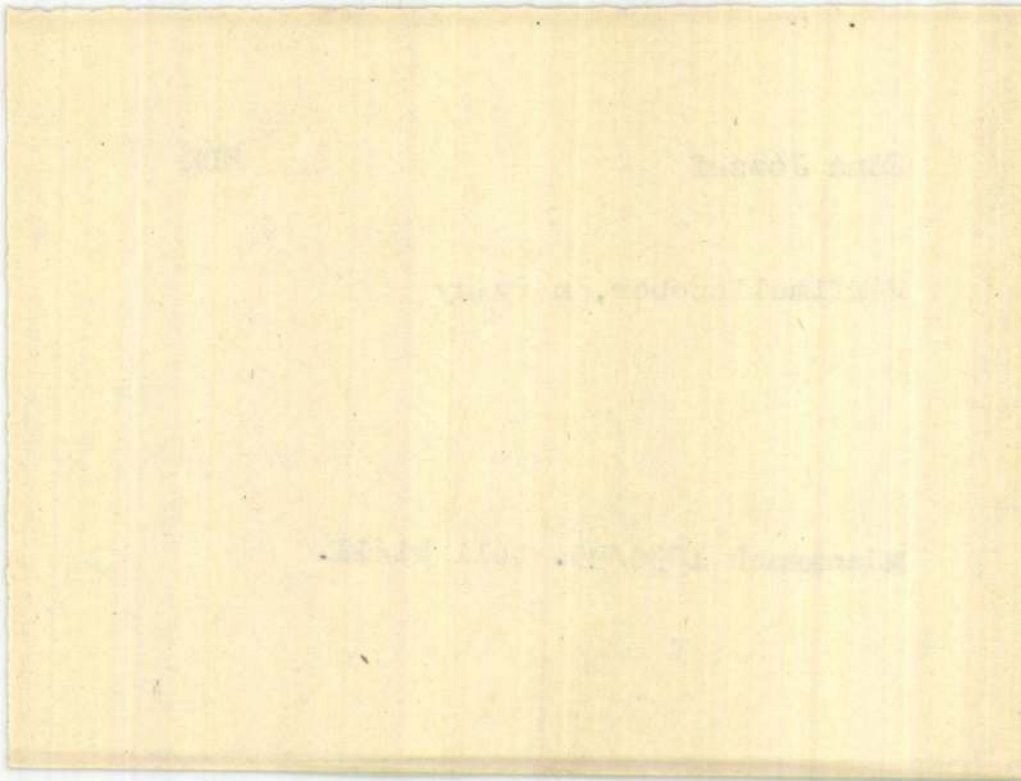
2. My boss will be here.

Róna József

MDK

Bánffy Dezső mellszobra, márvány

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

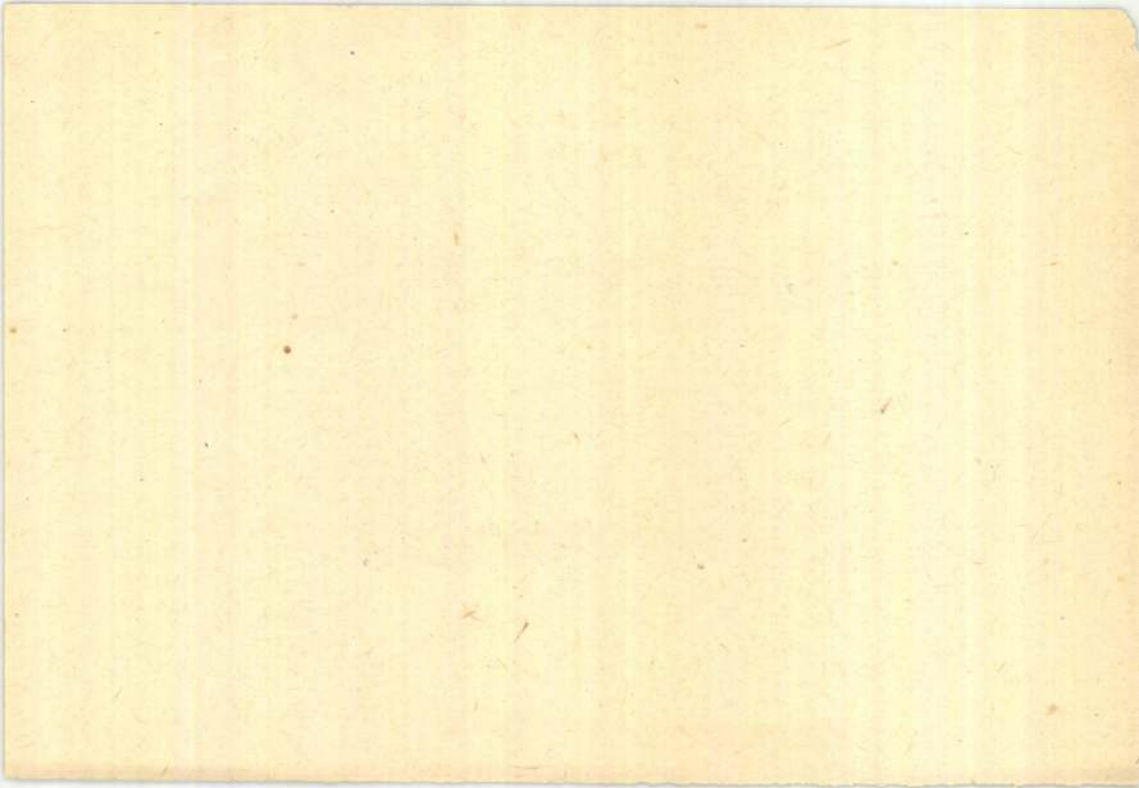

Róna József

MDK

Férfimellszobor, márvány

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Róna József

MDK

Női képmás, mellszobor

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

188

1888

1888
1888
1888

1888

1888

Róna József

Marosvásárhelyen a Székelyföldi Iparmúzeum
oromzatát egy szép alakcsoport ékesíti,
Róna József szoborműve.

Cikk: A székelyföldi iparmúzeum.

Vas. U^s. 1893. 40. évf. 28. sz. 469-470. lap

1880

1881

1882

1883

1884

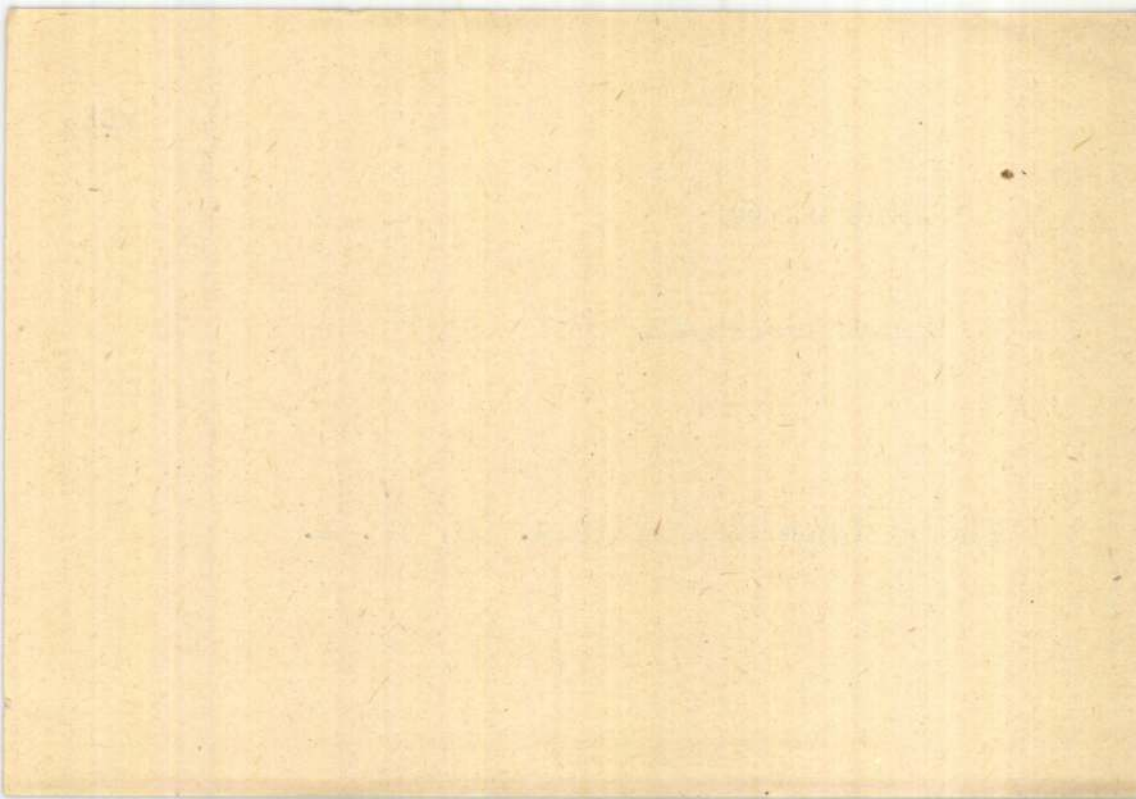
Róna József

Buda halála, gipsz

Toldy estéje, "

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

10 1.

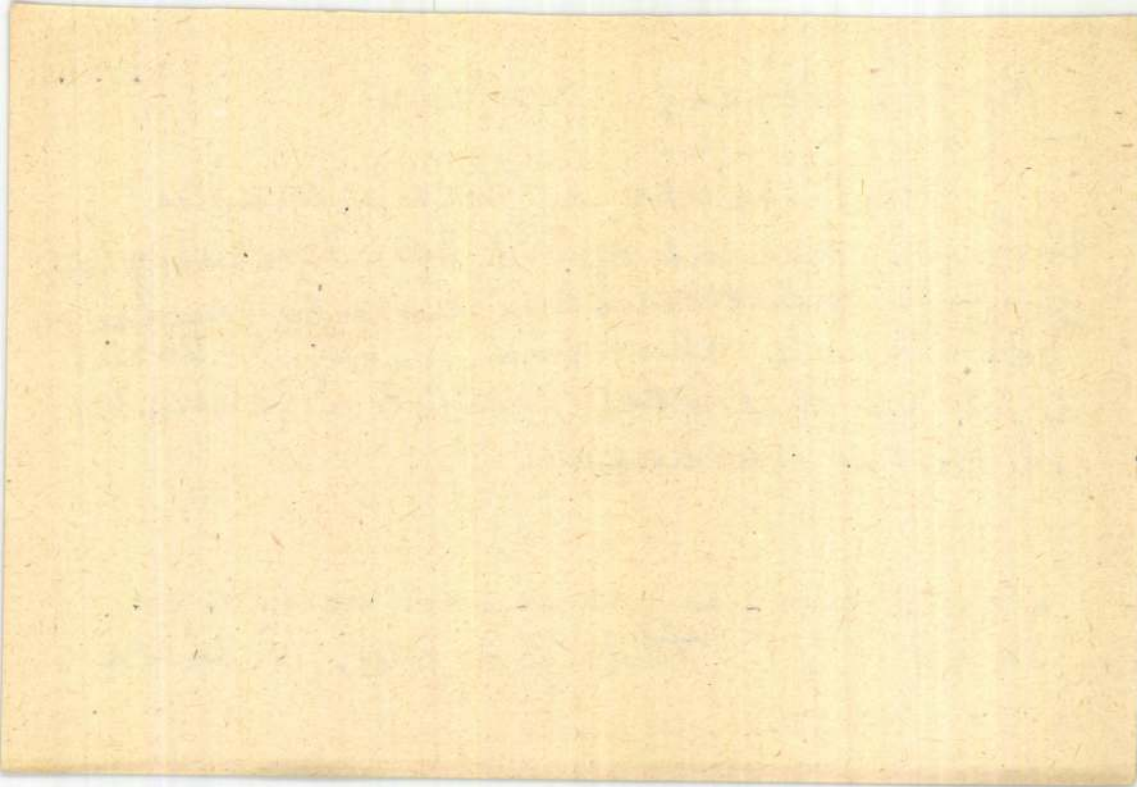

MDK

Róna József

márványszarkofág

Magyar Iparművészet 1924. 66, 67. 1.

Róma torony, robtár

M.D.K.

mintásta a Hauszmann
tervei szerint épült bp. Igartágyúsi
palota nádor utcai homlokzatán
két sarok-alakját, melyek körül
egyik az elítéltet, másik a felzárba-
dítottal felhíperi.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.

1897. 31. ^{köf.} old. 62. old. IV. tábla.

John J. ...

...

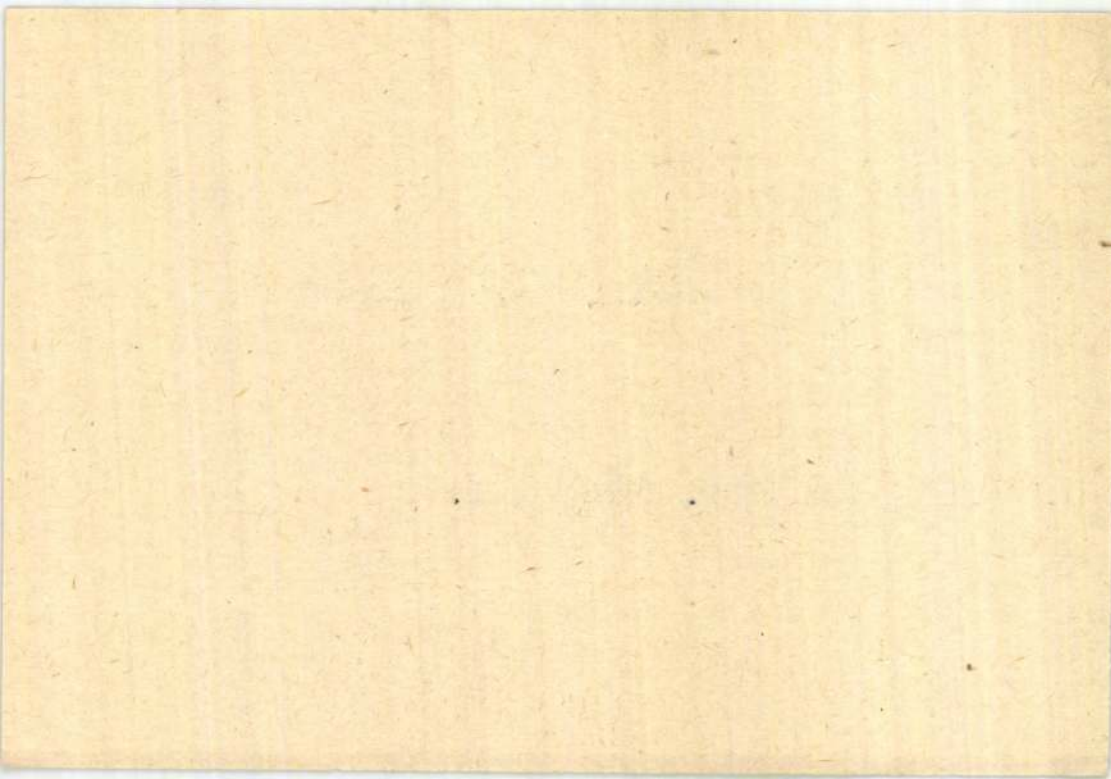
...

Róna József

MDK

Pieta, bronz

Műcsarnok 1935 III. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

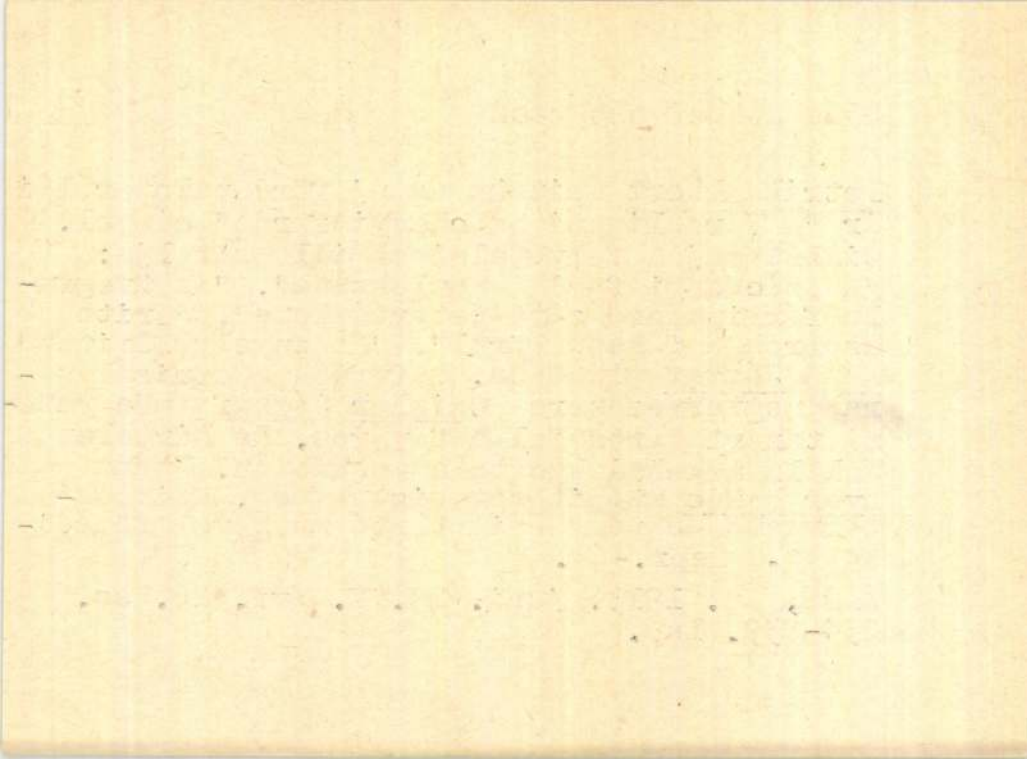

Róna József

MDK

Az érckigyó felállítására, viaszrelief

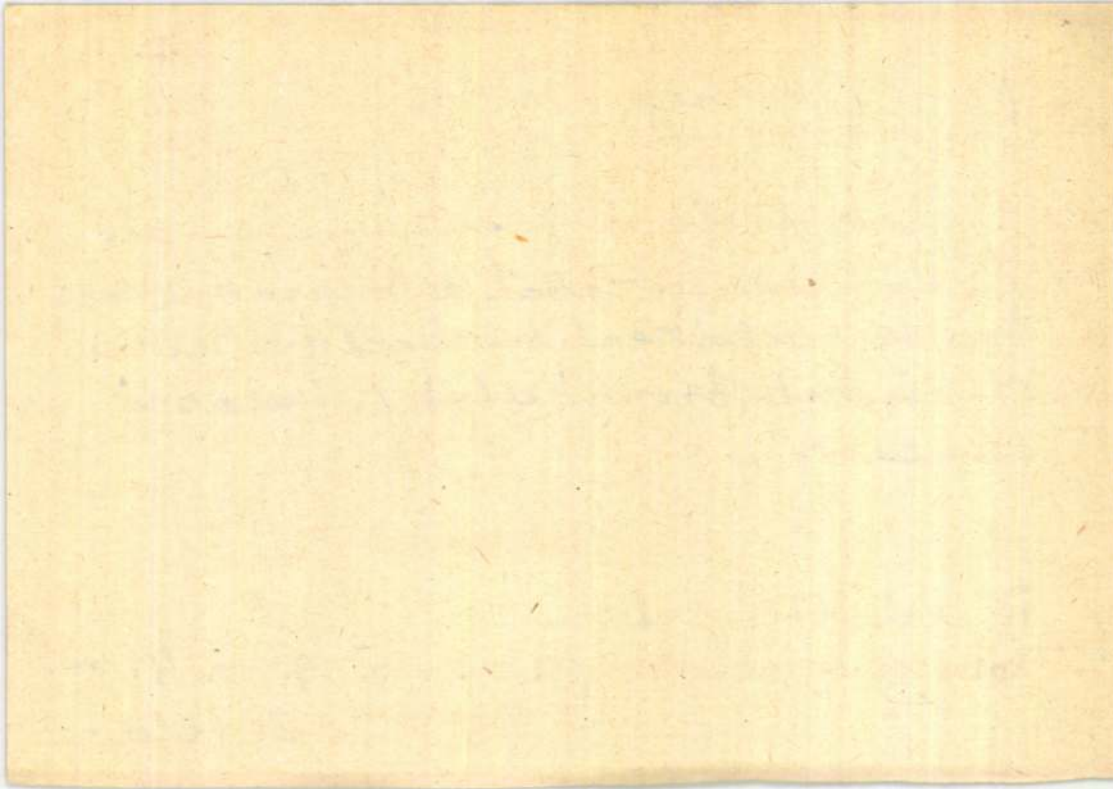
Műcsarnok 1885. őszi kiáll.

Róna József szobrász

Petrik Albert építész az új fürdőpalotáról ír "A Városligeti Széchenyi fürdő" címmel. Cikkét saját felvételeivel illusztrálja: "A Széchenyi fürdő homlokzata", "Az üvegfa-lu férfinapozó zárt tetőrészlete", "Triton szobrok a főkapu körül", "Az enyelgő Triton" Róna József alkotása. A fürdő modernizálásá-nak megtervezésére Czigler József műegyetemi tanárt kérte fel a főváros, de hirtelen halála megakadályozta a munkában. Utána Dvorák Ede műépítész-t bízták meg, aki meg-tervezte és négy évig tartó munkával fölépítette. Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1913. júni. 29. V. évf. 26. sz.
834-839. lap.

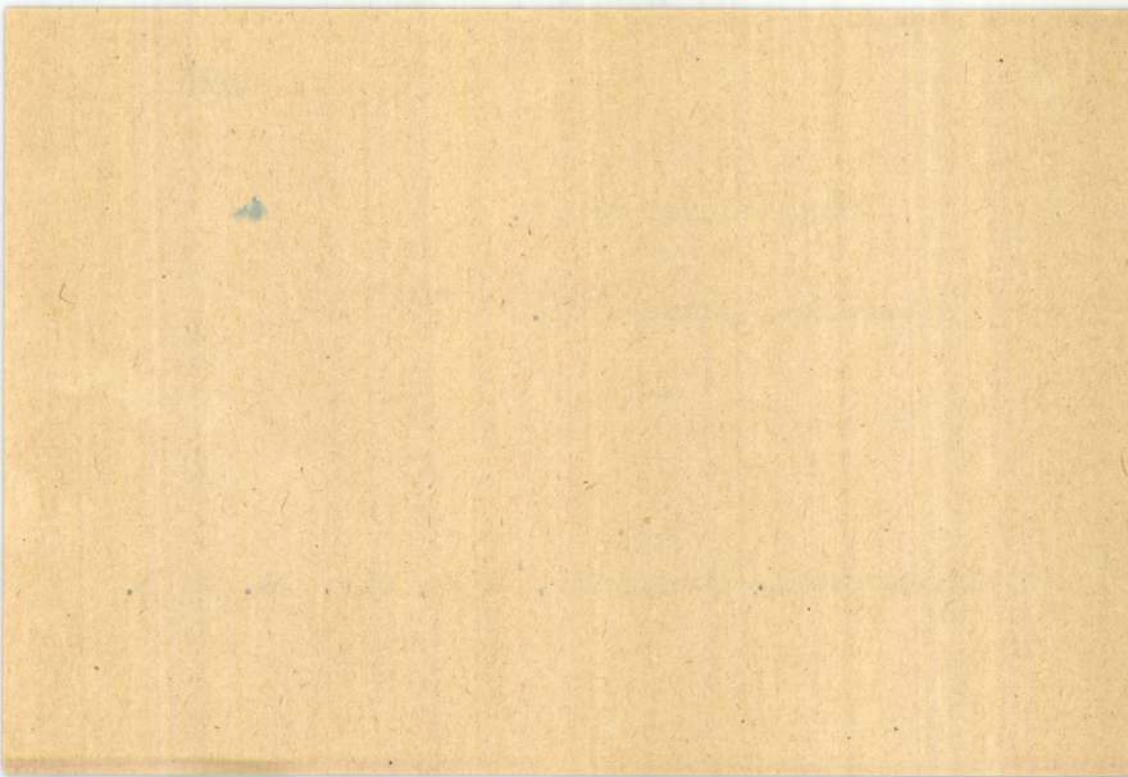
Róna József, mozaik

készítette a Széchenyi fürdő
 kupolacsarnokában, a bejáratnál szem-
 ben, egy mozaikkal berakott félköríves
 elhelyezett bronzkeret ("Halászó
 keret")

Petrík Albert:

Építőipar - Építőművészet. Bp. 1915. 39. évf. 4. sz.

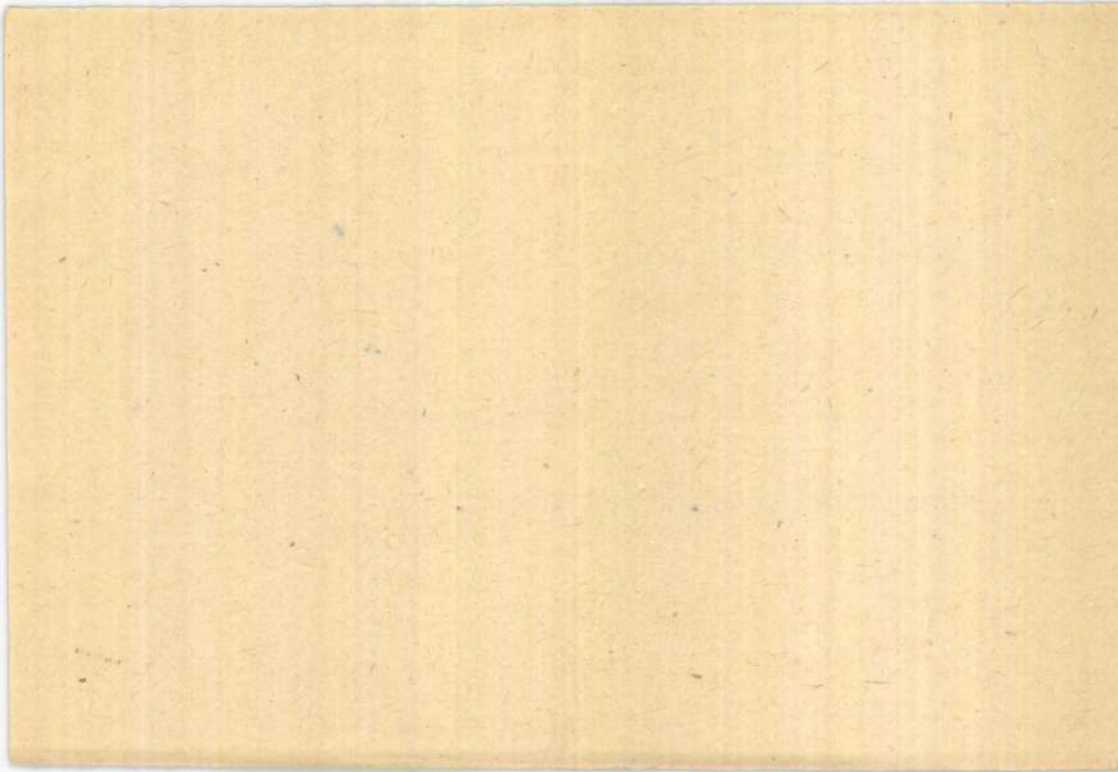
20. old.

Róna József szobr.

Zenelecke, genre szob.

Mütermekből. Műcsarnok, 1898, okt. 20. 96 l.

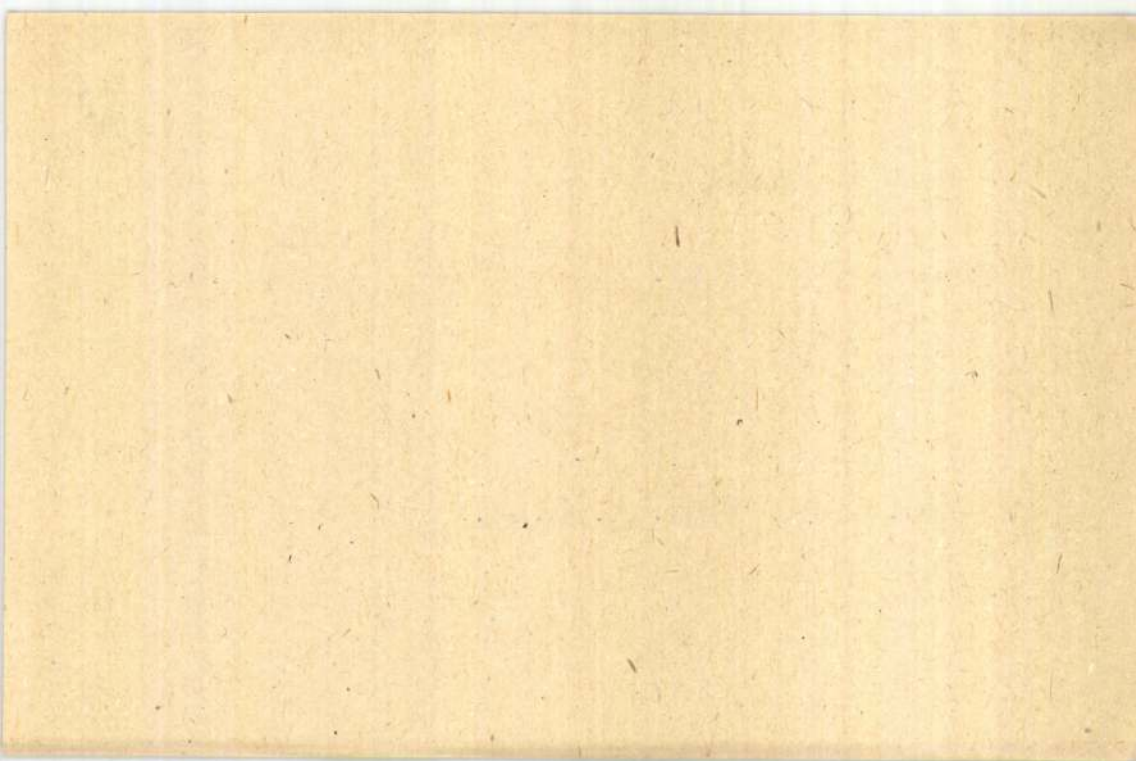

Róna József

MDK

Szilén, gipsz

Műcsarnok 1885. Őszi kiáll.

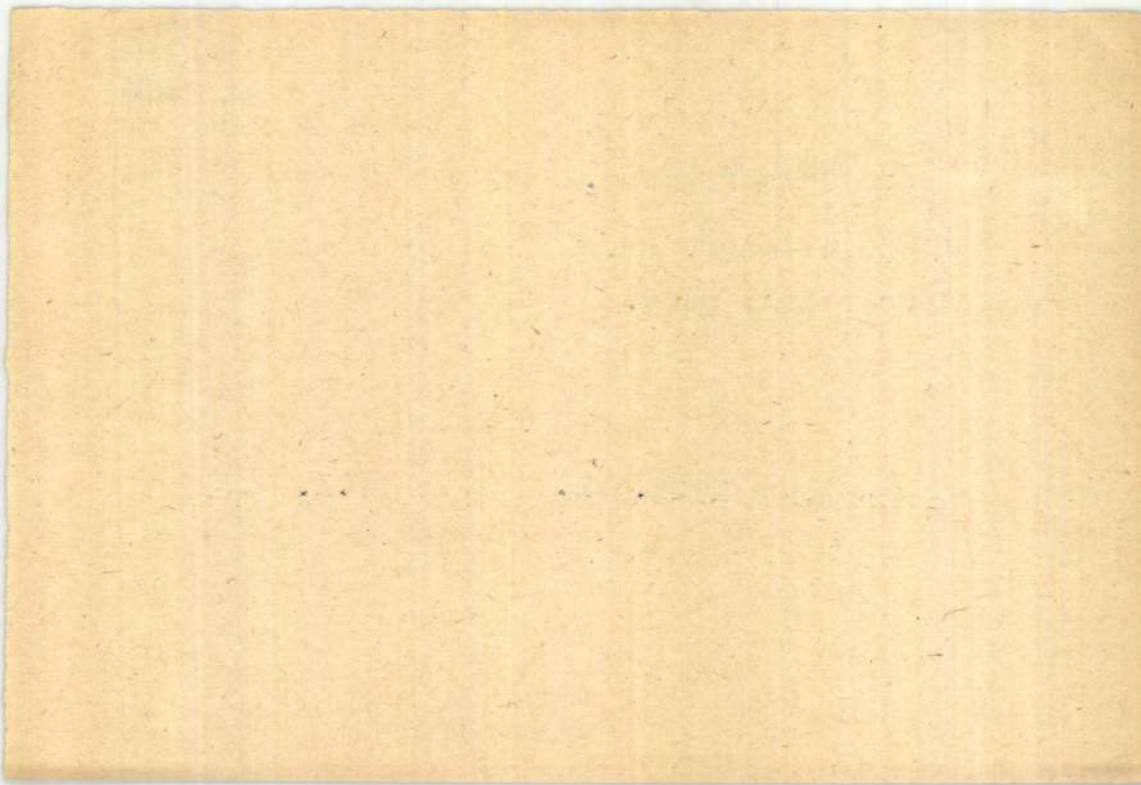

MDK

Róna József

Faun és Nimfa, br.

Arv. Közl. 1939. 4.rk.sz.

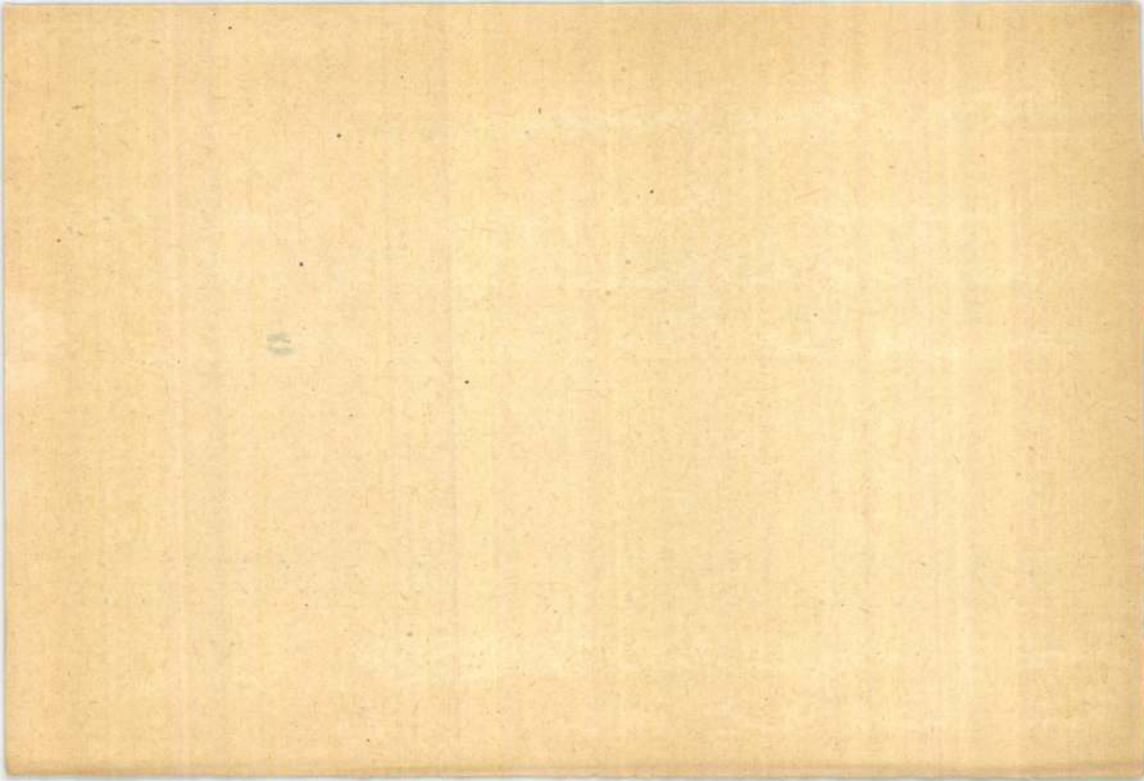
Róna József szobr.

Fileno e Amore, br.

Adamo e Eva, márv.

Mostra Roma 1928. VI.

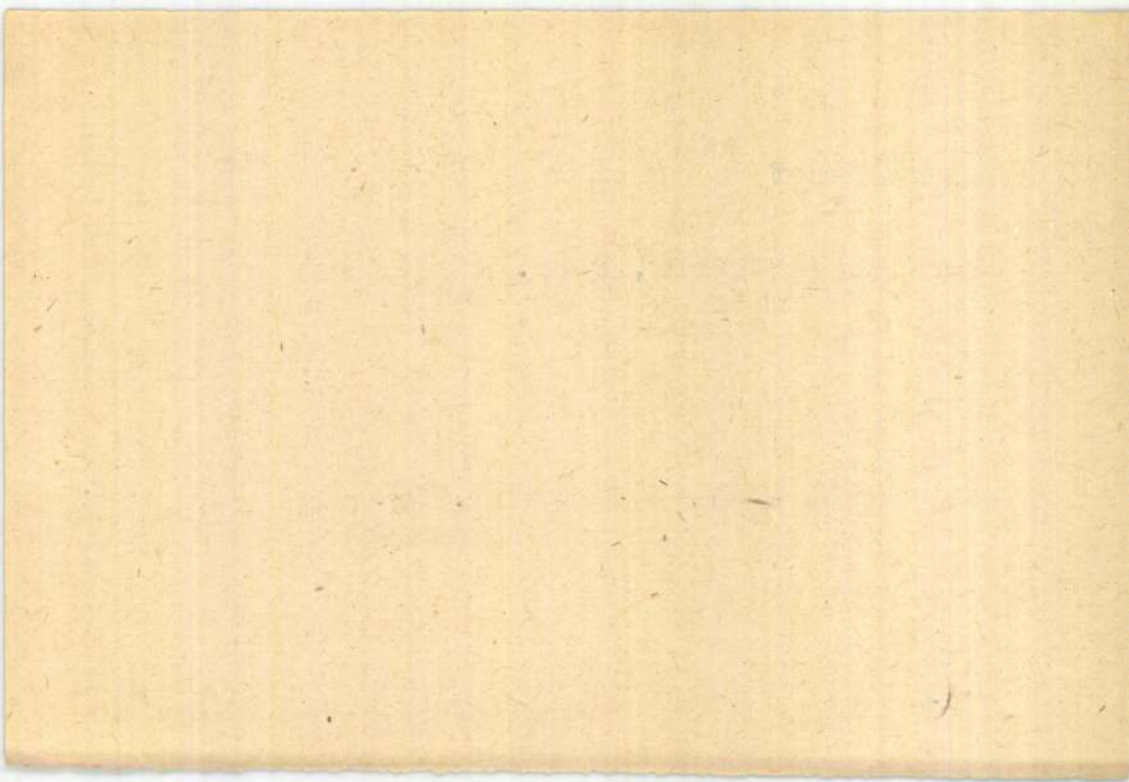
57.1.

Róna József, szobrász.

Szilén és Amor-kut.	Bronz.
Herkules és Omphale.	"
Nyulat leső faun.	"

Ip. Műcs. - OMKT. Nemz. Képzőműv. kiáll. / Rend. M. Kir. Vall. -
és Közsékt. Min. / 1933 ápr. 19. - máj. 25. Kép. tá. 41.1.

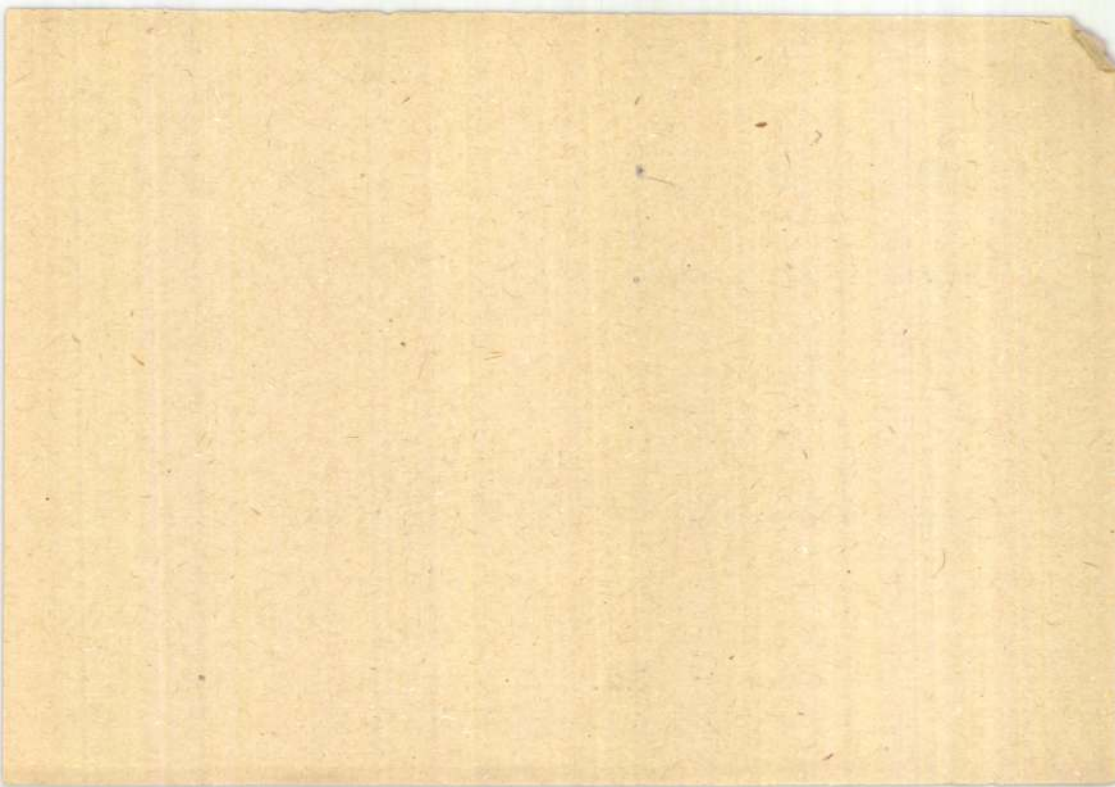

Róna József

MDK

Pyramus és Thisbe, repr.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

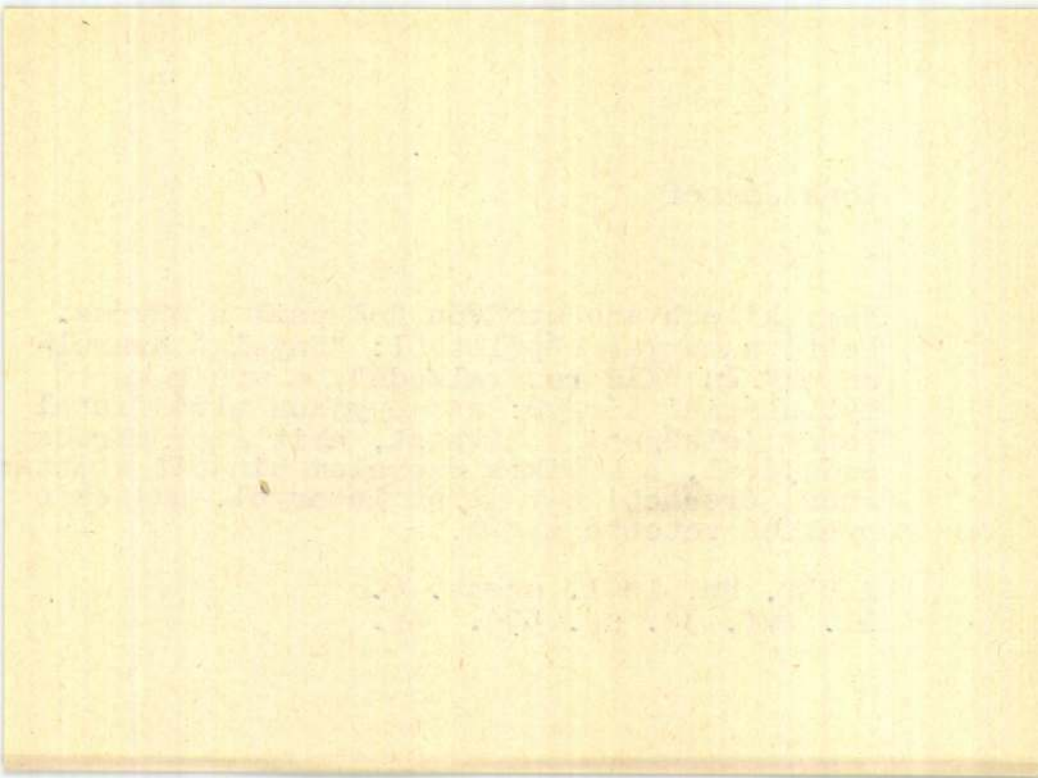

Róna József

MDK

Pyramos és Thisbe. szobor

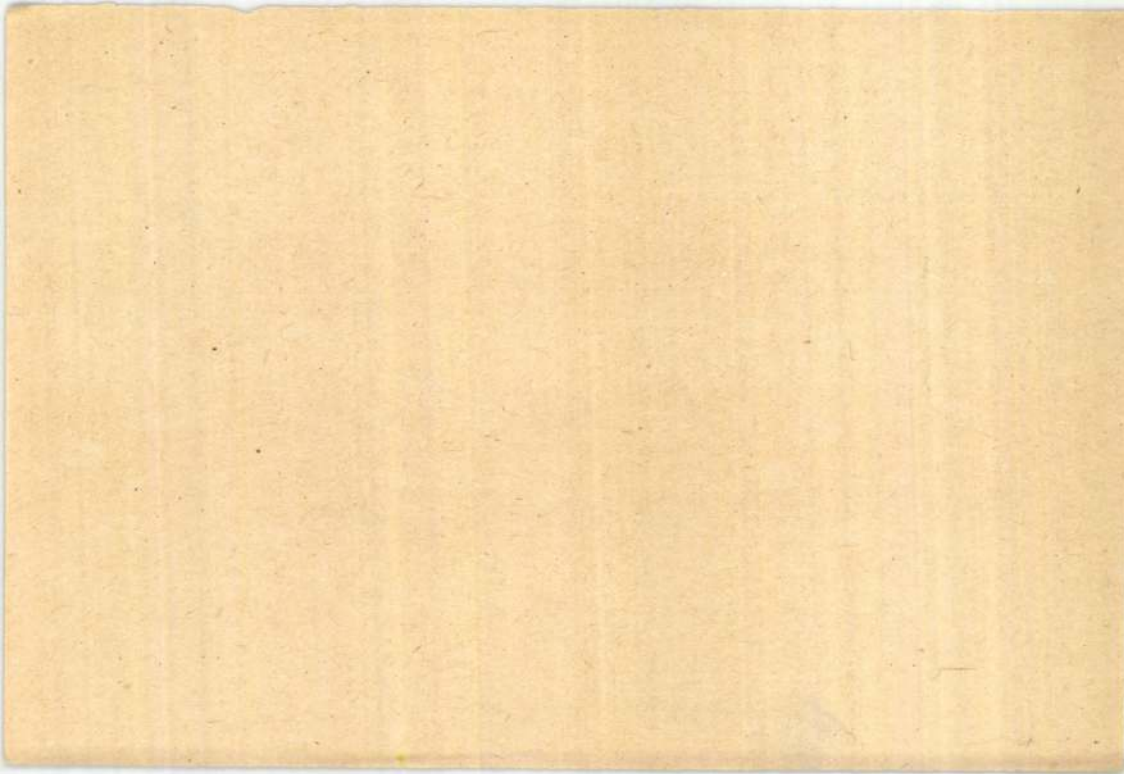
Műcsarnok 1883. Őszi kiáll. II.

Róna József

Négy kisebb szoborművön dolgozik a művész. Kettő a magyar népeletből: "Enyelgő szerelmesek" és "Kis rosszalkodó", a másik kettő mythológiai tárgyú: az egyik alvó fiatal leány jelképezi a tavaszt, akit Amor ébreszt csókjával, a másik: a szerelem kinjait szintén Amor érezteti egy ilyen leánnyal, akinek a nyakába vetette magát.

A HÉT, Bp. 1891. szept. 6.
II. évf. 36. sz. 584. lap.

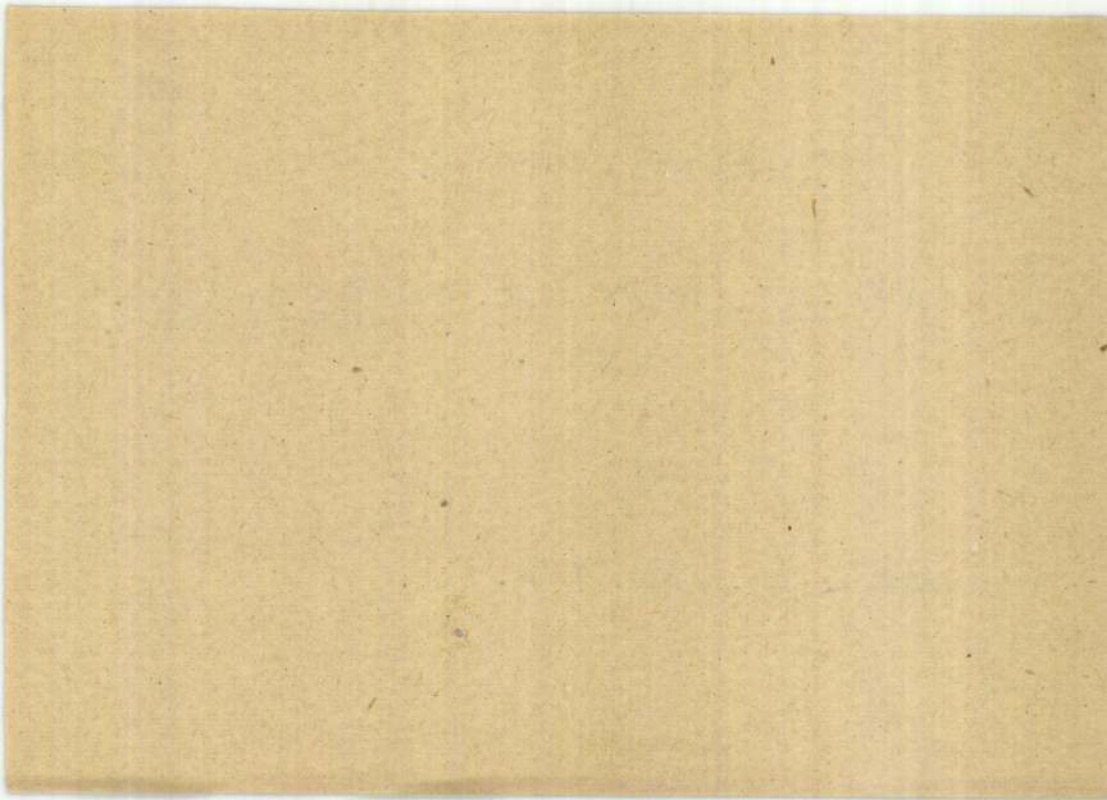

Róna József

NDK

Sappho, bronz

Miles rök 1936. máj.-jun. Jub. kiáll.

Róna József, szobrászm.

Sappho.

Teljes alak. Hátsófal. Talapzat.
Tulhangsúlyozva.

Repr.

KMTárs. jub. kiáll. 1936.

1880 G. 1111

1882 G. 1111

Róna József

MDK

Sappho, repr.

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

Bons Jours

Chère, bonne

Documentaire sur la guerre mondiale

Róna József

MDK

Csikós, bronz

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

1927

...

...

...

... - 1927

Róna József

MDK

Megy a juhász a számaron, br.

Egy kérdés, br.

A kis türeklmetlen, br.

M.táj- és éleképkiáll. 19-20.sz. Mücs.
1927. jan.

1892

1892

1892

1892

Róna József

Anya gyermekével, bronz

Arverési Kűal. 1940. okt. 4.rk. 95.auk.

Force of Effort

Force of Effort is a measure of the
total amount of work done in a given
direction. It is the product of the
force and the distance through which
it acts.

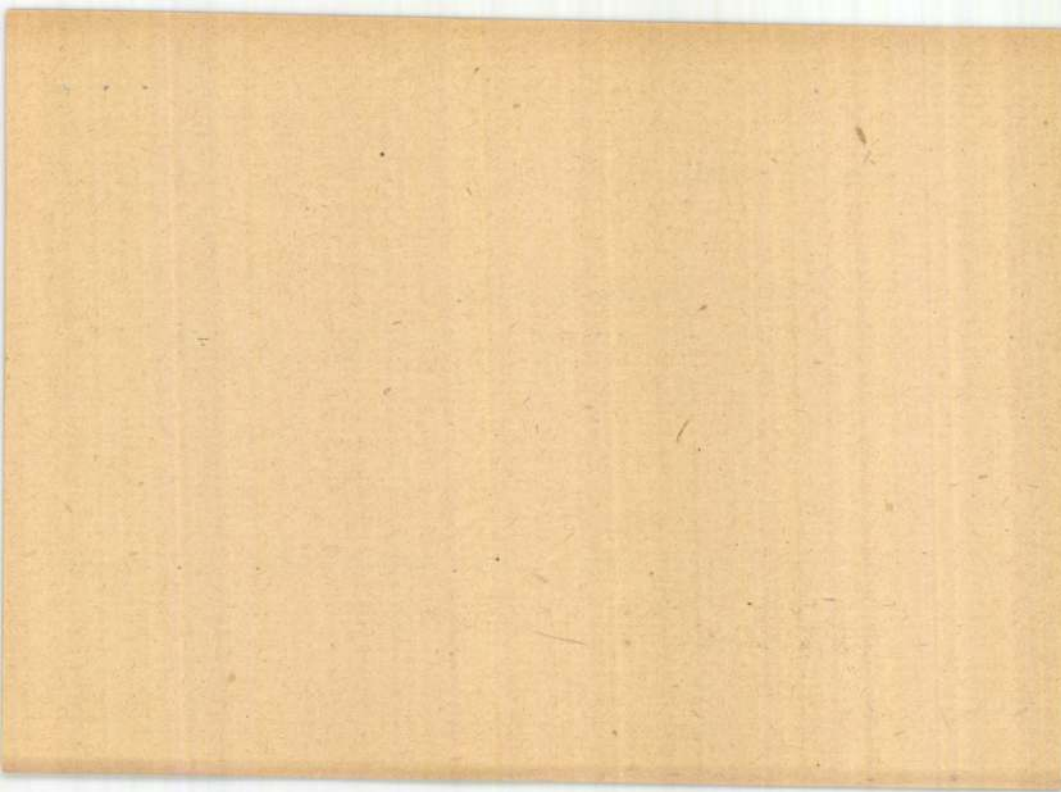
(continued)

Force of Effort = Force x Distance

Rona Yonuf.

"Yuznana katja" e. robrónak meppé-
telésél fogvaka határonxi a fővái kép-
könyvéseli bizottságának robrati ülésén,
(mellette.)

Magyarország, 1927. dec. 14

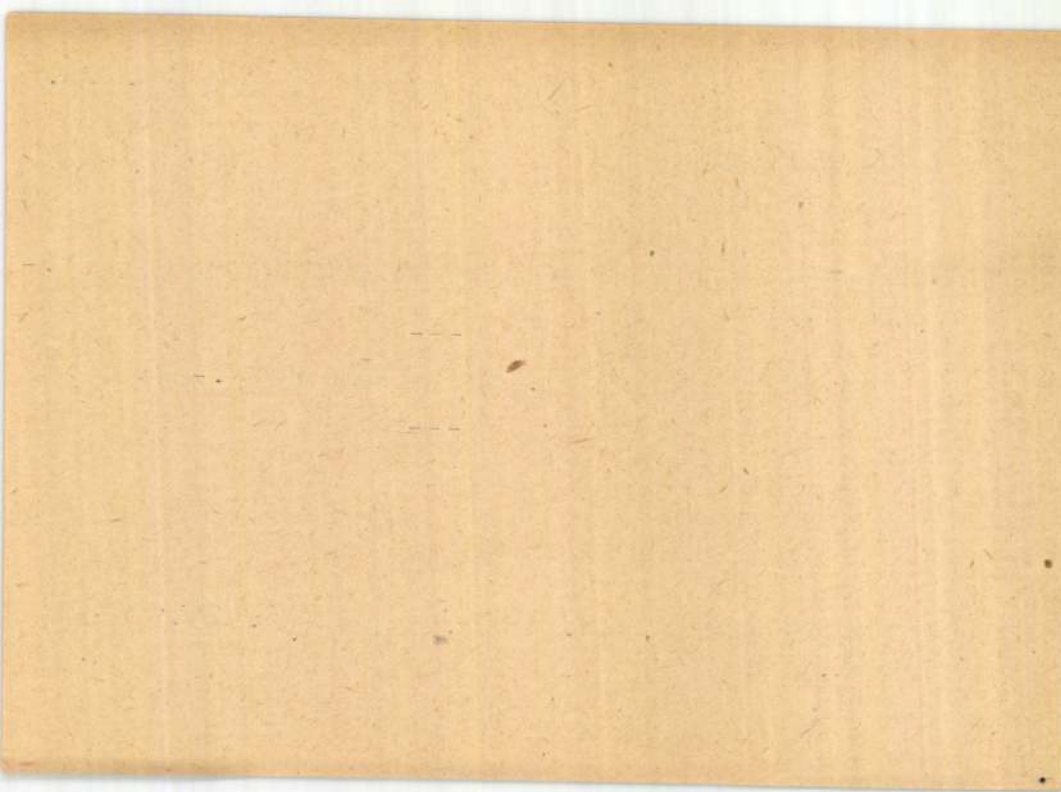

Róna József

"A Klapka szobor" Repr.

"A kis türelmetlen" c. művének repr.-jét
hozza a lap a millenniumi műtárlatról.

Magyar Salon, Bp. 1896. május hó. 25. kötet.
287-290. lap

Róna József

"báró Bánffy Dezső" szoborportréjának repr.-
ját hozza a lap.

"Vendégszeretet" c. szobrának repr.-ja.

Magyar Salon, Bp. 1896. május hó. 25. kötet
241. lap
257. "

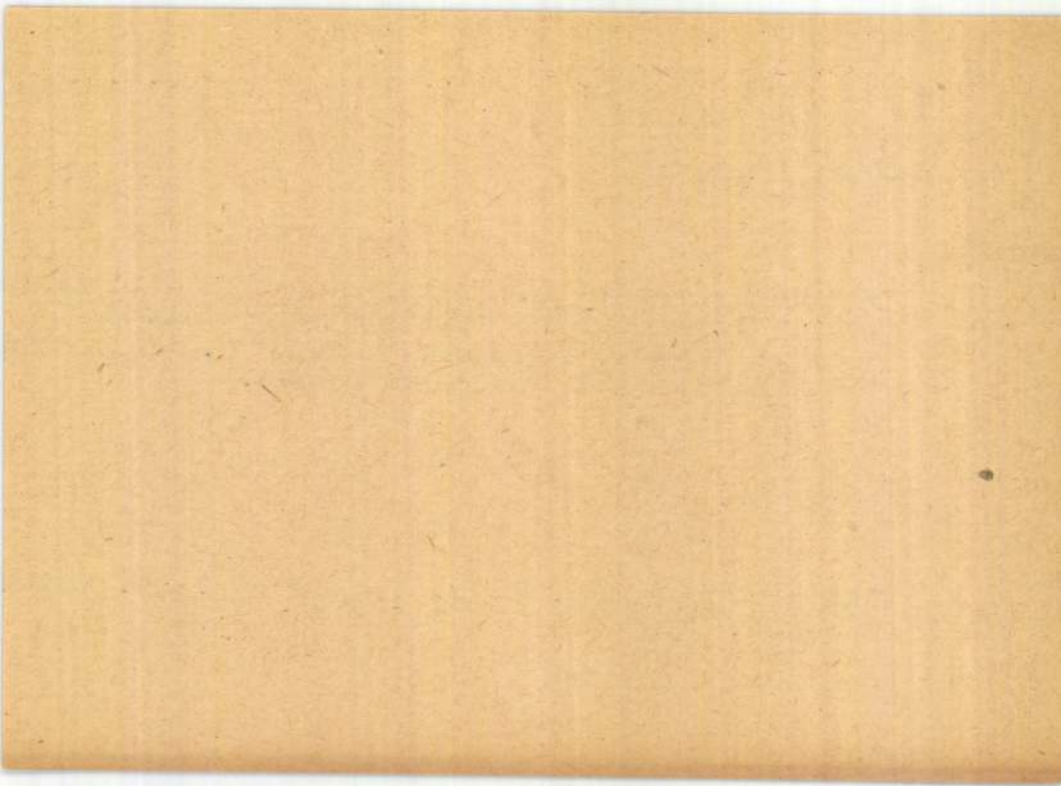
MUVESZETTORTENETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT

Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Róna József

Az "Utolsó szenvedély" c. szoborművének repr.-
ját bemutatja a lap.

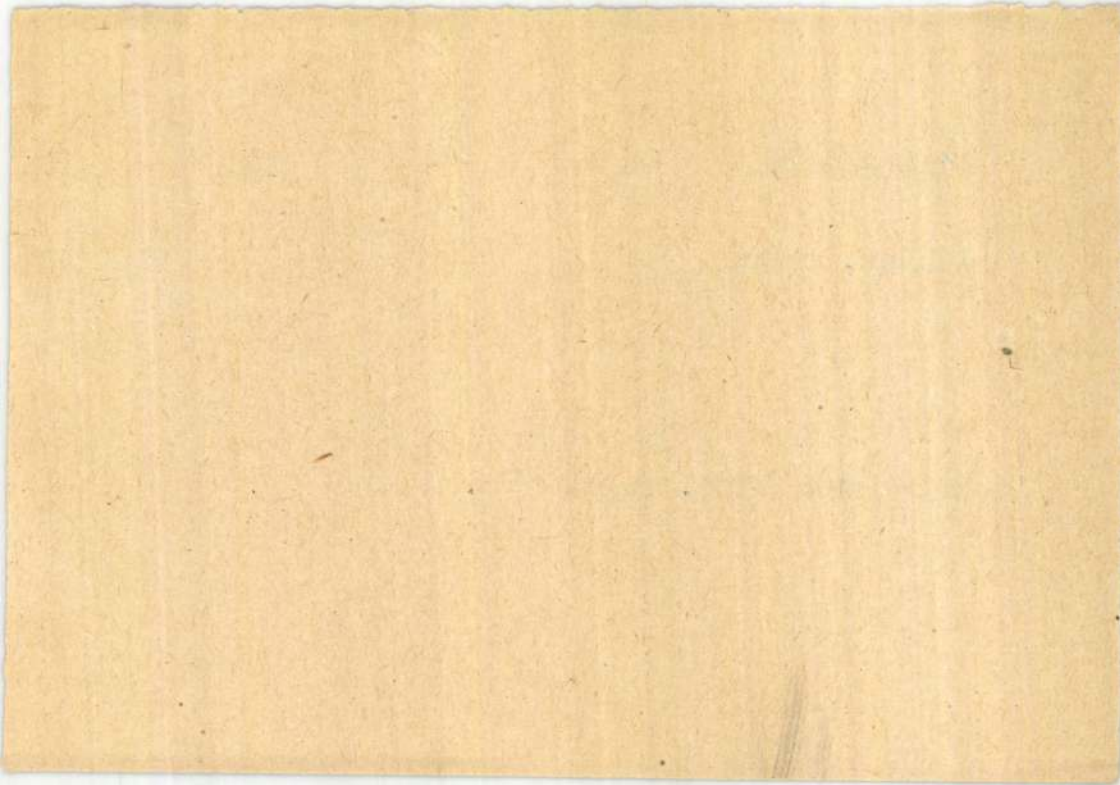
Képes Családi Lapok, Bp. 1896. dec. 27.
18. évf. 52. sz. 82o. lap

Róna József

"Vendégszeretet" c. szoborcsoportja az egész tárlat legbecsesebb darabja", -írja Hevesi Sándor: "Képek, szobrok, rajzok" c. -az ezred évi kiállitásról szóló- cikkében.

Magyar Salon, Bp. 1896. június hó . 25. kötet
546-568. lap

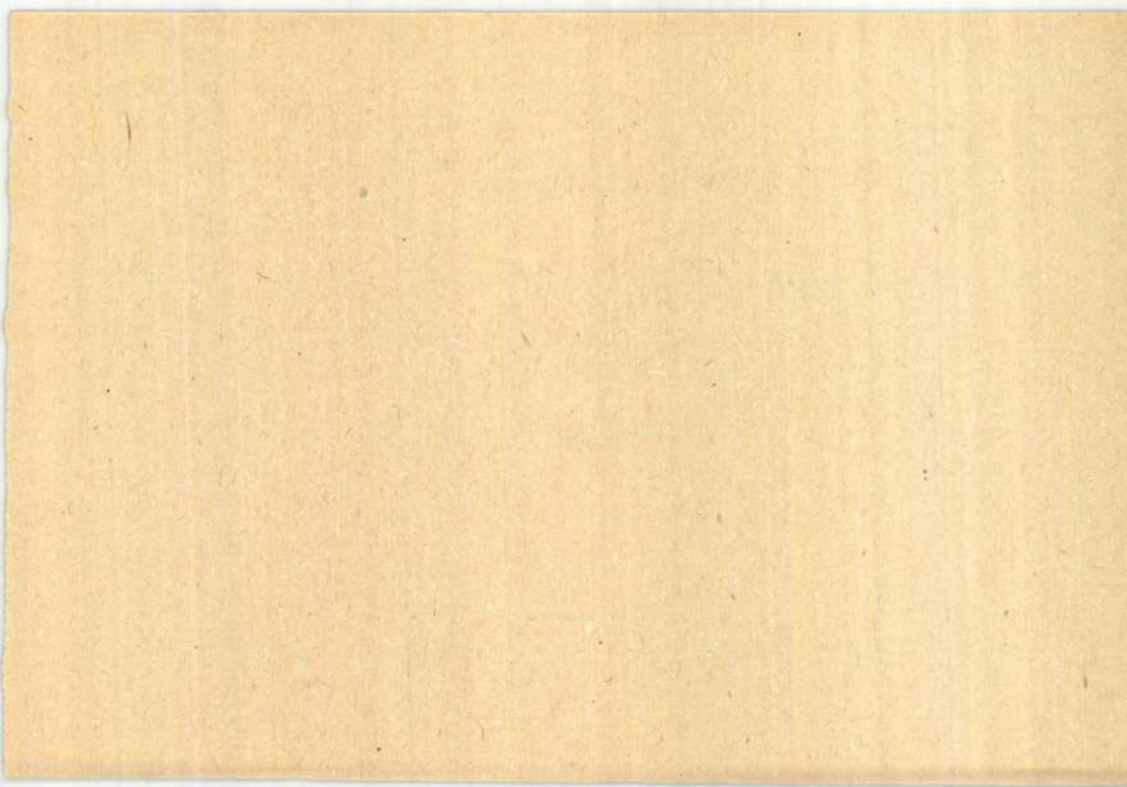

Róna József

MDK

Juhász, bronz

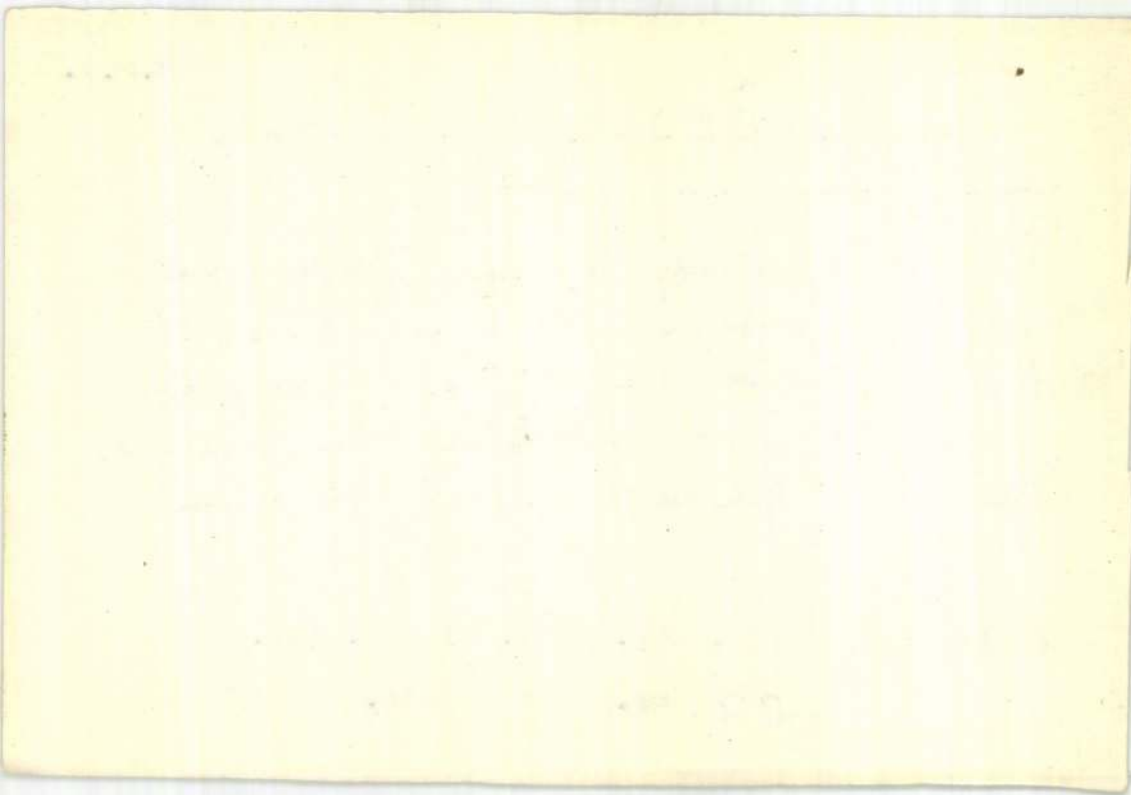
Műcsarnok 1924. febr-márc.

Róna József szobrászművész

Faludi Gábor szobrának fénykép-repr.-jét hozza a lap abból az alkalmából, hogy a Vígyszínház megnyitásának huszonötödik évfordulóját ünnepelték, s egyben Faludi Gábor 25 éves színházigazgatói jubileumát is a Vígyszínháznál. A szobrot a Vígyszínház előcsarnokában helyezték el.

Faludi Gábor szobra. c. közl.
Színházi Élet. Bp. 1921. május 29.-juni. 4.
X. évf. 22. sz. 28. lap.

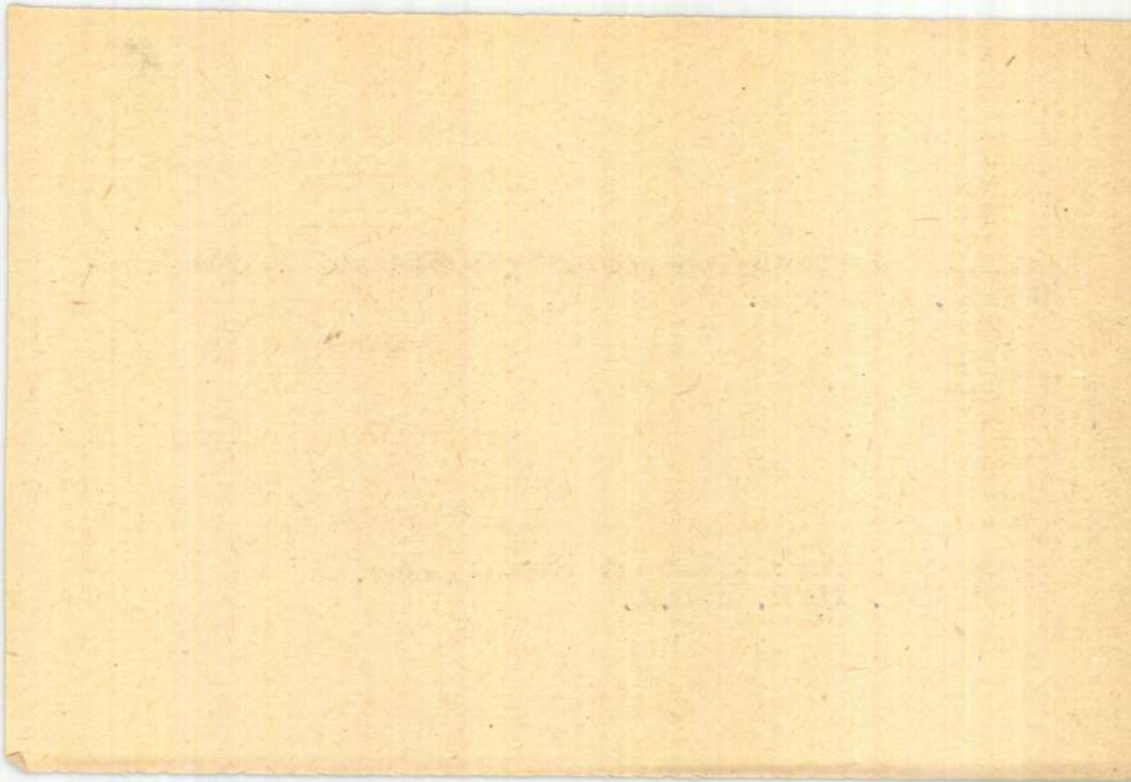

Róma Főcsf. szabvány

hét nagyméretű domborműve örökíti meg Corvin Mátyás emlékére a napokban felavatott Corvin filiariumban, amelyet Bauer Emil tervezett.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1922. XLIII. évf.

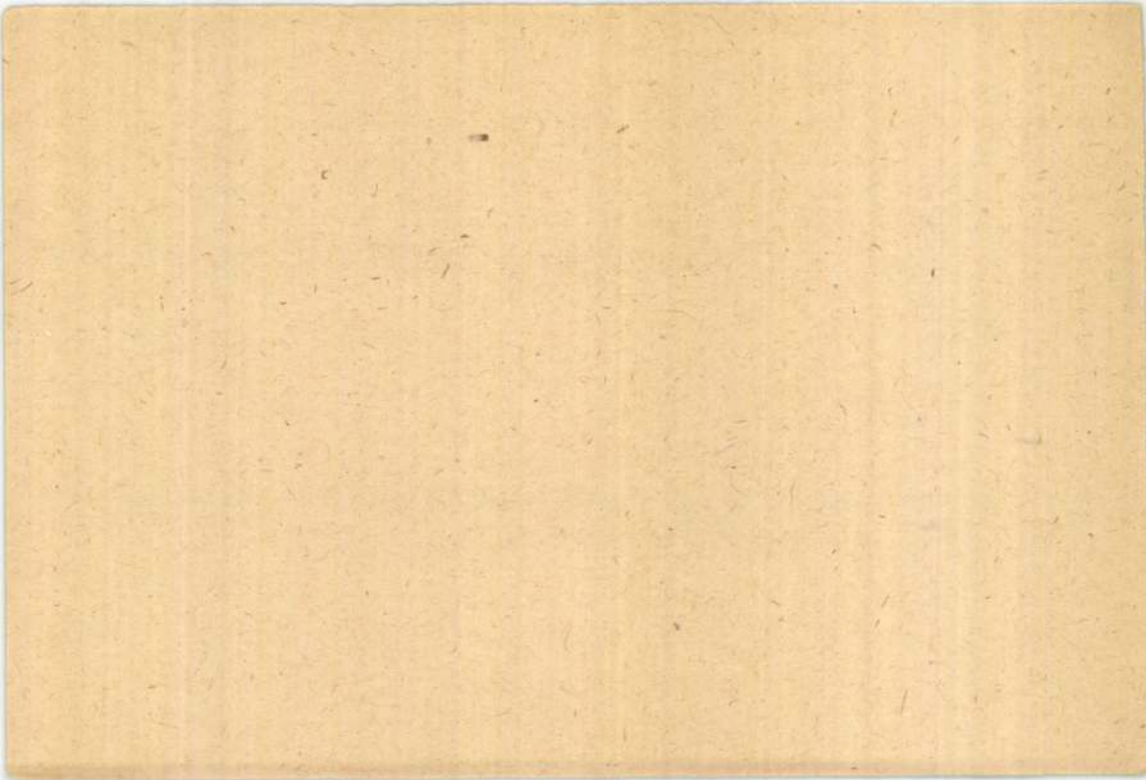
nov. 22. sz. 3. old.

Róna József, szobrász

alkotása a disztelen rombolások áldozata: a Kossuth-
szobor, Rozsnyón.

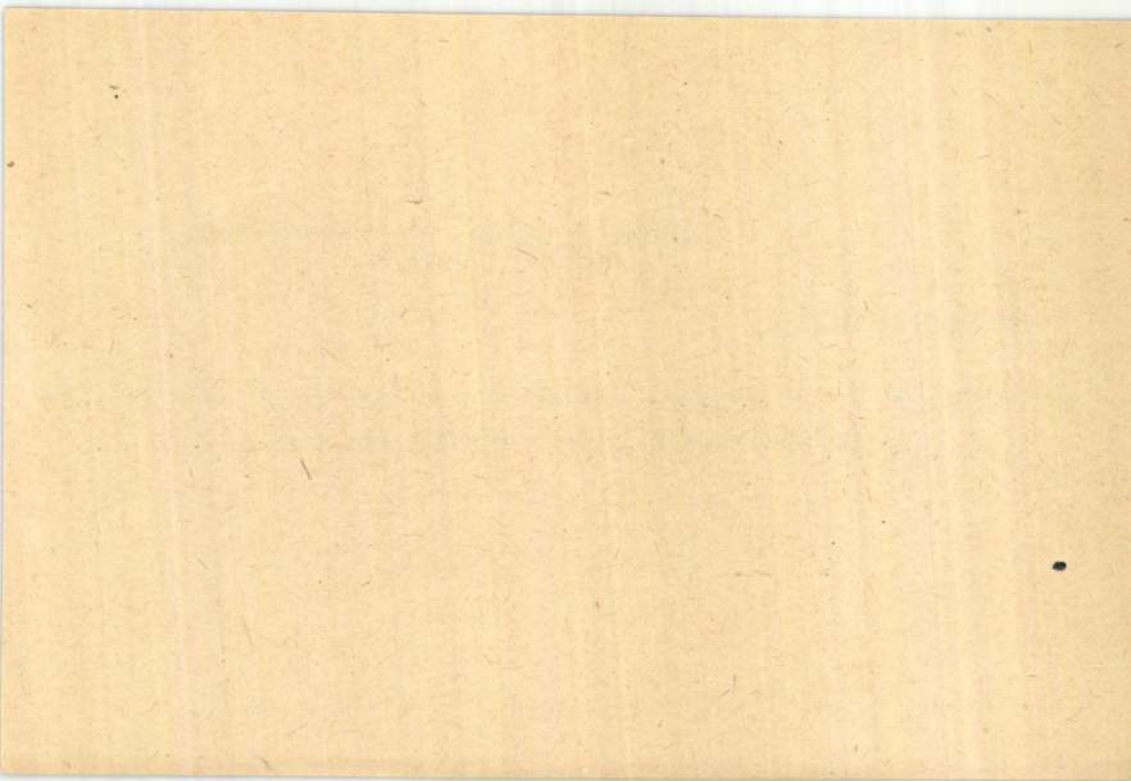
Lukács György: Trianoni vandalizmus.
Évk. KMT. 1928. 1-6.1.

Róna József, szobrász

egy-középkori lovag nek a XIX. sz. francia szellemében való ábrázolása, Kálman herceg nek gödöllői sikerült lovasszobra, még debreceni reformátó alakja.

Ybl Ervin: "Gróf Klebelsberg Kunó" Emlékiáll. a műcs.-
ban 1933. - MIP.1933 44.1.

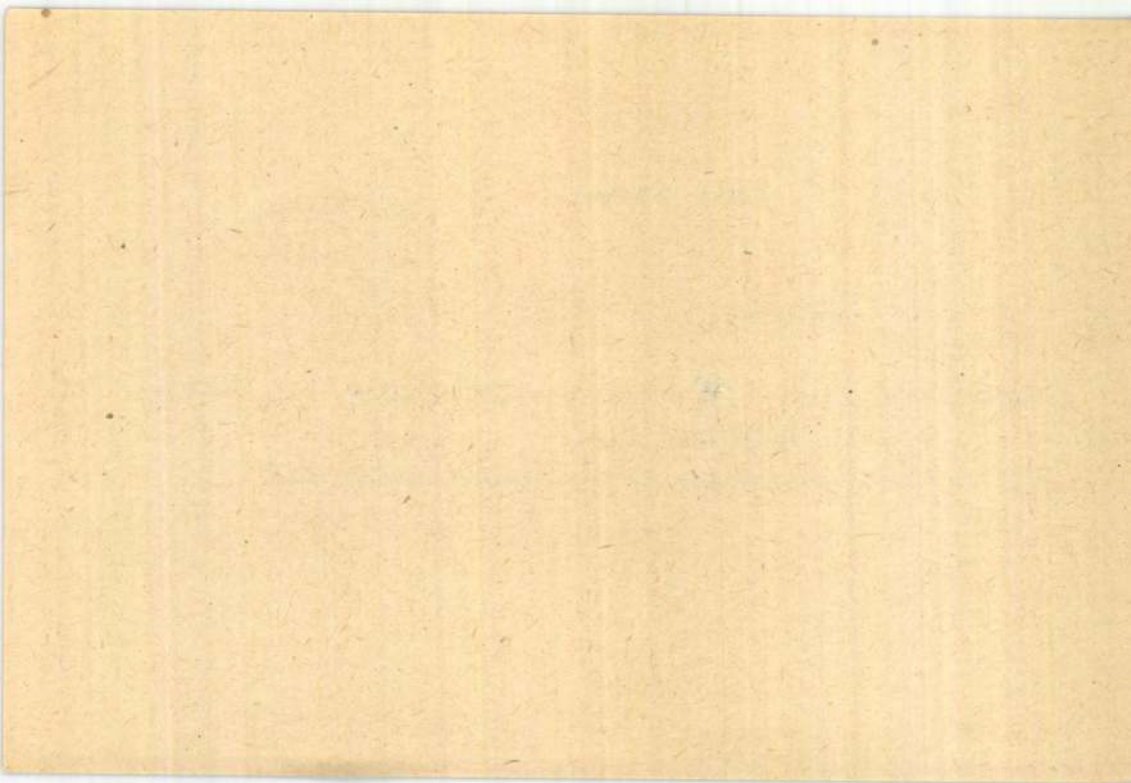
NDK

Róna József

szobrász

Teleky Mihály

Zamborszky I: A magyar Országház. Bp. 1937, 129-132 l.
/az épület külsőjén elhelyezett szobrok/

Róna József

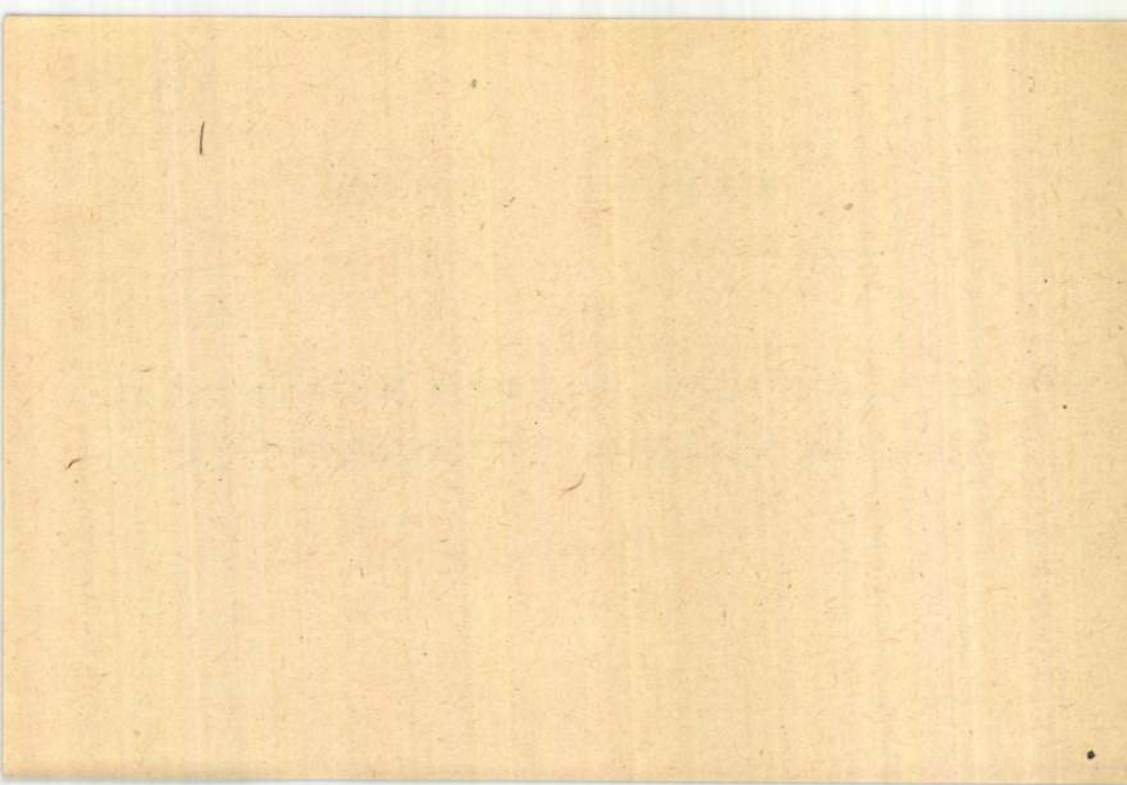
szobrász

I. Mátyás

Kambarsky Lina: A Magyar Országban. Bp. 1937.

129-132 l.

/es épület külsején elhelyezett szobrok/

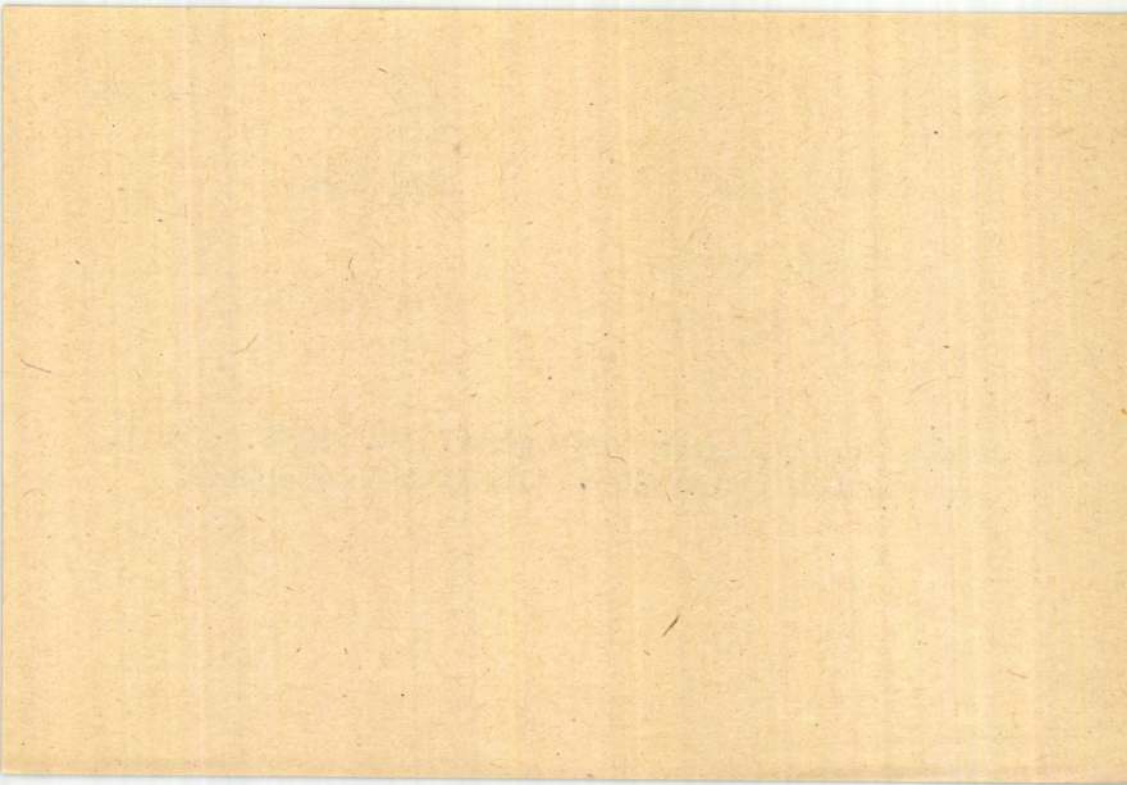

Róna József szobrász

Szt. László

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp. 1937. 131 l.

/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

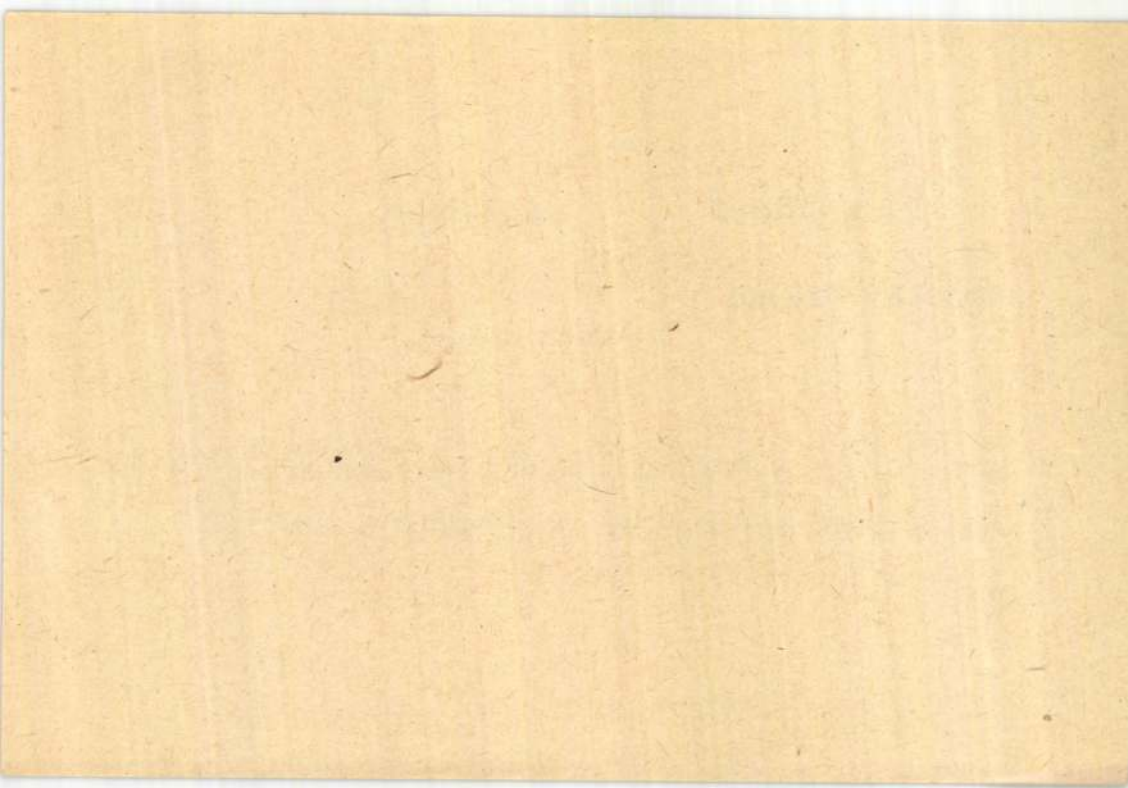

Róna József

szobrász

I. Rákóczy György

Zámborszky I: A magyar Országház. Bp. 1937. 131 l.
/az épület belsejében elhelyezett szobrok/

Róna József

szobrász

Bocskay István

Zámborsky I: A magyar Országház. Bp. 1937, 131 l.

/az épület belsőjében elhelyezett szobrok/

1875

Home Letters

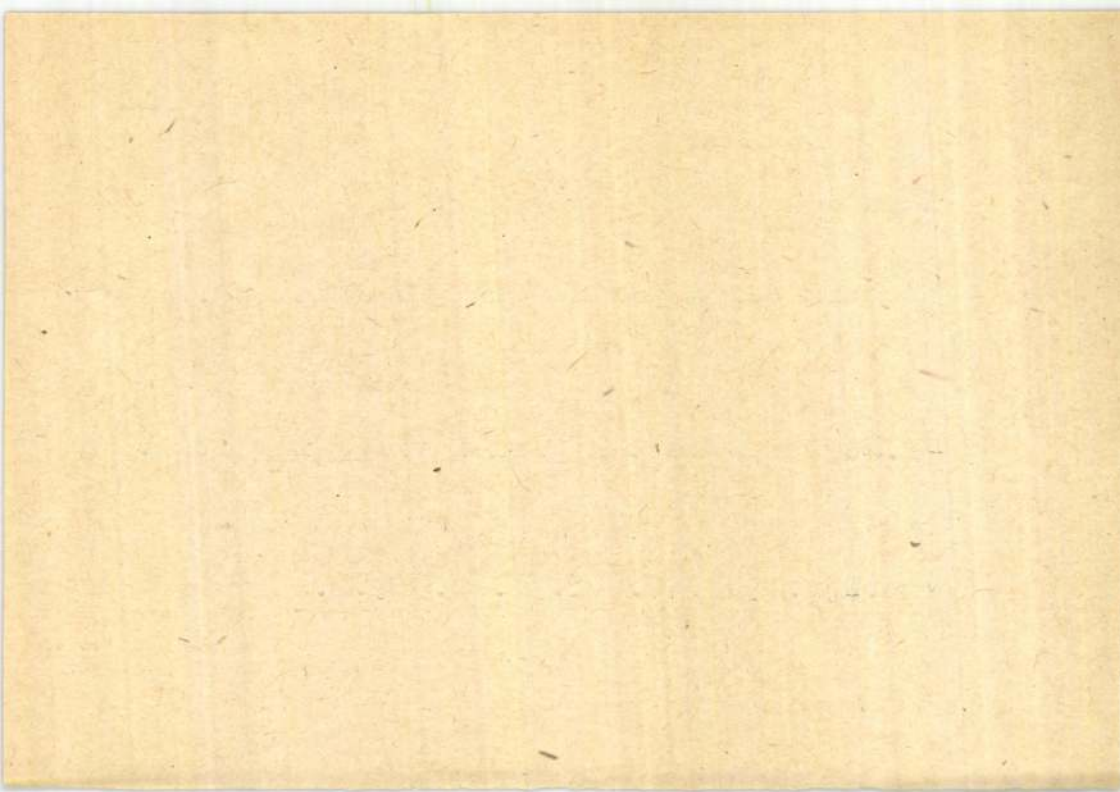
Received of the Secretary of the
Board of Directors

of the
Company

Rona István.

Szobrászművész Kossuth Lajosról mintázott
szobra Rozsnyón van.

Városok Lapja 1939.XXXIV.évf. 7.szám. 144.oldal
vitéz Alt János:Rozsnyó.

Róna József

Szoborművei a parisi világkiállitason.

Dr. Kovács Dénes: A parisi világkiállítás.

Vas. Újs. 1900. 47. évf. 36. sz. 589. l.

100

John J. ...

AMERICAN ...

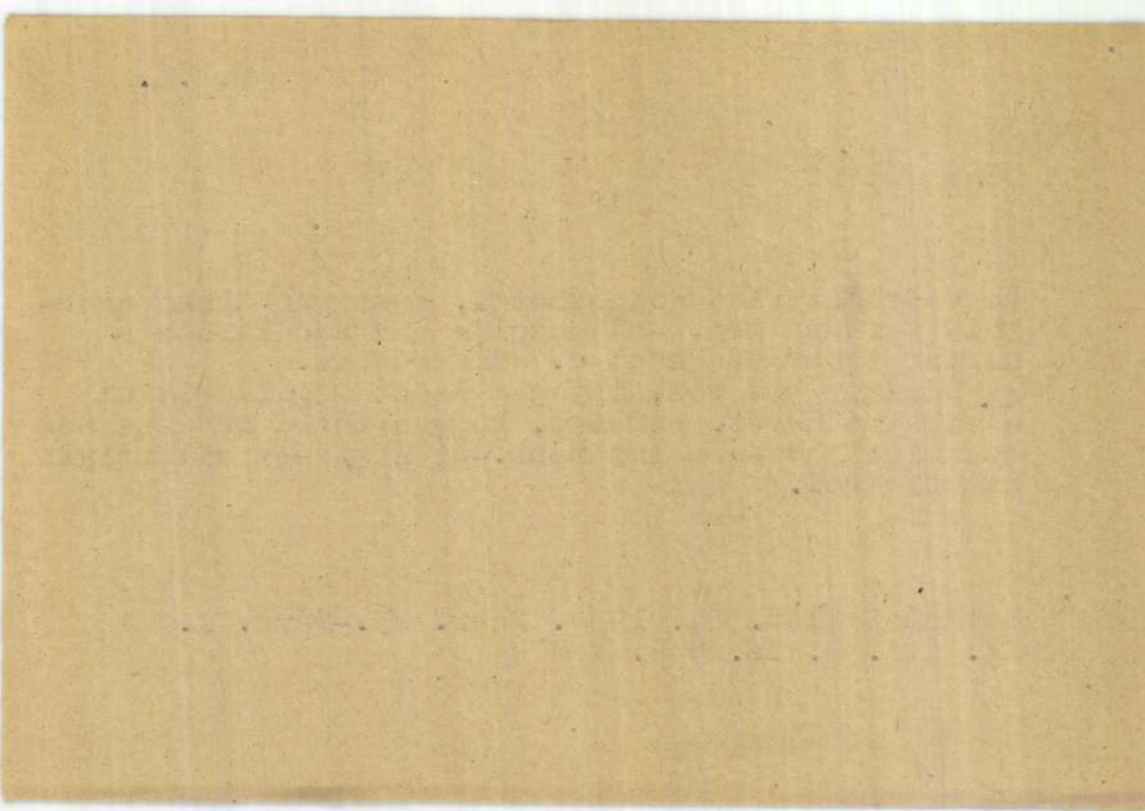
... ..

MDK

Róna József

Anakreon, repr.

Műcsarnok 1904. tav. kiáll. kat.

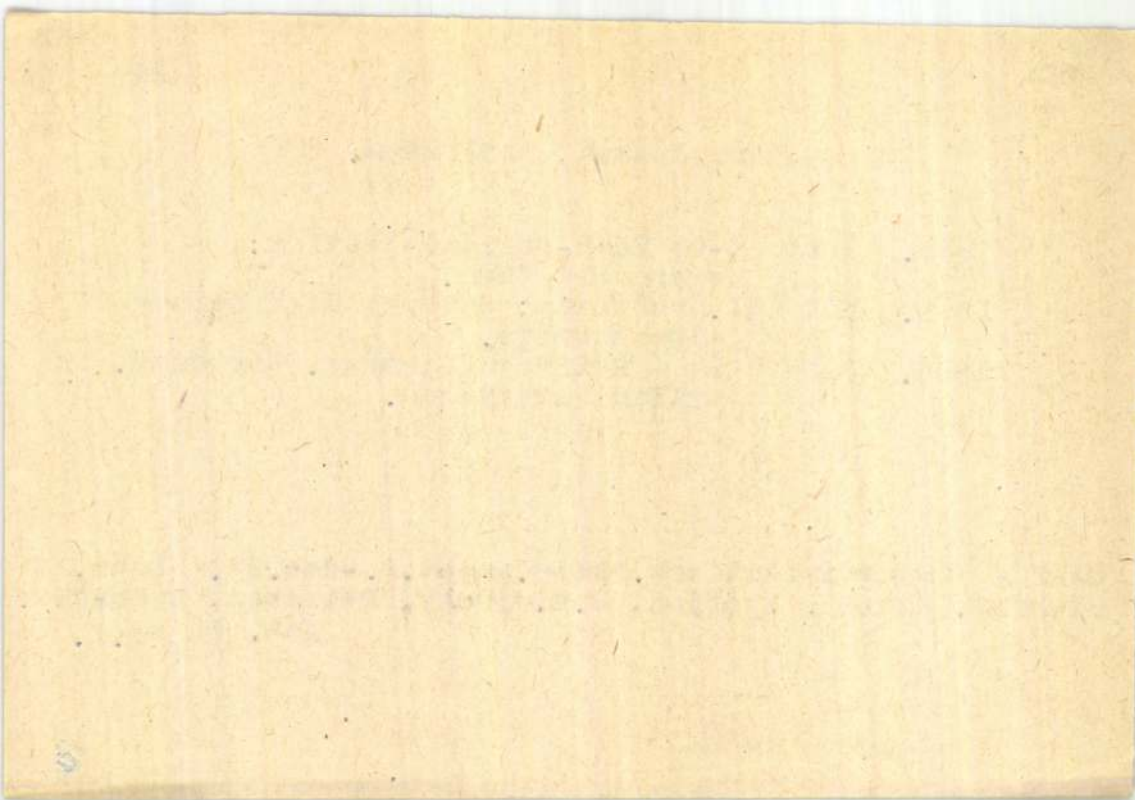

Róna József

Ha kedvesszerint dolgozhatna, a magyar munka szobrait faragná meg, -válaszolja a "Fájó kérdés a magyar szobrászokhoz" c. körkérdésre.

/A példány hiányos, így nem lehet megállapítani a cikkíró nevét, sem azt, hogy a többi művészekhez hasonlóan hoz-e a lap repr.-öt a művész valamelyik alkotásáról./

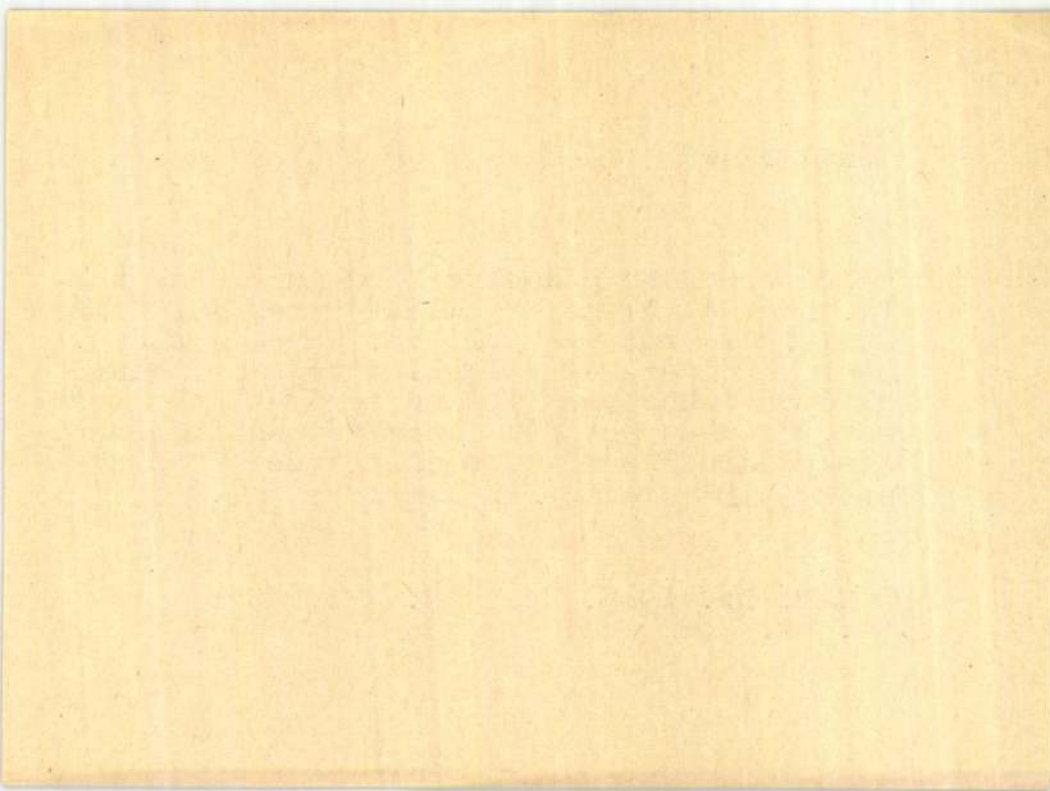
Színházi Élet. Bp. 1930. febr. 23.-márc. 1.
XX. évf. 9. sz. 5-6. lap

Róna József, szobrászm.

1889. . 1000 ft-es Röck-Szilárd-jutalom:
Megezerült faun.
1899. Kis áll. aranyérem: Savoyai Jenő herceg
lovaszobra.
1909. József és a Betifár felesége. Szobormű.
Állami aranyérem.

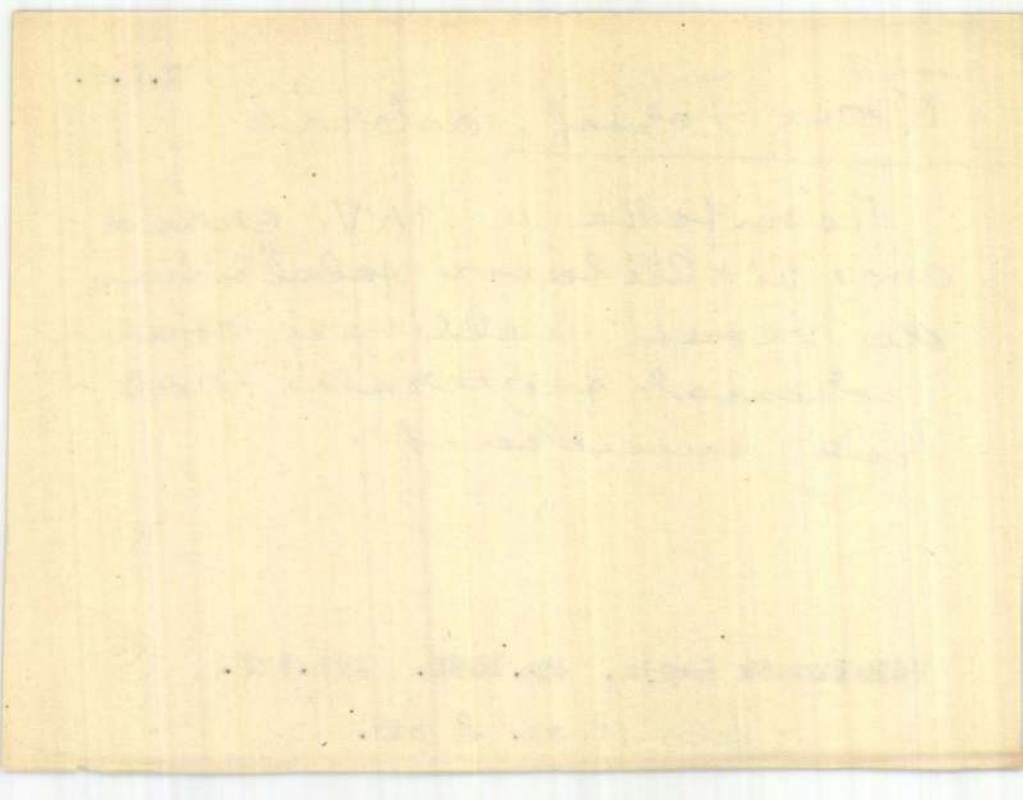
OMKE - Vándorkiállítások. 1910. szept. 8. - dec. 27. Eger,
Miskolc, Kasza, Eperjes, S. a. ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Kat. 68, 69. 1.

Róna József

"Apró bronzok" címmel a Művészet rovat közli, hogy a művész megemlézése nem a szobrászat révén vált aktuálissá, hanem ujabban, mint öntőmester szerepel. A vezetése alatt álló öntőműhelyben lelkes apró dolgok készülnek, "pompás patinák finom tónusskálájában, s egy nálunk eddig majdnem ismeretlen művészet lelke elevenedik meg műveiben."

A HÉT, Bp. 1905. dec. 17. XVI. évf.
51. sz. 858. lap.

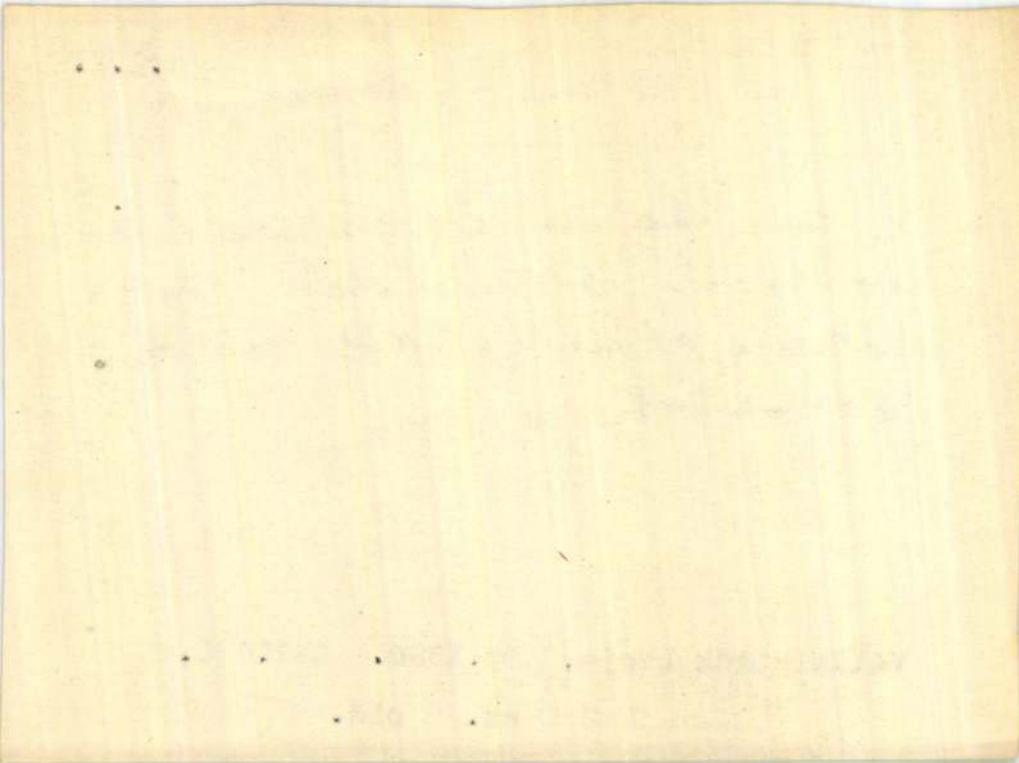

Róna József, nobilis

leszítette a MÁV. ország-
éves kiállításán felállítan-
dó vasúti kiállítási csar-
nórának figurális nob-
ilis-munkáit.

Válalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI. évf.

febr. 19. sz. 2. old.

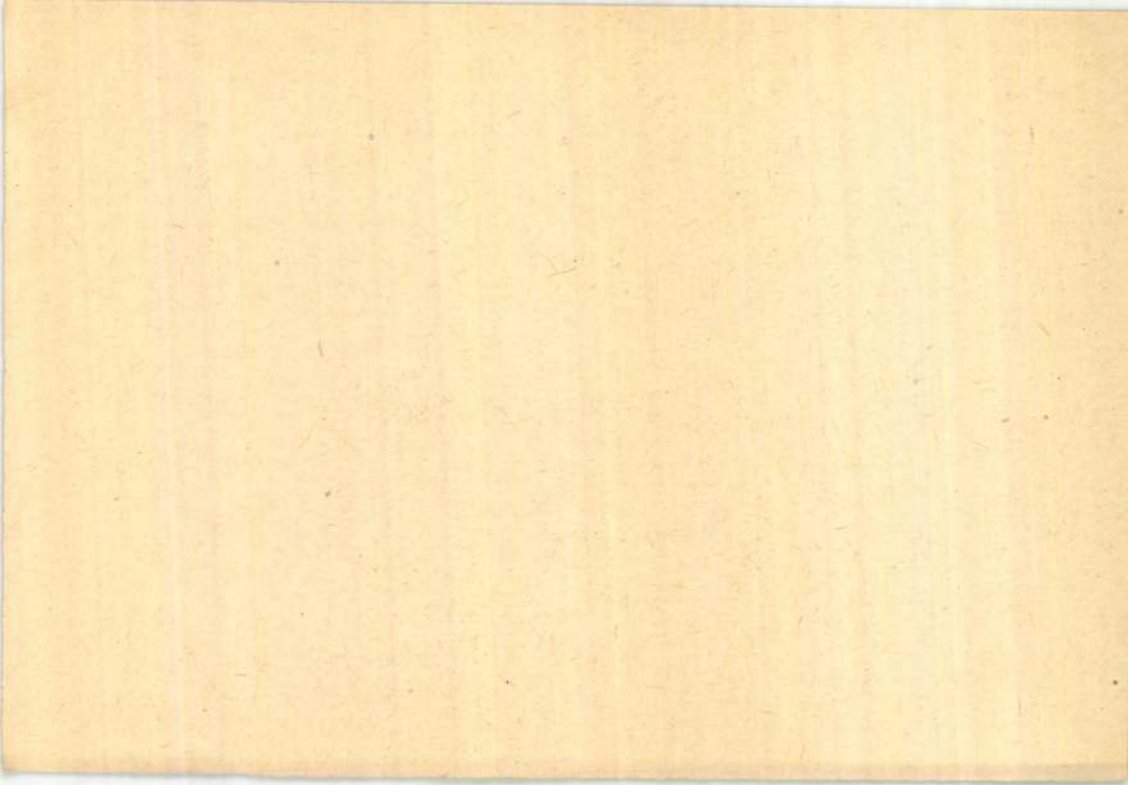

Róma József, roborans M.D.K.

mutatója az eredetivel
kiállítás közlekedési car-
morán elhelyezett robor.
Csoporthoz.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVII. évf.

jun. 23. sz. 4. old.

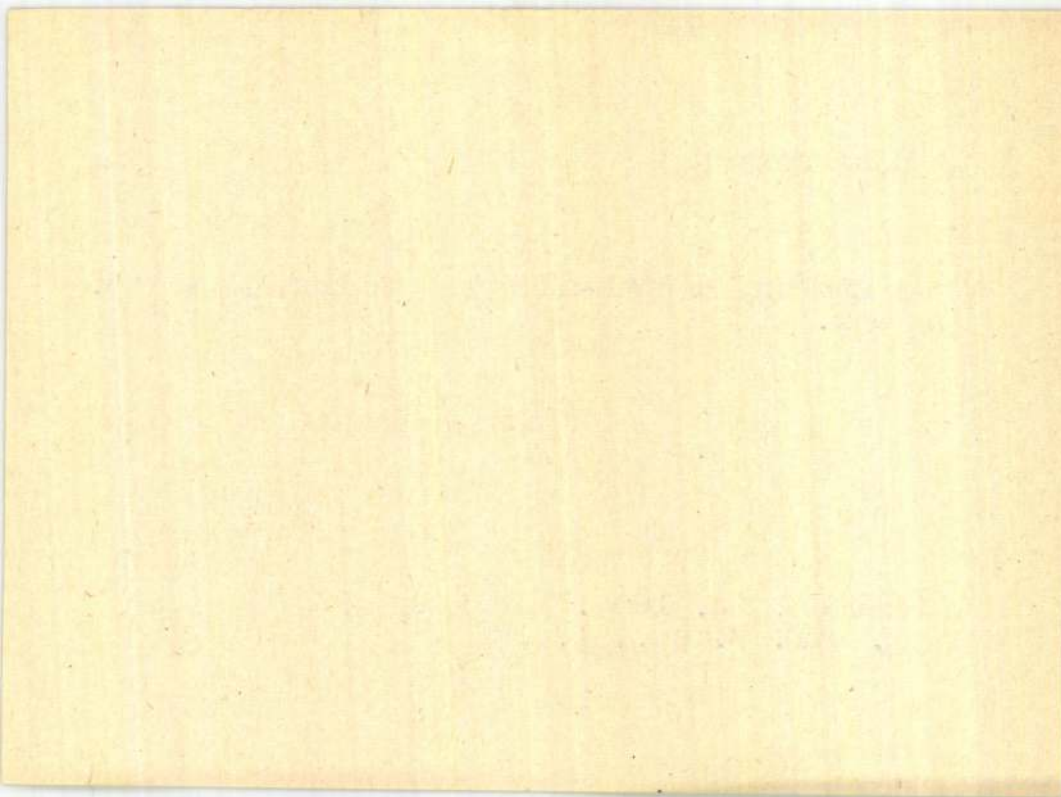

n. Róna József, szobrászó.

Bessenyei György,

Gipsz.

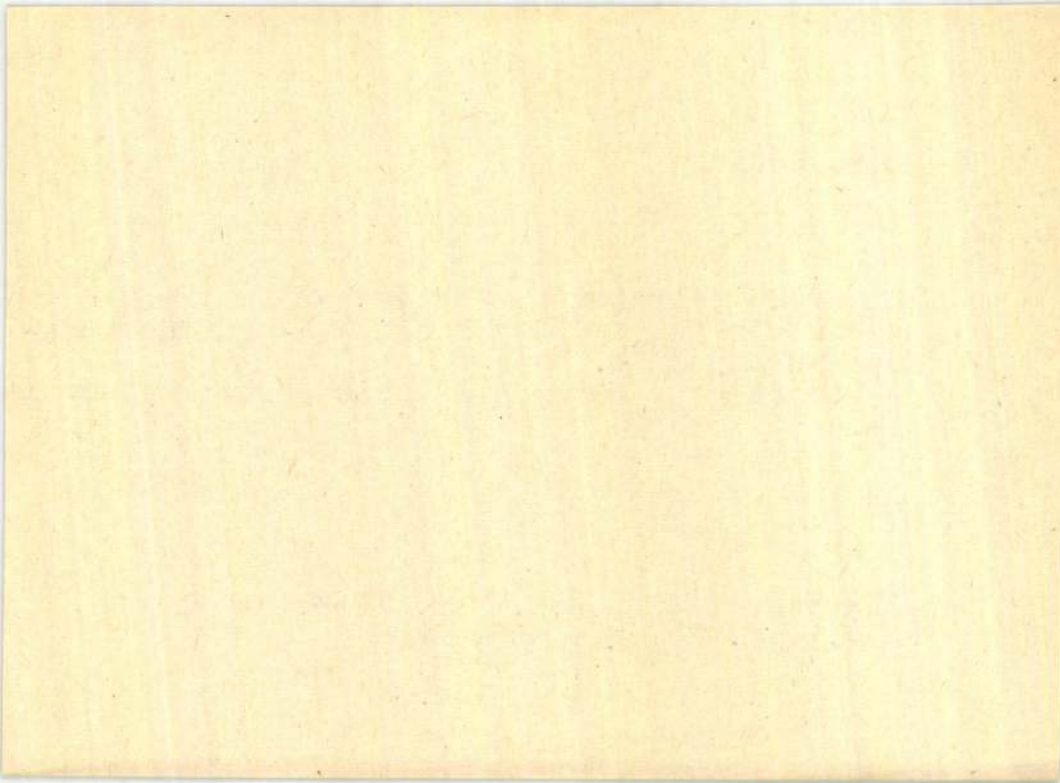
Helyegyházi Műv. Hetek. 1910. máj. 4. -tól jun. 3. -ig.
Képzőműv. Kiáll. tárgymutató. 11.1.

Róna József

A művész Kossuth-szobrát bemutatja a lap.
Repr.

Otthon, Bp. 1894. április hó
I. évf. 7. sz. 51. lap

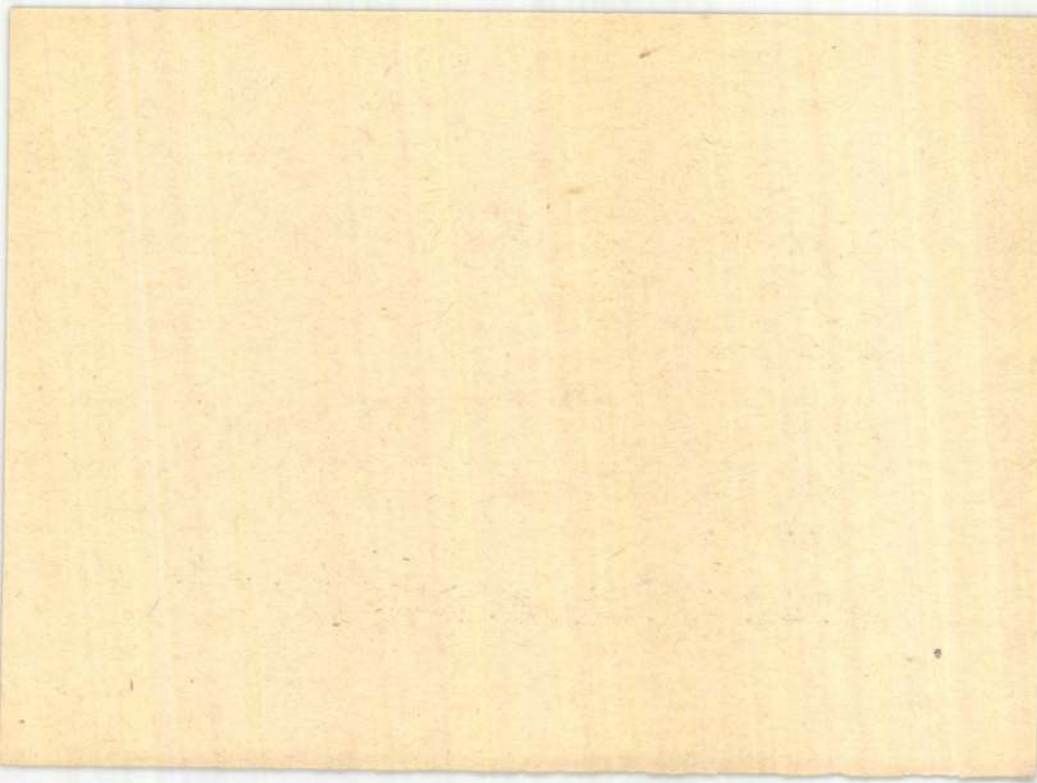

Róna József

A művész pályaművét, -melyet az Erzsébet emlékszobor pályázatára készített- a Műcsarnokban mutatják be.

A bizottság a művet a második csoportba sorolta.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. juni. 28.
XXV. évf. 26. sz. 428. lap

Róna József

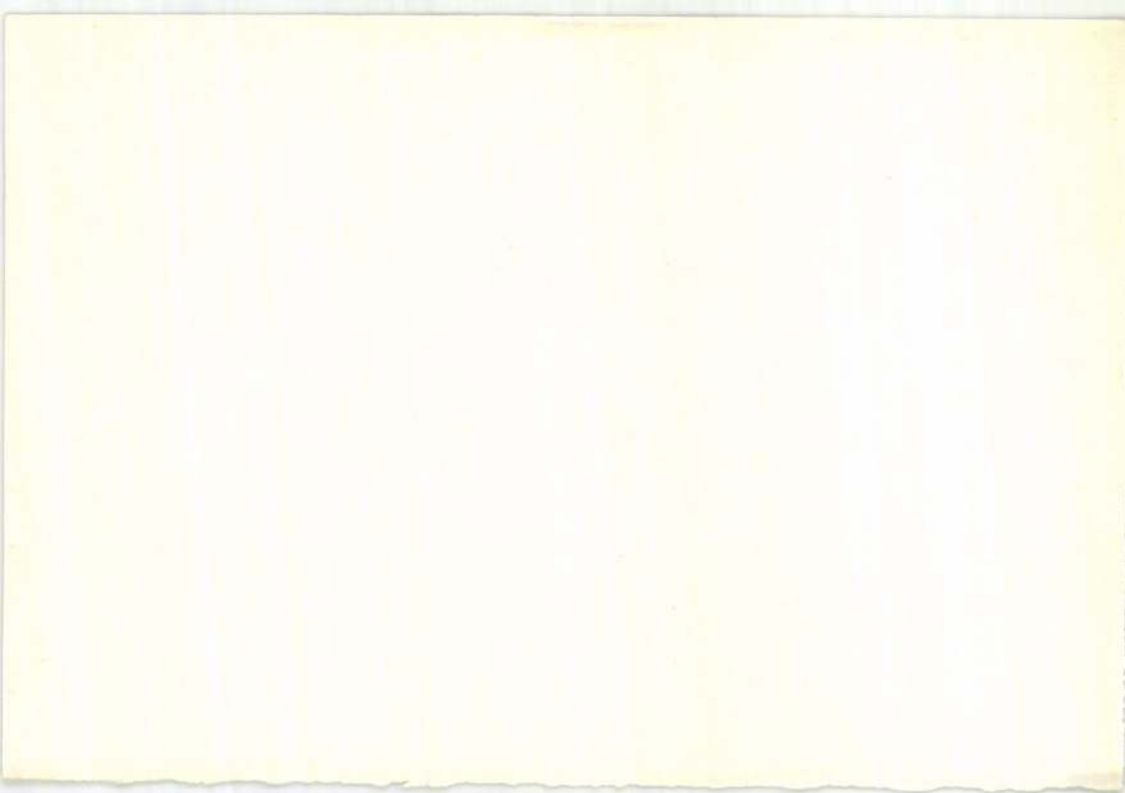
"Az Erzsébet-szobor pályázata" címmel, m. sign.-val közli a lap a pályadíjnyertes művészek nevét:

Zala György az Erzsébet szoborpályázat I. díját nyerte el.

Telcs Ede és Róna József szintén I. díjat nyert az Erzsébet szoborpályázaton.
A lap bemutatja mindháróm művész pályadíjnyertes szoborművét.

Repr.-ók.

Élet, Bp. 1916. júli. 9. VIII. évf.
28. sz. 25, 42, 43. lapokon.

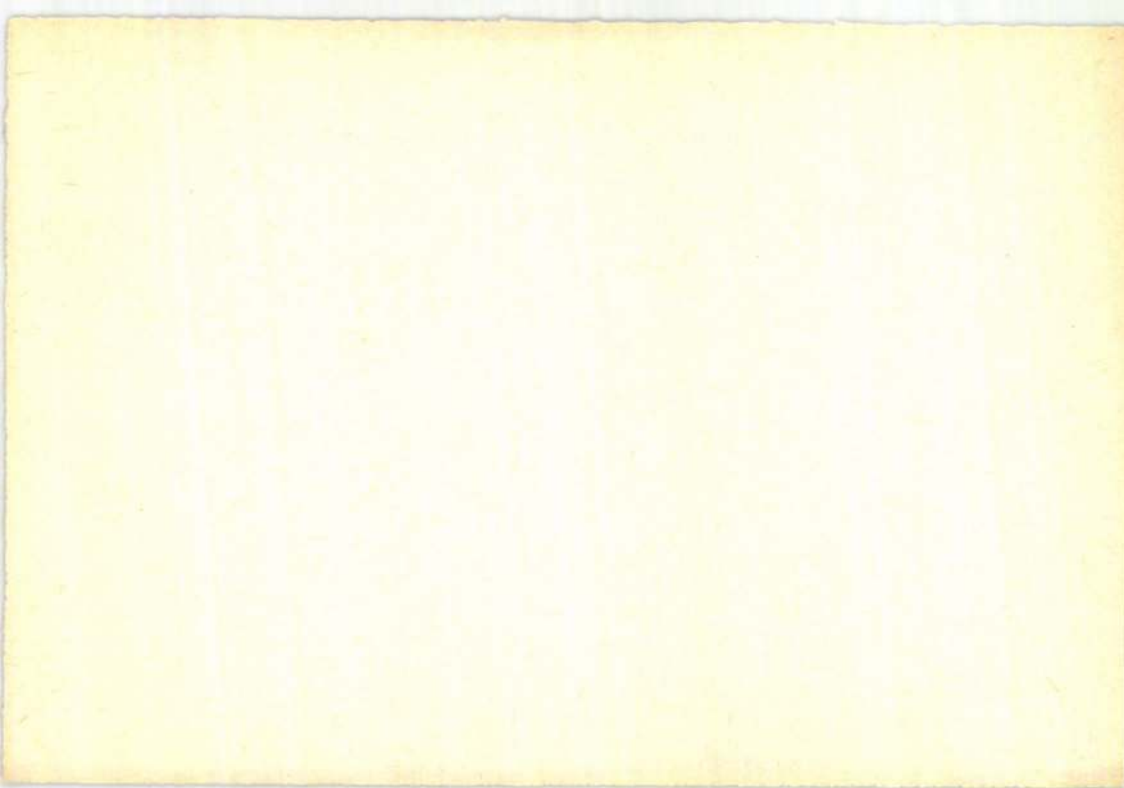

Róna József

Savoyai János ~~szobor~~

Magyar Nemzet

1986. VIII. 18.

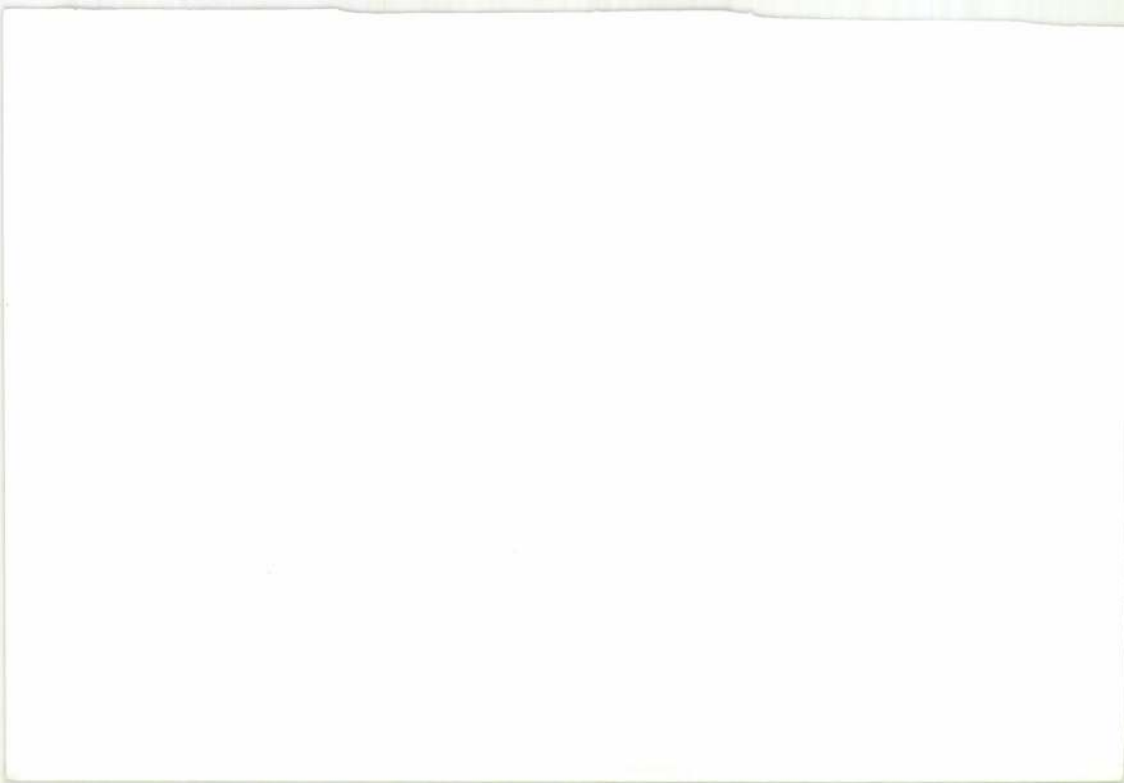

Rõne Yusef Nedvau mii'v'e

- "Putifanariv'sel" miinthe'rdt nedva nuyembit-
se a "Barte Camo" iatenkautimantel'ni firt'i unu-
karsaige" c. cikhten.

H. w. w. h. w. w.

1913. dec.

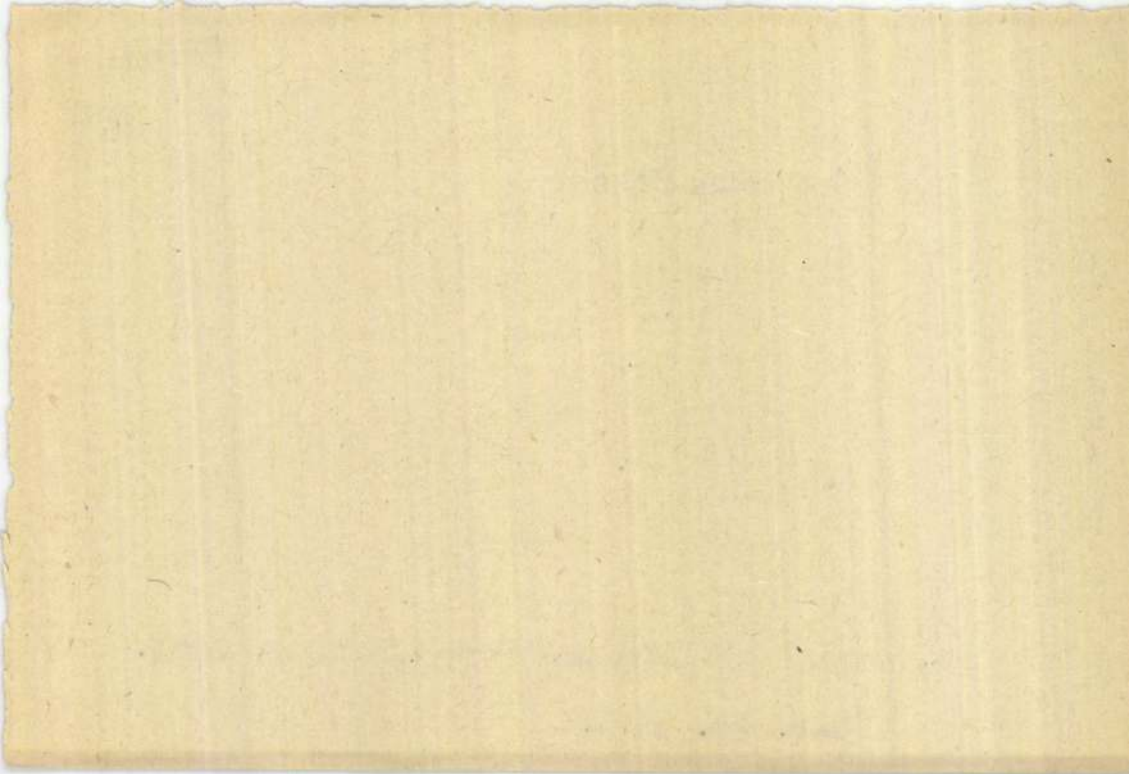
Rónov József Sm

főiskolai tanára

Bolmányi Terencé fm

MOVÉSZET 1985/5/20. old

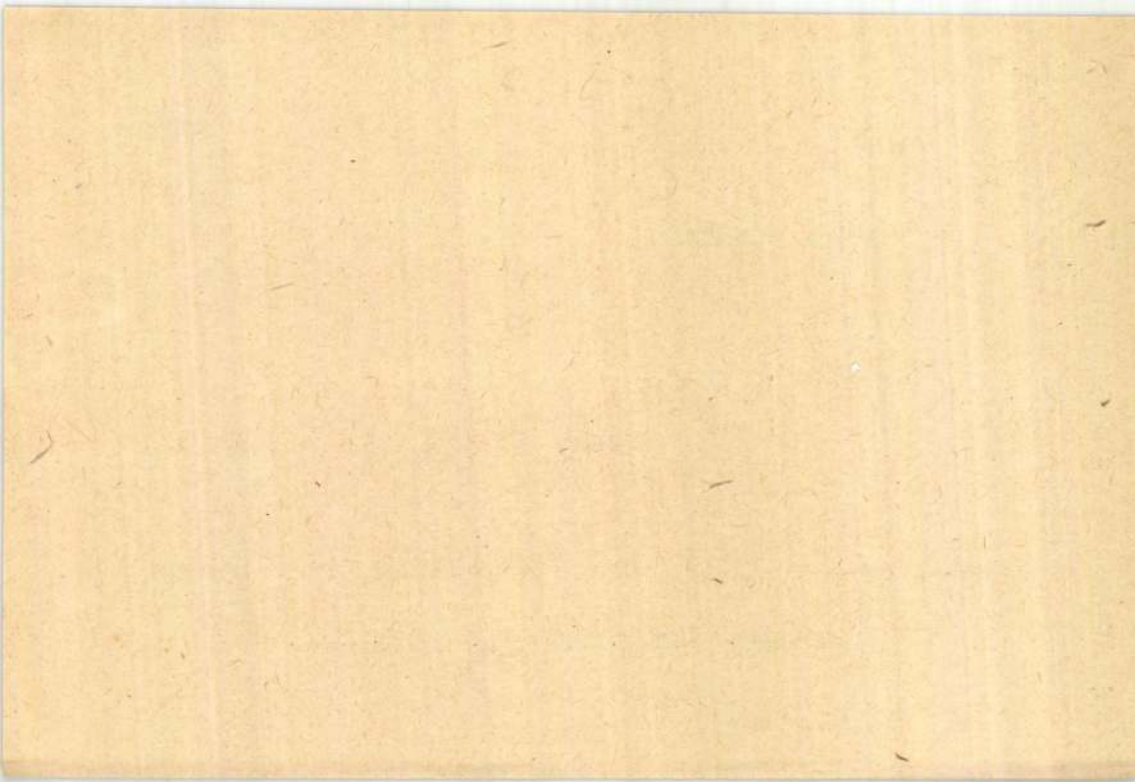

MDK

Róna József

A szegedi kincsház. Nemzeti Ujság, 1943.

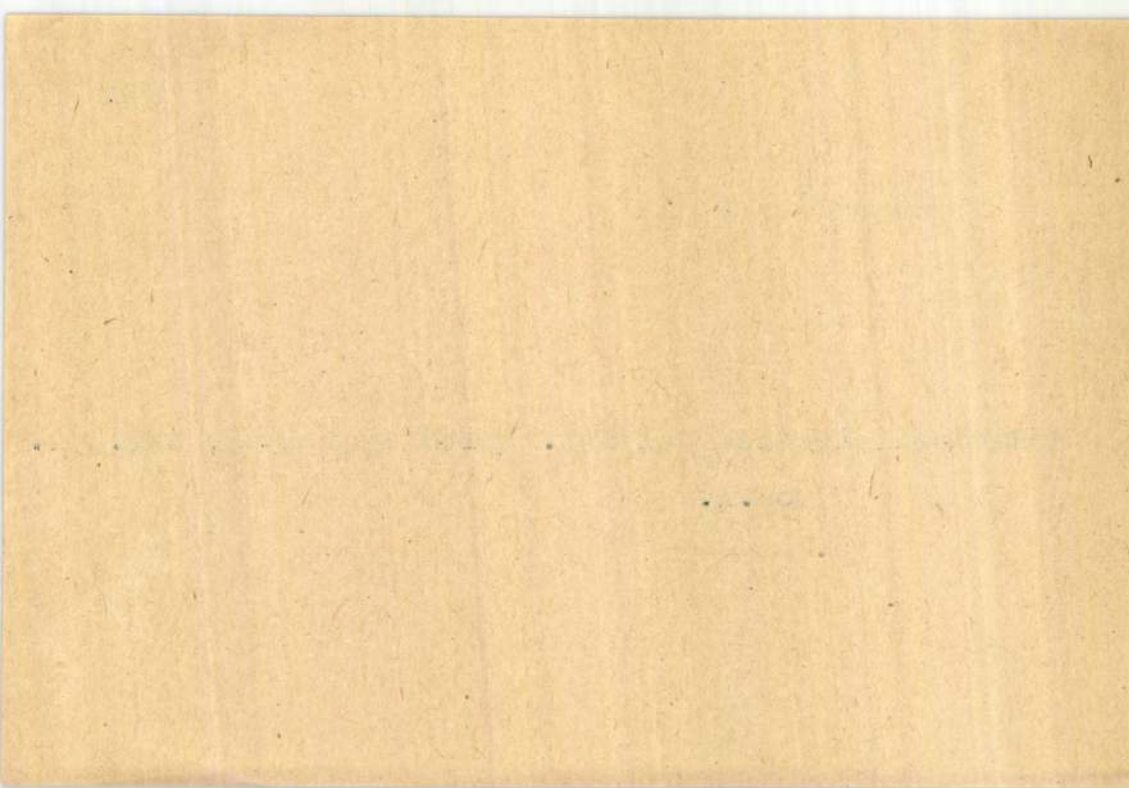
okt. 24. 19.1.

Róna József

A gr. Károlyi Mihály félc plakétpályázat eredménye.

Műcs. 1899. 21.sz. 326 l.

MDK

Róna József

A Rákóczi siremlék pályázat. Építő Ipar 1909, okt. 31.

406.1.

1862

Received of _____

the sum of _____

for _____

Witness my hand and seal this _____ day of _____ 1862.

Rönu József, mérnök

Haruadis díjat
nyert a Baross Gyula
robot-pályázaton.

Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1894. XXIII. évf.

mare. 10. sz. 62. old.
+ apr. 1. sz. 76. old. 1 tk.

Primo Forest. arboris

Primo Forest. arboris
Primo Forest. arboris
Primo Forest. arboris

Primo Forest. arboris. No. 1885. XVII. 501.

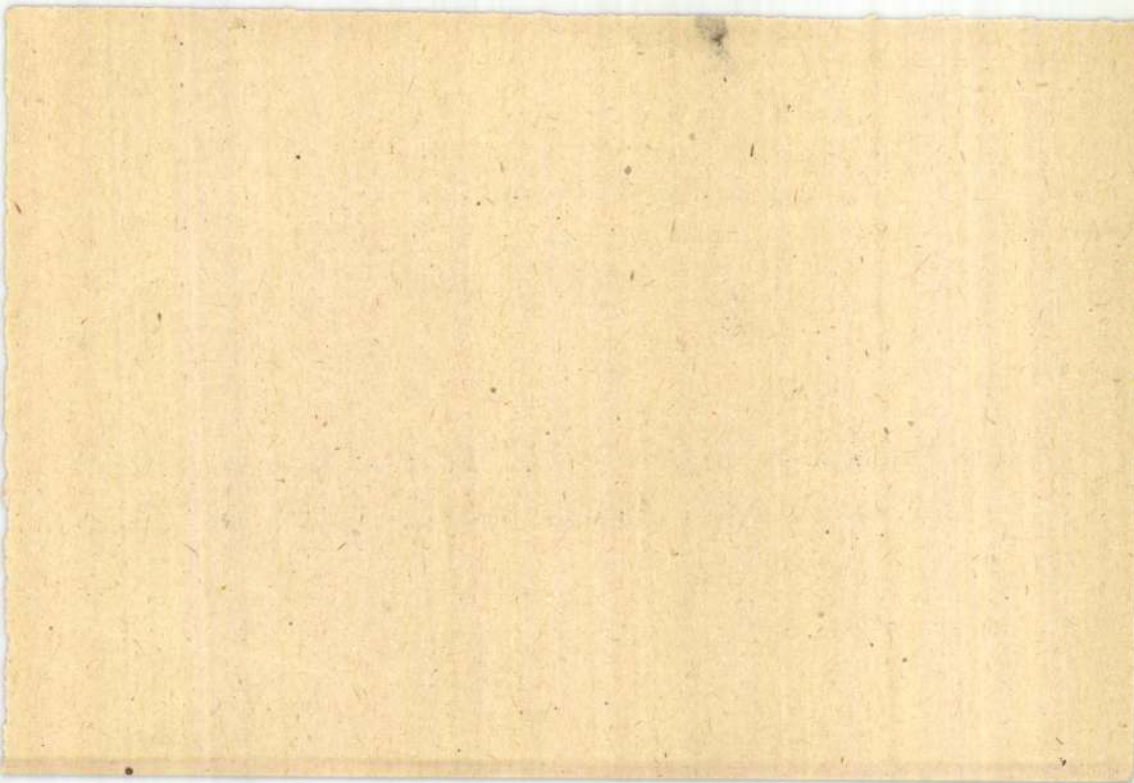
Jan. 1. 1885. 7. 501.

Röna Főrsz. roberás

megpedig díjat nyert
az Arany Főrsz. emlékének
falyáratán

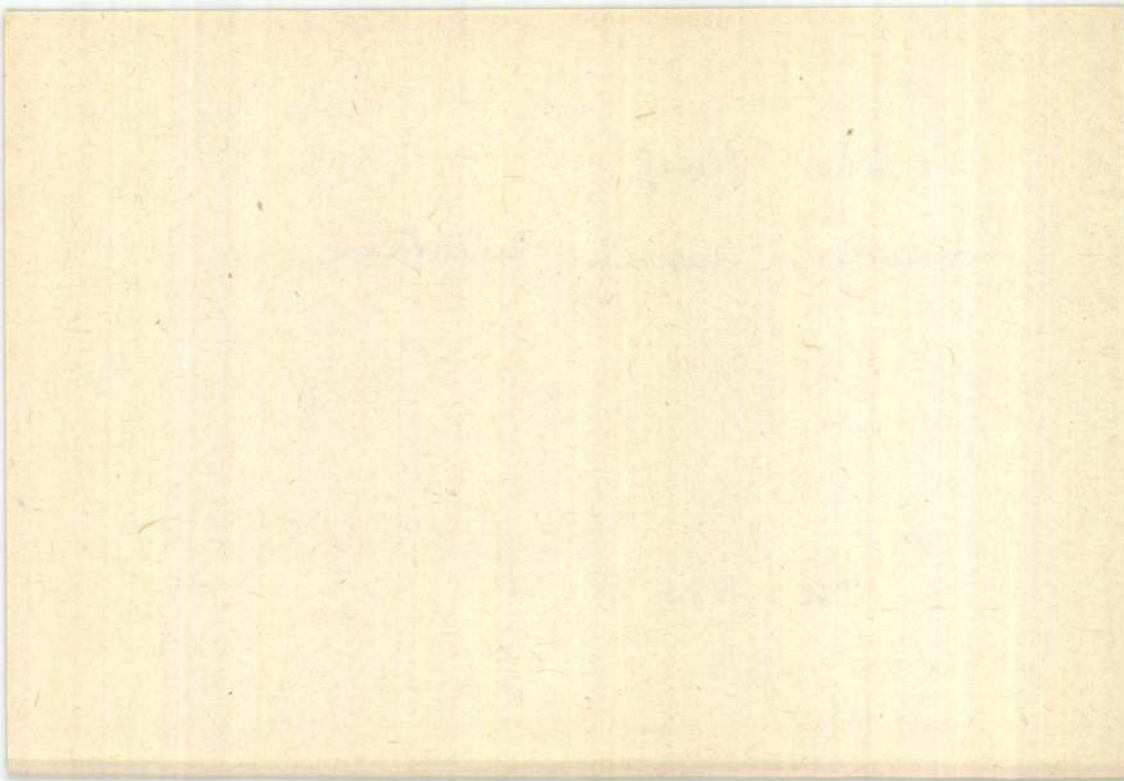
Bauzeitung für Ungarn, Bp. 1888 . XVII. évf.

Jan. 1. sz. 4. old.

Róna József szobr.

Almási Balogh L: A karácsonyi kiáll. Magyar Ipar-
művészet 1903. jan.1. 1-28.1. képekkel

Róna József

szerepelt a nemzeti kiállításban.

Pfe 1933. IV. 20.

Magyar királyi államvasutak.

Ügyirat-sz.

Utalványszám/B.....függoszlály.

Fizetési u

a magyar királyi államvasutak főpénztára á

Pengő

azaz

A Pengőfillérről kiállítandó

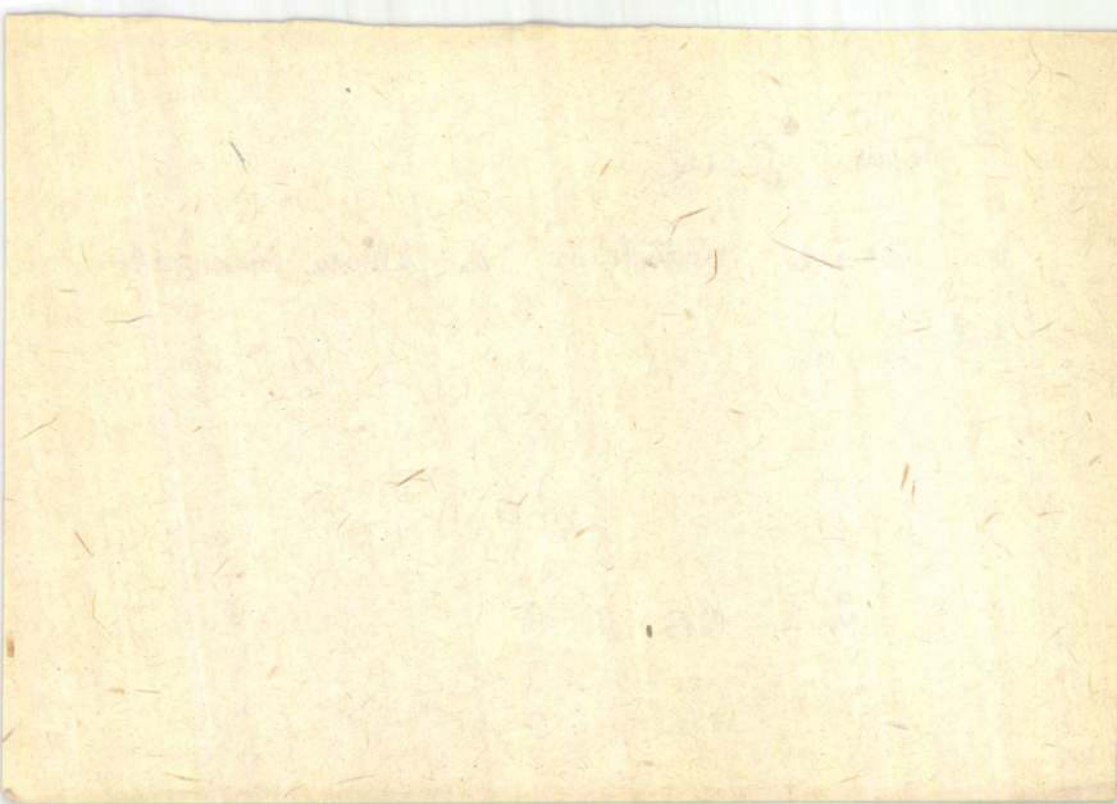
Budapestlen, 193.....

Utalványozza «.....» főosztály:

Róna József
szobrász

— Az Arverési Csarnok őszi aukciókiállítása. Vasárnap nyílik meg a Postatakarékpénztár Arverési Csarnokának új aukciós éve. Immár hetvenötödöszer telnek meg ezek a hatalmas termek a legkülönbözőbb műkincsek, műtárgyak, fényűzési és használati cikkek tömegével. Most is, mint mindig, szép elrendezésben tárul a közönség elé az elképzelhetően legváltozatosabb anyag. A képzőművészeti részben különösen a XIX. század végének magyar festői szerepelnek igen jól, valamint Impresszionistáink. A szobrok között Róna József finom szoboresoportozata mellett egy régi francia bronz tűnik fel. Rendkívül gazdag a keleti művészet csoportja, nemcsak metszetekben és porcellánban, hanem bronzban is. Az ezüstművészet anyagában a XIX. század bécsi ötvösel szerepelnek nagy számban, de feltűnést keltő egy magyar diszkard is, amelyet Szentpétery mesternek tulajdonítanak. Ismét dus gyűjteménye van a porcellán és üvegneműnek, gazdag szőnyeganyag, szép és legkülönbözőbb stílusu butorok egészítik ki a műtárgyak gyűjteményét és nagy nevezetessége a kiállításnak a Nemzeti Múzeum Széchenyi Könyvtárból származó másodpéldányok gyűjteménye, valamint néhai Weszeley Tibor felsőházi tag könyvtára. A kiállítás 16-án zárul, 17-től 30-ig pedig kalapács alá kerül a kiállítás anyaga.

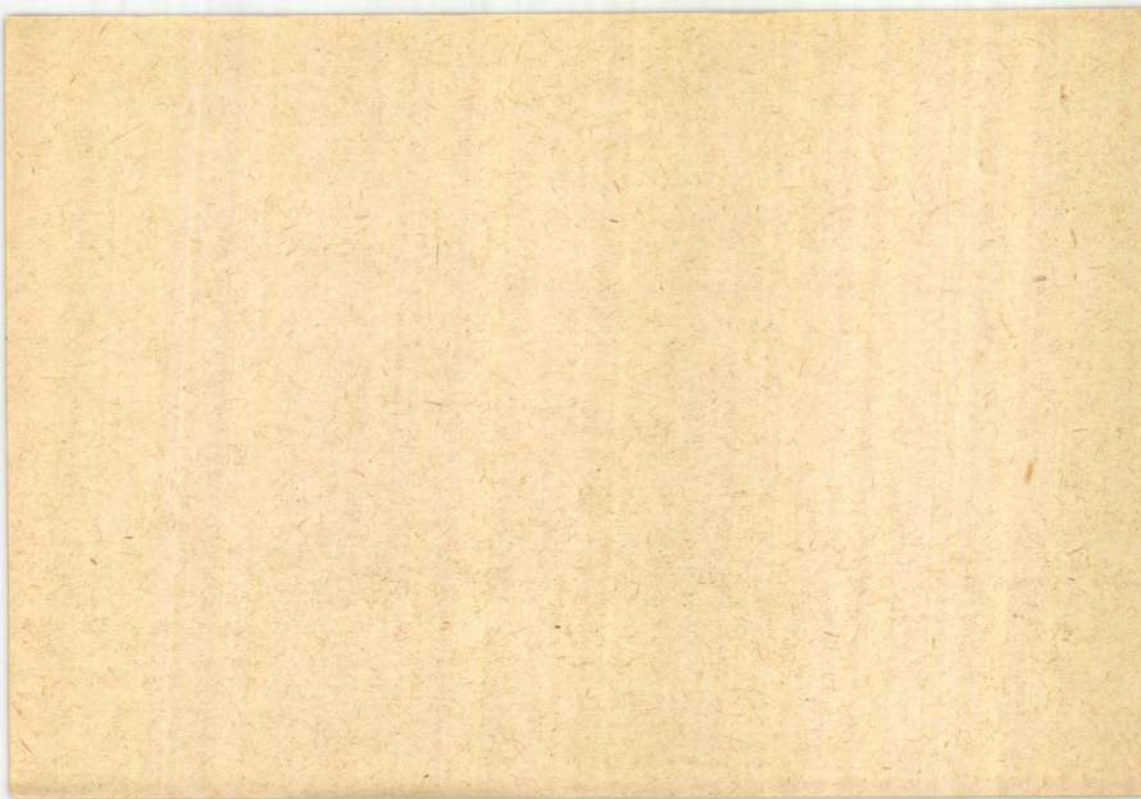
Pest-Hirslan
1935. X. 13

Köna József

a nemzeti szilárdíttson az állam vásárolt
töle

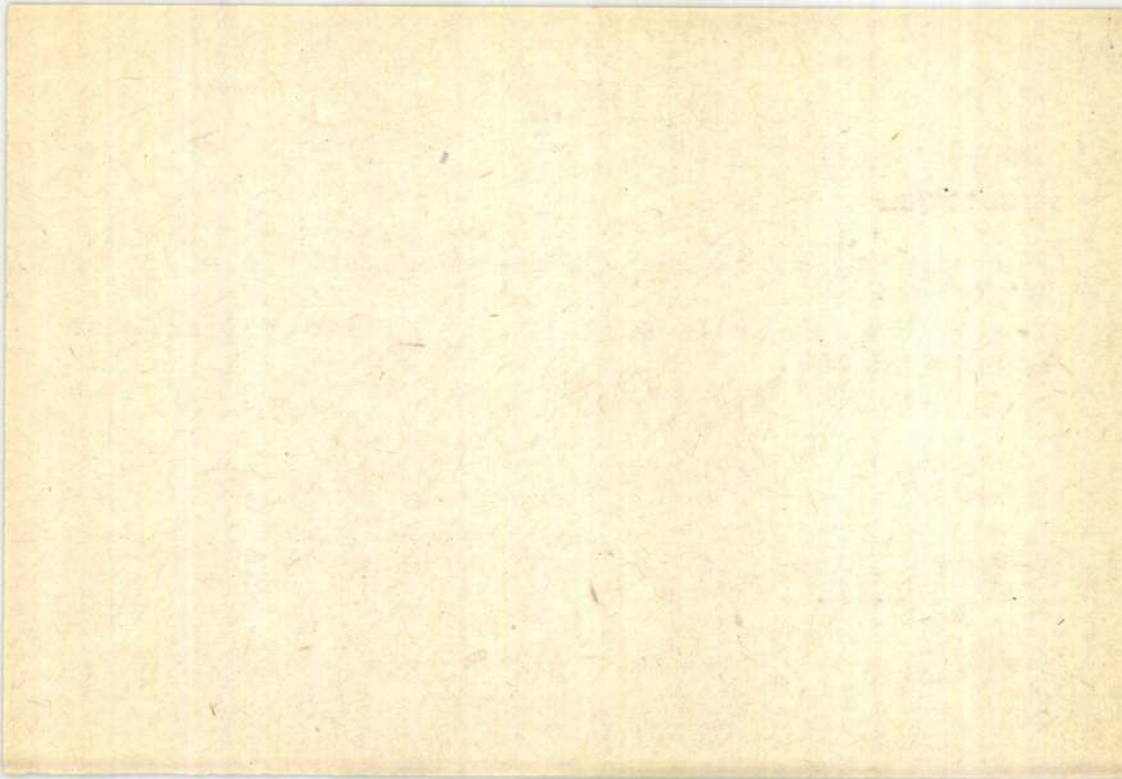
W u 1933. V. 14.

Röna Mörey nobra'th

Kerepel a Beuvud Tarrasig
Eindittasais a Newre ti faldobas

Pest. Napó 1936 x. 17

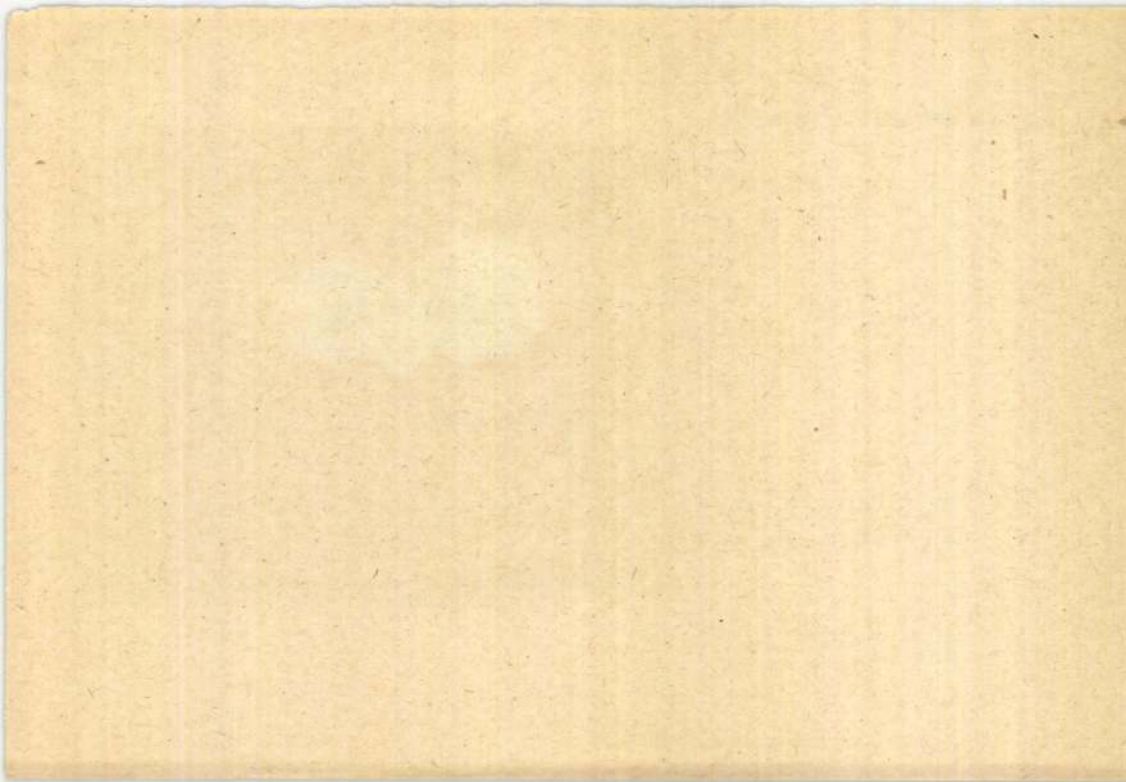

Róna József
szobrász

Klebelsberg emlékkiállítás - Mücsarnokban - szoborral szerepel.

Nagyk lovasszobra; a gödöllőn felállított Árpád-házi Kálmán herceg.

Pesti Hírlap
1933. II. 12.

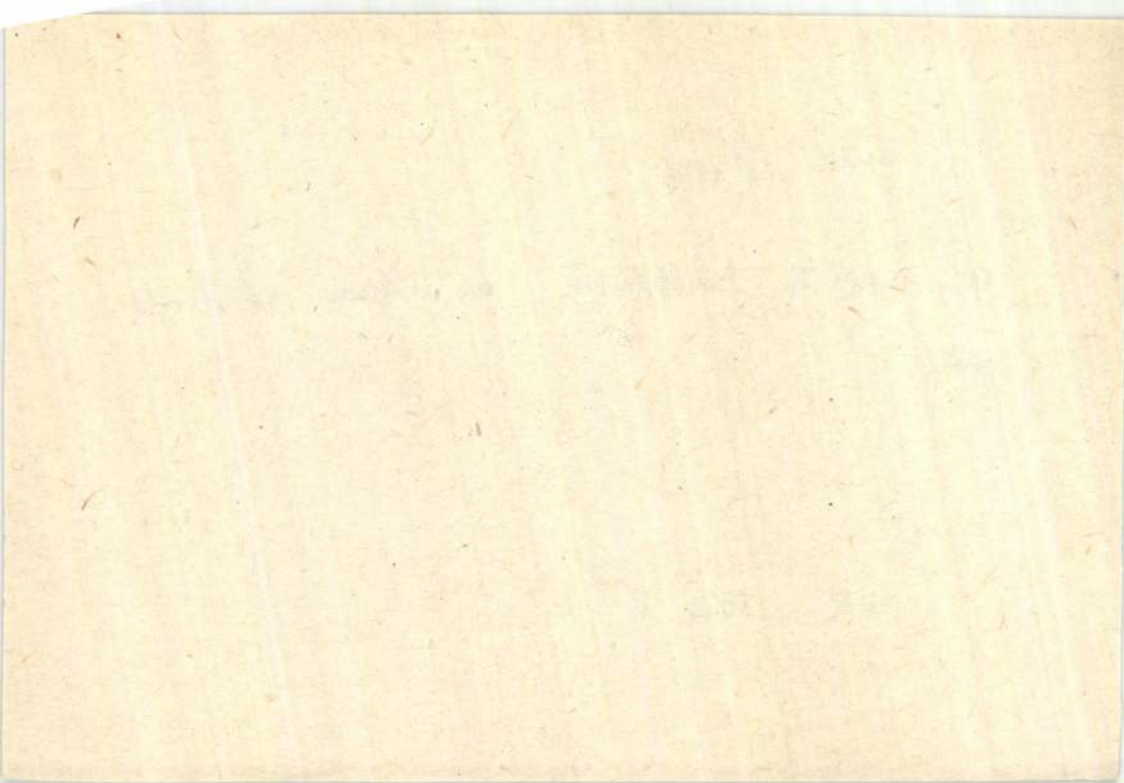

Róna József

— Ligeti Miklós pályaművét fogadták el a tüzérségi emlékmű-pályázaton. A *Tüzér Emlékmű Bizottság* által kiírt pályázat szombaton délelőtt dőlt el. 56 pályamű érkezett be a zsűrihez, amelynek élén *Kozma Jenő* tábornok állott. Rajtakivül *Riedl* altábornagy, *Somkuthy József* tábornok, *Szabó Gusztáv* dr. egyetemi tanár, *Liber Endre* alpolgármester, *Némethy Károly* dr. tanácsnok, *Zala György*, *Róna József* és *Sidló Ferenc* szobrászművészek voltak a zsűri tagjai. A bizottság *Ligeti Miklós* monumentális szoborművét első díjjal kivitelre elfogadta. A második díjat *Orbán* és *Siklódy*, a harmadik díjat *Sebestyén* nyerte. Megvették *Görömbey Imre*, *Pásztor János* és *Szentgyörgyi István* műveit is. A pályaművek a nagyközönség számára az *Andrássy-laktanya* nagy lovardájában vannak közszemlére kitéve és ma és holnap megtekinthetők.

N. U. 933. X. 8.

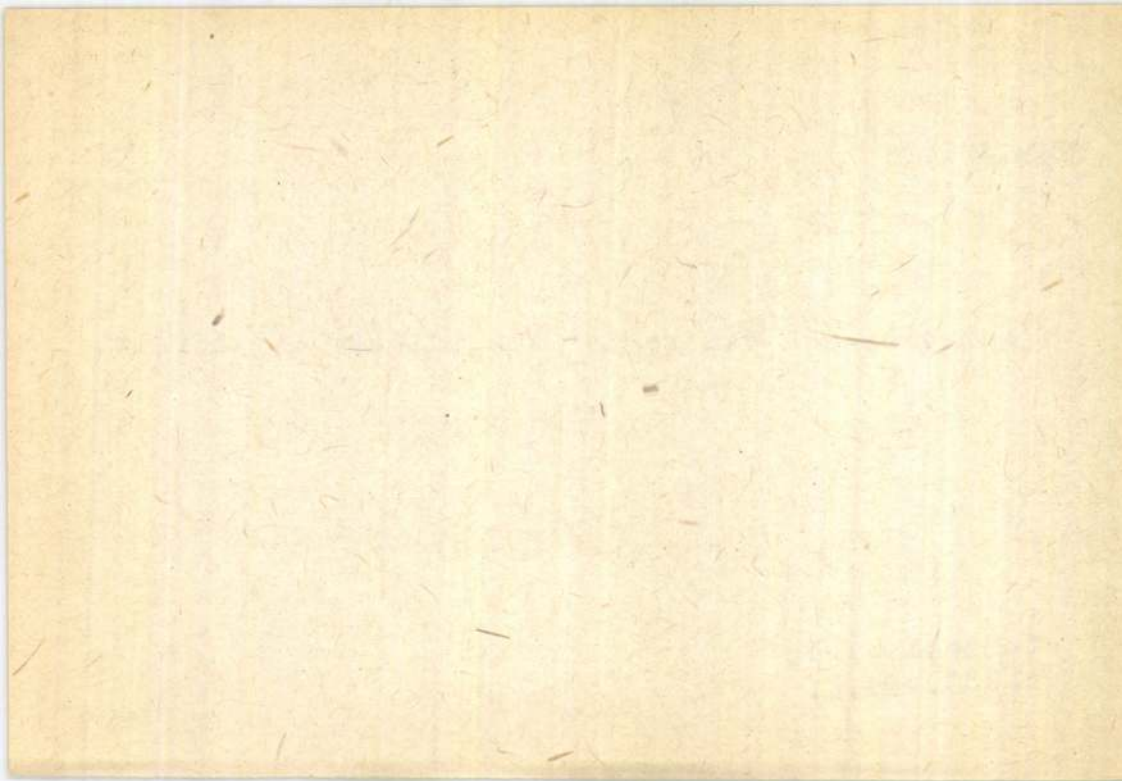
M. 933. X. 8.

Kona Josef

A neušeti rišlitišon au šllam vdsš'robt
šoll,

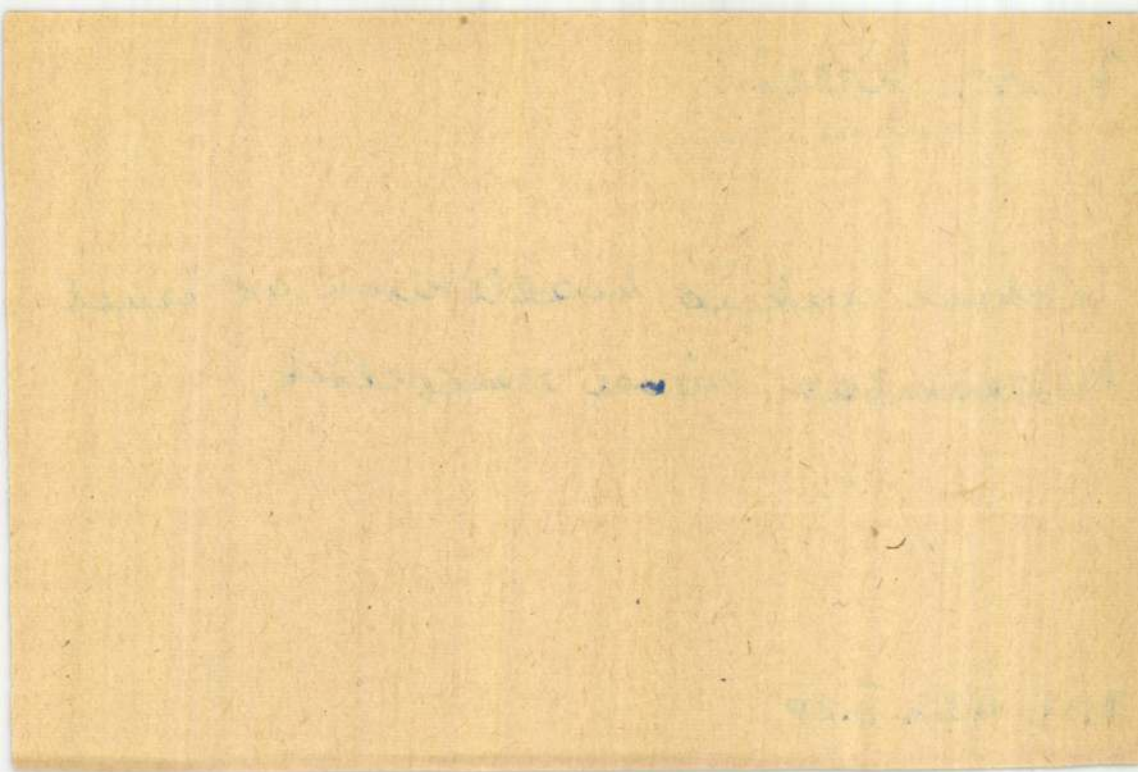
B H . 1933 . V . 14 .

RónaJózsef

A Munkácsy-céh évi rendes közgyűlésén felszólt.

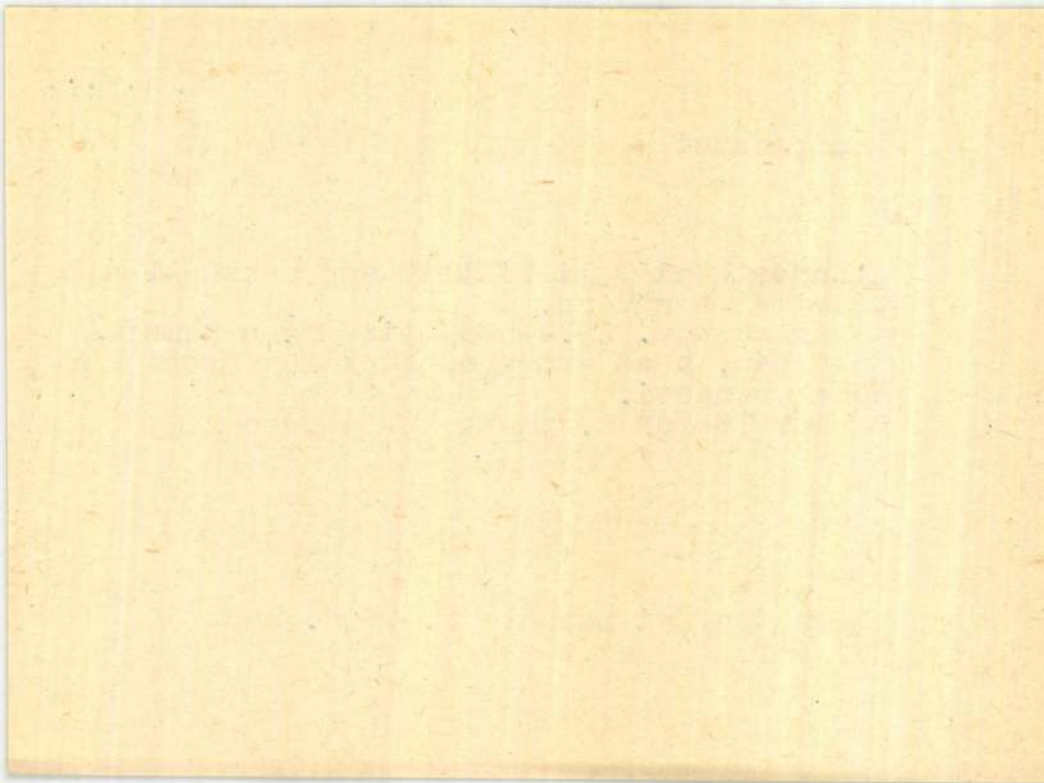
Nemzeti Ujság
1935.VII.4.

Róna föref

Kohner aukció kiállításán az Ernst
Múzeumban művei szerepeltek.

MH. 934. II. 28.

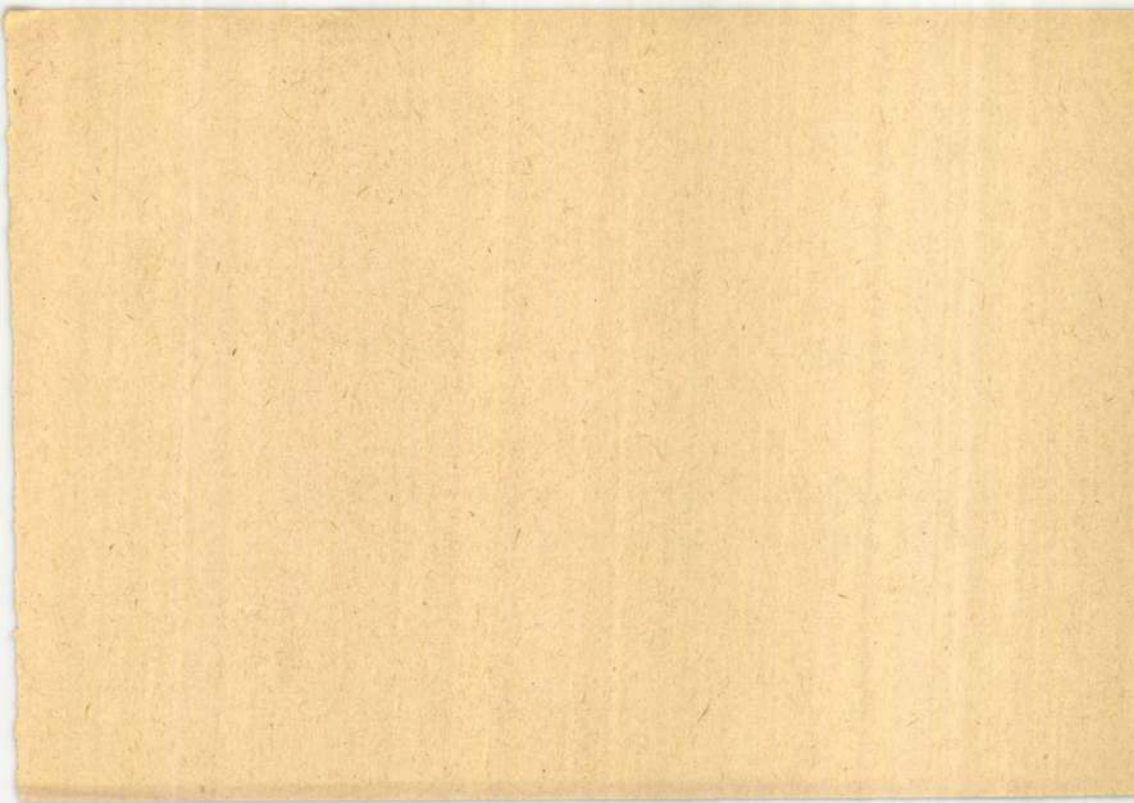
Róna József

A Nemzetközi Téli Kiállításon szerepel alkotásaival a művész.

A Tárlat nov. 25.-én nyílik meg a Nemzeti Salonban, s az Országos Képzőművészeti Társulat rendezi.

"A Hét Tükre" c. rovat közleménye

Képes Családi Lapok, Bp. 1894. nov. 25.
16. évf. 48. sz.

MDK

Róna József

Képzőm. Társ. Évkönyve 1928. 20-36. o.

Pethő Zoltán: Hauszmann Alajos

1887 6 21 18

Róna József.

Alkotásával szerepel a Munkácsi Céh Kiállításán.

M. 936. IV. 4.

MDK

1911

1911

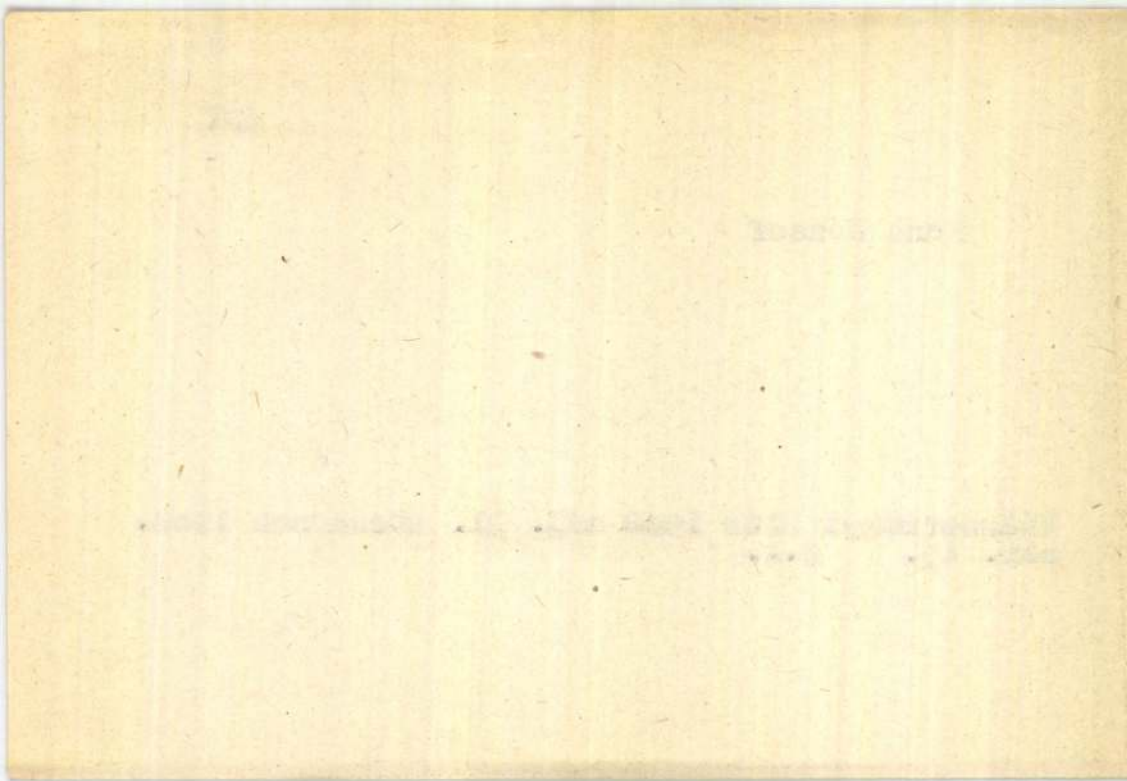
1911

Róna József

MDK

Szilén, bronz

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállítása

MDK

Róna József

Választmányi ülés 1908 máj. 21. Micsarnok 1908.
okt. 15. 2.1.

187

John Jones

at 1011 1/2 10th Street
New York City

A card to the
address of the
1011 1/2 10th Street
New York City

MDK

Róna József

sz slábbi kiállítás bíráló bizottságának
tagjává választották

A varsói kiáll. előkészületei. Építő Ipar - Építő
Művészet 1927. márc. 15. 44.1.

1881

John J. ...

John J. ...

...

Róna József

MDK

Faun és nympa, repr.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Mr. Jones at Littleton, Colo.

Dear Mr. Jones: I have the pleasure to acknowledge the receipt of your letter of the 15th inst. in relation to the above matter.

I am sorry that I cannot give you a more definite answer at this time.

Sincerely,
J. I. [Name]

MDK

Róna József és Leitersdorfer Béla

pályamunkájukat az alábbi pályázaton a
második kategóriába osztották. Repr.

A második Erzsébet-emlékmű pályázat. Művészet 1903.

247.1.

1901

Hörs Jöns, lektorerna

och de andra lärarna i skolan
och de andra lärarna i skolan

och de andra lärarna i skolan
och de andra lärarna i skolan

MDK

Róna József, Leitersdorfer Béla

az alábbi pályázaton pályamunkájukat a 4000
koronával díjazott második csoportba sorolták

Az Erzsébet-émlékmű második pályázata. Művészet
1903. 278.1.

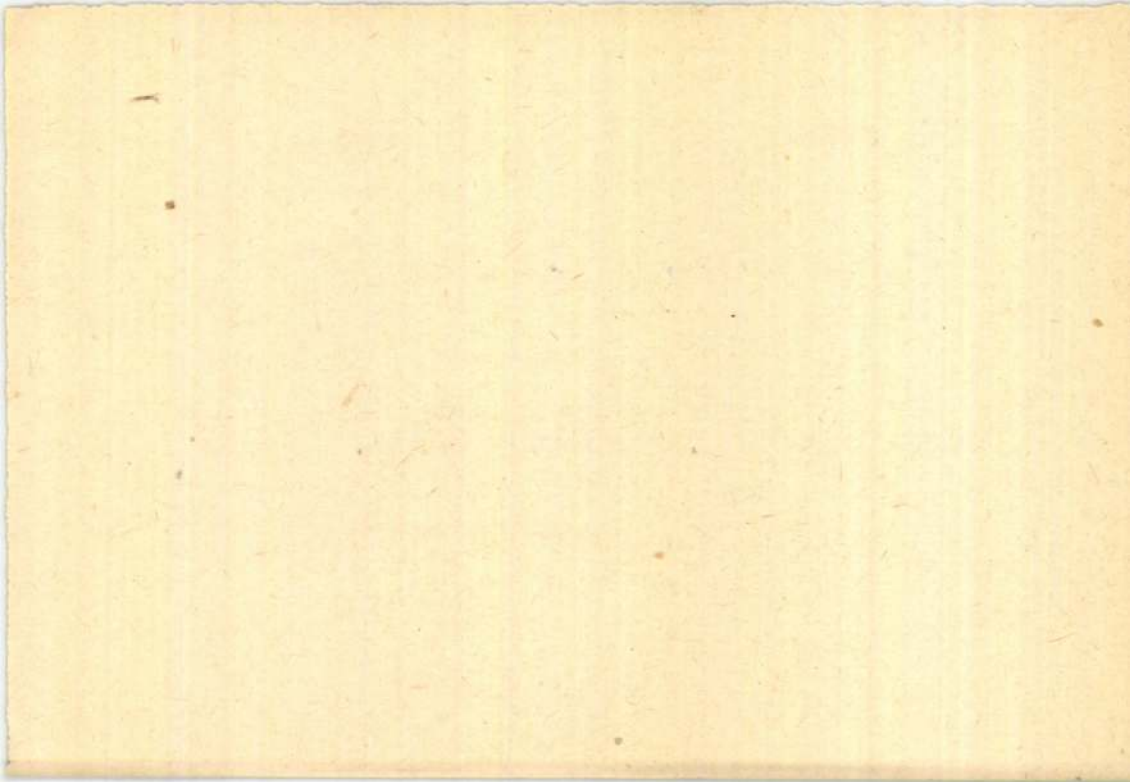
THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Róna József, szobrászm.

a második - 8000 K.-ás- díjat nyerte el.

A budapesti Kossuth-szobor tervpályázatát....

Magy. Építőművészet. 1908. 5.sz. 32.1.

Róna József

MDK

Utolsó szerelem, repr.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

1850

Journal of the

Exploring Expedition
to the
Northwest Coast
of America
in the
Years 1846, 1847, 1848, & 1849

By

John C. Fremont, Major, U.S. Army

Roma Jozsef skobrac münvise.

A kunkai lös Seavojny Szöv skobracnak alkotója
berakta felül (Röscher Lajos) Lovas skobrac puseta-
steri münvisek tervek is elfogadlak viglyes kivitelre

Kunk - A „puseta-steri münvisek”

Pest megyei Hírlap 1897. 22. sz. máj 29. 4. l.

It was for me, indeed, a
great pleasure to receive your
letter of the 10th inst.

and to hear from you
and to hear that you were
well and happy. I am
very glad to hear that
you are all well and
happy.

Yours affectionately,
John F. Kennedy

Róma Főrsel, november H.D.K.

az Arany János robot-
pályázatán harmadik
díjat nyert.

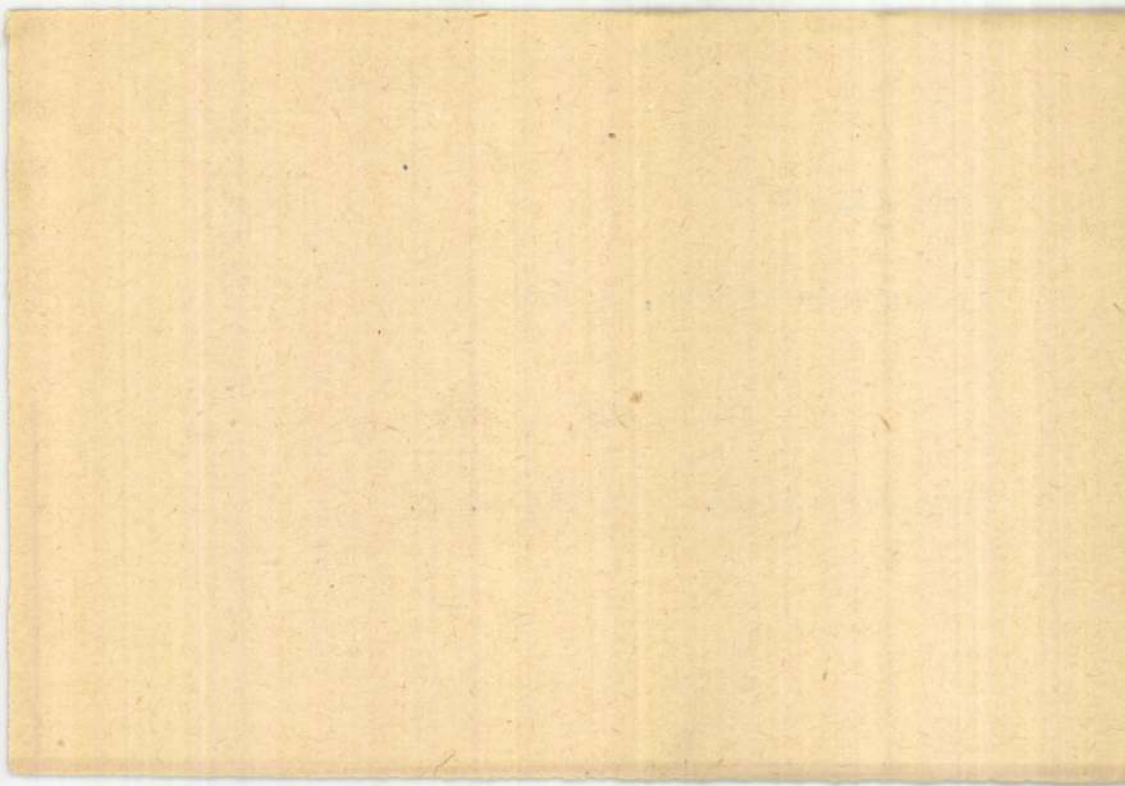
Vállalkozók Lapja, Bp. 1887. VIII. évf.
dec. 28. sz. 4. old.

MDK

Róna József

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jun. 1.

790.1.

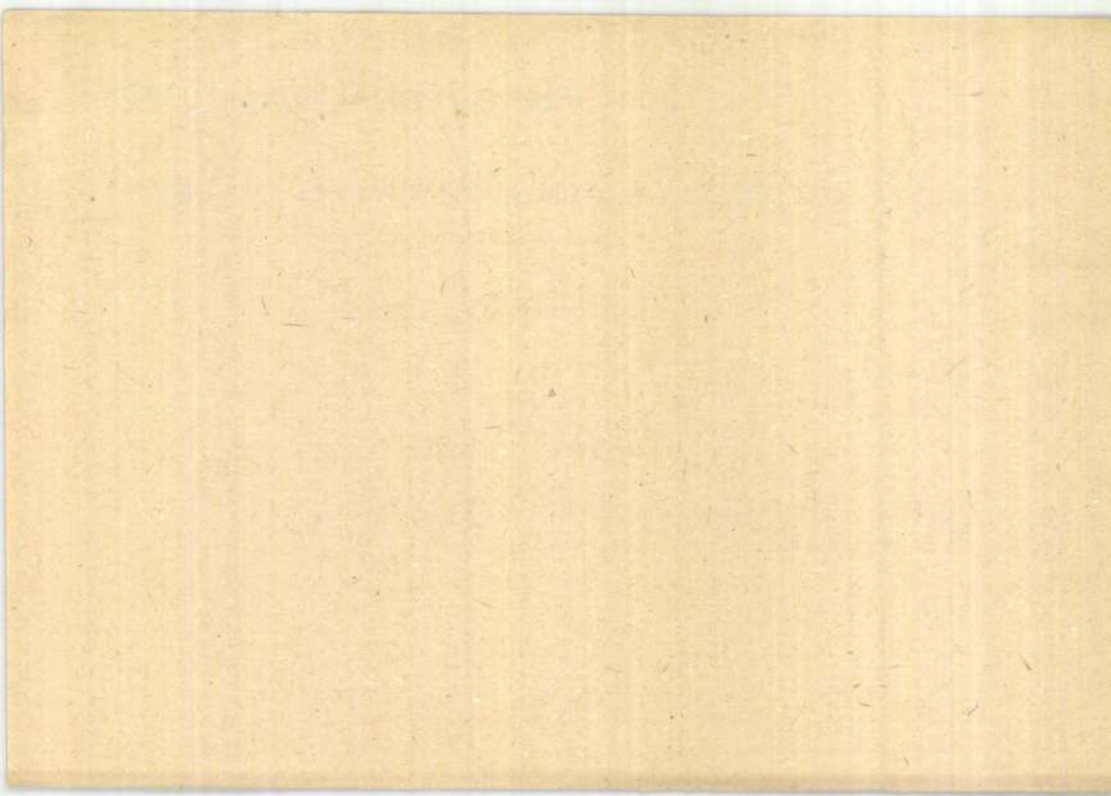

Róna József

MDK

Pyramos és Thisbe, szobor

Milcsarnok 1883. Gezi kiáll. I.

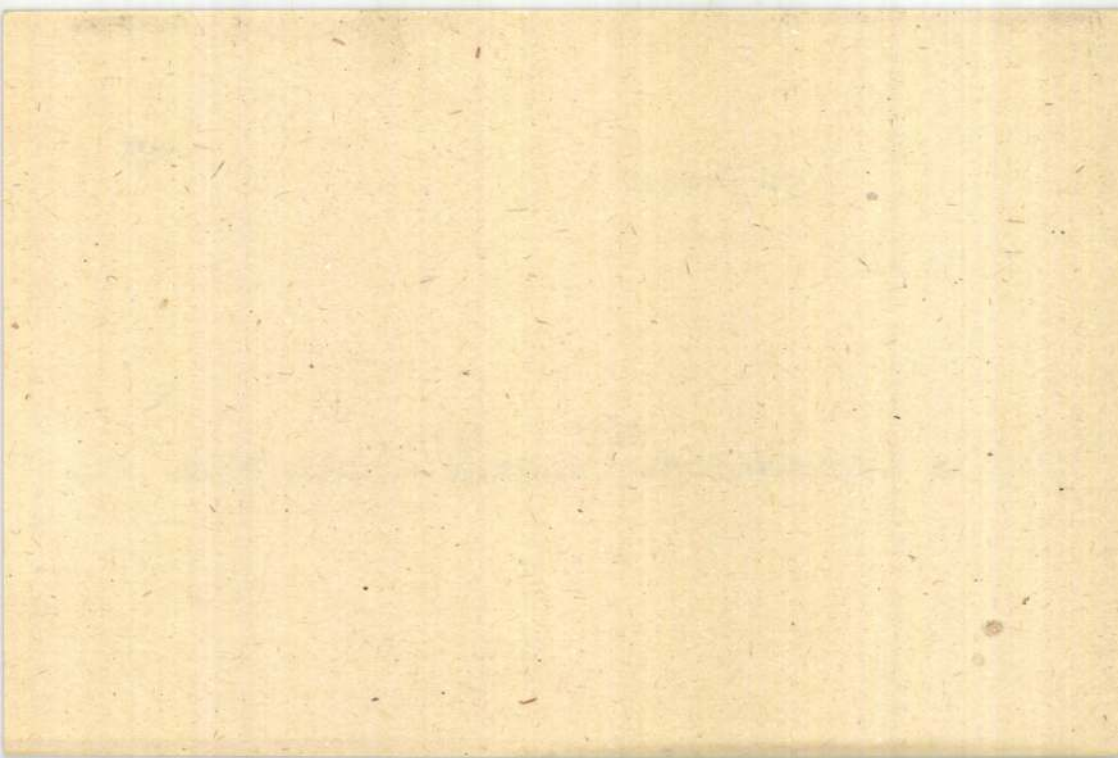

Róna József, szobrászm.

MDK

A tárlat célját kisebb-nagyobb művével szolgálta.

?: A sárospatai művész-egyesület kiállítása.
Művészet 1915.

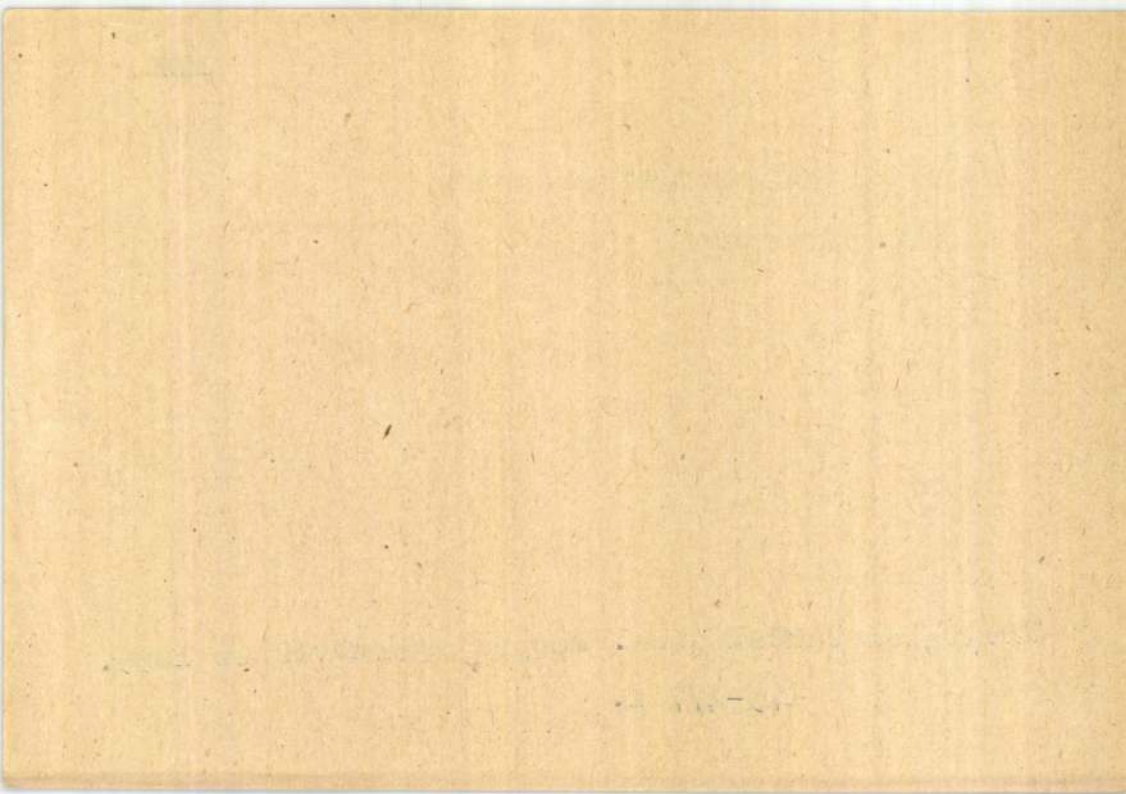

Róna József

MDK

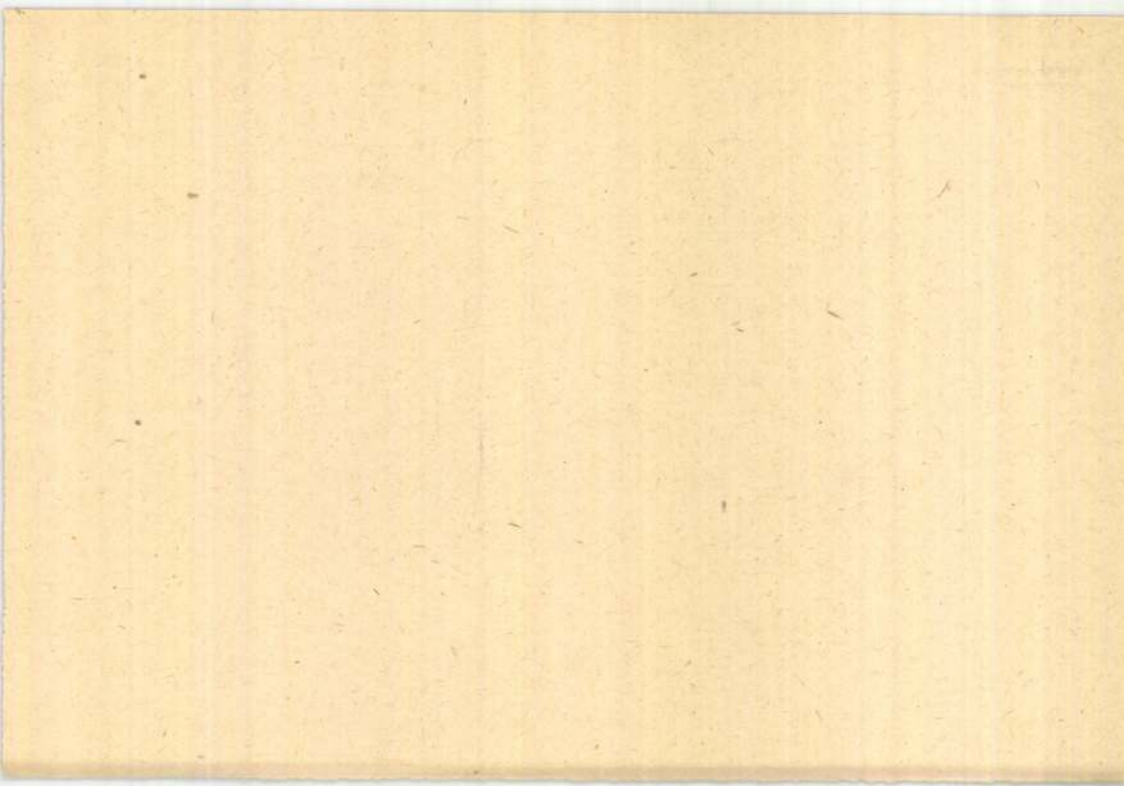
Ibl B: Képzőművészet. Budapesti Szemle, 1933. okt.

101-1.

Róna József szobrász
áll. aranyérem

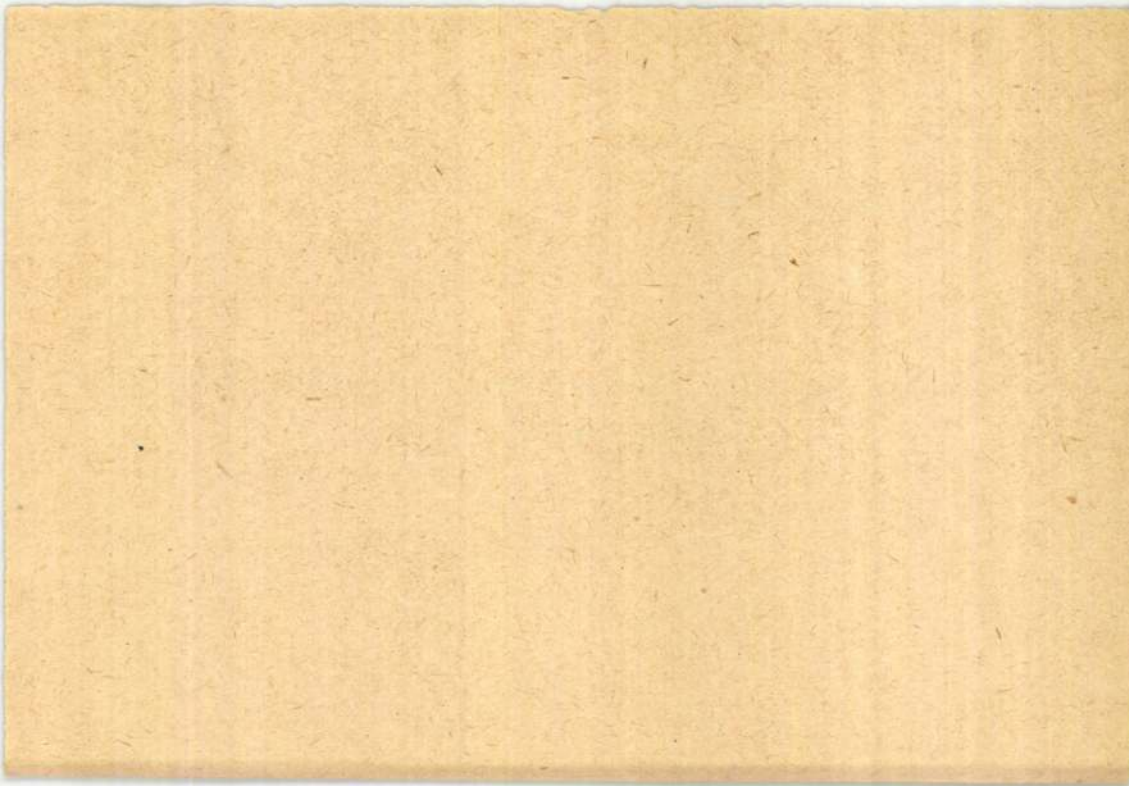
Hivatalos tudósítások. Magyar Iparművészet 1899.
175-177 l.

NDK

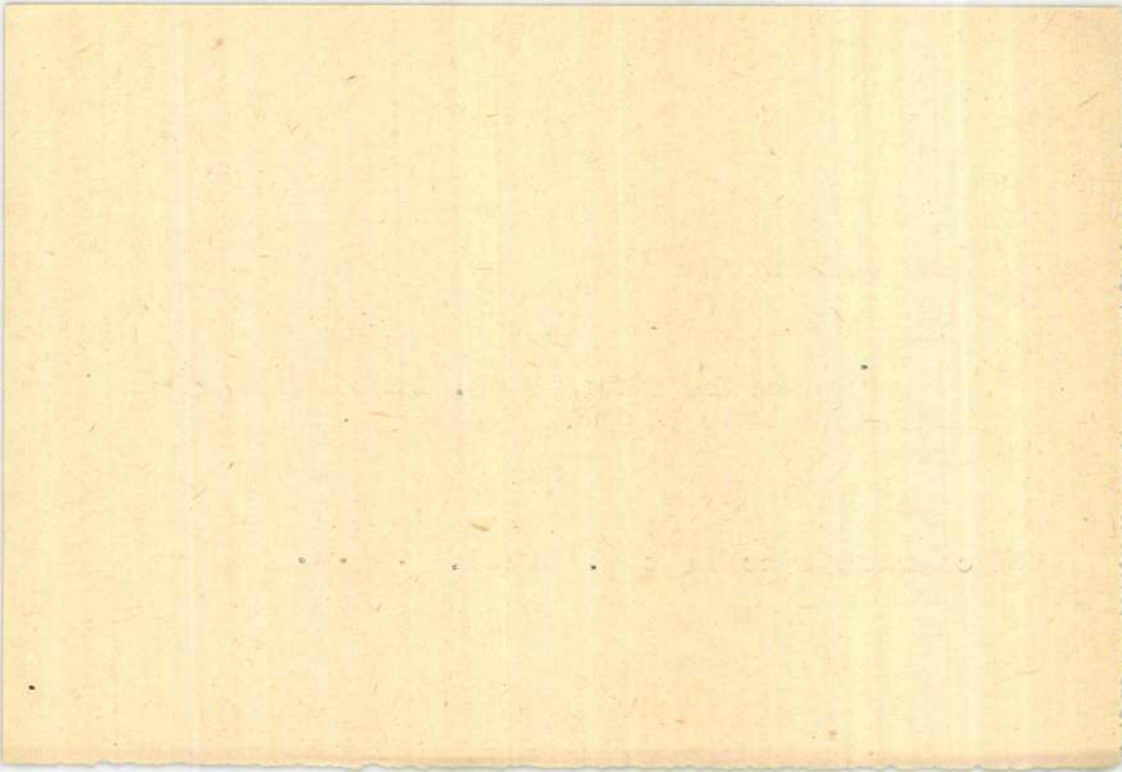
Róna József

Itóljetei Pesti Napló, 1939. feb. 25. 9. l.

Róna József

E. M.: Igazságügyi pal. szobr. Vas, Ujs. 1895. aug. 18.
533. o.

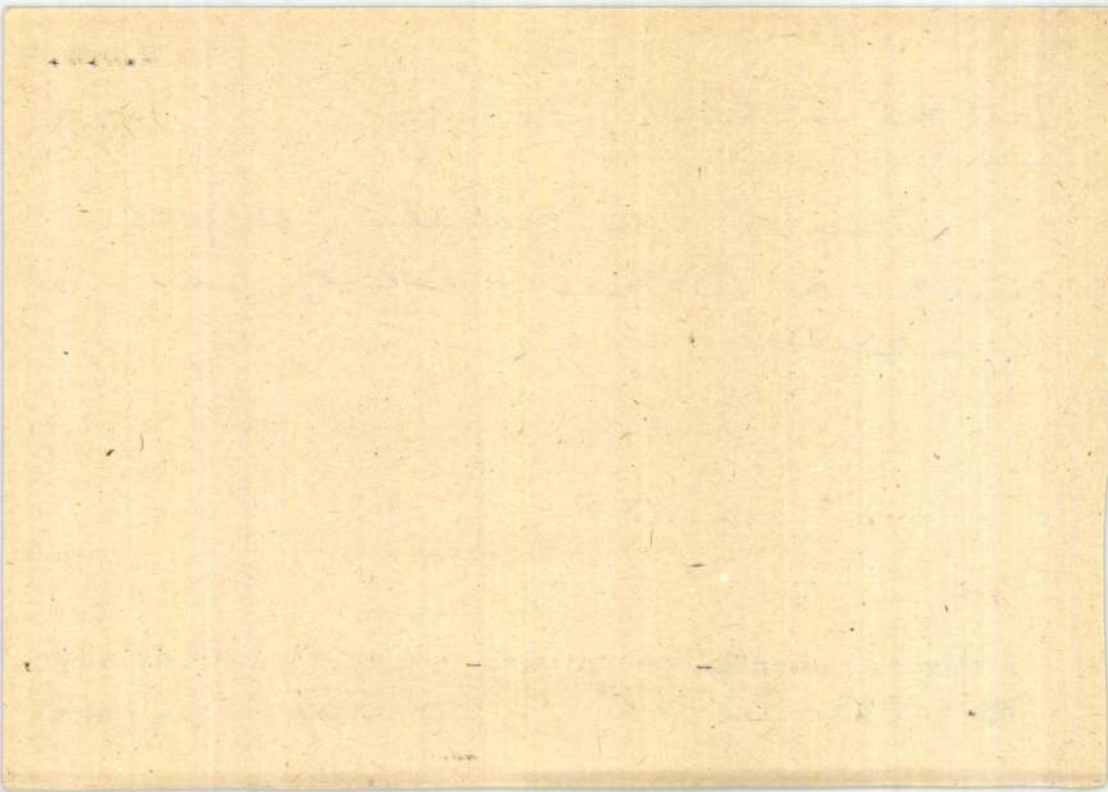

MDK

Róna József

Megszorult faun, 1889. 1000 frtos Röck
Szilárd-jutalom

Mücsarnok 1910/11 tav. kiáll. 15.1.

Róna Főref, nobor

műve harmadik díjat
nyert a Baross-nobor pá-
lyázaton.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője,
Bp. 1894. 53. old. Kép: 85. old.

1875 - 1876 - 1877 - 1878

Róma Főcsé, robrán

pályaművelet képe az And-
kassy Gyula roborpályáraton

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Heti Értesítője, Bp.

1893: XII. évf. 185.

MERCEDES N. A. BÁRDI GARAGE BUDA

szamorodni 3 kor. és
pecsenye 6 borok 1 K
20 fillér lltrenként,
bármely mennyiség-
ben kapható
SztareczkyGéza
bortermelőnél
Tolcsva (Tök 1 mellett)
(Boraim árjegyzéke kívá-
natra ingyen.)

Bona fides

vegd
sz

Petr Janák

38-1-

41.2.

Bejtes

XV. évf. * 1910. március 31. * 6. szám
○○○○○ Szerkesztőség es kiadóhivatal ○○○○○
Budapest, VII. ker., Dobány-utca 82. sz.
○○○○○○○○○○○○○○○○○○○ Telefon 109—62. ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

T. Dobbin
May 22 1811

B

MŰVÉSZET
IX.évf.1910.
~~188-187k.~~
390.1.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :
Telepy Károly siremléke
Fénykép az eredetiről

Róna József

aradi bentháromas
szobor

kepe vege.

Kiss Gyikkata Ulagy

410. l.

John C. Smith

James M. Smith

1830

Nov 20

John C. Smith

No. 1

egészet eredeti, érintetlen mivoltában
y jellemvonása volt e képek: minden
a galgóczi aranyalapú bársony kárpit;
bevésvé; az ő számára készült a bécsi
ódexek azon példányaiban is, melyeket
ndossággal minálunk és a külföldön.

imént említett trónkárpitot, a textilipar
szövet meg nem közelíti. Már az a
zet egymagában álló emlékévé avatja.
bársonyokhoz sorolható, a minőket a
szországban: Velenczében, Genovában,
szeretettel aranyszál alapon, olykor két,
nek hatását imitt-amott, ritkább-sűrűbb,
gában is rejlő hatásától eltekintve, az
tervezetett, melynek klasszikus tőkélye
teljesen alkalmazkodik a szövény köve-
a nehézségek, melyeket a munkásnak

17. s. 24.

6681

Waplo

1481

Buda-

1481

aradi kőműves

Dyka Karoly: 17

17

Pona József

uessel ogadott el az ország, a teudal
lépéssel a legmodernebbül berendezett
kiváltságokat tisztelő egy ország, a me
vett liberalitás követelte jogegyenlőség

Így volt ez négy és fél évszázad
tökéletes képviselője, megnyitotta szán
fejedelem hatalmas személyéből kisug
tényezőknak, a melyek az őserdő görce
a másik tényező, a talajból felszívott
bontakozott volt ki az Anjuok fényes k
lelkülete s a művész meggyőződése a
lásos és polgári intézményekkel összef
igazságosak akarunk lenni s híven akar

— mert a renaissance még egyszer be
letek átalakítására szorítkozik, elemeket
meg nem változtatja, mélyebb nyomokat
művészetet és nagy pártfogójának fény
művészek kezének tulajdonítható emlékel
léteznek, de olasz mesterektől származn

Róna Jónaf

l.

Magyar Késeiok

1800. 714. k

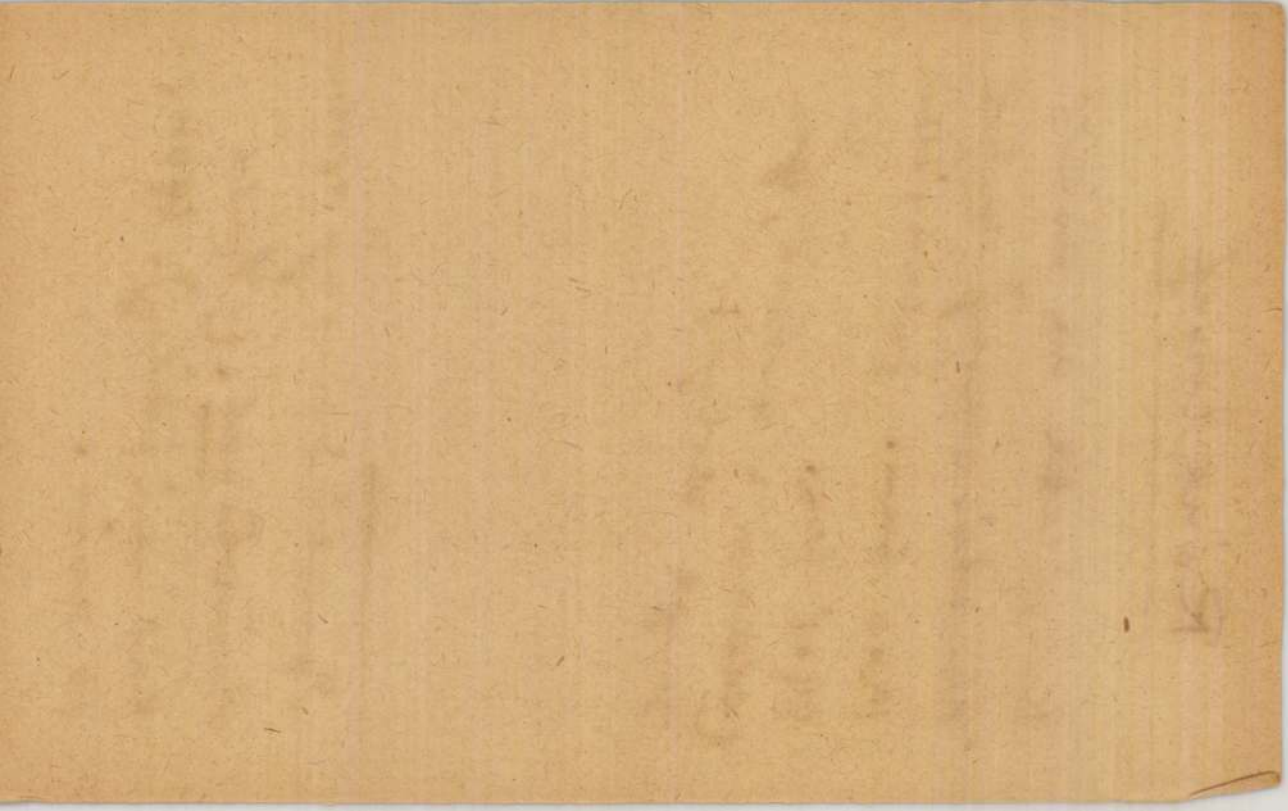

Röine wisef

Keszi letta ar aradi
henshais omay' nobrot
1900 ban. felechi' it' hie
(901' ben.
(Lestam' nobrot, yan
menge dolog).

Henshais omay' stobor.
Miwesitet. (Habo
Kai'wai' fele). 1900.
10 nam.

Rona Krič

rod

Mütsamöl, 1899. 413. (C.R.)
Aradi' bentháromszaj robot)

U. 20228. 1111. 011. 1011111111

U. 20228. 1111. 011. 1011111111

U. 20228. 1111. 011. 1011111111

U. 20228. 1111. 011. 1011111111

U. 20228. 1111. 011. 1011111111

U. 20228. 1111. 011. 1011111111

U. 20228. 1111. 011. 1011111111

Jelentem, hogy

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

a műhelyfőnök
alá

[Faint handwritten text, possibly a signature or date, mostly illegible due to fading.]

8. sorsz. Műhelyi minta.

[Faint handwritten signature or text at the bottom right.]

Róna József
szobrász

Műegyetem, 1900. 4. sz. § 85. l.

Az aradi Szentharomszög szobra

~~Ujinta
Zemplén m.~~

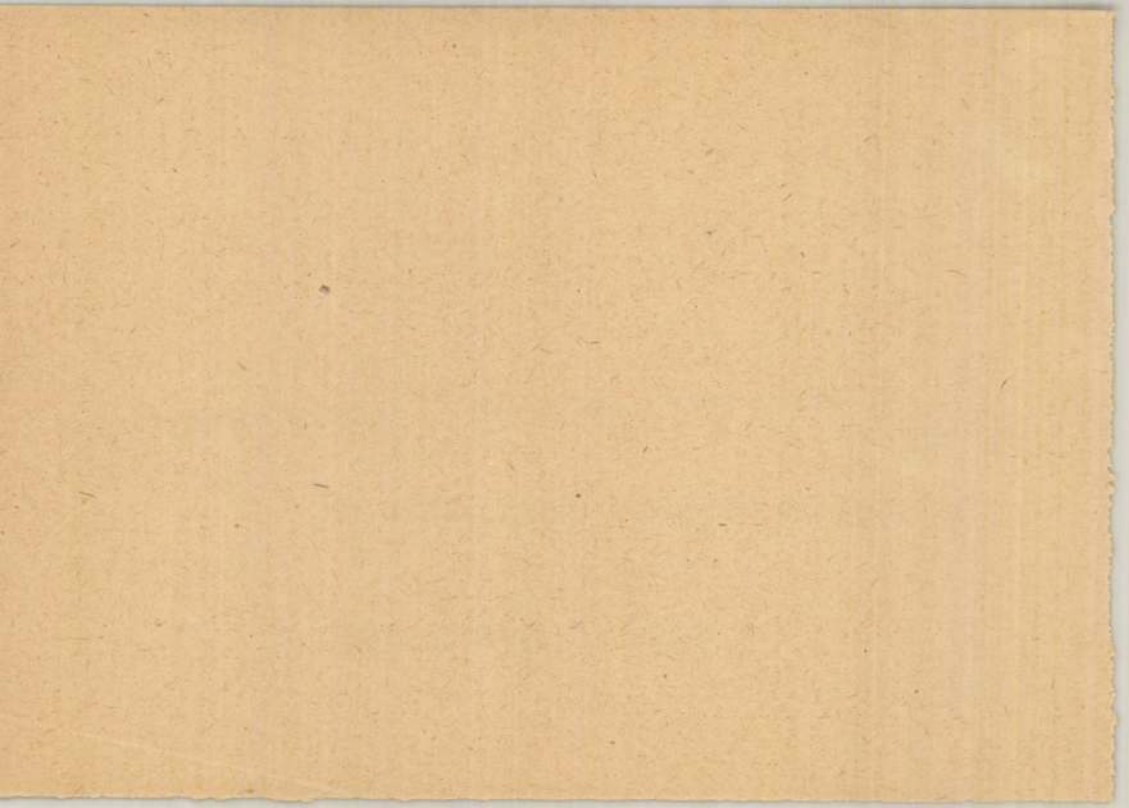
~~40 STES MAGYAR A~~

Magyarországi Hírek. Múgy. 1900. é. sz. 98. l.

az eradi Szentharomszág szobor

Róna József szobrász

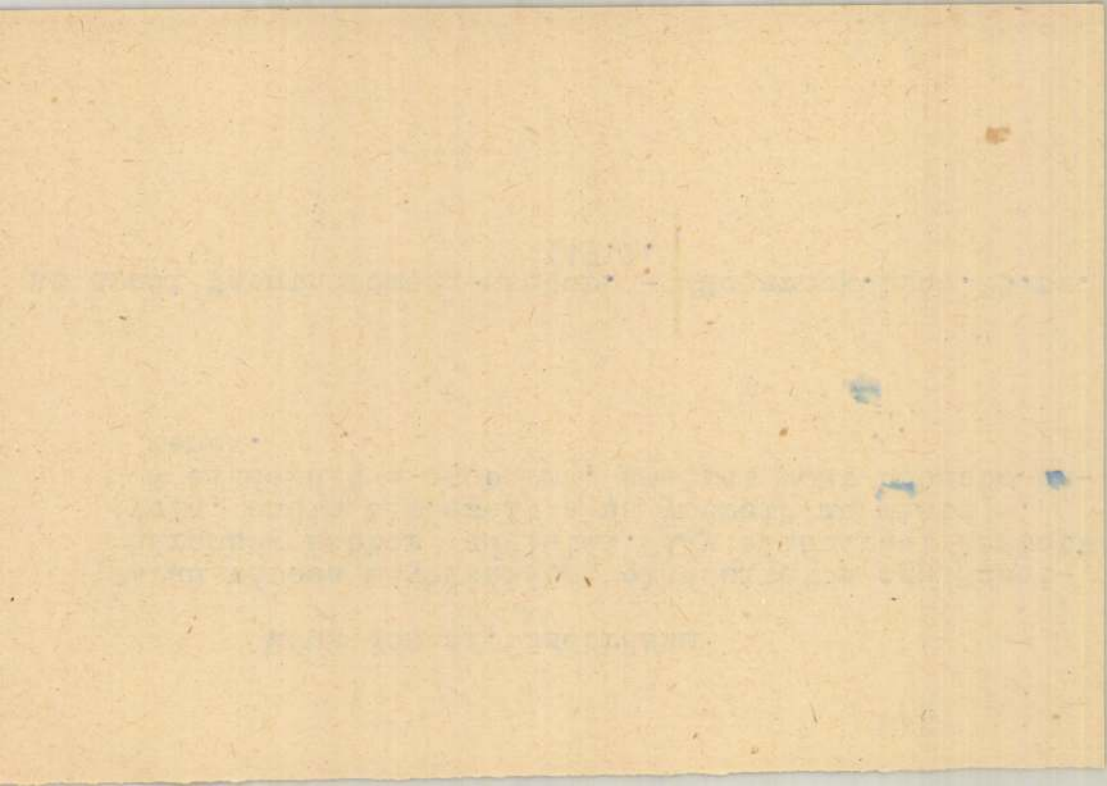
MDK

Róna József, szobrászm

Arad városa megbízásából elkészítette egy Szent-
háromság szobor vázlatát. Nagy elismerést aratott
vele, azóta elkészült a nagyméretű mű mintája.
S elkészült a szobornú, amelyet most bronzbá ön-
tenek.

Az aradi Szentháromság-szobor. - Múcsarnok. 1900. 25. sz.
349. l.

M.D.K.

Roma Forum, metron

temperetio papalia et

et anaxi variat' hanc a

liberati' Sicut hunc

metron hanc euecedo" in

metron

VALLIKKOZOK LAPJA, BP. 1500. XI. évf.

Jan. 31. sz. 5. old.

+ Rona Point

L. Lucasville

1901.15.8

8. Bambergers Petal 29579

0.8 m.

1495.

Florens János

sz. Antwerpenben 1685-ten. + 1709-ten.

A Acikök.

A clätérben
nagy golyót, a fe
bibókon innen, a
feiben három fer
~~három~~ kőmarat
há jóbb kereken ké
pát sarta, jobb,
sarna desegat e
látta néz. A mi
gere (a doóra fe
kerics és ol kö
peltességek ~~fel~~
díszlik. A ~~fi~~
katis hasitora aly
é köény; a piúé
é^o foltos kabát,
seje er: " J. Hor

Lektoritok

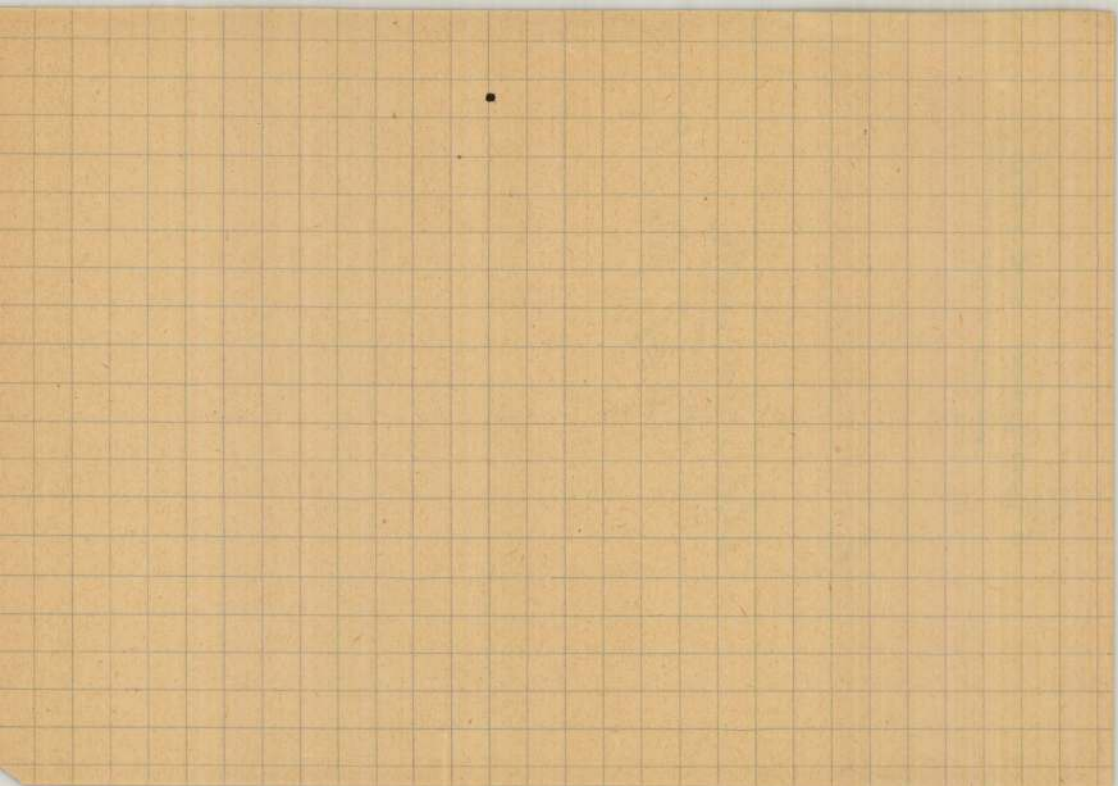
L. H. H. harimya,

Rona Zony

1.

Missouri

1901. 114. 1.

Rönd föref

l.

Miscarade

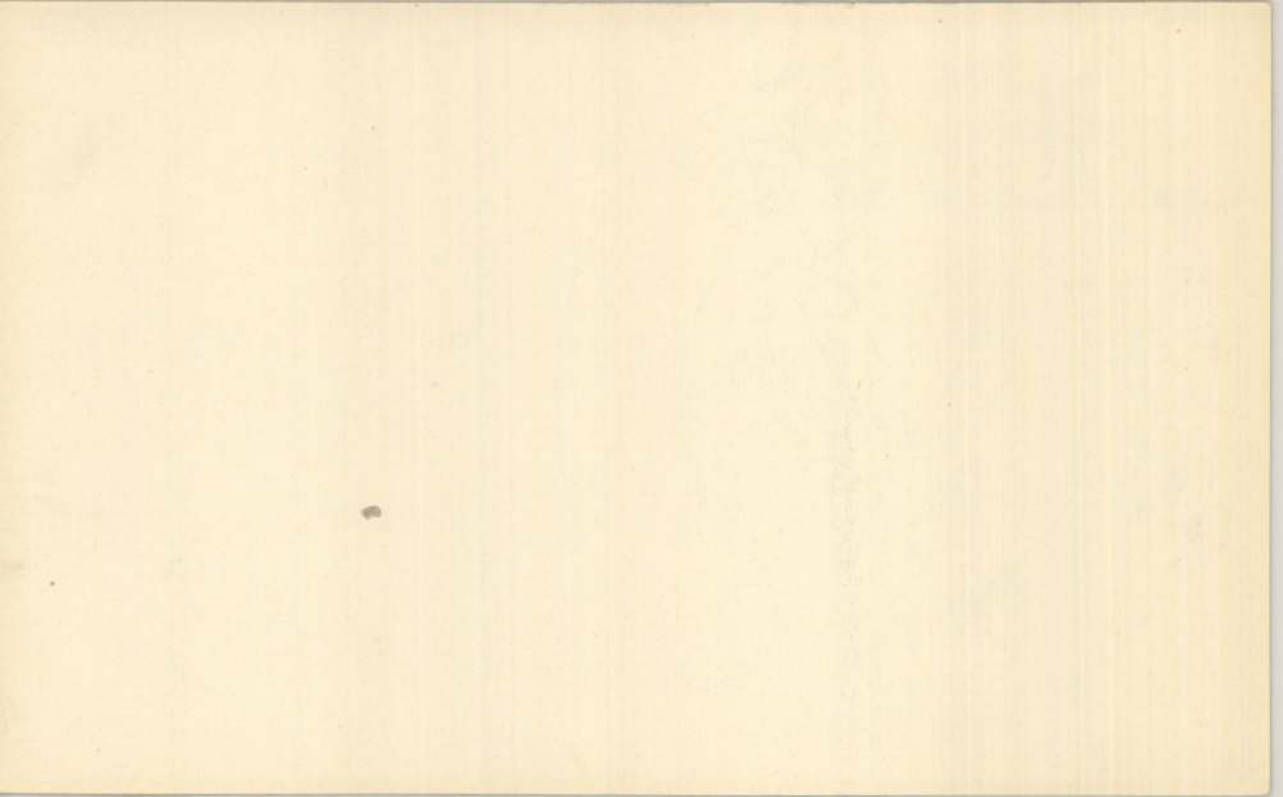
1901-162-P.

Rona Ford

l.

Missouri

1901. 271 l.

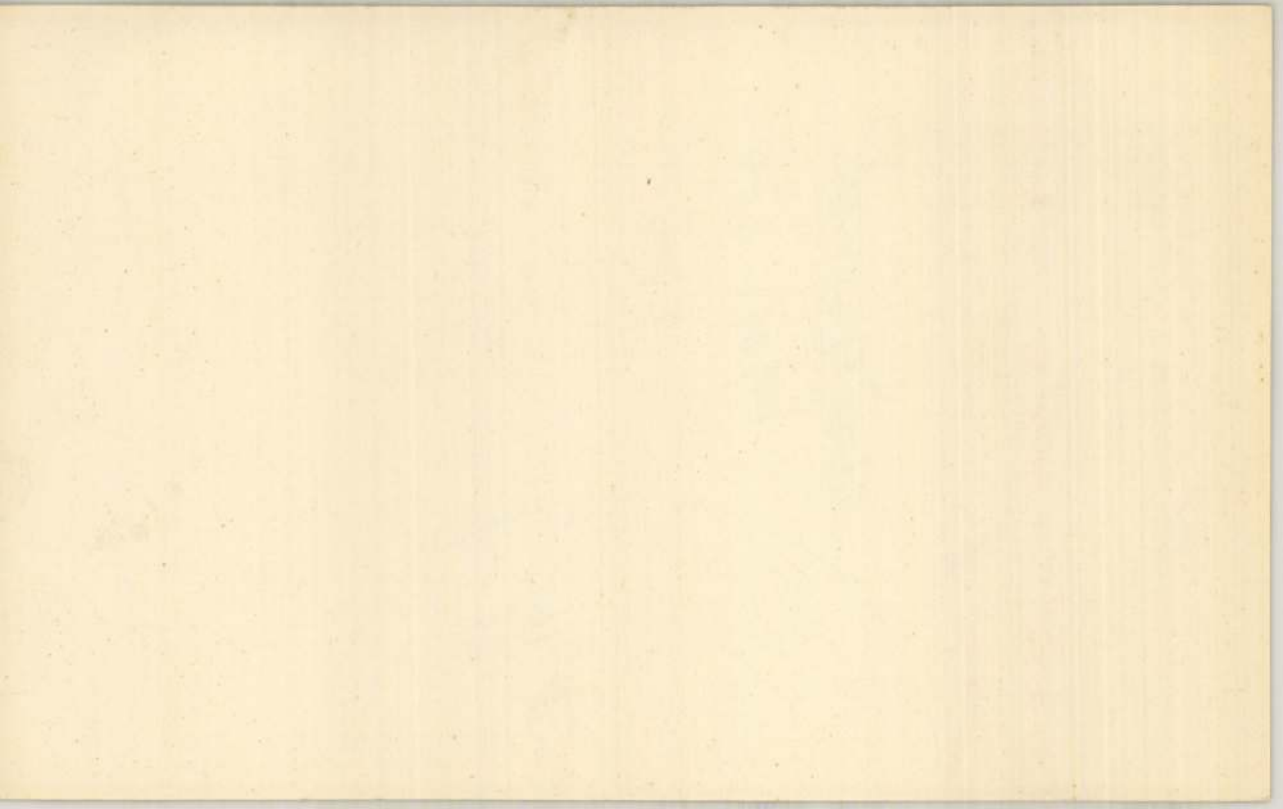
Róna Jónaf

1.

Minnamote

1901. 279-

276.1.

Rona 2mef

Erud

Feb. 236h.

.....
tanu.

Jelentem, hogy
távolmaradását.

Tudomásul vette :

.....
az osztályfőnök aláírása.

Engel

.....
a műhelyfőn

Rónd Jonez

moban

Elctraji

Gelldad

441.8

PALMA, JACOPO-(GI

COMO) IL VECCHIO

1528

szentekkel
inde und Heiligen

— Holz

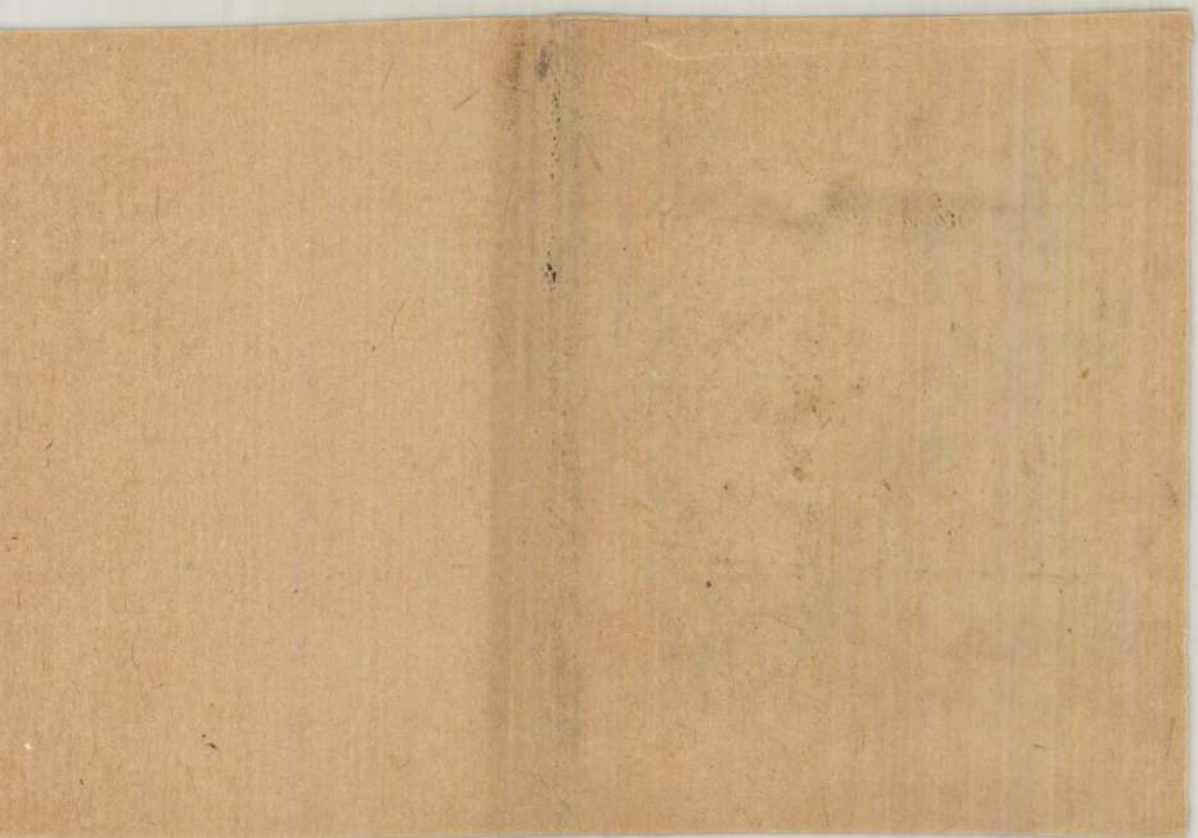
Rona Jonck

Woban

Wed

Fieberwiderm^r

118-1

Róna Jónaf

d,

Petólar
97.1.

Jörður: alhótis-timp

48, 85,
CII,

Róna Jónaf

mod

~

Broslanmótáral

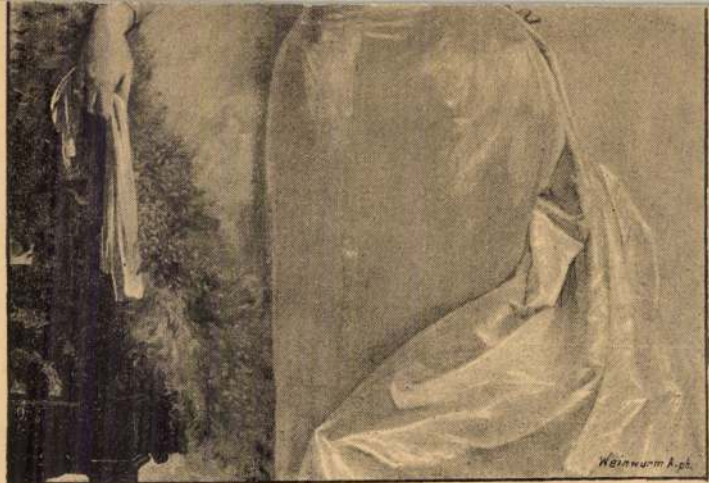
18-1.

~~Dianna VI. 272~~

Rona József

mod

Leckepes

VAJDA ZSIGMOND. NŐI ARCKÉP.

Róna József

l.

A magyarsággal

48.

oktatásügyi miniszertől.

Bizottságának,

B u d a p e s t,

VI. Allatkerti-ut l.

Róna József

d. Dery 1927

10, 22. 9.

OLVASD EL ES ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,

Es a meglévő holmিদra vajjon, miért nem vizsgálod?

Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,

Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!

Biztosításod van már rég (jobbát nem is tehetsél),

De manapság e kis pénzcért mondd, hogy mit is vehetsél?

Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról személni.

Az értéket nagy sietve jó lesz ma felelnelni!!

Rona Jörge

med
2

Helvetos

68. l.

~~Laetymus h. n. II. 24.~~

Róna Rónai

Perillag III/3

571.0

50—40 cm. Jelezve alul balra.
ANSEHIRTIN. Öl auf Leinwand.
ön.

kép eredetét tanúsító igazolvány.

):
ítvány. 13—18 cm. — Öl auf Pappe.

ra: Rippl-Rónai. 48—32 cm. —
en: Rippl-Rónai.

alul balra: Edouard Pesky 856. —
links unten: Edouard Pesky 856.

z. 60—70 cm. Jelezve alul balra:
e. Bezeichnet links unten: Rónai.

1. Jelezve alul jobbra: K. Spányi B.
nts unten: K. Spányi B.

61. **Török E. (XIX. század)** :
NŐI TANULMÁNYFEJ. Olajfestmény, vászon. 60—47 cm. Jelezve alul jobbra :
Thein 1899. — WEIBLICHER STUDIENKOPF. Öl auf Leinwand. Bezeichnet
rechts unten : Thein 1899.
65. **Thorma János (szül. 1850)** :
NAGYBÁNYAI UTCAI JELENET. Olajfestmény, vászon. 146—110 cm. Jelezve
alul balra : Thorma. — STRASSENSZENE IN NAGYBÁNYA. Öl auf Leinwand.
Bezeichnet links unten : Thorma.
66. **Tolnay Ákos (szül. 1861)** :
NYÁRI REGGEL. Olajfestmény, vászon. 41—52 cm. Jelezve alul balra : Tolnay
Ákos. — SOMMERMORGEN. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten : Tolnay Ákos.
67. **Tornai Gyula (szül. 1861)** :
MALÁJI TÁNCOSNŐ. Olajfestmény, vászon. 101—73 cm. — MALAYISCHE
TÄNZERIN. Öl auf Leinwand.
68. **Török E. (XIX. század)** :
ÁBRÁNDÓZÓ FIUCSKA. Olajfestmény, vászon. 44—33 cm. Jelezve alul balra :
Török E. 859. — NACHDENKLICHER KNABE. Öl auf Leinwand. Bezeichnet
links unten : Török E. 859.
69. **Ujváry Ignác (szül. 1860)** :
GYÜMÖLCS-CSENDELET. Olajfestmény, vászon. 40—53 cm. Jelezve alul balra :
Ujváry. — STILLEBEN. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten : Ujváry.
70. **Vastagh Géza (1866—1917?)** :
BIKA. Pasztell. 26—38 cm. Jelezve alul jobbra : Vastagh Géza. — STIER. Bezeichnet
rechts unten : Vastagh Géza.

Róna József

csud
K

Uelence 1922

160. l.

25/85

TÁV

2200

2400

Roma József

1884

Fekler Budapest

100.-l.

~~Porta di Vaccia~~
~~(Pentec)~~
~~VII. 150~~

Rona Torrey

Wm
2

Brookline

272 C.

~~Stapferne, vol. VII 191~~

Pöna Jöref

Wohin

mit
2

Lykaminot II.

274. P.

3

ORDINAMENTO DELLA MOSTRA.

L'ordinamento generale della Mostra è stato curato dal Segretario generale ANTONIO MARRAINI e, per la *Mostra della Pittura italiana dell' 800 *, da NINO BARBANTINI.

Rosa Lovel

Paris

Matras, 278

Rina Jones

Card
2

See Misc V, 3952

nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

yezem:

ny helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Röna Löf

Orz. d. Kjöpmannvergeti
Tásmilat endokplakette

1861-1911. brunn
6'1 x 8'8 cm

Co. sen 84 f.

525),

Rona Jorey

L

Via Ylö Ernstqvist

VIII / V. 37

indulok új alkotmányos küzdelembe, ezeké gítimizmus lánglelkű apostola: Griger Mik királyság megváltó eszméjének. És fegy nyugalmat, békét, becsületes demokráciát.

Ezért fordulok barátaimhoz, hiveiml lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz. igaz ügyet, harcoltam a főváros autonómiáj sok ezer embertársamon, joggal kérhetet harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

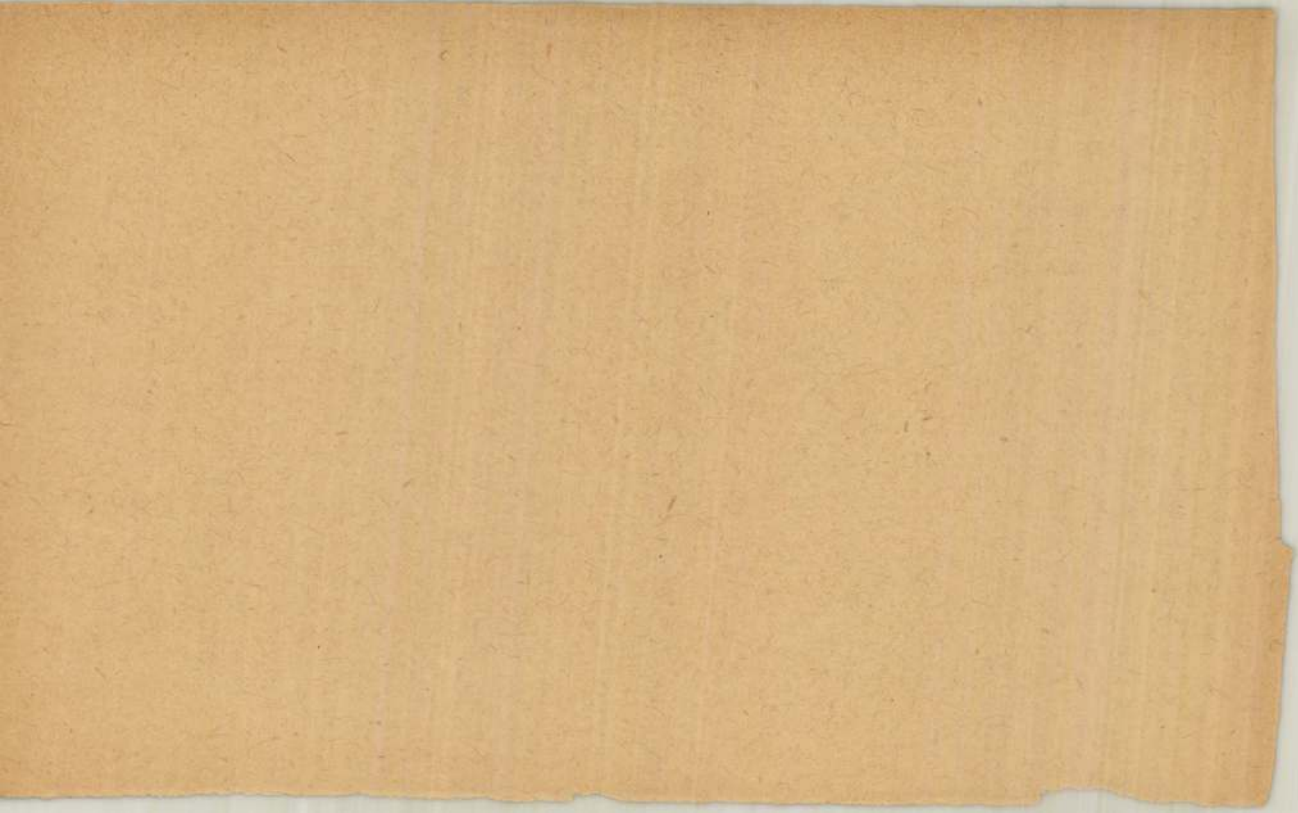
És kérek mindenkit, akit közös eszme nek semmit, amig igazolt embereim :
Griger Miklós és az én nevem szer

Budapest, 1935 március havában, a

Rona 2014

laid

KD.

Rona Jörck

Erstetl kivalgve
andra gödöllön

Bartgesbals

74. 1.

OLVASD EL ES ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,

Es a meglévő holmida vajjon, miért nem vigyázol?

Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,

Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!

Biztosításod van már rég (jobbát nem is tehetsz),

De manapság e kis pénzért mondd, hogy mit is vehetsz?

Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,

Az értéket nagy sietve jó lesz ma teledelni!!

Pona Jörref

vid

Ki-Kisoda?

691. l.

X

A m. kir. vallás- és közö

14675

szám.

A. M. kir. vallás- és közö

Hivatalból.

Közszolgálati ügyben.

Díj átalányozva.

Röna Brief

goddotter Erieket

robot öfverh-

tekte. Er a

fornis art

monas

God

DDP I. 73. P.

.....
műhely.

főnökség!

..... hó n történő kifeje-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu

l.

..... hó

..... sajátkezű aláírás és munkásszám.

Roma Brief

A 2broyi mullerim
evlörüm volranad.

veit ben'lette min:
tarta Bereredi Jyulu
val gynt

god

—

Ed T

.....műhely.

főnökség!

.....hó.....n törtéző kifeze-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu.....

.....a.

.....vi

.....hó.....

.....sajátkezű aláírás és munkásszám.

Rona Wise

last

Spec 62 f.

— 64 f.

RECEIVED

1900, March 10.

Jelentem, hogy

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnökök aláírása

Engedély

a műhelyfőnökök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta.

Rósa Torrey

Lord

SecOrshaz 95th

.....
Iannu.

Jelentem, hogy
távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....
az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....
a műhelyfőnök

Rona József

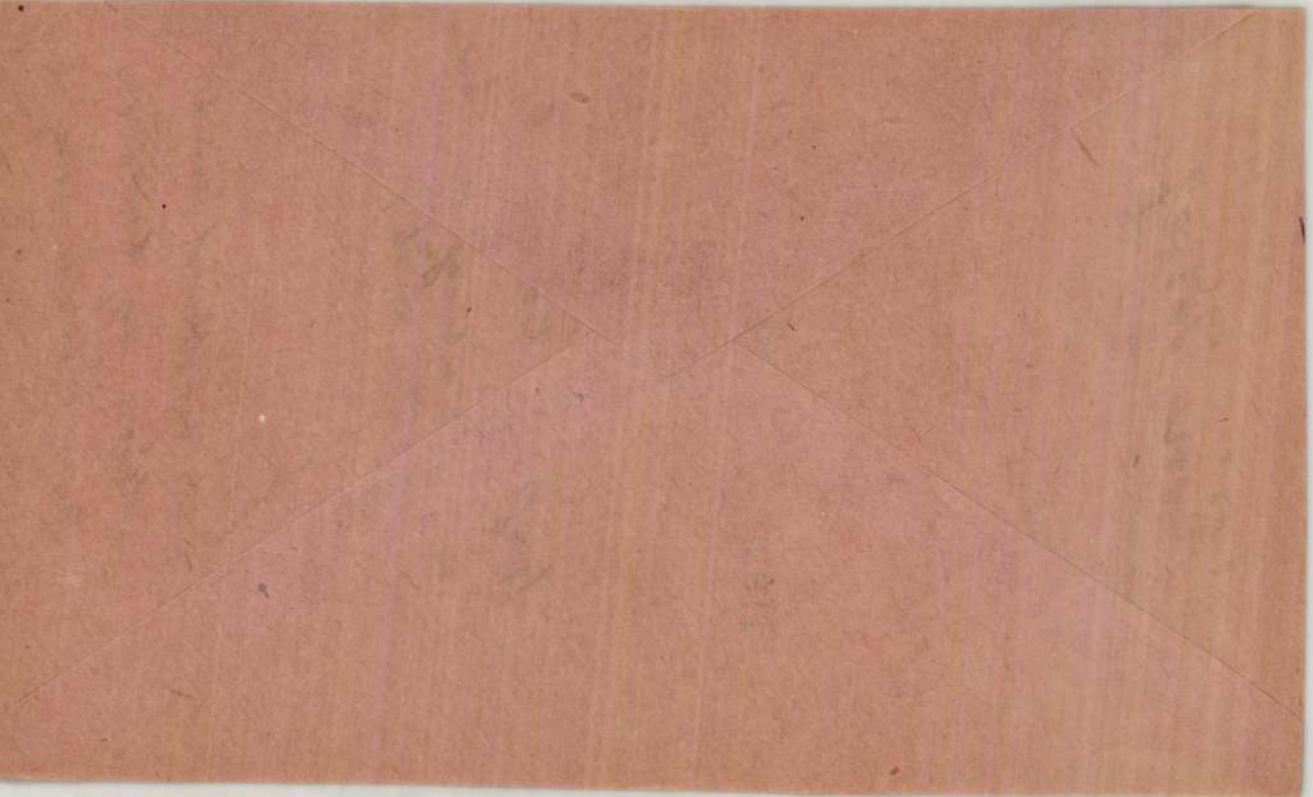
irod.

Némédy Szeged

420. l.

Hefedi Kosmuth
és Treichneryi Robw.
(a posta előtt)

(Az utóbbi két amszterdami
idején még tudtam,
hogy Stobblaszjöré)

Rona J'oret

l.

Siklissy FAT 402

361.8

Margopruna

Roma 1901

Snod

Flora 1901.

72

.....műhely.

Yfönökség!

3V hó n történő kifizre-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu

arr

évi hó

.....
sajátkezi aláírás és munkásszám.

Királyi vásárlások a Műcs. tárlatán. Sz. 50 -
136.1.

Közorvosi Füzetek, 1. kötet.

Róna József

MDK

1907

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

CHICAGO, ILL.

1907

1907

Rósa Jones

Nov

Fluar 1912

578

.....műhely.

Yfönökség!

.....év hó.....n történő kifizete-

.....indokából személyesen meg nem

.....számu.....

.....am.

.....évi.....hó.....

.....sajátkezű aláírás és munkásszám.

Roma Joze

Robin
Aut. 1861 Feb. 2. Larva -
being

mid

Fletcher Bees

798.

Budapest, VI. 307

Róna József

szü

Koraymiller

57. p. - 187. p.

189. p.

BUDAPÉST

OSZTÁLYKÖNYV 31.

(Mészárosi-féle Ártás)

Lejárt: 1891

CSIPÖK

BUDAPESTI
JZSEMM KÖRÜT 31.

(Muzseummal szemben)

Telefon: 185-614.

Rona Jones
Woburn

4/2

Ex. 1928

28.2

222

Wag Bayo - art

Sehen Johnson, Kapud -

Boha Zoief

Klajka Konaroin
mobra

Repr -

Gracia IV. 87.1.

ÖSTÖR JÓZSEF dr.

ÜGYVÉD

SOPRONVÁRMEGYE TB. TISZTI FŐÜGYÉSE

SOPRON, SZÉCHÉNYITÉR 2

TELEFONSZÁM: 259

Igentisztelt T i t k

Levelező lapja ma, hét

főnöke megbetegedése miatt holnap

lőre nem tud Pestre utazni. Nagyon

közölni, hogy mégig tart a szabad

átvehetnök e esetleg a képet és k

lenne zárva, mikor méltóztatik ism

Kellemes nyaralást k

híve:

Rona Jöref

bred

Din Paris

47.1.

Rona Jörnef

l.

Schoen körpvaordh

98-l.

St. George

St. George
St. George

Rona Jozsef

mezeti Kossuth -
nabr

Rep.

Magy Verecke

III. 207. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Róna József

Repeller . 267 - P.

Elektr. 960. P.

Handwritten notes on the right side of the page, including a vertical list of numbers and some illegible scribbles.

Vertical list of numbers: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

x
y
z

Rona Birt

wood

Kampionjahn 1848

572, 573. P.

Keppel -

A m. kir. Kereskedelemügyi Miniszter ad II. 90.9.
ez a küldemény kg-kint 2 filléres frankójegy

Feladó bizományos neve:

Lakhely:

T a r t a l m a:

194..... hóról.

Magyar Nemzet köznapi	
" " vasárnapi	
Független Magyarország	
Hétfő Reggel	
Képes Sport	
Magyar Rejtvény Ujság	
Sztár	
Film, Színház, Irodalom	

Jegyzet az
átvevő rak-
tár részére

5
0
1
0
+
1
0
+
5
0
E

..... kgr.

..... drb csomag

Rona Jónaf
706 rann

und

Jólkeppan

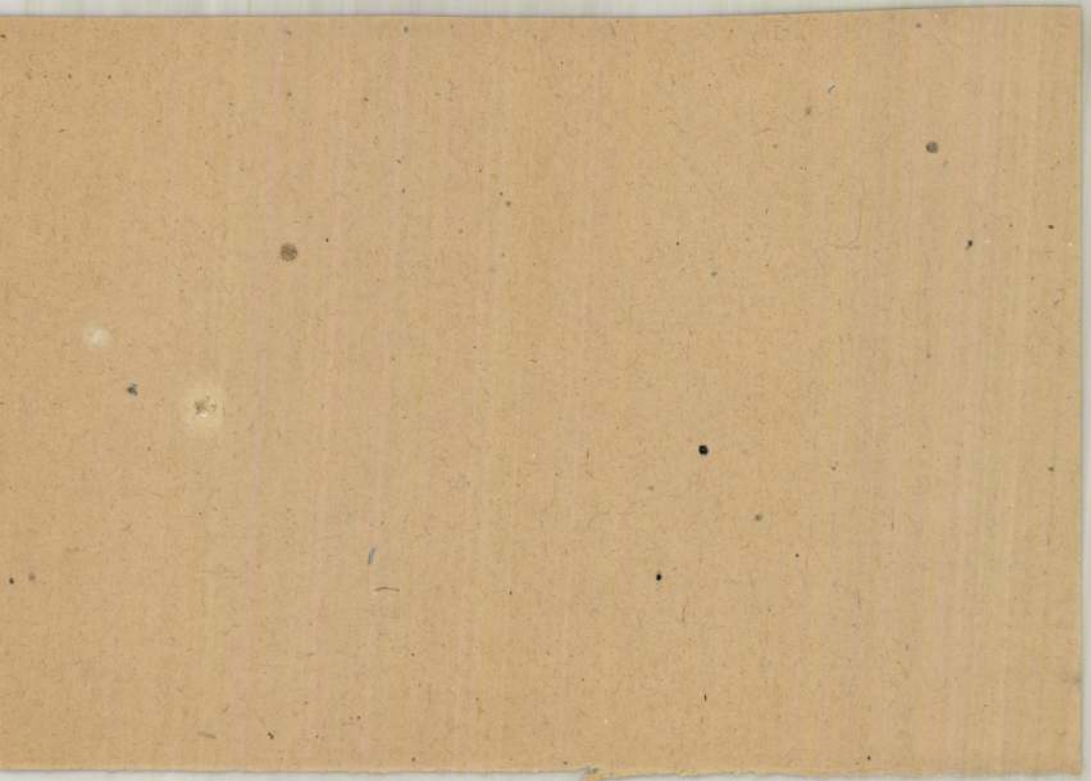
326 r.

Pöna Jónaf

bróttöngu minni -
heyrir kærleka

Milani 1906

81.8.

Rona Fény

szobor

szd

Szerep és Fejérm

339. l.

5 **Július**

Róna József

Probrain

Sturzelai

l.

Wronitz

Sandra V. K.

395. l.

—
TV.-A.-

Amatani at 10 e.

Mr. Sentinay
Gina
amare

Róna Föld 15.00

Mel. 1861. Lovasbékiny- 25.00

Los felvétel, 21pm
1928-29. 28.50

KatMűrmb1929

33.620

György

VI. KER., SZONDY UCCA 75. SZÁM

243-10

BUDAPEST, 1930 október 6. 15.

szobr. ar. m. a. l.

antika leírás

szobr. ar. m. a. l.

Text

újra leírásra

és nyitás

szobr. ar. m. a. l.

üveg és készítés

szobr. ar. m. a. l.

(93.20)

szobr. ar. m. a. l.

12.00.

2.00.

28.00

5.00.

4.00.

7.00.

13.00

32.00

12.00

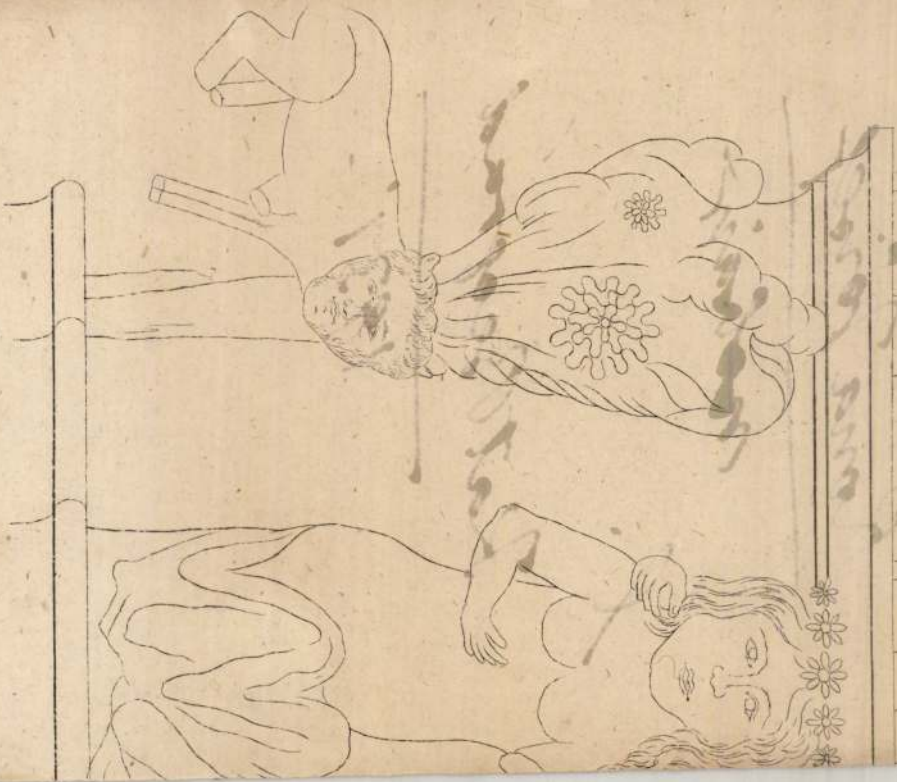
Roma Jiroef

nohair

L.

Kat Beograd

1931-

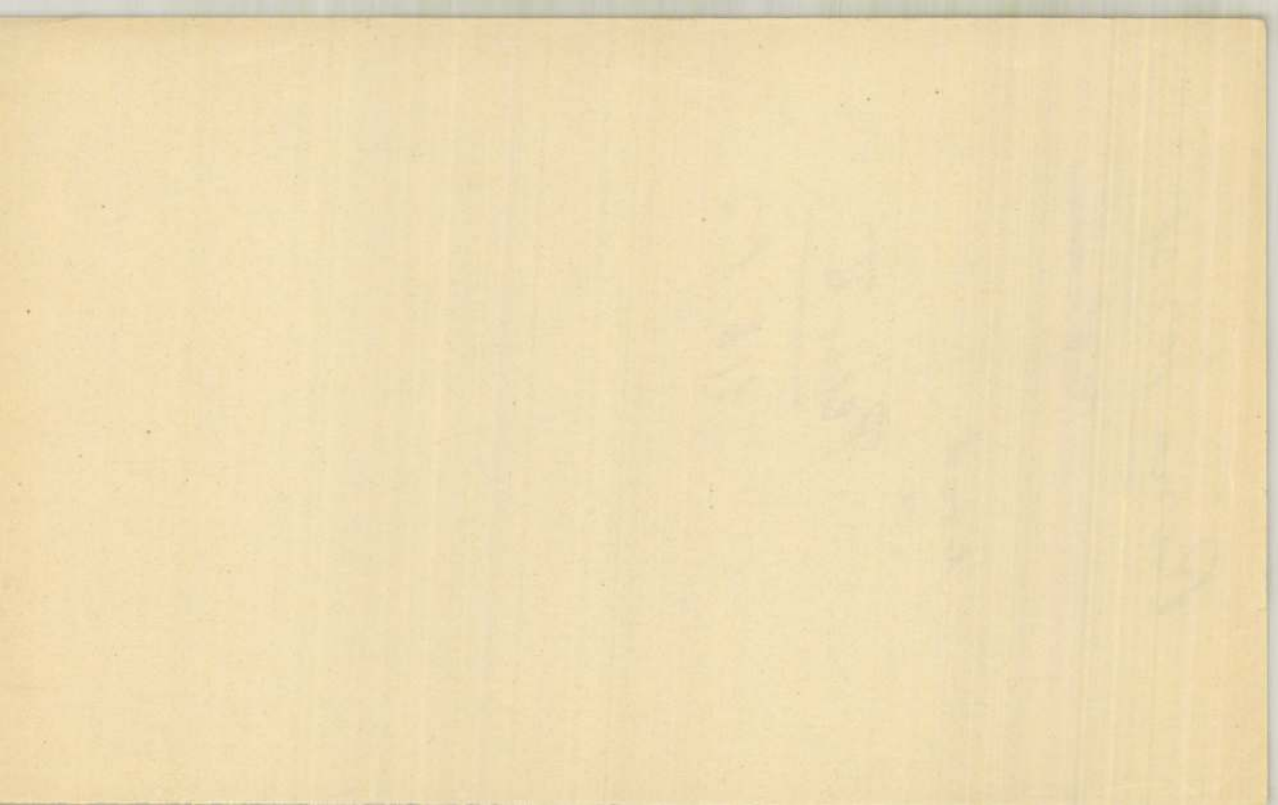

Rona Jones
no. 101

no. 101

Peter II.

116.9.

Rona Főnök

Ratkóczy emberem

2. korp. megvetel

rod

"

Foster Ratkóczy

43. P.

Regener

Cetulan' danielji
a senueket

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

Pona

Nobon

wed

E 1903 290 P.

Jelentem, hogy
távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....
az osztályfőnök aláírása.

Engedélyezte

.....
a műhelyfőnök
alá

Paris 1011

2nd

Paris 1011

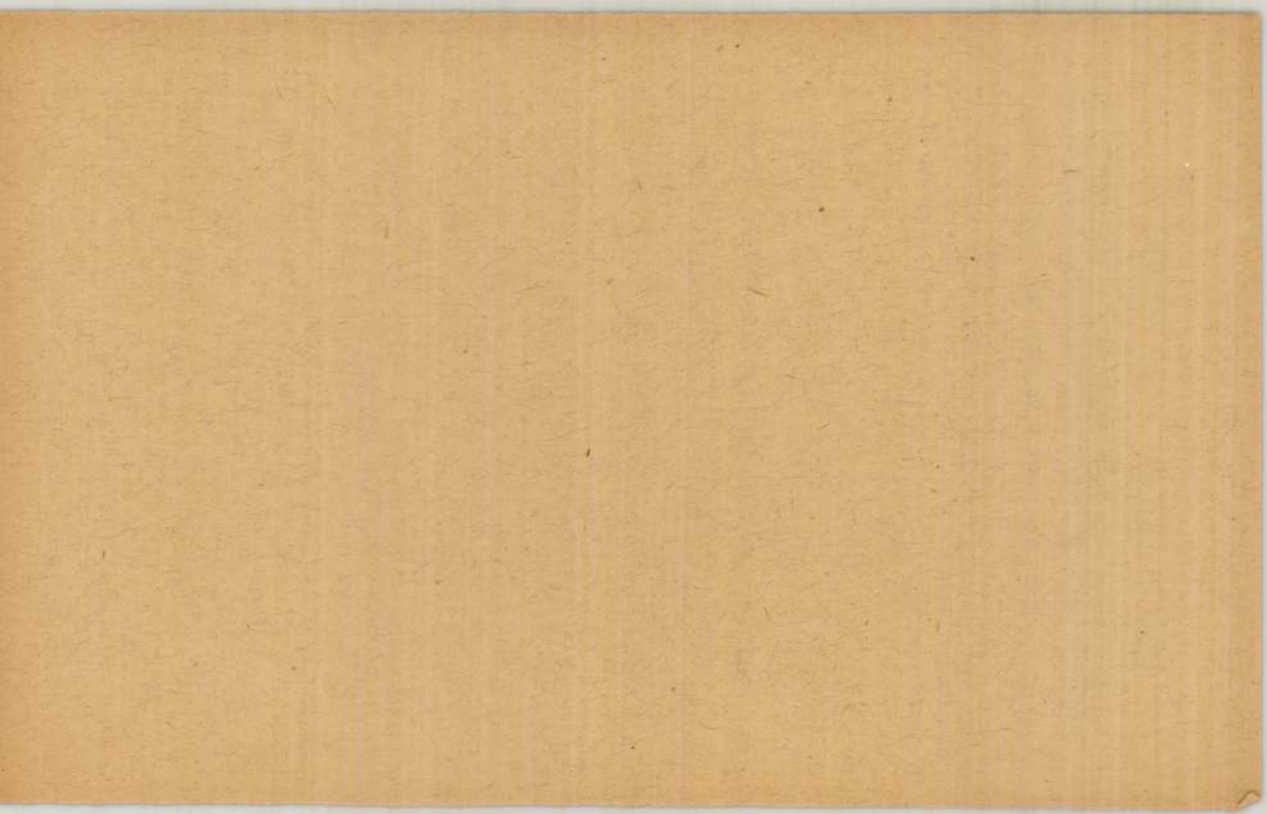
Rona Tonia

ind
a

~~eye~~

s laid

ord

Rona Zouf

Wad

At

V. Ers. Keijet.

善

行

未

屋

不
知
何
人

Rosa Lee

bag
" D

Handwritten text, possibly a signature or name, written vertically on the right side of the page.

Handwritten text, possibly a date or number, written horizontally in the lower center of the page.

Rona Roof

Nj ~~ox~~ijhar! Kulsjein

Kuzadi Matzer!

Toleky Kuloj!

CX. 201.

Rosa Zuep

1900.

Roma

1871

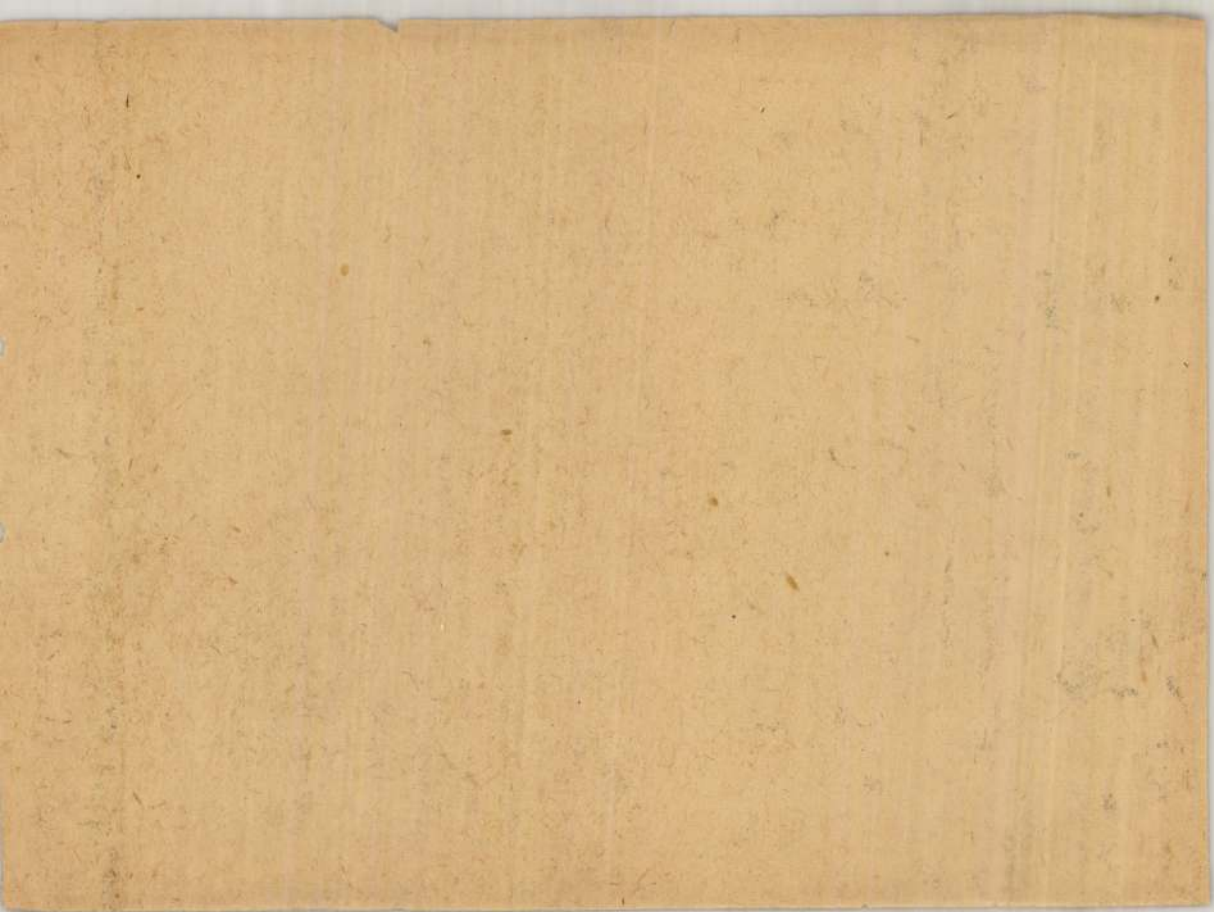
1871

Poua Toiref

Wed

Bundgra

44. P.

Roma Jörnel

und

Körperskiall

137. P

OLVASD EL ES ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
Es a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbát nem is tehetsél),
De manapság e kis pénzért mondd, hogy mit is vehetsél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felelnelni!!

Róna Zsófia

vetemény királyi jog-
tag a képről. sz.
ban

[[Közlezkiall

1265. L.

OLDJAB EL ES ADR TOTABRI

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság e kis pénzért mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

Rona József

Konvizióni Klapka -

1868.

és társai megrongálata.

Claymaggil

237. l.

nyozási vállalat, Szabolcs, Gr. Szapary-
Manninger-út 8/10 5-77
Iroda: Széchenyi-tér 20
9-00

Szabadka

Reinbauer Károly szállí-
tási vállalat, Szabadka, Iro-
da: Vámbáz-u. 9. 8-00

„Centralna Spedycja“
nemzetközi szállító vál-
lalat, Szimics J. Szávó.
Szabadka, Megyeri-u. 6.
7-89

Halbrohr Miklós szállító.
Szabadka, Iroda: Szegedi-
út 16. 10

**Kunyi Balázs szállí-
tó** Szabadka, Bisztricska-
u. 5 Telefon: 8-26

Major Mihály, nemzetközi
szállítmányozás, és fuvaro-
zás Szabadka, Megyeri-u. 8.
2-51

„MATEOSZ“ Magyar
Teherautófuvarozók or-
szágos központi szövet-
kezete, szabadkai kiren-
deltsége, **Szabadka**,
Eötvös-u. 5. **Telefon:**
3-84

Merkur szállítmányozási
és bizományi iroda, Sza-
badka, Horthy Miklós-
út 30. **Telefon:** 5-53

Transzpóri T-1.
nemzetközi szállítma-
nyozási vállalat, Szabad-
ka, Szegedi-út 9. 5-24

Vukovits Géza szállítma-
nyozási vállalat, Szabadka,
Horthy Miklós-út 28. **Telefon:**
4-84

Szolnok

Nádor Testvérek, szállítmányozási
vállalat, Szolnok, Gr. Szapary-
4

Lakás: Werbőczy-u. 30.

Wachs Ferenec **SZÁLLÍTÓ**, út
és szénker. Szolnok Pillaangó 4

Szombathely

Pannónia szállítmányozási vál-
lalat, Szombathely Erssébet kir.-u 17

Sabaria szállítmányozási
lalat cégt. Acs Pál Szoh-
Március 15 tér 1 8

Schöntag Testvérek szállító
dája Szombathely, Szen-
háromság-tér 15.

Tapolca

Sándor Pál Máv. szállí
Tapolca, Hősök tere 3.

Tata

Trencsik József **Máv és**
Ibusz szállító, Tata. 1

Ujvidék

Blum Adolf és P-
PER nemzetközi szál-
mányozási r.-t. Ujvík
Hitler-u. 24. 2:

Bontusz Jenő, szállító,
vidék, Kameniči-u. 109
Telefon: 35

Csordás Imre, szál-
mányozási vállalat, Uj-
vidék, H. Rákóczi Fer-
út 94. 3

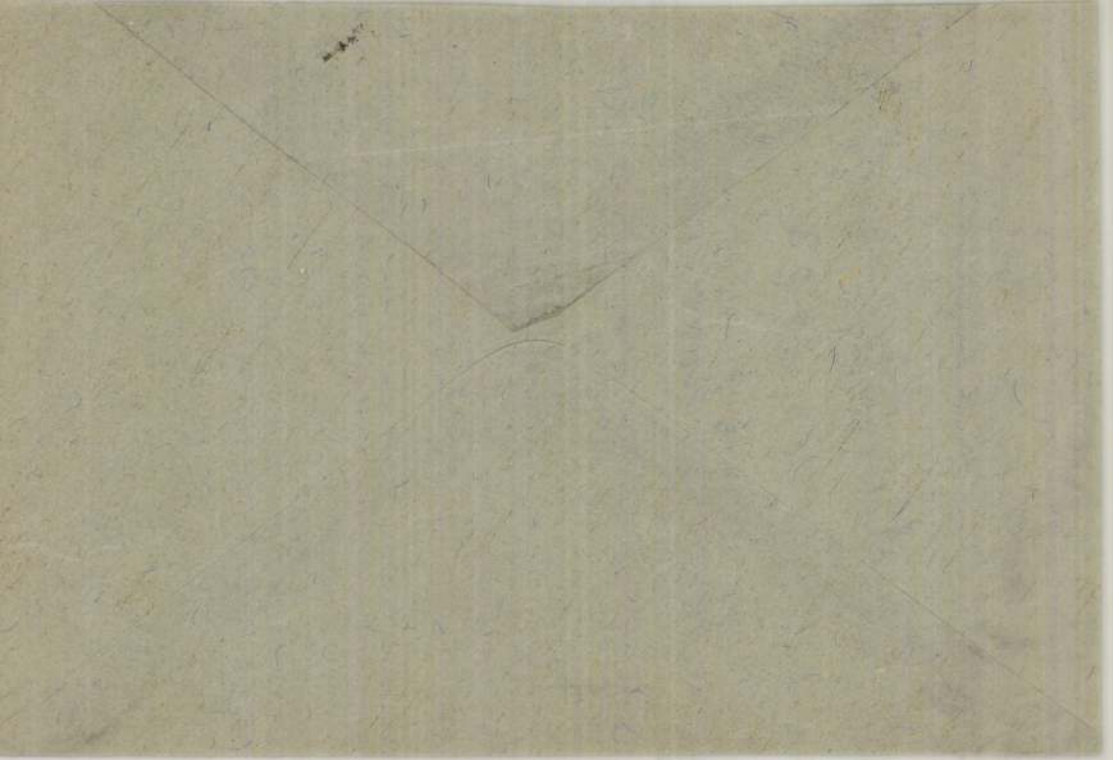
Fuchs Félix szállító. Uj-
vidék, H. Rákóczi Fer-
renc-út 24. 2

Pona Fainel

Konuth wolver
1902

How Thairhofed

29, 25. 1.

Röna brief

Wood

2

Refs 1898

266

Jelentem, hogy

távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

a műhelyfőnök alá

8. sorsz. Műhelyi minta.

Rona Zörf

Wed

2

Kuz 1898

269 f.

..... nevű munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

Élyezem:

.....
vagy helyettesének
aláírása.

.....
— Endrényi Imre, Szeged.

Rona Forest

Voluntary jury-tag ar

I/A corp.-lan.

Boarders' bill

1167.1

CLASSIFIED BY THE GOVERNMENT

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után . . .

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság e kis pénzért mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

Róna József

rosszjór. Kossuth
Könyv

A csehnek elvárólítottak.

Claymagyars

242 l.

MOLL-PASTA

Zombor

Vukovity János szállitmányozási iroda. Zombor.
Erzsébet-tér 1.
Vasúti iroda:

31
1-50
1-98
zifa
1.1.
1-51

Szállító-

berendezések
és eszközök.

Budapest

Orensfein és Koppel
magyar r.-st. Ipari, mezeli-vasutak, szállítóeszközök, Budapest, VI. Vilmos császárt-út 31. *127-354

Wierdl Rezső gépészmérnök
szállítóberendezések és szállítóeszközök üzeme Bp. XIII. Szent-László-út 87. 292-645

Szállodák.

(Lásd penziók és üdülőtelepek alatt is.)

Bácsalmás

Frányos M. Rákóczi szálló-étterem Balmás 50

Baja

KÖZPONTI szálloda, kávéháza és étterem, Baja, Tel: 18

Nemzeti Szálloda,
bériál Kopasz István, 44
Baja

Véghz 223-615 **Grin-**
zing 422-913 **Mairöz-**
Csárda 223-616

Nemzeti Szálló a Hungária nagyszálló vezetése alatt, Budapest, VIII. József-krt 4. Szemben a Nemzeti Színházzal. *141-996, 130-393

Pannonia Szálló

Budapest, VIII. Rákóczi-út 6.
Telefon: * 145-489

Park szálloda, Budapest, VIII. Baross-tér 10.
*143-743

Royal Nagy-

Szálloda Központja, Budapest, VII. Erzsébet-krt 45/47. *121-555
Interurban vonala 221-414

SZABÓ HOTEL

Bp., IV. Egyetem-u. 7
Portás: 186-669 Szobahívó: 186-596

Vadászkürt Szálloda Bp.
IV. Türr István-u. 5.
*188-929

Csáktornya

Metropol szálloda és étterem. Csáktornya, V. Gümbs-ú. 8. Tel. 47
Zrínyi szálló, kávéház és étterem Csáktornya, Szent László tér 26
T: 14

Csikszereda

„Európa Szálló“ Eperjessy
Endre Csikszereda, Kossuth
Lajos-ú. 2. 1-65

127

Rona Brief

l. Play II

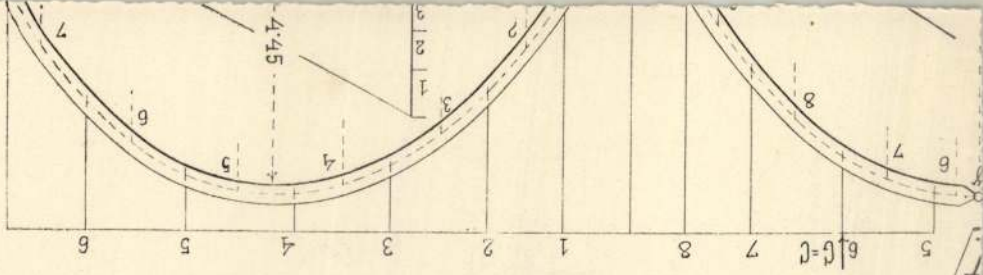
240.l.

242.l.

244.l.

303.l.

1904. évf. XXXVIII. kötet II. tábla.

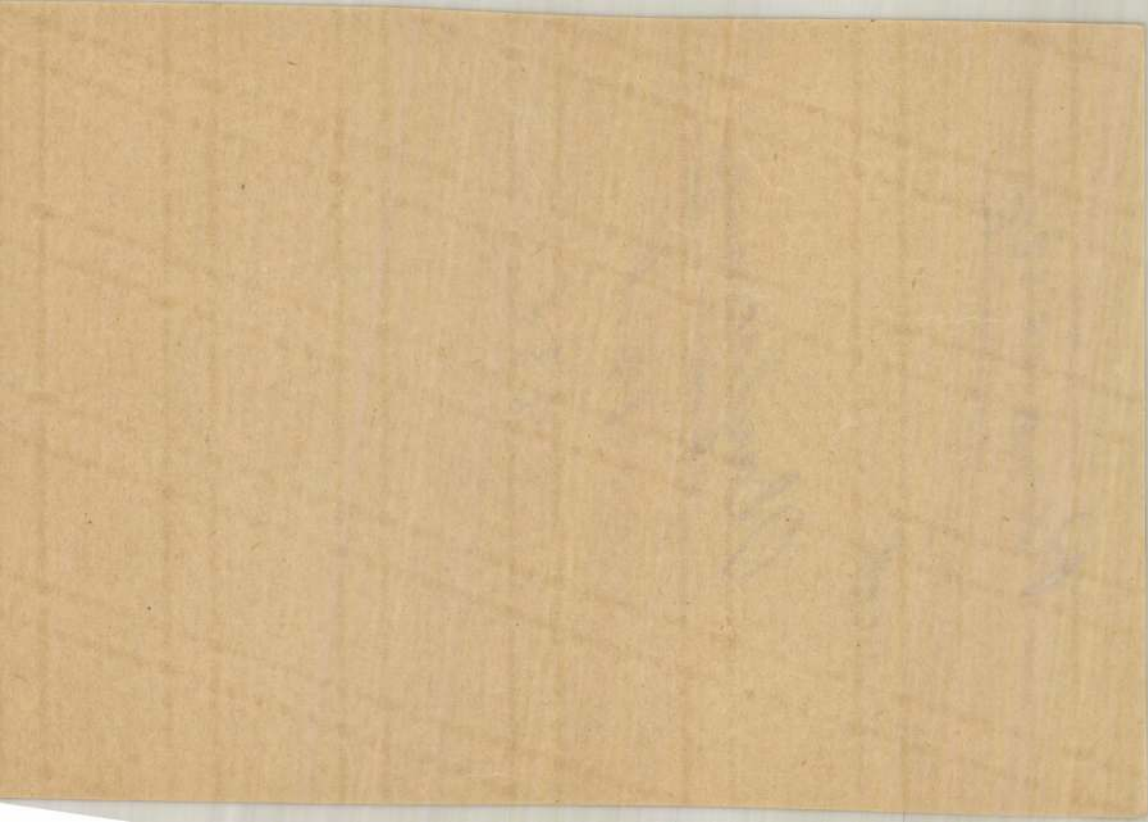
Rona Joséf

172

Claylacamp

17. l.

23 l.

Róna József

A Zimonyi Cserediés
emlék szobrászati di-
szítés egy része -
A szerkesztés meg-
gáltatás -

Olajmagyfalva

224. l.

225. l.

230. l. kékkel

király-u. 2.

2-38

Győr

Férférfajó szálloda,
Győr, Szent István-út 31.
60

Royal-Szálloda, Győr,
Baross-út 37.

Hatvan

Köbbl János „Korona“
szállodája és étterme,
Hatvan, Br. Hatvany
S.-u. 1. 25

Hódmezővásárhely

Parkas János « Vasuti szálloda »
és borkimérés, Hmvhely,
Kistópart u. 2. 3-69
Fekete Sas Szálló, Nemes Nagy
Antal, Hódmezővásárhely,
Kossuth-tér 2. 19

Huszt — Хустъ

Centrál szálló, tulajd. Zsi-
ros Péter, Huszt Mikes Ke-
lemen-u. 1. 60

Korona szálló, étte-
rem és kávéház, tulajdo-
nos: Zsirus Péter Huszt,
Rákóczi-út 82. 1-74

Ipolyság

Vasuti vendéglő és szálloda,
tul. Wagner János, Ipoly-
ság, 55

halas

80

Makay István szálló-
dája, Klekunhalas. 34

Kolozsvár

Héjjas szálloda, Kolozs-
vár, Horthy-út 112. 37-58

Karolina Szálloda, Kolozs-
vár, Karolina-tér 3. 18-38

Neu-York nagyszálloda,
Kolozsvár Jókai-u. 1.
37-00

Park Szálloda központi fűtés,
hideg-meleg
folyóvíz, Kolozsvár, (KómályaJa-u.
19.) Horthy útról nyílik. 22-50

„Pro Deo“ Közponi
Szálló Kolozsvár, Má-
tyás király-tér 28. 18-50
Szicszia-szálloda r.-t.
Kolozsvár, Hegedűs Sándor
u. 6. 29-48

Komárom

**Központi kávéház és szál-
loda**, Tromler Miklós, Ko-
márom, Vármegye-u. 14. 26
Turul Szálloda és Étterem Mikus
István, Komárom, Ferenc József-
rky 10. 1-87

Körmend

Hodossy Zoltán, Korona
szállodás, Körmend 67

Kunszentmárton

Körös-Szálloda, bérlő: Kiss
József, Kunszentmárton 20

Rona Tósvölgy

nébány

l.

Tonelli Szeged

43. l. 44.

A nyers, fekete
vörös, nyugat J. v. v. v.
kubajdarúval, víz be-
dorn Strobil. Mogyó
zinnive!

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután
1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-
mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felolvasó kiadó: Kézai Béla.

Stephanum r. Budapest.

Rona Fővez

ingd

Tonelli vezed

43. l.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután
1/5 óraker a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT diszter-
mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felolvas kiadó : Kézai Béla.

Stephanum r. t. Budapest.

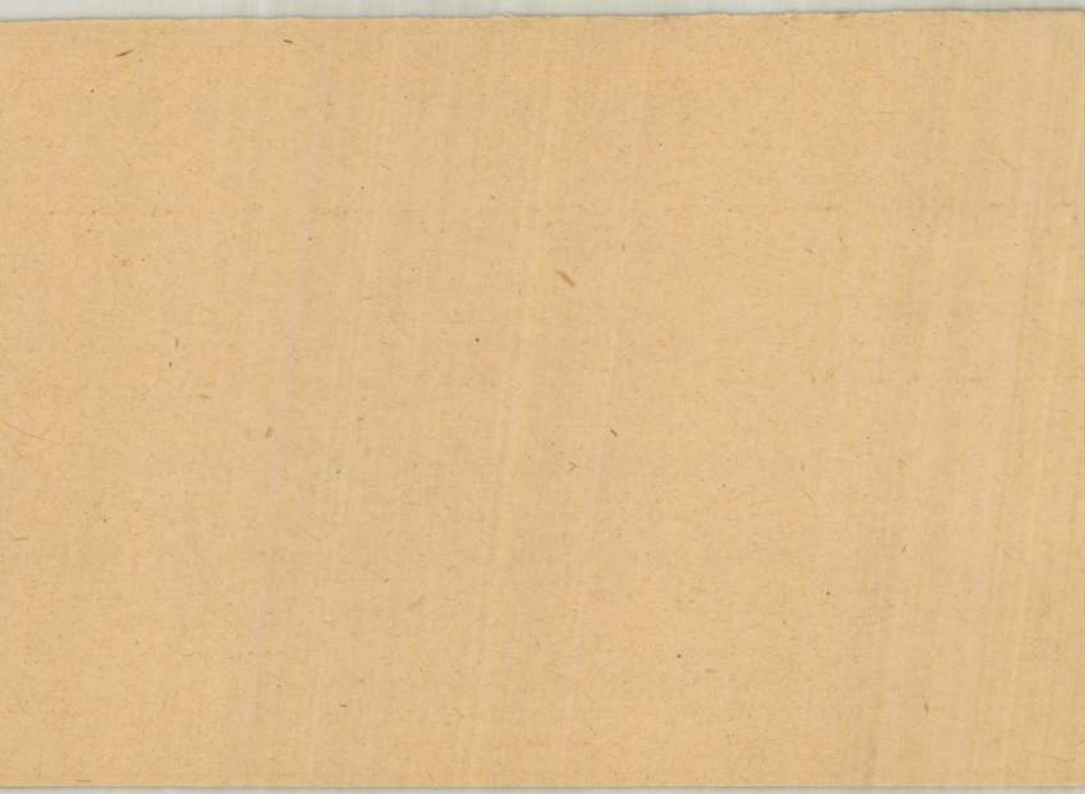
Yee Bueco 24, 2. 277.8.

Savoyar Jeno Savassirore

Dr. Vatholota, Venti-Totaz

Reina Jovet Sobrang

R. D. V.

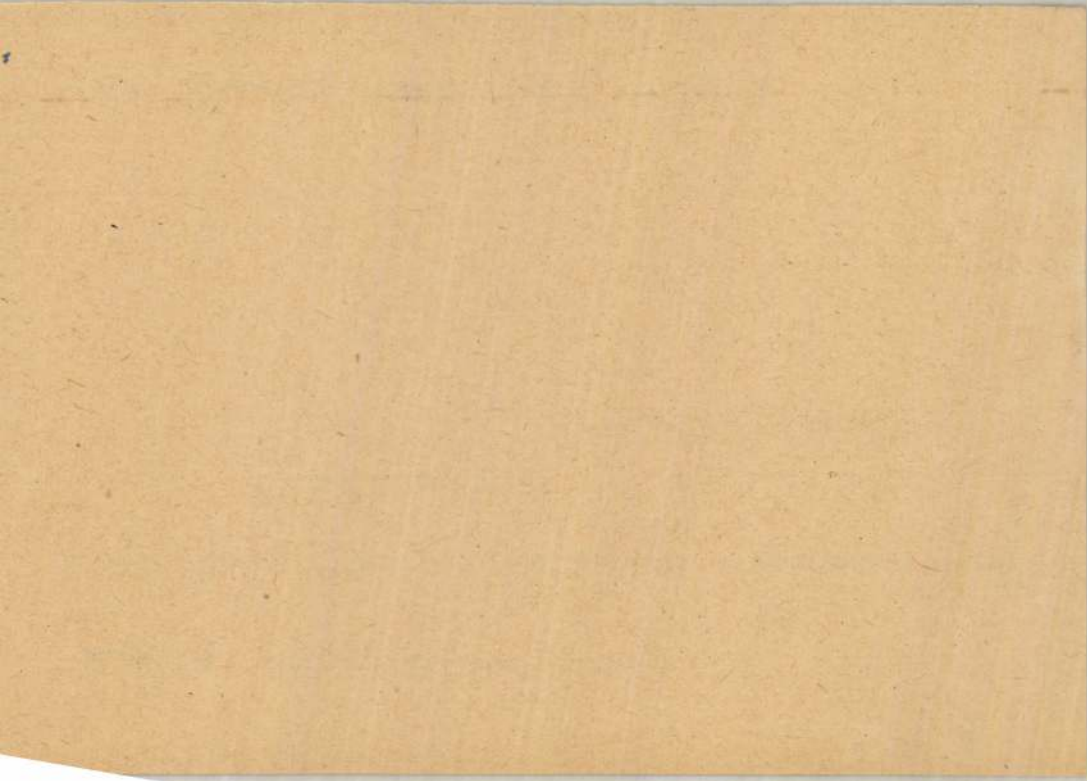
R. D. U.

POVA "Hoyset soobray"

Art. Vaynoloto, kutoke noBotratort:

Soobray
Hoyset

Yee Ovuda ~~276~~, 267, 276, 2.

Rona Jónes

d.

Rak Grögi 1896

428. l.

Answers follow at

Feltaris.

D. sdy. freived a Dum
Tapin m. winton / b
partin Roicubus
Sajit Joesondus
Korekai selogidomohi
Teny waroni atle
es kotata tamwal.

Ar J. holl. mel.
6y-10. ends - well
a cutwell vintat m
12/13 giel Sieridom
noton / ban at Rohni.

D. 104 A kinleketi alfo
in wojinlban a Grege
tail. ad Polyptom.

Rona József

1.

Rák György 1896

297 l.

252	JS	e
b*	gas*	BB*

000000

1894*
szilveszter
életokegy 252
keres 200000
200000
2000000
200000

2000000000
2000000000

tehergépkocsi

puska
golyószóró
géppuska
nehéz géppuska
gyalogosági ágyu
aknavető

fgyv.

Ütközet

p.

gsz.

gp.

525

12

6

Roma brief

and

2

Wik 30 L.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191 év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevű munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt , 191 é

.....
tanu.

.....
tanu.

Rosa Wines

Case

2

Box 369.

Jelentem, hogy
távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engedél

a műhelyfőnök v.
alái

8. sorsz. Műhelyi minta.

Róna József

nébarni

Gentiniéni

57.1.

1871. máj 10.
Budapest

CEKESZADOMBER
CEKESZADOMBER
Pardogt építkezések
CEKESZADOMBER

Budapest. 1936. február 4.

a Elnökségének

B u d a p e s t

IX. Rákos utca 7.

a fényképlemezek vételáráról szóló

szavazati kiutalt összeget dr. János Áron

szavazati kiutalt összeget dr. János Áron
elküldeni, Budapest, VI. Vilmos cs. ut 55.

Mély tisztelettel

1 Prima 301243

Restypte

1) Ery maggar númer 2
élefi. I-II. Köfci
8-r, 44 köp, 722 f.

Bp. 1929

Gent (1914)

V. 1895

1248

Eletrajzi adata

1248. Giov. M.

Az Atya-isten.

A felhokból mellig kiem

bajuszszaal meg szakállal ábrá

ban akképen látjuk mintha b

felemelte, teste sugarakat szc

Fa, méretei 48:84.8 cm.

1895 július 19-én L. Resiminitől

moltatott 1895 augusztus 31-én

nézve lásd az 54347-95 és az

sz. min. előadmányi ívet. — Az

november 28-iki 4561 (635-90

373 elm. sz. leirat (464-901).

Jegyzet. L. az 1896-iki

Nº 14. — Preisliste Nº 14.

M

Rona József

Arv. Csöm. 97. anko

Est

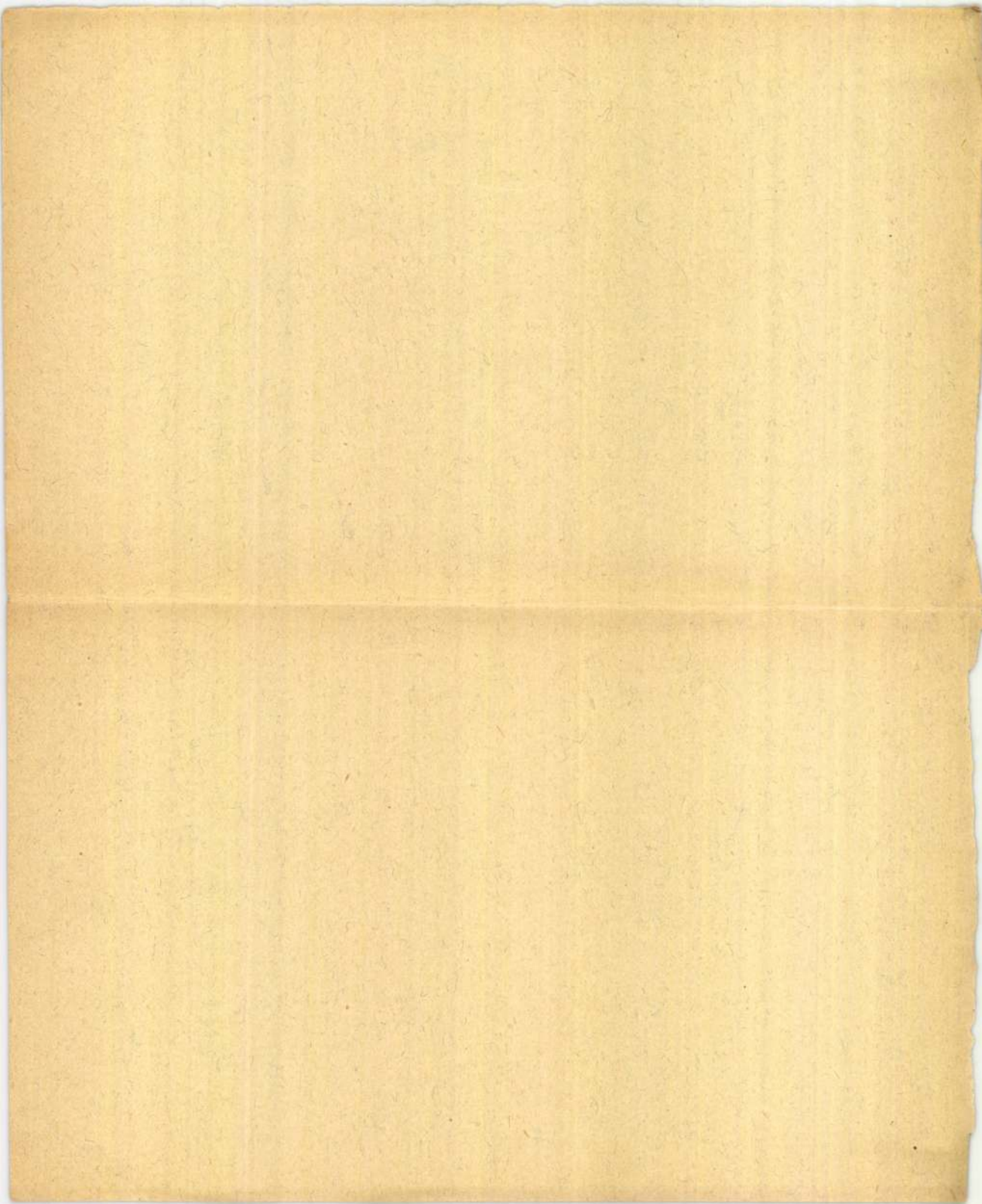
107. anko Est

110. 4 4

Röna

rotgras

Brunschweig, Lapin dom-
bomüben wirtscholichet outö"nd
alok is Brunsh. magyar kejsérmé-
vönéi társulat - 1864-1871. febrár.

Prima Joseph

Probrar.

De förärmaste hofva påjonstans
bera förtä 1903. Jh. 7. i den förtä
pågåbringar. ut maistak, 2000
Korras, dij myglaen Rona Zoindhoff
Leitendofor Zoindhoff körtän kem-
tatt mivise.

Miviseel, 1903. 652.

De förrebet evilerinnu II de påjonstans
mivise förtä a pågåbringar a körtänkörtä dill:

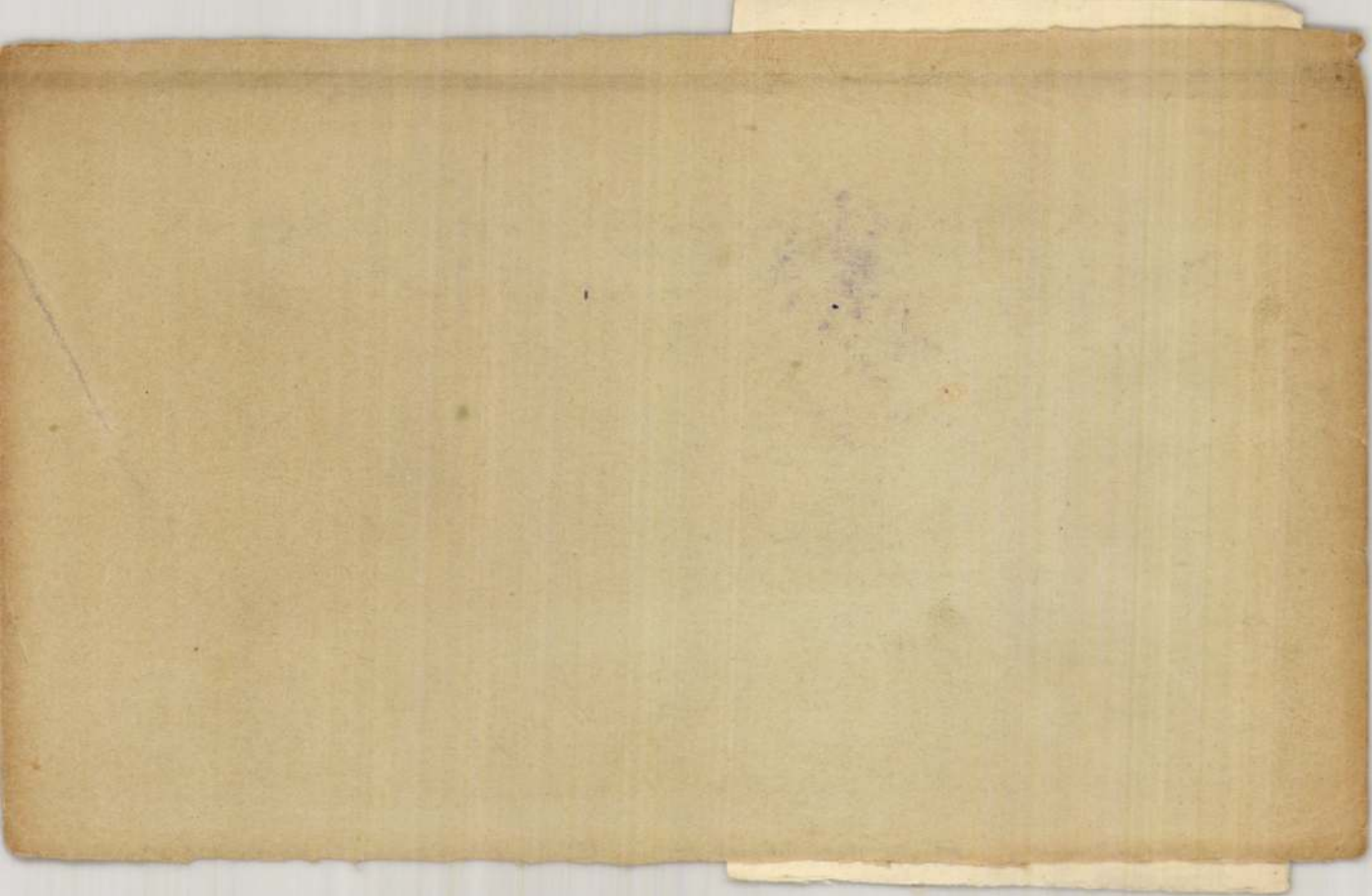
Rona Zoindhoff, Leitendofor Reta,
Göta miviseel a ristokkurajinnak a ti-
lusa neuu kufort, körtän og, ristokkurak
a arvirjort teivooek. ut miviseel ma-
guk is evikk, koq a förtä körtän
mivise beras förtä körtän a kufort,
Göta miviseel is kufortkörtän a körtän
miviseel is körtän körtän körtän,
miviseel körtän körtän körtän,
miviseel körtän körtän körtän,
koi körtän körtän körtän. ut Zoindhoff
II kufortkörtän körtän is 4000 körtän
kufortkörtän körtän körtän.

Miviseel, 1903. 278. 2.

Pona Z'nof

Nobruiz

Kanzab G. is Kooanthe nobru
naily ar atar. Tradi Koflung
1907. 62. 77

LAUFFER TIVADAR

Könyvkereskedés - Antiquárium

BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 11.

POSTAFIÓK 311.

ALAPÍTÁSI ÉV : 1835.

TELEFON : 187-330.

TH. LAUFFER'S BOOKSHOP

Agency for English Books

BUDAPEST, IV., VÁCI-UTCA 11.

P. O. BOX 311.

ESTABLISHED : 1835.

Wagner

*Szentiványi Gyula -
Budapest XI.*

Róna József

— Róna József temetése. Róna József szobrászművészt szerdán temették el. Hevesi Simon vezető főrabbinak és Stern Samunak, a pesti izr. hitközség elnökének gyászbeszéde után Gyenes Lajos festőművész a Magyar Képzőművészek Orsz. Szövetsége, s Kisfaludi-Strobl Zsigmond a Fészek Művészek Klubja nevében, mint örökös díszelnökét, a Benczur-Társaság és a Képzőművészeti Társulat nevében Áldor János László festőművész, a Képzőművészek Egyesülete és a Munkácsy Cél nevében Gaál Ferenc festőművész búcsúztatta el Róna Józsefet. A kultuszminisztérium képviselőjében dr. Say Géza min. osztálytanácsos, az Orsz. Irodalmi és Művészeti Tanács nevében Tihmár Lajos min. tanácsos, a főváros képviselőjében Zakariás Sándor tanácsi főjegyző jelent meg a temetésen.

Pesti Hírlap

1940. január 4.

Róna József

Új Magyarországnak
1940. jan. 3.

* Szerdán temetik Róna József szobrászművészt. Róna József szobrászművész, a régi magyar képzőművészgárda nesztora január 1-én 78 éves korában Budapesten elhunyt. Nevét számos alkotással örökítette meg, az ő műve többek között: Savoyai Jenő lovasszobra a várpalota előtt, Erzsébet királyné szobra Gödöllőn, a Szentháromság-szobor Aradon, Klapka-szobra Komáromban, Kossuth Lajos szobra Szegeden, a Kossuth- és Szemere-szobor Miskolcon és a Zrinyi-szobor Budapesten. Számos társaságnak volt vezető tagja s több magyar és külföldi kitiintetést is kapott. Temetése szerdán délelőtt 11 órakor lesz a rákoskereszturi temetőben.

2

Róna József

Vas. újs. 1901. 45. l.

nek, február 3-án lesz a Magyar Szabó utcében.

A szegedi Kossuth-szobor. A szegedi Kossuth-szobor bizottsága elhatározta, hogy 1902. szeptember 17-én, Kossuth Lajos születésének 100-ik évfordulóján leplezi le a készítendő Kossuth-szobrot. *Róna József* vállalkozott a szobor elkészítésére 40,000 frtért. A szobrot a város egyik legszebb helyén, a Klauzál-téren állítják fel.

NEGYVÉNNYOLCZ

190

Róna József

nóbrán

d. Tóth József dr. : A

bibliá képerkeny. Pp. é. n.

F. 10, 58, 102, 143, 236. l.

Képerkeny.

Művész József

1922 p. n.

d. II. kiadás

t, a honfoglaló
unokája Csák
nemzeti tör-
vár állott, az
erceget, a ké-
lországi útjára.
rin vette birto-
al és 2000 vi-
által vezetett
ebben a vár-

Világi és egy-
ozások folytak
e által kiadott
élnék a kiadá-
égedetlen ne-
gyűlés által is
vanez az Ugo-
att a sajtómenti
ára érdemessé

deig a Felvidék
örtént leverése

népséget ont magából, mely a vár kigyózó útján, kocogva iparkodik a völgybe.

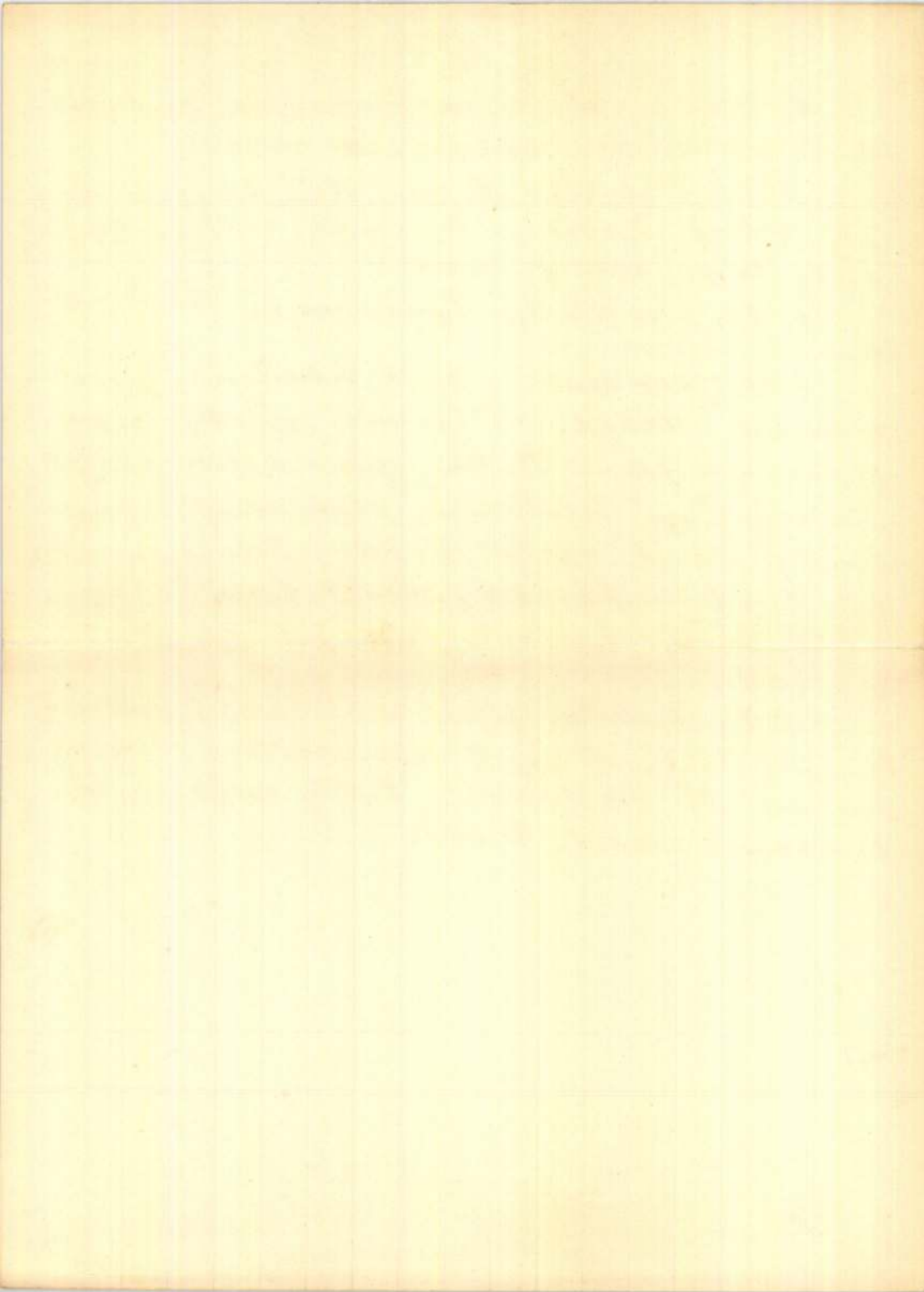
Csúcsos süvegű, fácántollas, mohszín ruhájú, rövid bakancsú, bőroves pecérek nyitják meg a sort. Szíjakra fűzött, szabadulni vágyó vérebekkel birkóztatnak. Csaholásuk fölveri az ébredező vidék csendjét.

Utánuk tíz-tizenkét tülkös ficánkoltatja lovát. Hatalmas bivályszarv-tülkeik még némák. Félvállra vetve függnek bőrkacagányaik fölött. A tülkösök mögött fütykösökkel, kereplőkkel, csengőkkel fölszerelt hajtók csoportja lépdél. Alig hagyja el az utolsó pár a várkapu sötét keretét, az ív alól egy magános lovas alakja tűnik elő.

A fölvonóhid végén megáll. Kerecsentollas süvegét leemelve, hátra int, mire mozdulatlanra mered a nyomába lépdelő csoport és nyugodtan várja, míg a hajtók által fölvert port elkapja a reggeli szellő.

A magános lovas a sólymászok ispánja, — középkori okleveleinkben sokszor említett Comes falconariorum. A hirtelen megálló csoport a királyi sólymászok »falconáriusok« hada. Almásderes paripákon ülnek. Minden paripa színe, magassága, nyakának ívelése, lábainak finom vonala, tartásának nemessége, tökéletesen egy. A lovasok ruhája barna bőr. Hegyes vörösposztó-süvegjük forgójában egy-egy barnatarkás, hosszú kerecsentoll. A lovak szerszámja vérpiros. Ugyanilyenek a széles, lapos kenyelekből keskeny hegyekben kiálló sarkantyútlan saruk. Kezükön vastag, könyökig érő bőrkeztyű. Baljuk széles fakeretet tart, melynek közepén finom, fényes láncra fűzött, bőrsisakos sólymok ülnek.

Nemes formájú, írásos nagyrésű madarak. Hátuk sötét harántfoltok-

Róna (Rosner) József

A Képrámművészeti Társulat tárlatain
a követéres műveivel vett részt:

1881. őszi kiáll. II. sor.: Női tanulmány-
fő, relief, 20 ft. — Gyermek, relief, 20 ft.
Öreg férfi, relief, 20 ft.

1883. őszi kiáll.: Pyramus és Thisbe, szobor,
600 ft.

1885. őszi kiáll.: Szent Sebestyén, gipsz
szobor, 1500 ft. — Olympiai győztes, gipsz
szobor, 750 ft. — Izidém, gipsz szobor, 150 ft. —
Az északigyo felállítására, vasrelief, 150 ft. —
Saul és Dávid, vázlat, 60 ft. — Sebestyén, váz-
lat, 80 ft. — Lovasdi, vázlat, 60 ft. —

1888. őszi kiáll. II. sor.: Női képmás, gipsz-
mellszobor. — Férfi képmás, gipsz-mellszobor.
— Buda halála, gipsz-dombormű vázlat,
400 ft. Párjával együtt utaztatban megren-
delhető volt 150 forint. — Toldy estője, gipsz-
dombormű vázlat, 400 ft.

T.

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

EUROPA

NYOMTATVÁNY

Budapest, V. 1.

Róna Tócsak

arcsépe

Pérelly Imre

Magyar fejek
Tóth Árpád elő
Kaváival, Elő^s
sorozat. Bp.
1922.

B. 999000
A.

Handwritten text in the top left corner, possibly a title or header, including a large character that appears to be '山' (mountain).

Vertical columns of handwritten text on the left side of the page, likely a list or a series of entries.

~~St. Lorenz Kirch~~
~~1670~~
XV. m.

Pona Pona

1888. Buletari. 252, 241, 232, 233
1. Noi Zepnia. Givoz mellesther.
2. Terf Zepnia. Givoz domborm.
3. Buda kakala. Givoz domborm.
400 tr.

4. Toklye Teje.
400 tr.

Don Zikita II. 1888.

1889. Buletari.

(426) A megionu fann.
Givoz mellesther.
Givoz domborm. 2500 tr.
megionu fannu 2500 tr.

Tok Zikita 1889/90.

1890. Buletari.

(417) In utro mellesther. Givoz
mellesther 850 tr.

(419) Givoz mellesther. Givoz
mellesther 200 tr.

(425) Kevu Toky mellesther.
credet. mellesther. 300 tr.

Tok Zikita 1890.

1891. Buletari.

(339) Toky domborm. Givoz
mellesther mellesther

Tok Zikita 1891/92

1892. Buletari.

(195) Toky mellesther. mellesther.
~~(195)~~ mellesther mellesther.

(201) Noi Kepnia. mellesther.
domborm. mellesther.

Tok Zikita 1892/93

~~jutott.~~ Az első díjat nyert pályamunka szerzője, Róna József már javában dolgozik a plakett megmintázásán, úgy, hogy a sokszorosítandó példányok már a Társulat 1911 március 26 án tartandó jubiláris közgyűlése napján forgalomba kerülnek. A plakettet a társulat tagjai leszállított áron fogják megszerezhetni, de valamivel drágábban megszerezheti majd a nagy közönség is. Előjegyzéseket már most elfogad a Társulat titkári hivatala: Városliget, Mücsarnok.

Művészet 1910. 391. p.

Róna József

Az Om. Magy. Királyság -
művészeti Társulat 100 éves
jubileumára emlékére
plakett pályázatot írt
ki. I. díjat fent
nyerte.

Művészeti, 1910. 390. l.

(A társulat jubileum-
láris plakettje.)

fordítás

Róna József

Pesti Hírlap. 1940.
január 11. sz.

— A kormányzó részvéte Róna József szobrászművész halála alkalmából. Horthy Miklós kormányzó Róna József szobrászművész özvegyéhez a kabinetiroda utján táviratot intézett, amelyben mély részvétét fejezi ki a Savoyai Jenő-szobor alkotójának halála alkalmából. József kir. herceg és Hóman Bálint kultuszminiszter a Magyar Képzőművészek Orsz. Szövetségéhez intéztek részvétáviratot, amelynek Róna József elnöke volt.

Közlökök

(Tudósítottól)

Mint arról már korábban hírt adtunk, a negyedik ötéves terv időszakában meghosszabbítják a kis földalattit. Az új végállomás a Kacsóh Pongrácz úton lesz és a vonal egyik része a Városi-géti-tó alatt húzódik, majd a Szechenyi-fürdőtől megy tovább az új lakótelepig.

Az építkezés miatt harminc méter széles sávot kell kivágni a Városligetből. Ez a változtatás 189 fát érint. A BUVATI tervezőmérnökkel a fákat — amelyek között igen sok százéves ófafa is van — meg akarják menteni és meg is találják rá a megoldást. A fővárosi Kertészeti Vállalat külföldi leges brigádott állított össze, amely a tél folyamán az értékes fákat nyugalmassábj helyekre költözteti. A kisebbséget, amelyeknek törzse csak 20—40 centiméterre nőtt, tovább az új földalatti vonal környekén.

ter átmérőjű, fagyasztott földalattal. *dával* együtt daru segítségével átemelik új helyére. A fák körülárkot ásnak, abba vizet töltenek, a víz összefagy a gyökérzettel és ásott új gödörbe helyezi el őket. A fanyattuszallemek súlya azonban 200—300 mázsa, daruval nem lehet átemelni őket. Az átmittetés számára *4x4x1 méteres földalattal* új gödörig *rámptát* építene, a fát megvasalják és hatalmas *lánc*talpas dozerrel húzzák át az új telepítési helyre. A fákat egy évig kitámasztják majd, hogy gyökereiket jól megglátaltítsák; koronájukat megglátaltítják, mert az átültetett gyökerek a régi lombkoronát nem tudnak táplálni. Az elátvitásra ívelt ligeti fák így egy ideig még zavartalanul élhetnek, tovább az új földalatti vonal környekén.

Halalos gázolásért elítéltek Buss Gyulát

A Központi Kerületi Biróság ítéletet hirdetett Buss Gyula színdívsz halalos gázolásáért. Buss egy délután a megengetetnél jóval gyorsabban vezetie személynégyépkocsiját az I. kerületi Atilla utcában. Vele szemben teherautó jött, amely mögüll egy idős asszony lépett az úttestre. Buss ezt észrevette azon

Negy gyermek tragikus füstmérgezése

Tragikus szerencsétlenség történt a Borsod megyei Mezőcsát községben. Boros Elemér 37 éves segédmunkás feleségével a helyi rokonokhoz ment látogatába. Hét gyermekük közül a négy kisebbik aludni tért, a három nagyobb átment a szomszédba. Nem sokkal később egyikük észrevette, hogy a lakásuk aljában füst szel

NEFSZABADSÁG

Budapest

NE KERÜLJON VISSZAI

Róna Forst

1021

1970. december 15. kedd

Hét végi képríporból érte-
sültem, hogy „Savoyai szob-
ra meg nem került vissza a
talpazatára, mert körülötte ren-
dezik a terepet”. Ha így áll a
dolog, gyorsan szeretném jara-
solni: ne is kerüljön vissza. Mar-
mint a Várpalotába. Pomszab-
ban: a Várpalota elé, a Várhegy
ormára, az egész városon urál-
kodo magaslatra.
Tudnillik nem odavalo. Mar-
helyen ére is történelmet ham-
sított és nemzeti önérzetet sér-
tet a felállításra, nagyon jól tud-
ta Ferenc József császár, miért
rendelt meg a saját pénzén és
miért állította a saját tervezett
lovas szobra helyére. A Habs-
burg-imperializmus legendás
szimbólumát, legghaszanosbb
hadvezéret állította Budapest
főle a franciából lett osztrák
herceggel, a belgiumi kormán-
zóval és a höchszádti győztes-
szóval és a hősiesített győztes-
szóval együtt kompozíciójából? Csak
addig hiányozna, amíg nem áll-
tanának a helyére egy mai, tör-
ténelmi meg-művészettel hiteles
alkotást. Habsburg-alvezer he-
lyett mondjuk egy igaz nemzeti
hős. Vagy hőseket. Neobarokk
ulánzat helyett pedig modern
szobrot. Olyat, ami illeszkedik
is, vitázik is a palota neobarokk
kompozíciójával.
Ez a neobarokk kompozíció
tönkrement az ostrom alatt, ép-
pen úgy, mint a Savoyai-szobor.
A fellengzős építészeti díszeket
most csak módjával állítják
helyre. Jó lenne a tereprendezés
idején Savoyai körül is, történel-
mileg is, „rendezni a terepet”
R. Gy.

Modellek

kosztümök, komplék és ruhák legszebbek, legtar-tóssabbak és legolcsóbbak

Mimkó Anna
árúházában, Váci ucca 11b

Telefón: Automata 897-59

Mennyi a grófi magántitkár próbaideje?

Deme Gyula jósági igazgató pört indított az özv. gróf Zichy Ernőné és gróf Zichy Ernő dr. nagybirtokosok ellen és keresetében 228 millió korona megfizetését követelte. Előadta azt, hogy 1925 július 1-én

öt a grófok magántitkárnak és kastélygondnoknak alkalmazták egyelőre próbaidőre, azonban a próbaidő tartamát nem állapították meg.

Akkor, amikor ezt a tisztséget elvállalta, szó volt arról, hogyha a grófok ernőmajori gazdaságukat házi kezelésbe veszik, akkor őt ott intézőnek fogják alkalmazni és egyúttal már ekkor megállapították, hogy ebben az esetben milyen járandóságai lesznek. Félév múltán gróf Zichy Ernő kijelentette a jósági igazgatónak, hogy állását bármikor elhagyhatja, de 1926 július 1-én feltétlenül át kell adnia. A közlés alapján azután 1926 júliusában a jósági igazgató állásától tényleg meg is vált. Ezek után indította meg keresetét a nagybirtokosok ellen azzal az indoklással, hogy őt, mint oklevéllel rendelkező gazdaszert, egyévi felmondási idő illette meg erre az időre eső járandóságai pedig 228 millió koronát tesznek ki.

Most tárgyalta az ügyet a kúria Totthánácsa és ítéletében a keresetet elutasította. Az indoklás szerint igaz ugyan, hogy a gazdaszert törvény szerint Deme Gyulát felmondási idő illette meg, a jósági igazgató munkaköre azonban csupán

az uradalmi kastély személyzeti és gazdasági ügyeinek ellenőrzésére, a grófok magánügyeinek, adóügyeinek elintézésére,

továbbá a kastélyhoz tartozó és bérbe nem adott 40 hold területű kertészet és szőlő kezelésére szorítottok, azonban nem vonatkoztatták az egész gazdaság igazgatására, kezelésére vagy ellenőrzésére. Ennek következtében a jósági igazgatót tulajdonképpen csak magántitkárnak lehet tekinteni, a magántitkára vonatkozólag pedig a próbaidőt hosszabb időre is ki lehet kötni, ha a méltányosságba nem ütközik. A kúria úgy találta, hogy a féléves próbaidő nem tekinthető túlhosszú időtartamnak és ezért 1926 januárjában a grófok minden felmondási idő nélkül elbocsáthatják a jósági igazgatót,

azzal pedig, hogy még egy fél éven át ott tartották és járandóságait folyósították, kötelezettségüknek vele szemben minden tekintetben eleget tettek.

Mint hogy pedig a jósági igazgató tényleges szolgálatai ideje alatt járó illetményeit megkapta, felmondási időre pedig igényt nem támaszthat, a kúria felfogása szerint a jósági igazgatónak a grófoktól semmiféle követelnievalója nincsen.

V. J.

Szabadlábra helyezték a berlini bankbetörés gyanúsítottjait

Berlinből jelentik: A három Sass-fivért, akiket a berlini Disconto-Gesellschaft Kleist-strassei fiókjában történt betöréssel kapcsolatban letartóztattak, ma ismét szabadlábra helyezték, mert a rendőrség a nyomozás során képtelen volt döntő bizonyítékot szerezni ellenük.

A MAGYAR HIRLAP ELŐFIZETÉSI ÁRAI:

11 óra 2.90 P, 1/4 évre 8 P, 1/2 évre 15 P.

TELEFONSZÁMOK:

Szerkesztőség éskiadói hivatal

236—86, 218—47 és 106—06.

Ejleli szerkesztő: 1/2 után 245—81.

HOZZA EL ANYAGÁT
készíték méret szerint

INGET VAGY PIZSAMAT

ICA Fehérneműpar, VII., Klauzál ucca 35

Külföldi anyagok a landon raktáron.

Lelepleztek Párizsban egy ál-indián törzsfőnököt

Párizsból jelentik: A Liberté az amerikai Tribune értesülését közli arról, hogy a Fehérlósas nevű 107 éves indián nagyfőnök, aki

két hónap óta izgalomban tartja Párizst előadásával és beszédelvel és aki tudvalevően a népszövetség ülésén is résztvett, sem nem főnök, sem nem indián.

Csinquilla, a valódi indián nagyfőnök kijelentette, hogy nincsen olyan indián főnök, aki valamennyi indián törzsnek egyetemes főnöke, ahogy azt a Fehérlósas állít

otta és ha valaki hajdában tollakat tűz, rézbőrrű nemzeti öltözetet ölt, az még nem jelenti azt, hogy indián. Kijelentette továbbá Csinquilla, hogy

azok előtt, akik az indiánok nyelvét és szokásait ismerik, már abból is nyilvánvaló a csalás, mert ezt a két állítást nem lehet egy névben egyesíteni.

Kijelentette továbbá, hogy az indiánokat igen mulatgatja az, hogy a halványarcúakat milyen könnyű becsapni.

Április 18-án sem tartják meg a Ferencváros-Sabaria-mérkőzést

Az MLSZ elnöksége elvi deklarációjában elítélte a profiszövetség magatartását

A Magyar Labdarúgók Szövetsége elnöksége szombat este tartott rendkívüli ülésén foglalkozott a profisziósizálással szembeni intézkedések határozatával, amellyel a berni svájci-magyar mérkőzéssel kapcsolatban szembelényezkedett az MLSZ elnökségének kizárólag nemzeti célokat szolgáló döntésével. Az országos elnökség rendkívüli ülésén leszögezték, hogy a nemzeti sport érdekeinek istapolásában

sem ismernek sem alszövetségi, sem egyesületi, sem más egyéb érdeket és ennek a felfogásnak minden rendelkezésre álló eszközzel érvényt fognak szerezni.

Az elnökség kimondotta, hogy a profisziósizálással szemben a Ferencváros-Sabaria mérkőzés megtartására vonatkozó és az MLSZ elnök-

ségének döntésével ellentétes határozatát elítéli és azt rendkívüli országos tanácsülés elé terjeszti. Addig is azonban figyelmezteti az összes érdekeltet, hogy április 4-én hozott határozatának minden fentartás nélkül megakadályozni tartoznak. Az MLSZ elnökségének döntése után a Ferencváros igazgatósága is ülést hívott egybe a Sabaria elleni mérkőzés ügyében s úgy határozott, hogy

a nemzeti érdekekre való tekintettel sem április 9-én, sem 18-án nem fogja a mérkőzést megtartani.

Felmerül most az a kérdés, hogy szükség volt-e arra, hogy a Ferencváros vezetősége a labdarúgó-szövetség belételeiben ilyen bonyodalmat idézzen elő?

SZÁZHARMINCÖT BOHÓZAT SZERZŐJE,

AKIRŐL SEMMIT SEM TUD A MAI NEMZEDÉK

Hová lett a bolondos jókedvűnek az a százharmincöt gyermeke, akik Haáz István nem egészen húsz esztendő alatt hozott a világra? Hová lettek a századeleji Pestnek azok a gondtalan, vidámságra mindig kapható emberei, akiknek széles kacagása, egészséges hahofája töltötte be a Révay uccai Folies Caprice füstös, tűlzűfolt kis színházát? Fiaitól, alig húszéves korában ízelte meg Haáz Pista a színpadi sikert és fiatalon, harminckilenc éves korában halt meg. Most tizenhárom esztendője. Satyr volt az írói álneve a színpadon, ifjabb Hombár Mihály az élelciprodalomban. Ő kreálta a lóto-futó, zalogoló-végrehajtó ügyvédjelölt alakját a Borsszem Jankó hasábjain. Satyr bohózataira mérget vehetett a színház: amelyik gyöngébb volt az átlagosnál, az is betelerelte egy hónapig a közönséget. Ifj. Hombár Mihály kiszólásain, különös jogesetein, az igazságszolgáltatást perszifáló trefáin komoly jogászok és szomorú alperesek egyaránt mulattak. Haáz Pista végtelenül szerényen járt-kelt barátai és tisztelői közt, virágos kertet látott mindenütt, ahonnett mosolygó emberarcok köszöntöttek, az éjszaka tarka világának ünnepeit fejedelmé volt, cigánymuzsikák, pezsgődurrogások mulatságok népszerű hőse. És mégsem volt boldog. Gyötörte, kínoztá a vágy, hogy komoly író-számba vegyék, egyre nagy színpadi pozíciókon járt az esze, följebb kívánko ott néhány grádussal: vigjátékíró akart lenni.

— Igen, a vigjáték... az más. Emberek, igazi karakterek, az élet mosolygó trefe, valószínű történet... És akkor odaírtam a nevemet: Haáz István.

A háború második évében nekidurulta magát és egész estét betöltő színdarabot írt. „Hajrá, utánam!” — ez volt a címe, ma ezt mondanánk rá: látványos revü. Haáz Pista azt hitte, hogy élete „chef d'oeuvre”-jét írta meg. Barátai összecsúgtak: itt valami baj van. És valóban... Haáz Pistának lassanként elhomályosodott az elméje, dült idegeinek labdája lett a mokány, zömök férfi s mikor Amerikából, ahová művész-öccsét meglátogatni ment, visszatért, az Óceánon kitört rajta a téboly. Hosszú gyógykezelés után ismét visszatérhetett az emberek közé, de csakhamar visszaesett s a jótékony halál megkímélte az előhalottak szörnyű sorsától.

Most tizenhat éve azzal a barátai kérésrel fordult hozzám Haáz Pista: tegyem lehetővé, hogy a legjobb két bohózatát Magyarország vezető politikusai megnézzék. Mért kellek ehhez én? — kérdeztem.

— Nézd csak, kérlek... Ezek a nagyfejúek nem jöhetnek el este a Folies-ba. Az állásuk, a méltóságuk miatt. Koncedálom is. Viszont itt is, ott is hallok, legtöbbször egy kúriai tanácselnök mondta, hogy szeretném megismerni a bohózatomat, de természetesen

olyan keretben, ahol feltűnés nélkül jelenhetne meg. Arra kérlek, csinálj velem egy délelőtti zártkörű előadást s erre mint szerkesztő hívd meg a kormány tagjait, a jobb nevű képviselőket, magasrangú hivatalnokokat. A legjobb két darabomat adják elő a Folies legkitűnőbb színészei: Rott, Gerő, Springer, Trebitsch, Kmochné, Türk Berta Borzasztóan ambicionálta a dolgot. Készséggel segítettem hozzá, hogy a színpad paréiban gyönyörködő az a fardhatatlan és kimeríthetetlen invenciózus szerző, akit a műfaj, amelyben mester volt, egyúttal ki is zárt a nagy színházakból, az úgynevezett előkelő közönség köréből. Megtartottuk a matinét a Révay uccai színházban. Haáz Pista dobogó szívvel látta felvonulni az akkori magyar közélet hivatalos nagyságait: Lukács László miniszterelnököt, Khuen-Héderváry Károly gróf volt miniszterelnököt, Jeszenszky Sándor államtitkárt, Kabós Ferenc képviselőházi alelnököt, minisztereket és államtitkárokat, főrendeket és képviselőket, kúriai, táblabírákat és főispánokat és — oh, milyen boldog volt! — a napisajtó színkritikusait. A kis színpad valóságossal izzott a lámpaláz izgalmában, Haáz Pista verejtékes homlokkal dőlt egy rozogant kellek-karosszékhöz. Tizenegy óraorán szétröpt a függöny, kéziratcsomóval a kezében egy kis asztalka mögé ültem és a többi közt ezeket mondtam:

— Nekem, e különös és különleges színpadon beajánlójának, mondhatnám a műsor felfogott első számának az a kikötésem volt, hogy egészen szakszertű módon fogom teljesíteni tisztelem. Valóban szüksége is mutatkozik itt a komolyságnak. Mert hol legyenek komolyak, ha nem itt? Istenem, hiszen az egész esztendőn keresztül mást se teszünk, csak kacagunk. Politika? Kacagunk. (Élénk derűtség a nézőtérben ülő miniszterek és egyéb politikuskok között.) Magyar dráma a Nemzeti Színházban? Kacagunk. (Élénk derűtség a kritikuskok és a Nemzeti Színház jelenlévő tagjai között.) Behozzák Budapestet az autótaxit? Kacagunk. (Élénk derűtség a főváros jelenlévő képviselői között.) Olcsó lesz a hús, a kenyér, a zöldség? Kacagunk. Legalább itt legyünk komolyak, tisztelt uraim! Több okból. Először: mert Haáz István dr., aki ifj. Hombár Mihály néven jóforgalmú ügyvédi irodát tart fenn, illetve Satyr barátunk, aki ifj. Hombár Mihály néven tréfálja meg borzos jogeseteivel a jogi állatkert látogatóit, (Élénk derűtség a jelenlévő bírák között.) Budapest legmogorvább emberei közül való. Ő az, aki éjfélkor leül az íróasztalához és hajnalig szomorkodik,

Tanuljon idegen nyelveket BERLITZ nyelviskolájában

Felhívás!
Az osztálysorsjáték főárusítónál általános szokás, hogy a sorsjátékban résztvevőknek az eddig átszított sorsjegyeket a következő I. osztályra is felajánlják a folytonosság biztosítása végett.
Tekintettel az óriási keresletre kéretnek mindazok, kik a sorsjegyeket bármely oknál fogva nem akarják megtartani, hogy azokat sürgősen az illetékes helyre küldjék vissza, mert KAPT OROZNAK a főárusítónak, ha a sorsjegyet postabiztonsággal nem kapják vissza.

miközben gépen lekopogja legfrissebb bohózatában minden búját-baját. Ő az, aki csupán azért foglalkozik bohózatírással, mert tizenhét éves korában megfogadta, hogy a tudományoknak szentelt életét és ha jól tudom, most tart a százhuszonkettedik úgyiratnál, valaki és valamennyinen Rott Sándor játsza az alperest. A humorizációjait viszont a VI. kerületi járásbírószékhez nyújtja be. Innét bukás esetén föllebbezni lehet. Legvégső fokon a Kúria dönt, Günther Antalnak, a kiváló humoristának elnöklelte alatt. (Harsány derűtség a jelenlévő bírák közt.) A másik ok, ami komolyságra kötelez, az a körülmény, hogy az ország közismerten legkomolyabb lapjának, a Borsszem Jankóknak szerkesztője vagyok. Tessék?... Valaki más véleményen van? Pardon, nekem csak tudnom kell!

— Satyr eredetileg a papi pályára készült, de a szemináriumból kinézték túlbuzgóága és a végtelenségig vitt aszkétizmusa miatt. Így lendült a valamivel komorabb bohózatírói pályára. Darabjai arról híresek, hogy előadásuk előtt egy hónappal a ravasz szerző mindenkinek elmondta már a témájukat, a jeleneteket, a vicceket, — aztán nekiül s egy egészen más darabot ír. Mikor tudniillik hozzáfog az íráshoz, azt mondja magában: Hm, hm, ejnye, ejnye, ez a téma mintha nem lenne új, a fordulatai olyan ismertek, a viccei olyan elcsépeltek. Ennélfogva elveti a saját pompás kitalálásait és belemerül egy pokoli önkínzásba, amit ő bohózatírásnak nevez, amin azután mi egészen jól mulatunk, mert amikor Satyrt gondok gyöttrik, idegrohamai vannak, aszpirint és bromot szed, akkor a jókedv, az aranyos derű csillaga bújjik elő.

... Ez volt az első és utolsó nyilvános méltatása Haáz István művészetének.

Három év múlva, a háború vérözönteiben csak egy elomló szigetekre volt az a srhant, amely Haáz István emléket jelzi. Testvérek, barátok sorainak elhullásától fásultan, ájult közönnnyel álltak körül a friss dombot. Pest nagy kacsagatója visszaadta a földnek, ami a földé volt.

Molnár Jenő

Terménytőzsde-zárlat

Chicago, április 6. Búza: Márc. (előző zárlat 118 1/2) 117 1/2, máj. (122) 121 1/2, júl. (124 1/2) 124. — Tengeri: Márc. (90 1/4) 90 1/4, máj. (93 3/4) 93 3/4, júl. (94 1/4) 94 1/4. — Zab: Márc. (46 1/4) 46 1/4, máj. (45 1/4) 45 1/4, júl. (43 3/4) 43 3/4. — Rozs: Márc. (100 7/8) 99 1/2, máj. (102 1/4) 101 1/2, júl. (102 3/4) 101 1/2.

Winnipeg, április 6. Búza: Máj. (előző zárlat 123 1/4) 123 1/4, júl. (125 1/4) 125 1/4, okt. (124 1/4) 124 1/4. — Zab: Máj. (52) 52 1/2, júl. (53) 53 1/2.

Liverpool, április 6. Búza: Máj. (előző zárlat 8 sh. 10 1/2 d.) 8 sh. 9 1/2 d., júl. (9 sh. 17 1/2 d.) 9 sh. 1 1/4 d., okt. (9 sh. 4 1/2 d.) 9 sh. 4 d.

Buenos Ayres, április 6. Búza máj. 9.40, júl. 9.75, tengeri máj. 8. júl. 8.35, zab ápr. 7.65, lenmag máj. 15.60, jún. 15.70, júl. 15.85.

Rosario, április 6. Búza máj. 9.40, tengeri máj. 7.90, lenmag máj. 15.50. Az irányzat tartott volt.

Külföldi tőzsdezárlatok

Newyorki gyapottőzsdezárlat. Szakamerikai fully middling loko 20.55, május 20.44—20.45, július 19.87—19.88, szeptember 19.87, október 19.86, újtérmésű, október 19.79—19.80, december 19.84—19.85, január 19.84, március 19.96 cent per libra. Az irányzat tartott volt. — Felhozatal az Egyesült Államok összes kikötőiben 5, az ország belső részében 5, a kivétel Angliába 6, a kontinensre és Japánba 6 ezer bala volt. Gyapotzállítási tarifa 45 és 60 cent. Newyorki fémőzsdezárlat. Szinezüst 55 1/2, elektrolit vörösréz loko, határidőre és három hónapra 24—pénz, ón 48, ólom 7.50, horgany 6.75, nyersvas hajón 22.66, fehérbádog 5.35 cent.

Neworleansi gyapottőzsdezárlat. Szakamerikai fully middling loko 19.46, május 19.71—19.72, július 19.78—19.79, október 19.62—19.63, december 19.67, január 19.67 cent per libra.

Dr. Roth Rezső ügyvéd halála. Dr. Roth Rezső, a budapesti ügyvédi kar egyik legnépszerűbb és tiszteltetben álló tagja, hosszú, kínos betegség után, élete 78-ik évében, meghalt. Temetése április 7-én, vasárnap délután 4 órakor a rákoskeresztúri izr. temető halottasházából lesz. Rudas Izsó hírlapíró bátyját gátlója az elhunytban.

Ismét letartóztatták az ál-Hohenzollern herceget

Harry Domela érdekes pöre az UFA készülő Menjou-filmje ellen

Berlinből jelentik: Harry Domela, az ál-Hohenzollern herceg, ma ismét az ügyességi főház vendégszeretét élvezi.

A hírhedt csalót a hamburgi ügyesség vádlata alapján letartóztatták,

mert különböző hitelezési családokat követett el, amelyeknek főkárosultja egy előkelő hamburgi úriszabó cég.

A Berliner Tageblatt jelentése szerint Domela

keresetét adott be az UFA filmgyár és a Filmkurír nevű folyóirat ellen, az UFA készülő Menjou-filmje miatt, amelynek címét, „Domelania maharadszaja”, Domela magára nézve sértőnek találja.

Az ál-Hohenzollern a keresében magát „ismert írónak” nevezi és kijelenti, hogy nevét nem hajlandó egy film által meghurcoltatni.

Az újvidéki soförgyilkost este elfogták

Belgrádból jelentik: Újvidék határában, a régi római sáncoknál tegnap gyilkosság történt. A sáncok között meggyilkolva találták Miatovics újvidéki sofört, akit utoljára tegnap reggel láttak Újvidéken, amint éppen egy fiatalemberrel tárgyalt, aki Nagybecskerekre akart menni. A sofőr megegyezett a fiatalemberrel és elindult a Steyr-kocsival Nagybecskerek felé.

A gyilkos teljesen kirabolta áldozatát, majd nyomtalanul eltűnt a Steyr-kocsival.

A csendőrség erősen nyomoz a tettes után, eddig azonban még nem akadott nyomára.

A gyilkosság ügye egyre inkább hasonlít fejleményeiben egy amerikai filmdrámához. A meggyilkolt Miatovics Istvánt egész Bácska jól ismerte. A rendőrség nyomozása szerint a gyilkosság előzményei a következők. Miatovicsot tegnap egy ismeretlen,

mintegy 28 éves férfi felfogadta, hogy vigye őt automobilon Nagybecskerekre. Délután 5 órakor hagyta el Miatovics Steyr-kocsiján Újvidéket. Alig egy órával később történt meg a gyilkosság a Zsabra felé vezető országúton, ahol a régi római sáncok alján találták meg a sofőr hulláját.

A gyilkos több revolverlövessel terítette le áldozatát. Ma reggel megtalálták az autót is a Tisza partján.

Minden valószínűség szerint a sofört utasa gyilkolta meg.

Későbbi jelentés szerint

a rendőrség ma Zentán letartóztatta Miatovics sofőr gyilkosát, egy Nering nevű 19 éves zental műszerész.

Nering ma reggel érkezett meg Zentán lakó nagynénjéhez véres ruhában. A tett indítókait a rendőrség még nem ismeri.

A művész állandó transzban éli le az életét —

mondja Róna József szobrászművész, aki megindokolja, hogy miért írta meg két kötetes könyvben élete történetét

Egy nagy magyar szobrászművész, aki ma életének és művészetének csúcspontjára áll, kétkötetes könyvet írt. A könyvben a saját élete történetét írta meg. Könyve előszavában ezt olvassuk:

„Egész sereg érdekes embertípust ismerem — nálam hívatottabb fró tollára érdekes karaktereket. Néhány érdekes kereskedő alakja, a szobrászműhely körül nyüzsgő fél-művészek, félreismert zsenik, akik a borban kerestek vigasztalást és végül elzúllottak, de a nagy művészek küzködését is felvonultatom emlékeimben. Úgy érzem, mulasztást követnék el, ha ezeket le nem rögzíteném volna, hogy velem együtt el ne merüljenek örökre. Felelevenítem a régi Pest már-már alig ismert millőjét, — a vajudó „új Budapest” társadalmi és művészeti életét, a bohémeket, a félisteneket, akik mind-mind akkor éltek...”

Róna József, a véső és kalapács rajongója, nem a saját életét, hanem egy kor szak történetét írta meg.

A műterem derengő félhomályában elmosódnak a kész és félig kész figurák körvonalai. A mester járkál a szobrok közt, amelyeket ő kellett életre. Hatalmas koponya lengő ősz szakál így, a szobrai közt igazán tenyugozó jencseug, avos: igazán a-

érezzük azt a régi megállapítást, hogy munka közben kell megismerni a művészt, ha azt akarjuk, hogy ne vesztjük el illuzióinkat — az emberről. Az alkotóművészt nem szabad józan, nappali világításban látni.

Nagy kék szemében örökös derű és önbizalom. Mikközben beszél, a kezében mindig valami szerszám van, azzal gesztikulál. A kezei erősek, izmosak, ezek a kezek agyag- és márványtömbökkel bírkóznak.

Ami most következik, abban ő maga beszél egy élet történetéről, ambícióiról, sikereiről és sikertelenségeiről, vágyairól és művészi hitvallásáról.

— Hogy miért írtam, milyen szándékkal? Belső lelki kényszer vitt rá. Nem érti? Míngyárt megmagyarázom.

— Nagypapa vagyok és a kis unokámat ringatom a térdemen.

— Hatvanöt esztendővel ezelőtt is élt Lovasberényben egy nagypapa, aki a térdén ringatta unokáját. Ez a kis unoka ma már öreg ember és az a hatvanöt esztendő attól, amíg engem ringatott a térdén a nagypapám, addig, amíg én ringattam az unokámat a térdemen, ez a hatvanöt esztendő az életem. Érti már? Az ilyet nem lehet olyan okosan, józanul megmagyarázni.

„Nyakkendője”
„Radiót”
„Gyümölcsöt”

„Sebőktől” legyen,
Teréz körút 48
„Bodnártól” vegyen,
Báthory ucca 25
„Brauntól” egyen!
Teréz körút 20 és Kristól tér 2

— Amikor rászántam magam, hogy megírom ennek a hatvanöt esztendőnek történetét, elcsodálkoztam, hogy az a sok emlékem, amelyről azt hittem, hogy régen eltemteltem, egyszerre frissen megelevenedik bennem. Úgy érzem frászközben, mintha minden, amin átestem, csak tegnap történt volna velem. És ilyenkor mindig olyan jóleső melegséget érzem a szívem körül...

— Milyen különös szerkezet az emberi agy! És milyen szeszélyes dolog az ember memóriája! Egész sereg emberrel találkoztam az életben. Királyok, fejedelmek, nagy államférfiak, híres művészek, ma már történelmi alakok, akik — érdekes — nem hagytak mélyebb nyomot bennem, mint sok kisember, akik a maguk szürke életével kapcsolódtak az enyémhez.

— Mindent megírtam, ami velem és körülöttem történt, brutálisan, őszintén, talán túlságosan őszintén is. A bécsi tanulmányok borzalmas nyomorában megfogtam gyilkossági szándék hagymázos vízióját és elkészítettem öngyilkossági készülődésemet Rómában...

— Róma, az antik és reneszánsz-művészet más embert csinált belőlem. Most látom magam fiatalon, a szertelen, vak önbizalmammal. Aztán elmentem Rómába, hogy szemébe nevessek a bálványoknak. Akkor már sikereim voltak, díjakat nyertem, aranyérmet kaptam, azt hittem, mindent megéretttem, mindent felfogtam magamba. És Róma földresujtott... A bálványok bosszút álltak rajtam, mert ki akartam gúnyolni őket. Rájöttem a saját törpeségemre. Amikor hazaérkeztem Pestre, mint egy örült rohantam a műterembe, fogtam a kalapácsot és szétvertem mindent, összetörtem a szobrokat, amelyeket addig csináltam...

— Talán nem is fontos maga az élet, hiszen maguk az események nem mutatnak semmi művészi tervszerűséget. Az élet lehet a vak véletlenek sorozata s engem csak annyiban érdekel, amennyiben jó, vagy rossz. Az élet egy durva fickó, akit meg kell fékezni. Lehet szép vagy csúnya, boldog vagy boldogtalan, szürke vagy telve álménnyel. Tanulástól levonni belőle semmiesetre sem lehet, mert a véletlen ügyis mindig beleszól a játszmába. Kicsit világosabban: nem közömbös, hogy van-e mit ennem és van-e lakásom, de ha mindez már megvan, nem szorozom az élet javai közé.

— Az élet, legalább is a művész számára, nem a boldogulás, a siker. A művész a társadalmon kívül álló lény, csak fizikailag tart fenn érintkezést az emberekkel, lelkileg nem. Fölöttük vagy alattuk áll, nem tudom. Semmiesetre sem közöttük. Az, ami belőle ember, örül a sikernek, mert a siker azt jelenti, hogy az embereknek tetszik a munkája. Annak, ami belőle művész, közömbös a siker, csak a művészi kielégülés a fontos. Mindig attól félek, hogy nem fejezem ki magam elég világosan.

— Érdeklék ezek a dolgok? Engem soha semmi más nem érdekelt. Gyúrni az agygot, vésővel, kalapáccsal lelket lehelni az anyagba. Közben mindig azt hinni, hogy megváltjuk a világot ezzel a szoborral vagy lealább is egy lépéssel közelebb viszük valami nagy, közös célhoz, amelyet csak a művész lát tisztán. Így élni az életet állandó transzban, sohasem józanul, mindig valami cél felé loholva, — művészsors vagy művésztragédia.

Erről szól az én könyvem.

Rákönyököl egy óriási agyagmasszúra és a műterem üvegfalán át lenéz a városra. Ebben a percben szinte szimbólikusnak tűnik, hogy a műterem a hatodik emeleten van, — magasan az emberek fölött.

Félbeszakították az optáns tárgyalásokat

Bécsből jelentik: A magyar-román optánskérdés rendezésére irányuló bécsi konferenciát három napra félbeszakították. Langa Rascanu, a román delegáció vezetője, tegnap délelőtt hosszabb tanácskozást folytatott báró Szerényivel, majd délután a két delegáció plenáris ülésre ült össze, amely három óra hosszat tartott. A plenáris ülés befejeztével Porliu szenátor a román delegáció egyik tagja, Bukarestbe utazott, hogy jelentést legyen kormányának. Porliu hétfőn érkezik vissza Bécsbe és visszatéréséig a tanácskozások szünetelnek.

Halászek súlyos szerencsétlensége

Stettinből jelentik: Aalbeck keleti-tengeri kikötőben vasárnap éjjel halászszerencsétlenség történt, amelynek áldozatait most velette ki a tenger. Négy halász bárkájával a hóviharba került. A bárka elmerült, a négy halász a vízbefulladt.

Ankét a közmunkák sürgős megindításáról

A főváros közgazdasági bizottsága szombaton, április 6-án folytatta az általános gazdasági helyzet javítása érdekében megkezdett ankétot. Az érkezőtlen felszólaló bizottsági tagok egyértelműen a közmunkák haladéktalan megindítását kérték. Horovitz Gábor a főlétsleges külföldi import megszüntetését, a közterhek leszállítását, a túlméretezett adminisztráció csökkentését kérte. Dr. Vita Emil konkrét munkaalkalmakat sorolt fel és javaslatokat tett ezeknek a kihasználására. Lóvszky János élesen kritizálta a gazdasági minisztérium működését, Balkányi Kálmán pedig a kelet felé javuló export problémájáról beszélt. Az elhangzott felszólalásokra Lobmayer Jenő tanácsnok válaszolt, aki megígérte, hogy a közgazdasági ügyosztály hamarosan feldolgozza a benyújtott javaslatokat és az összegyűjtött anyagot az illetékes tényezők elé terjeszti.

A bolgár király Berlinbe érkezett

Berlinből jelentik: Boris bolgár király ma délelőtt Berlinbe érkezett, ahol több napig fog tartózkodni. A bolgár király in-kognitóban utazik, mégis látogatást tesz Hindenburg bírodalmi elnöknél. A király, berlini tartózkodásának célja fülbajának specialistiká által való kezeltetése.

DANTE KIADÁS

Tutankhamon ősi, titokzatos világának eleven életrekelteése.

Ez Boleslav Prus nagy történelmi regénye

A Fáraó

Három kötet (csaknem 1000 oldal) egybefülvé 12.— P
Piros félbörkötésben..... 15.— P

Dante kiadás
Budapest, VI., Ó-utca 27.

TUNGSRAM

Szily Kálmán, Lengyel Béla, Wartha Wineze, Schuller Alajos, Hoffmann Károly, Fabinyi, Ilosvay, Hidegh Kálmán, Kubacska, Reichenhaller és még számosan. A nagy érdeklődéssel hallgatott emlékszed végeztével Gyulai Pál olvasta fel Lévy József jelentését az 1900. évi Farkas-Raskó hazafias költemény-pályázat eredményéről. A pályázott 46 költemény között alig akad említésre méltó. A bíráló bizottság tagjai egyhangúlag a jutalom ki nem adását javasolták. A jelentéshez az Akadémia is hozzájárult. Ezután Borovszky Samu terjesztette elő Szily Kálmán jelentését a báró Wodiáner-féle jutalom az évi kiadásáról. A két néptanító jutalmazására szánt ezer-ezer koronás jutalmat: Vas Mátyás szegedi és Göbel János székesfejevári tanítónak ítelték. Högyes Endre Fodor József halálát jelentette be. Az Akadémia az elhunyt emlékét jegyzőkönyvileg örökítette meg s felhívta a III. osztályt emlékszed tartására.

Az ülés végén Ballagi Aladár szólalt föl a «Magyar Nyelvőr» miatt. A mikor az Akadémia költségvetését tárgyalták, Ballagi azt indítványozta, hogy a Simonyi Zsigmond szerkesztésében megjelent «Nyelvőr»-nek adott 4000 korona évi segélyt vonja meg az Akadémia. De mivel akkor már ez a segély utalványozva volt a folyó évre, az indítvány tárgyalását elhalasztották a jövő esztendői költségvetés megállapításáig. Ballagi ezúttal azért szólalt föl, mert a «Nyelvőr» az ő felszólalásáért legutóbbi számában személyeskedő támadást intézett ellene, az ő tudományos érvekkel támogatott bírálatát figyelembe sem véve, őt lármacsinalással vádolja. Kérde az Akadémiától: helyesli-e, hogy az Akadémia zárt ülésein folyt tudományos vitákat, az Akadémia tulajdonát képező Nyelvőr, minden tudományos válaszadás mellőzésével, személyileg sertő támadások formájában viszi a nyilvánosság elé. — Báró Eötvös elnök kijelenti, hogy a költségvetési tárgyalások során az Akadémia a Nyelvőr fenntartását erre az évre elintézték, de a tartalmáért felelősséget nem vállal. Ezért a szerkesztő felelős. Az Akadémia nem hivatott testület arra, hogy a szerkesztő és a netalan megsértett fél között a bíró szerepét játssza. Kéri az Akadémiát, ne hozzon határozatot. Ha már fenntartanak egy lapot, a melyben a nyelvújítás terén küzdelmes vitaközvetések folyhatnak: a szerkesztő tartózkodjék a személyeskedéstől. Indítványára az Akadémia szótöbbséggel elhatározta, hogy az ügy további tárgyalásától eláll.

A Kisfaludy-Társaság márczius 27-ikén Beöthy Zsolt elnökle alatt tartotta havi ülését.

Vargha Gyula főtítkár jelentette, hogy báró Polignac Melchior francia diplomata, ki már néhány esztendővel ezelőtt bő anthológiát tett közzé a magyar költészet sikerült francia fordításaiából, most «Notes sur la Littérature Hongroise» czímen vasos kötetet adott ki Párisban. A mű szeretettel és tájékozottsággal ismerteti a magyar irodalmat. A báró a művet elküldte a társaságnak, mely azt nagy elismeréssel fogadta. Rakovszky István, az állami számvéviszék elnöke a társaság alapító tagjai közé lépett. A felolvasások sorát Berzeviczy Albert kezdte meg «Beatrix királyné» czímű, Mátyás korát jellemző történeti tanulmányával. Az olasz renaissance Beatrix királynéval költözött be Magyarországra. Beatrix befolyása a királyra majdnem korlátlan volt s különösen Mátyás olaszországi politikájában nyilvánult. A felolvasó leírta Mátyás és Beatrix fényes építkezéseit, udvartartását és kimutatta, hogy mennyiben érvényesült az olasz befolyás és mennyiben talált ellenállásra a magyar és olasz népjellem különféleségében s Mátyás erős magyar érzésében. Az udvarnál az olasz szokások kiszorították a táboriasan fesztelen magyar szokásokat; sok olasz diplomata, orvos, író és művész telepedett le vagy tartózkodott Magyarországon, a fényűzés az olasz renaissance-től kölcsönözött tárgyait. Mátyás mindent elkövetett, hogy az ottani műlést és tudományt ide átültesse; külsőségekben némileg igaz, a mit Bonfin ír, hogy Mátyás Magyarországból második Itáliát alkot, hiszen a főurak még bajuszukat és szakállukat is levették, Mátyás példáját s az olasz divatot követve. Nagy tetszéssel hallgatták a tanulságos előadást. Ezután Kozma Andor olvasta föl Szabolcska Mihály négy szép költeményét, melyek közül kettőt húsvéti számunkban fogunk közölni. Elvezetett hallgatta a közönség Baksay Sándor «Iliász» fordításának egyik részletét, melyet Vargha Gyula olvasott fel. A jeles író elkészült Homérosz Iliászának teljes magyar fordításával, melyet az tesz nevezetessé és hoz közelebb a magyar közönséghez, hogy nem klasszikus formában van írva, hanem magyar hangulatos versekben, alexandrinusokban. Vargha Gyula a 22-ik énekből, a melynek Hektor és Achiilles viadala a tárgya, olvasta fel a legmegkapóbb részleteket, melyeket lapunk mai számában közlünk. A felolvasás befejeztével percekig tartó tapssal ünnepelte a közönség a jelenlevő Baksay Sándort, Beöthy Zsolt pedig lelkesült szavakban fejezte ki a társaság halálját és örömét a nagy mű befejezte fölött.

A magyar földrajzi társaság márczius 28-ikán tartotta az évi rendes közgyűlését, Erődy Béla elnökle alatt.

Dr. Havass Rezső alelnök tartotta a megnyitó beszédet. A földrajzi tudomány fontosságáról szólt és kívánatosnak mondta, hogy a földrajzot az elemi iskola első osztályától kezdve nagyobb gondal tanítsák. Az egyetemen a politikai, illetve a történelmi földrajz is rendes vagy legalább rendkívüli tárgy legyen. Dr. Jankó János titkár tett ezután jelentést a pénztár állapotáról, majd megválasztották egyhangúlag tiszteletbeli tagokul Lajos Amadeo abruzzói herceget, Cagni kapitányt, a kik a múlt évben az éjszaksarki expedíciót szervezték kiváló eredménnyel, továbbá Dallavedovát, az olasz földrajzi társaság elnökét, és György Aladárt. Lóczy Lajos, a Balaton-bizottság elnöke, a bizottság múlt évi működéséről terjesztett elő jelentést. Legnevezetesebb munkája a jégkutató volt. Január 2-ától márczius 15-éig jégpánczél alatt volt a Balaton vize és 50 czm.-re vastagodott meg. Báró Eötvös Lóránd a Balaton jegén az általa szerkesztett műszerrel megmérte azokat a méreteket, melyek január hó 25-étől márczius 5-éig éjjel és nappal folytak 37 éjszakán, többeknek, de különösen Cholnoky Jenőnek segédkezésével. Báró Eötvös megmérte ugyanannyi ponton a földvonzás irányát. A tetszéssel fogadott jelentés után három évre a következő 8 taggal egészítették ki a választmányt: dr. Lóczy Lajos, dr. Demkó Kálmán, dr. Schafarik Ferencz, dr. Berzeviczy Albert, dr. Staub Mór, Farkasfalvy Imre, Szalay Péter és Biró Kálmán.

Az Iparművészeti Társulat, mely a hazai iparművészet serkentésében oly hathatósan működik közre, márczius 24-ikén tartotta közgyűlését. A társulatot, mely a párisi kiállításon is nagy sikerhez jutott, a kereskedelmi miniszterium évenként 32,000 koronával segíjezi.

A közgyűlésen Ráth György elnök tartalmas megnyitót mondott, visszapillantást vetve a társulat küzdelmes éveire. A fordulat a társulat életének tizedik évében állott be, az ezredéves kiállítás előkészítések. A párisi iparművészeti csoport kiállítását már maga a társulat rendezhette, eredeti tervek alapján, lehetőleg magyar jelleggel. Így történt, hogy a magyar műipar Párisban oly nagy sikert aratott, különösen a nemzeti jellegű tárgyak nagy áron keltek el. Most a kereskedelmi miniszter elhatározása módot nyújt rá, hogy a társulat működését teljes erővel folytathassa, csak az van hátra, hogy a közönségnek azt a részét is megnyerje ügyének, a melyre a magyar iparművészet eddig nem számíthatott. Az elnök beszédét lelkes tetszéssel fogadta a közgyűlés. Györgyi Kálmán titkár előadta az évi jelentést, a mely első sorban a párisi kiállítás fényes sikeréről, majd a kereskedelmi miniszter támogatásáról emlékszik meg. Egy magát meg nem nevező műbarát 1600 koronát ajánlott fel egyes magyar vidékek népiparában művészi czélokra értékesíthető anyagnak a gyűjtésére. Szólt továbbá a társulat közlönye, a «Magyar Iparművészet» hasznáról és fejlődéséről s jelentette, hogy az «Iparművészet Könyve» czímű díszmű sajtó alatt van. A főváros 4000 koronával segíti a társulatot a társulat a múlt évben 34,497 koronát vett be, vagyona pedig 84,749 korona. A mostani évre a társulat kiadása 66,175 korona. Végül közfelkiáltással újra megválasztották elnöknek Ráth Györgyöt, alelnöknek Szalay Imrét és Czigler Győzöt. A választmány egyharmadát szavazással újjították meg.

MI UJSÁG?

Az udvar Budapesten. Az udvar április végén jön Budapestre. A budai királyi lakban április 30-ikán udvari bál lesz. A király a szegénysorsú tudóbajosok budapesti szanatóriumának 10,000 koronát ajándékozott.

Erzsébet főhercegnő betegsége. Bécsből jelentik: Erzsébet Mária főhercegnő, a király unokája, két hét óta ágyban fekvő beteg. Influenzája van, melyhez újabb légcsőhurut járult, de a javulás már megkezdődött. A főhercegnő anyja, gróf Lónyay Elemérné, márczius 27-én férjével Cannesből Bécsbe érkezett. A grófné rögtön a Burgba hajtattott beteg leánya mellé. Mihelyt leánya meggyógyul, a Bózen mellett levő Griesbe utazik vele.

A gödöllői Erzsébet-szobor. Május 19-én lepezik le a Gödöllőn néhai Erzsébet királyné szobrát, Bóna József művét, a királyi udvar jelenlétében.

Először istentisztelet lesz, azon megjelenik az uralkodó-család is. Az Erzsébet-ligetben, hol a szobrot fölállítják, az ünnepet a budai és Ganzkapri dalosok Kölcsey Himnuszával nyitják meg. Kaprczy Vilmos bizottsági elnök fölkeri a királyt, engedje meg a leleplezést. A király válasza után a

dalosok alkalmi himnusza közben a szoborról le hull a lepel. Erre Ripka Ferencz, a végrehajló bizottság elnöke fölkeri Darányi Ignác földművelési minisztert, hogy a királyné szobrát, mely kincstári területen áll, gondozásra vegye át. A miniszter válasza után a dalosok a Szózat éneklésével zárják be az ünnepet. A királyon s az uralkodó-családon kívül ott lesznek a kormány, a törvényhozás két Háza, Pestmegye, Budapest főváros s a gödöllői járás huszonhat községe küldöttségileg. A rendezés munkájára külön bizottság alakult, Ripka Ferencz elnöksége alatt.

Gróf Zichy Géza kitüntetése. Gróf Zichy Géza belső titkos tanácsost, kit mint zeneköltőt és előadó művészt nem régiben ünnepeltek a budapesti zene-körök, Ő Felsége a király a zeneművészet terén szerzett érdemei elismeréséül a Ferencz József-rend nagykeresztjével tüntette ki.

Műszaki doktorok. Ő Felsége a király Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter előterjesztésére megengedte, hogy a budapesti műegyetem műszaki doktori czímet (doktor rerum technicarum) adhasson. A technikai doktoratus nem lesz képesítési vizsga, hanem kizárólag tudományos fokozat, senkire sem kötelező. Mindenki csak e czélből leteendő külön szigorlattal szerezheti meg, a mennyiben már előzőleg a műszaki minősítést nyújtó műegyetemi oklevélnek birtokában van. A közszolgálatra és a magángyakorlatra a műegyetem mostani oklevelei a netán megszerzendő doktori oklevélről függetlenül is jogosítani fognak. Wlassics miniszter tudvalevőleg a tudomány-egyetemen is át akarja alakítani a doktorátust tudományos fokozattá, úgy hogy mind a két egyetemen egy jellegű legyen a doktori fokozat.

«Deák Ferencz és a nők.» Ily czím alatt tartott felolvasást Eötvös Károly képviselő a székesfejevári Vörösmarty-körben márczius 24-ikén, nagy közönség előtt. Deák, habár nőtlen maradt, nagy tisztelője volt a nőknek. Eötvös valószínűleg tartja, hogy Deákot ifjú korában érzékeny csalódás érte, s erre nézve bizonyosággal hozta föl Vörösmarty Mihályhoz 1826. június 26-ikán írt levelét, melyet lapunk 1900. évi 48-ik számában közölt. Ebben Deák bizalmasan írja, hogy a szerelem kis istenkéje körülte is szörögatta nyilait; egy mélyebben találta, de két esztendő begyógyította már a sebet. «Sajog ugyan most is, de hideg megmondolás lecsillapítja az újra földerült indulatot.» Ezt a levelet huszonhárom éves korában írta Deák Ferencz. Eötvös Károly úgy tudja, hogy Inkey Karolin, Inkey Ferencz zalai követnek szépséges leánya volt Deák Ferencznek első szerelme, a ki később zalavári Horváth Edvárdnak lett a hitvese. E bájos leány egy idősebb volt Deák Ferenczcel s valószínű, hogy Deák fiatal-sága gátolta meg, hogy Inkey Karolin az övé legyen.

HALÁLOZÁSOK.

Órsi és kis-szentmihályi VIDA LAJOS, köz- és váltóügyvéd meghalt márczius 16-ikán, Budapesten, 72 éves korában. A régi ügyvédi nemzedék kiváló tagja volt, ifjabb korában a jogi irodalom terén is derék munkásságot fejtett ki, egy munkája akadémiái dícséretet is nyert. Hosszabb ideig tagja volt az ügyvédvizsgáló bizottságnak. Az utóbbi években az ügyvédi gyakorlattól visszavonulva élt családjában. Halálát özvegyén, szül. Sánta Mária kivül két fia, dr. Vida Zoltán budapesti albíró és Vida Lajos miniszterelnökségi segédfogalmazó gyászolja. Budapesten temették el nagy részvét közben.

Elhunytak a közelebbi napokban: BOGNÁR MÁRK ferenczrendi misés pap, kiérdemült theologiai tanár s a rend nyug. tartományi főnöke, 61-ik évében, Szegeden. — ÖRLÖSSY JÓZSEF, Szatmár egyházmegyei róm. kath. nyug. lelkes, 63 éves korában, papsága 40-ik évében Nagyszőlősen. Szépfaludi Örlössy Ferencz, az ősmert író, Máramarosvármegye főlevéltárnoka fivérét gyászolja az elhunytban. — SÁRVÁRY GUSZTÁV, nyug. kir. ítélőtáblai bíró, néhai Sárváry Elek író fivére, 58 éves korában, Budapesten. — BALATON JÓZSEF, cz. apát, ker. esperes-tanfelügyelő, zalaegerszegi plébános, 65 évében, Zalaegerszegen. — ALSÓ-CERNÁTONI MOLNÁR ALBERT, a kolozsvári ref. theologiai fakultás tanára, az erdélyi ref. egyházkerületi értekezlet egyházi elnöke, az «Erdélyi Protestáns Lap» szerkesztője, 52 éves korában, Kolozsváron. — PLACINTÁR DÁVID, Szamosújvár polgármestere, ki a közügyek terén kifejtett buzgalomáról és jótékonyágáról volt ismeretes, élete 74-ik, polgármestersége 30-ik évében. —

milyen az új pályaműve, erről természetesen nem tudunk beszámolni, mert azt paravánok hataimas barrikáda zárja el a kíváncsi szemek elől. Annál többet gyönyörködhetünk a mester többi legújabb műveiben, melyek a legújabb művészi elmélyedésen kívül hatalmas szorgalomtól tanuskodnak. Itt van előttünk mindjárt *Kont* József szobra, melyet a Magyar Színház előtt levő térségen fognak felállítani. Elsősorban művészi munka s melllette íme egy újabb: a tenezési hadiemberek készülő mesteri alkotás. A hátrágtól megmenekült fiatal katonasereg, dehi alakján a visszatért élet diadala sugárzik, melllette *Trencsen* nimpfájának gyönyörű plasztikája a gondolat mesteri megtalálását tárja elénk. Azonkívül több megkezdett nagyogó kompozíció, nemkülönben *Róna* József művészi törekvéseinek nagyogó kezdetétől származott s immár jól ismert művei. Itt van a híres «Anakreon»-ja, a csudalatosan szép képzelesben alkotott «Puttiamé»-ja, a melyet annak idején a nagy állami aranyérmével tüntették ki a művész. Ez a legmagasabb díjjal megkoszorúzott kompozíció egyébként mas elköpzelésben is megvan itt. Ezt nem is ismerik, mert ki sem állította a mester. Ebben a műben egy kevéten elnyúlva ábrázolja a bibliai asszony alakját, a mint vonagló testtel kuszlik a szelíd József felé. *Puttiamé* arczán, sőtárgó vágyódásban a félig lecsukott szemhéjak alatt az erotikus ostromolja az előtte magában viaskodó szemérmétséget: József szíveszta alakját. Majd sorra jönnek a mester fő műveinek segédmitái, a *Szechenyi-tündő* ben felállított «Centaurnak» erőteljes alakja, a mint a vízből kitógott Tritonokkal inselkedi. Tavolabb van «Szent Antal kísértés»-nek művészi kompozíciója; a díjat nyert debreczeni Kossuth-szobor, valamint a gödöllői park művészi finomságu Erzsébet-szobrának a modelleje. De ugyancsak gyönyörködhetünk még a budapesti Kossuth-szobor második díjat nyert pályaműveiben is, mely *Róna* József művészi munkásságának koronája.

Legkedvesebb munkája azonban természetesen ez idő szerint a már említett Erzsébet-pályamű. Idejének legnagyobb részét ennek a néhez művészi feladatnak szenteli s naprosszan át bezárkóva dolgozik műtermében. Mindazonáltal művésztársának ügyes-bajos dolgainak elmítésére is van mindig ideje és meleg, meg-értő szíve.

művészek s ismét csak *Róna* József buzdó, szereteteles munkájával találkoztunk a segítés élen. A mester kiváló ember! egyénisége-vel rejlik az a fészta szociális érzés, a mely-lyel kevés művész rendelkezik nálunk.

Az előtt is a művészetekbe való elmélyedését megosztotta a művészpólitika bosszorkánytánca-va, sokszor kemény harczokkal kellett szembe-szállnia a művészek igazáért. Most ismét csak a művészetnek és a művészeknek el.

Pedig nagy feladat megoldására készült *Szabó* József-utczai kettős műtermében, hol lazasszabon művészek pályatervén dolgozik a mester. Az immár ötödik, de remélhetőleg utolsójára sorra került szűkebb pályázati határideje már nagyon közel van s úgy tudjuk, a művész már elkészült az arctiteltékurai részével, mert tudni kell, hogy *Róna* József a szobornak nemcsak a plasztikai, hanem az építőművészeti feladatát aközöt indítottak ekkor a magyar képző-

Magyar Művészek Otthonukban.
Róna József Műtermében.

A művész munkásságának előbbi a leg-nehézebb feladatát jutott *Róna* Józsefnek. A mester rejlik az a fészta szociális érzés, a mely-lyel kevés művész rendelkezik nálunk.

Az előtt is a művészetekbe való elmélyedését megosztotta a művészpólitika bosszorkánytánca-va, sokszor kemény harczokkal kellett szembe-szállnia a művészek igazáért. Most ismét csak a művészetnek és a művészeknek el.

Pedig nagy feladat megoldására készült *Szabó* József-utczai kettős műtermében, hol lazasszabon művészek pályatervén dolgozik a mester. Az immár ötödik, de remélhetőleg utolsójára sorra került szűkebb pályázati határideje már nagyon közel van s úgy tudjuk, a művész már elkészült az arctiteltékurai részével, mert tudni kell, hogy *Róna* József a szobornak nemcsak a plasztikai, hanem az építőművészeti feladatát aközöt indítottak ekkor a magyar képző-

Részlet Róna József Műterméből.

Róna József Műtermében.

II.

U közben néhány ismerőseivel vállalt egy-két távros szót, hogy hallotta, igen, micsoda zragédia, hogy hallotta, igen, micsoda...

— Jó napot, — köszöntötte most valaki reesező hangon. — Jó napot, igen ont, éppen...

— Mi? Hát megvert. Megvert. Ergem megvert. Ergem, Hadaróczy, mint a ki imponálni szeretne...

— Hát mi történt, kérem? — kérdezte un-szólón.

— Hát kezdte magát kellemetlenül érezni. Bibor kezdte magát kellemetlenül érezni...

— Azért, mert azt micsudtam neki, hogy meg-bukátam? Azért? Uram, a társadalom berte...

— Csakbcgy megfalahalam végül, — reesegete keményen, — már otthon is kerestem, a laká-

— Tanár ur! Tanár ur! — Tanár ur megfalahalam végül, — reesegete keményen, — már otthon is kerestem, a laká-

— Nem hallotta? Kérem, nem hallotta? — Nem hallotta? Kérem, nem hallotta?

— Mi? — kérdezte a tanár s bambán nézett Biborra.

— Górnóy százados agyonlőtte a feleségét. Alighbcgy kijelítette ezt a néhány szót, már...

— Hallatlan, — s most négy nyiszálta az idegket a hangja, mintha egy egész osztályt...

— Nem lehet már bíni ezekkel a hősökkel — panaszolta Hadaróczy s hangjába hirtelen köny-

— Mi történt? — kérdezte kelletlenül Bibor megfalahalam végül, — reesegete keményen, — már otthon is kerestem, a laká-

— Tanár ur! Tanár ur! — Tanár ur megfalahalam végül, — reesegete keményen, — már otthon is kerestem, a laká-

— Nem hallotta? Kérem, nem hallotta? — Nem hallotta? Kérem, nem hallotta?

— Mi? — kérdezte a tanár s bambán nézett Biborra.

— Górnóy százados agyonlőtte a feleségét. Alighbcgy kijelítette ezt a néhány szót, már...

— Hallatlan, — s most négy nyiszálta az idegket a hangja, mintha egy egész osztályt...

— Nem lehet már bíni ezekkel a hősökkel — panaszolta Hadaróczy s hangjába hirtelen köny-

— Mi történt? — kérdezte kelletlenül Bibor megfalahalam végül, — reesegete keményen, — már otthon is kerestem, a laká-

— Tanár ur! Tanár ur! — Tanár ur megfalahalam végül, — reesegete keményen, — már otthon is kerestem, a laká-

— Nem hallotta? Kérem, nem hallotta? — Nem hallotta? Kérem, nem hallotta?

— Mi? — kérdezte a tanár s bambán nézett Biborra.

— Górnóy százados agyonlőtte a feleségét. Alighbcgy kijelítette ezt a néhány szót, már...

— Hallatlan, — s most négy nyiszálta az idegket a hangja, mintha egy egész osztályt...

— Nem lehet már bíni ezekkel a hősökkel — panaszolta Hadaróczy s hangjába hirtelen köny-

MISS MAUD, AZ ELLENSÉG.

Main body text of the story, including dialogue and narrative elements. It continues from the previous page, discussing the characters and their interactions.

Translations of the dialogue from the previous page, arranged in columns. Includes phrases like 'Ki itt nyugszik derülten', 'Magyar táncz, magyar nótá', and 'Közülük ott évek óta'.

Hand. Műcsarnok

Az Ady-emlékpályázat zsűrije szenvedélyes vita után szűkebb pályázatra *nyírt* hívott meg hat szobrászművészt

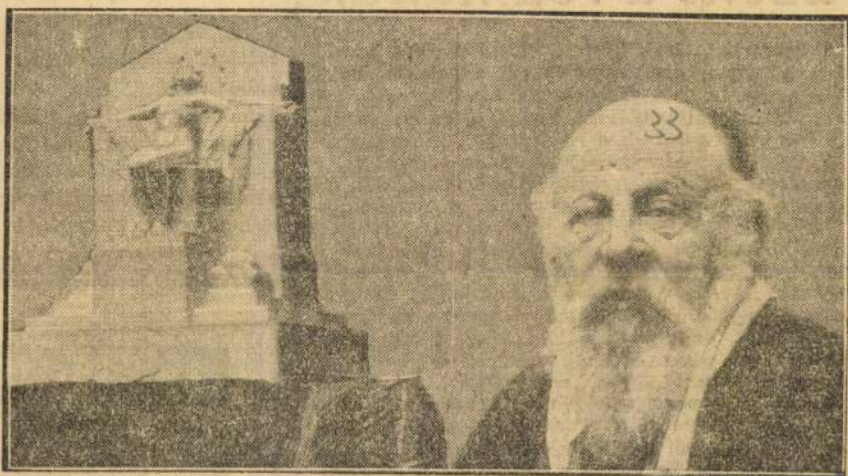
Csorba, Beck, Margó, Fülöp, Sztankó és Lux pályaműveit máris
700—700 pengővel díjazták

(Saját tudósítónktól.) Pénteken délelőtt 11 óra tájban gyülekeztek a Műcsarnokban a zsűritagok, hogy a főváros által kiírt Ady-emlékpályázat eredményéről döntsenek. Összesen 113 pályamunka érkezett be a Műcsarnokba. A zsűrinek Buzáth János alpolgármester volt az elnöke és a zsűritagok sorában megjelentek: Liber tanácsnok, Dinich Vidor, Lázár Miklós, Bánóczy László fővárosi bizottsági tagok, továbbá Lyka Károly, Petrovich Elek, Kertész K. Róbert, Pásztor és Tóth szobrászok. Már az első órában nyilvánvaló volt, hogy azok a kiállító művészek, akik általában döntőbe szoktak kerülni az ilyen pályázatokon — kiestek a sorból. Ezek között volt Szentgyörgyi István, Kisfaludy Strobl Zsigmond, Róna József, Fűredi Richárd, Sidló Ferenc, Kallós Ede, Bethlen Gyula, Damkó József, Martinelli, Pátzay Pál és Bacsó Pál. Ugyanekkor a zsűri tagjai sorában az az általános vélemény alakult ki, hogy Csorba Géza szobrászművész pályaműve, Ady üléshelyzetben lévő, életnagyságának képzelt szobra, közelíti meg leginkább azt az Ady Endrét, akinek képe a költő rajongóinak a lelkében kialakult.

Szenvedélyes vita indult meg ezután. Kertész K. Róbert, Lázár Miklós, Dinich Vidor és Bánóczy László azt javasolták, hogy már most döntsenek, Liber tanácsnok és Lyka Károly viszont azt az álláspontot foglalták el, hogy írjanak ki szűkebbkörű új pályázatot, mert az emlékpályázatnak az volt egyik legfontosabb feltevése, hogy a pályaműveken nem lehet lényeges változtatást eszközölni.

A későbbi szavazás nyomán kialakult sorrend szerint Csorba Géza művét Beck Ö. Fülöp pályázata követte, amely Adyt üléshelyzetben,

lantját pengetve ábrázolja. Margó Ede pályaműve a *Virikus Adyt* mutatja be, amint Lédához hajlik. Sztankó Gyula szobra különös és bátor elképzelése az átszellemült Adynak. A

Róna szobrászművész és pályaműve az Ady-emlék-kiállításon

pályaművek között, amelyek leginkább megnyerték a zsűri tetszését. sorra következtek: Orbán Antal, Lux Elek, Fülöp Elemér, szamosi Soós Vilmos, Fenyvesi Ferenc, Lux András és Wessely Vilmos pályamunkái, amelyekről hosszabb vitát folytatott a zsűri.

A formális értekezlet tulajdonképpen 1/2-kor kezdődött. Lázár Miklós arról a felelősségről beszélt, amelyet a zsűri vállal, amikor a pályázat sorsáról dönt. Újból javasolja, hogy már most osszák ki a díjakat és vásárolják meg a kitüntetett pályaműveket. Dinich Vidor csatlakozott Lázár indítványához és azt fejtegette, hogy a *tragikus Adyt* leginkább Csorba Géza pályaműve közelíti meg. Lyka Károly felszólalásában szűkebb pályázatot kiírását kérte. Bánóczy László, Lázár Miklós és Dinich Vidor javaslatához csatlakozott. Liber tanácsnok ugyancsak a szűkebbkörű új pályázat kiírása mellett foglalt állást, míg Kertész K.

Róbert Csorba Géza pályaművét ajánlotta megvételre.

A vita végén Buzáth János alpolgármester szavazásra tette fel a kérdést. Négy szavazat mellett szólott, hogy adják ki a díjat és a megbízatást Csorba Gézának, hat szavazat szűkebbkörű pályázat kiírását javasolta. Ezzel a szavazattal tehát egyelőre eldöntötték az Ady-emlékpályázat sorsát és hat szobrászművészt felszólítottak szűkebb pályázatban való részvételre. A pályázat határideje június 1-én jár le és mindegyik pályázó már most 700 pengőt kap munkájáért. Egyhangúan hívták meg a szűkebb pályázatra Csorba Gézát; Beck Ö. Fülöp 7, Margó Ede 7, Fülöp Elemér 7, Sztankó Gyula és Lux Elek 5—5 szavazattal kapott megbízást a szűkebb pályázatban való részvételre. Szavazatot kaptak még Márkus, Orbán, Vánossy, Medgyessy és Ohman szobrászművészek. Vasárnap és hétfőn délelőtt 10 órától kezdve a Műcsarnokban a nagyközönség számára kiállítják a pályamunkákat.

Lengyel paktum

Meg nem támadási paktumról volt szó a tanácskozáson, amelyet Csicserin ajánlott fel Franciaországnak és minthogy a lengyel kormány szintén meg nem támadás paktummal kínálta meg a szovjetkormányt és egyben bele akar kapcsolódni a francia-orosz szerződésbe, a tegnapi tanácskozásnak nagy fontosságot tulajdonítanak. (L. St.)

Üzent a reumának

A reumakutatások kortani jelentőségéről beszélt ezután Breemen professzor és azt fejtette, hogy a reuma oka felől is eltértek ma a vélemények. A nemzetközi megállapodások szerint a világ orvosai még irányban kutatják a reuma okát. Először vizsgálják azokat az eseteket, amelyek a mandulából, a fogból és más rejtett fertőző gócból indulnak ki és eszűs megbetegedéseket okoznak. A reumakutatás második kategóriájába azok a vizsgálódások tartoznak, amelyek az ember egyéni alkatának a reuma keletkezésére való befolyását igyekeznek ki-fürkészni. Harmadsorban külön tanulmány tárgyát alkotja az éghajlati viszonyok vizsgálata és annak megállapítása, hogy ezek a különböző éghajlati befolyások mennyiben okoznak reumás megbetegedéseket. Végül a statikus, megterhelési viszonyok vizsgálata az a pont, amelyen az orvosok közelebbi képet akarnak nyerni a reuma keletkezésének okáról. Itt bő alkalom nyílik a esontok elferdülésének tanulmányozására és annak a kérdésnek megvizsgálására, hogy az ilyen esontelferdülések mennyire okoznak reumatikus bántalmakat.

Előadása során I. van Breemen beszélt a külföldi speciális reumakórházakról, orvosi továbbképző intézetekről és népkórházakról, amelyek mind a reuma leküzdésének szolgálatában állanak.

Letartóztatták a féltékeny századosnét, aki rálőtt vélt vetélytársnőjére

(Saját tudósítónktól.) A budapesti főkapitányságon Botka rendőrőtanácsos folytatta a nyomozást a Modern-kávéházban pénteken délelőtt történt revolveres féltékenységi dráma ügyében.

Szombaton reggel beidézte a rendőrségre Müller Bodónét és azonnal kihallgatta. A nyugdíjas százados felesége azt vallotta, hogy nagyon szerette a férjét és attól tartott, hogy...

Györgyi Kálmán, az Iparművészeti Társulat igazgatója, Walter Gyula és Glück Frigyes kormányfőtanácsosok, Majoros Tibor dr. és Marjay Ödön miniszteri tanácsosok, Nélcsem Lajos dr. egyetemi tanár, Teiko Kiwa, Réthy István egyetemi rektor, stb. A közönség kíváncsi volt a...

Párizs, február 11.

(A Pesti Napló külön tudósítójától.)

Politikai körökben figyelemreméltónak tartják, hogy Briand külügyminiszter tegnap közvetlenül egymásután fogadta a lengyel követet, majd Drogalewskit, a szovjet új nagykövetét. A Petit Parisien értesülése szerint a...

Tizenöt ország hada

(Saját tudósítónktól.) Néhány nap óta Budapesten tartózkodik I. van Dreemen amszterdami orvos-

Adél balkarjából operáltak ki. Megállapították, hogy Frommer-pisztolyból való lövedék, mely emberélet kioltására is alkalmas.

Még több tanút kihallgattak a főkapitányságon és a beszerzett bizonyítékok alapján Müller Bodónét előzetes letartóztatásba helyezték. Vasárnap kísérik az ügyészségre a letartóztatott úriasszonyt.

Három katonát elsodort a lavina

Milánó, február 11.

(A Pesti Napló külön tudósítójától.)

A déltiroli Trafoi-völgyben a Hohe Leiten-csúcsról a lejtőn, amely a Stiff-nyereg felé vezet, hólavina gördült le, amely az ott gyakorlatozó olasz katonaság közül egy hadnagyot és két közlegényt magával rántott a mélységbe. Több mint 800 méternyire sodorta el a lavina a szerencsétleneket. A gyakorlatozó katonaság azonnal hozzáfogott a mentéshez, a két közlegényt sikerült is a hórétteg alól kiszabadítani, mind a kettő súlyosan megsebesült. Arca turini hadnagyot ma holtan ásták ki.

**UNGHVÁRY
LÁSZLÓ RT.**

**FAISKOLAI
CEGLÉD-BUDAPEST**

IV., VÁCI UCCA 27-33.

Árjegyzék ingyen! Árjegyzék ingyen!

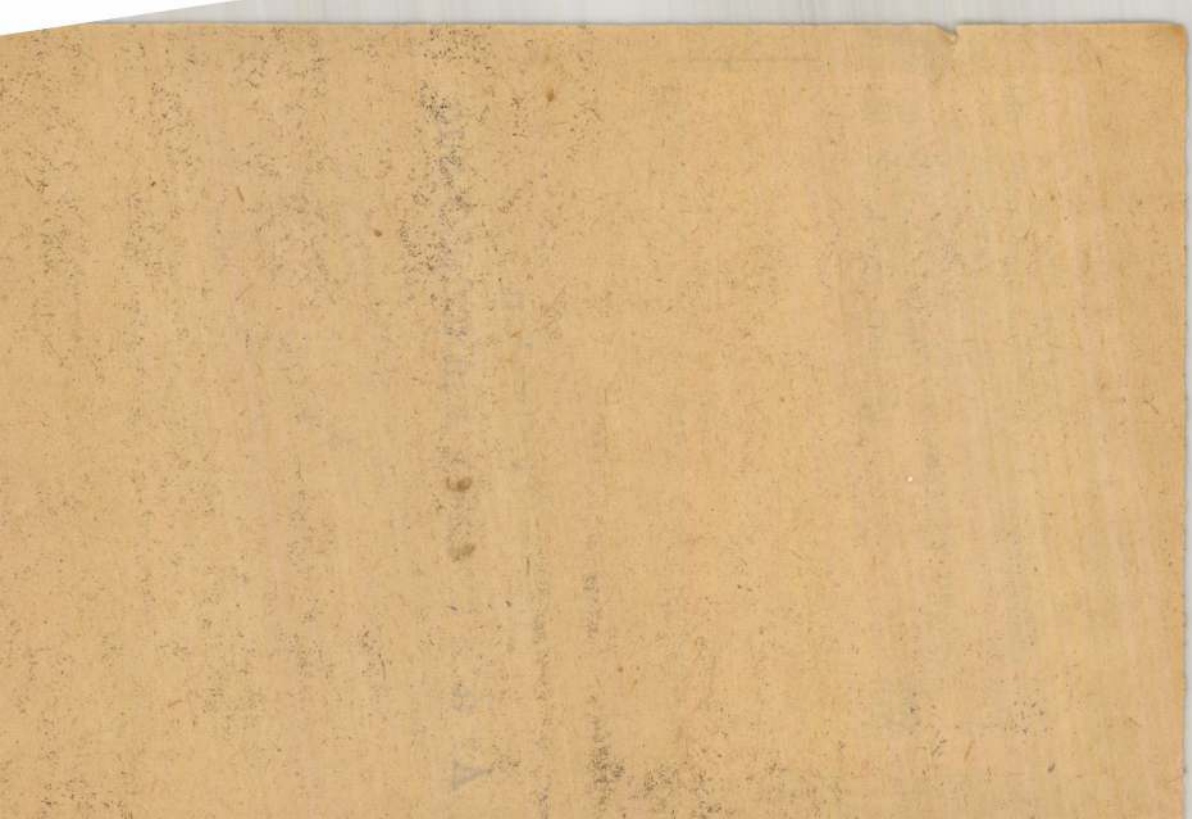
RÓNA JÓZSEF

163 A magyar Szentek és boldogok emlékszobra.

Az emlékmű építészeti része színes magyar márványból, a szobrok, valamint a Patrona Hungaria trónusa öntött szinezüstből készülnek, a mintán jelzett helyeken galvanikus aranyirással és drágakövekkel kirakva. A Patrona Hungaria a Jézus gyermekkel, valamint a trónust díszítő címerek színes zománcból készülnek. Erekiyetartóval is kombinálható.

Nemzeti Szalon

Árjáih szentek kiáll. 1930 aug

MEPZOMUVESZET.

* (Ovás a Kossuth-szobor pályázata dolga-
ban.) Róna József szobrász pentken a következő
óvást adta be a főváros tanácsához és Bárczy Ist-
ván polgármesterhez, mint a szobor bírálo-bizottsá-
gának elnökéhez:

Ovás. Budapest székesfőváros tanácsának
1906. évi május hó 25-én tartott ülésében a Buda-
pesten felállítandó Kossuth-szoborra kibocsátott pá-
lyázati hirdetés feltételei alapján én ahullított Róna
József egy pályaművel részt vettem és a pályáza-
tom körül a hirdetés összes és különösen a 9. és 10.
szakaszaiban megállapított feltételeket pontosan
betartottam. Az 1908. évi április hó 10-én megtar-
tott bizottsági ülésen a bírálo bizottság mindenek-
előtt megállapította, hogy az én pályázati művem
azok közé tartozik, melyek a kivitelre alkalmasak.
Ezt követőleg a bírálo-bizottság az első díj és a szo-
bornü kivitelével való megbízás tárgyában a sza-
vazást megajeltette. Mivután az első szavazás meddő
maradt, másodizben olyképen, hogy ahullított Róna
József kapott 10 szavazatot, Horvay János 8 szava-
zatot kapott és ezenfelül beadatott két úres gé-
dula.

Kétségtelen tehát azon beadott 18 szavazatnak
altalanos (abszolút) többséget 10 szavazat képezi.
Ennyit én kaptam és így a bírálobizottság ezen sza-
vazásnál fogva az első díj engem illet és az alta-
lam benyújtott pályamü kivitelére való megbízás
reám ruházandó és e tekintetben a szerződés velem
feltétlenül mekötendő. Mivthogy a sáttóban negy-

Róna József

jelent hírek szerint ennek ellenkezője történt és dacára annak, hogy az abszolút többséget a második szavazásnál én kaptam meg, még egy harmadik szavazás lett elrendelve: a bírálóbizottság ezen eljárása ellen tiltakozásomat bejelentem. A pályázati hirdetés és az abban körülírt feltétel Budapest város tanácsa, illetve az ennek képviselőjében eljáró bírálóbizottság és a pályázaton résztvevő művészek között kétoldalú szerződést állapítanak meg, amely szerződő félre nézve egyaránt kötelező, melytől egy-egy fél sem térhet el, egyik fél sem szegheti meg. Jogaim megvédése végett ezennel óvást emelek s kijelentem, hogy miután Budapest székesfőváros, illetve az ennek képviselőjében eljáró bírálóbizottság a pályázati szerződést megszegte és dacára annak, hogy a másodikban megejtett szavazás alkalmával a beadott szavazatok általános többségét én kaptam meg, az első díjat nekem ki nem adja és a szobormű kivitele iránti szerződést velem meg nem köti, ennek érvényesítése végett kénytelen vagyok a rendes bíróság és törvényeink segélyét igénybe venni és tiltakozom az ellen, hogy egy harmadik szavazás alapján az első díj másnak kiadassék és a szobormű kivitelével más megbizassék. Ezen óvást Budapest székesfőváros közönségével és a Kossuth-szobor felállítáára kiküldött bíráló-bizottság elnökével közölni.

Budapest, 1908. évi április hó 17-én.

J. J. J. J.
Róna József, s. k.
szobrász.

5

726. LOVAS-SZOBROCSKA, öntött bronz.
727. II. RÁKÓCZI FERENC MELLSZOBRA, bronzozott cinköntvény, fatalapzaton. Modern. M. 38 cm.
728. SZOPTATÓ PARASZTASSZONY, öntött bronz, márványlapon. Jelezve: RÓNA JÓZSEF. Modern. M. 33 cm.
729. LEÁNYFEJ, öntött bronz, zöld márványlapon. Jelezve: „Carl Gelles. 1916”. Német. M. 39 cm.
730. NAGY GALLÉR, fehér moiré selyemre, színes tamburozott virágos díszítés. Biedermeier. M. 39 cm.
731. KASMIR-KENDŐ, szövött, fekete alap, színes díszítés. XIX. sz. e. f. Oldalh. 136 cm.
732. KASMIR-KENDŐ, barna, ciprusos, színes díszítéssel. XIX. sz. e. f. Oldalh. 166 cm.
733. TERITŐ, francia ezüst brokát, domboru díszű fémcspikével. Francia, XVIII. sz. Sz. 75 cm.
734. BROKÁT-SZÖVET, sárga, román jellegű rajz, kereszttekkel. XIX. sz. H. 190 cm.
735. PRÉMSZÖNYEG ÉS KÉT ÁGYELŐ, szkunksz-gereznákból. M. 310—240 m.
736. NAGY SZÖNYEG (Karabag), színes gyapjuból csomózott, tükrében piros alapon herati rajz, keretében fekete alapon rozetták. XIX. sz. e. f. Méret 150—300 cm.
737. SÁL, piros selyem, sávos, ezüst átszövésű. Török v. Perzsa. H. 266 cm.

Roma Török

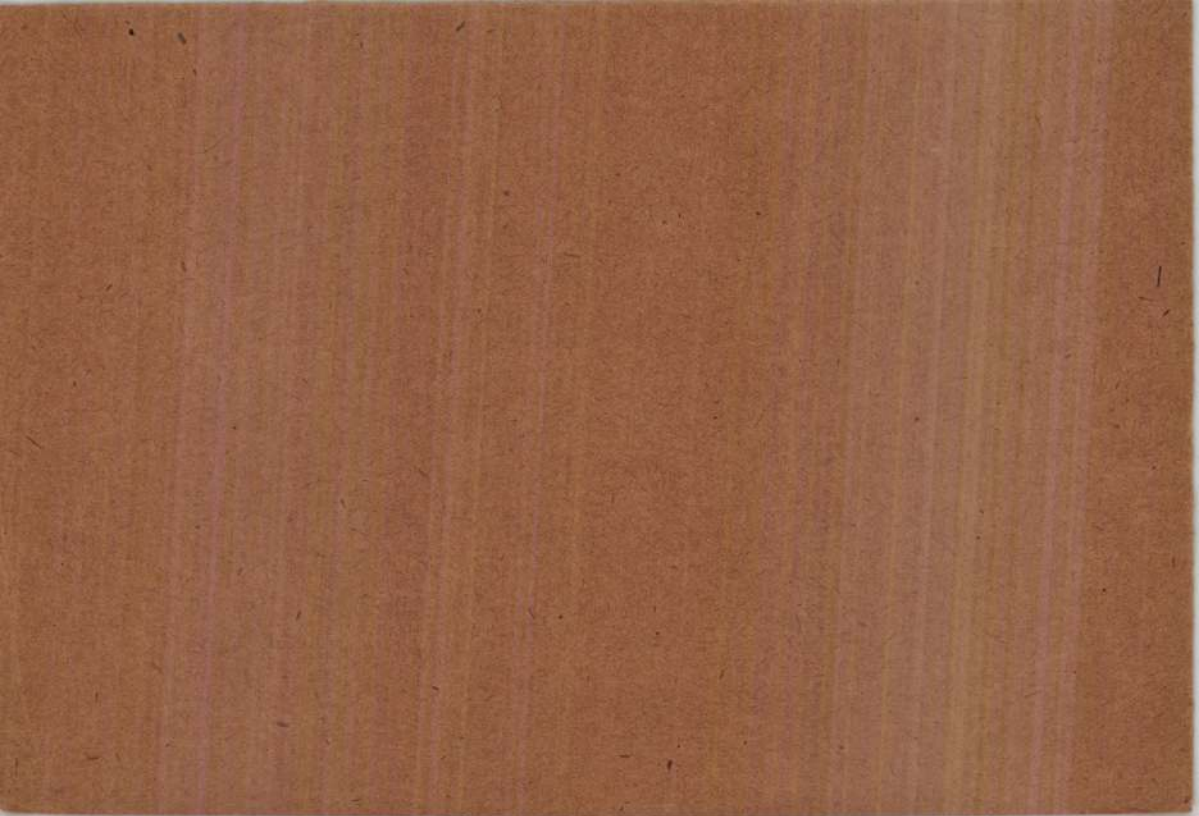
- 750. SELYEMHIMZESŰ KÉP, Orteus az állatok között.
- 751. FUTÓSZÖNYEG, színes gyapju, ismétlődő virágcsokrokkal, világos barna alapon. Perzsa, XIX. sz.
H. 395 cm.
- 752. MASZÖNYEG, gyapjuból csomózott, piros tükrös és rozettás keret. Kisázsia, XIX. sz.
H. 168 cm.
- 753. PÁRNA, bochara táskából, piros, kék és fehér színben. Középázsia, XIX. sz.
H. 95 cm.
- 754. SELYEMRE NYOMOTT OKLEVÉL. 1750-ből, rokokó keretű figurális rajzu jelenet. Fakerebben. Német, XVIII. sz.
Méret 80—84 cm.
- 755. HIMZETT FALISZÖNYEG, gros-point, vizparti tájkép alakokkal és nyájjal. XIX. sz.
H. 225 cm.
- 756. SELYEMSZÖNYEG, csomózott, 13 kis imatülkével frizalokban elhelyezve, keretében hat-szöges medallionok.
H. 444 cm.
- 757. YORDESZ-SZÖNYEG, piros alap fehér és fekete rajzzal, keretében fűrészcses levelek. Kis-ázsia, XVIII. sz.
H. 235 cm.
- 758. KÉT BOCKARA TÁSKA, gyapjuból csomózott, egy széles és több keskeny sávú, piros, — kék, mértani rajza fehér alapon (rendkívül ritka). Középázsia, XVIII—XIX. sz.
Oldalhossz 106 cm.
- 759. FALISZÖNYEG, szövetaplikáció, maszönyeg rajzzal, vörös bársony tükrében, vázában nagy színes virágcsokor, felette barokkos iv, kék, szövet keretében csigás inda és virágdísz.

Török XVIII sz

Róna József

A Klapka-síremlék. A komáromi hos síremlékének bizottsága Róna Józsefet bizta meg az emlék megalkotásával. A művész a tervezetet már elkészítette s az nagyon megnyerte a bizottság tetszését. Az emlék öt méter magas lesz. Három lépcsős, csiszolt pátyi-keménykő-alapzaton sziklatömeg nyugszik, melyen folyondárral befutott kereszt emelkedik. A szikla jobboldalán fülkeszerű mélyedésben van Klapka relikje. A talapzaton a gyászoló Hungária áll, félg a sziklára támaszkodva és koszorút tart a remek relif-arczkép fölé. A művész november elsejére elkészíti az emlékművet, úgy, hogy Mindenszentek napján leleplezhetik.

Ornáj-Világ 1894. 4111

1939 APRILIS 26, SZERDA

Ma kezdődnek a görög-római Európa- bajnokságok Oslóban

Oslóban tegnap este nyitották meg innepi kiltsőségek között a görög-római birkózó Európa bajnokságokat. A résztvevő versenyzőket az egyik színházban mutatták be a közönségnek. A mezőny azonban nem volt teljes, mert a *jugoszlávok tegnap estig nem érkeztek meg*, míg más nemzetek kevesebb birkózót küldöttek, mint amennyit beneveztek. Így Franciaország és Dánia is. A Haakon király által alapított nemzetek sorlegéért tehát csak a teljes csapattal szereplő Németország,

S. P. C.

Russell tragédiája kötelezővé teszi profifutballisták

London, ápr. 25.

A közelmúltban egy angol labdarúgó mérkőzésen súlyos baleset érte a Northampton népszerű hátvédjét, *Stanley Russell*. A mérkőzés hevében a hátvéd az ellenfél egyik játékosával egyszerre rohant a labdára s közben egy oly erős rúgás érte, hogy ájultan esett össze. Hordágyon vitték ki a pályáról.

ÁRTA

Szobrotlap

1939 ÁPRILIS 26, SZERDA

Májusban újra felállítják a rozsnói ledöntött Kossuth-szobrot

Rozsnó, ápr. 25.

(A 8 Órai Újság tudósttása)

A rozsnói Kossuth-szobrot, amelyet a csehek 1919-ben ledöntöttek és

megrongáltak, Róna József szobrászművész kijavította és Rozsnyóra szállította. A szobrot május 29-én, pünkösd hétfőjén leplezik le újból országos ünepegsz keretében.

Róna József

1512. KÉT CLOISSONNÉ-LAP, fekete alapon színes virág- és szőlődísszel. — Zwei Cloisonné-Platten mit Blumen und Trauben. Japán, XIX. sz.
1513. A TAVASZ ÉBREDÉSE, öntött bronz, fent félkörű lappal, allegorikus nőalak, nimfákkal és szatirokkal. Jelezve *Róna 909.* — Des Frühlings Erwachen, Bronzeguss, Frauenfigur und Satire. Magyar, modern.
1514. CSÜNGŐ HALL-LAMPÁS, kovácsolt vas, rokokó díszítéssel. — Hängelampe, Schmied-eisen. Olasz, XIX. sz.
1515. ÉKSZER-LÁDIKA, vas, maratott díszítéssel, oldalán és födelén maratott dísz, fülkében férfi- és nőalakok, németrenaissance stílusban. — Schmuckkassette, Eisen, mit geätzten Figuren. Német, XIX. sz.
1516. KÖRMENETI KERESZT, rézverettel és aranyozott bronz corpuszal. A karélyos száron a négy evangélista jelképe, a hátlapon a trónoló Krisztus, a kereszt szárain az angyali üdvözlés, Márkus és János evangélista jelképe. — Vortragskreuz, mit vergoldetem Bronze-corpus. Olasz (Cremona), XVI. sz.
1517. KÉF GYERTYATARTÓ, öntött bronz, három lud alakjával. — Zwei Bronzeleuchter. Német, XIX. sz.
1518. KÉF AJTÓFOGANTYU, öntött bronz mellszobrocska. — Zwei Türgriffe, Bronzeguss. Olasz, XVII. sz.
1519. VÉNUSZ, öntött bronzszobrocska barna patinával kerek fekete fatalazaton. — Venus, Bronzeguss, mit Patina. Olasz, XIX. sz.
1520. NŐALAK, bronz, aranyozás nyomaival, fején alabástrom edény. — Frauenfigur, Bronze, mit Spuren von Vergoldung. Empire.
1521. SZAMOVÁR, barna patinás vörösréz kanna, négyszögletes, két füles állványon. — Samo-

Roma 10224

10224

- 1531. NŐI MELLISZOBOR, (Charitas), öntött bronz, fehér márvány talapzaton. — Frauenbüste, (Charitas). Bronzezuss. Modern.
- 1532. ÁLLÓ ÓRA, aranyozott bronz, ovális talapzaton, fatörzsön álló sas tartja a dobalku óraházat, mellette barnára patinázott ifju alakja áll, lándzsával. Empire. — Standuhr, Bronze vergoldet, mit Adler und Knabenfigur. Bécs, 1800 k.
M. 31,5 cm. Illusztr. XXI. tábl.
- 1533. LEANYSZOBROCSKA, öntött bronz, oszlopos márvány talapzaton. — Mädchenfigur, Bronzezuss. Modern.
- 1534. NAGY CLOISSONNÉ-VÁZA, kék alapon színes virágdíszítés és galambok. — Cloissonné-vase, mit Blumen Dekor. Japan, modern.
- 1535. HÁROM RÓMAI BRONZÉREME. — Drei römische Bronzemünzen.
- 1536. ÉREME, vert bronz, IV. Béla korából. — Münze, Bronze.
- 1537. 154 DB. KÜLÖNBÖZŐ RÉZPÉNZ, vert. — 154 Stück verschiedenes Kupfergeld. XVIII—XIX. sz.
- 1538. NEGY FALIKAR, kovácsolt vas, S alakban hajlott, levelekkel. — Vier Wandarme, Schmiedeisen, mit Blätterwerk. Olasz, XVI. sz.
- 1539. KANDALÓ-KÉSZLEET, egy álló óra és két girandol, öntött és aranyozott bronz. — Kamin-garnitur, Bronze vergoldet. Francia, 1840 k.
- 1540. TÖRÖK TÜZHELY, u. n. Mangal, vert sárgaréz, vésett és áttört díszítéssel. A fedő tetőjén felhold. — Türkischer Herd, Messing, graviert und durchbrochen. Am Deckel Halbmond. Török, XVII—XVIII. sz.
- 1541. RÉZTŰST, u. n. Secchia (vizhordó edény), trébelt vörösréz, tulipános és leveles indával. — Kupferkessel s. g. Secchia, mit Blumentranken. Olasz (Managgio), XVII. sz.

Róna József

Ernst Museum Kiállításai

XIII (1913)

RÓNA JÓZSEF:

Venus 1500.—

Faunok 1200.—

8. KEMÉNY SIMON : Novellák.
9. NAGY ENDRE : A modern művészetről.
10. BÁRDOS ARTHUR : Az impressionismusról.
11. VITÉZ MIKLÓS : Iványi-Grünwald Béla művészete.
12. SCHILLER OTTÓ : A modern festészet problémái.
13. Dr. FIEBER HENRIK : A színes szobrászatról.
- 14—16. Dr. LÁZÁR BÉLA három előadást tartott a biedermeier művészetről.
17. SOMOGYI MÓR zongoraművész bemutatta a magyar biedermeier-zeneszerzőket.

1391. TAVASZ EBRÉDESE, öntött bronz dombormű, Neptun, nimfák és szatírok közt álló ifjú nőalak. Mintája: Róna József, 1909. — Bronzrelief. Magyar.

XXIII

 Budapesti Műzeumi Aukciójok

Róna József

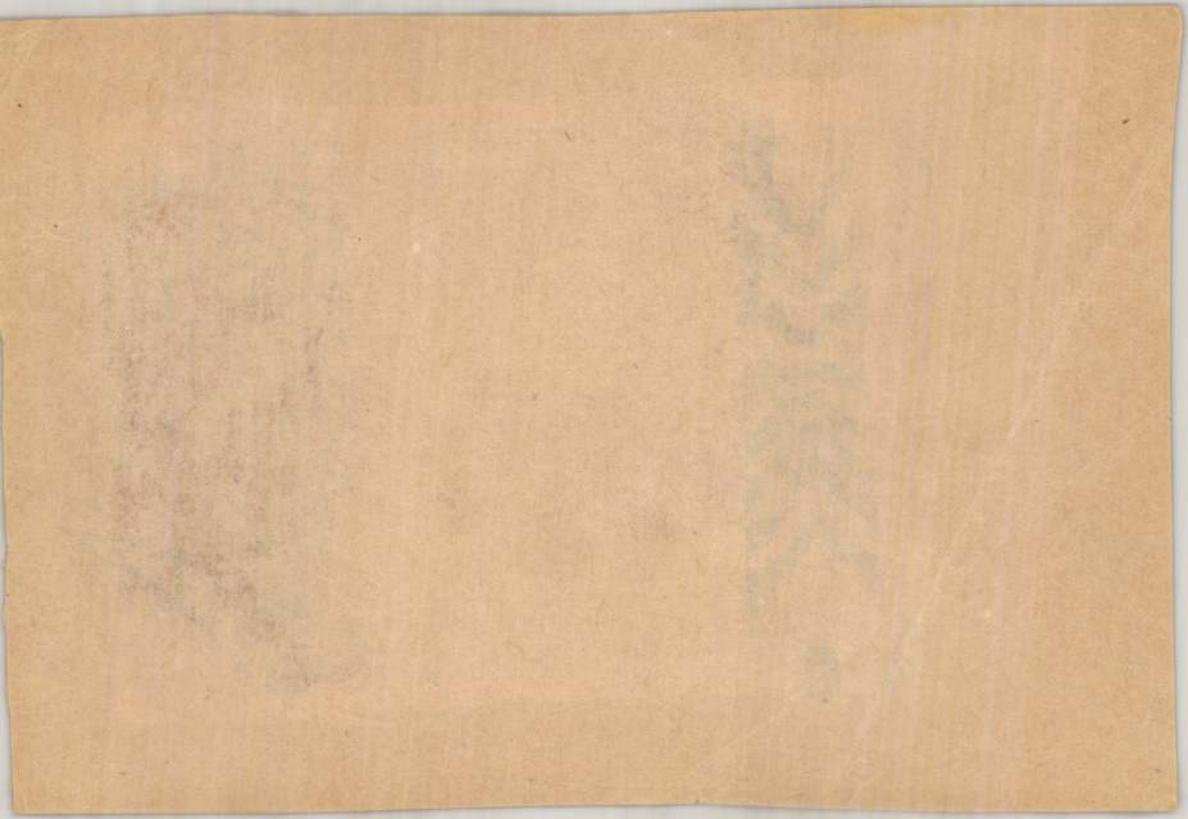

Róna Tórsaf

Múveivel 1910. 391. l.

A Múzeumban a Magyar Nemzeti Múzeumban tartott.

Makó Mihály 1825-ben alapított *vaskereskedését* Budapest, Üllői-út 2. szám (Kálvin-tér és Üllői-út sarkán) különösen ajánljuk olvasóink becses figyelmébe, a hol mindennemű háztartási és konyha-felszerelési czikkek, gazdasági eszközök, kályhák, tűzhelyek e szakmába vágó tárgyak és más egyéb a legelőnyösebben szerezhetők be.

Gresz Lajos jóhirű *kárpitós- és díszlőmester* minta- és készbutor-raktárát (Budapest, VIII. ker. József-körút 17) kiváló figyelmébe ajánljuk t. olvasóinknak, a hol a legszilárdabb készítésű teljes szobaberendezéseket szerezhetik be a legjutányosabb árakon.

Hegedűs J. és társa díszműárú-raktára Kossuth Lajos-utca 17, ajánlja nagy raktárát alkalmi ajándékokban, utazó-czikkekben, sétabotok stb., továbbá új találmányú korona-tárczáját, mely eddig a legczélszerűbbnek bizonyult.

Berketz István mai számunkban között hirdetésére felhívjuk olvasóink figyelmét.

.....
Az *Ország-Világ* 42-ik számában közölt *Sakk-talány* megfejtése :

Lemondtam én már végkép a világról,
Elmult tavaszunk állok romjain ;
Hol a levél is mind lehullt a fáról
S nem szólnak többé üdvről, boldogságról.
Mint szóltak egykor, az én dalaim.

Lemondtam már, a lelkem érzi mélyen,
Hogy a jövőm nem biztató remény,
Lement a nap s a felhőterhes égen
Vezérszövétnek nem világít nekem,
Közél s távolban ninesen semmi fény.

Helyesen megfejtették: Németh Antal, Roszipál Alajos, Csemez nővérek, *Martiny Béla*, Solnay Ilonka, Hoffmann Tódor, Samarjay Ida és Irma, Schwarcz Józsa, Kelemen Irén, Besztercei testvérek.

Nyertes : *Martiny Béla* (Budapest).

.....
Szerkesztői üzenetek.

Kéziratokat vissza nem adunk. Bérmentetlen leveleket el nem fogadunk. Névtelen közleményekre nem reflektálunk.

K. Zs. Kassa. Sajnáljuk, de költeményekkel ez idő szerint úgy el vagyunk látva, hogy közlésére nem vállalkozhatunk. — *Misholczra.* Megkaptuk, besorozzuk. — *Gondolatok.* Nem használhatjuk; ötlet vajmi kevés van bennük. — *R. L. Nagy-Tapolcsány.* Egyik sem vált be. — *Szenicz.* Köszönjük a megemlékezést. A mi a másikat illeti, lehetőleg kívánata szerint járunk el. — *P. E. Szeged.* A *Charitas* a Szépirodalmi könyvtárban jelent meg, megkaphatja minden könyvkereskedő útján, ára 1 frt. — *A gyermek és a csillag.* Ha lesz türelme várni, felhasználjuk. — *Nihilista.* A cikkely nem való a mi közönségünknek, már tárgya miatt sem. — *Halottak napján.* Nem közölhető. — *B. K. Pécs.* Köszönjük a megemlékezést. Bővebb közölhető.

kapott eseményt részeire
adó okait kívánja -osto
ára élénk munkásságot fejt
általa nagy és megbecsül
ott magyar népdalok gyűj
t látoit napvilágot, de to
tban és ezen teljes 7 kötet
ig a közönség elé kerül
eróni hazafias köteletségét
ar nemzet iránt.
víválabb alkotásai közé tar
y szolgálatot vélt teljesíteni
sak a veterán zeneszerző

1894

47. l. (két síremlék)

ORSZÁ

nak nem egy könnyen fog sikerülni. A nagy érdeklődés, melyről a zsúfolt ház is tanúskodott, neki és a már elavult darabnak szól.

Erről tanúskodott a fogadtatás demonstratív jellege és a szünni nem akaró taps is a Cavatina előadása után s az énekóra alatt Lindából énekelt betét után.

Arányi mint Almaviva sokoldalú használhatóságáról, szép hangja hajlékonyságáról újabb tanúságot tett s a siker egy részét nyugodtan magának tulajdoníthatja.

Teljes dicséretet érdemel Takáts, ki mint Figaró méltóan egészítette ki a támaszt

Hegedűs mint Bartolo túlhajtott, erőszakos kómikumban keresi a hatást.

Az opera után première jött: a *Tánczpróba* ballett, *Mazzantini* Lajostól, régi motívumokból és tánczdarabokból összeállítva. A szerzőtől távol állt valami újat, eredetit nyújtani, csak a meglévő motívumokat akarta összeállítani. Hasonló kísérletet más ballettmester, sőt zeneszerző is meg szokott tenni, csak hogy nagyobb sikerrel és több szerencsével. Egészében ez a szerény kísérletezés, hogy valami újat nyújthasson, nem kárhuztatandó s tulajdonképpen csakis az első képet mondhatjuk sikertelennek. A kosztümpróbát a második kép, sok értékes számot mutat s az első kép elhagyásával időnkint jól fel is használható.

Október 30-án *Lammermoori Luciát* Perotti rekedtsége miatt *Az ezred leányával* kellett helyettesíteni.

A közönség se vesztett két operában Bianchié a tétlen volt.

Utána a *Babaiúndér* ba

Nemzet

A lefolyt hétről vajmi

Közepes műsor, hétköz. részéről lanya érdeklődés inkább a szombati este programmban hirdetett *Ma* kespeare-előadásaival a Ne szerencsés lenni: alig v szűnk s éppen nincs hozz

A Makranczos hölgy p igyekeztek a szereplők az hatás nélkül maradtak. *Pe* lag Teréz játszott, igen jó nes is csak dicséretet érde des közönsége elég jó ná.

Szerdán s azután a kö ujdonság, *Charitas* ment, előtt, mely ismételen lel Emilia nagy művészetének voltak, hogy a darab jeles

Két síremlék.

Mostanában leplezték le az egyiket, rövid időn le hull a lepel a másodikról is. Mégis jó, hogy halottak napja táján elvisz kegyeletünk a temetőbe és megemlékezünk azokról a nagyjainkról, a kiknek jeltelen a sírja, koszorútlan a korhadt fejfája.

Mily nagy ideje már, hogy Huszár Adolf itt hagyott bennünket! Ez a zseniális magyar művész, egyik szobrászaink legjobbjai közül. Megalkotta a Petőfi-szobrot, megkomponálta a nagyszabású Deák-monumentumot; maga mondta, hogy annyi nagy emberünk van, hogy szobrászainknak mindig akadhat tere és ambíciója nagy alkotásokra. Emléket emelt ennek is, annak is, csak az ő sírja maradt soká jeltelen.

Most már vége a kénytelen mulasztásnak: sírja felett ott áll a pompás szobormű, Donáth Gyula-sikerült munkája s a nagy művész sírhantja megkapta a méltó

amolyan méla, szelid, kedves poétának a panaszszavát üvölt keservében, hanem emberek szoktak, elszomorban elverselget, hatást nem utazva, rimeket nem kala, izzadva. Roppant jó ízlésű kiált az égre s a poklok hagyja a rikító színeket; nem a szívével; hogy arról a mit mások érezték már érzést ugyan nem ő fund különös lényével szeretett, a tuczat-emberek, hanem s a hogy őszinte meleg ke aztán ha nem új témáról lalni meg, éles szemével é érez olyan apróságokat is

Csoda, ha a föld össze-rázkódik?

Az elhanyagolt tenger

Ha akármelyik komoly tengeri hatalom csak egy tizedrészét költené a tenger tanulmányozására...

Ezt egy szakember mondja, a norvég Kielland saját vallomása szerint szenvedélyes oecánográfus, aki vegyész léte természetesen a tengertannak csak ebben az ágában működhetik...

Abban azonban a norvég oecánográfusnak feltétlenül igaza van, hogy a tenger — az mégis csak valami más. Ha semmi másért nem is, azért, mert a területe bőséges kétszerese a szárazföld világnak.

Az ösztönzés azonban idáig egész csodálatos módon gyengén érvényesül. A tenger, panaszoja a norvég tudós, a kutatásnak idáig minden elem között legelhanyagoltabb területe.

De ez csak egy részlete az oecánográfia, amelynek egész sereg különböző ága szinte érintetlenül várja, hogy a kutató tudomány érdeklődése sorát ejtse és munkába vegye.

NAPIREND

SZERDA, 1940 Január 3. Római kat.: Genova sz. — Protestáns: Benjamin. — Görögkat.: Malakias pr. — Izraelita: Teveh 22. — Középeurópai időszámítás szerint Budapestre a nap kel: 7 óra 32 percek, nyugszik 16 óra 07 percek; a hold kel: 0 óra 57 percek, nyugszik 11 óra 52 percek.

A kormányzót ünneplte Ung megye közgyűlése. Ungvárról jelentik: Ung megye közgyűlése Kossey János alispán felkesz...

A pápa üdvözlése. Rómából jelentik: XII. Pius pápa kedden Apor Gábor báró szentszéki magyar követet Luttor Ferenc kánonjogi tanácsossal és Pacher Félix követségi titkárral együtt kihallgatáson fogadta.

Mannermaa finn püspök megrázó újévi üdvözlése magyar barátaihoz. A Magyar Értésítő jelenti: Lapunkhoz a keddi napon mélyszélesen megindító újévi üdvözlés érkezett...

Február 3-án lesz az idei vitézi bál. A Vitézi Bál elnöksége mint minden évben, úgy az idén is megrendezi a Pesti Vigadóban szórakozást február 3-án.

Leleplezték Varga Ottó történettudós emléktábláját. Szombaton leleplezték le ünneplés keretében Varga Ottó emléktábláját a kiváló történetírónak márványtábláját az I. Logoduy-utca 25. számú ház falában.

Fekete... fekete... fekete!

Az új évben, hogy szerencse kísérjen, Egy kéményseprőt megcsókálnak lágyan S csupán a nagy tükrében eitem észre, Hogy mily sötéten is fest, eme vágyam!

A hadigondozottak ügyei. A honvédelmi kötelezettséget vagy közérdekű munkaszolgálatot teljesítő személyeknek, valamint hátramaradtokainak gondozása tárgyában nemrég kiadott rendelet gondoskodik a jövő hadirokkantjairól.

Harminceves a Magyar Kurír. Malcsiner Emil főszerkesztő irónívisszával immár három évtizede teljesíti hivatását a Magyar Kurír. Mint a katolikus világ közművelődésének vezetője...

Ismét kapható „Calciherba”-tea.

Újév hajnalán

Január elsején, pontosan reggel hét órakor, füstöképi, alacsonytermetű, álmos cigánylegény áldogált hangszerevel a Nemzeti Színház előtt.

Ha azt mondanák, hogy hangszere hóna alatt szorongatta, erős talzába esnénk. Hangszere ugyanis egy hatalmas nagybőgő volt, jó méterrel magasabb, mint maga a cigánylegény.

Zsúfolt hatos kocsi jött, a nyugati felé igyekezett. Jökedű, emelkedett hangulatu népek ültek a villamoson, sokan énekeltek is. Egy vörös papirfezes bácsi tizlileres szalmajonatos korsóból időnként nagyokat huzott.

A cigánylegény fel akart szállni bőgőjével a hatosra, ám a kalauz leintette: — Ekkora bőgővel nem lehet felszállni Barátunk ugy tett, mintha nem hallaná.

Csak nyomakodott feljelle. A kalauz most már erősebben hangon figyelmeztette: — Hé, nem ért a szóból? Nem szabad felszállni azzal a ménki nagy bőgővel!

Most már látta a cigánylegény, hogy baj van. Dühösen lelépet a lépcsőről, szeme haragos villámokat szórt.

Hogy a derlő álljon belétek, már az ötödik villányosról kergetnek le. Most kutyágothotok ki a bégémmelel gyűlög Óbudára. A kalauz megrántotta a szíjat, a vezető belevágott a csendbe, a villamos szuszogva elindult. Az utolsó kocsi hátsó peronjáról egy másik cigányzenész hajolt ki. Karsu, fekete tok kandikált ki a kabátzsebéből. Felémelte a mutatóját és röhögve intette pályatársát: — Látod, látod, te mámlás, mért nem tanultál inkább pikulázni!

(bodor)

Petőfi születésnapja. Kiskőrös hazafias közönsége kegyelettel ünneplte meg Petőfi Sándor, a város nagy fia születésének 117. évfordulóját.

Az új jogszólvás sajtófőnök. Belgrádból jelentik, hogy Milojević Predragot, az ismert újságíró, kinevezték a miniszterelnökségi sajtóiroda főnökévé.

Kilencedfélmillió telefonhívás

Az Egyesült Államokban a világ valamennyi telefonállomásának 49.57 százaléka, vagyis kis híján feleje van együtt. Magába Newyork városában több a telefon, mint Angliát és Németországot közebe — a világon bármely országában s körülbelül annyi, mint egész Dél-Amerikában.

Pótlapot kell kiállítani a választóknak.

A belügyminiszter rendeletet adott ki az ezévi képviselőválasztói névjegyzék összeállítására, illetve kiigazítása tárgyában. A rendelet szerint az érdekelteknek pótlapot kell kiállítaniuk és ezen válaszolniuk kell arra a kérdésre, vajon zsidóknak tekintendők-e vagy sem és amennyiben zsidóknak tekintendők, van-e valamilyen címen mentesítésük a zsidótörvény alól.

Vagyont találtak egy miskolci koldusszszony hagyatékában.

A miskolci városi szegényápolásban meghalt Káffer Karolin hetvenéves újolt, aki éveken át koldulással foglalkozott. A hatóságok Káffer Karolin lakásán vizsgálatot tartottak és az asztal fiókjában két takarékpótlapot találtak 2350 pengő betétről. Az ügyvezetők között pedig 977 pengő értékű ezüst- és aranyérméket, valamint két-két darab 10 és 20 koronás aranyat Egy zacskóban 2 kilo 33 deka régi ezüstpénzt s ezenkívül még 5000 pengő értékű arany- és ezüstpénzt találtak.

Az időlt izületi esz és az ischlás, a neurálgikus és az arthritikus fájdalmak kezelésében egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz, reggelenként felkeléskor bevéve, igen könnyű, lágy székletet, fokozott anyagcserét, jó emésztést és kellemes közérzetet biztosít. Kérdezze meg orvosát!

Jó gazdasszonynak tudnia kell, hogy a keddi pincon az élelmiszerek ára nem változott

Meghalt Róna József szobrászművész

Szent Szilveszter napjának hajnalán szívvelhűdés váratlanul leterítette Róna Józsefet, szobrászaink doyen-jét. Semmi jel sem mutatott végének közelségére. Robusztusan zömök alakja még késő korában is — 78 éves volt — csupa erő volt. S a Krisztus-szakállu öregur fiatalos fürgeséggel mozgott, ugyszólván holtáig dolgozott is, azonfelül mindenhol jelen volt, ahol hasznát vehették, vagy ahol megjelenését szükségesnek érezte.

Gazdag munkássága élet eredményei maradtak mögötte, a kisebb és nagy szobrok sokasága. Budapestben két nagyszabású nyílterti szobra is őzi emléket: a köröndi Zrinyi Miklós-szobor és életének főműve: Szavojai Eugen várkerthelyi lovasszobra. Ő mintázta azután Erzsébet királyasszony és Kálmán herceg gödöllői szobrát, számos nagy vidéki Kossuth-szobrot, hősemleket. A kerepesi temető is több síremlékét őzi.

Sok elismerésben és értékes kiüntetésekben jutott része. A kormányzó a kormányfőtanácsosi címét adományozta neki, Ferenc József király pedig a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, majd pedig a III. osztályú vaskoronarendet. Különböző művészeti testületeink elnököiknek és dísztagjainknak választották meg.

Néhány évvel ezelőtt megírta életének történetét két vastok kötetben („Egy magyar művész élete”) és benne értékes kortörténelmi adatokat is megörökített.

Temetése szerdán délelőtt 11 órakor lesz a rókoskereszturi izraelita temetőben. A pesli izr. hitközség és a Szent Egyet előlírósága saját halottjának tekinti a holt művészt s temetésén a felkezet nevében Stern Samu hitközségi elnök mondja koporsója felett a hucsuatatót.

Ünnepelt városi tanácsos. Rimaszombatról írják: A rimaszombati magyar társadalom meleg ünneplésben részesítette Percz Samu nyugalmazott városi tanácsost 80-ik születésnapja alkalmából.

Tűz a Vatikánban. Rómából jelentik: A hétfőre virradó éjjel, éjféltűtán néhány percelt tűz támadt az apostoli kancellári palotában.

Hóviharok Belgrád

Koppenhága

Sanghai bár jelenti: Weber Margot, Németh Mária, Asztalos Edit

a januári műsor minden száma attrakció!

Direktrice: LA BELLA NOVOTHA Műsorvezető: GALAMBOS ERNŐ ASZTALOS-JAZZ! DIZÓZÓK: BESSY LOVE ÉS RODOSSY EDITH

Horthy Miklós-ut. 60. Telefon: 237-430. Minden este 10 órától reggel 5 óráig

Vasár- és ünnepnap műsoros 5 órai tea.

EXPRESS BOY Minden elintéz 12-111 B Tátra-utca 9

PEGY & FRED 2 JELLENEB SANGHAI DUO EGRESSY MAGDA Shanghai bár jelenti: Weber Margot, Németh Mária, Asztalos Edit a januári műsor minden száma attrakció! Direktrice: LA BELLA NOVOTHA Műsorvezető: GALAMBOS ERNŐ ASZTALOS-JAZZ! DIZÓZÓK: BESSY LOVE ÉS RODOSSY EDITH Horthy Miklós-ut. 60. Telefon: 237-430. Minden este 10 órától reggel 5 óráig Vasár- és ünnepnap műsoros 5 órai tea.

Kilenc kacsa Szilvesztere

Ujéon napján mesélte ezt a történetet egy ismerősöm, aki Rákospalota határában lakik családi hátköjében. A történet kilenc kacsaról szól.

Az egyik rákospalotai villatulajdonos, különben nyugdíjas tisztviselő-házaspár kacsákat, libákat, tyúkokat tart udvarában.

Szilveszter napján ünnepi mulatságra készült az öreg házaspár. Budapestről hozták igyekeztek a gyerekek és az unokák. Mi sem természetesebb, mint hogy a nagymama mindent összeszedett a ház körül, amibel a gyerekek, unokái Szilveszterét kellemessé varázsolhatja.

Az egyik kis unokának különös kedvence edele a rumos meggy. Mégpedig az a rumos meggy, amit a nagymama szokott eltenni hatalmas bejártos üvegekben. Szilveszter délutánján, a nagy sütés-jézés közepette eszébe is jutott ez a nagymamának. Betépetgett a spádjába, kihozta a rumos meggyet, hogy szépen üvegtálcákba rakva tálalhassa az ingyen unokának.

Amikor azonban napfényre került az üveg, a nagymama megdöbbenne vette észre, hogy romlik a rumos meggy. Az üveg felső rétegeit penészesek. Szerencsére csak a tetőjén volt a baj a meggyel, az alsóbb rétegeket nem ért el a penész. Hát szépen lekanalozta a penészes rétegeket, kinyitotta az ablakot és kicsapta a romlott szemeket az udvarra.

A többi pedig illatos levében kristálytálcákra öntötte, hogy tálcáj a vacsorához. A sütés-jézés hevében már el is feledkezett a kis kalamitáról, amikor egyszerre rémülten rohant be a kis cseléd:

— Nagyságos asszony! Kilenc kacsa dögöltött hűvön az udvaron!

Nosza volt szaladás. A kis cseléd nem hazudott. A nagymama kilenc legjobb kacsáját ott fektet a földön, mozdulatlanul, élettelenül. A kicsapott penészes rumos meggyek maradványok szomszédságában.

Nem volt, sajnós, semmi kétség. A szép kacsák megették a penészes meggyet és torkosságukra életükkel fizettek rá.

Keserű Szilveszter! A nagymama olyan szeretettel ápolgatta ezeket az állatokat! És már olyan szépen meg is híztak. Bizony nagy kár. De nincs segítség. Még csak abban sem vigasztalódhattak, hogy a kilenc kacsát megsülték vacsorára. Egyszerint mert kilenc kacsa kicseit sok, másrészt pedig, mert hiszen úgy hullottak el, megmentve és így nem is lehet megenni a husukat.

A nagymama, mikor kicseit meglátta szomorúan mondta:

— Itt lelkem, mást nem lehet csinálni, reagel, ha jönnek, oda kell adni a cigányoknak.

A kilenc kacsa elvesztett a család számára. Az egyetlen, ami még megmenthető: a toltuk. A kis cseléd hát bevitte a konyhába az elhullott állatokat és ott kitépték szép fehér toltukat. Keserves munka volt. Érezni közben, hogy milyen kövek voltak már, mennyi zsír, milyen szép máj, meggyás meggy itt kárba.

De ha egyszer így történt... Hát a toltat eltették szépen és a megkopasztott állatokat kidobták az udvar sarkába. A jó hidegben ott állanak el legjobban reggelig, amikor megjönnek a cigányok.

A családi gázs csak akkor enyhült meg, amikor megérkeztek a pesti gyerekek az unokákkal. A gyerek-zsibongás, sok ölelés, puszti aztán elfeledtette nagymamával érzékeny vesztéséget.

Este nyolckor hát szilveszteri vidámsággal körül állt a családi asztal, egymás után hozták a jobbnál jobb pecsenyék, körülteket, köztük a rumos meggyet is, majd leülték a rádió mellé, hogy a szilveszteri mókákat meghallgassák. Éppen a pécsi öreg diákok mókázása folyt a rádióban, amikor egyszerre az egyik leány felkapja a fejét.

— Micsoda láрма van itt? Leszárk gyorsan a rádiótól, hát csakugyan! Láрма, mégpedig az udvar felől.

Éktelen hápogás!

A nagymamán mintha áram jutott volna végig! Kirántja az ajtót és a következő pillanában kísérteties kép tárult a szemük elé!

A rettenetes hidegben kilenc pucérra kopasztott, toltól megfosztott kacsa rohogószott kétségbeesetten gágvona, magánkiül!

A kacsák nem döglöttek meg a penészes rumos meggyből!

Ellenben annak rendje és módja szerint — berugtak!

Nem döglöttek voltak, hanem — holt-részek.

És most itt rohogósznak házva, megkopasztva!

Mit lehetett csinálni?

A kilenc kacsát beültették a kágyha mellé, a család pedig neki állott — ruhát varrni. És amikor éjjeli tízknélköor megszólaltak a harangok, a szobában rendkívül büszkén kilenc kacsa sétált — pepita zakóban...

VÁNDOR KÁLMÁN

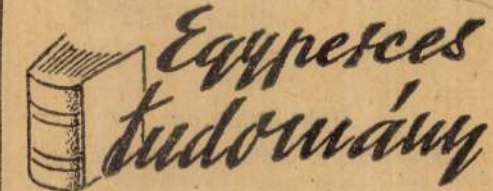
Bélyeg ES BELVEGALBUM iriészékei érdeklődőnek bérmentve küldi: Ahonyi Jenő bélyegkereskedése, Budapest, Váci-útea 48/II. Telefon: 158-336

Látta-e már az

Épül az ország-ot? A Keren Házasság héber hangosfilmjének OMNIA-ban

új előadása vasárnap, január 7-én, délelőtt 11 órakor lesz az OMNIA-ban

Jegyek kaphatók: a moziban és a Pro Palestina Szövetségben, Andrássy-ut 67. I. Telefon: 221-876. (szombaton este is) és előadás előtt két órával a mozi pénztáránál.

Eltűnt tó

Telesi Sámuel gróf, a nagy magyar Afrika-utazó fedezte fel 1888-ban Abessziniánál a Dél-afrikai tókat. (Az általa felfedezett két nagy tavat a trónörökös-párról nevezte el Rudolf- és Stefánia-tónak.) Nékiülésekből gazdag, hosszú vándorút után érte el a Balatonnál kétszeresét nagyjából, 1000 km² kiterjedésű Stefánia-tavat. Köpár, kietlen volt a vidéke, madarak nem szárnyaltak felette, halak nem cikáztak benne. A tó sósvízű volt, mint általában a lefolyástalan afrikai és középázsiai tavak. Telesi és emberei csak úgy menekedtek meg a szomszálótól, hogy néhány nap előtt esett és így a pocolyukban találtak vizet. Hamarosan el is hagyták a tó féltelmesen sávr partját. Egy Addis-Abebából kiküldött olasz repülőgép-expedíció most arról számolt be, hogy a tó teljesen eltűnt. A helyét hozatos ingovány jelzi. A tó környékén azelőtt néger falvak telepedtek meg, most ezeknek is teljesen nyomuk veszett. A lefolyástalan só tavakat csupán a csapadék, az esővíz táplálja. Folyók nem torkolnak beléjük és nem vezetnek ki belőlük. Nem kapcsolódnak bele a Föld nagy víz-rendszerébe. Ezeknek a lefolyástalan tavaknak a kiterjedése egymásra következő esős években nagyon megváltozik, száraz években pedig rendkívül megfogyatkozik. A II. Lipót-tónak a felszínje például 8000–2000 km² között ingadozik. Ez annyit jelent, mintha a Balaton területe egyszerre csak a negyedrétére fogyna, a következő évben pedig a négyszeresére növekednék. Azonban Afrikában még nem volt példa, hogy egy nagy tó teljesen eltűnjön a föld színéről. Ázsiában azonban ismertünk ilyen, szinte a szemünk előtt fokozatosan elcsesző nagy tavakat. Ez a Lop nor, amelynek az átkutatója nagyrészt szintén egy nagy magyar felfedező utazónak, Stein Aurélnak a nevéhez fűződik. Stein Aurél a Lop nor ma alig lakott vidékén egykori virágzó élet esodálatis emlékeit tárta fel. A Lop nor fokozatos elcseszésének, tudományos néven „kevirészesedésének” és ezzel összefüggő tükzatos vándorlásának problémája nagy tudományos vitára adott alkalmat Stein Aurél, Sven Hedin és kiváló geográfusunk, Choinoky Jenő között.

J. V.

Házasság. Horvay-Wolf László szerkesztő eljegyezte Biró Lenke okleveles középiskolai tanárt.

Riegler Editel, Riegler Rudolf, a Neues Politisches Volksblatt belső munkatársának leányát eljegyezte Kovács Titusz.

Zalabéri Horváth Károly eljegyezte vitéz nemes Major Jenő magántisztviselő

Hausz Ilona és Csikszentgyörgyi Márton Gábor jegyesek.

Anyakoca síráma

Mily balgaság a dicsőségre vágyni,
Volt egy malackám, oly szép mint egy átom,
De szilveszteri dicsőségre vágyott
S mostan pörkölt gyanánt fekszik már

(a tálon!) (*)

Bethlen Margit grófnő előadása. Január 7-én, vasárnap d. e. az Uránia Filmszínházban Bethlen Margit grófnő Rómáról és Olaszországról tart előadást részben álló- és nagyrészt mozgóképek kíséretében. A grófnő előadásán az Olaszországban szerzett impresszióiról fog beszámolni és reméli, hogy megértésre talál azokkal, akik úgy szeretik Olaszországot, mint ő. Bemutatásra kerül többek között egy Pucciniada szimfónia című film, mely a halhatatlan mester dolgozószobájában indul és megszólalnak azok az örökéletű melódiák, amelyek ebben a dolgozószobában keltek életre. A grófnő előadása iránt rendkívül az érdeklődés.

MILYEN IDŐ LESZ

A HIDEG TOVÁBB TART

A Meteorológiai Intézet jelenti január 2-án este: Észak-Európában, különösen a balti államokban és Dél-Európában, főként Dél-Olaszországban még mindig rendkívül viharos és esővel járó időjárás. Közép-Európában viszont tart a lezázó léghőmérséklet és való a derült, száraz, hideg idő.

Hazánkban kedden délelőtt a szél elcsendesült és az előző napi enyhült jémet jéheles váltotta fel. A felmelegedés sehol sem érte el az óvadáspontot, sőt igen sok helyen a -6 fok fölé sem emelkedett. Egész jelentéktelen kis havazás csak a Kézvétel, Eger, Szeged és Nagyvárad vidékén. Hevyelek hóviszályban kedden semmi változás nem állt be.

Budapestben este kilenc órakor a hőmérősként -10 Celsius-fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 768 milliméter, alig változik.

Várható időjárás a következő 24 órára:
Dél nyugati, nyugati szél. Növekvő felhőzet és tébb helyen

Byrd elindult a Dél-sarkra. Dunedínből jelentik, hogy Byrd ellentengernagy, amerikai sarkkutató Dunedínből North Star hajója fedélzetén Antarktisz vidékére utnak indult.

Üngykkosságok. Pátkay Sándor huszonhét éves földműves az Erzsébethird közelében a Dunába ugrott. A parti őrség kimentette. — **Zörger Erzsébet** harminckét éves háztartásbeli, aki a Kiss Áron-utca 16. szám alatt lakik, üngykkossági szándékából 25 kevert port vett be és kinyitotta a gázcsapot. Tetőt régi betegsége miatt követte el. Kórházba vitték. — **Három Sándor** negyven éves géplakatos üngykkossági szándékából felakasztotta magát. Meghalt. — **Weiner Rezső** ötven éves prágai származású kereskedő lakásán hirtelen rosszul lett s mire a mentők kiérkeztek, meghalt. A jelek szerint üngykkosságot követett el. Holttestét felboncolták.

Véres botrány Kispesztén. Bál István gépmunkás vasárnap délután társaságával a 42-es jelzésű kispesztői villamoson utazott. A társaság tagjai ittasok voltak és a villamoson túlhangosan viselkedtek. A kalauz az öltögu társaságot a kispesztői vammál letessékeltte a villamoskocsiról. Szóváltás támadt a társaság és a kalauz között s ennek folyamán Bál István inzultálni akarta a kalauzt. A villamos egyik utasa a kalauz segítségére sietett és riasztást a levegőbe lött. A veszekedés tovább folytatódott, úgy, hogy az ismeretlen férfi újra használni akarta revolverét, de mielőtt elszólította volna Bál István odakapott a kezéhez és ki akarta csavarni belőle a fegyvert. A revolver elszült és a golyó Bál István vállába furudott. A mentők sulyos sérüléssel vitték a Szent István-kórházba. A rendőrség a verekedés ügyében megindította a nyomozást.

Hirtelen halál. Özvegy Kondakor Józsefné az Elemér-utca 5. számú ház előtt összeesett s mire a mentők megérkeztek, halott volt. Halálát valószínűleg szívizéhlődés okozta.

Levágtá a vonat mindkét lábát. Dunaközi vasutállomásán Rehó Mária 25 éves háztartási alkalmazott a mozgó vonat lépcsőjéről leesett és a kerek alá került, amelyek mindkét lábát levágták. A mentők életveszélyes állapotban az ujbpesti Gróf Károlyi-kórházba vitték.

Szeressük egymást gyerekek

Pompásan sikerült Szilveszter után alaposan beborozott bácsi holtaköltő négykora reggel a Szendy-utczán és jökévdőnen dalolta a „Szeressük egymást gyerekek” című népszertű művét. Erős cikk-cakkban, lassan haladt előre.

A Csengery-utca sarkán hirtelen elnésett az egyszeműt és bájdus mozdulattal eltűnt a járdán

Pár pillanattal később másik ur haladt el mellette, ugyancsak határozott cikk-cakkban. Megállt a járdán fekvő bácsi előtt, lehajolt hozzá és élénk érdeklődéssel szemlélte. A bácsi jelelte rá személt és kedélyesen megszólalt:

— Szere-szerusz, ke-ke-kedves kollegám, lé-lé-lyú oly bátyám, ne hagyj itt, e-e-emelj f-f-f!

A másik megfogta és mindent megkísérelt, hogy felmentje, de sajnós, nem volt benne elég erő. Számos eredménytelen próbálkozás után végre megszólalt:

— Fe-fe-jelelnem nem tudok, ké-ké-kérlek, le-le-lefeljebb annyit tehetek az é-e-érdekben, ho-ho-hogy én is me-me-melléd fe-fe-fekszem.

Orvosi hír. Balla Sarolta dr. bőrgyógyászati és kozmetikai rendelését Szemere-utca 23 megkezdte. Telefon: 122-882.

Megfagyott az uton. Pápáról írják, hogy Ambrus Ferencné 72 éves celledmőkli asszony még pénteken elindult Pápa felé. Mihályfa községénél kimerülten leült, elaludt és a 10 fokos hidegben megfagott.

Halálragázolta a vonat. Kalocsáról jelentik, hogy Kazári Erzsébet állampusztaji postamesternő gya'og indult Hartára. A legrovidebb utat választotta a vasuti vágányok mentén, hogy időjére a városba érkezék. Csak az utolsó pillanatban vette észre a szembejövö vonatot, le akart lépni a töltésreől, de megcsuszolt és olyan szerencsétlenül esett el, hogy a vonat alá került, amely halálragázolta.

Megrögött szakrekedésnél és annak mindenféle káros következményeinél a gyomorbelcsatornát reggel felkeléskor egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz alaposan kifiliszítja, az emésztést és az anyagcserét előmozdítja, a vérkeringést meglénkíti a kellemes közérzetet és fokozott életkedvet teremt. Kérdezze meg orvosától

JANUÁR 3 1916

A volt miskolci 10. honvédelgyalozgeregének a keletgallieai Bucsa környékén viovott harcaiban Templom János tartalékos zászlós tüntetle ki magát, aki ismétleten önként jelentkezett járőrszolgálatra és a kapott feladatoknak mindig pontosan és helyesen tett eleget. Ezen a napon, 1916 január 3-án, azt a feladatot kapta, hogy a Viszénszki falu melletti házcsoportot — amelyben tüzérsgői figyelek voltak és ahonnan azoknak igen jó betekintésük volt — gyujtsa fel. Templom zászlós e megbízásnak ügyesen tett eleget. A házcsoportot rejtözöttlen megközelítette, majd hirtelen megrohmozta és az oroszokat széjjelugraszta, egy részüket foglyul ejtette. A házak felgyujtása után járőrrel veszteség nélkül bevonott. Elismerésképpen a nagyvezüst vilézéségi érmet kapta.

Három méter magasból leesett — meghalt. Az Aréna-ut 17. számú házban dolgozott Szőke István 43 éves napszámos, mintegy három méter magasságból lezuhant és mire a mentők megérkeztek, addigra meghalt. Halálát koponya-alapi törés okozta.

Véres újv. Szegedről jelentik: Papp István 32 éves gazdálkodó királyhalmi tanyján az újv napján nagyobb társaság volt együtt vendégségben a szomszédos tanyjáról. A vendégek a hajnali órákban távoztak a tanyjáról, Papp István kikísérte őket, de miután hosszabb ideig nem tért vissza a lakásba, hozzátartozói keresésére indultak és az udvaron vérfagyva, holtan találtak rá. A nyakán volt átvágva az ütőér, úgyhogy percek alatt elvérzett. A nyomozás során a rendőrség már eddig is több gyanusítottat őrizetbe vett.

Autóbaleset. Vasárnap délelőtt az Akadémia-utca 5. számú ház előtt egy autótáxi, melynek eltözött az első kereke, felfutott a járdára és Balog Kálmán né háztartásbeli asszonyt elvázolta. A mentők Balogné sulyos agyrázkózással vitték a Rókus-kórházba.

A legrégibb olasz újság. Rómából jelentik, hogy a Gazette di Venezia 200 éves. A lap a legrégibb olasz újság.

Megszűnt a dunai hajózás. Galacsból jelentik: Isaccea kis dunai kikötő közelében az „Albert” és a „Cserna” nevű vontatógözösök összeütöztek. Mindkét hajó erősen megsérült. Egyébként a dunai hajózást mind személy-, mind teheráruforgalomban a keddi nappal megszűntették.

Adomány. Siechermann Frigyes dr. (Budapest) Szántó Ödöné elhunyt alkalmából koszorúmegváltásként 25 pengőt adományozott a Magyar Irs. Pártfogó Irodára részére.

Hirtelen meghalt egy nyugalmazott orvos-tábornok. A Szabolcska Mihály-utca 7. számú házban összeesett Fogarassy Viktor dr. nyug. orvos-tábornok, s a mentők már nem tudtak rajta segíteni, meghalt.

Rejtélyes csecsemőgyilkosság. Vasárnap reggel nyolc óra tájban a Vámház-körtől 13. számú házban lévő kávémérés egyik női alkalmazottja a kapuban egy csomagot talált. Azt hitte, hogy a csomagot a kávémérés részére hagyták ott — ezért felbontotta. Rémülten látta, hogy a papircsomagban egy csecsemő hullájának feldarabolt részei vannak. Visszatette a csomagot eredeti helyére, ahol rövidesen egy utcaeperő kezébe került, aki jelentést tett a rendőrségnek. A rendőri bizottság a helyszínen megállapította, hogy a csomagban egy néhánynapos csecsemő holtteste van, a csecsemő nyakán fojtogatás nyomai látszóttak. Valószínűleg a nyakára költözött zsebkezdővel fojtották meg. A csecsemő koponyáján csontig hatoló sérülést, hátán 10 centiméteres vágott sebet állapítottak meg, ballábszára térdig le van vágva. A kis gyerek haja teljesen le van pörkölvé. A rendőrség a bestialias gyermekgyilkis kézrekerítésére eléves nyomozást indított.

Megharapta a majom. Rónai József tízen-hétéves áliakerti segédápolót az egyik majom etetés közben megharapta. Rónai Józsefet a mentők az uszokutcai kórházba vitték.

Belőrés. Tóth Gyula számvevősegi főtanácsos Medve-utca 19. szám alatti lakásában belőrés jártak s mintegy háromezer pengő értékű ékszer leoptak el. A nyomozás megindult.

Elégett kisleány. Ungvárról jelentik, hogy a Domonya-uti vagonlakások egyikében Moskovics Regina két éves és Piroška három és fél éves kisleány magarähagyva játszódozott. Az idősebb gyufát gyujtott s az égő gyufától lengra lobbant az ágy szalmája. Az ágyban lévő két éves kisleány a füstben megfulladt, majd megégett, a nagyobb pedig sulyos égési sérüléseket szenvedett.

Hételek leventekihágóság miatt. A IX. kerületi rendőrkapitánysá rendőri büntetőbizottsága a bonvédelmi törvénybe ötközö kihágás miatt a következő hételeket soza: Cetányi Mihályt 15 napi elzárásra, Juhász Boldizsárt 15 napi elzárásra, Picton Mihályt 5 napi elzárásra, Vörös Ferencet 1 napi elzárásra, Átváltoztatott 10 pengő énzsbüntetésre, Szecsényi Bélát 10 napi elzárásra, Práten Károlyt 20 napi elzárásra, Zsirka Lászlót 15 napi elzárásra, Szabó Jánost, Ökrös Józsefet, Buchhalter Vilmost és Maknák Istvánt 10-10 napi elzárásra, végül Fischer Istvánt 5 napi elzárásra. Helté.

Sokezer ember munkát keres

Szakmákéssit, alkalmi munkást, bármilyen munkacérol ajánl a Magyar izraeliták pártfogó irodája, Budapest, VII., Bethlen Gábor-tér 2. Telefon: 140-066.

Rónai József

Új Sároli és motoroképarok eladók urbach

tesztelték kedvezményes áron

Új Sároli és motoroképarok eladók urbach

A roznyói Kossuth-szobrot újra felállították. A roznyói Kossuth-szobor-bizottság kezdeményezésére június 18-án ünnepi keretek között újul leleplezik a helyreállított Kossuth-szobrot a Rákóczi-tér. Az ünnepségen a kormányt János Antal miniszter képviseli, aki a szobor-avató ünnepi beszédet is tartja. Kossuth Lajos szobrot Roznyó város közönsége eredetileg 1907-ben állíttatta fel. Róna 16 szel szobrászművész alapította a cseh megzálás alatt a városban egyik helyi-egyetemen, mert a cseh katonaság a vándorlás megakadályozására a szobrot csak a város vezetőségének közönlődött, hogy gyors intézkedéssel a szobrot a puszta területre megemelték. Roznyó felszabadulása után az új kaszáló és a polgári kaszáló vezetősége a város elöljáróságával karöltve akcióztak a szobor restaurálására és helyreállítására. A város hazafias és lelkes közönsége június 18-án méltó ke-rték között ünnepi a nagy magyar szobrászművész szobrának második felavattását.

ROGASKA SLATINA (JUGOSZÁVIA)

Magashegy, erdő, brómet nyújt Önnek egy látózkodás

ROGASKA SLATINA (JUGOSZÁVIA)

Magashegy, erdő, brómet nyújt Önnek egy látózkodás

Magashegy, erdő, brómet nyújt Önnek egy látózkodás

Cinka Panna

Kuruzsi útja után eszenként

Cinka Panna

Kuruzsi útja után eszenként

Ötszobás

szép lakás 2 erkéllyel, szobor, fürdő, nagy kert, 1-1e kádok.

Ötszobás

szép lakás 2 erkéllyel, szobor, fürdő, nagy kert, 1-1e kádok.

SOPRONBAN

FELSŐVÉRTI PENZIÓ, a létező legszébb helyén, autóbuss, fürdő és erdő közötti közlekedés, gondozás, minden, közeli kórház, gyógy-telep, minden kényelmi körülmény.

SOPRONBAN

FELSŐVÉRTI PENZIÓ, a létező legszébb helyén, autóbuss, fürdő és erdő közötti közlekedés, gondozás, minden, közeli kórház, gyógy-telep, minden kényelmi körülmény.

Kilenc magyar képviselőt választottak meg Erdélyben

Bukarest, június 3.

Kilenc magyar képviselőt választottak meg Erdélyben

Bukarest, június 3.

Kerekés és Vajna

meg mindig megkénylített feltevésekkel és a végéig nem

Kerekés és Vajna

meg mindig megkénylített feltevésekkel és a végéig nem

Öröklakások

1937. évből, 25 évi adómentességgel

Öröklakások

1937. évből, 25 évi adómentességgel

A világ legnagyobb, szólt szövegét egyetlen darabban

A világ legnagyobb, szólt szövegét egyetlen darabban

A világ legnagyobb, szólt szövegét egyetlen darabban

500 pengőt

minimálisan kereshet havonta

500 pengőt

minimálisan kereshet havonta

BOSCH

A házias szöveg még hosszabb

BOSCH

A házias szöveg még hosszabb

szövegét a hűtőházi munkások

A házias szöveg még hosszabb

szövegét a hűtőházi munkások

A házias szöveg még hosszabb

szövegét a hűtőházi munkások

A házias szöveg még hosszabb

szövegét a hűtőházi munkások

A házias szöveg még hosszabb

szövegét a hűtőházi munkások

A házias szöveg még hosszabb

I. A fővárosi sajtóban
nyek jelennek meg
log a kolozsvári
szobor j... óriási bajai vannak
a szobornak s... központi szerkezet
megromlásával az egész szobor összeomolhatott
volna". Sok minden történhetik a világon, de,
hogy a szobor lovának lábán támadt apró s
jelentéktelen repedések miatt a szobor össze-
omolhatott volna, ez szemenszedett valótlanság.
Megcsinálta azt a szobrot jól Fadrusz s mun-
táját nem kell megmenteni. Annyi történt, hogy
ló lábán egypár igen apró s jelentéktelen
repedés támadt azért, mert a láb aljában tett
cement megduzzadt. Most e cement helyett
ólmot tesznek oda, de ez még nem teszi azt,
hogy a szobrot most mentik meg az össze-
omlástól. Legellenzőbb s legialóbb a javításra
két vidéki szűrös atyafinak megjegyzése.

Valamelyik szomszéd faluból, hetivááros
két atyafi áll a szobor előtt, melynek lovát
állványok veszik körül s a ló lábát valami
nagy véső-ruddal ütögetik.

— Látja ke!? szól az egyik.

— Mán hogy ne látnám! Hájsze még
hallom is.

— Mit csinálnak ott vajjon azzal a lúval?

— Mit? Nem látja ke! *Patkolják.*

Erdélyi Hírlap, 1907, II. sz. 186 sz.

, se nyert ezzel, mert mind-
összerep, a ki itt is utólréhe-

llet ment,

Hg.

i színház.

kevés a feljegyezni valónk.

napi előadások s a közönség
Ujdonság számba még leg-
ment, mikor a már az őszi
kranczos költségvet adták. Sha-
mzei színház ritkán szokott
an igazi Shakespearre színe-
iváló ensemble.
ompás jelenetei is, bárhogy
ellenkezőre, minden nagyobb
fig a czimszerep, melyet *Csif-*
kézben volt s partnere, *Gye-*
nel. A Shakespearre-esték ren-
gulatban volt.

zetkező penteken a legutóbbi
mind a kétszer nagy közönség
kesülten tapsolt *P. Mirras*
is. A többi szereplők is rajta
ségeit érvényre emeljék.

—dy

Nepszínház.

Két vendégszereplés tette érdekessé a mult hét mű-
sorát. *Haday* Sándor, a kolozsvári nemzeti színház
baritonistája lépet föl vasárnap és hétfőn, az előbbi
estén a *Piros bugyelláris*ban, azután a *Falu rosszabban*.

Vége két népszínmű egymásután! Hajlandók vol-
nánk himnuszt zengeni, ha ez rendes körülmények közt
történik meg, tisztán az igazgatóság imicziativájából. De
így csak *Haday* Sándort illet a dícséret, a ki maga
választotta a darabokat vendégjátékához s kikorrigálta
legalább egy rövid kis időre azokat a bollaököket, a
miket az igazgatóság magas műtérzke hétről-hétre el-
követ.

Dícséretet *Haday* máskülönben is érdemel, mert játé-
kában sok a temperamentum, ügyesség és hangja is,
bár nem elég erős, mindig kellően cseng. A közön-
ség rokonszenvesen fogadta *Haday* vendégjátékát; egy
intelligens, hasznavehető színésszt nyerne benne a nép-
színház.

Érdekes különben, hogy a kolozsvári művészek hogy
gravitálnak Budapestre. A ki egy kis sikert aratott a
kolozsvárnak közt, az már a mi tapálinkra vagylik. Pedig
akárhány példa van rá, hogy ottani jóravaló erőik itt
elcsenveszednek. Szerephez nem jutnak, fizetésük
kisebb, gyakorlatuk nem akadhat; előbb utóbb elkal-
lódnak.

Ohajandó, hogy *Haday*val ne történjék így, ha Buda-
pestre jó is. *D. Sz.*

s. Olyan jó dolog, egy becsüle-
hallani, mikor az a poeta nem

csak úgy egyszerűen, mint jó
odlik és a bánatos hangulata-
m várya, szeszeczióban nem
pálva, munkájába bele nem
ember ez a *Rózsá*, hogy nem
at is békeben hagyja; hogy

ogy nem a fejével érez, ha-
l szói, a mit érez, nem arról,
előtte. A szerelemnek titulált
álta ki, de minthogy a saját
em úgy volt szerelmes, mint
épen, finoman, nagyon, úgy,
lélyek szeretni szoktak. Így

tr is, tud új hangokon szo-
nom lelkével megíát, meg-
mizek kévőnséges halandót

készült rajz.) Részlet a versezi utközethől. (Egykorú
rajz.)

Megjelent és szerkesztőségünkhez be-
küldött könyvek és füzetek: *A szabadságharcz dalai*,
összegegyűjtötte *Hentaller* Lajos, kiadta *Singer és Wolf-*
ner. Érdekes anthológiája a negyvennyolczas idők haza-
hás költészetének. — *Rosamunda*, *Varrinecz* Mór buda-
vári karnagy operájának szövegkönyve a lipcei *Reclam*
czég kis könyvtárában. — *Az Armenia* magyar-örmény
havisztemle októberi füzete. Hosszabb czikkel szerepel-
nek benne *Szongott* Kristóf, a szerkesztő, kivülé *Simay*
Gergely, *Molnar Antal*, *Merza Gyula*, *Krizsa Klára*,
Temesváry János, *Kozocsa Tivadár*. — *Dr. Thüring*
Gusztáv: *Budapest székes főváros statisztikai hivatalának*
története. A füzet a hivatal 25 éves fennállásának alkai-
mából készült. — *Az Osztrák-magyar Monarchia irás-*
ban és képpen című vállalat 214. füzete, mely Magyar-

magyarázható, hogy két fontos dolgot nem tévesztett eszem elől: csakis szemcsendezett jót adni s ezt a jót olesó áron. Embert, a ki a jót kiválaszsa, keresve sem találhatott volna kiválóbbat és alkalmasabbat, mint *Gyulai Pál*, az *Olcso könyvtár* szerkesztője, első esztétikusunk és legkiválóbb kritikuskunk. Így aztan nem esoda, hogy az *Olcso könyvtár* tartalma választékos és csak természetes, hogy a közlött darabok szövege kiállja a legszigorúbb bírálatot. A II. sorozat tartalma a következő: 21—22 *Dickens*. Karácsonyi ének. 23—24 *Gogol*. Beszélyek az orosz életből. 25—26 *Chateaubriand*. Atala. Ford. Csiky Károly. 20—28 *Teinysen*. Király-idilliek I. Helén. — Ginevra. Ford. Szász Károly. *29—31 *Macaulay*. Lord Bacon. 32—34 *Kemény Zsigmond*. Szerelem és hiúság. 34—36. *Hugo Victor*. Hernani. 37—40 *Kolesy Ferencz* válogatott szónoki művei. Az *Olcso könyvtár* egyes sorozatai megrendelhetők minden hazai könyvkereskedés utján; a hol könyvkereskedés nincsen, levelezőlapon a Franklin-társulattól. Egy-egy sorozat ára bérmentes megküldéssel 2 ft. Egyes számé 10 krajczár.

SZINHÁZ, MŰVÉSZET.

Ando a népszínházban. Ando, a hírneves olasz színész, Duse méltó társa, 1895 év május havában vendégszereplni fog a népszínházban egy új társulattal, melyben részt fog venni Leigh is, az olasz színpad legkitünőbb komikusa és Virginia Reiter, drámai színésznő, mint a társulat prima-donnája.

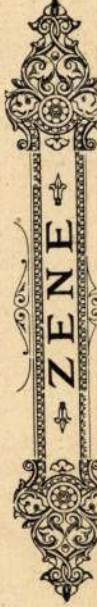
Újszínház Kassán. A kassaiaknak végre mégis csak lesz új színházuk. A városi törvényhatóság egyhangulag elfogadta azt a tervet, mely szerint az új színház a réginek helyén, a főtéren építtessék. A terveket fölterjesztették a belügyminiszterhez jóváhagyás végett. Semmi kétség, hogy a belügyminiszter hozzá fog járulni, ez esethen tavaszkor megkezdik az építést s a milleniumra készen lesz az új színház.

Nemzetközi kiállítás Velenczében. Velencze városa 1895-ben nemzetközi művészeti kiállítást rendez, melyre a művészek egy részét direkt meghívják, hogy kiállításnak, mások részök küldhet be képeket, vagy szobrokat, de ez egy szűri ítélete alá jön. Négy díjat fognak kiosztani. Az első 10,000 frank, a többi 5—5000. A képek beküldésének márcz. 1-seje és 15-ike közt kell megtörténni.

ket kigúnyolja és egyes k bontva, annak lehetetlen i rozni.

Bartalus magas kora dacz ki. Nemrégiben megindult a hetlen fáradsággal összeállít teménye. Ebből eddig 3 köt vábbi 4 kötet megvan kézira nyi gyűjtemény a millenium Bartalus ily módon kívánja az általa hön szeretett magy A *hősök táncza* Bartalus tozik és az *Ország-Világ* ne + utarcóint. a midőn mer

Simay Imre : Majmok

Róna József : Saul és Dávid

Művészet

Két szobor képéhez

Róna József és Simay Imre egyidejűleg juttatott a budapesti közönség elé újabb szobrászati látnivalót, az egyik a Műcsarnokban, a másik a Nemzeti Szalón Kéve-kiállításán. Ritka tanulságos alkalom, mert plasztikai felfogás dolgában ez a két művész homlokegyenest ellentéte egymásnak. Amit az egyik céloz, éppen attól minden áron szabadulni akar a másik. Úgy viszonylik egymáshoz a felfogásuk, mint a *plusz* a *minusz*-hoz, mint az állítás a tagadáshoz. S mégis szobrász mind a kettő, ismert és becsült nevű, mindegyiknek megvannak a maga amatőrjei, mindegyik bevonult a muzeumba s el van könyvelve művészeti irodalmunkban.

Talán nem lesz helytelen élni ezzel az alkalommal és egybevetni stílusuk némely elemeit. Ebből a célból reprodukcióban kapja itt az olvasó úgy Rónának, mint Simaynak egy-egy szobrát. A tárgyuk persze különböző, mert hisz e két művész nagyon különböző területeken passziózik. Simay, mint ismeretes, majom-szobraival vált híressé s ezt a témát annyira szeretete, hogy már-már útra kelt a majom-paradicsomba, Ceylonba. Róna viszont azokon a monumentumokon kívül, amelyek megrendelésre készültek s ahol a tárgy választása nem tőle függött, legszívesebben a mitológia és a biblia hedonikus hajlamu alakjait mintázta, faunokat, driádotkat, telt báju heroinákat.

De nem a tárgy érdekes itt, hanem az, hogyan lesz a tárgyból szobor. Itt aztán mindjárt feltűnik a két kép egybevetésénél, hogy két-két alakot hogyan komponál össze ez a két mester. Simaynál oly szorosan zárul egyik a másikhoz, hogy alig tudjuk azokat szemünkkel széjjeltagolni, a stílus kötött, Rónánál a két alak el van különítve egymástól, könnyen szétválasztható, a kompozíció tehát egy lazább festőiség felé indul, kötetlen. Simaynál a két egymásba fűzött alakon kívül egyéb sincs; Róna dús rátétekkel gazdagítja. Amott a tekintet összpontosítására, emitt a szem szórakoztatására esik a súly. Az

egyek alakok megmintázása még sokkal eltérőbb. Egy pár nagy forma Simay szobra, a formák ezreiből áll Rónaé. Kivonatot akar adni amaz, teljességet ez; a gyökvonással szemben a hatványozás. Csaknem geometrikus izü síkrokba szorítja Simay az alak kvintesszenciáját, Róna viszont a hajlékony, átsikló, dús hullámzású formák árapályát adja. Simaynál csaknem absztrakt formák szorítják magukba az életet, mint annak feszülő páncéljai. Rónánál korlát nélkül buggyan elő a temérdek forma, a hús, a zsírpárna, az epidermis egész puhaságával. Innen aztán az árnyéknak is más és más a hatása: Simaynál erős, egyszerű s kemény, Rónánál sokváltozatu, szaggatott, lágy. Hatás dolgában Simayé a nyugalom és rendezettség, Rónaé az élénkség, izgalom és meglepetéskeltés. A két szobrász tehát merőn másként fogja fel feladatát s ha a művészettörténetből keresnénk analógiát az ő előadásukra, azt mondhatnók — a kellő óvatossággal — hogy az egyik az egyiptomi kemény gránitnunkát, a másik a festői és lágy barokkot hívja emlékezetünkbe. Ez azonban pusztán analógia s nem fontos.

A néző most már ilyenfajta kérdéssel jöhetne: melyik hát az igazi? A tűz-e, vagy a víz?

Ez már elvi kérdés, tehát valóban fontos. S ha az, akkor egészen mellékes, hogy melyik két szobrász aktuális műveiről vonjuk le a feleletet. Egyszerűen azt mondhatjuk: a művészetben a legellentétebb stílusok bármelyikének igaza lehet. Biztosan igaza van akkor, ha egy-egy nagy tehetség sáfárkodik vele. Igaza van tehát egy gótikus dóm és egy görög templom mesterének, ha genie. Igaza van egyszerre Fidiasznak és Michelangelonak, Rembrandtnak és Lionardonak, holott az egyikben nincs egy mákszemnyi a másik stílusából. Ezzel még egy absztrahálásba fűződik bele elmélkedésünk, egy kérdésbe, amelyet oly gyakran firtatnak, hogy t. i. melyik művészeti iránylat van igaza? Erre is csak egy lehet a válaszuk: mindegyiknek, mihelyst egy nagy tehetség képviseli.

L. K.

Uj Idők 1922. XXVIII. 13. n.

Bemutató a Nemzeti Színházban. Abel Hermant színműve a Karneval. I. felvonás. Paulay Erzsi és Odry Árpád

Zene

A vajda tornya

Dohnányi új operája

Aki nagy tetteket akar véghez vinni, annak le kell mondania a szerelemről. Ez a gondolat sok ezer esztendő. Már a mythoszokban is találkozunk vele. Alberich lemond a szerelemről, hogy megszerezze a Rajna kincsét. A próféták, a varázslók és a szentek megtagadják. Az egyház eltiltja tőle szolgáit. A nagy hadvezérek között sok követelte meg törzskarának tisztjeitől a nőtlenséget. Az asszonyban a babona nagy tettek ellenségét látja és a siker érdekében feláldozását követeli. Népköltészetünkben ezt legszebben a Kőműves Kelemenről szóló ballada fejezi ki.

Dohnányi Ernő új dalművének tárgya nagy vonalaiban megegyezik a ballada meséjével. A szövegek könyv azonban nem a székely népballadából készült, hanem egy francia kabaréköltő novellájából. Ez a novella a székely ballada egy balkáni változatát — talán eredetijét — tartalmazza. A francia kabaréköltő albán tárgyú elbeszéléséből a német Hans Heinz Ewers írt szövegek könyvet Dohnányi Ernő magyar dalműve számára s a szövegek könyvet a budapesti bemutatóra Lányi Viktor visszazékelyesítette.

Az alkotóművész szuverén. Nincs jogunk hozzá, hogy számonkérjük lépéseit. De megállapíthatjuk, hogy Hans Heinz Ewers-szel való szövetkezése nem vált hasznára új művének. Dohnányi: mély és tiszta lélek, érzelmes kedély, férfias szív. Ama kevés új zeneszerzők közé tartozik, akiknek a művészete nemcsak a technika fejlesztésében jelent új eredményeket, de kisugárzása egy igazi költő titokzatos és gazdag lelki életének. Bensőséges és közvetlen. Tiszta lira. Érthetetlen, hogy ez az előkelő művész, hogyan szövetkezhe-

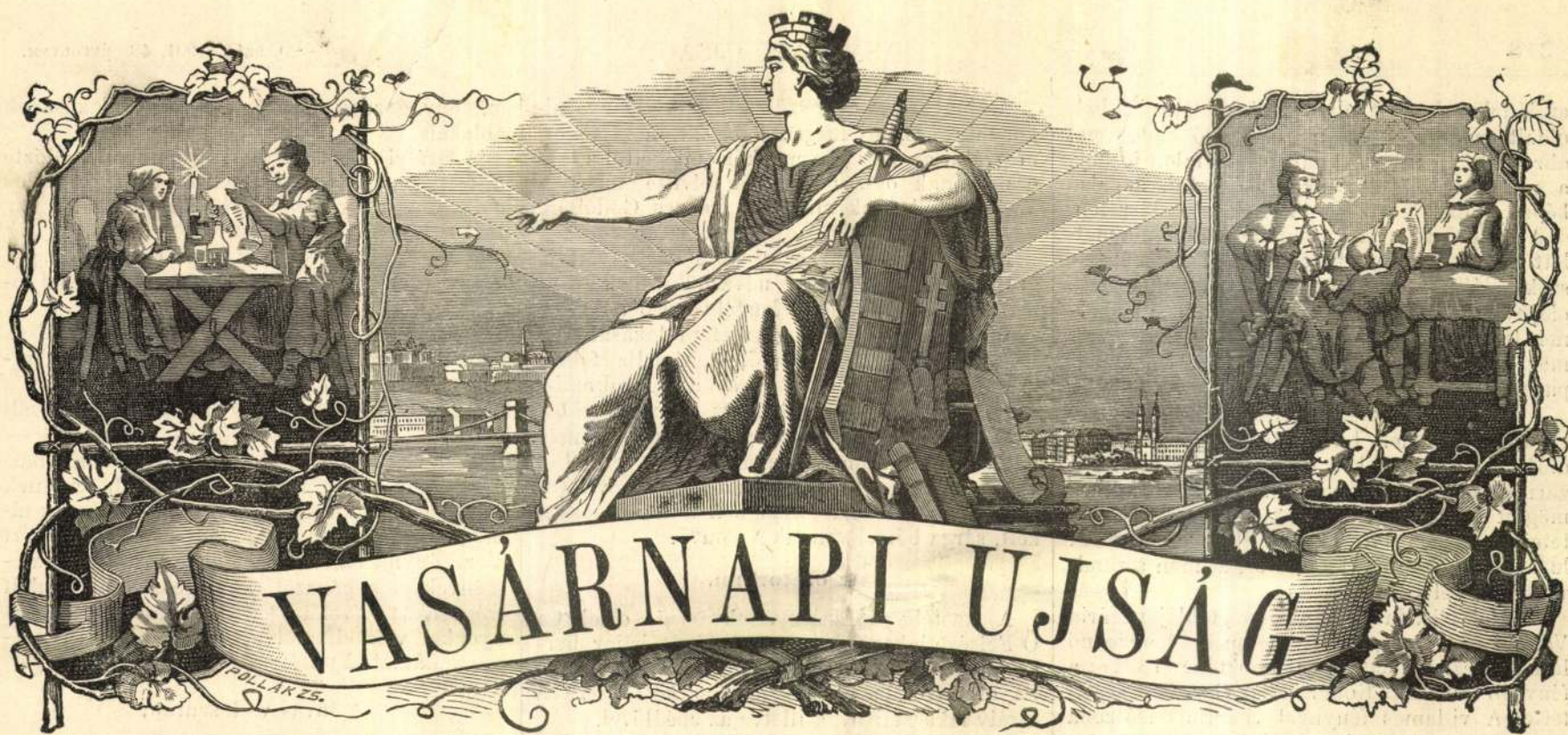
tett az Alraune szerzőjével? Hans Heinz Ewers, az okkultizmus sarlatánja, felnemszabadított és elcsapott bűvészinak, a szerelmi élet perverziónak ágense. Ha hinne okkult tudományokban, ha sejtene mi rejlik a mágikus jegyek mögött, ha lelke valóban gyálázatos gyönyörök vágyában gyötrődne, ha művész lenne: megbocsátanánk neki. De H. H. Ewers nem az. Közömbös és hideg irodalmi iparos ez a zsemlyeszínhajú úr, akinek nagy fáradságába kerül, hogy szadistának mutassa magát. Dohnányi Ernőnek ifjú korában Brahms és Schumann volt két legkedvesebb zeneszerzője. Hogyan telhetik öröme Ewers úr mesterkedéseiben?

Az új magyar zene reprezentatív manjei: Dohnányi Ernő és Bartók Béla. Nem lehet rossz néven venni, ha tőlük várjuk annak a nyílt kérdésnek a megoldását: lehet-e operaszínpadon magyar nyelven magyar dallamokat énekelni, a magyarországi népzeneből operamuzsikát szőni? Ebben a dalművében Dohnányi kitér a válasz elől. Eredetileg, úgy látszik, nem ez a kérdés foglalkoztatta, hanem egy másik. Az: hogy hogyan lehetne meghódítania a világ operalátogató közönségét és talán Ewers-szel is azért szövetkezett, hogy a külföldi sikerek utját egyengesse. A nagy poéta mellett nem árt egy imposztor, gondolták a zeneszerző barátai. Néha azonban éppen az ugynevezett ügyes emberek rontják el a dolgot, Ewers úrnak is sikerül elterelnie a figyelmet Dohnányi finom és érdekes muzsikájáról és ilyenkor bosszankodva állapítjuk meg, hogy itt egy érzéseiben, eszközeiben egyformán előkelő nagy muzsikos: kókler színpadi mutatványaihoz játszik, gyakran mélyen megható dallamokat.

A szövegek könyv determinálja a zenét. A zene, amellyel Dohnányi Ewers történetét kíséri, az operakomponisták nemzetközi dalműversenyében is figyelemkeltő. Dohnányi művésze a zenedrámái esperantónak, annak a nyelvnek, amellyel a zeneszerzők a föld összes operaszínpadjain megértethetik magukat közönségükkel. Stílust, különösen az epikai részletek előadásának stílusát leginkább Wagnertől tanult, de technikai megoldásai gyakran bravurosak, elmések, eredetiek, egyéniek. Az opera ama pontjain — csúcsein — amikor sikerül magát függetlenítenie a szövegírótól, ott, ahol már nemesak illusztrál, a zárt formákban: szárnyaló és lendületes lesz ez a zene és eléri Dohnányi legjava természetének színvonalát. A partitúra internacionális formáin, szövetén néha fel-felbukkan néhány népdalfoszlány, igénytelen kis dal, amiket alighanem később, a szövegek könyv visszazékelyesítése után hímzett oda a zeneszerző. A hallgató fellelegzik. Ezek a kis melódiák, úgy, ahogy Dohnányi dalolja őket: melankóliás szépségükkel megejtenek. Nincs az a díszlet, amely annyi levegőt vinne a színpadi képbe, mint ők. Nincs az a reflektor, amelynek fényessége, sugarainak hangulatot keltő ereje versenyre kelhetne velök. Nincs az a ríktó színfolt, amely jobban megfogna, mint gyengéd szépségük. A magyar nap áldott melegét érezzük színeikből. A magyar lankák, bércek, rónák levegőjét. Magyar szívek csendes derűjét, heves dobogását, édesbús sóhajtását. Dohnányi úgy tudja énekelni őket, hogy nem hatnak idézetnek. Az embernek az az érzése: a génusz, amely ezeket a dalokat alkotta, közel rokon a Dohnányiéval. És a remekművet, amit valamennyien várunk tőle, majd akkor alkotja meg Dohnányi Ernő, ha ezeknek a daloknak a nyelvén szólal meg. Mert ez a nyelv, néki is: anyanyelve.

Fodor Gyula

Roma Lovas

20. SZÁM. 1901.

BUDAPEST, MÁJUS 19.

48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona / félévre 12 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona / félévre 8 * A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona / félévre 5 * Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is eszótandó.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ GÖDÖLLŐN.*

KÖZEL BUDAPESTHEZ, alig négy mérföldnyire tőle, sűrű erdők közt rejtőzik Gödöllő. Kicsiny kis helység, de van egy nagy, országgra szóló, sőt határain messze túlterjedő nevezetessége: a királyi kastély. Hatalmas parkban büszkén, ragyogón s mégis hivogató, meleg otthont sejtető szépségben emelkedik ez a kastély, melyet még a XVIII. században gróf Grassalkovics Antal épített, Mária Terézia királynő látogatásával tisztelt meg, s a Grassalkovics-család kihalta után báró Sina és egy belga bank kezén át végre 1867 márczius 22-én a korona tulajdonává, királyi családunk pihenő helyévé lett.

A mint a kincstár átvette az ósdi kastélyt, azonnal hozzáláttak átalakításához, a mit annál gyorsabban kellett végezni, mivel a király, a ki akkor családjával Budapesten tartózkodott, még azon év folyamán hosszabb időt kívánt Gödöllőn tölteni. Lázás sietséggel folyt tehát a munka. Királyunk, mint a kastély koronás gazdája, márczius hó 31-én volt itt először, május 11-én pedig a királynéval kocsizott ki Gödöllőre, hogy megtekintésék az építkezéseket. A királyné, ki fehér nyári ruhát viselt, mindent a legnagyobb érdeklődéssel nézett meg s főként saját lakosztályait illetőleg adott egyes utasításokat.

* Ma leplezik le azt a szobrot, mely Erzsébet királynénk emlékezetét van hivatva megörökíteni Gödöllőn, azon helyen, melyet a megboldogult fejedelmi hölgy annyira szeretett s, a hol családja körében életének annyi szép napját töltötte. Ezen alkalomra egy emlékkönyv is jelent meg Ripka Ferencnek, a szobor-bizottság egyik elnökének tollából, mely igen vonzó képet nyújt a gödöllői királyi kastélyról s megkapóan rajzolja a királyné életében ott lefolyt kedves családi jeleneteket. A boldogult környezetének elbeszélései nyomán készült, sok eddig ismeretlen adatot tartalmazó szép leírásból ezennel alkalmunk van nekünk is, a szerző szívessége folytán, néhány részletet közölni.

A kastély átalakítását augusztus végével befejezték s már szeptember elején künn volt az egész udvar. A régi kastély megifjodva, ünnepi díszben várta királyi tulajdonosait. A rozszant, zsindeyllyel fedett kupolák helyébe bádortornyokat raktak s belseje is teljes tatarozáson s részben átalakításon ment keresztül.

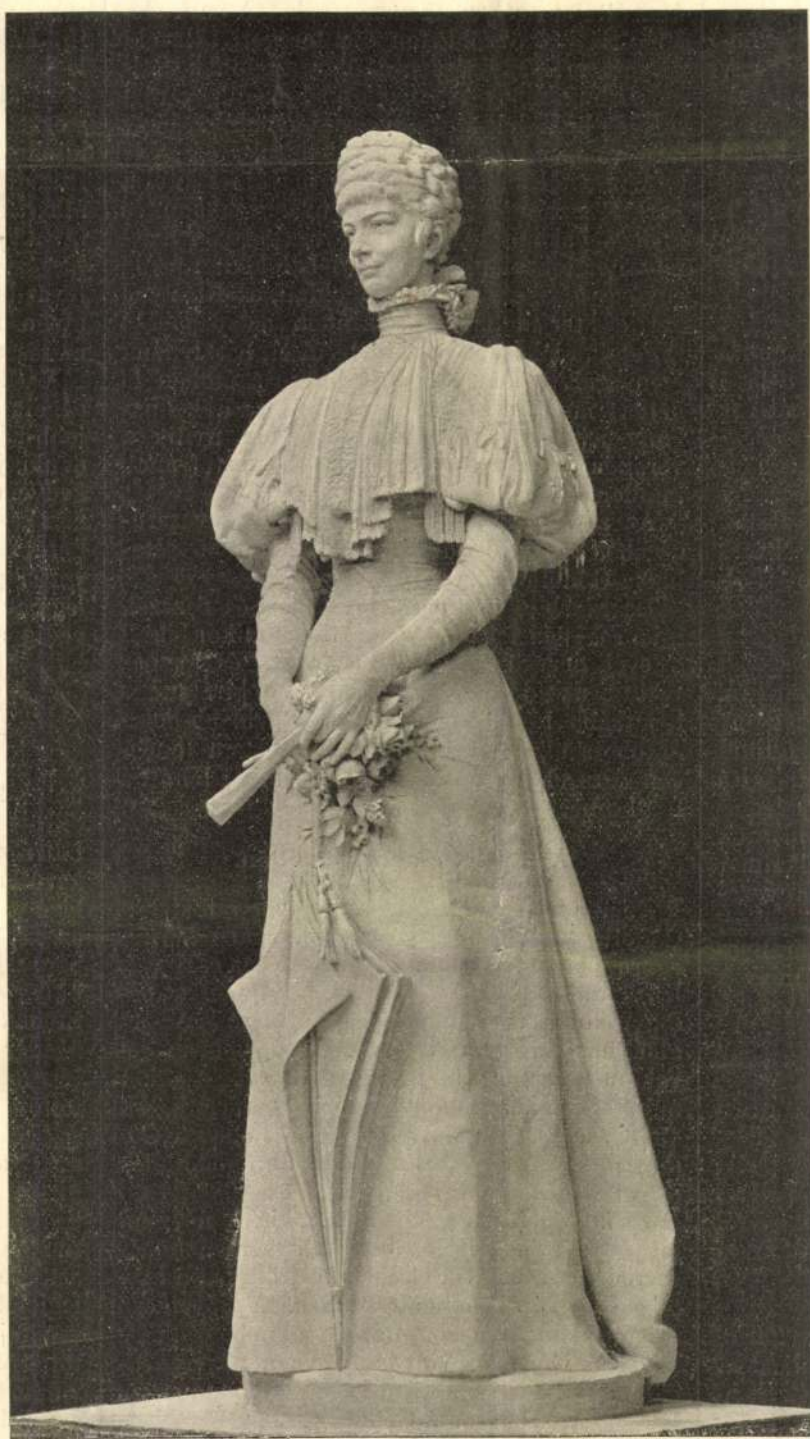
Az egyes lakosztályokat a királyi család óhajához képest egyszerűen, úgyszólván polgárisan kellett berendezni. Nem a fényűzés, hanem mindenben inkább a czélszerűség vétetett figyelembe s gróf Lónyay Menyhért, az akkori pénzügyminiszter mindenre kiterjedő figyelmének nagy része volt abban, hogy a királyi családnak oly kedves otthont varázsolt a gödöllői kastélyba. A miniszter felkérte Ferenczy Idát, dicsőült királynénk fölolvasonőjét, hogy ellesve a Felsőgek minden gondolatát, lakosztályaiknak berendezésében segítője legyen. S közös fáradozásuknak teljes sikerét a király és a királyné elismerése igazolta. A kastély ezen berendezésén csak lényegtelen változások történtek napjainkig.

A lépcsőház oldalfalai szarvasagancsokkal és kovácsolt vas-csilárokkal vannak díszítve. A nagyterem fényezett fehér falai aranszegélyűek, bútortatának pedig vörös bársony a borítása. Kiváló dísz a hatalmas öt csillár. Az erkélyre nyíló ablakok közt két hatalmas tükör van a falban.

Innen balra a király lakosztályába jutunk, míg a kastély homlokzatának jobboldalát a királyné lakta.

A királyné lakása.

Ezekben a pompás szobákban régebben a felséges asszony kedvenc virágjának, az ibolyának színe volt túlnyomó, később azonban, ép úgy, mint a király lakosztályában, a vörös szín lett az uralkodó. A nagyteremből nyílik a kis szalon, mely egyike a kastély legszebb szobáinak. A falakat gobelinekkel díszített kárpit fedi rokokó, vörös selyemmel bevont és dúsan aranyozott bútorokkal. Két ablaka a «Királyné kertje»-re nyílik. Az ablakok között pompás tükör van a falba helyezve, előtte étagere világos kék majolika-vázákkal s egy óra üvegburok alatt. Az ablakok mellett a falaknál egy-egy virágasztal szebbnél-szebb virágokkal;

Róna József mintája.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA GÖDÖLLŐN.

ezek felett két-két olajfestményt látunk: baloldalt tengeri táj, alatta elvonuló hadsereget ábrázoló kép, míg a szemben levő falon jockey, a mint akadálygátat akar átugratni, az alsó képen pedig fuvarosok etetnek az erdőszélen.

A szalonnak a nagyteremmel közös fala mellett egy kerevetet, kerek asztalt és néhány széket látunk. A kerevet fölött egy nagyobb olajfestmény ragadja meg figyelmünket: Hubernek 1869-ből való képe ez, mely a még gyermek Rudolf trónörökösét ábrázolja sötét pejpapirán.

A kis szalon mellett volt királynénk írószobája, melynek bútorzata csupán egy kis díófa íróasztal, a két ablak közt elhelyezett garnitúra s egy könyvszekrény. A garnitúra mögött tükör fűdi a falat. A könyvszekrény tetejére kisebb bronzszobor van elhelyezve: lovas alak két kopóval s e fölött a falon a zandwoorti kastély képe.

A baloldali ablak egyik alsó üvegtábláján Mária Valéria főhercegnő és Auersperg hercegnő láthatók ezzel a dátummal: «október 1884»; a fénykép fölvetését Koller tanár Gödöllőn készítette. A villamos fényvel világított írószoba az utóbbi években kárpittal két részre osztott. Az elfüggönyözött rész fürdőszobának volt berendezve. Úgy ezt a szobát, mint az előbb leirt szalont királynénk itt időzésekor szebbnél-szebb apró disztárgyak és fényképek díszítették.

A Mária Terézia-szoba.

Az írószobából az egyszerűen bútorozott s nagyrészt családi képekkel díszített toiletteszobán át a hálószobába juthatunk, mely úgy van megőrizve, mint azt Grassalkovics herceg Mária Terézia számára — ki egykor Gödöllőre ellátogatott — berendezte s mely most is egyik legdíszesebb terme a gödöllői királyi kastélynak. Oldalfalai vörös márványból vannak, igen gazdag aranyozással; mennyezete igazi mestermű. A hálószobának egy ablaka a «Schimmelhof»-ba nyílik s mellette kétoldalt egy-egy chaise-longue áll. Az ablakkal szembeeső falnál, középen állt a királynénk által használt egyszerű, széles vaságy, mely hosszával a terem belseje felé volt elhelyezve s fölötté aranyozott magyar korona díszíté a fényes márvány falat. Két kiálló fal mintegy elkülöníti egyik részét a teremnek s itt van az ajtóval szembeeső falon az a nevezetes emlékü nagy olajfestmény, mely Mária Terézia méltóságos alakját ábrázolja, a mint jobbkezével egyszerre három koronát érint. Ezt a festményt egy kis üvegajtón bejövő fény világítja meg. Ez az ajtó a hálószobát egy előcsarnokkal köti össze, honnan csigalépcső vezet a földszinten lévő s királynénk schönbrunni kedves szobáinak mintájára berendezett két társalgóba, melyeknek kényelmes, ibolyaszínű s élővirágokkal díszített kerek pamlagai a legvonzóbb otthoniasságot kölcsönzik.

A hálószoba mellett lévő előcsarnokból az olvasószobába is nyílik egy ajtó. Ezt a szobát csak átjáróul használta királynénk a verandára, melyet nyolcz éve készítettek a felsőasszony óhajára, a ki szép időben rendszeren itt költötte el a családi körben reggelijét. A veranda alsó része a társalgó-szobák egyikébe nyílik s fedett folyosó a lovardával köti össze. A lovarda köröndjének korlátját az átalakítás alkalmával piros bársonnyal borították. Mennyezete fölött csillár függ alá, falain négy óriási tükör. A bejáratnál szembeeső emelvényen 12 aranyozott támlájú piros bársony zsölyével, melyek felett nagy olajfestmény delelő ménest ábrázol.

A kíséret lakása.

Királynénk volt lakosztályából a nagyterem át egy tág folyosóra jutunk, mely összekötötte képezett az udvarhölgyek, régebben pedig Rudolf trónörökös, Gizella és Mária Valéria főhercegnők lakosztályai közt. E folyosóról nyílt Ferenczy Ida alapítványi hölgynek három szobából álló lakása, mely legközelebb esett a királyné szobáihoz.

A folyosó végében volt Mária Valéria főhercegnő lakása, a felső parkba nyíló ablakkal, középtűt nagy szalonnal, mely világoskék színben volt berendezve. Ettől jobbra a kis toiletteszoba, balra pedig a hálószoba, melylyel Korniss grófnőnek szobái voltak összekötve.

A Magyarországon született királyleány, mikor mint asszony idegenbe került, nem tudott megválni az édes gyermekkor emlékeitől s lakosztályának összes bútorait elvitte magával Welsbe, hol azok mindig a kedves Gödöllőre emlékeztetik.

Korniss grófné lakása utóbb Festetits Mária grófnőnek, királynénk udvarhölgyének volt berendezve, ki addig a kastély tulsó szárnyában Lipót bajor herceg mostani lakását foglalta el. Innen hat lépcsőn s Gizella főhercegnő leánykori szobáin át a «Kardinálisgang»-nak nevezett folyosóra jutunk; ebből nyílt Rudolf trónörökös egykori lakása, mely később Gizella főhercegnőé lett.

Ezen négy, illetve öt szobában a világos kékes-szürke szín dominál s a bútorok fényezett, sárga bőrrel vannak bevonva.

Az oratorium.

A kastély balszárnyának első emeletén Ő Felsége lakosztályán kívül Lipót bajor hercegnek vannak még termei, mely utóbbiakat az oratoriumba vezető folyosó köti össze a király lakosztályával, illetve az ebédlővel.

E folyosón egy előcsarnokba jutunk, honnan az oratoriumba nyílik egy ajtó, melynek üvegfalán át belátható az egész templom. Az üvegfal két végében egy-egy imazsámoly, közepén pedig hat, bársonnyal bevont, magas támlájú szék áll. Itt végezte királynénk templomi imáját, a mi eleinte külön udvari misén, később pedig, midőn a gödöllőiek egyre nagyobb számmal siettek ilyenkor a templomba, a közönség rendes isteni tiszteletén történt.

A park.

A kastély két belső szárnya által képezett udvarnak mintegy folytatása a pompás felső park. Puha, eleven zöld pázsit borítja a kavicsos fővénnyel behintett, szélesen kanyargó utak által szegélyezett mezőségeket. A park elején óriási örökzöld fenyőfa teregeti túlelvű galyait, melyek egészen a földre hajolnak. Baloldalt hatalmas gesztenyefasor húzódik s a régi törzsek buja hajtásai úgy összefonódnak, hogy még a napsugár sem törhet át rajtuk.

A fasortól balra, egy kőkerítés választja el a parktól azt a kertet, a hol üvegházakban és melegágyakban tenyésztik a virágokat. A kastély homlokzatának jobb- és baloldalán pedig egy-egy diszkert van. A jobboldali, a «Királyné kertje» terjedelmesebb, mint a másik, mely Ő Felsége lakosztálya előtt terül el. Királynénk igen szerette kis kertjét, s ha rosz időben le kellett mondania kedves sétáiról, ez a kis pagony nyújtott érte kárpótlást. Ide nyílik a veranda is, s királynénk volt lakosztályának minden ablaka.

Az alsó park a maga természetes egyszerűségében a legvonzóbb s legkellemesebb sétahelye Gödöllőnek.

Legsőbb a két park tavasszal és ősszel, mikor a rügy fakad, virág nyílik, s mikor lehull a levél, hervad a virág. S a tavasz és az ősz volt az az idő, mikor a király és a királyné is leginkább fölkereste Gödöllőt. Rövidebb-hosszabb tartózkodásra az utóbbi időkben rendszeren ősszel jött el a királyné, mikor lehull a levél s hervad a virág! . . .

A királyi család Gödöllőn.

Az átalakított, az újra ünneplőbe öltöztetett Gödöllő alig hogy a korona birtokába került, egyre jobban meghódította a felsőasszonyt. Királyunkat pompás erdővel, királynénkat pedig rokonszenves népevel, lovaglásra kiválóan alkalmas talajával, tiszta, egészséges levegőjével, mely rendkívül jó hatással volt az akkor még kis főhercegnőre, Mária Valériára, kit 1868 szeptember havában hoztak először Gödöllőre s ekkor gyakran látták őt a gödöllőiek pirospozsgás szadai dadájával.

Itt ünnepelte meg ez évben a király névnapját is s a gödöllőiek este fáklyásmenetet és szerenádot adtak Ő Felségeiknek, kik azt a kastély erkélyéről hallgatták meg. A következő évben pedig Erzsébet-napját ünnepelte meg lelkesen Gödöllő. Volt fáklyásmenet szeréneddal, kivilágítás, s a városháza előtt népünneplés. Ezóta vált szokássá Gödöllőn, hogy Erzsébet-napkor Magyarország Nagyasszonyának, Erzsébet királynénak tiszteletére minden gödöllői,

szegény, gazdag egyaránt kivilágítja lakásának ablakait.

A királyi család gödöllői otthonában mellőzte a feszes etikettet, s gyakran volt hivatalos ebédre a szolgabíró, s Beniczky Ferencz, az akkori jószágigazgató.

Nem egyszer felhozatták Ő Felségeik a gödöllői cigányt, vagy egy vándor művészt fogadtak.

A hetvenes években folyton élénkebbé váltak királynénk gödöllői séjourjai. Valéria főhercegnő mintegy szemlátomást nőtt, erősödött s kis kocsiján, melybe egy shetlandi ponyva volt fogva, — földig érő, bozontos sörénnyel — bejárta Gödöllő egész környékét. Gizella főhercegnő, ki ekkor már Lipót-bajor hercegnek volt menyasszonya, különösen a szegények támogatásában lelte örömet. Személyesen eljárt a szegényházba, melynek lakóit ruhával, süteményekkel s pénzzel ajándékozta meg. Rudolf trónörökös nevelői körében komoly tanulmányokkal volt elfoglalva, s szabad idejét rendszeren vadászattal töltte.

A lovas vadászatok.

A király és királyné résztvettek az ürlovasok róka- és szarvas-vadászatain s ilyenkor itt volt a magyar arisztokrácia színe-java. A díszes és nagy társaság néha csakugyan festői képet nyújtott, gyakran egész a Dunáig űzte gyors száguldásban a felvert vadat.

Erdékesek voltak az országos agarász-egylet versenyei, a Fácánkertben rendezett galamblövészet, de főleg az ürlovasok besnyői lövészei, melyekre külön vonatok szállították a sok idegent.

Királynénk lovas sétái alkalmával bejárta Gödöllő egész környékét, jól ismerte minden útját s ösvényét. Még dülűutakon s torony irányában is szívesen lovagolt. Kivánságára egy alkalommal toronyiránt való futtatás volt — azaz árkon-bokron keresztül. A versenyben ifj. Fáy Béla lett a győztes, ki a pesti határtól leghamarább ért Gödöllőre.

Királynénknak Gödöllőn saját falkája is volt s ezzel a nagy vadászatról visszatérve, csaknem minden nap délután kiment a határba, hol irlandi mintára készített akadálygátak voltak állítva; a falka rendszeren szimat után ment s így a királyné mindig útjába ejthette a gátakat. Mesés dolgokat mondanak királynénk akkori lovas-bravurjairól. Könnyedén röpült át lovával olyan magas palánkokon, miket még a legmerészebb lovasok is gondosan elkerültek.

Vadászat után szívesen látta királynénk vendégeit a kastélyban estebédre, hol mint a legjobb háziasszony gondoskodott róla, hogy mindenki jól érezze magát. Tudta a meghívottak kedvenc ételét s nagy öröme volt az így szerzett kedves meglepetésekben. Királynénk végtelenül kedves vendéglátó volt, mindenre kiterjedt figyelme, kinálgatta vendégeit, akárcsak a legmagyarabb háziasszony, szellemes tréfáival pedig állandó jó kedvben tartotta a társaságot.

A gyermekszobában.

Nagyon kedves, derűt és melegséget sugárzó volt az a kép, mikor a királyné visszatérve délutáni lovaglásából, Ő Felségével, a királylyal együtt fölkereste a gyermekszobát, a hol Valéria főhercegnő játszottatott bábúival, meg a magakorú barátnőivel, néha Amália főhercegnővel, királynénk fivérének, Károly Tivadar bajor hercegné leányával, legtöbbször azonban Auersperg Aglaja hercegnővel, de megtörtént, hogy budapesti kis barátnőivel is, ugymint: Berchtold Sarolta, Andrassy Mária (gróf Andrassy Aladár leánya) és a Karátsonyi comtesekkel, a kik ilyen alkalommal rendszeren néhány órát töltöttek Gödöllőn.

Valéria és kis barátnői előadást rögtönöztek, majd zongorához ült valaki, s a fölhangzó ütemekre tánczra perdült az egész társaság. Igen kedves multság volt a «hideg vacsora.» Mindnyájan leültek az asztal köré, s a kezüket az asztalterítő alatt tartva adogatták egymásnak a legízletesebb étkek czime alatt hirtelen beszerzett fejes salátát, zöldséget, répát, vízben áztatott s fűrészpórral kitömött keztűt, stb. Micsoda vidám kacagás szülője volt ez a tapogatózás játék, a mit kis lánya kedvéért a királyi pár is teljeseleg «szabály szerint» és igen «komolyan» játszott.

BÁRTALUS ISTVÁN

Mai zenemellekterünk a magyar zeneirodalom műveitőlnek egyik legértékesebb, de egyúttal legjellegesebb tagját vallja felkent mestereinek. Langoló fantáziája mindig oda törekedett, hogy eredményesen és kimerültséget nem ismerő munkássággal segítsen megteremtetni a magyar zenei, azt a zenei, mely mindnyájunk szívében él, mindnyájunk ajkán lebeg és mérs is ilyen-ígyen kevesen tudjuk megszámolni a zene, a magyar zene továbbfejlesztésében működött hathatósan. O egyúttal az irodalom területén is elismerésre méltó sikereket ért el.

Bártalus István, budapesti állami tanítóképzőintézet zeneintárat, a m. tud. akadémia levelező s a Kiszáduytársaság rendes tagja, szül. 1821. nov. 23-án Bálványos-Várallyán, Erdélyben. Atyja ref. lelkész lévén, hát is ezen pályára nevelte. De ez a jogi pályára lépett s csak hamar a zenéhez való szenvedélyből a kolozsvári konzervatórium növendéke lett. Később nevelősködött, míg 1846-ban kizárólag a zenei pályára lépett, 1851-ben Kolozsvártól Budapestre jött és a hatvanas évek végén és a hetvenes évek elején két ízben államsegéllyel indult tanulmányútra, megalogáiban a felsőosztályi zenedák könyvtárait.

Mint zeneiro, a zenei művészi kifejtésen munkálkodik 1838 óta az irodalomban; zeneelméleti, történelmi, irodalmi szempontú és kritikai számtalan napi és hetilapban jelentek meg, így az *Ország-Világ* 1884-ik évfolyamában is. Faraধানহান levekényiségének számtalan örökbecsű termékeit egyenkint felsorolni ugyiszóval lehetlen; csak a kiválóbbakat kívánjuk itt felsorolni. *Módorán a zongora helyes játszására*. Pest, 1860. *Zongorán 1862. Magyar egyházak szertartásos énekei a XVII—XVII században 1869. Magyar Orphens. Vegyes-tartalmú zeneegyüttemény a XVIII. és XIX. századból 1869. Elemi összehangzat és számjelzésian Wohlthart után 1867. Bevezetés a zongora játszására 1871. Arany János dala 1884. Adatok és újabb adatok a magyar zene történelméhez 1882. stb. De nemcsak a zeneirodalom, hanem egyúttal a szépirodalom területén is tevékeny munkásságot fejtett ki.*

Két dunda egy csárdában. Regény 1865. *A felund-sok*. Regény 1882. *Egy bukott zenei élet*. Regény. Esztergom 1884. *A kőművek*. Regény. Budapest 1894. melylyel a Ferde társadalmi szokásokat és intézményeket stb. stb. Mindezek éles megfigyelő tehetséget árulják el,

ritika tehetségének egyik m
 uttal sikerült arcképet és
 adja.
 Kamarazene. A Gr
 ludy-Williamth-féle vonós
 marazsesestélyt rendez a
 november 14-én és deczemb
 Zilahiné-Singhofer Vilma a
 továbbá Göczy Rezső, Mast
 zongoraművészek szíves
 lehet Méri Béla zeneműker
 Hangverseny a kon
 A konstánnapolyi földreng
 hangverseny és táncmulat
 multság előke Podmanicz
 Sándor, Gerőczy Károly és

Az
 zé
 tal
 E

Ország v. kötetnek a nuzeret képező s a Dunántuli világot ismerteti. — *A jeltalálgyűjtemények biztosháza*, írta Beck Dező. A tartalmas füzet ára 20 kr.

Új könyvek. *Mikló Izidor*, a kiváló tárcza-író előhízetési hírdet *Romai mozaik* című művére, mely a szerzőnek római tárczaleveleit tartalmazza s deczembertől mintegy 15 lnyvi tartalommal igen díszes kiállításban fog megjelenni. Egy példány ára 2 ft. Az előhízetési penzék dr. Mikló Izidor címére Szabadkára küldendők legkésőbb deczembertől hó 1-ig. — *Vadny Ferenz*, a *Pécsi Napló* szerkesztője, kitől lapunk is közzét több szép költeményt, *Tanasz* cím alatt ez év deczember havában megjelenő verses kötetére hírdet előhízetést. A könyv ára füze 1 ft., köve 2 ft. Az előhízetéseket szerző november hó közepéig kéri címére (Pécs, kalvária-utca 81. sz.) beküldeni.

Nevelési és tanítási eljárásaim magán-rajza. E czímen jelent meg *Budinszky Károly* tanügyi írói egy csinos kiállítású s érdekes tartalmú füzetöt táblázattal. Ebben tanítói működésének több elvét közli és a pedagógiai irodalom *monográfiás* irányának gondolatát veti fel. A szerző annak az eszmének híve, hogy a természetet a legelső, a legnagyobb és a legjobb nevelő és tanító, sőt magát a nevelést és tanítást is a természettel munkájának tekintő az előtényekben, melynél a tanító szerepe az, hogy örködjék, miszerint a természet fejlődéséről folytat hasznának a nevelendő alanyra s elháríthatassanak azon mesterséges viszonyoktól teremtetett körülmények, a melyek a nevelés-oktatás természetesszerű lefolyását akadályozzák. E füzetben ennek az örök erőnek egyik nyilatvanulási alakját a *folyton*-ságot fejtí ki, melyet a tanításra és nevelésre alkalmazva, nagytrvű könyvterít tapasztalt, úgy a tanuló, mint a tanító munkájában. Segédül szegődik e művecskéjével a tanító pedagógiának azon törekvéséhez, melylyel a természet tételére igyekszik, hogy nyomában ne a degenerálódás, hanem az igazi testi és lelki fejlődés, haladás és egészség járjon! A füzet a megnyílt tanévben s hosszabb időkre is alkalmas nemes impuzusokat költeni megrendelhető a szerzőnél, X. ker. Szabóky-u. 18. sz. Ára 60 kr.

Az Olcso könyvtár új, olcsóbb kiadásából most vetítik a második sorozatot, mely a vállalat 21—40. számait foglalja magában. A paratlan siker, melyet a Franklin-Társulat ezzel a vállalatával elért, csak onnan

származhat, hogy a kötetek a nuzeret képező s a Dunántuli világot ismerteti. — *A jeltalálgyűjtemények biztosháza*, írta Beck Dező. A tartalmas füzet ára 20 kr.

Új könyvek. *Mikló Izidor*, a kiváló tárcza-író előhízetési hírdet *Romai mozaik* című művére, mely a szerzőnek római tárczaleveleit tartalmazza s deczembertől mintegy 15 lnyvi tartalommal igen díszes kiállításban fog megjelenni. Egy példány ára 2 ft. Az előhízetési penzék dr. Mikló Izidor címére Szabadkára küldendők legkésőbb deczembertől hó 1-ig. — *Vadny Ferenz*, a *Pécsi Napló* szerkesztője, kitől lapunk is közzét több szép költeményt, *Tanasz* cím alatt ez év deczember havában megjelenő verses kötetére hírdet előhízetést. A könyv ára füze 1 ft., köve 2 ft. Az előhízetéseket szerző november hó közepéig kéri címére (Pécs, kalvária-utca 81. sz.) beküldeni.

Nevelési és tanítási eljárásaim magán-rajza. E czímen jelent meg *Budinszky Károly* tanügyi írói egy csinos kiállítású s érdekes tartalmú füzetöt táblázattal. Ebben tanítói működésének több elvét közli és a pedagógiai irodalom *monográfiás* irányának gondolatát veti fel. A szerző annak az eszmének híve, hogy a természetet a legelső, a legnagyobb és a legjobb nevelő és tanító, sőt magát a nevelést és tanítást is a természettel munkájának tekintő az előtényekben, melynél a tanító szerepe az, hogy örködjék, miszerint a természet fejlődéséről folytat hasznának a nevelendő alanyra s elháríthatassanak azon mesterséges viszonyoktól teremtetett körülmények, a melyek a nevelés-oktatás természetesszerű lefolyását akadályozzák. E füzetben ennek az örök erőnek egyik nyilatvanulási alakját a *folyton*-ságot fejtí ki, melyet a tanításra és nevelésre alkalmazva, nagytrvű könyvterít tapasztalt, úgy a tanuló, mint a tanító munkájában. Segédül szegődik e művecskéjével a tanító pedagógiának azon törekvéséhez, melylyel a természet tételére igyekszik, hogy nyomában ne a degenerálódás, hanem az igazi testi és lelki fejlődés, haladás és egészség járjon! A füzet a megnyílt tanévben s hosszabb időkre is alkalmas nemes impuzusokat költeni megrendelhető a szerzőnél, X. ker. Szabóky-u. 18. sz. Ára 60 kr.

Az Olcso könyvtár új, olcsóbb kiadásából most vetítik a második sorozatot, mely a vállalat 21—40. számait foglalja magában. A paratlan siker, melyet a Franklin-Társulat ezzel a vállalatával elért, csak onnan

ben levéiben. — *Nem közölték leírás*: Lavasz, vagy, az én szivem, A vén czimbalmos, Te vagy az én bálványom, A bús legény.

Dr. Váradi Antal, felelős szerkesztő.
Országos Irodalmi és Szépirodalmi Társaság kiadása,
 Pesti könyvnyomda részvény-társaság nyomása,
 a cs. és kir. szab. hermannetzi papírgyár papírrosán.

Báli seljemszövegetek méterenként 45 krtól 11 ftr 65 krtig, valamint feketé, fehér és színes seljemszövegetek is méterenként 45 krtól 11 ftr 65 krtig — sima, csikozott, kockázott, mintázott, damaszolt stb. minőségben (mintegy 200 különböző fajta és 2000 különböző szín s árnyalatban) postabéret és vámmentesen a privátmegrendelők lakására szállít: **Henneberg G.** (cs. kir. udv. szállító) **seljembgára Zürichben**. Minták postafordulóval küldetnek. Svájczba czimzett levelekre 10 kros és levelezőlapokra 5 kros belyeg ragasztandó

**Infeld-Waldmann-Fa-
 égyes-társaság** három ka-
 er 12-én, 1895. január 23-án
 r Gyula és Polonyi Elemér
 közreműködésével. Bérelni
 edésben (Dorottya-u. 7.)
 antinapolyiak javára.
 és karosuljai javára nagy
 tag készíti a fővárosban. A
 y Frigyes, alelnökei Országh
 Pulszky Ferencz.

**szépirodalmi
 társasági
 gépek.**

Gözeépítők

szigorúan a magyar gazdasági viszonyokhoz alkal-
 mazott gyártmányok.

összes gazdasági gépeket tartalmazó árjegy-
 tükkel, szakbavágo felvilágosítással és
 tájéccsal, árak és feltételek közlésével szívesen és
 díjmentesen szolgál

só Magyar Gazdasági Gépgyár Részvény-Társulat
 Gyártalep: Budapest, Külső Váci-út 7.

Czímre ügyelni tessék!

100781

disztel.
A másik legdicsebb korszakunknak egyik legnagyobb alakja, Klapka György tábornok. Hazafias eszmék állhata-
tatos bajnoka, katonai erényekben gazdag, stratégiai
jlességekben elsorendű nagyság. Hadi tettei a mi dicse-
ségünknek legnagyobb része; cíete polgarerényeink
mintaképe.
Egy-két esztendője csak, hogy pihenni tér; a nem-
zeti kegyelet mely csodalattal, rajongással csügött nagy
alakján életében is, nem hagyta sokáig jeltelenül sírhel-
mat sem.

Fortintól, hiltérből egybegyűlt az összege, melyből
ma szép emlékszóbor emelkedik az elhagyott síron.*
Or, Deák mauzoleuma közelében, azon a téren, a
hova a nagy nemzeti pantheon tervezik, nyugszik a
nagy szabadsághős. Sírja fölfe közelében áll majd meg a temető
mindent látogatója, kegyelettel adózva Klapka emlék-
nek, ki az elsőket fényesítette meg küzdelmes har-
czaink történetét.
* Róna József, a méltán jóhírű szobrász mintázta a sír-
emléket.

◀ IRÓDALOM ▶

Szelcsend czímmel vers-kötet jelent meg
a könyvtárszabvány nevezett, nálunk csupán a kihalóktól
látogatott terrenumon: *Rózsá* Miklós, egy ifjú úri ember
követte el a verseket, még pedig olyan különös módor-
ban, hogy már is feltűnést keltett velük az írói, szigorú
kritikus-világban. Ez igen nevezetes körülmény: egy-
legény-ember, a kinek a neve eddig nem volt ország-
szerte ismeretes, egyszerre megmutatja a világnak az ő
rimkebe szedett értezeit és a kritika észreveszi azt és
nagyon bírálgatja. Sajátos dolog, de való igaz:
Rózsá egyszerre észreveszik, a poeták reczipialják
maguk közé s nyugodtan konstatalják: egygyel többen
vagyunk. Pedig ez a hirtelen fölfedezés annál különösebb,
hogy azokban a versekben semmi szenzáció nincs, a
poéta semmi nagy dolgot föl nem talált, egy csöppet
sem látmaz, egy makulányit se követelő, egyszerűen
gondolja, tulajdonképpen éppen ez a szerénysége olyan
nagyon tejszétős. Mítóztassék csak előlvasni azokat a
dalokat: rögtön látható lesz, hogy milységes, tiszta, csön-
des panaszhang szól ki belőlük; nem is nagyon kínos, csak

A Kiszafalydy-Társas
az Akadémia kistestületében
Karolyi rendes tag fölölvas
új szatirikus regényéből. *W*
künyök czímen rajtot öl
Ledercz Ignác vendégtől,
Antal vendégtől mutatott f
Az 1848—49-iki történeti
meg a 22-ik füzet, a melyt
az alvidéki szert harczol
életkéséggel. Igen érdekes
első sikeresen ostromához
ezuttal is művészies kivitel
Lajos honvédtábornok. (A
Visoczký György honvéd
1848-iki arczképe.) Szerb c
Istvan szerb vajda. (Eredet
tárbán.) Osztrák dragonyos
nemzetőr hazatérse. Egy-
1848—49-iki erekiyenzen
logszag 1848-ban. (Egykorú
Iasa 1848. aug. 19-én. 184
önkéntesek a Hurbán táb

Ezt a dolgot, fiam, hozd tisztába három nap alatt föltétlenül, mert ha nem tennéd, akkor én téged eljöklek magamtól, kivettek ebből a családból, ki az emlékeimből és megátkozom azt, ki nevedet előttem említi!... Mehetsz!...

Kiámolygott Andor. A később belépő cseléd székeben elájulva lelte az öreg nőt.

Andor kétségbe volt esve. Vaczogó fogakkal, lázban vonagló testtel, eltorzult arccsal hemperget az ágyán azon éjjel...

Arra az elhatározásra jutott először, hogy agyon lövi magát. Ez elegáns és a legegyszerűbb. Kár, hogy a pisztolyai a borkereskedő fiánál vannak, ki a lövésben gyakorolja magát. Holnap reggel haza hozatja és föltétlenül golyót röpit az agyába...

Ez az elhatározás megnyugtatónak hatott az idegeire, úgy, hogy hajnalhasadáival elaludt.

Deifelé csodálatos álomból ébredt. Azt álmodta, hogy Binder Ionnal egymás mellett ültek az erdősi homokszőlő partján, ő a kis fokossal pizskálgatta ki a négykrajczárosokat a porszemek közül, csupa négykrajczáros, már egész halommal volt! Iona pedig mondta: »nem kell nekem a hozomány; csak te kellessz nekem!«

— és a nyakába borult...

Mint valami életmentő vizió, úgy tűnt föl előtte ez az álom. Hogyan is, hogy erre az egyszerű és legtermészetesebb megoldásra rá nem bukkant mindjárt? A hozományt

nem képes visszaadni, az bizonyos! Akkor hát odaadja önmagát — minde-
nestül, rangostul, nevestül,
szak sok-

nem vagyok!... Ki kell törnie a vallomásnak ajkaimon, hogy ama felelhetetlen idő óta, mikor az ön ábrándos szemébe tekintettem, alvajáró vagyok, kinek lelke csak azt az álmalag égi testet, a holdat, az Ön méla arczát látja!...

Szeretem Önt, Ilonka és megkérem szépséges szép kezét!... Legforróbb óhajom, megszani Önnel nevetet, állásomat, szívemet!... Es ez az óhaját, mely szímet nélkül hajtott Önhöz és melynek engedni mégis mindaddig valami érthetetlen és mégis oly természetes félelem tartoztatott; ez az óhaj, melynek kielegítésére a bátorságot megadni mégis folyvást reménytettem, — ez tartóztatott mindaddig vissza attól, hogy eleget tegyek a kölcsönvett összeg visszafizetésének a prózai teljesítésétől! Összekötő kapocs volt közöttünk ez a kedves tartozásom, melyet ha brutális módon elszakítok vala, akkor — úgy érzém — szívemet szakítam el Öntől!...

Nem fizetem vissza Önnel a hozományát most sem, drága leány, sőt még köveletek hozzá más is, olyast, a mivel nekem a világ összes kincse sem érne föl: szívét, kezét!...

Boldogító feleletét várja, hogy a vágy gyors szárnyán karjai közé repüljön, a szerencsétlen — nem! a boldog

*ördösi és zátanyi Zátanyi Antal,
nárosi tanácsos, a helybeli úrhoz-
sónyáchoz egyet élnöke sbe.*

Többször átolvasva a sorokat és meg volt elégedve. Van bennük tűz, lendület, nagyság, mely imponál és boldogítani képes.

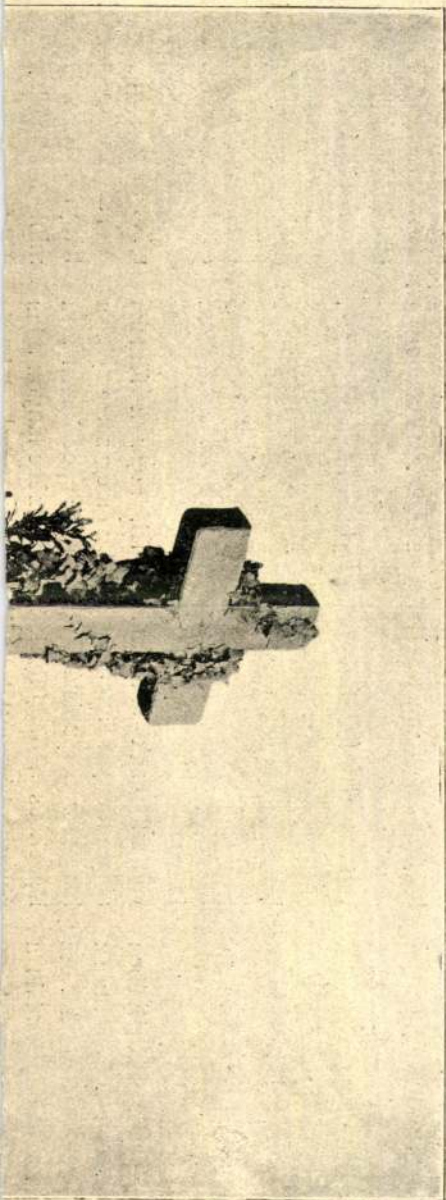
Méla mosolyval és önfeledozása teljes tudatában vette a felöltőjét és zsebébe csúsztatta a levelet.

Éppen jókor végzett. Ülése volt a kaszinó vigalmi bizottságával. (Ejnye, el is feledte az aláírásnál kiintetni, hogy kaszinói választmányi tag és vigalmi bizottsági elnök! Kár: jól festett volna!)

A bizottságban, melynek a vivó-klubistákon és még egy pár fiatal emberen kívül a városi főjegyző is tagja volt, tombolával összekötött jótékony-czéli jelmezes bál rendezése volt a tanácskozás tárgya, melyhez természetesen Andor adta a nagy-szerű ideákat. A főjegyző, ki az elnöki hivatalban elődje volt Andornak, mint aféle deposszedkái nagyság, folytonos ellenzéket képezte az utódjának, kivált mikor az mindenféle halatlan újításokat indítványozott. Már a mult ülésen is kelle-mellenkedett, mikor éppen az volt Andor indítványja, hogy jelmezes legyen a bál. »Nem vagyunk itt komédiások, sem svindlerék, hogy maskarába bújjunk!« — jegyezte meg akkor morogva. Már a

a részletek megbeszélése
lévén a feladat, különö-
sen nekikészült az aka-
dékoskodásnak. Nehogy
valamikép a józan ész
visszatartsa, az ülés előtt
jól beborozott, bekonyako-
zott; félig berugva jött
oda.

Eleinte csak morgott
az asztal tulsó végén,
szemközrt az elnökkel, majd
hangosabbak kezdtek lenni
a kritikus, vicczelőző

Az utolsó dézsma

[Folytatás]

— Jóska! Hej! Bandi! Ide mellém! — ordítja. Ám a Pétery-fiúk, kik máskülönben ezekre a nevekre szoktak hallgatni, ekkor már a muzsikuskok nagy asztala alatt kushadtak.

Andor ökölütések zápora alatt hatalmas ereje teljes megfeszítésével keresztül tőri magát az ajtón és az ijedten szétrebbenő nézőkön át kirohan az éjféli utcára. Az ordítózó legények utána.

Andor végig nyargal az utcán, beszökik a paplak udvarára és neki esik a káplán ajtajának. — Ereszsen be! Ereszsen be!

De nem érkezik megvárni az ajtó nyílását. Nyomában az üldözők.

Aláfelé rohan, végig a kerten, ott éri a jegyző házat. Órúltan megveri az utcaajtót.

— Ereszsenek be! Az Isten szerelméért! . . . Itt sincs megállapodása. Hatalmas ugrásokkal bekanyarodik egy oldalutczába . . . Most megreked. Szemközt rá is jön egy csapat.

Lefogták ott, mint a mézáraskutyát. Ha a bíró a nagy lármára rájuk nem akad és össze nem tör a legények hátán a szép spanyolnád-pálcáját, bizony agyonütik ott Andor úrfit . . .

Harmadnap beszállította magát a legközelebbi dunai állomásra és ott bekötött fejfel, sántítva bekecmergett a hajóra.

A Zátanyi-család Erdődön Andor személyében ügyészolván végtisztességben részesült. Elsíratta az öreg tanító, elbúcsúztatta a falubeli fiatalság. Az elsiratás méltó volt a multhoz, az elbúcsúztatás a

nyek között természetes, hogy az agg anyát legifjabb fia fogadta magához.

Andor a kis városban úr volt; az ottani »jeunesse d'orée« készségesen elismert feje. Lengő cotelette-szakállt viselt. Minden évszakra meg volt a legújabb divatú saison-öltözete, folyvást czilinderben (kissé feltolva a homlokán) és mindig keztűs kézzel járt. A nyakravalójának csokrai rendszerint szenzációt keltek. Czombig érő fekete selyemharisnyát pedig egyedül ő viselt a városkában.

Belenyúlt a társadalmi életbe és fenekestül fölforgatta. A fiatal patyikússal, a bornagykereskedő fiával, meg a gvallér adóhivatali ellenőrrel titokban vívóklubot alakított, hol ő volt a mester. A rapiert, ezt az elegáns, könnyű fegyvert kedvelte leginkább, mely megfelelt a hajlékonyságának, a nélkül, hogy vaskosabb erőt kívánna (mely bizony a párisi tanulmányokban sajnósan megfigyelték). Egyszer aztán meghívót kaptak a város »előkelő« családjai (melyek közé ez alkalomra körülbelül valamennyi kabátos ember fölvetett) a Sas-fogadó nagytermében tartandó »amateur-vívóversenyre«. Rendezi a »helybeli amateur-klub«, erdősi és zátanyi Zátanyi Antal elnöksége és művezetése alatt . . . Ha ráémek, szívesen leírnám — bizonyára nagyszerű is lenne — mily hatást gyakorolt az előkelőségekre ez a teljesen hihetetlen hír. De, mert sürgős a dolgom, pár vonásul csak azt említem fel, hogy a főutca ablakredőnyei azontúl mindig megcsörrentek, a hányszor a klubisták valamelyike peczkesen arra lépdelt és a függönyök mögött szőke lányok ajkai

Írta: GYÖRKÖNYI-ARNHOLD KÁROLY

ledett kis pénzért! Tudjuk azt, hogy jobb helyen nem is lehetne, de hát a mikor most a boldogságunk van függőben attól a 600 frtktól, azért mégis kénytelenek vagyunk alkalmatlanokodni, hogy kegyeskedjék az Andor nagyságos úrri azt megküldeni. Igen sokszor könyörgünk, hogy a mi drága jöltévőnk ránk szegény nyomorultakra megnehezelti ne méltóztassék, mert úgy se volt két hét óta se éjjelünk, se nappalunk, hogy erre a levélre kellett határozni magunkat!

Kezeit csókoljuk a mi drága Nagyságos aszszonyunknak, mi szegény szolgálói és bocsánatot kérve, hiszen nem tehetünk mi arról! — Özv. Binder Mária és leánya Binder Ilona.

Mikor az öreg úrnő az érthetetlen levél tekintetében felvilágosítást kért a fiától, ez rövidesen elakarta ütni a dolgot:

— Hát igen, kedves mama, az öreg Binder adta kölcsön azt a pénzt. Adósság, mint a többi! Majd kifizetem, a mikor sorja kerül . . .

Ámde az özvegy nem engedett. Tudni akart mindent. Mondja el Andor, hogyan történt, hogy ennyi pénzt vitt föl az öreg tanítótól?

Andor, a ki irtózott ennek a fehér hajjú, nyomorúságában is méltóságos nőnek a szigorú nézésétől, meggyónt. Iparkodott a dolgot lehetőleg üzletszerűnek feltűntetni, de mentül tovább jutott az elbeszélésben, annál inkább látta, hogy anyja teljesen tisztán lát és annál inkább tudatára jött a saját alávaló eljárásának.

Pörzsölő szégyen pírjában égett a homloka, mikorra végzett.

Várta, mikor tör ki anyjából a keserű szemrehányás, mikor fakad szívzaggató zokogásra, a mint az máskor és hasonló esetekben történt.

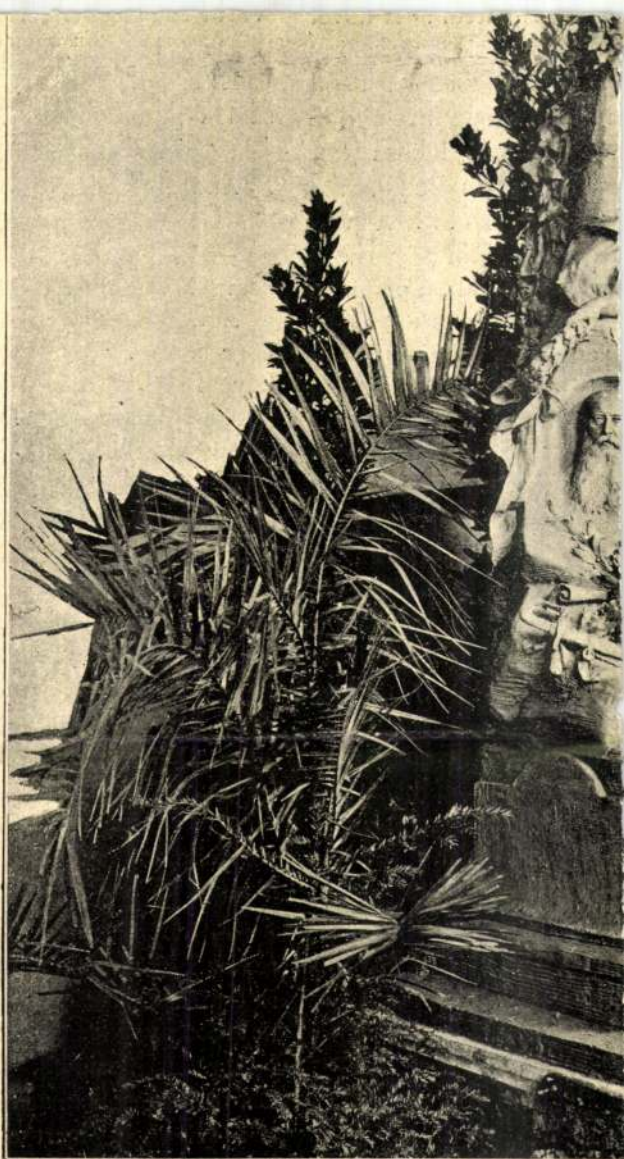
Rona József

szorosán több, mint a hatszáz forint és bizonyára fényes revanche!... És mentül tovább tűnődött ezen a megoldáson, annál nagyobb szerűnek tűnt fel előtte. Nemcsak valóban nemes tett lesz az, melylyel bizonyítja, hogy méltó utódja az ősöknek, de egyúttal olyan is, mely boldoggá tesz egy szegény leányt; nagy emberbaráti cselekedet. Ha hozzávesszük, hogy így egyúttal vétkeért méltóan bünhődni óhajt, bizonyos, hogy az által tragikus hőssé avatja magát — jellemét szinte antik magasztosságra emeli...

Azonnal neki is ült a levélírásnak.

Mélyen tisztelt Nagysád!

Hat hosszú év háborgó nappalának, álmatlan éjszakájának a remegő elhatározása az a végzetes vallomás, melyet ím, e levél van hivatva Kegyednek megvinni!... Hat örökkévalóság sorvasztó lelki kínládása az, a mi hatalmas küzködésben óriásira növelte érzelmeimet, melyeket némán szívembe zárni többé képes

Klapka György

g és városi képviselő a
ap a boltajtóban szokott
a megvetőleg nézte pol-
gyedüli tulajdonosa egy
nak, azt is tudta, mit
«amateur»-szó... A ver-
ívók számára alig maradt
indig bíró volt, a patyikus
ellenőrt, a borkereskedő
enőrt, Zátonyi fényesen
el természetesen minden

nyel korcsolyázó-egy-
a lóusztató tükrén, hol
ánján verklis játszotta a
valczereket, marsokat.
Félé még nem járt!)
ersenyeiken, tombolákon
(a főjegyző nagy mér-
en főember volt), az ter-
ember, ki a nagy vilá-
e, ezekben a kicsinyes
agát jól érezni. Hisz csil-
Hogy máris nyakig
persze legkisebb gondja

edését egy levél zavarta
jött Erdősdről.
ez volt:
rünk Nagyságos asszo-
valahára, hol méltóztatik
r úrfival és a szegény
ve meghalt — isten nyu-
k azonban most sem a
onyunkhoz azért az elfe-

varta szemcséitve, rezgő pinnakkal.
De abból ezúttal semmi sem következett be.
Éles, szinte recsegő hangon, de szentvtelenül
szólalt meg az asszony:
— Mikor küldöd meg nekik a pénzt?
Andor révedezve föltekintett.
— Hogyan érti ezt, kedves mama?
— Hogyan? Tán csak elég világos a beszé-
dem? Mikor fizeted vissza ezt az adósságot?
Andort ez a nyugodt beszéd tévedésbe ejtette.
Úgy látszik, anyja még sem veszi tragikusan az
ügyet!

Nagy buzgósággal belekapott tehát megint abba,
a mit máskor tett: kifejtett egy komplikált és
geniális fináncz-tervet. Ennyi az adósság: 600
forint és annak hat évi hat százalékos kamatja.
Ennyi a fizetése. Ebből az egyéb már megállapi-
tott tartozásokra eddig is fordított ennyit, nélkü-
lözhet hetenkint még ennyit, . . .

Nem messze jutott azonban ezuttal.
— Félreértesz, Andor! Azt kérdem, holnap
vagy holnapután küldöd-e el az egész pénzt?
— De anyám! — riadt fel álmélkodva Andor.
— Tudja, hogy úgy lehetetlen!

A nemes asszony a finom fehér kezével
véigsigimitott a térdén, hátrafejtette halvány fejét
a nagy karosszékrebe.

— Ide hallgass, fiam! — mondá meg-meg-
remegő, érczes hangon. — Az én nézetem sze-
rint te czudarul jártál el, a mikor azt a pénzt a
kezedbe vetted. Megcsaltad az öreg tanítómat,
mikor azt hazudtad, hogy visszafizeted a pénzét.
De te megcsaltad az apádat is, engem is, meg a
Zátonyi-nevet, mert elraboltad tőlünk egy becsü-
letes család tiszteletét. Te megloptad azoknak az
embereknek a te őseid nevébe vetett hitét . . .

y síremléke

Róna József szoborműve

megjegyzései.

Andor mindig nagy komolysággal, sőt méltósággal viselte az elnöki tisztet. Most is, bár a közbeszólások mindig az ő felszólalásai közben történtek, nem vesztette el nyugalmát. Kiméletesen kérte általánosságban az igen tisztelt tagtárs urakat, hogy a tárgyalás zavarásától szíveskednének tartózkodni.

A szomszédjai böködtek is a főjegyzőt, hogy fogja be a száját, de ez nemcsak le nem csendesítette, de egyenesen felbőszítette az erőszakos, boros embert.

Mikor pedig Andor megtette azt az indítványát, melyet szemkápáráztató röppentyű gyanánt tartogatott a végére, hogy t. i. a nagyvárosok egyes előkelő mulatságain éppen divatosná vált menüettet vegyék fel a tánczrendbe és magyarázni kezdte az elámult bizottsági tagoknak, hogy mily valóban mesés lesz ez a kecses táncz a jelmezek által,

jelenez.

Zátonyiék abban az esztendőben utólszor arattak, szüreteltek, szedtek dézsmát Erdősdön, mert még azon a télen parcellázták az ottani hirtokot. Társaságba összeállva megvették a sváb parasztok, világos bizonyosságát adva, hogy most bizony ők az urak!...

Eltelt hat esztendő.

Ez alatt az idő alatt meghalt az öreg Zátonyi és teljesen tönkre ment a család. A vagyon utolsó foszlányait Andor viselte el. Megúnva a magyaróvári életet, Budapesten beiratkozott jogásznak. A három évi jogi tanulmányok ideje alatt a beiratkozások és indexaláíratások idején csakugyan meg is látta belülről az egyetem vén granáriomát. Úgy látszik, az épület nem elégítette ki szépiészeti érzékét, mert innen Párisba kivánczolt. A gyenge anya dehogy birta megtagadni kedvencz fia hő óhaját. Akkor másfél évig a francia Lycée termében gyűjtötte — állítólag — a tudomány kincseit. Mikor visszajött, idehaza »vis-à-vis de vieu« állott, a mint immár kifejezte magát... Hát ez szokatlan és kellemetlen állapot volt! Hivatal után kellett nézni. Szerencsére akadt is. Egy felső-magyarországi kis szabad királyi városhoz bejutott tanácsosnak.

Mint ilyennek külön dolga volt akármelyik testvérjénél. A gazda sereg gyerekével egy kis bérleten nyavalyog, az ügyvédek közül az egyik csődbe jutott s most egy kollégájánál dolgozik szegényes fizetéssel, a másik — a fővárosi — szilencziumot kapott és zugirászkodással keresi a kenyerét meg a pálinkáját; a »doktor« szerencsésen bejutott a pénzügyigazgatósághoz napidíjasa-nak, a mérnök telekkönyvátalakító. Ily körülmé-

anlatos bannalattal redeg tudós aranyműves ped bástya-soron, ki egész r álldogálni, ma különöse gártársait, mert, mint e »Conversations-Lexicon« jelent az a titokzatos » senyen aztán, melyen a hely és melyen kettejük m legyőzte az adóhivatali fia a patyikust és az el valamennyit... Azon éj leány Andorról álmódott

Épp ily fényes eredm letet alakított a tanácsos minden hét három délut fessnél fessebb polkákai (Csárdásos, sajnos, arra

Hogy bálokon, hangj Andoré lett a vezérszere gére, ki eddig mindezeket mészetes.

És az a tetszelgő, hi got ugyancsak megjárt viszonyokban kezdete n loghatott, imponálhatott úszott az adósságban, az volt!

Nyugalmát és megele meg, mely anyja címérre

A levél tartalma pedig

Ezerszer bocsánatot l nyunktól, de megtudtuk lakni a nagyságos And édes atyánk már harmac gosztalja! Nem fordulnár mi drága Nagyságos ass

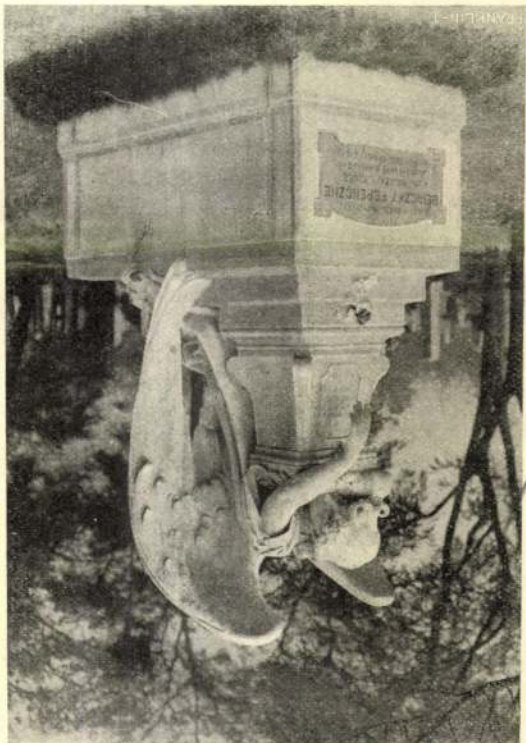
A kormány, a melyet annyiszor szidtak és vádoltak a kivándorlás miatt, ezen a téren ép oly keveset tehet, mint akár egyes emberek. Végtere is, az egyéni szabadságot sem a kormánynak, sem másnak korlátozni jogában nem áll, de nem is állhat. Mindenki ura akarataának: rendelkezni önön maga és sorsa felett. S ha boldogulását más földrészen reméli, annak elérésében senki sem akadályozhatja. A kormány e tekintetben csak azt teheti, a mit tényleg tesz is, hogy minden törvényes eszközt felhasználja arra, hogy azok, akik kivándorolnak, mindaddig otthonra aludjanak, a meddig egyáltalában lehetősége; megvédelmezze a szerencsétlen sorsú kivándorlókat a zsarolóktól, világjólondító ügynököktől.

A *Cunard-Line* tengerviharszél társaságai kötött szerződés alapján a magyarországi kivándorlókat ezen társaság hajóin utaztatja Amerikába. Ugy a hajón, mint a hajóig való utazás időtartama alatt, a kormány közgei szigorúan őrködnek azon, hogy a kivándorlási törvény intézkedései betartassanak a kivándorlókat az őket jogosan megillető elbánsá- ban részesüljenek. Ezek az intézkedések mindjárt a Tímmebe való érkezés idejétől kezdve a hajónak végre is hajtatnak s a tapasztalat kétségtelenül bak egyike kétségkívül a kivándorlók háza. Az

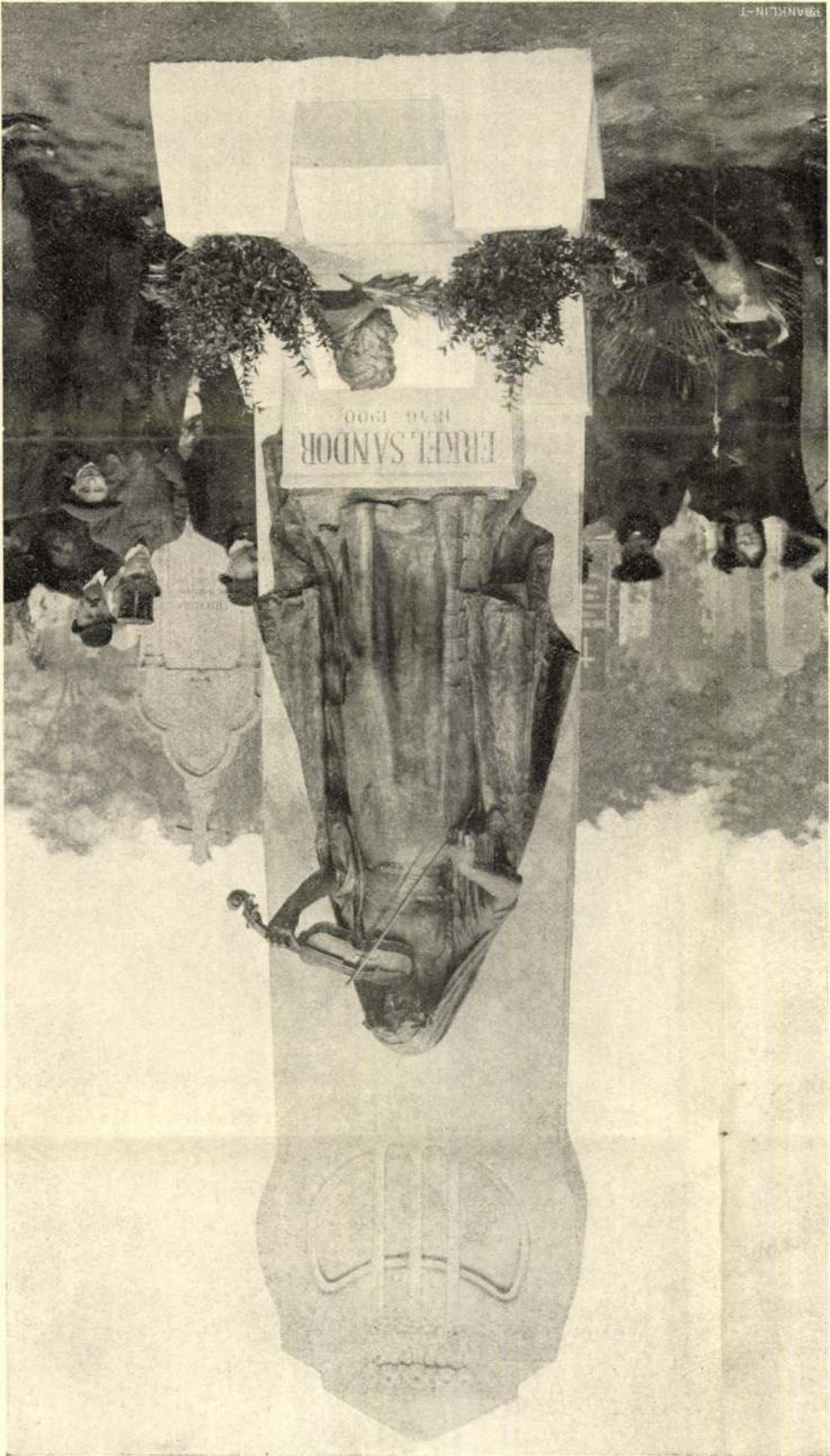
tékényen megnehezítette, — sajnos — nem csak- ken, hanem a statisztikai kimutatások szerint, még emelkedőben is van.

A megélhetési viszonyok napról-napra súlyosbod- nak; az élelmiszerek máról-holnapra drágulnak, így az élet is nehézebbé válik, a kereseti viszonyok pedig elszomorítottan rosabodnak. Mindehhez még hozzájárulnak a rossz gazdasági esztendő is. Nem csoda tehát, ha már a nép lelkebe is bele ette magát a kivándorlás vágya. Nem törődik senki azzal a bizonytalansággal, a mely oszállyrésze azon pillanattól kezdve, a midőn rálépett a kiván- dorlási hajó fedélzetére, egészen élte fejtáig, azon pillanattól kezdve, a midőn Ameriká szarazföldjére tette lábát. Az ezer számmal tönkrementek, agyon- csigázottak kínos vergődés sem riasztja vissza test- véreiket attól, hogy itt hagyják az anyaföldet s kivándoroljanak oda, abba a bizonytalanság jövők- világra, a hol már sokan tűntek el a szembányák- ban, vasgyárakban, mint fáról aláhulló aszott levél, nyomtalanul.

Ezt a szomorú képet jórészt minden kivándorló ismeri: ha azonban valamelyik hozzátartozója, ismerőse jobb sorsáról értesül, akkor minden ve- szélyek, kétes jövőnek szemébe nevet: erőt vesz a dollárok démoni fényéni anyyi tiszta lelek jutott már zátlongra.

BENICZKYNE BAJZA LENKE SIREMLÉKE.

ERKEI SÁNDOR SIREMLÉKE

Körmény

A KIVÁNDORLÓK HÁZA FUMEBAN.

A kivándorlási törvény életbe léptetése óta, a magyarországi kivándorlók Tímmebenál hagyják el hazájuk földjét. A kivándorlás, bár a kormány jelen- reszje előtt egy barokk-stílusú géniusz áll. D. I.

Beniczkyne Bajza Lenke siremlékén egy térére boruló anygal jelképezi a gyász. Moz- dulata csupa odaadás, ruházata festői redőket alkot; tetszetős munka, csak azt kifogásoljuk, hogy tudunkkal nem magyar szobrász műve: eredetije a genováai temetőt díszíti. Ugyanezt mondhatjuk a Horváthy Nándor emlekről, melynek feketé márványból készült magas ke- resztye előtt egy barokk-stílusú géniusz áll. D. I.

Égy magyar kubiok, egy elfáradt napszakos, a mint nehez napi munkája után megpihen: Ez a *Vadny Andor* siremléke. A szelcsen mintá- zott akt: a kubiok mezelen alakja, a mely minden oldalról nézve puha körvonalat, érde- kes silhouettét ad, — egy szikladarabon ül s mellette, a hátterben kis talpigája. Typikusan paraszti arca komor, izmos kezei aláhanyat- lanak, s szemé búsan révedez. Művészi gonddal készült munka, s egyben találó szimbóluma Vadny, a volt csongrádmegeyi főispán műkö- desének. A szobor *Kallós Ede* műterméből való,

nagy gondolatát a szobrászművészet eszközei- vel igyekeznek kifejezni, nálunk alig jut szóhoz a plasztikum, s azokban az emlekekben, melye- ket az elők állíthatnak az ő holtyaik tiszteletére, művészi érték helyett, jórómán csak az a döntő kritérium, hogy vajjon minő anyagból: ritka vagy olcsó márványból készültek. A negyen- esztendő genováai temető pl. gyönyörűen vissza- tükrözi a mai olasz nép fejlett izlését: ellenben a mi temetőink újrain tulontul elszaporodtak a köfaragó-műhelyek sablonjai, a minduntalan ismétlődő obeliszkok, lefordított faklyát tartó barokk-angyalok, s csak a legutolsó időben találkoznak gyakrabban olyan művekkel, a melyek eredeti szobrász-alkotások.

A siremlékek közül, a melyek friss diszei a képeket temetőnek, egyik *Kivél Sándor*nak, az Operaház európai híru volt karmesterének emleket örökíti meg: szobrászati részét *Róna* József mintázta, s a fehér márványból való, te- lül lant-formáján stilizált obeliszk, *Márkus* Géza műépítész terve nyomán készült. A szo- bor anyaga bronz, s egy karcu, gyászruhás, hegedülő nőt ábrázol, a kivel a művész a zene busongó géniuszt szimbolizálja. Arzán a faj- dalom, s egész tartásából, jobb kezének lágy vo- nalban hajló mozdulatából végtelenül megható érzes árad ki. Az emlek talpánál *Erkel Sándor* domborművű arcképe látható, a karmesterei jelvényekkel: partitúrával és a vezénylő-pál- czával. Az emleket hétfőn, október 30-ikán lep- lezték le az iradalom s a művészi intézetek képviselőinek kegyeltes ünnepe keretében.

A HÉTRŐL.

Halottak napja. Az idő az előké, a haladás és a munka, amely nem ér rá vesztegetni soha, meg a sírok mellett sem: ne vádoljuk tehát szükmarokkussággal őket, a miért csak egy napot adnak az esztendő háromszázhatvanöt napjából a halottaknak. De ezt a napot meg kell tartani. Böcs dolog az, esztendőben legáltalább egyszer kizárnodokolni a temetőbe, a melynek a csöndje oly beszédes és a beszédesége úgy tele van bölcsességgel és tanulsággal. A pótfeszkedőnek eszébe jutatta, hogy — milyen kicsike helyen elfér majd, a szájaszkodónak, hogy a leghangosabb nyak is elnémul egyszer, a faradtak, hogy van pihenés és mindenkinnek, hogy — egyfor- mak vagyunk mindnyájan a mulandóságban, tehát illik, hogy testvérek legyünk az életben is. És az emlékezés e napján teljék meg a temető virággal, mert egy száll virágot megérdemeltünk minden bizonynyal a tanulságért, a mely-

nyelet használyn, hanem vága hozzám ezt a követ ni!

Ezzel lehajolt és izmos két karyával fölémelte az udvar közepén heverő hatalmas malom-követ.

Az öreg ránézett a malomkörre, megdökökent és lemondott arról, hogy ezenről ússe a legényt. Elismerte, hogy az ilyenhez már — nagy-korú. Ime az orosz csár is egyszeriben hajlandó lett nagykorustani a nemzetet, a mint ez la-zadó erejével elkezdte emelgetni a — malom-köveket.

*
A *«Knyaz Potemkin»*. Erre az úszó azele-vára, az orosz hotta legnagyobb és legszebb hadhajójára valóban a végzet tette rá kezét. Megjelölte őt, a magának foglalta le es tár-sáva tette, hogy belőle rejtület és pusztulás aradjon azokra, a kiknek szolgálataira épült. Emlékeztünk, mikor a *«Knyaz Potemkin»* neve

nyelet használyn, hanem vága hozzám ezt a követ ni!

Ezzel lehajolt és izmos két karyával fölémelte az udvar közepén heverő hatalmas malom-követ.

Az öreg ránézett a malomkörre, megdökökent és lemondott arról, hogy ezenről ússe a legényt. Elismerte, hogy az ilyenhez már — nagy-korú. Ime az orosz csár is egyszeriben hajlandó lett nagykorustani a nemzetet, a mint ez la-zadó erejével elkezdte emelgetni a — malom-köveket.

*
A *«Knyaz Potemkin»*. Erre az úszó azele-vára, az orosz hotta legnagyobb és legszebb hadhajójára valóban a végzet tette rá kezét. Megjelölte őt, a magának foglalta le es tár-sáva tette, hogy belőle rejtület és pusztulás aradjon azokra, a kiknek szolgálataira épült. Emlékeztünk, mikor a *«Knyaz Potemkin»* neve

HALOTTAK NAPJÁN. — Szentmiklóssy Z. festménye.

MŰVEJSZI SIREMLEK

ség hatja egyik helyről a másikra. És mert hurezolkodni emberi dolog, ennek is megvan a maga osztályozottsága, a költözökődésben is van rangkülönbség, fokozat a puhára tapétázott tálmás bútorzállító kocsiól a földellen, lapos társzékérig, a melyet az egy lónak maga is segít huzni a szegény, de emberséges érseu «partá». A hurezolkodás nyáron se kellemes mesterség, meg minden várost, a melynek kikötőjébe befor-dult. A csár egész flottát küldött ellene és — dalmassá lenni az a forradalom ott a tengeren nem tudott. A *«Knyaz Potemkin»* akkor leszerelt, magát a csárnak megadta, hogy — még egy csa-pást mérhessen rá. Mert kiderült ma, hogy ör-vendnie a csárnak ezen a megadáson nem volt oka. Sőt neki talán jobb lett volna, ha akkor elpusztul a *«Knyaz Potemkin»*, legalább nem kellene most siratnia hűséges tengerparagyt. *«Brevet admirális, a ki a héten a hajóval együtt nek ugyanis a héten fölrobant a kazánja és a végzetes hajó elsüllyedt.* Nincs szerencséje a csárnak az ő hajóval, ezzel megkülönbözen nem volt. Abban a gyárban, a melyben a *«Knyaz*

lyel szolgál. Jaj azoknak az embereknek, a kik se emlékezni, se halásnak, se kegyeltesek lenni nem tudnak, mert azok igazán elni és szeretni se tudnak. A hol halottak napján a temetőben kopárak és virágtalanok a sírok, ott a városban kopárak és ridegek a sívek is. A hol a halot-takról még tudnak feledkezni, ott az előké szeretik egymást.

*
Az orosz *alkoholizmus*. Az orosz csár, az atyuska végre rászánta magát, hogy megadja népének a *nemzetek nagykövetségét okmányt*, az alkotmányt. A körülmenyek, a melyek kö-zött az atyuskának ez az elhatározása meg-fogant, egy anekdotát juttatnak az eszünkbe. Szól ez a história egy parasztagzardáról, a ki már megemberesedett hával még mindig úgy bant, mintha ez gyerek lenne. Még is verte akár-hányszor. A legény szorzen röstelte a dolgot és egyszer, mikor az apja megint ostornyellett akarta megfegyelmezni, hirtelen eléje toppant: — Edesapám, ha már emberről legény létemre még mindig meg akar verni, legalább azt tegye meg, hogy ne ilyen hitvány ostor-

Potemkin» épült, a minden oroszok csárja aligha fog több hadihajót rendelni.

*
Hurezolkodás. Vajjon az ember költözökö-ma-dár-e, vagy sem, ez is olyan kérdés, a mely soha se fog eldőlni. Mert van költözökö ember is, meg olyan is, a melyiknek nem kell költözökö-dnie. Ezt háziurnak hívják, azt meg lakónak, az első fajtát tiszteli a házmeester, a másodikat — régülázza. Az előbbieket kevesebben vannak, az utóbbiak többben, bár — kevesebben szeretné-nek lenni és szívesebben volnának ok is házi-urak. Így *ferdily* hónapjában Budapestten min-dig megmozdul és labra kel egy csomó *othon*, a család tüzhelyet kerekékre rakják és viszik a családi tüzshelyet kerekékre rakják és viszik egyik utcából a másikba. Van valami megható és szomorú ebben a vándorlásban, mert hiszen magát jól érezte, a hova kedves órák emlékei kötik. A ki tehát hurezollikodik, azt a kénytelen-

BISCHITZ DÁVIDNÉ.

Budapest főváros társadalmi életének legszebb jelenségei közé tartoznak azok a nőegyesületek, melyek a jelen század kezdete óta — a nagy József nádor neje, Mária Dorothea főhercegnő kezdeményezésére — szakadatlan sorozatban alakultak s társadalmi életünk izmosodásával párhuzamosan mind nagyobb tevékenységet fejtenek ki. Még jelenleg is alig egy pár százra megy ugyan azoknak a lelkes hölgyeknek a száma, kik a nőegyesületekben a közügyekért s különösen az emberbaráti eszmék terjesztéséért fáradoznak; de ebben a százban mennyi kitűnő hölgy nevével találkozunk!

A legbuzgóbban és legügyesebben vezetett nőegyesületek közé tartozik kétségtelenül a pesti izraelita nőegylet, mely most tölti be működésének 24-ik évét. Ez az egyesület két leányárvaházat tart fenn, melyekben célszerű és gondos berendezés mellett évről évre száz leányka nyer nevelést, ezenkívül évenként legalább 20,000 forintot ad ki gondos megvizsgálás után egyes szűkölködők segélyezésére, szegényeknek házbérlőtelekre, kiházasításokra, munkaeszközök beszerzésére s mindezek fölött fenntart egy nagy népkonyhát, hol évenként másfél százezer ebédet osztanak ki, 20—30 ezer gyermeknek, szegény tanulóknak s más megszorultaknak ingyen. Az egyesület vagyona megközelíti a félmilliót, tagjainak száma meghaladja a másfélezeret s évi rendes kiadásai 60—70 ezer forintra tehetők.

Ennek a tekintélyes egyesületnek megalkotója s kezdetől fogva vezető elnöke *Bischitz Dávidné*. Nem egyszerűen csak a nevét odakölcsönző elnök, mert ilyen is akad a fővárosi nőegyesületeknél, hanem valóságos munkás és vezető szellem, ki új és új reformokról gondolkodik folytonosan, de a mellett reá ér arra is, hogy a pénzügyítés gépies részleteibe avatkozzék s az intézetek fölszerelését és vezetését gondosan ellenőrizze. Ily kiterjedt és sokoldalú tevékenységnek természetesen számos munkatársra van szüksége s az izraelita nőegylet tagjai igen jól ismerik mellette Herzl Antalnét, Böke Gyulánét s mások érdemeit, de mindenki készséggel elismeri, hogy az érdem oroszlánrésze az alapító *Bischitz Dávidné*nek jut s ez a rész oly nagy, hogy *Bischitzné* neve hosszú-hosszu időközön át emlékezetes maradna a magyar fővárosban, ha semmi mást nem tett volna is.

Mindamelletts kétségtelen, hogy *Bischitzné* nevét valóban népszerűvé s általánosan tiszteltté nemcsak itt kifejtett működése tette, hanem összekötése Hirsch báróval. Gereuthi *Hirsch Mór báró*, a földgömbön élő pénzkirályok egyik legtekintélyesebbike, évek hosszú sora óta ismeretes arról, hogy valódi fejedelmi bőkezűséggel osztja szét a nyomorban szenvedők között mérhetetlen kincseinek jövedelmeit. Európa csaknem minden országában külön irodák vannak (s ez a mi korunknak egyik specialitása), melyeknek egyetlen feladata egy magános ember jótékonyági gyakorlatánál a kérelmezők személyére és körülményeire nézve információkat szerezni be. De az ezen irodák útján forgalomba jutott százezreken kívül a jótékony báró nem egy nagyobb, több millió forintra menő alapítványokat tett egyes országokban, főképp izraelita hitorsosai anyagi és értelmi állapotának fejlesztése érdekében. Magyarországra ily nagyobb külön alapítvány még eddig nem jutott; de egy évtized óta évenként mintegy 120,000 forintot osztat ki Hirsch báró Magyarországon is a hozzáfutató szegények és egyesületek között. S ezeknek a hazai viszonyok között kétségtelenül nagy jelentőségű adományoknak feltétlen bizalommal meghatalmazott kezelője *Bischitz Dávidné*. Ő hozzá küldi a Párisban lakó báró az összes Magyarországból hozzá érkezett kérvényeket, általa szerzi be az információkat s évről évre tekintélyes összegeket bocsát *Bischitzné* szabad rendelkezésére. A pesti izr. nőegyesület elnöknőjének, ki különben önmaga is vagyonos nő, ezáltal módjában lehetett egyesületének több mint százezer forintot szerezni s ezenkívül több százezer szegényen segíteni s számos emberbaráti eszmének megvalósulását elősegíteni. *Bischitzné* odaadó buzgalommal és kiváló tapintattal jár el e nemes tisztében. A kérelmezők ezrei között csak elvétve akad egy-egy, a ki érdemtellenül jutna segélyhez, habár a kérelmezők helyzetének megbírástól a kiosztónak olykor nagy fáradságot és sok utánjárást okoz s az egyesületek közül, melyek Hirsch báró jótékonyágához fordulnak, alig akad

egy is, mely nem az általa felkarolt ügy fontosságához képest nyerné az alapítványokat. *Bischitzné* is külön irodát tart ennek az ügynek elintézésére, de ezer és ezer kérelmezővel érintkezni, az okiratokat átnézni, egyesekkel levelezni mégis neki magának kell s a 60-ik évében járó nő megteszi mindazt buzgón, lelkiismeretesen s készséggel, zúgolódás nélkül veszi magára az elutasítottak szenvedélyes vádjait.

A felületesen ítélő közvélemény hajlandó a közéletben szereplő hölgyeket üres hiúsággal vádolni, pedig éppen nem a hiúság az, a mi szereplésükben vezeti őket. Éppen úgy mint az írónak és művésznek, a nyilvános téren szereplő nőnek is éltető levegője a közélet. De nem ismeri őket, ki az érdemnek másik oldalát észre nem veszi. A *valódi jótékony* nő nemcsak a gyűléseket látogatja, nemcsak az elárutató asztaloknál ül, hogy ott szerepeljen, hanem hosszú órákat s napokat szentel a nagy közönség által ismert csendes munkálkodásnak is. *Bischitzné* is ott van a gyűléseken, a nyilvános ünnepeken, hiszen ez alól nem is vonhatja ki magát; de ott van közel három évtized óta a napszámos munkánál is, mely eredményt ad

BISCHITZ DÁVIDNÉ MELLISZOBRA
A BUDAPESTI SZEGÉNY-GYERMEKERT-EGYLET
HELYISÉGÉBEN.
(Róna József szoborműve.)

ugyan, de csak becsületes fáradozás után. Két oly nagy föladaton kívül, minő az izr. nőegylet vezetése és a Hirsch-féle alapítványok kiosztása, még 10—12 nőegyletben szerepel ez a nő s szerepe egyiknél sem csekély. Közelebb is a Mária-Dorothea-egyesület évkönyvében olvashattuk, hogy ez az annyira elfoglalt nő a tanítónők mások által kezdeményezett otthonának teljes felszereléséhez nemcsak maga szerezte be az összes költségeket, de 50—60 iparossal és kereskedővel is maga alkudozott, hogy a felszerelés minél olcsóbb és szebb legyen. S az a nő, ki szakadatlanul foglalkozik az emberszeretet munkájával, csak hiúságból tenné mindezt, s nő léte nem hatotta volna át lényét a szeretet és könyörület nemes hevülete?

Bischitzné vagyonos asszony, családtagjairól ma már gondoskodnia nem kell, 35 egyesületnek disztagja, három hazai és külföldi rendjel tulajdonosa, nevét mindenki ismeri s közelebb megérte azt is, hogy szobrát életében leplezék le egy jótékony intézetben, a fővárosi szegény-gyermekert-egylet helyiségében, s hogy ezen ünnepen a kiváló jegyének egész seregének jelenlétében a magyar társadalom egyik kitűnősége s hozzá még egy idegen felekezet kiváló főpapja, Szász Károly, tartsa az emlékbeszédet: mi szüksége van ennek a nőnek tovább is fáradozania s mi oka volt eddig is a keze-

lésére bizott jótékonyági összegek fáradalmas kiosztásával bajlódnia, holott könnyebb uton még nagyobb lett volna hírneve s még kevesebb elleneinek száma?

Nem ismeri a nőt, ki azt hiszi, hogy hiúság által serkentve kiváló tettekre, tartás munkára képes. Mindennapi lények maradnak azok, kiket csak a hiúság vezet, a valódi érdemnek magasabb rugója van: a szeretet melege. *Bischitzné*, mint leány, atyjánál, a tekintélyes tatai porcelángyárossnál tanulta meg az emberszeretet kedélymelegítő hatását, abból az emberszeretéből, melyet, az izraelita felekezet régi erényeként, már atyja is buzgón gyakorolt s melyben a fiatal leánynak is nagy része volt. S midőn 1852-ben férjhez ment, a gyermektelenül maradt nő férjének első elhunyt neje után három kis árvát talált, kiknek ő lett szerető nevelőjük, anyjuk. S az évek hosszú során át folytatott nemes munka az emberszeretet áldásos szolgálatában nagygyá növesztette, megerősítette benne azt az érzést, hogy a jótékonyágnak szentelje magát. S ez szenvedélylyé lett nála, mely melegít, de nem éget, munkára ösztönző hatalommá, mely száműzi a csüggedést. *Bischitz Dávidné* megismerte az emberszeretet melegét. S ha lefolynak a hosszas évek s a természet kérlelhetetlen végzete szerint egykor reszketőkkel lesznek a roskadó tagok: *Bischitzné* működni fog akkor is, szíve utolsó dobbanásáig, mert az emberszeretet melege a szívben lakik és ő a szívével dolgozik.

GYÖRGY ALADÁR.

A MI HADSEREGÜNK.

„A mi hadseregünk.” Az osztrák-magyar-monarchia népei fegyverben és zászlók alatt. *Szécsi Mór, Bankaldré Gusztáv, Rieger Ferencz* közreműködése mellett szerkesztette *Danczer Alfonz*. Tizenegy színnyomatu képpel és 139 szövegbeli ábrával Myrbach Felician báró eredeti rajzai után. Budapest, Franklin-társulat, magyar irodalmi intézet és könyvnyomda 1889. Ára 6 frt.

Ma, mikor már minden épkézláb ember katonára, nem lehet senki előtt közönyös, minő is hát voltaképen a katonai állapot. A fegyveres béke, mely egy évtized óta egész Európában a népek legjobb erejét a zászlók alá szőlította, majdnem kikerülhetetlenné teszi, hogy a hadsereg szervezetéről, annak egyes alkatrészeiről és hatásköréről bővebb tudomást szerezzünk.

E czélra az a hadseregről szóló terjedelmes, sok sikerült rajzzal s e mellett tizenegy színnyomatu képpel ellátott diszes kiállítású munka, melyet itt ismertetni kívánunk, föltötte alkalmas, mert abban még a legnyodalmasabb katonai tárgyak is ugy adatnak elő, hogy azokat bárki is könnyen megértheti.

A mai számunkban bemutatott rajzokat e munkából közöljük mutatványul s már magok e rajzok is tájékoztathatják az olvasót a mű tartalma és értéke felől.

Honvéd zászlótartó. A magyar honvédség hadi jelvényei lényegesen különböznek a közös hadsereg és az osztrák Landwehr jelvényeitől, mert míg a két utóbbi egyforma czimert s ugyanazon színeket viseli zászlóján, addig a magyar honvédség zászlója az állam czimerét fehér mezőn mutatja, mely a magyar honvédkerületeknél piros-fehér-zöld színekkel, a horvát-szlavon kerületnél piros-fehér-kék színekkel van szegélyezve és mindenütt Ő Felsége névjegyét viseli.

A honvéd-lovasságnak nincsenek zászlói, mert ezek a lovasságnál az ötvenes években egyáltalán megszűntek.

A zászlótartó jelenleg rendszeren örmester, míg 1830-ig alhadnagyi — tisztii ranggal bírt.

Előnyomuló gyalogság. Ha valahol, ugy szálas erőkben, sűrű vágásokban válik nehézzé a gyalogság támadó vagy védelmi harsza. Minden egyes fa vagy bokor ügyesen felhasználandó, mert a terep természeténél fogva csak ugy teszi lehetővé az együttes működést, ha állása előnyeit vagy hátrányát minden si ügyszólván ösztönösen felfogja.

Szálas erőkben előnyomuló gyalogságot még akkor is nehezen tarthatnak kézben a csapattisztek, ha az ellenség tüzésége nem zavarja a csatavonal fennállását. Ilyenkor csakis a legénység helyes kiképzése szaporíthatja a siker esélyeit.

1870—71-ben a francia gyalogság, minden személyes bátorsága és fegyvereinek fölnye mellett, erőkben vagy bozótos terepeken soha sem tudott a poroszokon erőt venni, mert a leg-

csékélyebb ellenlökésre, a harczenet rendetlen viaskodássá vált, melyet aztán az ellenség jól fegyverezett tömegei hamar elnyomtak. Az ismétlődő fegyver lehetetlenné teszi a szuronytámadást.

Ezred-zene. Menetelés alatt, vagy hadigyakorlatok alkalmával, az ezred zenéje valóságos költészet a szolgálat prózájában. Bármennyire is legyen csigázva a legénység, a harsogó zene még a legvéznább gyalogost is felvillanyozza, és gyakran még akkor is szól a zene, ha a rohamoszlopok a fővezér előtt elvonulnak. Még nem tudunk rá esetet, hogy a zene bármely alkalommal hatását meg ne tette volna.

1849-ig még a lovasságnak is volt zenéje, melyet azonban költségkimelés tekintetéből eltörölték. A katona-zenészek legtermékenyebb hazája Csehország. Ujabb időben sok gondot fordítanak nálunk a katonai zenekar kiképzetésére, s miután a zenészek még katonailag is a kellő oktatásban részesülnek és a lövésben gyakoroltnak, a háborúban még sem egészen hasznavehetetlenek.

Az ezred-zene fenntartási költségének legnagyobb részét a tiszti kar viseli, vannak azonban egyes helyőrségek, hol a zenekar nyilvános helyeken annyit keres, hogy a költségek minimumra leszálljanak.

Fegyverforgatási gyakorlatok. Az ujoncz, mielőtt a laktanyában merevségéből kissé alább hagyott, és felső testének elferdítését már elfelejtette, a fegyverforgatás titkaiba lesz beavatva. Az eleinte oly nehéznek tetsző puska súlyához lassanként hozzászokik, kezei mozgékonyak lesznek, és nem jönnek többé ellentétbe a lábak működésével, szóval a test idomítása szépen halad.

Mindez sok vesződségbe s fáradságba kerül, de leginkább az oktató altiszt vagy főtiszt türelmét veszi igénybe.

Az ember nem hinné, — pedig úgy van, — hogy némely ujoncz még a három év letelte után is oly ügyetlenül hagyja el a laktanyát, a mint oda érkezett. Vannak azonban, különösen nálunk Magyarországon egész megyék, a honnan buta vagy ügyetlen ujoncz elő nem kerül. Így például a Jász-Kunságból érkező gyalog vagy lovas ujonczot két-három hét alatt alig lehet a régiebb katonától megkülönböztetni.

A 8 mm. ismétlőfegyver. A fehér és a vörös rózsza harczi aránylag nem vivattak oly elkeseredéssel, mint ama tudományos és műkedvelő szószaporítások, melyek az ismétlő fegyverek behozatala előtt hallhatók voltak.

Az ismétlő-fegyver előnyeit és árnyoldalait ezuttal nem akarjuk felemlíteni, mert hiszen alig van ember széles e hazában, a ki mindezekről tudomással ne bírna.

A földolog az, hogy talán békében maradhatunk míg a hadsereg tökéletesen egyforma puskákkal lesz fölfegyverkezve, mert jelenleg Wernld féle, aztán 11 és 8 mm. Mannlicher-ismétlőkkel kellene harcra vonulnunk, a mi semmi esetre sem lehetne előnyünkre.

A 8 mm. Mannlicher-puska eddigelé csak a gyakorlótereken lett kipróbálva, hol a szakértők nézete szerint bevált. Hogyan fog a próba a csatáéren kiütni, ezt a jövő mutatja meg. Mannlicher mindenképp puskája lökésségét tartotta szem előtt, s a szuronyharcot egészen mellőzte, s meglehet, hogy az ismétlőfegyverek öldöklő tüze feleslegessé teendő a szuronyt.

Menet. Legkinosabb az ujonczra nézve a menet különféle fordulatainak megtanulása. Az egyenkénti menet mai napság hathatós torna-gyakorlat, mely különös ellensége a térsurlóknak, saroklépőknek, valamint amaz ingadozó bizonytalan és csúszós lépdelésnek, melyet az ember a közönséges életben helyes járásnak tart. Hajdanában a legénység híret sem hallotta a tornászattól, de akkor a 14, vagy később 8 évi szolgálat után lassanként akaratlanul is beletörődött, míg most a hat hónapig szolgáló ujoncz már tökéletesen menetel és tornász. A menetelés helyes oktatása és gyakorlata nélkül katonáink alig bírhatnák el a háború fáradalmait. A mostani nehéz felszerelés, mely a hátbörönd és tölténytáskában nyomja a gyalogos vállát és derekát, megkivánja, hogy a katona teste folytonos tornászattal a kellő ruganyosságot megkapja.

A század fejlődése. A század sorakozva, a négy szakasz élesen kiigazodva egymás mellett áll. A «Vigyázz» vezényszóra e mozgékony emberi lények mindmegannyi szoborrá változnak. Egy szemhunyorítás mozdulatát sem venni észre; az

arczokon egy és ugyanazon kifejezés honol, — a feszült figyelem. Csend van. Minden fül készen várja a parancsot, minden kéz és láb feszülten készül, hogy a parancsot villámgyorsasággal végrehajtsa. E század úgy vár, úgy figyel, mint egy ember; mint egyetlen ember, kinek kétszáz keze lába, de csak egy akarata, egy feje van — ez a századosé, ki lóháton a század arczéle előtt áll. Most felhangzik a harsány vezényszó: «Menet, irány a magas fa. Század, indulj!» és az a kétszáz láb, mintha egy emberé volna, egyszerre kilép.

Európa hadseregeiben erősen kultiválják azt a bizonyos feszességet, mely első sorban a csapatnak teljes nyugalmából áll; e tekintetben az osztrák-magyar hadsereg és a németek állnak első, a francziák pedig legutolsó helyen. Nincs rá eset, hogy egy különben tökéletesen kiképzett franczia gyalog-csapat csak tíz percig is mozdulatlanul állhatna. Mi ezt a véralaknak tulajdonítjuk, melynek megfékezése a lehetetlenségek sorába tartozik.

Hurrah! rajta! Eddigelé csakugyan a roham döntötte el valamely összeütközés végeredményét. Most azonban minden parancsnok kétszer is meg fogja fontolni, mielőtt csapatjait rohamra vezetné, mert az ismétlő fegyverek közbeszólása még a legszebb rohamoszlopot is tönkre teheti. Plevnánál az oroszok énekelve, dobszóval rohantak előre, a rongyos redif-ek agyag-sánczaik mögött be is várták őket hatvan lépésnyire, de akkor a Winchester-féle ismétlők oly pokoli tüzet szórtak, hogy 5—6 perc alatt a rohamoszlopokból csak egyes emberek menekültek élve hátrafelé.

A «hurrah» és «rajta-rajta!» tehát csak a jövő háborúban fogja igazi tűzpróbáját kiállani.

«Szakasz-össztűz.» A szakasz teljes menetelési felszerelésben egy képzelte ellenségre tüzel. Az első sor térdelve lő, míg a második sor állva veszi célba: a táblát. Ily alkalommal kitűnik, mily jó lövő a legénység, mert a céltáblán festett alakokon átment golyók száma még akkor is könnyen konstatalható, ha két-három golyó egyszerre talált volna.

A mostani könnyű puskákkal teljes felszerelésben is sokkal biztosabban lehet célózni, mint előbb, de azért mégis nagy különbséget találni a felszerelés nélkül tett lövéseknél, a midőn a vér keringését semmi sem hátráltatja s a karok ily formán kevésbé remegnek.

Az elővéd a harcban. Az elővéd a terep minősége szerint megelőzi a csapatot, nehogy ezt az ellenség meglepesse, még mielőtt menetelési rendjéből kibontakozhatna.

Mielőtt az elővéd az ellenségre bukkant, jelt ad, mire aztán a parancsnok intézkedését megteszi. Mikor fogadhatja el az elővéd tulajdon erejére a harcot, vagy pedig mikor vonuljon vissza, azt az illető elővéd parancsnoka határozza el belátása szerint, a miért is nagyobb csapatteknél az elővédnél többnyire egy vezérkari tiszt szokott beosztva lenni.

A rajok előnyomulása. A tömegtől elszakadt rajok a terep minőségét felhasználva, hol gyorsan szaladva, hol bukdácsolva vagy hason mászva nyomulnak előre. Tüzelésük szakadozott; minden ember célba veszi az ellenség csatárjait vagy rajos tagjait, és csak akkor lő, ha a távolság eredményt ígér. Ilyenkor tűnik ki, milyen a legénység tüzfegyvelme, vagyis tud-e magán uralkodni és fegyverét okosan felhasználni, vagy pedig izgatott lelki állapotát nem némítja-e el folytonos, de czélnélküli puffogatással. Ez utóbbi esetben hamar beáll ama szomorú eset, hogy mire a rajok a csapathoz visszakerülnek, töltényük elfogyott és várniok kell, míg a század tölténykocsijából készletüket ismét ki nem egészíthetik.

Elesett . . . Elesett, — tán a nélkül, hogy ellenséget látott, vagy fegyverét válláról leránthatta volna. A golyó fejbe találta, mert arczczal bukkott a földre.

Ilyenkor az ember nem vonaglik, s arca nem torzul el, mint mikor valami nyavalya az ágyban megölte.

A mellette elhaladó bajtársak nem érnek rá, hogy jobban megnézzék, hiszen elesett; s mire a közös sirba kerül, a csatater hyenái már rég kifosztották.

Övei csak hónapok múlva kapják meg a hivatalos tudósítást, hogy: elesett!

Beteg látogatás. Míg az ember otthon holmi csekély baj miatt ritkán fordul orvoshoz, a katonaságnál még a gyengélkedőt is rögtön felírja a napos káplár az orvos látogatására, mely a laktanyában rendszeren a parancs előtt szokott véghezmenni. Mai napság nagyon finnyásan bánnak a beteg katonával. Helyőrségi kórházainkban oly rend és tisztaság uralkodik, a minőt semmifele más ország hadseregénél látni nem lehet.

A katin. Ugyan mivé lenne a katona a városi laktanyában a katin nélkül. Hová mehetne hamarjában egy kis czernáért, vagy egy kupicza gugyiért, ha például valami oknál fogva a laktanyából ki nem mehet.

Hitelre, az igaz, nem igen adnak ott, mert az efféle adósságok be nem panaszolhatók, de ha a kantinos tudja, hogy az illető hebe-korba onnan hazulról is kap egy pár forintot, bizonyára nem tagadja meg az «ember» kérését.

Nagyobb helyőrségekben a kantinos egyúttal a tiszti konyhát is ellátja és háború esetére az ezreddel kivonul, a mikor aztán a tábori markotányosok sorába lép. Az ugynevezett tiszti mets-ek folytonos terjeszkedése folytán a kantinosok is lassanként megszűnnek, de a táborban nem igen lehetne őket nélkülözni.

Az istállóban. A lovas katona istállójában elemében van. Ott áll kedvence, bajtársa a csatában. Gondozása nem csekély fáradságba és munkába kerül, de nincs oly hálados teremtés az ur istennek mint a ló. Ha koplalni és nélkülözni kell, nem veszi el jó kedvét, de otthon az istállóban megkivánja rendes etetését. Ha a véres attak után gazdája nehéz sebben csak úgy lóg a nyeregben, hátrafelé futva, minden rögot, minden dombot kikerül, de viszont zokon veszi, ha 10—12 órai gyakorlat után lovása azonnal le nem csutakolja. Ezt minden lovas katona tudja, kinek tapasztalása a laktanya udvarán túl terjeszkedett.

Lovasságunk istálló szolgálatát bámulatos pontossággal van teljesítve. Az abrakolásnál már jelen van a szakasz tisztje és ott marad a ló-toilette végeig. Előbb a tiszt csak nagy ritkán mutatta magát az istállóban. Mindamelllett különösen a huszárezrednél alig fordul elő eset, hogy a legényeket rendetlen gondozás miatt kérdőre kellene vonni. Könnyen és szívesen megtanulják a loápolás különféle fogásait és titkait, menetelés közben minden segítség nélkül megigazítják a megtárgult vasat, mely a lovat kinezta.

Számtalan eseteket tudnánk felsorolni, melyekből kétségtelenül kitűnik, hogy egyetlen egy hadsereg lovassága sem gondozza úgy lovait, mint az osztrák-magyar.

«Az istálló tükre az ezrednek» — mondá egy alkalommal Mészáros Lázár a Radeczky-husárok parancsnoka és utóbb magyar hadügyminiszter, midőn Milanóban Frigyes Vilmos porosz regensnek ezrede istállóit megmutatta. «Megvallom, — válaszóla a porosz herceg — hogy ilyesmit még sehol sem láttam.»

Hadi hid. Nagyobb csapatteknél rendszeren szállítható hadi-hid készüléket is visznek magukkal, hogy a sereg hadászati mozdulatai valamely folyó, száraz árok, vagy megszakított utrészek által fennakadást ne szenvedjenek. Hadseregünknek 56 hadi-hid készüléke van; minden ily készülékből egy szabványos hadi hidat lehet összeállítani, melynek hossza és széle olyan, hogy a gyalogság rajta kettős rendben átvonulhat.

A várparancsnok szócsovéi. A várparancsnok feladata és helyzete a háborúban sokkal nehezebb és kényesebb mint bármely más vezéré. A fővezér és alparancsnokai tisztán ismerik a helyzetet, és a közös erőlkifejtés és közös sors tudtában oly erkölcsi támaszszal bírnak, melynek értékét alig lehet elég nagyra becsülni. Ily előnyökre a várparancsnok nem számíthat.

Mielőtt az ellenség a vár ostromához vagy körülzárolásához fogott, egészen magára van hagyatva, mert a felelősség terhe kizárólag csak őt illeti. A csapatparancsnok, a tüzérség igazgatója tőle várják a kellő utasításokat, és ha mindezekhez a kellő szakértelemmel nem bír, vagy pedig a helyzet magaslatán nem áll, a vár elvesztése által az egész hadjárat sorsát befolyásolhatja.

Ha valakinek, úgy a várparancsnoknak van szüksége a hadi szerencse állandóságára, mert gyakran a legnagyobb bátorság, szakképzettség és hősiesség elszántság kárba vész, ha a szerencse nem kedvez.

A hadi tudományok folytonos fejlődése, a lég-

VASÁRNAPI UJSÁG.

ZICHY MIHÁLY VÁZLATA

Jules Verne magyarul. Verne munkáinak illusztrált magyar kiadásából, melyet a Franklin-társulat 20 kros füzetekben bocsát közre, megjelent a 92—96. füzet. A *lángban álló szigettenger* című regénye kezdődik benne. Izgalmas, érdekes meséjének háttere a görög szabadságharcz. A regényt Huszár Imre fordította magyarra. Egy-egy füzet ára 20 krajczár.

ban csakugyan Mátyás király emeltette. Érdekes a régi zsidótemetőről szóló közlemény is, a mely temetőt az Alagut-utcza és Pauler-utcza összehúzója táján fedezték föl. Több héber feliratú sirkő került itt napvilágra, egyebek közt a Peszach fiáé, Péteré az 1278-ik évből, vagyis a felirat szerint a hatodik évezred 38-ik évének ellul havából.

Kossuth szobrának Miskolczon a múlt május hó 30-ikán történt ünnepies leleplezése esős időben, de igen nagy közönség lelkes részvétele mellett ment végbe. A város szinte egy óriás vendéglátó házzá változott, oly nagy számmal özönlött belé egész Borsod lakosságának színe-java, nemkülönben a szomszédos Abaúj, Zemplén, Heves, Gömör, stb. megyéknek is számos lelkes polgára, mindannyi párt- és osztálykülönbség nélkül. A hatóságok és különféle társulatok küldöttségekkel is képviseltették magukat. Borsodmegye küldöttségét a betegen fekvő főispán, báró Vay Béla helyett *Tarnay Gyula* alispán, a városi képviseletet *Soltész Nagy Kálmán* polgármester, a szabadelvű párt híveit *Lichtenstein József* pártelnök, a függetlenségi pártot *Bizony Ákos* vezette a leleplezés színhelyére. Ott volt a református papság *Kun Bertalan* püspök, az evangélikus papság *Zelenka Pál* püspök, a r. kath. papság *Blazsenszky* apát-plébános vezetése alatt; ott voltak továbbá *Szemere Attila* és *Lánczy Leo*, Miskolcz mostani szabadelvű párti orsz. képviselői, *Kossuth Ferencz*, *Sturmann György*, *Kubik Béla* és *Pichler Győző* függetlenségi orsz. képviselők, *Herman Ottó* Miskolcznak volt függetlenségi orsz. képviselője, aztán *Lévay József*, a költő, Borsodmegye volt alispánja, *Ortvay* kuriai bíró, törvényszéki elnök, dr. *Markó László*, az orvosegyesület elnöke,

23. SZÁM. 1898. 45. ÉVFOLYAM.

Róna József, a szobor megalkotója, *Vézi József*, a ~~Budapesti~~ ujságírók egyletének alelnöke, mint az egylet képviselője, és sok mások. Az ünneplést befejező lakomán elhangzott lelkes felköszöntők sorában kellemes meglepetést okozott *Orosz Adrienne* kisasszony, *Orosz Béla* földbirtokos fiatal leánya szellemes pohárköszöntőjével, melyben a miskolczi nők honleányi kegyeletét ügyesen tolmácsolta.

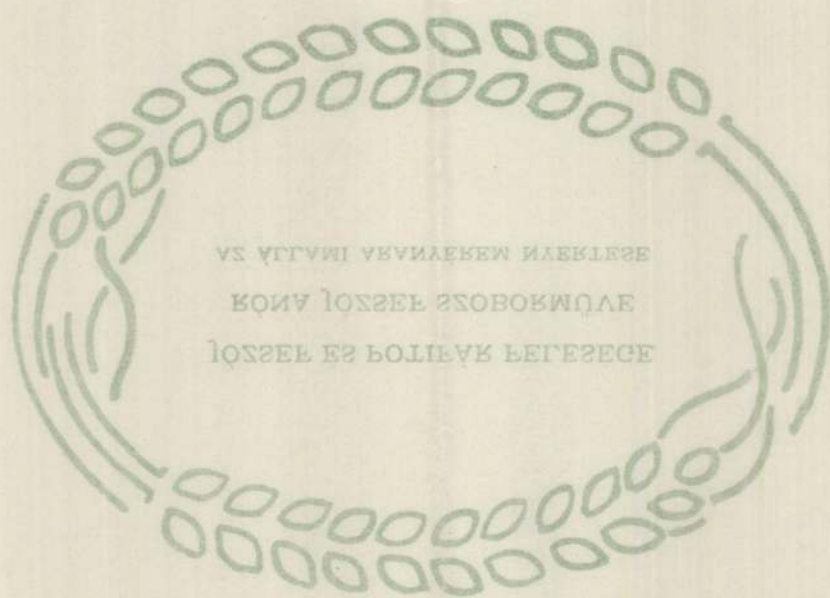
Róna József

Handwritten text: *Művészet 1910. é. május*

AZ ALLAMI ARÁNYEREM NYERTESE
RÓNA JÓZSEF SZOBORMŰVE
JÓZSEF ES POTIFAR PELESEGE

Handwritten text, possibly a signature or date, located at the top of the page.

AZ ÁLLAMI ARANYEREM NYERLESE
KÖNYV JÓZSEF SZOBORMŰVE
JÓZSEF ES BOLIVÁK FELESÉGE

azt súgta Lilynek, hogy vonuljon el a hallgatózó szobaleány kíváncsisága elől.

Intett Haffen asszonynak, hogy jöjjön utána a szalonba és betette az ajtót, mikor beléptek.

— Mit kíván tőlem? — kérdezte.

A mosogató asszony az effélék szokása szerint, karjait kendője alatt összerakva állott. Leoldva kendőjét, egy piszkos ujságpapírosba takart kis csomagot vett elő belőle.

— Van itt valamim, a mit talán szívesen lát, Bart kisasszony.

Kellemetlen nyomatékkal mondta ki a nevet, mintha ennek tudása is egyik oka volna annak, hogy itt van. Lilynek ez a nyomaték úgy tűnt fel, mint valami fenyegetés.

— Talált valamit, a mi az enyém? — kérdezte kinyújtva kezét.

Haffen asszony hátrább lépett.

— Hát, a mi azt illeti, azt hiszem, ép úgy az enyém, mint bárki másé, — felelte.

Lily megzavarodva nézett reá. Most már biztos volt benne, hogy a látogató modora fenyegetést rejt magában, de bár elég tapasztalt volt bizonyos irányokban, a mostani jelenet megítélésére nem volt semmiféle tapasztalata. Annyit azonban érzett, hogy lehetőleg hamar végezni kell vele.

— Nem értem; ha ez a csomag nem az enyém, hát akkor mért jött hozzám?

Az asszonyt nem hozta zavarba ez a kérdés. Nyilván elő volt készülve a feleletre, de mint ebből a néposztályból mindenki, messzire visszatért, hogy megkezdhesse s csak némi szünet után felelt:

— Az uram kapus volt a Benedickben e hónap elsejéig, azóta nem tud foglalkozást találni

Lily hallgatott s az asszony folytatta:

A ROZSNYÓI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE. — A szoborbizottság elnöke, dr. Pösch Rezső beszédet mond.

— Nem a mi hibánk volt, a közvetítőnek volt egy másik embere, a kinek helyet kellett csinálni és minket kidobtak mindenestől. A mult télen sokáig beteg voltam, az operáció fölemésztette, a mit félretettünk, bizony nagy

baj ez nekem és a gyermekeknek, hogy Haffen oly régóta állás nélkül van.

Igy tehát csak azért jött, hogy megkérje Bart kisasszonyt, szerezzen állást az urának, vagy a mi valószínűbb, közbenjárását kérje Peniston asszonynál. Lily olyannak látszott, mint a ki megkap mindent, a mit csak kíván s ezért gyakran kérték meg közbenjárónak és most, fölszabadulva homályos aggodalmától, ebben a konvencionális szólásban keresett menedéket:

— Sajnálom, hogy bajba jutott, — mondta.

— Bizony bajba jutottunk, kisasszony, pedig ez csak a kezdete. Ha csak másik állást kaphatnánk, — de a közvetítő esküdt ellenségünk. Nem a mi hibánk pedig, hanem —

Ennél a pontnál Lilyn urrá lett a türelmetlenség.

— Van valami mondani valója számomra? — vetette közbe.

Az asszony boszankodása e miatt a helyreigazítás miatt, mintha sarkallta volna tétovázó gondolatait.

— Igen, kisasszony, erre is rátérek, — mondta.

Megint hallgatott egy ideig, szeméit Lilyre függesztve s aztán terjengős mesélő modorban folytatta:

— Mikor a Benedickben voltunk, én viseltem a gondját némely urak szobáinak, az az hogy én söpörtem ki vasárnaponként. Némelyik közülük iszonyú sok levelet kapott, — soha még olyat nem láttam. A papirkosaraik tetézve tele voltak és még a padlóra is jutott papíros. Mert olyan sok van nekik, azért bának vele olyan gondatlanul. Az egyik levél pedig veszedelmesebb, mint a másik levél. Selden úr, Selden Lőrincz úr, mindig a leggondosabbak egyike volt, télen elégette, nyáron apró darabkákra tépte a leveleit. De néha olyan sok jött neki, hogy csak összekapta, ketté tépte és eldobta az egész csomagot, mint ezt itt...

(Folytatása következik.)

A ROZSNYÓI KOSSUTH-SZOBOR, RÓNA JÓZSEF MŰVE, MELYET MÁJUS 28-IKÁN LEPLEZTEK LE.

MAGYAROK ÉS TATÁROK.

Furesa levelet kaptam a mult napokban, mely csakugyan teljesen megérdemli a magyar olvasónak figyelmét. Mindnyájan tudjuk, hogy a *tatár* szó nem valami kedves emlékezetű hazánkban, mert a legnagyobb csapás és szerencsétlenség, mely e nemzetet érte, épen a tatárok műve volt. Tatár száguldozó csapatok még a XVIII. században is mutatkoztak az ország határain és a jó Jerney bácsi még utazásában találkozott Krimeában tatárok által fogságba hurczolt magyarok utódaival. Nos, csakugyan csudálatos fordulata a világ eseményeinek, hogy ezek a hajdanta vad tatárok, kik bennünket

ZÓLYOM VÁROS ÉS A VÁR.

tüzzel-vassal pusztítottak, most tőlünk tanulni akarnak; hogy legújabb időben ritka hévvel a művelődési törekvések terére léptek, számos modern iskolát nyitottak, hírlapokat és könyveket terjesztenek, az orosz dumában a szabadság pártjának erős támaszai; szóval egyszerre a művelt nemzetek sorába léptek. Én egy idő óta figyelemmel kísérem ezen mozgalmat, olykor a tatár lapokhoz buzdító leveleket is intéztem, de azért nem kevésbé meglepett, midőn az idemellékelt levelet kaptam:

Kazán, 1907. április 14.

Nagykitűnőségű Mester! Tudomásunkra esvén, hogy a néhai Feridun Bey, török külügyi hivatalnok, néhány évvel ezelőtt török ifjaknak magyarországi fővárosában tanítása és nevelése céljából, azaz hogy művelődésre törekvő honfitársai a kultúrában előre haladt magyar fajrokonainknál magukat kiképezzék, a budapesti egyetemnél pénzalapítványt csinált. Megtudván továbbá, hogy az alapítványt kezelő bizottság az ön vezetése alatt áll — mi Kazán városa és környékének a nagy török fajhoz tartozó lakói, kik immár arról meggyőződtek, hogy a tudományos kiképzés fenmaradásunk és létünkhöz okvetlenül szükséges, azon tűnődünk és uraságod elé azon kérdéssel járulunk: vajjon nem lehetne nekünk is, mint a magyar fajrokonainak Feridun Bey ezen alapítványában részesülni?

Ha lehetséges volna, azaz ha az alapító-level feltételei megengednék, hogy a tatár ifjak is tudományozomjukat a magyar testvéreink tudományforrásánál enyhíték — kérnők, kegyeskedjék ez ügy jövődöbéli állásáról tudósítani, mert valószínű, hogy mi oszmán török testvéreinknél előbb fogunk Magyarországra sietni.

Megragadjuk az alkalmat, hogy uraságodnak, ki a török nemzetnek annyi kitűnő szolgálatot tett, nagyrabecsülésünk és mélyen érzett hálánkat kifejezzük.

Alamsán Barudi, Kazán V. mecset főpapja és predikátora, a mohammedán kollégium igazgató tanára, a vallási és erkölcsi füzetek írója és kiadója. — Mehemed Kaszim, Kazán II. mecset főpapja és predikátora és azon városnegyed iskolájának tanára. — Ahmed Hadi Makszudi, Kazánban megjelenő «Jolduz» című ujság szerkesztője és kiadója. — Ibrahim Mirza Tirigulef, a kazáni császári egyetem segédfelügyelője, a tanárképző-intézetben a természettudomány tanára és a mohammedán kollégiumban a bölcsélet tanára. — Ahmed Dsán Musztafa, a kazáni mohammedán kollégium tanára. — Abdul Hamid Kazakof, a kazáni jótékonyági intézet elnöke. — Mehemed Baha-ed-dinef, Kazán I. mecsetben tanár. — Kesaf-ed-din Terdsamani, Kazán XI. mecset papja és a merdsanie kollégium tanára. — Mehemed Zárif Alapirchani, Kazán IX. mecset papja és tanára. — Juszuf Akcsukrakli, az Orosz Mohammedán Egyesület központi tanácsosa. — Szulejman Aitef (?) az Orosz Mohammedán Egyesület központi pénztárosa.

Közl: Vámbéry Ármín.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Dorian Gray arczképe. Mindazok közt a modern írók között, a kik ma foglalkoztatják az olvasó és a színházi nézőközönség figyelmét, a legsajátságosabb, legegységesebb s legizgatóbb alak Wilde Oszkár. Oly ellentétek egyesülnek benne, melyek fölületes szemléletre visszariasztanak tőle, de ha jobban megnézzük, észreveszszük, hogy az ellentétek csirái megvannak az egész moderna társadalom lelki és erkölcsi életében. Az érzékenység hihetetlen finom-

nyolódó hangon mondja el, a mit komolyan gondol, hol meg tréfára fordítja, a mit kezdetben komolynak hittünk. Mind ezért érthető, hogy némelyekben, különösen a kik csak egyes dolgait ismerik, igen erős ellenszenvet kelt, viszont sokra ellenállhatatlan varázserővel van. Egyet azonban csak a korlátoltság tagadhat le: Wilde Oszkár művész volt, a formának oly művésze, a milyent csak keveset termelt az a nemzedék, a melyet mi még élőknek láttunk. És a maga útjait kereste, melyek lehetnek tévutak, — sok tekintetben azok is, különösen ha művészi dolgok megítélésébe belekeverjük a morális szempontokat — de mindenesetre érdekes utak, a melyeken új fölfedezések távlatai nyílnak annak számára, a ki nyitott szemmel nézi az emberi lélek szövevényét. Psychológiája annyi csodásan finom árnyalatra világít rá, művészete annyi, eddig néma érzésnek ad hangot, mint a modern világ nagyon kevés frójjáé. Az érzések, a hogy ő rajzolja őket, gyakran átlépik a normális lelki és fizikai élet határvonalát s a kevésbé penetráló szemű olvasó sokszor csak a bizarrságot látja ott, a hol rejtelmek tárják fel mélyüket. A néha igazi, néha azonban talmi drágakövek fényében csillogó, színes előadás majd minden munkájában sötét, komor örvényeket takar, az ő hőseire mint egy fenyegető, végzetes felhő nehezedik az élet. Ő maga pedig szellemes és fájdalmasan gúnyos mosollyal jár a mélységek fölött, látszólag nyugodt mozdulatokkal, valójában azonban végtelenségig feszült idegekkel és kínosan vonagló lélekkel. Egyénisége, gondolkodásának és alkotásának módja legjellemzőbben nyilvánul «Dorian Gray arczképe» című regényében, legnagyobb arányú és legnagyobb vonalakban megcsinált munkájában. Ez a regény a modern ember lelkéhez ad kulcsokat, a melyeknek ha hasznát tudjuk venni, a

II. RÁKÓCZI FERENCZ SZOBRA ZÓLYOMBAN.

Kálmán árpádházi herceg lovasszobra a premonstreiek gödöllői rendháza előtt. Róna József bronz-szobornüve

hogy maga erről tudomást szerezhetett volna és megkérhette volna például az orvosát, Kirchner doktor urat arra, hogy dobja be a levelet.

— Azt csak hiszi a tekintetes elnök úr — felelte Orsolya elnézően — mert nem tudja, hogyan volt. Teljesen kizárt dolog, hogy az én úrnóm leveleket ír-kált és küldözgetett a hátam megett. Eszébe se jutna ilyet feltételezni a tekintetes elnök úrnak, ha ismerte volna a viszonyokat. Mert ha nem is volt béna az én

kedves úrnóm, aminthogy nem volt, olyan cerimóniákat, mint amilyenekre képesnek tetszik őt tartani, ő sohase csinált volna velem, már csak azért sem, mert arra neki nem lett volna szüksége. Mert nem kellett volna neki egyebet mondani, csak ezt: „Orsolya! Erről a levélről ne tudjon senki sem és maga is felejtse el!” Csak ennyit kellett volna mondania és soha, senki, még harapófogóval se tudott volna kihúzni belőlem egy szót sem a levélről. És ami azt illeti, hogy

Uj Idők 1932. 13. n.

Kirchner doktor úrnak is odaadhatta volna a levelet: hát ezen, kérem tisztelettel, csak nevetni lehet. Mert ha odaadta volna neki, sohasem lehetett volna biztos afelől, hogy mi lett a levél sorsa: vajjon még a lépcsőházban kihullt-e a doktor úr zsebéből, vagy pedig félesztendeig bennefelejtődött-e. És miért bírta volna a titkait idegenekre, amikor ott voltunk mi, Schwertfeger kisasszony meg én? Verje ki a fejéből azt a titkos levelezést, a tekintetes elnök úr. Ami a házukban történt, arról nekem pontos tudomásom van és nem történhetett ott semmi sem az én tudtom nélkül.

De Zeunemann dr. se hagyta magát:

— Magának azonban némelykor mégis csak el kellett mennie hazulról, hogy bevásároljon — mondotta. — Arról is tud, ami a lakásban az ön távollétében történt?

— Ha azt hiszi a tekintetes elnök úr, hogy most megfogott, hát akkor alaposan téved — felelte Orsolya rendíthetetlen nyugalommal. — Ha el voltam hazulról, akkor éppen semmi sem történhetett otthon, azon egyszerű oknál fogva, mert magam mögött mindig bezártam a lakás ajtaját és elvittem a kulcsot. Ezt maga az én jószágos úrnóm rendelte így, ki egyszer így szólt hozzám: „Minthogy a doktor úr meghagyta, hogy ne keljek fel, legjobb, ha maga rámozdítja az ajtót, amikor elmegy, mert így legalább bizonyos vagyok afelől, hogy nem jöhet be senki. Ha be akarna jönni, csönget s ha megúnta a csöngetést, majd elmegy és visszajön. Tűz pedig aligha fog kiütni a távollétében.“ Efelől magam is nyugodt voltam, mert hogyan is keletkezhetett volna tűz, amikor én csak olyankor hagytam el a lakást, reggel és délután, amikor még vagy már nem égelt a tűz. Schwertfeger kisasszonynak külön kulcsa volt a lakásajtóhoz, hogy bármikor bemehessen. Láthatja tehát a tekintetes elnök úr, hogy nem történhetett és nem is történt ott semmi az én távollétemben.

— Semmi. Csak éppen annyi, hogy mialatt maga távol volt, megölték az úrnőjét.

Ezt az ügyész mondta.

Orsolya elhallgatott. De nem azért, mintha ez az érv meggyőző hatással lett volna rá. Nem. Az döbbenette meg, hogy valaki szóba meri hozni ezt a dolgot. De hamarosan visszanyerte lélekjelenlétét.

— Ott még nem tartunk, — jelentette ki. — En egy szót se hiszek az egész gyilkosságból, mert, ismétlem, teljesen kizárt dolog, hogy ott történhetett valami, nélkülem. Kizárt dolog!

— Feltéve, hogy az úrnője se akarta, hogy történjék, — jegyezte meg az elnök.

— De azt maga a tekintetes elnök úr se hiszi, hogy az én nagybeteg asszonyom felkelt, lement három emelet magasságából az utcára csak azért, hogy a mi nagyságos urunknak levelet küldjön, amiben én bármikor, a legnagyobb készséggel lettem volna segítségére, — tért vissza Orsolya csökönyösen előbbi, kedvenc gondolatmenetéhez.

Dr. Zeunemann sóhajtott.

— Maga azóta soha nem utazott el, amióta úrnője, a múlt évben, ágyban fekvő beteg lett?

— Nem bizony, — felelte Orsolya, — ámbár az én jó asszonyom gyakran felajánlotta nekem, hogy elutazhatom és én tudtam, hogy Schwertfeger kisasszony szívesen odaköltözött volna arra az időre, ami alatt én távol vagyok és ápolónőt is fogadhattak volna. Mégsem utaztam el. Mert az az ápolónő nem ismerte volna olyan jól a viszonyokat, mint én. És ha fájt is nekem, hogy már régóta nem láttam édesanyámat, azt mondtam magamnak: „Az én asszonyom nem hagyott el engem tizenkilenc esztendőn keresztül, tehát én sem hagyom el őt.“ De meg nyugtom se lett volna otthon, egy percig sem és azt hiszem, nem

A nyolevanéves Wlassics Gyula

lenne nyugtom még a sírban sem, ha akkor elhagytam volna szegénykémet.

Orsolya harcias hangja egyszerre bizonytalanná vált. Gyorsan előrántotta zsebkendőjét és eltakarta vele arcát.

Az elnök kis szünetet tartott, azután felszólította Züger Orsolyát, hogy mondja el, hogyan telt el reggeltől estéig az a nap, amelyen úrnője meghalt.

Olyan csönd lett a teremben, hogy légy röptét is meg lehetett volna hallani.

Folytatjuk

Vambéry Ármin, a hírneves Ázsia-kutató és nyelvész, száz évvel ezelőtt született. Ez a fényképe 1864-ben készült Teheránban, tíz nappal azután, hogy befejezte vakmerő bokharai kutató-útját, amely világhírűvé tette. Ezen az úton tisztázta a keleti törökség temérdek néprajzi, történeti, nyelvi sajátosságait, amellyel Ázsia e részének politikai jelentőségét felismerve, nagyértékű tanácsokkal látta el úgy a török, mint az angol kormányt, amely ebben az időben Oroszországgal vetekedett Ázsiában. Vambéryt nemcsak a tudósok, hanem az angol kormányférfiak is nagyszámú kitüntetéssel tisztelték meg, művei több nyelvre fordítva jelentek meg és nagybecsű forrásművei az Ázsia-kutatóknak

szíves

iralkodó.

(Most jut eszembe: a Rédl ezredes esete óra nem is láttuk egymást.)

— Rédl nekem igen nagy örömet szerzett . . .
(No de hallja — !)

— Komolyan mondom. Mikor hírt vettem az árulásának, első kérdésem volt: csak nem magyar ember? Hála Istennek, nem! Ennek igen megörültem. Ha Rédl magyar lett volna, akkor az osztrák vulkánok tüzével és iszappal hányták volna teli ezt az egész országot. Így azonban nem lett belőle nagyobb baj.

(Gyakran vannak ilyen örömei?)

— Utoljára akkor örültem így, mikor kitudódott, hogy Hofrichter főhadnagy, a mérlegkeverő, szintén nem magyar. Ha ez a két gazember véletlenül földünk lett volna, akkor nemcsak a monarchiában, de az egész világon vége lett volna a magyar katonai becsületének. (Mintha náhás volna a nagyságos asszony?)

— Meghúltam a Züligetben, mikor a villamosközlekedés megakadt és nekem ezredmagammal éjfélig ott kellett bokáznom a végállomáson.

(Igaz, olvastam, rövidzárlat volt.)

— Dehogyan volt! Ugy történt, hogy a B. K. V. T.

Róna József műve
Az új budapesti Széchenyi-fürdő előcsarnokának szökőkútja.

Nyitások 1913. I.

A Széchenyi-fürdő megnyitása. Próbafürdés

Mühlbeck Károly rajza

Asszonyország

Irta ZOMBORY ISTVÁN

A tehuntepeci isthmus másodlegszűkebb hidja az amerikai kontinensnek; közte és a panamai földszoros között dudorodik ki az a hat köztársaságot magába foglaló földrész, melyet Középamerikának szoktak nevezni.

Földrajzi helyzeténél fogva Panamánál határozottan jobb lett volna a csatornásításra, mert szélessége alig 100—120 mérföld, magasabb hegy nem fekszik rajta keresztül s ha Panama helyett a Szan-Franciszkó és Newyork közt közlekedő hajók ott járnának át, 1200—1500 mérfölddel rövidítenék meg az útát. Klímája az atlanti oldalon nedves és meleg, a Pacific felé szárazabb, de mindenütt egészséges, ami Panamáról éppen nem mondható. A 60-as években egy J. B. Eads nevű amerikai mérnök zseniális ötlettel házalt különböző pénzpiacokon: tizenkét sínparon óriás, kerekéken mozgó szárazdokkot tervezett, melyben a tengerjáró hajókat egyik partról a másikra vontatták volna át.

vebb kultúra tanyáitól távolodunk, az eleinte csak háttérben mutatkozó trópusok, pálmaligetes dzsungli kétoldalt mindinkább összezárul, végre már teljesen benne vagyunk. A kocsikat forró, gőzös, fűszeres levegő, zöld árnyékok, ismeretlen hangzavar töltik be. Kellemes kábulat fog el, lekivánczik a kabát, a kemény gallér. Künn a száguldó vonat szelétől hajladozik, susog az ősvadon, teli páfránnyal, orchideákkal, óriás groteszkformájú vörös és sárga virágokkal és fákról lelógó folyondárokkal, melyeket az indusok itt „himbál”-oknak hívnak. Ez már a Tierra Caliente: a trópusok hona, a majmok és papagályok birodalma!

Csak másnap reggel érünk Tehuntepeche. Az éj folyamán a vidék nagyot változott, mert átkerültünk a száraz, Csöndes-tengeri oldalra. Kiterjedt kókuszpálmagonyok szélén, vulkanikus dombok olén, kanyargó folyam partján nyúlik el a város, melyet a sok földrengés által megrepesztett kupolás templomaival, oszlopos, minden színben pompázó házaival és még színesebben öltözködő sudártermetű nőivel bátran lehetne inkább valahova Északafrikába áthelyezni, annyira különbözik az itteni lakosság mindenben a többi mexikói népfajtól, ámbar ezek egyikének: a zapotekoknak kellemesen csengő nyelvét adoptálták.

Kik ezek a tehuanák és honnan származtak ide?

Talán soha meg nem oldható misztériuma marad a történelem előtti tömeges ösköltözéseknek. Nehéz is eligazodni ott, hol írott nyom nem maradt, hol a kőberösztyön nomád népség úgy vonul át mes-

Horkayné

Ellesett párbeszéd

(Honnan, nagyságos asszonyom?)

— A suffragettek kongresszusáról.

(Érdemes odamenni?)

— Magának nem, mert nagyon higgadtan tanácskoznak. Képzelve: Kétezer uri asszony van együtt és nem dobnak bombát, nem pofoznak minisztert, sőt még kirakatot sem törnek.

(Ez szép, de némi csalódást okoz a budapestieknek.)

— Azt hiszem, a külföldi suffragettek is csalódtak némileg bennünk. A magyar képviselőház karzatán voltak és nem láttak sem fejbeverést, sem kidobást, sőt Fráter Loránd trombitáját sem hallották. Egy ideig csak hallgatták az előadó darálását, aztán szomorúan mondták: Hiszen ezek nagyon higgadtan tanácskoznak.

(A történelmi igazság kedvéért kellene még egy suffragette-kongresszust rendezni, ahol Mrs. Pankhurst az elnök.)

— És még egy képviselőházi ülést, ahol Fráter Loránd az előadó.

(Figyelemmel kíséri Vilmos császár jubileumát?)

— Hogyne. A császár nagy uralkodó. Nagyságának, mint a legtöbb emberi nagyságnak, az a titka, hogy éppen alkalmas időben született.

(Alkalmas időben?)

— Olyan időben, mikor beérik a németiség minden termése. Amit Bismarck és kortársai elvetettek, az most nő kalászbá. Olyan hallatlan termékeny most Németország, hogy aki a tetejében ül, azt arannyal és bárányborral borítja. Ha Vilmos császár — hogy egyebet ne mondjak — véletlenül spanyol királynak vagy török sultánnak született volna, akkor ő sem volna nagy

vezérigazgatója aznap politikai beszédet mondott a városi közgyűlésen és attól úgy megbokrosodtak a villamos kocsik, hogy karóval, vasvillával sem lehetett őket előre noszogatni. Ez különben természetes dolog.

(Mi természetes?)

— Minden technikai üzem rosszul szuperál, ha a főnök sokat szónokol. A művelt nyugaton ezt már kitapasztalták és maga sohasem fogja hallani, hogy a londoni Tub vagy a párisi Metro vezérigazgatója hazafias beszédet mond.

(Mondja, asszonyom, hogy tetszik magának az a kihajtott nagy inggallér, amit a fiatal emberek mostanában viselnek?)

— Nekem minden tetszik, ami karakterisztikus és ez a gallér nagyon karakterizálja a pesti ifjúságot. Hatvanöt esztendővel ezelőtt is viselte valaki és akkor Petőfi-gallér volt a neve. Ha azt mondaná egy pesti fiúnak, hogy viseljen Petőfi-gallért, akkor szánakozva mosolyogna, hogy micsoda izetlen romantika az. De mivel a párisi csirkefogók viselik, kapva-kap az apacs-galléron.

hajóra szállni az elkészt

ökötél még az állomási pon-
asztara» hátulját. A német
érkezik oda, mikor a matró-
oldani. A legények a kezü-
segítik beugorni a hajóra.
nyilván mindig elkészik és
lepetve, ha elérkeznék a

» hatalmas kerekeinek la-
gmozdul és nem sokára el-

z méternyi távolságra a
s forrongása elárulja a vi-
t. Én akkor épen a hajó
közeliében álltam és szíva-
mint a kikötő eltűnt az
ött, s a Kaukázus hegy-
ti láthatáron.

n a végét járta és miután
ást tettem, a párkányon
tengerbe.

re lángtenger terjedt szét.
tengeralatti naphta-forrás
elég volt ahhoz, hogy azt

zott el. Az «Asztara» égő
tovább, de a kormányla-
volított bennünket a tűz-
el volt hártva minden

tulsó részére jött és csak
fagyos hangon:

olatlanságotkövetettel.»
it az ember ilyen körül-
kott:

om, kapitány, nem tud-

dig tudni kell, uram!»
és barátságtalan hang
yire tölem.

kéztetésben az angol nő

V.

atlan vagyok az utazási
tapasztalatok mindenkor
zt a szót csak azért hasz-
noha igazában soha sem
en mit jelent. A vidám
zinben fogja látni a dol-
pedig szomorú színben.
partját és a Holt-tenger
átványának nyilvánította
ben a nápolyi öblöt és a
gorva, barátságtalan táj-
természetem van; —
ha ezen elbeszélésbe a
keverem, de nagy ritka-
e ne vegyítse önmagát
Ezt bizonyítják Hugo
tine és annyi más író
vételtesz, de én nem
lgaz, hogy Lamartine,
sem vagyok.

gy ellensége legyek is
ardi tanainak, be kell
tenger partjai búskom-
nak látszottak előttem.
kihalt; nincs ott sem

Nem is igazi tengeren
edig bár a Kaspi-tenger
gy nagy tónál, a mely
ntabb fekszik a Közép-
távon néha rendkívül
t. A hajónak nincs rajta
ngerészek szokták mon-
kilométernyi szélesség?
akár nyugat felé hamar
nyújtó kikötők sincsenek
ia, sem Európa felől.

van az «Asztara» fedél-
aukáziai, a kik Turkesz-
lelmi összeköttetésben.
ünket elkísérni a meny-
rtományáig.

már néhány év óta van
és a khinai határszél
rkand közt az állomások
etvenháromnál. E vona-
b utasnak elhagynia a
miért törődnöm és nem

is fogom az időmet arra vesztegetni, hogy őket
tanulmányozzam.

Tegyük fel, hogy akad köztük egy érdekes
egyéniség; tanulmányom tárgyává teszem, ki-
fűrkészem «a lelke mélyeig»... aztán épen a
döntő perczben a faképnél hagy.

Nem! egész figyelmemet azok számára tarto-
gatom, a kikkel mindvégig együtt fogok utazni.
Ezek közé tartozik Ephrinell Fulk és talán az a
bajos nő is, a ki nyilván Pekingbe utazik. Uzun-
Adában már utitársakat is fogok találni. A mi a
francia házaspárt illeti, erről még semmit sem
tudok; de a tengeren való átkelés nem fog el-
múlni a nélkül, hogy meg ne tudjam, mit tartsak
róluk. Velünk utazik két khinai is, a kik kétség-
kivül hazájukba térnek vissza. Ha csak száz szót
tudnék a «kuen-hya» nyelvből, a mely a meny-
nyei birodalom lakóinak társalgási nyelve, talán
használhatnám valamire e furesa spanyolfal-
alakokat. Valóban legnagyobb szükségem volna
egy legendaszerű alakra, egy rejtélyes hősré,
akár előkelő főúr legyen, akár haramia, a ki
inkognito utazik. Szóval, ne feledkezzünk meg
kettős szerepünkről: *reporter* a tényekre nézve,
interviewer az egyénekkal szemben, soronként
ennyi meg ennyi centimes honoráriummal, és
válogassuk meg jól az embereinket. A helyes
választás félsikerrel ér fel.

A faburkolatú lépcsőn lementem a hajó sza-
lonjaiba. Egyetlen szabad helyet se lehetne
találni. A kabinokat már elfoglalták azok az
utazók és utazónők, a kik a hajó hánykódásától
és a tengeri betegségtől félnek. Lefeküdtek,
mihelyt hajóra szálltak és föl sem kelnek, míg
a hajó ki nem köt az uzun-adai rakparton. Más
utasok kabin hiányában a pamlagokon teleped-
tek le apró podgyászaik közé és meg sem moz-
dulnak többé a helyeikről. Tessék regényes
egyéniségeket keresni ezen alvók közt, kiket a
tengeri betegség fenyeget.

Én, részemről, a fedélzeten szándékozom töl-
teni az éjszakát. A legelső ember, a kit megpil-
lantok, az amerikai, a ki épen elvégezte a ládája
és a fogai rendbeszedését. — «Hinné-e ön, —
kiáltá, — hogy az a részeges muzsik még borra-
valót merészkedett tőlem kérni?» — «Remélem,
semmit sem vesztett el, Ephrinell úr», mon-
dám. — «Szerenesére semmit.» — «Szabad-e
tudnom, hány fogat visz ön be Khinába ezekben
a ládákban?» — «Egy millió nyolczszázezret,
nem számítva a bölcsesség-fogakat.»

És nagyot nevetett ezen az élcezen, melyet
útközben bizonyosan számtalanszor ismételt
már. Magára hagytam Ephrinellt és felmentem
a kerékburkokat egymással összekötő hídra.

Az ég elég derült. Az éjszakai szél fokozódni
látszik. A távolban hosszú zöld fodrok futnak
végig a tenger tükrén. Lehetséges, hogy az
éjszaka viharosabb lesz, mint hittem volna.
A gőzös elején számos utas tanyázik: rongyokba-
burkolt turkománok, beesett szemű kirgizek,
kivándorló muzsikok, szóval csupa szegény ör-
dögök, a kik a hajópárkány mellett heverésznek.
Csaknem valamennyien pipáznak, vagy enni-
valókon rágódnak. Némelyek alvással igyekez-
nek pótolni erejüket a kiállott fáradoalmak után,
vagy talán megcsalni az éhségüket.

Arra gondoltam, hogy egy sétát teszek a cso-
portok közt. Olyan vagyok, mint a vadász, a ki
cserkészik, mielőtt lesbe állna. Itt vagyok a
podgyász-halmaz előtt, a melyre oly vizsga pil-
lantásokat vetek, mint egy vámőr.

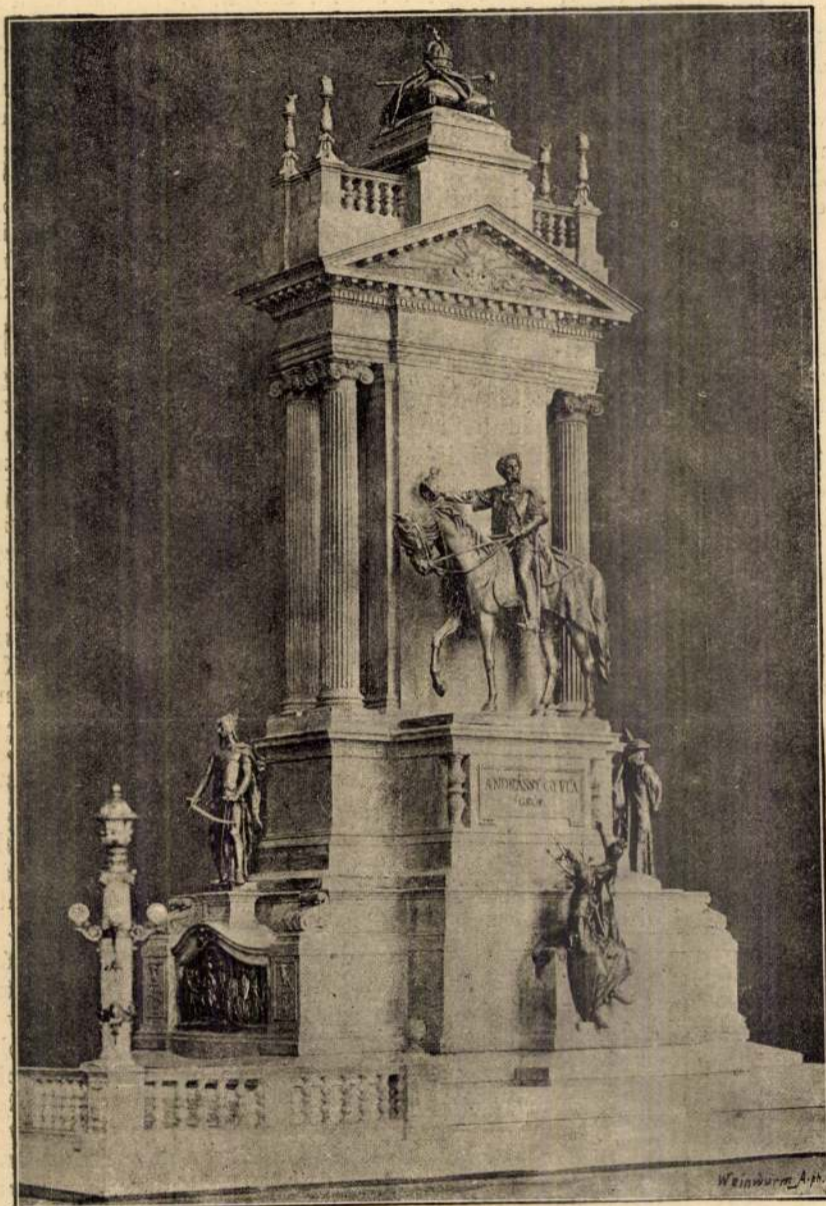
Figyelmemet egy elég nagy fenyőfa-láda
vonja magára, melyre a kátrányos ponyva egyik
szöglete csügg alá. A ládának hossza-széle egy
méter, magassága egy méter nyolczvan centi-
méter. Itt helyezték el azzal a gondossággal,
melyet az oldalára orosz nyelven írt következő
szavak követeltek: *Üveg neműek. — Törékeny. —*
*Övni kell a nedvességtől, — és a következő meg-
jegyzések, a melyek figyelembe vétettek: Fean-
Sean. Végre a ládán a következő cím volt olvas-
ható: Klorck Czinka kisasszony, Sa-Kua sugárút,
Peking, Pecsili tartomány, «Khiná.»*

Ez a Klorck Czinka — mint a neve mutatja —
kétségkivül román nő és a Grand Asiatik vona-
lon küldet magának üveg neműeket. Talán a
menyei birodalom raktárai sincsenek kellőleg
fölszerelve ezen árucikkkel. De ezen esetben
hogyan bámulhatják a szép menyei hölgyek
mandula alakú szeméiket és a hajdíszük mű-
vészi alkotványát?

Roma Pirene

fűzték Bismarckot hazánkhoz; oly viszony szá-
lai, melynek másik szereplője talán maig is él
elvonultan valami csöndes vidéki városkában.
A feladat, mely akkor még a kezdő Bismarck
állam művészetét mindenkiféle igénybe vette,
Ausztriának a német szövetségből való kiszori-
tása volt, hogy annak helyébe a porosz hegemoni-
niát ültesse nagyratörő vágyaival s a német
császárság középkori dicsősége feltámasztásá-
nak eredményével. Ennél a nagy feladatnál
Bismarck éleslátását nem kerülhette el az a
nagyfontosságú politikai szerep, mely műve
megalkotásánál esetleg Magyarországnak jut-
hat, s gróf Károlyi Alajos akkori berlini nagy-
követnek egyik diplomáciai jelentésében már
föltűnik a mélyreható eszme, mely Bismarck
agyában öltött először alakot, hogy aztán pro-
grammszerű jelentőséget nyerjen az európai
helyzet jövőbeli alakulásaira nézve. «Bismarck,
— úgymond gr. Károlyi, — azt az alternatívát
állította fel előttünk, hogy vagy visszavonulunk

politika megbuktatására,
való dualizmus útjának e-
És hogy Bismarck ma-
volt csupa frázis, azt az
egy alig ismert epizódja
sitja, a melyet Busch bes-
berichtblätter»-ben. A p-
már Pozsonyhoz közel, e-
toltak el s a Nikolsburgba-
szó volt arról, hogy a h-
gyarországba tegyék át. F-
az, a ki ez ellen élénken
kép igyekezett meggyőzni
arról a veszélyről, mely
után volna, részint a l-
dühöngött kholerára, ré-
takra és politikai viszony-
téből. Hiába, érvei nem
ellenkező álláspont híve
«Ekkor, — beszélt el-
— szobámba vonultam,

Róna József SZÉCSI ANTAL PÁLYAMŰVE.

AZ ANDRÁSSY-SZ

Hibaigazítás: A «Vasárnapi Ujság» legutóbbi
(43-ik) számának 721-ik lapján a képaláírások téve-
désből felcseréltettek, s a Róna József pályaműve
alá a Szécsi Antal neve került, s a Szécsi Antal
pályaműve alá a Róna József neve, mit ez alkalom-
mal sietünk helyreigazítani.

Néme-
teszsz-
ország-
ségein

lasztott el a
m magam mö-
magam s idege-
am. De rövid idő

Ausztria nem fogadta meg a tanácsot, s az
1866-iki háború bebizonyította, hogy Bismarck
fenyegetései nem voltak üres rémképek. Csak a
legbeavatottabbak tudják azonban, hogy köz-
vetlenül azelőtt, hogy 1866-ban az első lövések
eldördültek, Bismarck a háború elkerülésére
még egy utolsó kísérletet tett volt, t. i. egy
osztrák-porosz dualizmus eszméjét ajánlotta
Ferencz József császárnak, a melynek politikai
célja lett volna Németországnak a kettős veze-
tés alatt való megszilárdítása, katonai célja
pedig Elzász-Lotharingia elvétele Francia-
országtól, mely célból Ausztria a délnémet,
Poroszország pedig az éjszagnémet hadsereg
vezetését vette volna át.

A népek gondviselése, Magyarország szeren-
cséjére, elhárította az osztrák-porosz szövetség
fenyegető remét, s Bismarck működését abba
az irányba terelte, a melyben a leghathatósab-
ban munkált közre a kiegyezés előtti osztrák

tértek s felhagytak terv-
A dualizmus alapján
magyar monarchia egy-
a königraczi vereséget
új német császárságnak
mily előrelátó volt Bis-
hadseregnek átlépését
könnyei árán is vissz-
őszén az európai béke-
tos tudatával sietett Bé-
ben részesült, olyan v-
sohasem látott idegen, s
rég még ellenséges h-
József ő felsége meg-
vadászatait, csak hogy sz-
külön hadsegédet küld-
látogatását azonnal vis-
teleteré Schönbrunnban
Bismarckot bejelentett
egész a küszöbig ment

Dr. Kovács János: Gróf Andrássy Gyula
 Vas. Ujs. 1893. 721. l.
 Mofra

TAVASZI NAPFÉNY.

Tavaszi napfény süt a hegyekre, —
A völgyek ölében
Fakad a virág.
Ki a szabadba! . . . Ott van az élet,
Oda vágy, oda jár —
Mostan a világ.

Szállnak a fecskék, zsongnak a méhek;
A Táttra tetői
Már feketélnék.
S zord hasadéki mély kebelében
Csillog a hó bár:
— Vége a télnek!

. . . «Vége a télnek!» — súgja szívem is —
«Élj új tavaszodnak! . . .»

Mulnak az évek
Gondjai nőnek s barna hajad közt,
Lásd! — nyoma van már:
Igy is a télnek! . . .

BURSICS ERNŐ.

VILLAMOSSÁG ÉS MEZŐGAZDASÁG.

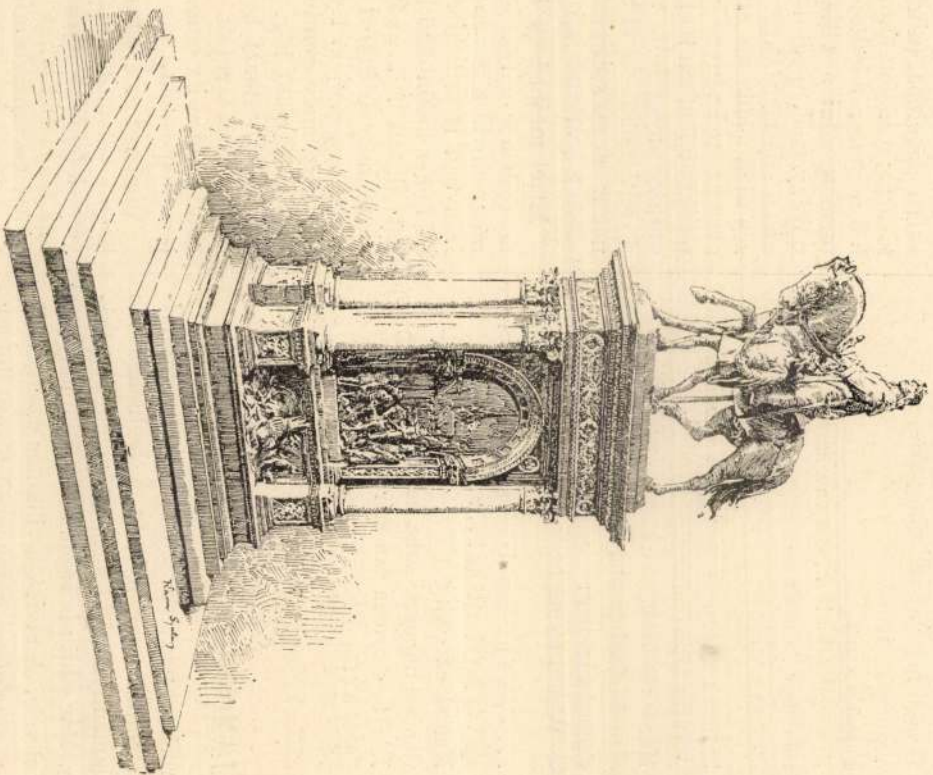
A természet nagy erői közül a nem régen felfedezett villamosság nyilván a leghatásosabb lesz valamennyi erő között a művelődés szolgálatában. Már eddig is bámulatos eredményeket értünk el vele. A távíró, a villamos vasút, a vilámfény, a telefon, a fonográf olyan dolgok, melyekről őseink aligha álmodtak. Úgy látszik azonban, hogy még most csak a kezdetén va-

Roma Jozsef

tótte őket össze. Az eredmények között többek közt egy cm. hosszú retek s egy 27 sulyú sárgarépa, mindkettő nőségű; e mellett azonbanből négyezer, a gabonában termett, mint a villamosnövényekből. Specknevműnek a sajátosságos tüneményes után gondosan megvizsgálás után eredményre jutott, arra, hogy a földben 100 gramnak kitett földben 100 gram oldható anyag volt, más 8 centigramm. A villamosnak részleges szétbontása vények gyorsabb fejlődésé

Mivel továbbá az is is levegőben levő hidrogén á megkönnyíti a növénynek irányban is tett kísérlete földjének különböző helyek kat állított fel, azokat össze, hogy a légköri villam leten megoszolják. Ily mó magot és 2800 klg. szalm művelés következtében 16 klg. szalmát termett. A belül szintén ily emelkedé jóval nagyobb.

Mindezek az eredmények hogy a villamosságnak növények fejlődésére és az általa tetemesen lehet emel az érdekes tapasztalatot is természetnél a kerti növények megművelésére. Burgonya és az ő vidékén rendezen

rh. tollrajzai.

IS-SZOBOR PÁLYAMŰVEI.

Róma József tervvázlatán.

Kosztolány Kármelkés
rajza

A Károlyi-
 emlékműve.
 Maa. Uj. 1894. 336. l.

Művészet 1906. nov. 8.

EGY KÉRDÉS
RÓNA JÓZSEF BRONZMŰVE

vesztességünk erre a kategóriára, mely kívül áll a művészeti szemlélődés határain. De ha már hibás bronzról beszélünk, úgy e plasztikai munkáknak arra a fajtájára terelődik

A KIS TÜRELMETLEN
RÓNA JÓZSEF BRONZMŰVE

hatatlan jellemvonás. Némely ily redukált szobor már alig különbözik a játékszertől. Mi az oka, hogy az ily kisebbités rosszul hat? Az ok sokféle és esetről-esetre változhatik.

Póna János

Lajka Károly: Apró bronz

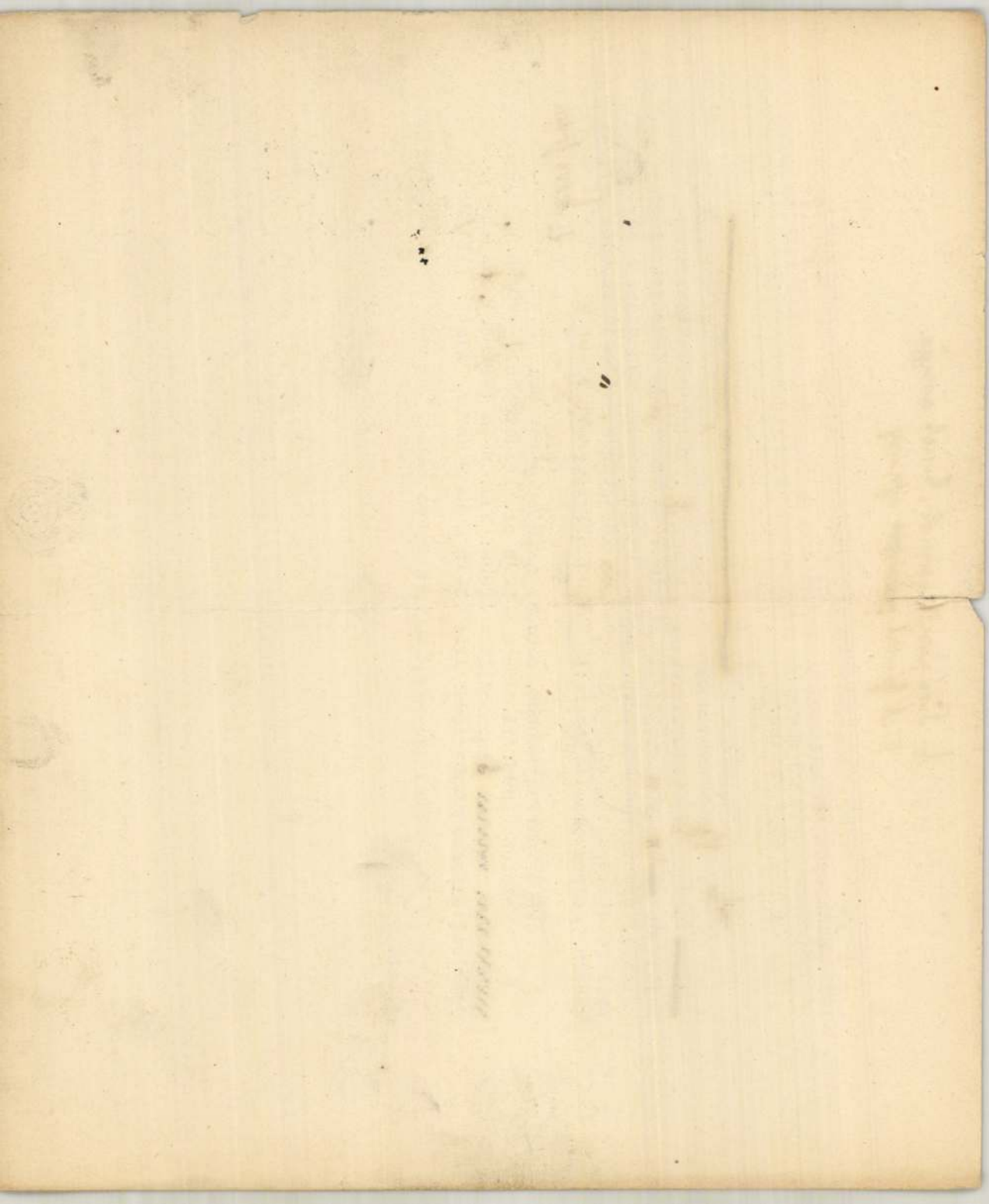
lokozására a jó szobrász kész megváltoztatni mintájának koncepcióját is, átalakít egy-egy gesztust, átformálja a test tartását, sőt esetleg arányait is. Képzeljünk most már az így fellesztett művet kicsiny méretűre redukálva. Itt silhouette-hatásról már szó sen lehet. A tömeghatást nem érezhetjük oly tárgyval, amely már kicsinyisége miatt sem képviselhet tömeget. Az ilyen mű redukálásával tehát olyan elemet teszünk tönkre a szoborban, amelyet a szobrász eredetileg oly fontosnak tartott, hogy miatta kész volt száz meg száz változtatást végezni szobrán. Látnivaló, hogy a legtöbb nagy szobornak apró bronzzá való redukálása a művészi szándékok egész sorának megsemmisítését jelenti. Nem ártaljuk állítani, hogy nem is kitűnő szobor az, amely lényeges erényeinek megsértése nélkül kisebb vagy nagyobb méretben reprodukálható.

Ezzel azt is mondtunk, hogy az igazi apró bronz egyenest apró bronznak készül: ez is él-hal a maga eredetileg megkoncipiált méretivel.

Ha így elvi különbséget állapítunk meg a tér vagy park számára készült nagy szobor

és az otthon számára öntött apró bronz közt, úgy bizonyára találunk oly plasztikai sajátosságokat is, amelyek szinte összenőttek az apró bronzsal vagy legalább ezen érvényesülnek a legvilágosabban.

Legfeltűnőbb jellemvonása első sorban a kicsiny méret. Az, hogy kicsiny, nem redukció következménye, hanem a szobrász eredeti szándéka. Sajnos, a „kicsiny” némely műhelyben egyértelművé válik a kicsinyessel. Nincs művészietlenebb előadási forma a miniatűr-nél, mert szinte lehetetlenné teszi a kézírás, a manupropria érvényesülését. Sok apró bronz így miniatűr. Minimális részletek halmozása minimális téren. Száztagú orkhesztrum zenéje, amely azonban oly halk, hogy csak mikrofonnal vehetjük észre. Kínos keresése hajszálmnyi formakülönbségeknek, ujj és mintázófa helyét a khrirgus acéttűjével megmintázva. A szobor, amely így keletkezik, nem egy művészlélek meggyőző megnyilatkozása, hanem térképfejtétel. Az óvatosság és olykor a birkatürelem diadala. Érzések, lelki hullámvázások hogyan nyomhatnak friss bélyegűket a műre, amelyen a szobrász csak a legniggadtabb órákban, csak a leg-

1577. **Róna József**

Sz. Lovasberényben 1861 február 1-jén.

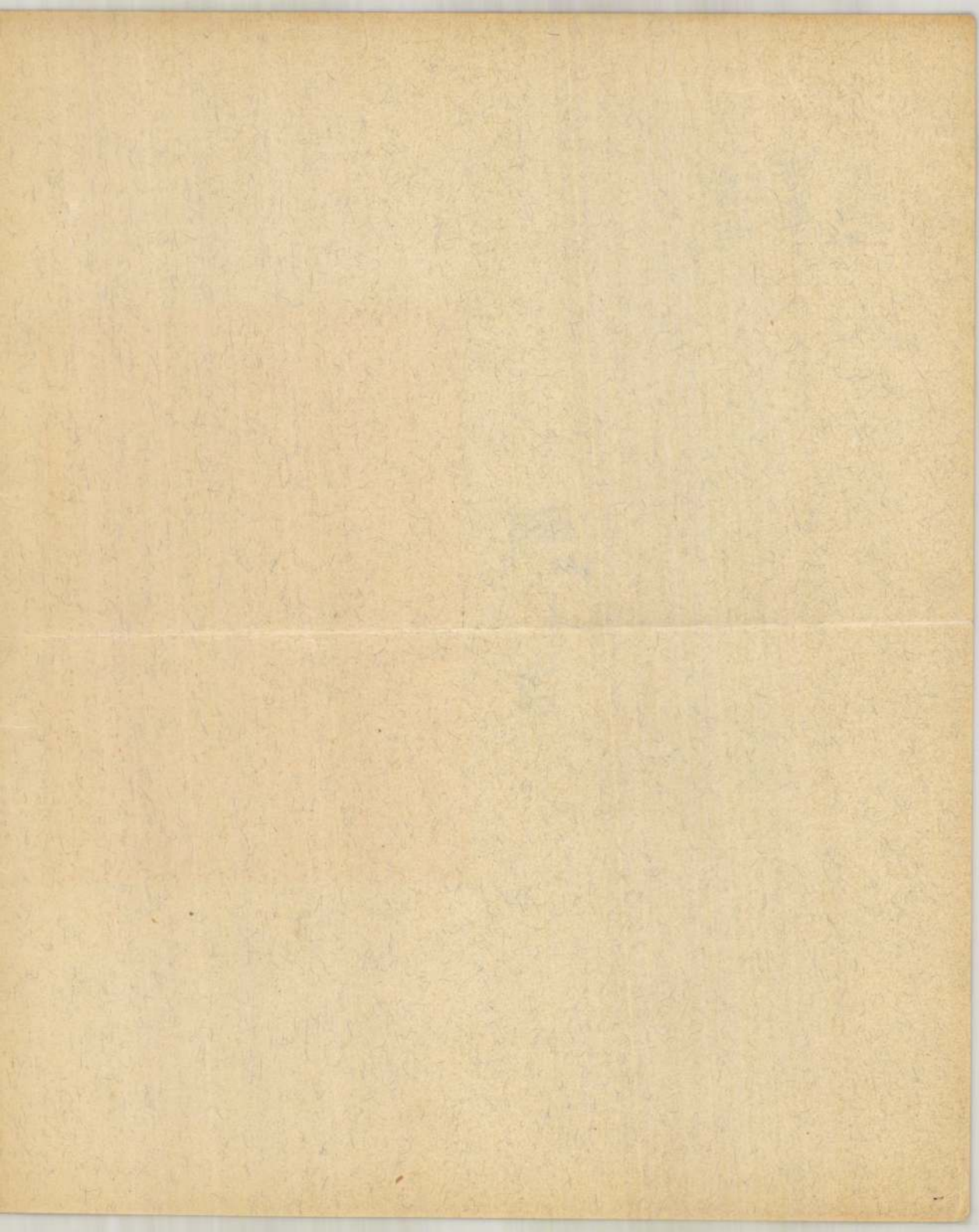
A kis tírelmellem.

Siró parasztyerveknek, kinek földre telepedett anyja emlőjét nyujtja. A fiatal asszony jobb karján párnát tart, melyen a kis nyugtalanzkodó fekszik és baljával ruháját igazgatja. Fejét kissé balra hajtja és kézzel-tábbal kapálózó magzatját nézi. Kendőjét hátra kötötte, pruszlikija egyszerű, ingének ránczszedett bő ujjai a könyvek felett szűkek, szoknyája rövid, kötényének szalagja kettős csokru. Jelzés oldalt jobbra: »RONA JOZSEF BUDAPEST 95-96.*

Márványszobor, méretei a tapasztatnak 35:62 m. — Lelt. sz. 1577. — Vétett az 1898 január 11-iki 8298 sz. engedély szerint 4000 K-án (70-898). — Kiliztetett 1898 február 28-án. — Elszámoltatott 1898 márczius 7-án (99-898). — Az elszámolást jóváhagyta az 1898 márcz us 13-iki 2469 szvsz. határozat (114-898).

III 3 - 50

Pl.
Della
1898

124. Başarı Oyuna: Gizlike és Lidka.

V Róna József

102. Róna József: Jó fogás. (Szökőkút-tervezet.)

Műcsalon 1899/1900
ségi kiáll.

— Regény a vándorszínész-életből —

Csobáncezi

[Folytatás]

Irta: SZINÉRI GYÖRGY

A barnult falakról a vakolat sok helyütt leomlott; az ablakok nehánya porladozó, csorba szélekkel, üveg és keresztfa nélkül, mindmegannyi kisírt szem bámúlt ki a messze síkra, napnyugot felé, mintha tudták volna, hogy a hajdani fény is a leáldozó nappal arra tűnhetett el.

A vár körül százados vadgesztenyék és diófák nyújták lombtalan ágaikat a magasba, míg mögöttük, a kiszáradt csánczárókból óriási jegenyék karsú suda- emelkedtek.

Valami rendkívüli események színhelye nem volt ez a vár soha, fontos történeti kútfők gyanánt szolgáló okmányok sem keltek itt. Egyetlen nevezetes mozzanat múltjában az a pár heti idő, a mit Thökölyné Zrinyi Ilona töltött a falai között.

Rómeó ábrándos képzelete azonban fölidézte lelki szemei előtt a viharos éjszakát, a melyen fedelmi futár szágúldott tajtékozó lovon a vár alá, halált vagy kegyelmet hozva a torony sötét odvában szenvedő fogolynak, kit a zsarnok-kénye dobott megostromolt várából a nedves börtönfenékre alá.

A mint közeledtek, mindinkább élesebben, határozottabban domborodtak ki az épület egyes részei; már a szögletek koczkakövei is kivehetők voltak.

De hát hogy is jön most ő ide?

A nagy urak mulatni vágnak.

A véletlen szele felkap egy útszéli növényt s magával ragadja a magasba, föl a jegenye sudarának legmagasabb csúcsához. Így érintkezhetnek a jegenye csúcsa és az útszéli virág. Különben — ha már ez érintkezésnek meg kell történnie — a jegenyének kellene megdőlnie; de ez csak századok határkövét képező esemény, mint volt 1789-ben, midőn a kastélyok aranyos kupolái, a főúri parkok százados fái és a koronás fők egyformán hullottak le a föld porába.

Tehát ő szavalni fog, ő méltóságai szórakoztatása végett. Shakespeare-i gondolatokat akarnak hallani magyar nyelven. Jól van! . . . Ők nem tudnak hibátlan kiejtéssel beszélni magyarul. Különös, de tán nem érthetetlen. A nagy vagyon, az előkelő születés magasra emelnek, föléje a rögnek, a hol a faj, a nyelv geográfiai határai, nem különítik el oly élesen ama régiók kiváltságos lakóit, mint a rögnek alatt lakó apró embereit.

Ily gondolatokkal foglalkozott Rómeó, midőn a hintó megállott a magas, kőíves kapu előtt, a melynek ékkövén, fön, a czímertanban járatosak előtt ismeretes szárnyas oroszlán, karddal az egyik, rózsás karmában, azt bizonyította, hogy ez a kastély a Szelevényi grófok ősi tulajdonát képezi.

A grófné is — születésére nézve — Szelevényi grófnő volt.

A mily komor, mondhatni visszariasztó a vár külseje, oly marasztaló és kényelemszeretetre valló volt a belső berendezés.

Mind a mellett, hogy az udvar platán- és jávorfái lombtalanul, a barokizálás kútmedencze a tél fagyos lehe elől faburkolat alá rejtve, vártak a kikelet derűs napjaira; a szitált kavicscsal behintett talaj, az ólomkarikás ablakoktól bevilágított üvegfestésű czímereken átszűrődő fény színpompája s az általa beragyogott márványpadolat s a léptek zaját eltompító széles kókusz-szőnyegek, kiváltsá-

gos légkör feltárultát sejtették a plebejussal, kit szerencsecsillaga e föld alá hozott.

Megérkezésekor az inas bejelenté Rómeót, a ki ez alatt öltözetét igazgatta egy nagy faltükör ellenőrzése mellett. Elég tisztességesen volt öltözve; tetőtől talpig feketébe.

A grófné bájoló mosolylyal fogadta, kezét nyújtotta Rómeónak, a ki azt tiszteletteljesen csókolta meg. Majd bemutatott a két grófnőnek és miss Lucynek is.

— Bátor voltam önt szokott életmódja és eszményi világából kiragadni; elcsaltam, elrabolattam önt Csákányi által s ide hozattam ebbe a prózai világba, hol a való és hamis, egyformán unalmas.

— Tiltakoznom kell, grófné és lehetetlennek nyilvánítanom, hogy unalom lakozzék abban a világban, a mit méltóságod kedélyének napja aranyoz be.

— Bravo histrio! — gondolta magában miss Lucy.

Azt hitték, hogy Rómeó majd elfogult lesz. S elbáméskodik majd a tágas, négy ablaktól világított terem műtárgyain s a falakon függő festményeken, meg a mindkét nembeli méltóságos és kegyelmes ősök bájos, zord vagy alattomos kifejezésű arczaín.

Korántsem; figyelme mindenesetre egy futó pillantással körülszárgúldozta a hatalmas termet, de aztán teljes éberséggel várta a grófné megszólítását, elfoglalva a kerevet mellett a grófnétól számára kijelölt helyet.

Pedig valóban sok érdekes látnivaló volt ott. Az ősök arczképe közt, a grófné mögött jobbra, egy életnagyságú női alakot ábrázoló mellkép, gyönyörű szőke fürtöktől körülhullámzott fiatal női arcz, valóságos démoni kaczársággal mosolygott le Rómeóra. És hozzá még, a bal emlőt ördögi incselkedéssel födetlenül hagyta a XV. Lajos korabeli rococo-öltöny; mintha rablókéz dült volna a kebel kincsei között.

Sokan megbámúlták ezt a képet, a melynek mosolya azonban megnyugtatót, hogy a kecsek földúlása minden erőszak közbejötté, egyáltalán harag s ellenállás nélkül történt.

Némi tudakozódás után a társulattól elért anyagi sikerek, múltjok kilátásai felől, George az inas feszesen és mereven jelenté: le diner est servi!

Mindnyájan felemelkedtek.

A grófné karját Rómeó karjába akasztva indult az étterem felé, a mely a vár nyugoti oldalán, a kapubejárat fölötti nyolc szögű toronyszobából alkittatott át stílszerűleg.

Stílszerűleg; mert a késő renaissance-izlés volt látható, a nagy tömör északrényen kezdve a legutolsó fogasig mindenben. A kastély maga is késő renaissance-korbeli alkotás volt.

Útközben — a jól fűtött folyosón át haladva — a grófné egész bizalmasan, alig észrevehetőleg Rómeó karjára nehezedett s jobbában legyezőjével mutogatta: ez itt a régi étterem, a hol az ősök ültek végnélküli torokat. Ez itt tovább egy másik díszterem; ez az ajtó egy valódi műremek. Egy nagy, tömör, szárnyas tölgyfaajtóra mutatott. — Nézzen be egy pillanatra, szólt s maga előtt tolva Rómeót, a mely manővernél — noha a fél ajtó nyílás is meglehetősen tágas volt — az a kis epizód esett, véletlenül vagy szándékosan, hogy a

grófné pasztikus tökélyű idomai Rómeóval lehető közeli érintkezésbe jöttek.

— Szereti ön a régészetet? Igen? Valóban örvendek, hogy végre akadtam valakire, a kit nem fog untatni, ha cicerónéja leszek.

Ebédnél Rómeó a grófné baljára került, míg Rómeó balján Csákányi úr foglalt a nagy kerek asztalnál helyet.

Csákányi rendszerint a grófi asztalnál étkezett, noha minden egyes ebédhez egy idő óta meghívót kapott. Egy idő óta csak, mert az is megtörtént, hogy a grófné oly látogatásokat kapott — Szádoky grófnét vagy az erdélyi arisztokraták közül valakit — a midőn a grófné ezt a pátriarchális jellegű szokását egy-két napra jónak látta fölfüggeszteni. Annak előtte azonban Csákányi külön meghívás nélkül a terítéknek mintegy kiegészítő része volt.

Az ebéd alatt Rómeó többször bebizonyította, hogy az ügyesség, a finom modor nála nem ünneplő ruha, a melyet sokan otthon le szoktak vetni s csak ünnepélyes alkalmakkor vesznek föl. Egész könnyedséggel, mondhatni veleszületett otthonossággal foglalta el s töltötte be helyét.

Csákányi úr pedig, a hányszor csak úrnője leereszkedésének, figyelmének adta Rómeó iránt jelét, — például ha valamely étekre vagy csemegére felhívta figyelmét, vagy saját méltóságos patyolatkezeivel tett azokból Rómeó tányérára, — mindannyiszor vasvilla-bökéssel vetette szemeit Rómeóra, mintha azt akarta volna mondani: »látod-e te gézengúz, sehonnai komédiás! Ugyan fel tudod-e fogni és méltányolni a kegyet?«

Az pedig, úgy látszik, tudta méltányolni. Chickelet evett. Nem látszott rajta a kiéhezett parvenu, bármint akarta Csákányi úr és Clemence grófnő fölfödözni rajta.

Csákányi hallgatagon evett. Azon jelenség, hogy úrnője valódi nagyúri könnyedséggel hátradőlve, szemlátomást gyönyörködött Rómeóban, figyelve annak szabatos rövid keresetlen feleletére, nem csökkenté legkevésbé sem az ő étvágyát. Ez irigység nem kínozza őt.

A grófné bordeaux-ival telt poharát a Rómeóhoz koczcintva azon óhaját fejezte ki, hogy mielőbb elérje azokat a sikereket, melyre ő (a grófné) tehetségénél fogva jogosúlnak véli. Jusson minél előbb a »nemzeti« lámpái elé.

Rómeó, mielőtt kiitta volna poharát, csak annyit mondott, az elismerés zajos kitörésével: a tapsoknál többre becsüli azon égi mosolyt, melylyel ő méltósága e koczcintás kíséretében megtisztelte.

— Biztosítom méltóságodat, ez az óra itt fölér összes eddigi diadalaimmal.

Csákányi egészen kiengesztelődve szürcsölte a tízéves kaczorvári bakart.

Ebéd után a nyugoti bástya egyik termébe mentek át, hogy az illatos moka elköltsék. Néhány délszaki növény és exotikus alakú bútor — kerevetek — mintegy csábítottak az édes semmittevésre. Csákányi hallgatagon, mint az árnyék, követte a társaságot. Ez az ember bámulatos önmegtágadással evett, ivott, szótlanul, mintha csak egyebet se értett volna. Mintha egyedül erre született és erre tanították volna.

Az inas szivarokat hozott. Csákányi megrögzött szótlanossággal kért pantomimice engedelmet rágyujt-

Rómeó történet

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ DOLGOZÓ-SZOBÁJA A GÖDÖLLŐI KASTÉLYBAN.

Mikor aztán a «hideg vacsora» is elfogyott, a tömött bábót hajigálták egymásra, ha pedig a jókedv tetőpontra hágott, kiterjesztették a gyermekszoba határait, s belevonva a játékba a többi lakosztályt is, a kis királykisasszony bújósdi játszott barátnőivel, a mi valóságos házföldfordulással járt. — Így mulatott a király és királyné, mikor nem akartak más lenni, mint szerető apa és a legjóságosabb anyja...

Királynénk és környezete.

Páratlan lelki nemesség, mély bensőség és szívjóság sugárzott ki a megboldogult királyné egész lényéből. És legkivált közvetlen környezetének volt bőven alkalma tapasztalni e finom, magasztos léleknek megnyilatkozását. Őszinte, szeretetteljes ragaszkodással viseltetett azok iránt, a kik körülötte éltek, s ragaszkodását azzal a rendkívüli kegygyel és varázsszal tudta kifejezni, a mely nála szinte lelki szükség volt.

Egyik gödöllői séjour vége felé történt. Már meg volt határozva az elutazás napja is, a mikor báró Nopcsa Ferencz, a királynénak évtizedeken át odaadó, hűséges főudvarmestere megbetegedett. Az udvari orvos naponta jelentést tett a királynénak a beteg főudvarmester állapotáról. A jóságos Nagyasszony maga is többször meglátogatta szobájában a beteget. Az utazás napja mindinkább közelgett s mindenki bizott abban, hogy Nopcsa báró a kitűzött napig felgyógyul. De az elutazást közvetlen megelőző napon az udvari orvos azt jelentette, hogy a beteg semmi esetre sem kelhet útra. Királynénk, a mint e jelentést vette, nyomban Ő Felsőségéhez a királyhoz sietett s az utazás elhalasztását kérte. «Mert — mondá — azt a szegény jó öregot csak nem hagyhatom egyedül ebben az üres, elhagyott kastélyban!» Felsőleges urunkat rendkívül meghatotta hitvesének hű főudvarmesteréhez való e gyöngéd ragaszkodása s másnap reggel egyedül távozott Gödöllőről, a királyné pedig udvarával együtt bevárta Nopcsa báró felgyógyulását.

«Kedves magyar leányunk.»

A hetvenes évek vége felé a királyi család a szokottnál is hosszasan időzött Gödöllőn, s nagy gondnal kezdtek meg Mária Valériának a kis királykisasszonynak komolyabb nevelését s oktatását. Nevelése Korniss grófnőre, erre a fenkölt lelkű magyar hölgyre, míg

oktatása teljesen Rónay Jácint püspökre, a kiváló magyar tudósra volt bízva, kit annak idején Rudolf trónörös mellé a minisztertanács ajánlott a magyar történelem tanárául. Különbén a kis királykisasszony, vagy, mint felséges szülői neveztek: «kedves magyar leányunk» egész környezete a legnagyobb gonddal volt összeállítva.

Ő Felsőge kívánságára az egyes tantárgyakat is magyarul tanulta Valéria főhercegnő. «Leányommal naponként magyarul imádkozzék. Azt akarom, hogy vallásos, de ne vakbuzgó legyen. A vallás vigaszára az élet folyamán mindnyájunknak nagy szüksége van!» Ez volt királynénk utasítása Rónaynak.

Rendkívül érdekes, mily gondos és figyelmes anyja volt a királyné; környezetének nem volt szabad elhallgatni leányának legkisebb hibáját sem. A lefektetésnél mindig jelen volt királynénk. Együtt imádkozott leányával s aztán egy búcsúcsókkal vált meg tőle. Mikor a királykisasszony szavalni tanult, királynénk sokat foglalkozott vele. Még kis leány volt Valéria, s nemes gondolkodású, fenkölt lelkű anyja már szívébe csepegteté az emberszeretet magasztos érzését.

— «A mi a tied, oszd meg másokkal!»

Erre a főséges, szép erényre úgy szoktatá rá a «mi magyar leányunk»-at, hogy ebéd vége felé, mikor a czukorkák kerültek az asztalra, engedte, hogy a kis Valéria annyit vegyen magának, a mennyit csak akart. S mikor aztán egész halom volt már előtte, akkor azt mondta:

— Így, ennek fele részét tedd félre, s délután, ha sétálni mentek, oszd szét a szegény gyermekek közt, a kikkel találkozol. Majd meglátod, hogyan fognak azok örülni?

Valéria szót fogadott. Eleinte csak engedelmességből, de később már igazi örömmel. Jóra fogékony, nemes lelke megérezte, hogy nincs nagyobb boldogság a földön, mint másokkal jót tenni. Sőt a legközelebbi karácsonykor már neki is volt egy eszméje: csecsebecse helyett pénzt kért, a mit majd az utcán szét fog osztani. A királyi szülők boldogan teljesítették kisleányuk kívánságát, s a karácsonyfa ágairól apró zacskók lógtak le, telve újonatú ezüst forintosokkal. Összevéve volt vagy 2—300 darab. S a gödöllői gyerekek, ha kocsiját meglátták, ujjongva kiabálták: «Jön a Valéria!» s aztán köréje sereglettek, míg ő örömmel szórta

közéjük piczi kezeivel a ragyogó új ezüst forintosokat, czukorkákat, süteményeket, melyekkel mindig meg voltak rakva zsebei.

Valéria főhercegnő szabad óráiban — igazán gyermek volt mindig Gödöllőn. Királyi szülői nem zárták a feszes illemszabályok korlátai közé. Gondolták: leányuk igazán gyermek is, kivált Gödöllőn! Sok szabadságot engedtek itt neki, látván, hogy ez is iskola, mely nemes ösztönöket fejleszt benne: a jóságot s a népszerűtetet. Ezért szeretett ő mindig Gödöllőre jönni, a hol a nép is úgy várta mint az áldást, a mint hogy azt is hozott magával. Egészen a magunkénak tartottuk őt s még a szomszéd falubeliek sem hívták másként, mint a «gödöllői királykisasszony».

Rusztimo és Mahomed.

A gödöllői királynakok sok tréfás emléke fűződik Rusztimóhoz, ahhoz a kis szerecsenhez, kit Sefer pasa, egy lengyel gróf, a kinek Gleichenberg vidékén volt nagy birtoka és kastélya, ajándékozott királynénknak. A királyné jó szíve megese a kis törpén, kivel mindig a leggyöngédebben bántak, Felsőleges Asszonyunk szavai szerint, úgy «mint egy délszaki növénynek». Megtanult írni, olvasni, majd a vallástanban is oktatást nyert, utóbb meg is keresztelték, s hogy a szórakozásban se legyen hiánya, egy kis ponny állt rendelkezésére.

Mulatságos dolog történt egyszer ezzel a szerecsennel, a kinek czivakodó természete volt, s e miatt nem egyszer volt baja a parasztfiúkkal, midőn a plebánoshoz vagy kántorhoz menve magyar szóra, az utcán incselkedett velük. A lovászmester Valéria főhercegné tiszteletére zsákversenyfutást rendezett egy alkalommal a felső parkban Rusztimóval és Pepivel, a kis lovaszfúval, a kit titkon szintén szerecsenné feketített. Rusztimo nem tudta, ki lesz a versenytársa. Zsákba varrták mind a kettőt s verseny után — melyben Pepi lett a győztes, — midőn kifejtették a zsákokat, Rusztimo, a mint meglátta fekete párját, úgy elálmélkodott, hogy mozdulni sem tudott, min az előkelő nézők jóízűen kacagtak, de senki sem jobban, mint a királykisasszony. Jó negyedóra telt el, míg Rusztimo meglepetéséből magához tért és felismerte Pepit.

Többször kivitték a buksi kis szerecsent az uradalmi szőlőkben rendezett szüretre is, hol a

puttonyosok közé sorozták. Az apró fekete emberke, hátán a puttonnyal, a mint ügyetlenül csetlett-botlott a szedők között, igazán olyan volt, mint valami szüretelő krampusz. Ügyetlenségein roppant jól mulatott a kis Valéria főhercegnő.

De szomorú napokat is élt ez a kis emberke Gödöllőn! Egy ősön veszedelmes tüdőgyulladást kapott. Áldott emlékű királynénk igen aggódott miatta, kinos fuldoklásában nem egyszer maga nyujtá neki a csillapító gyógyszert s bátorító szóval biztatta a nehéz beteget.

Volt egy másik feketebőrű pártfogoltja is üdvezült királynénknak: Mahomed, egy nubiai szerezsen, kit a bécsi kiállítás alkalmával az egyiptomi alkirály küldött ajándékol Erzsébet

Letűnt napok.

A királykisasszony mindig vidám, jókedvű volt Gödöllőn. Egyszer Auersperg Aglája hercegnővel, e kedves barátnőjével sétált, midőn megpillantottak egy vándor verklit. Kedvők jött a kastélyba hini, hol a rokkant vitézzel egy óra hosszáig forgattatták sipoló hangszerét, ők meg táncoltak mellette, mint két boldog gyermek. Aztán a sipladást jól megjutalmazva bocsáták el.

Nagyon szeretett Valéria főhercegnő már kis korában a haraszi erdőben sétálni, melynek főútját most «Valéria-út»-nak hívják. Eljárt ott a vadászházba is etetni a csibéket és más baromfiakat, a miben nagy kedve telt.

Az Erzsébet-emlék Gödöllőn.

Nagyasszonyunk emlékéhez méltó gondolat volt, úgy megörökíteni alakját és nevét, hogy a természet maga, a melyet egész életén át imádott, szolgáljon hozzá keretül.

Az alapeszme Darányi Ignác földművelésügyi miniszteré. Ő kezdeményezte, ő hajtotta végre ezt az eszmét.

Nemzeti gyászunk legelején, 1898 november 19-én kezdeményezte Darányi Ignác az Erzsébet-fák ültetését s az Erzsébet-ligetek létesítését. A mozgalomnak fényes eredménye lett: az ország különböző helyén 3 milliónál több fa és

A KIRÁLYI CSALÁD.

A 70-es évekből való fényképek után.

királynénak. Erre a délafrikai népfajra jellemző a rendkívüli honvágy. A nubiai nem bir néhány hónapnál tovább idegen földön megmaradni. Így történt Mahomeddel is. Alig volt pár hónapot az udvarnál, szóltan, búskomor lett. Királynénk megszánta a búsuló afrikait, s megkérdezte tőle, mi bántja? A nubiai így felelt:

— Szüleimet szeretném még egyszer látni, aztán újra visszajönni!

Kivánsága teljesült. A külügyminiszterium útján, gazdag ajándékokkal megrakottan tért vissza csakhamar napsütötte hazájába. Alig mult el néhány hónap, a jó szerezsen ismét Bécsben termett. Nyilván belátta, hogy oly jó dolga még álmában sem volt, mint a királyné udvarában. Hanem bizony nem sokáig tartott ez a boldogság sem. Néhány hónap mulva megint csak erőt vett rajta a honvágy. Visszaküldték ismét s aztán nem is tért többé vissza.

Egyszer felséges anyjával az erdei úton sétálva, találkoztak egy bögrés sóttal. A jámbor atyafi, nem sejtve kilétüket, szörnyen kínálhatta a bögréket. A királykisasszonynak megtetszett két szép színű, kiválasztá, s anyja engedelmével meghagyta a sótnak, hogy menjen a városba s várakozzék a kastély előtt rájuk. Jano várakozott szépen, s megpillantva a hazatérőket, nyomban hozzájuk csatlakozott. A kastély portása észrevéve ezt, integetett nagy botjával, hogy maradjon el, de hiába, mert ő bizony nem tágitott. S jól is tette. A királykisasszony meghagyta, hogy vegyék meg minden bögréjét dupla áron, magát pedig vendégléjék meg.

Mindez csak a gödöllői vidám égalj alatt történhetett meg, ott is úgy, hogy egy jószívű királyleány felett mindig a kedélye ragyogott.

száznál több liget viseli megdicsőült királynénk nevét. Ezek közt a legnagyobb, legszebb a gödöllői Erzsébet-park, melynek telepítése 1898 november havában kezdődött.

A királyi kastély kertjével szembe eső s a haraszi erdővel határos park terjedelme 52 hold; egyik része árnyas erdő, széles utakkal és játékhelyekkel, nagyobbik fele pedig díszkert, szebbnél-szebb csoportosítással. Az egész parkterületet szép kerítés veszi körül; öntözésére csövezetek van fektetve, a melybe a sziklacsoporthoz elhelyezett nagy medenczéből jut a víz.

A park díszes főbejárójától széles úton hatalmas sziklacsoporthoz jutunk, melynek egyik magasba nyúló szirtjén kőből faragott korona

nyugszik. A szikla két oldalából csergedező patak tör elő s a szirtek közt helyenként elrejtözve, gyors folyással halad a park lapályos részébe. A sziklacsoport elő részén lépcsős feljáró kis terraszra vezet, a honnan pompás kilátás nyílik messze vidékre. A terrasz alatt bronz tábla van a sziklák közé helyezve, rajta a következő felírás:

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ
EMLÉKÉRE.

A tábla alatt antik kőpad kínálkozik pihenő helyül.

A repkénynyel befutott, mohos sziklacsoport előtt, a domb tövében, pompás pázsit-köröndben áll a királyné szobra, mely a széles, négy sor fával szegélyezett úton át a főbejáró, illetőleg a királyi kastély felé tekint.

Az összbennyomás, melyet ez az elrendezés a szemlélőre gyakorol, valóban megkapó. Hatalmas sziklacsoport előtt a szobor, a háttérben őserdő, jobbról a vidék panorámája. A százados jegegyfák szegélyezett országútról már messziről, a mint Kerepes községet elhagyjuk s a bolnoki hegyre érünk, felénk ragyog a királyné szobra. Balról pedig Gödöllőnek Mária Valéria sorra eső része, s a Kálvária határolja a látókört.

Hogyne állana szobra Erzsébet királynénak Gödöllőn, a melynek minden fája, füje, virága egy-egy eleven emlékeztető az ő szelid jóságára, mosolygó fájdalmára? Hogyne állitanaszobrot a Megdicsőültnek Gödöllő népe, az a nép, a melyet Ő is annyira szeretett, s mely nép még emlékében is imádja.

A szoborbizottság, melyben képviselve van a lakosság minden osztálya 1898 november 6-án alakult, elnökévé Kapczy Vilmos főszolgabíró; alelnökökké: Deiningger Imre kir. tanácsos, jószágigazgató és Pirker Ernő erdőmester; a végrehajtó bizottság elnökévé: Ripka Ferencz, a Ganz-gyár igazgatósági titkára; ellenőrökké: dr. Pruzsinszky József esperes-plebános és Garan Dániel ügyvéd; pénztárossá: Elefánty Béla községi jegyző; titkárrá: Brüll Lajos ügyvédjelölt; jegyzővé: apczy Polyák Ambrus szolgabíró; bizottsági tagokul pedig: Ádám Ferencz bognármester, Alberty Pál mézszármester, Bara István földmivelő, Bródy Zsigmond főrendiházi tag, Cserba Ferencz kir. járásbíró, Egyed Lajos állomási főnök, Fekete Imre borászati szövetkezeti igazgató, Gönczy Benő ref. lelkész, Hejk István szabómester, Jámbor András fuvaros, Kárász Pál takarékpénztári igazgató, dr. Klein József rabbi, Lénárd Pál csendőr-százados, Magyar Kázmér földmives iskolai tanfelügyelő, Nick Ede kir. tan. jószágigazgató, Pálkás András fuvaros, Pettera Hubert udv. vadász-mester, Polner Lajos ügyvéd, Rettgehi Ferencz adóárnok, Récsán János korcsmáros, Szondy Lajos községi főjegyző,

Szoboda Ignác kántor-tanító, dr. Tegze Lajos palotaorvos, Téchy Gyula kir. járásbíró, Várnay Ödön főerdész, Weirich János szobafestő, Wolfner Tivadar orsz. képviselő és Ybl Lajos lovag, cs. és királyi udvari várkapitány választottak meg.

A bizottság kegyeletes czéljának megvalósíthatására országos gyűjtést rendezett s már tavaly nyáron megbízást adhatott Róna József szobrász művésznak, a ki művészi szeretettel vállalkozott a magas szobor feladatára, melynek sikeres megoldását igazolja az, hogy királyunk, midőn múlt év október hó 18-án Gödöllőn meg-

ben aranyozott virágfüzerek díszítik; felirata a következő:

(A talapzat előlapján.)
ERZSÉBET KIRÁLYNÉNK
(A talapzat hátlapján.)
KÖZADAKOZÁSBÓL
1901.

A szobor, mely maga 2 $\frac{1}{2}$ méter magas s a budapesti Beschoner-gyárban bronzból öntött, a parkban sétáló királynét ábrázolja, a mint egy pillanatra ernyőjére támaszkodva megáll s maga elé mereng; balkezében legyezőt és séta közben szedett virágot tart.

A művész szépen fejezte ki a szoborban a plasztikai nyugalmat, másrészt azt a könnyed, szinte légiességű bájt, a mely boldogult királynénk megjelenését jellemezte.

RÉGI ÖSSZEFÉRHETETLENSÉGEK.

Az összeférhetetlenségről szóló törvényjavaslat feletti vitákban, melyek most a képviselőházat foglalkoztatják, alig voltak eddig tekintettel a magyar közélet történeti hagyományainak nagy és intő tanulságaira. Pedig nemzeti múltunknak nincs oly korszaka, melyben az összeférhetetlenség kérdése, a köztisztviselői és törvényhozói állás minden gyanun felül álló hozzáférhetlensége a közvélemény szorgos gondoskodásának tárgya ne lett volna. Nemesak országos törvényeinkben kell ennek nyomait keresnünk, de lépésről-lépésre kísérhetjük fejlődését köztörvényhatóságaink életében is.

Már az 1649. évi 46-ik törvényezikben is előfordul az összeférhetlenség szabályozásának egy neme, mely megtiltotta az országgyűlési tárgyalások alkalmával bármilyen címek, ajándékok vagy kintételek elfogadását. Ezt a törvényt azóta többször is megújították. Az 1790-iki országgyűlésen úgy az alsó tábla, mint a főrendi tábla tagjai nagy része is nyilvános esküt tett arra, hogy az országgyűlés ideje alatt nekik

ígért vagy fölajánlott címeket, hivatalokat és kedvezményeket még az országgyűlés után sem fogják elfogadni.

A negyvenes években már maguk a megyék tettek esküt követekkel, ámbar az utasításaik ellen cselekvő követek amúgy is visszahívhatók voltak. Így 1847 október 18-án Pestmegye is megeskettette a maga követeit, hogy hat évi időn belül hivatalt vállalni nem fognak. Erdélyben öt évi időre eskették fel ugyanerre a követeket.

Mindazáltal úgy az 1840-iki, mint az 1843-iki és 1847-iki országgyűlésen is sok volt a panasz, hogy az egyik párton igen sok tisztviselő foglal helyet.

De nemesak a nemzet törvényhozóinak, hanem a köztisztviselőknél függetlenségére is gondoltak az ősök, s az 1729. t.-cz. 18. szaka-

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA GÖDÖLLŐN. — Róna József szoborműve.

tekintette Róna két tervét, azoknak sikerült volna felett legmagasabb elismerésének adott kifejezést s a felséges úr maga jelölte ki azt a mintát, melyet leginkább Gödöllőre valónak ítelt.

Az Erzsébet-szobor talapzata zebegényi trachitból készült s három lépcsőfokon, nyolcszögű formában emelkedik három méter magasra. A lépcső alján pompás bronz-koszorú van, melyet a gödöllői nők készíttettek, a következő felírással:

A GÖDÖLLŐI NŐK SZIVÉBEN
ÖRÖKKÉ ÉLNI FOG EMLÉKED.

A talapzat felső része oszlopfej-szerűen van kiképezve; nyolcz oldalát kőből faragott, rész-

Goszleth fényképe.

ZÁSzlószentelés a Ludovika Akadémiában. — A kerti kapu díszítése.

szára, mely minden ajándék elfogadását úgy a megyei, mint az uradalmi tisztviselőknek az ajándék kétszerese visszafizetésének terhe alatt szigorúan megtiltotta, többször történt azóta is hivatkozás a megyei szabályrendeletekben. Pozsony, Árva, Liptó, stb. ismételtlen szükségesnek tartották újabb és újabb szabályrendeletekben szerezni érvényt a törvény rendelkezésének. Fiscalis actióval fenyegették azt a tisztviselőt, a ki hasonló visszaélésnek tudomására jöve, arról haladéktalanul följelentést nem tesz.

A közigazgatási erkölcsöknek ilyen szigorú mérlegelése mellett szembetűnő lehet, hogy a fent nevezett országos törvény keletkezése előtt semmi törvényes szabályozását nem találjuk a kérdésnek. Nemesak hogy törvények nem tiltották azeelőtt a királyi és megyei tisztviselőknek ajándék elfogadását, de sőt az 1498. évi 4. törvényezikk egyenesen a peres felek tetszésére bizta, hogy adjanak-e az itélő mesternek ajándékot vagy sem? Az igaz, hozzátesszi a törvény, hogy ha bebizonyul, hogy az itélőmester a kapott ajándék következtében igazságtalanul ítél, büntetése fej- és jószágvesztés. De még később is, mikor már a közszellem komolyan érezni kezdte a szükségét annak, hogy a bírák részéről az ajándék elfogadását lehetetlenné tegye, kivételt tettek az enni és inni valókra, a mi jellemzi a régi patriarkhális erkölcsöket.

Tagadhatatlan azonban, hogy az egyes törvényhatóságok a saját hatáskörükben nem érték be a törvény hézagával s pótolni igyekeztek azokat. Arvamegye már 1687-ben 24 frt birságot és hivatalvesztést mondott ki a pénzt elfogadó tisztviselőkre, a megvesztegetőkre pedig 12 frt büntetést szabott. Liptómege még előbb, 1650-ben szabályt alkotott, hogy birói tisztet egyáltalán ne is viselhesen olyan, a ki másnak szolgálatában áll, vagy másnak a lekötelezettje. Ugy látszik mégis, hogy a köztisztviselői összeférhetetlenség ez utóbbi nemére nézve volt fölmentésnek is helye, legalább úgy olvassuk, hogy Szatmármegye hathatós kérelmére 1633-ban bizonyos Pásztor Máté csak úgy fogadta el a jegyzői hivatal, ha megengedtetik neki a Perényiek szolgálatában is tovább működni, a mit ünnepélyesen meg is ígért a megye.

Az az elv, hogy senki, a ki közhivatal visel, másnak szolgálja nem lehet, már sokkal előbb, a XVI-ik század közepén érvényesült az erdélyi szászoknál. A szász nemzet 1550-iki statutumai, Szeben város 1552-iki „Artikelbuch”-ja ismételtlen és egész világosan kifejezik ezt. Még tovább mennek egyes városi törvényhatóságok. Brassó városa például még a kereskedéstől is eltiltotta a várostól fizetést húzó, a város szolgálatában álló hivatalnokokat. Itt látjuk a mai érdekeltégi összeférhetetlenségnek legtisztább fajtát.

Még további példákat mutatnak a tisztviselői kar teljes függetlenségének biztosítására Kolozsvár város 1537-iki artikulusai, melyek értel-

mében senki, a kinek atyja, vagy fivére a város tanácsában, vagy a czentumpátterek közt helyet foglal, — ezek életében oda be nem választható, hanem csak az egyik, az apa, vagy a fiú, a bátya vagy az öcs. Ugyanez alkalommal azt is kimondták, hogy senki a bírák vagy az esküdtek közül a vajdát, a királyi embert, vagy más előkelőséget a város ügyében egymaga meg ne látogathassa, hanem mindig csak második, harmad- vagy negyedmagával.

Egész a XV-ik századig nyomozhatjuk így az összeférhetetlenségi kérdés kifejlődését visszafelé, a mikor Pozsony város már szabályai közé igtatta, hogy senki a város tanácsosai és hivatalnokai közül más hivatalt a tanács engedelmével ne vállalhasson, kivéve a királyi tisztségeket, valamint az esküdtek ne foglalhassanak el két hivatalt, annál kevésbé keresse bárki is a maga hasznát hivatalos kiküldetéseiben, a közügy kárára.

De több volt-e vajjon mindez az írott malasztánál? Ez természetesen más kérdés. Hogy a legszigorúbb rendelkezéseket is nem ritka esetben játszhatták ki, sejtethjük egyebek közt Pest város példájából, a hol bár az úgynevezett Laffert-féle császári királyi commisszió úgy intézkedett, hogy senki két hivatalt nem viselhet, a város polgársága még 1754-ben is egyre kérelmezni volt kénytelen, hogy ennek az elvnek érvény szereztesse. Vonatkozott pedig e sérelem bizonyos Püchler esetére, a ki abban az időben gyám és városi kancellista volt egyszerre. Érdekesek a nagytekintetű magisztratus érvelései, melyekkel az összeférhetetlenségnek ezt a kirívó esetét a panaszkodó polgársággal szemben szépíteni próbálja. Először is a két hivatalban nem lát természetes vagy jogi összeférhetetlenséget, másodszor azt veti ellen, hogy a két hivatal együttes betöltése a város pénztárára megtakarítással jár; harmadszor a polgárság beleegyezésével történt. De különben is — teszi hozzá végül — a Laffert-féle szabályzat illető pontja a község óhajására vétett fel, ha tehát attól most eltér, nem követ el semmi szabálytalanságot.

Ez az utóbbi okoskodás azonban alighanem oly merész volt, hogy a tanács maga is visszariadt tőle s ezért békítőleg hozzátette, hogy «bár e szerint Püchler lemondásra nem volna kényszeríthető, mindazáltal, mivel a két hivatalt magára nézve ő is igen terhesnek tartja, a kancellistaságról önként lemondott.

Nem volt szabad prókátorságot sem űzni, pl. assessornak, ha csak saját és családja ügyében nem. Abaujmege legalább ezt határozottan megtiltotta, és méltán, mert nem ritkán történt meg ily többfelől elfoglalt személyeknél, hogy «akármilyen s olyan — mondván, — dolgozókam vagyom, nyerjük az időt, kényszerítették a dolgot is állhatatlan deliberációra hozni.»

Ilyen józan és igazságos rendezéssel iparkodtak nálunk már régen elejét venni a hivatali

érdek- és kötelesség-összeütközéseknek, míg végre megérett a dolog arra is, hogy az országgyűlések foglalkoznak vele s általános kötelező formába öntsék a birói és törvényhozási függetlenség biztosítékait. Mindez természetesen a régi társadalmi élet egyszerűbb igényeire való tekintettel történt, de azért jellemző a magyarság gondolkozásmódjára, hogy a nemzet a köz-erkölcsök védelmében már ekkor ösztönszerűleg felismerte azokat a veszélyeket, melyeket az összeférhetetlenségi esetek a közjóra nézve magukban rejtnek. V.

IGAZSÁG.

Élt egyszer egy tudós, ki bár sokat látott,
Egyet sosem látott még: az igazságot!
Feltette magában, az lesz feladatja,
Hogy az igazságot bárhol felkutatja,
És ha megtalálta, rámutat majd: Tessék,
Im itt az igazság, másutt ne keressék!

Elindult útjára. Mindjárt, hogy szétnézett
Előtte tündöklött a csodás természet,
A csillagok ezre, fénye a jó napnak,
— Melytől fák, virágok életerőt kapnak, —
Az az örök rend, mit nem zavar meg semmi,
Mert ez így van, volt, lesz, ennek így kell lenni.
A mint ezt meglátta, büszkén felkiáltott:
Megtaláltam már az örök igazságot,
Te vagy az, természet, imádlak örökre!
De im, vad szél száguld a léghen dörögve,
Bősz vihar közelít s mint a sötét bánat,
A fényes nap helyén felhőtábor támad,
Mely a tiszta eget szépen betakarja,
Hogy ne ártson neki zivatar haragja.
Vad mennydörgés dördül, fényes villám csattan,
Dül a zápor s már a másik pillanatban
Újra csend van; minden olyan, mint volt régen.
Szívárvány tündöklök a kiderült égen,
Csak egy bokor mellől hallszik fájó ének,
Majd megszakad szíve ott kis fülmilének,
Fészket a bősz vihar szétszórtá, leverte,
Halott kicsinyei szétszórvá, leverve...
Nincsenek, hogy öt víg dallal fogadhassák.
Felsőhajt a tudós: Itt nincs az igazság!
S egy bús csalódással újra gazdagabban
Tovább megy, kutatni, vágya olthatatlan!

Szorgos tanulásban töltött napot, éjet,
Minden bölcsészeti eszmében elmélyedt;
De hiába' tanult annyi könyvet végig
Hiában akart vón hinni szegény nékik!
Látva, hogy ez védi, mit egy másik támad,
Érezte, agyában vad zürzavar támad,
Ismerte az egész tudományvilágot,
Csak egyet nem ismert: azt, a mire vágyott;
Lelke meghasonlott, ki is fáradt teste,
De az igazságot még egyre kereste!..

Fagyos téli estén az utcán bolyongott,
Régi ábrándja még most se hagyott nyugtot.
Látja, hogy megdőlvé az utcaszegletnek,
Gubbaszt egy halovány, sápadt arcú gyermek.
Hozzámegy. «Hol lakol?» «Szállásom az nincsen!
Árva gyerek vagyok! Gondozóm az Isten!»
Szemei csillogtak. Könyv látszott azokban,
Érezte a tudós, hogy szíve megdobban.
Fogta a kis árvát, magával vezette,
Örökbe fogadta, örködött felette.
Lelkébe sok szép és nemes magot vetett...
... És szálltak az évek, szálltak fejük felett,
Férfi lett a gyermek, van már kis családja,
Puha, meleg fészek; örül, a ki látja.
Az öreg tudós is itt talált nyugalmat
S míg a kandallóban víg lángok tánczolnak,
Mélázva meséli, hogy rég mire vágyott;
Megtalálni a nagy, örök igazságot!
«Kedves gyermekeim» — szól, hangja megrezdül,
S ragyogó könyv csillog szemein keresztül, —
«Most már megtaláltam, ölelve titeket,
Mert nincs több igazság, csak a szent szeretet!»

Miklós Elemér.

Rona János

kor működő erőiből megmagyarázni, hogy miért alkotott olyanféle dolgokat, a minőket lángelméje termelt. De a megismerésre vágyó emberi elmének már az is kétségtelen diadala, hogy egyáltalán el tud igazodni s ha csak lépésről-lépésre is, de minden nap tovább tud hatolni ebben az irdatlan labirintusban. R. M.

NEGYEDFÉLSZÁZADOS FŐISKOLA.

Azon hazai iskoláink száma, a melyek három évszázadnál is hosszabb múltra tekinthetnek vissza, nem épen nagy. E kevesek egyike, a soproni ág. hitv. ev. lyceum, az elmúlt héten tartotta meg 350 éves jubileumát. 1557 ősztörtént, hogy Sopron városnak majdnem tisztán evangélikus valláspolgársága a régi roskatag városi iskolaépületet leromboltatta és helyébe újat, nagyobb emeltetett, olyat, a melyben 2—2 évfolyamu négy osztály elért. A hazai közoktatás történetének nincsen azóta oly időszak, a melyben a soproni ev. lyceum akár tanárainak vagy tanítványainak híre, akár az ifjúság hazafias szellemű neveltetése vagy önművelése, akár iskolai rendszere és tanítási módszere révén ne szerepelne. Itt működött élete alkonyán (1583-tól fogva) Schremmel Ábrahám magister, a ki mesterének, a híres Sturmknak tanrendszerét még Szenczi Molnár Albert előtt meghonosította; itt tanított Friedliusz János rektor (1682—1712), a ki a wittenbergi tudós Röschel tanácsára gondoskodott arról, hogy az iskola Comenius szellemét terjeszse és hogy mindig «Hungaricae linguae gnatus et potens» praeceptor legyen; itt Hajnóczy Dániel (1718—1748) rektor, kinek 40 évnél tovább használt tanterve szerint a legfelsőbb osztály három évfolyamában a theológián kívül Puffendorf jogtanát, Wolf és Leibnitz filozófiáját tanították. Hajnóczyt a pozsonyi Bél Mátyás egykori házi nevelője, Ribini János követte, a jeles egyháztörténész és az «Oratio de cultura linguae Hungaricae» (1751) híres szerzője; majd 30 év múlva Schwartner Márton conrektor, a későbbi pesti egyetemi tanár és könyvtáros, a magyar történeti diplomatika szerzője. És ki volna képes azoknak a tanároknak neveit felsorolni, a kik, ha nem jutottak is országos hírre, de Sopron és vidéke történetében kiváló helyet foglalnak el? Még hosszabb volna természetesen a történeti jelentőségre jutott tanítványok sora. Itt vetette meg későbbi hírének alapját Wittnyedy István, a Wesselényi-féle összeesküvés egyik tagja, az iskolának egyik nagy jótévedője; itt tanultak, hogy csak a múlt századra szorítkozzunk: Berzsényi Dániel a költő, Kis János superintendens, Lakos János báró generális, Schedius Lajos egyetemi tanár, Döbrentey Gábor az Akadémia első titkára, Vajda Péter, Pákh Albert, Eötvös Károly, Csukássy József, Dóczy Lajos, Székács József «az ország papja», Wimmer Ágoston, Bauhofer budai pap és Mária Dorottya főherceggasszony bizalmasa, Edvi Illés Pál; a kufsteini börtönbe jutott nagy superintendens Haubner Máté és Karsay Sándor «az utolsó superintendens».

Háromszázötven év óta működik a soproni lyceum, de harmincz év kiesik az iskola történetéből. Ámde történetének ez a két üres lapja is dicsőségét hirdeti. 1584-ben Draskovich győri püspök és királyi kancellár kieszközölte a bécsi rendeletet, mely a soproniakat templomuktól és iskolájuktól megfosztotta; attól fogva 1606-ig, a Bocskay szerette bécsi békéig üres volt az iskola. És 1674-ben zárult be másodszer az iskola ajtaja, mikor a Wesselényi-féle összeesküvés után a soproni lelkészeket és tanítókat is mind Pozsonyba idézték; csak nyolcz év múlva, 1682 nyarán nyílt meg ismét. És kétszer fogyott meg rohamosan a tanulók száma. Először 1781-ben, a mikor Perlakay Gábor püspök azt írta: «Elfogytak tanuló ifjaink, a kik vannak is, rezes vagy ezüstös kardot viselni szándékoznak.» Azután 1849-ben, a mikor a 400-ról 119-re apadt tanulóserég felnőtt tagjai igazgatójuk parancsnoksága alatt katonai gyakorlatokat végeztek a városon kívül. A mikor a haza veszélyben volt, rezes vagy ezüstös kard volt az ifjak fegyvere, béke idején a tudás. Már 1790-ben alapította meg Kis János, a későbbi superintendens, a Magyar Társaságot, mely azokban a nehéz időkben és itt

A SOPRONI EVANGÉLIKUS LYCEUM.

az ország határán a magyarság egyik védő bástyája volt; Kazinczy, Virág, Kisfaludy, Schedius, Berzsényi, Festetics György és Széchenyi Ferencz grófok levélben, előszóval, alapítványokkal buzdították tagjait; ezek a lelkes diákok adtak elő Sopronban először, 1792 tavaszán, magyar szindarabot, Lakos Jánosnak, a Társaság tagjának Hunyady László című drámáját. És 1827-ben alapították meg «Deákuti Vármegye» néven a politikai vármegye és az evangélikus egyházszervezet mintájára azt az egyesületet, a melynek célja a magyar nyelv és viselet, a magyar zene és táncz ápolása. A Vármegyét a múlt század nyolczvanas éveiben szüntette meg a változott viszonyok kényeszerűsége, a Magyar Társaság az ugyanazon időtájtban háromfelé vált theologiai akadémiai, főgimnáziumi és tanítóképzőintézeti önképzőkörökben folytatja működését. De az a szellem, a mely a kiválóan magyar iskola tantermeiből az ifjúságba átplántálódott és ezt a két egyesületet létrehozta; az a szellem, a mely a Bachkorszak keserves idejében a cseh furfanggal kieszelt tanterveken is ki tudott fogni és a már elvesztett nyilvánossági jogot újra vissza tudta szerezni; ez a szellem szálljon át drága hagyományként ezentúl is nemzedékről nemzedékre.

J. V.

ERZSÉBET-SZOBROK.

Boldogult Erzsébet királyné emlékére egymás után emelkednek a különböző felfogású szobrok, melyek csak egyben egyeznek meg. Minden nemzetiségű szobrász ihletén keresztül úgy látta Erzsébet királynét, mint a női eszmény megtestesülését. Némelyiknek vésője talán nem volt eléggé erős a teljes jellemzés megalkotására, de az alap gondolat mindenütt ugyanez.

E fehér remekművek mintegy határkövei is életének, mert legtöbbjét olyan helyen állították fel, melynek valami jelentős szerep jutott benne. Igyekeztek e célra poétikus pontokat kiszemelni, melyek legalább részben megfelelnek annak a gyönyörnek, melyet Erzsébet királyné a természet szépségeiben talált. Így esik, hogy többnyire virágos ligetek környezik, fák lombja árnyékolja ezeket a szobrokat.

Vegyük elsőnek a *salzburgi* szobrot, melyet a vasuti pályaudvarral szemben az «Európa» szálló parkjának egyik sarkában állították fel. E hely ellen talán azt a kifogást emelhetnők, hogy nagyon zajos és hogy a pályaudvar kocsi-zöreje megzavarja azt az áhitatot, a melylyel Erzsébet királyné szobrát környezni szeretnők. A szobor, a talapzatára vésett sorok szerint azt a pillanatot van hivatva megörökíteni, a mikor Erzsébet királyné mint bájos gyermekleány el-

hagyja a posenhofeni kastélyt, minden gyermekálmával együtt, hogy királyi férje oldalán átlépje a bajor határt.

Vele együtt a gondtalanságból is kilépett és ettől a pillanattól fogva mint két birodalom uralkodójának koronás hitvese viselte a trón magasságának minden terhét és kötelességét.

A második szobrot a *bécsi* Volksgartenben állították fel. A körülötte viruló bokrok és magasba ugró szökőkutak fölött Erzsébet királyné eltekint egykori otthona: a Hofburg felé. A fák lombjain keresztül a lenyugvó nap sugarában megcsillannak azok az ablakok, a melyek mögött annyi jelentős eseménye játszódtott le Erzsébet királyné életének. Ott ringott gyermekeinek bölcsője, ott fogadta a koronázást előkészítő magyar főurakat. Ott tanították a magyar nyelvre Homoky Imre, az irodalomra Falk Miksa, míg a szabadságharc eseményeit Horvát Mihály adta neki elő. Az osztrák szellemtől áthatott környezetbe hívta meg továbbá Erzsébet királyné magyar felolvasónőnek Ferenczy Idát, a ki később elválhatatlan kísérője lett.

A *gödöllői* szobor azon idők emléket hirdeti, a mikor az ifjú királyné csaknem állandóan közöttünk időzött. Vadászskürtöktől volt hangos a gödöllői park, fegyverek csöve villant meg az őszi ködben. És a daliás lovasok csapatját megszegyenitette merészségével egy nyulánk termetű lovasnő, a ki nyilsebesen vágott tova előttük tüzes paripáján. A parkban ma őszi némaság uralkodik, melyet csak a falevelek zizegése tör meg fájó egyhangussággal.

A *bártfai* szobor azt a néhány hetet van hivatva megörökíteni, a mikor egy gyászruhás, megtört királyasszony jött el ide üdülést, egész séget keresni. Akkor már «mater dolorosa»-nak mondta szerető népe a királynőt. Szeme a könyektől fáradtan elfordult az emberektől és kereste a nagy fenyves zúgását, örökzöld lombját, a természet fenségét, — beteg szívének gyógyulását várta tőlük. A szobor a Deák-szálló előtt áll, melynek erkélyéről a királyné oly gyakran nézte a hold fényében fürdő fenyők koronáit.

Szobrot állítottak neki azonfelül még *Meránban*, *Szabadkán*, *Czeccén*, *Kis-Kun-Halason* és *Pöstyénben*, továbbá mellszobrot a budai Svábhegy egyik zugában. Mindegyik parányi porszemét jelenti annak a hálának, mely a lelkekben Erzsébet királyné emléke iránt él. Valamennyi kisebb arányú. Nagyobb arányú náluknál a *szegedi* szobor, melyet a múlt nyáron, lepleztek le s melynek képét akkor közöltük. Minden szépsége mellett ez sem igazi monumentális

SALZBURG.

BÉCS.

GÖDÖLLŐ.

szobra a királynénak. A monumentális attól a szobortól várjuk, melyet Budapesten fognak felállítani, mert ez egy egész nemzet kegyeletét van hivatva tolmácsolni.

Végül következik a két utolsó, legszomorúbb szobor. Az egyiket a *Lac du Léman* partján állították fel, azon a csodaszép helyen, melyet Erzsébet királyné minden esztendőben oly szívesen látogatott. Egykori lakása, a Grand Hotel és a montreusei öböl tőszomszédságában áll az a fehér szobor, mely egyike a legszebbeknek. Életének utolsó éveiben ábrázolja a királynét, a mint mélázva tekint arra a tájra, mely annyi élvezetet nyújtott neki. Fölötte az üdezőld hegyoldalban fehér keresztet jelzik, hogy ott temető van; előtte alig néhány lépésnyire már ott kergetőznek az azurkék hullámok.

Ezt a szobrot eredetileg Genfben akarták felállítani, de a város a legerélyesebben tiltakozott ellene, sőt nem is adott neki helyet. Úgy vélték, hogy ez örök emlékeztetője volna a város szegényének, hogy napsugaras verőfényét elhomályosítaná az emberi elvetemültség sötét fellege. Így került Erzsébet királyné szobra arra a helyre, mely mellett számtalanszor elment sétái közben. Körülötte ciprusok sötétlenek és a szobor csak annál fehérebbnek látszik e keretben.

A sorban a legutolsó az a szobor, mely még nincs átadva-a nyilvánosságnak, hanem jelenleg a Nemzeti Múzeumban van ideiglenes elhelyezve. *Ferenczy* Ida, *Sztáray* Irma grófnő, *Festetics* Mária grófnő és *Nopcsa* Ferencz báró készítették e szobrot az Örökimádás temploma

számára. Felfogásában hasonló a salzburgi szoborhoz, a mennyiben szintén állva, illetve néhány lépcsőről lemenve ábrázolja a királynét. E szobrot *Klotz* tanár készítette. Méreteiben a a többinél is kisebb, mert célja is különbözik tőlük. De egész felfogása rendkívül rokonszenves és kivitele sikerült. *Klotz* tanár készítette a királyné meráni szobrát is.

E néhány szobor hűséges képét adja a mindenféle mélyen gyökerező kultusznak, melylyel korunk és ennek különösen asszonyai Erzsébet királyné alakját környezik. Szeretném, ha ez a kultusz annyira fokozódna, hogy ne legyen hazánkban város és falu, a melynek nincs Erzsébet szobra, vagy legalább a királyné után elnevezett tere, ligete vagy utcája. Hadd lebegjen mindig a nép ajkán ez a név. *Sárosi Bella*.

Róna főnök K

BÁRTFA.

BUDAPESTI ÖRÖKIMÁDÁS TEMPLOMA.

TERRITET.

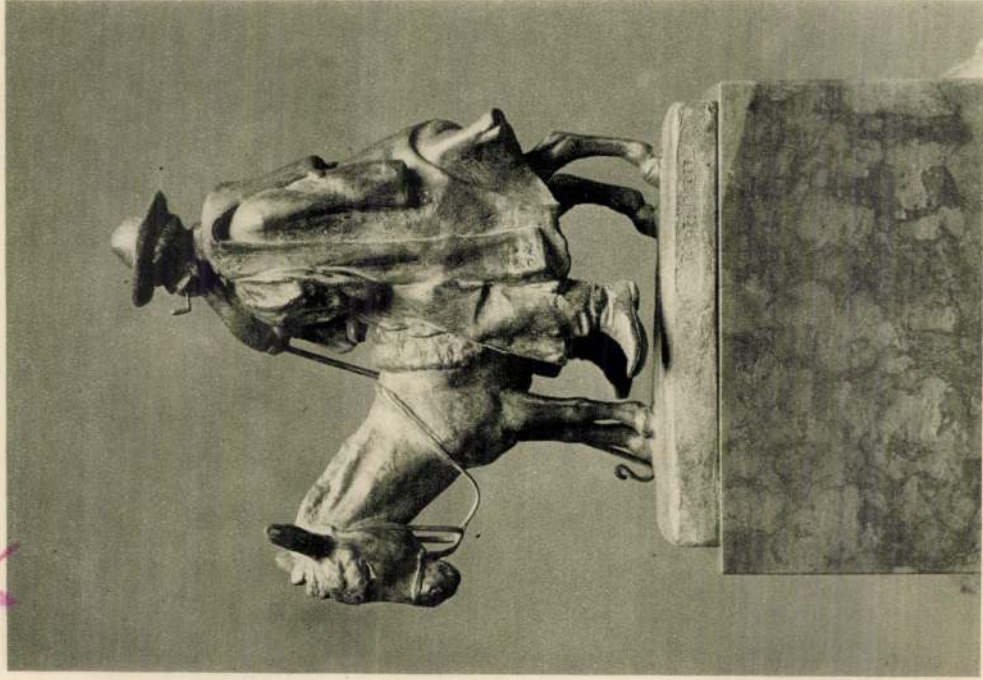
ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRAI.

Anna ced

LORÁNFFY ANTAL: KATI BAJBAN

K Róna József

RÓNA JÓZSEF: „MEGY A JUHÁSZ SZAMÁRON...”

Műtárs. 1927. táj - s elölr.
kicell.

Tündérujjak

csobálatos kedvezményre: gyönyörű magyaros pongyola

ADRIA marokentől megvarrva sárkőzi mintával előrajzolva mindenki megbania aki 17.40-nel egy évre előfizet az egyiken magyar kézimunkájára

Fizethető 6 havi részletben is!

TÜNDERUJJK Magyar Kézimunka Újság Budapest, IV., Szervita-tér 1. Előfizetek 1 évre a Tündérujjakra. Kérem a lapot megindítani, - Igényt tartok a pongyola-kedvezményre. Név: ... Cím: ...

Vidám Szilveszter

Valóban vig volt idén Szilveszter éjszakája, de mégse volt tulhangoz: rendőröknek, mentőknek kevés dolga akadt. A körutakon már este nyolc órakor elindultak a mulató-csoportok, hölgyek hosszu ruhában, urak jobbára ünneplőben, - a vidám éjszaka sejtelmétől már előre kissé félreleszótt a kappal. Az első "kéményseprő" este tizkor vonult végig az utcán. Papucs szabályszerűen csattogott, kormos arcából vígan nevetett a csillogó két szeme. Még létrát is cipelt. Kérdezték tőle: minek a létra? Azt felelte: - Ahova én megyek, ott a mulatság ma "magasra szökik".

Mingyárt szolgált is reklámcedulával, ahol meg volt írva, hol van az a hely, ahol magasra szökik a szilveszteri mulatság. Nem állanak rendelkezésünkre számszerű adatok, de - öreg szilveszterterészkai mulatók megalapítása szerint - étel-ital is bőven fogyott, akár a legbékésebb, legvidámabb Szilveszter éjéken. A színházak kapuján mindenütt ott állott a "Megtelt" tábla, a színművészek alig kerültek le az egyik színpadról, máris - fölleptek egy másikra. Hálás, vidámságot váró, mulató közönség ünnepelte őket. Az autótárlaknak is bő aratása volt: szaladtak a kocsik hajnalig a városban mindenfelé. A zajló Duna fölött, a hidakon különösen nagy volt a fargalom, úgy hogy megint igaz lett annak a külföldi vendégünknek, aki egyszer megjegyezte: - A pestiek Budára mennek mulatni, a budaiak meg Pestre!

Az idén nem volt "sötétség" az évforduló pillanatában. Meg is jegyezte valaki: - Nagyon helyes. Csak menjen ki a sötétség a divatból!

A rendes szilveszteri játékokat az élmöntéstől a malacsvitásig az idén is végigjártatták. Nagyon sok papírosfőveg jelent meg hajnalban az utcán, kék csákok, piros fezek, fehér Pulcinella-meg Pierrot-fővegek. Egy villamoskocsi, amelyik a Városliget felé haladt, úgy festett, mintha egyenesen valamelyik jelmezes estélyről vinné a résztvevőket hazafelé.

Az 1940-ik év első reggele külön, váratlan kedves meglepetéssel szolgált azoknak, akik megvárták pirkadását. Ujesztendő reggelére lecsett a hó, szép hófehér hermelinpalásttal borítva be utakat, körutakat, hegyet-völgyet, háztetőket. Kedves öreg úr nézett szét derülten és megjegyezte: - Fehér Újév - jó jel! Bár igaz lenne! ... F. I.

Kéményseprő szerencsét hoz (Egy szegény ember naplójából)

Istenem, rámférne egy kevés szerencse! Mit is hoz vajjon az új év? Megkapom-e a régen várt fizetésemet, avagy elküld a vállalat, ahol reggeltől estig dolgozom a megszakadásig havi 120 forintért. Tele vagyok adósággal. Fűnek, fának tartozom.

Menyasszonyom is elhagyott. Keveselte a fizetésemet, Pechem van a nőkkel. Nincsen annyi pénzem, hogy önzetlenül szeressenek.

Sebaj! Az a fő, hogy az új esztendő jóval kecsgetessen. Sétálok az utcán a fagyos napsütésben és nézegetek jobbra-balra, hát urmfia, egyszerre csak látom, hogy egy talpig kormos kéményseprő halad előttem, kezében cirakseprővel.

A babona azt tartja, hogy a kéményseprő csak akkor jelent szerencsét, ha az ember szemtől szembe találkozik vele. Gyorsan szedtem a lábamat, hogy megelőzzem a füstfaragót. Mikor aztán utolértem, hirtelen visszafordultam és derűsen néztem az arcába.

A kéményseprős összehuzta szemöldökét és mint a vércse csapott rám: - Jó, hogy látom! Adja meg a tíz pengőmet, amit még a múlt évben kéricsőnkért. DYMI

Zajlik a Duna

A Duna kezdi téli szezonját, S mert sikerekre szintén hajlik, Téli műsora, mint jelentik, Jégtáblás házak mellett, "zajlik." (Hesz.)

"Magyar anyák a finn gyermekekért." Mint már hírül adtuk, dr. Mihailik Gyözőné kezdeményezésére a magyar asszonyok és anyák országos vállalkozásba kezdtek avégből, hogy pénzt gyűjtsenek a finn gyermekek felszerelésére. Ez a teljesen politikamentes magánvállalkozás máris szép eredményeket ért el, ugyanis néhány hetes gyűjtés után körülbelül 8-10 ezer pengő gyűlt egybe. Odafent, északon, vérrokonaink a szabadságukért harcolnak s a védtelen gyermekek és anyák tízezrei menekülnek fagytól és éhségtől megkínözva Svédországba, Norvégiába és Dánia felé. Megsegítésükre a világ valamennyi kulturműzete összefogott. A magyar nép megértette a hívó kiáltást és a kis diáktól kezdve, aki karácsonyi ajándékpénzéből juttatott a finn gyermekeknek, a vidéki földirtókospóig, aki 500 pengőt ajándékozott készpénzben, mindenki a maga tehetségéhez mérten bizonyára hozzá fog járulni a gyűjtéshez. A befizetések blanco-csekk-lapokon történnek a 33.120-as csekk számon. A legvégére összegyűlt pénzt a finn követ juttatja majd el Finnországba. Ebben a vállalkozásban nem költenek ügykezelésre, mivel az önzetlen asszonyok és anyák ingyen végeznek el minden munkát. Egy nyugdíjas járásbíró például már két hét óta dolgozik reggeltől-estig, borítékokat címezve. A gyűjtésnek a külföldi lapokban is nagy a visszhangja. A szervezőbizottság, melyben részt vesz az ENOSZ, a Fehér Ház női tábora, a Lőrántffy Egyesület, a Magyar Cserkészleány Szövetség, a Magyar Nemzeti Szövetség női osztálya, a Turul női tábora és még sok más egyesület, tegnap délután a Gellért-szállóban tartotta alakuló programülését. Itt elhatározták, hogy január végén a legjellegesebb magyar művészek bevonásával nagyszabású műsoros teát rendeznek. Dohnányi Ernő és Károlyi Gyula zongoraművészek máris bejelentették, hogy műsort vállalnak a siker érdekében. A magunk részéről csak annyit fűzünk e nemes vállalkozáshoz, hogy támogatásával mindenki legyen résztvevője a rokonmunkának és segítségnek.

A rimaszombati magyar társadalom meleg ünnepélyesen részesítette Percz Samu ny. városi tanácsost 80. születésnapja alkalmából.

Különítések, kinevezések. A kormányzó Csáky Ferencnek, a Magyar Mezőgazdák Szövetkeze igazgatójának és Mátyássy Mihály orsz. képviselő, földirtókospónak a gazdasági főtanácsosi címet adományozta; a vészterület felvidéki területen dr. Bódis István, a kassai m. kir. Vétőmagvizsgáló Állomás igazgatóját kísérletügyi főigazgatóvá az V. sz. o. 2. fokozatába és dr. Kenessey Kálmánt, az öggyógyall Meteorológiai és Földmegtápnegési Obszervatórium vezetőjét I. o. főmeteorológussá a VI. sz. o. 3. fokozatába; a kárpátaljai terület kormányzói biztosa mellé dr. Halász Géza főjegyzőt min. tanácsosná és dr. Kócán Gáspár min. titkárt min. o. tanácsosná nevezte ki. - A földmívelésügyi miniszter a Vízrajzi Intézet igazgatói teendőinek ellátásával Pogonyi György min. tanácsost bízta meg. - Dr. Vitéz Simon Elemér, a Magyar Vörös Kereszt országos elnöke, Váilly Gyula ny. tengerészkapitányt, a Magyar Vörös Kereszt országos ügyvezető igazgatójává nevezte ki.

Beküldött hírek. Mai előadások. Gyóni Géza Irod. Társ. (Pátria Klub, Andrássy-ut 45.) felolv. / Szilyai Zoltán „Felvidéki Szilveszter” c. előbeszélését olvassa fel (5). - Nagy. Családdó. Szöv. (Üllői-ut 11.). Dr. Szédeczky-Kardoss Lajos előad (1/2). - Egészségügyi Muz. Dr. Puder Sándor előad (7). - Magyarorsz. Turván Szöv. (Bástya- u. 7.) Turmezi László előad (1/2). - Különféle. Magyar Vöröskereszt pasaréti főkegyelme (II. Csevi-ut 26.) Jan. 8-tól negyhetes házbetegp. tanf. (Tel.: 364-349). - A „Debrecenti Protestáns Lap” dr. Révész Imre püspök főszerkesztésében újr. évi számmal 60-ik évfolyamába lépett. - A „Harangszó” evang. néplap új felelős szerkesztője Lukács István Kemesnéhoyszéki lelkész. - Magyar Tüdőbeteggyógyozó és Gyógyul. Orvosok Egyes. jan. 5-7-ig tuberkulózis-nagygyűl. Balatonkenesén. - Magyar Képz. Egyesületek Orsz. Szöv. Jan. 8. és 9-én Kultúrnap Ungváron. - Találkozó. Az egri Dobó István gimn. (volt fő-reálisk.) júniusban 80-ik éves jubileumát. Az intézetben végeztet növendékek címűket az igazgatósággal közölik. - Újvidékiek. Péntek 6 ó. Kárpátia (Ferenciek-tere 7.) vadásztermében. - Volt m. kir. beszercebányai 16. honv. és népj. gy. e. legénysége szom. 8 ó. Kecskeméti söröző (Kecskeméti-u. 14.). - Volt cs. és kir. 85. gy. e. bajtársai. Vas. d. e. 10 ó. Rápasa vendéglő (Akácfu-u. 12.). - Gyorsított, 30 leckére terjedő ingyenes olasznyelvi tanfolyamok nyílnak január 15-én számos fővárosi iskolában a budapesti Olasz Kulturintézet rendezésében. A heti kétórás tanítás ingyenes, beiratási díj öt pengő. Beiratkozás jan. 13-ig a budapesti Olasz Kulturintézetben (Éskü-ut 6. 1. 5-7-ig, tel.: 388-138). - A Magyar Ornithologusok Szövetsége közgyűlése jan. 4-én, illetőleg ápr. 1-én (Baross-u. 13.).

Ujabb hideghullám

Szilveszter estérol Újév napjára országoserte havazásra ébredtünk. A havazást enyhébb óceáni levegőtömegek uralomrajtáda okozta, amit a hőmérséklet rohamos emelkedése is követett. A déli órákban az ország nagy részében olvadáspontig emelkedett a hőmérséklet, sőt a déli megyékben meg is haladt az érték szél. A 9 fokos hőmérséklet élénk szél mellett majdnem hidegebbnek tűnt fel, mint az előző napi -6, -8 fok. A szél megelénkűlése már az újabb hideghullám előhírnöke volt.

Kedden a hőmérséklet már sehol sem emelkedett az olvadáspontig, sőt alig egy-két helyen érte csak el a -3 fokot. Az Újév napi havazás nem volt jelentős, mert csak 1-3 cm-es hóvastagságot adott, azonban némileg mégis megjavította a Börsény és Mátra hegyesek hóviszonyait. Kárpátalján közel felméteresen a hó. A Balaton jégvastagsága már közel 20 cm.

Európa időjárása teljesen felfordított képet ad. Észak-Európában sokkal enyhébb az idő, mint Közép- és Dél-Európában. Hazánkban valószínűleg rövidesen északra enyhébb levegőtömegek érkeznek, ami véget vet a tél-

Meghalt Róna József szobrászművész. Nagy gyászba van a magyar képzőművészetnek: Szilveszter hajnalán 78 éves korában hirtelen meghalt Róna József, a magyar szobrászművészet nesztorja. Annak a régi nagy szobrászi nemzedéknek volt tagja Róna József, amelyhez Stróbl Alajos és Zala György tartoztak, - ők hárman ma már ugyszólván klasszikussá nemesedett képviselői szobrászművészetünknek. Róna József Lovasberényben született, mint budapesti kis kereskedőfiánst fedezte fel Lotz Károly, aki egy szobrászműhelyben helyezte el tanulóknak. Innen a bécsi Képzőművészeti Akadémiára ment, ahol a híres Zum-busch tanítványa volt. Mint fiatal szobrász, a német-római akadémia ösztöndíjával Rómában folytatta tanulmányait, az ösztöndíj adományozási okmányát, amelyen Bismarck aláírása szerepel, élete végéig büszkeséggel mutogatta a művész. Hazájába visszatérve, gyorsan érvényesült, egyik pályázatot a másik után nyerte és úgy Budapesten, mint külföldön számos díjjal tüntették ki. Megkapta többek közt a nagy állami aranyérmét is. Életének egyik főműve Budapest legszebb lovasszobra, a királyi palota kertjében álló Savoyai Jenő-szobor, de az ő alkotásai többek közt Erzsébet királyné gödöllői szobra, Kossuth Lajos szegedi és miskolci szobra, az aradi Szentháromság-szobor, Klapka György szobra Komáromban és csak épp a közelmúltban állította helyre azt az alkotását, amelyet a csehek sulyosan megrongáltak, a rosznyói Kossuth-szobrot. Róna József, aki a III. osztályú Vas-korona-rend és a Ferenc József-rend lovagkeresztjének, valamint számos külföldi rendjének tulajdonosa volt, és akit Horthy Miklós kormányzó kormányfőtanácsosi címmel tüntetett ki, igen nagy szerepet játszott a képzőművészeti életben is. Megalapította és országos elnöke volt a Magyar Képzőművészeti Országos Szövetségének és tiszteleti tagja az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsnak. A népszerű és kiváló művész néhány évvel ezelőtt írta meg és adta ki érdekes emlékiratait, „Egy magyar művész élete” címmel. Róna Józsefet, a kinek haláláról a Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége külön gyászjelentést adott ki, szerdán délelőtt 11 órakor a rákoskeresztúri temetőben kíséri örök nyugalomhelyére a magyar képzőművész társadalom.

A nem állami elemi népkisiskola iktéményeinek újabb szabályozásáról szóló közoktatásügyi rendelet fizetési fokozatoként felsorolja a január 1-étől járó új fizetéseket, az egyes fokozatokban eltöltendő várakozási időt és az illetménykiegészítő államegély megállapításának módját. A rendelet szerint a rendes tanítók fizetése a XI. fizetési osztály 3. fokozatának megfelelő havi 133.50 pengő és a VII. fizetési osztály 1. fokozatának megfelelő 360 pengő között változik a szolgálati évek szerint. A helyettes tanítók (volt segédtanítók) havi fizetése 111 pengő, a segélydíjas (volt helyettes), továbbá a kisegítő tanítók havi illetménye 100 pengő.

Csomagmegőrzők a főváros gócpontjain. Erdekes javaslatot nyújtottak be a fővárosnak. Azt kérik, hogy létesítsenek a város különböző forgalmi gócpontjain csomagmegőrző helyeket, ahol a pályaudvari ruhatárak mintájára a vidékről Budapestre érkező közönség öszveszároolt holmijait ideiglenes megőrzésre átadhatalja, amíg egyéb ügyes-bajos dolgát elintézi. A javaslattal illetékes helyen érdemileg fognak foglalkozni.

Egy ny. orvos-tábornok hirtelen halála. Dr. Fogarassy Viktor 74 éves ny. orvos-tábornok a Szabolcska Mihály-utca 7. számú házban öszeesett. A mentők már nem tudtak segíteni rajta, meghalt.

Erdekes alapítvány. Szegedi tudósítónk jelenti: Erdekes kulturális célú alapítványt tett dr. Becker Vendel szegedi tanítóképző intézeti igazgató, c. apát, a csanádi egyházmegye főtanfelügyelője. „Attól a hálától vezérelve - mondja a közjegyzői okiratban -, amelyet a magyar nemzet iránt érez, amely a Magyarországon letelepedett német anyanyelvű lakosokat magához ölelte, magalapítja a magyarnyelvű katolikus hitoktatás és hitélet támogatására a „Magyar Katolikus Szent Gellért Tanügyi Alapítványt”. E célból az alapítványnak adományozza a gyálavendredházai határban lévő 111 kat. hold és 1235 négyzetögl szántóföldet a rajta lévő ingó és ingatlan beruházásokkal együtt.

Házasság. Lontói Rajner Tibor, a Székesfőváros Elektromos Művek tisztviselője és Debrődy Kára jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Vágvölgyi Margitot (P. M. Kereskedelmi Bank) eljegyezte Dr. Soltész Pál, a Pénztánszervezeti Központ tisztviselője. (Minden külön értesítés helyett.)

Véssei Mihály ny. miniszteri tanácsos és felesége Toldy Blanka leánya, Véssei Blanka és Szabó Béza magyar kir. állampénztári igazgató és felesége Geisler Mária fia, dr. Szabó János m. kir. pü. fogalmazó január hó 7-én délután fél 7 órakor tartják esküvőjüket a városmajori Jézus Szíve róma. kath. plébániatemplomban.

Patkós Ida urleány (Léva) és dr. Benedek Emil tart. hdngy. OMBI tisztviselő 1939. XII. 31-én tartották eljegyzésüket. (Minden külön értesítés helyett.)

Madarász Henrik ny. csendőralezredes és Füspök Lenke tanárnő Budapesti házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Dr. Laur József m. kir. postafogalmazó és Luzsénszky Geraldine okl. tanítónő jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Nagy György nagyatádi postamester leányát, Gizellát, eljegyezte Rada Antal okl. gazda im. m. kir. gazdasági gyakornok, Pápa. (Minden külön értesítés helyett.)

Herdovics Gita (Cegléd) és dr. Réthy Imre (Szeged) állami számvéveségi hivatalnok, jegyesek.

Csabay Emma áll. tanítónő eljegyezte Kovács Imre áll. poig. isk. tanár, Saigótarján. (Minden külön értesítés helyett.)

Fekete Lucy és Frisch Károly jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Zalabéri Horvuth Kató okl. tanárpöt, a főiskolai törvényás világbajnokát eljegyezte vitéz nemes Major Jenő magántisztviselő.

Riegler Editet, Riegler Rudolfnak, a Neues Politisches V. éksblatt belső munkatársának leányát eljegyezte Kovács T. usz.

Hauch Ilona és csikszentgyörgyi Márton Gábor jegyesek.

- Ismét kapható „Calciberba”-tea.

A belek petyhüdtségén alapuló székszorulások kezeelésében a régbevált, tisztán természetes „Ferenc József” keserűvíz - esetleg kisebb adagokba elosztva, naponta többször bevéve - gyakran igen nagy segítséget nyújt. Kérdezz meg orvosát!

Róma József +

A magyar irredenta két évtizedes munkássága. Közel huszonegy esztendeje, hogy a magyar irredenta szervezete megalakult. Az Ereklés Országzászló Nagybizottsága (Magyar Szövetség) most tartott év végi közgyűlésén Urmányos Nándor elnököt, aki a Hírszeker elmondása után ismertette a husz év előtt lefektetett célkitűzéseket, melyeket a szövetség azóta is következetesen szolgál. Majd dr. Grill Loránt ügyvezető igazgató tartotta meg beszámolóját, amelyben a szövetség alkotásait változó, rámutatott különösen arra, a megértésre, amellyel a felszabadult területek magyarsága, valamint Kárpátalja népe is az Országzászló-mozgalmat fogadta és annak szellemét minden változtatás nélkül tette magáévá. Az elnökség nevében dr. Javornitzky Jenő min. tanácsos mondott köszönetet az ügyvezető igazgató munkájáért.

Árdárgító visszaélése büntetése miatt eltilították két textilgyárnokot. Baróthy Pál, az ügyészség elnöke a következő hivatalos közlést adta ki: „A budapesti ügyészség valutasztálya L. Schwarc Sándor textilgyárnok, budapesti lakos és II. Schwarc Alfréd textilgyárnok érkező lakos aközül, mert 1939. év végén iparengedély nélkül körülbelül 50.000 pengő értékű áruakat vételével és eladásával foglalkoztak és meg nem engedett hasznat értek el: árdárgító visszaélése büntetése miatt előzetes lefoglalás alá helyezte. E határozat ellen mindketten fellebbezést nyújtottak be. A nyomozás tovább folyik.”

A Pesti Hírlap bráziljának. Január 8-án, hétfőn este nyílik meg a Pesti Hírlap újraszervezett bráziljának. A meghívók szétküldését már megkezdtük. Jelentkezés a Pesti Hírlap szerkesztőségében a brázil-rovathoz (11-22-95 telefonon). Az előadásokat ismét dr. Farkas Mihály tartja hetenként hétfőn és pénteken este 7 órakor.

Azokat a HEV-utasokat, akik tanúi voltak december 21-én este 8 óra tájban annak, hogy Szabóczy Lajos ny. székesfehérvári tanácsnok az egyik mozgásban levő békásmezei HEV-villamos alá került és ott meghalt, felkérlek, jelentkezzenek az örvénynél, Erzsébet-kört 20., II. 12.

Nemességigazolás. A belügyminiszter vitész Végh Andor és gyermekei budapesti, Végh Zoltán makói, Végh Géza newyorki, Végh Ferenc és gyermeke kassai, dr. Végh István, dr. Végh László és Végh Ilona miskolci lakosok ősi székelyi primori rangját, a „Végh” családnév, valamint a „Felső- és Alsó-Csernátóni” előnevek használatához való jogát igazolta.

Halálozás. Kis-sennyei gróf Sennyey Béla v. b. t. l. cs. és kir. kamarás, a volt főrendiház örökös tagja dec. 29-én 75 éves korában meghalt. Temetése 31-én ment végbe Battyánban a családi kápolna sírboltjában a katolikus egyház szertartása szerint.

Fuchs Richard, az Urkány Zsilvölgyi Magyar Kőszébánya rt. vezérigazgatója 65 éves korában meghalt. Szász Károly okl. gyógyszerész, volt fővárosi gyógyszerártulajdonos, hosszas szenvedés után 67 éves korában meghalt.

Sartory Viktor, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank ny. főtisztviselője f. hó 1-én életének 63. évében rövid szenvedés után elhunyt. Temetése január 3-án délután 3 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából az ág. ev. egyház szertartása szerint.

Tóth Emil Pál főmérnök élete 38. évében Budapesten meghalt. Temetése szerdán 3 órakor lesz a farkasréti temetőben.

Fabrizzy Lajos ny. vasuti felügyelő január 1-én 62 éves korában elhunyt. Temetése csütörtökön, 4-én, délután fél 4 órakor lesz a farkasréti temető halottasházából.

Weiss Tivadar volt tőzsédetartó, 82 éves korában f. hó 1-én elhunyt. Temetése f. hó 3-án délután 3 órakor lesz a farkasréti temetőben.

Ózvegy korláthi Dienes Lajosné szül. buji és jékei Jékely Anna életének 85. évében Nyirregyeesen meghalt.

Kis és nagybudafai Kalmár Mária 87 éves korában meghalt. Jan. 3-án fél 3 órakor temetik az új köztemetőben.

Báró Horeczky Ottóné Budapesten meghalt. Szerdán fél 3 órakor temetik a farkasréti temetőben. Geberthfalvi és nemesszalóki Szalóky István 56 éves korában Marcalgergyében meghalt.

Schwarzbach Flóra zongoraművész, zenekolai igazgató Székesfehérvárott meghalt.

Ózv. Eisler Gyuláné 74 éves korában Mátyásföldön meghalt.

Pozsonyból jelentik, hogy gróf Draskovich Rezső földbirtokos 47 éves korában meghalt. Szerdán temetik a püspöki családi sírboltba. Ismert sportember volt, lőés-és ebtenyésztő.

SZÍNHÁZ ÉS ZENE

A „Denevér” új szereplőkkel

A hagyományos Szilveszter-éji hangulatot az idén is Strauss János muzsikája pezsdítette meg az Operaházban. A „Denevér” nemcsak egyik legértékesebb darabja a klasszikusvált operettirodalomnak, hanem alkalmasint a legidősebb is valamennyi közt. Kitünően szolgálja a legigényesebb zenei közönség gondatlan szórakoztatását. A vasárnapi előadást a kormányzópar is jókedvűen végig élvezte. Gondos, ötlettermő rendezői munkával készítette elő ifj. Oláh Gusztáv, felhasználva az alkalmat, hogy Rubányi karmesternek több új szereplőt kellett beállítania az együttesbe. Az átrendezésbe könnyű készséggel illeszkedtek a régi szereplők. Lauristin, Szűgyi, Toronyi és Maleczky pompás komikus alakításukat jóízű alkalmi ötletekkel fűszerezték. Pilinszky Zsigmond jól etaltálta az Alfréd szerepéhez illő, humorosan parodizáló hangot. Osváth Julia, a Pázmány lovag Évaja után az idén másodsor juttott Strauss-szerephez és most is, mint Rosalinda, mindenkit elragadott szép hangjával, megjelenésének, játéknak természetességével. Orosz Julia eleven, mozgékony, kedves szobalány volt. Hámory elegáns szalon-gavallér. Ahol olyan jóalakú és ügyesen játszó siheder-színész van, amilyen Sárdy János, ott bátran le lehet mondani a „nadrágszerep” elavult pikantériáiról s a fiatal tenorista nagyon jól bevált Orlovskij szerepében. Az ismert betét-alcerekre szép táncképeket rendezett Harangozó Gyula, Vera Ilona, Szalay Karola, Brada és Közsegi mutatós szereplésével.

Mátyás királyról irt darabot Galamb Sándor

Az 1940-es esztendő érdekes és szép ünnepet hoz, legmagyarabb királyunk, Hunyadi Mátyás születésének ötszázadik évfordulóját. Természetesen az egész ország készülődik ennek a rendkívül nagyjelentőségű eseménynek méltó és nagyszabású megünneplésére. Első színpadunk, a Nemzeti Színház ez alkalommal mutatja be Galamb Sándor történeti színművét, amely Mátyás király trónralépésének esztendejében játszódik és a fiatal, nagyraihvatott uralkodóknak első sikerét vívja színpadra. „Első diadal” a címe. Felkerestük az író, aki a következőket mondta színművéről:

Darabom, ha műfajilag akarnám meghatározni, átmenet a komoly dráma és a vígjáték között. Mátyás életének azt az esztendejét dolgoztam fel benne, mikor prágai fogságából kiszabadulva, Magyarországra hozzák, hogy királlyá koronázzák. Maga a bonyodalom magja az a furcsa helyzet, hogy a fiatal Hunyadi elkíséri menyasszonya, Podjebrád Katalin, viszont idehaza várja Mátyást Garai Mária, akit a magyar urak szántak a király hitvesének. Mátyás Máriát szereti, de sikerül legyőznie önmagát és magasabb, dinasztikus és világpolitikai érdekekért mégis a cseh királylányt választja. Ezzel azután diadalt arat az itthoni pártok is. A szerepek természetesen változatosak, a két nő főszereplőn. Mátyáson, édesanyján, Podjebrád cseh királyon kívül még különösen Jeromos, lantos diák jut hálás feladathoz. Január végén kezdjük a próbákat, de sietnünk is kell, hiszen a bemutató napját már ki is tűzték. Érdekes véletlen, hogy a főpróba Mátyás születése napjára, február 23-ra, a bemutató pedig másnap, Mátyás nevenapjára esik.

Gróf Bethlen Margit jan. 7-én, vasárnap délelőtt az Uránia Színházban előadást tart. Olaszországi, római impresszióiról fog beszélni. Előadását a legszebb olaszországi képek vetítésével illusztrálják. Az előadás után kerül bemutatásra egy Szimfónia Pucciniada című olasz film, mely a nagy olasz zeneköltő dolgozószobájában játszódik és megszólaltatja azokat a legszebb dallamokat, melyek ebben a szobában születtek meg.

Aczél Erzsi zenekari zongorajátéka ma, Z. 8. Hangv. Zenekar vez.: Fricsey. (Koncert.)

Nyugdíjalapjának állami támogatását kéri a Színész-kamara. A kiérdemesült színészek nyugdíjalapjának legfőbb jövedelme tudvalevően az úgynevezett pótfüllérből ered. Ezeket az ország színházai az eladott jegyek után szedik be és tartoznak továbbadni a nyugdíjalapnak. Az Országos Színészegyesület, mely a Színész-kamara felállítására óta is gondozza a színészek nyugdíjügyét, most kérvénnyel fordult a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez: 14.000 pengő szubvenció kiutalását kéri. A megokolásban arra hivatkozik, hogy az Országos Színész-kamara által létesített cseretársulatok nagy része vagy egyáltalán nem, vagy nagyon rendetlenül fizeti be a pótfülléreket, még pedig azért, mert maguk is súlyos anyagi nehézségekkel küzdenek. Így az Egyesület köteles gondosságból kénytelen az államhoz fordulni, mert félt, hogy a színészek amugy is alacsony nyugdíjait, a jövedelem elmaradása folytán, nem fogja tudni folyósítani.

A Komédia Orfeum új műsora. A borsos tréfák pesti kis-színháza Szilveszter éjszakáján mutatta be új műsorát, mely még a színpad külön figyelmét szerezte is szigorúan csak 18 éven felülieknek szól. Az ügyesen csaknem kimondott vaskosságokon kitünően mulatót a közönség. Örömmel fogadták Peti Sándort, aki külföldi útjáról visszatérve, most lépett fel először a Komédiában. Az új műsor kiemelkedő emelője Medgyaszay Vilma fellépése. Három szanzoneket elénekelt a „magyar Yvette Guilbert”, elragadó kedvességgel. A szanzoneknek utólrhetetlen művésze Medgyaszay Vilma. Nem tudjuk, hogy énekének csillogó tisztaságát, humorának huncut kedvességét, vagy finom érzelmességét dicsérjük-e? A műsor kitünő artistái is sok tapstot kaptak.

A magyar népi játékokról tart előadást jan. 4-én este 8 órakor a Zeneakadémia Volby István, a jeles fiatal etnográfus. Újévi köszöntőket, a Balázs-járás és a dunántúli koma-tál népszokásait mutatják be dr. Lévy Györgyné és J. Irsai Vera növendékei. Az előadást Barótk, Kodály és Veress műveiből összeállított műsor egészíti ki.

Racine-matiné. A La Fontaine Társaság jan. 6-án d. e. 11-kor a Kamara Színházban tartja meg Racine-matinéját. Németh Antal, a Nemzeti Színház igazgatója mond megnyitóbeszédet, majd dr. Birkás Géza pécsi egy. tanár értekezik Racine-ról. Ezután Gobbi Hilda ad elő Racine Phaedrájából. Kállay Miklós Racine Andromache-ját, Illyes Gyula pedig Racine Persekők című vígjátékát méltatja. Végül Vikár Béla olvassa fel Racine-ról írt alkalmi balladáját.

Csartos Gyula, aki még soha külföldön nem szerepelt, meghívást kapott a Cine Luce nevű olasz filmgyárhoz, ahol a „Bercényi huszárok” című új magyar film olasz változatának egyik főszerepét játssza el. Csartos, aki tud ugyan olaszul, de nem annyira, hogy mikrofon előtt szerepelhessen, most szorgalmasan tanul olaszul.

Januárban választják meg a filmkamara új választmányát. A színész-kamara filmművészeti osztályának 14 választmányi tagja, amint megirtuk, lemondott. Értesülésünk szerint január végén ül össze a küldött közgyűlés, amely megválasztja az új választmányt. A lemondott választmányi tagok, Mihályfi Béla alelnök vezetésével, választói tisztüket megtartották és így a közgyűlésen szavazni fognak. Így módjuk lesz arra, hogy szavazatukkal a filmszakma legfőbb érdekképviseleti szervezetét olyan irányba tereljék, mint amilyent a lemondásukat megindokoló emlékiratukban előterjesztettek.

Apróságok

- Olvastam a regényét — mondja az epés kritikus a fiatal írónak.
- Az utolsó?
- Remélem!
- * — Ugy-e mama, a te hájadat tartósan hullámosították? — kéri a színésznőtől a kislfi.
- Igen, drágám.
- És most sokáig nem kell vele többé vesződni?
- Nem bizony.
- Mondd... — gondolkodik el a kis lurkó — nem lehetne az én nyakamat tartósan megmosatni?

SZÍNHÁZAK	OPERA (3, 28)	NEMZETI (24, 28)	VIG (24, 8)	KAMARA (4, 8)	BELVÁROSI (4, 8)	PESTI (4, 8)	FŐVÁROSI (24, 8)	ANDRÁSSY (24, 8)	ROYAL (4, 29)	VÁROSI (4, 8)
Szerda...	Carmen E. 12.	Rontó Pál	Péter S.	Felcség	Farsangi esküvő	Utolsó pillanat	Pozsonyi lak.	Finom család	Bolond lyukból	—
Csütörtök...	Bajazzók B. 10.	A Noszty V. 9.	Snületém. K.	Feleség	Farsangi esküvő	Utolsó pillanat	Pozsonyi lak.	Finom család	Bolond lyukból	—
Péntek...	Don Juan C. 11.	A Noszty VI. 9.	Péter E.	Feleség	Farsangi esküvő	Utolsó pillanat	Pozsonyi lak.	Finom család	Bolond lyukból	—
d. u.:	—	Donna Diana	—	—	Farsangi esküvő	—	Pozsonyi lak.	Finom család	Bolond lyukból	—
Szom. este:	Denevér	A Noszty VII. 9.	Péter	Feleség	Farsangi esküvő	Utolsó pillanat	Pozsonyi lak.	Finom család	Bolond lyukból	Vig özvegy
d. u.:	Farsangi lak.	Androm.	Péter	Feleség	Farsangi esküvő	Utolsó pillanat	Pozsonyi lak.	Finom család	Bolond lyukból	Vig özvegy
Vas. este:	Mosoly országa	A Noszty VIII. 9.	Péter T.	Feleség	Farsangi esküvő	Utolsó pillanat	Pozsonyi lak.	Finom család	Bolond lyukból	Vig özvegy

MAGYAR (24, 8). Naponta, ünnep délután is: Láttá-e már Budapestet éjjel? — DUNAPARTI (25, 9). Naponta, ünnep d. u. is: Uj vidám műsor. — KOMÉDIA (25, 29). Naponta, csü., szombat, ünnep d. u. is: Nehéz Izsónak lenni. — Szerda, csüt. d. u. és este, péntek, szom. d. u.: akcióban. — PÓDIUM (25, 9). Naponta, ünn. d. u. is: A helyzet a következő! — KAMARA VARIÉTÉ (26, 29). Naponta kétszer, vas. és ünn. 3, 6, 9. Szakítottam Haccsokkal, stb. — Minden előadás: akcióban.

OLCSÓ JEGYAKCIÓNK

A Vig özvegy.

Lehár legszebb operettje kerül felújításra szombaton este a Városiban a Lehár-ciklus keretében. Az operett előadásait beiktattuk jegyakciónk előadásaink közé.

Nehéz Izsónak lenni a címe a Komédia szilveszterkor bemutatott új műsorának. A mulatságos revü három újabb előadással szerepel olcsó jegyakciónk műsorán.

Jövőheti előadások. Nemzeti. Kedd: Rontó Pál. — Komédia. Hétfő: Nehéz Izsónak lenni.

Jegyakciónk előadásainkat vastag betűkkel emeljük ki. Jegyárúsítás Vilmos császár-ut 72. (Tel. 1-122-33-34-35, — Erzsébet-körút 1. (Tel. 1-332-26.) — Apponyi-tér 4. Tel. 1-333-99.) — József-körút 30. (Tel. 1-343-71.) — Krisztina-körút 133. (Tel. 1-509-24.) — Horthy Miklós-ut 23. (Tel. 2-695-95.) — Margit-körút 8. (Tel. 1-520-25.)

SZÍNHÁZAK MŰSORA

Opera. Carmen. Bizet 4 f. dalm. (Svéd, Gere L., Halmos) (E. 12. bérl.) (28.) — Nemzeti. Rontó Pál. Kállay M. 3 f. vid. ját. (Jávör, Szlezceky Z., Somogyi E.) (4, 8). — Vig. Péter. Aszlányi K. 3 f. kom. (Muráti L., Dénes, Rózsahegyi) (S. bérl.) (8). — Kamara. Feleség.

Bóky J. 3 f. vigl. (Bajor G., Páger, Rajnai) (8). — Belvárosi. Farsangi esküvő. Szalay L., Buday D. 3 f. z. vigl. (Eszényi O., Danis, Billics) (8). — Pesti. Utolsó pillanat. Heitai J. 3 komédiája (Honthy H., Somlay, Gombaszögi E.) (8). — Fővárosi. Pozsonyi lakodalom. Szilágyi L., Beck M. 3 f. operettje (Patóc L., Lendvay,

Kiss M.) (8). — Andrassy. Finom család. H. Czöfere 3 f. z. kom. (Lázár M., Törzs, Vasszay E.) (8). — Royal. Bolond lyukból bolond bel fuj. Sülle M., Pegyó 3 f. z. bolondosága (Fenyvessy E., Kertész, Rátkai) (29).

MOZIK MŰSORA

ÁTRIUM, Margit-körút 55. T. 154-024. Csapda (M. Chevalier, Eric v. Stroheim) (26, 28, 30; szom., v. u. 2/4-kor is).

CASINO, Eskü-ut 1. Tel. 383-12. 4-ik hétre prolong! Várlok (Irene Dunne, Charles Boyer) (26, 28, 30; szom., v. u. 2/4-kor is).

CITY, V. Vilmos császár-ut 36-38. T. 111-140. Bahameny-ország (Walt Disney legújabb szines rajtfilmje) (26, 28, 30; szom., v. u. 2/4-kor is).

CORSO (IV., Váci-ut. 9. Tel. 18-28-18). Claudette Colbert vígjátéka: A férj közboszói. (Szom., v. u. 2/4, 2/6, 2/8, 2/10; a többi napon: 2/4, 2/6, 2/8, 2/10). — Jan. 7-én d. e. 2/12: Francia operamatiné.

DÉCSI (VI., Teréz-krt. 28. T. 125-952). Csapda (M. Chevalier, Eric v. Stroheim) (6, 8, 10; szom., v. u. 4-kor is).

FÖRUM, Kossuth Lajos-utca 18. (Tel. 1-895-43, 1-897-07). 2-ik hétre prol! Halálós tavasz. Zilahy L. regénye (Jávör, Karády, Szőrényi) (26, 28, 30; szom., v. u. 2/4-kor is).

HIRADÓ FILMSZÍNHÁZ (Erzsébet-krt. 13. Tel. 223-499). Első felvételek a finn-orosz hadsziintérről. Hábórus rajzos híradók. (Folyt. d. e. 10-től éjfélig).

KAMARA, Dohány-u. 42. T. 114-027. Gibraltár (Eric v. Stroheim, Vivian Romance) (11, 2, 4, 6, 8, 10). Első 3 mérsékelt.

PALACE, Erzsébet-krt. 8. T. 221-222. 2-ik hétre prol! Hétfelérke és a 7 torpe (Walt Disney szines csodafilme) (11, 2, 4, 6, 8, 10). Az első három mérsékelt.

RÁDIUS, Nagymező-u. 22-24. T. 122-098. Dal a szabadságról (Eddy Nelson) (26, 28, 30; szom., v. u. 2/4-kor is).

ROYAL APOLLO, Erzsébet-krt. 45. T. 222-002. Prolongált: Tartzan és Sa J. Weiss-

A 3 testőr (26, 28, 30). Orient. Krisztina királynő (26, 28, 30; szom., v. u. 4, 6, 8, 10).

SCALA, Teréz-krt. 60. T. 114-411. A 4 toll. Korda-világfilm (R. Richardson) (26, 28, 30; szom., v. u. 2, 3, 5, 2/8, 10).

STUDIO (Akács-u. 4. T. 140-840). A gályarab. Charles Laughton, Fredric March. Naponta: 11, 2, 4, 6, 8, 10.

URÁNIA, Rákóczi-ut 21. T. 146-046. 1848 — Mária Ilona (Paula Wessely, Willy Birgel) 5, 2/8, 2/10; szom., v. u. 3-kor is).

RÁDIÓ MŰSORA

Budapest I. szerdai műsora. 6.45 Torna. Hír. Lem. 10 Hír. 10.15 Gyermek. 10.45 Felolv. 11.10 Vízj. 12. Harangzó. 10.6. 12.10 Szalon. Közben 12.40 Hír. 12.20 Idő. Vízj. 1.30 Lem. 2.30 Hír. 2.45 Műsorok. 3. Árak. 4.15 Diák. 4.45 Idő. Hír. 5. Hír. szlovák és magyarországi nyelven. 5.15 Szalon. 5.45 E.öd. 6.15 Cigány. 7.15 Hír. 7.25 Carmen. Opera. Szünetekben kb. 8.30 Hír. Kb. 9.30 Hír. Kb. 10.23 Idő, majd cigányzene. 11 Hír idegen nyel. 11.20 Fuvószene. 12.05 Hír. — Budapest II. 5.15 Szalon. 7.30 Előad. 8 Hír. 8.20 Hangvezeték. 9.35 Idő. 9.40 Tánclém. 10.35 A Carmen IV. felvétele.

MÁSODHETES MOZIK

Admiral. A 3 testőr (24, 26, 28, 30). Alkotás. A tökéletes férj (24, 26, 28, 30). Astronehez az élet (24, 26, 28, 30). Belvárosi. A 3 testőr (4, 6, 8, 10). Budai Apollo. Riadó Indiában (25, 27, 9). Capitol. A holnap hősei (2/11, 2/1, 3, 2/6, 2/8, 2/10). Elit. Tizenhat évesek (4, 6, 8, 10). Homeros. A 3 testőr (25, 27, 9). Józsefvárosi. A 3 testőr (24, 26, 28, 30). Lloyd. Szívek muzsikája (4, 6, 8, 10). Nyugat. A 3 testőr (24, 26, 28, 30). Odéon.

KÉPES VASÁRNAP

1939 július 16

29. szám

FÖLTÁMADT EGY KOSSUTH-SZOBOR

Volt idő, amikor Nagy-Magyarország városai egy-
mással vetélkedve emeltek szobrot Kossuth Lajos hal-
bűszéd magával ragadó hatását, vagy a Kossuth-
féle jelképes csoportozattal érzéktik meg a Kossuth-
történelmi jelentőségét.

A rosznyói Kossuth-szobor leleplezésének ünnepe 1907 május 26-án. Az ünnepi
emelésén jelen van Kossuth Ferenc.
Alsó kép: Kossuth Ferenc megérkezik az ünnepségre.

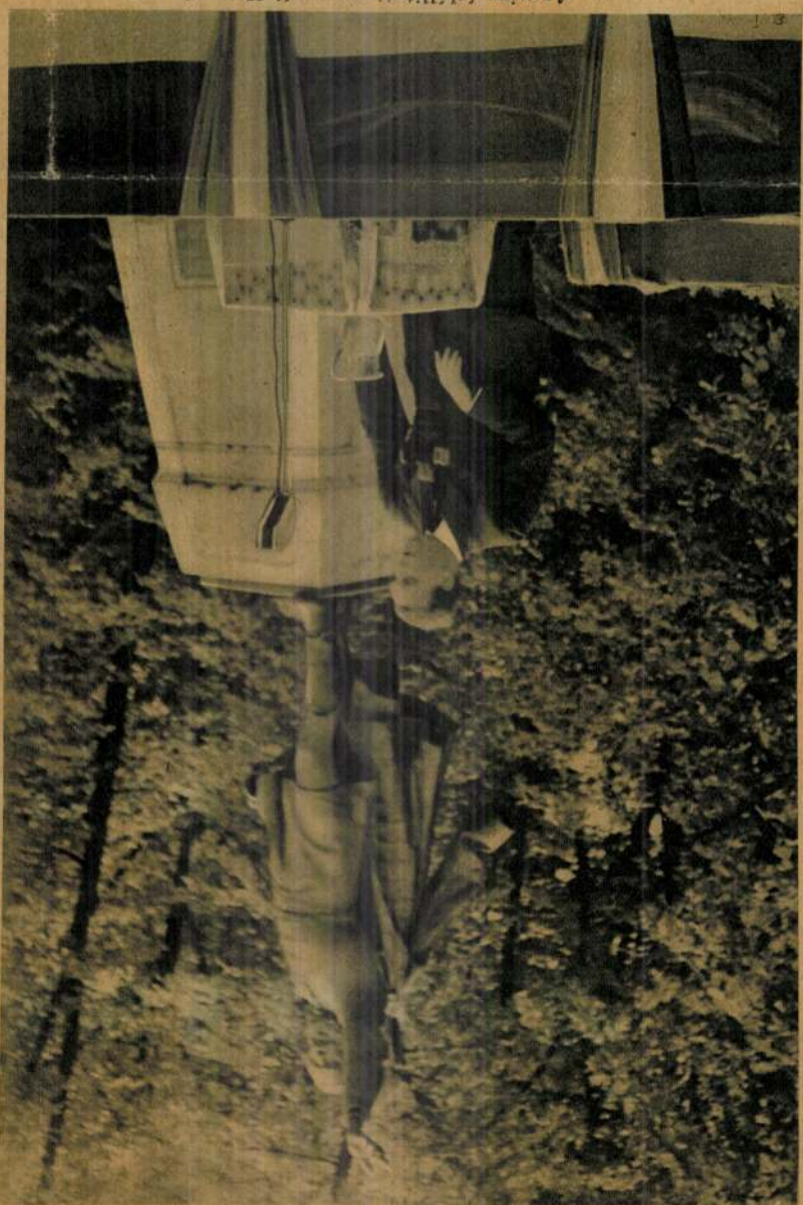
Természetesen mindenütt nagy ünnepélyességgel avat-
ták fel Kossuth apánk emlék-
művét. A szobraszok legtöbb-
nyire a nagy szónokot öröki-
tették meg, a sejymeshaju, dus
szakállu, tüzes tekintetű, kar-
csu szép férfi, amint csizná-
ban, zsinóros atillában, lobogó
mentében gyujtó hatásu to-
borzó beszédét tartja. Hogy
egy vagy több mellékalkak ke-
denkört gyujtés erdeménye
döntötte el. Ha futotta a szo-
boralapból, akkor a művészek
képzőművészeti mulott, hogy mi-

mulasztást.
kisebnek is igyekeztek pótolni
a nemzeti lelkesedés hevében,
rosokban álltak. Most aztán,
csak egyes nagyobb vidéki vá-
lert. Kossuth-szobrok addig
kereskedelmi tárca birtokosa
a koalíciós miniszteriumban a
kón Kossuth Lajos hával, aki
zérei kormányra jutottak, él-
ségi negyvennyolcas párt ve-
tika porondján. A fűggetlen-
hatalmas sikert ért el a poli-
erdeményeképpen — egyszerre
nevezett nemzeti küzdelem
getlenségi mozgalom — az ugy-
lencszázas évek elején a fűg-
ez az áramlat, amikor a ki-
látával. Akkor volt legerősebb
név, a Kossuth-mitosz suga-
ket sarjasszanak elő a Kossuth
ihletet fakasszanak és ötlete-
lyek arra voltak hivatva, hogy
venni a pályázatokon, ame-
tenni a rendelkezéseknek és részt-
vészeink allig győztek eléget
apostolának szobormásai. Mű-
badság lángjelkü, lángszavu
tek ki a földből a magyar sza-
érbe öntve egymásután nő-

Gömrő vármegyé kies fekvésű, Rákóczi-emlékekben gazdag városa, Rozsnyó sem maradhathatott ki az ország mozgalomból. Elkészítette a maga Kossuth-szobrát Róna Józseffel, a kitűnő művésszel, a budavári Savoyai Jenő-szobor és még több értékes emlékmű alkotójával. A szobor nagyon szépen sikerült, fényképmása is mutatja, hogy az eszmétől áthatható igaz művész alkotja, aki még hozzá — mint rendkívül érdekes emléktáratól tudjuk — olyan szerencsés volt, hogy személynesen ismerte a turini remetét, sőt engedélyt kapott rá, hogy öregkori fejét természet után megminta-hassza. A rozsnyói Kossuth-szobrot nagyszabásu hazafiassúnépesség keretében leplezték le 1907 május 26-án. Két egykoru kép maradt az ünnepről. Az egyik Kossuth Ferencet ábrázolja, amikor megérkezése után, Pösch Dező társaságában, az eljenző lakosság sortala közt, végigvonul Rozsnyó főutcáján. Szokása szerinti magas fehér mellényt viselt, tükörhajtokás szalonnakabátjának gomblyukában az elmaradhatatlan fehér szektü díszlet. A mögötte haladó szakállas férfi Szterényi József kereskedelmi államtitkár (később miniszter), aki Kossuth bizalmas embere, hivatali jobbkézze volt.

A másik kép a leplezés aktusáról készült. Réz

Az újra felállított rozsnyói Kossuth-szobor.

László, a szoborbizottság elnöke tartja az avató beszédet. A szónoki emelvény tulsó oldalán díszmagyarban Róna József látható, feherruhás feleségével. Magától az emelvényről Kossuth Ferenc tekint le.

Van egy harmadik képünk, de ez már mai keletű. A rozsnyói Kossuth-szobrot ábrázolja s a tövében Jaross Andor felevidéki minisztert, a mint — előtte a mikrofonnal — szónoklatot tart. Mégpedig ismét avató szónoklatot, a szobor újfelszültesének fölemelő ünneppén. Mert az első leplezés óta nagyot fordult a törtenélem kereké. Jött a világgháború, bekövetkezett Magyarország balsorsa, szomorú megcsönkítettása a trianoni békeben. A csehnek eltrabolták Felevidékünket és az elszakított országrésszel együtt a magyar Rozsnyót is. Az „új urak a régi hegyek közt” — ahogyan Maróthy Jenő nevezte őket csendes, fájdalmas íróniával — itt is, mint Pozsonyban, Kassán és sok más helyen, szoborombóliással igyekeztek minél előbb fájdalmas sebet ütni a magyarság lelkén. Rövidesen eltávolították a szép szobrot. Csak az üres talapzatot hagyták helyén, de arról is lekaparták Kossuth világszerre tisztelt nevét.

A bronzalak valami sötét, dohos pincében hevert husz esztendőn át. Most, hogy a Felevidék egy része azzal együtt Rozsnyó hazatért az anyaországhoz, eljött az ideje a Kossuth-szobor helyreállításának. A rozsnypóiak kegyelme fölkuartta méltatlan rejtékhelyén. Es a szobor érdemeiben megőszült alkotója megérte azt a büszke örömet, hogy ő maga tatarozhatta ki kedves alkotásán a barbár kézzel ejtett csorbákat. Es ott lehe-tett abban a lelkemelő órában, amikor az újra megtörtént. A város apraja-nagyja ünnepele Kossuth-szobrának föltámadását.

Két vándor

Friedrich Hebbel verse

Egy néma boljong a földön,
Rá egy szót rótt ki az ég;
Hogy azt ne is ertsé sehoggy meg
S el se mondhasssa, csak egynek,
Kit nem látott soha még.

S a földön egy süket is jár,
Az Ur maga küldte el,
Ez menjen, mit se hallván,
Annak meg zár legyen ajkán,
Mig az emerre lel.

A néma szólni fog akkor
S felfogja szavát a süket,
Megfejtli legott, mit a szó mond,
A titkot, az isteni zordont
S fény lengi körüll fejkét.

Hogy e kettő összejöjjon,
Kérjék az Atyát imáki
Ha akik küllön mennek,
Ketten egymásra lelnék,
Célnál lesz mind a világ.
Fordította: Tompa László.

SAJTÓFIGYELŐ

MAAGYIAI
HIREKTO

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 136-068, 337-740, 340-726

DELMAGYARORSZÁG

Szeged

1957 OKT 25

Szeged szobrai

1021

Kossuth Lajos (1802—1894)

(82.) Nemzeti történelmünk halhatatlan alakjának kétszeres életnagyságú bronzszobra — 1902 óta — a Klauzál téren áll. A romantikus ihletésű, négy mellékalkalakkal díszített szobrot Róna József készítette.

Róna József

komfortos emeleti, som két felelős lak két különös bús, esetleg kö rélem. „G ben” 501. Sajtóháza Kétszobás emeleti, méretű, g som másfé komfortos komfortos. Régi bérli re a Sajtó

Külön bejárattú szobába főiskolai hallgatónő lakótársnót keres. Telefon: 15-056, este 6-7-ig. Elcserelném nagyméretű, komfortos, budai lakásmat hasonló szegedire. „Igenyes” 24 843. Jelígere a Sajtóháza.

Költésgéritést fizetők annak a két vagy három személynek (2-3 tagú család), aki két szobás, összkomfortos, társbérieti lakásomért eszszobás vagy másfél szobás összkomfortos főbérleti lakást ad cserébe. „Külön konyha” — 522. Jelígere a Sajtóházba.

Leinformálható, szerény-igényű érettségiző dolgozó nőnek külön bejárattú albérleti szoba kiadó. Újszeged, Toltás u. 57.

Utolsó éves egyetemli hallgató, független fűrdőszobás albérleti szobát keres. Olaj-, gáz- vagy központi fűtéssel. „Szobátárs nélkül” — 88 791 Jelígere a Hirdetőbe. x

Elcserelném bejárattú szobás, összkomfortos, jól jövedelmező háztelgyelögi lakásomat, két- esetleg másfél szoba összkomfortos főbérletire. „Gáz-bojleres fűrdőszoba” — 88 794 Jelígere a Hirdetőbe. x

Különálló szobába egy férfi lakótársat keresünk. Fűtés megfelelően biztosítva. Móra u. 39.

Külön bejárattú bútorozott szoba egyetemli hallgató fiúnak vagy értelmiséginek kiadó. Pusztaszéri u. 14/a, I. em. 4. sz.

Ujvárosi újságunk zingó. Toleki u. 20/a.

Atadom bejárattú garzonlakásom „Cserélap-pal” 24 831. Jelígere a Sajtóháza.

Úres albérleti szoba 3 évre kiadó szövetkezet-kintalással rendelkező házaspárnak. Erdőkud-ni vasárnap. Zákány u. 8. sz.

Két tanulófiúnak bútorozott szoba kiadó. Vársárhely. Lenkei u. 5.

Albérleti szoba két férfi részére kiadó. Kátóna J. u. 24.

Kérepiskolai tanulóiány szobátársat keres. Fűrdőszoba, gázfűtés van. „Kényelmes” 101 031 Jelígere a Hirdetőbe.

Egy gyári munkásiány-nak albérleti szoba kiadó. Saliágyi u. 1.

Férfi félcipő
175,— Ft-ól

Női házcipő és papucs

Tip-10

A múlt hét háborúja

Irta: FENYŐ MIKSA

Szerdán temetik Róna Józsefet, a világhírű magyar szobrászművészt

A magyar közömbösséget nagy gyász érte. Szerdén napján 79 éves korában hunyt el az egyik legkiválóbb magyar szobrász, Róna József. A magyar szobrászművészetnek nagy vesztesége a magyar művészet és a nemzetiségünknek. Halála közönségre is nagy élmény volt. A nagy művész elhunyt, aki a nemzetiségünknek nagy vesztesége volt. Halála közönségre is nagy élmény volt.

Róna József utolsó nyilvános szobrásztalálkozóján részt vevő művészek és a világhírű magyar szobrászművész halálát méltóan temetik. A szobrászművészetünknek nagy vesztesége volt. Halála közönségre is nagy élmény volt. A nagy művész elhunyt, aki a nemzetiségünknek nagy vesztesége volt.

A nemzetrománi akadémiát díjazták. A nemzetrománi akadémiát díjazták. A nemzetrománi akadémiát díjazták. A nemzetrománi akadémiát díjazták. A nemzetrománi akadémiát díjazták.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

A nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött a nyolcvanas években kezdődött.

SZÍNHÁZ • FILM

A kormánytól ker támogatást a színeszek nyugdíjgyesülete

Nem fizetik a nyugdíj-pótlilléreket a cserétársulatok

A Színházi Kámera jelenlegi vezetése minden elkövet a színeszek részére. Ennek érdekében a vezetőség a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket. Felvett volt be a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást. A vezetőség a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Szerdan főpróba a Kamara Varietében

A Kamara Varieté, Pest kis ortodox templomában este mutatja be új műsorát, amelynek központi szerepét az orosz, amerikai és francia művészek adják. A műsorban szerepelnek a világhírű opera- és színpadi művészek, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást. A vezetőség a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Lipinszkaja cefel és - gratulál

Egyik francia lap néhány nap előtt írt arról, hogy Dala Lipinszkaja, a világhírű orosz színpadi művésznő, a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Kamara Varietében a Komedijában

A Komédia Orszégházban mutatja be új műsorát, amelynek központi szerepét az orosz, amerikai és francia művészek adják. A műsorban szerepelnek a világhírű opera- és színpadi művészek, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást. A vezetőség a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Herendy Manci bravuria

A színházi Kámera jelenlegi vezetése minden elkövet a színeszek részére. Ennek érdekében a vezetőség a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Nemeyli Lili dalostje

Nemeyli Lili, a világhírű magyar dalost, a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Direktorok a színpadon

A Fővárosi Operettszínházban a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Conrad Veidt - újra

Régem látuk Conrad Veidtet és régi műveit a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Dal a szabadságról

Eddig csak azt tudtuk Eddie Nelsonról, hogy a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Új levelek: HIRDETÉS

A Művészeti Barokk koncertjén a múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Javor Palt balajna netek, mert rozsat lopott Gül Baba kertjéből

Az anyai síkért látott, románkiváló nagypapa, a Gül Baba, most a magyar film számára került a színházba. A múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Csontos - Makay Margit

A het nagy filmcsoport közé tartozik a Bercegyűjtő műsorok bemutatása. A múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Színházak műsora:

Operaház (8. 8. 8. Kedd) Weibler (A múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

RADIO MŰSOR

BUDAPEST I. 11.10. Színházok. A múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

ÚJ LEVELOK

A múlt évben 99.000 pengővel egyeztetett a pótlillérekeket, hogy az ideiglenes cserétársulatok színeszek részére. Nemcsak azért, hanem azért is, mert még a 26 színeszeket is meg kell támogatni a pótlillérekeket. Van olyan színeszek is, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást, mert az ideiglenes cserétársulatok között is nagyon sokan vannak, akiknek a Színházi Kámera nem adott támogatást.

Műsor	Időpont	Előadó
MOZIKUSOR	7.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	8.00	Magyar Rádió
MOZIKUSOR	9.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	10.00	Magyar Rádió
MOZIKUSOR	11.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	12.00	Magyar Rádió
MOZIKUSOR	13.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	14.00	Magyar Rádió
MOZIKUSOR	15.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	16.00	Magyar Rádió
MOZIKUSOR	17.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	18.00	Magyar Rádió
MOZIKUSOR	19.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	20.00	Magyar Rádió
MOZIKUSOR	21.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	22.00	Magyar Rádió
MOZIKUSOR	23.00	Magyar Rádió
ESTI MŰR	24.00	Magyar Rádió

Tűz a Vatikánban

Róma, január 2.

A hétfőre virradó éjjel éjjel után néhány perccel tűz támadt az apostoli kancellári palotában. Az eddig ismeretlen okból támadt tűz a palota balszárnyán az úgynevezett „Száz nap teremben” és a szomszédos helyiségben tört ki. Ezekben a termekben javítási munkálatok folytak.

A tűz gyorsan elharapódzott és átterjedt a közelben lévő Szent Lőrinc- és Damasius-templom mennyezetére.

A tűzoltók négy létrás kocsi-val vonultak ki a tűzhöz, de nem tudták megakadályozni a két terem padlózatának és a templom mennyezetének beomlását. A tűzoltók egész éjjel felviatták erőfeszítéseiket a tűz megfékezésére. A pompéji csodatevő Szűz képét és több kegyeztet sikertelenül megmenteni.

Maglone bíboros-államtitkár és a vatikáni kormányzó az olasz hatóságok képviselőivel a tűz helyszínére ment. Maglone bíboros ezután beszámolt a károkról a Szentatya-nak, akire mély benyomást tett a tüzeset.

A tűz keletkezésékor egy carabinieri rohant a már lángoló templomba és megmentette az Oltáriszentséget,

azután elvitte a vatikáni Szent Anna-templomba.

A Szent Lőrinc- és Damasius-templomok elég nagy kárt szenvedtek, úgyszintén a „Száz nap terem” és a kancellári palota Vasari-terme.

A tűz okának megállapítására még nem kezdték meg a vizsgálatot.

Hatalmas brit repülő kiképző központot létesítenek Kanadában

London, január 2.

(Magyar Távirati Iroda.) Mint Ottawából jelentik, Mackenzie King, Kanada miniszterelnöke bejelentette, hogy Anglia és a dominiumok kormányai Ottawában egyezményt írtak alá, amelynek alapján felállítják Kanadában minden idők legnagyobb repülőiképző központját a birodalmi légihaderő céljaira. A terv szerint összesen 67 repülő, megfigyelő, bombázó, rádió- és gépjárművezető iskolát és nagyobb számú repülőteret létesítenek összesen 40.000 főnyi oktató, kezelő és műszaki személyzettel. A 33.000.000.000 pengőre becsült költségekhez Kanada 1.750.000.000 pengővel járul hozzá, ezenkívül Anglia szállítja a szükséges repülőgépeket, motorokat és alkatrészeket.

Japán 1,460.000 Kína 2,000.000 embert veszített múlt évben

Csungkaning, január 2.

A kínai Central News iroda jelenti, hogy japán repülőgépek szombaton délután támadást intéztek Liucsau (Észak-Kwangszsi) ellen. Kínai repülőgépekkel a város felett heves légiharcba keveredtek, amelynek során nyolc japán repülőgépet lelőttek. (MTI)

Tokió, január 2.

Délkülnai Japán hadijelentések szerint a japán csapatok Kvantung tartományban a kanton-hankau vasútvonal mentén eredményes hadműveleteket hajtottak végre. (MTI)

Csungkaning, január 2.

(Német Távirati Iroda.) A kínai katonai hatóságok a kínai katonai helyzet múltévi fejlődéséről kiadott jelentésükben közlik, hogy kínai hivatalos értesülések szerint a Kínában mozgósított japán csapatok száma 49 hadosztály és 14 vegyesdandár volt, a háború kitörése óta tehát elérte az 1.600.000 főt. Ugyanakkor kínai hivatalos körök szerint

a japánok vesztesége 1.460.000 fő volt, ezek közül 40 százalék meghalt, 60 százalék harcra képtelenné vált. A japánok havonként tehát 50.000 embert veszítettek. A kínaiak ugyanakkor 300 hadosztályt, összesen 3.000.000 mozgósítottak, nem számítva a portyázó harcosokat.

A kínaiak veszteségei ugyanakkor kerekén 2.000.000-ban állapíthatók meg. (MTI)

HARMINCRA EMELKEDETT AZ OLASZ VASÚTI SZERENCSETLEN-SÉG ALDOZATAINAK SZÁMA

Milánó, január 2.

(NST) A Torre-Annunziata közelében végbement borzalmas vasúti katasztrófa halálos áldozatainak száma 30-ra emelkedett, a sebesültek száma pedig több mint száz. Mint ismeretes, ez a vasúti szerencsétlenség úgy történt, hogy egy calabriai vonat a vasútvállomáson áthaladt a tiloslat jelző szemafőraj alatt és teljes sebességgel összeütközött egy különvonattal, amely éppen akkor hagyta el az állomást.

Halálozás. Kissenyői gróf Seungyong Béla v. b. t. t., cs és kir. kamarás, a volt főrendiház ötödik tagja december 29-én 75 éves korában elhunyt. Temetése december 31-én ment végbe Battyánban, a családi kápolna sírhelyén a katolikus egyház szertartása szerint. Az engesztelő szentmiséldozatot január 2-án mutatták be Bélyben, Bacsken. Nagyhatáson és Zemplénvárdon, január 3-án pedig Battyánban fogják bemutatni délelőtt 10 órakor a családi kápolnában.

Pezsgős pesti Szilveszter

Pest egy éjszakára elfeledkezett a magyar gondokról, elfelejtette, hogy egy szörnyű világégés kellős közepén él, nem akart tudni semmiről, csak arról, hogy vége van egy nagyon nehéz esztendőnek és kezdődik egy új, amely talán jobb lesz.

Budapest az évtizedforduló éjszakáján úgy kímálta magát,

mint valami élnivágó fiatal legény, aki egyetlen éjszakára kiszabadul nehéz életéből és pezsgő mellett, cigány mellett akar felejteti.

Kilenc óra tájt kezdődött a népvándorlás: tömött villamosok, autóbuszok haladtak minden irányban, a közutakon szinte életveszélyes volt a tolongás, taxik és magánautók száguldoztak jókedvű túlközléssel, a kávéházak, vendéglők, mulatók előtt álló portás alig tudott a kérdezősködésekre felelni:

— Sajnos, nincs már szabad asztalunk...

Megindult a népvándorlás a színházak, mozikk, hangversenytermek felé, a kabátok alól heros és pezsgős üvegek selyempapírba csavart feje bukkant elő... Így ment neki Pest a szilveszteri éjszakának.

Minden asztal, minden szék gardára talált, a házmesterek le se fejték, annyit kellett kaput nyitogatniok, szült a telefon; mindenki igyekezett közeli hozzátartozójának elsőül boldog újesztendő-t kívánni. Nem maradt Pesten munka nélkül egyetlen pincér, egyetlen szál cigány, egyetlen jazz-dobos sem ezen az éjszakán. A főútonalakat valódi és álhményseprők járták be, patkóárusok, malac-, löhere-, gombaárusok, sivitó malacok, léggömbök és papírcsákók áradata hőmpölygött az utcákon és idegen emberek köszöntötték egymásra jókedvű rikantással a boldog újesztendőt! Híába tört rá a szürkület a városra, hiába seperte végig havazás és szél a házakat; a szilveszteri mulatozás nem maradt abba, csak késő reggel.

Még délelőtt 3-3 óraker is lehetett jókedvű párokat látni, amint hazafelé haláltak.

Budapest kímálta magát!

Jól tette. Megérdemelte, hiszen dolgozott, küzdött, szenvedett egy esztendőig a a következő esztendőben megint csak dolgoznia és küzdenie kell...

Esterházy János ujévi üdvözlölete a szlovákiai magyarsághoz

Pozsony, január 2.

(Budapesti Tudóst.) Esterházy János gróf ujévi köszöntőt írt a szlovákiai magyarsághoz.

— Az 1940-es év — mondja a többi között — szintén súlyos év lesz, talán még súlyosabb, mint volt a most lezártult esztendő.

Nekünk, magyaroknak minden nemzeti ércünk teljes vértetével kell készen állnunk arra, hogy az esetleges megpróbáltatásokkal meg tudjunk küzdeni.

Elsősorban a magunk erejére építve és elsősorban a mi magyar érdekeinket szemünk előtt tartva, minden illuziótól mentesen, teljes realitással kell mérlegelnünk a mai európai helyzet kialakulásával kapcsolatos esélyeinket.

— Keresztény magyarok maradjunk, úgy mint azt nekünk első szent királyunk előírta. Az ő felekől szelleme, az ő mély bölcsességtől áthá-

tott törekvései lehetnek egyedül irányítónk, amiköz feltárulnak előttünk egy új esztendőnek kapui.

— Voltak, vannak és lesznek isteni és természeti erők, amelyek megszabják a népek és nemzetek sorsát.

Ezek az erők nem engedik meg, hogy azokat, akiket a sors egy területen egy közösségbe foglalt egybe, bármilyen emberi gondolkodással szétszakítsák, különválasszák, részenként más érdekkörökhez akarják kapcsolni. Ertem a Kárpátoknak erőkkel kosztörzött bérceit alján hosszú századok óta együtt élő millió embercsoporthoz, amely fejlődését és boldogulását csak úgy találhatja meg, ha egymás mellett, egymással békés együttműködésben keresi a jobb jövőre vezető utakat. Más megoldás itt nincs és nem is lehet sohasem.

Árdrágító visszaélés büntetéseért letartóztattak két textilügynököt

Baróthy Pál kir. főügyész, a budapesti királyi ügyészség elnöke a következő hivatalos közlést adta ki a nyilvánosság részére:

— A budapesti kir. ügyészség valutaosztálya I. Schwarc Sándor 34 éves, egri születésű, nő, textilügynök, budapesti lakost és II. Schwarc Alfréd 32 éves érsekújvári születésű, nő, textilügynök érsekújvári lakost azért, mert 1939 év végén

iparengedély nélkül körülbelül 50.000

pengő értékű áruinak vételével és eladásával foglalkozott és meg nem engedett hasznat érték el;

az 1920. XV. tc. 1. §. 2. és 4. pontjaiba ütköző és a 3. §. szerint minősülő és büntető árdrágító visszaélés büntetése miatt előzetes letartóztatásba helyezte. E határozat ellen mindketten felfolyamodást jelentettek be. A nyomozás tovább folyamatban van.

Ujabb kétfélmillió embert hívnak be Angliában katonai szolgálatra

London, január 2

(Havas) VI. György király hétfőn aláírta azt a kiáltványt, amelynek értelmében a katonai hatóságok fokozatosan behívhatnák minden olyan angol alattvalót, aki 1940 január 1-én 19. életévét betöltötte, de még nem érte el 23. életévét. E behívások körülből kétmillió embert érintenek és az angol besorozottak száma ezzel mintegy

2,750.000-re emelkedik.

Sir Thomas Phillips, a munkaügyi minisztérium államtitkára felszólította a kijelentette: csaknem teljesen bizonyos, hogy 1940 végéig valamennyi korosztályt zászlók alá szólítják. Nézetek szerint már eiseje előtt nem hívják be az első behívandó korosztályhoz tartozó embereket.

(MTI)

Uruguayban internálták a Tacoma német teherhajót

Montevideo, január 2.

(Német Távirati Iroda) Az uruguayi tengereszeti hatóságok hétfőn internálták a Tacoma német teherhajót.

Az uruguayi külügyminisztérium még hétfőn közölte az internálás alapjául szolgáló rendelkezést. Az uruguayi kormány intézkedését arra alapította, hogy

a Tacoma a Graf Spee páncéloshajó

elsüllyesztésénél segédkezett

és ezért segédcirkálónak kellett minősíteni.

(MTI)

Berlin, január 2.

(Német Távirati Iroda) A montevideói német követ tiltakozott Uruguay kormányánál a Tacoma gőzös internálása ellen.

(MTI)

Teleki miniszterelnök ujévi táviratváltása Mussolinivel

A Magyar Távirati Iroda jelenti: Az újév alkalmából Teleki Pál gróf miniszterelnök a következő táviratot intézte a Ducehoz:

Az újév alkalmából a magyar nép legüdvözlemből jókívánságait küldöm Excellenciádnak és csatolom ehhez mind a magam, mind a magyar kormány legmelegebb jókívánságait. — Gróf Teleki Pál m. kir. miniszterelnök.

Mussolini a következő távirattal válaszolt Teleki Pál gróf üdvözlésére:

Köszönöm üdvözlő táviratát, amelyet az újév kezdetén hozzám intézni szíves volt. A jókívánságokat szívőből viszonozom. Fogadjon mind ön, mind kormányja a magyar nemzet iránti baráti érzelmeim megismételt kifejezését. — Mussolini.

Ha a gyerekek tüzzel játszanak...

Ungráról jelentik: A Domonya-úti vagontársaság egyikében Moskovics Regina két éves és Piroka három és fél éves kislány magára hagyva játszadozott. Az idősebb gyufát gyújtott s az égő gyufától lángra lobbant az ág szalmája.

Az ágyban levő két éves kislány a tüstben megfulladt, majd megégett, a nagyobb pedig súlyos égési sérüléseket szenvedett. Kórházba szállították. Állapota válságos.

Nagykanizsáról jelentik: Récs József kis-kanizsai ácssegéd kis fia egyik pajtásával a pajtában játszott és játék közben felgyújtotta.

A pajta teljesen leégett. A gyermekek ledeküben úgy elszaladtak, hogy Récs József sőt sehol sem találják.

Cátolják külföldi lapok híreit cseh protektorátusbéli katolikus papok letartóztatásáról és diákok deportálásáról

Prága, január 2.

(Német Távirati Iroda.) Hiteles helyen rumultak arra, hogy tisztán képzelni születésű a norvég Arbeiterbladetben megjelent hír, amely szerint a védnökségben 450 cseh papot letartóztattak. Hangsúlyozzák ugyanakkor, hogy a legteljesebb a nyugalom az egész védnökség területén, szemben bizonyos külföldi lapok ilyen és hasonló érzatos híreszteléseivel. Már több hete megállapította például a cseh katolikus sajtó, hogy a csehországi és morvaországi katolikus egyház, — ellentétben angol és francia állásponttal — még sohasem tevékenykedhetett enyire szabadon a cseh nép körében és a keresztet is ismét bevezették a cseh iskolákba, pedig a régi Benes-féle rendszer idején számúze volt onnan. Ugyanolyan hamis — hangoztatják — az Arbeiterbladecinek az a híre is, hogy cseh diákokat Cseh- és Morvaországból Németországba deportáltak kényeszmunkára. Egyetlen diákot sem vittek kényeszmunkára Cseh- és Morvaországból sem a védnökség területén, sem Németországban. (MTI)

Véres strand-jelenet három sebesüléssel

Véres verekedés játszódott le kedden a Rákosszigony strandfürdőben, amelyet dr. Westel Andrásh bérel özvegy Huszovny Artúrától. A tulajdonos és a bérlő között nézeteltérések támadtak, aminek következtében kedden reggel a tulajdonos unokatestvére, Klauz Tibor három eltorlaszolta dr. Westelyék lakását. Westelyék albrölje, ifj. Cselényi Gyula a torlaszt eltávolította, mire Huszovny, albrölje, Murányi Sámuel és felesége megtámadták Cselényi Gyulát. Egmásnak estek és a házaspár Cselényit agyfájdó verte. Murányi többek között egy fűrészel sújtotta fejbe Cselényit. A verekedésbe belevetkőzött Cselényi édesanyja is, aki bottal ütögette Murányit. A verekedésnek dr. Westely vetett véget, de addigra mind a három verekedő súlyos sérüléseket szenvedett, úgyhogy Cselényi Gyulát és a Murányi házaspárt a mentőknek kellett behoztatni a kórházba.

SZERDÁN TEMETIK RÓNA SZOBRÁSZMŰVÉSzt

Szilveszter hajnalán hirtelen elhunyt a magyar képzőművészársadalom nesztora, Róna József, aki a régi nagy triászának: Zala György és Stróbl Alajos mellett harmadik tagja volt, akik emlékeztetése sikerrel érték el belsőidő és külföldön egyaránt s egyben irányító szerepet vittek a magyar képzőművészetben. Nagy művészi sikerek és művészi mult áll a közel nyolcvan esztendő-től Róna József mögött, akit Lotz Károly fedezett fel.

Tanulmányait mint kereskedőinas kezdte, majd szobrászműhelyben tanult s azután Bécsbe került, ahol mint fiatal kezdő tanuló a legelső közé jutott. Tanulmányai elvégzése után hazajött Magyarországra és a nyolcvanas évekkel előretört magyar művészetnek fardhatatlan alkotó munkása lett, aki főleg a biblíkus magyar művek és biblíus tárgy szobrok egész sorát alkotta meg. Főbb alkotásai: Szavoyi Jenő lovaszobra a királyi városliget előtt, Német királyi herceg és Erzsébet királyné szobra Jeddőllőn, Szentharomság-szobor Aradon, Károly szobra Komáromban, Kossuth Lajos szobra Szegeden, Kossuth- és Szemere-szobor Miskolcon, Zrínyi szobra Budapesten. Ezenkívül igen sok kisebb szobra és kisplasztikai munkája ismeretes.

Temetése szerdán délelőtt lesz.

Német-angol légi harc a skót partok felett

Berlin, január 2.

(Német Távirati Iroda.) A német légiere gépei új napján ismét felderítő repüléseket végeztek Anglia felett. Megbizásuk szerint a Shetland- és Orkney-szigetek felett kellett végigporcizni. Ennek során ismét értékes eredményt gyűjtöttek megfigyeléseket. A skót partok előtt a német repülőgépek egy része véletlenül érintkezésre jutott az ellenséggel. A kifejlődött légi harc során az egyik német repülőgépet le kellett szállania a tengerre. A gépnek már a harc előtt motorhibája volt úgy, hogy már nem volt teljesen harcra képes. Remélik, hogy a legénységet sikerül megmenteni. Biztos megfigyelések szerint az egyik brit repülőgépet sok társától érte. Ezért valószínű, hogy már nem érte el a hazai kikötőjét.

A német északitengeri partok felett december 31-én végrehajtott brit felderítő kísérleteknél a német légvédelem oly hamar működésbe lépett, hogy a brit repülőgépeknek vissza kellett fordulniok anélkül, hogy támadásukat megkezdhetnék volna. (MTI.)

Angol jelentés a légi harcokról

London, január 2.

(Havas.) A tengernagy hivatal és a légügyi minisztérium a következő hivatalos jelentést adta ki:

Újévi üdvözlések a Kormányzónál

A kormányzó úr öfömméltóságánál új napjának délelőttjén szerencsekívánatainak kifejezése végett megjelent: József főherceg úr öcsászári és királyi fensége, majd gróf Teleki Pál miniszterelnök a kormány, gróf Széchenyi Bertalan, a felsőlőz elnöke a felsőlőz, dr. Tasnádi-Nagy András, a képviselőház elnöke a képviselőház, vitéz Bartha Károly tábornagy, honvédelmi miniszter, Werth Henrik gyalogsági tábornok, a vezérkar főnöke és vitéz Sónni Hugó gyalogsági tábornok, a honvédség főparancsnoka a honvédség szerencsekívánatait tolmácsolta.

Déli 12 órakor a kormányzó úr Angelo Rotta pápai nunciust fogadta, aki a diplomáciai testület szerencsekívánatait juttatta kifejezésre, majd Karafíth Jenő főpolgármester vezetésével a székesfőváros küldöttsége, Wulff Olaf nyugalmazott főkapitány és báró Lukosich Géza nyugalmazott altábornagy a Mária Terézia-rend nevében, vitéz Hellebroth Antal nyugalmazott tüzérségi tábornok a Vitézi Rend nevében, dr. Török Géza, a Kúria elnöke s végül dr. Ravasz László református püspök, dr. Tasnádi-Nagy András és Szabó Imre esperes a református egyház nevében tisztelegtek öfömméltóságát előtt.

Tömegesen érkeztek táviratok. Sürgönyöztek eddig: az angol, olasz, norvég, görög, bolgár és román királyok, a Német Birodalom kancellárja, Pál jugoszláv kormányzóherceg, a finn, mexikói köztársaságok elnökei, Franco tábornok, Spanyolország államfője, továbbá fejedelmi személyiségek és külföldi követek. Nagy számban jöttek sürgönyök és üdvözlő feliratok az ország társadalmanak minden rétegéből, állami méltóságoktól, törvényhatóságoktól, egyesületektől, magánosoktól, földművesektől, munkásoktól.

Pártpolitikán felül áll a TESZ munkája

A Társadalmi Egyesületek Szövetsége elnökének és a magyar társadalmi életnek számosságát üdvözölte Udvozy-Zadravec István püspököt, a TESZ országos elnökét az új év alkalmából. Előjáróban Sörtsey József, a TESZ ügyvezető elnöke mondott beszédet, amelyben mély hódolattal köszöntötte nagybányai vitéz Horthy Miklós kormányzót, valamint azokat az államférfiakat, akik a nemzet sorsát intézik. Udvozy-Zadravec István válaszában kijelentette, hogy az a munka, amelyet folytat, minden pártpolitikán felül áll. A továbbiakban a püspök a TESZ munkáját és célkitűzéseit ismertette.

Új év napján Nagy Emil volt igazságügy-miniszter vezetésével a Magyar Revíziós Liga elnöksége üdvözölte Herczeg Ferencet, Herczeg Ferenc választásának végig tekintő a Revíziós Liga munkásságát, amelyet részben a nagy nyilvánosság előtt, részben teljesen csendben és minden hivalkodás nélkül végzett mind belföldön, mind külföldön.

A Keresztény Gazdasági Párt az új év alkalmából meleghangú táviratban üdvözölte Zichy János gróf titkos tanácsost, a párt elnökét. A távirati üdvözlésre Zichy János gróf hosszabb táviratban válaszolt s meleg szavakban köszöntötte meg az üdvözlést.

Baltás férjgyilkosság

Lukács Jánosné, született Falat Anna 51 éves hejenci lakos férjét, Lukács János 53 éves napszámost fiatalkorú társa segítségével egy favágó fejszéjével agyonverte. Lukács még a helyszínen meghalt. A gyanúsítottakat a csendőrök elfogták.

A Shetland-szigetek felett délelőtt ellenséges repülőgépeket vettek észre. A gépek két bombát dobáltak le. A tengeri haderő hajóit nem tárták el, a támadásnak áldozata nincs. A járőrök, harcigépek és a légharító tüzérség működésbe lépett.

Több társat érte az egyik német repülőgép. A gép egyik motorja és két szárnya ki-gyulladt s a gép a tengerbe zuhant. A három angol és két Heinkel-mintájú német repülőgép harca fél óra hosszat tartott. (MTI.)

A kanadai csapatok második csoportja Angliába érkezett

London, január 2.

(Havas.) A kanadai csapatok második csoportja francia hadihajókon megérkezett Angliába. A kanadai csapatokat az angol kormány nevében Eden miniszter üdvözölte. (MTI.)

A német hadijelentés

Berlin, január 2.

(Német Távirati Iroda.) A német véderőfőparancsnoksága a következő közli: Nyugaton kevés tüzériji zavarótíz volt. December 31-én a német északitengeri partok felett

felderítő angol repülő a német öböl elhagyásakor holland felségterület fölé repültek. Új év napján a német légiere felderítő repülőket hajtott végre a Shetland és Orkney szigetek ellen. A német felderítő értékes eredményekkel tértek vissza. Egy részük 200 kilométerrel Skócia partja előtt ellenséges tülerével került érintkezésbe. Egy német gépnek, amely műszaki zavar következtében még a harc kezdete előtt vesztett hanc erejéből, le kellett szállnia a tengerre. Egy brit repülőgép annyira megsérült, hogy valószínűleg nem érte el kikötőjét. (MTI.)

Elsüllyedt hajók

London, január 2.

A Delfino nevű 8000 tonnás angol gőzhajó — azt hiszik, aknarobbanás miatt — elsüllyedt. A 41 főnyi legénységből senki sem sérült meg.

A 960 tonnás Luna norvég teherhajót az Északi-tengeren egy felrobbant akna elsüllyesztette. A legénységet a Columbia nevű norvég teherhajó vette fedélzetre.

A Box Hill nevű 5700 tonnás angol gőzös vasárnap az Északi-tengeren robbanás következtében elsüllyedt. Attól tartanak, hogy a 32 főnyi legénységből 20 a tengerbe vesztett. (MTI.)

Teleki miniszterelnök rádiószózata a külföldi magyarsághoz

Teleki Pál gróf miniszterelnök az új év alkalmából a következő rádiószózatot intézte a külföldi magyarsághoz:

— Magyarország népének nevében testvéri szeretettel üdvözölöm új napján az óhazától távol és az államunk határain kívül élő magyarokat, New Englandtól Floridáig és a Pacifictől, Kanadában, Braziliában és mindenütt, messze és közel azokat, akik emlékezésből, azokat, akik vágyból idegondolnak, de azokat is, akik örömeik vagy nélkülözések között elfeledtek volna már a magyar hazára gondolni, — mert mindnyájan összetartozunk. Hallják és nyugodjanak meg: É! magyar, áll Buda még! Istenben bizva, erős akaratú, független erővel, bátor nyugalommal és a sok évszázados nemzeti lét bizodalomával állunk nehéz vár-táinkon a vergődő, harcóló Európa kellős közepén. Az ország a most befejeződött évben újra megnagyobbodott a ruszinok lakta három vármegyével. Sok új feladatot ró reánk az ország fokozatos megnagyobbodása, amelyeket hivatástudattal és szorgalommal igyekeznünk teljesíteni. Szeretettel ápoljuk a határainkon túl lakó és a széles e világon elszórt, vérben vagy lélekben hozzánk tartozók érdekeit, halljuk és olvassuk szavaikat. Velük vagyunk különösen ezen a napon és érezzük, hogy viszonzzuk érzelmeinket.

A miniszterelnök rádiószózatát a magyar rádió hétfőn éjszaka kétszer sugározta ki irányított adással: külön Dél-Amerika és külön Észak-Amerika felé. A hétfő éjszakai rövidhullámú adásokat Erkel „Hunyadi László” című operájának nyitánya vezette be, majd a miniszterelnök rádiószózata következett. Teleki Pál gróf miniszterelnök először magyarul mondta el rövid beszédét, majd angol és ruszin nyelven. A délamerikai adásban ezután még külön spanyol és portugál nyelven is ismertették a miniszterelnök rádiószózatát. A Himnusz és a Rákóczi-induló zárta be a műsort, amely összesen mintegy 35 percig tartott.

Külföldi lapok

Teleki miniszterelnök rádióbeszédéről

Róma, január 2.

(Magyar Távirati Iroda.) Az egész olasz sajtó közli Teleki Pál gróf miniszterelnöknek a külföldi magyarokhoz intézett rádióbeszédét.

Belgrád, január 2.

(Magyar Távirati Iroda.) A jugoszláv lapok részletesen ismertették Teleki Pál gróf miniszterelnök újévi cikkét.

A szövetségesek a támadó hadviselés tervével foglalkoznak?

London, január 2.

A Daily Telegraph diplomáciai munkatársa feltűnést kelto hírt közöl, amely szerint

a szövetséges hatalmak legfelsőbb haditanácsának legközelebbi értekezletén azzal a lehetőséggel is foglalkozni akarnak, nem kellen-e nagyobb számban légitámadásokat intézni harcászatiilag fontos német területek ellen.

A szövetséges hatalmak ezen az értekezleten részletesen kidolgozzák haditerveiket az 1940-es évre s ügylátszik — írja a Daily Telegraph — hogy

a türelmes várakozás eddigi politikájára helyett a támadó hadviselés módszere mellett döntenek.

A légitámadások révén a német nép ellenálló képességének gyengítését akarják elérni. A háború csak akkor mozdul ki jelenlegi döntetlen állapotából — írja a Daily Telegraph — ha a szövetséges hatalmak támadó lépésekre szánják el magukat. Tévesnek bizonyult az a felfogás, hogy a német bűvárhajók és mágneses aknákat hatástalanok lesznek.

A Daily Mail főszerkesztője, Ward Price szintén annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy vezetés hiba lenne, ha az anglok azt hinnék, hogy azzal is megnyerhetik a háborút, ha bevárják Németország összeomlását.

A munkáspárti Daily Herald diplomáciai tudósítója annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy Hitler Adolf feltétlenül biztosítani akarja Németország számára továbbra is Olaszország barátságát, azonkívül pedig még jobban ki akarja mélyíteni az egyetértést Szovjetországgal. (NST.)

Földrengés után árvíz pusztít Anatoliában

Nyolcvanezer áldozata van a földrengésnek

Ankara, január 2.

Az anatóliai földrengés után pusztító nyugat-anatóliai árvíz sokakat nagyobbarányú, mint ahogy azt az első pillanathon hitték. A megáradt folyók teljesen előtörttek a Manisa, Menemen- és Amalya-síkságot, elvagták a vasúti és távbeszélő összeköttetést, házakat

romboltak le és igen jelentékeny károkat okoztak a mezőgazdaságban.

Erzindjanból az első sebesült-vonat hétfőn érkezett meg Ankarába. A menekültek részleteket mondottak el a borzalmas földrengésről. Elbeszéltek, hogy föltörték el a koromsötét éjszakát hóiharban minden segítség és élelem

nélkül; egyikük elmondta, hogy a második emeletről ágyastól esett ki az utcára és nagyon súlyos töréseket szenvedett.

80.000 áldozat

Belgrád, január 2.

(NST.) A legutolsó istanbuli jelentések szerint a földrengéssújtotta vidéken az áldozatok száma már

80.000-re emelkedett.

Az Ankarából elindult első segélyvonat 68 órával késéssel érkezett meg Erzindjanba. Több menekült ember súlyos idegcsokkot kapott, vagy megőrült, ami még fokozza a pánikot. A földrengés egyik menekültje, Muharem tábornok visszaérkezett Ankarába. A tábornokot a földrengés ágyában lepte meg és ágyától együtt kiesett az utcára. Csak a véletlennek köszönhető, hogy sérülés nélkül menekült meg. Sok küszöket, amelyeket a földrengés rombadöntött, a hó anyyira betemetett, hogy egyszerűen láthatatlanná váltak. Egyes helységeken veszett kutyák garázdálkodnak és megeszik a holttesteket.

Az újévet egész Törökországban a nemzeti gyász jegyében tartották meg.

Az árvíz áldozatai

Istanbul, január 2.

(NST.) A kisázsiai felszívet északnyugati részében, a Fekete-tengertől az Égei-tengerig valamennyi folyó kilépett medrétől s a völgyek mindenütt víz alatt állnak. Istanbulból mintegy 360 kilométerre keletre kiáradt Törökország egyik legnagyobb folyója, a Sakarya s több száz kilométer hosszúságban, egészen a Fekete-tengertig előtörtte az adapazari síkságot.

Árvíz pusztít a Márvány-tengertől délre fekvő síkságon is. Bruesztól egészen Maguszáig, sőt víz alá került az Égei-tenger partvidékén fekvő Szmirna város környéke is. A Fekete-tenger anatóliai partvidékén viszont a vihar által felkorbácsolt tenger szökőárja víz végbe nagy pusztításokat.

Az észak-anatóliai földrengéskatasztrófa után most az árvíz szedi tömeges áldozatait. Az anyagi kár felbecsülhetetlen s a halottak száma is igen nagy.

Legalább 4—500 halottal kell számolni.

A megáradt folyók vize mindenütt holttesteket vet partra s elpusztult az egész állatállomány és a termés is. Az elárasztott falvak lakossága a hegyekben keres menedéket. Műszaki csapatok moterosonakokon járják az árvízsujtotta vidéket s igyekeznek megmenti, ami még menthető. Férfiak, asszonyok és gyermekek, akikre egészen váratlanul tört rá az ár, hiányos öltözékben menekülnek víz alatt álló házaikból s sokat szenvednek a dermesztő hideg miatt. A legszerényebb becslesek szerint is legalább harminc falu teljesen elpusztult s a szó szoros értelmében eltűnt a föld színéről.

Ankara, január 2.

(NST.) A török köztársaság elnöke, Ismet Inouü új napját a földrengéssújtotta kelet-anatóliai Erzirean (ejtsd Erzsindzan) városában töltötte, majd a keddre virradó éjszaka Sivasha utazott, amely szintén rendkívül meg-sínylette a földrengés pusztításait. Utjának legközelebbi állomása a harmadik elpusztult város, Tokat lesz.

Nagy érdeklődés várja Roosevelt szerdai beszédét

Washington, január 2.

Politikai és parlamenti körök érdeklődéssel várják Roosevelt üzenetét, amelyet szerdán olvas fel a kongresszus megnyitása alkalmával. Valószínűnek tartják, hogy

az üzenet mindenképpen a nemzetközi politikával foglalkozik.

A kormány nem terjeszt be fontosabb új törvényjavaslatokat és valószínűleg csak a költségvetés, a katonai kiadások ügye és a kereskedelmi szerződések felhatalmazás nélkül való meghosszabbítása került megvitatásra. (MTI.)

Olaszország készen áll minden eshetőségre

Róma, január 2.

(Magyar Távirati Iroda.) Háromszáz amerikai rádióadóállomás december 31-én este Olaszországról beszélt. A rádióközvetítés során nagyjelentőségűnek mondták a pápai látogatást és rámutattak azokra a törekvésekre, amelyeket az elmúlt hét folyamán a Duce tett, hogy megmente a békét. A hosszú ideig tartó rádióadás folyamán foglalkoztak az elmúlt év legfontosabb eseményeivel, amelyeknek Olaszország volt a hőse és kijelentették, hogy senki sincs megírva, hogy Olaszország a háború végéig hüvelyében fogja tartani kardját. Olaszországban remélik, hogy béke lesz, azonban készen állnak bármilyen eshetőségre.

159 halálos áldozata van az amerikai újévnek

New York, január 2.

Az újévi ünnepek alatt 159 ember lett halálos áldozata különböző baleseteknek. Ez a szám azonban csak ideiglenesnek tekinthető és valószínűleg növekedni fog. (MTI.)

Roma Január 2.

RÓNA JÓZSEF HALÁLA

SPORT

Elég jó a futball-túramérleg

mert a Ferencváros is kijavította első-napi vereségét Izstanbulban

A futballtúrákon a jó eredmények köze mindig be szokott szuszni egy-egy rossz is. Nem is lehet ez másként, amikor egy hét alatt néha négy-öt meccset is kell játszani, közben utazni, nem aludni. Minden futballtúrának van egy úgynevezett holt pontja, amikor legrosszabbul megy a csapatnak, mert erre a napra jött össze a legtöbb akadályozó, vagy hátrányt jelentő körülmény.

A Ferencváros idei téli futballtúrájának ez a holt pontja Izstanbulban következett be, amikor a csapat Ujvidékről, a pompás 16-gólos diadal színhelyéről másfél napig utazott a régi török fővárosba s két éjjelt vonaton töltött. Érthető, hogy a fáradt, ki nem aludt társaság szombaton Izstanbul A válogatottjaitól vereséget szenvedett. Az első félidőben még vezetett a Ferencváros Kiszely (2) és Sárosi III. góljaival 3:2-re, de azután jelentkezett az útifáradtság s az olomlábakon járó Ferencváros kapujába három gólt rúgtak a törökök. Vasárnapra némileg kialudta magát a magyar csapat és Izstanbul B. válogatottját 3:1 (3:1) arányban győzte le dr. Sárosi (2) és Jakab góljaival. Dr. Sárosi a II. félidőben kiállt, hogy pihenjen. Ekkor Kiszely irányításával gólképtelen lett a csatársor. Hétfőn újra az A. válogatott állt ki a Ferencváros ellen, s bár a három egymásután lejátszott mérkőzés a magyar fiúk lábában volt, mégis sikerült kijavítani a vereséget. Dr. Sárosi góljaival 1:0-ra vezetett szünetig a Ferencváros, Polgár öngóljával egyenlítették a törökök, majd Sárosi III. messziről bombagólt lőtt, amit csak a játék végén egyenlítettek. A Ferencváros törökországi mérkőzéseinek is a két Sárosi volt a hőse.

Az Újpest Szilveszterkor is, újévkor is döntetlenül játszott Jugoszláviában, ami az erősen tartalékos csapattól jó teljesítmény. Vasárnap Borovóban a Bata-gyár csapata ellen az Újpest már 2:0-ra vezetett Pálya és Vince góljaival, szünet után azonban jelentkezett a túrafáradtság és a Nemes Sándor által trenírozott gyári csapat kiegyenlített. Másnap hasonló volt Eszékben a Gvozdzar elleni mérkőzés lefolyása. 0:0-ás félidő után Kállai lötte a vezető gólt, az eszékiek a végfelé egyenlítették.

A Szeged szépen fejezte be jugoszláviai túráját. Szabadkán vasárnap a ZsAK-ot verte 4:0 (1:0) arányban Gyuris, Bognár, Lukács és Harangozó góljaival, hétfőn pedig Szabadka válogatottjait 2:1 (0:1)-re, góllövők: Vidákovics, Lukács és Balázs II. (öngól).

Tizenhárom gólt vittek haza Bukarestbe a Rapid jég-hokkizói

Az FTC-Rapid (Bukarest) szombati jég-hokkimeccs végeredményben az FTC 6:1 arányú győzelmével végződött, miután az utolsó harmadban a zöld-fehérek Erdődy, Gergely II. és Farda révén még három gólt ütöttek. Ezek után újévkor a BKE-Rapid meccsen már csak az érdekelte a kissozók közönséget, hogy a BKE-nek sikerül-e megjavítani az FTC elért gólarányát. Sikerült. Néhezen indult a gólszám, az első harmadban csak Miklós ütött gólt. A második harmadban azonban Gosztónyi már két gólt ért el. A harmadik harmadban Gosztónyi újabb gólja után éri el a Rapid legjobb játékosát, Anastasin révén egyetlen gólját, amire Miklós két gólja következik. A hetedik gólt Ott, az egyik cserecsatár ütötte. Bírók: Emerling és a lengyel Szovinszki voltak.

Bécsben megismé lődött a kispesti 3:1

A Kispest Jobban játszott, mint Itthon

Az őszi bajnok Kispest Szilveszterkor adott revánst a Wiener Sport Club-nak karácsonyi kispesti vendégszerepléséért. Sajnos, a magyar csapat Olajkár I. és Kalocsay nélkül eleve esélytelenül indult a küzdelembe. A tartalékok — Lugosi és Semadovics — azonban olyan jól beváltak, hogy a magyar csapat a játék nagyobb részében egyenlő ellenfél tudott lenni s csak a balszerencse folytán szenvedett ugyanolyan arányban vereséget, mint Kispesten.

A WSC-ben ezúttal játszott Graf hátvéd, aki a legjobb ember volt a pályán. De jó volt ismét Epp és Geiter is s az 5. órájában hozta meg Bécs első gólját a 17. percben. Szünet után sokáig a Kispest támad, majd újra Geiter-Epp-támadás, újabb gól. Most a Kispest szabadrúgás után Vig révén szépit, de az utolsó percben Link balszélső 3:1-re emeli az arányt.

A Városi Színházban délelőtt lesznek az ökölvívó csapatbajnokságok

Minden év első nagy sporteseménye: az öt héttig tartó ökölvívó csapatbajnokság. Mivel az idei versenyek iránt még az eddiginél is nagyobb érdeklődés nyilvánult meg, az Ökölvívó Szövetség úgy határozott, hogy az idei csapatbajnokságokat a Városi Színházban bonyolítja le, még pedig — s ez újítás — mindig vasárnaponként délelőtt 10 és 12 óra között. A csapatbajnokság résztvevői: BTK, FTC, B. Vasutas, Beszkar, WMTK, MPSC.

Meglepetés a gyorskorcsolyázásban

A BKE Szilveszter napjának reggelén folytatta gyorskorcsolyázó versenyének sorozatát. A vasárnapi 500 és 1500 méteres futamok nagy meglepetést hoztak, mert a két vetélytársat, Ladányi Gidát és Hidvéghyt mind a két távon megelőzték, 500-on Vincze, 1000-en Bácskai, aki egyben a két távból összetett verseny győztese is lett.

500 m: 1. Vincze 46.1 mp. 2. Ladányi Gida 46.3 mp. 3. Bácskai 46.4 mp. 4. Hidvéghy 47.3 mp. 5. Kiss 47.8 mp. 6. Ladányi Ernő 47.9 mp.

1000 m: 1. Bácskai 1 p 36.4 mp. 2. Hidvéghy 1 p 36.7 mp. 3. Ladányi Gida 1 p 36.8 mp. 4. Somlay 1 p 40 mp. 5. Vincze 1 p 40.4 mp. 6. Gündisich 1 p 41.6 mp.

Az összetett versenyben: 1. Bácskai 94.6 pont, 2. Ladányi Gida 94.7 p. 3. Hidvéghy 95.65 pont, 4. Vincze 96.3 pont.

A bécsi karácsonyi futballtornán a döntőben a Rapid 3:1-re győzött a Vienna ellen. A III. helyért: Admira-Wacker 9:3 (1:1).

A »vizi-póloparlament« szombati összejövetelét de Sgardelli Cézár ny. alezredes, az NSC elnöke nyitotta meg, majd Nadas Nándor, Jónás István, Simkó János, Homonnai Márton, Németh János vettek részt a magyar vizi-pólo sport fejlesztését célzó vitában.

Társasutazás a MAGAS-TÁTRÁBA

1940 január 14-én.
M. N. B. eng. 1245

AUTOCARUTAZÁS RADVÁNYBA

1940 január 5-7.

Jelentkezés:
PEST-MAGYARORSZÁG
Utazási és Menetjegyiroda,
VII., Erzsébet-körút 18-20

IBUSZ-MÁV Hiv. Menetjegyiroda,
V., Vigadó-ter 2. és összes főkirodáiban.

A magyar kultúrártékek sorából megint kidőlt egy hatalmas, régi tartó-pillér: képzőművész-társadalmunk nesztora, Róna József szobrászművész, Szilveszter hajnalán váratlanul meghalt. Vele sírba száll a nagy triász — Zala—Stróbl—Róna — utolsó tagja is. A hetvennyolc éves mestert, aki szinte élete vérsó pillanatáig megőrizte töretlen-friss munkakedvét, hirtelen szívroham ölte meg. Evék óta tüdőgúgulás kirozta, de ez nem tartotta vissza attól, hogy tovább dolgozzon, mígnem most az orvul rá támadó szívattak örökre kiütötte fáradhatatlan kezéből a mintázófát. Elmúlása súlyos vesztesége egész képzőművészetünknek, amelynek Róna József felszavadon át egyik legkiválóbb, reprezentatív képviselője és jelentős irányítója volt.

Nagy művészi sikerek sora és gazdag művészi múlt áll a majdnem nyolcvan évet megért művész mögött, aki mint kereskedő-inas kezdte életét. Lotz Károly fedezte fel benne a többre-hivatott művészt. A fiatal Róna egy ideig szobrászműhelyben tanulta a mesterség elemeit, majd Bécsbe került Hellmer és Zumbusch iskolájára, ahol csakhamar az elsők közé küzdötte fel magát. A magyar ösztöndíjon kívül megnyerte a német római-akadémia ösztöndíját is, amely lehetővé tette számára, hogy hosszabb időt töltsön Itáliában. Az olasz klasszikus, főképp reneszánsz és barokk művészet beható tanulmányozása egész művészi alakulására rányomta döntő bélyegét. Konzervatív hajlandósága kiváltság a barokk-stílus kifejezési formáit kedvelte, aminek leg-

nevezetesebb példája Savoyai Eugen várbeli szobra, a legszebb budapesti lovasszobor. Élete utolsó éveiben különösen tevékeny szerepet vitt a magyar művészet szociális kérdéseinek megoldásában. Tulajdonképpen ő alapította meg a Magyar Képzőművészek Országos Szövetségét, amelynek haláláig elnöke volt s amely az állam és főváros megbízásából intézi a művészek segélyezési ügyeit. Erdemei elismeréséért már régebben megkapta a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, később a kormányfőtanácsos-ságot. Elnöke volt a Magyar Képzőművészek Egyesületének, tiszteletbeli tagja az Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsnak, a Fészek klubnak pedig disztagnja.

Róna József 1861-ben született Lovasberényben. Külföldi sikerei, az antwerpeni és párizsi aranyérem elnyerése után itthon is megnyerte a kis és nagy állami aranyérmeket. Nevezetesebb művei: a miskoci szegedi és roznyói Kossuth-szobor, Erzsébet királyné gödöllői szobra, Zrinyi Miklós budapesti szobra s egy sereg nagyszabású síremlék. Az utóbbi motoha időkben kivitelezésre csak szülővárosa számára készített hősi-emlékműve került. Egyéb terveit ott-rekedtek műtermében. Közülük Ferenc József lovasszobra is, amelynek megalkotása élete egyik legnagyobb vágya volt.

A megboldogult kiváló művészt felesége, fia és három leánya gyászolja. Temetése szerdán délelőtt 11 órakor lesz a rákoskereszturi temetőben.

— és attól tartok, — úgymond — hogy könnyen megkésheztünk ezekkel a tettekkel.

Révész Imre tiszántúli református püspök az egyházkerület hivatalos lapjaiban közli újévi gondolatait. Kár volna, írja többek között, fölöslegesen ijedezni némely politikai irányzatoknak szélsőséges közoktatásügyi programjaitól, amelyek ugyan páros napokon hirdetnek csupán s paratlanokon megkapó következetességgel letagadnak, de amelyek kétségtelenül bele vannak döbve a magyar közvélemény bizonyos rétegeibe. A keresztyén iskola mai ellenfeleinek még az emlékezete is nyomtalanul kivész már akkorra, amikor a keresztyén iskola meg fogja érní Magyarországon is, egyebütt is a maga újjászületését...

Raffay és Révész protestáns püspökök újévi nyilatkozatai

Raffay Sándor bányakerületi evangélikus püspököt a Deák téri díszteremben üdvözölték újév alkalmából. Válaszában Raffay püspök kifejtette, hogy a háborús válságúal is mélyebb a világ s az ember belső meg hasonlása, ilyenkor kellene igazán teljesíteni a keresztyén egyházaknak kiegyensúlyozó történelmi hivatásukat. Értékesebb minden egyház ereje, hogyssem egymás ellen harcoljanak, amikor mindegyiket annyira fenyegeti a közös ellenség. Elhangzanak nagy hivatalos »paposbeszédék« a szeretetről, a mai ember azonban tetteket, tényleges szolgálatokat vár

EGYESÜLT ÁLLAMOK

Ehétí rejtvényünk mindegyikében egy-egy USA állam neve található. Ezek kezdőbetűit, a megjelenés sorrendjében, ugyancsak egy USA állam nevét adják

meg és megfejtésül ezt kell szerdái (jan. 10.) beküldeni a »Egyesült Államok« címmel együtt.

Jutalmak: 4 darab 10 pengő.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1					11				
12			13				14		
15		16						17	
18				19		20			
21			22				23		24
25			26				27		
28					29				30
31			32					33	
		34		35			36		37
38				39		40			
41			42					43	
44				45			46		
47								48	

44. Kirándulás
45. Görög törzs
46. München folyója
47. A folyóvíz koptató hatása
48. Szent Ferenc szülőhelye

- FÜGGŐLEGES:**
- A trafaigari hős
 - Magyar király
 - Ez
 - Északrangú
 - Vízidény
 - Nagyhatalom
 - Rindó
 - USA-állam rövid íse
 - Kirákodóhely kikötőben
 - Német állam
 - Nemesi jelvény
 - Nikkel jele
 - Tiltószó
 - Egyiptomi felezhadított rabszolgából lett tes ör
 - Régi magyar énekmondók
 - Szabásminta
 - Sima
 - Női név
 - Vissza: 48-as táborok
 - Kopasz
 - Európai pénz
 - Görög alvilági isten
 - Edény
 - A mohócsi esata magyar vezér
 - Bolivia fővárosa
 - Kabitóster
 - Aszoni folyó
 - Tiltószó
 - Hurka része
 - Hárfartási alkalmatosság
 - Folyó — spanyolul
 - XIII. Alfönt felesége
 - Görög beü
 - Sporteszköz

- VIZSZINTES:**
- Japán
 - Afrikai angol gyarmat
 - Uralkodói cím
 - Mesterember
 - Francia város
 - Lira — mássalhangzó
 - USA-állam
 - Bokharában van
 - Nulla
 - Leánynev
 - Azonos betűk
 - Határozószó
 - Magas — mássalhangzó
 - Fajta
 - Charlotte Corday áte meg
 - Vörös
 - Az íj tekeja
 - A világ tekeje
 - Vigilálat
 - Nővény
 - Bálna
 - Induló része
 - Képlőszó
 - Heilum jele
 - Szarmya
 - Mohamedán orvos
 - An+dem
 - Görög hős, aki megölte Medusát
 - Iszabell

FAGESNEUIGKEITEN

Großfeuer im Vatikan

Schwerer Brand in der apostolischen Kanzlei

Rom, 1. Januar

(Stefani) Einige Minuten nach Mitternacht ist im Palais der apostolischen Kanzlei neuerdings Feuer ausgebrochen. Das Feuer, dessen Ursache bisher noch nicht festgestellt werden konnte, hatte seinen Herd im linken Flügel des Palais, im sogenannten „Saal der hundert Tage“, sowie in den benachbarten Räumlichkeiten, wo Reparaturarbeiten durchgeführt wurden. Das Feuer griff rasch um sich und sprang auch auf die Decke der in der Nähe befindlichen Basilika *San Lorenzo Damaso* über. Die Feuerwehr griff das Feuer mit vier Steigleitern an, sie konnte jedoch den Einsturz des Fußbodens der beiden Säle, sowie des Kirchengewölbes nicht mehr verhindern. Die Feuerwehr fuhr die ganze Nacht hindurch in der Bekämpfung der Flammen fort. Es gelang, das wunderartige Marienbild von Pompeji und mehrere Reliquien in Sicherheit zu bringen.

In der Nähe des Brandortes hat sich eine große Menge angesammelt. Kardinal-Staatssekretär Maglione und der Präfekt der apostolischen Paläste eilte mit Vertretern der italienischen Behörden nach dem Schauplatz des Unglücks. Sodann berichtete der Kardinal-Staatssekretär dem Heiligen Väter, auf den das Unglück tiefen Eindruck machte.

Beim Ausbruch des Feuers drang ein Carabiniere in die bereits in Flammen stehende Kirche und rettete die Monstranz, die sodann in der St.-Annen-Kirche im Vatikan in Sicherheit gebracht wurde.

Die Kirche *San Lorenzo in Damaso* hat ebenso wie der „Saal der hundert Tage“ und der Vasari-Saal in der apostolischen Kanzlei ziemlich großen Schaden erlitten.

Die feuerpolizeiliche Untersuchung ist im Gange.

Fernflug Tokio—Rom. Aus Rom meldet Havas: Der japanische Flieger Yamato, der am 23. Dezember aus Tokio abgeflogen ist, traf Sonntag in Rom ein. Zweck seines Fluges war, die Möglichkeiten eines regelmäßigen Flugverkehrs zu prüfen.

Wirklicher Geheimer Rat Graf Béla Sennyey †. Unter tragischen Umständen ist der erst dieser Tage verwitwete Wirkliche Geheimer Rat, k. u. k. Kämmerer und lebenslängliches Mitglied des ehemaligen Magnatenhauses, Graf Béla Sennyey v. Kissennyey seiner Gemahlin den Tod gefolgt. Bevor diese noch zur ewigen Ruhe beigesetzt war. Der Graf verschied an den Folgen einer plötzlich aufgetretenen Lungenentzündung am 29. Dezember im Alter von 75 Jahren. Das Leichenbegängnis fand am Silvestertage in der Gruft der Familienkapelle in *Battány* nach röm.-kath. Ritus statt. Die Seelenmessen werden heute in *Bélye*, *Becked*, *Nagyphantos* und *Zemplénagárd*, morgen, 3. d. M., 10 Uhr vormittags, in der Familienkapelle in *Battány* gelesen.

Revolverschüsse in der Silvesternacht. An einer Haltestelle der nach *Kispest* verkehrenden Linie 42 der Straßenbahn spielte sich in der Silvesternacht eine aufregende Szene ab. Eine Gesellschaft von vier jungen betrunkenen Leuten war eingestiegen und begann laut zu singen. Der Schaffner verwies sie zur Ruhe, worauf ihm einer der jungen Leute, Stefan Bál, einen Schlag ins Gesicht versetzen wollte. Der Hieb ging aber fehl. Der Straßenbahnwagen hielt an der Haltestelle und die jungen Leute stiegen ab. Bloß Bál sprang, als sich der Waggon schon wieder in Bewegung befand, wieder auf und griff den Schaffner neuerdings an. Dieser läutete, der Wagen blieb stehen und alsbald war eine ziemlich große Menschenmenge beisammen. Einer der vier jungen Leute gab aus einem Revolver einen Schuß ab, der Bál in die Brust traf. Während der hierauf entstandenen Verwirrung verschwand der Mann, der geschossen hatte, im Dunkel der Nacht. Der lebensgefährlich verletzte Bál wurde in das Rochusspital gebracht.

Ableben des italienischen Schriftstellers Lucio d'Ambra. Aus Rom meldet die Agence Havas: Der italienische Schriftsteller Lucio d'Ambra ist im Alter von 59 Jahren gestorben. Er war seit zwei Jahren Mitglied der Italienischen Akademie. D'Ambra war ein auch im Ausland bekannter Journalist, Kritiker und Romanschriftsteller.

Legitimierung eines Székler Primor-Ranges. Der Innenminister hat den angestammten Székler Primor-Rang, sowie das Recht zur Benützung des Namensprädikats *Szent-Katolnai* und des *Familienwappens* des Maschineningenieurs Eugen v. Elekes, kön. ung. technischen Postdirektors, sowie des Ministerialsekretärs Privatdozenten Dr. Desider v. Elekes bestätigt.

Todesfall. Philipp Tänzer Kassa (früher Liptószentmária) ist am 28. Dezember in seinem 81. Lebensjahre nach längerem Leiden verschieden und wurde am 31. begraben.

Nur 17 Grad in den Stockholmer Wohnhäusern. Aus Stockholm meldet Stefani: Infolge der Schwierigkeiten in der Kohlenversorgung ist es ab 1. Januar nicht gestattet, in den Stockholmer Wohnhäusern die Wohnungen auf mehr als 17 Grad zu heizen. Warmwasser darf für die Wohnungen nur zweimal wöchentlich zur Verfügung gestellt werden (MTI)

Brandstiftungen in der Provinz. Wie aus Nagykanizsa gemeldet wird, sind in der Gemeinde Nagyrécsa mehrere Brandstiftungen vorgekommen. Nach mehrwöchigen Erhebungen gelang es, den Täter in der Person Josef Szántós zu fassen. Seine Angelegenheit wurde am Samstag vor dem Gerichtshof zu Nagykanizsa verhandelt. Der junge Mann gestand seine Tat. Er wurde zu drei Jahren Zuchthaus und Absprechung der Bürgerrechte auf die Dauer von fünf Jahren verurteilt. — Einer weiteren Meldung zufolge spielte der kleine Sohn des Zimmermannes Josef Rác in Kiskanizsa mit einem Altersgenossen in der Scheune, die er während des Spiels in Brand steckte. Die Scheune brannte vollständig ab. Die Kinder machten sich vor Schrecken derart aus dem Staube, daß der junge Rác nirgend zu finden ist.

Selbstmord des Olympiasiegers Stefan Enekes

Um 6.10 Uhr hat sich heute der Olympionike Stefan Enekes vom 3. Stockwerk des MÁV-Spitals in selbstmörderischer Absicht in den Hofraum gestürzt. Um 9 Uhr ist er seinen Verletzungen erlegen.

Wir erfahren hierüber folgende Einzelheiten: Der Olympiasieger im Boxen, Enekes, hatte sich vor zehn Tagen ins Spitalspflege begeben, weil er über Magen- und Nervenbeschwerden zu klagen hatte. Seine Untersuchung ergab, daß er nierenleidend sei und er wurde der Abteilung für interne Krankheiten zugeteilt. Heute früh bemerkte eine Pflegerin, daß Enekes an einem Fenster des 3. Stockes stehe. Er hatte nichts außer seinem Nachthemd an. Sie fragte ihn, was er denn hier oben treibe. Als Enekes die Frage vernahm, riß er plötzlich das Fenster auf und warf sich aus dem Fenster. Die Schwester alarmierte das Krankenhaus. Auf dem Pflaster des Hofes fand man den jungen Mann mit zerschmetterten Gliedern liegen. In hoffnungslosem Zustande wurde er in die chirurgische Abteilung gebracht. Um 9 Uhr starb er, ohne das Bewußtsein wiedererlangt zu haben. Es scheint wahrscheinlich, daß Enekes, der in letzter Zeit unter Zwangs vorstellungen litt, durch diese zum Selbstmord getrieben worden war. Der Tod des begabten ungarischen Sportlers, der den ungarischen Farben wiederholt Ruhm gebracht hatte, hat in allen Kreisen der Bevölkerung und besonders bei seinen ungarischen Sportkameraden tiefe Trauer und Mitleid erweckt.

Stefan Enekes stand im 29. Lebensjahre. Im Privatleben war er Kanztist der MÁV. Im Sportleben hatte er sich im Boxsport besonders ausgezeichnet. Jahre hindurch war er ungarischer Landesmeister im Fliegengewicht und gewann auch alle internationalen Kämpfe im Nationalteam und wurde 1932 auf der Olympiade zu Los Angeles Olympiasieger im Fliegengewicht. Später konnte er dieses niedrige Gewicht nicht mehr auf die Waage bringen, kämpfte mit Erfolg im Bantam und zog sich schließlich von der aktiven Sportbetätigung zurück.

Starke Schneefälle und Kälte in Jugoslawien. Aus Belgrad wird gemeldet: Die winterlichen Unwetter dauern in verschiedenen Gegenden Jugoslawiens mit unverminderter Heftigkeit an. Aus den bosnischen und südserbischen Gebirgen wurden neue schwere Schneefälle gemeldet, die nicht nur jeden Verkehr zwischen den einzelnen Städten unterbinden, die teilweise seit Tagen ohne Post geblieben sind, sondern auch den Tod zahlreicher Hirten und große Verluste unter den Herden verursachen. In Süddalmatien ist an der Adriaküste seit 20 Jahren zum ersten Male wieder Schnee gefallen. Die niedrigste Temperatur am Jahreswechsel verzeichnete Sarajevo mit 28 Grad Kälte. (MTI)

Der erste Verkehrsunfall des Neuen Jahres. In der Silvesternacht fuhr der 48jährige Kaufmann Edmund Davidovics in seinem Auto mit seiner Frau durch die Izabella-ucca. Als er in die Király-ucca einbiegen wollte, stieß sein Wagen mit einem Waggon der Linie 10 der Straßenbahn zusammen. Das Auto wurde umgestoßen und Davidovics, sowie seine Frau mußten mit erheblichen Verletzungen ins Rochusspital gebracht werden.

Selbstmord eines Prager Kaufmannes in Budapest. Am Neujahrstage wurde im „Hotel Berlin“ in der Révay-ucca der 50jährige Kaufmann Rudolf Weiner tot in seinem Zimmer aufgefunden. Die Retter stellten fest, daß er sich vergiftet hatte und schon stundenlang tot war. Im Hotelzimmer wurde ein Brief an die Polizei und einer an die Schwester Weiners gefunden. Aus dem ersten Briefe geht hervor, daß Weiner aus Prag hier eingetroffen war und seit zwei Monaten in dem Hotel gewohnt hatte. Über das Motiv seines Lebensüberdrußes teilt er nichts mit. Die Leiche wurde in die Morgue gebracht.

Eine Säuglingsleiche im Hausflur. Eine Angestellte des Kaffeeschanks im Hause Vámbáz-körut 13 fand im Hausflur ein Paket, bei dessen Öffnung sie mit Entsetzen feststellte, daß es die zerstückelte und teilweise verkohlte Leiche eines Knabensüuglings enthalte. Auf Verfügung einer polizeilichen Kommission wurden die Leichenteile dem gerichtsarztlichen Institut übergeben. Die Untersuchung ist im Zuge.

Kindertragödie. Wie aus Ungvár berichtet wird, blieben in einer der Waggonwohnungen auf der Demonya-ut zwei kleine Mädchen, die zweijährige Regine und die dreieinhalbjährige Piroška Moskovics, unbeaufsichtigt zurück. Beim Spielen entzündete das ältere Kind ein Streichholz, wobei das Stroh des Bettes Flamme fing. Das dort liegende zweijährige Mädchen erstickte durch den sich entwickelnden starken Rauch und verbrannte; das Schwesterchen erlitt schwere Brandwunden und wurde in kritischem Zustand ins Spital eingeliefert.

Selbstmord und Selbstmordversuch. Am Neujahrstage hat sich im Hause Mikó-ucca 3 der Heizer Ludwig Vargu vom dritten Stock in die Tiefe gestürzt. Der Arzt der freiwilligen Retter konnte nurmehr den bereits eingetretenen Tod feststellen. — In den späten Abendstunden warf sich ein ungefähr 30jähriger Mann vor dem Hause Soroksári-ut 75 vor einen Zug der Lokalbahn. Der Zug konnte nicht mehr zum Stehen gebracht werden und die Räder trennten dem Manne beide Beine vom Rumpfe. Die freiwilligen Retter brachten ihn schwerverletzt ins St.-Stefan Spital. In seinen Taschen fand man Papiere, die auf den Namen Máthás Várhelai lauten. Sein Zustand ist hoffnungslos.

Wüste Schlägerei in einer Privatwohnung. Heute vormittag kam es in einer Wohnung im Hause Kerepesi-ut 77, das dem Baron Theodor Klavick gehört, zu einer wüsten Schlägerei. Zwischen den Parteien und dem Hausherrn war ein Streit entstanden, der immer mehr ausartete. Schließlich hagelte es Schläge, schwere Gegenstände flogen durch die Luft; das Ergebnis drei Schwerverletzte. Die freiwilligen Retter brachten sie in das Rochusspital.

SPORT

FUSSBALL

Die Ujpester enttäuschten in Eszék 1:1 (0:0) und in Borovo gegen Bata 2:2.

Die Kispester verloren in Wien auch das Revanche-spiel gegen Sportklub 1:3 (0:1). — Ferencváros spielte in Istanbul gegen das Städteteam 1:3 und 2:2. Der Ausgleichstreffer der Türken entstammte einem Eigengol Polgárs.

Im Finale des Wiener Wintercups siegte Rapid. In Planitz (D) blamierte sich die Prager Sparta 3:2. Der Szeged Fc siegte in Szabadka gegen Zsok 4:0, gegen das Städteteam 2:1 (0:1).

Der langjährige und verdienstvolle Generalsekretär des MLSz Árpád Kenyeres hat seinen Posten verlassen.

BOXEN

Jaksics verlor in Belgrad gegen Popovics nach Punkten.

TURNEN

Unlängst hat in der Hochschule für Leibesübungen der Schiedsrichterkurs des Landesverbandes unter Leitung des Landes-Turnwartes Krizmanich, des Olympiasiegers Stefan Pelle und des Landesmeisters Péter begonnen.

WASSERBALL

Vitéz Oliver Halassy wird Ende Januar wieder mit dem Training beginnen.

EISLAUF

Im Schnellaufmeeting siegte im komb. Bewerb Bácskai vor G. Ladányi und Hidvégi. Über 500 Meter siegte Vince in 46.5 vor Ladányi — Über 1000 Meter siegte Bácskai in 1:36.4 vor Hidvégi. Den komb. Juniorenbewerb gewann Elekfy.

EISHOCKEY

Das gestrige Treffen Bke gegen Bukarester Rapid 7:1 (1:0, 2:0, 4:1). Den ersten Treffer erzielte Miklós. In der Pause hatte das Schaulaufen von Ede Király und Marta Pópp großen Erfolg. Im zweiten Drittel verbesserte Gosztonyi auf 2:0, Miklós auf 3:0. In der Pause zeigte Christoph Kállay im Schaulaufen seine große Kunst. Hernach erzielte Gosztonyi einen Prachttreffer. Anastasiu verbesserte auf 4:1, aber Miklós erhöhte auf 5:1 und 6:1, Farkas stellte das Endresultat her. — Der Bbte siegte in Kassa über KSC 15:1 und über KAC 14:1.

Özv. Róna Józsefné szül. Keményfi Gizella és gyermekei Tibor, Ferike férj. Greff Lajosné, Katalin férj. Frisch Vilmosné, Erzsébet szomorú szívvel jelentik, hogy az imádott hitves-társ, apa, nagypapa, após,

Róna József

szobrászművész, m. kir. kormányfőtanácsos, a Magyar Képzőművészek Országos Szövetségének elnöke, a vaskorona rend III. osztályának és a Ferenc József rendnek lovagja és számos külföldi kiténtetés tulajdonosa

Szilveszter papja hajnalán, rövid szenvedés után, 78 éves korában elhunyt.

Temetése szerdán, f. hó 3-án délelőtt 11 órakor lesz a rákoskeresztúri izraelita temetőben.

Gyászolják: fivére: Róna Antal, vejei: Greff Lajos, Frisch Vilmos (Páris), unokái: Greff Márton, Frisch Péter (Páris), Frisch Yvonne (Páris), sógorai, sógornői, nagyszámú rokonsága, barátai és tisztelői.

Am 31. Dezember verschied nach längerem Leiden der Oberamtsgehilfe a. D. der Deutschen Gesandtschaft

Herr Hermann Zobel

im Alter von 86 Jahren. Die Beisetzung wird am 3. Januar nachm. um 4 Uhr im Farkasréter Friedhof stattfinden.

Als ältestes Mitglied unserer Kolonie werden wir ihn in Andenken behalten.

Die Reichsdeutsche Kolonie in Budapest.

A Magyar Általános Köszénbánya Részvénytársulat igazgatósága és felügyelőbizottsága mélyszéges megilletődéssel jelenti, hogy az igazgatóság és végrehajtóbizottság nagyérdemű tagja,

Fuchs Richárd ur

az Urikány-Zsilvögyi Magyar Köszénbánya R. T. vezérigazgatója

1959 december 30-án elhunyt.

A Megboldogult tevékenyen működött közre igazgatóságunkban és végrehajtóbizottságunkban, ahol mindenkor nagyra értékeltük alapos tudását, széles látókörét, biztos ítélőképességét és egy munkában eltöltött élet eredményeiből leszűrt gazdag tapasztalatait.

Hálásan emlékezünk vissza társulatunk ügyei iránt mindenkor tanúsított meleg érdeklődésére; emlékét kegyelettel fogjuk megőrizni.

Luftkampf am Neujahrstage an der schottischen Küste Der zweite Transport kanadischer Truppen in England eingetroffen Zwei Millionen Einberufungen in Großbritannien

Die Jahreswende brachte die größten Ereignisse des Krieges im Westen wiederum nicht zwischen Maginot- und Siegfried-Linie.

Nur der Luftkrieg weist lebhaftere Züge auf. Am Silvesternachmittag versuchten, wie das deutsche Oberkommando bekanntgibt, Flugzeuge der Alliierten, die deutsche Nordseeküste anzufliegen; sie seien jedoch frühzeitig erkannt und abgewehrt worden. Daß auch die Neutralen in Mitleidenschaft gezogen werden, zeigt eine Meldung aus Amsterdam, wonach die der nordholländischen Küste vorgelagerten friesischen Inseln von mehreren fremden Flugzeugen überflogen worden seien. Die niederländische Flakartillerie sei in Tätigkeit getreten, worauf die Flugzeuge in westlicher und nördlicher Richtung verschwunden seien. Die Tätigkeit der deutschen Luftwaffe beschränkte sich am Silvestertag auf die Aufklärung über Nordfrankreich, wo in einigen Orten Luftalarm gegeben und auf die feindlichen Flugzeuge, allerdings, wie von deutscher Seite erklärt wird, erfolglos — gefeuert wurde.

Das wichtigste Ereignis des Neujahrstages war ein Luftkampf über den Shetlandinseln, über den folgendes gemeldet wird:

Luftkampf über den Shetland-Inseln

Der deutsche Bericht

Berlin, 2. Januar

(DNB) Die deutsche Luftwaffe hat das neue Jahr mit gewohnter Tatkraft und Entschlossenheit begonnen. Am Neujahrstag wurden wiederum Aufklärungsflüge gegen England ausgeführt. Die Shetland- und Orkney-Inseln waren auftragsgemäß zu kontrollieren. Hierbei sind erneut wichtige aufschlußreiche Ergebnisse erzielt worden. Teilweise kamen die deutschen Flugzeuge vor der schottischen Küste in zufällige Feindberührung. Bei dem Luftkampf, der sich dabei entwickelte, mußte eines der deutschen Flugzeuge auf See niedergehen. Der Apparat hatte bereits vorher eine technische Störung, so daß er nicht mehr voll kampffähig war. Man hofft, die Besatzung noch bergen zu können. Wie sichere Beobachtungen ergeben haben, erhielt eines der britischen Flugzeuge zahlreiche Treffer. Es kann daher mit ziemlicher Bestimmtheit damit gerechnet werden, daß es den Heimathafen nicht mehr erreicht hat. (MTI)

Der englische Bericht

London, 1. Januar

(Havas) Die Admiralität und das Luftfahrtministerium haben Montagabend den folgenden amtlichen Bericht veröffentlicht:

Über den Shetland-Inseln wurden vormittag feindliche Flugzeuge gesichtet. Sie haben zwei Bomben abgeworfen. Sie haben keine Kriegsschiffe getroffen und der Angriff hat keine Opfer gefordert. Die Aufklärungs- und Jagdflugzeuge sowie die Luftabwehrartillerie griffen ein und es wird angenommen, daß sie ein deutsches Flugzeug abgeschossen haben.

Fliegerangriff auf die deutsche Nordseeküste abgewehrt

Berlin, 1. Januar

(DNB) Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: An der Westfront keine besonderen Ereignisse; feindliche Flugzeuge versuchten am 31. Dezember nach-

mittag die deutsche Nordseeküste anzufliegen, wurden jedoch frühzeitig erkannt und abgewehrt (MTI)

„Tacoma“ in Montevideo interniert

London, 1. Januar

(INB) Der deutsche Tankdampfer „Tacoma“ ist, nach einer Meldung aus Montevideo, nach Ablauf der von der uruguayischen Regierung gesetzten Frist, am Neujahrstag gegen Mittag interniert worden. Sofort nach Ablauf der festgesetzten Frist begaben sich 50 Marinesoldaten an Bord des im äußeren Hafen liegenden deutschen Schiffes.

Das Hapag-Motorschiff „St. Louis“ nach siebenmonatiger Abwesenheit heimkehrt

Berlin, 1. Januar

(DNB) Das große Motorschiff der Hamburg-Amerika-Linie „St. Louis“ (16.700 Tonnen) ist nach siebenmonatiger Abwesenheit Montag in den Hafen von Hamburg eingelaufen. Es ist dies das letzte der fünf großen Schiffe dieser deutschen Schifffahrtsgesellschaft, das in den Heimatshafen zurückgekehrt ist. Der Kapitän des Schiffes ist Gustav Schröder. (MTI)

Bau von »Ballonschiffen«

London, 31. Dezember

(Havas) Sunday Chronicle zufolge werden in den englischen Werften angeblich „Ballonschiffe“ gebaut. Diese seien nicht zu torpedieren und liefen auch auf keine Mine auf. Der Erfinder sei der Direktor des Entwurfsbureaus der französischen Marine Yourkovich, der auch die Pläne der „Normandie“ entworfen hatte. (MTI)

„Luns“

Oslo, 1. Januar

(DNB) Wie das Telegrammbureau aus Haugesund meldet, ist der norwegische Frachtdampfer „Luns“ heute morgen in der Nordsee auf eine Mine gelaufen und gesunken. Die Besatzung wurde von dem norwegischen Frachtdampfer „Columbia“ übernommen. (MTI)

Das Anwendungsbereich des „Navicert“-Systems

London, 1. Januar

(Havas) Das Ministerium für wirtschaftliche Kriegsführung hat am Montagabend bekanntgegeben, daß auch Bulgarien, Griechenland, Rumänien und die Türkei in die Liste jener „Bestimmungsländer“ aufgenommen wurden, bei denen das System der „Navicert“-Beglaubigungsscheine Anwendung finden kann. Die Vertreter Großbritanniens in Amerika, Brasilien, Argentinien und Uruguay statten die Exporteure der betreffenden Länder mit solchen Zertifikaten aus, wenn sie ihre Sendungen nach folgenden Staaten schicken: Belgien, Bulgarien, Dänemark, Estland, Finnland, Griechenland, Ungarn, Island, Italien, Norwegen, Holland, Portugal, Lettland, Litauen, Rumänien, Schweden, Schweiz, Türkei und Jugoslawien. (MTI)

Landung kanadischer Truppen in England

London, 1. Januar

(Stefani) Der zweite Teil der kanadischen Truppen ist Montag vormittag in einem englischen Hafen eingetroffen. (MTI)

Der Kuß

Von S. Jánoky

„Du möchtest wissen, weshalb seinerzeit nichts aus meiner Heirat mit Jenny geworden ist? Ach, das ist eine uralte Geschichte, Jenny ist längst mit einem anderen glücklich verheiratet... Nun, meinnetwegen, wenn es dich interessiert... du bist der erste, mit dem ich darüber spreche...“

„Ich hatte mich sozusagen auf den ersten Blick in Jenny verliebt gehabt, denn sie war damals wirklich sehr schön: schlank, blond, blauäugig. Doch mehr noch als ihre Schönheit fesselte mich dann später ihr Wesen. Weißt du, ich hatte mir schon immer vorgenommen, bloß ein ruhiges, ausgeglichenes, vernünftiges Mädchen zu heiraten: sogenannte temperamentvolle Weiber waren mir stets zuwider. Nun war aber Jenny genau so, wie ich mir meine künftige Frau erträumt hatte: stets gut gelaunt, doch niemals ausgelassen oder gar lärmend. Freute sie sich über etwas, so geriet sie nicht in Ekstase, wie andere Mädchen, kicherte auch nicht grundlos in den Tag hinein. Sie war das, was man vernünftig nennt und in einer Welt der Unvernunft schien mir eben Vernunft die schönste aller Eigenschaften zu sein.“

Selbstverständlich verkehrte ich viel bei ihnen im Hause und, da ich ja fest entschlossen war, Jenny zu heiraten, machte ich ihr recht ungeniert den Hof. Fein und unauffällig, doch immerhin genügend deutlich gab auch sie mir zu verstehen, daß ich mich nicht vergebens um sie bemühte. Zu Ostern fuhr dann Jenny mit ihren Eltern nach einem kleinen Kurort und ich entschloß mich, ihr nachzureisen, um dort, ferne von der Gesellschaft, von dem Lärm der Großstadt, alles in Ordnung zu bringen und einige ungestörte, schöne Tage mit meiner Braut zu verbringen.

Auf der kleinen Station erwartete mich Jenny, und zwar allein. Mein Gepäck übergab ich dem Hotelportier, während wir beide uns zu Fuß auf den Weg machten. Da kam uns ein kleiner Junge die abschüssige Straße entgegengelaufen. Plötzlich stolperte er, fiel der Länge nach, mit der ganzen Wucht seines kleinen, weichen Körpers hin, brach in ein fürchterliches Gebrüll aus und blieb im Straßenkot — es hatte vor kurzem geregnet —

liegen. Jenny tat einen Schritt auf ihn zu, blieb aber gleich wieder stehen.

„Armer kleiner Kerl,“ sagte sie mit ihrer angenehmen, melodischen Stimme. „Hoffentlich hat er sich nicht sehr weh getan. Sehen Sie nur, wie er um sich schlägt! Ich traue mich nicht in seine Nähe, er würde ja mein Kleid ganz vollspritzen.“

Es war, als hätte eine kalte Hand mir ans Herz gegriffen... Vieles hätte ich in diesem Augenblick darum gegeben, wenn Jenny, die ruhige, vernünftige Jenny, diesmal nicht gar so vernünftig gewesen wäre, sondern laut aufkreischend den schmierigen Jungen in die Arme genommen hätte, ohne an ihr neues Frühjahrskostüm zu denken. Es stellte sich allerdings heraus, daß dem Jungen nichts Besonderes zugestoßen war, denn kaum hatte ich ihn auf die Beine gestellt, da rannte er auch schon davon. Aber dennoch...

Ich fühlte plötzlich Zweifel in mir aufsteigen: war Jenny wirklich die Richtige für mich...?

Dann, im Laufe der nächsten Tage, wurden diese Zweifel immer stärker. Trotz ihrer vielen glänzenden Eigenschaften schien Jenny etwas zu mangeln, etwas, was die Hauptzuerde jedes Weibes ist: das Herz. Was mich darauf brachte? Ja, das ist schwer in Worte zu fassen...

Eines Tages zum Beispiel trafen wir im Walde einen blinden Bettler. Ich griff in die Tasche und erwischte zufällig ein größeres Geldstück.

„Nein, was sind Sie für ein leichtsinniger Mensch,“ schalt Jenny lächelnd. „Der Alte ist vielleicht gar nicht blind, tut bloß so. Es gibt ja so viele Schwindler!“

Dann die Sache mit dem alten Hund des Hotelbesitzers, der tagsüber müde vor dem Eingang in der Sonne zu liegen pflegte. Vor diesem Tier ekelte sich Jenny geradezu.

„Ich begreife nicht, weshalb man diesen armen Hund nicht aus dem Wege räumt. Solch ein alter Kötter ist abscheulich! Ich habe bereits mit dem Besitzer gesprochen, aber er sagt, er brächte es nicht übers Herz, ihn umbringen zu lassen. Und doch ist das heutzutage so einfach — eine Injektion, und fertig! Nein, wirklich, ich verstehe den Mann nicht!“

Und sie verstand ihn tatsächlich nicht, ebensowenig, wie sie mich verstand, wenn ich ihr beim Spaziergang

die Hand festhielt, um sie daran zu hindern, mit ihrem Spazierstock zerstreut die wild wachsenden Narzissen zu köpfen. „Es gibt ihrer ja so viele! Was liegt denn an den paar Blumen?“ sagte sie ein wenig gekränkt.

Drei Tage waren bereits vergangen und noch immer war ich zu keinem Entschluß gelangt. Da geschah es, daß wir nach dem Abendessen noch ein wenig in den Garten hinuntergingen. Es war eine herrliche Mondscheinnacht, Jenny war schöner, denn je und plötzlich wallte in mir die Liebe mächtig auf. Wie weggeblasen waren alle Bedenken... Sie mußte meine Frau werden, alles andere schien mir gleichgültig. Wir setzten uns auf eine Bank, ich legte den Arm um ihre Schultern, starrte ihr feines Profil an und begann zu sprechen. Was ich ihr sagte? Ich weiß es nicht mehr. Wahrscheinlich abgedroschene und doch ewig neue Worte... Weich schmiegte sich ihr junger Körper an mich an, sie wandte mir das Gesicht zu und sah mich mit ihren herrlichen Augen erwartungsvoll an.

Da beugte ich mich über sie und suchte ihre Lippen — doch noch bevor ich sie küssen konnte, richtete sie sich plötzlich auf. „Nein, lieber Freund,“ sagte sie mit ihrer gewohnten, ruhigen Stimme. „das gibst nicht! Mich kann bloß einer küssen — und zwar mein Verlobter...“ Das letzte Wort betonte sie scharf und blickte mich dabei ermunternd an.

Ich war wie aus dem siebenten Himmel gefallen. Also darauf hatte sie gewartet... Im Mondschein inmitten der betäubenden Frühlingsdüfte, während mir an ihrer Seite Hören und Sehen vergangen waren, hatte sie, nüchtern und kühl, auf das entscheidende Wort, auf die feierliche Erklärung, auf die Proklamation eines Zustandes, der mir das Recht geben würde, sie zu küssen, kaltblütig gewartet... Wie eine Dirne, die im Vorhinein die Entlohnung fordert...

Was dann geschah, weiß ich nicht mehr ganz genau. Ich stotterte etwas von einem plötzlichen Unwohlsein und raste in mein Zimmer hinauf. Die ganze Nacht verbrachte ich schlaflos und in aller Frühe reiste ich dann ab mit dem schönen Bewußtsein, wie ein Haderlump gehandelt zu haben, der ein Mädchen aus vornehmerm Haus kompromittiert, um es dann ohne ersichtlichen Grund stehen zu lassen... Ja, so ist es geschehen...

London, 1. Januar

(Havas) Die zweite Gruppe der kanadischen Truppen ist auf einem französischen Kriegsschiff in England eingetroffen. Die kanadischen Truppen wurden im Namen der englischen Regierung vom Minister Eden begrüßt. (MTI)

Zwei Millionen Einberufungen in England

London, 2. Januar

(Havas) König Georg VI. hat am Montag die Proklamation unterzeichnet, wonach die Militärbehörden allmählich jeden englischen Staatsbürger einberufen können, der am 1. Januar 1940 sein 19. Lebensjahr vollendet, das 23. jedoch noch nicht erreicht hatte. Diese Einberufungen betreffen ungefähr 2 Millionen Mann; damit erhöht sich die Zahl der zum Militärdienst Herangezogenen auf etwa 2,750.000 (MTI)

London, 31. Dezember

(Havas) Die Blätter stellen im Zusammenhang mit den Neujahrseinberufungen fest, daß auch die 26- und 27-jährigen einberufen werden, d. h. insgesamt 5 oder 6 Jahrgänge. Seit Kriegsbeginn wird dies die umfangreichste Einberufung sein. Nach den neuen Einberufungen werden im März 3 Millionen Soldaten unter den Fahnen stehen (MTI)

Bis Ende 1940 Beendigung der Einberufungen in England

London, 2. Januar

(Havas) Der ständige Sekretär des Arbeitsministeriums Sir Thomas Phillips erklärte Montagabend Journalisten, es sei nahezu ganz gewiß, daß bis Ende 1940 sämtliche Altersklassen unter die Fahnen gerufen werden. Seiner Ansicht nach werden vor dem 1. März die der ersten einzuberufenden Altersklasse angehörenden Personen nicht einberufen werden. (MTI)

Neujahrstagesbefehl General Vuillemins

Paris, 31. Dezember

(Havas) Das Luftfahrtministerium veröffentlicht folgenden Neujahrstagesbefehl des Oberkommandanten der französischen Luftstreitkräfte, Generals Vuillemin:

— Zum Abschluß des Jahres, in dem die Luftstreitkräfte Frankreichs ihre ersten Gefechte mit dem Feinde ausgetragen, ihre hervorragenden Qualitäten unter Beweis gestellt und auch bezeugt haben, daß sie den Traditionen, der Tapferkeit, der Manneszucht und der Ehre der französischen Flieger aus dem Weltkriege die Treue gehalten haben, danke ich allen jenen, die ihre Pflicht erfüllt haben und gedenke aller jener, die in Zusammenstößen mit dem Feinde als Helden ruhmvoll ihr Leben geopfert haben. Für das neue Jahr wünsche ich allen Angehörigen der Luftstreitkräfte, als Führer jener, die unter meinem Befehl kämpfen, sie mögen in ihrer Seele durchdrungen sein von dem Mut ruhigen Selbstbewußtseins, dem Vertrauen auf die Zukunft und den sicheren Glauben an den Sieg.

— Zusammen mit Euren Verbündeten, den Kameraden aus den Reihen der Royal Air Force, die mit uns vereint kämpfen, verwirklicht auch künftighin die Parole von Guynemer, die auch zu der unsrigen geworden ist: „Heran an den Feind!“

Georges Guynemer war im Weltkrieg einer der berühmtesten französischen Kampfflieger und fiel im Alter von 23 Jahren nach seinem 53. Luftsieg über Poelcapelle am 11. September 1928. In den Überlieferungen der französischen Luftwaffe hat er sich um den Namen „Le chevalier de l'air“ verdient gemacht.

Pina Jánoky

Enekes István olimpiai bokszbajnok tragikus öngyilkossága

A MÁV-kórház harmadik emeletéről az udvarra vetette magát Koponyaalapi törést szenvedett: nem lehetett megmenteni

Megrendítő öngyilkosság történt ma reggel a MÁV-kórház Podmaniczky-utcai épületében.

Enekes István, az ismert olimpiai ökölvívóbajnok a kórház harmadik emeleti ablakából levette magát az udvarra és súlyos sérülései következtében délután tíz órakor meghalt.

Enekes István körülbelül másfél héttel ezelőtt jelentkezett a MÁV-kórházban, ahol

gyomorhántalmakról és súlyos idegességről panaszkodott.

A 27 éves ökölvívóbajnokot vizsgálat után beutalták a kórház belgyógyászati osztályára, ahol vitéz Csik László főorvos kezelése alá került.

Ma reggel hat órakor a harmadik emeleten szolgálatot teljesítő ápolónő észrevette, hogy Enekes István az ablaknál álldogál. Felhívta az ápolónőket, hogy mit te-

res a földszinti betegosztály ápolója a harmadik emeleten. Eppen feléje tartott, hogy megkérdezze Enekes-től, mi dolga van a harmadik emeleten, mikor

Enekes felrúgta a folyosó udvarra néző ablakát és azon keresztül levetette magát.

Az ápolónő több ápolóval az udvarra sietett, ahol Enekest borzalmasan összeroncsolt tagokkal találták.

A szerencsétlen fiatal embert átszállították a kórház sebészeti osztályára, ahol több órán át fekiült eszméletlen állapotban. Az előhívott kezelőorvos és a sebészeti osztály vezetője mindent elkövettek Enekes megmentésére, a fáradozás azonban már az első percekben kitérítetlen volt.

Enekes több súlyos zúródást és koponyaalapi törést szenvedett és tíz órakor meghalt.

Hiszzen legutóbb még olyan terveket szőtt, hogy újból versenyezni kezd! És ezt meg is tudta volna tenni, mert rendkívül erős akaratú volt és mindig véghez tudta vinni, amit akart.

— Enekes még Kocsis idejében tűnt fel és Kocsis példája lelkesítette. Amikor Kocsis Antal profi lett és Amerikába vándorolt — ő került idehaza az éltre.

— 1928-ban nyerte meg első ízben a légsúlyú magyar bajnokságot. Ugyanakkor bekerült a válogatottba, kitűnően szerepelt és behiztosította helyét a reprezentatív csapatban. Az 1928-as olimpiásra jelölve volt, de Kocsis nagyobb rutinja miatt mellőzni kellett.

1930-ban sikerült megnyernie az Európabajnokságot. A losangelesi olimpiáig összesen már 37-szer volt válogatott és a reprezentatív mérkőzések során 31-szer győzött, háromszor döntetlenül mérkőzött, csupán háromszor szenvedett vereséget.

— Több kimagasló sportsiker jelezte útját — nem tudom, miért szánta magát a végzetes tette — hiszen mindig nyugodtan fogta fel az életet...

Az első vereségtől az olimpiai bajnokságig

Enekes István olimpiai bajnok gyönyörű sportkarriert futott be. Egyike volt a legeredményesebb magyar boxolóknak.

Sikereit betelítte a losangelesi olimpiai győzelemmel.

A kaliforniai olimpián az elődöntőben az amerikai Salica, majd a döntőben a mexikói Cabanas volt az ellenfele, akit a magyar kolónia frenetikus lelkesedése közepette legyőzött és ezzel megnyerte az olimpiai aranyérmét.

Enekes Istvánt valóságos örömmámor fogadta idehaza. Újra valóságos diadalmenet volt.

— Enekes István a B. Vasutas versenyzője volt és hivatalában előléptették: segédtiszt lett és nyugdíjas állása biztosította számára a további nyugodt sportolás lehetőségét. 1926-ban kezdett boxolni a Budapesti Vasutasban. Első komoly versenyt 1927-ben Kocsis Antal ellen vívta és bár akkor vereséget szenvedett Kocsistól, de már nagy jövőt jósoltak neki. Enekes rendkívüli szorgalmával tüntette ki magát és valósággal úgy kellett hazakergetni a tréningekről.

Beszéltünk Forray Árpád szövetségi kapitánnyal, aki a következőket mondotta nekünk Enekesről:

— A sportvilág

megdöbbenéssel és részvétellel fogadta a hírt.

Özv. Róna Józsefné szül. Keményfi Gizella és gyermekei Tibor, Ferike, férj. Greff Lajosné, Katalin, férj. Frisch Vilmosné. Erősebet szomorú szívvel jelentik, hogy az imádott hitvestárs, apa, nagypapa, após

Róna József

szobrászművész, m. kir. kormányfőtanácsos, a vas-korona-rend III. osztályának és a Ferenc József-rendnek lovagja és számos külföldi kitüntetés tulajdonosa

Szilveszter napja hajnalán, rövid szenvedés után, 78 éves korában elhunyt.

Temetése szerdán, e hé 3-án délután 11 órakor lesz a ránkös-keresztúri izraelita temetőben.

Gyászolják: fivére: Róna Antal, vejei: Greff Lajos, Frisch Vilmos (Páris), unokái: Greff Márton, Frisch Péter (Páris), Frisch Yvonne (Páris), sógorai, sógorónői, nagyszámú rokonsága, barátai és tisztelői.

Hogy tehetett ilyet Enekes, ez a mindig vidám, erősakarátú fiú!

Az OTI nyilatkozik az orvosi állások jövedelméről

Az orvostársadalom körében állandó panaszok hangzanak el a különböző társadalombiztosítói orvosi állások javadalmazása miatt. Legutóbb dr. Temesváry Ernő sebész-professzor nyilatkozatot tett közre az Orvosi Hírlapban, amelyben két konkrét esetre hivatkozott. Nyilatkozta szerint

az OTI egy szakorvosi állásra meghirdetett pályázatban évi 367 pengőt kínál heti négy napos félórás rendelésért,

egy másik szakorvosi pályázaton évi 182 pengőt heti két napon történő félórás rendelés fejében. A professor ezekre az adatokra hivatkozva azt mondja nyilatkozatában, hogy könnyen meglehet, hogy a pályázatok az orvostársadalom bojkottálni fogja.

Az ügy várható fejleményeiről

érdeklődünk az Országos Társadalombiztosító Intézet igazgatójánál,

ahol azt a felvilágosítást kaptuk, hogy a pályázati közleményben meghirdetett jövedelem felül az illető állást betöltő orvost még egyéb járandóság is megilleti. Nevezetesen az első pályázatban meghirdetett állásért

az Intézet valóban csak évi 367 pengő fizetést ad, az állás után járó jövedelem törzset azonban nem az OTI szolgáltatása jelenti, hanem a vállalati pénztárt fenntartó munkaadótól járó évi 2700 pengő fizetés-kiegészítés.

A tévedésre az adott okot, hogy az intézet ezt az illetményt pályázati hirdeteményében nem tünteti fel, miután az más adminisztráció folyósítja. Így tehát a szóban lévő állás évi 3067 pengő fizetéssel jár, ez azonban még mindig csak egy része az egész javadalmazásnak.

Ezenfelül ugyanis az orvos részéről az úgynevezett orvosi költség-térvezésben is. Ennek a nagysága változó; az 1939. évi adatok még nem ismeretesek, 1938-ban azonban az egyhavi fizetés öt és fél szeresét tette.

Informátorunk szerint az állás méltányos javadalmazását bizonyítja az is, hogy az állást korábban a székesfehérvári közkórházak igazgató-főorvosa, majd utána egy egyetemi magántanár töltötte be, aki állásáról azért mondott le, mert igazgató-főorvossá nevezték ki a Fehérvéren.

A másik állás esetében hasonló a helyzet.

Az OTI által kiutalt fizetésen kívül ebben az esetben is külön díjazást kap a vállalati pénztártól az orvos

és neki is jár a fent említett költség-térvezés arányos része.

Végül kijelentette az OTI igazgatója, hogy a szóban lévő állások bojkottálására nincs ok és az orvostársadalomnak nincs is ilyen szándéka, mert a meghirdetett állásokra máris számottevő pályázatok érkeztek.

— Házasság, Epstein Zsuzsa (Tiszafüred) és dr. Bakovics József ügyvéd (Derecske) 1939. december 17-én házasságot kötöttek.

Radó Magda és Muskat László jegyesek.

Fekete Lucy és Frisch Károly jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— Ismét kapható «Calciberba-tea».

— Orvosi hír. Dr. Mester Endre műtősebész, röntgenszakorvos, v. egyetemi tanársegéd rendelőjét (IV. Váci-utca 18, l. 3) megnyitotta. T.: 183-453.

ÚJÉV

ÚJÉVI cikkben, szózatban, üzenetben: a magyar egység követelését, szükségét, fontosságát halljuk és olvassuk. Hivatalos helyről és önálló közírói megnyilatkozásban egyaránt ez a vezető szólam csendül a magyar társadalom felé küzdőn bár szebb jövőjéért, elvitathatatlan igazságáért itt a határokon belül, vagy élje a sors által messzire sodort, de visszavágyó életét a távol külföldön. Valóban oly általános a vágy és a felismerés, hogy semmi egyéb nem kellene már, csak — a szavaknak gyakorlathoz való átültetése. Csak az kellene, hogy az egységet munkálják minden felelős és lelkiismeretes ponton. Sőt, talán még ennél is kevesebb. Csak az kellene, hogy az egységet ne engedjék megbontani, mesterségesen vont korlátokkal felaprózni, árkoktól keresztül hasogatni. Ez az új esztendő, melynek küszöbét álljuk, igen jelentőségeltjes eseményekkel terhes. Ha ezt a magunk szemszögéből meglátni nem is tudnók: tudomásul kellene vennünk a világ hatalmaságainak nyilatkozataiból. Semmi sem lehet fontosabb, mint hogy döntő órák összeforralt egységben találják a magyarságot. Ám a megismerés maga nem elegendő. Ezt az egységet nem szabad feltartóztatni és megakadályozni, nem szabad megcsontítani és töredékké tenni hangulatoknak és indulatoknak kedvéért. Megállapításunk természetesen nem szól azokról, akik az egység megbontásából esztendőkönn keresztül főket kovácsoltak, akiknek szinte léteérdeke fűződik az indulatgerjesztéshez, a szenvedélyek korbácsolásához, a jelszavak ismételtetéséhez és a gyűlölet ébrentartásához. De szól azokról, akik tisztában vannak vele, hogy milyen értéket jelent döntő pillanatban egy olyan nemzeti egység, amelyet a felszínen nem engedtek keresztül-kasul szelni önös érdekekkel s a felszín alatt nem engedtek alásmni bomlasztó lörekvések üregeivel.

MERENGÉS

CIKKET ÍRT az évfordulóra Eckhardt Tibor és ebben a cikkben elmereng a magyar közélet évtizedeinek jelenségei, ezek között is elsősorban: a régi pártok, csoportok és bajvívók pusztulása felett. Végig kíséri Tisza István tragikus és hősi elbukása óta az események sorát egészen a legutóbbi kormánypártválságig, s a disszidenseknek azt követő eltűnéséig, levonva e mozzanatokból a következményt, hogy valami tragikus önpusztító erő sodorja le a közszereplés színpadáról immár két évtizede a komoly és jelentős értékek nagy részét. Nosza: főlényes kis cikkben áll ki Eckhardt Tiborral és megállapításaival szemben egy önálló csillagként belygő hetilapocská vezércikke. „Isten látja lelkünket — írja —, hogy mennyit forgattuk magunkban ezt a fájdalom eckhardtí sóhajást, mennyire próbáltuk megérteni, mi is azon sirnivaló, hogy szegény Tisza István mameluk-gárdájából vagy a velük egyenértékű hajdani negyvennyolcasokból nem maradt itt egy fél képviselőháza való rokkant politikusk... Nem, nem sikerült rájönni a méla merengés okára és indoklására...” Korunk régen hozzászoktatott

bennünket a „nül admirari” tanításához. Nem, nem csodálkozunk azon, hogy egy bizonyára ifjú és önérettől duzzadó közíró egy fél mondatban végez a háború előtti államférfiak mindkét táborával, hatvanhetesekkel és negyvennyolcasokkal egyaránt. Nem csodálkozunk, hogy nem érti meg: mi van azon merengési való, ha pusztulnak és háttérbe szorulnak elvek és eszmények képviselői, gerinces és önértékes közszereplők, akik nem voltak hajlandók fejet hatjani minden körülmények között a mindenkori hatalom előtt. Egy részük a természet örök és változtathatatlan törvénye szerint sirba szállt. A másik részt a pártpolitika toltta félre az útból. El kell ismerni: ez is olyan folyamat, mely nem új a történelem során. De a merengésre éppen elegendő okot ad egy rövid körülpillantás: kik léptek vajjon helyükbe? Elfoglaltság nélkül meg lehet mérni azokat a fél mondatban lesajnált mamelukokat és a velük szemben küzdött negyvennyolcasokat; meg lehet mérni a nyomukba hágott és azóta eltűnt vagy kiszorított csoportokat, vezetőiket, szereplőiket; meg lehet mérni magas közjogi méltóságok viselőit és utódait s aztán megérteni az ember a merengés okát. Mert kik jöttek azóta? Kiket termelt ki a magyar élet mint vezető szellemeket és elhivatott irányítókat, milyen garnitúra foglalta el azoknak helyét, akiknek elmúlása fölött az ifjú közíró egy vállránditással halad tova? S ha van még, akin a tekintet megpihen, aki reményt kelt és bizalmat, azok, hat évtizeddel vállukon — akár tetszik, akár nem — abból a korból maradtak itt. Ez az oka a merengésnek.

HIRDETÉS

NAGYON jó összeköttetésekkel rendelkező urat keres előkelő vállalat újsághirdetésben *administrateur delegué*-nek. Az elfoglaltság aránylag kevés, néhány óra mindössze. A javadalmazást a hirdetésből nem lehet pontosan meg tudni, de feltehetően nem kevés. Mert ahol igen jó összeköttetést kívánnak aránylag kevés munka ellenértékéért, ott a szükmarkúság nem szokásos. Az okmányoknak természetesen rendbe kell lenniök. Okmányok nélkül ma egy lépést sem lehet tenni. Ám, okmányokkal annál inkább. Ime: olyan előkelő állásra, ahová azelőtt hosszú tapasztalat, bevált tudás vezetett el, ma az újsághirdetés lépcsőfokán is el lehet jutni. Lámpással keresik a megfelelő embereket a „nagy őrségváltáshoz” s ha ez a tündet ma még egymagában eléggé kirívó is, egyáltalában nem meglepetés és valószínűleg nem fog elszigetelten maradni. Csak az következik be, amit előre megjósoltunk. Mikor egy életnek munkában eltöltött érdemei semmivé válnak, amikor tudás, tapasztalat és rátermettség helyébe az anyakönyvi kivonat lép, mint jogcím az érvényesüléshez, akkor tulajdonképpen márcsak külsőség kérdése, hogy újsághirdetésben jelentkeznek-e az intézkedések logikus következménye vagy más formában. Hogy a jó összeköttetések feltételét szintén nyilvánosság elé viszik minden tartózkodás nélkül, az csak annyit mutat, hogy egyéb jó összeköttetéseket már nyilván lefoglaltak mások, gyorsabbak és előrelátóbbak.

Sanghai-bár

jelenti: a januári műsor minden száma attrakció!

PEGY & FRED — 2 JELLENEB — SANGHAI-DUO. — EGRESSY MAGDA. WERER MARGOT — NÉMETH MÁRIA — ASZTALOS EDIT

Direktrice: La Bella Novotza. Műsorvezető: Galambos Ernő. ASZTALOS EDIT. — Dáták: BESSY LOVE és RODOSY EDIT

(Horthy Miklósu-út. — T.: 25-74-30. — Vasár és ünnepnap műsoros 3 órai tea. Minden este 10 órából reggel 5-ig.)

SPORT

Január 7-én kezdődnek a csapatbajnoki küzdelmek a Városi Színházban

Január hetedikén a Városi Színházban kezdődnek meg a csapatbajnoki küzdelmek. Az első forduló műsora: Beszkárt—MPSE, FTC—WMTK. A csapatbajnokság győztesét az idén lehetetlen megjósolni. Tavaly a tréninghírek alapján a Budapesti Vasutas tartották a legesélyesebbnek. Hatalmas küzdelem után azonban mégis a BTK nyerte el a bajnoki címet. Ezúttal egyébként másodízben történt, hogy a BTK ilyen bomba-meglepetést hozott.

Tomra II. és a többiek Adler Zsigmond vezetésével szorgalmasan dolgoznak és bizonyos, hogy az idén is megállják a helyüket a nagy versenyben.

Az első fordulót illetően igen nagy érdeklődés előzi meg a WMTK szereplését. Jászai és társai állítólag igen erős együttest alkotnak.

A csapatbajnoki küzdelmeket vasárnaponként 10 és 2 óra között bonyolítják le a Városi Színházban.

gyeire szoruló sportemberek felsegítésére fordítsam.

Örömmel jelenthetem, hogy a játékosági akciót a végrehajtó bizottság azzal az indoklással hagyta jóvá, hogy azok, akik életük egy részének munkáját önzetlenül állították a sport szolgálatába, megérdemlik, hogy a sport segítségükre siessen szerencsétlenségükben.

Túramérkőzések

Az NB csapatainak egy része a nehéz viszonyok ellenére is túramérkőzéseket bonyolított.

A Ferencváros labdarúgói Istanbulban elvesztették első mérkőzésüket. Istanbul 5:3 (2:3) arányban győzött. A zöld-fehérek csak szűnőre irányították a játékot, később fokozatosan visszaestek. A Ferencváros ezután még két mérkőzést játszott le. Az örményekből és görögökből álló kombinált csapatot 3:1-re győzte le, majd ismét a törökök ellen játszott és 2:2-t ért el.

A Wiener Sport Club Bécsben a Kispestet fogadta. A Wiener Sport Club behíányította budapesti győzelmét a 3:1-es eredményt. A bécsiek góllal Geyer, Epp és Link lőtte. A mérkőzés a hernalsi pályán nagy hidegben játszották le.

Az Újpest és a Szegec Jugoszláviában játszottak túramérkőzéseket. Az Újpest Borovon a Bata SK ellen 2:2-re mérkőzött. Az Újpest góllal Pálya és Vincze lőtte. Eszéken a Gvozdar ellen 1:1-re játszottak a lilák.

A Szegec Szabadkán a ZsAK ellen 4:0-ra győzött, majd a második mérkőzésen Szabadka válogatott csapatát felett győzedelmeskedett 2:1 arányban.

SPORTHIREK

Az MLSz miniszteri biztosa szombaton levelet küldött Kenyeres Árpád országos főtitkárhoz, s a levélben közölte vele, hogy az MLSz-nél viselő főtitkári állást december 30-ával azonnali hatállyal felmondja. Kenyeres Árpád főtitkártól az összes szövetségi iratokat és értékeket szombaton délután 2 órakor a miniszteri biztos megbízásából Vághy Kálmán főtitkár és Gálly András, a JT főtitkára vette. Ezzel kapcsolatosan az MLSz-ben megszűnt a szolgálati viszonya 1939 december 30-ával Elek Tivadár könyvelőnek és a JT-ben Korányi Sándor tisztviselőnek.

Nadas Sándor, a külföldön is jól ismert magyar vízipólószakember előadást tartott a jövő vízipólójáról. A Nemzeti Sport Club helyisége a Parkszálló díszterme teljesen megtelt szakemberekkel és érdeklődőkkel. Az NSC elnökének, De Sgardelli Caesarnak előző megnyitóját követően az előadó közel egy óráig előadást ismertette elképzeléseit, amelyek szerinte hivatva vannak a ma stagnáló sportját előbbrevinni. Az előadást több hozzászólás követte.

Új angol tanfolyamok az újesztendőben

Ha az újesztendőt hasznos szórakozással akarja kezdeni, iratkozzon be a Modern English College-e és hetente megkezdődő új tanfolyamaira. Új tanfolyam haladók részére, akik angol születésű, cambridgét végzettségű egyetemi előadó oktatása mellett tökéletesíthetik angol nyelvtudásukat és sajátíthatják el a helyes angol kiejtést. Ugyancsak új tanfolyam kezdők részére. Úgy a haladók, mint a kezdők tanfolyamán szórakoztató társalgási módszerrel történik az angol nyelv tanítása. Az új csoportokra is csak korlátozott számban vesznek fel hallgatókat, mert a kislétszámú csoportok lehetővé teszik a gyors haladást.

Külön tanfolyamok erős kezdők, haladók, erős haladók részére. Kereskedelmi levelező tanfolyam. Gyermek-tanfolyam. Érdeklődés és beiratkozás ma, kedden és holnap, szerdán, d. u. 5—8 óra között. Cím: VI., Andrássy-út 43., I. em.

Nem azonos. Fischl Bernát fehérnemű- és munkaruhakereskedő (VII., Sip-u. 16.) annak megállapítását kéri, hogy a valatubüneslekmény miatt szombaton éltélt Fischl Bernáttal nem azonos.

Nappal banktisztviselő, éjjel betörő

Kéthónapi fogházra ítélték a megtévedt fiatalembert

Geréczy József 24 éves magántisztviselő a múlt évben résztvett az átképzőtanfolyamon és

banktisztviselővé képezte ki magát.

Munkájával meg is volt elégedve, amikor különös események közepontjába keveredett. Az Ó-utcában betörést fedeztek fel, ahol a tettesek 840 pengő értékű ruhásműt zsákmányoltak. Bravúrosan gyors nyomozás után

a rendőrség letartóztatta Geréczy Józsefet, akire rábizonyult, hogy ő követte el a bűncselekményt.

A magántisztviselő eleinte tagadott,

azután bevallotta, hogy csakugyan ő hatolt be az ótcai lakásba. Úgytá ma tárgyalta a büntetőörvényszék.

A bíróság előtt azzal védekezett, hogy a betörés előtt nagyobb társasággal vendéglőben volt, sokat ivott és szinte önkívületi állapotban követte el a bűncselekményt. Ezt a védekezését természetesen a bíróság nem fogadhatta el. A tanúk vallomása alapján büntösnek mondta ki Geréczy Józsefet és

kéthónapi fogházra ítélte.

A megtévedt fiatalember az ítéletet megtörtén vette tudomásul és megnyugodott benne.

A holdbéli bányatulajdonos és felesége a bíróság előtt

Veszedelemes óvadékesalókat tartóztatott le a rendőrség. Az utóbbi hetekben több feljelentés érkezett a főkapitányságra Rein István állítólagos bányatulajdonos és felesége ellen. A feljelentők elmondták, hogy Reinék egy nógrádmegyei bányába szerződttették őket s

300—1000 pengős óvadékokat adták át,

majd amikor az állás el akarták foglalni, kiderült, hogy Reinék bányája csak a holdban létezik.

A feljelentés alapján megindult nyomozás megállapította, hogy Reinék üzletszerűen útköz csaláttal. Elfogatásuk érdekes körülmények között játszódott le.

A feljelentők ugyanis elmentek Reinék lakására, hogy visszakönyörögjenek valamit óvadékjukból. A kunutcai ház előtt egy nagy teherautó tömve volt Reinék bútoraival. Eppen indulásra készen állottak, az egyik károsult a telefonhoz futott, értesítette a detektíveket, akik a helyszínre siettek és

a szökni készülő Reinéket elfogták.

A büntető törvényszék Hornáthtanácsa elé került az ügy. Rein azt állította, hogy tényleg van egy bányája, amely azonban most nem működik. Felesége értelmetlen válszakokat adott. Arra a kérdésre, hogy mi a foglalkozása, azt állította, hogy sofőr. Majd később megnyugodott és értelmesen felelt a hozzá intézett kérdésekre. Pár percig normálisan viselkedett, aztán megint toporzékolni kezdett, úgy, hogy

a törvényszék elnapolta a tárgyalást Reinné elmeállapotának megvizsgálása végett.

A törvényszék elutasította a védő szabadlábra-helyezést kérő indítványát. A szélhámos albányatulajdonos továbbra is fogságban marad.

Meghülésnél és utóhaláznál reggel egy pohár természetes „Ferenc József” keserűviz gyakran igen jót tesz, mert a gyomorhőcsatornát alaposan kitisztítja és méregteleníti, azonkívül pedig fokozott anyagcserét és kiteljesítő emésztést biztosít. Kérdezzék meg orvosát!

Síremléket Bodor Ödönnek! Kiárusítják a békeidők nagy bajnokának díjait

A békeidők nagy bajnokának díjait kiárusítják a békeidők nagy bajnokának díjait. A békében Bodor Ödön volt az egyik legnagyobb magyar atléta. A bajnokságok sorozatát nyerte Bodor. A statisztikusok kiszámították, hogy a békében ő nyerte a legtöbb magyar bajnokságot. Negyedmérföld, félmérföld, egy mérföld egyaránt Bodor nagy számai közé tartoztak. A londoni olimpián aratot nagy sikere serkentően hatott az egész magyar atlétikára. Puritán egyénisége, páratlan idealizmusa nagy értéke volt a magyar sportnak.

Bodor Ödön éveivel ezelőtt szerencsétlenség következtében életét veszítette. Tizenkét év nem tudta elhalványítani nagy emlékét, a régi szakemberek, kortársak még ma is őt említik mint a sportember ideálját — de Bodor Ödön sírját nem jelzi még emlék a temetőben. Tisztelői, barátai elhatározták, hogy megteremtik a Bodor Ödön

egyéniiségéhez méltó síremléket. Meg is találták a módot erre, Bodor pompás, nagyértékű díjait árusítják ki olcsó árban a sporttársadalom tagjai között. Bodor sógora, L. Kállai Lili, egy táncművészeti iskola tulajdonosa és vezetője állította ki lakásán Bodor Ödön díjait. A szövetségek, testületek meg is kezdték Bodor Ödön díjainak kiárusítását és az akció még folyamatban van.

Megtekintettük a Hollán-utca 31. számú házban a Bodor-díjakat. A hatalmas, pompás éremtáblán valószínű sporttörténetet olvashatunk le. Ott láthatjuk a londoni olimpia díjait és az 1905. és 1912. évek pompás bajnoki éremelméinek emlékeit. Az okleveleket az országos rekordokról Sztankovits és Bárczy István aláírásával. A Mikszáth-bronzszobrot, Budapest székesfőváros díját és a hatalmas vitrinben a többi értékes tiszteletdíjat.

Ha valamennyi gazdára talál majd, állani fog a kiváló idealista sportember emlékműve...

A FIBA emberbaráti akciója a menekült lengyel sportemberek megsegítésére

Kankovszky érdekes főtitkári jelentése

A lengyel sportemberekről elvéve érkezik csak egy-egy hír. Így a lengyel olimpiai bajnok Kusocziński Franciaországból adott magáról élelejtelt.

Kusocziński jelenleg a franciaországi lengyel légio tagja.

Néhány évvel ezelőtt a lodzi Weissovával együtt járt nálunk. Már nem versenyzett, mert betegnek érezte magát. A külföldi lapok sporttudósítóinak társaságában találkoztunk vele. A lábát fájlalta, de táncolni azért volt kedve.

Jedrzejowska világbajnoknő is szerepelt nálunk. A BLKE-pályá gyeptribünjeiről hatalmas közönség bámulta sűrű ütéseit. Legnagyobb ellenfele, az amerikai Jacobs is elragadtatással nyilatkozott róla. Most a francia lapok híre szerint egy varsói étteremben

mlat pinecérnő kemény munkával keresi meg a kenyerét a világ-bajnoknő.

Amikor az olasz boxolók itt jártak legutóbb, tőlük hallottuk legelőször a szomorú hírt:

Pilat, a lengyel Európa-bajnok boxoló szemérvilágát veszítette a nagy háborúban.

Azóta megerősítették ezt a hírt, Pilat az 1934-ben Budapesten a Városi Színházban rendezett európai bajnoki viadalon aratot hatalmas sikert.

A nemzetközi boxszövetség, FIBA a menekült és fogoly sportemberek megsegítésére egyedülálló emberbaráti akciót indított.

Kankovszky Arthur, a nemzetközi szövetség főtitkára írja fő-

titkári jelentésében, hogy Roy E. Davis kapitány, az AAU boxszakosztályának elnöke baráti körében gyűjtést kezdett a menekült lengyel boxolók javára és 102 dollárt már átutalt Kankovszky-nak erre a célra.

Roy E. Davis kapitány volt az, — írja a FIBA hivatalos lapjában Kankovszky — aki 1937-ben az Amerika-Európa mérkőzéseket megvalósítani segített és azóta is sokat tett a mérkőzések rendszeresítése érdekében.

A főtitkári jelentésben Kankovszky a következőket írja:

— 1939 őszén a német-lengyel háború következtében váratlanul nagy munkám akadt, a FIBA-nak pedig előre nem látott nagy túlküldése keletkezett a német-lengyel háborúval kapcsolatban. A Magyarországra menekültek között a lengyel szövetség vezető emberei voltak, akik minden ruha és egyéb felszerelés nélkül érkeztek és hozniuk fordultak segítségért.

En, mint főtitkár, úgy fogtam fel tisztségemet, hogy nemcsak a FIBA adminisztrációját kell elvégezni, hanem tagjain is segítenem kell, ha ennek szüksége mutatkozik.

A FIBA-nak ma jelentékeny vagyona van. Ez nemcsak a tagdíj-befizetésekből keletkezett, hanem az Európa-Amerika mérkőzések jövedelméből is. Ehhez pedig a lengyel boxolók is hozzájárultak és én így

méltányosnak találtam, hogy ennek egy részét a menekült és se-

KISHIRDETÉS

KISHIRDETÉS ÁRA 3 P *ALLAS—OKTATAS 150 P

NE FELEJTSE EL,
hogy csak IV.
SZERVITA-TÉR 4.
szám alatt van
CSÁGÓ FERENC,
bördíszműves mester
NŐITÁSKA „OLEA”
SZALONJA. — MINŐSÉG —
VÁLASZTEK — OLCSSÓ ÁRAK.

Takarékoskodjunk az olajjal!
Regeneráltassuk
az
„OLEA”
Olajtisztító Kft.-nál
IX., Soroksári-út 45. T.: 137-681

Ideghelegek
legelőször győztesként
Budapesti Szanatórium
XIV., Jávor-utca 11/b. Telefon:
29-60-71. (Városliget).
Elvonó-kurák

Pick diétás uzsonna-kolbász Mindenütt kapnató!

Bontás!
„Angol királynő” szálloda (volt Pénzüml. Közp., Deák Ferenc-u. 1.) bontásból antik és modern cserepálya, vaskályhák, 2 darab felvonó, parketta, WC, mosdók, 1 és 2 szárnyú ajtók, ablakok, tető, csapófa, deszka, Eternit és terméspala, téglák, falazók, márványlépcsők és lapok, vasgerendék eladó.

MAJESTIC
LONIC
SVÁBHEGYEN AZ ÜDÜLŐK KIRÁLYA
Luxuspanzió P 9-161. Tünderi kilitás, diétás konyha.
Telefon: 165—416, 165—286.

Ingyen próbaéneklés!!!
Meglepetés esetén oktatás és elhelyezés, teljesen hirdők részére is. Erzsébet-körút 13. II. 7. (Híradómozsi ház).
Telefon: 222—872.

Néhány kisebb **KELETI PERZSÁT** és egy erős háromszögletű kettőlépcsős szalmaszőnyeg vettemek. „Jó állapotban” jelgőre Patak hírtetőbe, Vilmos császár-út 20.

Angol legmagasabb fokú, 10 év óta perfect fiatal mesternél. Különóra 1.50. Előzetes referenciák. Kitűnő módus. „Házhoz megy” jelgőre Leopold Cornél hírdetőirodába, Terecz-körút 3.
Telefon: 112—000.

NŐI RUHÁK
kabátok minden alkalomra, sportbunda, férfi tülkabát, szőnyeg kapható. Kaufmann kereskedőnél, Izabella-u. 25. I. em. 8.

Angol, német perfect
tudással 10 éves fiam mellé naponta 1-10 negyed 4-ig keressék ler. fiatalembert, akinek ennek ellenében szerény kis szobát adnék reggelivel. Cím a kiadóban.

Gyorstherautó
ÓRASZÁMRA OLCSSÓN BÉRELHETŐ
Napifuvár megállapodás szerint.
Telefon: 136—237.

Mecset-szőnyeg
nagymeretű, kitűnő állapotban, privátok eladó. D. e. 9—1-ig. Róthermere-u. 2. III. 2

VILLA
Pasárcsán, adományos, 4 szobás, komfortos, garázs, ház, mest. lakás, központi fűtés, 30.000 P. Art. els. Dr. Hegyi
Telefon: 139—683.

Biedermeier, barokk, díszes cseresznyefabútorok
LUX estlárasalon.
Nádor-utca 19. Tel.: 125—632.

Cimrást
kerülőkérfást olcsón vállalkozásomon. „Tiszta munka” jelgőre a kiadóhivatásban.

MOST LEPIPETT tökéletes magyar-német pár- és angol-írónő. Anélkül pártit levezető, nagy íróai gyakorlatú, nagygyűjtésű, természetű, megjelölés, maránitánómól, társalkodónál állást keres, esetleg nagyobb gyermek mellé is elhelyezkedne. „Elsőrangú munkások” jelgőre.

Különbejárato
elegánsan bútorozott, központi fűtéses, melegvízes szoba hallal azonnalra kiadó. Szent István park 4. Tel.: 200—271.

Schlegel, Svajc válogatott kapusának tragikus halála

A svajci labdarúgóportol súdos Korbaba vittek, ahol rövidesen megcsalhatják a válogatottat, hogy Schlegel az emelkedés mértékében a legutóbbi mérkőzésen a válogatott kapusát helyettesítse. Schlegel halála híradása után a válogatott vezetői a legutóbbi mérkőzésen a válogatott kapusát helyettesítse. Schlegel halála híradása után a válogatott vezetői a legutóbbi mérkőzésen a válogatott kapusát helyettesítse.

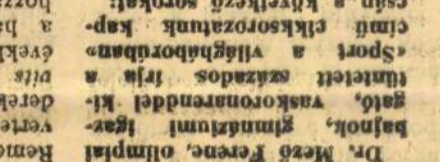
A magyar asztaliteniszek eredményes szereplése Bukarestben

Vallamikor a nemzetközi események jellemezték a román asztaliteniszet, az eredményes szereplésük a román asztaliteniszet jellemezték a nemzetközi események jellemezték a román asztaliteniszet, az eredményes szereplésük a román asztaliteniszet jellemezték a nemzetközi események jellemezték a román asztaliteniszet.

Sport és habort

Irta: Dr. Mező Ferenc gimnáziumi igazgató

Bizonyára alapos megfigyelés, és szisztematikus vizsgálatok után a sport és habort kapcsolatát vizsgálva meg kellene látni, hogy a sport és habort kapcsolatát vizsgálva meg kellene látni, hogy a sport és habort kapcsolatát vizsgálva meg kellene látni.

A képen látható egy kézi fegyver, valószínűleg egy gépfegyver, amelyet a cikk a sport és habort kapcsolatának vizsgálata során említ meg.

Dr. Mező Ferenc, olimpia bajnok, gimnáziumi igazgató, vaszkorrenddel kiemelt szerepet tulajdonít a sport és habort kapcsolatának vizsgálata során. Dr. Mező Ferenc, olimpia bajnok, gimnáziumi igazgató, vaszkorrenddel kiemelt szerepet tulajdonít a sport és habort kapcsolatának vizsgálata során.

Lesiklóverseny a Kékesen

Január 28-án, vasárnap, a Kékesen lesiklóverseny lesz. A versenyen részt vesznek a legjobb lesiklók, akik a Kékes hegyén fogják megmutatni tudásukat. Január 28-án, vasárnap, a Kékesen lesiklóverseny lesz.

Trabek úr tanácsadó irodája

Magyarországi Trabek úr, mondjon el egy pár érdekesebb esetet a tanácsadó irodájában. Trabek úr, mondjon el egy pár érdekesebb esetet a tanácsadó irodájában.

Előadások

Béresgömbök előadása a közönség számára. A Béresgömbök előadása a közönség számára. A Béresgömbök előadása a közönség számára.

Narancshámozó bapista híttérítő

A narancshámozó bapista híttérítő a közönség számára. A narancshámozó bapista híttérítő a közönség számára. A narancshámozó bapista híttérítő a közönség számára.

10 tejszövetkezetet létesít Románia a nemzetسازی vajkivétel biztosítására

Bukarest, január 16. A román nemzeti gazdasági egyesítési minisztertervezet szerint a román nemzeti gazdasági egyesítési minisztertervezet szerint a román nemzeti gazdasági egyesítési minisztertervezet szerint.

ACVALO II. EMELET 14.

ACVALO II. EMELET 14. A verseny eredményei és a résztvevők listája. ACVALO II. EMELET 14. A verseny eredményei és a résztvevők listája.

UZENETEK

UZENETEK. A verseny eredményei és a résztvevők listája. UZENETEK. A verseny eredményei és a résztvevők listája.

POSTAJÁ

POSTAJÁ. A verseny eredményei és a résztvevők listája. POSTAJÁ. A verseny eredményei és a résztvevők listája.

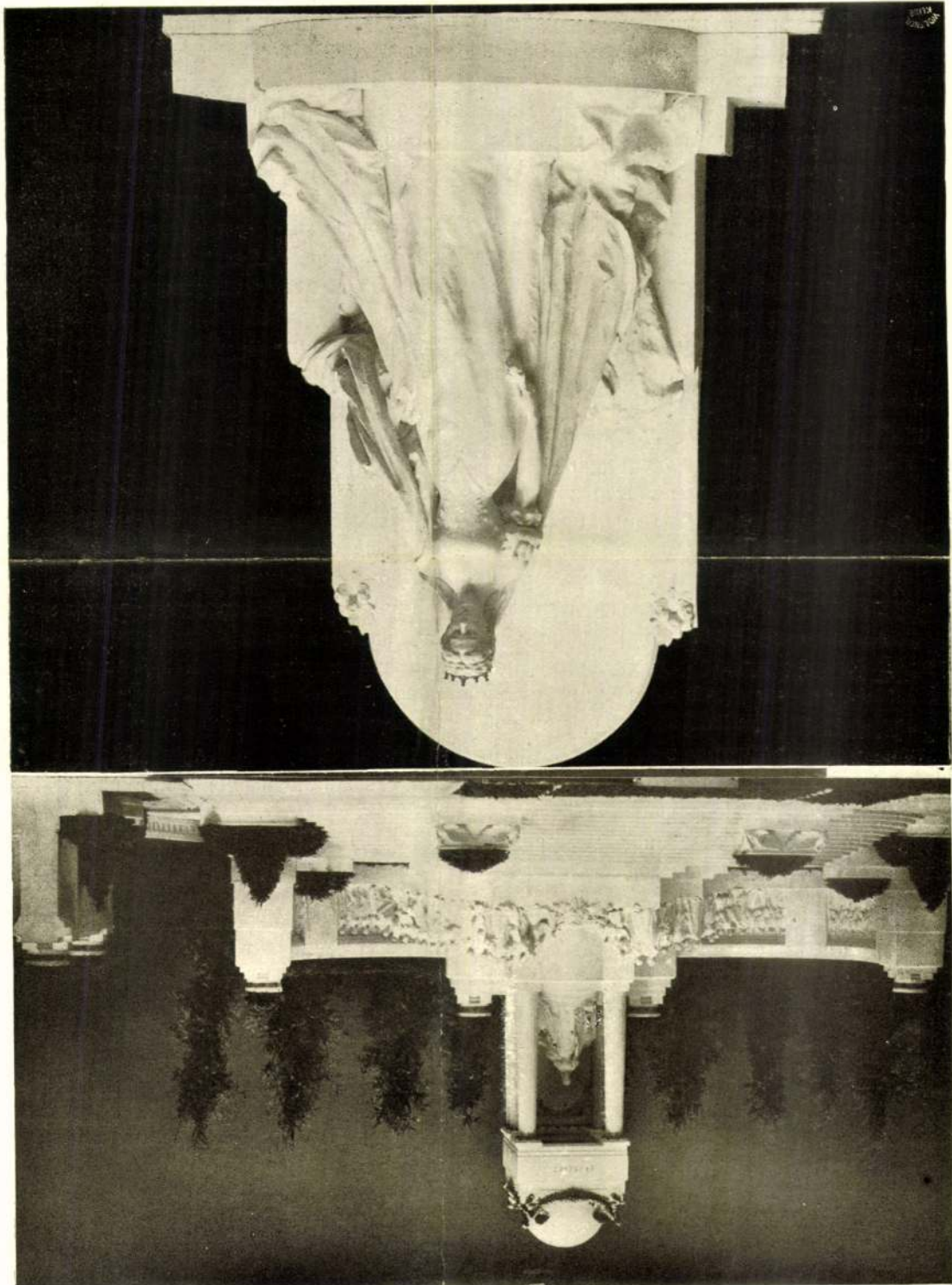
ESTI KURIER

ESTI KURIER. A verseny eredményei és a résztvevők listája. ESTI KURIER. A verseny eredményei és a résztvevők listája.

Munkács 1913. 2. 17. p.

AZ ERZSEBET-EMLEKMŰ PÁLYÁZAT
A ZSŰRI ALTAL MEGVÁSÁROLT PÁLYAMŰ
RÓNA JÓZSEF MŰVE

1913-ka

— immár szélesebb körök számára is megközelíthető. Nincs ezen az óriási fafelületen sehol egy kiemelkedő pont, sehol drámaiság. Egyenletesen tova folyó és árnyéknak tömege, az egész a fénynek és árnyéknak játéka. Jellegetessége a teljes térkitöltés szemében az antik szobornál, mely már a szaggatott körvonalak által körülírt hiatusok révén is mozgalmassá képet nyújt; s a térkitöltéssel szorosan összefügg az iszlám plasztikának másik alapvető tulajdonsága is, a kettős mustra: felül fény, alul árnyék, vagy más esetekben felül egyik minta, alul másik minta. Az egész tisztán festői hatású.

A második dimenzió: a vízszintes vonalak s koordinátáinak: a sík felületnek a szimétriája a megnyilatkozása. Az antik művészetből Hegeso ismert sirenlekét idézem. Az elhalt úrnő széke föl, előtte áll szolgálója; az úrnő két kezét, pontosan a dombormű középső tengelyében, egymás fölé emeli. A két kéz között, festésben, gyöngyort pergett, amely szimétrikusan ketté tagolta a felületet. De a gyöngyort gondolati tengely volt csupán — hiszen úgy is magyarázták, hogy a művész a gyöngyort lassú leperdülésével a csendesen tovatűnő időt akarta szimbólizálni —, vagyis belső szimétriaiával van dolgunk. Ha most az iszlám művészetből veszünk sikkalkotást, találmokra akármilyen szöveget a heraldikus ábrázolásokat közül: középtől ott az éltes, a merev tengely, amely éles beállítással már nem csupán belső, hanem kennevényen hangsúlyozott külső szimétriat is innoval. Töle jobbra-balra egy-egy heraldikus griff

ben átszállították Arabiából a berlini múzeumba nagy homlokfára, amely — amióta egészé-kozom az iszlám művészet köréből a msattai a maga kátharizisával. Ezzel szemben hivatal-egyeniség a dráma fogalmát juttatja eszünkbe legesek közül kiemelkedő, kimagasló nagy művés. Az arányok játéka, a kisebb merőnala jóval alacsonyabbban komponált meg a hullamos vonala vezet át két fahoz, akiket szinte toronyszerűen magaslik ki. A kigyó aggasztan hatalmas alakja, a feltartott kézzel A Laokoon-csoportot vesszem példaul. Az egyháshoz való arányosságában értékelhető. vonal és koordinátája, a plasztika, a testek tőseit vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a merőleges Ha már most a három dimenzió belső jelenépitészet. Eddig Schmarsow ismert elmélete. lata uralkodik benne, s kifejezési eszköze az áll összefüggésben, a térhatárolás gondodimenzió a mélység gondolati momentumával köze a festmény, a domború mű. A harmadik felület kifejezésére szolgál s kifejezési eszközikának. A második dimenzió, a szélesség, a gyökere minden testalakításnak, tehát a plasztikát. Mint ilyen a pszichológiai metének dominánsa, egész egyenlőségnek mi-legegyéni b b karakterisztikum, egyenes tera merőleges vonalban az embernek a merőleges vonalban a magassági vonal; Az első dimenzió a magassági vonal; három dimenzióval meghatározni. A közömművészet három főágát a Schmarsow kutatásai óta megszoktuk

ISZLAM ÉS HELLENIZMUS

A régi Pest kiránduló helyei.

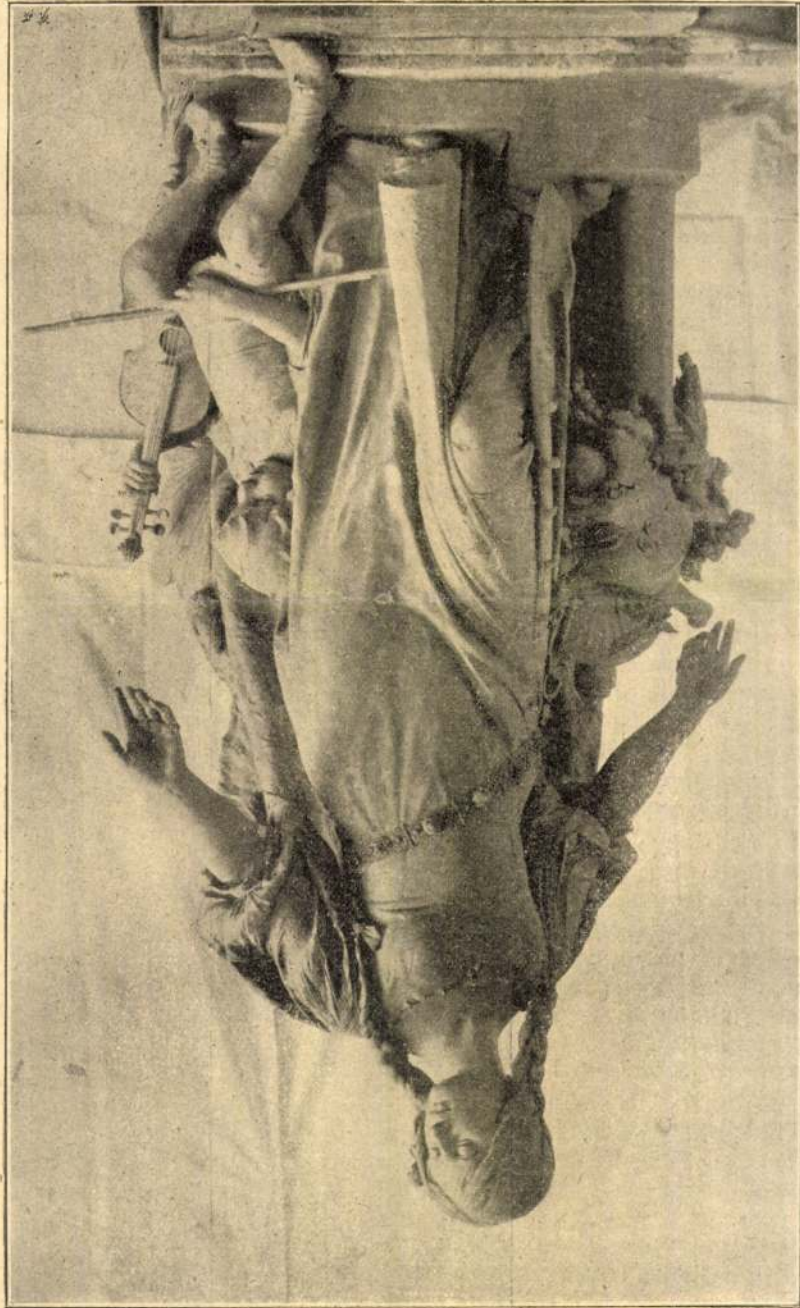
Az Andrássy-úton elbolyongva, míg elmézem a városi verőfényben tündöklő kirakatokat, a sétálóknak a hol az országos kiállítás előzetét élvezzi a *gourmet* hasznos tömeget, hogy igyekszik kifelé a városligetbe, a közönség.

Nézem, nézem, és eszembe jut, hogy réges-régen is így ragyoghatott a tavaszi sugár, így enyleghe-

tt a lanyha szellő, és éppen így örültek az emberek fénynek, mosoly-nak, madárdalnak, virágillatnak. Em-berek, a kik immá-ron régen portá-ron omlottak, a kik az örökös nagy éjsza-kában nem érzik többé a nap mele-gét, nem látják fé-nyét, nem dalol ne-m kik madár és nem illatozik virág-többé.

Annak az eltűnt, odaveszett *Pest*-nek az emberei, a kik-nek hamvait is szerte szórta a szél és örök nyugvóhe-lyeiken, régi teme-tök helyén ma már egy új városrészhárom- és négy-emletes palotái emelkednek.

Azoknak az em-bereknek nem volt Andrássy-utunk, szé-les boulevardjaik, a villamos vasutnak öreg apjától, a gőz-vasutól sem mer-tek még almodni sem és a Duna halkan mormogó habjain legfeljebb nagy búzas hajók usztak le Bajának, föl Komáromnak. És pedig azok az emberek is szeret-tek bizonyára mu-latni, és szívük ak-kor is hevesebben vert, ereikben job-ban lügett a vér-tavasz jöttével.

A millenárius műtárlatból.

A vendégszeretet.

RÓNA JÓZSEF szobornálve.

hozjárulását építették. Ezt a kaszárnyát, amely-ben akkor rokkant katonák laktak, 1741-ben megá- togatota Maria-Terezia királynő is, férjével, Lotharin- gi Ferenccel.

A városház-téren akkor is piac volt már s a városháza tornyában ugynevezett *Vigyázók* ügyel- tek a tűzbiztosságra s minden óranegyedet hangos: *Gelobt sei Jesus Christus*-szal jelezték.

Az arisztokrácia akkor alig időzött Pesten, csak a Katolyi, Beleznyai és Teleki grófi családoknak, a báró, Orczyáknak és Urmenyieknek voltak figyelemre méltóbb palotáik.

Kiránduló helye, olyan tudnivaló, hogy hol a természeti szépségekkel a kul- túra is össze lett volna kötve, alig volt a városnak. A mai Dianna-fürdő helyén állotta díszgazdag pesti polgár, Kemnitz-er-nek a háza, a me-lyet akkor — 1742-ben — *Castell*-nak nevezett a nép. Itt volt egy kávéház is, a melyről egy le-velében így emlé-kezik Laczkovics, pestmegyei híres alispán és királyi tanácsos, Laczkó- vics Jánosnak, a testőr-irónak atyja: «... ebben a házban vagyon az a tiszos kávéház, melynek mását sem Bétseben, sem pedig az egész császári birodalomban nem lehet találni. Előtte vagyon a nyári sétálóhely, hova estvéként mind a pesti mind a sok budai Uraságok, Magánasok is össze szoktak sokasodni. Szép muzsika is tartatik pentek ki-vetelével és ez a most a Gréven Regi-mentsbanda szol- gálja...»

«... Ezen a sétálóhe-lyen apró asztalokká- is voltak és székek és itt a dáma- k *mandula-tejel* és limonádót ittak.

Ide jöttek a *Curt tsindli* — udvarolni — a gavallérok, nyálka tiszturak és különösen élénk volt a Kemnitz-er-kávéház előtti sétány abban az időben, midőn 1792-ben a *madori gárda* Budán székel.

A nyálka gárdisták rendes vendégei voltak a Kemnitz-ernek és megfordultak ott gróf Pálffy Leopold a parancsnok, Véghegyi kapitány és a had- nagyok: Ordódy, Csemez, Pyber, Jarmy és még töb- ben mindennap.

«... Ezen a sétálóhe-lyen apró asztalokká- is voltak és székek és itt a dáma- k *mandula-tejel* és limonádót ittak.

Ide jöttek a *Curt tsindli* — udvarolni — a gavallérok, nyálka tiszturak és különösen élénk volt a Kemnitz-er-kávéház előtti sétány abban az időben, midőn 1792-ben a *madori gárda* Budán székel.

A nyálka gárdisták rendes vendégei voltak a Kemnitz-ernek és megfordultak ott gróf Pálffy Leopold a parancsnok, Véghegyi kapitány és a had- nagyok: Ordódy, Csemez, Pyber, Jarmy és még töb- ben mindennap.

Uj Idők 1896. II. 19. n.

10-én tartott meg a nyári Tántázházban, szert magyar királyiá koronázták Buda várában.

Ezen az ünnepélyen jelen voltak az új királyon kívüli neje, Mária Ludovika, az özszes királyi hercegek és több hercegnő, az ország egyházi, világi és katonai méltóságai. Az urak és urasszonyok oly őrési pompát fejtettek ki, hogy a ruhákra varrt gyémántok és drágakövektől annyiira kápráztak a rájuk néző közönség szeméi, hogy midőn estefelé a palota előtt hintóikkal kiszálltak, valaki *hízet* kiáltozott, mert a szó teljes értelmébeni lángrözönt látva, azt hitte, hogy a herceg rezidenciája kigyullt.

Az est hőse Eszterházy Miklós herceg volt, Eszterházy Antal akkori gárdakapitany fia, a ki 26 éves deli ifjú volt, és paraziasárol beszélt akkor az egész város alatt mindent kigondolt az aranyifjúság, de különösen atyja gárdatisztyeinek a mulattatására s naponta 60 aranyos extra ebédet főzetett részükre a Hét választófejedelem-hez címzett elsőrangú vendéglőben, este pedig a Hakkere és Hillekertebe vitte őket mulatni.

A Hakkere-kert az akkor *Terzia-udvar*nak nevezett negyedben volt és egyike a *legnobbabb* kiránduló helyeknek.

Itt volt egy nagy fedett tánc terem, melyről Kazinczy Ferenc is megemlékezik Orczy Lőrincchez írt egyik levelében: Rhédey Lajos, a ki szintén foglaltoskodik litteratúrával és írt egy játék-szint is a nagyváradi *Jászo Társaságnak*, Pesten lételemkor elcsalt a Hakkere-kertbe. Tírólisi sángetek mulattatták az összegyűlt előkelő közönséget, melyek közt voltak több *Grüven* és *Oh* regementbéli tiszturak . . . »

A Hakkere-kertben tartották az elegánsabb elit nyári-mulatságokat, és az volt ez a régi Pestnek, a mi nekünk a Margit-sziget. A Józsefvárosban nevezetesebb nyári mulatóhelyek a Hill, Belzmay- és Kerajisi-kertek voltak. A Hilltet inkább a német iparosifjúság, a Belezmayt és Kerajisit a jurátusok szerették. Néha aztán a jurátusok átmentek a Hill-be és elkaparították a piruló polgárlányokat tímár vagy sűrű táncosa orra elöl. Ilyenkor fölzdültek az iparos ifjak és ökleiket emelve, körusban harsant föl a

— Du Jurát, Du verfluchter!
De csak az olandar-bokrok mögüll fenyegetőztek, mert a jurátusoknak kard volt ám az oldalukon. Ambar mégis megessett, hogy vres verkedés volt a Hill-ben, és az alabardos örök nem egyszerű verték szét a dulakodó mesterlegényeket és jurátusokat. Az úgynevezett *Szemindarvum-kert* is kedvensétáló helye volt a régi Pestnek, de itt étkezni vagy italt kapni nem lehetett. Előszereettel sétáltatták itt a város apró babáit és a diákok itt tanultak legszívesebben.

A Dunapart, a budai részen is, a mostani lánchídfő táján és a budai *feredo-keretek* kedvensétáló helyek voltak.

A millenárius mártírlából. A kis türelmetlen. RÓNA JÖZSEF szobornálve.

A legfényesebb főúri tavasszi és nyári mulatságokat herceg Batthyány primás ö eminenciája rendezte.

Palotája az úgynevezett *Kecskemeti-kapu* közelében állott és gyönyörű árnyas kerttől volt körülvéve. A kertben épült úgynevezett *Nyári Tántázház*-ban folytatók a mulatságok, a melyeken részt vettek nemcsak az ország előkelő mágnásai, mágnásasszonyai, de egyizben megjelent II. Lipót fia, Ferenc trónörökös királyi herceggel, a ki akkor — 1790-ben még csak tizenkilenc éves volt.

A *Tántázház* a *Residentzia* kertjében épült, és a II. Katalin orosz cárnő egykor oly híres *Bremthage*-annak a stíjében volt tartva. A falakon nem volt kárpit, de mindenütt kézi-festés, és az akkori idők divátja után a képek rokokó-pasztoriányok, pasztorokat, legelésző bárányokat, pávákat ábrázoltak, míg a fő-terem négy falait a négy évszak allegorikus képei díszítették. Különösen impozánsak voltak azok a mulatságok, a melyeket a gavallér hercegek, az új nádor, Sándor főherceg tisztelőitère rendezett.

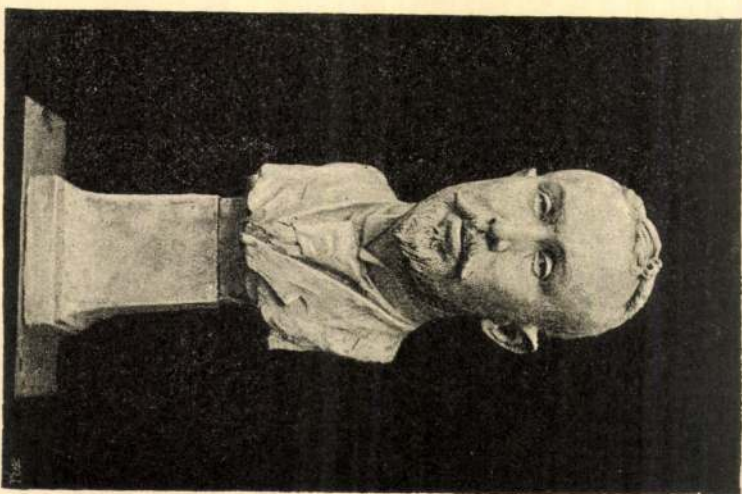
Négy bécsi cukrász egy héten keresztül csak a különféle torták, édességek elkészítésével foglalkozott és míg a magas uraságok bent mulattak, a *Residentzia* udvarán 500 pesti szegényt vendéglélt meg a herceg.

A legfényesebb ünnepség még is 1792. június

Múzeum 1891/92. évi k.

KÓHN FRIEDRICH. HOLLANDI NŐ.

RÓNA JÓZSEF. FERFI KÉPMÁS.

Róna Jónaf

vállalkozásnak, akadályt nem ismerő, szilaj temperamentumának egész hevével küzdött mellette. Nagyra hivatott, de szertelenségeiben önmagát fölemésztett lelkének ez volt a legkedvesebb ügy, pályájának ez a legmaradandóbb érdeme. 1792-től fogva már megvolt a magyar színészet Kolozsvárott s azóta sohasem szűnt meg. Wesselényi s a többi lelkes főurak mellett nem szabad megfeledkezni még egy embernek érdemeiről. Kocsi Patkó János ez, korának legkiválóbb hősszínésze, a ki 1792-ben került a kolozsvári szintársulathoz s csakhamar igazgatója lett. Az ő szakértelme, lelkes buzgósa és szervező képessége tartotta össze a társulatot, fegyelmet, izlést, művészi szellemet vitt bele s ezzel megóvta ezt a mindenféle vidékekről és mindenféle társadalmi osztályokból összeverődött hadat a szertezülléstől.

Tanult színészek, művészi példaképek, hagyományok és főleg használható darabok hiánya mellett is szépen fejlődött a fiatal szintársulat. A Kelemen László-féle gyászosan szétrebbent pesti társulat jobb elemeit is magához vonta, ha Kolozsvárott roszabbra fordult a dolga, kirándult egy-egy időre Debreczenbe, Nagyváradra, más városokba. Így valahogy megélt, sőt rajokat is bocsátott ki magából. Egyik része külön társulattá alakulva, Magyarországra jött s magjává lett annak a színészhadnak, mely nem sokára Pesten is meggyökerezett a magyar színpadot. A kolozsvári társulat azonban jó sokáig az első maradt még, a legjobb művészetet számlálta tagjai között, csak a pesti állandó színészet megalakulásával s a drámairodalomnak Kisfaludy Károlylyal kezdődő föllendülésével szorult le az első helyről.

Pesten még csak a legmerészebb képzeletűek mertek álmodni arról, a mit Kolozsvár már a múlt század első évtizedében megvalósított: állandó otthonról az állandó szintársulat számára. 1803-ban már el volt határozva a kolozsvári színház építése. Az igaz, hogy csak tizenhatsz év múlva, 1821-ben lett kész az épület, de mily messze volt még akkor a pesti Nemzeti Színház! Ebben is az erdélyi lelkes főuraké a főérdem, ők adták össze a pénzt a telek vásárlására s nagy részben építésre is. Mint az akkori idők minden nemzeti intézménye, teljesen társadalmi úton jött létre, egyesek adományaiból az első magyar állandó színház-épület is. Az ódon, ma már lakatlanná vált épület látta játszani a magyar színészet majd minden nagyságát, Déryné és Kántornét, Lendvayt és Egressy Gábort s az utánuk következő, ma is szereplő jelesek, felhangzottak benne Kisfaludy Károlytól és Katona Józseftől kezdve a magyar drámairodalom minden nagyjának szavai. A színészek, ha átvonulnak belőle az új színházba, lehetetlen, hogy valami borongó fájdalmat ne érezzenek, lehetetlen, hogy e nagy emlékek ereje ne vonzza őket vissza a szüette, kopott deszkákra, melyeket a magyar színjátszás legszentebb hagyományai tettek szentté. E régi emlékekre az új épületben csak Kocsi Patkó Jánosnak és a kolozsvári színészet nemrég elhunyt másik büszkeségének, E. Kovács Gyulának mellszobrai figyelmeztetnek, de kívánjuk, hogy vigyék őket szívében magukkal a mai művészek is, mert rájuk és színházukra még mindig nemes hivatás vár a mai megváltozott viszonyok közt.

Azt szeretnők, hogy a kolozsvári új színház megnyitása egyúttal új fejlődés kezdete is legyen a kolozsvári színészetben, mely az utóbbi évtizedekben nem fejlődött úgy, a hogy nagy múltja kívánatosá tenné. Az ország első vidéki társulata volt ugyan mindig, de csak anyagi és művészi eszközeinek gazdagabb voltánál fogva, lényegileg nem különbözött a többi vidéki társulatoktól. Nem volt sem önálló műsora, sem önálló játékmódja, alapjában nem volt más, mint a budapesti színházak életének tükrözője. Jó előadásokat tudott felmutatni, közönséget hódított, de nagyobbra nem tört.

Pedig az volna a kívánatos, hogy a nagyobb vidéki társulatok — s ilyenül első sorban a kolozsvári jön számba — függetlenítsék magukat a budapesti színházak egyedül uralkodó hatásától, saját egyéniségre igyekezzenek kapni s saját életet élni. Fejlesztészenek ki magukból eredeti, saját játékkultúrát, próbálkozzanak önállóan újabb s újabb művészi feladatokkal s ne várjanak minden kezdést a fővárostól. Lám, a pesti Vigszin-

KÓCSI-PATKÓ JÁNOS.

E. KOVÁCS GYULA.

Róna József szoborművei a kolozsvári Nemzeti Színházban.

ház rövid idő alatt saját egyéniséget tudott kialakítani a maga számára, a melylyel nagy népszerűsége jutott. Mért ne érhetné el ugyanezt a kolozsvári színház is, a mely jelentékeny állami támogatásban is részesül? Mért ne lehetne egyik számba jövő tényezője a művészi irányok ama forrongó harcának, a mely ma világszerte lejátszódik a színpadokon és az elméleti irodalomban s a melynek hullámverései a fővárosi színpadokon is érezhetők? Mért ne lehetne saját műsora, a mely nem pusztá kópiája a pesti színházak tavalyi műsorának, a mely, ha fölveszi is magába ezeknek jelesebb és tartalmasabb darabjait, maga is mer valamit kezdeni? A mit eddig próbáltak, alig volt egyéb egyik-másik helyi író ambícióinak kielégítésénél, az újabb magyar drámairodalom fejlődésében nincs semmi nyoma sem a kolozsvári, sem más vidéki színpadnak. De még a külföldi darabok dolgában sem mertek eddig önállóan kezdeni, óvatosan megvárták, a mig egy-egy nevezetesebb külföldi darabot előadtak Budapesten s a itt sikertartott, elővették ők is. Avagy pl. Shakespearet adták hűségesen a régi sablonok szerint s eszükbe sem jutott az újabb kutatások újabb eredményeinek értékesítése, a mig a budapesti Nemzeti Színház el nem kezdte. Pedig ez aránylag kevés nehézséggel és kevés kockázattal járó dolog, csak egy kis merészség kell hozzá. Alighanem anyagilag is hasznosnak bizonyulna, mert tudomásunk szerint a vidéki városok mívelt közön-

sége nem oly elfogult, hogy csak a budapesti árút fogadná szívesen színpadjain.

Mennyivel több élénkséget, életet vinne bele színházi életünkbe, ha a jobb vidéki társulatok fölvennék a versenyt a fővárosi színházakkal! Jobban sarkalná eredeti, művészi munkára a színészt, jobban érdekelné a közönséget s okvetlen hatással volna az irodalomra is. Megszűnének az a szegényes állapot, hogy a magyar színészet és dráma fejlődése teljesen egy-két budapesti színházon múlik s egy-egy kevésbé hivatott ember ez egy-két színház élén megakaszthatja évekre mind a kettőt. A fővárosi színházakban is komolyabb, becsélyesebb munka folyónék, az eddig senmibe vett vidékiek versenye folyton sarkalná őket. Új élet, új szellem költözne be a magyar színpadokra s tartalmasabb, művészebb színészekkel népesednének be.

Ha e szép és gazdag eredményekkel kecsegtető fejlődésnek kiinduló pontjává lesz az új kolozsvári színház, akkor kétszeres örömmel üdvözöljük megnyitását. S. A.

DALOK.

I.

Róza!... Hát hiába ontom
Sírodra a könnyemet?
Róza!... Hát már egy szavad sincs
Végasztalni engemet?

Mért e fájó zárkózottság?
Mért e szörnyű hallgatás?
Ennyi jajt és bús könyörgést
Szótlanul nem hagyta más!

Azt hiszed tán: nem szeretlek,
S emléked már elvetém?
Oh ne hidd! E sértő vádat
Nem érdemlem tőled én!

Te vagy minden gondolatom
Most is úgy, mint egykoron,
Most is csendes éjszakákon
Csak te rólad álmodom.

Más viruló jegyesét sem
Szereti oly melegen,
Mint a hogy én a te hideg
Sírhalmodat szeretem!

II.

Hat lábnyinál	Nagy messzeség
Lent a földben	Az a távol,
Messzebbre te	Nap oda el
Nem vagy tölem,	Nem világol,
S akármennyit	Sóhaj, panasz
Gondolok rád:	Ha útra kél,
Mégse tudok	Hiába száll:
Szólni hozzád!	Oda nem ér!

Nem ér oda,
Nem ér oda
E világból
Semmi soha!
S hogy te mégis
Arra tértél!
S hogy te mégis
Oda értél!

III.

Mindenkinek van itt párja,
Csak én magam vagyok árva!
Mindenkit szeret az Isten,
Egyedül csak engemet nem!

Pedig szerethetne engem,
Én leginkább megérdemlem:
Mikor árvának maradtam,
Mindenemet neki adtam!

IV.

Késő este a sírodnál üldögélek,
Rég elpihent a határon minden élet,
Madaras fák fészkein rég álom foly már,
Egyebet se hallani lágy tücsökszónál.

Feljött a hold jó régen az ég boltjára,
Szomorún néz onnan rám ő, én meg rája
Alig tudjuk bámullattal győzni magunk:
Mind a ketten olyan összeillők vagyunk!

Ő is, mint én, azon borong bizonyára:
Melyikünk is lehet vajon nagyobb árva?
Arca vajon melyikünknek haloványabb?
S melyikünkben lakik vajon nagyobb bánat?
Jakab Ödön.

36. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 9.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek: { Egész évre ----- 16 korona. A «Világkrónika»-val
Félévre ----- 8 korona. negyedévenként 80 fillérrel
Negyedévre ----- 4 korona. több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

A KOLOZSVÁRI ÚJ SZINHÁZ.

MAGYAR színjátszásnak legrégebb hagyományai tulajdonképen Kolozsvárra vezetnek vissza. Csak ez az egy város mondhatja el magáról széles ez országban, hogy száztizennégy esztendő óta mindig volt magyar színjátszás falai között. Az a régi, rozszant épület Kolozsvárott, a melyből most díszes, új palotába vonúl a színészet, az ősanja minden magyar színháznak, egy évszázad művészettörténetének gazdag és becses emlékei vannak vele összeszövődve.

Erdélyben találjuk első nyomait a magyar

színjátszásra való törekvésnek; az a Felvinczi György, a ki először kért 1696-ban magyar színjátékok tartására engedélyt, tordai származású ember volt. Azután is, századnyi pihenő után Erdélyben, Marosvásárhelyt és Kolozsvárott kezdtek magyar színtársulat alakításával próbálkozni. Az igaz, hogy ilyen félig műkedvelőkből, félig hivatásos színészekből alakult társulat Pesten is kezdett játszani, de míg itt nem lett belőle csak szánalmas bukás, Kolozsvárt sikerült az első állandó magyar társulatot megalapítani. Ebben a főérdem az erdélyi magyar főuraké s legelső sorban az idősb báró Wesselényi Miklóse.

Az erdélyi urak nem voltak annyira elnémetesedve, mint azok a magyarországi mágnások, a kik német színházakat tartottak kastélyaikban a maguk pénzén. Lelkesen fogadták a kolozsvári magyar színelőadásokat, sőt legelőjén mint műkedvelők maguk is részt vettek bennük. Áldoztak pénzt, időt, buzditottak, agittáltak az ügy érdekében s példájuk magával ragadta a polgárságot is, mely mindig szívesen utánozza a nagy urakat. Wesselényi pedig patronusa, Maecenása és intendánsa volt a magyar színészeknek, nem sajnálta tőlük sem idejét, sem munkáját, sem pénzét. Ő volt a lelke az egész, kicsiny kezdeteiben is óriási fontosságú

Roma 101/102

A KOLOZSVÁRI ÚJ NEMZETI SZINHÁZ.

Krudy István fényképe.

Románokban a nyersanyagok újabb áremelését várják

Az árellenőrzés számos problémát vet fel, ezek közül a legnehezebbek...

Folytak a mezőgazdasági kiállítás előkészületei

Az Országos Gazdasági Egyesület kiállítás rendező bizottsága ellátott...

Lapona és termény

A gabonapiacra a forgalom a tartózkodó...

Magyar Kereskedelmi Bank Rt. Hivatalos árfolyamok...

NEMZETI GAZDASÁG

Januárban megkezdődik a kereskedelmi haszonkulcs megállapítása

A kereskedelmi haszonkulcs megállapítása...

Öntözéses kiserőforrások az állattenyésztés is eredményes lehet

Behatóan foglalkoztunk a szakemberekkel...

Lapona és termény

A gabonapiacra a forgalom a tartózkodó...

Magyar Kereskedelmi Bank Rt. Hivatalos árfolyamok...

Borjvásár

Értékpapírok

Az értékpapírok az esztendő első felében...

Külföldi értékpapírok

BRITLÍN (Értékpapírok) A mai tizedben a piacon...

Külföldi devizajegyzékek

BRITLÍN (Devizajegyzék) Brüsszel 41.88-41.88...

Magyar Kereskedelmi Bank Rt. Hivatalos árfolyamok...

Róna József
LAPKIADÓ VALLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9-11
Telefon: 227-651, 221-283

1956 AUG = 9

NŐK LAPJA

610 *Rám is vonatkozik*

Azért küldöm ezt a levelet — írja a 86 éves özv. Róna Józsefné, Keményfi Gizella, volt operaénekes és énektanár —, hogy elmondjam, milyen boldoggá tett a Központi Vezetőség határozatának az a része, amelyik az értelmiség és a haladó hagyományok fokozott megbecsüléséről szól. Egész nap egyedül vagyok, a lányom dolgozik, ráérek sokat olvasni és gondolkodni. Főleg a történelmi regényeket szeretem: hiszen férjem, mint szobrász, történelmi alakokkal foglalkozott világeletében, s az operákban is a történelem a főtéma. Férjem mintázta Kossuth Lajos egyetlen híres torinói portréját (a Szépművészeti Múzeum meg is vette), és ő csinálta az első magyar Kossuth-szobrot Miskolcon; Savoyai Jenő-szobra a Várban ma is áll. Ezt a szobrot nézte a lányom — amikor a nyilasok rá és társaira sortüzet adtak a dunaparton. A halálveszély pillanatában volt ereje, hogy halottnak tette magát s így megmeneküljön és tovább dolgozzon, ahogy életében mindig dolgozott. De egyetlen fiamat elvitték a nyilasok...

En persze már nem énekelek. Csak rádión hallgatom ma és minden este az operát, és boldogan ismerem fel egy-egy tanítványom hangját, hol itt, hol külföldön. Mert hisz az én tanítványom is volt többek közt Szánthó Enid, Medgyasszay Vilma és Hoór-Tempis Erzsébet, aki ma zeneakadémiai tanár...

Idáig sem panaszkodtam, mert hisz a népi demokráciától kaptam először nyugdíjat, és néhány éve a Képzőművészeti Alaptól is kapok, úgyhogy szerény megélhetésem biztosítva van. De most, hogy olvasom az újságokban az értelmiség fokozott megbecsülésének híret, úgy érzem, hogy ez rám is vonatkozik... És a békés egymás mellett élés hírei különösen boldoggá tesznek... mert ez azt jelenti, remélem, hogy párizsi unokáim gyakrabban fognak majd hazalátogatni! Mert nagyon várom őket és nem biztos, hogy ráérek már soká várni!

Rev. H. H. H.
LAPKIDÓ VALLALAT
SALTOGÉNYI SZOLGÁLAT
Budapest VII. Lemin körút 9-II
Telefon: 227-821, 221-282

NŐK LAPJA

1939. március 10. - 10. oldal

természetesen ingyenes, viszont a lap tele van hirdetésekkel, a kiadó is megtalálja számítását. A tartalom: filmhírek szövegben és képben, könnyű (és főleg rövid) csevegő írások a szerelemről, tréfás apróságok. Azt hiszem: nálunk nemigen lehetne bevezetni, márcsak villamosaink rendkívüli zsúfoltsága miatt sem. Bécsben sok vonalon ritkábban járnak a kocsik, mint nálunk, de nagykörúti méretű zsúfoltságot seholsem tapasztaltam. Ennek bizonyára több oka van: a kevesebb háborús kár is, no meg az, hogy jóval több embernek van motorja, mint Budapesten, sőt a jobban keresők részletre kisautót is vásárolhatnak. Nem jártam utána, de úgy láttam, hogy autóbusz-parkjuk is nagyobb és modernebb, mint a miénk. Egyébként a villamosutazás rendje épp olyan, mint a budapesti és Bécsben is sok a női kalauz. Egyféle jegy van csak, vonalutazásra, átszállásra 1,90 schillingbe kerül s mint rögtön kiderül, ez sok pénz.

Az Operánál szállunk le és lemegyünk a „Rondo”-ba. Hogy is mondjam el pontosan, mi az a Rondo? Köralakú földalatti csarnok, több irányból mozgólépcsőn juthatunk le a térről s amikor először megállunk a lépcső alján, kissé csodálkozva dörzsöljük a szemünket. A csaknem napfali fényt jórészt neoncsövek adják. A köralakú térség külső kerületén kicsiny, de fényűző üzletek, minden negyedik-ötödik után egy-egy mozgólépcső. Sportüzlet, édességbolt, divatcikkek, bőrárak, ajándékboltok és virágkirakatok. A kör közepén ugyancsak kerek espresso-épület, belül bár-
székek, kívül, az „utcán” asztalok rendes székekkel. Mi magyarok szívesen találkozunk itt, méregerős a „mocca” (a bécsi espressokávé) s nem olyan méregdrága, mint a csendes kis utcák szolid kávéházaiban.

És nézzük csak azokat, a kik a természet tévedéseinek áldozatai, a szegény betegeket és nyomorultakat, van-e, a ki nagyobb szeretettel csüngne az életen, mint éppen ők? Mi tartja a lelket abban az emberben, a ki lábak nélkül, avagy csonka karokkal vergődik által az életen, melyen mások a szerencse ragyogó hintaiban s az egészség fürge szárnyain röppennek által? Mi teszi elviselhetővé e nyomorultak számára azt az életet, melyet még a szerencse gyermekei is sínyletnek tartanak s melyet amazokra nézve még a külön bajaik külön súlya által is nyomasztóbbá válik? Talán a félelem ama túlvilágtól, mely Hamletet is tétovázóvá tevő? Óh ennek bizony kevés már manap a hatálya, az a legjámorabb embert sem tartja vissza az öngyilkosságtól, ha a földi boldogság kialszik lelkében. Talán azt mondjátok, hogy a természet törvénye, a velünk született életföntartási ösztön tartja bennünk a lelket? Ezzel csak egy megoldhatatlan valamire utaltok, melyhez nem férközhet semmi magyarázat. A tapasztalás mutatja, hogy az életösztön nem mindenható. Naponkint legyőzi azt kétségbeesése és csömöre azoknak, a kik nem hisznek többé a boldogságban.

De nevezzük bár életösztönnek azt az erőt, a mely ama szerencsétleneket ide köti a földi röghöz: nem azonos-e ez azzal a hittel, mely enyhülést ígér, élvezetet, jólétet festget a jövőjük képébe, biztatja kényelemmel és gazdagsággal? Nem a boldogságra való törés nyilvánul-e ebben az életösztönben?

A boldogság — így szólnak incselkedő szidalmazói — nemcsak rövid, de csalárd is. Mikor a messziségben lebeg előttünk, szépnek, nagynak, kívánatosnak látszik, de ha egyszer a karjaink közé hull, semmivé zsugorodik össze. A boldogság az a Chimaera, mely egyre ösztökél arra, hogy tegyünk, cselekedjünk, hogy kívánjunk, óhajtsunk. A boldogság az az embereknek, a mi a vadászaton a róka a veresfrakkos úrlovasnak: csak éppen ürügy a

hajszára, az eszeveszett hajtásra, a tüskön-bokron keresztül való törésre, vagy arra is, hogy esetleg a nyakunkat szegjük, vagy belepottyanjunk valamely fertőbe.

A hajsza ára egy nagy semmi, egy nulla, holmi emlékszázlóska, a többit odavetik a kutyáknak. A tulajdonképpeni boldogság a megelégedés volna, ha ugyan megelégedettek lennénk az örökké izgómozgó, egyre változó, nyughatatlan nagy világban.

Nincs megelégedettség! De vannak apró örömök, melyek ifjúkorunkban abban csúcsosodnak ki, hogy sokat kívánunk s egynémely kívánságunk teljességét látjuk, — a férfikorban: hogy sokat akarunk és sokat birunk, — aggkorunkban pedig, hogy keveset kívánunk és sok szép élvezetre tekintünk vissza, ajándékuul tekintvén mindazt, a mihez még ezen kívül hozzájutunk.

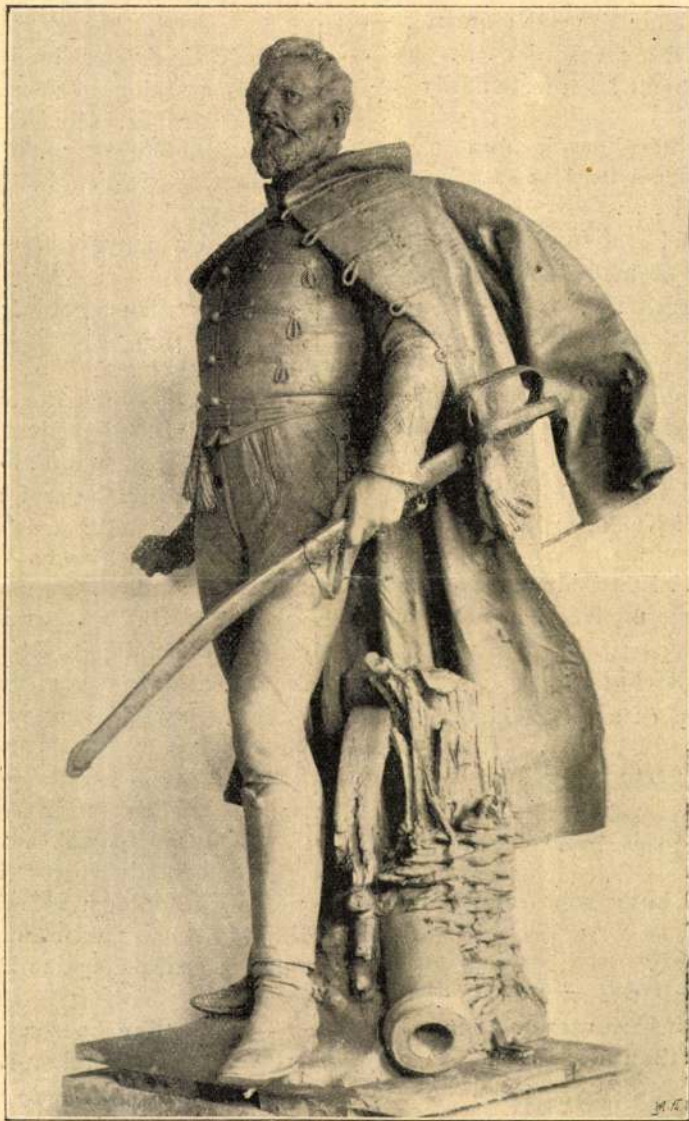
Van a boldogságnak sok speciális formája, van igazi boldogság a szerelemben, van boldogság a diadalban, az élet élvezetében, a megismerésben.

Valamennyi ezer emléket rejteget, s odaajándékozta magát nekünk ízes csemege gyanánt, a mikor fehér fűrtök rá mázzák be orcánkat. A felsoroltak utolsójára, a megismerés boldogságára van egy friss emlékem. Walter Scott *Quentin Durnard*-ját olvastam végig. El voltam ragadtatva, önkény-

telenül írónhoz nyúltam s ezeket a sorokat írtam a könyv szélére:

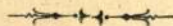
— A míg az ember olyan élvezetre képes mint a milyet ez a sok holt betű szerzett nekem, ha száz nyavalya bánatáná is, adjon hálát az istennek, hogy megszületett.

De mértéket kell tartanom a boldogság fajtáinak és példáinak felsorolásában. Külömben könnyen kitünnék, hogy ezen a világon több a boldogság, mint a mennyi ebbe a cikkbe beleférne.

Róna József szoborműve.

A komáromi Klapka-emlék.

Uj Idők 1896. II.

Válófélben.

Írta: SZOMAHÁZY ISTVÁN.

I. Éjszaka.

A háború, mely ifjabb Sásdy Károly és neje, született Szabó Klára asszony között egy novemberi éjszakán kitört, körülbelül olyan volt, mint a megdagadt folyam, mely egy kicsiny erdei forrásból indul meg hatalmas világútjára. Sásdy Károly, egyik keddi kimenőjéből hazatérve, cigarettázás közben bejelentette a feleségének, hogy hétfőre magához hívta teára a rendes esti társaságát.

— Hétfőre? szólta Sásdyné, a ki mindig csak olyan egyszerű falusi asszony volt, a minek az édesanyja fölnevelte. Hétfőre szó sem lehet a vendéglátásról, — még holnap vissza kell vonnod a meghívást . . .

— És ugyan miért ne lehetne? kérdezte Sásdy bosszusan.

— Tudod, hogy hétfőn kárpitozzák újra a kis szalont . . . A kárpitos kora reggel itt lesz és a bútorokat ki kell rakatni a szobákból . . .

— A kárpitos? Nagyszerű! Írni fogsz a kárpitosnak, hogy csak kedden jöjjön és hétfőn szépen a helyükön hagyod a kis szalon bútorait . . .

— Nem fogok írni — és azzal vége . . .

— Helyes, akkor magam írok neki. És hogy ki ne menjen a fejemből, rögtön írok egy levelezőlapot . . .

Sásdy fölnyitotta az íróasztalát, hogy egy levelezőlapot keressen, de az asszony sápadtan emelkedett föl most az ágy csipkés vánkosaival.

— Nem tanácslom, hogy írj neki, szólta ijesztő sutogással.

— Nem? . . . Nagyszerű . . . Köszönöm a szíves tanácsaidat, de majd csak azt fogom tenni, a mit jónak látok . . .

— Károly, ne vigy a végletekig . . .

— Haha, még én viszem őt a végletekig . . . Itt fognak teázni és punktum.

Az asszony szóvalatlanul nézte végig, míg Sásdy a levelezőlapot megírta.

— El fogod küldeni? kérdezte aztán remegve.

— Természetes . . .

— Károly, — esküszöm, hogy sohasem felejtetted el azt a teát . . .

— Égek, mit fogok hallani?

— Biztosítalak, hogy nem tréfálsz többet, — mert ha elküldöd, még holnap reggel haza utazom a mamához.

— És meddig maradsz otthon a mamánál?

— Örökre!

Sásdy összecsapta a kezét.

— Örökre, őt csésze tea miatt? Klári, Klári, ezt még Ibsen sem merné megtenni a hősnőivel . . .

Az asszony előrehajolt a vánkosaival, ajka szinte elkékült és szemei villámokat és szikrákat szórtak.

— Esküszöm, mondta izgatottan, hogy nem tréfálok . . . Hazautazom és a szavamat sem hallok többé . . . Ha őt könnyelmű korhely miatt ennyire tudod keseríteni az életemet, bizony Isten mindennek vége köztünk . . .

Sásdy, a ki mindaddig csak tréfára fogta az egész beszédet, most maga is komoly arccal állt meg a felesége ágya előtt.

— Hallgass ide, szólta szárazon. Eddig nem hittem, hogy komolyan beszélsz, mert mindig az a babonás meggyőződés élt bennem, hogy a feleségem okos per-

szóna . . . Most látom, hogy csalódtam, mert nemcsak éretlen és makacs vagy, de egyenesen rosszhiszemű is . . . És ha ezért a számszerűségért csakugyan itt tudnál hagyni, — menj isten hírével . . .

Sásdyné görcsösen zokogni kezdett, Sásdy pedig sötét világgyűlölettel szívta el az összes cigarettáit . . . És mikor a permetező őszi eső reggel felé heves viharrá változott és Sásdy végre rekedt ordítással csapta le a vizes poharat az éjjeli szekrény márványlapjára, a szakácsné és a szobaleány mennyei gyönyörűséggel ültek föl odakünn az ágyukban . . . És Mari csillogó szemmel szólt Terézhez, a szakácsnőhöz.

— Tyuhaj, azt hiszem, hogy megverik a nagyságát . . .

II. Reggel.

Sásdy tíz órakor ébredt. A hálószobára ijesztő csönd borult és a szalontól nem hallatszott be a kefézés harmonikus lármája. Oly aggasztó nyugalom volt, hogy Sásdy szinte lélekzet nélkül hegyezte füleit a levegőbe. Egy darabig ijedten hallgatózott, aztán becsöngette a szobaleányt.

— Hol a nagysága? — kérdezte Maritól közömbösen.

Mari ártatlan arcot vágott.

— Odakünn az ebédlőben pakkolja az utazó kosarat és a kézitáskát . . .

Sásdy az ágyban itta meg a reggelijét, tizenegy felé pedig, mikor toalettejével elkészült, fűtyölve ment el az ebédlő elé, a nélkül, hogy a feleségétől elbúcsúznék. Mi jutott az eszébe, mi nem: a lépcső aljáról megint visszatért a második emeletre és némi habozás után megnyomta az előszoba csergetyűjét. Csak a jó isten tudná megmondani, hogy mit keresett, de annyi tény, hogy körülbelül öt percig lázasan nyitogatta föl az ebédlő összes fiókjait. Klári asszony, a ki selyemruháit pakkolta, abszolúte nem vett tudomást arról, hogy rajta kívül még egy élő lény van jelen és egy mártir csöndes szenvedésével csavarta selyempapírba a fodorító ollóit . . .

Sásdy utóbb abbahagyta a keresést és derűs bonhomióval nézte a kosár fölött szorgoskodó feleségét.

— Okosan tennéd, mondta később jóakarattal, ha jól kibélelnéd ujságpapírral a puffos ujjaidat . . .

Sásdyné mitsem válaszolt a megjegyzésre, szó nélkül, könyes szemmel csomagolt, csak délfelé csöngette be újra a szobaleányt, mikor a nagy kosárral tökéletesen végzett.

— Félkettőre hozzon egy fiakkert, mondta Marinak, mert két óra tíz perckor utazom.

Bezárta az utazókosár lakatját, aztán komoran ült le a toilette-tükör elé, hogy a kibomlott frufruit megigazítsa, Sásdy még egy darabig alamuszi arccal járt föl s alá a szobában, de egyszerre csak ünnepiesen megállt a haragos asszony előtt.

— Klári — szólta nemes egyszerűséggel — hát csakugyan el vagy tökéelve arra, hogy mindörökre magamra hagysz?

— Úgy hiszem, hogy érthetően beszéltem . . .

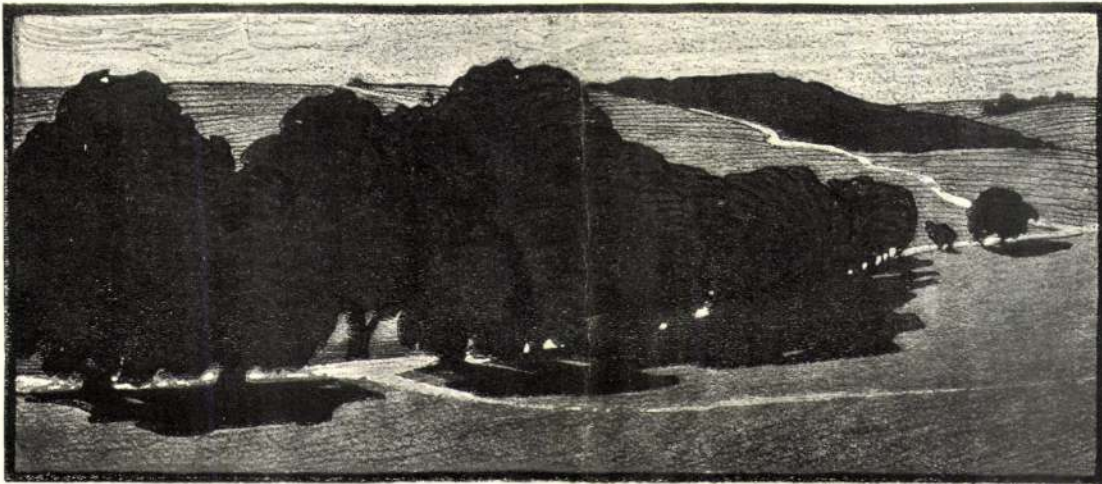
— És nincs rá mód, hogy a szándékozott megváltoztasd?

— Soha!

Sásdy udvariasan meghajolt.

— Szívtelen zsarnok lennék, ha kényszeríteni akarnának, hogy itt maradj . . . Ha a saját szíved nem marasztal, minek lenne a fölösleges szóbeszéd? . . .

Roma József

RÓNA JÓZSEF

A királyi várpalota kertjéből néz alá izmos, kerek formákból megépített lováról Jenő főhercegnek, a zentai győzőnek alakja, Róna József egyik gyakran idézett, egyik legjelentékenyebb alkotása. Nem a fiatalkori próbálkozás: az érett férfikor terméke, kifejezője mestere kiforrott művészi hitvallásának. A magasra emelt talpazat temperamentumos, de azért ünnepélyes barokk díszel ékes; nagylendületű csigák határolják oldalt is, fent is két reliefjét; címer, korona, babérlomb, minden erősen dekoratív célokat szolgál, könnyűvé teszi az alépitményt, amelyből azután nyugalmasan, méltósággal teljesen nő ki a lovas főalak. A dekoráló fantázia itt csak bizonyos stilizálásra szorítkozott. A főcél az egyszerű igazság, a szigorú realizmus. A ló a maga fajtájából a legszebb példány ugyan, de pontosan az elképzelhető valóság. A törökverő vezér alakra nézve nem túlzott, nem megnövesztett hős — a krónikák éppen nem festik atlétának a zentai győzöt, — de lovával annál inkább egybeforrott és páncéllemezeit, vértjét, valóságos, csontból és húsból

való ember hordja. Nem válik automatává az ércborítás alatt, nem roppan össze, hanem viseli a páncélt, amint viselhette maga a lovas, akinek testére szabták, aki hozzá szoktatta izmait s amint semmiféle felmaskarázott model nem viselheti. Emlékszobor ez, figyelmeztető jel emberek számára, közszereplésre szánt plasztika, — művészetének az az ága, amely Róna Józsefet legjobban érdekli. Eredeti rendeltetése szerint kis vidéki város terén kellene állania és talán szerencsés véletlen helyezte szerencsésebb, jobban illő, ünnepélyesebb miliőbe. A véletlen lehetett volna kevésbé szerencsés is: véletlen volta így is mintegy szimboluma annak, hogy ki nem számítható eshetőségek döntik el a mi emlékeink, a mi monumentális plasztikánk sorsát. Így, elvonatkoztatva minden konkrét esettől, olyan természetes, olyan magától értetődő ez. A pályázat és a bírálat rendszere túlságosan demokrata ahhoz, hogy kicsalja az igazi szikrát. A művészet maga demokratikus ugyan, — Carrière szerint a művészet a legtökéletesebb eszperantó, mert egyformán szól minden nemzet fiaihoz — de inkább engedelmeskedik egyetlen hívó szónak, semhogy demokratikus szervezetek pontokba foglalt parancsait teljesítse. Zsarnok, abszolút uralkodók megrendelésének

maguk a tömegek is több artisztikus élvezetet köszönhetnek, mint a saját kebelükből való bírák gondos körültekintésének. Szerte a világban — Magyarországon is — akad egy-egy kút, síremlék, igénytelen plasztikus alak, amely megállítja az embert; — a nagyszabású nyilvános szoborkompozíciók inkább csak a feltételek pontos betartásáról beszélnek. Fogyatékoságuk — a rendszer fogyatékosága — egészen emberi, minden keserűség nélkül kell róla beszélni, hiszen tömeggyarlóságainkból oly nyilván magyarázható, de aki maga is szenvedett tőlük, annak vas energiáját, megdönthetetlenül kiépített művészi meggyőződését kell csodálnunk, hogy álmait, vágyait, artisztikus gondolatait, formákba öntött emlékezéseit mégis, mindig, újra elhozza a kockázatos csataterre.

Talán a fiatalság, a gyermekkor el nem felejtendő, első impressziói tartották meg Róna József törhetetlen kitartását. Hiszen az első segítséget, amely lehetővé tette, hogy művészi pályáján megindulhasson, ösztöndíj alakjában

UTOLSÓ SZERELEM
RÓNA JÓZSEF MŰVE

kapta az éjjel dolgozó, szegény szobrászinas és később, a tanulás hihetetlen küzdelmekkel teli éveiben életfentartása alapjává vált az az egyetlen arany, amit tanára, a bécsi Zumbusch minden hónapban kitűzött a legjobb kompozícióra és amit Róna egy évig pontosan elvitt minden hónapban. Pályázathoz fűződik ifjúsága első döntő jelentőségű sikere is. Huszonéves korában, 1885-ben kapta meg Szent Sebestyén szobrával a berlini Beer Mihályféle díjat, amely római kiküldetéssel járt. Ez a római év fejezte be a tanulás szorosabban vett idejét. A kezdet úgyszólván a gyermekkorra esik és megpróbáltatásaival, küzdelmeivel szinte sablonos, meghatóan sablonos. A műhelyből indul el, mint annyi más dicsőséges pálya. Az már eredmény volt, hogy az asztalosműhelyből, a hová szülői adták, egy budapesti szobrász-mesteremberhez tudott átvergődni Róna, ahol munkaidő után, éjjelenként, szorgalmasan másolta a sarokban heverő Michel Angelo-öntvényt. Megszokott nekiindulás ez, Munkácsy is asztalosműhelyben kezdte; mi mégis ma már szkeptikusak vagyunk kissé a vadonban, elhagyatottan növekedő zsenijelöltekkel szemben és ezt a kételkedést, amely természetesen sok igazságtalanság szülője, magyarázza sok tapasztalat, magyarázza az a nyilvánvaló, bár szintén véresen igazságtalan igazság, hogy a kultúra, a testi gondatlanság és a rendes lelki táplálkozás az igazi talaj a talentumsírak fejlődése számára. Szerencsére Róna első próbálkozásait nem fogadták szkepszissel. Nyilvánvalóan frappánsak voltak ezek a próbálkozások, a szegény, elhagyott inas éjjeleinek szülőttei, magasan fölötte állók a csodagyerekek szokásos ügyeskedéseinek, amelyeket szülők és hozzátartozók elfogultsága szokott csupán nagyszerű ígéreteknek tartani. Egy ilyen kompozíciókísérletet mellékelve folyamodott az első ösztöndíjért, 1879-ben. Az ösztöndíjat megkapta a „szobrászinas” — így írta alá folyamodványát — és az inaszkodás véget ért. A kompozíció régen elpusztult, az első időből származó egyéb társaival együtt. A művész maga törte szét őket, amikor teljesen túlhaladottnak és naivnak vélte már a fiatalság próbálkozásait. Az ösztöndíjjal Bécsbe került Róna, aki a nehéz inasévek-

SZAVOYAI JENŐ HERCEG SZOBRA
RÓNA JÓZSEF MŰVE

ben talált értékeset, meghálálni valót is. Az a szobrász, akinél dolgozott, mesterember volt ugyan, de a jobbak közül való, nem pusztán gipszöntő. Műhelyében nagy technikai készségre tett szert Róna, megtanult kőbe, fába, csontba faragni, megtanulta az anyaggal való bánást. Ezt a tudását nem szereti fitogtatni, de annál nagyobb bensőséggel ragaszkodik hozzá. Nem feledkezik meg az anyagszerüségről, de bizonyos szabadsággal bánik a matériákkal, amire éppen a velük való szorosabb viszonya jogosítja fel. Szerinte a művészet és éppen a plasztikus művészet újabb korszaka, amelelt, hogy megbecsülhetetlen szolgálatokat tett a márvánnyal, bronzal, fával és az égetett agyaggal való visszaélések megbélyegzésében, egyúttal teret nyitott bizonyos álnyagszerüségek is. Azok művelik,

akik nagyon tisztelik a matériát, — de még nem gyakorolják. Akik csak mintáznak, akik a puha agyaggal dolgozván, gondolnak ugyan a végleges matériára, de éppen, mert vele közelebbi ismeretséget nem kötöttek, sokkal nagyobbak, erősebbnek vélik befolyását, mint amilyen valóban és fölösleges túlzásokig jutnak el.

E túlzásoktól művészi meggyőződése tartja vissza Rónát és ez a meggyőződés még az inasévek tapasztalatain, az első impressziókon épül fel. A komoly artisztikus tanulás éveit is ezt a mérsékletet erősítették meg benne. Bécsben peregtek le ezek az esztendőik, 1879-től 1885-ig. Csupa változatos sanyarúság. Kezdődik rózsaszínű reményekkel. Az álom teljesedett be, óriási összeghez, talán háromszáz forinthez jutott a vágyakkal, tervekkel és erővel teli fiú. A második évben azonban már nem találták olyan frappánsnak talentumát, vagy úgy gondolták, hogy már nincs szükség támogatásra. Nem kapta meg újra az ösztöndíjat, gyalog ment Bécsbe, koplalt, nyomorgott, míg 1882-ben királyi ösztöndíjhoz jutott és Zumbusch, a ma is élő termékeny öreg szobrász mesteriskolájában tanult a római évig. Ez a Bécsben töltött idő nagy hatással volt rá. Kiváló tanítónak tartja Zumbuscht és a mester legkitünőbb tanítványa gyanánt emlegeti Rónát, akinek van reá oka, hogy a bécsi évekre szeretettel gondoljon vissza. Az osztrák császárváros sokat ártott a mi kulturánknak. Egyrészt a lelketlen kópiák útján, amelyeket inspirált, másrészt a jóléttel, a pirossal, meleg vérrrel, amelyet tőlünk szívott el. Bécs hosszú idő óta tele volt mecénásokkal. A császári udvar, a dúsgazdag Habsburgok, a diplomaták, az osztrák és az odaseregülő magyar arisztokrácia, meg a meggazdagodott, jólétet élvező polgárság. A mecénások már mindennél kihalóban vannak, nálunk azonban meg sem teremtek még és a helyüket betöltő, kulturát és művészetet demokratizáló réteg is alig fejlődik. Udvar, a hiúság igazi vására és a művészetek istápolója nálunk nem volt. Azaz: Bécsben volt. Ami fényűző hajlandóság akadt Magyarországon, ott keresett kielégülést. És amilyen fájdalmas a mi számunkra ez a tény, oly kevésbé tévesztette el hatását

A MEGSZORULT FAUN
RÓNA JÓZSEF MŰVE

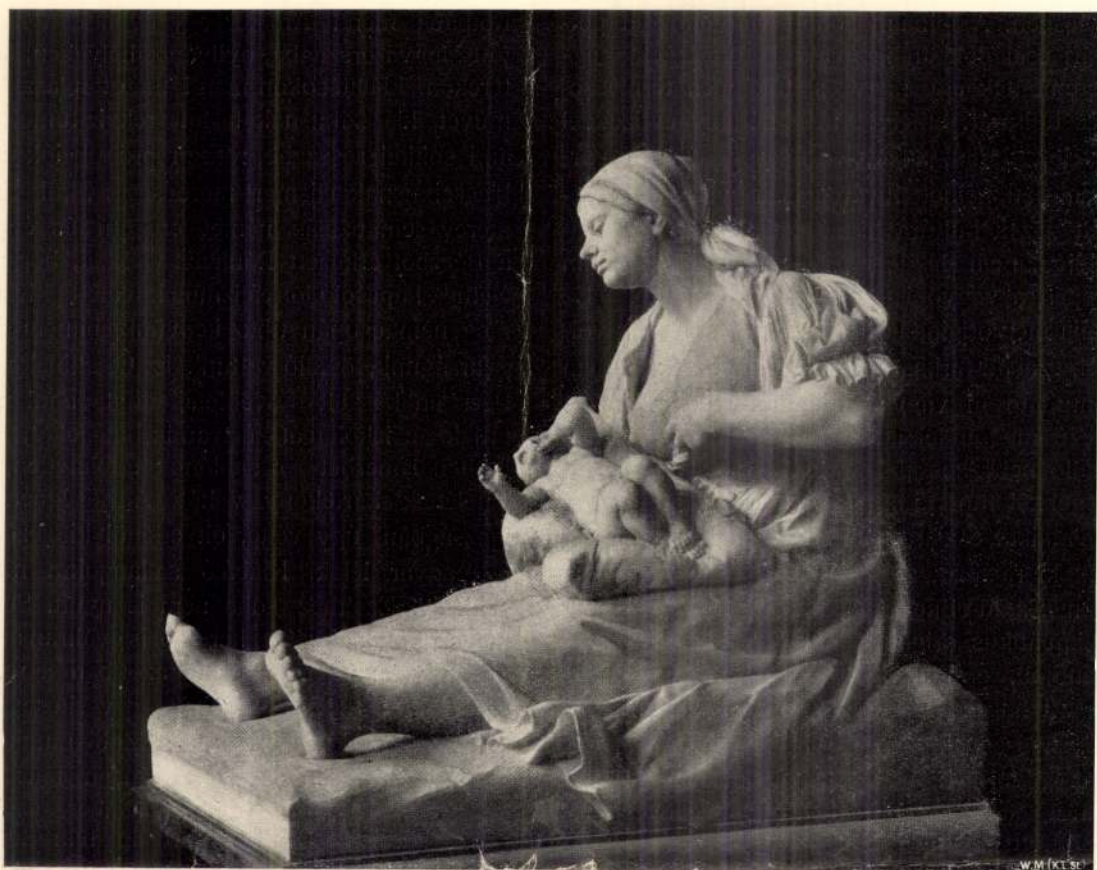
Bécsben. A felhalmozódott vagyonok, a polgári családokban is gyakori fölöslegek megteremtettek egy nagy és főképpen természetes kulturát, amelyet még néhány évtizeddel ezelőtt Berlin, a hirtelen felcseperedett, a parvenü-ízű német főváros is irigykedve szemlélte. Ez a kultúra természetes, mert nem agitáción, nem lelki erőszakon alapult, hanem éppen a vagyoni fölöslegeken épült fel. Ez adja meg originalitását is. Nem, sohasem voltak szabad farkasok a bécsi művészek, hanem öntudatosan vagy öntudatlanul követték bőkezű megrendelőik, eltartóik, a kedélyességre hajló nehézkes polgárok és a polgári külsőségekkel tüntető hatalmasok ízlését. Az ő gondolataikat, észjárásukat, világfelfogásukat fejezték ki rajzban, színben, szoborban, porcelánban. Ez ad el nem vitázható, bár nem mindig szimpatikus originalitást a bécsi ízlésnek. Múzeumok, emlékek, régi házak, régi, de nem halott hangulatok gazdag tárháza Bécs.

Szívesen emlékszik vissza reá Róna, aki zajos, lármás utcáin, akadémiájának híres tanulótermeiben töltötte ifjúságát. Nem járt behúnyt szemmel és észrevette, hogy a bécsi kultúra igazi ízet nem is az ő egyébként mozgalmasság és az egyes művészeknek kedvező idejében kapta, hanem legalább száz évvel előbb, a barokk késői hajtásainak virágzása idején. Külsőségek nem szabad, hogy megtévesszenek bennünket. Barokkízlésű, stílusú, meggyőződésű művészeknek nem lehet mondani Rónát, még ha dekoráló kedvében ornamentális elemekért barokk-részletekhez nyúl is. Jelentősebb az, hogy az akkor divatos, hideg, sématisztázó klasszicizmusban nem talált kielégülést; a szélteben tiszteletben tartott sablonok ellenére is, kívül a megszabott mozdulatokon, az eleven élet, a duzzadó erő kifejezése vonzotta; nem a magasztosnak tartott, a héroszi, az isteni felé közeledő unalom, hanem az emberien igaz és mozgalmasság volt az ideálja. Érdekes, hogy a nemzeti sajtóságok, a magyarosság szempontjából is szükségesnek tartotta a megkövesült sablonok, az unalmas allegóriák, az álklasszicizmus elvetését. A bécsi tanulást 1885-ben fejezte be. Ekkor a berlini Beer Mihály-féle díjjal — ő volt az első külföldi, aki ezt a díjat megkapta —

Rómába ment. Amikor egy év múlva hazajött Magyarországra, nyilvános helyeken, köztereken, kiállításokon nem láthatott plasztikus művet, klasszikusnak tartott rekvizitumok és ami sokkal rosszabb, rossz reprodukciók után klasszikusnak elismert merevség nélkül. Ez a merev sématisztálás német eredetű és éppen a Bécsből érkezett Róna azt vallotta, hogy az élethez kapcsolódó realizmus követését kívánja meg nem csupán újító kedvünk, hanem magyarságunk, önálló voltunk is. Ő, akinek még Bécsben készült művei letagadhatatlanul mutatják az iskolán átszűrt antik hatásokat, legjobban ismerhette e sablonok értelmetlen, átvételének kártékony voltát. A hűségben és igazságban, úgy vélte, okvetlenül kifejeződik a magyar lélek. Kiabáló sallangokra nincs szükség. Ezekhez soha nem is nyult. Sőt a megszokott klasszikus keretből is gyakran megtartott valamit, azon belül azonban a reális és a külön szobrászi igazság egyesítése volt alapvető gondolata. Egyik régebbi munkája, az „Utolsó szerelem“ pregnánsan fejezi ki ezt az elvet. Vénülő, elhízó ember, széles, római karosszékekben mámorosan hátradülve, kezei között boroskorsót szorongat. Az élet-

ZENELECKE
RÓNA JÓZSEF MŰVE

A KIS TÜRELMETLEN
RÓNA JÓZSEF MŰVE

telen keret tehát római. A keret azonban nem fontos. A fontos a vén korhely teste, a szokatlan, a korral felgyülemlett hústömegek elhelyezése. Megvan még a régi erő nyoma, de mindenütt elhájasodás. A két láb öreges merevséggel egyformán előrevetve. Akkoriban már ezt is kifogásolták, hiszen kecses változatosság volt a sablón. Róna azonban érdekesnek, vonzónak tartotta az elmúláshoz közeledő izmok, csontok plasztikáját, úgy, ahogyan látta. Őt kielégítette — és minket is kielégít — hogy ez a mozdulat alkalmat adott két meztelen lábszár pompás megmintázására. A csontot, az erőteljesen megépített vázat érezni ki az izmok és a zsír alól is, egyetlen mozdulat összefüggő hatása minden porcikán. Tisztára szobrászi hatás, csupa plasztikus kvalitás. Olyan kiváló tulajdonságok, melyek-

től temperamentuma és gazdag invenciója eltérítették olykor a művészt, amelyekhez azonban mindig és az utolsó esztendőikben egyre tudatosabban visszatért. Az „Olympiai győztes” fiatal atléta-testének szigorú megmintázása, antikizáló beállítása után az Utolsó szerelem négy évvel később készült aktja egészen új dolgok, egészen más irányú reálítás iránt való érdeklődést jelez. A számtalanszor megmintázott, a típussá, sőt kánonná merevült fiatal testek helyett megszereti az öregség, az elmálás kezdetét jelző elváltozásokat, a faunok torz, de pompás plasztikus tömegekből összetett húsos, érzéki arcát; a félig állati testet, az erőteljesen reális elemekből összerakott fantasztikus alakot és éles ellentét gyanánt fiatal, de érett, kívánatos női testet. A kontrasztok ilyen csoportosításának köszön-

heti létrejöttét a „Megszorult faun“ és a „Zenelecke“. Egyiknek sincs allegórikus jelentése, erőteljes, plasztikus formák játéka mind a kettő, szabad, sablónoktól ment elhelyezés, eleven mozdulatok. Sikerük volt mindenütt. A „Megszorult faun“ a Röck Szilárd-díjat kapta meg és a csoportok iránt az a közönség is érdeklődött, amely csupán a szokatlant, az ötletest látta meg még, anélkül, hogy a tisztán plasztikus szépségeket is kellőképpen méltányolni, értékelni tudta volna. Népszerűkké váltak — egy szóval — és számtalan példa most arra csábíthatta volna alkotójukat, hogy számolva a közönség izlésével, egyre-másra mintázza a csúf faunokat és az ingerlően szép nimfákat. Róna azonban nem ment el a sikertől a banalitásig. Nem maradt egy helyben. Tovább haladt. Ma, a férfikor derekán is elevenen dolgozik benne az előrehaladás, a fejlődés ösztöne. A legelső munkáit összegűzza. A meglevőkre is szinte haragszik, mikor úgy véli, hogy már túl van rajtuk, már mást és jobbat csinált. Mint minden művésznek, aki elmélyedni szokott, aki szereti a mé-tier titkait fürkészni, neki is örömet okoz, ha ugyanegy feladatot több oldalról foghat meg, újabb szépségeket fedezhet fel rajta. Az örökös ismétlésektől azonban visszariasztja temperamentuma, amely mindig megkívánta az egyébként higgadt, csendes és mérsékelt embertől a munkában való változatosságot. Visszariadt a banalitástól és az intimebb plasztika saját vallomása szerint különben is csak pihenés volt számára. Erejét tulajdonképpen a monumentális feladatok kötötték le. A gödöllői Erzsébet királyné-szobor, a miskolci, szegedi és rozsnói Kossuth-szobor, a komáromi Klapka-szobor, az Erkel-síremlék alkotója jelen van csaknem minden emlékmű-pályázaton. Aki végignézett néhányat e pályázatokból és a döntés részleteit figyelemmel kísérte, az tudja csak, mennyi erőpazarlás, mennyi kockázat színtere ez a verseny, mennyi keserűség forrása. Főképp azok számára, akik, mint Róna, csaknem mindig ott vannak a díjazottak sorában, elismerést, dicséretet aratnak bőven. A kivitelnél azonban többnyire háttérbe szorulnak a tisztán artisztikus szempontok, érvényesül a viszonyokkal való meg-

A GÖDÖLLŐI ERZSÉBET-SZOBOR
RÓNA JÓZSEF MŰVE

alkuvás; a viszonyokhoz kellőképpen simuló minden esetre több chance-szal indul, mint aki a maga meggyőződése mellett erősen kitart. A csalódások, a vissza-vissza térő lutrizás a legnemesebb művészi ambíciókkal talán zárkózottabbá, talán még jobban elmélyedővé

ERKEL-SÍREMLÉK
RÓNA JÓZSEF MŰVE

tették az embert, a művész erejét azonban nem bénították meg. A budapesti Kossuth Lajos-szobor pályázatára készült, második díjat nyert nagyszabású kompozíció után elkészült „Zsuzsánna“ márványcsoportja és a hársfába faragott „József és a Potifár felesége“. Hosszabb pihenő után újra intim szoborművek, szabad, programtól nem kötött tevé-

kenység, új feladatokban, új anyagokban kedvét lelő vágyakozás szülöttei.

*

Művész életében, aki hangulatok rabja, akit megkap egy-egy forma, vagy lenyűgöz egy tévedés, a fejlődés alig lehet egyenletes. Mégvan az egyenetlenség Róna műveiben is, abban a tekintetben, hogy alig lehetne minden munkájának kvalitásai után korukra biztosan következtetni. Annál kevésbé, mert a technikai készség, befejezettség nála meglepően korán jelentkezik. Az út azonban mégis követhető és bizonyos, hogy az utolsó két év két csoportja, főképp az idej tárlaton nyilvánosságra került József és Potifárné erőteljes, tudatos emelkedésnek felel meg. Az egész pályának érdekes és a művész által is fontosnak tartott jelzőköve Savoyai Jenő szobra.

— Az érettség érzése — mondja a művész — alig négy-öt év óta van meg bennem. Jenő herceg szobra azonban már mindenestre az eszközök teljes birtokában készült, míg a megelőző éveket tulajdonképpen a tanuláshoz számítom. A fejlődést ma is érzem. Ha újra csinálnám a régi dolgaimat, lehet, hogy egyszerűsíténém, lehet, hogy sokat elhagynék belőlük. De akkor talán kivesznének belőle a temperamentum nyomai.

Ez a kis vallomás valóságos fejlődési vázlat és jobb alapja talán a oeuvre áttekintésének, mint valami önkényes kombináció. A fordulót jelző lovasszobor maga már a higgadást jelzi; visszatartott, erőpróbája a tudásnak, míg talapzatán a heves vérmérséklet korlátlanul csapong, a reliefek mozgalmassak, forró csatadal ritmusa szerint, az ornamentika közben elhelyezett két akt is dekoratív lendületű. Az utolsó szerelem briliáns aktja korábbi ugyan a lovas szobornál, de a főművek valóban, utána következnek és szinte felváltják egymást a nyugalmas egyszerűség és a csapongó fantázia termékei, amint az egyik, vagy a másik kerekedik felül a fejlődés folyamán. Jenő herceg szobrával körülbelül egy időből való „A kis türelmetlen“ márványcsoportja. Anya, a gyermekével. Ami a címben, a témában zsánerszerű, az nincs hangsúlyozva a kivitelben. Nem szentimentális ember Róna

és nem is pályázik olcsó ellágyulásra. Erőteltjes, kifejtett, az egyszerű parasztruha alatt teljesen érvényesülő asszonyi test a főtémája és az elnyújtott lábakkal, — megint két pompásan megmintázott lábszár néz ki a ruha alól — egyenes felső testtel földön ülő asszony, ölében az apró, síró, emlő után kapkodó csecsemő, a leendő ember, a maga furesa és kedves formáival, amelyek így a szobrász keze útján egybe fonódnak az életet adó anyáéval. Monumentális szobrain, Róna maga hangoztatta magyarsága csak közvetve érvényesül, a német eredetű klasszicizmus elhagyásában és az erőteljes realizmusban, amely természetesen nem indulhatott egyéb után, mint amit itt, maga körül, magyar környezetben, a szobrász valóban látott. A kis türelmetlen már minden hivalkodás, cifrázás nélkül, egyszerűen, közvetlenül magyar. A parasztasszony ruháján csak egy ingváll-darab, egy hátrakötött kendő jelzi ugyan a népies eredetet, de az egész, mégis, magyarnak, színpadiasságtól menten népiesnek látjuk. Nem az úgynevezett lélek, nem meghatározatlan sejtések éreztetik velünk magyarságát. A művész formák útján fejezi ki érzéseit és egyenesen ezek a formák emlékeztetnek bennünket a falura, a szabad levegőre, a napra. A jól kifejlődött izmok, a cipőtől meg nem nyomorított láb, a fej, az arc, amely kedves és meleg tekintetű, noha nem hasonlít Madonnákra, nem idealizált, nem kínosan szabályszerű. Semmi magyarzó jel, semmi, szorosan az alakokhoz nem tartozó nincs ezen a szobron, amelynek elkészültével hosszú évekig kevés ideje jut Rónának az intimebb hangulatokban való elmerülésre.

A következő, egy évtizednél hosszabb időt lefoglalják a nagyobb megbízatások és a pályázatokra való készülés. A monumentális plasztika E felé húzzák Rónát a bécsi emlékek, a legbensőbb vágyak és a férfias erőteljes kifejlődése. Ebben a korban kezdik nálunk ércben megörökíteni Kossuth Lajos alakját — a magyar művészettörténetnek külön fejezetet kell majd szentelnie a Kossuthszobrok számára — és ez a probléma Rónát is erősen foglalkoztatja. A feladat főnehézsége talán Kossuth alakjában rejlik. A köztudatban

a kormányzó mint a szónoklás nagymestere él. A szó erejével, varázsával hódította meg az országot és alakjának csaknem minden megörökítője ezt a momentumot igyekezett kifejezni. Csakhogy a szónokló, ágáló szobrokat már régen, súlyosan kompromittálták Budapest közterein. Róna, az ország első Kossuth-szobrának, a miskolcinak megalkotója is ragaszkodik az agitatori beállításhoz, de már érzi, hogy ez a póz egyszerűsítésre, nemesítésre szorul. Szegedi Kossuth-szobrán a kormányzó beszél, de nem szaval; — hiszen itt hangzott el a „Szegednek népe, nemzetem büszkesége“ — van póza, de mérsékelt; gesztusai visszatartottak. A budapesti emlékmű részére tíz évvel később készült pályaterven talán semmibe sem tudtak volna belékötni a bírálók, ha a szemünkben mindig ideálisabb hátteret kapó alak stilizálását a megkezdett irányban folytatta volna Róna, az egyszerűség, a pusztá szónoklástól való elvonatkoztatás felé. Hiszen mindinkább érezzük, mennyivel több, mennyivel általánosabb, történelmibb jelentőségű volt számunkra Kossuth, mint annyit a nagy, a legnagyobb szónok és agitátor kifejez. Egyre tisztábban látjuk egyúttal, hogy emléktől úgy sem szabad várunk jelentőségének immár közkeletű, vérünkkel vált magyarázatát. Nem szabad egyebet várunk, mint a monumentális ember számára monumentális emléket. Azt, amit egyébként teljesen átértzett Róna a pályamű nyugalmas elrendezésében. Architektúrája csupa nagy sík, erőteljes tömeg, a csoportok erősen összetartottak, a középen felvonuló tömegben már a vázlat is jelez néhány kitűnően megmintázott, csupa-élet formát.

Emlék-szobrai közül a legnagyobb szerepével talán a gödöllői Erzsébet-szoborhoz ragaszkodik. Alig néhány évvel a királynő tragikus halála után készült és ott áll az ódon kastély, a százados gödöllői erdők közelében. Rendkívül egyszerű, minden póznak árnyától is mentes a királynő karcsú, álló alakja. A ruhán semmi udvari dísz, az ajkak körül mosoly, de az arcon a gondok, fájdalmak halavány nyoma. A leeresztett karok még természetesebbé, még közvetlenebbé teszik a mozdulatot és meg kell nézni, a könyökök

KOSSUTH-SZOBOR. SZEGED
RÓNA JÓZSEF MŰVE

ZSUZSANNA
RÓNA JÓZSEF MŰVE

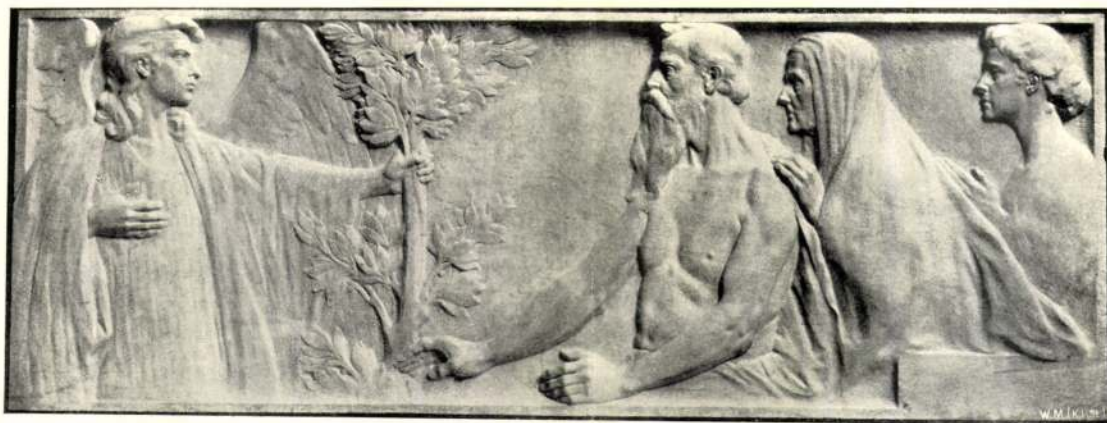
DOMBORMŰ EGY SZEGEDI SÍREMLÉKRŐL.
RÓNA JÓZSEF MŰVE

érő keztyű alól milyen finoman érezhető a kar, a hosszú kéz. Ma már jobban vonzódik a formák összevonása felé, ma elhagyott volna talán egy árnyalatnyit a részletekből, de itt, a szinte intim emlékszobron, az egésznek komoly közvetlensége mellett stílus, egyéniség van ezekben a friss részletekben. Részt vett Róna a budapesti Erzsébet-szobor pályázatán is és díjazott munkája megfelel a művész fejlődése legújabb korszakának, amelynek a szigorúbb plasztikai hatáskeltés, a tartózkodás, a részletekkel való takarékoság az alapelve.

Új területen mutatja Rónát az Erkel-sír-emléknek a Kerepesi-temetőben levő finom, hangulatos nőalakja. Közben belefárad kissé a monumentális, az elgondolás stádiumában maradó tervezetésekbe. Még a budapesti Kossuth-pályázat 1907-ből való mintája előtt elkészül, 1903-ban az aradi Szent-Háromság-szobor, visszatér az öreg-ember-probléma Anacreonnak ebből az időből való aktján. A most elmúlt évben pedig a nagy kompozíciók helyett kisebb tömegek zárt formáinak finom fordulataival foglalkozik ismét. Két tárlaton egymás után állítja ki „Zsuzsánna” és „József a Potifárné felesége előtt” csoportjait. Az elgondolásnak és a megcsinálásnak hasonlósága köti össze a két művet. Nem a bibliai téma adja meg a közösséget. Ennél erősebb kapcsolat, hogy mind a kettőnek központja érett formájú, érzékeny kifejlődött asz-

szony; a biblia két erotikus jelenetével van vonatkozásban mind a kettő és ezt az erotikumot, mely minden időben izgatta a művészi érdeklődést, a puha, ruganyos alapú bőrfelület eleven remegését, az arcokon, az izmokon, minden porcikán megnyilatkozó, szinte villamos feszültséget adja vissza. Mind a kettő sajátos anyaghoz alkalmazkodik. Zsuzsánna márványszobor, talán fél életnagyságú, éppen mint a hársfából faragott József és Putifárné. A márványtömb, amelyből készült, sokáig hevert a művész műtermében, sokáig szemlélte, forgatta, próbálta és hozzá mérten készült el az anyagminta; a kész anyagba belekomponálva jött létre a mű. Rajta a fürdő nő után leskelődő két öreg karakterisztikus, erőteljes feje. Emlékeztet a faun-fejekre, felidézi a művésznek a túlérett formák iránt való szeretetét és megértjük, hogy e duzzadt, változatos tömegekben dekoratív szépségeket talál, ha arra gondolunk, mennyivel változatosabb, lendületesebb a vadszöllő levele hervadt, rőt, félig összezsugorodott korában, mint zöld, friss, de még merev növekedése közben.

Nem pusztá feltevés, ha azt hisszük, hogy a hársfa-szobor, a Múcsarnok idei tárlatának olyan teljes sikert elért darabja, a Zsuzsánna plasztikai gondolatának továbbfűzését jelenti. A túlfokozott asszonyi formák, fékezhetetlen vágyak dominálnak itt. Az erős, érett, hatalmas nőstény húzza magához a fanyarúl el-

DOMBORMŰ EGY SZEGEDI SÍREMLÉKRŐL
RÓNA JÓZSEF MŰVE

forduló fiút. József fiatal alakja maga az ifjú ruganyosság, mozdulatában a fanyar nyugalom. Az asszonynak minden porcikája remeg, a lábújjai hegyéig mindenütt kifejeződik a vágy. A faragó, simító késnek híven engedelmeskedő hársfa eleven bőrfelületeket varázsol, a hús lágy; szinte a tapintását érezni. Nem a biblia-magyarázó dolgozott itt, hanem a szobrász, a gondosan megfigyelő, a híven előadó, a hatáskeltésnek a *métier-n* kívül eső minden eszközéről lemondó művész. Talán azt mondhatni a pompás részletekkel teli műre, hogy egy gondolattal, egy árnyalattal kevésbé késznek kellene lennie. Ám ez a szorgos realizmus, az igazságnak e gondos követése: ez Róna, ez az ő művészi hitvallása, az egyénisége, a stílusa, amely régi és új sablonok követésétől egyaránt megóvja, amely pályájának állandó, erőteljes emelkedést biztosít.

A Makart-iskola képeiről mindenki ismeri a műtermet. Gondosan megszerkesztett rendetlenség honol benne, drapériák teszik meleggé, a sarkokban vázák, virágok, az állványokat esetleg szalagok díszítik. Van, a valóságban is van ez émelygős képekhez hasonlatos atelier. Ám valószínűleg keveset dolgoznak benne, hiszen meg kell óvni a rendetlenséget. Róna József műtermében, a városliget legcsendesebb helyén, semmi nem emlékeztet ezekre az elegáns fogadó-helyiségekre. Van

egy nagy, ócska kerevet benne, ez a kényelem. Disz semmi. Mert ez a munka helye, nem is műterem, műhely a legnemesebb értelemben. Nagy, durván összeácsolt állványok rajtuk megkezdett munkák. A legfrissebb, még vázlatban, a Zsuzsána és a Putifárné továbbfejlesztése: Szent Antal, izgató, csábító, kísértő női testek között. A falak mentén, összezsúrolva a régi művek néhány gipsz-részlete védettebb helyen egy-két másolat Donatello bájos gyerek-alakjairól. Ezt a régi, finom érzésű realistát vallja egyik mesterének Róna, őt nézegeti a pihenés óráiban, mint ahogyan inaskorában a műhelybe került Michel-Angelo kópián tanulgatott. A hatalmas ablakos, puritán teremben készültek el a gipszek, márványok, bronzok, innen mentek el a legfrissebb termékek, a szegedi Wagner-émlék reliefjei. Szelid emelkedésű, finom stilizáló érzéssel mintázott domborművek. Erdemes összehasonlítani őket Róna régebbi reliefjeivel, a Jenő herceg szobrán levőkkel. Ott egy négyszögű lapon egész embertömegek. A háttér ugyan halavány, elvesző, annál erőteljesebben érezhető azonban a közelebb eső alakok. Egy-egy emberi törzs, ágyúcső, kar, harcikürt valósággal kiugrik, átmegy a reliefből a szabadon álló plasztikához. A legújabb, a most született műveken semmi nyoma e túlcspogó, a feladat korlátait is áttörő temperamentumnak. A feladat más fajtája ezt a változást még nem magyarázza. Magyaráz-

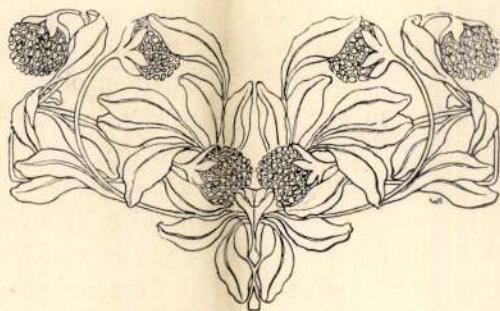
zák azonban az évek, amelyek elteltek, magyarázza a fejlődés. Az érettség érzésével, az eszközök, a tudás teljes birtokában épp oly erőteljesen mer ma már elhagyni a művész, mint amilyen szigorúan ragaszkodott régen a realitáshoz. A két szegedi reliefet hajdan talán szintén tömegekkel népesítette volna be. Most takarékosan helyezte el rajtuk kevés számú alakot. A kiemelkedések és a mélyítések nagy differenciáit nem tűrte. Megfogható réalizmus helyett inkább a felületek dekoratív hatásával törődött és minden allegórikus sablón mellőzésével a finom melancholia, a megnyugvás érzéseit tudta a nézőbe szuggerálni, talán éppen a plasztikai eszközöknek oly öntudatosan nyugalmas, visszatartott, halkított felhasználásával.

Jegyezzük fel még, hogy a par excellence műhely-ember szoros összeköttetést tartott fenn a legrealisabb művészettel, az architektúrával és egyebek közt tőle valók a Vígsház épületének elegáns, dekoratív szoborművei. A legkedvesebb anyaga azonban a bronz. Minden titkát, minden szélességét megismerte. Öntődét csinált, ahonnan kitűnő darabok kerültek ki, készített apró bronzokat, igyekezett népszerűsíteni a műve-

zetet és megpróbálta itthon tartani az öntvényekért kivándorló pénzt. A vége az lett, hogy egymásután keletkeztek a kevésbé lelkiismeretes, a nem művészcélvek szerint vezetett, tehát olcsóbb öntőműhelyek és a szeretettel végzett munkát abba kellett hagyni. Mindegy. A hársfa épp úgy érdekli Rónát, mint a bronz. Holnap talán más fogja érdekelni, más anyag, más tárgy, más feladat. Mindig a legfrissebb. A régiekhez is sikerek, elismerő kitüntetések emlékei fűződnek. Az egyik Londonban kapott díjat, a másik a párisi kiállításon, a harmadik egyéb nemzetközi versenyen. De régiek, de azóta újak jöttek helyükbe s ez Rónának elég, hogy a régiektől elforduljon. Nem indokolt ez az érzés, hiszen egy művész-pálya minden állomásának megvan a maga jelentősége, amely nem csökken, ha az idők folyamán a tévedések napvilágra is jönnek. A szeretet, a friss alkotások iránt való szeretet annál érthetőbb. Valaki, túl a technikai tanulás idején, túl a döntő sikereken, nyomon tudja követni, konstatálni, sőt irányítani tudja a saját fejlődését, tiszta és marandó és erősítő, fiatalító örömben van annak része.

LENGYEL GÉZA

Művészet, 1910. évf.

Róna József

Kossuth az Egyesült-Államokban

— Észak-Amerika megemlékezése —

Észak-Amerika megemlékezik a haláleset alkalmával arról a Kossuthról, a kit a »deszpotizmus ellensége« gyanánt ünnepeltek ott a magyar szabadságharc után s ezelőtt negyvenkét esztendővel különösen Bosztonban.

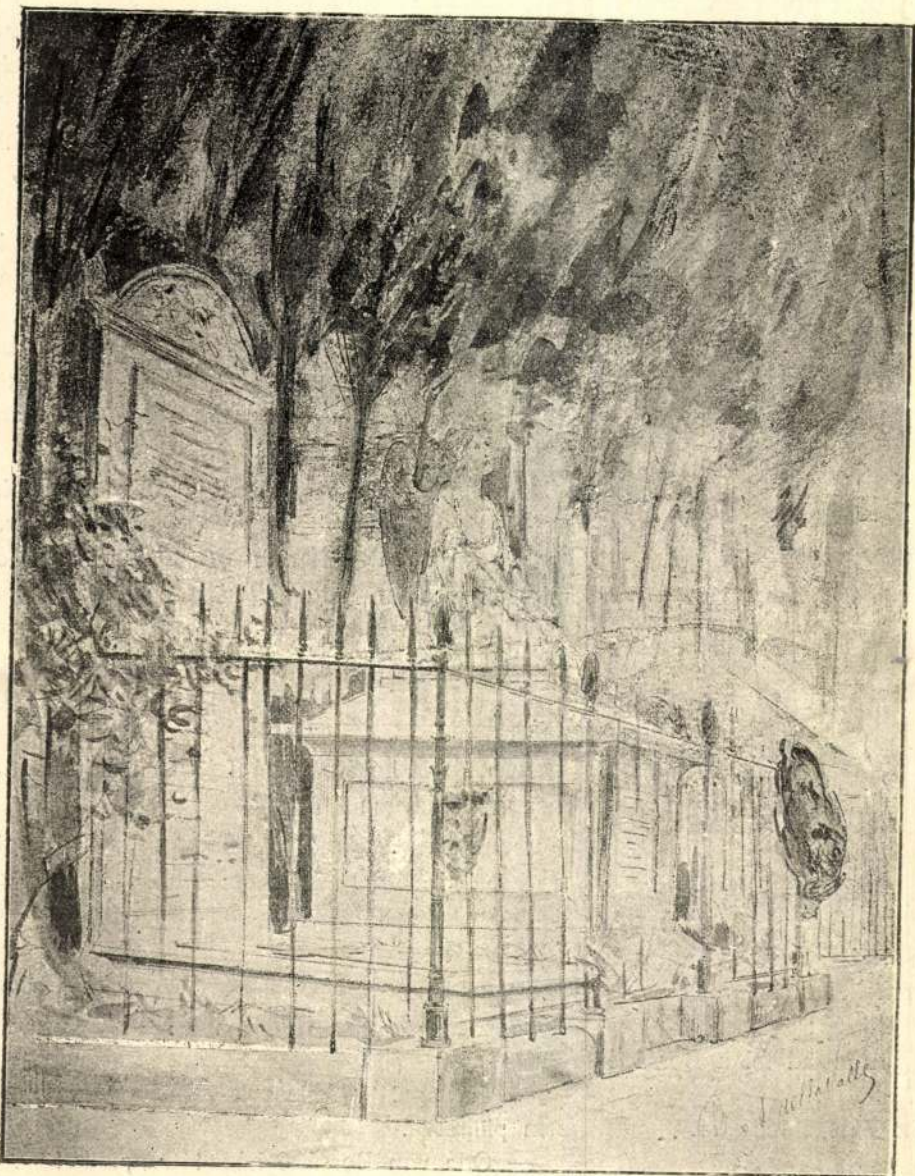
Az úgynevezett New-England (Új-Anglia), az Egyesült-Államoknak a legműveltebb része. A Pilgrim-Fathers — zarándokatyák — a puritánok népesítették meg; ők vetették meg a műveltség alapját is. Új-Anglia államai közt pedig Massachusetts a legnevezetesebb; fővárosa Boszton, a tudományosság, a szellemi műveltség székhelye s a szabadság bölcsője. Értelmiség tekintetében Boszton a fővárosa az Egyesült-Államoknak is.

Ez érdekes városban részesült Kossuth ama nagy kitüntetésben, minőben még uralkodók sem részesültek

kok tele hölgyekkel, gyermekekkel, kik zsebkendőket lobogtattak. A házak zászlókkal díszítve és sok ablakon a magyar trikolor e felírással: Welcome Kossuth. A nevezetesebb épületek közül az Albion-hôtel pazarul díszítve s rajta e felirat: »Columbia a szabadság hazája«. A Revere-Housen magyar, török és az unió zászlók lengtek. A States-House annyira fel volt díszítve, hogy lobogók és virágok borították. A belépésnél felállított diadalíven elől e felirat volt: »Washington és Kossuth« — »Nyugot és Kelet«, a másik oldalon: »Washington, a szabadság barátja« — »Kossuth, a deszpotizmus ellensége«.

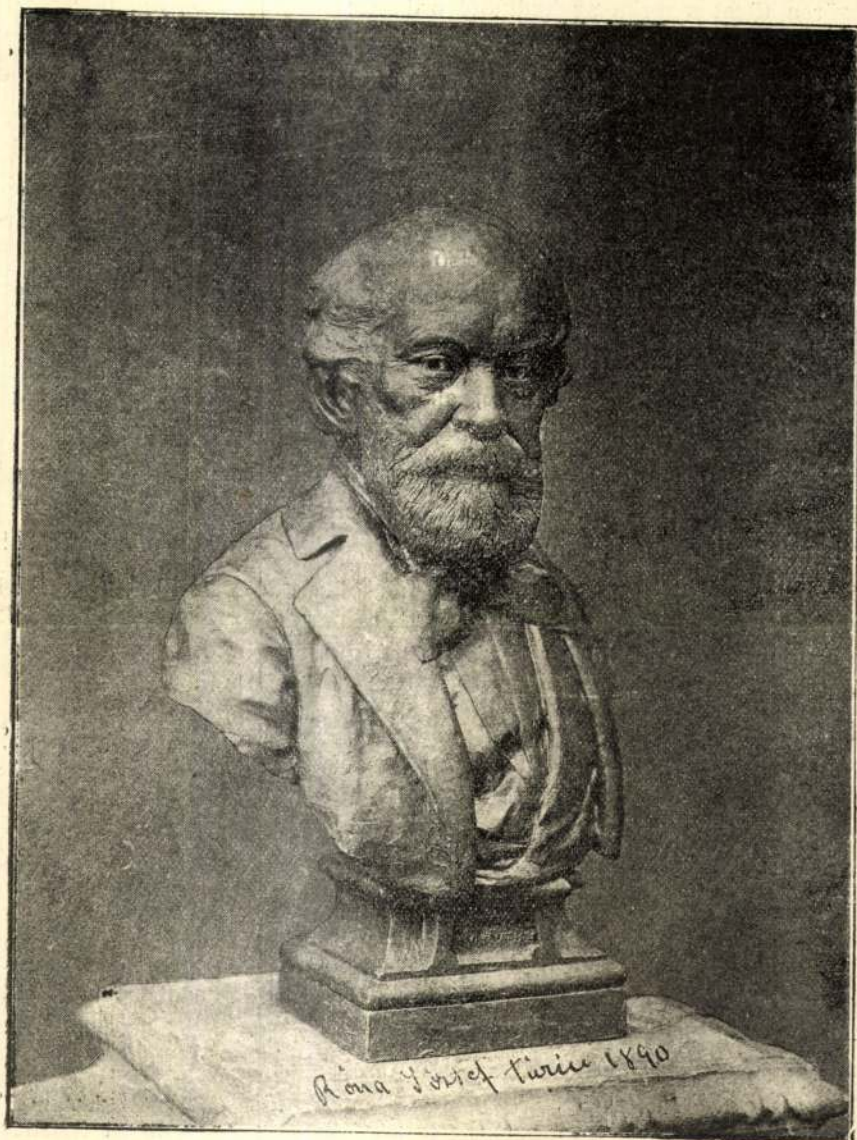
A States-House-ba felvezető lépcsőkön két diadalív emelkedett s a kettő közt az emelvény, a honnan üdvözlő beszédet intéztek Kossuthhoz.

Kormányzó úr! Mint a massachusettsi állam törvényhozó-testületének s népének szószólója, üdvözlöm önt e kapitóliumban. Az ön jelenléte a mi múltunkra emlékeztet; múltunkra, a mely keserves a tapasztalatban, de dicső a történelemben. A mi szabadságunknak is meg voltak egykor az apostolai, kiknek fejökre jutalom volt tűzve s a kik a zsarnokság által száműzettek otthonaikból s a művelt társadalomból. Az elnyomatás és aggodalomnak ama napja beveződött reánk nézve; s az emberi jogok megalkotásában versenyt teremtett, a melynek eredményét Ön látta az amerikai nagy köztársaság kiterjedésében, jellemében s hatalmában. A massachusettsi nép, lelkesítve a múlt történelme által és szíve sugallatát követve, üdvözlí Önt, mint egyikét azoknak, a ki

Kossuthné és Kossuth Vilma sírjai a genuai temetőben

A. della Valle eredeti rajza az Ország-Világ részére

Kossuth Lajos mellszobra

Róna Józseftől

idegen országban s a melyet, az akkori leírás szerint, az alábbiakban közlünk:

Kossuth és kísérete a törvényhozó bizottsággal 1852. április 27-én, kedden reggel hagyta el Worcester városát reggel tízedfél órakor különvonaton. A kocsí, melyben Kossuth ült, sűrűn volt díszítve amerikai, angol és magyar lobogókkal. Westboroughban, a legközelebbi városban, a harangokat meghúzták s az állomásnál üdvözölték Kossuthot. Ez így tartott Bosztonig s az üdvözlő szónokok egy-egy erszényt nyújtottak át tele dollárokkal.

Boszton egyik külvárosában már diadalív volt állítva, e felírással: »Welcome Kossuth« (Isten hozott). Az óriási tömeg nőttön-nőtt. Öreg, középkorú, ifjú, gyermek, mindenki égett a vágytól: láthatni a rendkívüli embert, a csodálatos magyart. Boszton előtt a lovas- és gyalogezredek sorfalat álltak s mikor a menet előttük elvonult, hozzá csatlakoztak. Az ünnepélyes bevonulás a Washington-, Boylston-, Charles- és Beacon-utczákon történt a States-House-ba (állam-ház), a mely egy magaslaton van építve s kupolájával büszkén tekint le a körültre elterülő gyönyörű parkon, az úgynevezett Boszton-Common-ra. Az utczákon hullámozott a néptömeg. Az abla-

Az első diadalíven e mottók voltak: »Vallás, Nevelés, Szabadság, Tricolor a világ számára.« Az ellenkező oldalon: »Massachusetts, 1776 — lelke. — Lexington, Concord, Bunkerhill.«

A második diadalíve, a mely örökzölddel volt bevonva s fehér, piros és kék trikolorral, ez vala olvasható: »Emlékezz meg, hogy az emberiség sorsában egy közös vonás van.« Az oszlopokat a különböző nemzetek zászlói díszítik s a legfelsőn az állam jelmondata: »Ense petit placidam sub libertate Quietam.«

A képviselők termének a homlokzatán e szavak: »Washington, az ő hazájának atyja.« E felett nagy betűkkel: »Kossuth kormányzó! üdvözölve légy Massachusetts állam kapitóliumában.«

A bevonulás hat angol mértföld területen át harmadfél óráig tartott, egetrázó éljenzéstől kísérve, Kossuthot Wilson tábornok, a törvényhozó bizottság elnöke vezette fel a lépcsőkön s a már említett emelvényen, a két diadalív között Boutwell kormányzó, a tanács tagjai jelenlétében a következő beszéddel üdvözölte:

* Csatakról híres nevek; ott folyt az első vér a szabadságért.

nemesen küzdött és szenvedett a szabadság és államok jogának szent ügyéért.

Ne vélje, hogy a mi bámulatunk csak az ön hazája sorsából, vagy a hazafias remények meghiusulásából keletkezik. A szabadság sohasem halhat meg. Népek és nemzetek jönnek és eltűnnek, de azoknak elvei és aspirációi: halhatatlanok.

A zsarnokság csak ideiglenes. Az enyészet és halál csiráját s szükségességét önmagában hordozza. Ötven év már elmúlt az ön eseménydús életéből; de merítsen Uram, bátorságot ama hitből, az isteni gondviselés hitéből, hogy a pillanat közel van, a midőn a szabadság világossága az európai deszpotizmus sötétségét áttöri. S akkor az Ön Magyarhonja-ujból üdvözölni fogja Önt hegyein és síkságain; otthonába fogadja és szíve szeretetébe zárja megint; mi pedig Magyarországot az alkotmányos, független államok családjá sorában fogjuk üdvözölni.

Népünk nevében felajánlom Önnek azt a vendég-szeretet, melyet a száműzöttek a zarándokok (Exilis and Pilgrims) meghonosítottak.

[Folytatás]

Még kisompolygott s az ajtót behúzta maga után, kétszer is ráfordítva a kulcsot a zárban; szalma közé vegyítette a parazsat, addig élesztette, míg végre a csóva lobbot vetett . . . azt rádobta a nádas tetőre . . . s mikor észrevette, hogy jól végezte munkáját, kaczagva rohant ki a faluba . . . onnan a mezőre . . . föl a szőlőbe, hogy a domb tetejéről gyönyörködjenek azokban a lángnyelvekben, melyek halálra égetik egy hűtlen legény hazug szívét!

Néhány pillanat múlva rémes kiabálás töltötte be a falut. Gyuricza Jankó, a bolond vette észre először a tüzet s torka szakadtából ordított:

— Itt a veres kakas! Itt a veres kakas!

Csakhamar talpon volt mindenki. A földél fél oldala már egy láng volt, mire Veron és Vincze nagy bucsúzásukban észrevették, hogy fejük felett a veszedelem.

Gyuricza Jankó berontott az udvarra, utána a többiek, de a mint a bolond első tekintetét a házra vetette . . . abban a perczen mászott ki Vincze az ablakon. Mint az éhes fenevad, egy sikoltással vetette magát Gyuricza Jankó a menekülő bíró fiára; letépte a földre, elkezdte marni, tépni, harapni, dühösen ordítva:

— Itt a gyujtogató! Megfogtam a gyujtogatót!

Hiába szedte össze Vincze minden erejét, a belekapaszkodott bolond fiú úgy tartotta, hogy moczcanni sem bírt.

A nép egyik része oltotta a tüzet, a másik része ujjongva vette körül a tetten ért gyujtogatót.

Hatalmas kéz szorította meg Jankó nyakát; abban a perczen elbocsátotta Vinczét. Kaján Péter uram állt mögötte. A körülálló fölemelték Vinczét, ki szólni sem bírt.

Apa és fiú szembe néztek egymással.

— Mit keressz itt? — kérde a bíró és súlyos öklét Vincze vállára csapta; az egy szót sem szólt, csak lihegett s lesütötte szemét. Az apja még szigorúbban kérde:

— Te gyujtottad fel a házat?

— Én! — kiáltott Vincze daczosan, félre vágva a fejét.

A bíró odafordult embereihez, rámutatott a fiára s szilárd hangon parancsolta:

— Kötözzétek meg!

* * *

Borzasztó éjszakája volt Kaján Péter uramnak. Összetörve, egész sebekből borítva, vánszorgott haza a tűztől, hol tíz ember helyett dolgozott egymaga. Az öreg Borsáné még mit sem tudott a veszedelemről, hiszen csak reggelre várták haza.

Az a szegény lány pedig, a Veron, elájult az ijedségtől; félholtan fekszik a Bezdánék házában és »félrebeszél.«

A bíró elhatározta, hogy ő fölépítetteti a Borsáné házat.

De a fia! A fia! . . .

Kaján Péter uram közel volt a megőrüléshez. . .

Az a szép gyerek, az a lánybolondító derék szál legény, a katonaságnál milyen rövid idő alatt lett volna belőle őrmester, majd hadnagy s ki tudja még kapitány is . . . és most . . . most vége mindennek! Mire a nap háromszor fölkel,

elbálik vele a hóhér, átok lesz az emléke, gyalázat a neve, még az apai név is megvetés, gúny és szidalom prédája lesz! — Az ő fia! Az ő kedves Vincze fia, büszkesége, egyetlen gyermeke, . . . egyetlen? . . . e gondolatra fájdalmas sóhaj tört ki kebléből, tenyerét végighúzta a homlokán, mintha a múlt keserves emlékeit akarta volna az eszméletéből kitörölni.

Aztán csak ő az oka mindennek, miért tiltotta el Vinczét attól a lánytól? . . . Világos! A fiú el akarta magát veszteni és . . . valami nagy dolog juthatott eszébe bíró uramnak, mert kezébe fogta a bírói pálcát s azzal kezdett föl s alá járni a szobában, pedig ezt csak olyankor szokta tenni, mikor valami nagyra határozza el magát. Járkálása közben egyre ezt morogta magában? »Hátha nem is ő tette.«

A mint a hajnal beköszönt, tüstént elrendelte, hogy a fiút hozzák elé.

Két fegyveres őr kísérte be hozzá a meglánczolt gyereket.

Bíró uram intett az öröknek s egyedül maradt a fiával.

Vincze nyugodtan viselte magát egész éjjel; el volt készülve mindenre, hiszen ő csak ezt akarta. Ha az a lány nem lehet az övé, úgy aligha nem maga köti fel magát, így legalább elvégzi más. Az apja pedig! . . . ejh! . . . hát miért volt hozzá oly kőszívű!

Nem félt a haláltól, sőt örült neki. Fájdalom és búbanat eltűntek arczjáról, szívéből s helyette a dacz, a megrögzött makacsság töltötte el egész lényét.

Kaján Péter darab ideig szótlanul járkált a fiú előtt, kereste a helyes szót, melylyel elkezdheti beszédét. Egyszer-egyszer lopva rátekintett a katonásan álló nyalka legényre és egy öreg könnycsepp lopódzott bíró uram szemébe (ilyet rég nem cselekedett).

Végre hideg, rendíthetetlen szigort parancsolt arczának s megállt egészen közel a fiú előtt s erősen szembe nézve őt, mondá:

— Hazudtál! Nem te gyujtottad fel a Borsáné házat?

— Én tettem! — szólt Vincze hidegen.

— Miért tetted?

— Hogy elveszítsem magamat.

— Fölakasztanak, érted-e?

— A' lesz jó nekem.

— Hát az én becsületes nevem, melyet te bemocskoltál?

— Hát az én szívem, melyet kigyelmed ölt meg?

— Meg mersz-e esküdni az élő Istenre, hogy te vagy a gyujtogató?

— Nem esküszöm.

— Akkor nem te voltál.

— Látta a falu, kelmed legyen a bíró és büntessen meg törvény szerint, ha fia vagyok is.

— Jól van! Hát meghalsz.

Bíró uram most már bizonyosra vette, hogy fia ártatlan; hej, tapasztalt ember volt ő kigyelme, saszemével a szívekbe látott, jól meg tudta különböztetni az igazság hangját a hazugságétól. De mit csináljon? Hogy mentse meg a fiát? . . . Ha nem Vincze tette, akkor más tette, de ki? . . . Az volt a legnagyobb baj, hogy Borsa Veron esz-

méletlenül feküdt Bezdánék házában s nem lehetett vallas alá fogni.

Hát az igazi bűnös hol volt? Kúszált hajjal, tépett ruhában, színehagyott, sápadt arczczal ült Ágnes a hegy csúcsán, örülten meresztve tekintetét ama helyre a faluban, hol most már csak néhány elszenesedett gerenda s füstölgő romhalmaz jelezte, hogy itt még tegnap az öreg Borsáné szép fehérre meszelt házikója állott. Oh, minő lelki gyönyörrel nézte egész éjjel, hogy röpköd sötét, majd piros, majd kékbe játszó füstfelhők között a »veres kakas«. Azok az éjig csapkodó lángnyelvek fölhatottak Isten ítélőszéke elé s panaszt tettek az ő szenvedéseért. Az a tompa zúgó moraj, azok a kétségbeesett segélykiáltások, melyek az égés helyéről fölhatottak hozzá, oh, mik voltak azok az ő jajgató segélykiáltásaihoz képest, melyeket nem akart meghallgatni se Isten, se ember.

Hiába voltak az öntöző vedrek, színig telt hordók, ha az egész patakot kimerítették volna — még akkor sem oltják el azt a tüzet, mert boszúja eszeveszett haragjában gyujtotta azt és mégis mi volt az a tűz az ő szíve mardosó tűzéhez képest, melyet omló könnyeinek tengerárja sem volt képes eloltani! . . .

De a mint a lángnyelvek mindig kisebbek-kisebbek lettek, a mint egyre törpültek, míg végre csak egy izzó folt maradt ott a falu közepén s mire az is elhamvadt, akkorára kiégett az ő szegény szíve is, elhamvadt a szerelem, elporladtak az édes emlékek, kihaltak az érzelmek, lecsöndesült a zaj, pusztá és üres lett minden . . . minden! . . .

Ágnes két kezére hajtá fejét s nézett maga elé, mereven, hidegen.

Gyuricza Jankó, a hóbortos fiú meglátta meszsziről ott ülni a hegy tetején. Ugrándozva, kiabálva szaladt fel hozzá hírt adni neki az éjjel történtek felől.

— Ágnes! Ágnes! Kaczér Ágnes! Hallod-e? A veres kakas! A veres kakas! Itt járt a veres kakas!

— Láttam! — válaszolt Ágnes nyugodtan föl sem pillantva.

— Oda van Borsáné háza! Oda, oda!

— Tudom!

— Jaj de szép volt! Nagyon szép volt! De megfogtam, én fogtam meg a két kezemmel, rá tapostam, hogy el ne röpüljön, megfogtam a veres kakast! — Te jó vagy, nagyon jó vagy Kaczér Ágnes, de ő gonosz, ő nagyon czudar, vigye el az ördög! Téged megcsalt, a Borsáné házat meg felgyujtotta, de megfogtam, igen, én, magam, . . . felakasztják! Úgy kell neki.

— Kiről beszélsz? — kérde Ágnes zavartan és megragadta a bolond kezét.

— Róla, a gonoszról, a czudarról, a gyujtogatóról, a bíró fiáról.

— Mit? ő?

— Igen, igen! Ő gyujtotta fel a házat, de megfogtam és most fel, fel fogják akasztani!

Ágnes vad sikoltással szabadította ki magát a hóbortos fiú karjaiból és szaladt le a faluba, vissza sem tekintve.

[Vége következik]

Roma Jankó

Róna József műtermében a „Beethoven”-szobortervezete mellett

Somlyó Zoltán: A költő — lanttal

Erzelmes, régi karcokon még
 látbarod őt, a költőt, lanttal
 Kezbe lantot tette, amely
 eget és földet békülékenny
 csókra hajlít... E finom, játszi
 szerzőmöt, ezt a könnyűséget,
 cukros dalok e pergetttyűjét
 illesztették szegény kezébe...
 Egészen más a mai barci! Ha ma
 a költőt rézbe karcolnám bele,
 a költőre buzogányt tennék bizony
 a lant helyett... Amellyel
 fenségesen emelkedik
 azok fölé, kik kicsinyiségük
 s a port, amelynek szürkésége
 sivar lelkekben szendereg,
 már régesréggen elfeledték...
 En buzogányt tennék a költő
 kezébe! Vagy korbácsot inkább,
 mellyel szögön kiveri
 az arany csendő röhejére
 megbodult szívet alkuvó,
 felüvülkodott szenteket
 Istennek magas templomából...

Róna József műtermében

A közönség óriási lovaszobor, amely nem-
 sokára felállításra kerül egy rentház előtti
 téren és oda sorakozik majd a budai királyi
 melle. A magasságra szánt arányok szinte meg-
 döbbenően hatnak a közölszől. És a műterm
 négy sarkában négy változata egy hősi emlek-
 nek, legyiszertüsitett formákkal, héber felirások-
 kal és bibliai hősök alakjaival. A zsidó önfelaldozás
 és hazaszereget apothézisának készült a Dohány-
 utcai templom mellett a térre. Sok esztendő lázas
 munkáját nyelték el ezek a tervek, amelyek talán
 örökre csak tervek maradnak. Amott egy új-
 testamentomi jelenet, amely már rég áll bronzban,
 valamelyik templomban áhítatot kelten. A zsidó
 eklézsiának nincsen szerencséje. Töredezett dal-
 foszlányok mellett nem fér meg a monumentális
 és a szomszédosságából is számúzik az ifjú Dávi-
 dokar. Nincs szűkség parittyavetők, csak szám-
 vetők, nem kellene Góliátverők, dalos hárfások.
 Róna József mester bibliai arcával jár-kel a
 teremtményei között. És amerre néz, egy-egy alak
 támad fel letűnt, régi, korokból. Itt pogány
 faunok és szatyrok, ott próféták és bibliai feje-

Munka és József
 1930. XV. mar

Margitay László: Új élet

I.

A hogy Kallai kilépett a keresztény templomból, mosolygó, derűs arccal, ragyogó tekintettel nézett körül a tavaszi napfényben sütkérező utcán. A nap aranyszínben hempergette meg az odon, kopott külső házakat és szikrázó fénnel vonta be a járdák szélén álló fák üde, zöld levelét.

Járékos, könnyed hangulatával annyira egyé vált az újjászülött természet diadalmas, tavaszi világával, hogy az autóját előre küldte és gyalog tette meg az utat a hivataláig. Elvezni akarta a tavaszt káprázatos színeivel, bódító illataival, mosolygó örömeivel, ragyogó pompájával, kábitó, füszeres hangulataival.

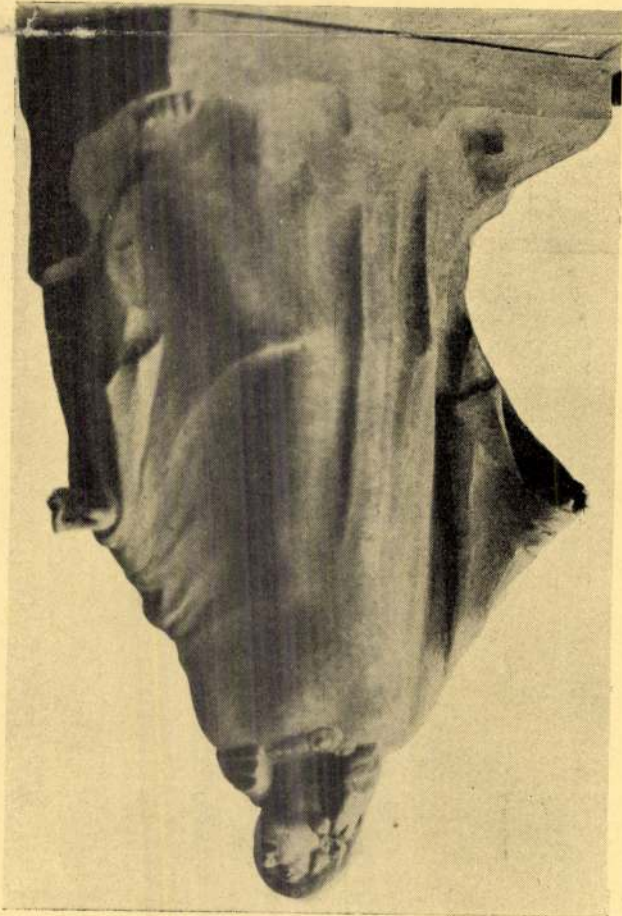
Ugy érezte magát, mintha kicserélték volna... Nem, nem; mintha újjászülött volna!... Mintha lelkenk minden zúgából, véneek minden csöppjéből, agyának legparányibb részéből is elűnt volna az emléke a tegnapiak, a tegnapiéimék. Mintha egy végtelenül éles késsel elvágták volna a multjától, mintha csákányokkal leromboltak volna körülötte és benne mindent, ami a tegnapi, a multat jelentette.

...Tegnap... tegnap... még zsidó volt... izraelita... Mózes vallású... rendezetlen felekezeti... de ma... de ma?... de ma?...

— Keresztény vagyok... keresztény... hitű katolikus...

Szeretett volna odarohanni az emberekhez, megragadni őket a kabátjuknál és a fülkébe kiabálni az óriási szenzációt, hogy az ő arcuk, az ő szemük, az ő szájuk is teli legyen örömmel és boldogsággal. Szeretett volna odarohanni a fákhoz, a házakhoz, az utcákon kocogó lovakhoz, a túlköő autókhoz, a csilingelő villamosokhoz, az utcaseprőhöz, a rendőrhöz... mindenkihez és mindenhez... elő lennyhez és életlen tárgyhoz... hogy osztozzanak az ő határtalan boldogságában, szédüljenek meg tőle, mámorosodjon meg az agyuk és részegedjen meg a lelkük.

Munkának szentelt huszontöt kemény esztendője elfelejtette vele a tavaszt, a természet, az élet áhítatos, finom hangulatait, ritka, ünnepi örök örömeit, csak a pénz diadalmas kergetése, hajszolása, nagszerűen kigondolt üzleti tervek felépítése és sikere csalt mosolyt ridég szája szögletébe. De ez a nap visszalopta lelkébe fatalságnak büvös, szívárványos örömet: örülni a természetnek, a tavasznak, a napfénynek... örülni ennek a nagszerű tavaszi napnak... Mikor befordult a nagy bank aranycirádás kapuján, még egyszer visszanézett az utcára... Szeretett volna visszafordulni és újból megtenni ezt a szép, hosszú sétát.

Róna József: Lóh felesége. I.

delmek. „Saul és Dávid”, „Debórah” és társai. Es az egész fölött „Beethoven” szifóniája trónol a magasban. A zene halhatatlan ritmusa, melyben Róna mester álmaidt álmodja.

A bibliai látomások sorozata most egy új álommal bővül. Megelvéncedik „Lóh asszonya”, aki az Ur tilalma ellenére visszapillantott az égő Szodomára és bűntetésből sósósloppá változott. Szinte megközelíthetetlen vizionak látszort, ahol a képzőművészetnek nincs keresnivalója. Róna mester megbirkozott vele és legyőzte. Nehéz volt a küzdelem. Több oldalról, különböző lendülettel próbálta megrögzíteni, míg végre megjelent Lóh asszonya a teljesen sósziú, hideg, kékes márványban és ott állt mint egy megdermedt tragikus pilanar, mint egy hirtelen merev kővé fagyott élet.

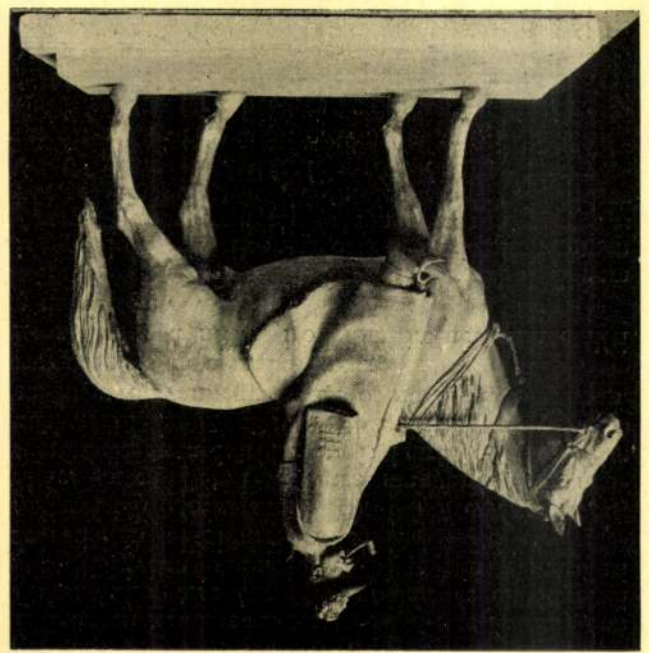
„Lóh asszonya” Róna Józsefnek egyik legnagyobb alkotása.

„Egy magyar művész élete” címmel két hatalmas kötetben írta meg Róna mester küzdelmekben és sikerekben gazdag pályafutását. De ez a pálya még egyre emelkedik új művészi alkotások magasságai felé.

P. J.

Munkái sorjában
1930. XX. Mart

Róna József: Csikós

Róna József: Bessenyei György
(A bécsi Collegium Hungaricum számára készült szobor)

Róna József: Hammitartó

Róna József: Vészi József-plakettje
betűöntéses jubileuma alkalmából

G. Gerő Laszlo: "Ohajtas Rachel után". Ludwig August Frankl és Arany János.

sének boncolgatása közben alkalmat talál arra is Arany, hogy a magyar elbesszélő költészet bírálata fába bocsátkozzék.

A zsidó asszimilációnak ebben a virágkorában, mikor még akadálytalan nekigurulásában volt a zsidóságtól való elítélődés, a zsidóság megragadása és szegyenlenség, Frankl öntudatos zsidóként áll előtünk. Elbesszélő költeményeinek nagyobb része, husz költemény zsidótargyú „szervő, mint azt az eddigiekből is gyaníthatjuk, héber — írja Arany János. — Meggyőződéséből nem csinál titkot... Ez átható, mely meggyőződés, mint minden mi lélekből jön, tiszteltre gerjeszt s ama valódiságot adja a költészetnek, mely el nem hibázhathatja útját az olvasó rokonszenvéhez. Legy meghatarva erős hitől akartmben s tudad azt költőileg kifejezni: veled erznke is mi is bizonyyal, noha véleményben külön járunk.”

Frankl természetesen korának gyermekké. Kötői hirtetője a missziós elméletnek s így tudtan kívül maga is asszimiláns. Tizennyolc éves korában beiratkozott a wieni egyetemre, de nagy anyagi nehézségekkel küzdve, csak kilenc évvel később Paduában avarták az orvostudomány doktorává. A következő évben, 1838-ban a wieni zsidó hitközség tükára lett s közel harminc esztendő tölte el ebben az állásban, míg nem a hatvanas években a hitközség elnökévé választja a már hírneves költőt. Nagy jótékonyági akciók a tüdőnek nevéhez, művészi mértéknyekert hoz létre, propagandájával több német költő és zene-szerző kap szobrot Wíenben. Erdeméi elismertésül von *Hochwart* előnévvel örökös osztrák nemességet kap és *Wien városá diszpolgárrá választja*. Időközben lapokat szerkeszt, 1856-ban és 1865-ben *Palesztinába tess hosszabb utazást* és elményeiről két könyvben számol be. 1848-ban a márciusi forradalom alkalmával a szabad sajtó első ter-*méke*, „*Die Universität*” című költeménye volt, akár Pesten Petőfi „Talpra magyar”-ja és nép-szerüséget az a körülmény is igazolja, hogy *húsz zene-szerző komponált rá műzsikát*. 1894 március 11-én, nyolcvannegy esztendő korában, jómódban, rangosan és híresen halt meg, a nagy költő. — Es ma már a német irodalomtörténet nem említi a nevét sem...

Neve máshol maradt fenn, ott, ahol ő nem is gondolt rá. Fennmarottak kuriozumképpenn Arany János munkái és fennmaradt megbecsült költői kincsként a héber irodalomban. Mikor Arany János bírálata írja róla és fordítgat ver-seiből magyarrá, ugyanakkor a wieni hitközség tükárának verseit héberre fordítgatja a *pesti zsidó hitközség akkori tükára is*, *Bacher Simon*, *Bacher Vilmos* atyja. Es szorgalmasan fordítgatják héberre a héber irodalom többi románikus poétái is: *Stern*, *Letteris*, *Lewinsohn*. Ohozájuk állt legközelebb Frankl, a németnyelvű „héber” költő.

Hálatlan szerepe van a Galuth zsidó költőjének. Gyökértelen virág, elsodorja a szél és nyoma vész a nagy mindenségben. Híába forgatjuk ma már a német irodalomtörténet lapját, nem találjuk meg benne *Ludwig August Frankl* nevét. Ott járt, vendég volt, elnyelvére mentették át s így bekapcsolták az egyetemes zsidó irodalom történelmébe.

Az is régi igazság, hogy nem egy a gyón-bírált költő neve éli túl a korabeli nagytűjű kritikusokat, de nem kevésbé áll ennek az ellenkezője is: Gyakran a kritika örzi meg az elhamvadt poéta emlékezett. Így lett halhatatlanná a német irodalom versfaragó grófja, Platen, mert Heine szúrta tollára és szebb körülmények között így őrizte meg a magyar irodalom Frankl nevét.

Az ötvenes évek egyik divatlapjában *Arany János* 1857-ben egy műfordítást tett közzé, melynek címe „*A fópap*” volt s a cím alatt ez a megjegyzés: „Frankl után”. Ez a költemény *Arany János* kisebb költeményeinek gyűjteményébe is fel van véve, ahol címe „*Az utolsó fópap*”. *Arany János* ezt a költeményt egy „*Polyglotte* der orientalischen Poésie” című kötetben találta, mely 1853-ban Leipzigben jelent meg s melynek zsidó részét Frankl szerkesztette. A régi zsidó költészet emlékei közé ezt a saját versét is iktarta, mint egy midras utánköltészt. A költemény *Arany János* megkapta *Arany János*, hogy lefordította és mikor néhány év múlva, 1861-ben *Ludwig August Frankl* önálló verseskötetet, „*Heiden- und Liederbuch*” megjelent, sietett azt terjedelmes bírálataban bemutarni a magyar olvasóközönségnek. *Arany János* összes műveinek nyolcadrét alakú kiadásában ez a bírálata *13 approbatus oldalt* foglal el.

„Valóban kedvesen hatott e sorok írójára egy ily kötet a mi örökös szerelmi nyögdeleéseink után” — írja *Arany János*, ki epikus létere örömmel üdvözli Franklban az elbesszélő költészet művelőjét s példaképpenn állítja az akkori fiatal magyar költőgeneráció elé, mely megrkedt Petőfi után-zásának modorosságában és „gyűjtélkes dal-könyveinkben előre tudjuk, hogy „az a szöke, vagy barna kis lány” ha az első lapon állom volt, a következőn rzsza lesz, aztán csillag, aztán hatyú, később tündér, stb... a végheleten unalomig”. Tehetségeknek annyi érvényt sem tudnak szerezni, amennyi azt megillene. Ne akarjanak csillagok lenni a nappal: a nap ragyogása elnyomja halvány fényöket.”

Hasonló intelem bizony ma is elkélne! Ezután *Arany János* egyenként veszi elő Frankl elbesszélő költeményeit, mindegyiket külön-meltatja és majdnem valamennyinek tartalmi ki-vonatát is közli. Frankl „*Egy magyar király*” című Salamon király történetet tárgyaló hosszabb ver-

Alighogy elhelyezkedt a karosszékben, máris kinyílt az ajtó és belépett Büchler igazgató, a deviza-osztály főnöke egy csomó levéllel a kezében. Mindig szerette ezt az embert, nagyra becsülte élelétáért és sokoldalú tudásáért; az ő keze alatt kezdett dolgozni, ő csinált belőle cégvezetőt, majd igazgatót, de most szívesebben verte volna, ha békében hagyja őt. Valami ösztönzést idégenkedés ébredt lelkeben, ahogy meglátta ezt az embert. Soha ezelőtt ezt nem érezte, még legbosszúsabb hangulatában, legidegesebb óráiban is szívesen hallgatta meg észrevételeit, de most, bár nagyon sürgős és végtelenül fontos ügyet rejtett le, mégis legszívesebben kiküldte volna a szobájából azzal, hogy majd akkor jöjjen, ha ő hívhatja.

Ahogy Büchler beszélt, Kállai időnként az arcába bámult. Jól ismerte az arcát, hisz két év-tizede annak, hogy ott dolgozik a közlemben, mégis most valami idegenszerűséget, valami különös furcaságot fedezett fel benne.

— Erdékes... — vélekedett Kállai magában, — mintha száz éve nem láttam volna. Tegnapról mára annyira idegennek vált előttem, hogy szinte alig ismerek fel az arcát. Egy régi ismerős, akiről régesrég nem láttam... Mintha egy világ állt volna közöttünk... Egy zsidó... egy idegen fajhoz tartozó ember...

Büchler már egy másik ügyre tért át, de Kállai alig figyelt oda.

— Es a hangja is... milyen furcsa... milyen idegen árnyékolású... Es hogy gesztikulál!... Hogy fontoskodik!... Jaj de kellemetlen egy ember... Már meherne kifelé... és akár többet be se jönné... Nem szeretem ezeket a zsidókat... Nem is csodálom, ha mindent haragszhatnak rájuk. Borzasztóan ellenszenveselek... Mihelyt lehet, a vezetőembereket kicserélem keresztényekkel, azok... azok... mi... mi... egészen mások vagyunk!...

Mikor Büchler kifelé ment, az ajtóban még visszafordult:

— Bocsanat, vezérigazgató úr, ha keresni méltóztatna... egy felőrára elmegyek... Jár-zeitem van... Kállai elpirosodott és kezével zavartan bábrált az asztalon.

— Mi az?... mi az...? — nyögte eltorzult hangon.

— Járzeitem... az apámért... — Oh, te marha!... — dühöngött magában Kállai, — azt hiszed, mert te zsidó vagy, hát más is megérti a te zsargon beszédedet?... Járzeit!... Erdj, te marha!...

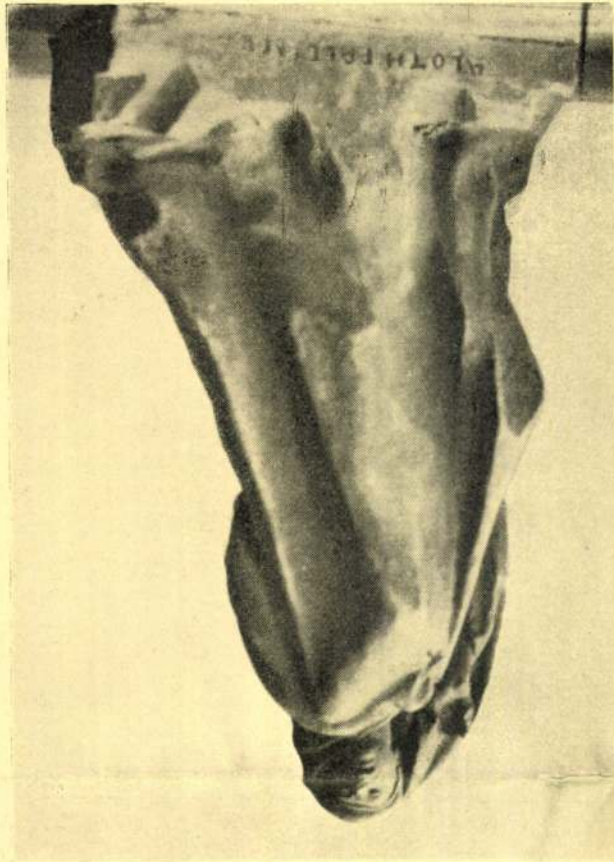
De hangosan nem szólt semmit, csak a fejével intett valamit.

Alighogy egyedül maradt, az altszék egy névjegyet hozott be hozzá:

„Putnok Kázmér”,
Sokáig tört a fejt, míg végre felrémlett emlékezetében Putnok Kázmér alakja. Első pillanatban azt sem tudta, hogy ki lehet, mi fanteremhéret, de azán egyszerre világosság zúdult Putnoky horihorgas termétre.

... A nyolcadikban történt. Majd kicsapták ezért mindkettőjüket. Valamiért összeveszték, Putnoky büdös zsidónak nevezte őt, ő viszont legazemberezté, Putnoky erre pofonütötte, de ő sem hagyta magát, visszautötte, összeverekedtek, még kést is rántottak egymás ellen. Csunya dolog volt, utána többé nem beszéltek egymással. Még az érettségi banketten sem békültek ki. Akkor látta őt utoljára. Vajjon hová vetezte a sors, mi történt vele?... Mit akarhat most?...

Már jött is. Torzonborz szakálla, elnyűt vonásai alatt nem igen ismerte volna fel azt a Putnoky Kázmér, aki az ő emlékezetében élt. Alázatos hebegéssel beszélt, hajlongva, felszeggyamolatalansággal. Azt sem tudta, hogy kezdjen hozzá a mondanivalójához. Az iskolában tegeztek egymást, de jött a harag, jött az élet, belőle koldus

Róna József: Lóth felesége. II.

Kállai nyugtalanul izgett-mozgott a helyén. Nem hagyott nyugtot neki az a tudat, hogy Putnoky azzal a gondolatral távozott tőle, hogy egy zsidónak nyerte el a bocsánatát.

— Ugyan... hát nem mindegy? — kérdezte magát, de a következő pillanatban már dühösen toppanort lábával. — Nem mindegy!... Nemi!... Ne gondoljon rám többé úgy, mint egy zsidóra!... Nem akarok se nagylelkű zsidó, se jószágos zsidó, se megbocsájtó zsidó, se semmilyen zsidó lenni. Rólam ne higgyen ilyen. En keresztény vagyok!...

Az altiszter sietve utánamennszertte. Még utólrte. Az csodálkozva fordult vissza.

— Talán megbánta, hogy ennyit adott? — töprengett magában. — Kitélik tőle, hogy vissza-kér belőle. Smucig zsidó volt mindig!

Kállai mosolyogva fogadta, le is ültette, egész más fogadatarában részestertte, mint előbb, úgyhogy Putnoky csodálkozva, érthetetlenül bámult szét maga körül.

— Van egy kis időm, hát szeretnék elbeszélgetni magával. Ides-tova harminc esztendeje, vagy annál is több, hogy nem találkoztunk.

— Bizony... bizony... szolt zavartan Putnoky, magában pedig azt kérdezgette: — Mit akarthat ez tőlem?

— De miért is magázzuk egymást, hisz tege-zódtunk... Igaz?

— Persze, persze... csak az a nagy bolondság... ostobaság... de hát az ember hatal... — Kérlek, sohse szégyeld a dolgot, hogy lezsidóztál?... És aztán? Hát nem mondtál igazat? — Igazat?... — csodálkozott Putnoky és most aztán már igazán nem értette a dolgot. Sok mindent élt már át, de hogy valaki helyeselté azt, hogy öt kicsufolyják, becsmérlő szóval illessék, még ilyen nem tapasztalt. — Mi akar ez lenni?... Megbolondult ez az ember a jó dolgától, vagy kelepcebe akar csalni? ... Vigyázat! ... Résen leszünk! ...

— Hát akkor igazad volt. De csak volt! ... — Nem értelek. Csak volt? Volt? ... Hát nem vagy zsidó?

Kállai boldogan felnevetett. Végre odaérték. — Hát persze, hogy nem... Barátom, rég nem vagyok már zsidó...

— Régen?

— Réges-régen... Epp azért nem is haragszom rád... Miért is haragudnék?... Engem már az nem illet... Keresztény vagyok... Katholikusk keresztény... Akarcsak te...

— Nohát ilyen! — csapott a tenyérvel Putnoky a térdére, — nagy kuion voltál te mindig!... — fenyegette meg tréfás bizalmaskodással Kállait. — Kit akartál te becsapni ezzel az izraelita-kereszténységeddel?... Mondd csak, bárátom... Mi? He-hehe... — és azzal szélesen felnevetett.

IV.

lett, tönkrement existencia, a másiktól meg vezérigazgató... nem lehet tegezödni...

Kállai hamar tisztába jött azzal, hogy mit akarthat tőle ez az alázatosan hajlongó ember. Elővette a pénztárcáját és egy nagy bankjegyet adott át neki.

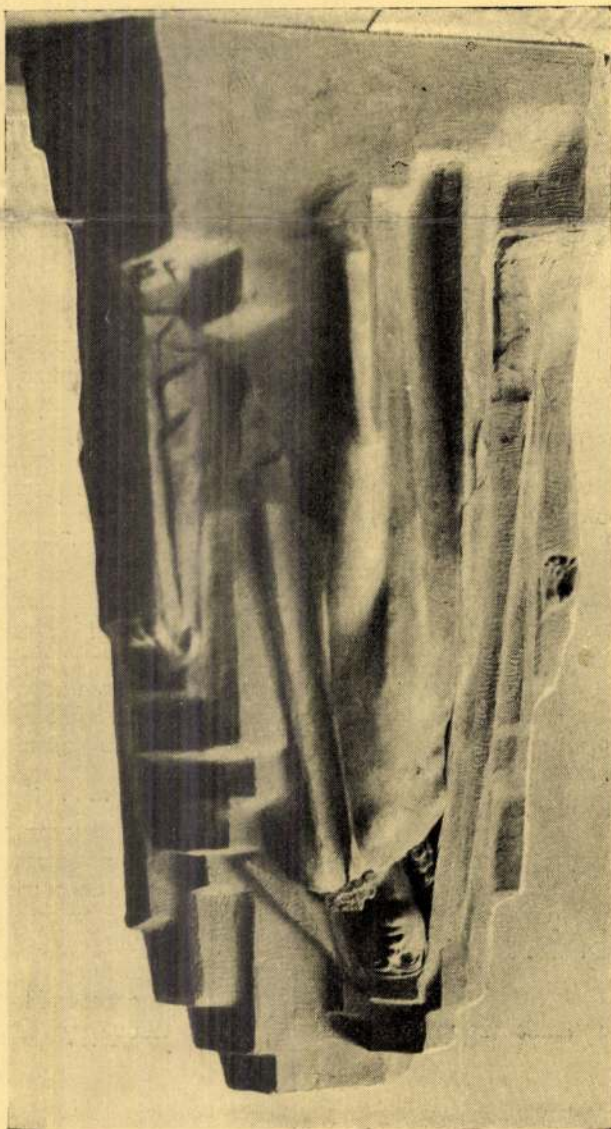
Putnoky könnyes szemmel hálalkodott.

— A maga jósága igazán mindent felülmul... Elrudta felejteti, hogy egyszer... valamikor... lezsidóztam... hogy olyan... olyan... — Hagyjuk, hagyjuk! — vágott szavába Kállai, — ne bántsuk a multat. Ki törődik azzal, hogy mi történt ezelőtt husz-harminc évvel, nem fontos az ma már.

— Köszönöm... köszönöm... bocsásson meg érte... —

Már a kuszöbön volt, még mindig hálalkodott és hajlongott.

Róna József: Lótb felesége. III.

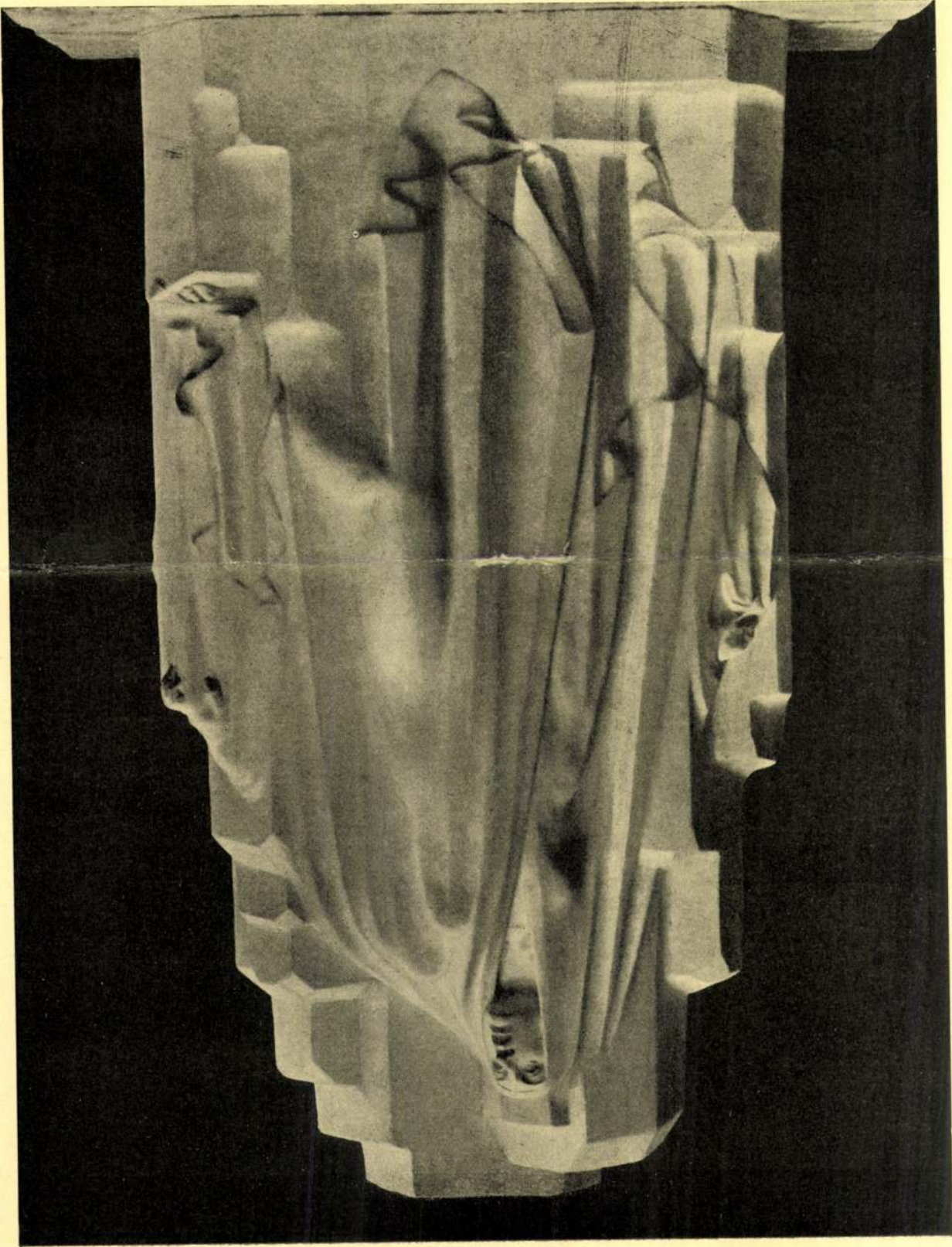
Beilage des Mult és Jövö

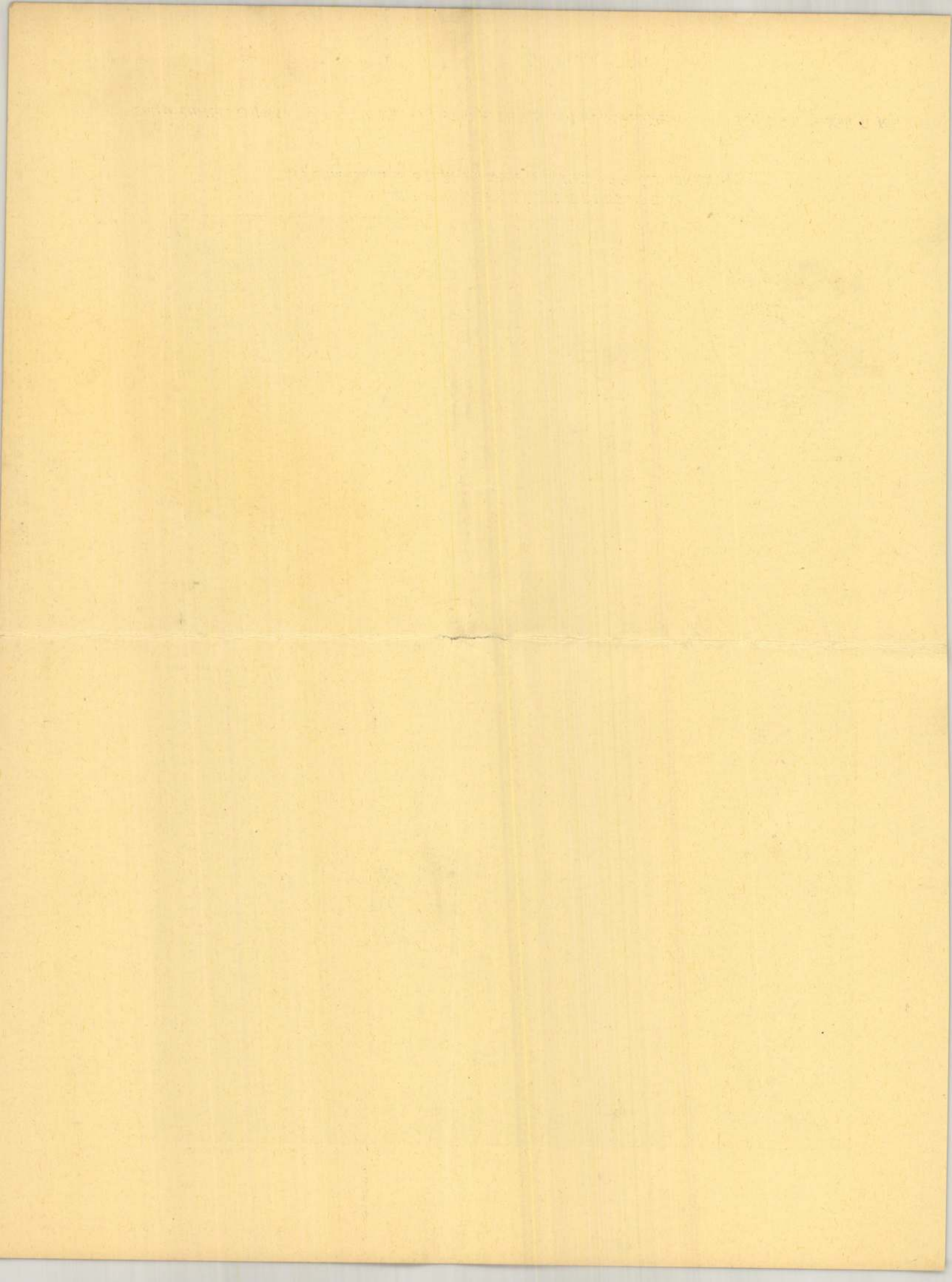
A Mult és Jövö 1930. évi márciusi havii művelődési

Supplément de Mult és Jövö

„Es bátra tekintse az ő felesége mögötte és sóbátványa lön...“ (Brésith 19.)

RONA JÓZSEF: LÖTH FELESÉGE

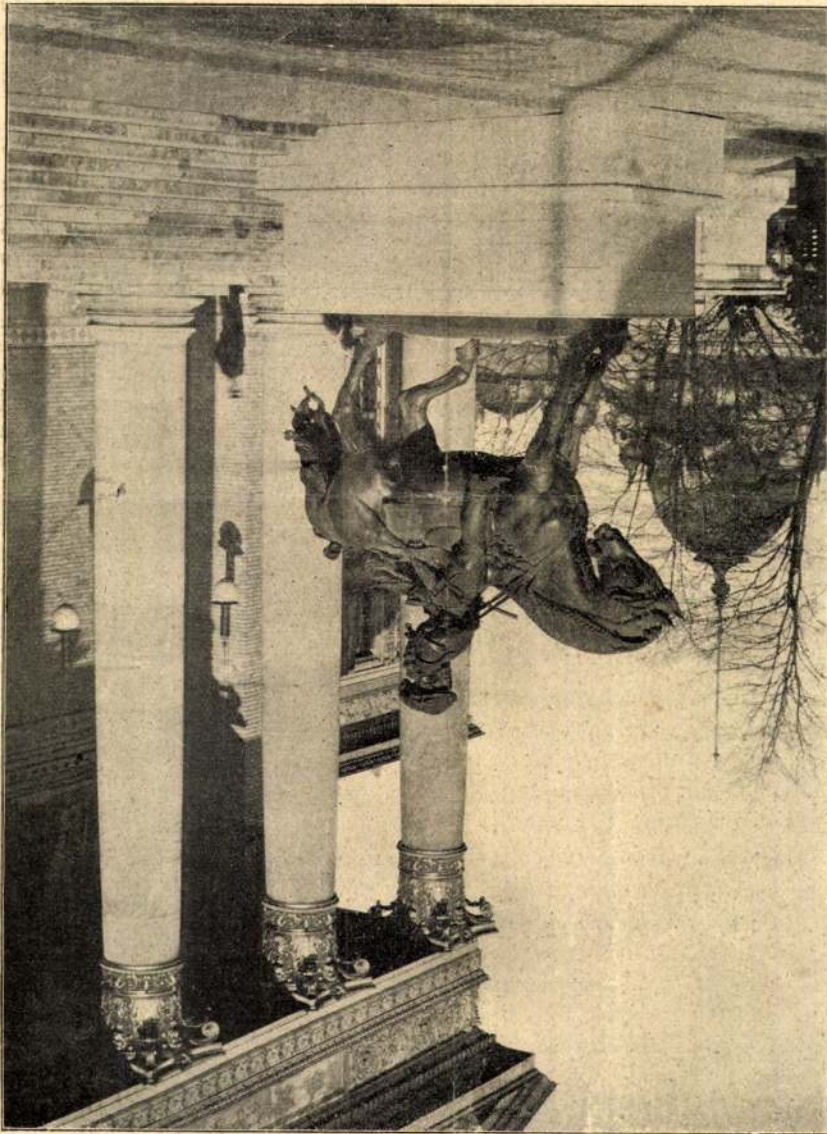

Ny. J. 1899. V. 30 n.

helye. C'est le premier pas qui coute! Szóval a színház kritika-
 nden dresszírrozza a nőket a frivoliságra. Megtanítja őket,
 hogyan lehet nyilvánosan mulatni, nevetni és pírulás nélkül
 végig hallgatni olyan dolgokat, amiről eddig azt hitték, hogy
 olyasmire még gondolni sem illik! És tessék elképzelni, hány
 olyan nő van, akinek az »illik« vagy nem illik » a legerősebb
 erkölcsi támasza!
 És a konzekvencia? Hogy ami a színpadon illik, az miért
 ne illenék az életben? . . .
 Csak még egyet kérdezek, szerkesztő úr, aztan többet
 nem fecsegek, mert unja is már olvasni, ugye ezt a
 nevezett izlése is min-
 dig erősebbet fog ki-
 vanni s ha majd min-
 dent a színpadra vit-
 tek, a mi nem oda-
 való, mit találnak majd
 még fel, ha csakugyan
 ez kell a népek? Ez
 az üzleti szempont
 határozottan nem mu-
 tat üzleti éleslátásra.
 Még aztan én kurta
 asszonyi szemmel úgy
 gondolkodom, (persze,
 az asszonyi észja-
 rásban nincs logika)
 hogy hat a szin-
 házaknak talán még
 sem az volna a céljuk,
 hogy a közönség eset-
 leg elfajult izléseit szol-
 gálják. Talán éppen
 tanítók, nevelők
 kellene egy jobb izlésű
 közönséget? Úgy tu-
 dom, vannak intéze-
 tek, melyekben az
 iszákosságot győgtit-
 ják. Nem lehetne-e a
 színházakban azt a
 lelki iszákoskodást, az
 elfajult izlést éppen
 úgy győgtítani?
 No már erre a föl-
 tevésemre az én föl-
 nyesen mosolygó is-
 merőm hangos ne-
 vetésre fakad.
 Hogy én milyen
 naiv asszony vagyok,
 milyen gyerekes föl-
 fogásom van a színházakról, direktorokról, színművekről
 s a színház hívatásáról! Bizony még megtenném a színházat
 erkölcsnemesítő és javító intézetnek! Hiszen oda nem tanulni,
 hanem mulatni, szórakozni jár a publikum és legyek szíves,
 nézzek csak körül, kik mulatnak a legjobban, — minél pi-
 kánsabb a darab, hat annál jobban: az asszonyok!
 Körülnéztem. Igaz; csakugyan, a közönség túlnyomó
 része asszony. Az első fölvonásnál még pírulás és zseni-
 rozák magukat. A másodiknál már mosolyognak, a harma-
 diknál már feszítlenül nevetnek. Szóval beleszoknak. Éppen
 mint aki először lép ki a saros utcára, felve emelgeti a lábát,
 de azutan há látna, hogy sem kerülheti ki a sarat,
 hat nem tördölik többet vele, ha saros is lesz a ruhája sze-

RÓNA JÓZSEF: A zentai Eugen-szobor

Központ különösnek
 találtam tudniillik azt,
 hogy a színesszeink
 minden kértelmeüségét, minden frivoliságot annyira pontifiroznak,
 olyan buzgalommal emelnék ki, ami igazán jobb ügyre volna
 érdemes. Lam a Francia színessz könnyedén átsiklik minden
 kényesebb helyen; olyan az egész, mint egy villanás, állig
 venni észre. De nálunk még megropogtatják a szavakat, hogy
 valahogy el ne kerülje egy embernek is a figyelmét.
 Lehet, hogy semmiben sincs igazam, amiket most itt
 elmondtam. De érzem, hogy magyar asszony nem veszi be
 azokat a dolgokat, amelyekről nálunk el akarják hitetni, hogy:
 Ez el kellett mondanom. Hogy azonban némileg kiengezs-
 teljem, hat nem tessék utóiratot. Pedig mindig szoktam.
 MARGIT

színház nem tizenöt éves lányok azilluma s nemcsak »fehér játszani, kénytelenek a közönség izlését követni. Végre is, a az izlése s a színházak, ha nem akarnak úres ház előtt — Ez üzleti szempont, asszonyom! A közönségnek ilyen mosolygott s azt felelte:

Egy úr, aki előtt ilyenformán kifakadtam, fölényesen a nemzeti misszió, a kulturális hivatás? Mert én nem tudom. Szerkesztő úr, kérem, magyarázza meg nekem, mi ebben ségeket végig hallgatnom, amit az uramtól sem tűrnék el!

színházakban, száz meg száz ember előtt, fényes villamos világtítás mellett kellett nekem olyan arcpirító kétfélemisszió, nemzeti misszió, kulturális hivatást hirdető valamit túlmeresz dolgot találna mondani, befognám a száját. szem közt. De még neki sem engedek meg mindent s ha rajta. De csakis az uramtól hallgatnom meg és csakis négyde csakis szellemes pikantériát mond, jótízűen tudok nevetni négyzetemközt — egy-egy borsosabb adomát, vagy pikáns, mondhat prudenek vagy szenteskedőnek. Ha az uram — »magasabb művelvezet«.

Pedig asszony vagyok és senki sem De én sem megyek el többet. Közönségem szépen ezt a bot láttam. darabokba, amelyeket én láttam az idén. Pedig minden daraszínházba vinni, legalább nem Budapest és nem azokba a háza. Hanem esküszöm, hogy én az én leányomat nem fogom mondjam, éppen magasztos elvezetellel mentem mindíg edes anyám színházba és emlékszem, mily nemes, hogy ne Hiszen emlékszem, leánykoromban nagyon sokat vitt az hogy már én többet soha utól nem érem?

Es megkezdődött a színházba járást. Szorgalmasan így-kezeltünk kipótolni, amit öt év óta mulasztottunk. Minden penétre elmentünk. Es most a színházi évad vége fele ámulva nézek körül. Aludtam én öt esztendőig vagy pedig tükletesen elfeledtem, milyen volt azelőtt a színház? Rette- netesen elmaradtam mindentől vagy pedig olyat fordult a világ és akkorát haladt, (nem tudom: előre vagy hátra) hogy már én többet soha utól nem érem?

Es megkezdődött a színházba járást. Szorgalmasan így-kezeltünk kipótolni, amit öt év óta mulasztottunk. Minden penétre elmentünk. Es most a színházi évad vége fele ámulva nézek körül. Aludtam én öt esztendőig vagy pedig tükletesen elfeledtem, milyen volt azelőtt a színház? Rette- netesen elmaradtam mindentől vagy pedig olyat fordult a világ és akkorát haladt, (nem tudom: előre vagy hátra) hogy már én többet soha utól nem érem?

Csak annyit akarok mondani, hogy az idén azt mond- tam az edes uramnak: éhes vagyok egy kis színházra. Öt év óta annyi új színház keletkezett, annyi új darabot írtak, egyiket sem láttam. Vagyom egy kis magasabb szellemi élvezetre. Most már könnyebben elmehegnék esténként, mint eddig. Es az edes jó uram azt felelte: — Legyen a te kívánságod szerinti!

Kedves szerkesztő úr, engedje meg, hogy kipanaszoltam es — hanem ez sem tartozik ide. igen voltam színházban. Tudja, a gyermekek kicsik voltak, nem tartozik ide. Csak azért említem, mert én azóta nem zetes, mert azután a farsang után mentem férjhez. De ez már valószerűleg nem emlékszik erre, de nekem azért emléke- magamat. Jöccimem, hogy egy télen együtt báloltunk. Maga

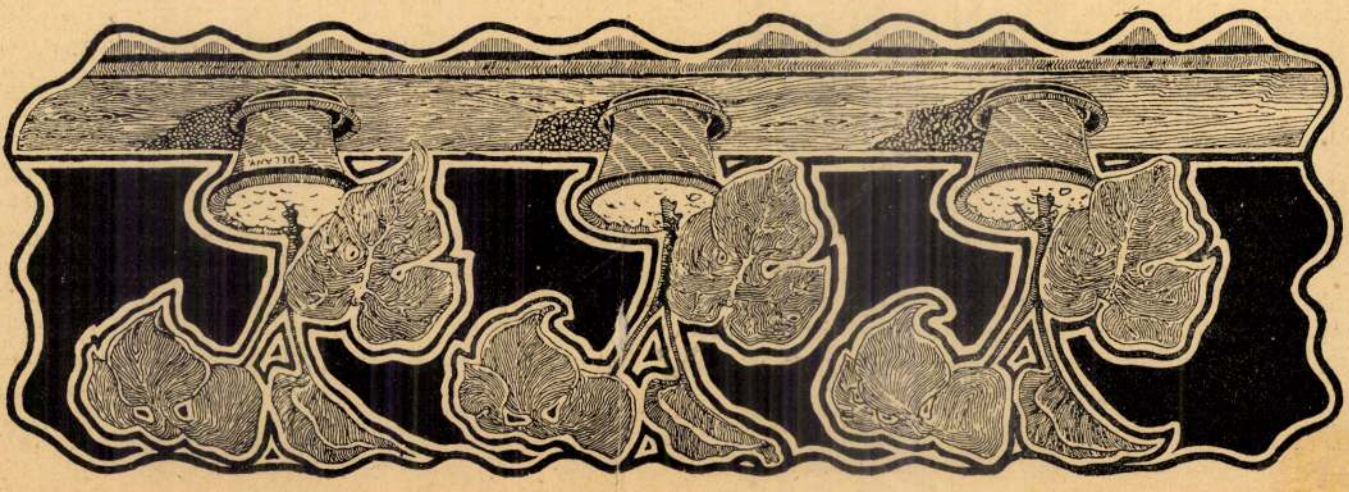
Sötét krónika a színházakról

Podmaniczky Frigyes. végigtunik a folyosón — a szép és kedves öreg: pedig az, aki hófehér ruhában apró lépésekkel mas médium, csak kettő, az egyik ó maga, a másik tüzesíteni a visszakerült fejedelmi tribun, nincs itt alkai- annyira régi és farsad, hiába akarja elpirtani és neki sül. Es ennek a vakító fényében a Haz oly szürke, agg mamelelkokat, de hiába. Az a fő, hogy új nap Miksa sem es ha mulatni akar, pikétre invitál, haza, hogy ma már nem kíván vele tarokkkozni Arany! sem fontos, mely a leült nagyúr rászolgalt-e arra, séggel bírnak a nemzet természetrajzára nézve? Az koronként jeleniknek a politikában: milyen jelentő- mellekes kérdés, hogy a nagyszabású perfidák, melyek Ez pedig így van rendjén — mert így van. Az

Egy emberhez képest, aki politikust! eszde a szegény széptudalmárnak. Mi is egy gyík, a teledékény, szlós és öntesiképző gyík jut az A gyík, a gyík, mely jól el ha a farkát le is vág- ságosan.

ma már más ill a helyén, szépen, okosan és méltó- e fe! nincs többé a törzson. Tegnep volt, hogy volt es dossa, arral szurkálja — a fejtük. Csak hogy — igaz — meg, amint a nagyerejű kalapácscsal üt, bicskával vag- néhány száz ember itt most a tüle bojját sem mozdítja De nagyobb csuda az ember a politikusbán, az, hogy lódott körest áll előttük. Ugron mint szonok, csoda, orvosok éreznek, ha valami ritka szep, világosan kifej- ájárja minden izemet az a gyönyörűség, amit az neki a Haznak. Mértéhtellenül élvezik. Es nekem is nagy erdélyi, a konzervatív forradalmár is ezt zúdtja nagy még nem tobzódunk, mint manapság. Ime, a épültre szól. Ami a jelkéket illet: az új életben soha Természetes, hogy ez a tisztelt Hazra csak mint

szója: »elkopva, elernyvedve, letarolva, biz, biz, biz!« Csak érteni kell a szavát, én hallom amint duru- mert tudni való, hogy tavasszal a nap muzsikál is. nyebb líkacsába és ezenközbe szinte hangot is ad, e szegényeséget kicsüföjja: bevilágit a tárgyak legpic- kandalló vállán áll. Es a tavaszi napnak tetszik, hogy gyufatartó is, amely az egyetlen úri alkornányon, a elhasználva, kopott, ormólian és disztein még a gatyja, a nádszékerek nádjá be és leülve, minden ki es szobák fele. A falakon a füst már a vakolatot moz- tak, piszkosak és szermállók, különösen a miniszteri házat. A növényrostból készült szőnyegek mint elkop- szürke, keshedt és korhadtnak mutatja ezt az egész és látom, hogy a tavasz ragyogó világtása mily lom a folyosóra a rabonban csatalkálitását. Nézelődöm impressziókkal is, amelyek megrohananak, amíg kihal- bad. Különben megvagyok elégedve a belletrisztikai titától, mert azt sem nem szeretem, sem nem — sza Azonban távol tartom magamat az aktuális poli-

Róna József: Feleségem képmása

Róna József 1889-ben
Festette Karlovszky Bertalan Párisban

Róna József első gyermekkori szobra:
Lönhoff Károly, zenész és filozófus

Róna József: „Egy magyar művész élete” című kétkötetes önéletrajzából

Avigdor Haméiri: Forrong a Szináj*

Alvó perc-miriádok óta áll, áll, áll,
Mult csendjét hordva, büszkén, hidegen,
Fagyos fejéhez tavasz-vágy nem ér el,
Mintha a világ zúgó fertőjével
Zord, zárt szívét nem érné sohasem.
Kavargó ködök sötétbe takarják,
Szent rejtekében szelek hada tombol,
Kis pokolkölykök, átkozott haramják.
És ő a titkok véne áll, áll, áll
És elmered a sivatag felett...

Alvó perc-miriádok óta áll, áll, áll,
Jövővel telten, titok-köddel fedve,
Sziklákká dermedt ősi vére, nedve,
Izomrostján rút kígyók tekerednek,
Nyüzsögnek csúszó-mászó féreg-ezrek.
Hol a Végtelen Isten hajléka állott,
Vakondsereg túr, baglyok hada száll ott,
És ő, — csodák szülője, áll, áll, áll,
És elmered a sivatag felett...

De tegnap, tegnap, — mintha megrázkódna,
Az ég fölötté piros mint a vér,
Tán unja már a szunyadást, az álmat,
Harag viharja villant, köd lemállott,
Idők Királya ébred — s harcra kél.
Rejtőző arcán nem lobog még láva,
Még nem tört ki pusztító, izzó lángja, —
De jaj nektek, kis pokolkölykök népe,
Ha megmozdul a Hegyek Hegye végre
S parancsot oszt a sivatag felett...

*) Eredeti héberben felolvasta a költő a *Mult és Jövő* Haméiri-estjén, a Zeneakadémia nagytermében. A kéziratból fordította Patai József.

ELIESER BEN JEHUDA. 50 éve annak, hogy Ben Jehuda világgá bocsájtotta korszakalkotó felhívását: felépíteni Erec-Jiszraelt és feltámasztani a héber nyelvet. Ben Jehuda volt az első, aki meghatározta a modern zsidó renaissance-mozgalom alapjait, világosan és egyszerűen: föld — nyelv — nép. 1881-ben Ben Jehuda Jeruzsálemben költözött és itt fiatal feleségével együtt merész úttörő újtásra vállalkozott: otthon és a zsidó ismerősökkel való érintkezésben csakis a héber nyelvet használta. Abban az időben ez teljesen egyedülálló, példátlan dolog volt és sok ellenzője akadt. Így Achad Haam amikor 1887-ben meglátogatta Jeruzsálemben Ben Jehudát és hallotta, hogy kis fia héberül beszél, nem tudott ezért fölmelegedni és az egészet céltalannak találta. 1885-ben alapította meg Ben Jehuda a „Hacvi” című lapot. 1894-ben egy chanukai cikke miatt, melyben a makkabeusokat dicsőítette, az ortodoxia panaszára, a török kormány bebörtönözte. Szabadonbocsátás után az ortodoxok „chérem”-be tették, átok alá helyezték. Éles küzdelmet folytatott Ben Jehuda a keresztény misszió ellen, mely Palesztinában nagyon elhatalmasodott. A „chaluka” elleni küzdelme sok ellenséget szerzett neki az ortodoxia köréből. A világháború alatt Ben Jehuda Amerikában tartózkodott. Később visszatért Jeruzsálembé, ahol 1922-ben meghalt, anélkül, hogy élete főművét a nagy héber szótárat befejezte volna.

A JERUZSÁLEMI KÖZPONTI VILÁGJESIVA. Megemlékeztünk nemrég a Palesztina főabbijának, A. J. Kook-nak vezetése alatt álló jeruzsálemi jesiváról, amely a világ legjelentősebb jesiváiból gyűjti magába a legjelesebb növendékeket, hogy a talmudtudományban tökéletesítse őket. A jesiva azonban nemcsak a szellemiokről gondoskodik, hanem a tanítványok táplálásáról, lakásáról, ruházatáról is, ami tetemes áldozatokat követel. Súlyos helyzetében, amelyet a legutóbbi palesztinai zavargások még nehezebbé tettek, a jesiva az áldozatkész zsidósághoz fordul segítségért. A *Mult és Jövő* készsággel továbbítja az esetleges adományokat Jeruzsálembé. De küldhető egyenesen Chief Rabbi A. J. Kook for the Central Jeshiva Jerusalem címre is. Részletes felvilágosítást ad Saly Geis Tel-Aviv (Palesztina) P. O. B. 309.

Emánuel Lemberger, udvari ügyvivő (1754—1832)

Emánuel Lemberger felesége, Rómé Postelberg

Művészi Móhél-könyv a XVIII. századból *Egy ismeretlen zsidó művész miniatűrjeivel.*

Hogy mennyire iparkodtak a gettóban is a zsidó szertartások minden megnyilatkozását a művészet szépségével körülvenni, — arról dúsan tanuskodnak a zsinagóga ódon dísz tárgyai, a Tóra csillogó drágaköves koronái és vértjei, a frigszekrény finom fafaragásai és ezüst hímzésű kárpitjai és a menórák leggazdagabb változatú formái. De a gettó otthona is művészi ízlést keresett. Péntekesti gyertyatartók és szombatesti fűszertartók, ünnepi tálak és csattok ezerféle variációja nemcsak a kor artiztikumáról beszélnek, hanem gyakran egy speciális zsidó művészi stílus fejlődéséről is. A „Móhél-könyv“ illusztrációja mintegy átmenet az otthon és a zsinagóga művészete között. Szent és misztikus könyv, de a családi intimitás megkapó bájával. És érthető, hogy a circumcisió szertartását minél több poézissal igyekeztek bevonni.

Dr. Friedmann Ignác gyűjteményében, melynek méltatásával a *Mult és Jövő* és a külföldi sajtó is ismételtlen foglalkozott, van egy XVIII. század-

Régi Móhél-könyv címlapja
„Somer habriht“ (A szövetség öre)

beli, rendkívül érdekes formájú és kötésű „móhél-könyv“, mely egyik őstől, József Lwoc-Lembergertől (1695—1775) származik, aki negyven éven át trebitschi rabbi volt és egy ideig Kismartonban is lakott. A címlapon olvasható, hogy a könyvecskét nászajándékkul iratta leendő apósa a rabbi vőlegényfiának, *Jechiel*-nek, „hogy teljesítse majd ezt a szent parancsolatot, miként a többi“. A leendő após „a nábob R. Meier ben Juda Léb“ valami nagyon széppel akart kedveskedni a leánya választottjának, aki országos nagy-rabbik leszármazottja volt. És finom pergamenten, díszes rajzokkal ékesítette a „Móhél-könyv“ minden egyes lapját. És ezuttal fennmaradt a rajzoló művész neve: Pinchas, a kántor fia, aki nemcsak szép betűket tudott rajzolni, de szimbolikus, eleven figurákat és mozgalmas, kedves jeleneteket is.

Az ifjú vő fiatalon halt meg. És a „Móhél-könyvet“ megszerezte később fivérének Hirsch Lwoc pozsonyi rabbinak fia, a nagyteknélyű és tudós Men-

* שומר הברית *

יש מסומות טיביות שהמורה והמורה לומרם וכחות בלתי נכונים כיו
למאזן שדרם הפסוקים ויבית מסומות טיביות שהמורה לומר
וכחות נכונים שבת מוסר יד לפני המורה להסתכל ויבית גזית
של מילה מן המורה לומר שיהיה וישלח המורה וקבת דיני
מילה לומר להבנת צעזעזת האל יתברך *

עבד וחסמת לתת את ארץ הפניני
החתי האמורי והפריזי והיבוכי
והגרנשי לתת לזרעו ותקב את
דברך כי צדיק אתה ותרא את

טז

* שומר הברית *

כחותם רחמים ומורים ולפיכך יברך בקולרם הנכונה לעורה את
הכונה ובשעה שהמורה מן המורה ילמד להבן ושמואל הגני מוכן
הנני מוכן ומזומן לקיים מצות ע
עשה שציוני הבורא (לחבן ילמלמול
מתבט) **לשם יחוד הקב' הושבעתיה** *
ויברך במולרם
ברוך אתה ה' אלהינו מלך
העולם אשר קדשנו
במצותיו וצונו על המילה *
ויחמך העולם ויבין שחמך הדינים הנלמדים בוכי מיתך במלך הוא
סמל ל ונמסר בהמיתוך הוא סמל להוא הרוכב על הנמשכידות וכו

ברוך

* שומר הברית *

סדר ברכת המזון לברי
מילה *

כמנהג בני פולין שמתחילין לומר מודים ברכת המזון וכו' לשם

לשמך בתוך אמוני ברוכים
אתם ל' ב' שות אל איוס
ונזרא מושגב לעתות בצרה
לנאזר בגבורה אדיר בנקוב

ברשות

Régi Móhél-könyv — Majdnem eredeti nagyságban — „Somer habritth“ (A szövetség öre)

Dr. Friedmann Ignác műgyűjteményéből

del Noach Menachem Lwow-Lemberger (1754—1832), aki „udvari ügyvivő“ lett, de ennél a rangjánál is többre becsülte azt, hogy a circumcizio szent parancsolatát gyakorolhatja. Semmi fáradságot nem kimélt, ha bárhol, közelben vagy távolban alkalma nyílt egy csecsemőt fölvenni Ábrahám frigyébe és megpecsételni a szövetséget, melyet az Ur Izraellel kötött. Ez az aktus a zsidó tradíció szerint a legszentebb. Mert vérrrel és fájdalommal örökre eljegyzti a gyermeket a zsidó népnek martirosággal teljes sorsával, jövődő szenvedéseivel és tragikus poézisával. Emánuel Lwow pedig rajongó poétikus lélek volt, amit a róla fennmaradt olajfestmény-arckép is elárul. Így örökítették meg őt, a „Móhél“ könyvével és egyéb rekvizitumaival. És markáns egyéniségéhez méltó volt élete társa, a martirhalált halt *Postelberg Abraham* leánya, *Rómé*. Az üzlet váltói — keresett értékek az akkori wieni pénzpiacon — leginkább az *asszony* aláírásával voltak ellátva és pedig *héberül*: רמה. *Vagyis* a *קטנה* *אשת ר'מענדל לבוב*, „a kis Rómé, R. Mendel Lwow fele-

* שומר הברית *

יבית יבית המורה שתינוק ויחמך במחנה וברעותה רכבת ממר הקב' *
אמר הקדוש ברוך הוא
לאברהם אבינו התהלך
לפני והיה תמים *
הנני מוכן ומזומן לקיים מצות ע
עשה שציוני הבורא יתברך
לכבוד * (וכשחבן הוא המורה לומר שנינו במולרם את

טז

Régi Móhél-könyv egyik lapja
A hívek fogadják a csecsemőt a zsinagóga
ajtájában

sége“. Tíz gyermekük volt, de házukat a hitközségnek hagyták „a Talmud házául“. Ma is áll az általuk alapított „Lwovische Schul“, Lemberger-templommal együtt. Legidősebb fiúk *Abraham Hirsch Lemberger* (1778—1834) a pozsonyi hitközségnek hosszú időn át elnöke volt, az udvarnál az apjánál is nagyobb befolyással bírt és sokat segített bajba jutott magyar zsidókon. Harmadik leányuk, a szép *Rechele*, a kismartoni *Spitzer Dávid* felesége és a zsidó művészetért és kultúráért áldozó híres *Wolf-család* őse lett.

A családi ereklyeként őrzött „Móhél-könyv“ rajzai kortörténeti szempontból is értékesek. Jellemző a gyermek elé menő hívek templomi uniformisa, mely szinte úgy hat mint a régi angol egyetemek „cap and gown“-ja. És érdekes a talisz viselése kétszáz esztendővel ezelőtt „neológ“ módra — összehajtvva a vállakon!

Ez a 8. lap (ח) egyébként is finom, artisztikus vonalaival bizonyítja, hogy a *trebitschi kántor* fia, *Pinchasz* — valóban művész volt, aki talán nagyobb is alkotott.
Patai József.

Szerény Béla: Eszter

(Szín: Keleti trónterem.)

Achasveros, Charbona, apródok, rabszolganők.

ACHASVEROS (*szomorú hangon*): Az élet mosolygott rám ajkairól és én elnémítottam, arca felém ragyogott s én örök sötétséget borítottam rá...

CHARBONA: A szenvedély néha a legerősebb uralkodót is gyengévé teszi. De a következő menyeket el nem viselni, a gyengeség diadalmaszkodását jelenti...

ACHASVEROS: Igen, gyenge voltam, midőn mámorosan a bortól, szerelmi mámorra vágytam! De vendégeim úgy feldicsérték asszonyaik meztelenségét, hogy egy pillanatra elhagyott királyi büszkeségem és az ember, a hiú, dicsekvő ember szólt belőlem. Olyan látványban részesíteni őket, villant át az agyamon, amitől mámoros fejük elbódul... Hidd el, jó Charbona: az ember — még ha király is — csak akkor tudja becsülni a tulajdonát, ha látja, hogy másnak is tetszik... Király vagyok, de én is csak emberien érzek.

CHARBONA: Ne gyötörd magad, nagy királyom, fájdó emlékekkel! Ha érzésben ember vagy, úgy a fájdalom elviselésében légy király és tanulj meg felejteni!

ACHASVEROS: Bölcs a tanácsod, Charbona, de hiányzik belőle az átható erő, mely száműzze a szomorúságom.

CHARBONA: Hű szolgád tanácsaival csak kedélyedet óhatja megnyugtatni, a szíved egyébbel szeretném felvidítani...

ACHASVEROS: Vajjon min töröd a fejed ismét, hű Charbonám?

CHARBONA: Asszonyt csak asszony felejtethet. A szép királynő emlékét egy még szebb elhomályosítja. Csak parancsolnod kell, hogy birodalmad legszebb leányai összegyűljenek s közöttük bizonyára vigaszra lesz.

ACHASVEROS: Míg Vasti emléke szívemben él, nem tudok vágni más asszony után!

CHARBONA: Emlékeket csak új benyomások tudnak elűzni. Keress egy új királynőt és a régi emlékét elűzi szívedből!

ACHASVEROS: Ám jól van, Charbona! Intézkedj belátásod szerint. (*Mialatt Charbona intézkedik, Achasveros gondolataiba mélyedve felalá sétál.*) Csodálatos az asszony s furcsa szeszélye! Az utolsó fátyolt is önként leoldja, ha hiúságtól űzve, tetszeni akar. De jaj a halandónak, ki vágyakat táplál: látni, mit hiúság fel nem takar...

Előbbiek, Tyra, Zyra, Myra, Eszter.

(A táncokat a gitáros leányok kísérik.)

ACHASVEROS: Már unom a játékot, Charbona! Undok kufárok valának mind, kik silány árujukat aranyért felkínálják...

CHARBONA: Még kis türelem, jó királyom, négy szűz van még hátra. S ha ezek közül sem talál sz vigaszra, úgy tudásom mit sem ér, belátom.

ACHASVEROS: Mint kereskedő portékájával, tevé te énvelem, ki előbb a silányat kínálja, s a nemes árut csak későbbben mutatja?

CHARBONA: Nem, jó királyom! A rang és gazdagság, meg a szűzek tolokodása döntötte el, ki lépjen előbb trónod lábai elé.

ACHASVEROS: Hadd jöjjenek hát a többiek. Lássam a silány bor üledékét.

TYRA (*egy oldalajtón belép, táncot lejt, majd kacérkodva meghajlik Achasveros előtt*).

ACHASVEROS: Tested gyönyörtigérő, de szemedben önző lélek tükrözik.

TYRA: Az ajkamat keresd, jóságos királyom, melyről üdvöt szedhetsz szomjas ajkaddal, a testemet öleld, ó Achasveros, mely ezer gyönyört rejt számodra s ne a lelkemet, melyet úgy sem bírhatasz.

ACHASVEROS: Ki ismeri teste bujaságát s a lelke értékét lebecsüli, nem méltó elfoglalni Vasti nyoszolyáját.

TYRA (*sértődötten*): Ki megveti a test bájait s lelki erényeket keres, az rút és vén asszonyok között keresse szíve párját. (*El.*)

ZYRA (*szőke, aranyhajú lány, táncolva belép*): Királynőt, ha választasz, ki méltó legyen hozzád, hasztalan keresnéd, ahol úgy sem talál sz. Im, előtted áll Média büszkesége, válaszd őt s lesz koronádnak éke!

ACHASVEROS: Öndicséret nem szép erény, Média büszkesége! A fejed hajéke bár, mint arany ragyog, mégis ki erényeit és bájait maga dicséri, annak lelke nem e nemes fémből van gyúrva.

ZYRA: Furcsa kérő vagy, Achasveros, ki rejtett tulajdonságok után kutatsz. Választásodban a szíved vezéreljen és ne öreg bölcselők kopott filozófiája.

ACHASVEROS: Ki sorsdöntő lépésekben csupán gyenge szívére hallgat, azt keserű megbánás bosszulja meg. Az élet egy bárka a háborgó tengeren. Ha megakarunk birkózni a háborgó elemek tombolásával, úgy a kormányt a józan észnek kell átengedni, míg a szívnek csak az evezés szerepét.

ZYRA: De ahol csupán a józan észnek van szava, nem fakadhat igazi szerelem! Akkor a természet miért ruházott fel bennünket vágyakat gerjesztő bájakkal?

ACHASVEROS: A természet jókedvében volt, midőn benneteket alkotott! Szeszély volt tőle s azért vagytok ti is szeszélyesek. Ám, ha szívet is megszólaltatom, előtted néma marad!

ZYRA (*gőgösen*): Márványból faragva e szív, mely engem eltaszít. De inkább legyen szerelme egy érző szívű pásztornak, mint királynéja egy márványszívű királynak. (*El.*)

már szórakoztat." Az atmoszféra, amely körülveszi Róna szobrait, a saját századunk nyolcvanas éveiből ugyancsak ismerős. Az elmúlt századvég bölcsessége és virtuózitása, a régi nagy művészeti korszakok nosztalgikus és fölényes "visszajátszása", az alakok fanyar és édes légköre rokon vonásokat mutat a mi századunk utolsó évtizedeinek világával. Róna szalonplasztikáit bemutató kiállításunknak ez a rokonság különös aktualitást ad.

Megnyitó: április 23-án, szombaton délelőtt fél 12 órakor
az István Király Múzeumban (Országzászló tér 3.)

Megtekinthető: június 12-ig

FELTÁRÁSOK, TERVEK, HELYREÁLLÍTÁSOK

(1984 – 1994)

A székesfehérvári Belváros műemléki rekonstrukciója

Megtekinthető: 1994. május 1-ig.

Tárlatvezetés: 1994. április 21-én, csütörtökön délután 5 órakor a kiállítást az érdeklődőknek bemutatja dr. Farkas Zoltán történész, a kiállítás rendezője.

● *Szent István Király Múzeum*
(Országzászló tér 3.)

A XVIII.-XX. SZÁZAD ZÁSZLÓI

a Szent István Király Múzeum gyűjteményéből

A Szent István Király Múzeum gyűjteménye közel félszáz zászlót őriz. A XVIII. századból és a XIX. század elejéről származnak a nemesi felkelési zászlók, hasonló korúak a legrégebbi céhzászlóink is. Gyűjteményünk legnagyobb részét a XIX. század első feléből és közepéről származó céhzászlók és a későbbi egyesületi és csoportzászlók alkotják. Végül néhány templomi zászlóval teljes a kollekció.

Jelen kiállításunkkal szeretnénk bepillantást nyújtani e ritka, érdekes és értékes gyűjteménybe.

Róna József

**MÚZEUMI
TÁJÉKOZTATÓ**

XXX. évfolyam 4. szám
Tájékoztató az 1994. április havi
Fejér megyei programokról

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

SZÉKESFEHÉRVÁR

● *Szent István Király Múzeum*
(Országzászló tér 3.)

RÓNA JÓZSEF szobrász (1861 - 1939)

Róna József a századforduló egyik ünnepelt mestere, a Budai Várban (a Magyar Nemzeti Galéria épülete előtt) álló Savoyai Jenő-lovasszobor és a gödöllői Erzsébet királyné-emlék alkotója. A Lovasberényből elszármazott szobrász 1879-1885 között a bécsi akadémián a híres Zumbusch növendéke volt. Innen hozta azt a fajta akadémikus szobrászatot, amely sokat merít a mitológiából és a Biblia témáiból. Róna készített emlékműveket, síremlékeket, portrékat, népies zsánereket, de tevékenységének legvonzóbb területe – ma úgy látjuk – a szalonplasztika volt. "Ezek a szobrok, amelyeket majd egy évszázadon át elviselhetetleneknek éreztünk, ma már lenyűgöznek" – írja a katalógus bevezetőjében Nagy Ildikó. "Megtanultuk becsülni a banalitások báját, a lebegő amoretteket, és füttyörésző faunokat; amit egykor ízléstelennek tartottunk, ma

A székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt.

Róna József (1861-1939)
szobrászművész kiállítására,

melyet

Sinkó Katalin

művészettörténész nyit meg
1994. április 23-án, szombaton
délelőtt fél 12 órakor
a Szent István Király Múzeum
Országzászló téri épületében.

A kiállítás megtekinthető: június 12-ig,
hétfő kivételével, naponta 10-18 óráig.

Fk.: Dr. Pülöp Gyula Fotó: Bokor Zsuzsa

Szent István Király Múzeum
8002 Székesfehérvár
Fő u. 6.
DÍJELŐLEGES

Bardoly István
MTA Művészettörténeti
Kutató Csoport
Budapest I.,
Uri u. 49.
1014

Budapest első lovas szobrának mestere

Száznegyven éve született Róna József, aki Savoyai Jenő emlékművének neobarokk megformálásával vált híressé

Róna József, a főváros emlékműveinek történetében kulcsszerephez jutó historizáló szobrászat második vonalának talán legjelentősebb művésze, akit Beöthy Zsolt „a magyar plasztika igazi megszemélyesítőjének” nevezett, 1861. február 1-jén született Lovasberényben. Gyermekként került Pest-Budára, ahol először egy textilereskedésben, majd Hensch Ignác kőfaragómester műhelyében dolgozott segédként, igencsak mostoha körülmenyek között. Felfigyelt képességeire Lotz Károly, aki hozzásegítette, hogy 1879-től állami ösztöndíjjal Bécsben tanulhasson a korszak legkiválóbb mestereinél. Itt készülték első jelentősebb munkái, melyekkel római ösztöndíjat is elnyert. 1886-tól egy hosszabb párizsi tartózkodást leszámítva újra Budapesten élt. Népszerűséget a Szabadságharc-emlékmű pályázatára beküldött tervével és mitológiai témájú kispasztikáival szerzett. Azt a rangot azonban, melyet rövidesen kivívott magának, egyetlen művének és a szerencsének köszönhető.

A karrierjét megalapozó remekmű harmadik köztérre került alkotása volt, és nem csupán Róna életművének csúcsa, hanem a magyar neobarokk emlékműszobrászat legkiválóbb darabja is. Savoyai Jenő herceg bravúros megkomponált lovas szobrával (1899) Róna egyenesen betört a századforduló magyar művészeti életébe. A magyarországi törökellenes háborúk egyik legnagyobb hőst megörökítő mű eredetileg Zenta városának készült, és a véletlennek köszönhetően került mai, kiválóan eltalált helyére, a Vár dumi homlokzata elé. A zentaiak ugyanis képtelenek voltak befizetni a művész honoráriumát.

dennapi alkotás, és elrendelte, hogy vásárolják meg Rónától a királyi palota építési alapjának terhére.

„Igy került emlékművem a vár elé, a világ egyik legszebb helyére... Amnyi év után ma is a legjobb budapesti szobornak tartják. Ami ugyan még nem nagy dicséret...” – írta Róna évtizedekkel később megjelent emlékirataiban. Az első és talán máig legszebb fővárosi lovas szobor helyén eredetileg Ferenc József lovas emlékművét akarták felállítani, melynek tervezett helyszíne a Savoyai Jenő-szobor felavatása után a Koronázási domb lett. Később Ferenc József alakja – immár ló nélkül – az Ezredéves Emlékmű királygalériáján kapott helyet.

Róna azonban egyetlen további köztérre kerülő munkájában sem tudta újra felmutatni a Jenő herceg szobrában megtesztült művészi erőnyeit. Későbbi emlékművei – a fővárosiak: a Körönd Zrínyi-szobra, a Múcsarnok előtti, lebontott Andrassy Dénes-mellszobor, valamint a Széchenyi-fürdőben található Korsós nő és Kentaur – konvencionálisabb, átlagos munkák voltak, s a nevezetes lovas szoborhoz képest egyértelműen visszaesést jelentettek. De Róna József műterméből került ki az ország első köztéri Kossuth-emlékműve (Miskolc) és az első egész alakos Erzsébet királyné-emlékszobor (Gödöllő). Valamennyi más, e műfajba tartozó művétől elüt az Ady-emlékmű termé, monumentális, krisztusi pozban megjelentet alak, amely sokat megmutat abból, hová fejlődhetett volna Róna, ha képes kilépni a bécsies, akadémiai neobarokk egyre szűkebbé váló keretei közül.

A korszak nagy pályázatain szinte mindig indult, de ritkább lehetőségekhez alig jutott el. A művész honráriumát...

temetői plasztikáira is, bár a Kerepesi úti temetőben számos általa készített síreléket állítottak fel, többek között Klapka György tábornokét és Erkel Sándor kar-nagyét. Szívesebben foglalkozott portré-szobrászattal: Itáliában megmintázta Kossuthot, itthon pedig Andrassy Gyulát, Bánffy Dezsőt is. Plakettjei közül a Képzőművészeti Társulat ötvenéves jubiláris emlékére emelendő ki.

Életművének alighanem legfontosabb műfaja a kispasztika. Róna volt a „szalonplasztika” első hazai képviselője és az első budapesti műterem-kiállítás megrendezője. Mitológiai vagy bibliai témákat, illetve paraszti zsánerjeleneteket bemutató, többnyire leplezetlenül erotikus, néha groteszk hangvételű munkáinak java technikailag, illetve kompozícióját tekintve remekmű.

Az évek múlásával Róna művei elvesztették frissességüket és erejüket, az 1910-es években a képzőművészeti élet intézményeiben betöltött szerepe már fontosabbnak számított, mint tényleges művészi munkája. Hosszabb-rövidebb ideig ő volt a Magyar Képzőművészek Egyesületének elnöke, a Nemzeti Szalon alelnöke, valamint a főváros képzőművészeti bizottságának tagja és a budapesti emlékművek felügyelője. 1916 decemberében, IV. Károly koronázási ünnepségeire Róna tervezte meg a ceremóniának helyet adó templom környékének dekorációját. Szabó József utcai háza, műterme, bronzöntődéje, s különösen művészién berendezett szalonja látványosságzámba ment. Ugyanakkor beszédes tény, hogy Róna is szerepel Pólya Tibor híres, 1912-ben készült karikatúráján (Aki nem mennek a Múcsarnokba): ő sem tartozott a hivatalos, konzervatív művelődéspolitiká kedvencei közé.

Utolsó éveiben szinte semmi érdemitem nem készített, ám 1929-ben megjelent több mint hétszáz oldalas, kétkötetes önéletrajza, az Egy magyar művész élete

Heremáshók és ördögizók

FILMEK TOPLISTÁJA

MITTEN IN BUDAPEST

MOM

A révkomáromi Klapka-szobor

A szlovákiai Révkomáromban – keréken 37 ezer lakosának háromnegyede magyar – a város háza bejárati kapujának tengelyében, az épületől 28 méterre áll a vár hős védőjének, *Klapka György* tábornoknak az ércszobra, *Róna József* szobrászművész alkotása. Kérték, hogy készítsse el a révkomáromi Klapka-szobrot, amelyet 1896. november 15-én avattak fel.

A második világháborút követően, a magyarság évekig tartó jogfosztása idején, 1947. április 30-án eltávolították a térről, majd a várban tárolták. A városi rangra emelés 700. évfordulóján, 1965. október 28-án a Nagy János felvidéki szobrászművész állta restaurált szobrot újra felállították a vár előtti parkban. Csak az 1989 novemberé utáni változások nyomán leplezték le újra az ismételt felújított szobrot 1991. május 5-én, több ezres közönség előtt, az eredeti helyén. A követező évben a Fő tér is visszakapta régi nevét, ismét a hős tábornok nevét viseli. Napjainkban a tér a több mint 600 ezer lelket számláló felvidéki magyarság március 15-i megemlékezéseinek egyik legfontosabb színhelye.

Évizedek múltán az eredeti helyén

Bukovinaiak találkoztja Székelyek ezerfelé

A bukovinai székelység történelme a futások és a szétszórás története. Sorsuk, mint a hazai magyarságé. Menekülések, újakezdesek és megmaradás. Az anyaországon kívül Lengyelországban, Moldvában, Erdélyben, Ausztriában és Kanadában élnek. Jövőre Bonyhádon és Zombán tartják a bukovinai székelyek első világtalálkozóját 2000. augusztus 17–20. között.

A Völgysegyben és annak központjában Bonyhádon élő székelyek már most elkezdtek a készülődést, hiszen szeretnék ezeken a napokon megmutatni tánckulturájukat s azt, hogy miképpen maradt meg az eredetnél a moldvai és miképpen változtak a népiáncok és a népszokások. A szervezést *Potápi Arpád* országgyűlési képviselő vállalta magára. *Szilárd Ferenc*, Zomba közösség polgármestere – itt a lakosság fele székely – azt nyilatkozta lapunknak: a helyi székely egyesület legalább ötezer embert világraszóló eseményként megélt. Bonyhádon, a találkozó központjában több tízezer embert várnak az első bukovinai székely összejöveteleire. (huber)

A Bocskai Szövetség állásfoglalása

Nemzetközi rendezést kérnek

A Bocskai Szövetség választmányja a székelyföldi Gyergyó-szentmiklóson a minap tartott ülésén elemezte az erdélyi magyarság helyzetét, illetve sorsának várható alakulását – amelyvel kapcsolatban állásfoglalást adott ki. Többek között megállapították: „Románia 1989-es eseményeket követő demokratizálódási folyamatában a kisebbség ellenes, magyarellenes politikai mindössze eszköztárában és frazeológiájában változott. Lényegi, az erdélyi magyarság sorsát alapjaiban meghatározó változás nem történt.” A választmány úgy látja: „Románia nemzetközi megítélése jelenösen javult az RMDSZ kormányzati szerepvállalásával. Ezzel szemben azonban a közös kormányzati munka nem hozta meg a várt áttörést az erdélyi magyarság helyzetében, mivel nincs előrelépés az állami magyar Bolvai Tudományegyetem, az egyházi és magyar közösségi javak visszaosztogatásának a „restitutio in integrum» elv szerint, illetve az autonómiák kérdésében.”

A Bocskai Szövetség álláspontja szerint az RMDSZ kormányzati jelenléte nem cél, ha-

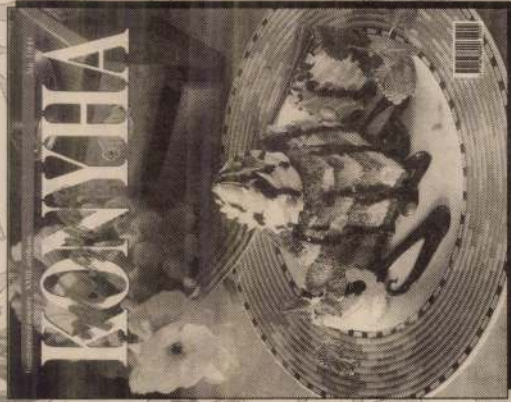
nem eszköz. Ezért felkérk a magyar Országgyűlést, a kormányt, a politikai pártokat és a társadalmi szervezeteket, hogy az erdélyi magyarság létét alapvetően meghatározó követelmények teljesítésének szintjével mérje a kisebbségi kérdés romániai megoldását. Kizárólag akkor támogassák Románia euróatlanti integrációs törekvéseit, ha a szomszédos ország teljesíti az erdélyi magyarság fentebb hivatkozott legitím követeléseit. „A tények azt bizonyítják – szögezi le végül a dokumentum –, hogy a román vezetőségben nincs meg a politikai akarat az erdélyi magyarság mint a szülőföldjén őshonos nemzeti közösség helyzetének az Európában kialakult gyakorlat szerinti rendezésére. Mindezeket figyelembe véve úgy véljük, hogy a délszláv rendezési folyamatot tovább kell vinni, és nemzetközi rendezés tárgyát kell képezze a Kárpát-medencében, az anyaország határain kívüli kisebbségen élő magyarság problémájának a megoldása.”

Az oldalt szerkeszti:

Botlik József

Magyar Nemzet 999. VI. 1

Júliusi száma!

- ❖ Elérkezett a savanyúságok elrakásának ideje. A huszonharmadik évfolyamába lépett népszerű gasztronómiai magazin ezért a savanyítás titkait osztja meg a takarékos háziasszonyokkal. A lap ebben a hónapban a kerti grillezéshez többféle rostont és kövön sültet, pácol receptjeit közli.
- ❖ Változatos salátaönteteket, gyümölcslevesek leírása mellett a Tájak és ízek sorozatban most a sárvári tájegység nyencségeinek receptúráival ismerkedhetnek meg az olvasók.
- ❖ Nyár lévén természetesen hideg fagyaltok, gyümölcskelyhek és krémek is szerepelnek a magazin ajánlatában.

A Magyar Konyha nélkülözhetetlen iránytű a háziasszonyoknak.

tal szervezett szombati, budapesti európai médiatálalkozón, amelynek központi témája az idegenforgalom volt.

Elmondta, hogy Magyarországon a központi témák között a politikai stabilitás, az átlátható gazdasági környezet, a jól képzett olcsó munkaerő és a befektetési kedvezmények miatt. – Az idegenforgalom fejlesztése központi helyen szerepel a kormány gazdasági stratégiájában – mondta Chikán Attila.

Beszámolt arról, hogy az ágazat tavalyi egyenlege 1,3 milliárd dollár volt, a GDP kilenc-tíz százalékát az idegenforgalom adta. Az ágazat gazdasági súlyát – véleménye szerint – a támogatási rendszerben is el kell ismerni, hiszen a turisztikai bevételek nagymértékben hozzájárulnak a költségvetéshez.

ÁLLAMI
PRIVATIZÁCIÓS ÉS
VAGYONKEZELŐ RT.

KÖZLEMÉNY

Az ÁPV Rt. értesíti a tisztelt érdekelteket, hogy a zárt körű „1999. évi áramszolgáltatói pályázat” nyertese és egyben az ÁPV Rt. tulajdonú áramszolgáltatói részvénytársaság értékesítésének vezető szervezője az OTP Értékpapír Rt.

Row J. J. J.

olyan programot tudnak előkészíteni, amelyet megismertettek. Ehhez igénybe veszik majd a Simesten kívüli a különböző kamarákat, szakmai szövetségeket, befektetési ügynökségeket. Ha szükségesnek látják és a partnerek is igénylik, egy-egy olasz–magyar vegyes vállalatban a Simest maximum 25 százalékos részesedést is vásárolhat, melyet legkésőbb nyolc év múlva elad a vállalkozóknak, mégpedig nem a magas piaci értéken, hanem mindössze a befektetett összeg éves kamataival növelt áron.

Az olasz vállalkozóknak, ha szükséges, kedvező hitelt is szereznek, nálunk hihetetlennek tűnő feltételekkel: évi 3,5 százalékos kamattal, nyolcéves lejárat-tal, kétéves késleltetett hiteltörlesztéssel. Ilyen álmokat magyar kis- és közép-vállalkozó nem kereshet, ha csak a magyar kormány részéről nem születik még egy ilyen vagy ehhez hasonló támogatási forma. Az élelmes, életképes ötlettel, eladható termékkel rendelkező magyar kisvállalkozók most egyet tehetnek: kapcsolódhatnak az olasz–magyar vállalkozásfejlesztési programhoz és ezen keresztül, egy vegyes vállalat tagjaként élvezik azokat az előnyöket amelyek határainkon belül még nem kapnak meg.

Az eredeti elképzelések szerint egy 30 millió dolláros közös olasz–magyar alap biztosította volna a kétoldali befektetések és egyéb együttműködési lehetőségek (beszállítás, közös fejlesztések) támogatását. Az olasz fél a maga részéről készen áll, azonban nem talál olyan magyar bankot, amely ebben partnere lenne. Az lenne a kívánatos ugyanis, ha az alapot kezelő pénzügytől ne csak a nálunk szokásos többszörös biztosíték és magas kamattal, hanem az olaszországihoz hasonló, kedvező feltételekkel juthatna hozzá a magyar vállalkozó. Az üzleti kockázattól egyébként az olasz pénzügyt nem tart, ugyanis 1992 óta háromszázharminc vegyes vállalatot hoztak létre világszerte, így elmélyült ismeretekkel rendelkezik egy-egy vállalkozás kockázatainak megítélésében.

Az érdeklődő magyar kis- és

MOST JELENT MEG!
Gróf Kinskyné Palmay Ilka: Emlékírataim
 49 KÉPPEL
 ARA 4 KORONA

SINGER ÉS WOLFFNER KIADÁSA
 BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 10

A legjobb olajfestékek és festőszerek *Dr. Fr. Schoenfeld & Co., Düsseldorf*, gyártmányai s minden festéskereskedésben kaphatók. (Bővebbet l. hirdetés.)

A MŰESZET TÁBLÁI
DÍSZES BEKÖTÉSI TÁBLÁI
 készítettünk. A folyóirat e táblába köve díszes és vasos albumot ad. Ajánljuk mindazonoknak, akik birtokában vannak az eddigi évfolyamoknak, hogy ebbe a külön e célra készített táblába kötéssék a művészet. Egy táblába egy évfolyam köthető be. A bekötési tábla chamolts és világoskék színben kapható. ARA I K 60 fill. Vidékre bérmentes küldéssel I K 80 fill. mely összeget legelőszörűbb postaiutalványon beküldeni.

A MŰESZET KIADÓHIVATALA
 Budapest, Andrassy-út 10. sz.

A MŰESZET tízezik (1910) évfolyama bekötésére készítettünk. A folyóirat e táblába köve díszes és vasos albumot ad. Ajánljuk mindazonoknak, akik birtokában vannak az eddigi évfolyamoknak, hogy ebbe a külön e célra készített táblába kötéssék a művészet. Egy táblába egy évfolyam köthető be. A bekötési tábla chamolts és világoskék színben kapható. ARA I K 60 fill. Vidékre bérmentes küldéssel I K 80 fill. mely összeget legelőszörűbb postaiutalványon beküldeni.

A MŰESZET KIADÓHIVATALA
 Budapest, Andrassy-út 10. sz.

A KÉPZŐMŰVESZETI TÁRSULAT JUBILEUMI EMLÉKPLAKETTJE.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat felszázados évfordulójának maradványaként emléktáblákat készített, a melyek Kóna József szobrászművész pályanyertes mintája után készült. A Társulat vezetésére lehetővé kívánna tenni, hogy a plakettet — melynek ténylegét itt bemutatjuk — tagjai és a képző-

- Benczur Vilmos, Kassa, Pelső-tér 1. sz. II. em.
 Bieter Oszkár, Budapest, VIII., Thököly-út 95. sz.
 Csányi Károly, Budapest, Üllői-út 33.
 Czákó Elemér dr., Budapest, Üllői-út 33.
 Delej László, Budapest, VI., Izabella-utca 44/a.
 Eros Egon, Budapest, VI., Dessoefly-utca 10.
 Fábian Béla dr. orvos, Budapest, VI., Lehel-utca 17.
 Försterné Teleszky Stefánia, Oravica.
 Friedländer Imre, Budapest, V., Vadasz-utca 37.
 Gál László, Szeged, Károly-utca 10.
 Geiger Rikárd, Rákospalota.
 Gábor Arnold, Budapest, VIII., Gyöngyösi-utca 14.
 Gescheit József dr., Budapest, Erzsébet királyné-szanasztorium.
 Hajós Zsigmondné, Budapest, Nagykörönd-utca 22.
 Hammererschlag Gusztáv, Budapest, IV., Váci-utca 10.
 Harstányi Kálmán, Bpest, II., Iskola-u. 13.
 Heller Jolán, Budapest, Andrassy-út 7.
 Herda Rezső, Rákossziget, XVI-utca 3.
 Hoffmann Béla, Budapest, IV., Kecskeméti-utca 3.
 Holl Jenő dr., Bpest, Fő-utca 80.
 Holerung Károly, tanár, Brassó.
 Jakabfalvy Árpád, Nógrád-Sztrák.
 Jászai Oszkár dr., Budapest, VIII., Üllői-út 16/A.
 Jeremiás Dezső, Budapest, IV., Vígadó-tér 1.
 Kner Imre, Gyoma.
 Koronhalyi Kálmán, számvizsgáló, Budapest, Központi Városház.
 Kovács Jenő dr., Budapest, IV., Egyetem-utca 2.
 Kühnemann Viktor, Budapest, Damjanich-utca 38.
 Káráz Géza, Budapest, VI., Hunyadi-tér 11. I. 16.
 Kellner István, Budapest, V., Bátor-utca 7.
 Káldor Artúr, Kolozsvár, Szentgyörgy-utca 6.
 Kiszel Géza, Budapest, Országház.
 Latánék Jenő szerkesztőgyáros, Budapest, Kőbánya.
 Lyka Károly, Budapest, VI., Andrassy-út 10.
 Lisznyay Dávid Endre, Budapest, Menezi-út 54.
 Lukács János, Budapest, VI., Nagy János-utca 41.
 Lukács Pál, Budapest, VI., Dessoefly-utca 10. I. 10.
 Magyar Mór, Budapest, VIII., Üllői-út 18.
 Mezős Jenő, Budapest, Kisbánya, u. p. Nagybánya.
 Mezős Jenő, Budapest, VIII., Üllői-út 18.
 Merzenich Elfrida, Kiszibánya, u. p. Nagybánya.
 Ifj. Mild Gyula, Magyaróvár.
 Nagy József, Debrecen, Thaly Kálmán-utca 13.
 Nagy Mór, Budapest, Kök Szilárd-utca 28.
 Pálóc Sándor, Szeged, Klauzál-tér 3.
 Pánczél Sándor dr. ügyvéd, Budapest, Erzsébet-körút 54.
 Poliak Gyula dr., Budapest, IV., Vígadó-tér 1.
 Popper Leo, Budapest, Andrassy-út 89.
 Priner Arnold, Budapest, Aradi-utca 14.
 Puky József, Kiskunfélegyháza.
 Reich Milton Oszkár dr., Budapest, V., Lipót-körút 24. szám.
 Révai Artúr, Bpest, VIII., József-körút 9. III. 11.
 Rötting Odo, Sopron.
 Sávegy Dezső, Rákospalota.
 Sándor Miklós, Budapest, Eszku-tér 5.
 Somló Lilly, Budapest, V., Visegrádi-utca 3. II.
 Schmitzer Mór, Budapest, Váci-körút 5.
 Scholtz Róbert, Budapest, VIII., Baross-utca 34.
 Schults Árpád, Kemercova utca 6. szám.
 Schwörer József, Budapest, IX., Gát-utca 36.
 Schweinitzer József, Fehértplom, Fő-tér.
 Szántó Armin dr. orvos, Budapest, Erzsébet-körút 54. szám.
 Szász Pál, Debrecen, Pia-u. 59.
 Székely Béla dr. ügyvéd, Budapest, VIII., József-körút 81.

MŰESZET

1911. évi

Roma 70'2ref

A festésnél fontos a festékananyag minősége. A leg-gazdagabb festékananyag a Schoenfeld-féle petróleum-gyantafesték. Ez csupán olyan kötőanyagokat tartalmaz (petróleum, borsosyánkő, terpentim, lenolaj), amelyek nem sötétednek s megtartják ragyogó színüket. Foltlaltójunk Ludwig H.

Lejáró pályázatok.

1912 január 9-én lejár a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1911-1912. évi építészeti nagypályázata. Tervezendő sík területen egy szabadon álló jégpalota. Bővebbet l. „Művészet”, 1911. 6. szám.
 1912 március 10-én lejár az aradi vesztőhelyen fölállítandó vértanú-emlékműre az Arad városa által hirdetett pályázat. Bővebbet l. „Művészet”, 1911. 6. szám.
 1912 január 10-én lejár a temesvári Béga-híd homlok-lékmű pályázata. Bővebbet l. „Művészet”, 1911. 7. szám.
 1912 november 15-én lejár az Erzsébet királyné-emlékmű pályázat. Bővebbet l. „Művészet”, 1911. 6. szám.
 1912 január 15-én lejár a Gyöngyös város tanácsa által új városháza és húscsarnok tervezésére hirdetett pályázatos pályázat. A tervek 1:200 léptékben készíten-dők és jelíges levéllel Gyöngyös város íktató hivatalánál nyújthatók be. Első díj 2500 korona, második díj 1500 korona, a város azonkívül bármely ter-vet 500 koronáért megvásárolhatja. A közéleti adatok Gyöngyös város mérnöki hivatalánál megszerzethetők.
 1912 január 28-án lejár a Besztercebánya tanácsa által építendő városi színházavagadó tervezésére hirdetett pályázat. A tervezési program és a helyszínrajz a vá-ros mérnöki hivatalától díjtalanul megszerzethető. Az építési és berendezési költségek a 240.000 koronát meg-nem haladhatják. Az I. díj 1400 korona, II. díj 1000 korona, III. díj 600 korona.
 1912 január 31-én lejár a Nyírvisz szabályozó társu-lat által Nyírgyházán, a Szechenyi-utca és Szechenyi-ter sarkán építendő kétemeletes hivatali- és bérház ter-vezésére hirdetett tükös pályázat. A tervezési program és a helyszínrajz a társulat igazgatójánál (Nyírgyháza, Behlen-utca 5. szám, I.) díjtalanul megszerzethető. Első díj 2500 korona, második díj 1500 korona, harmadik díj 1000 korona.
 1912 február 1-én lejár a nagyszobeni ág. ev. pres-biterium által építendő gimnázium és reáliskola terve-zésére hirdetett pályázat. A pályatervek a presbiteriumrodájában nyújthatók be. Díjak I. 1500 korona, II. 1000 korona, III. 500 korona. A közéleti fölírteleket, építési programot és helyszínrajzot a presbiterium 6 koronáért bérmentve megkelti.

Ex-librist gyűjtenek és cserélnek:

Képvásár. A Pellikán-festékek gyárosa, az ismert Günther Wagner hannoveri cég az 1912. és 1913. év-ben több nagy műtáraton 90.000 korona ára oly fest-ményt fog vásárolni, amelyek Pellikán-festékkel készül-tek. Részletes felvilágosítással szívesen szolgál a cég.
 Bayer József ifj., Esztergom, Simor-u. 10.
 Balassa József dr., Budapest, IV., Feren-c József-rakpart 27.
 Baróti Lajos, Budapest, VIII., József-utca 31.
 Battaly Geyza, Budapest, X., Szabóky-utca.

DR. SCHOENFELD

50 év óta bevaít s elsőrangú művészek által használt

olajfestékei

Festődszma

Firniszek

Festékszereknyelék

Dízfestékek

Temperafestékek

Dr. Fr. Schoenfeld & Co.

Festék- és festőszerszongyar DÜSSELDORF.

Kapható a jobb festékkereskedésekben.

Stella-víz

Há öszül a haja, ne hasz-náljon mást, mint a Stella-vízet. Ez nem hajfestő, de oly haj eredeti színt adja vissza. Üvege 2 kor.

Zoltán Béla

gyógyszerára BUDAPEST, V/45. Szabadság-ter. O. cs. és kir. fennége József kir. herceg udvari székfője.

Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ

A kecskeméti Fő tér és a Barátok temploma kertjének helyreállításáról

Az Európán 1875-től végigsöprő filoxéra vész a hegyvidéki, kötött talajú szőlőket hazánkban is elpusztította, de a homoki szőlőterületeket nem károsította. Kecskemét határában így egyre több szőlős- és gyümölcsös-kertet telepítettek a hazai és export igények kielégítésére.

A város körüli szőlőterületek növekedése a Fő tér kialakulását is jelentősen befolyásolta. A fellendülő kereskedelem miatt megfelelő méretű szabad piactér kialakítása vált szükségessé, így 1889. november 28-án a városi közgyűlés kimondta az addigi szerény piactér bővítését. Az új tér határait a Zsinagóga, illetve a Nagytemplom és az épülő Városháza jelölte ki. A terv megvalósítását, és ezzel a város tervszerű, következetes korszerűsítését az akkor már 9 éve polgármester Lestár Péter vitte végbe.

A mintegy 18 ezer m² alapterületű épülettömb elbontásával kialakult térrendszer jelentős építészeti alkotások sorát fűzte fel. A burkolatok részbeni elbontása, a közúthálózat megszüntetése és gyalogos zónává alakítása után zöldfelületek összefüggő rendszere jött létre.

Az így kialakított tér első nagy jelentőségű átépítése 1976-ban valósult meg (Mayer Antal és Farkas Gábor).

A térrendszer utóbbi években lezajlott rekonstrukciójának első ütemét a Városháza tengelyében található Kosuth tér, a Városháza és Szent Miklós-templom kertjeinek helyreállítási munkái jelentették. (A Fő tér engedélyezési tervét, a Városháza és a Barátok temploma kertépítészeti kiviteli terveit Kiss József készítette.)

A szerzetesek az addig a lutheránusokkal közösen használt templomot 1564-ben kapták vissza örökös használatra. Az épületegyüttes oktatási célokat is szolgált. A kolostorban ma a Kodály Intézet működik. A többszöri átépítések után kertje igen sok műszaki, illetve esztétikai probléma forrása volt. A területre jellemző volt a falsíkokig terjedő betonburkolat, a rendezetlen lejtési- és vízelvezetési viszonyokból adódó lábazati és falnedvesedési probléma.

A helyreállítási terv radikális beavatkozásokat tartalmazott, gyakorlatilag minden burkolati és támfalelem elbontását írta elő. Az új mű- és természetes burkolat, a rendezett, viszonylag nagy szintkülönbségeket áthidaló tereprendezés, a megfelelő vízelvezető rendszer kiépítése lehetővé tette a csapadékvíz biztonságos elvezetést. Átalakult a kert kompozíciós rendszere, növényállománya a kecskeméti sajátosságoknak is megfelelően idézi a kolostorkerti növénykultúrát. A kert csendje méltó a helyhez, a kompozíció és a növényegyedek szépsége minden ide látogatót békével és megnyugvással tölt el.

Kiépült az automatikus öntözőhálózat és díszvilágítással együtt valósult meg a kert közvilágítása is. A szerteágazó munkában részt vett valamennyi kivitelezőt, akiket nem sorolhatunk fel, köszönet illeti.

A Kulturális Örökségvédelmi Hivatal, Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata, az Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ, valamint az egyházközösségek szándékai szerint sok részletében megújult Fő tér helyreállítása a kapcsolódó belső kertek megújulásával együtt tovább folytatódik.

Kiss József

Nemzeti Kegyeleti Bizottság

A Balassi Bálint Emlékév keretében 2004. április 8-án 16 órai kezdettel Esztergomban, a költő szobránál Kegyeleti Emlékparkot avatnak a Nemzeti Kegyeleti Bizottság szervezésében, Esztergom Város Önkormányzata és a Balassi Bálint Intézet együttműködésével. Ezt megelőzően 14.30 órai kezdettel a Várszínházban Balassi Bálint Szép

Magyar komédia című művének előadása tekinthető meg.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma szervezésében 2004. április 15-én a budapesti Páva utcában megnyitja kapuit a Holocaust Múzeum és Dokumentációs Központ. E rendezvény keretében mutatják be a Nemzeti Kegyeleti Bizottság temetőket, síremlékeket ismertető sorozatának következő kötetét, a *Budapesti zsidó temetők* című albumot.

K. J.

Műemlékek Állami Gondnoksága

Tündérvilág az Esterházyak Pálmaházában

Az Európai Unióhoz való csatlakozás napját, május elsejét új bemutatóval köszönti a Esterházy-kastélyban a Műemlékek Állami Gondnoksága annak az eszménynek a jegyében, hogy az épületrekonstrukcióval párhuzamosan visszaemelve a kastélyt egykor volt kulturális, művészeti rangjára. A hagyományos koncertprogram mellett ebben az esztendőben az Experidance táncegyüttes produkcióját láthatja tizenöt alkalommal a közönség. Román Sándor a klasszikus magyar hagyományokat és a modern tánc stílusvilágát ötvöző egész estés előadása a *Tündérvilág* címet kapta.

A kastély Pálmaházában az előadások időpontja:

- május 1., 2., 22., 30.,
- június 3., 13., 27.,
- július 8., 25.,
- augusztus 8., 16., 18., 22.,
- szeptember 8., 26.

Rendezvények

Nádasdladány, Nádasdy-kastély

Április 18. (vasárnap) 16 óra:
Romantikus délután

Pécel, Ráday-kastély

Április 17. (szombat) 18 óra:
Érdi Tamás zongoraestje

Április 23. (péntek) 19 óra:
Arcus vonónégyes

Április 30. (péntek) 19 óra:
Trio Antiqua

Dég, Festetics-kastély

Április 24. (szombat) 14.30 óra:
Agrártörténeti mozaikok a Mezőföldről

és König Róbert grafikusművész kiállításának megnyitója

Jegyek vásárolhatók
a MÁG Programirodában

Információ: Hajdi Márta
Telefon: 202-6288

gyúlik a pénz, így Róna József szobrát 1897. május 28-án, a nagy hazafi fiának jelenlétében leleplezik. A fennmaradó írások szerint hatalmas ünnepség volt, zászlók, kivilágított ablakok, cigánybandák, énekkarok éltették Kossuthot, azaz a magyar szabadság szellemét.

Ezt követően a szobor előtti tér volt az ünnepségek középpontja, amíg nem jött a nagy háború, a vereség, a cseh legionáriusok és 1919. június 28-án az akkor még megszállók a szobrot ledöntötték.

Eljött 1938 novemberének májora, az addig raktárban lévő szobrot ismét felállították. Az ünnepség talán nagyobb volt, mint az első. Megint háború, megint vereség, a szobor ismét porba hullt.

Egy év híján hat évtizednek kellett eltelnie, amikor 2004 februárjában har-

Fotó: a szerző

madjára talpatatára emelték, igaz, nem a város főterén, de mégis látható helyen.

Hogy hol bujdosolta az évtizedeket? Múzeumkertben, raktárban, hulladékok között. A város jelenlegi vezetői sokáig vártak, míg a napjainkra már szlovák többségű előljáróság megszavazta, hogy elővehető, koszorúzható a szobor. Ünnepség most is volt, tévékamerák sora, újságírók és a város öslakói, csillogó szemekkel, lehajtott fővel. A pozsonyi kormány nevében Csáky Pál fejezte ki tiszteletét, hangsúlyozva: a szobor hirdesse a két nép valós barátságát.

Milyen érdekes: első alkalommal erről nem kellett szólni, akkor ez természetes volt. Bízunk benne, hogy száz év múltával is az lesz.

Mattheidesz Konrád

Múzeumavatás Rábagyarmaton

Évtizedekkel ezelőtt, 1970-ben döntött úgy a falu lakossága, hogy megpróbálja megmenteni a pusztulás előtt álló boronafalú, zsuptetős öreg házat, melynek mestergerendáján az 1850-es évszám olvasható. A Községi Közös Tanács és a Fenyvesalja Termelőszövetkezet segítségével sok hozzáértő ember fogott össze – akkor még sokan voltak ilyenek –, hogy újjávarázsol-

mellé a kamrát, valamint az istállót is, így vált majdnem teljessé az öreg épület (a pajta ma is hiányzik).

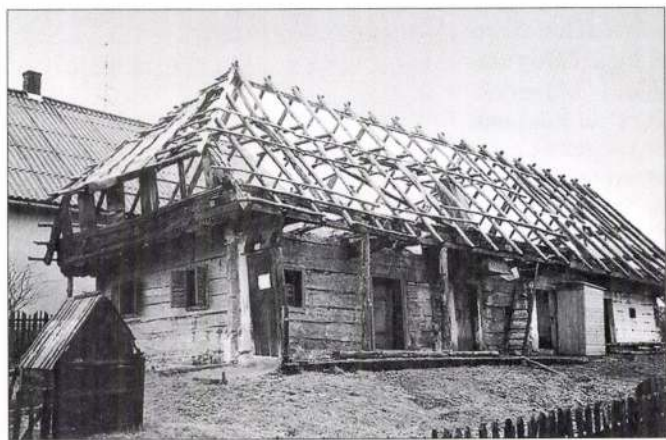
Éveken keresztül sokan látogatták és csodálták meg a konyha mennyezetének vastag koromrétegét vagy a régi hangulatokat sugalló szobát.

A múlt évek azonban belemartak az épületbe. Lemállott a zsup, lefolyt

Ekkor jelentkezett váratlanul Sisa Béla, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal programigazgatója, hogy „mentőangyalként” felajánlja segítségét, s az ezredfordulón megkezdődött a munka.

A szakemberek keze nyomán megújult az épület. 2003. november 8-án dr. Varga Kálmán, a KÖH elnöke adta át a falu lakóinak az épületet, amelyet beszédében a „múlt gyöngyszemé”-nek nevezett.

Az önkormányzat, hogy szerény lehetőségeivel élve elismerje a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal óriási

Fotó: Sisa Béla

A tájház felújítás közben...

Fotó: Dr. Janóti Judit

és a megnyitón

ják a táj jellegzetes épületét. Szinte pénz nélkül, csak lelkesedésből dolgozó emberek keze munkája nyomán a múlt év októberében dr. Szentlélek Tihamér, a Savaria Múzeum akkori igazgatója nyitotta meg a környék egyetlen ilyen jellegű múzeumházát.

1983-ban régi dokumentumok alapján felépítették a szoba és a konyha

a falról a sározás, a befolyó eső is az elmúlásról beszélt. A másfél évszázados gerendákat alattomos betegség támadta meg. Az önkormányzatnak nem volt anyagi lehetősége, hogy a szükséges javításokat, felújításokat elvégeztesse az épületen. Már nem voltak hozzáértő öregek, akik lelkesedésből is elvégezzék ezeket a munkákat.

anyagi segítségét, Sisa Bélát Rábagyarmat község díszpolgárává fogadta. Horváth József polgármester adta át az erről szóló oklevelet, hangsúlyozva, elsősorban neki köszönhető, hogy a „múlt gyöngyszeme” megmenekült az enyészettől.

Csévéné Tóth Erzsébet

Iambos Éva, Görbe Katalin, Molnár Margit, Szűcs Gergely és az Intézet hallgatói készítették. A fotóanyag bemutatását Hivatalunk munkatársa, Réti Mária művészettörténész kezdeményezte, a kiállítás Schillár Emőkének, a Közép-európai Intézet igazgatóhelyettesének, dr. Gellér Katalinnak művészettörténésznek, valamint Görbe Katalin, a Restaurátor Intézet docensének és Galambos Éva oktatónak köszönhetően jöhetett létre.

A megnyitón Farkas Ádám szobrászművész, a Magyar Képzőművészeti Egyetem rektora méltatta a kivételesen szép anyagot, melyről Gellér Katalin tollából jelent meg ismertető az Intézet kiadványaként. Ebből közlünk néhány gondolatot.

A kiállítás fotóin ausztriai, horvátországi, romániai (erdélyi, moldvai) és magyarországi tájakat, színes hímszekkel díszített falusi templomokat, fejfákat és mives oltárépítményeket, szobrokat, táblaképeket és hálóboltozatos, gótikus falfestményekkel díszített katedrálisokat látunk.

Hazánkban a Magyar Képzőművészeti Egyetemen belül a Restaurátor-képző Intézetben folyik a képzés. A széles körű tudást, tapasztalatot kívánó szakmát oktató tanárok diákjaikkal – Görbe Katalin szervezésében – minden évben kirándulásokon vesznek részt. Elsősorban a hazai emlékeket és a magyar anyag restaurálása szempontjából legfontosabb régiókat, Erdélyt, Ausztriát, Horvátországot keresik fel. A tanulmányutak célja egyrészt a régió speciális jegyeinek a tanulmányozása, másrészt az adott ország művészetének, restaurálási gyakorlatának megismerése. Útvonalai – ahogy a középkori mesterek egykori állomásai – nem igazodnak a mai országhatárokhoz, elmúlt idők nagy művészeti központjaiba vezetnek, közös kulturális örökségünket térképezik fel.

A kiállításukon bemutatott mintegy 120 felvétel e tanulmányutakon készült. A fotókon a középkori freskók, a gótikus faszobrok, barokk oltárok mellett szokatlan részletek, a fa természetes erezete, vagy gondosan megmunkált felületek, régi falak kerültek fókuszba. A tájfotók a korábbi korok művészeinek és mai megörökítőinek – az évszázados távolság ellenére is létrejövő – közös érzékenységét mutatják az épületek tájba helyezése a környezettel való szoros összhangja iránt.

Morschhauser Miklós festőművész akvarellkiállítása nyílt meg március 2-án

a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Pincegalériájában. A megnyitón Réti Mária művészettörténész a festő munkásságát és életútját ismertette. Morschhauser Miklós a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskolában festő szakon végezte középfokú tanulmányait, az akvarellfestés fortélyaiba mestere, Csebi Pogány István vezette be. Az élet azonban más irányba terelte: hivatásos katonai pályán töltött 36 esztendő után 1990 – nyugdíjba vonulása – óta szentelheti ismét idejét a festészetnek. A katonaság szigorú fegyelme, a szabadban végzett terepmunka művészetében, témaválasztásában meghatározó volt, ahogy maga vallott erről: „egy katonának a táj elsősorban terepet jelent, nekem a terep jelentette a táj, a természet szépségének élményét. Nem elég a hazaszeretetről beszélni: a hazaszeretet a haza megismerését is magában foglalja.”

Morschhauser Miklós művészi hitvallása, festésze egyúttal a haza szépségeinek, értékeinek megőrzését, megbecsülését is jelenti. Akvarelljei a szabadban, a helyszínen kapott benyomások alapján, a plein air festés frissességében készülnek; Magyarország több mint száz településének tájait, falvait, templomokat, régi falusi házakat, utcarészleteket örökítenek meg finoman festett, szemet gyönyörködtető részletességű, gazdag színvilágú képei.

R. M.

ICOMOS MNB

A 2004. évi közgyűlésre április 17-én, szombaton 13 órai kezdettel kerül sor Sopronban, a Liszt Ferenc Konferencia és Kulturális Központ Liszt termében, a XXII. Országos Műemléki Konferencia bezárását követően.

Egy szobor kálváriája

Napjainkban aligha hihető, hogy 1894 és 1907 között több mint ötven Kossuth-szobrot emeltek hazánkban. A helységek versengtek, hogy hol szebb, hol monumentálisabb a Kossuth apánkat, azaz a magyar szabadságot jelképező műalkotás. Szoboravatási ünnepségekre került sor Erdélyben ugyanúgy, mint a Délvidéken vagy éppen a jó palócok földjén.

Rozsnyó, a hajdani bányászváros sem akart lemaradni a tiszteletadás-

Elismerések

Március 15-e alkalmából Mádl Ferenc, a Magyar Köztársaság elnöke a következő kitüntetéseket adományozta:

Magyar Köztársasági Érdemrend Tiszti Keresztje: **Horler Miklós** műemlékvédelmi szakembernek.

Magyar Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztje: **dr. Fejérdy Tamásnak**, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal elnökhelyettesének, és **Radnainé dr. Fogarasi Katalinnak**, a Nemzeti Kegyeleti Bizottság titkárának.

Gratulálunk!

„BUDAPEST” Egy folyóirat újra indul

2004. március 15-én a Nagy Budapest Törzsasztal kezdeményezésére, Buza Péter szerkesztésében ismét megjelent az elmúlt fél évszázadban kétszer (1945, 1966) útjára indított és kétszer (1947, 1989) megszűnt *Budapest* című folyóirat. „A városlakók lapja” XXVII. évfolyamának első száma a Budapestet szerető civilek, polgárok független „vállalkozása”, amely múlt és jelen értékeit és gondjait kívánja bemutatni az érdeklődő és értő közönségnek, jelentős teret szentelve épített és tárgyi kulturális örökségünknek.

A folyóirat 2004. évi előfizetési díja 4000 Ft, egy szám ára 480 Ft. Előfizetési nyomtatvány kérhető a kiadótól (Száz magyar falu könyvesháza Kht., 1142 Budapest, Erzsébet királyné útja 36/B.), vagy a KÖH Társadalmi Kapcsolatok Igazgatóságától. A lap megvásárolható – többek között – a Budapesti Történeti Múzeumban, a Litea Könyvesbolt és Teázóban, a Budapesti Városvédő Egyesületnél vagy a TKI-n.

sal, ráadásul a város vitathatatlan Kossuth-kultusszal bírt. Egyes állítások szerint díszpolgárrá is választották. Ennek azonban csak az emlékezés a bizonyosága, no meg a kritikus Bachkorszak jegyzőkönyvének kitépelt lapjai. A város Polgári Társasága már 1871-ben díszelnökké választja, sőt utcát neveznek el róla. Leveleznek is Kossuthal. Így érthető, hogy Gömör szülöttjei gyűjtést indítanak szobra állításáért. Meglepően hamar össze-

Nyilvántartási és Tudományos Igazgatóság

Kutatási beszámoló

Az Igazgatóság munkatársai február 11-én az alábbi témákról tartottak beszámolót.

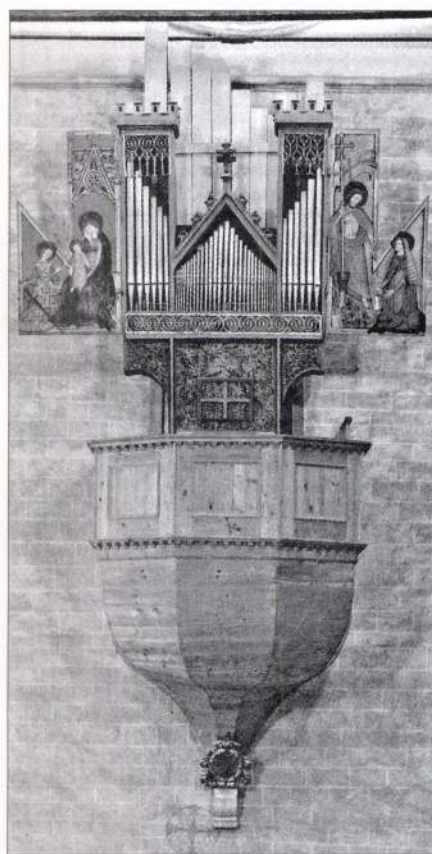
- Balázsik Tamás: A Kastélyprogram
- Bazsó Gábor–Győr Attila: Műemléki értékleltár Budapest VII. kerületének Andrássy úti világörökség védőzónájába tartozó részén
- Bodó Balázs: A jakabhegyi pálos kolostor késő középkori boltozat-rekonstrukciója
- Bognár Gábor: A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei topográfia készítésének tapasztalatai Bodrogkeresztúron és Tarcalon (Topográfia-készítés az ezredfordulón: tapasztalatok, módszertan, távlatok...)
- Borossay Katalin: Körmend belvárosának értékleltára
- Businé Benkhardt Lilla: Nemesládony, római katolikus templom kutatásai
- Bozóki Lajos: A bélapátfalvi cisztercita apátsági templom nyugati homlokzatának falkutatása
- Csejdy Júlia: Emlékmű és műemlék. Modern plasztika történeti városrészben. Vigh Tamás szobrászművész köztéri szobrászata (a 2003-ban befejezett PhD-dolgozat egy fejezetének szerkesztett változata)
- Hajdók Judit: Az orgonák felméréséről
- Haris Andrea: Paul Troger győri bencés templom hajójának mennyezeti falképeinek helyreállítása
- Juhász János: Közterületi képző- és iparművészeti alkotások és emlékhelyek Kőbányán
- Keresztessy Csaba: Tokaj-Hegyalja topográfiajához kapcsolódó levéltári kutatások
- Kisfaludi Júlia: Beszámoló az osztály adatszolgáltató munkájáról
- Klinger László: Esztergomi reneszánsz építkezésekről a kőfaragványos anyag felmérése kapcsán
- Lővei Pál: Beszámoló az osztály tevékenységéről – Királyi udvarok pályázat, előadás a Nemzeti Múzeumban, készülő kiadvány a fehérvári Anjou-síremlékekről
- Mezey Alice: Jánoshidai premontrai templom XIII. századi kőfaragványai
- Nagy Levente: Visszajáró holtak és szellem szerelem (Két kora császárkori Róma városi sírfelirat szépirodalmi és régészeti párhuzamai)
- Réti Mária: A visegrádi szentségház újabb anyagának kutatásairól

- Sarkadi Márton: Digitális eszköz alkalmazása épületek és kőfaragványok felmérésében
- Terei Márta: A Zsolnay-kiállítás rendezéséről
- Tóth János Attila: A „Győri borda” – Víz alatti régészeti kutatások és a XVII. századi hajóépítéset

A visegrádi Herkules-kút rekonstruálásáról Réti Mária művészettörténész kutató tartott előadást a Képzőművészeti Egyetem meghívására február 9-én az egyetem előadótermében. A munkák egyik leglátványosabb eredménye volt a kút eredeti helyén készült rekonstrukciós másolat felállítása, amely Szakál Ernő Oroszlános kútjának elkészülte óta a legszebb szoborművel gazdagította a palota együttesét. Az ásatások története, a kút ikonográfiájának ismertetése, a helyreállítás, az olaszországi analógiák és a mesterkérdés problémáin túl a rekonstrukció hitelessége és technikai kivitelezése kiemelt figyelmet kapott a restaurátortanárok, kollégák és hallgatók körében. A munkákról Buzás Gergely, Szőnyi Endre és Réti Mária szerzőségével jelent meg a *Giovanni Dalmata Herkules-kútja a visegrádi királyi palotában* című album.

Az orgonáról tartott előadást Hajdók Judit, a hangszer avatott művésze és kutatója február 19-én a Hivatal tanácstermében. Az ötszáz diaképpel és hangzóanyaggal illusztrált előadás bevezetett a hangszer – szó szerint – belső titkaiba: az orgona szerkezetének és működésének technikai tudnivalóit nemcsak a mai orgonák, hanem a történeti hangszerek felépítésének fejlődésén át is bemutatta.

Végigkísérte az orgona európai történetét az ókortól napjainkig, bemutatva olyan hangszerkuriózumokat, mint a Sion-hegyi szerzetes templom 1366-ban készült, Európa legrégebbi, ma is működő orgonája, a klasszikus olasz, spanyol és francia orgonaépítéset remekei. Ezt követően a magyar orgona-történet legnevesebb darabjait ismertette az aquincumi orgonától a soproni Szent György templom 1633-ból való orgonáján át a barokk nagyorgonákig és a XIX. század orgonaépítésetéig. Az előadás kitért az orgonák helyreállításakor, védéskor felmerülő műemléki

Svájc, Sion-hegy, a Notre Dame de Valère vártemplom orgonája

problémákra is, egyben az új hangszerek és a XX. századi orgonaépítéset (Angster, Rieger, Ország Sándor) gyarainak bemutatására is.

R. M.

A Zádor Anna Alapítvány 2003. és 2004. évi díjainak ünnepélyes átadására február 27-én került sor a Szépművészeti Múzeum könyvtárában. A fiatal szakemberek építészettörténeti kutatómunkáját elismerő és segítő díjat a KÖH két munkatársa vehette át: Velladics Márta (NyTI Topográfiai Osztály) és Ritoók Pál (Magyar Építészeti Múzeum). A korábbi díjazottak közül hárman a Hivatal kutatói: Prakfalvi Endre (1998), Mezey Alice (2000) és Váci Piroska (2001).

Kiállítás

Kőből, fából, aranyfüsttel – Közép-európai műemlékek restaurátorszemmel címmel fotókiállítás nyílt a Közép-európai Kulturális Intézet Galériájában február 23-án. A kiállítás fotóit a Képzőművészeti Egyetem Restaurátorképző Intézetének oktatói, Dienes Judit, Ga-

Dienes Judit

Róna József és Márkus Géza műve.

A GANZ-GYÁR TISZTVISELŐI ÁLTAL MECHWART ANDRÁSNAK HETVENEDIK SZÜLETÉSNAPIJÁN ADOTT EMLÉK.

hogyan a nagy közönség újabb támogatása által nemsokára.

A Mikes emléke iránti kegyeletnek vélünk szolgálatot tenni, mikor néhány képből bemutattuk az ő, valóban lebilincselően szép szülőfalujának néhány részletét.* Pásztor.

MECHWART ANDRÁS ÜNNEPLÉSE.

Lapunk legutóbbi számában már megemlékeztünk arról az ünneplésről, melyben Mechwart András, a Ganz-gyár vezérigazgatóját a gyár alkalmazottai december 7-ikén 70-ik születése napja alkalmából résztesítették. Ez alkalommal művészi kivitelű plakettet adtak át neki, mely Róna József műve s Mechwart András arcképét ábrázolja, a mint a vasgyári munkások csoportja hálással tekint föl rá, mint kenyéradójukra s iparáguk nagy érdemű fejlesztőjére.

Mechwart András a magyar iparnak egyik legkiválóbb előmozdítója s bár külföldön, a bajorországi Schweinfurtban született, egész munkássága a magyar közgazdaságnak vált javára s ő maga is 45 évi itt munkálkodása alatt teljesen magyarrá vált. Egyszerű sorsból küzdött fel magát; ifjúkorában előbb kitanulta a lakatosmesterséget, aztán technikai tanulmányokat végzett s 1859-ben mint mérnök lépett a Ganz és Társa cégbe, mely intézetnek utóbb vezérigazgatója lett. Vezetése alatt a Ganz-gyár világhírré vergődött. Mechwart a Ferencz József-s a Vaskorona-rend lovagja, az osztrák-magyar bank főtanácsosa s ezenkívül a porosz Sas-rend lovagja.

Mechwart a művelődés azon úttörőinek egyike, kik észszel és ügyes kézzel a haladásnak súlyos körülmények közt is tért nyitottak s az általa elért sikerek révén iparunknak egyik leghasznosabb munkásságú vezér-alakja.

A MAGYAR KÉPIRÁS ÚTTÖRŐI.

Irta Malonyay Dezső; kiadta a Franklin-Társulat.

A magyar művészettörténelem mind máig, sajnos, nem nagyon megmivelt tere irodalmunknak. Egyes elszórt kutatások, monografiák, néhány nagyobbarányú gyűjteményes könyv mindaz, a mit e téren felmutathatunk. De teljes hiányát látjuk az olyan nagyszabású összefoglaló műveknek, a melyek nemzeti művészetünk fejlődésének rajzát adják írásban és képből egyaránt. A bajon segíteni úgy látszik

* E képek tulajdonképpen eredeti fénykép-levelezőlapok. Ilyen levelező-lapokon köszön meg a bizottság minden 55 fillért meghaladó adományt, mi által érdekes darabhoz jutnak különösen a képes levelező-lapok gyűjtői.

megvan a hajlandóság mindazokban a körökben, melyeknek feladata és hivatása előbbre vinni szellemi kulturánk dolgát s megművelni a paragon hagyott területeket. Ennek a hajlandóságnak, s egyben nagyban irányuló törekvésnek példája az a legújabb díszmunka, a mely «A magyar képirás úttörői» címmel most jelent meg a könyvpiacson s a maga nemében páratlan, nemcsak hazánkban, hanem a külföldön is alig leli mását.

Impozáns, folió-alakú kötet, a melynek már külső megjelenése is elárulja jelentőségét. Masszív bőrtáblában, a melynek művészi bronzverete és csatja a Rákóczi bibliájának rég elfelejtett díszablájáról támad fel a modern közönség elé, — szürke antik papíros eros lapjai foglaltatnak, a melyeken a magyar művészet egykori jeleseinek élet- és jellemrajza sorakozik egymásután. Kezdődik a sor Kupeczky Jánossal és Mányoki Ádámmal, a legregibbekkel ama magyar festők közül, a kiknek művészetét szélesebb körre terjedő hírnév előzte meg. Következnek a múlt század már elhunyt mesterei: Markó Károly, Brocky Károly, Barabás Miklós, Ligeti Antal, Thán Mór, Liezenmayer Sándor, Meszöly Géza, berekeszti a sort Munkácsy Mihály fényes pályájának megrajzolása.

Szó sincs róla, e névsor nem meríti ki a magyar művészet úttörőinek sorozatát, a kik közül kisebb jegyzetekben még néhányat említ és méltat röviden a könyv. De kétségtelen, hogy a monografikus beosztás mellett is ez az első magyar művészeti könyv, mely egységes gondolat vezérfonalán próbálja megvilágítani képirásunk fejlődéstörténetét. Ez a gondolat a nemzeti művészet gondolata; tehát irányelv, a mely Európa nagy nemzetének művészi életében régóta irányadó, nálunk is minden igazi művésznünk elve volt, de sem a művészeti irodalomban, sem a laikus köztudatban nem élt. Ennek az elvnek művészettörténelmünkre való alkalmazását próbálta meg Malonyay Dezső, a ki ezt a nagyszabású könyvet egybeállította és szövegét megírta.

Mint első irodalmi lépés ebben az irányban, jelentős vállalkozás tehát ez a könyv s megnöveli jelentőségét képtartalma, mely tulajdonképeni díszét adja és megérdemelt hatásához juttatja. Ötvenhárom sokszínyomású melléklet mutatja be tizenkét magyar úttörő festő képeit olyan hűséggel és művészi hatással, a melyre a reprodukáló technika csak a legújában jutott el. Az eredetinek minden színe és árnyalata változatlanul, a festőművész kezevonásának, rajzának, színrakásának meghamisítása nélkül jelenik meg ezeken a háromszínyomású képeken, a melyek valóságos festmények erejével hatnak. A Franklin-Társulat, mely ezt a művészi technikát nálunk meghonosította és

nagy tökéletességre emelte, valóban a legnagyobb elismerésre tarthat számot nemcsak áldozatkészségért, a melylyel ezt a nagyszabású díszművet létrehozta, hanem azért is, hogy mesteri reprodukáló technikájával lehetővé tette a művészi alkotások valóban sikeres megismertetését és népszerűsítését. Ezek a háromszínyomású képek minden másnál hatásosabb terjesztői, szószólói az igazi művészi alkotásoknak s jelentőségük a művészi ízlés és közszellem fejlesztésében bizonyára még csak ezután fog igazán megmutatkozni.

Hiányos lenne beszámolóink, ha mellőznők Nagy Sándort, a jeles rajzoló művészt, a ki a könyv ornamentális díszét megadta, rajzolván minden fejezethez egy az illető művészettel vonatkozásban levő érdekes és eredeti művészi lapot.

Mindent összevéve e díszes könyv megjelenése esemény művészettörténelmi irodalmunkban, s az elismerésnek olyan mértékét érdemli meg, a milyennel eddig kevés hasonló tárgyú magyar könyvet illethettünk.

A díszmű kétféle kiadásban jelent meg: bőrkötésben, bronzdombor-verettel és kettős csattal (ára 120 korona) és díszes kartonkötésben (ára 80 korona). Megrendelhető havi részletfizetésre is.

«A KECSKEPÁSZTOR.»

— Nemzetközi pályázaton díjat nyert opera. Bemutatta a M. Kir. Opera december 15-én. —

Zenei esemény számba mehet, hogy Európát, — Olaszország kivételével — megelőztük egy világhírré vergődött darab előadásával. Tavaly ugyanis az ismert olasz (milanói) Sonzogno zeneműkiadó-cég pályázatot hirdetett 50,000 líras első díjjal egyfelvonásos operára, abban a reményben, hogy (mint 1890-ben történt) megint egy Mascagni-szerű nagyszerű új tehetség fog jelentkezni. De a reményesség nem teljesedett, ámbár 237 dalművet nyújtottak be a mindenféle nemzetbeli szerzők. A hírneves pályabírák köztük a német Humperdinck, a francia Massenot, az olasz Amintore Galli, Gabriel Dupont operáját a «Cabrera»-t (Kecskepásztor) tisztelték meg az első díjjal. Az ember azt várná, hogy a kitüntetett mű minden ízében gyönyörködhető legyen, — mint pl. a «Parasztbeesület» — csak hogy a «Cabrera» még jóakarattal sem mondható a szép dallamok tárházának. Pedig fiatal ember írta, alig 21 éves; s ebben az életkorban az alkotó képzelet rendszerint a legtermékenyebb, a legüdebb, még akkor is, ha a művészi tehetséggel megáldott ember a sorvadás martaléka, mint a szegény Dupont...

A zeneszerző tragikus sorsához hasonlít a darab hősnőjének tragédiája is: akkor kell itt hagynia az életet, mikor a boldogság int feléje — Dupontnál a dicsőség képében, a Cabreránál a viszonszerelében. A páztorkodó leány története, a mint Henri Cain (Massenet «A navarrai leány» című dalművének szövegírója) költötte, röviden ez:

Pedrito, jómódú falusi legény, amerikai katonaszkodása után visszatérve falujába, boldogan öleli régi választottját, Amáliát, a kiről még hírt sem hallott négy évig, holott ő a kubai táborból anyához írt leveleiben mindig üzent a szegény, szép árva lánynak. Amália megvallja: «anyád minderről soha sem szólt nekem, sőt eltiltott magától, s a világba kitaláltva, egy gaz csábítónak, Cheppának áldozata lettem. — szerencsétlen anya vagyok...» Pedrito vad fájdalommal eltaszítja magától a kétszeresen megsalt nőt, a ki kétségbeesve, csecsemőjével elhagyja a falut.

A függöny egy percze lehull; mikor újra felgördül: ott dorbézol pajtásaival a hitszegő Cheppa. Pedrito kést emel reá, de elvlasztják őket, Cheppa más korezmába megy. A tompa kétségbeesésében ott maradt Pedritót egyszer csak útban ejti a megtört hazajött Amália: gyermeke meghalt, maga lázas és világyűlölő. Pedrito eleinte sértegeti, de aztán szerelemmel teli, maga kér bocsánatot a védtelen nőtől, a ki legalább egy percnyi boldogság után, meghal Pedrito karjában.

Ezt a kevés cselekvést, sok szenvedést Dupont mélyen megindító hangokban szólaltatta meg. Három fő dallamrészlete («vezérmotívuma») van: az egyik, a melyikkel a mű kezdődik, komor, súlyosan indul, második hangja felszökik, de rögtön szárnyaszegetten visszahanyatlik; ez a lesújtott Amáliát jellemzi; a második, szintén a bevezető zene óta kísért, Amália aggódó anyaságának gondolatával együtt szokott fölzendülni: a szökellve ismétlődő

NEMÉNYI AMBRUS.

1852—1904.

A magyar hírlapirodalomnak abból a nemzedékéből, a mely a hatvanas évek végén s a hetvenes évek elején vette fel az írói tollat, sokan vannak, a kik azóta átesaptak a politika mezejére s ott foglalnak el kiváló állást, búcsút mondva a publicisztikának. *Neményi Ambrus* is, kinek december 13-ikán történt halála irodalmi és politikai körökben általános részvétet keltett, már korán belemerült a politikai működésbe, de azért a hírlapírói tollhoz se lett hűtelen, egyaránt nagy buzgalommal szolgálta mindvégig a közügyet a képviselőházban, társadalmi és közgazdasági testületekben s a sajtóban. Kiválóan képzett, sokoldalú ember volt, tanultsága szakemberré tette közgazdasági, pénzügyi, társadalompolitikai kérdésekben s e mellett különösen ifjabb éveiben irodalmi és történeti czikkeivel, egy-két önálló művével is magára tudta vonni ismereteinek alaposságával és éles ítéletével a figyelmet.

Mint szegény sorsú szülők gyermeke született 1852-ben a főváros közelében, Péczelen s Budapesten végezte tanulmányait. A budapesti egyetemről Párisba ment, a hol két évig hallgatta a Sorbonne s a Collège de France híres tanárainak előadásait s már innen irt tárczacikkeivel is az irodalmi körökben figyelmet keltett. Nyelvismeretei lehetővé tették neki, hogy egyforma könnyűséggel írhasson magyarul, németül és francziául. Rabelaisról és koráról 1878-ban nagyobb munkát adott ki, 1880-ban pedig összegyűjtve kiadta tanulmányait egy kötetben «Kortörténeti rajzok» czímen. Publicisztikai pályájának szép sikerei közé tartozik több társadalmi és emberbaráti intézmény, melyet ő kezdeményezett sajtóbeli felszólalásaival. Ezek egyike a hajléktalanok menhelye.

Széleskörű hírlapírói munkássága mellett nagyobb, beható tanulmányozáson alapuló értekezéseivel s röpirataival is hozzájárult az aktuális kérdésekhez, mint a főváros képviselőtestületének 1881 óta tagja, nagyobb munkát adott ki a főváros lakásügyéről, az elsők egyike volt, a kik nálunk gyökeresebb tanulmány tárgyává tették a mentelmi jog és a klotür kérdését, foglalkozott «Az állam és határai» című munkájában az államszociálisztikus fel-fogások terjedésével a magyar intézményekben; érdekes és tanulságos tanulmányt irt a francia forradalom hírlapjairól, mely az «Olcsó Könyvtár» című vállalatban jelent meg. Figyelemreméltó és valóban hasznos volt munkássága a magyar viszonyok, politikai és művelődési mozgalmak külföldön való ismeretése terén. Hosszabb ideig levelezője volt a «Republique Française»-nek, sokat irt magyar dolgokról német lapokba, «Hungaricae res» című Németországban megjelent röpirata, melyben a német «Schulverein» magyarellenes áskálódásaira mondott erős kritikát, három kiadást ért meg s beható vitát keltett külföldön. A magyar vasutak államosításáról szóló nagyobb tanulmánya nemcsak a németeknél keltett feltűnést, hanem angol, francia és amerikai szak-körökben is nagy elismeréssel fogadták.

A képviselőháznak 1884-ben lett tagja, a szilágycsehi kerülettel nyert mandátumot s azóta is, húsz éven át, megszakítás nélkül, e kerületet képviselte haláláig. Nagy munkásságot fejtett ki a képviselőház bizottságaiban, különösen a pénzügyiben, melynek előadója volt. Később az állami költségvetésnek lett előadója. Felszólalásaival, melyek többnyire pénz-

ügyi és közgazdasági kérdésekre vonatkoztak, mindig arról tett tanúságot, hogy a szóban forgó tárgyat gondosan tanulmányozta, a sokszor igen nagy terjedelmű anyag felett teljesen uralkodik. Ezért, ha nem tartozott is a feltűnést keltő, híres szónokok közé, szavait figyelemmel hallgatták a háznak komolyabb dolgok iránt érdeklődő tagjai. Több nagyobb közgazdasági vállalat vezetésében is részt vett; a Gyáriparosok Országos Szövetségének haláláig igazgatója volt.

Politikai munkássága mellett folyton dolgozott a sajtóban is, 1889-től 1901-ig főszerkesztője volt a «Pesti Napló»-nak, majd ettől megválván, más lapokba irta cikkei, melyek közül nem egy széles körben keltett érdeklődést. Utolsó hírlapi cikke alig két héttel halála előtt jelent meg. Halála váratlanul, meghülés folytán, öt napi betegeskedés után állott be; tüdőgyulladás vitte korai sírjába az ereje javában levő férfit.

NEMÉNYI AMBRUS.

Erdélyi fényképe után.

MIKES KELEMEN SZÜLŐFALUJA.

Most, mikor egész nemzetünk kegyeletes érdeklődése Rákóczi és bujdosó társai felé irányul, bizonyára érdekelni fogja olvasóinkat, ha bemutatjuk néhány vonásban Rákóczi kísérei közt a legszerényebnek, de egyszersmind a leghűségesebbnek: Mikes Kelemennek születése helyét. Sírjának helye amúgy is aligha lesz kideríthető: hadd képzelhesse hát maga elé legalább születése helyét minden érdeklődő.

A háromszéki, úgynevezett «erdőalji» falvak egyszerű báját a legteljesebb mértékben tárja fel Mikes szülőfaluja: Zágón. A Háromszék-megyét átszelő «Feketeügy» völgyétől emelkedő fensík, Nagy-Borosnyó községtől tiz kilométernyire a Kárpátok előnyúló karjai közé szorul. Mintegy másfél kilométer széles kapun vonul be a hegyek közé a róna és egy szemben előtörő hegyvégbé, a «Farkas-domb»-ba ütközve, kétfelé ágazik és úgy vonul fölfelé. A három oldalról erdős hegyek közé ékelt, háromágú csillaghoz hasonló fensíkon fekszik Zágón község. Éjszaki oldalán a «Hegyfark» védi fal-ként a teli «Nemere» szelétől, délről a «Sina-hegye» árnyékolja be; a keleten körítő hegyek-

ből a «Farkas-domb» a falu közepébe nyúlik, miáltal, nagy kiterjedése daczára, a behajló erdőlombtól az egész község egy nagy kertnek tűnik fel. Tavasszal és nyáron át a kétoldali és a közbe nyúló hegyekről egymásnak feleselve zengnek át a falu felett az erdők dalosai. Alant a térben, kristálytisztán, csevegve foly végig a Zágón vize. Nyílt térre csak nyugat felől tekint a falu, hátterül félkörben az egymás háta mögött fokozatosan magasabb és magasabb hegylánczok szolgálnak, melyeknek sötétlő fenyveseiből üdítő levegő áramlik elő.

A megragadóan szép fekvésű falu legszebb pontján volt Mikes szülőháza. Egyenlő távolságban az éjszaki és déli hegyektől, a kissé lemélyedt Zágón vize közelében. A mint megállapítható, természetes erdőből irtással idomított tölgyes park vette körül. E több évszázados tölgyek közül ma is szépen díszlik három. Nehány évvel ezelőtt még egész sor volt, de újabb időben kivágták. E fák közelében még három évvel ezelőtt csak egy domb látszott, benőve vadrózsa, kökény, kecskerágó bokroktól és áttörhetetlen bozóttól. Közé bemenni is félt az ember, mert sokan láttak kigyókat tanyázni ott. De ez is épen bizonyítéka volt annak, a miről csak 3—4 (ma már nem élő) öreg ember tudott, de a falu népe képtelenségnek tartott, hogy abban a halomban egy nevezetes régi ház romjai vannak. Ma már látja mindenki. A Mikes-emlék-bizottság felásatta a dombot és az ásás eredményeképen Mikes Kelemen szülőházának romja emelkedett elő, majd egy méter magasságban. *

A nyolczvanas évekig — bár néhány öreg ember egészen tisztában volt a helylyel — alig törődött valaki általában Mikes Kelemen emlékével. Az utolsó két évtized azonban annál hívebben ápolta, — mintha a két század mulasztását igyekezett volna pótolni. Egy hazafias gondolkozású ifjú (Bartalis Antal joghallgató, ki mint törvényszéki jegyző fiatalon halt el) kezdeményezte 1890-ben Mikes születése kétszázados fordulójának megünneplését. A zágoni értelmiség lelkesedéssel valósította meg az eszmét, oly szép ünnepélyt rendezve, mely méltó lett volna bármelyik nagyobb város közön-ségéhez. Azóta folyton erősödik a kegyelet. Eötvös Károly Lajos tanfelügyelő a zágoni tanulók részére, lelkesítő felirattal, sokszorosította Mikes arcképét. A bozótos domb felkeresése mind gyakoribb és gyakoribb lett s a *millemnium* megünneplésének jelentékeny része is itt folyt már le. Lassankint azután mind erősebb lett az a vágy, hogy szoborral örökíttessék meg emlékezete a község jeles szü-löttjének.

A nemes szándékot nagy lépéssel vitte közelebb a megvalósuláshoz a kovásznai választó kerület képviselője, Sándor József 1896-ban, mikor megválasztatása alkalmából 200 korona adománnyal vetette meg a gyűjtés alapját. Ekkor alakult meg a Mikes-emlék bizottság, mely azóta igaz lelkesedéssel munkálkodik a cél megvalósításán. Országos gyűjtést indított a Mikes-emlékre. Majd az ország összes felsőbb iskoláit kereste meg felhívásával kétszer is. Hazánkban alig van olyan felsőbb iskolája, melynek ifjúsága ne rendezett volna nyilvános Mikes-ünnepélyt, a mi által egyfelől ország-szerte felelevenítette a szívekben Mikes vonzó alakját, példájánál maga is tanulta a hit, a hűség és a honszerelem erényeit, másfelől nagyban elősegítette a szobor-alap gyarapodását.

Mikor valósulhat meg a hazafias cél, ma még nem tudható. De az emlék-bizottság bizik benne,

* Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy az ásások költségét a bizottság a tanulók által borókából készített és e célra árusított «Mikes-botok» árából fedezte és fedezi.

60. ▲

Oroszlánok, Zsolnay, 1908 körül

Markup Béla munkája.

Porcelánfajansz, ezüst máz.

Fázonszáma: 8095. Magasság: 47,5 cm.

Tálszélesség: 82 cm.

Jelzés: domború körpecsét.
restaurált

Kiküldési ár: 600.000 Ft

62. ▼
Róna József (1861-1939)

József és Putifárné

Bronzszobor

Magasság: 20 cm

Jelezve hátul: Róna József

Kikiáltási ár: 280.000 Ft

RÓNA JÓZSEF

62.

68

68.

Rómer József
redaktor

"FIGYELŐ"

ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT

Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.

Telefon: 296—534

Lap:
1949. MÁJUS 20. Bp.

Megjelent: 1949. DEC. 19.

*

93 A FOVÁROSI EMLÉKFELDOLGOZÁS
LŐSEG rendbehozza az emlékműveket, szobrokat és emléktáblákat és megfelelő helyen állítja fel azokat. Most intézkedés történt, hogy a Zrínyi-szobrot a Pelófi Akadémián, az „106 paraszti” szobrot pedig Pest-crszébeten a Pacsirta-telepen állítsák fel. A Tánácsos Mihály domborműves emléktáblát elhelyezték a Tánácsos-utca 9. számú ház falán, az Esze Tamás-emléktáblát pedig az Esze Tamás-utca 2. számú ház falán.

„Babonás és csoda tündéri palota”

Kosztolányi avatóversét Ódry Árpád mondta el – Vásznon helyett simított gipszlapra vetítették az első előadáson

Csaknem nyolcvan éve már, hogy a főváros egyik lelegegységesebb mozija, a Corvin vásznán lepergett az első filmkockák. Annak viszont éppen tegnap volt negyvenöt esztendeje, hogy a forradalom Corvin közti harcait követően 1957. szeptember 12-én újra berregni kezdett a vetítógép, újra megteltek a széksorok és a helyreállított épületben elsötétült a terem. A számos tulajdonosváltást, háborút és forradalmat megélt filmszínház az újrakezdés szimbóluma lett.

Az első alkalom, amikor a pesti közönség egyáltalán mozgóképet láthatott, egy élelmes ügynök, Kohn Emil reklámfogása volt, aki 1896-ban az egyik Váci utcai bérházból a szemközti palota ablakára szegezett vászonlepedőre reklámképet vetített. Tizenöt diát egy félperces mozgókép követett. A korabeli lapok beszámolója szerint olyan csődület támadt, hogy a forgalom negyedóránig szünetelt. A nagyvárosi életforma kialakulásával 1906 és 1912 között valóságos moziorület, „patológikus mozi-láz” tört ki a fővárosban. A lakosságszámhoz viszonyított férőhelyek tekintetében Budapest kétszeresen előzte meg Londont és Párizst, de Rómát, Berlint és Bécsét is maga mögé utasította.

A műfaj diadalútját az akadémikusok sem tudták megszakítani. A kinematográfusok egészen a háborúig élvezhették a konjunktúrát, s bár 1918-ra 77-re csökkent a mozik száma, több lett az ülőhely. A mozi igényes szórakozássá vált, emelkedését pedig színvonalas filmszínházak építésének igénye követte.

Báró Madarassy Beck Gyula, a Városi Bank elnöke saját bevallása szerint ekkor ismerte fel a filmben rejlő didaktikus erőt. „Budapesten is kell egy olyan mozgóképszínház-palotát emelni, amelyenket a külföld nagyvárosai már mind emeltek – nyilatkozta a Színházi Életnek. – Véleményem szerint, a Józsefváros közönsége eddig geografice teljesen kiesett a színházak zónájából és kétségtelennek tartom, hogy ebből a szempontból a színház helye igen szerencsés.” Optimizmusában nem mindenki osztozott. Sokan vitatták az elhelyezést: az Üllői út–József körút sarok akkoriban nem számított a szorosan vett belvároshoz.

A bank 1921 tavaszán mégis megbí-

A mozi bejárata 1937-ben. A húszas évek végétől a trösztösödő filmiparon belül az UFA német filmgyár érdekltségébe került és egészen a második világháborúig annak egyik budapesti zászlóshajója maradt.

FORRÁS: BUDAPESTI NEGYED

zást adott Bauer Emilnek, hogy a József körút, Üllői út, Kisfaludy utca és Práter utca határolta négyszög 3100 négyzetméteres területére, az öt évre szóló ideiglenes építési engedély birtokában, színházépületet építsen. „A feladat az volt – írta a tervező a mérnökegyesület lapjában –, hogy olyan színházat építsünk, mely 1300 néző befogadására alkalmas és kielégíti mindazokat a követelményeket, melyeket ma a mozgósínház és rendes színházzal szemben támasztunk.” A teljes telken ekkor már állt három épület, így a telekredezéssel kellett kezdeni. Ekkor alakították ki a Corvin köz, a köztes utcákat, és jelölték ki a később építendő bérházak telkeit. A beépítetlen téren korábban mutatványosok, vásárosok ütöttek tanyát. Állt még a Tanácsköztársaság idején felállított barakkiskola is, ez 1921-ig működött, így először gondoskodni kellett a gyerekek elhelyezéséről. Hogy gyorsabban haladjon az építkezés, ezután a bank saját költségén bontotta el az épületet.

A tervezés nehézségét az adta, hogy a színházhoz képest a mozi befogadóké-

pesség kétszeresére kellett méretezni. Miközben a nézők a filmet élvezték, az előcsarnokban már a következő előadásra érkeztek. A távozók nem keresztesztek az érkezők útját, ezt meg kellett oldani a lépcsőkön, a ki- és bejáratokon és a ruhatárban. Maga a nézőtér viszont a színházi hagyományokat követte. A földszinti zsöllyén 1050 ülőhely volt, az erkélyen és az oldalpályókban további kétszázötven. A kettős funkcióknak megfelelően alakították ki a színpadot is. A színpadnyílás tizenkét méter széles és hét és fél méter magas lett, vászon helyett simított gipszlapra készítették a vetítőfelületet. A hatvan személyes zenekari árkot csak a színpad rovására lehetett elhelyezni, így elég csekély méretű lett. A háború előtt épült díszes mozikhoz képest a Corvin így is viszonylag egyszerű maradt. „Az egész épület kivételével a legmesszebbmenő takarékoság volt irányadó – ismerte el a tervező. – Nem vontunk meg semmit a szolid kivitel rovására, azonban a mai viszonyok között nem gondolhattunk semmiféle nemes anyag felhasználására. Azt hiszem, egyi-

ke legnehezebb feladataimnak az volt, hogy régebbi időkben olyannyira megszokott anyagok, mint a márvány, kárpitok, faburkolatok stb. hiányát feledtetni tudjam.”

A főhomlokzaton a bejáratról két oldalra Róna János szobrász domborművei kaptak helyet. A bal oldali Corvin Mátyást művészek között, a jobb oldali, Bécs ostromakor ábrázolja.

A belső munkák is jól haladtak. Az épületgépészetet az Ilkóvits és Fia cég, a világítást a Ganz Villamosság Rt. szerezte. Azt is tudjuk, hogy a kárpitosmunkát Böhm Béla, a festést és mázolászt Karikás Mór végezte. A nélkülözhetetlen felirati táblákat a Tintner I. E. Bélyegzőgyár szállította, a mozi körüli utak kövezését pedig a Hirsch Mihály Rt. végezte. 1922. november 21-re a mozi készen állt a díszbemutatóra.

A körúton már délután négy órakor nyüzsgött a tömeg. Hat órakor érkezett meg Horthy Miklós és neje, József királyi herceg, Augustza, Zsófia és Erzsébet királyi hercegnő. Jelen volt a teljes kormány. A belügyminiszter, mint a moziü-

gyek és a filmipar felügyelője, magától értendően. De ott volt Bánffy külügyminiszter, a honvédelmi, a népjóléti miniszter, sőt nagyatádi Szabó István földművelésügyi miniszter is. Az ünnepélyes megnyitó a Himnusszal kezdődött, ezután Ódry Árpád mondta el Kosztolányi Dezsőnek erre az alkalomra írt színházavató versét: „Babonás és csoda / tündéri palota, / mely sorsokat remekbe mintáz, / az álmainknak várfoka: a színház...”

A Rákóczi induló után „a Vitézzé avatás című filmet mutatták be – írta a Színházi Élet –, amely nagyszerű alkalmat nyújtott a közönségnek arra, hogy a filmben szereplő kormányzót és főherceget zajos ovációban részesítse. Aztán a Priscilla Dean-film következett, melynek különösen az a része ért el óriási hatást, amely egy felrobbantott töltés mögött előzuhogó rettenetes víztömeg borzalmas pusztítását és a pánikszertű menekülést mutatja be.” Majd egy kisebb Peggy Burleszk után az új Asta Nielsen-filmet, a Vaninát vetítették. A közönség mindegyiket nagy tetszéssel fogadta. Este tízig tartott az előadás, amelyről a másnapi lapok bő terjedelemben számoltak be. Rózsa Miklós vezérigazgató elégedetten nyilatkozott: „Azt hiszem sikerülni fog egy olyan színházat konstruálnom, amely a Nemzeti Színház szellemét fogja követni és a tisztá nemes művészet szolgáltatásban fog állni. A párisi Odeon lebeg a szemem előtt.”

A színház azonban álom maradt. Sokkal sikeresebb volt a moziüzemeltetési üzletág, amelyet a híres mozi, Décsi Gyula igazgató, majd tőle Lajtos Elemér és Daróczy József vett át. A Corvin ezek után igen hamar, már a húszas évek végén, a trösztösödő filmiparon belül az UFA német filmgyár érdekltségébe került és egészen a második világháborúig annak egyik budapesti zászlóshajója maradt. A világháború után a hadiszakmányaiként a szovjet csapatok által elkobzott magyarországi német vagyonnal került át szovjet tulajdonba, míg végül a Szovexporthilmtől a FOMO vette át. A Corvin közti harcok után 1957. szeptember 12-én nyitott újra, az országban elsőként szélesvásznú moziként. A műsorra tűzött film a Háború és béke volt.

Szatucsek Zoltán

A század gótikus mestere

Szakál Ernő kőszobrász restaurátor halálára

Senki nem érzi közülünk úgy a gótikát, mint Ernő – mondta Dercsényi Dezső, ha beszélgetés közben szóba került Szakál Ernő, a nagyszerű kőszobrász restaurátor.

Márpedig gyakran szóba került. Hiszen Szakál teremtette újjá poraiból Visegrádon az Oroszlános-, meg az Anjou-kutat, Siklóson a gótikus zárterkélyt, s egy másikat, egy későit, Székesfehérvárott. Szinte szó szerint poraiból, hiszen a feltárás nagyrészt körömfényi darabokat hozott csak a felszínre. Azokból viszont sok ezernyi. Szakál nekiállt, rajzolt, illesztett, szerkesztett, főként pedig gondolkodott. A gótika minden szerkesztési elve a fejében volt, ki tudta találni, hogyan konstruálták bonyolult formáikat a régvolt mesterek. A geometrián múlik minden – mondotta, és a kötőrmelék engedelmesen simult vonalzóval körzővel megrajzolt ábráihoz. Úgy, mint egykor a gótikus kőfaragónak a teljes mű. És ha már ki volt szerkesztve, kiegészíteni, a valóságban egybekonstruálni már semmiség volt. Merthogy a keze is meg tudott mindent csinálni, ami épületdísz, kútház, erkély, amitől kivirul a századok tépte gótikus műemlék. Mindehhez hihetetlen memória párosult. Sedlmayr János, a kiváló műemlék-helyreállító építész mesélte, hogy együtt keresték Siklóson a régészek által kiásott kövek között. Szakál felemelt egyet: Ilyet már láttam – mondta, majd elutazott Sárospatakra. Visszajött egy másik darabbal, illetve egymáshoz. Emezt minden bizonnyal a Perényiek vitték magukkal valamiért Patakra.

Visegrádi, siklósi, diósgyőri restaurálásai után már-már kezdtek azt hinni, hogy a fiatalon tehetséges, sikeres szobrásznak indult Szakál

végleg elfordult a figurális művektől. És ekkor találta meg Zolnay László a Budavári Palota mellett a XX. század legnagyobb magyar régészeti leletét, a gótikus szobrokat. Azaz töredékeiket, ki mást hívott volna restaurálni, mint Szakál Ernő? És ő bebizonyította, hogy a főveges dalia alakja se idegenebb számára, mint mérművet vagy boltozatot újratertetni. A világszínvonalú szobrok világszínvonalúan restaurálva azóta Budapest egyik nevezettségévé váltak.

A világszínvonalúnak titulált restaurálás nem túlzás. Abban az időben, a 60-as, 70-es években a magyar műemlék-helyreállítások színvonalát kevés helyen múlták felül. Olyan időben méltányolta a világ szakmai közvéleménye ilyen magasra a „magyar iskolát”, amely kor-szak nagyon is távol állt attól, hogy magasra értékelhető legyen. És Szakál Ernő, a szobrász nagyszerűen illeszkedett ebbe a kitűnő építészcsapatba, sőt legidősebbként nevelte, tanította is őket. És mit ő maga alkotott, az talán még több is volt, mint világszínvonalú: egyedülálló. Magam legalábbis sehol nem ismerem olyan kőszobrász restaurátort, aki a hitelesség minden követelményének eleget téve tudott volna tízezer darabból olyan csodákat újraalkotni, mint Szakál.

A kőfaragó inasságtól a Képzőművészeti Főiskola tanszékvezető (és a restaurátor tanszék alapító) tanárságig ívelő pályájának végén csendes magányban élt Sopronban Szakál Ernő. A napokban érkezett halálának híre. Hosszú, szép életet élt, barátja, tisztelője tengernyi volt, ellensége talán egy sem. Kilencvenedik születésnapján már nem köszönhetjük.

Roman András

mitből is több volt (85 r), mint a mindössze 57 rnyi aszfaltból. A járdák ekkor kezdte beérni az akkó-burkolatot. Nemst Műszaki Útmutatója etméternyi aszfaltjárda míg az aszfalt kocsiút ált. Ennél még a „Mac kolat is olcsóbb volt a l.

persze, hogy aszfaltból tek eleink a Magyar seiben a „legtartósabb, olcsóbb” aszfaltburkolatok, folyosók, műagtárak, istállók, udvazámára ajánlották. Jehogy a cég „nedves falyökere száraztételét golcsóbban eszközli, s vidékre is szállít”. Fel-a többiek is. A Hazai mely idővel egyesült a on működtető Magyar te Newchatel Asphalt Váci út 19-ben működésőbb jövök. Például ti aszfaltgyára, Kollár út 121.-ből, Lukács és 118.-ból, esetleg Poszrsébetfalván.

int gyarak alakultak a címük is gyakran zomban volt elég: az szerint például a főfél millió négyzetm-ából 636 ezer 840 tt aszfalt. És akkor tünk a vidékről – dául.

arról mégsem sokat dani. Egy biztos: az v már csak az özvey utcai lakcímmele: vegyészeti gyára” g működött, a Sorokiroda az Eötvös utca altgyártásból akkorrá lt már más, mint az a unaföldvári járdában.

N. Kósa Judit

PALETTA

A PUSKIN GALÉRIÁBAN (V., Semmelweis utca 2.) szeptember 15-től október 14-ig fiatal fotográfusok kiállítása tekinthető meg naponta délelőtt tíz órától éjfélig.

VIRÁGVÁSÁRRAL várják az érdeklődőket a hét végén – reggel tíz és este hat óra között – a Nagytétényi Kastélymúzeumban (XXII., Kastélypark utca 9–11.).

Japánul énekel a kínai császár

MUNKATÁRSUNKTÓL

Lehár Ferenc szerzeményével, A mosoly országával vendégszerepel a Japán Operett Társaság holnap és holnapután este hét órákor az Operettszínházban.

A társaságot a kabukirendező *Teraszaki Hironori* alapította 1977-ben. Célja az volt, hogy valódi formájukban mutassa be Japánban az operetteket. A társulat 1998-ban már járt Budapesten, amikor ugyan csak Lehár operettjét játszották. A hét végi előadások érdekessége, hogy Szűcs Csong szerepét nem lírai tenor, hanem a Wagner-művekben hőstenorokat alakító koreai *Lee Hyun* kapta. A Japán Operett Társaság a pekingi operára jellemző formában mutatja be az előadásban Kína új császáranak koronázási jelenetét, tehát nemcsak japán, hanem további ázsiai motívumokat is beépít a magyar műbe. *Teraszaki Hironori* rendezésére általánososságban is jellemző, hogy Lehár művét a keleti ember szemszögéből dolgozza fel. Ebben a felfogásban a mű alapvető kérdése: a frissen megválasztott Szűcs Csong császár képes-e megtartani a hagyományos kínai szokásrendet az európai kultúra egyes elemeinek bevezetése mellett? Az uralkodó *Lizához (Usami Ruri)* fűződő, gyötrelmes szerelmén keresztül mutatja be a rendező az egymástól távoli kultúrák összeütközését, a keleti és a nyugati gondolkodás alapvető különbségeit. Az előadásban közreműködik a Tokió Balett Csoport, a Japán Operett Társaság Énekara. A Budapesti Operettszínház Zenekarát *Váradi Katalin* vezényli.

Szeptember 11.: tizenegy rendező

A világpremierral egy időben került a fővárosi mozikkba a nemrég lezajlott velencei filmfesztiválon heves vitákat kiváltó 11'09'01 – szeptember tizenegy című film. Az, hogy ilyen hamar láthatjuk a művet, még a forgalmazóját is meglepte, ezért reklám nélkül, teljesen váratlanul kezdte el vetíteni a Művész, Mammút, és a Toldi mozi, valamint az Uránia Nemzeti Filmszínház.

Az idei velencei filmfesztivál egyik legvitatottabb alkotása a 11'09'01 – szeptember tizenegy című film volt. A francia pénzből készült produkció tizenegy különböző nemzetiségű rendező – Ken Loach, Claude Lelouch, Danis Tanovic, Sean Penn, Shohei Imamura, Amos Gitai, Samira Makhalbaf, Youssef Chahine, Idrissa Ouedraogo, Mira Nair és Alejandro Inarritu – szubjektív gondolatait és érzelmeit fejezi ki a tavalyi New York-i terrortámadással kapcsolatban. A művészek teljesen szabad kezet kaptak, nem egyeztettek egymással. Egyetlen kikötés volt: minden elkészült egyéni alkotásnak szimbolikus hosszúságúnak – 11 perc, 9 másodperc, plusz egy filmkockányi idő (11'09'01) – kellett lennie.

Természetesen minden alkotó más-

képp élte meg a tavalyi eseményeket. Az Oscar-díjas Danis Tanovic például mindenképpen hazájáról, Boszniáról szeretett volna valamit elmondani. Olyan embereket akart bemutatni, akik már átéltek egy hasonlóan borzalmas eseményt, mert véleménye szerint ők jobban át tudják érezni a New Yorkban szerencsétlenül jártak a sorsát. Tanovic számára a boszniai események közül az 1995. július 11-én Srebrenicában történtek jelentették a legnagyobb tragédiát, ekkor ugyanis több mint nyolcezer muzulmán lakost mészároltak le a bevonuló szerb csapatok. Attól a naptól kezdve a Srebrenicában élő összes nő, minden hónap 11-én tüntet az utcákon. Tavaly szeptemberben is ezt tette.

Saját anyaghoz nyúlt az izraeli Amos Gitai is, ő a jeruzsálemi állapotokat állítja kontrasztba a tengerentúli eseményekkel.

A francia Claude Lelouch etüdjének főszereplője egy süketnéma szerelmespár. Pontosabban csak az asszony az, a férfi süketnéma turistákat vezet körbe a Word Trade Centerben. A tragédia napján is egy csoport vár rá. A Lelouch témaválasztása jóvoltából tulajdonképpen tizenegy percnyi némasággal emlékezik meg az áldozatokról.

Az indiai Mira Nair azt mutatja be, hogy milyen az élet New Yorkban a dél-ázsiaiak számára szeptember 11. után. A rendező szerint visszafordíthatatlan változások mentek végbe, ahogy mondja, New Yorktól Dzszeninen át egészen Gudzsarátig terjed az izslámenesség. Az epizód igaz történetet dolgoz fel – egy anya kétségbeesett kutatását a fia után, aki nem tért haza a végzetes nap után, a hatóságok először terroristának tartják, nyomoznak utána, zaklatják a családot. Míg csak egyik nap meg nem találják a fiú holttestét a romok alatt, aki, mint kiderül mentés közben vesztette életét.

A színészként is ismert amerikai Sean Penn egy magányos, idős ember portréján keresztül mutatja be a tragédiát. A brit Ken Loach pedig Chile huszadik századi történelméről keresztül fejezi ki a gondolatait. Amint nyilatkozta, megdöbbentette a terrortámadás, de várható volt, hogy történni fog valami. Véleménye szerint a tavalyi merénylet szimbolikus támadás volt az ellen a hatalom ellen, amelyet a Világkereskedelmi Központ és a Pentagon jelképez.

A japán Shohei Imamura a felkérés előtt olvasta el Ibusze Maszudzsi egyik verseskötetét. Ebben találta Tou Fou egyik versének fordítását, s az mélyen megrendítette. Ennek alapján készítette el rövidfilmjét, amelynek főhőse kígyóként viselkedik. A háború és a Japánra ledobott atombombák akkora traumát okoznak neki, hogy képtelen emberként tovább élni.

Alejandro Inarritu mexikói rendező rövidfilmje legtöbb részében csupán nagy feketeséget látunk. Néha egy-két sokkoló kép villan be. A tragédia hangjai viszont folyamatosan hallhatók. A művész szerint szeptember 11-én a valóság megölte a fikciót. Mint mondja, a televíziós közvetítésben már mindent látunk a háromezer ember haláláról.

Érdekes az afrikai Idrissa Ouedraogo filmpezüdjéje. Pár szegény gyerek üldöz egy férfit, akit Oszama bin Ladennek hisznek. A cél valójában az volt, hogy ezen a történeten keresztül felhívja a figyelmet Afrikára, amelyet a malária, az AIDS, az éhínség és a szárazság egyaránt sújt.

Csákvári Géza

SZAL Kiakas

Ajánló: Zoran

Mindenkinek a figyelmébe ajánlom a Felvonulási téren látható szabadtéri plakátkiállítást. Ezen a rendhagyó helyszínen megdöbbentő ilyen méretekben és mennyiségben találkozni a műfajjal. Vannak köztük egészen különös alkotások, úgyhogy akik érdekelnek a furcsaságok, feltétlenül menjen el megnézni a tárlatot. Már a címe is bizarr: *Kiakasz-tunk*.

Kíváncsi vagyok az *El nem küldött levelek* című előadásra, csak idő hiányában eddig nem jutottam el rá. Az egyik főszereplő Gyabronka József, akivel régi barátok vagyunk. Együtt alapítottunk egy hatosztályos iskolát, ahová a gyerekeink is együtt jártak. Gyabronka nagyon jó színész: bármilyen produkcióban láttam, mindig tetszett. Most, hogy az előadást a nyilvánosság előtt emlitem, talán magamat is ráveszem, hogy végre elmenjek megnézni. Ma este lesz a Thália Színházban.

A Ferihegyi Repülőmúzeum a légi forgalomból kivont gépeket, Tu-134-eseket és Tu-154-eseket mutat be november 30-ig. Izgat a repülés. A számítógépes játék, és az igazi pilótakabinokba is gyakran bekérekedtem. Egyszer egy lap azt akarta, én jellemezzem meg a helyszínt, ahol interjúkat adok – a ferihegyi irányító központot választottam. Érdekes volt arra gondolni, hogy ezen a helyen olyan emberek ülnek, akiknek gyakorlatilag a kezében van mások élete.

Akik lazulni akarnak, vasárnap menjenek ki az újpesti alsó rakpartra. Itt egész napos görkorcsolyabulit rendeznek.

Lejegyezte: Rados Virág

Jelenet Danis Tanovic rövidfilmjéből. New York-ról Srebrenica jutott eszébe

Madrigál komédiák

Reneszánsz tánckompozíció, madrigálkomédiák, Autokonzert és Monteverdi-opera is szerepel a régi és új zenei napok programjában. A Budapesti Kamaraopera rendezvényének eseményeire a kiscelli barokk romtemplomba várják a közönséget.

Bethlen Gábor és Brandenburgi Katalin erdélyi udvarában játszódik *Aranyos Agota* tánckompozíciója, amelyet a Vektor és a Kájon kódex dallamaira ad elő a Company Canario Historikus Táncegyüttes. A Bethlen udvarába érkező külföldi követek és utazók magukkal hozták szokásaikat és táncukat, s ezek a motívumok bevezetnek a műben a magyar muzsika és tánc elemeivel. A produkciót ma és vasárnap, este hét órától láthatja a közönség a kiscelli barokk romtemplomban. A tánckompozíció után egyfelvonásos madrigálkomédiák következnek. Ezekhez Gesualdo Gálans rovarek című kötetéből válogatott *Eöt-vös Péter*, zeneszerző. A Budapesti Tomkins Enekegyüttest *Dobra János* vezényli. A Harakiri című művet szintén Eöt-vös Péter készítette Bálint István szövege alapján. A produkciót *Csengery Adrienne, Rácz Zoltán, Matuz István és Itzés Gergely* mutatja be a romtemplomban. A táncok és Eöt-vös alkotásai után *Vidovszky László* 1972-ben készült Autokonzertjét is meghallgathatja a publikum. A művész előadásában bambuszharangjáték, cintányér, zenélő doboz, és önmagukat megszólaltató verők, fémek is szerepet kaptak.

A Poppea az első olyan opera, amely nem istenekről, hanem hűsvér emberekről szól. Talán ezért is aratott akkora sikert 1643-ban. A Monteverdi-operát szombaton, este hét órákor a budapesti közönség is hallhatja a kiscelli barokk romtemplomban. A *Moldován Tomokos* rendezte előadásban Poppea szerepét *Gonzalez Móni*, Neronét *Timothy Bentsch* énekel. A *Savaria Barokk Együttest* *Meth Pál* vezényli.

D. V. G.

Versenyben a stúdiószínházak

A Magyar Stúdiószínházi Műhelyek Fesztiválját tizenkét évig Gödöllőn rendezték meg, tavaly óta azonban a Bárkában tartják. Ezen a seregszemlén – idén szeptember 14–22. között – tánc- és prózai produkciókkal érkeznek a hazai és a határon túli hivatásos, strukturán kívüli és alternatív műhelyek. A fesztivál egyben verseny, amelynek zsűrijébe meghívják az író Forgách Andrást és két kritikus: Koltai Tamást és Nánay Istvánt.

Az első előadás a Magyar Stúdiószínházi Műhelyek XIV. Fesztiválján a Bárka Stúdióban holnap délután öt órakor és este tíz órakor a Pécsi Országos Színházi Találkozó is sikerrel játszott *Háy János* istendramája, A Gézagyerek lesz. Ugyanezen a napon este hét órákor a Vívóteremben lép fel az Újvidéki Színház. Hamvas Béla *Karnevál* című regényének motívumai alapján készítette *Mezei Kinga és Gyarmati Kata* a *Pác* című művet. A rendező szintén Mezei Kinga. Vasárnap este hét órákor a Vívóteremben *Srbjanovic* Családtörténetek – Belgrád című játékát adja elő a kaposvári Csiky Gergely Színház, a rendező *Rusznay Gábor*. A Harlekin millióival a nyíregyházi Mórész Zsigmond Színház szerepel a fesztiválon – kedden este hétkor a Vívóteremben. A színpadi változatot Hrabal azonos című kötetéből, a Sörgyári capriccióból és a Díszgázból hozta létre az előadás rendezője, *Ivo Krobot*, valamint *Zora Vondrácková*.

A *Barbárok* című produkciót – amely jövő csütörtökön este hétkor a Vívóteremben lesz műsoron – Mórész Zsigmond novellája nyomán készítette a Közép-Európa Táncszínház a nyíregyházi Mórész Zsigmond Színházzal – a koreográfus-rendező *Horváth Csaba*.

Furcsa módon csütörtök este kilenckor adják a fesztivál egyetlen ifjúsági előadását: a marosvásárhelyi Ariel Színház produkcióját a Stúdióban. A Pélás tör-

ténetet a Moll Flanders című Defoe-regény alapján írták, és *Barabás Olga* állította színpadra. Jövő pénteken este héttől a Vívóteremben játssza a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház A csodát, amelyhez az alapot Tamási Áron Énekes Madár című darabja adta. A rendező *Bocsárdi László*.

A Színház- és Filmművészeti Egyetem hallgatóit két produkcióval is meghívták a seregszemlére. A Szentivánéji álom *Ács János* rendezése. A produkcióban szeptember 21-én este hétkor a Stúdióban *Máté Gábor* negyedéves osztálya szerepel. Tíz óráig *Bodó Viktor* rendezői vizsgája, az Attack lesz a Vívóteremben. A Bárka Színház saját előadása a Pirandello-féle Hat szereplő szerzőt keres, amelyet a román *Catalina Buzoiu* rendezett.

Bár a Magyar Stúdiószínházi Műhelyek XIV. Fesztiválja hivatalosan holnap kezdődik, ma este nyolc órától már egy ehhez kapcsolódó estre is várják az érdeklődőket. A Bárka és a Fonó Records közös produkciója: az Új szonok, avagy hangos nyelvemlék a kételyek korából. Ezen az előadáson huszonegy kortárs magyar költő egy-egy szonoként előadható versére tizenhat zeneszerző írt zenét. A műveket fiatal színművészek adják elő, utóbb szeptember 18-án is.

Irodalmi kiegészítő program a pozsonyi Kalligram Kiadó estje: A perverzio méltósága szerda este hét órákor a Stúdióban. Lesznek koncertek is, szombaton éjjelkor a Folkestra játszik a kávézóban, egy héttel később pedig a Tropical Transform Quintet. A társulások közül a képzőművészet sem maradhat ki. Az Egy évad képekben – 2001/2002 az elmúlt szezon fontos fotóit mutatja be. A seregszemle alatt készül a fesztiválújság, a Kajjtnapló, lesz fesztiválhíradó és jó néhány műhelybeszélgetés.

Sz. K.

Roma János

A gödöllői Erzsébet-szobor. Az elmúlt év egyik legnevezetesebb művészi eseménye a gödöllői Erzsébet-szobor leplezése a gödöllői az uralkodóház tagjai, az egész kormány és a nemzet kiünféségei mind megjelentek, hogy kegyeletüket megdícsőítsék királynőnk iránt lerójják. A szobrot *Róna* József mintázta és, sajnos, királynénk kecsességét és finomságát az ő vésője nem a leghívtebben adta vissza. A szobor mögött felállított izléstelen sziklatömeg is rontja a kellemetlenül nekicsúszosodott szobor hatását. Mindez a gödöllői új parkban látható.

Erzsébet királyné szobra Gödöllőn.

Róna József

Bámulatos olcsó

arany- és ezüst ékszer-áru raktár dus választékban

és pedig:

finom ezüst evőeszköz grammja 13 fillér.

Ezüst gyertyatartók és egyéb ezüst tárgyak.

Finom ezüst evőeszköz tokban K. 12.—

Finom ezüst evőeszköz tokban „ 16.—

Munkás patent órák

I. rendűek K. 6.—

II. „ „ 5.—

Zsebweckerórák „ 30.—

14 carátos aranygyűrűk 5 kor.-tól felj.

14 car. arany női órák 20 kor.-tól felj.

14 „ arany férfi „ 50 „ „

14 car. arany collier, szivvel vagy amu-
llettel, 15 koronától feljebb.

Foto-email képek minden nagyságban,
képpel együtt 10 korona és feljebb.

20

Ajánlják

Weisz testvérek

óráások és ékszerészek,

BUDAPEST, VI., Király-utca 10. szám.

„Ékszeripar“ című árjegyzéküket ingyen és bérmentve küldik.

Telefon 54-65.

MIKLÓS ELEK ÉS TÁRSA

= Drogeria és

a „Nemzeti

••••• Budapest,

illatszertára =

színház"-hoz

Kerepesi-ut 15. •••••

(Fehér ló szálloda.)

(Fedák) Zsazsa parfüm, egy üveg
selyemdobozban K. 6.—

Márkus Emilia arccrème, egy
tégely ára „ 1.50

Márkus Emilia piperezsappan,
egy darab ára K. 1.50

Márkus Emilia hölgypor, fehér,
crème és rózsaszinben, ára „ 2.—

Közkedvelt különlegességek főraktára:

Angol és francia illatszerek, piperecikkek, kötszerek, sebészeti cikkek,
vegyszerek, **mezőgazdasági és állatgyógyászati** cikkek. Valódi
francia cognac, Jamaica rum, liquőr, chinai és orosz teák. Rum-
esszenciák és compositiók gyári raktára.

10 koronán felüli megrendelések portomentesen eszközöltetnek.

Viszonteladók kedvezményben részesülnek meggyezés szerint.

Viszonteladók kedvezményben részesülnek meggyezés szerint.

Roma best

SZEMERE BERTALAN SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSÉRE MISKOLCZON.

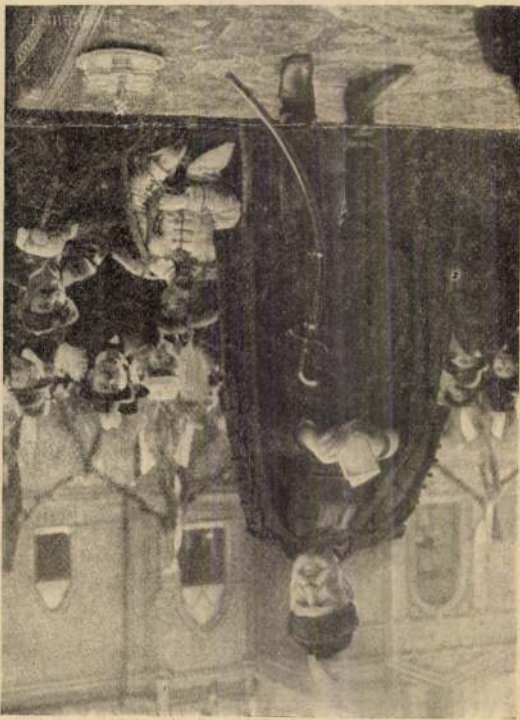
FRANKLIN-1

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

1906. 751

Roma József

Lévay József elszavalja ódáját.

Csoport a közönségből.

a melynek bölcsője ott ringott a nagy kínai birodalom és Japán enyhe éghajlata alatt, és akkor virul a szabad természet ölen, a mikor nálunk az ősz a növények lombját egy mestéri vonással a sárga, barna és vörös színek szafféle árnyalataival főtli meg és a tél a maga zord hidegével minden élő növényből az utolsó életört is kiölti.

Gyönyörrel nézem a hat legnagyobb kiállító:

a budapesti kertészeti támlintézet, Babág Fe-rensz, Lokovsek Antal, Nádassey József, Mühlle Vilmos és Bernolák Gábor Chrysanthemum gyűjteményeit, megesudalom a kertész művészetét és tudását, végig kalandoz szemem az alakok különleges változatain, a színek tarkaságán, de nem talállok egyebet bennük, mint a divat fölkapott kegyeljét.

Egy szeszély csak és az aranyvirág ismét csak a temetők sirtvága lesz. A kertész azonban örül a divatnak és fölhasználja minden tudá-

RÓMÁI RITMUSOK. RADO ANTAI ÍRÁI VÉNYJÉI IRÓDALOM ÉS MŰVÉSZET.

Római ritmusok. Rado Antal írái vényjéi iróadalom és művészet. Szemre bértalan szobrának leleplezése. Csoport a közönségből. Léway József elszavalja ódáját. Roma József. A melynek bölcsője ott ringott a nagy kínai birodalom és Japán enyhe éghajlata alatt, és akkor virul a szabad természet ölen, a mikor nálunk az ősz a növények lombját egy mestéri vonással a sárga, barna és vörös színek szafféle árnyalataival főtli meg és a tél a maga zord hidegével minden élő növényből az utolsó életört is kiölti. Gyönyörrel nézem a hat legnagyobb kiállító: a budapesti kertészeti támlintézet, Babág Fe-rensz, Lokovsek Antal, Nádassey József, Mühlle Vilmos és Bernolák Gábor Chrysanthemum gyűjteményeit, megesudalom a kertész művészetét és tudását, végig kalandoz szemem az alakok különleges változatain, a színek tarkaságán, de nem talállok egyebet bennük, mint a divat fölkapott kegyeljét. Egy szeszély csak és az aranyvirág ismét csak a temetők sirtvága lesz. A kertész azonban örül a divatnak és fölhasználja minden tudá-

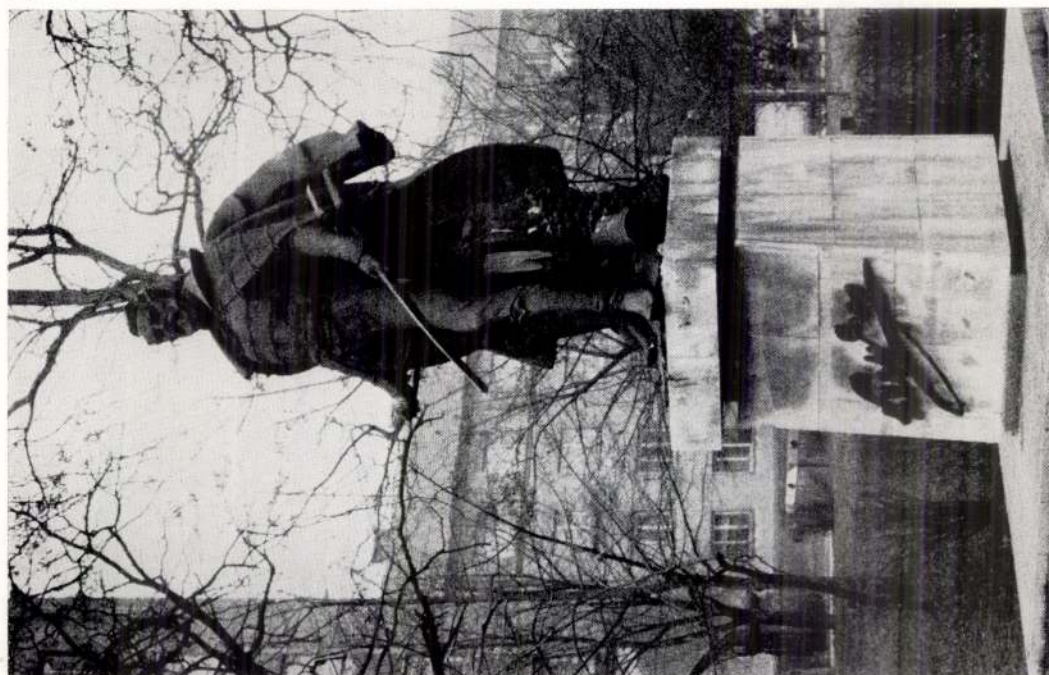

JÓZSEF RÓNA: MUSIC LESSON.
1898. BRONZE. 74 CM

Isrvtai Petráis

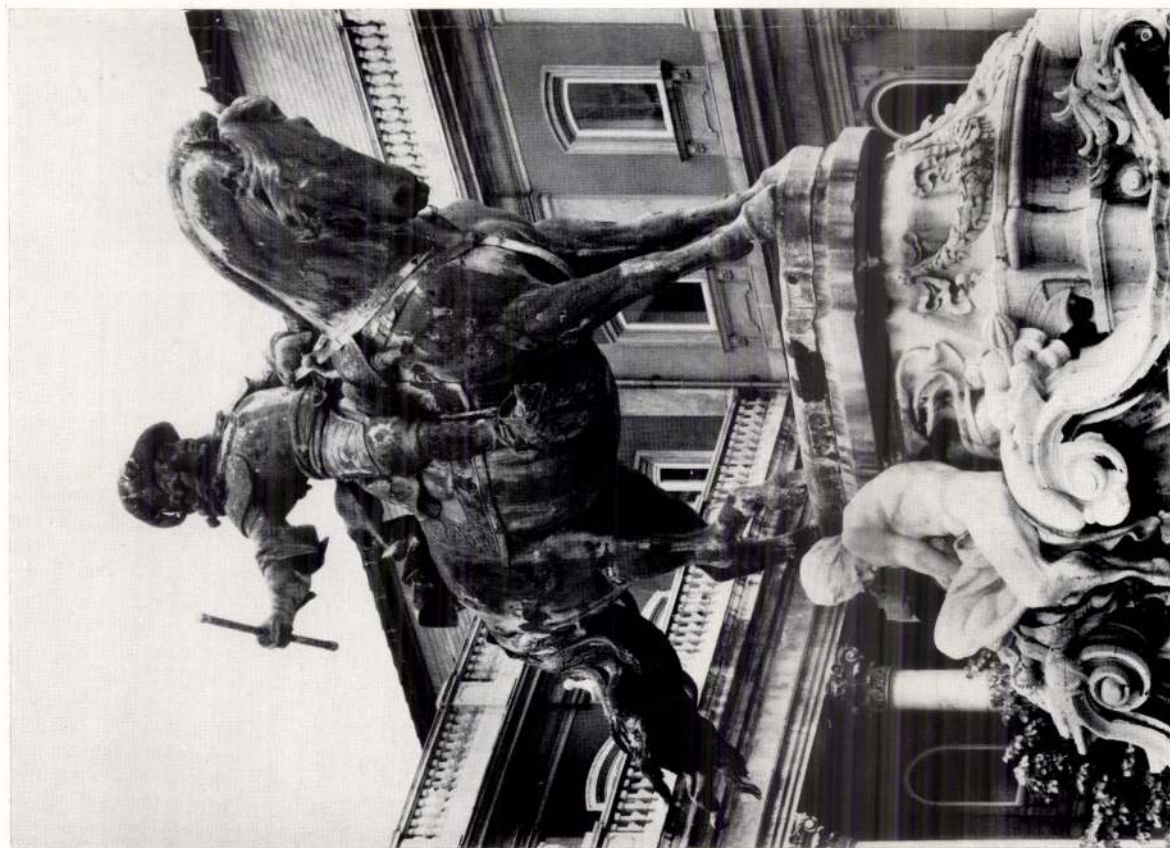

JÓZSEF RÓNA: KÁROLY LÖHNHOFF,
MUSICAN (RELIEF)
1877. PLASTER, 38,5 X 28 CM.
Hungarian National Gallery.

JÓZSEF RÓNA: MEMORIAL FOR GENERAL GYÖRGY KLAPKA,
KOMÁROM, 1896

JÓZSEF RÓNA: EQUESTRIAN STATUE OF EUGENE OF SAVOY, 1899

doing. Indeed, he completed very few statues during the year he spent in Rome but it was in Rome that he hit on the idea of creating humorous-erotic faun compositions, of which he was to make a whole series on his return.

He returned home at a fortunate time, in the middle of the 1880s. He achieved successes in exhibitions, won prizes, received commissions to make statues ornamenting buildings as well as tombs, memorials, portraits. One of his early great successes was the sepulchre of György Klapka, a general in the War of Independence of 1848-49. The cross clad in a creeping plant standing on a rock, the military badges, the mourning figure of *Hungaria* holding a laurel wreath above the portrait of the hero, all are meaningful symbols which refer to the merits of the deceased and the respect felt by the nation towards him. The sepulchre won general attention and Róna immediately received a commission for a memorial to Klapka in Komárom too. The heroic defender of Komárom, who did not surrender the fortress even after the capitulation of Görgey's army at Világos in 1849, justly aroused pride in the heart of every Hungarian. That is what Róna tried to express: "A lion is sitting in front of a pedestal reminiscent of a castle, holding the Hungarian flag between its paws. On top stands the hero in a cloak blown by the wind, raising his fist threateningly. There was strength and energy in the design." His memoirs so describe it, but this was not simply self-praise since that is how the contemporaries felt too. Mór Jókai, the writer, a native son of Komárom, wrote an ode on the occasion of the inauguration of the statue.

Róna received commission after commission: he did the statue of Miklós Zrínyi for Budapest, those of Kossuth and Bertalan Szemere for Miskolc, another sculpture of Kossuth for Szeged, that of Queen Elizabeth for Gödöllő and that of György Bessenyei, the writer of the Age of Enlightenment for the Collegium Hungaricum of Vienna. He had an enormous capacity for work; whenever something had to be prepared rapidly for an

anniversary drawing close, he was the only one who could undertake it. That is how he received the commission for the equestrian statue of Eugene of Savoy. This piece is his finest work, one of the main attractions of the Castle of Buda even today. The sculpture well demonstrates Róna's merits, his skills in modeling and composition, the Baroque impetus and energy. He could do everything that was asked of him: a mounted statue and the column of the Holy Trinity, little statues from porcelain and mantelpiece ornaments. When he was without commissions he opened a bronze casting workshop. Because of his lack of experience in business, his efforts ended in failure. He was the son of his age in that he always identified himself with what he was doing. He was happy to make a portrait of the exiled and aged Lajos Kossuth in Turin and have the opportunity to talk to him; he was equally happy and proud when Francis Joseph was moved to tears at the inauguration ceremony of the statue of Queen Erzsébet in Gödöllő. He had equal respect for Kossuth and Francis Joseph and it did not occur to him for a second that there was a contradiction in this. Although he could be said to have been a successful artist, he was frequently dissatisfied. He was never able to win any of the major sculpture competitions even though he received several prizes. He himself attributed personal reasons to this, the antipathy of certain members of juries; in fact his full-blooded neo-Baroque style was alien to a Hungarian public taste which required more reserved, more rigid works, closer to Classicism.

József Róna's heyday were the 1890's and the turn of the century. An exhibition of a collection of his works in 1922 demonstrated that his time had passed, that he was no longer able to follow the changes occurring in sculpture. The age of historicism and eclecticism seemed then to have been a derailment of art. However, the "new eclecticism" of our day has again focused attention on the art of the last third of the previous century.

ILDIKÓ NAGY

favourites of high reputation, the jealous and intriguing semi-talents and the former promising artists who had sunk to drinking and general debauchery. In his book a fantastic panorama of the artists of the second half of last century is opened to the reader. A detailed picture is received of both the artists-artisans of the workshop and of such outstanding figures as Frigyes Feszli, the architect of Romanticism (his chef d'œuvre is the *Vigadó* of Pest), who is an embittered old man in the pages of the book. The figure of Miklós Izsó, a tragic talent in Hungarian sculpture, also receives a brief description. He is an offended and misunderstood genius whose body is being equally destroyed by alcohol and tuberculosis. By way of a contrast, there is the painter Károly Lotz, successful, kind and bohemian. Lotz supports morally Róna who thus has the chance to study at the academy of Vienna on a state scholarship.

After our introduction to the Budapest of the 1870s, Róna then presents us to the Vienna of the beginning of the 1880s. The professors of the academy, conservative but of great erudition, the rowdy and dissolute students, the coarse jokes of the art students are all here; Róna describes the burning down of the Vienna Opera and the hard and untiring self-training and enormous industriousness with which he tried to win his teachers' respect. This he is forced to do because of his poverty since he can only continue his studies if he is granted a scholarship. But he is also spurred by ambitions equally originating in a desire to rise on the social ladder and in a passion to serve his nation. Róna belongs to the generation that considers art as a patriotic dedication, something already appreciated by his native land at this time.

The 1880s was the age in which modern Hungarian sculpture was born. A parliamentary decree proclaims an open competition among Hungarian artists to design the ornamentation of the Opera under construction. In addition to the capital city now being built with amazing speed, commissions offered by the provincial towns constitute the

most important opportunities for work. A real national demand and a matter of prestige come together in this vogue for erecting monuments. Every small town, every community wants to erect a statue of some kind because this is an indication of urban or institutional status. The community is ready to contribute financially in order to see a memorial to Lajos Kossuth, Ferenc Deák, or someone else, "the great son of the town", standing in their main square. Series of richly ornamented and expensive tombs are made from public contribution, rich citizens and high-minded ladies commission sculpture of writers, politicians or themselves; every institution creates its own little Pantheon where its leading figures are to be seen. Portraits of the "great Hungarians" are available, cheap, multiplied, to be used as ornaments in rooms and they are included in *intérieurs* just like the popular small sculptures will be at the turn of the century. A separate competition is made public for pedestals for statues by the Association of Arts & Crafts. The self-respecting citizens of a country acquiring wealth are erecting memorials for their real or assumed great compatriots.

The artistic quality of the statues varies widely and so is the level of training of the sculptors and, especially, their talent. It is important that everything could be read in a statue quickly and easily; therefore monuments and tomb memorials are so garrulous; that too is why there are so many ancillary-figures, explanatory symbols and reliefs.

Róna is one of the great virtuosoes of this narrative sculpture. That is what he learnt of composition with mythological and religious themes at the Viennese Academy; these were to be enriched by historical figures and popular genre figures after his return to Hungary. In the meantime he spent a year in Italy (1885-1886). His also was the fate of young artists on pilgrimage to Rome; he was completely paralyzed by the proximity of Michelangelo, the depressing perfection of great art. It made him feel that he could not create anything because it was not worth

just a means of subsistence in that it offered him the security of independence. As he said: "I was always independent; craftsmanship sustained me if necessary". And it did not bother him that many people saw in him only an amateur for a long time: "The sculpting engraver".

Miklós Borsos is thus a self-taught artist. He has learned much from nature as can be especially seen in his plaques. Many medals imitate pebbles shaped by sea-water. The sea has also influenced his sculptures: his *Canticum canticorum* (marble of Carrara, 1967) is like two stones leaning towards each other on the seashore: in the more angular stone a man's face, in the other a close-clinging woman's face can be seen. Several other sculptures seem to have risen from the waves: among them are *Star Gazer* (1962), with its barely suggested profile, *Sun Watcher* (1963), *Dawn* (1964), and *Lighea I.* (1964). His imagination is so much captivated by the sea that he has carved its real or imaginary inhabitants, the mermaids, sirens and dolphins

several times. However, these mermaids, sirens and dolphins have nothing in common with the fountain statuary of the *fin de siècle*: they are just like signs and their suggestivity derives from the quality. His marble *Mermaid* (1959) is a 35-cm figure with blurred face and hair, seemingly swimming in the water. The closed nature of the composition signals that it is a creature of the sea with its ears clinging to its skull, and the perplexing fact that this beautiful young girl's head recalls the heads of sea mammals. She is a relative to the dolphins.

His classical education and the fact that he sees mythological figures and symbols in pebbles on the seashore have brought him to the brink of abstract thinking and modelling. As he himself says: "I do abstracts but I never make so-called abstract sculptures. Only geometry can be abstract. Abstraction is not even an accurate expression, I'd rather call it transposition. Reality must not be made abstract, it must be made believable. Abstraction belongs to the science. In art there is no mystery, therefore I don't believe in the contradiction between figurative and non-figurative. Henry Moore said once that as

long as sculpture exists in the world, it cannot be true and artistic without the knowledge of the human body. I agree with him."

Miklós Borsos expressed his agreement with Henry Moore in a more tangible way with his self-portrait *Orpheus* (1963), a piece that evokes the expression and atmosphere of the heads of the great British sculptor.

Brancusi was the artist who exerted the greatest influence on Borsos. He has paid his respect to him with a reinterpretation of *The Kiss*; in *Waiting for Godot*, an evocation of Beckett, Borsos made a small breach on Brancusi's entirely closed form. Incidentally, Brancusi's influence can be glimpsed too in *Bird* (1963), *Torso* (1964) and many other works. Just as Brancusi combined the play of the wandering light on a smooth surface in his sculptures, the sun is a "fellow creator" in these works of Borsos.

As a portraitist he is one of the best in Hungary. The heads of his fellow artists and writer friends are of course more realistic than his pebble sculptures but they are

laconic and limit themselves to essentials. Miklós Borsos never allows his models to sit for him; the most he does is to make drawings for his portraits but while at work he does not refer to them again; after all, the sculptor's form-memory is an interior quality as is his faculty for keeping to essentials.

He has fixed the portraits of famous contemporaries and great ancestors on several hundred medals. The genre requires concision and reticence and in Borsos' medals plasticity is the means to achieving concision. His plaques seem to have been dashed off with a light hand, as if created in a playful mood.

The works of Miklós Borsos have a monumental effect although many of them are barely 50 cms high. The power hidden in the simplicity of his works seems to prove the old perception that monumentality does not depend upon size. Proportion and conception render the art of Miklós Borsos monumental.

MÁRIA EMBER

JÓZSEF RÓNA, A SCULPTOR OF THE FIN DE SIÈCLE

The twin volumes of autobiography by the sculptor József Róna, "The Life of a Hungarian Artist" came out in 1929. A success at its appearance, it remains entertaining reading today and an indispensable source as well. It has now become rare and the researcher interested in the turn of the century is delighted to come across a copy in a second-hand bookshops. Róna was born in 1861 and died in 1939. His career was closely linked with both the birth of new Hungarian sculpture and the development of Budapest into a big city as well. Róna is also a chronicler of Hungary's social transformation around 1900.

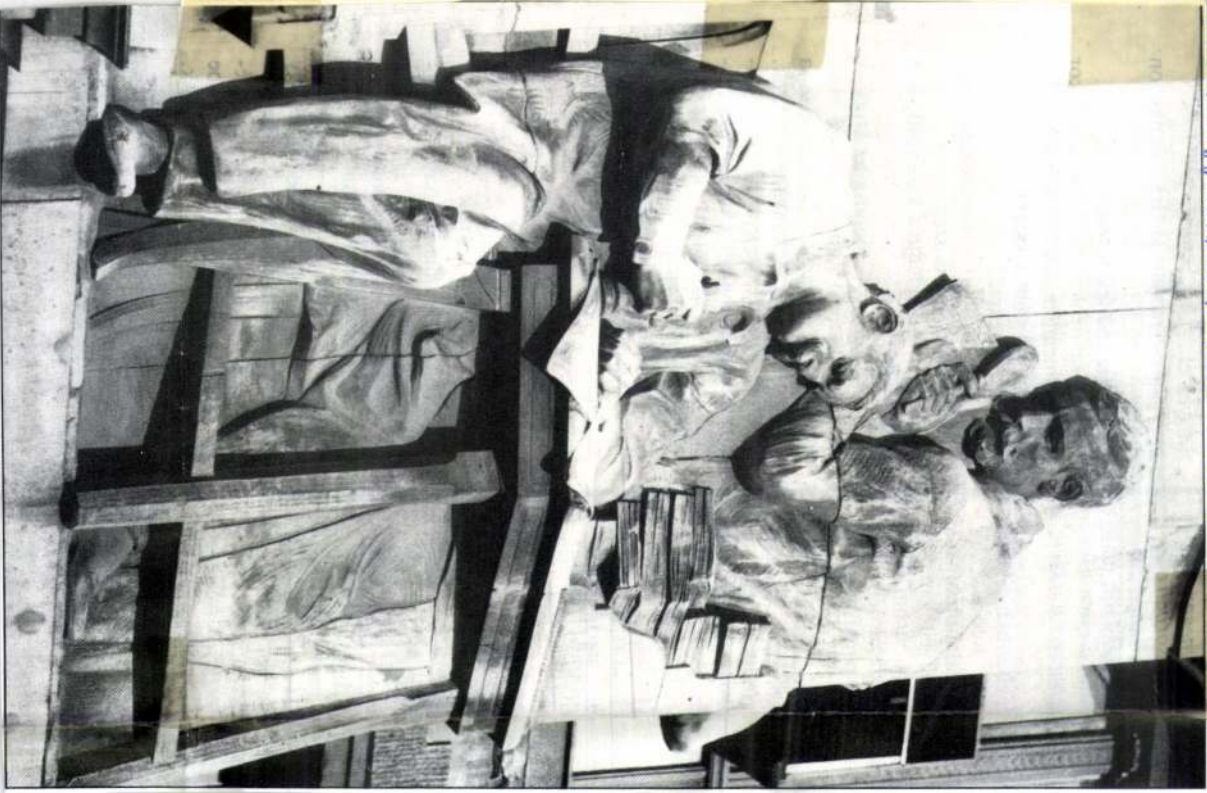
He was a genuinely self-made man who, born to the family of an impoverished and depraved produce merchant, rose to become an artist of high repute despite having to

leave school after only three years. He was clever, skilful and ambitious; he recognized all opportunities and exploited all the means available. The age itself favoured people with perseverance and stamina. Róna learnt this at an early age.

He was still a child when he became a haberdasher's apprentice; later he worked in the workshop of a sculptor. Here he approached closer to art although he had to do all the small jobs needed in a workshop, including killing rats. Nevertheless these were the years that had a decisive influence on the development of his work, for it was here that he learnt the techniques of sculpture and that fast and brilliantly executed modeling which was both to assist and to set a limit to his art. It was here too that he met all levels of Hungarian artists, the great

⇒ Budapest folyóirat, 1988. 3. 39-ald.

Plinor "Színél" kálváriájának (1961-1969). 2. felvétel.
1988-évi: egy szék a kálváriakalvárián

reptiókról
ól, melyet
ét jellemi
on le az
saját műi
övetve fo

pelsejéber
dhetnek.
annyan
z domb
nünk. A
a jelente
ézőkészt
kőből
or a cseré
k, az érc
val folyt
, a művé
mutatja
az építés
zójét ab
műveket
t szobrás
észtette

István si
a halász
alota ké
arális kö
Béla és
obrokró
nálló m
bb azért
kísérlet
usokho
lkodni,
i — al
ndéka
na, hogy
egység,
kora. A szecesszió művé-
l, akik új értékek létreho-
ltek egy fajta teljességre, a
sok őrzői a szellemiség he-
rsze ez sem kevés — a for-
lehettek.

ott csokolóztak tovább... Szép, ugye?

A kalauzno nem felelt. Az apjára gondolt. A Donnal halt meg, baka volt.

— Tudok még mást is — mondta az Utas.

= Budapest folyóirat, 1988, 3., 39-ald.

Ronci György, arborvitae-tervező, 1906-1939. A Magyar
Értelmiség: egy békés és arborvitae-tervező.

nek a szabadság terítői nemany lepesre auro
művéről, a Postatakarék-pénziárról ne is
beszéljünk...

Mindenesetre Alpár Ignác munkája
sem bizonyulhatott rossz cégreklamának.
Az új épületet maga a tervező mutatta be
a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tag-

egesz entoro
szeivel szem
zásával töre
történelmi s
lyett csak —
mak örökös

ÉLETTÉSTUDOMÁNY

46. szám 1986. XI. 14. Ár: 7,50 Ft

HÁLÁLOS
SZŰRÁS?

TARTALOM

XLI. ÉVF. ● 1986. XI. 14.

46. szám

- 1443 EDES MOLEKULÁK
- 1446 VALLASI VÁLTOZÁSOK
Tomka Miklós
- 1448 KUTATÓ.
- 1449 MIT ÉR EGY
TENGERALATTI JARÓ?
- Sárhídi Gyula
- 1451 MÉRTEKEGYESEK
EYKOR ÉS MA
Lukács Béla
- 1453 FÜLLANKOS
SZOMSZÉDSÁG
Dr. Móczár László
- 1456 PRINZ EUGEN
BAROKK HATÁRTERBEN
N. F.
- 1458 KULTUSZHELYEK
A GOBI-SIVATAGBAN
Erdélyi István
- 1460 NYELV ÉS ÉLET:
ÖSSZESZÉK
VAGY OSZESZÉK?
Dr. Pásztor Emil
- 1461 FOGYASZTÁSI
SZOKASAINK:
MI VÁLTOZIK 1990-IG?
D. Hoffmann Istvánné
- 1462 KARFAJOS ZENESZÉK
Dr. Abonyi András
- 1465 FIGYELMEBE AJANLIUK
1466 A GONDOLKODÁS
ISKOLAJA
Bizám György és
Herczeg János
- 1467 A TUDOMÁNY VILÁGA
1470 ET—TV
ÉLET A FOLDON
„RIZSSZEMEK”
A KÖDBEN
Gervai Judit
- 1472 PENZ, PENZ, PENZ
A NEMZETKOZI
FIZETÉSI MERLEG
Brüll Mária
- A HÁTLAGON:
BELVEDERE
Kósa László

Címképünk:

Darászportré (Németh Ernő felvétele. Füllánkos szomszédság című cikkünkhöz)

A következő számunk tartalmából:

Az 1986. évi fizikai Nobel-díj
● Beszélgetés dr. Szlávik János közgazdásszal ● A melege ár ● Művészet és tudomány a velencei biennalén ● A „füzlevegő” felfedezése ● A rénszarvasok ● Kirakodóvásár Kytóban ● Orvoslás az ókori görögöknél ● Az agytoma ● Négyzemkőzt az orvossal ● A gondolkodás iskolája ● A tudomány világa.

Kedves ÉT!

Lapjuk ez évi 36. számában jelent meg a

MAGYAROK BÉCSBEN

című cikkük. Kósa László írása kitűnő áttekintést ad a császárvárosban élt magyar személyiségekről, többek között a testőrökről. (A *Mária Terézia* alapította magyar nemesi testőrség tagjai voltak ők; Bécsben a XVIII. század utolsó negyedében a felvilágosodás eszméit megismerve fejtették ki munkásságukat a magyar irodalom újjáteremtésének érdekében.) E kör egyik legkiválóbb tagja volt *Bessenyei György* (1747—1811), aki két bátyját követve 1765-ben lett a testőrség tagja. Egészen 1782-ig élt Bécsben. Igaz, 1773 után már mint polgári személy: előbb a hazai protestáns egyházak ágense volt, majd pedig könyvtárőr. Ebbéli megbízatásától fosztotta meg *II. József*, aki felfüggesztette az évdíját. Az alatt a tízenhét esztendő alatt, amit a birodalom fővárosában eltöltött, hatalmas munkásságot fejtett ki. Írt vigjátékok, drámát, eposzt, államregényt, lírai verseket, filozófiai tanköteményt, pedagógiai tanulmányokat, esszéket stb. stb.

E majd két évtizedes bécsi tartózkodásának átlított emléket az utókor, amikor a magyar gárdisták egykori palotájában — ez az épület adott otthont 1927-től 1959-ig a *Collegium Hungaricum-nak* — felállították *Róna József* (1861—1929) szobrászművésznak a róla mintázott portréját. Ahogy a többi munkája, ez a Bessenyei-ábrázolás is a mesterre jellemző neobarokk stílus jegyeit mutatja. Csak így legismertebb alkotása, *Savoyai Jenőnek* a Várban látható lovas szobra.

Egy régi képesújságban bukkantam rá Bessenyei Györgynek erre a bécsi szobrára, amelyet itt a modellnek tisztelegve — s egyúttal a megmintázó munkásságát is felidézve — az ÉT olvasóinak bemutatok.

T. Varga Lajos
(Győr)

KISLEXIKON

Cikkeinkben csillag jelzi azokat a kifejezéseket és neveket, amelyek a kislexikonban szerepelnek.

DENITRIFIKÁLÓDÁS: a talaj denitrifikáló mikroorganizmusaiban lejátszódó folyamat; eredménye az, hogy a talajban főképpen oldott állapotú nitrátok nitrit ionokká és ezek gáznemű nitrógen-oxidokká és nitrogénmonoxidulává alakulva a levegőbe diffundálnak, és így csökken a talaj nitrogéntartalma. Mivel az alkalimazott műtrágyák nitrogénjét gyakran nitrát alakban juttatják a talajba, így a denitrifikálódás miatt a műtrágya nitrogénjének egy része nem jut el a növény gyökereiig. (Kutatóműhelyeinkből)

FIXÁCIÓ: az a folyamat, amelynek során a talajnak folyékony fázisban lévő és így a növény számára elérhető anyagai a szilárd alkotórészekhez, főként ásványi anyagokhoz kötődnek, és így a növény számára közvetlenül nem hozzáférhetőek. (Kutatóműhelyeinkből)

INFRAVOROS SZINKPELEMLÉZÉS: a vizsgálandó anyagon átírányított, a vörösnél hosszabb hullámhosszú tartozó fény segítségével a szerves molekulán belüli és molekulák közötti vegyi kötéseket vizsgáló eljárás. (Édes molekulák)

PRAGMATICA SANCTIO (latin): általában fontos államügyeket szabályozó uralkodói rendelet; cikkeinkben a magyar történelemben a Habsburgok nőági örökösinek rendjét és a magyar királyi trónra való igényét a magyar országgyűlés által az 1723. évi I—III. törvénycikkbe foglalt szabályozás. (Prinz Eugen barokk háttérben)

SZERTAK (a secta = levágot, lementszett latin szóból): olyan vallási gyülekezetek, amelyek valamelyik régebben bevett (rendszerint protestáns) egyházból szakadtak ki, saját tanrendszerral és szervezettel rendelkeznek, magukat a Bibliából vezetik le és azzal igazolják. Napjainkban mintegy 500—600 fellekeresztény szektát, kisebb egyházat tartanak számon. (Vallási változások)

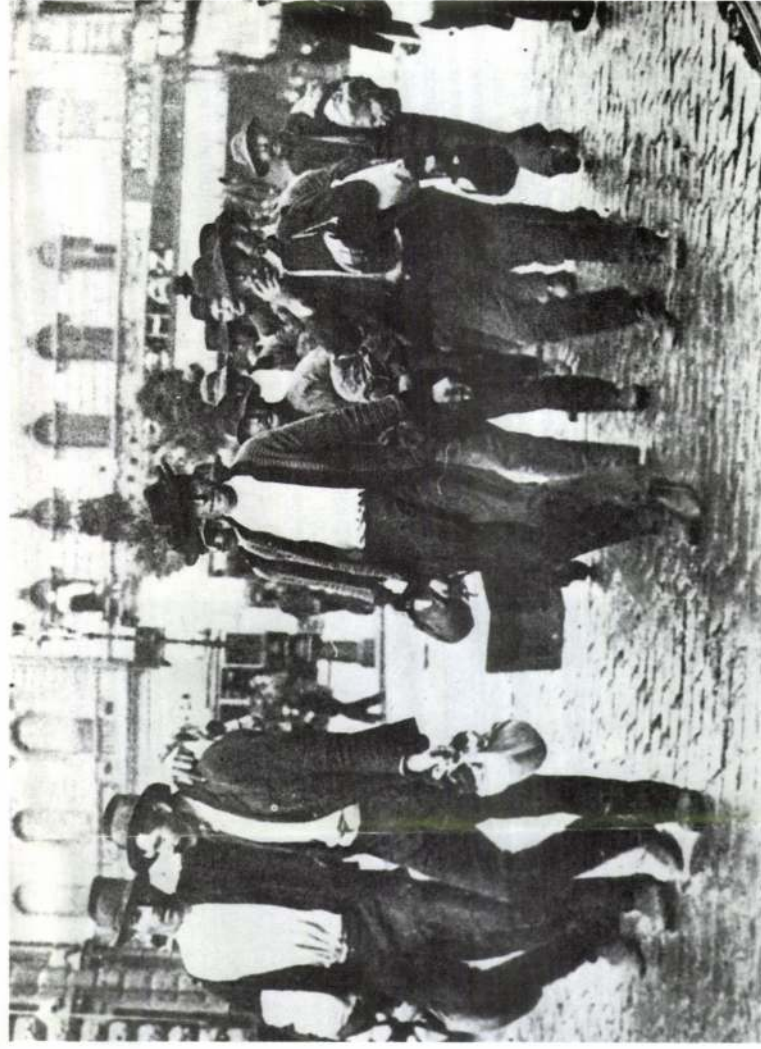
is, de ezeknél figyelemre méltóbbak többnyire szobába szánt, bronzból, de néha márványból vagy fából mintázott kisméretű és félelmetnagyságú szobrai, amelyek témája szerzteágazó: a mitológiát, az Ó- és Újtestamentumot és népies életképet egyaránt felel. Bár ezeket inkább csak kedvtelésből készítette, közülük néhány nagy sikert hozott, így például a Józsefet és Putifárnét ábrázoló művét az állam nagy aranyérmével tüntették ki. Késszobrai időnként rendkívül erotikusak, mint a Megszorult faun vagy az 1998-ban készült Zenelecke című ragyogó kompozíció. Utóbbinál egy öreg faunhoz dölve fiatal nimfa hallgatja, amint az füttyörszik neki: a „zenelecke” alighanem szerelmi leckét, az élvezet faun és az érzéki nimfa enyelgését jelenti. Mitológiai témájú művei sokszor harsány jókedvet sugároznak, mint például egy tréfás, tritónokat halászó kentaur-szobra is, amelynek nagyméretű bronzváltozata a Széchenyi fürdőben található. Rendkívül érdekes Anakreónt megörökítő alkotása, amelynek életnagyságban elkészített bronz változata Jókai egykori budai villájának kertjében áll. A csaknem teljesen meztelen Anakreón egy székben ül, a kis Amor-figura pedig kedvesen simogatja a költő fejét. A szobor különlegessége, hogy Anakreón portréját a művész Jókairól mintázta. Egy ízben ugyanis Jókainál vendégeskedett, s amikor vacsora után az író vidám történeteket mesélt, az Anakreónon már dörgöző Rónának az az ötlete támadt, hogy a modell Jókai legyen, aki ezt szívesen vállalta.

Róna József a magyar képzőművészek egyesületi életében is sokáig vezető szerepet játszott. Az első világháború alatt többemagával egy selegélyző bizottságot állított fel, amely a hadba vonult művészek hozzátartozóit támogatta. Nevezetes volt saját öntődjéje, ahol olyan alkotásokat öntöttek bronzba, mint például Strobl Alajos Szent István-lovaszobrárt. Szerette a zenét, és bibliai tárgyú műveit Beethoven zenéje inspirálta. Termékeny munkásságának 1939 szilveszterén, Budapesten bekövetkezett halála vetett véget. Bár életében sok elismerésben volt része, halála óta némiképp elfeledték, monográfia nem jelent meg róla, és nevét a szakkönyvek csak futólag említik. Már közvetlenül elhunyt után is úgy írtak róla a Nyugatban, hogy bár Savoyai-szobrával a neobarokk szobrászat legügyesebbjei közé emelkedett, „nem volt különösebb alkotótehetőség és legkevésbé sem önálló formaalkotó. Alapjában meg lehetőszen érzékes és felszines naturalista volt”, és ma is hasonlóképpen vélekednek róla a művészettörténészek. Bár kétségtelen, hogy köztéri alkotásai között több szokványos, a kor historikus emlékműszobrászatának átlagát meg nem haladó munkával találkozunk, Savoyai- és Erzsébet királyné-szobra, valamint néhány kisebb méretű kompozíciója révén mégis beírta nevét a magyar művészet történetébe.

FALUS JÁNOS

képek a pokolból

Gavrilo Princip a trónörökös életét kioltó revolverlővése százmilliók fülében visszhangzott. Akkor kevesen látták, hogy a merénylet csupán ürügy, alkalom a nagyhatalmak nyílt konfrontációjára. Még kevesebben ismerték fel, hogy e pizszenben zajló események véget ért a XIX. századot jelentő szellemi, történelmi folyamat. Az első idők államhazafias lelkesedését az iszonyó döbbenete váltotta fel a mindaddig elképzelhetetlen mértékű, szüntelen öldöklés láttán. A hatalmak pedig berendezkedtek az állandó harcra, s a századforduló technikai vívmányait felhasználva egyre inkább gépesítik, „hatékonyabbá” teszik a

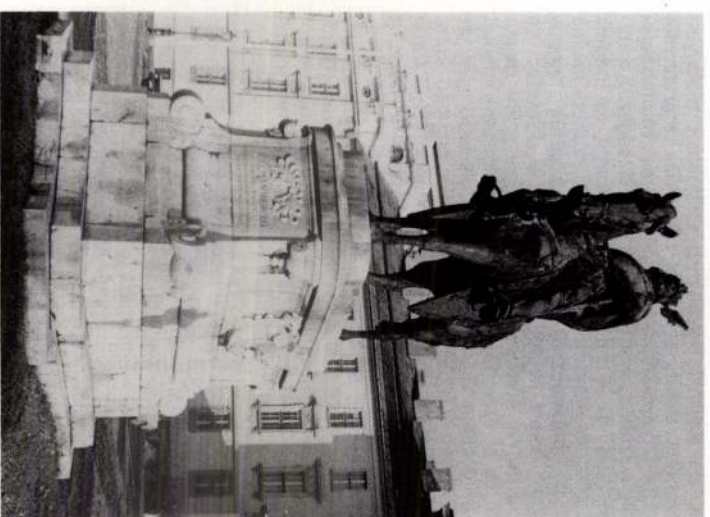

Bevonulók Budapesten, 1914. augusztus

a hercegig

Relief Savoyai Jenő Lovasszobrán

Kálmán herceg, Gödöllő, 1930 k.

Karlovsky Bertalan: Róna József, 1889

parkban, hajladonfőtt, kezében virágcsokorral, ernyővel és legyezővel. A tragikus sorsú királyné karcu, minden póztól mentes, mosolygós arcú figurájáról — amelyet a művész márványból akart megmintázni, de Ferenc József kérésére az időállóbb bronz mellett döntött — a király inté-sére hullott le a lepel. Róna a szoborért a Ferenc József-rend lovagkeresztjét is megkapta. 1902-ben újabb Róna-műveket avattak fel: Szegeden ismét egy Kossuth-szobrot, a budapesti Kördön pedig Zrínyi Miklóst megörökítő alkotását. (Ez utóbbi egyike volt annak a tíz szobornak, amelyeket a király, a költségeket vállalva aján-dékozott a fővárosnak.) Róna hűségeseen formálta meg Zrínyi arcát, öltözetét, kardját; a hős arcán a szigetvári kirohanás előtti pillanatban a halálra szánt ember feszültsége tükröződik. A mű minden részletessége ellenére a kor sablonos, patetikus emlékszobrainak jellegzetes képviselője. Ezután a művész Arad városa számára készített el egy Szentháromság-szobrot, majd 1906-ban Miskolcon Szemere Bertalant megörökítő alkotás-t, 1907-ben pedig Rozsnyón egy újabb Kossuth-emlékművet leplezték le. Ez utóbbit, amelyet a miskolci szobor negatívjáról öntöttek bronzba, 1919-ben ugyan ledöntöttek, de nem tört össze, és később ismét felállították. Ezeknél érdekesebb a mester egy kései alkotása, amelyet a harmin-cas évek elején Gödöllőn, a jászói premontreiek rendháza (a mai Agrártudományi Egyetem) előtt helyeztek el: a szobor Arpád-házi Kálmán herce-

get, II. Endre fiát, halicsi királyt, a tatárok elleni harcban életét áldozó hőst, a premontrei rend felkarolóját ábrázolja lovon, jobb kezében csatabárdal, távolba néző tekintettel.

A nagyszabású emlékműpályázatok közül sem hoztak annyi elismerést: a nyolcvanas évek második felétől részt vett számos pályázaton, kisebb-nagyobb díjakból eltekintve azonban nem sok babér termett számára, a megbízásokat rendre mások kapták. Ebben része volt annak is, hogy sokszor meglehetősen szokványos tervvel jelentkezett, de a pályázatok több esetben kétszínre lenni irrealitásuknak bizonyultak, hiszen előfordult, hogy laikusok döntöttek, vagy pedig befolyásos pártfogók harcolták ki védencüknek a megbízást. Mint díszítőszobrász a fővárosban és vidéken egyaránt sok megbízást kapott, így többek között a budapesti Széchenyi fürdő, a Vigaszínház, a Parlament, az egykori Kúria (ma Néprajzi Múzeum) és számos más épület díszítésénél foglalkoztatták. Munkásságának fontos részét alkotja néhány síremléke, köztük az 1894-ben felavatott Klapka-síremlék, amelynél egy sziklán kereszt áll, lenn pedig kőbe faragva Klapka arcképe látható, feje fölött a gyászoló Hungária allegorikus, finoman megmintázott szép nőalakja tart koszorút. Ugyancsak a Kerepesi temetőben áll Erkel Sándornak, az Operaház volt karmesterének 1905-ben felavatott síremléke, amelynek gyászruhás, hegedülő bronz nőalakját szintén Róna mintázta meg. Készített Róna számos portrét és domborművet

A fauntól

Róna József 1861-ben született Lovasbényében. Tehetsége hamar megmutatkozott, és idővel mint ügyes szobrászinas hívta fel magára a figyelmet. 1879 és 1885 között, kisebb-nagyobb megszakításokkal, Bécsben tanult a kor neves mestereinél, Hellmernél, majd Zumbuschnál. 1885-ben ösztöndíjjal eljutott Olaszországba, majd egy év múlva hazatért, és Budapesten telepedett le. Első nagy sikerét egy kisebb méretű bronzművel, a Megszorult faunnal aratta, melyen azt a jelenetet örökítette meg, midőn — alkotója szavaival — egy öreg faun nagyon illetlenül viselkedik az élőben ülő nimfával, aki jókedvében a faun hosszú fülét és szakállát cibálja. A szobor már megmutatja azokat a stílusjegyeket, a barokkos mozgalmasságot, a festői fény-árnyék hatásokat, a naturalista szemléletet, melyek a későbbiekben is jellemzők munkáira, és nagyrészt a bécsi neobarokk hatással magyarázhatók.

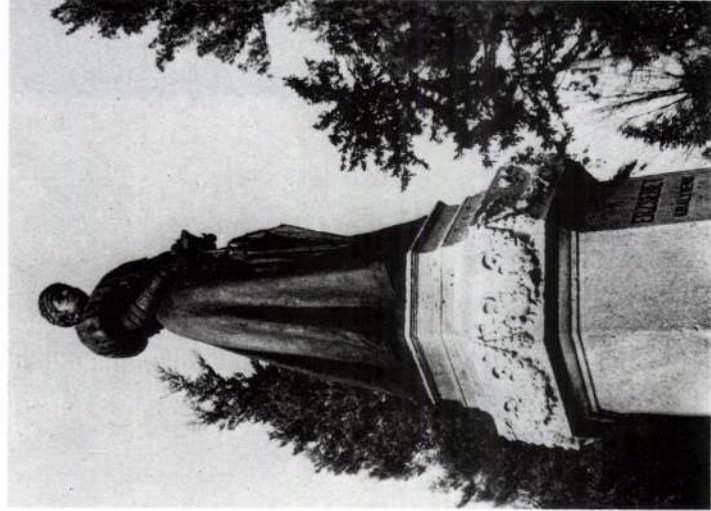
A faun-szoborért elnyerte a Rökk Szilárd-díjat. Az első nagyszabású megbízásra azonban meglehetősen sokat kellett várnia. Végre Klapka Györgynek a Kerepesi temetőben felállítandó sírelmékére, majd a honvédtábornok Komáromba szánt szobrára kapott megbízást. Az 1896-ban leplezett bronz Klapka-szobor (amely eredetileg a komáromi városháza előtt, ma pedig új talapzaton, egy parkban áll) Komárom várának hősbornokát elszánt arckifejezéssel, jobb kezét ökölbe szorítva, bal kezében kardjával ábrázolja. A mű tetszést aratott, így Róna a következő években már több köztéri szoborra kapott megbízást, amelyeket bronzba öntve állítottak fel. 1898-ban Miskolcon egy Kossuth-szobrot avatták fel. Kossuthot személyesen is ismerte, és torinói találkozásaik leírása Róna önéletrajzában (Egy magyar művész élete, 1929) egyik legérdekesebb része. A miskolci alkotásnak kivételes jelentőségét az adta, hogy ez volt az első egészalakos Kossuth-szobor az országban. A figura jobb karját szonóki mozdulattal felemeli, mintha nemzetét fegyverbe szólítaná; kardja markolatán nyugvó bal kezében kalapját tartja. A műnek óriási sikere volt.

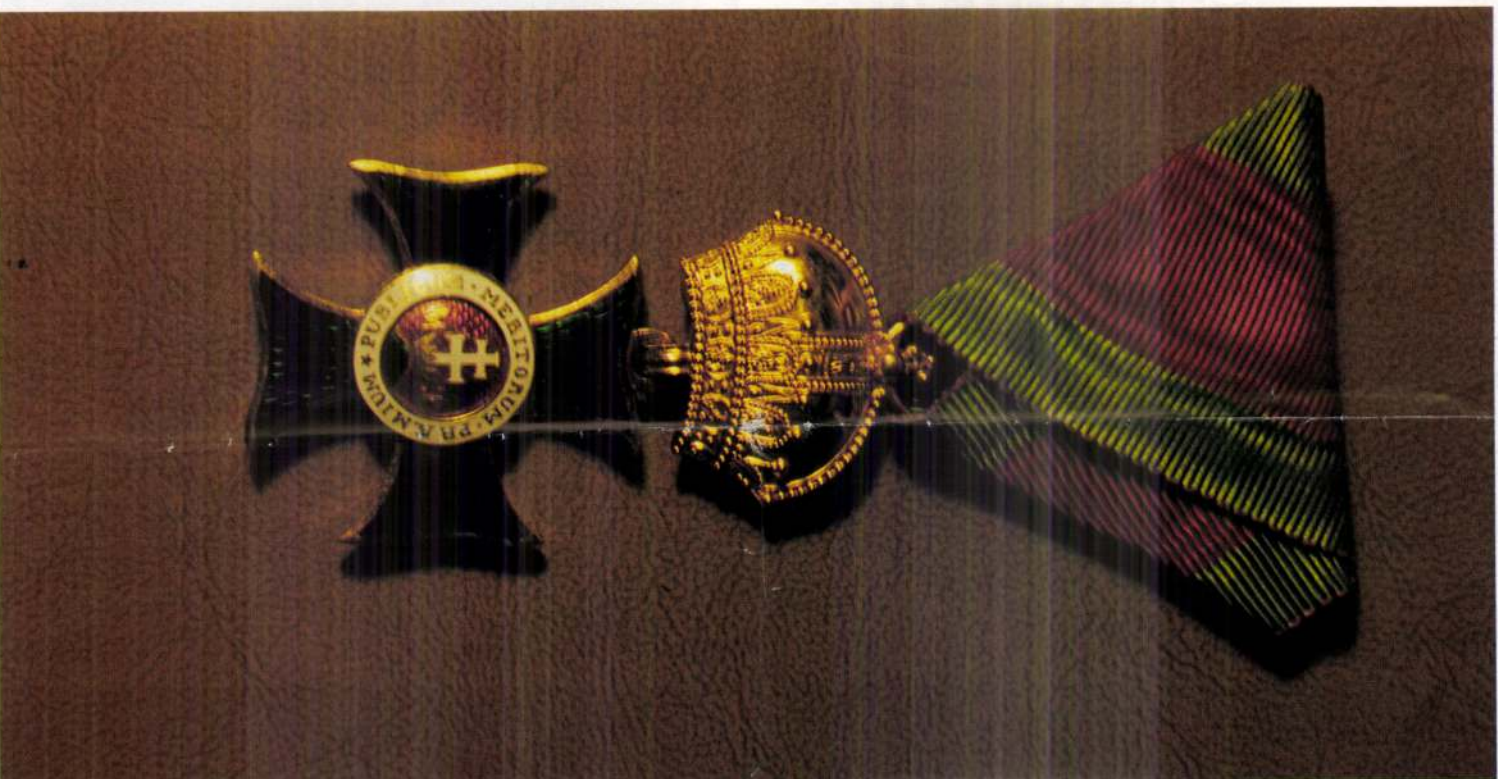
De nem minden köztéri szobrának volt ilyen egyszerű sorsa. Rónát még a miskolci diadal előtt, 1896-ban megkeresték Zenta városából, és felkérték, hogy a zentai csata 200. évfordulójára, 1897-re készítse el Savoyai Jenő, a legendás törökverő, a zentai hős emlékművét. Nagy lendülettel kezdte a munkát, és hamarosan kész is volt a lovasszobor modellje, majd a kidolgozáshoz látott. Igen ám, de kiderült, hogy a kidolgozóadó zentai bizottság elszámította magát, és a költségeket nem tudja előteremteni. Hosszas huzavona után végül is a zentaiak hoppon maradtak, I. Ferenc József rendelkezéseire ugyanis az alkotást (amelyet az állam kis aranyérmével tüntettek ki), 1900-ban a budai királyi várpalota kertjében, a palota előtt állították fel. A herceget büszké tartásban, a csata menetét figyelve láthatjuk lován. A hirtelen fékezéstől megtorpant lo mozdulata, a herceg felső testének hátradőlése és elcsavarodása érdekes feszültséget teremt. A művész nem idealizálja hőseit, a törté-

neti hűségnek megfelelően kicsinek és törékenynek ábrázolja, mégsem törpül el a lovas a nagy lovon. Érezhetően ura a lovának, az ő akarata érvényesül. A szobor barokkos talapzaton áll, amelyet török foglyok figurái és szintén Róna mintázta ragyogó domborművek díszítenek. Az egyik oldalon lovasrohamot, a másikon a zentai sáncok bevételeit megörökítő reliefet láthatunk. Az emlékmű oly tökéletesen illeszkedett környezetébe, mintha eredetileg is ide készült volna, és méltán vált fővárosunk díszévé. Ennek ellenére az utóbbi évtizedekben éles viták középpontjába került: volt, aki felvetette, mi keresnivalója egy Habsburg-tábornagnak a budai Várban? Egy másik vélemény szerint a szobrot a ráckevei Savoyai-kasztély elé kellene állítani. Végül is szerencsére megmaradhatott eredeti helyén.

1901-ben avatták fel Gödöllőn a művész Erzsébet királynét ábrázoló, közadakozásból emelt szobrát, amely ma is az Erzsébet-park díszé. Róna úgy mintázta meg a királynét, ahogyan a gödöllőiék is jól ismerték: így sétált az itteni

Zenelecke, 1898

Erzsébet királyné, Gödöllő, 1901
Klapka György, Komárom, 1896

nyilvános jutalma.) A rendjelvény, illetve a pajzs hátlapján: tölgykoszorúval övezett, kör alakú fehér mezőben, arany betűkkel: „STO. ST. RI. AP.” (Sancto Stephano Regi Apostolico, azaz Szent István apostoli királynak). A jelvény külleme mindhárom osztálynál azonos, csupán méretük különbözik. Az I. és II. osztályú kereszt negyvenöt, a III. osztályú harmincnégy milliméteres. A különböző példányok azonban más-más helyen és időpontban készültek, így méretük némiképp eltérhet. A rendjel szalagja sötétzöld, bíborvörös középsikkal, szélessége osztályonként csökkenő méretű. A jelvényt az I. osztály körülbélül tíz centiméter széles szalagon, a jobb vállon át, a bal csipő felé leeresztve viselte, a rend ezüstből való csillagát pedig baloldalt, a ruhára tűzve. A rendjelet a II. osztály tagjai nyakban, a III. osztály tagjai az alapítás idején gomblyukból függve, keskenyebb szalagon, a XIX. század második felétől viszont háromszögletű szalagon viselték. Az egyházi kitüntetettek a nagy- és a közepkeresztet is nyakban hordták.

A rend öltözete régi magyar szabású, hosszú, zöld bársonyból készült, karmazsinvörös selyemmel bélelt, hermelinprémes vitézi köpenyből, továbbá karmazsinvörös, gazdagon kivarrott alsó köntösből és ugyanilyen színű, hermelinnel prémezett, kócsagtollas kalpagból állt. A tolldíszít vörös-zöld zománcos forgó tartja. A nadrág is karmazsinvörös, a lábbeli rövid szárú, sárga csizma. Az I. osztály öltözéke arany-

nyal himzett és tölgyfalevelekkel ékes. A királynő a rómaiak mintájára választotta ezt a motívumot, akik polgári érdemekért adományoztak tölgyfalevél-koszorút. A közep- és kiskeresztesek ruháját a tölgyfalevelek helyett paszománt formájú kivarások díszítik, az utóbbiakén ez a díszítés keskenyebb. Ünnepléses alkalmattal, így a rend Szent István napi ünnepén az I. osztály vitézei a nagykeresztet nyakban, aranylánccon hordták. Ennek „láncszemei” vagy a magyar királyi koronára utaló SS (Sanctus Stephanus) vagy az MT (Maria Teresia) betűket ábrázolják. A lánc középtagján, melyhez a rendjel kapcsolódik, a rend alapszabályához híven „egy arany sas mint Felséges Házunknak szimbóluma” látható. A kiterjesztett szárnyú sas körül a felirat: „STRINGIT AMORE” (Szeretet által összekötve). A rend jelét kivételes esetben ékkő díszítménnyel is adományozták, de önhatalmilag tilos volt így dekorálni. Jogában állt viszont a rend minden vitézének, hogy családi címereit a rend jelével felékesítse. A rend különböző fokozatait számos külföldi is megkapta, a történelmi jelentőségű európai uralkodók mellett néhány perzsa sah, japán császár, török szultán is. A rend történetének fájó pontja, hogy a „bresciai hiéna”. Haynau is megkapta ezt a kitüntetést. A rendjelből kevés példány maradt fenn, s ezt részben az is magyarázza, hogy az elhalt rendtag hozzátartozói, az aranylánccal együtt kötelesek voltak azt vissza-szolgáltatni a rend kancellárjának.

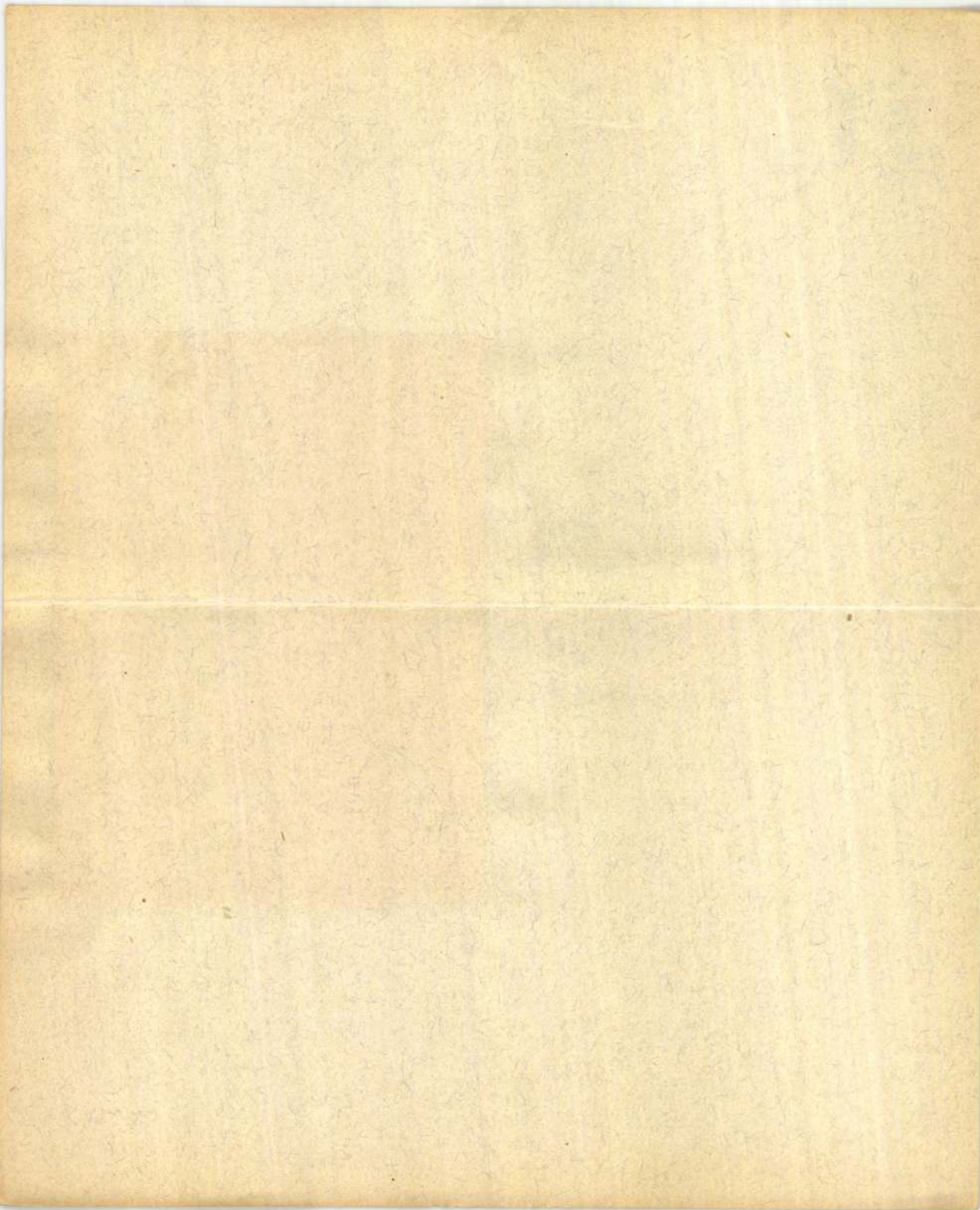
RÖNA 1. József, szobrász, • Lovás-
herény 1861 febr. 1. Tanulmányait
Bécsben végezte s 1886-ban Budapestre
telepedve Megszorult faun (Röck
Szilárd-jutalom) és Utolsó szerelem
(Antwerpen, aranyérem) című művei-
vel keltett figyelmet. Ily kísérletű,
a bibliai vagy a mitológiából vett
s az új-barokk értelmében mintázott
munkákon kívül emlékszo brokat is
készített (Savoyai Eugén, Zrinyi, Bu-
dapest; Kossuth, Miskolc és Szeged),
díszítő szobrászattal is foglalkozott
(Vigszínház), József és Putifárné c.
faszobrával, mely a Szépművészeti
Múzeum tulajdona, 1910, megnyerte
az állami nagy aranyérmet. A Szép-
művészeti Múzeumban vannak to-
vábbá a Kis türelmetlen (márvány),
Utolsó szerelem (bronz), Tanulmány
(bronz), Zenelecke (bronz) és Zsu-
zsanna (márvány) című szobrai. Több
műve a főváros tulajdona. 1922. gyűjt-
kiállítása volt a Műcsarnokban. A
Benczúr-Társaság tagja. Önletrajza
1929. jelent meg.

Lo. J. II. 387 l

V I R Á G É S

Mult hó 28-iki level
legujabbban összeállított árjegy
különféle zamatos magyar borfaj

Remélem , hogy a nag
im nagyobb megrendeléshez jutat

Róna József

1542. Róna József.

Sz. Lovasberényben 1861 február 1-jén.

Az utólsó szerelem.

Tigrisbőrrel letakart dombormíves karosszéken ki-
nyújtott lábakkal ül a puffadt hasú szakállas Bacchus. Kezei-
ben boros-edényt szorongat, melyre Bacchanaliát feltüntető
képet véstek. Kópasz fejét szőlőlevelek veszik körül. Kőpe-
nyegét, a melynek alja bal czombját fedi, a szék támlájára
vetette. Jelzése a talapzat egyik oldalán: *RÓNA JÓZS. BUDA-
PEST 1890.* és a másikon: *Beschornner A. M. és Fa-
Műrczöntőde Budapest 1896.*

Bronz-szobor, magassága 73.3 cm. — Lett. sz. 1542. —
Vételtt 1896 október 8-án az 55291 sz. engedély szerint

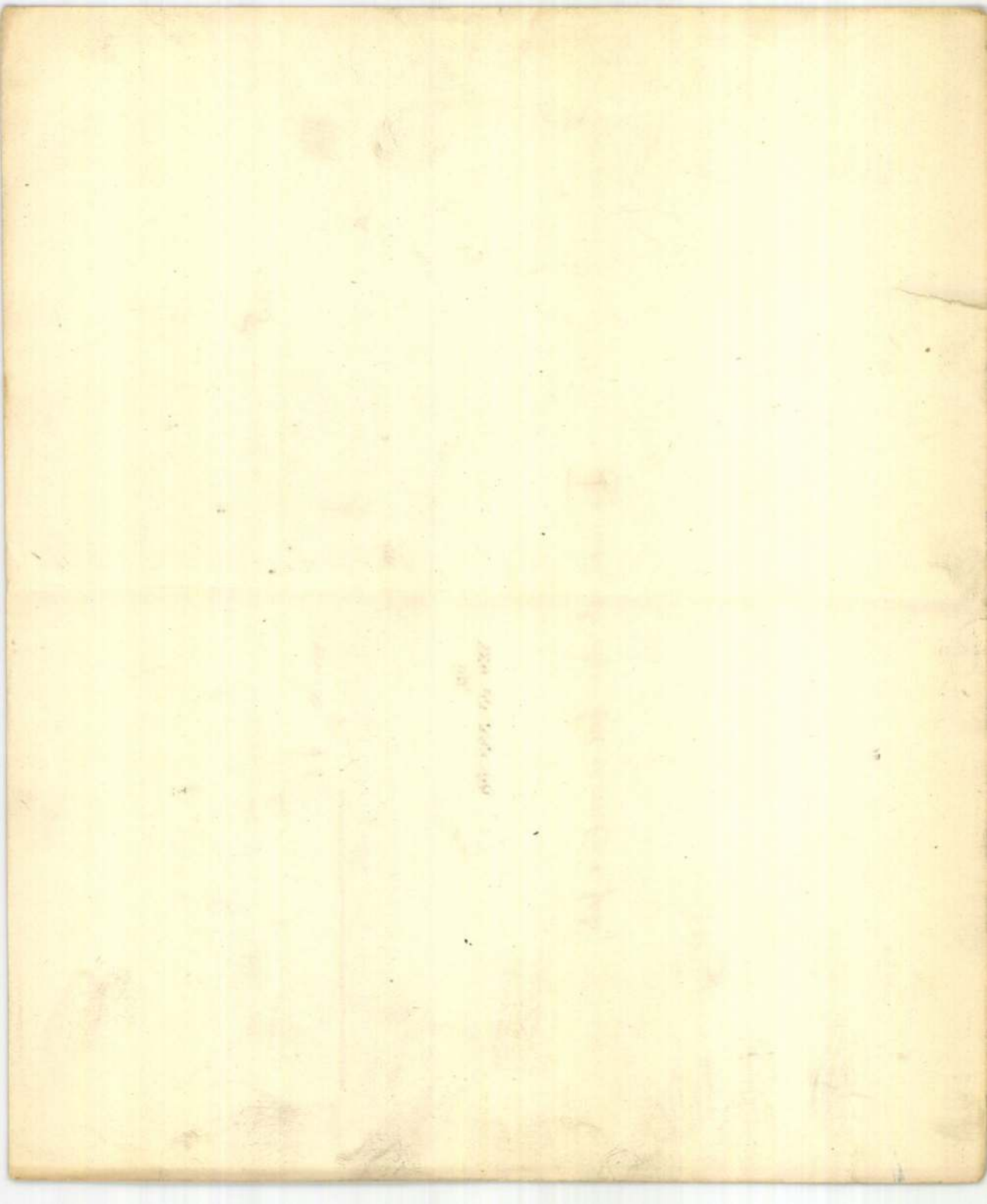
5000 K-án. — Elszámoltatott 1897 február 2-án (80-897). —
Az elszámolást jóváhagyta az 1897 márczius 25-iki 13050 sz.
határozat (123-897).

III 3-47

Pr.

Rekel

1896

1542. Róna József.

Sz. Lovasberegnyben 1861 február hó 1-jén.

Az utolsó szerelem.

#Sigrisbőrrel letakar^{tt} dombormives karos^{szék}eken kinyújtott lábakkal
ül a puffadt hasu^{ny} szakállás Bacchus. Kezeiben boros-edényt szorongat,
melyre Bacchamaliat feltüntető kép^{re} ~~van~~ ^{veszfel} Kópasz fejét szőlőlevelek
veszik körül. Köpenyegét^{je} szék támlájára ^{vette} ~~alja~~ ^{bol} ~~szembjét~~ ^{fedi} ~~je~~ ^{je}
A talapzat egyik oldalán RÓNA JÓZS. BUDAPEST 1890. é. a másikon Beschorner
A. M. és fia Muér ^{szöntöde} ~~in~~ Budapest 1896. é. jelzés olvasható.

Bronzszobor, magassága 73.3 cm.

Vétegett 1896: X. 8-án az 55291 ~~sz.~~ ^{sz.} rendelet alapján 2500 frton.

Elszámoltatott 1897: II. 2-án ~~sz.~~ ^{sz.} (80/97.)

Az elszámolás elfogadtatott 1897: III. 25-én a 13050 sz. leirattal.

(123/97.)

Ja melynek alja bol szentia'si pösi,

904.1.15

15-3

— A kolozsvári Mátyás-szobor javítása. Kolozsvárról jelentik, hogy a Mátyás-szobor kijavítását Róna János szobrász vezetése mellett megkezdték. Rövid idő alatt igen nagy romboló munkát vitt végbe az a különös vizes massa, melylyel a ló lábait kitöltötték. A massa kiszáradása következtében ugyszólván össze-vissza hasogatódott Mátyás lovának mind a négy lába, azonkívül a belső szerkezetből kihullottak a csavarok és a remek

1907 (58.) évt. 186 o

PESTI NAPLÓ.

alkotás annak is ki lett volna téve idővel, hogy a központi szerkezet megrongálásával az egész szobor összeomolhatott volna. A ló jobb első lábának csuklóján akkora repedés van, hogy akárki az öklét bedughatja. A javítási munka ugy történik, hogy a ló lábainak a talpát felfeszítik és vésővel ugyszólván kiássák az űrben levő nagy mennyiségű vizes masszát. Már a hátulsó lábból félig ki is kaparták a veszedelmes anyagot. Ha ezzel a munkálattal készen lesznek, mintegy tiz métermázsa ólommal öntik ki újra a ló lábait, a repedéseket pedig szintén ólommal öntik be.

Szobrok a Köröndön

Amikor 1897 őszén a német uralkodó Budapestre látogatott, a hagyomány szerint, igen elismerően nyilatkozott a magyar főváros szépségeiről. Csak egy negatív megjegyzést tett vendéglátóinak: kevés a szobor az utcákon. Hogy az eset pontosan így történt-e, ma már nehezen deríthető ki. Az viszont tény, hogy a császárlátogatás után Fergenc József tíz köztéri szobrot ajánlódott Budapestnek. Közülük négyet — Hunyadi János, Anonymus, Szent Gellért, valamint Tinódi Lantos Sebestyén alakját — a város különböző pontjain, Pázmány és Werbőczy emlékművét a Kígyó (később Apponyi, ma Felszabadulás) téren állították fel.

A további négy alkotás is egy helyre került: az akkori Andrásy út egyik legszebb terére, a Köröndre. Elsőként 1902-ben Róna József művét. Zrínyi Miklós szobrát leplezték le, ünnepélyes keretek között, Széll Kálmán miniszterelnök és Márkus József főpolgármester jelenlétében. Még ugyanebben az évben felállították Bethlen Gábor ércalakját is, ifj. Vastagh György tervei nyomán. Egy évvel később került a tér nyugati sarkára Holló István alkotása, amely Bocskai Istvánnak állított emléket.

Rövid időn belül a Köröndön kellett volna állnia a negyedik, gr. Pálffy Jánost ábrázoló szobornak is. Nem így történt. Pálffy megmintázásával az akkor Párizsban élő Szárnovszky Ferencet bízták meg. Először benyújtott tervét azonban a bíráló bizottság stílusában idegennek, túlzottan „franciásnak” találta. Amikor a művész által készített második változatot is elutasították, Szárnovszky dühében összetörte a gipszmintát. A huzavona végül tragikus eseménnyel zárult. Az idegileg rendkívül megviselt szobrász szó szerint belebetegedett a meg nem értésbe és a visszautasításokba. Állapota súlyosra fordult, s 1903 májusában, alig harminckilenc éves korában elhunyt. Szárnovszky Ferenc halála után Senyei Károlytól rendelték meg újra a Pálffy-szobor elkészítését, amely végül 1905-ben, minden különösebb ceremónia nélkül került a helyére.

A négy szobor művészi értékét illetően — persze megosztotak a vélemények. Az egekig magasztaló, illetve szélsőségesen bíráló kritikák helyett Lyka Károly tárgyilagos véleményét érdemes idéznünk. A neves művészettörténész szerint, az emlékművek mindegyike színvonalas munka, ugyanakkor azonban „alig akad köztük olyan, amely teljes erejében mutatná mesterségét”.

Sokáig semmi sem bolygatta a téren álló szobrok nyugalmát, s háborúcsendesén átvészelték a háború viharait is. A II. világháború után merült fel a gondolat, hogy a Millenniumi Emlékmű őt a Habsburg-uralkodója helyére más, nemzeti múltunkat híven képviselő államférfiak szobrai kerüljenek. Így született meg a döntés, amely alapján Thököly, II. Rákóczi Ferenc és Kossuth újonnan készítenő alakja mellé, a Köröndről áthozták Bocskai és Bethlen Gábor szobrát. A két erdélyi fejedelem méltó összekötő kapocs lett a Hősök terén álló, kiemelkedő érdemeket szerzett magyar uralkodók és legnagyobb szabadsághőseink között. (Tegyük hozzá: az átkerülésnek volt egy — nem elhanyagolható — technikai feltétele is. Mindkét alkotás magassága 2,8 méter, ami pontosan megegyezik az Ezredévi Emlékművön eredetileg elhelyezettek méretével.)

De kik kerüljenek a Köröndre? Hamarosan határoztak erről is. Marton László elkészítette Szondy Györgynek, Drégely vára rettenthetetlen védőjének bronzalakját, amely 1958-ban, Bocskai korábbi helyére került. „Kemény kiállításában, felvetett fejében patoszos van, mely ugyanúgy következik az alak emberi karakteréből, mint formálásából” — írta a műről Heitler László. A Bethlen-szobor elárvult talapzatára Vak Bottyánt, azaz Bottyán János kuruc generálíst mintázták meg Kiss Kovács Gyula.

Külön érdekesség, hogy az eredeti talapzatok a Köröndön maradtak. Vak Bottyán posztamentumán csak a névfeliratot kellett átvésni. Az új Szondy-emlékmű talapzata viszont szegényebb lett két hajdúvitéz kőből faragott mellszobrával, amelyek még Bocskai katonáinak vitézségét idézték.

S eltűnt a térről gr. Pálffy János allonge-parókás alakja is. Igaz, a tábornagnak nem kis része volt abban, hogy a szabadságharcot lezáró, 1711-es szatmári békeszerződésbe reális kompromisszumok is bekerültek, nevét azonban mégis a Rákóczi el-

len harcoló császári seregek egyik főparancsnokaként tartja számon történelmünk. Helyére 1959-ben Pátzay Pál szépen kivitelezett Balassi-szobra került, amely egyszerre állít emléket a XVI. századi magyar költészet géniuszának és az Esztergom ostrománál hősi halált halt katonának. A talapzat itt is megmaradt, mindössze a Pálffy tábornagy rangjára utaló marsallbotot és a barokkos virágfüzérdíszeket vették le róla.

A század eleji négy szoborból napjainkra tehát csak egy, Róna József Zrínyije áll régi helyén. Stílusbeli különbség azonban — dacára annak, hogy a másik három műalkotás jó fél évszázaddal később született — nem tapasztalható, hiszen az „újak” is lényegében a historizáló irányzat termékei.

A Körönd 1971 óta Kodály Zoltán nevét viseli, akinek emlékét, egykori lakóháza falán, Vigh Tamás bronz domborműve idézi. A tér ma is fővárosunk egyik legszebb és lehangulatósabb közterülete. Arculatához a hatalmas platánok és vadgesztenyefák éppúgy hozzátartoznak, mint a sarkain álló szobrok, melyek képe az idő múlásával egygyéforrt a teret körülölelő neoreneszánsz paloták látványával.

Prohászka László

es ez újabb...
vezetnek. Ezért elhatározták, hogy ha továbbra is takarékoskodni kell, akkor a miniszteri konferenciákat ezentúl nem Genfben — mint most —, hanem az osztrák fővárosban, Bécsben rendezik ismét, mert ott olcsóbb. Utoljára 1975-ben volt OPEC-értekezlet Bécsben, ahol egyébként az olajexportőrök szervezetének székháza van. Akkor terroristák elrabolták a tanácskozás résztvevői közül több minisztert, repülőgépen körbeutaztatták velük a fél világot, s a magas rangú személyiségek csak hosszas alkudozás után szabadultak ki — Algériában, Ausztriában meg-

730 ezer tonnával szemben jövőre csak 407 ezer tonnát exportálhat. A karib-tengeri országokban a devizabevételek több mint 40 százalékát a cukorexport adja.

★

A lakossági adók másodrendű szerepet játszanak a Szovjetunió költségvetési bevételei között, annak mindössze 8,3 százalékát teszik ki. 1987-ben a lakosságtól származó adóbevétel 32 milliárd rubel lesz. A munkások és alkalmazottak által fizetett alapvető adófajta a jövedelmi adó. Mindazok fizetik, akiket az állami szektorban alkalmaznak és havi fizetésük meghaladja a 70 rubelt. A 70 és 90 rubel közötti kategória jelképes összeggel adózik, a 90 és 100 rubel közötti fizetéseket 8,2 százalékos adó terheli, e fölött — és ide tartozik az adóftető lakosság túlnyomó többsége — 13 százalék a jövedelmi adó.

★

Japán közreműködéssel bővíti színtelevízió-gyártását Kína. A Toshiba és két japán kereskedőház Sanghaj, Nanking és Hsziangjang városokban épít színesképcső-gyártó üzemet. A termelés a tervek szerint 1989-ben indul meg. Az erről szóló megállapodás értelmében a három gyártóüzem kapacitása évi 4 millió darab képcső lesz. Egy másik vezető japán elektronikai gyár, a Hitachi már 1978 óta gyárt képcsőveket színes televíziókhoz Kínában, évente 1 millió darabot.

★

Malaysia a világpiacon is kínálja új, nemzeti autóját, a Proton Sagát, s úgy tűnik, hogy az Egyesült Államok lesz a legnagyobb piaca. A Proton december elején megállapodott a Bricklin Industries egyik leányvállalatával (amely a jugoszláv Yugót és a japán Subarut is bevezette az amerikai piacra), hogy jövő februártól kezdve évente 100 ezer Proton Sagát értékesítsen az Egyesült Államokban. Ehhez megfelelően módosítják majd a Proton, hogy eleget tegyen az amerikai biztonsági és környezetvédelmi előírásoknak.

★

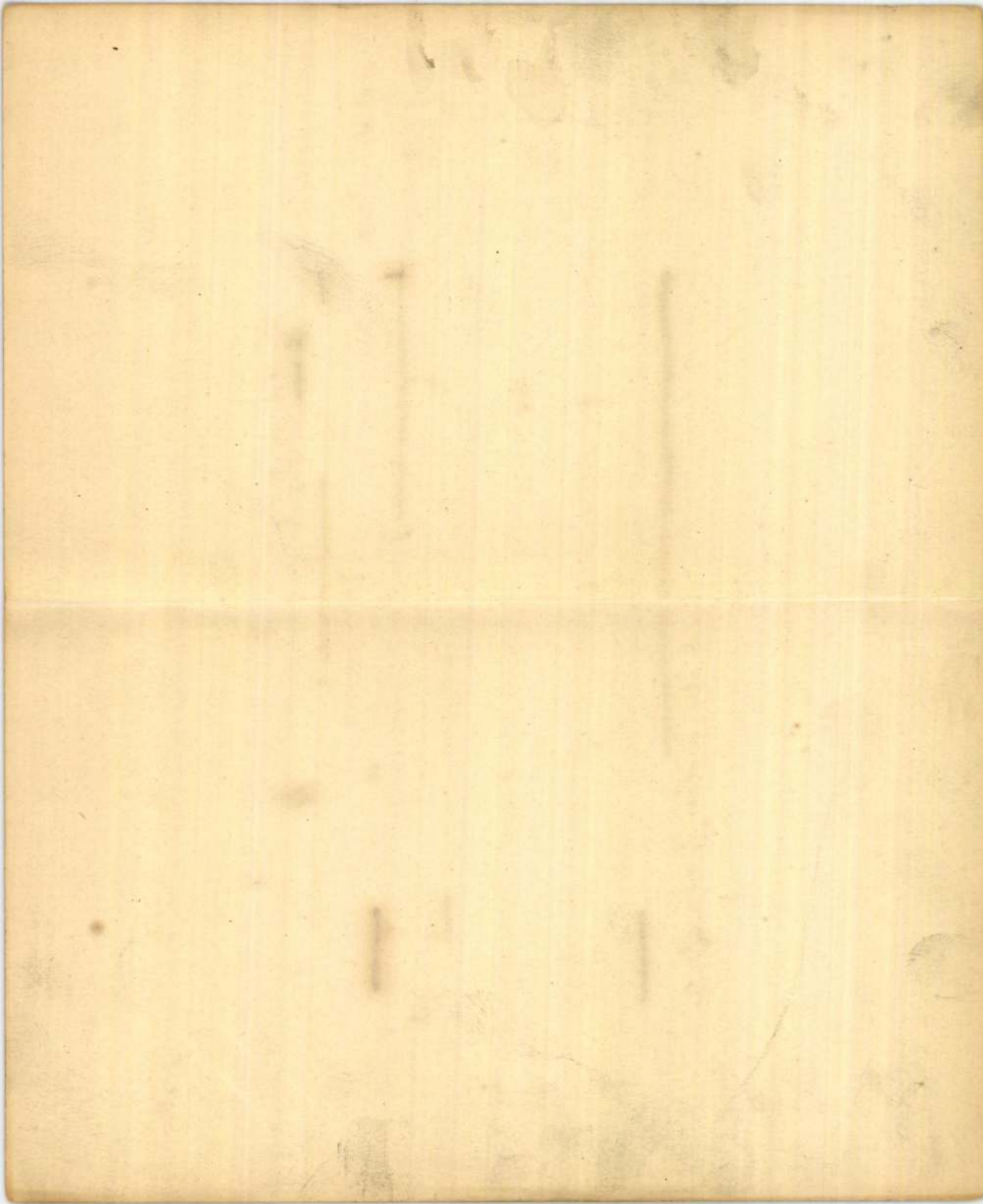
A gazdasági konjunktúra megélénkülése ellenére az NSZK az idén is csődrekordot állít fel. Mint az a Creditreform intézet vizsgálódásából kitűnik, az idén összesen 13 693 vállalati csődre vagy kényszeregyezkedési eljárásra lehet számítani a szövetségi köztársaságban. Az eddigi legtöbb, összesen 13 625 vállalati összeomlás 1985-ben következett be az NSZK-ban. A Creditreform becslése szerint a csődök 25 milliárd nyugatnémet márkás kárt okoztak az idén a nemzetgazdaságnak. A vállalati összeomlások miatt az idén 155 ezren veszítették el állásukat, kevesebben, mint tavaly.

★

Engedve a külföldi nyomásnak, Japán bejelentette: a jövő év áprilisától csökkentli az importált szeszes italokra megállapított adót. A várankozások szerint legkevesebb 30 százalékos lesz az importadó csökkentése. Az elképzelések szerint az égetett szeszes italok adóját fokozatosan építenék le 1988 elejéig, akkortól viszont egy értékesítési adót vezetnének be, amely mindössze öt százalékos lenne. A whiskyre jelenleg még 220 százalékos az importadó, a drágább borok esetében az adókulcs „csak” 50 százalékos.

★

Az amerikai statisztikai hivatal legújabb számításai szerint az ezredfordulóra a Föld lélekszáma a jelenlegi 4,9 milliárd főről 6,2 milliárdra nő, és a világ népességének fele lesz város lakó. A Föld lakosainak száma 1960-ban hárommilliárd, húsz évvel később pedig 4,8 milliárd volt. A jelentés kiemeli, hogy az NSZK-ban, Dániában, Ausztriában és Magyarországon negatív a születési ráta, vagyis a népesség csökken. A jelentés készítői szerint az ezredfordulóra Mexikóváros lesz a világ legnépesebb városa.

3456.

1910

395E. Róna József.

Sz. Hovassberényben 1861 február hó 1-én

József és Futfirar felesége (Mózes I. k. 39 r. 12.)

B. B. M. knt.

L' meridionali stari

L' hon.

~~Étkezési~~ ~~rendővel~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
 és arczéleben ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
 jával átkaroltan tartja a ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
 zével ragadott meg és ruhájánál fogva húzta magához. ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
~~Étkezési~~ ~~rendővel~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
 fejendőt József pedig, a kinek rövid haja hullámos és a kinek
 sem bajusza, sem pedig szakállja ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
 mely öt csak derekától fogva fedi. Az egyiptomi díszítési nyug-
 vohelyen párna van. Jelzése oldalt balról: RÓNA JÓZSEF BUDA-
PEST 1909 k.

Pa-szobor, magassága 100 cm. míg a talapzat méretei
 73:52 cm. -- Aljának méretei a magasságban 105, a szélességben
 84 és a mélységben 64 cm. ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
 122881 sz. rendelet alapján 16000 K-án (1904-910). -- ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
 deczember 31-én (2190-910). -- ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~
~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~ ~~szülője~~ ~~az aszony~~

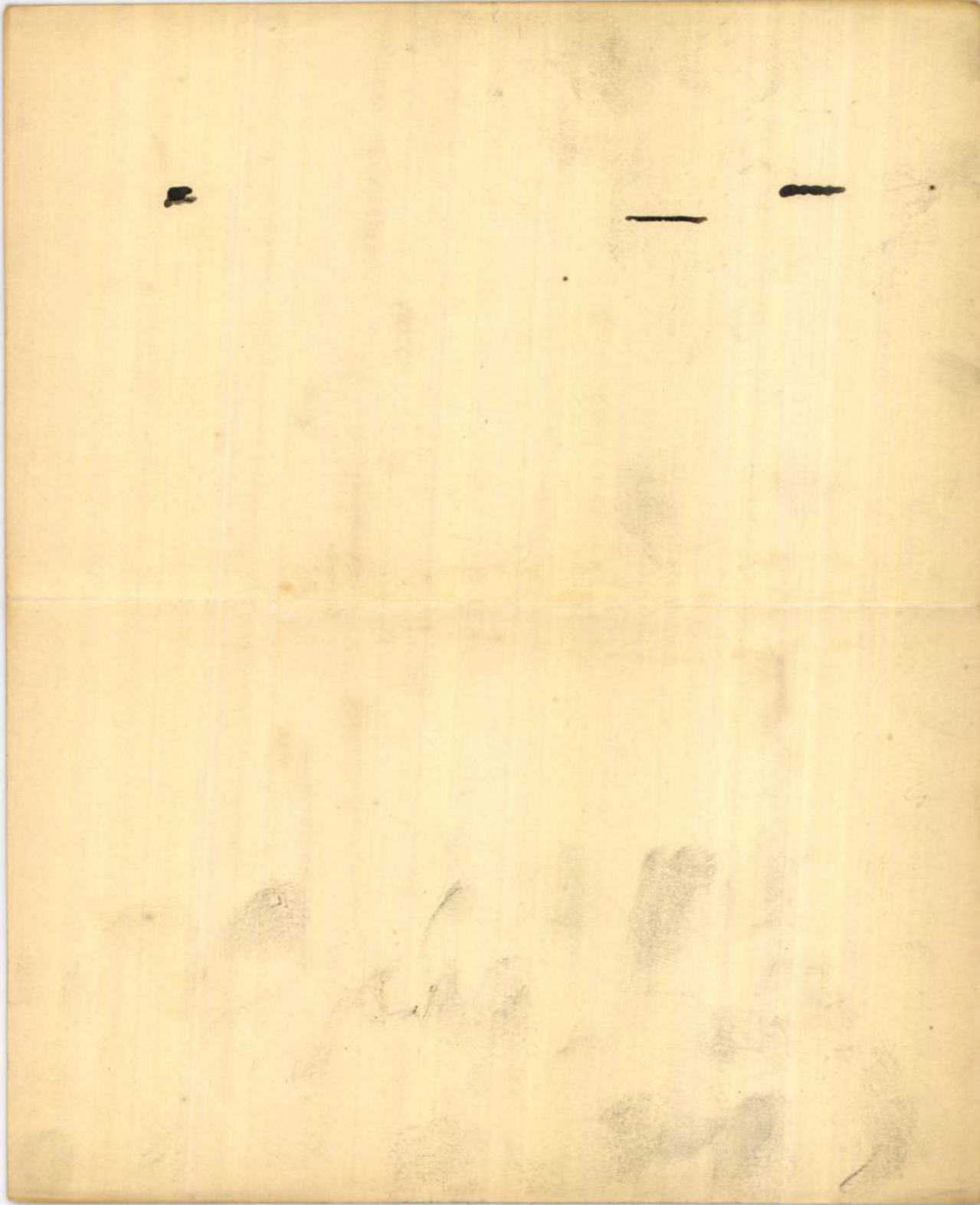
III 3-170

I - Szélsz. 3955. -

Mé. 1910

341

746

3908. Főné József.

Sz. Lovasberényben 1861 február 1-jén.

1909.

Zsuzsanna (Dániel 13.r.) 18. B. Anst.

~~É~~ Kopadon ülve, ~~mezelenül~~ ^{szorított} Zsuzsanna
abban a pillanatban ~~amikor~~ midőn balra hajolt és térdei-
re támasszkodva ~~kezdte~~ ^{kezdte} a lepedő ~~szorított~~ ^{szorított}, a
melyet az éltis elöljárók, a kiknek egyike bal kezével ~~mozdított~~
~~érinti~~ ^{érinti} el akarnak venni, Joachim feleségének kö-
zépütt elválasztott és simára lefésült haja vállaira om-
lik. A bűnré csábitó és fenyegető elöljárók pedig szakállt,
bő köntöst és sima sapkát, illetőleg fejkendőt viselnek.
Jelzése elől a türdő medenczéfének lépcsője mellett: § RÓMA
JÓZSEF BUDAPEST 1908/94.

Márvány-szobor, magassága 100 cm., míg a talapzatnak
mérete 63:80 cm.

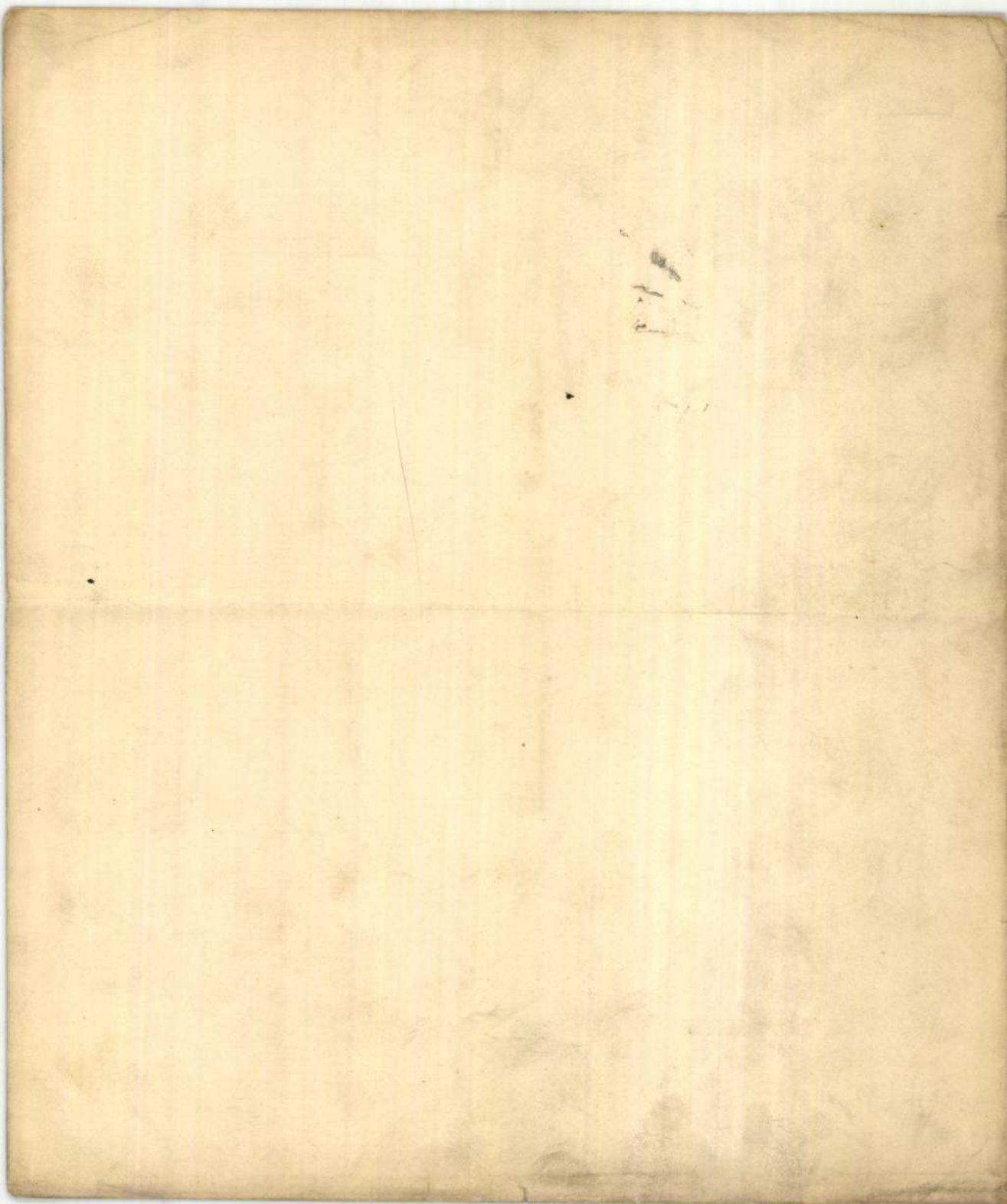
Vételezt az 1909. május 14-iki E3947, illetőleg 1909.
június 9-iki 63629 sz. leiretek (904 és 1020 ex 909) alap-
ján 14000 K-án.-- Kifizetve 1909. június 13-én az 501
sz. nyugtára.-- Elszámoltatott 1909. június 8-án 1175 sz.e.

Értem ábrázolva,

Pl.
Net. 1909

Magyar Királyság Alakalmi Könyvtár
III-163
318

700

1911

4078, Róme József,
Sz. Lovasberényben 1861 február 1-jén,

A Képzőművészeti Társulat plaquette-je.

*Legyőzött síma lakti
maga és káthari*

Társulathoz

*La magánko-
sítás levele*

A gyötven éves jubileum alkalmából készült domboromú, a mely egy
jobbrefordult női Geniusst ábrázol, a ki bal térdére nehezedik és
a talpuzatra helyezett, és a társulat czimerével díszített, virág-
edényben lévő rózsákat, e melyeket baljával atkarolt, a jobbja-
ban lévő edényből öntözi. Haját leeresztett kontyban viseli és
Ujjaiban téstéj csek részben fedi. Felirata jobbról: ORSZÁGOS MA-
GYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT. 1861-1911 és felkése alól jobbra: RÓMA.

~~Értéke 60 K.~~ Bronz ~~sz. h. 469-911~~, méretei 8,8:6 cm.
Lelt. sz. 4078. -- Értéke 60 K. -- Az Orsz. megy. Kép-
zőművészeti Társulat edománya 1911 márczius 28-án (719-911). --
Bejelentetett 1912 márczius 21-én (624-912).

Sz. h. 469-911
719-911-1
Át. lelt. 6485.

III 3-172

PK.
Ad. 1911

365

295

3965. Róma József.

Sz. Lovasberényben 1864 február hó 1-jén.

1910.

A zeneleczke.

A Jólátás és

tartja a ki
L. adja, a ki

F. Olaszban van ábrában, hogy az

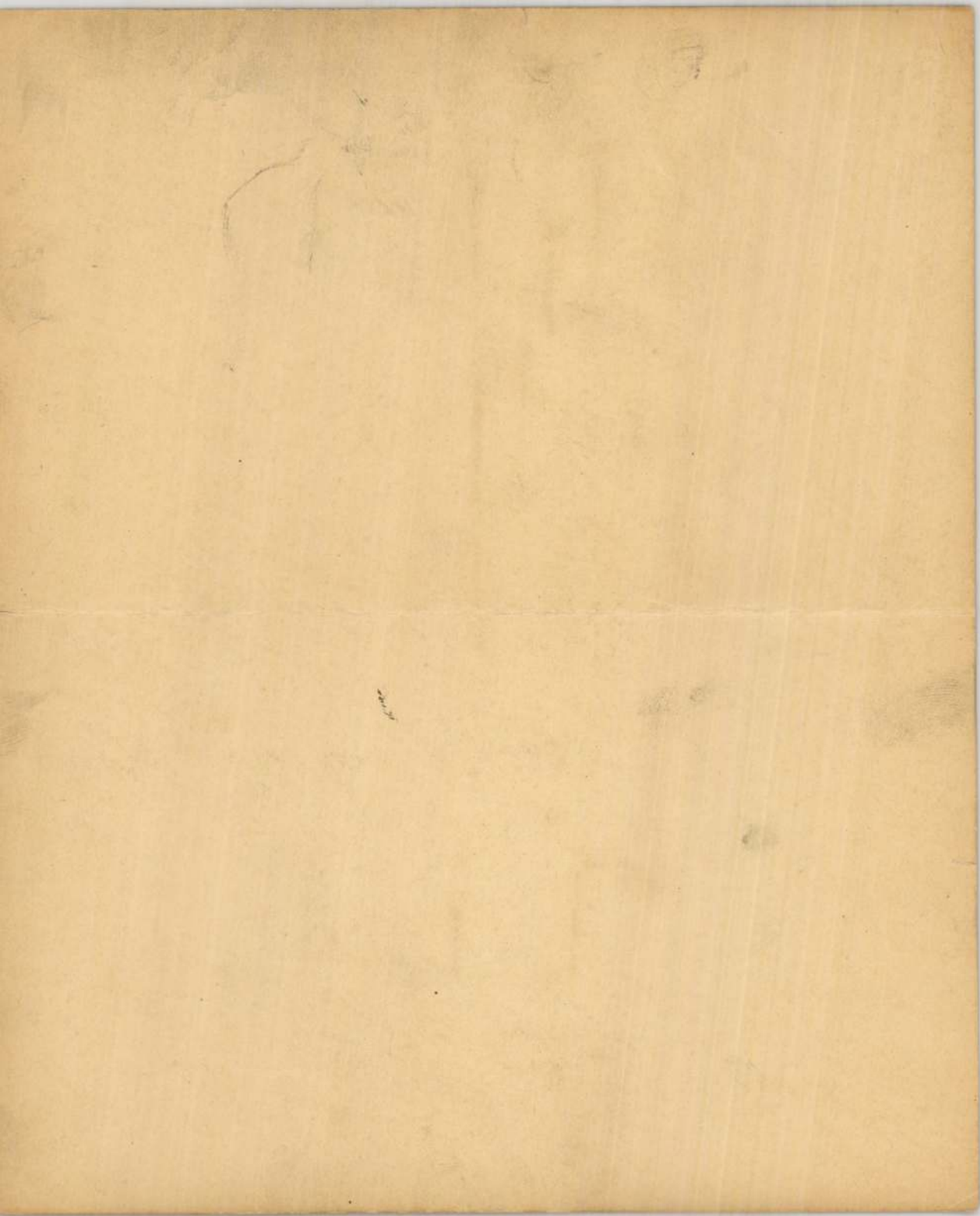
Jóbra fordultan ül, és jobb karjával fatörzsre támasz-
kodó Faun a vele szemben elhelyezkedett méztelen Nymphának, a lecs- az
ke köb- elhibázott hangot, fütyölve magyarázza, a min ez mulat. Köztől
az előbbinél Syrinx sip és az utóbbinál furulya van. ~~...~~ A kecs-
keszakállú, hegyes íhlű és görbe szarvu kopasz Sann balját, a mely-
nek mutató- és hüvelyk-ujját összefogta, kinyújtva és kissé felemel-
ten tartja; a Nympha pedig ~~...~~ ...
~~...~~ a kinek kibontott haja vállaira omlik, fejét szőlőlevelekkel
és fűtökkel díszítette. Jelzése aól jobbra: RÓNA JÓZSEF BUDAPEST
1898. é.

Bronz-szobor, magassága 74, mélysege 44.5 és szélessége 69 cm. — Sella.
— Laz 190E. április 19-iki 342/4 sz. leirattal engedélyezett 4000 K esgénéreke
~~...~~ ... (317-909).

sz. 3965.

III-170
342

Ill.
Vet. 1910

A közönség tapsolt. A nők szemeiket törülgették. Az öreg gesztenyesütő asszony, a Filomena anyja, két szál viasz-gyertyát ígért a Maddonnának, ha megszabadítja ezt a derék fiút, a ki olyan neki, mintha a saját édes fia volna.

A vádlott kitarta feléje karjait:

— Anyám, anyám!

A karabinierik, kiknek tanuskodni kellett volna, megrökönyödtek. Az általános elragadtatás megkapta az ő olasz lelkeket is. Már nem emlékeztek, hogyan történt az az eset, lehet, hogy tévedtek, nagy láрма volt s karneval idején az emberek nem igen viselkednek józanul.

Meglehet, hogy csak tréfából hemperegtek az emberek a földön. Egy szóval: Isten tudja, hogy történt, ők semmit sem tudnak.

A közönség megélt a derék karabinierikat is. Az esküdtek helyeslőleg bólingattak. Még az én kávésom is. Világosan olvashattam az arcán, hogy őt is magával ragadta a közlekedés.

EGYVELEG.

* **Öt-hat ezer darab nagy teknős-békát** fogyasztanak el évenként Londonban. Az állatokat a mexikói-öbölből, külön e célra berendezett hajókon szállítják Angliába, de útközben a küldeménynek több mint fele el szokott pusztulni. A teknős-béka hújának kilogrammját Londonban négy koronán adják s így egy 60—70 kilós teknős-béka jóval többbe kerül a legszebb borjúnál is.

* **A világ legdrágább nyomtatott könyvei** ezek: Az 1459-ben készült mainzi zsoltár, melynek értéke 120 ezer korona; aztán az 1471-ben Velencében a Waldarfer-nyomdából kikerült Boccacio Decamerója, melyet 1812-ben Marlborough herceg 28 ezer forintot vett meg. Igen drága Shakespeare eredeti kiadása is 1623-ból; ennek egyik példánya 20 ezer forintot jutott Burdett-louis bárónő birtokába, a másik példányt pedig ezelőtt tíz évvel egy amerikai milliomos 85,000 forintot vette meg.

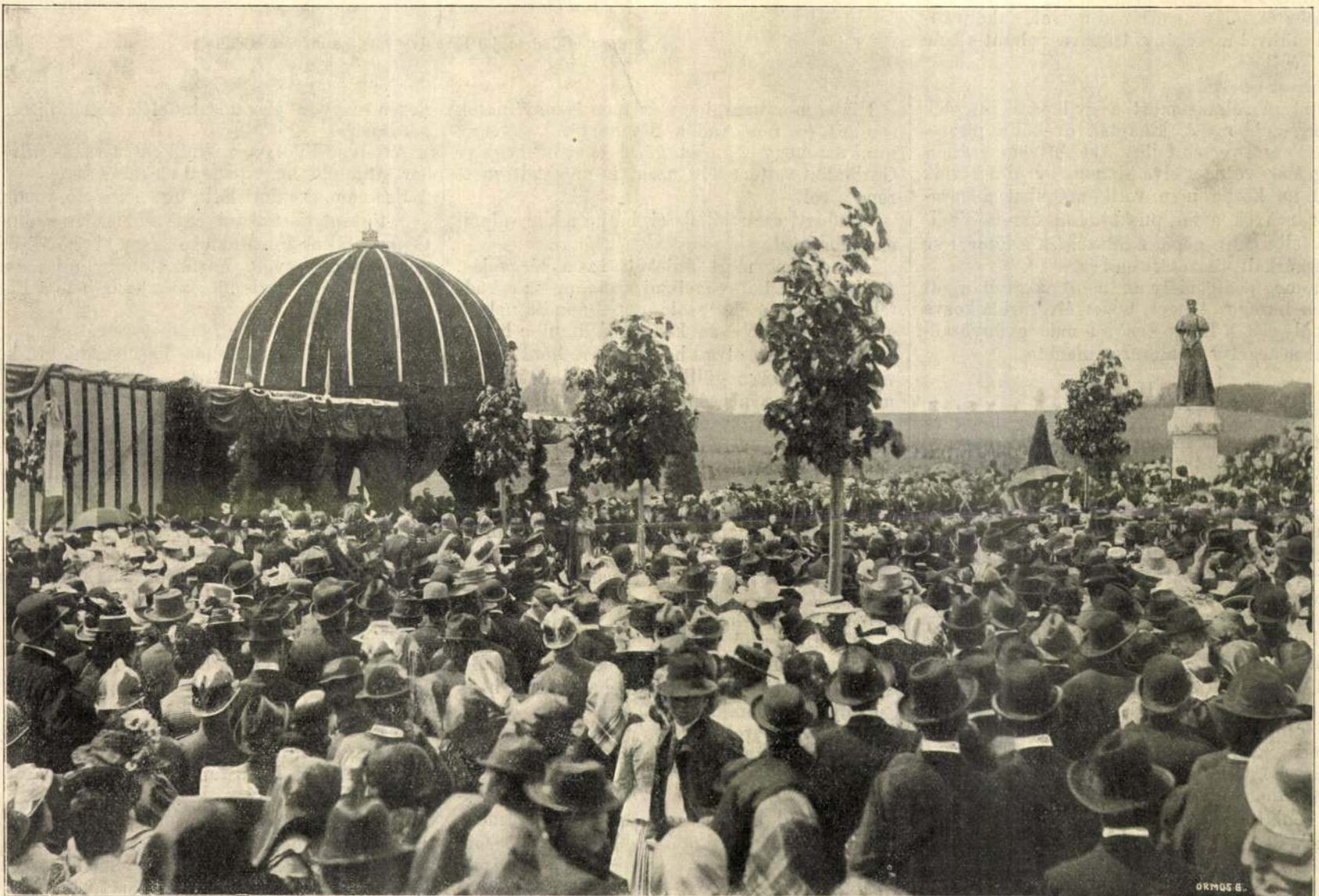
* **Az ipar haladása.** 1759-ben egy közönséges arany zsebóra ára 1500 forint volt, most pedig

blanc csúcsán tudvalevőleg százhat éve van egy állandó épület meteorologiai és csillagászati észleletek céljaira.

* **Kelet-Indiában** a mérges kígyók az utóbbi 10 év alatt évente mintegy 21,000 embert öltek meg, bár a kormány jutalmakat tűzött ki a mérges kígyók irtására. Ujabban Calmette francia orvos kitalálta a kígyómarás szerumát is s most ezt nagyban készítik mérges kígyók által megmaratott lovak vérből.

* **Gyűrű-tartó fiúkat** alkalmaznak most általában az amerikai előkelőbb lakadalmaknál főképp azért, hogy elkerüljék azt a gyakran előfordult kínos várakozást, midőn a menyasszonyok a gyűrűket kellő pillanatban előadni nem képesek. Rendesen apródnak öltözött kis fiúkat választanak ki e célra, kik a vőfély mellett foglalnak helyet s a gyűrűt fehér atlasz-párnán viszik.

* **A növények érlelésére villamosság útján** Oroszországban érdekes kísérleteket tesznek. Villamos sodronyokkal bevont szántóföldön az árpa érése 12 nappal előbb következett be, a burgonya

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPELÉSE GÖDÖLLŐN. — Sorger fényképe.

Most már csak az kellett, hogy a védő-ügyvéd még nagyobb lángra lobbantsa ezt a lelkesedést. A közszabadság megsértése, igen, ez pompás téma volt. Meg lehetett támadni a kormányt, mely visszaél hatalmával, midőn megzavarja a nép mulatságát s erőszakoskodással csaknem vérengzést idéz elő. Hiszi, hogy az esküdtek meg fogják védelmezni a közszabadságot. Ezen a földön, melyet a mártírok vére öntözött, nem lehet újra fölépíteni a zsarnokság uralmát. Itália, uraim, a szabad polgárok hazája.

Az elnök az emelvényen még egyre csóválta a fejét, de én már világosan láttam, hogy fog szólni a szabad polgárok ítélete s nem lepett meg, mikor rövid tanácskozás után visszatértek a terembe az esküdtek s kijelentették egyhangú ítéletüket:

— Nem vétkes.

S diadalmenetben kísérte ki a nép Fortunatót, általános ölelkezés közt. Még az én kávésom is megölelte.

— Kérem, — magyarázta nekem másnap, — az embernek szíve van. Olaszok vagyunk, kérem, olaszok.

kitűnő remontoir órák 30 forintot, sőt Amerikában még olcsóbban is kaphatók. Ellenben egy tonna aczélból, — melynek ára legfeljebb 2000 korona — 2,880,000 aczélollat gyártanak, melynek gyári ára 24,000 korona.

* **A Khina ellen működő két tengeri nagyhatalom** hadihajóit egy angol folyóirat hivatalos adatok alapján ismertette, végeredményül a következő kimutatást közli: A hajók terhe ezer tonnákban. Anglia 1347, Franciaország 543, Oroszország 397, Amerikai Egyesült-Államok 349, Németország 282, Olaszország 218, Japán 211, összesen 3347. Ausztria-Magyarország Khinában levő hajói nincsenek föléve e kimutatásban.

* **Irlandból** a XIX-ik század alatt négy és fél millió ember vándorolt ki az amerikai Egyesült-Államokba, a hol jelenleg több irlandi eredetű ember él, mint a hány fehér lakott a század elején. Pedig e kivándorlás nagybárá a század második felére esik, 1840 és 1860 között.

* **Villamos vasutat terveznek a Montblanc csúcsára.** Fabre mérnök kezdeményezésére a francia belügyminisztérium már hozzáfogott a tervek készítéséhez. A villamos áram előállítására az Arve folyóból és a Mer de Glace nevű jégmezőből szerzik be a szükséges vizierőt. A vasut hossza a terv szerint 17 1/2 kilométer lenne s kiinduló pontja Hotches faluban volna, a Montblanc savoyai oldalán. A Mont-

és répa rendkívül nagyra nőtt és a magvak sokkal hamarabb kicsiráltak.

* **A köszönet Khina egyes részeiben** oly könnyen bányászák, hogy olvasztóiban egy tonna (1000 kiló) köszönet képesek egy koronáért, sőt olcsóbban árusítani.

* **A mennydörgés és villámlás nagy távolságokban** is észrevehető. Egy angol meteorologus 190 második percet számlált meg a villámlás és a hozzátartozó mennydörgés között, a mely időköz 43 kilométer távolságot jelez. Rendesen azonban a mennydörgést csak 16 kilométer távolságon belül lehet meghallani, míg a villámlást 240 kilométer távolságban is jól észrevehetjük, ha hegyek nincsenek közben.

* **Párisban** jelenleg 2790 hirlap és folyóirat jelenik meg, 105-el több, mint a megelőző évben. Van köztük 146 napilap s 164 politikai, továbbá 185 úgynevezett «Revue», melyek közül 17 naponta megjelenik. Franciaország többi részében és a gyarmatokban még 3972 lap jelenik meg, 19-el kevesebb, mint a megelőző évben.

* **Szigetekre épült városok.** Velence 75 szigeten fekszik, Amsternam körülbelül 100, Genf pedig 40 szigeten, bár ez utóbbiak közül még 14-en nincs épület. A legtöbb hid (300-nál több) Amsterdamban van.

csak azért is oda nézegetett a kocsikban ülő urakra.

Akkor a fiú nem bírta tovább fékezni magát s arczúl ütötte a leányt.

Nosza lett erre fölzúdulás. Fölebredt a tömegben az olasz gavallérság. Pofon ütni olyan csinos leányt!

— Maledetto! Brigante! Átkozott betyár!

Tizen-húszan is rárohantak egyszerre a bársony-zubbonyos banditára.

A távolabb állók ökleikkel fenyegették, a ki közel érte, az ütötte, ki mivel tudta. Még az öreg verklis is végig húzott rajta egyet-kettőt a mankójával.

Derekas verekedés támadt hamarjában. Az arcok kigyúltak, a szemek szikráztak. A távolabb állók nem igen tudták, hogy mi az, de se baj, azért ők is belevegültek a verekedésbe. Már a késeket is láttam villogni. Dühösen hadonászott Fortunato, de sokan voltak, leteperték.

— Üssétek, — biztatta őket a vén garibaldista.

Az alatt Fortunatonak sikerült újra talpra ugrani. Ő sem hagyta magát s forgatta a kését. De láthatta, hogy nem bír annyival. Akkor vadállati dühvel a szegény leányra rohant s bele döfte kését:

— Nesze neked!

Mind rá rohant most a gyilkosra, letépték bársony-zubbonyát, kikapták övéből a pisztolyokat, azzal verték fejbe. Azt hiszem, széjjel szaggatták volna s élve ki nem kerül a kezeik közül, ha közbe nem vetik magukat a karabinierik. Azok aztán puskatussal félretaszították a felbőszült népet s fölszedték a földről az összeszúrkált, összetört ember.

A tömeg pedig, mely az imént még háborgott mint a haragos tenger, nevetgélve, tréfálkozva hömpölygött a Lung Arnón s naiv gyönyörködéssel nézegette az álarcos menetet.

II.

A leány nem halt meg. Egy pár hétig az ágyat nyomta, de aztán friss, csinos, ragyogó szemű lett megint s nagy csodálkozásomra úgy beszélt a megkéselőjéről:

— Mio povero Fortunato, szegény Fortunatóm!

Még jobban csodálkoztam, mikor az anyja, az öreg gesztenyesütő asszony, ki két vastag száal viaszgyertyát ígért a boldogságos Szűznek, ha azt a gyilkost holtig tartó gályarabságra segíti, most már nem emlegette a Madonnát és a viaszgyertyákat. Sőt affélét beszélt, hogy Isten tudja, Fortunatonak talán nem is volt rozszándéka.

— Tetszik tudni, signore, az ember heveskedik, míg fiatal . . . heveskedik . . .

Kért, hogy menjek el a tárgyalásra. Én is tanuskodhatom, hogy Fortunato jó ember, nem bánt senkit, csak az az ürmös bor az oka mindennek.

A királyi család tagjai a szobor megtekintésére mennek.

Hiába mondtam, hogy én nem bizonyíthatok semmit, én nem tudok Fortunatóról egyebet, mint azt, hogy egy pisai görbe tornyot meg egy Garibaldit vettem tőle, azzal is megcsalt, mert repedt volt.

Mindegy, csak jöjjenek el, hátha addig valami eszembe jut?

Elmentem, mert érdekelt ez a tárgyalás. A kávé is, a hol reggelizni szoktam, az esküdtek közt volt, s előtevaló nap elmondta nekem a véleményét. Vissza kellene állítani a halálbüntetést s a ki olyan hosszú kést hord magával, azt bátran a guillotine alá lehet küldeni mind. Mert az mégsem járja, hogy ezek miatt az átkozott gyilkosok miatt becsületes kávé iparos ne tarthassa nyitva az üzletét este tíz órán túl. A hatóságtól is czudarság, hogy olyan rendeletet ad ki. Az ő kávéházában még az egész télen nem szurkáltak meg csak három embert. Legalább öt kivehetők volna a rendelet alól.

Ennek az esküdtnék hát ismertem már a véleményét. De a többi?

A tárgyalási terem szűk volt és tele volt emberrel. De mindjárt láttam, hogy ezek nem olyan vérszomjasok, mint az én kávésom. Mikor bevezették a vádlottat, hallottam, hogy körültem mindenfelé azt susogják:

Povero. Poveretto. (Szegény. Szegényke.)

Kissé megsápadt és megsoványodott a börtönben, az igaz; a fejét sem hordta hetykén; félénken tekintgetett ki a két szuronyos karabinieri közül, kik közrefogták. Olyan volt most, mint egy meglapult nyulacska s nagyon csön-

desen, nagyon alázatosan felelgetett a bíróság kérdéseire.

Aztán a Filomena kihallgatására került a sor. Adja elő, hogy történt az eset?

Szemem, szájam elállt, úgy adta elő. Semmi sem történt, tisztelt törvényszék, igazán semmi. Csak tréfáltak Fortunatóval. Egy kis kötekedés volt, semmi egyéb. Fortunato egy újjal sem bántott, csak véletlenül szaladtam bele a Fortunato késébe.

A törvényszék tagjai fejüket csóválták.

— Hát a kés is véletlen került a vádlott kezébe? — kérdezte az elnök.

— Igen, igen, véletlen. — erősítette a leány; — Fortunato nem akart bántani.

— No, majd kihallgatjuk a tanukat, — mondta rá az elnök.

Azokat ugyan kihallgathatták. Egytől-egyig mind azt vallotta, hogy Fortunato nem bántotta a leányt, csak épen enyelegtek egymással, a hogy szerelmesek szoktak.

— De hiszen annak idején másképp vallottak, — figyelmeztette őket az elnök.

Másképp? Dehogy. Csak nem értette őket jól a vizsgálóbíró. Hogy mondtak volna ők valami rosztat erre a derék Fortunatóra. Ismerik mind, tetőtől talpig jóra való fiú, szereti a leányt, egy világért sem bántaná.

A garibaldista sípladás is tanuskodott. Csupa lelkesedés volt az egész ember. Igenis ott volt, mindent látott. Marsalánál is ott volt Garibaldi apánkkal . . .

— Jó, jó, — szakította félbe az elnök, — de most csak erről az esetről beszéljen.

A vörösinges kifeszítette a mellét. Hát nem beszél Marsaláról. Az olasz nemzet ismeri azok dicsőségét, a kik ott voltak. Hát csak a jelen esetről beszél. Igaz lelkére mondhatja, hogy semmi sem történt. Fortunato olyan ártatlan, mint a ma született gyerek.

— Hát akkor miért akarták agyonverni? — kérdezte az elnök.

Agyonverni? Dehogy akarták. Ki akarná ezt a derék fiút bántani? Tűzbe-vízbe készek menni érte.

Az elnök haragosan ránczolta össze homlokát:

— De hiszen félholtan mentették meg a karabinierik.

— Mesebeszéd az. A karabinierik álmodhatták azt. Egy kis farsangi tréfa volt, semmi más. Csak a karabinierik fújták föl az egész históriát. Börtönbe hurczoltak egy derék embert, a ki senkinek sem vétett. Hát már mulatni sem szabad a karneval idején? Hát ez az olasz szabadság? Ezért ontották vérüket Garibaldi alatt?

A jelenlevő közönség tombolt lelkesedésében:

— Evviva! Evviva!

Oda néztem az esküdtekre, azoknak a szeme is csillogott. Hja persze, az olasz szabadság.

Az elnök alig bírta helyreállítani a csendet. Figyelmeztette a tanukat, hogy meg kell ám esküdni a vallomásaikra.

— Meg, meg, — kiabáltak azok lelkesedéstől kipirult arczsal.

Százsor is megesküsznek, ha kell.

A király és kísérete az Erzsébet-empléknél.

MEDDŐ TAVASZ.

A kérdés:

— A dalos szavadat nem halljuk régóta.
Mi dolog ez pajtás, elfogyott a nóta?
Most nyílik a virág, minden éled, zajdul,
Erdő, mező csattog, visszhangzik a daltul,
Dalt zsongva suhannak langy, édes fuvalmak
S te most némultál el
Bűbajos évadján a virágnak s dalnak?!

A válasz:

— Virágok nyílása, dalok csattogása,
Én némaságomat ép az magyarázza.
Olyan az én műzsám, mikor tavaszt érez,
Ha nem követhetem: elhagy, hűtlenné lesz.
Vagyok most szobába — betegágyra — zárva,
Ő meg bokrétesen
A zengő, virágzó kikeletet járja . . .

Lampérth Géza.

EMLÉKEZÉS BONCZ FERENCZRE.

Nem régiben egy rendkívüli hasznos élet végéről adtak hírt a lapok. A vidékről jött a halálhír. De nem a vidék embere volt. Oda csak kinyugodni ment azt az ernyedetlen kitarással végzett munkát, a melynek java része itt folyt le közöttünk. Csendben, feltűnés keresése nélkül, a hivatalszobák zajtalan falai közt, eleinte úgyszólván csak a köteleességérzetből merítve lelki erőt, a mely nyomon aztán ki is küzdötte magát. De küzködni kellett, mignem széles körű, alapos jogi képzettségének és éles eszének megfelelő azt a vezető állást elfoglalhatta, a honnét mintegy tíz évvel ezelőtt falusi magányába visszavonult. A közalapítványi jogügyek igazgatóságának élén állott itteni munkássága utolsó tizenhat esztendejében. Ittinek mondom, mert a nyugalom se jelentett rá nézve végleges nyugalmat. Élete utolsó éveinek Komárom vármegye vette hasznát. Mint a közigazgatási bizottság tagjának, élénk része volt a megyei közélet minden mozzanatában. Végleg csak akkor vonult pihenésre, mikor a szívujaja egészen csendes emberré tette őt.

Zsenge koromig megy vissza reá az emlékezésem. Atyám mellett, a muzslai járásbírósnál kezdte a pályáját. Ötven évvel ezelőtt, a mikor úgyszólván családunk tagja volt. Én meg az ő kezébe tettem le az első hivatali esküt, még mint egyetemi hallgató, 1869-ben. Ettől az időtől látom őt magam előtt, mint a közélet emberét. Akkor a közalapítványi jogügyigazgatóság aligazgatója volt.

A hivatal élén egy minden ízében eredeti egyéniség állott. Első közvetlen főnököm, Hamar Pál, egy száraz, szikár, szüntelen gyöngéledő alak. Egész megjelenésében a megtestesült szigorúság és komolyság, a mi azonban jó szívet takart. A percze beosztott pontosság mintaképe volt, törekeny egészségére való túlvárosságból is. Mindig fázott és hőnyárban is plaid-et hordott a karján s otthon falain kívül nem ismert szórakozást. Egy operának azonban minden előadását végig hallgatta. A «Fekete Domino» fülbemászó zenéje vonzotta, a melynek a hetvenes évek elején Pauliné bájos egyénisége adta a lekötő erőt. Kizárólag hivatalának és családjának élt.

Okos, higgadt gondolkodó és kutató volt; alaposan ismerte a közalapok bonyolult kérdéseit; de szerette a régi hivatali világ hagyományával egyező terjengős fejtegetést az írásaiban s még azok közé tartozott, a ki lúdtollal írt, széles helyközöket hagyva a sorok után. A közalapítványi királyi ügyigazgatóság élére, annak a kiegyezés után történt szervezésekor, Esztergom vármegyéből került, a hol a közéletnek egyik legkiválóbb alakja volt. A megye zöld asztalánál döntőleg hatottak alapos, nyugodt, meggyőző s tárgyát logikus fejtegetéssel kimerítő felszólalásai. A szónoklat volt az, a melynek melege kicsalta arczárát, lényének elrejtett rokonszenves vonásait is.

Ez a jelentékeny ember állott, az ő legelső munkásával, Boncz Ferenczcel, a közalapít-

BONCZ FERENCZ.

ványi ügyigazgatóság élén, mikor pályakezdőnek odakerültem. Mind a kettő nagy hatást tett reám. Az egyik született rendtartó volt. Kimértisége és a hibák nyomán járó rendreutasításai általános rokonszenvet ugyan nem szereztek neki, de tisztelet környezte őt, mert az érdemnek is megadta magát. A másik a gyors kezével vívta ki, hogy fölfelé tekintettünk reá. Hivatali pályám tapasztalatai szerint, e részben őt csak a Szász Károlyé multa felül, a ki a szellemi és kulturális térnek sok egymástól elütő ágát tartotta a fejében s keze mindig kész, gyors tollat forgatott. Boncz jogász volt, erős fegyverzettel a maga terén, soha se habozva, hogy készletének melyik szeréhez nyúljon álláspontja igazának megvédésére. Perirataiban éles pengét használt s logikusan és elmeéllel öntötte papírra meggyőző érveit, a nélkül, hogy küzködni kellett volna a találó kifejezések tekintetében. A mint egyszer, gondolkozás útján, tisztába jött a kérdésre nézve, rendkívüli gyors tolmácsul szolgált neki nyomban, ívekre és ívekre menőleg, a tolla. Széles körű, alapos ismerettel birt a közigazgatás sokoldalú és szövevényes kérdéseiben is.

Mikor Hamar Pál, az ügyigazgató, 1876 végén letette fejét, helyére Boncz volt a leghivatottabb jelölt és annyival nagyobb megnyugvással is állíthatta őt a közalapítványi királyi ügyigazgatóság élére Trefort Ágost, mivel már személyes érintkezés útján is ismerte jogi képzettségét és közigazgatási ismereteit. Boncz akkoriban már három évet eltöltött volt mint osztálytanácsos a kultuszminiszterium azon szakosztályában, a mely a közalapok jogi és gazdasági dolgaival foglalkozik s a melynek abban az időben Hegedüs Lajos Kandid miniszteri tanácsos volt a feje és vezető szelleme: egy minden ízében erősen kidomborult egyéniség. Jogtudós, gyakorlott bürokrata s a humanismus nemes eszméjével telítetten, művészetismerő és kedvelő.

Kissé különöz volt. Agglegény létére, nem adott a külsejére semmit. Nembánomsága, a melybe egy kis öntetszelgés is vegyült, a cynismust érintette. Letiport nadrágokat, félregyűrt ladikyszerű topányokat viselt, szinehagyott, formátlan kalapok fődtek a fejét s lógott rajta minden ruhadarab. A míg meg nem szólalt, senki se gyanította genialitással határos szellemi kiválóságát, a mely őt, a hetvenes években, Trefort egyik erős támaszává tette. Széleskörű tanultság és lelki műveltség szólt ki belőle, a melyekkel impresszív vérmérsék párosult. Fölvetett eszme eszmét keltett az agyában s mintegy önkénytelenül hosszas megbeszélésekbe vitte őt; pedig időrablónak tekintette a látogatót. Kellatlensége, első percze, nem is tett kedvező hatást, de a mint belemelegedett a be-

szédbe, a hallgatója lett ismerettel vagy reménnyel gazdagabb; a kit azonban távozása után, mint munkafeltartóztatót, hangos monológgal, rendszerint lekorholt.

Kérők, tárgyalók szakadatlan sora váltotta föl nála egymást; tolla munkájára csak a délutáni időt hagyva meg neki. Hivatali órákat nem ismert; ideget emésztő egész napi munkát végezett és sok, különböző dologgal foglalkozott a szelleme. Szakosztályában, a közalapok jogi és gazdasági kérdései mellett, a művészeti ügyek és a humanitarius intézmények is összpontosultak. Az átalakulás nehéz idejében, a mikor a közjogi harc tartotta fogva a kedélyeket, a szervezés folytonos göröngyökre ütköző munkája jutott neki részül; a melybe nemcsak erős köteleességérzetét, hanem a lelkét is belevitte; a mi aztán java erejében, idő előtt le is törte őt.

A kultuszminiszteriumnak Hegedüs Lajos Kandid által vezetett ezen alapítványi ügyosztályából került, három évi ottfoglalkozás után, 1877 elején, a közalapítványi királyi ügyigazgatóság élére, miniszteri tanácsosi ranggal, Boncz Ferencz. Ekkor érte el negyedszázados ernyedetlen munkásság után azt, a mi tehetségének egyik jogos becsvágva volt: az önállóságot. A szellemét értem. Ezentúl szabadon, felülvizsgálattól függetlenül érvényesíthette erejét, a melyre neki széles tér kínálkozott.

A közalapítványi ügyigazgatónak fontos hatásköre van. Nemcsak ügyészi minőségben jogvédője ő a vallás-, tanulmányi- és egyetemi alap s az országos alapítványok több milliányi értéket képviselő érdekeinek, hanem a közigazgatás képes kérdéseiben is véleményadó közege a kultuszminiszteriumnak. A hetvenes években a kérdések legnagyobb része ilyen természetű volt. Utat kellett törni minden téren. Ma az akkori döntések mint praecedensek képeznek fonalat. Sok ilyen fonalat szőtt meg Boncz Ferencz, a kinek elméleti alapos képzettsége mellett nagy gyakorlati érzéke is volt.

A kultuszminiszterium irattárának igen becses szellemi értékét képezik az ő javaslatai és munkálatai. Nevezetesen nagy tapasztalata volt a főpapi javak körüli eljárás tekintetében. A lefolyt harmincz év alatt ürességek jött püspökségek átvételénél és átadásánál a kormány megbízottjaként leggyakrabban ő szerepelt. Helyszini leltározás, az egyházi törzsvagyonnak s az örökösöket illető résznek elkülönítése, s az új javadalmas beiktatása körül fölmerülő minden kérdés ő benne gyakorlati megoldóra talált. E téren szerzett tapasztalatairól «A kath. főpapi hagyatékok körüli eljárás» cím alatt, 1878-ban könyvet is írt s annak útmutatása alapján készült a kormány által 1883-ban kiadott azon szabályrendelet, a mely, a királyi javadalmas élvező főpapok elhunytával kapcsolatos vagyoni kérdések rendezésére ma is irányadó; s ezen a nyomon adta ki a kultuszminiszter 1890-ben, a főpapok által élvezett javadalmak felügyeletére és ellenőrzésére vonatkozó s ma is érvényben levő rendeletét.

Nehéz kérdések egész sora merült fel a kultuszminiszter tárczáját érdeklőleg, Boncz Ferencz közalapítványi ügyigazgatóságának ideje alatt. Kérdések, a melyeket ma is a megoldás keresése tart függőben. Kongrua, autonomia, az alapok jogi természetének s vagyonnevelésének ügye mind akkoriban képezte, egymásra torlódyva, a miniszter gondját. A primás bizalmatlanul nézte az irányzatot s ez a hangulat lassanként bevette magát a főpapság nagy részének lelkületébe is. Surlódások közt folyt a miniszter és Esztergom közt az érintkezés; élesítette azt a megürült püspöki székek betöltésének úgyszólván minden egyes személyi kérdése, a mely rendszerint a miniszter szívósan védett álláspontja győzelmével végződött; mignem az ellentétek nyílt beismerése az Alapokat ellenőrző Bizottság ma is életben levő intézményének 1880-ban történt megreformálásában nyilvánult. Azon időpontig a miniszter kizárólag a saját véleményével számolt. Ő Felsőségének a közalapok vagyoni ügyeiben; azontúl az ellenőrző bizottság esetleg ellentétes álláspontját is meg kellett vitatnia előterjesztéseiben, midőn a királynak mint legfőbb kegyúrtnak végelhatározását kikérte.

Ebben az évekig huzódó s Trefort miniszterisége alatt főként a közalapok anyagi kérdései körül forgó vitában neki Hegedüs Lajos Kandid

Rona József

mellett igen értékes tanácsadója volt *Boncz Ferencz*, a ki mint közalapítványi jogügyigazgató, szintén részt vett az ellenőrző bizottság üléseiben. *Trefort* bizalmi emberének tekintette őt s lényeges dolgokban meghallgatta nézetét, előzetesen, élő szóval is. Szorosan vett hivatali körén kívül esőleg, megbízást adott neki 1880-ban arra, hogy mint állandó miniszteri biztos, ellenőrzés céljából évente többször meglátogassa a jogakadémiákat és püspöki lyceumokat; s az ő megbízásából tanulmányozta a r. kath. alsóbb papság anyagi helyzetének rendezését célzó *kongrua-kérdést* is.

A kongrua körül kifejtett munkássága szintén az úttörésnek műve volt. Részéről a legjelentékenyebbek egyike. Ismerte azt a maga egészében, s körültekintő előrelátással jelezte meg annak nagyterjedelmű előmunká-

Közpályájának első része küzdelem volt. Az egyházi térre készült s mint papnövendéket találták őt 19 éves korában a 48-iki idők. Levetette a semináriumi öltönyt és szolgálta azt a nagy időt. Honvéd lett Komáromban és mint hadnagy osztozott Klapka fegyverletveinek szomorú sorsában. Aztán a pályakiküzdés kora jött. Jogot végzett és szolgált is egyúttal, viaskodva a tehetségével arányban nem álló, nehéz előmenetellel. Fokról-fokra kellett haladnia, a legalsón kezdve a munkát. Szolgált Muzslán, Komáromban, Aranyos-Maróthon, Pesten, kis állásokban, tizenhét évig a bíróságoknál, míg nem a közalapítványi ügyigazgatósághoz kerülve, érvényesülni tudott.

Köszolgálata negyvenedik évében, 1891-ben nyugalomra vágott; de Simor János hercegprímás közbejött halála visszatartotta őt. Gróf

soha. Halála földözte ifjúkorom azon irányítóit is, a kikkel ő, az átalakulás új életet jelentő korának szervező munkájában, egész lélekkel, együtt dolgozott s a kik már rég várnak rá annak az útnak a végén, a honnét, Hamlet szavaival élve: utas még vissza nem került.

Szűry Dénes.

PÜNKÖSDI MULATSÁGOK.

Pünkösöd ünnepe mintegy az őskereszténység demokráciájának kifejezése. A szentlélek kitöltése tüzes nyelvek képében nemcsak az apostolokon történt, de az egész gyülekezetben, mely Jeruzsálemben összesereglett. Ma is még pásztorok és pórok játszanak királyt, a pünkösöd koszorújával övezve halántékukat s

A GÖDÖLI ŐI PARKBÓL.

latait, azok egymásutánjával együtt. Mekkora legyen a kongrua-minimum, kik részesüljenek abban, mikép nyomoztassék ki a körülbelül 10.000-re menő plébánia minden egyes lelkészének jövedelme, mi utasítás adassék az összeíró küldöttségnek, ki bírálja el a vitás jövedelmi forrásokat, mi történjék a kegyuraságokkal: maradjanak-e, megváltassanak-e, kik kötelesek a kongrua javításához járulni: kérdések, a melyeket kapcsolatos részleteikkel együtt, ő vetett föl gyakorlati megoldásra célzó alapos megvitatással először, s a melynek eredményét «A lelkészi kongrua» és «Előadmány» cím alatt két külön munkában sajtó útján is közzétette. Sokat dolgozott névtelenül, jogi és közgazgatási szaklapokban, s írói munkásságának úgyszólván bekezdéseül jelent meg tőle 1876—1877-ben, «A Magyar Közigazgatási Törvénytudomány kézikönyve» három kötetben s a «Magyar államjog» egy kötetben.

Nagyon hasznos életet élt; meg nem szűnő munkában töltve minden idejét. Nemes becsülvagy égette belől. Tehetsége, képzettsége jogot is adott neki az előretörésre. Szélesebb körre kiterjedőleg is helyt állott volna éles eszével.

Csáky Albin kultuszminiszter reá bízta az esztergomi érsekség javainak átvételét s az örökösökkel való leszámolást. Az egy évi munka volt. Bevégezte s 1892-ben, a Lipót-renddel kitüntetve, Komárom vármegyei udvardi magányába visszavonult. De ott se nyugodott. Két év multán egy könyve jelent meg «A vallás körüli felségjogok» cím alatt. Hivatali ügykörével kapcsolatos tanulmányainak ez volt utolsó életjele. Aztán a gazdaságának, családjának és a vármegyének élt. Egy derék fia, a ki már mint a kultuszminiszterium osztálytanácsosa jár az ő nyomdokain, s a megye osztatlan közbecsülése képezte utolsó éveinek lelki megnyugvását. Ismereteken s tapasztalatokon nyugvó alapos felszólalásainak erős nyomatéka volt a törvényhatósági és közigazgatási bizottságok üléseiben. Mikor pár héttel ezelőtt végleg elcsendesült, a megye a maga halottjának tekintette őt; s színe-java ott volt ravatalánál, a végtisztesség megadásakor.

Engem különösen is szomorúan érintett elhunytának a hire. Gyermekkoromtól fogva mentorom volt, ő vezetett be az életbe, s a távolban se vette le rólam gondos őrszemét

viszont királyok és hercegnők válnak pásztorokká a természet tavaszi ölén, mely fészlő virágokkal hinti be lábaik nyomát.

VIII. Henrik angol király e napon minden évben arragoniai Katalin királynéval ünnepléses díszmenetben rándult ki greenwichi palotájából Shosters Hill-be, hogy üdvözölje a fakadó kikeletet, s ez alkalommal alattvalóinak ezrei kísérték, hogy virágot szedjenek az erdőn és mezőn, melyekkel házaikat díszítsék, míg a gyermekek a májusfa körül seregelve koronázták meg választott királynőjüket.

A puritanismus, mely annyi jellemzetes hagyományok izent könyörtelenül hadat, ezt a szokást is eltörölte. A pünkösdi mulatozások több részét az egész XVII-ik századon át eltiltották, sok helyen még a pünkösdi királyosdit is szigorú rendszabályokkal igyekeztek elnyomni. Az igaz, hogy hasonló mulatságok néha súlyos kihágásokig fajultak, így pl. mikor némely nyugati országban a garázda legények a szentesített népszokásból arra merítették jogot maguknak, hogy az arrafelé haladókat minden teketória nélkül letartóztassák és csak váltságpénz mellett bocsássák szabadon. Nálunk

ilyesmit még tréfából sem tűrtek el, különösen a városokban, melyeknek komolyságra hajló polgársága, a török és német hatalom ezer fenyegető veszélyétől szorongatva, igazi ájtatos csöndben áldozott az év nagy ünnepein a királyok és népek urának. Nem egy helytt még a város kapuit is felvonatták ilyenkor, fegyveres czéhek állottak őrt, hogy se ki, se be egy lélek se mehessen, a mézárások becsukták boltjaikat, czirkáló drabantok hajtották templomba a piaczkon és házajtókban lézengőket s az első ünnepi harangszóra a tanácsházán egybegyűlt nemes közösség kimért léptekkel, díszes ünneplőben indult meg, hogy elfoglalja padsorait a templomban s teljes magabizalommal járuljon az Úr asztalához.

Nem lehet tagadni, hogy a német nép szel-

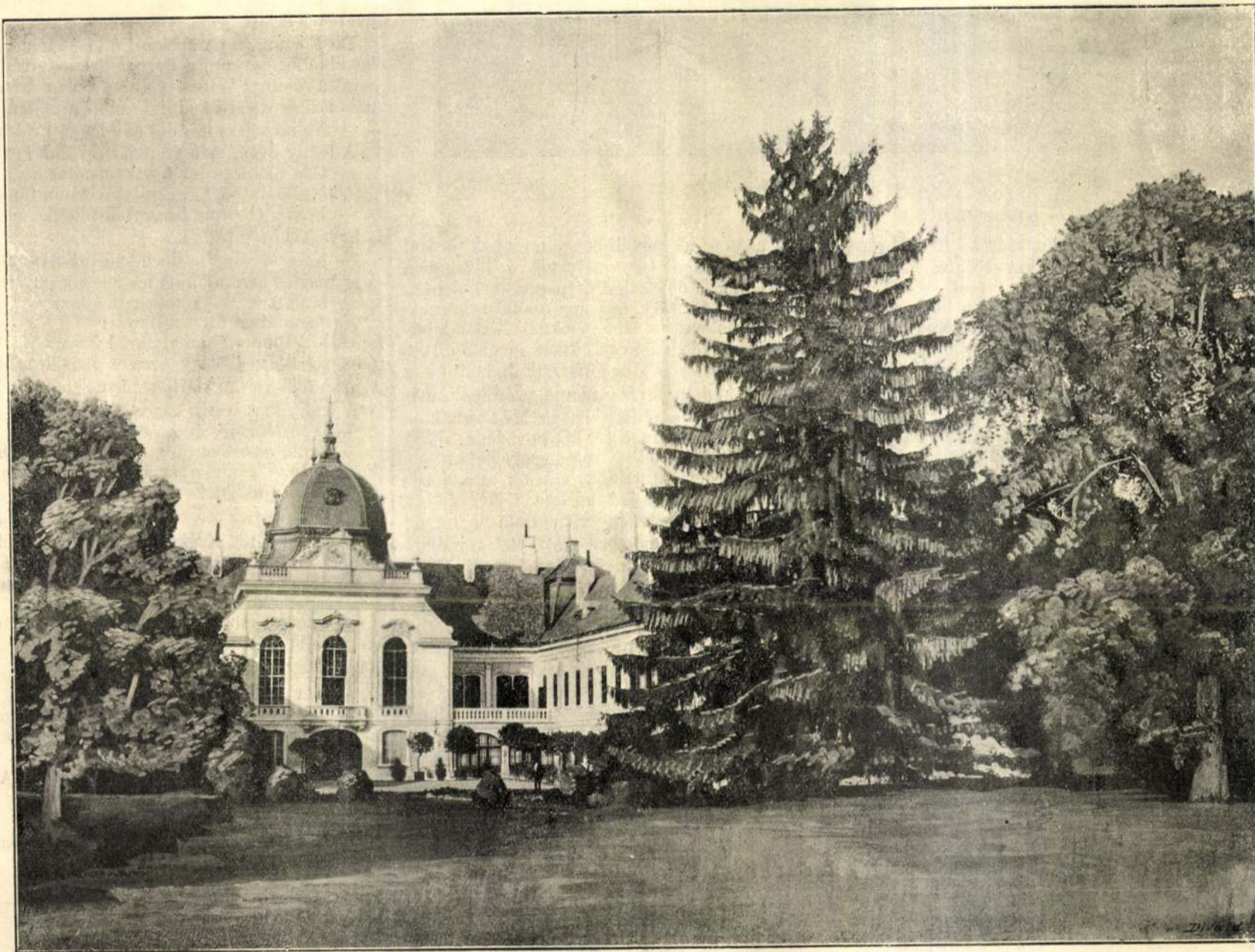
közül, csak a titokteljes sugdolózás árulta el jó előre, hogy van valami készülődésben. Mikor aztán a nagy nap felvirradt s az urnából előkerül a győztes neve, akkor következett a koronázás ünnepélyes szertartása. Az elmúlt év királynője, maga is a hervadt tavalyi nefelejts-koszorúval fején, mely eddigi méltóságát jelképezte, a hymnusz hangjai közt fonja homlokára a friss kék virágos koszorút a fehérbe öltözött új királynőnek, kinek uszályát apródok emelték s társnői üdvözlő szavai közepette szoritja kebeléhez, mire aztán az egész társaság hódolva vonult el a fiatal királynő elé.

Lomb és virág allegorája a pünkösöd, a tavasz ünneplő mezében, telve az érző szívek költészetével, mely sejtelmes kapcsolatokat keres az emberi életsors s a természet rejtett megnyilatkozásai közt. Fejedelmek nem átaláltak egykor a

ten s beállítva a gazda udvarára, ott az ablak alatt vagy a pitvar-ajtó előtt egymást kézen fogva, közepütt a pünkösdi királynővel, körbe forognak, s dalolnak.

Csak fürdik, csak fürdik
A fekete csóka
Szálljon a házokra,
Mint ezelőtt szállott
Az apostolokra.

Néhol durrannak még a puskák, szöveget találva, mert a czéllövészet nemes mestereinek különösen szent a pünkösöd napja ósrégi szokásokra visszamutatató pogány emlékek alapján, a midőn még egy póznára kitűzött utánczó galamb jelképezte a szent lelket. Mert a galamb a pünkösöd madara, nem csak a szent lélek kitöltésének a keresztény művészet által föl-

A GÖDÖLLŐI KASTÉLY A PARK FELŐL NÉZVE.

leme kedélyesebben fogta fel a régi századokban a pünkösöd jelentőségét. Az a személyes patrimonialis viszony, mely a hűbéres fejedelmek és alattvalóik között létezett, ha a szabadságjogoknak nem is volt kedvező, de bizonyos bensőbb érintkezést teremtett meg köztük. Hessei Karolina, IX. Lajos örgróf neje, a XVIII-ik század közepén, nem csak jelen van és gyönyörködik a pörnép pünkösdi táncmulatságain, de közbenjár férjénél is, hogy mivel a parasztság egy idő óta nem mer a heseni grófságban tánczokat rendezni, hanem inkább a szomszédos falvakba rándul át s így a pénzt kiviszi a tartományból, — engedje meg, hogy évenként legalább négyszer, húsvét és pünkösöd harmadnapján s még két más ünnepen otthon tánczolhassanak; ugyanekkor engedelmet kér arra is, hogy a májusfa-mászáson egy kövér bárányt nyert legény áldomásúl bált adhasson a következő vasárnapon falubelieinek.

Fennmaradt különben a pünkösdi vagy májusi királynő választása maig is némely angol leánynevelő intézetben. Egész az utolsó napig senki sem tudta, még az igazgató sem, hogy ki lesz a boldog választott a növendék lányok

pázsit első virágai után hajolni, hogy egy dobogó kebelre tűzhessék. S kincs és hatalom nem okozott oly örömet, mint egy elbűjt virágszál diadalmas föllelése a csaták viharában edzett kezektől. A lovag-kor egész romantikája bele van foglalva a pünkösöd emlékeibe, melynek örömei közt a középkori társadalom ódon bástyái leomlottak a feltárló szabad természet előtt s udvari dámák suhogó selyme érintésétől lebbentek meg a vőfélypálca czifra csokorszalagjai.

Ma már csak a népies motívumok maradtak meg a pünkösödből. A pünkösdi királyság egykor oly fenyegetővé fajult túlkapásai sem veszélyeztetik ma már a közbékét és rendet, csak itt-ott, a palócz falvak zöldelő liba-legelőin virít a fehér ingvállas, piros virágú szoknyás lánykák fején még a pünkösdi rózsá-koszorú, a mint rythmikus lejtés közt tagolják:

Ne tipegj, ne topogj,
Mert ha megtapodod
A pünkösdi rózsát,
Megadod az árát.

Azután összeszedelőzködnek tizen—tizenket-

kapott ábrázolása szerint, hanem természeti és naptári jelentősége szerint is. Ő volt a táplálkozás jelképe a legrégibb ó-kortól fogva, s vitte Zeusz atyának az ambróziát. Ő táplálta azt a kitett leányzót, a ki később mint Assyria királynője, Semiramis, azaz galamb nevet nyert. S az Adonis-ünnepeken is a szicíliai templomok telve voltak galambformába öntött szentelt kalácsokkal, mint Theokritos mondja: «a menyit csak az asszonyok meggyúrhattak a tek-nőben».

AZ OLASZOK.

Irta és a Kisfaludy-Társaságban fölolvasta

Vértesi Arnold.

I.

Igy tavasz felé a keleti pályaudvar környékén a külső Kerepesi-úton, a Csömöri-úton nagy csoportokban látok mindig idegen formájú, barna bőrű, gyorsbeszédű embereket kopott bársony-zubbonyokban, megfakult narancsszín, lilaszín nadrágokban, széles karimájú kalapok-

A királyi család érkezése.

kal. Olasz munkások, a kik messze földről jönnek hidakat építeni, vasutakat csinálni, bányákban dolgozni.

Szeretem ezt a jókedvű népet. Egy kis koresma van ott a vasút közelében, ha elmegyek mellette, kihallom vidám dalolásukat, lármás, tréfás beszédjüket. Néha össze is kapnak. Előkerülnek a bő nadrágzsebből a villogó kések. Hja, a déli vér hamar fölforr.

Tudnék én arról mesélni. Ilyenkor néha régi történetek jutnak eszembe, vidám történetek és sötét, véres történetek, a melyekből egy-egy jelenetet láttam magam is. És úgy érzem, mintha távolról fel hozná a szellő az olajfák illatát s a narancsvirágét.

Látom az Arno partján a szép eszöndes várost, a hol én huszonöt évvel ezelőtt laktam. Minden olyan derült s minden oly szép összhangban olvad egybe. Az ódon paloták kormos falai évszázadokra nyúlnak vissza, de a nép, mely itt mozog, oly fiatal és oly könnyűvéru.

A farsangon kellett őket megnézni. A ki csak mozogni birt, az mind ott zibongott a Lung Arnón. A hány kocsi csak volt a városban, az mind ott robogott kettős hosszú sorban. Szállt a sok virág a levegőben s hullt a konfetti, mint a záporosó. Az ablakok, az erkélyek mind tele voltak mosolygó, kaczagó leányokkal, asszonyokkal.

Vidáman ragyogott le a nap is az azurkék égről, mely ilyenkor február végén már tavaszi ábrázatát mutogatta. Csak a kis gyíkokat riasztotta el a nagy zaj az Arno partján, a szép kis tarka gyíkokat, melyek máskor kijöttek a gátfal hasadékaiból a verőfényre sütkérezni; most félve bujtak el. Hess, hess innen, most az emberek mulatnak, a hogy az emberek szoktak, főképp ha olaszok: lármásan, tombolva.

Tréfálkoztak, nevetve kiabáltak egymásra. Ők mulattak ám igazán, nem a kocsin ülők. A gyerekek nagyokat rikkantottak, az apró csöngetyűkkel teleaggatott lovak csilingeltek. Amott egy pár pifferari dudált s éles visító hangú klarinétot fújt, itt egy vén vörösinges sípládás nyikorgatta muzsikáló szerszámját.

Ismertem az öreg, garibaldista volt s dicsekedett, hogy ő is ott volt a marsalai ezer hős közt. Csodálatos, hogy ez a marsalai ezer soha sem fogy ki s bár nagy részök már meghalt, úgy hallom, még mindig vannak vagy nyolcz ezren.

Az öreg a lábait is emelgette, olyan jó kedve volt s vígan hadonászott a mankójával. A karneval bohókás tündére még az ő sántikáló talpát is csiklandozta. Nagy hatalom az varázsvesszejével, mind ide hajtotta Pisa egész lakosságát. Még azt a két szegény öreg német kisasszonyt is, kiknek valahol Thuringiában van a hazájok s kik mindennap magánosan ödön-
genek a passeggiátán s babérleveleket préselnek sohajtva piroskötésű verses könyveikbe. Az ő bágyadt tekintetök is mintha fölmelegedett volna ma az általános vidámság lehelletétől.

Ez a nép itt körültek mindenek örülni tudott, a virágoknak, melyeket a levegőben elkapkodtak, a deszkából és papirosból csinált, tarkára festett nagy farsangi diadalszekérnek, az álarczosoknak, az ismerősöknek, kikkel találkozott s az idegeneknek, kiket megbámult, a lovak csilingelésének, a pifferari dudájának, a vén garibaldista tréfás megjegyzéseinek, melyekkel sípládája nótáit kísérte. Még annak az egy pár karabinierinek is, kik puskásan, rikitó egyenruhájokban, tollbokrétás nagy pofonütött kalapjaikkal úgy tűntek fel, mintha csak díszítésül lettek volna ők is föllállítva.

Magam is jókedvűen vegyültem a tömeg közé. Ha egy-egy jelmez jött, azt mindjárt körülfigyelt. Valami nagy választékosság nem volt a jelmezekben; többnyire abruzzói pásztornak öltöztek, kifordított báránybőr ködmönben, vagy banditáknak kalabriai viseletben; mert a zsvány mindenütt népszerű s a jámbor polgár szeret haramiának öltözködni.

Egyet megismertem közülök. Nini, hisz ez az a fiatal gipszmunkás, vagy hogy is mondjam csak? ... az a művész, kitől már én is vásároltam s ki egy szál deszkán a feje tetején hordja a saját készítményű Napoleonokat, Garibaldikat, imádkozó angyalokat és apró pisai görbe tornyokat. Főképpen görbe tornyokat, mert az idegen uraságok azt veszik leginkább.

Mint afféle művész, természetesen szintén banditának volt öltözve, két nagy pisztolyal s hosszú késsel az övében. Karonfogva ment a mátkájával. Azt is ismertem. Tüzes szemű, csinos, formás leány volt. Többször láttam már, beszélgettem is vele, ha a selyemgyárból jövet, a hová dolgozni járt, megállt az anyja kis boltcskájá elé, ki épen az én szobám alatt kandallóba tüzelni való rőzse-kötegeket árult s a mellett gesztenyesütéssel is foglalkozott, de a két üzlethől is nehezen tengődött szegény. A rőzsét nem igen vették, az olasz takarékos és inkább fázik a fűtetlen szobában, mintsem pénzt adjon ki, gesztenyét meg minden harmadik ház előtt sütött egy-egy vén asszony, vagy férfi.

Ma azonban gond nem szántotta senki homlokát. Az öreg asszony is vígan járt-kelt a farsangoló nép közt, még biztatta is a leányát meg annak a jegyesét:

— No Filomena! No Fortunato! Vigabban gyerekek!

De Fortunato, a művész ifjú, kissé több pohárkával talált bevenni a Fernet-Branca ürmösből, mint a mennyi kellett volna a vidám hangulat növelésére s czivakodni kezdett a mátkájával:

— Ne nézegess mindig az idegen urakra!

A leány negédesen vonogatta vállát:

— Oda nézek, a hová nekem tetszik.

A közelállók pártjára keltek a csinos lánynak:

— Brava. Okosan beszél. Mindenki oda néz, a hová neki tetszik.

— Nem tűröm, — dörmögött Fortunato. —

Már megint arra az angolra kacsingattál.

— Melyikre? — kötekedett a leány.

Fortunatóban forrt a harag:

— Mit tudom én, melyikre! Arra a rút vörös pofaszakállasra. Vagy arra a másakra, arra a szürke fejű vén madárijesztőre.

A leány kaczerán rázogatta a fejét:

— Igen előkelő, finom úri emberek.

— Utálatos csavargók, — fakadt ki dühösen Fortunato. — Miért nem maradnak otthon nyomorult hazájukban?

Ezek a hitvány angolok csakugyan nem érdemeltek kiméletet. Ezeknek még a művészet sem kellett. Még egy pisai görbe tornyocskát sem vettek Fortunatótól, vagy egy milói Venust. De persze egy élő szép leány kellene nekik.

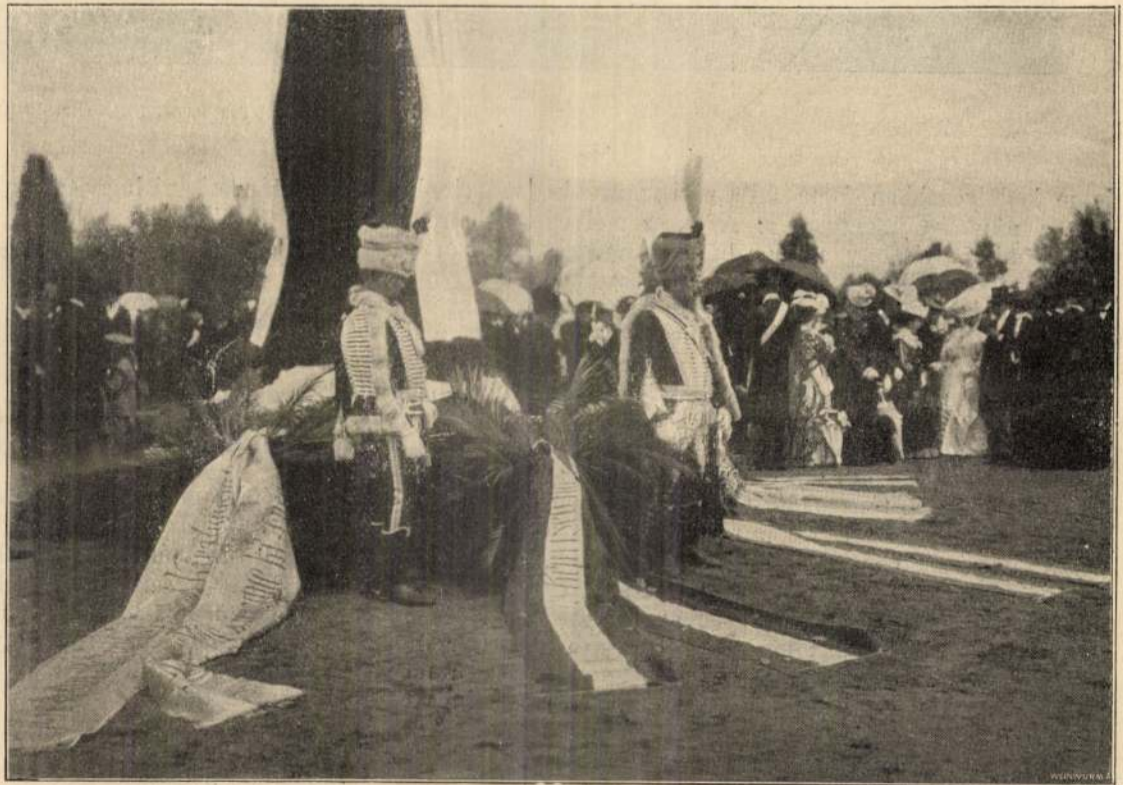
— Oda ne pislants még egyszer, — támadt rá a felbőszült művész Filomenára; — vagy majd meglátod ...

Vérben forgott a szeme. A féltékenység győzött, az a szilaj, vad indulat, mely az embernek még jobban elveszi az eszét, mint az ürmös bor.

De a leány csak tovább daczoskodott. A leányok úgy szokták:

— Te parancsolsz nekem?

S kihúzta karját a legény karjából. Most már

A szobor talapzata a koszorúkkal a leleplezés előtt.

ízlésesen tálalta a füzetes gyűjteményt. *A mi magyar rögünk gyönyörű hímes palástjának megismerését nagyban elősegíti ez a szép képsorozat, amely emellett tudományos értékű is.*
Lyka Károly

RÓNA JÓZSEF: EGY MAGYAR MŰVÉSZ ÉLETE. Életbölcsek régi vitás kérdése: mi boldogságosabb, az emlékezés-e vagy a feledés? Róna József, jeles szobrászművészünk, aki most kétkötetes könyvben (*Egy magyar művész élete. Szerző kiadása.*) visszaszólítja multját, az emlékezés gyönyörűségét vallja. A lezajlott idő — 68 esztendő — sok sebet ejtett rajta, de az ő emlékezéseiben az idő inkább gyógyítja a sebeket. Gyógyít az elmúlásával. Róna mosolyogva emlékezik sebesüléseire; mint ahogy az olyan hős, aki nagy csatákat diadalmasan megvívott, emlékezik az apró blesszurákra. Visszaszólítja küzdelmes éveit és elméskedve elcseveg velük. Felsőségesen, mint aki már föléljük került. Úgy bánik velük, mint mintázás közben az agyaggal: formálja őket. Néha eljátszik velük, mintha kispasztikát gyúrna belőlük, néha monumentális formát ad nekik. Megemlékezik könyvében az élet kis játékaikról, de megszólaltatja nagy pataszát is. Megformálja a hétköznapi képét és rávilágít arra a processzusra, amikor a hétköznapiakból kiválik, kitör az ünneplőség. Bevilágít a művészi lelkület kialakulására: hogyan is lesz a robotos boltosgyerekből, a pajkos kőfaragóinasból lelkes művész. Hogyan hámozódik ki a mindennapiságból. Hogyan alakulnak a vágyai és hogyan nemesednek meg. Az ilyen visszaemlékezésekből építődik föl a művész lélektana. A művészlelkület alakulásával úgy vagyunk, mint a csodákkal: messzeségek, a tér- és az idő messzeségei kellenek hozzá, hogy lássuk és megértsük őket, hogy higyjünk bennük. Az időmesszeségen keresztül a művészlelkület kifejlődését jobban látjuk, mint a közvetlen szemlélésben: azt, amit a németek *das Werden einer Künstlerseele*nek neveznek. Ime, évtizedek messzeségén át mutatják be most Róna József visszaemlékezései azt, hogy hogyan lett a mesteremberből teremtő művész, hogyan alakultak az akarásai, hogyan mélyült a megértése, hogyan idomult a természethez való viszonya s hogyan kapta meg azt, aki pusztán csak megfoghatóságokat értett meg, a megfoghatatlanság áhitata. Adalékok a művészek lélektanához: erre az alcímre rászolgált Róna József könyve. Az emlékezés folyamának nagy az árterülete, Róna József emlékezése is el-elárasztja az árterületet. De meg egyenesen kívánatos, hogy az ilyen lelkületet feltáró dokumentumokban inkább az őszinteség, mint a kompozíció érvényesüljön. Különbben is az emlékek egymást gyujtogatják, egymáson lobot vetnek. Róna nagyszerű emlékező, csakis a Wahrheit und Dichtung egyé-

forradása tud ilyen emlékezést produkálni, de Róna lemondott a fantázia közreműködéséről, ragaszkodik a valósághoz, kíméletlenül felsorakoztatja a tényeket s az igazságnak fölládozza még a kegyeletet is. Nem felejtett el semmit és önmagával szemben sem gyakorolja a feledést. Még a pellengérré állítástól sem tartózkodik, nehogy meghamisítsa a valóságot. Az idők messzeségében bízva ejt sebeket, hiszen az a messzeség majd meggyógyítja őket. Nagy őszinteségében, még kíméletlenségében is valami bölcs kedélyesség nyilvánul meg. Mért is vizet keverni az olyan borba, amelyet már régen kiittunk? Különbben is az igazság csakis akkor az, ha leplezetlen. Van Róna kíméletlenségében valami naiv nembánomság is. Olyan bátorság, amely nem tud önmagáról. Rokon a művészi naivitással. A primitív naturalistákkal, akiknek a magátólértetődés a principiumuk. Ezzel a magátólértetődéssel írja le gyermekkorát, a szülei házat, apját, anyját, testvéreit, atyafiságát, szomszédait. Gyermek, ha írni tudnának, ilyen magától értetődően írnák meg azt, amit látnak, ami történik velük. Csudálatos, hogy Róna hogyan tud könyvének ezekben a fejezeteiben visszahelyezkedni régesrég volt időkbe. Régen volt érzéseibe, benyomásokba, félelmekbe, gyermeki ravaszkodásokba. S hogyan tud régi beszélgetéseket, találkozásokat, viselkedéseket rekonstruálni. Egy-egy alakja olyan, mintha stereoszkopikus, beszélőfilmen jelennék meg. Van akárhány olyan figurája, amely annyira pasztikus, mintha nem is leírta, hanem megmintázta volna. És vannak alakjai, lelkesen megrajzolt regényhősök, amelyekben nagy lelkületek pátosza szólal meg, ilyen az édesanyja vagy a testvérnénje.

Valamikor jómódú, leszegényedett szülei Pestre kerültek, ott kispolgári nyomorúság jutott osztályukul. A fiút, mikor fölcseperedik, boltosinasnak adják. A posztósboltból, ahol nincs maradása, kőfaragóműhelybe kerül. Ott nagy iparkodással kitanul, sok nagynevű művésszel megismerkedik, ösztöndíjat kap, 1879-ben Bécsbe kerül, s ott Hellmer, később Zumbusch tanítványa lesz. Berlieni ösztöndíjjal Rómába utazik, ott megittasul a nagy benyomásoktól. És egyre nagyobb, hatékonyabb energiává lesz az akarata, öntudata, művészi rátermettségéről való meggyőződése. Komoly művészi feladatokat hajszol, problémák foglalkoztatják, nagy akarások izgatják. De megnyomorítják a gondok, az inség, az otthoni keserűség és keserű csalódások. Meredek szélén jár, elbukások veszedelmei környékeznek. Per varius casus, per tot discrimina rerum művész lesz, elismert, megbecsült, nagyrangú művész. Megalkotja mitológiai és bibliai szobrai, népszerű genre-csoportjait, megmintázza a komáromi Klapka-szobrot, Erzsébet királyné gödöllői, Eugen herceg budavári szobrát és egész sor Kossuth-emlékszobrot. Megnősül, a felesége,

639

MAGYAR MŰVESZET

1929.

kiváló énekművésznő, küzdelmeiben biztató társa lesz. Ime a kétkötetes művészregény keretei, a keretek pedig telidestele vannak mesével, reflexióval, embereket jellemző, viszonyokat ábrázoló cseveggel, kalandok, művésztréfák színes felvonultatásával. Ezer intimitás és minden-minden intimitássá sűrítve, még azok az élmények és tapasztalatok is, amelyek nagy perspektívákat tárnának föl. A bécsi művészakadémia, Hellmer és Zumbusch iskolái, az ottani módszerek és felfogások, a bécsi bohémosság, majd a budapesti művészvilág, az elfogultságok, balítéletek erőszakoskodása, a pajtáskodás és ellenségeskedés, a nagy impresszióktól hevített római álom, a párisi siker, fogadtatása Kossuthnál, a gödöllői királyné-szobor megmintázása a könyvnek érdekes, néhol izgalmas fejezetei. Emberek megítélésében néha téved. A point érdekének, a hangulat követelményeinek engedményt tesz. Az igazságos írásnak fanatikusa helyel-közzel igazságtalan lesz vagy legalább a színezésben túlzó. Az igazmondók nem kerülhetik ki a saját elfogultságaikat. Olyan igazságot látnak bennük, amelyről azt tartják, hogy nem szabad elhallgatni.

Nyolcadfélszáz lapon mesél Róna József „egy magyar művész életéről”. De mesél könyvében sokat és érdekeset a magyar művészet életéről is. Leleplezi az emberit, amely ezt a művészetet áthatja. Az emberinek dokumentuma az ő könyve. Lélekkutatók, pszichoanalitikusok is az okmánytárukba tehetik. Kompozíció, arányok, részlet és nagyvonalúság dolgában Róna József a maga művészetében bizonyára más felfogást vall, mint amilyent most az idegen művészterületen érvényesített, de mikor magában az életben is sok az aránytalanság, bizony könnyen teszi túl magát a művészi arányok aranszabályain az olyan ember, aki az életről mesél.

g. ö.

FÁBRI REZSŐ : SOFÁN
A művész newyorki kiállításából

LEHEL MÁRIA : LEÁNY KOCKÁS BLOUSEBAN
A művész párisi kiállításából

Roma József

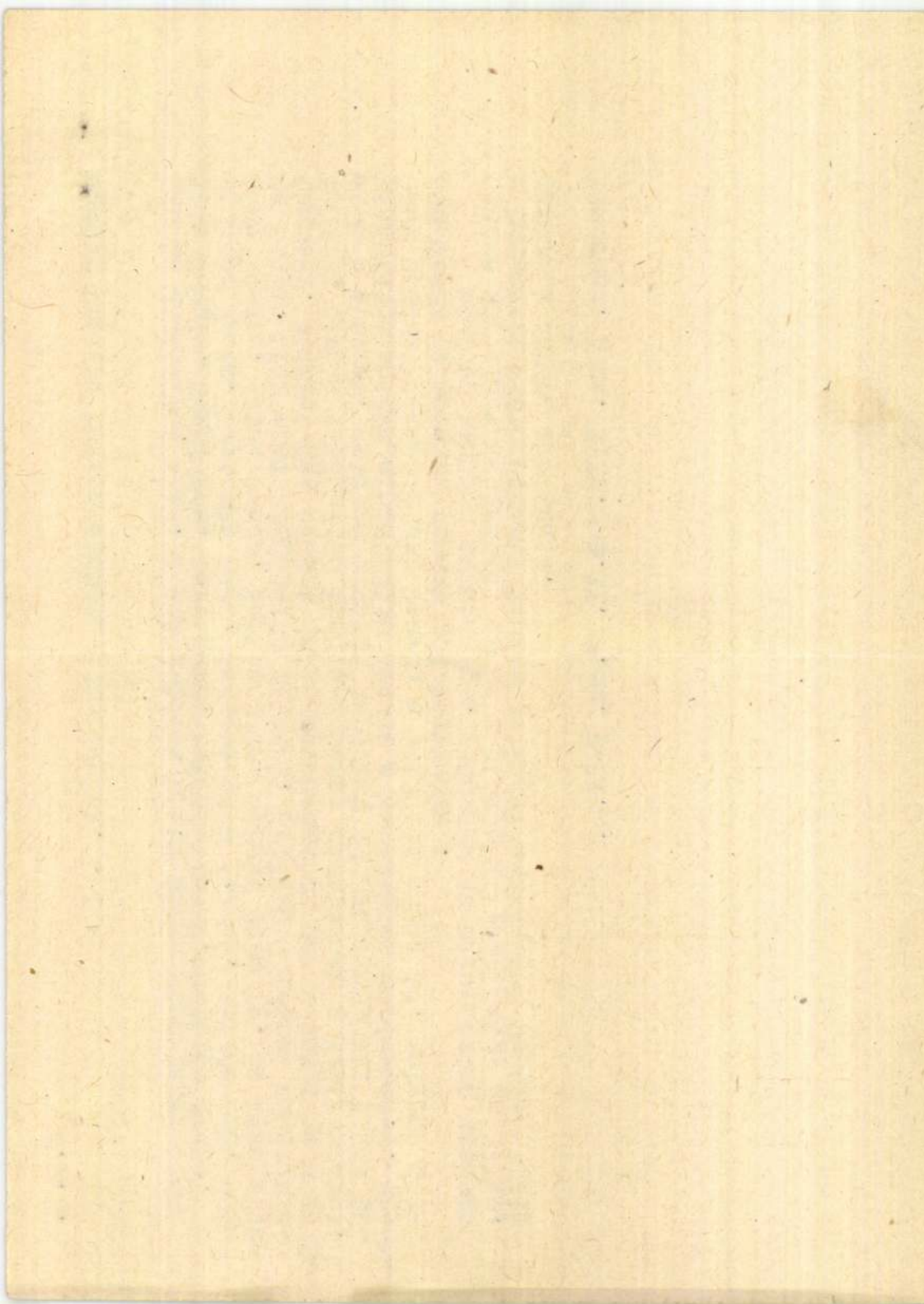
könyv szerzője, a jelenkori magyar könyv-
művészetről szólva, legelsősorban tárgyalja.
Holott a horvát születésű, németek közt élt
és francia nevű grafikus a mai kataszter
szerint „Jugoszlávia” követelheti magának.
Egyebekben mindez a kritika kissé méltány-
talan a könyv szerzőjével szemben, aki igazán
szépen foglalkozik velünk, két ízben is meg-
emlékeztet rólunk. Itt is az a baj azonban,
hogy többet beszél Mátyás királyunk olasz-
barátságáról, a magyarok lovagiasságáról és
a függetlenségi szellemről (elszakadási főrek-
vések Ausztriától), mintsem könyvművésze-
tünk értékeiről. Névszerint Nagy Sándorékat,
Körösfői Kriescht, továbbá Pogány Villyt em-
líti meg, akiktől semmit sem közöl. Annál
bőkezűbb, amikor a régibb magyar nyomdá-
szati folyóiratok vagy a Czako-időszak ipar-
művészeti iskolájának nyomtatói munkái ke-
rülnek kezébe. Növendékmunkákból válo-
gatás nélkül ad jót és rosszat, csak legalább
tíz-tizenöt évvel ezelőttiek legyenek. Annál
meglepőbb, mikor ezek után színesen és élet-
nagyságban egy Kozma—Kner-féle újabb
könyvlappal és szignettel is találkozunk, an-
nak ellenére, hogy sem a németeknél, sem a
bécseieknél nem vesz tudomást az utolsó év-
tized jelenségeiről. És hogy a skandináv
népek vagy a lengyelek könyvművészete
milyen fejlett, az is elhomályosul a sok édes-
kés angol-amerikai példa között. Csak az a
latinnyelvű nép járt itt jól, amelyiknek mai
könyvművészei igazán jók is. A franciákra
gondolok. Mind itt vannak ők: a francia
bibliofil-könyvek komor, szűkszavú fametszői,
tarkán mulatságos, kedvesen pikáns litoművé-
szei. Mind itt vannak, akik tussal, ceruzával,
hangulattal, sőt merész invenciókkal áttörik a
tipográfiai oldal szentségét. A mesterség régi
műhelyagyományait tisztelték.

Magyar szobrász kufoldon. Roma József szob-
rász, hazánkba, Berlinben a Behr-féle 2250 márkás
pályadíjat a «Szent Sebestyén» és «Olympiai győz-
tes» szobraival nyerte el. Roma a két szobrot, me-
lyek most vannak öntés alatt Bécsben, az öszön ki-
fogja állítani.

Ua. ny. 1885. 569. p.

Roma József

ban az éhhalálal küzd. A mai jelesek közül nincs képviselve Székely Károly, Margó Ede, Bory Jenő, Lukácsy János, Csizsér János, Mangsch Gyula, Keviczky Hugó, Szamosi-Sóós Vilmos, Kallós Ede, Siklódý Lőrinc, Istók János, Parkas Béla, Szántó Gergely, és Vismayovszky Lajos, akik mind kiegészítő egyedek, értékes művészeti szobrászatumnak. Viszont Lux Eleket jellegzetességében nem mutatja be a gyűjtemény, hiszen világhíres táncos-szobrai hiányoznak a kiállításról, azok a szobrok, amelyekben művészi lendület és mesterességbeil tudás tekintetében szinte egyedülálló értéke a nemzetközi művészetnek. Ugyancsak azéles kiegészítésre szorul a külföldi anyag is, melyben csupán Rodin és Maunier vannak jól képviselve.

A meglévő anyag gazdasága, szépsége és elrendezése azonban minden figyelmet megérdemel és ha a hiányokat pótolhatja az állam, a budapesti Szépművészeti Múzeum a legjelentékenyebb kontinentális múzeumok sorába emelkedik.

Panoráms. Bécs. 1926. júl. 11. 9. sz. 9-11. p.

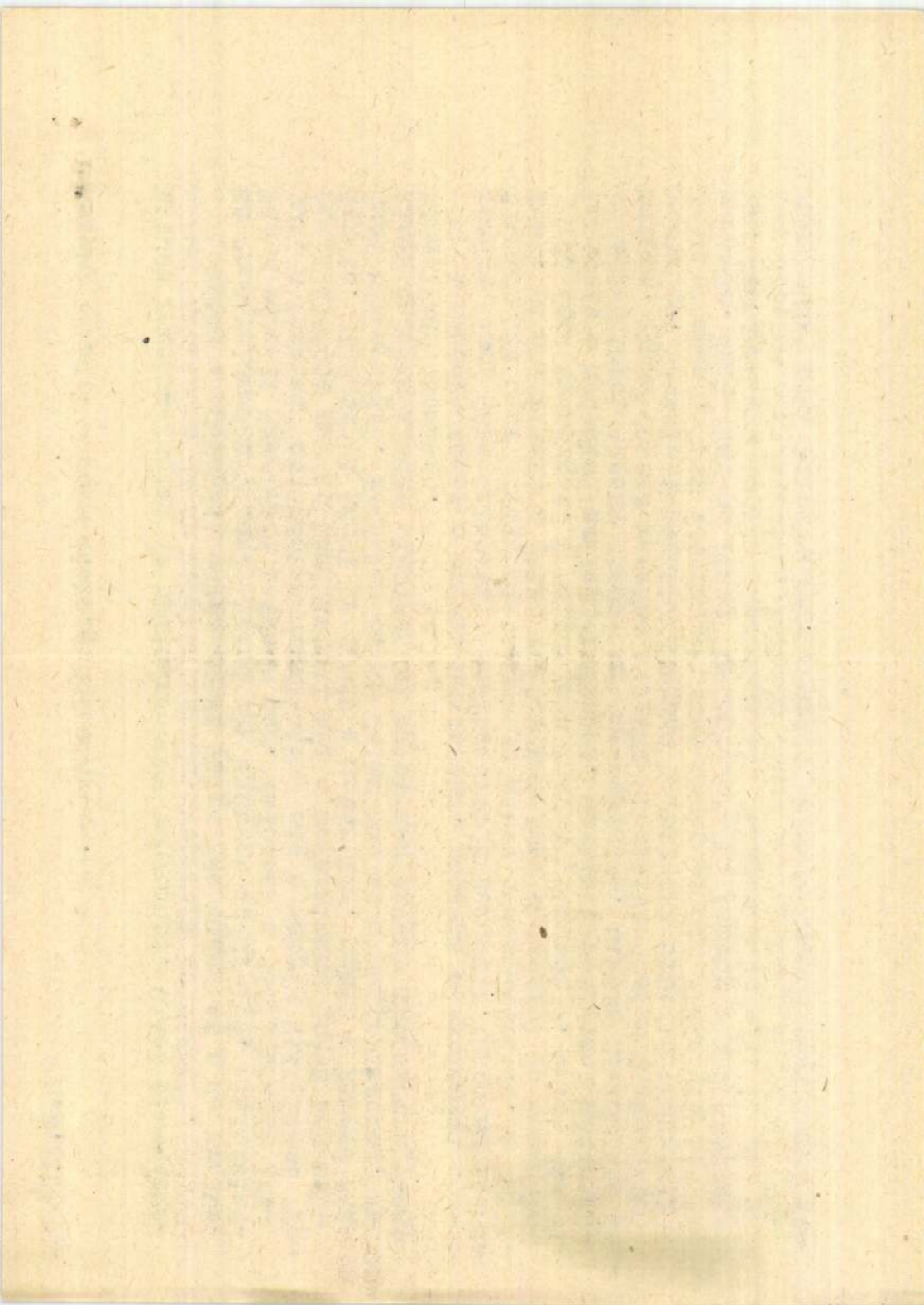

nom már ványrellel je és a "Menekülő" című bronzszobra, Ferenczy Béni elfinomított bronzportréja, Orbán Antal markáns terrakotta fejtanulmányja és Lux Elek quattrocento-finomdegné már ványportréja. Az érem és plakettanyagban Beck Ö. Fülöp nagy kollekciójára mellett Reményi József, Zsáskodi Összer János, Rémes Beck Vilmos, Berán Lejos, Murányi Gyula és Esset Erzsébet vannak képviselve.

A külföldi szoborgyűjtemény büszkeséget a francia Rodin és a belga Meunier. Itt van Rodin világhírné már vány-kompozíciója, a "Pavaszbredése", Laurens festő portréja, az "Ébredés ifju" életnagyságu bronzszobra és a párisi Hugo Viktor szobor mellékfigurájának szánt "Merelédék" bronzvázlata. Meunierrel pedig a "Hajóvontató", egy remek bronzfej, nagy szerű életnagyságu dokkmunkása és több kisebb bronz-szobra reprezentálja. Mellettek képviselve vannak még Lagae, Dubois, Stoltenberg-Lerche, Rombaux, Hildebrand, Zügel, Hippola György Budapestben élő finn szobrász, Stappen, Franges, Zutt és Malliol.

A modern szoboranyag egyik része se teljes, sőt a hiányok a hiáltság rendelkezését erősen korlátozzák. Olyan mesterek hiányoznak, akik pedig a magyar szobrászatban igen jelentős szerepet vittek és vlesznek. Így nincs múzeummunkának egyetlen felesler Leo szobra se, aki pedig a palestinusi magyar renaissance fontos művésze volt. Az ő alkotásait a Keilvin-térről "Danubius" kutszobor, amely Budapest legszebb köztéri szobra, továbbá a királyi várkert oroszlanjait, a Baziliká apostolait stb.

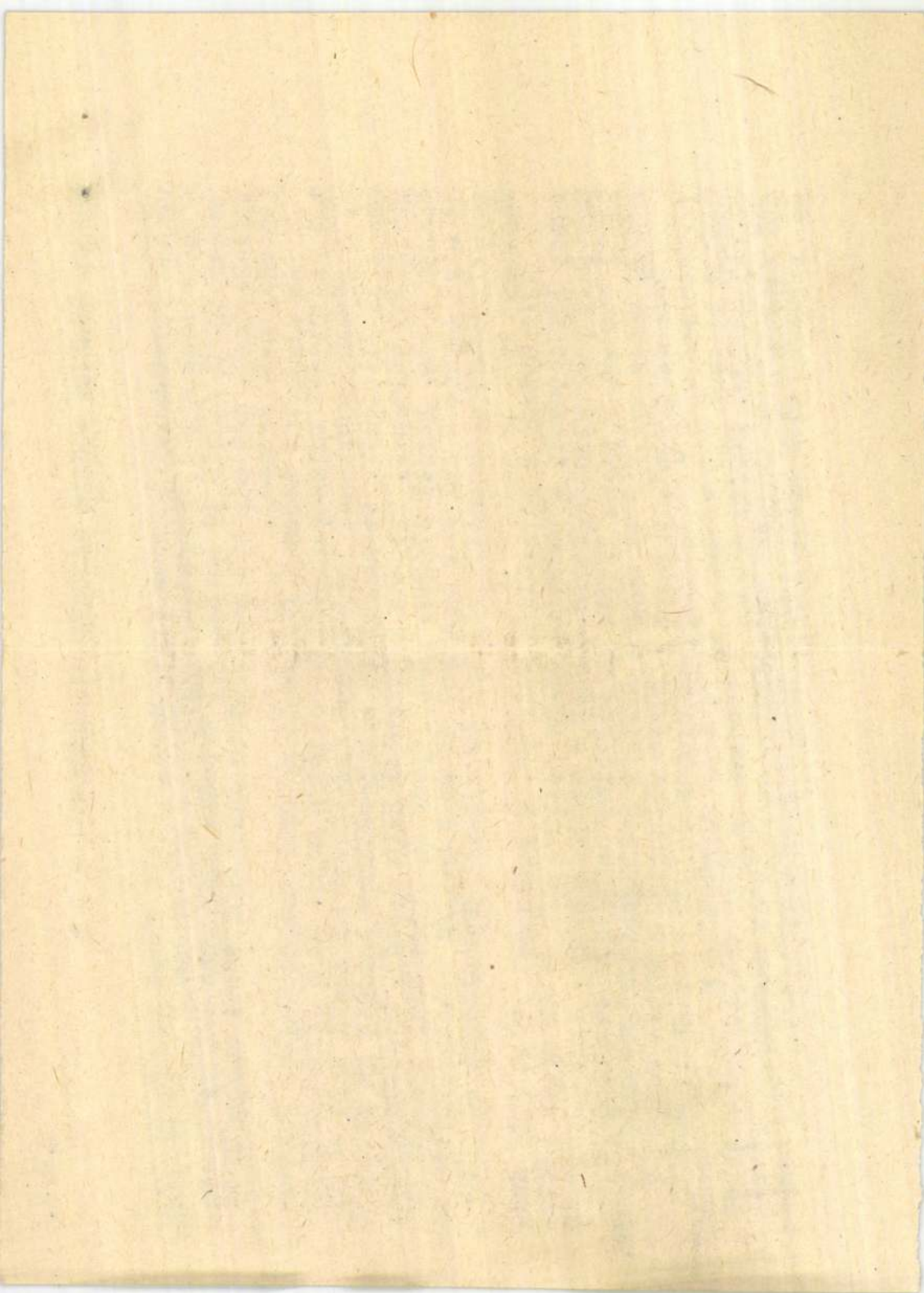
Hányzik Holló Barnabás is, a kiróli egyik legutóbbi székünkben ártunk és akinek özvegye, férje gazdag művészi hagyatéknak bírtokd-

határu Bacchus-szobra és rejtetszerűen komponált, klassz átszharmonikus "Zauszanna és az öregek" márványcsoportja képviselik.

Ebből a művészeti váltózatból Telcs Ede vezet át a ma uralkodó "modernizmusba", amely jelszó egy egészen szétfolyó, kitalálatlan művészeti "ekarást" határoz meg. Telcsnek a "Góllátt"-járt látjuk, a "régiek" stílusában megalkotva, míg a nemrég kiállított "Fonyéptű"-je merész lendülettel már a modernizmus jegyében született. Plakettjei közül is egyik a naturális, másik a kereső stílust bizonyítja. Írtékben pedig Telcs Ede az a magyar mester, akinek majdnem minden alkotása az egyetemes magyar művészet egy-egy kiemelkedő eseménye.

A második terem a modern művészeké, akiknek elrendezési sorrendje Simay Imre dekoratív állatszobrával kezdődik. Ezen az oldalfronton áll Gser Károly életnagyságu híres bronzszobra is, a "Győztes"; ez a férfiakat a jeles mester hatalmas tudásáról és invenciójáról tesz tanúságot. A "diadalmas férfit" ábrázolja, amint átköti homlokát a győzelemi szalagjelvényvel. Sorban következnek aztán Körsöfi-Kriesch Aladár finom márvány-portréja, légtel Miklós kis Anonymusa, Dankó József remekbe készült "Definitör" című terrakotta portréja, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond barokkosan vibráló "Venczelli Béla aronása"; Tóth István pompásan megkomponált "Déli pihenő" bronz-gegréje, Sidió Ferenc finom "Prima-verd"-ja, Horvay János "Beethoven"-je, Szentgyörgyi István klasszicizált "Kégyöbűvölő"-je, Molret Ödön egy érdekes márványaktja, Pásztor János néhány szép aktja és "Bucszukodás" című híres magyar geგრéje, Samuél Kornél végtelenül fi-

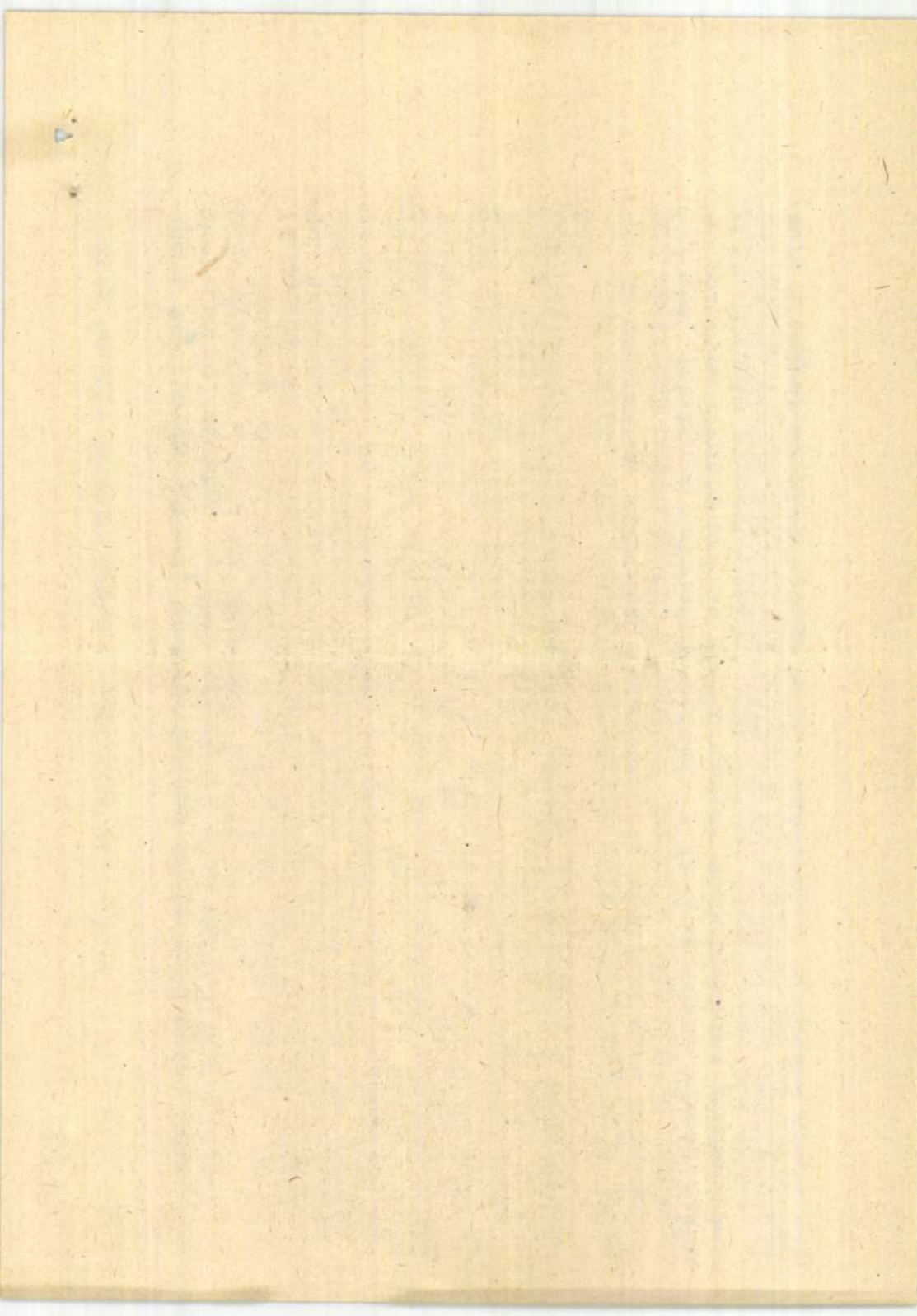

velben folytatódik a matlak felé. Huszár Adolf "Huzd rá cigány"-a a 60-as évek egyik nevezetes eseménye, a népszimulávek virágkorának hangulatából fakadt és hatása jól érződik Huszárnak budapesti Petőfi-szobrán, sőt egy-két momentumban dunaparti többi szobrain is (Eötvös, Deák Ferenc).

Az átmenetet innen a finomkodó naturalizmusba Kugler Ferencnek kidáltott Pulszky-siremlék-relelje adja. Ez a márványdombornú a magyar szobrászat legjelesebb értékdarabjai közül való és díszes a kidáltásnak. Utána szinte szembeszökően látszik az az újabb művészeti változat, melynek képviselői Zala György, Fadrusz János, Donáth Gyula, Stróbl Alajos, Róna József és Felcs Éde. Közülük az öt első egységes stílust képvisel és ez a stílus a monumentális naturalizmusban csúcsosodik ki, bár az újbarokk ünneplőségét és pátszát sem veti le egészen.

Zala György a milleniumi emlékmű, a parlament előtt álló Andrásy Lovasszobor, a budavári 48-as honvédemlék és az aradi Vértanúk emlékének alkotómestere. Ebben a gyűjteményben, arcképszobrain kívül ott van a híres "Mária és Mergolina" hatalmas szoborkompozíciója, amely mesterének minden művészi jellegzetességét elénk tárja.

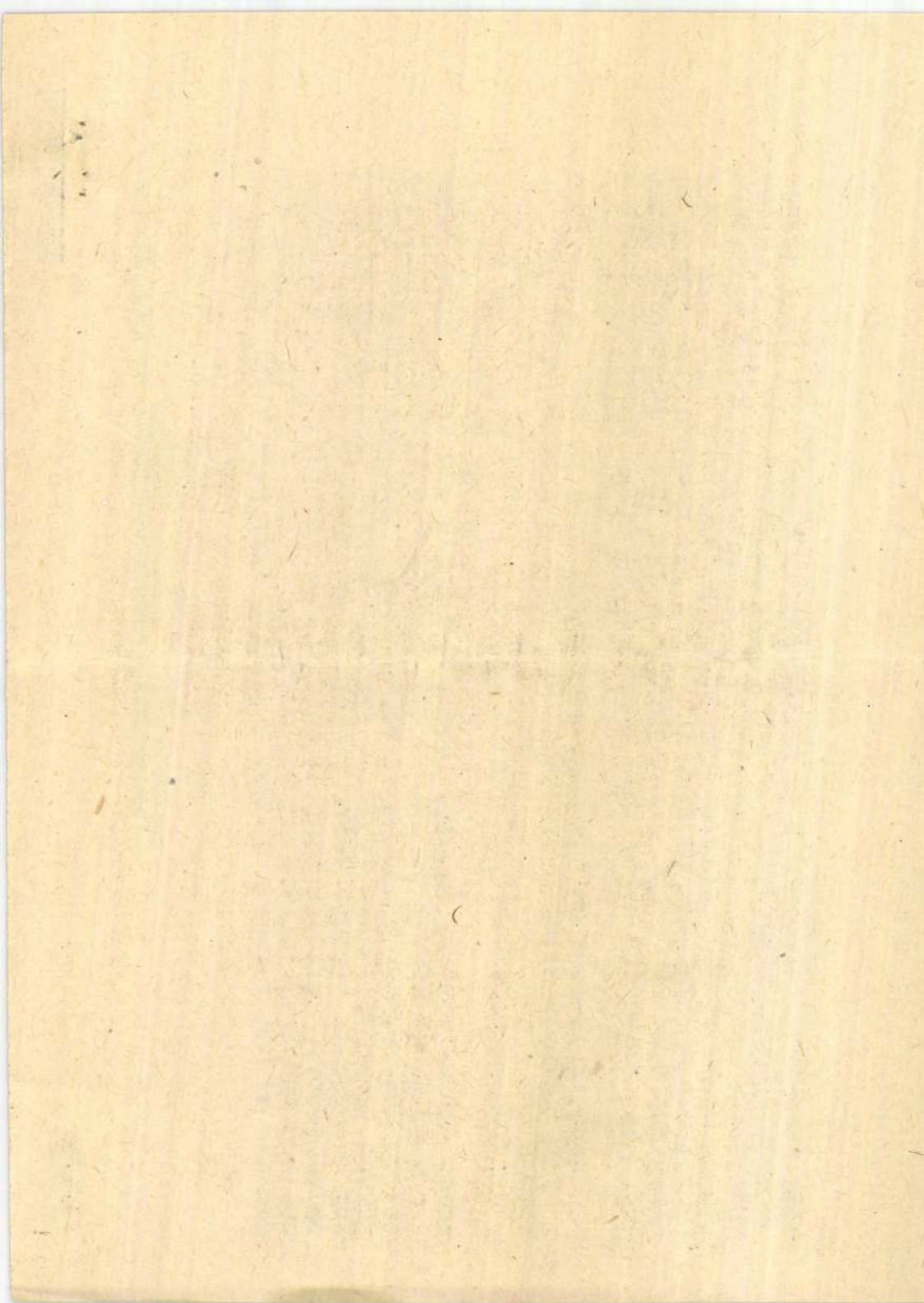
Fadrusz Jánost, a körán elhunyt világhírű mestert csupán a Farkasokkal viaskodó Roldi-jának bronzmásolata képviseli; Donáth Gyulát is csak egy szobor - Igar, hogy remekmű! - a "Halál angyala" reprezentálja. Stróbl Alajos művészete azonban teljes szépségben álli előttünk az "Anyánk" nagyméretű, csudálatos márványszobrával és "Génius" című portréjával. Róna József művészetét pedig barok-

pás a Réy András portré, továbbá Széchy Mária és Schodel Róza énekesnő melliszobra. A "Pásztorlányka" című szimbolikus genreműrványszobra a Nemzeti Múzeumból került át ide.

Ferenczy István művészete - mestereinek hatása alatt - az új klasszicizmus szellemében fejlődött. Inomkodó stílussal készülték szobrai, melyeknek patetikus motora kulmbösen a Karinczy arcképszobrán és a művészet keletkezéséről regélő genre-jén érződik szembeszökően. Az ő hatása alatt bővekedett melléje egymásután Dunaiszky Lőrinc budai fegyvmester, majd Engel József, Alexy Károly, Dosnay Károly, Izsó Miklós és Kugler Ferenc, akiknek részben tanítómestere, részben szellemi irányítója volt. Ők képviselik a magyar szobrászat első generációját, a német és francia hatásokon épült újbarokk és klasszicizáló, patetikus stílus-korszakot, amely után, szinte minden átmenet nélkül, a nemzeti érzés és vele az idegen hatásoktól elkülönülő nemzeti stílus jelentkezik a szobrászatban.

Izsó Miklós, aki Ferenczy Istvánnak volt növendéke, majd Pécsben és Münchenben folytatatta tanulmányait, mindjárt első alkotásában meggyarnak mutatkozott. A "Buzuló juhász", mely most a múzeumban van, általános feltűnést keltezt és Izsó keresett művész lett; egyre-másra alkotta meg az Alföld magyar néptipusainak genresszobrait. Témáiól paraszt-alakjai közkeletűek lettek. Ezekből egészen terrakotta vázlat-kollekciót állított ki a múzeum egy Izsó-Vitriben. A magyar szellem közben tovább szélesedik és Huszár Adolf mű-

Radnay Oszkár: Modern szoborgyűjteményünk.

[Illusztrációkkal]

Az az óriási lendület, melyet a magyar művészet nem is egészen egy évtized alatt a vezető nemzetek sorába jutott, felrészta a közérdeklődést is. A tárlatok eseményeké váltak, tízezrek látogatták és a közönség egyre hangosabban diktozott olyan stabil, rendszerbe foglalt képzőművészeti anyagra, amiből az egész magyar fejlődés lendületét végigfigyelhesse. A Szépművészeti Múzeum e kivánásának és hivatásának megfélelősen - csaknem egy esztendői gondos munka árán - megnyitotta végre azt a 169 műarabból álló kollekciót, amely magy-jában felöleli az utolsó két esztendő szobrászatát.

Az első fulkében a kronológikus sorrend Perenczy Istvánmal, az első tudatosan működő magyar szobrászművésszel kezdődik. Hat aradás és egy pompás genre-művészsobor képviseli a jeles mestert, aki szellemi és nemzeti felvirásgelésünk korának, az 1800-as éveknek szülöttje. Rimaszombatból indult el, mint vándor lakatoslegény, hogy a bécsi művészeti akadémia éremetszó osztályára eljusson. Ott Klieber tanár tanítványa lesz, aki a nagytehetségű ifjút ösztönödi jfall Rómába küldi, ahol csaknem tíz esztendőtt tölt el munkában és tanulással. Mikor visszaszajon hazájába, a fővárosban telepszik le és nehéz küzdelmeket vív a táblalíróvilág közönyvével. Mégjobb alkotásai közül való az itt kiállított Kazinczy Ferenc szobra, melynek másodpéldányát a Magyar Tudományos Akadémia feragtatta ki a művésszel 1847-ben. Pom-

a szabadságért, s míg a harmadik haldokolva roskad le az oltár előtt, addig a negyedik, egy sebesült, szétrongyolt alak, végső elkeseredésében rohan ki az ellenség felé a biztos halálba.

Fölöttük a *szabadság génusza* szilaj vadsággal lengeti a szabadság fátyliját, a harczolókat buzdítva és a végső kitartásra serkentve. Fönt pedig az oszlop tetején bevégezképen, mint a nagy mozgalom végeredménye áll a széttört bilincseit diadallal mutató *szabad Hungaria*.

A harmincz méterre tervezett oszlopot renaissance stílusban *Havranek Ferencz* tervezte. Az oszlop igen eredeti s mellőzi a konvencionális formákat.

Róna műve a legsikerültebb alkotások egyike. Merész felfogásban és kivitelben, s kivihetőség tekintetében is a legelsőök közt jön számításba. Rónán meglátszik, hogy megillette a modern szobrászat szellője, mely életet, erőt és akciót önt a szobrokba. Szobrát különben az Andrássty-
ti körtérre szánta.

ét és szigorúra aripájának: — valahová. iközben eresz-
sűrűje mögül. tetszett pedig, nek! . . . Meg ántan villogott varjára.

rázz, a kutya at vesszejével

omos szilvafa-
hetősen meg-

Róna József

Róna József szintén diadalosloppal pályázik. Róna dióhéjban hí tükrét akarta adni az 1848/9-iki szabadságharcznak. A hátsó csoporton nagy erővel van érzéktve, a mint a *nemzeti erő* fölébred és oroszán képében leti-porja a reakciót, melyet ármány formában, kézében kanesnkával, állit elénk. E csoport mögött emblemmákkal övezett táblán a 48-as *politikai harc* vivmányai: a *vallásszabadság, önálló kormányzat és jogegyenlőség* van feltüntetve s ezeket őrizi harc közben, sisakkal a fején s buzogánylyal a kezében a nemzeti génusz. Jobbra a politikai harc leglényegesebb eredményei láthatók. Egyik ezek közül a *jobbágyiség felszabadítása*.

Egy magyar mágnás kezét nyújtja a parasztnak, magához emeli s átadja neki a felszabadító levelet. Látszik, hogy a mágnás önként teszi ezt. Leereszkedő és mégis büszke. Balra van a *sajtó felszabadítása és a szólásszabadság*. A megkötözött sajtó bilincseit baltával üti le a nyomdász. A sajtó mellől a népszónok szabadon szól a néphez.

A mozgalom történelmi fejlődését követve, elől a *tényleges harc* van megörökítve, mely épen azért keletkezett, mert e vivmányokat el akarták venni. E csoportozaton a művész igyekezett feltüntetni, hogy ez tulajdonképpen védelmi harc volt. Lent a *haza oltára* van, rajta a magyar czimer, ezt védik, ezért küzdenek és halnak a magyar honvédek.

Az egyik honvéd sarokba húzódva lő ki az ellenségére. A másik zászlót lobogtatva lelkesül

Kovács Dénes dr. A szabadságharc
szobra. Vas. Ujs. 1891. 166-168. l.

fordítás

képpel.

THEATER • MUSIK • KUNST

Josef Róna gestorben

1861—1939

Die ungarische Kunst ist um eine markante, an Schaffensfreude und Erfolge reiche Persönlichkeit ärmer geworden. In der Neujahrsnacht wurde der Bildhauer Josef Róna von einem Herzanfall plötzlich dahingerafft. Der verstorbene Meister war ein hervorragender Repräsentant jener Vorkriegszeit, in der es noch ein Großungarn mit der rauschhaften Überschwenglichkeit des bürgerlichen und nationalen Bewußtseins gab. Die Welt schien eine reich gedeckte Tafel, eine überschäumende Festlichkeit des Schönen und Prunkvollen zu sein. Die Kunst begeisterte sich an den vollen Quellen der Wirklichkeit und am Glanz der großen historischen Stile, der ihr aus vergangenen Jahrhunderten entgegenstrahlte. Üppige Sinnenfreude und ein Pathos der Idealität, das besonders von den Vorbildern der Renaissance und des Barocks angespornt wurde: so war auch das bildnerische Wesen von Josef Róna geartet, das mit Erfolg zu monumentalen Aufgaben, vor allem zum historischen Denkmal drängte. Als hervorragendes Zeichen dieser repräsentativen Begabung steht das Reiterdenkmal des Prinzen Eugen von Savoyen auf der Terrasse der königlichen Burg zu Budapest. Ein glänzender Wurf, vom reichen barocken Rhythmus der architektonischen Umgebung sehr effektiv getragen. Von Róna stammt auch das Standbild des Nikolaus Zrinyi auf dem Hitler-ter. Ebenso haben viele ungarische Provinzstädte ihre historischen Denkmäler der Meisterhand des Verstorbenen zu verdanken. (Prinz Koloman und Königin Elisabeth in Gödöllő, Kossuth-, Szécsény- und Klapka-Denkmal in Szeged, Miskolc, Komárom u. a. m.) Sein Name wird aber auch als der eines Schöpfers von eigenartigen, plastisch reichmodellierten Genrebildern fortleben. Von diesen Schöpfungen seien besonders „Joseph und Potiphars Frau“ sowie „Faun und Nymphe“ hervorgehoben.

Josef Róna kam 1861 in *Loosberény* zur Welt. Nach seinen Studien in Wien konnte er bereits mit 24 Jahren in Berlin einen großen Preis erringen. Dann kam ein Studienaufenthalt in Rom und schließlich die Niederlassung in Budapest. Er war ein häufiger Teilnehmer der großen internationalen Ausstellungen des Auslandes, die ihm mehrfach, so in Antwerpen und Paris, bedeutende Auszeichnungen einbrachten. In Budapest wurde ihm schon in jungen Jahren der Konstantin-Rökk-Preis zugesprochen. Vom Reichsverweser wurde ihm der Titel eines Oberregierungsrates erteilt.

Im letzten Jahrzehnt seines Lebens konnte Josef Róna als Landespräsident des Landesverbandes Ungarischer Bildender Künstler eine außerordentlich regsame und besonders in sozialer Beziehung segensreiche Tätigkeit entfalten. Er war auch schriftstellerisch erfolgreich tätig, als Kunstkritiker der *Budapester Presse* und als Verfasser zahlreicher Aufsätze, die im *Pester Lloyd* erschienen. Als selbständiges Schriftwerk sei der Band „*Leben eines ungarischen Künstlers*“ genannt.

Sein Tod wird von der Witwe geb. Gisella Keményfi, der Schwägerin unseres gewesenen Chefredakteurs, Oberhausmitglieds Josef Vészi, einem Sohn und drei Töchtern, sowie von der großen Schar seiner Freunde und Verehrer betrauert. Die Beisetzung findet *Mittwoch, vormittag 11 Uhr, im Friedhof von Rákospalota*, in dem von der Pester Israelitischen Glaubensgemeinde gestifteten Ehrengrab statt. E. K.

Eine »Fledermaus«-Auffrischung als Silvestergabe der Königlichen Oper

Um auf der Szene und im Zuschauerraum eine so richtige Silvesterstimmung zu verbreiten, nimmt man nach wie vor zu dem „Walzerkönig“ Johann Strauß' seine Zuflucht und läßt in der letzten Nacht eines jeden Jahres „Die Fledermaus“ aufblühen. Diesmal erschien sie mit implantierten neuen Organen, das heißt mit einer ganzen langen Reihe von neuen Rollenträgern, zeigte sie sich uns frisch gehäutet und equipiert, nämlich mit neuen Bühnenbildern ausgestattet, und schaukelte auf den Schwingen eines funkelneuen Balletts.

Beschauen wir uns vor allem die neuen Rollenträger. Julie *Osváth* ist auch als Rosalinde in jeder Beziehung schamant, nur möchten wir ihr eine deutlichere Prägung der gesprochenen Worte nahelegen. Ein schnippisches, in naturgetreuen hysterischen Schreitönen sich auslebendes Stubenkätzchen diese Adele der Frau *Orosz*. Emmerich *Hámor*'s Falke stellt einen Schwerenöter und Kavalier auf die Bühne.

Daß mit der Sitte, Frauen in Hosenrollen agieren zu lassen, diesmal aufgeräumt und die Rolle des Orlofsky einem männlichen Träger übergeben wurde, findet durchaus unseren Beifall. Denn was hat es schon für eine Bewandnis mit dieser dramaturgischen Unsitte aus früheren Zeiten? In unserer Epoche der Shorts und der oft mehr als kniefreien Röcke hat sie selbst den Reiz des Ungewohnten eingebüßt. So kann es nur freudig begrüßt werden, wenn Herr *Sárdy* sich als Orlofsky präsentiert; er ist ein lebenswürdiger junger Fürst mit guten Manieren, auch mit gesanglichen. Weniger Gefallen findet jedoch, daß diesem für einen Amoroso wie geschaffenen jungen Sänger die Rolle des Alfred entzogen wurde, obwohl sie Herr *Pilinszky*, wie bekannt, amüsanterweise mit einem diskreten Anflug verwitterten und verlotterten Komödiantentums und tenoralen Eigendünkels ausstattet; soviel Humor hätte man diesem gewichtigen und pathetischen Wagnerhelden gar nicht zugetraut. Bekannt auch das lustige Quartett der Herren *Laurisín*, *Malczyk*, *Közgyi* und *Toronyi*, das in seinen Mitteln nicht übermäßig wählerisch ist und vor nichts zurückschreckt, wenn es gilt, des Zuhörers Lachmuskeln in Bewegung zu setzen. Überaus stimmungsvoll das große Ballett im zweiten

Akt: die „Geschichten aus dem Wienerwald“ mit Julius *Harangozós* sehenswerter Choreographie und dem technisch vollendeten Paar *Iona Vera* — *Rudolf Brada*, sowie der von der präziösen *Karola Szalay* und dem schneidigen *Franz Kőszegi* getanzten Walzer „An der schönen blauen Donau“.

Aus dem Geist und der Grazie Straußscher Musik schöpft *Gustav Oláhs* Regie; sie ist beschwingt, keinen Augenblick schwerfällig oder gar erlahmend, hat reizende Einfälle und haucht den Solisten wie den Ensembles ein feurig-frisches munteres Leben ein. Für die ersten zwei Bühnenbilder mußte die Szenerie aus der Oper eines anderen Strauß: aus *Richard Strauß* „*Arabella*“ herhalten; ihr dekoratives zweites Empire preist gleichfalls *Oláhs* schöpferisches Talent.

Das geborene Talent auch Kapellmeister *Wilhelm Rubányi*, der die Aufführung leitete. Er war bestrebt, nicht so sehr die gemütvoll-gemütliche Note dieser Musik zu betonen und ihr goldenes Wiener Herz zu beleuchten, als vielmehr das Prickelnde und Moussierende ihrer Rhythmen wirklich schäumen zu lassen.

... Und so näherte man sich mit den Klängen des Walzerkönigs dem neuen Jahr und glitt knapp an seine Schwelle heran...

Prosit!!

P. S.

Berliner Theater

Roland Schacht ist ein Autor, der seine Stoffe gern aus dem Theatermilieu wählt. Das *Theater am Kurfürstendamm* brachte Schachts neues Lustspiel „*Sie hat natürlich recht*“, um damit *Grete Weiser* einen Gefallen zu tun. Sie spielt ein bayrisches Blumenmädchen, das einen Mann von seiner fixen Idee, keine Schauspielerin zu heiraten, heilt. Hinter dem Blumenmädchen verbirgt sich eine gefeierte Diva. Anlässe zu hübschen Verwechslungen fehlen nicht. Die Situationskomik feiert Triumphe. Neben *Grete Weiser* *Hans Zesch-Ballot* als der elegante Theaterdichter, der auf das Naturkind hereinfällt, das sein Stück obendrein zum Erfolg führt. In Episoden sehr anspruchsvoll *Ursula Herking*, eine dunkeläugige, temperamentvolle Italienerin.

In der *Volkshöhle* zeigt sich *Eugen Klöpfer* als Striese. *Schönthans Schwank* hat auch heute eine Vitalität, die nicht unzubringen ist. *Klöpfer* staffiert sich schäbig, altmodisch, tragikomisch aus. Er hat das ideale Herz auf dem rechten Fleck. Zwischen Idealismus und Realismus taumelt dieser massive, naive Striese hin und her und *Klöpfer* zwingt sich zu einer komischen Eigenart die nahezu shakespearehaft ist. Es wird unbändig gelacht. *Klöpfer* parodiert den bürgerlichen Kitsch der Plüschzeit mit vorgestrigem Humor. Vielleicht ist gerade darum die Wirkung so groß, die *Richard Weichert*, der Regisseur, noch unterstreicht, indem er die Familienszenen in die sentimentale Posse, die Theater- und Schmierenszenen in die lächerliche Grandezza der Ironie hinüberzieht.

Im *Komödienhaus* ist *Heinrich Sports* „*Maulkorb*“ das Pendant zur *Volkshöhle*. *Rudolf Klein-Rogge* führt das beschwingte, das kleinstädtische Detail hübsch ausschmückende Dialogstück zu einer prallen Lebenslichkeit. *Georg Alexander* hat die Lacher auf seiner Seite.

Das *Admiralspalast-Theater* hat *Millöckers* „*Armen Jonathan*“ neu bearbeitet lassen. *Josef Rinzer* hat *Millöcker* fast ganz neu instrumentiert. Dazu neue Liedertexte von *Günther Schwenn* und Bühnenbilder von *Rochus Gliese*, die ein historisches Kaleidoskop in farbtrunkener Bewegtheit ermöglichen. *Lizzi Waldmüller* und *Rudi Godden* sind das entzückende Buffopaar. Die lyrischen Partien sind bei *Mary Bartu* und *Alfredo di Liddo* gut aufgehoben. Der Melodienzauber fängt sich in hübschen, präziösen Balletteinlagen, für die *Maria Sazarina* verantwortlich ist.

Die tüchtige *Volksooper* hat eine Neueinstudierung von *Verdis* „*Macht des Schicksals*“ herausgebracht. *Erich Orthmann* und *Hans Hartleb* sind die geistigen und musikalischen Initiatoren dieser schönen Aufführung, die stilvoll und stimmungstark wirkte. Als *Leonore* war *Lotte Schrader* schauspielerisch überzeugend, gesanglich stellenweise gebemmt. Ausgezeichnet der Rächer *Franz Nothholz*, der der Rolle mitreißende Dämonie und gesangliche Kraft abgewann. Die Tänze *Erika Lindneis* sicherten der Aufführung, die *Orthmann* mit *Bravour* musikalisch betreute, ein überdurchschnittliches Gewicht.

Dr. Hermann Wanderscheck

PFERDESPORT

Trabfahren in Budapest

Trotz der Bärenkälte brachte der letzte Renntag im Jahre 1939 dem Trabrennplatz einen guten Besuch. Die Renleitung sorgte für eine glatte Abwicklung, so daß das reichhaltige Programm gegen halb 7 Uhr zu Ende war. Den *Silvester-Preis* gewann erwartungsgemäß *Katinka* in leichter Manier gegen *Balla* und *Heia*, welche letzterer anderthalb Runden überlegen führte, um dann zusammenzuklappen und seine Renkarriere mit einem mäßigen dritten Platz zu beenden. Auch im *Internationalen Handicap* siegte der Favorit *Orao* leicht. Den Kampf um das *Championat* entschied *Feiser* zu seinen Gunsten, da er dreimal siegen konnte, während sein Rivale *Jónás* die Zahl seiner Siege am Schlußtag nur um einen vermehren konnte.

Hier die Ergebnisse:

I. 1. *Zeppel* (2) *Zwillinger*; 2. G. H. *Robinson* (4) I. *Kovács*; 3. *Bessy L.* (6) *Friedrich Jónás*. Ferner: *Csak azért*, *Ezres*, *Szírén*, *Elszánt*. Tot.: 10:32; 16, 19, 31; Einlauf: 10:179; Zeit: 1:32.1. — II. 1. *Buzavirág C.* (2½) *Deutsch*; 2. *Volga* (4) *Reimer*; 3. *Toti* (10) *Csik*. Ferner: *Illés*, *Csalárd*, *Trézi*, *W. Aladár*, *Cifra*, *Echo fia*. Tot.: 10:30; 16, 17, 56; Einlauf: 10:66 und 994. Zeit: 1:32.8. — III. 1. *Katinka* (6:10 auf) *Zwillinger*; 2. *Balla* (6) *Vári*. Ferner: *Törzsfőnök*, *Családfintam Heia*, *Demetra*. Tot.: 10:15; 12, 25; Einlauf: 10:146. Zeit: 1:26.8. — IV. 1. *Orao* (pari) *F. Maszár*; 2. *Idiko* (6) I. *Maszár*; 3. *Orgona* (10) *Vári*. Ferner: *Gyalla*, *Jónás*, *Epilog*, *Oda*, *Csákány*, *András*. Tot.: 10:17; 13, 33, 18; Einlauf: 10:208 und 44. Zeit: 1:28.3. — V. *Pique Dame* (5) *Siró*; 2. *Margit* (5) I. *Maszár*; 3. *Lali* (pari) *Feiser*. Ferner: *Leo*, *Siheder*, *Lord of Pamuk*, *Sterling*, *Dundi*, *Batu Khan*. Tot.: 10:82; 20, 21, 13; Einlauf: 381 und 224. Zeit: 1:31.5. — VI. 1. *Detto* (4) *Jónás*; 2. *Sirocco* (2) *Kovács II*; 3. *Négus II* (1¼) *Benkő*. Ferner: *Urpiéter*, *Aprópénz*, *Brokát*, *Lenke*, *Csikerozsza*, *Carthago*, *Peter Pilot*. Tot.: 10:52; 18, 13, 13; Einlauf: 10:128 und 90. Zeit: 1:28.9. — VII. 1. *Elsőm* (pari) *Feiser*; 2. *Dajka* (2½) *Siró*; 3. *Edömér*

(5) I. *Maszár*. Ferner: *Spilka*, *Imréd II.*, *Főur*, *Agnes*, *Első fia*, *Bimbi*. Tot.: 10:19; 12, 15, 20; Einlauf: 10: 37 und 97. Zeit: 1:32.1. — VIII. 1. *Urpi* (2½) *J. Kovács*; 2. *Ella* (10) *Németh*; 3. *Hamis* (6) *Soldos*. Ferner: *Kálna*, *Zsillett*, *Táncos*, *Tibor*, *Fajankó*, *Durák*, *Z. Iszko*, *Imi*, *Tüzes*, *Bazsarózsza*, *Eva*, *Urholgy*, *Edina*, *Mézes*. Tot.: 10:39; 18, 53, 30; Einlauf: 10:413 und 301. 1:33.9. — IX. 1. *Valódi* (pari) *Feiser*; 2. *Hyperol* (14) *Székely*; 3. *Rejtély* (2½) *Mann*. Ferner: *Bandika*, *Sybill*, *Good*, *Trott*, *Maya*, *Szöke-Szabrett*, *Bajadere*, *Etes*, *Vakarc*, *Varázs*. Tot.: 10:421 und 29. Zeit: 1:33.1. — X. 1. *Witt Mária* (3) *Feiser*; 2. *Móric S.* (10) *Zwillinger*; 3. *Dombrád* (3) *Jónás*. Ferner: *Cserebogár*, *Csatafia*, *Flemér*, *Azdaia*, *Tarantella*, *Zarándok*, *Biztos*, *Csicsóné*, *Gulliver*. Tot.: 10:60; 22, 46, 22. Zeit: 1:29.5.

LITERATUR

Die Krise des europäischen Geistes

Vor einiger Zeit gab der bekannte französische Geistesforscher und Literaturhistoriker *Paul Hazard* unter dem Titel „*La crise de la conscience européenne (1680—1715)*“ ein drei Bände umfassendes vielbeachtetes Werk heraus, das von *H. Wegener* übersetzt soeben in deutscher Fassung erscheint (Hamburg, Hoffmann u. Campe, 1939). Wenn *Hazard* sich auf vier Jahrzehnte beschränkt und sie aus dem „kontinuierlichen Entwicklungsprozeß“ des gemeineuropäischen Rationalismus heraushebt, so mutet das zunächst ziemlich willkürlich an. Tatsächlich haben wir es hier mit einem Zeitraum zu tun, der unter dem Doppelaspekt des abklingenden Alten wie des anklingenden Neuen steht und so glücklich ist, die Hauptwerke der *Locke*., *Pierre Bayle*, *Shaftesbury*, *Berkeley*, *Newton* und des *Größten* — *Leibnizens* — zu erleben, wie er andererseits zusammen mit *Barock* und *Barockschwund* den Aufstieg theologiefreier, verweltlichter bürgerlicher Kultur erlebt, Zeuge einer letzten Abrechnung mit spekulativer Naturphilosophie, mittelalterlichem Spuk und Aberglauben ist. Der Mensch verliert jetzt zum zweiten Male, aber diesmal endgültig, Unschuld und Paradies, um dafür ein neues Paradies unermesslichen, gesicherten Wissens zu gewinnen. Jetzt und hier zieht er erstmalig die Konsequenzen aus der problematisch fruchtbaren Verbindung von Humanismus und mathematisch-mechanischer wie objektiv empirischer Naturwissenschaft, aus der Einsicht in die Naturgesetzlichkeit alles Geschehens, in die Autonomie und Aufgabe der Vernunft, die als „Trägerin aller Erkenntnis“ als „das Maß aller Dinge“, als „die absolute Richterin des Lebens“ gefeiert wird. Hier liegen die Voraussetzungen für die Erklärung aller Menschenrechte, für die politischen Ideologien, naturwissenschaftlichen Entdeckungen und Errungenschaften, in deren Bann wir noch heute stehen.

Dieser Zeitraum hat neue Wissenschaften und Denksysteme von überzeugender Folgerichtigkeit und Geschlossenheit geschaffen. Was ihm indessen fehlt, ist das dichterische Genie, der Sinn für das Elementare, Irrationale, Unberechenbare in Geschichte und Gegenwart, für die Magie des Wortes, die Dämonie des Herzens, für alles Urmenschliche und Unabgeleitete, für das Numinose, das „tremendum und horrendum“, es sei, es spricht eine ungefährliche Sprache, es rückt in kontrollierbares Licht, es läßt sich alle Eingriffe klassistischer Entzauberung gefallen. Und doch hat dieses Reich des Irrationalen die Jahrzehnte der Vergewaltigung durch die Vernunft überdauert, ja zu hundert und aber hundert Pseudomorphosen und Kompromissen gezwungen — sich in ihrer nächsten Nähe angesiedelt. Es harrt nur der Stunde, da es zur Oberfläche dringt und seine innere Legitimität auch öffentlich bewahrt als Revolution des Herzens, als Fernweh, seelenkundliches Abenteuer, neue subjektiv gerichtete Religiosität des Humanismus, Vorromantik, Märchenzauber, Sturm und Drang.

Der Prozeß der Rationalisierung und Entrationalisierung — ein Segen und Fluch für zwei Jahrhunderte europäischer Menschheitsgeschichte — ist wiederholt nachgezeichnet worden, aber mehr nur im Hinblick auf isolierte Teil- und Problemgebiete, auf Schichten, auf Soziologisches (Groethuysen), Ideengeschichtliches (Troeltsch, R. Unger), Verweltlichung (H. Schöffler), Seelen- und Gefühlsgeschichtliches (Bremond, M. Wieser), Geschichte (Meinecke), Ästhetisches (Folkierski) ... auf Märchen und Wunderbares. Es ist ein großer Vorzug des *Hazard*'schen Werkes, daß es aus einer imponierenden Kenntnis aller mittelbaren und unmittelbaren Quellen, das ungeteilte Kulturreich — auch in seinen verborgenen Schichten — vor Augen, alle geistigen Bezirke zwischen reiner Kunst und exakten Wissenschaften, alle Strömungen und Stränge des Prozesses, die meisten Leitmotive und führenden Töne des überpersönlichen Chores „Rationalismus“ erfaßt und interpretiert, die Tatsachen abfragend, aber dem Geiste gebend, was des Geistes ist.

Am Anfang steht ein Situationsbericht über den Ein-

Sind Sie geschäftlich
in Ungarn interessiert?

Dann
lesen Sie
täglich
das führende
ungarische
Wirtschaftsblatt

PESTER LLOYD!

NACH DEM ERDBEBEN — HOCHWASSER IN ANATOLIEN

Die Hilfsaktionen der Nachbarländer
Aus den Berichten der Augenzeugen ergibt sich ein furchtbares Bild

In den anatolischen Provinzen dauern, wie aus *Ankara* gemeldet wird, die Erdstöße, wenn auch mit geringerer Heftigkeit, fort. Die Hilfszüge, die nach dem Erdbeben-gebiet entsandt worden sind, werden durch heftige Schneestürme aufgehalten. *Stellenweise liegt der Schnee acht Meter hoch* und die Temperatur ist auf 30 Grad unter Null gesunken.

Es ist immer noch nicht möglich, die Zahl der Opfer des Unglücks auch nur annähernd genau zu ermitteln, jedoch rechnet man zurzeit mit 30.000 bis 40.000 Toten und ebensoviel Verletzten. Ein Hilfsschiff ist nach *Dschirean* unterwegs, wo nach den ersten Telegrammen 1500 Menschen ums Leben gekommen sein sollen.

Von *Ankara* ist neben zahlreichen Hilfszügen ein Lazarett mit 500 Betten und ein vollständiges bakteriologisches Laboratorium zur Bekämpfung etwa ausbrechender Epidemien nach der Erdbebenzone abgegangen. In der Umgebung der von dem Beben besonders stark betroffenen Ortschaften, vor allem von *Ersidschan*, kampiert die Bevölkerung trotz der furchtbaren Kälte immer noch im Freien unter Zelten oder behelfsmäßigen Unterkünften. Die türkische Regierung läßt durch Flugzeuge Lebensmittel, Arzneien, Decken und andere Hilfsmittel für die unglücklichen Flüchtlinge und Obdachlosen abwerfen.

Präsident *Ismet Inönü* wurde Montag um 15 Uhr in *Ersidschan*, das vom Beben am schwersten betroffen wurde, erwartet. Der Präsident unterbrach seine Inspektionsreise und traf, aus *Diyarbakir* kommend, über *Malatya* in *Ersidschan* ein.

Der Innenminister ist mit dem Minister für Volksgesundheit nach Anatolien abgereist. Ihr Zug fuhr bereits am 28. Dezember ab, traf aber wegen der Schneefürne nur am Silvesterabend in *Ersidschan* ein. Den Mitarbeiter der *Agence Havas* informierten die Minister dahin, daß die Zahl der Toten allein in *Ersidschan* mehr als 8000 sei. Im Rahmen der nationalen Sammlung wurden bisher mehr als 300.000 türkische Pfund gesammelt.

Dicke Schneeschicht über den Trümmern..

Augenzeugen, die aus *Sivas* kommen, berichten, daß die ganze Stadt unter Trümmern liegt. Über den Trümmern lagert eine dicke Schneeschicht, so daß einzelne Teile der Stadt nicht aufgefunden werden können. Die ununterbrochen andauernden Stürme hindern die Flieger daran, auf die vom Erdbeben betroffenen Gegenden Lebensmittel und Medikamente abzuwerfen, Kot und Schnee machen jeglichen Verkehr auf den Landstraßen unmöglich. Die Eisenbahnlinie ist an vielen Stellen unbenutzbar. Trotz allen Schwierigkeiten wird nichts unversucht gelassen, wodurch der Bevölkerung Hilfe gebracht werden könnte. Aus *Istanbul* sind nach den Häfen im Schwarzen Meer Schiffe abgegangen. Auch das *Amerikanische Spital in Istanbul* hat auf den Schauplatz des Unglücks Hilfszüge entsandt.

Nach den letzten Meldungen aus *Istanbul* ist die Zahl der Verunglückten in der Erdbebenzone bereits auf 80.000 gestiegen. Der erste Hilfszug, der aus *Ankara* nach *Ersidschan* gesandt worden ist, traf mit einer Verspätung von 68 Stunden ein. Viele Gerettete haben einen schweren Nervenschock erlitten und gebärden sich wie wahnsinnig, was die herrschende Panik noch vergrößert. Einer der Geretteten, *General Muharem*, ist nach *Ankara* zurückgekehrt. Er wurde von dem ersten Erdbebenstoß in Schlaf überrascht und mitsamt seinem Bett auf die Straße geschleudert. Nur durch einen glücklichen Zufall blieb er unverletzt.

Das Neue Jahr wurde in der ganzen Türkei in nationaler Trauer gefeiert. Alle Veranstaltungen, auch die für die nächsten Januartage angekündigten, wurden abgesagt.

Die Hilfsaktionen

Der Schah von Persien hat dem türkischen Staatspräsidenten sein aufrichtigstes Beileid anlässlich des schrecklichen Erdbebens ausgedrückt. Die Hilfsorganisation des Irak „Der rote Löwe und die Sonne“ spendete 50.000 Rial.

Die Regierung des Irak hat zugunsten der Betroffenen des anatolischen Erdbebens 12.000 türkische Pfund gespendet. Das Rote Kreuz des Iraks hat für die Opfer und die Hinterbliebenen der Bewohnerschaft eine Sammlung veranstaltet. In Transjordanien hat *Emir Abdallah* für den Unterstützungsfonds 1000 Pfund Sterling gespendet.

Stürme und Regengüsse

Nach dem Erdbeben wird die Türkei von neuen Elementarereignissen getroffen. Seit zwei Tagen regnet es ununterbrochen und die Provinzen Westanatoliens: *Bursa*, *Menemen*, *Ismit*, *Smyrna*, *Adrianopel* und *Manisa* werden von verheerenden Stürmen heimgesucht. Die großen Regengüsse haben Überschwemmungen verursacht, so daß die Ebenen zu Seen geworden sind und viele Städte von der Außenwelt abgeschlossen. Die aus ihren Betten getretenen Bäche zerstörten viele Häuser und rissen Menschen, Vieh und Ernte mit sich. Der Blitz schlug in einige Häuser ein und viele, die sich in den Häusern befanden, verbrannten. Auch für dieses Gebiet haben die Militärbehörden eine umfangreiche Hilfsorganisation in die Wege geleitet.

Das Hochwasser in Anatolien ist den Nachrichten zufolge, die uns aus *Istanbul*, *Rom* und *Ankara* erreichen, viel größer und verheerender, als man in den ersten Stunden gedacht hatte. Die letzten Telegramme berichten über diesen zweiten großen Schicksalsschlag, der die Türkei getroffen hat, wie folgt:

(Telegramm des Pester Lloyd)

Istanbul, 2. Januar

Die verheerenden Überschwemmungen in Kleinasien nehmen immer größeren Umfang an. Der Sachschaden ist noch unabsehbar, während die Zahl der Opfer von den Behörden vorläufig auf 300 geschätzt wird. Die Bevölkerung von 20 Dörfern ist in die Berge geflüchtet und von den Verkehrswegen abgeschnitten. Polizei und Pionier-

truppen suchen die noch in Gefahr befindlichen Personen mit Motorbooten zu retten. Der Kemal Pascha-Damm ist geborsten. Tausende von Männern, Frauen und Kindern fliehen halb bekleidet aus dem Überschwemmungsgebiet unter schweren Leiden infolge der großen Kälte. Der ganze Umfang der Überschwemmungskatastrophe läßt sich erst in einigen Tagen übersehen, wenn aus dem von jedem Verkehr abgeschnittenen Gebiet weitere Nachrichten eintreffen. Neue Überschwemmungen werden aus dem Erdbebengebiet von Südanatolien und der Mittelmeerküste gemeldet. In verschiedenen Orten stieg der Hochwasser so schnell, daß es den Bewohnern nicht mehr möglich war, sich in Sicherheit zu bringen.

Starker Erdstoß in Dubrovnik am Neujahrsmorgen

Aus *Belgrad* wird gemeldet: Am Neujahrstag um 9 Uhr 45 wurde in der jugoslawischen Badestadt *Dubrovnik* (*Ragusa*) und Umgebung ein starker Erdbebenstoß verspürt. Die Bevölkerung der Stadt *Dubrovnik*, die teilweise von dem Neujahrsempfang noch nicht ausgegangen war, stürzte in Panik, zu der wohl auch die Berichte über das Erdbeben in der Türkei beigetragen hat, auf die Straßen, da man befürchtete, daß der Stoß sich wiederholen könnte, was jedoch nicht erfolgt ist.

Durch den einen Stoß sind einige Rauchfänge eingestürzt und Wände geplatzt, jedoch keinerlei weiterer Schaden verursacht worden.

Viele Unglücksfälle am ersten Neujahrstage

New York, 1. Januar

(Havas) Bei den Neujahrstesten sind 159 Personen durch verschiedene Unglücksfälle ums Leben gekommen. Man rechnet aber noch mit weiteren Opfern. (MTI)

Feuer auf einem spanischen Passagierdampfer

Madrid, 1. Januar

(Havas) Freitag abend ist an Bord des Dampfers „Cabo San Antonio“ Feuer ausgebrochen, während das Schiff zwischen den Kapverdischen Inseln und *Villa Cisneros* unterwegs war. Das Feuer wurde wohl bekämpft, Samstag sah sich jedoch der Kapitän gezwungen, Notsignale abzugeben. Nachmittags 3 Uhr wurden sämtliche Passagiere durch ein französisches Schiff gerettet, darunter auch *General Diaz*, der spanische Generalstabschef.

30 Häuser ins Meer geschwemmt

Lissabon, 1. Januar

(DNB) Einer Meldung aus *Funchal* zufolge verursachte Sonntags auf *Madeira* ein Sturm große Schäden. Der Bergbach *Santa Magdalena* schwoh derart an, daß er einen Bergrutsch verursachte, durch den 30 Häuser ins Meer geschwemmt wurden und sechs Personen ums Leben gekommen sind. (MTI)

11köpfige Schülergruppe erfroren

New York, 1. Januar

(Havas) In der großen Kälte ist eine elfköpfige Schülergruppe, die zu einem Wochenendausflug in die Berge im Norden des Staates *New York* aufgebrochen war, ums Leben gekommen. Sie wurden alle in der Nähe des Dorfes *Haverstram* erfroren aufgefunden. Nach einer anderen Meldung sind die Schüler noch lebend aufgefunden worden.

Eisenbahnunfälle

Winnipeg, 1. Januar

(Havas) In der Nähe der Station *Malachi* im Staate *Ontario* ist ein Erpreßzug entgleist, wodurch zwanzig Personen verletzt wurden. Acht Wagen wurden aus dem Geleise geworfen, ein Wagen ist umgestürzt. (MTI)

New York, 1. Januar

(Havas) Über das Eisenbahnunglück bei *Arcola* verlautet, daß eine Person ums Leben gekommen ist, zwölf Verletzte befinden sich in Spitalspflege, zehn andere konnten mit Notverbänden entlassen werden. (MTI)

Fortdauer der Kälte

Bevorstehendes Zufrieren der Donau

Das Kriterium des strengen Winters in Ungarn, das Zufrieren des *Donaustroms*, dürfte bereits in den nächsten Stunden Wirklichkeit werden, da sich im Oberlauf der *Donau* so gewaltige Eisschollen gestaut haben, daß das Eis sehr bald zum Stehen kommen wird.

Die starke Kälte hat sich am Silvestertage gemildert, doch trat — nach einem schwachen Schneefall — am Neujahrstage ein sehr heftiger Wind auf, der den milderen Frost von etwa — 4 Grad noch unangenehmer gestaltete als die vorangegangene starke Kälte gewesen war.

Die Schneeverhältnisse haben sich im *Karpathenland*, ferner in der *Mátra* (Kékes: 6 cm), im *Börzsöny* (*Nagyhideghegy* 30 cm), im *Pilis-Gebirge* (*Dobogókő* 20 cm) und in den *Közzezer Bergen* (10 cm) gebessert.

Heutige Mittagstemperatur in *Budapest* — 5 Grad C. Barometerstand 768 mm (mäßig steigend).

Vorhersage für die nächsten 24 Stunden: Mäßiger Wind. Zunächst Nordwind; vom Abend an Südwest-, bezw. Westwind. Zunehmende Bewölkung; in mehreren Gebieten Nebel. Stellenweise, hauptsächlich im Nordosten, kleinere Schneefälle. Im *Karpathenland* Schneegestöber. Vorläufig Fortdauer der Kälte.

JEDEN ZWEITEN FREITAG
SÜDOST-ECONOMIST

DIE HAUPTSTADT

Begrüßung des Reichsverwesers

Gestern mittag begab sich eine aus zehn Mitgliedern bestehende Abordnung der Hauptstadt unter Führung des Oberbürgermeisters, Geheimen Rats Dr. Eugen *Karafiáth*, nach der königlichen Burg, um dem Reichsverweser die Neujahrswünsche des hauptstädtischen Municipiums zu verdolmetschen. *Se. Durchlaucht* dankte für die Begrüßung und konvertierte dann längere Zeit mit den Mitgliedern der Abordnung.

Neujahrsgrüßungen bei der Hauptstadt

Gestern, am ersten Tage des neuen Jahres, erschienen im Laufe des Vormittags zahlreiche Abordnungen beim Bürgermeister *Karl Szendy*, um ihm ihre Neujahrswünsche darzubringen. Im Namen des Personals des Bürgermeistereamtes begrüßte ihn Obernotär Graf *Emmerich Lázár*, bald darauf beglückwünschten ihn die Magistratsräte, die unter Führung der Vizebürgermeister Dr. *Ladisláus Bódy* und Dr. *Andreas Morvay* erschienen waren.

Sodann empfing der Bürgermeister eine Abordnung der Christlichen Kommunalpartei des Ungarischen Lebens, in deren Namen Dr. *Ludwig Vályi* ihm seine Glückwünsche darbrachte.

Bürgermeister *Szendy* dankte in tiefempfundenen Worten für die Neujahrswünsche. Wir sehen, sagte er u. a., schweren Zeiten entgegen, die es notwendig machen, daß jeder gute Ungar gewissenhaft seine Pflicht erfülle, daß jeder nach Möglichkeit seine Ansprüche beschränke, aber voll Vertrauen der Zukunft entgegenstehe, wie auch mich Vertrauen zur Zukunft unserer Nation besetzt.

Die, größten Optimismus atmende Rede des Bürgermeisters wurde von den Anwesenden mit stürmischem Beifall aufgenommen.

Auch Oberbürgermeister Dr. Eugen *Karafiáth* wurde von vielen Abordnungen begrüßt. Die Glückwünsche des Personals des Oberbürgermeistereamtes verdolmetschte ihm Obernotär Dr. *Josef Szentmiklóssy*, dann erschienen die Magistratsräte, die Abordnungen verschiedener Körperschaften, unter ihnen die der Christlichen Kommunalpartei des Ungarischen Lebens, in deren Namen *Karl Bényi* dem Oberbürgermeister viel Glück zum neuen Jahr wünschte.

Geheimer Rat Dr. Eugen *Karafiáth* nahm mit Dank die Glückwünsche der Partei entgegen. Im weiteren Verlaufe seiner Rede betonte er die Wichtigkeit eines harmonischen Zusammenwirkens, bekannte sich als unentwegten Anhänger der Autonomie und würdigte in eindrucksvollen Worten die großen Verdienste des Ministerpräsidenten Grafen *Paul Teleki* um die Nation. (Lebhafte Elfenrufe und Applaus.)

Verkauf von Realitäten.

Seit einiger Zeit hebt sich in *Budapest* der Realitätenverkehr. In den letzten Wochen wurden die folgenden größeren Realitäten verkauft: Realität des *Ferdinand Jauernik* und *Genossen*, I., *Tamáscucca* Gr.-Nr. 8557/2 usw., um 45.000 Pengö an *Ludwig Bárdos* und *Genossen*; der *Frau Desider M. Székely*, II., *Mészucca* 10, um 75.000 Pengö an *Béla Kovács* und *Frau*, der *Baugenossenschaft m. b. H.*, XI., *Kököresinucca* Gr.-Nr. 4552/16, um 60.000 Pengö an *Max Szendrö* und *Frau*; des *Municipiums der Hauptstadt*, XI., *Budafoki-ut* Gr.-Nr. 3993/9, 10, 11, um 94.000 Pengö an die *Julius Mehl Kaffeeimport A.-G.*; des *Béla Tarpai Tiba*, XI., *Muskotályucca* 31, um 65.000 Pengö an *Johann Papp* und *Genossen*; der *Geldinstitutszentrale*, IV., *Deák Ferencucca* 1, um 360.000 Pengö an *Ludwig Derecskei Fodor*; des *Grafen Alois Mailáth* und *Frau*, V., *Vécseyucca* 3, um 357.500 Pengö an *Eugen László*; der *Frau Alexander Fleissig* und *Genossen*, VI., *Andrássy-ut* 86, um 265.000 Pengö an *Dr. Alexander Dömölki* und *Genossen*; des *Dr. Karl Mészáros*, VI., *Paulay Edeucca* 10, um 143.000 Pengö an *Alexander* und *Ludwig Löwinger*; der *Ungarischen Allgemeinen Creditbank* VI., *Nagymezöucca* 46, um 65.000 Pengö an *Frau Béla Halmay*; der *Helvetia Bau- und Realitätenanstalt*, VII., *Károly király-ut* Gr.-Nr. 34.213/5, um 530.000 Pengö an die *OTI*; des *Franz Schwadló*, VII., *Királyucca* 77, um 245.000 Pengö an *Viktor* und *Zoltán Nedeczky* *Griechsch*; der *Frau Moritz Heves*, VII., *Csengerýucca* 19, um 146.000 Pengö an *Zdenko Tamássy*; der *Witwe Heinrich Hörnesz*, VII., *Rózsaucca* 37, um 54.380 Pengö an die *Bratislawaer Erste Sparkassen A.-G.*; der *Frau Dr. Stefan Haasz*, IX., *Soroksári-ut* Gr.-Nr. 37.910/10, um 120.000 Pengö an die *Erzherzogin Anna*; des *Armin Prágai* und *Frau*, IX., *Sobieski János-ut* 36, um 172.000 Pengö an *Tibor Fazekas* und *Frau*; des *Karl Mehn* und *Frau*, XIII., *Hunucca* Gr.-Nr. 27.984/4, um 230.000 Pengö an *Max Gardányi* und *Frau*; der *Nife Akkumulatorenfabrik* und *Elektrizitäts A.-G.*, XIII., *Vesöucca* 3, um 50.000 Pengö an *Martin Wayand* und *Frau*; des *Max M. Szende* und *Frau*, XIII., *Kartácsucca* 20, um 70.000 Pengö an *Ludwig Macsovit* und *Frau*; des *Hugo Stimpl*, XIII., *Babéucca* 90, um 40.000 Pengö an die *Landes-Zentralgenossenschaft der Gewerbetreibenden*; der *Frau Dr. Béla Tauffer* und *Genossen*, XIV., *Nürnbergucca* 13, um 50.000 Pengö an *Frau Dr. Karl Ihrig* und *Genossen*.

RUNDFUNKPROGRAMM

Budapest I. 16.15: Zeit, Wetter, Nachr. — 17: Nachr. in slowakischer und ugro-russischer Sprache. — 17.15: Schallplatten. — 17.45: Vortrag *Stefan Borsody*. — 18.15: Konzert der Polizeikapelle unter *Franz Szöllössy*. — 19.15: Nachr. — 19.25: „Nach der Scheidung“. Schwank in drei Akten von *Alexandre Bisson* und *Antony Mars*, ungarisch von *Eduard Paulay*. — 21: Konzert der Funkkapelle unter *Stefan Bertha*. — 21.40: Nachr., Wetter, Nachr. in slowakischer und ugro-russischer Sprache. — 22.10: Schallplatten. — 23: Nachr. in deutscher, italienischer, englischer und französischer Sprache. — 23.20: Zigeunermusik. — 0.05: Nachr.

Budapest II. 17.45: Schallplatten. — 18.45: Landwirtefunk — 19.30: Gesangskonzert *Tibor Vitéz*. — 20: Nachr. in ungarischer, slowakischer und ugro-russischer Sprache. — 20.20: Vortrag *Alexander Bacsinzky* in ugro-russischer Sprache. Hierauf: Schallplatten. — 20.50: Zigeunermusik. — 21.35: Wetter.

Roma József

azt súgta Lilynek, hogy vonuljon el a hallgatózó szobaleány kíváncsisága elől.

Intett Haffen asszonynak, hogy jöjjön utána a szalonba és betette az ajtót, mikor beléptek.

— Mit kíván tőlem? — kérdezte.

A mosogató asszony az effélék szokása szerint, karjait kendője alatt összerakva állott. Leoldva kendőjét, egy piszkos ujságpapírosba takart kis csomagot vett elő belőle.

— Van itt valamim, a mit talán szivesen lát, Bart kisasszony.

Kellemetlen nyomatékkal mondta ki a nevet, mintha ennek tudása is egyik oka volna annak, hogy itt van. Lilynek ez a nyomatek úgy tűnt fel, mint valami fenyegetés.

— Talált valamit, a mi az enyém? — kérdezte kinyújtva kezét.

Haffen asszony hátrább lépett.

— Hát, a mi azt illeti, azt hiszem, ép úgy az enyém, mint bárki másé, — felelte.

Lily megzavarodva nézett reá. Most már biztos volt benne, hogy a látogató modora fenyegetést rejt magában, de bár elég tapasztalt volt bizonyos irányokban, a mostani jelenet megítélésére nem volt semmiféle tapasztalata. Annyit azonban érzett, hogy lehetőleg hamar végezni kell vele.

— Nem értem; ha ez a csomag nem az enyém, hát akkor mért jött hozzám?

Az asszonyt nem hozta zavarba ez a kérdés. Nyilván elő volt készülve a feleletre, de mint ebből a néposztályból mindenki, messzire viszatért, hogy megkezdhessen s csak némi szünet után felelt:

— Az uram kapus volt a Benedickben e hónap elsejéig, azóta nem tud foglalkozást találni.

Lily hallgatott s az asszony folytatta:

A ROZSNYÓI KOSSUTH-SZOBOR LELEPLEZÉSE. — A szoborbizottság elnöke, dr. Pósch Rezső beszédet mond.

— Nem a mi hibánk volt, a közvetítőnek volt egy másik embere, a kinek helyet kellett csinálni és minket kidobtak mindenestől. A mult télen sokáig beteg voltam, az operáció főlemészttette, a mit félretettünk, bizony nagy

baj ez nekem és a gyermekeknek, hogy Haffen oly régóta állás nélkül van.

Igy tehát csak azért jött, hogy megkérje Bart kisasszonyt, szerezzen állást az urának, vagy a mi valószínűbb, közbenjárását kérje Peniston asszonynál. Lily olyannak látszott, mint a ki megkap mindent, a mit csak kíván s ezért gyakran kérték meg közbenjárónak és most, fölszabadulva homályos aggodalmától, ebben a konvencionális szólásban keresett menedéket:

— Sajnálom, hogy bajba jutott, — mondta.

— Bizony bajba jutottunk, kisasszony, pedig ez csak a kezdete. Ha csak másik állást kaphatnánk, — de a közvetítő esküdt ellenségünk. Nem a mi hibánk pedig, hanem —

Ennél a pontnál Lilyn urrá lett a türelmetlenség.

— Van valami mondani valója számomra? — vetette közbe.

Az asszony boszankodása e miatt a helyreigazítás miatt, mintha sarkallta volna tétovázó gondolatait.

— Igen, kisasszony, erre is rátérek, — mondta.

Megint hallgatott egy ideig, szemeit Lilyre függesztve s aztán terjengős mesélő modorban folytatta:

— Mikor a Benedickben voltunk, én viseltem a gondját némely urak szobáinak, az az hogy én söpörtem ki vasárnaponként. Némelyik közülük iszonyú sok levelet kapott, — soha még olyat nem láttam. A papirkosaraik tetézve tele voltak és még a padlóra is jutott papíros. Mert olyan sok van nekik, azért bának vele olyan gondatlanul. Az egyik levél pedig veszedelmesebb, mint a másik levél. Selden úr, Selden Lőrincz úr, mindig a leggondosabbak egyike volt, télen elégette, nyáron apró darabkákra tépte a leveleit. De néha olyan sok jött neki, hogy csak összekapta, ketté tépte és eldobta az egész csomagot, mint ezt itt . . .

(Folytatása következik.)

MAGYAROK ÉS TATÁROK.

Furesa levelet kaptam a mult napokban, mely csakugyan teljesen megérdemli a magyar olvasónak figyelmét. Mindnyájan tudjuk, hogy a tatár szó nem valami kedves emlékezetű hazánkban, mert a legnagyobb csapás és szerencsétlenség, mely e nemzetet érte, épen a tatárok műve volt. Tatár száguldozó csapatok még a XVIII. században is mutatkoztak az ország határain és a jó Jerney bácsi még utazásában találkozott Krimeában tatárok által fogságba hurczolt magyarok utódaival. Nos, csakugyan csudálatos fordulata a világ eseményeinek, hogy ezek a hajdanta vad tatárok, kik bennünket

A ROZSNYÓI KOSSUTH-SZOBOR, RÓNA JÓZSEF MŰVE, MELYET MÁJUS 28-IKÁN LEPLEZTEK LE.

ZÓLYOM VÁROS ES A VÁR.

tűzzel-vassal pusztítottak, most tőlünk tanulni akarnak; hogy legújabb időben ritka hévvel a művelődési törekvések terére léptek, számos modern iskolát nyitottak, hirlapokat és könyveket terjesztenek, az orosz dumában a szabadság pártjának erős támaszai; szóval egyszerre a művelt nemzetek sorába léptek. Én egy idő óta figyelemmel kísérem ezen mozgalmat, olykor a tatár lapokhoz buzdító leveleket is intéztem, de azért nem kevésbé meglepett, midőn az idemellékelt levelet kaptam:

Kazán, 1907. április 14.

Nagykitűnőségű Mester! Tudomásunkra esvén, hogy a néhai Feridun Bey, török külügyi hivatalnok, néhány évvel ezelőtt török ifjaknak Magyarország fővárosában tanítása és nevelése céljából, azaz hogy művelődésre törekvő honfitársai a kultúrában előre haladt magyar fajrokonainknál magukat kiképezzék, a budapesti egyetemnél pénzalapítványt csinált. Megtudván továbbá, hogy az alapítványt kezelő bizottság az ön vezetése alatt áll — mi Kazán városa és környékének a nagy török fajhoz tartozó lakói, kik immár arról meggyőződünk, hogy a tudományos kiképzés fenmaradásunk és létünkhöz okvetlenül szükséges, azon tűnődünk és uraságod elé azon kérdéssel járunk: vajjon nem lehetne nekünk is, mint a magyar fajrokonainak Feridun Bey ezen alapítványában részesülni?

Ha lehetséges volna, azaz ha az alapító-levél feltételei megengednék, hogy a tatár ifjak is tudományozomjukat a magyar testvéreink tudományforrásánál enyhíték — kérnők, kegyeskedjék ez ügy jövődöbeli állásáról tudósítani, mert valószínű, hogy mi oszmán török testvéreinknél előbb fogunk Magyarországra sietni.

Megragadjuk az alkalmat, hogy uraságodnak, ki a török nemzetnek annyi kitűnő szolgálatot tett, nagyrabecsülésünk és mélyen érzett hálánkat kifejezzük.

Alemdán Barudi, Kazán V. mecset főpapja és predikátora, a mohammedán kollégium igazgató tanára, a vallási és erkölcsi füzetek írója és kiadója. — *Mehammed Kaszim*, Kazán II. mecset főpapja és predikátora és azon városnegyed iskolájának tanára. — *Ahmed Hadi Makszudi*, Kazánban megjelenő «Jolduz» című ujság szerkesztője és kiadója. — *Ibrahim Mirza Tirigulef*, a kazáni császári egyetem segédfelügyelője, a tanárképző-intézetben a természettudomány tanára és a mohammedán kollégiumban a bölselet tanára. — *Ahmed Dsán Musztafa*, a kazáni mohammedán kollégium tanára. — *Abdul Hamid Kazakof*, a kazáni jótékonyági intézet elnöke. — *Mehammed Baha-ed-dinef*, Kazán I. mecsetben tanár. — *Kesaf-ed-din Terdszumi*, Kazán XI. mecset papja és a merdsanie kollégium tanára. — *Mehammed Zárif Ala-pirhani*, Kazán IX. mecset papja és tanára. — *Juszuf Akcsukrakli*, az Orosz Mohammedán Egyesület központi tanácsosa. — *Szulejman Aitef* (?) az Orosz Mohammedán Egyesület központi pénztárosa.

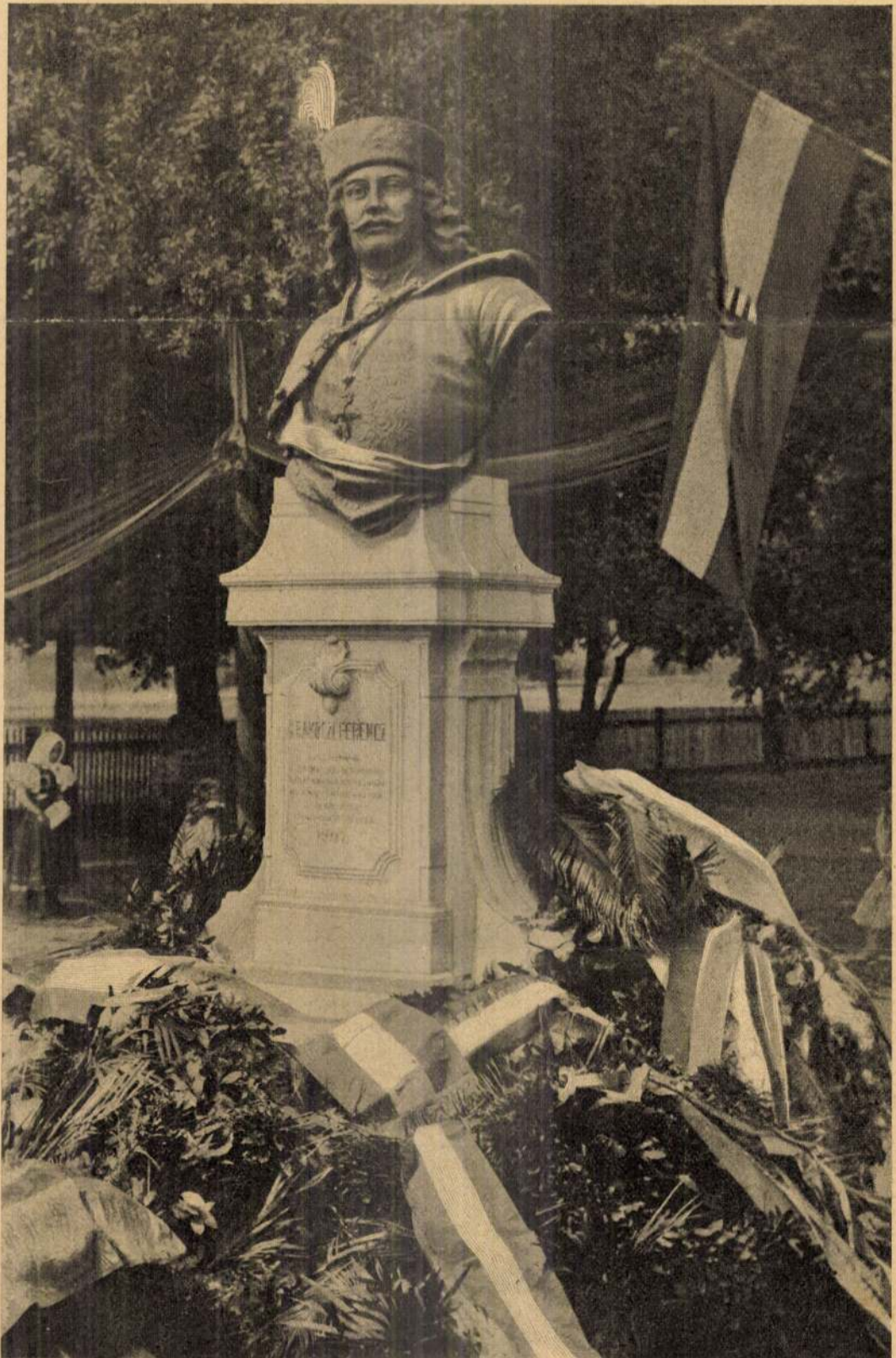
Közli: *Vámbéry Ármin*.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Dorian Gray arcképe. Mindazok közt a modern írók között, a kik ma foglalkoztatják az olvasó és a színházi nézőközönség figyelmét, a legsajátságosabb, legegényibb s legizgatóbb alak *Wilde* Oszkár. Oly ellentétek egyesülnek benne, melyek fölületes szemléletre visszariasztanak tőle, de ha jobban megnézzük, észreveszszük, hogy az ellentétek csirái megvannak az egész modern társadalom lelki és erkölcsi életében. Az érzékenység hihetetlen finom-

sága a kegyetlenséggel, az érzés rendkívüli differenciáltsága a cinizmussal, a gondolatok mélysége a fölületes elméskedéssel kapcsolódik nála, néha szinte egy és ugyanazon pillanatban. A legszebb arcot ha rajzolja, van benne egy torz vonás, viszont a legtorzabb dologból is ki tudja emelni az emberi tartalmat. Felfogását a világról, az emberről, a társadalomról, az erkölcsről roppant nehéz dolog megfogni, mert játszik az olvasóval, hol gú-

nyolódó hangon mondja el, a mit komolyan gondol, hol meg tréfára fordítja, a mit kezdetben komolynak hittünk. Mind ezért érthető, hogy némelyekben, különösen a kik csak egyes dolgait ismerik, igen erős ellenszenvet kelt, viszont sokra ellenállhatatlan varázserővel van. Egyet azonban csak a korlátoltság tagadhat le: *Wilde* Oszkár művész volt, a formának oly művésze, a milyent csak keveset termelt az a nemzedék, a melyet mi még élőknek láttunk. És a maga útjait kereste, melyek lehetnek tévutak, — sok tekintetben azok is, különösen ha művészi dolgok megítélésébe belekeverjük a morális szempontokat — de mindenesetre érdekes utak, a melyeken új felfedezések távlatai nyílnak annak számára, a ki nyitott szemmel nézi az emberi lélek szövevényét. Psychológiája annyi csodásan finom árnyalatra világít rá, művészte annyi, eddig néma érzésnek ad hangot, mint a modern világ nagyon kevés írójaé. Az érzések, a hogy ő rajzolja őket, gyakran átlépi a normális lelki és fizikai élet határvonalát s a kevésbbé penetráló szemű olvasó sokszor csak a bizarrságot látja ott, a hol rejtelmek tárják fel mélyüket. A néha igazi, néha azonban talmi drágakövek fényében csillogó, színes előadás majd minden munkájában sötét, komor örvényeket takar, az ő hőseire mint egy fenyegető, végzetes felhő nehezedik az élet. Ő maga pedig szellemes és fájdalmasan gúnyos mosolyal jár a mélységek fölött, látszólag nyugodt mozdulatokkal, valójában azonban végtelenségig feszült idegekkel és kínosan vonagló lélekkel. Egyénisége, gondolkodásának és alkotásának módja legjellemzőbben nyilvánul «*Dorian Gray arcképe*» című regényében, legnagyobb arányú és legnagyobb vonalakban megcsinált munkájában. Ez a regény a modern ember lelkéhez ad kulcsokat, a melyeknek ha hasznát tudjuk venni, a

II. RÁKÓCZI FERENCZ SZOBRA ZÓLYOMBAN.

Róna József K

150. RÓNA JÓZSEF: ZSUZSÁNA.

Keptőm, Társ, 1909. Sas, Diall
Eal.

152. LIGETI MIKLÓS: Basch Gyuláné úrhölgy képmása.

M. 1898. 45. ÉVFOLYAM.

Róna József

VÁSÁRNAI

Nov. 21. 1898. 887. l.

Róna József: Zene-lecke.

A két hajót egymáshoz kapcsolják a kötelek.

Már egy hét óta pihennek az ágyúk; csolások ki vannak javítva régen.* A parlett fekszik a «*Marblehead*», az öböl szmagaslik a «*St.-Paul*». — Az «*India*» «*Texas*» már napok előtt elhagytak beket, czirkálják a tengert dél felé: «*San-Ja Kuba*» öble táját, ötven mérföldnyire innen.

A parti erősségből katonáink fele már zódott a sziget bensejébe, hogy egyesüljen *abaiquiri* öbölben partra tett amerikai dekkal.

General Shafter szárazföldi manőve csak itt-ott szivárgott felénk egy-egy *Wheeler* és *Joung* tábornokok összekötött léptek már egymással. *Roosevelt* ezredes *riders* csapatai erős küzdelemben verték a spanyol századokat.

A *San-Juan-Hill* előtti esetepatéról a képeket hozott a hir. A *rough-riders* lovasok) ördögökként harczoltak a túellenséggel. Szájukba szorított kései mindkét kézben revolverrel, szinte orkár dőltek az ellen soraira, melynek erejét dülta a hihetetlen hősiesség. Maga *Roo.* ezredes is megsebesült a homlokán. Hull sok halott, vértől ázott a föld, a patak pedig elsodorta a sebesülteket.

Az éjszakai amerikai *prairie*-k kóbor betyából alakult ez az ezred, — azokból a félovon élő pusztai betyárokból, kik Texa

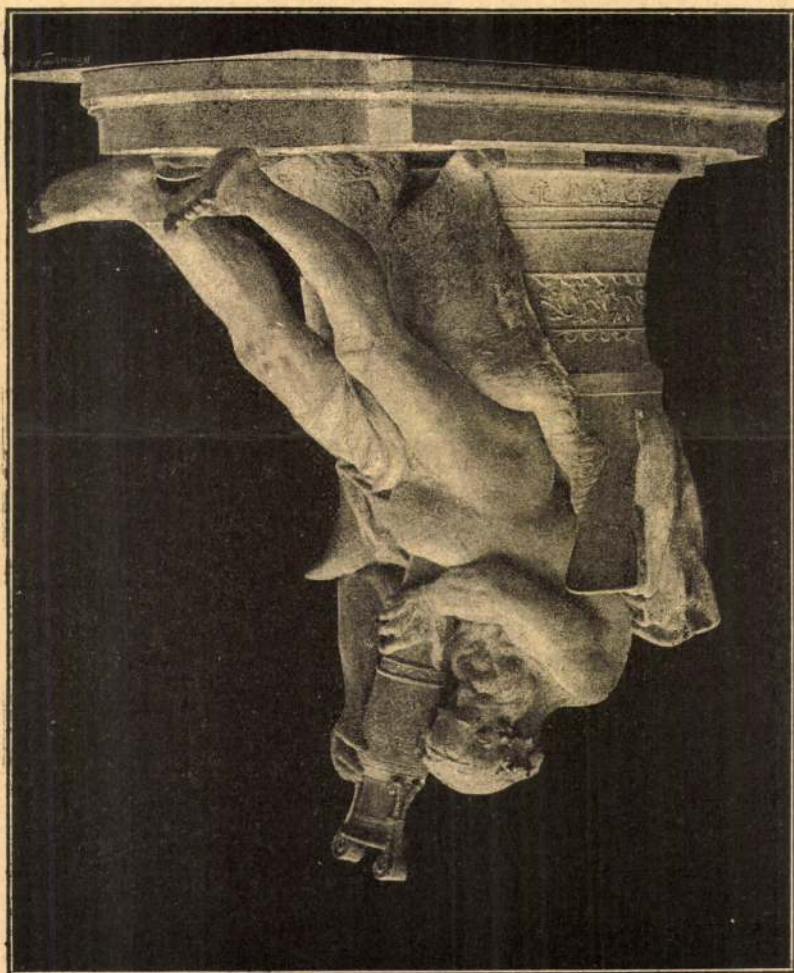

á merült ismét, csak a
ott elő a vízrétegből.

a csónakból, hirtelen
a fuldoklót, de a lába

Műveinek 1890/91. évi k.

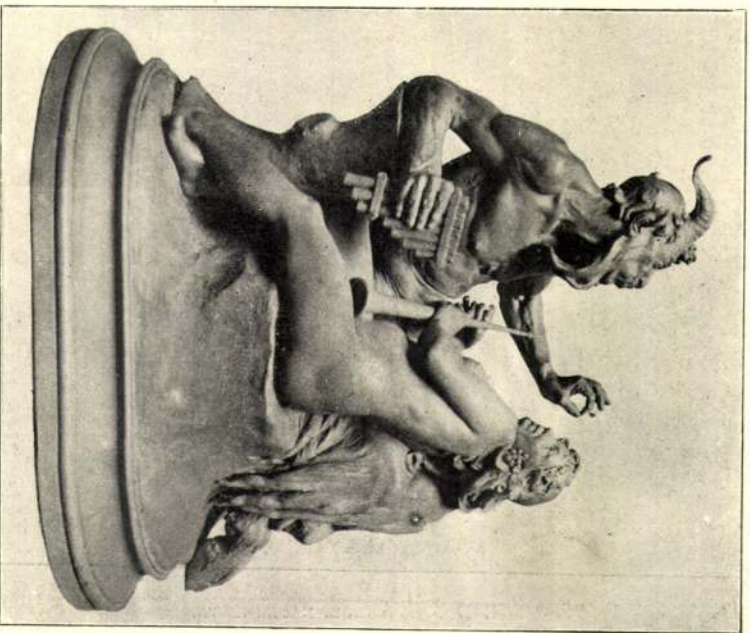
RÓNA JÓZSEF. ÚJOLTSÓ SZERELM.

Rina Jones

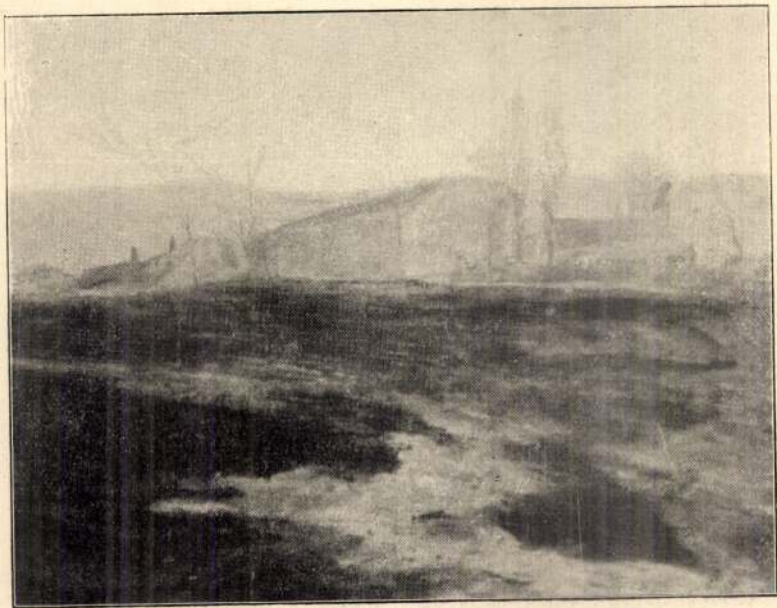
Roma 9. jún

K

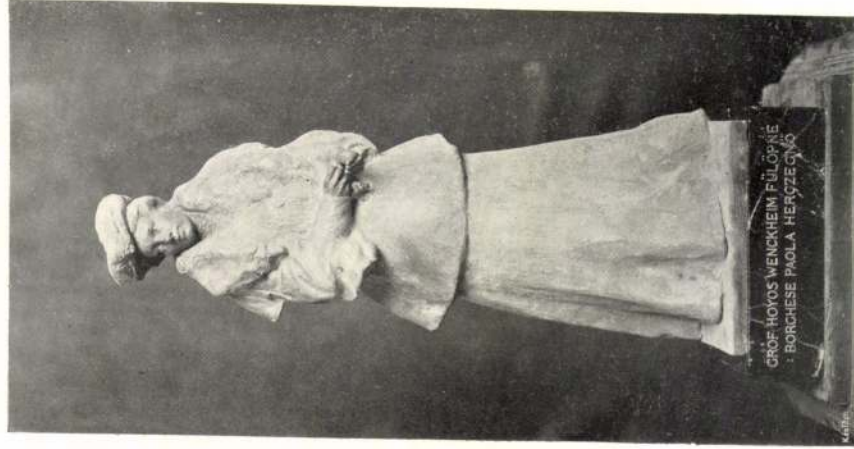

89. ROMA JOZSEF. ZENEPECZKE.

Miksa 1898/99 keli
Kivall.

164. DUDITS ANDOR. NAPLEMENTE.

16. LIGETI MIKLÓS : Arckép.

Róna József K

129. RÓNA JÓZSEF : ANAKREON.

Róna József, Taris 1904. évi,
Márciusi. Szat.

Izso Miklósnak a Muegylet kiállításán szereplő «Büforintért megvásárolta a Tarsulat. *Székelly* Bertalan Münchenből hazaküldött «II. Lajos holttestének fel-találása» című képenek a Nemzeti Múzeum számára való megvásárlásának érde-keben a lapokban érdeklő-dest keltő kritikákat iratott, mely mozgalom következében báró Eötvös József aláírási ívet bocsátott ki a mű közadakozásból való megvásárlása céljából, aminek történt. A Tarsulat 1861. évi munkássága felett Darnok-les kardjaként lebeg az esetleges betiltás veszélye, illetőleg a hivatalos meg-

RÓNA JÓZSEF: MEGY A JUHÁSZ SZAMÁRÓN . . .

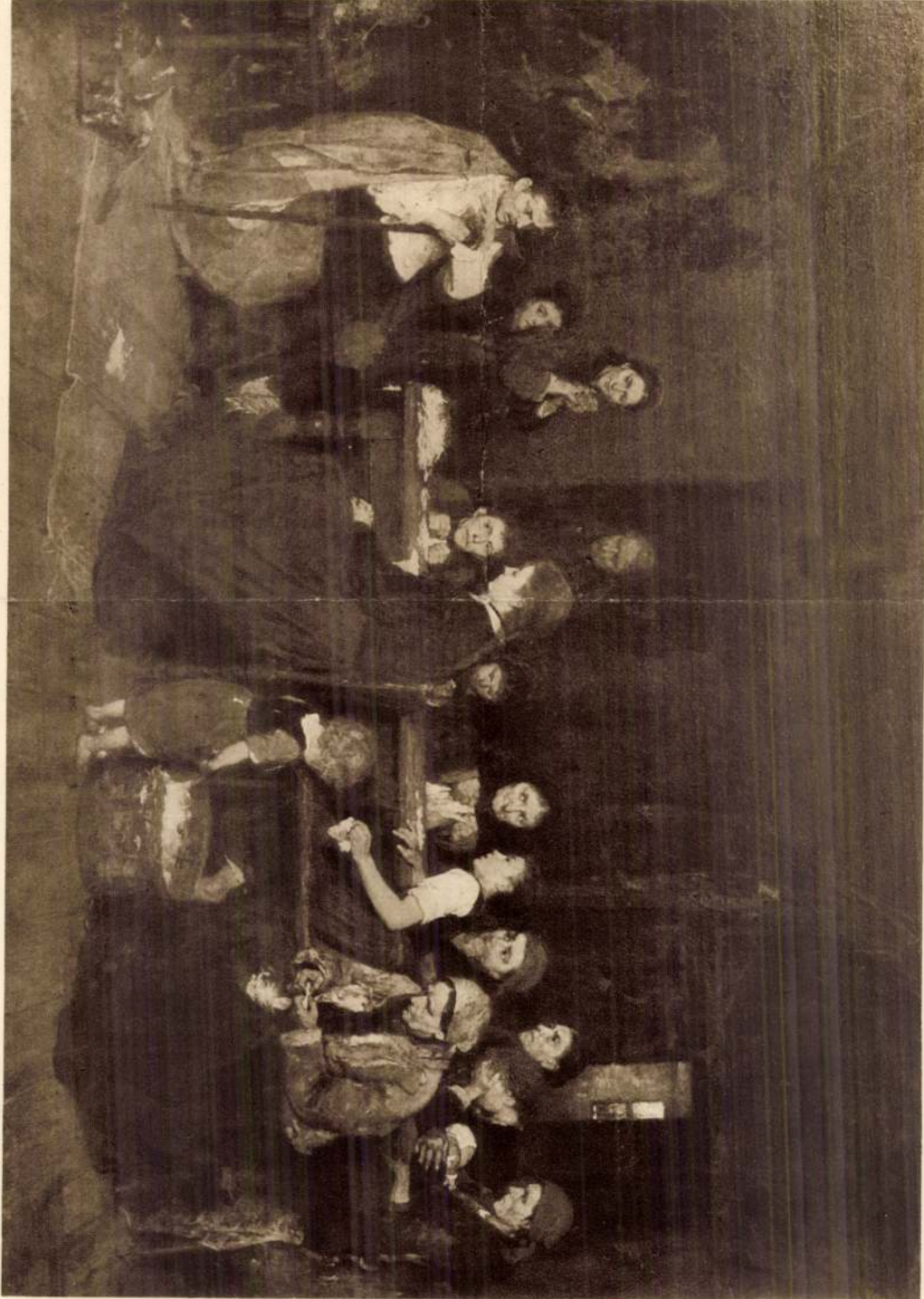
nem erősítés hiánya. S hogy kötött mozgási szabadsága dacára mégis országos érdeklődést tudott kelteni a magyar művészet irányában, ez nem csekély érdeme.

Szervezkedésének és első évi működésének érdekes dokumentumait örzi a levéltár.

A Lt. 3—1861. szám alatt találjuk a «*Programm és részvény aláírási-ív*» március 30-án kelt keziratát s egy kinyomtatott példányát, melyben a Tarsulat elnöke, *gróf Keglevich Béla* és pártfogója, *gróf Bathhány Artúr*né, valamint *Plachy Ferenc* társulati titkár a közönség hazafias érzelméhez folyamodik és kéri csatlakozását a szent üggyhöz. «Azt hisszük — írja a Programm — felesleges hosszasan fejtegetni a tarsulat hasznos, sőt szükségességét voltát. Mindenki meg van győződve arról, mily életkérdés volt a m. t. akadémia megalapítása a homi irodalom és tudomány felvirágoztatására, ép oly lényeges szükség a magyar művészetre nézve egy ilyen partoló intézet.»

Izso Miklós, 1892

K Róna József

MUNKÁCSY MIHÁLY : TÉPÉCSINALÓK.

Róna József

XXXVI

1677. Róna József: Megy a juhász számaron.

Auerer Károly
1931. 3. 14. r.

XXXX

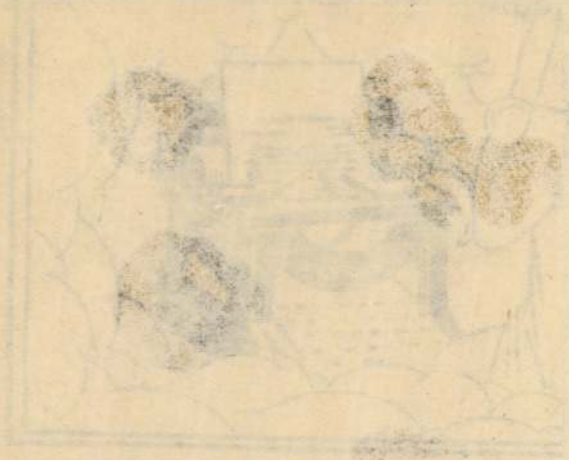
Róna József

Róna József »Zsuzsanna kútja«, amelynek megvásárlása fölött nagy vita volt szombaton a város művészeti bizottságában

Petti Károly, 1928. febr. 12.

Miss Joseph

Miss Joseph

Utazási ügyekben

készséggel nyújt részletes, díjmentes felvilágosítást a

CHRISTOPHOROS

UTAZÁSI- és MENETJEGYIRODA

Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 5.

Telefon: 18-78-02 és 18-96-33

Siremléket állítanak Gergely Istvánnak

Az időre nem lehet többé ráfogni régi szólás-mondással, hogy „ólomlábban jár”. Száguld az, mint a fürgeteg! Átlép a sírekon, földbe tapossa emlékeinket és felédésbe borítja a rég-eltávozott barátok kedves arcát. De Gergely István olyan gazdag, nemes és előkelő egyéniség volt, hogy még ennek a lihegő korszaknak a fiai sem felejtik el őt, megállanak egy percre emlékeztetükbe idézik a borús nap emlékeit: *ma egy éve, hogy sirba tetük őt!* Ma egy éve, hogy árván maradt az íróasztala a *Nemzeti Ujság* szerkesztőségében és Gergely István, odahagyva tollat, kalamárist, kéziratpapirost, elfoglalta helyét régi munkaszobájának felül, a képráma gyászos négyzetében. A kiváló író, a jeles újságíró és főmunkatárs kritikus temetésének első évfordulóján barátai és tisztelői elhatározták, hogy felállítják a siremlékét. *Róna József* szobrászművész mindjárt segítségére sietett a kegyeletes mozzalognak: bejelentette, hogy a siremlék céljára ingyen készíti el Gergely István bronz-képmását. Aki alakozni akar az emlékműre, küldje kegyeletes adományát a *Nemzeti Ujság*, vagy az *Uj Nemzedék* szerkesztőségébe.

(Bárdos Lajos előadása a mai magyar zenéről.) A nagyszerű székesfehérvári pedagógiai tanfolyam 600 résztvevője részére kedden, 11-én *Bárdos Lajos*, a Zeneművészeti Főiskola tanára tart előadást a mai magyar ének és zene kérdéseiről.

(Társasutazás Bilin és Tiszaborkut testvérközségekbe.) Bilin kőrápátjai testvérközség jelképes közeget előjárósága július 15-én társasutazást rendez Bilin és Tiszaborkut községekbe 8 napi ott-tartózkodással. Indulás július 15-én reggel 7 óra 30 perckor a keleti pályaudvarról gyorsvonattal. Részvételi díj: gyorsvonat II. osztály 70 pengő, gyorsvonat III. osztály 61 pengő. Ezen összegben bennefoglalatik a vasúti jegy ára oda-vissza, napi háromszori bőséges étkezés, turista meg szállással. Visszérkezés július 23-án este 11 órakor. Részletes felvilágosítást a jelképes község előjárósága nevében 187-495 telefonon délelőtt 9 és 2 között. Jelentkezés 12-én délig.

(Halálragaszt egy embert és továbbrobogott a gépkocsiján.) Kiskunfélegyháza és Kecskemét között a múltan egy ismeretlen rendszámú gépkocsiján halálragasztott egy 50 év körüli vándorkülsőjű férfit. Személyleírása 150 cm. magas, barnaarcu, őszes haja, fejeteje kopasz, hajusza hosszú barna, szakállja barna rövidre nyírott, jobbkezére szív van tetoválva, a balkéz gyűrűs ujjának első izülete hiányzik. Ruházata galambszürke kalap, fekete kabát, barna csikos mellény, kékeskék ing, sötétbarna bársonynadrág, fekete magas-száru cipő. A csendőrség keresi a gázoló autót.

M. N. B. 1204 sz. eng. alapján.

Szünnidei társasutazás Abbaziába, Lauranába

Részvételi díj 179.— P-től

Vonatok indulnak:

Abbaziába: július 15—30, július 29—aug. 13
augusztus 12—27.

Jelentkezés és részletes prospektus:

Christophoros

a Nemzeti Ujság és Uj Nemzedék utazási és menetjegyi irodája Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 5. sz. Telefon: 18-78-52 és 18-96-33.

ILYEN AZ EMBER!

MÉCS LASZLÓ

Vándoruton voltam a nyíló tavaszban, négy hétig mindennap más helyre utaztam.

Láttam a Tiszántúlt, láttam a Dunántúlt, paripám a Jókedy, még csak meg se sántult.

Féltország virágja rámkacagott roppant kacajjal, száguldott lovam s meg se rokkant.

Szívem nagy titokban mégis hazavágyott, ha itt-ott megláttam egy hulló virágot,

megborzongtam: otthon elvirulnak fáim, kikét gyilkolt a tél, a fagybunkós Káin,

halott-meztelenül álltak dideregve s várták, mikor derül az ég régi kedve.

En közöttük éltem, velük együtt vártam, hogy feltámadjanak az új napsugárban,

— s most nélkülem zajlik nagy tavaszodásuk! Kell, hogy bajtársunknak ne csak baját lássuk!

Féltország virágja nem volt ugy eszemben, mint e pár otthoni. Hát ilyen az ember!

Hát ilyen a szívünk, ilyen furcsa jószág! Mikor felszabadult Felsőmagyarország,

nyargalton nyargaltam a volt esonka honban, parolákat adtam, testvérszókát mondtam,

őserdők mómora nyílt ki minden lelken, magyar erdők mélyén himnuszt énekeltem.

virágcsót szórt rám a tavaszi ünnep, — jól esett, de visszavágytam mindenünnet,

mert látni akartam, hogy akik itt vélem együtt voltak végig a husz-éves télen,

tavaszt rejtegetve sok fájdalom göresben, halottak maszkjával, mint téli fák, bölesen,

hogyan virágoznak, hogyan részegednek az örömtől s adnak hálát az egeknek!

Kis tavasz a germán nagy Májussal szemben s mégis jobban tetszik! Hát ilyen az ember!

(Megindult a rendszeres személyszállító repülőjárat az Óceánon át.) *Newyorkból* jelentik: Szombaton indult meg Európa és Amerika között az első rendszeres személyszállító járat az északi utvonalon. A Yankee Clipper 12 óra 30 perckor indul Shadiacból (New Brunswick) Betwoodon és Foynesen keresztül Southampton felé. Az ut időtartama 24 óra 30 perc. A 11 főnyi személyzetnek kívül 22 utast visz magával a repülőgép.

DARMO-STOP
C/OKOLÁDE H/AMENÉ/
ELLEN, FELNÖTTNEK,
GYERMEKNEK.
BATICÁBAN 60-FILÉS

(A Hungária-Magazin.) *Filótás* Lili eszmos kiállítású idegenforgalmi lapja július 15-én számában festői képet és színes cikkeket közöl a Kárpátalja vadregényes tájairól, a magyar pusztáról, a Szegedi Ünnepi Játékokról és a nyári Budapest életéről. Gazdag divat- és társasági rovat egészíti ki a pompás lapot, amely még a közkezdelt Balaton-Magazinnal is kedveskedik olvasóinak.

(Az Országos Magyar Szentkorona Szövetség) X. kerületi központja augusztus 6-án, vasárnap, szórakoztató különhajósán egésznapos társasakirándulást rendez Szigetújfalun-Erosire, amelyre vendégeket is szívesen lát. Részvételi díj oda- és visszautazással 140 fillér. Jegyek elővételben július 20-ig: Teréz-krt. 6., József-krt. 2., Ferenc-krt. 43. sz. alatti dohánytöszdékben, a D. G. T. Ferenc József-hídi hajóállomás pénztáránál és a X. Kápolna, utca 7. (telefon: 348-696) sz. alatt kaphatók.

(Megindultak az átképzőtanfolyamok a visszacsatolt Felvidéken.) A visszacsatolt Felvidék egész területén megindultak az átképző tanfolyamok, melyek a felszabadult részek tanítását a magyar iskolarendszerbe fogják bekapcsolni. Az első ilyen tanfolyamot Érsekújvárott nyitották meg, a vármegye társadalmi előkelőségeinek jelenlétében. *Angyal János* kir. tanfelügyelő, dr. *Turcsányi Imre* és *Haliczky Z. Béla* tudoskeddi plebános beszédei után dr. *Somos Lajos*, az átképző tanfolyam főelőadója felhívta a figyelmet a felvidéki tanítás munkájának fontosságára. Az első adó fejtegetéseit a közönség nagy tapsal fogadta, majd *Jaross Vilmos* főispán biztosította a tanítóságot támogatásáról.

(Cáfolják Tabouis asszonynak az angol rádióban való alkalmzatását.) Az angol külügyi hivatal szombaton hivatalosan megcáfolta a Press Association által terjesztett hírt, amely szerint *Tabouis* asszonyt az angol rádióban alkalmazni akarják.

(Szépen szerepeltek a magyar művészek a genfi zeneversenyen.) A genfi nemzetközi zeneverseny, amely június 26-án kezdődött, végetért. A döntőbe, mint ismeretes, szépszámmal kerültek be a fiatal magyar művészek. Dr. *Sipos*, az ujonnan feltűnt tenorista, miután meghülés folytán beállott rekedtsége nem engedte, hogy hanggazdagságát teljesen kifejezésre juttassa, második lett és megkapta az ezüstérmét. A zongoraversenyben a Londonban élő és máris európai hírvévre szert tett *Weingartner József* érdmet nyert. A most felfedezett *Benedetti Michèle Angeli* után ő volt a legjobb. A hegedűverseny első díját a zsűri nem adta ki. A verseny győztese egyébként a fiatal és nagytehetségű *Albert Ferenc* lett.

(A fürdőzés áldozatai.) Két nappal ezelőtt, mint megirtuk, Adony határában egy fiatal leány holttestét fogták ki. Megirtuk azt is, hogy a halott testén fehér üzleti köpeny volt. Szombaton délen a főkapitányság megállapította a kifogott halott személyazonosságát. *Kánnai Jullanna* a halott, akinek a Vörösmarty-utca 7. számú házában van bejelentett lakása és aki az Andrássy-utj *Corvin* büfében volt alkalmazásban, egy héttel ezelőtt, szombaton a Horthy Miklós-hídnál a Dunába ugrott. — Mint a csendőrség hírközpontja jelenté, *Horváth Anna* és *Horváth János* a Bicskei község határában elterülő pusztai halastóba fulladtak. — *Paks*on 40 év körüli ismeretlen férfi holttestét vetette partra a Duna. A holttesten talált ruházat: csalánzsákból készült melles köntény, kék ing, szürke nyári nadrág. — *Rácalmás* hajóállomásánál egy munkáskülsőjű fiatal ember holttestét fogták ki. A fiatal ember holttestén csupán uszónadrág volt.

Nagy gyógyszervegyészeti gyár **orvosiatogatót** keres német nyelvtudással és szervezési képességekkel
„Tevékeny”
jellegre Magyar Hirdető Iroda, Sándor-utca 7.

(Ellenforradalmi emlékünnepe.) A MÁV igazgatósága az 1919. júniusi Bajtársak Szövetségével karöltve az ellenforradalmi vasutas vértanúk hősi halálának és a Vilmos főherceg tüzelőanyagában a MÁV istvánföldi főműhely munkásaiból alakult tüzelőezred ellenforradalmának 20 éves évfordulója alkalmából július 9-én vasárnap kegyeletes emlékünnepet rendez a következő sorrenddel. 10 órakor dr. *Witz Béla* pápai kamarás szentmisét mond a Bazilikában, a szentbeszédet *Folba János* tábort fősperes tartja. Fél 12 órakor a földm. min. előtti vértanúk oszlopának megkoszorúzása, az ünnepi beszédet *Ocskay Rudolf* társelnök mondja. Az ünnepség alatt a MÁV istvánföldi főműhelyének zenekara játszik. Délután 2 órakor a meghívottak részére ünnepi ebéd a MÁV istvánföldi főműhelyének dísztermében, ahol az ünnepi beszédet dr. *Bencs* min. tan. társelnök tartja. Meghívók igényelhetők báró *Römyndl*, Mozsár-utca 12. és a Terminuskávéházban.

1939 július 9. Vasárnap

Salzburgi ünnepi játékok

1939 augusztus 1—szeptember 8
Jegyek és felvilágosítások a Mitteleuropäischer Reisebüro, Vörösmarty-tér 1. Német birodalmi vasutak idegenforgalmi irodája, Budapest, IV., Váci-utca 3. Telefon: 180-229 és az összes utazási irodáknál vagy a salzburgi ünnepi játékok igazgatóságánál, Salzburg (Festspielhaus).

(Megismétli a MEFHOSZ rendkívüli olcsó olaszországi utazását.) Velence—Firenze—Róma—Nápoly—Capri utiránnyal május hónap nagy sikerrel lebonyolított utazását — melyen 600 személy vett részt, a MEFHOSZ július hó 30-i indulással újból megrendezi ugyanazon program és feltételek mellett. Részvételi díj 98.— pengő. Az utazás iránt érdeklődőknek ismertetőt díjmentesen készséggel küld a MEFHOSZ utazási irodája. Cím: MEFHOSZ TRAVEL, Budapest, IX., Ferenc-krt. 38. Telefon: 18-72-74.

(A fejlődés időszakában egy kis pohár természetes „Ferenc József” keserűviz, hetenként egyszer-kétszer bevéve, rendszeres bélmozgást, kiváló gyomorreményezést és alapos vértisztítást biztosít. Kérdezze meg orvosát!

(A villanyfőzés nyáron) mentesíti a háziasszonyt a verejtékező konyha foglalatosságától. Villanytűzhelyen nemcsak kitűnően, kényelmesen és olcsón lehet sütni-főzni, de pompásan lehet gyümölcsöket befőzni is. Ezt igazolják az Elektromos Művek Honvéd-utca 22. szám alatti bemutatójában szerdán délután 5 órakor, továbbá hétfőn, csütörtökön és pénteken délelőtt fél 10 órakor kezdődő ingyenes főzőelőadások. Program: könnyű nyári ételek, rétes, parfait, gyümölcsbefőzés és husételek készítése.

NEMNYUGSZANAK

A FERDITŐK

A nemzetközi sajtó bizonyos jóhiszeműt orgánumai, amelyek egymást lepipálva versenyeznek a fantasztikusnál fantasztikusabb rémhírek koholásában és terjesztésében, éppen most a danzigi „puccshírekkel” kapcsolatban szenvedtek el megszégyenítő kudarcot. Kötetekre való anyagot lehetne összehordani ezekről a rémhírekről és arról, hogy néhánynapos szenzáció-életük után hogyan pukkannak szét a semmibe, miután nem kis izgalmat és nyugtalanságot keltek ott, ahol még hitelt adnak az ilyenféle „jólértesülésegeknek”.

Most, hogy a danzigi eseményekről szóló tudósítások alapatlansága végleg nyilvánvaló lett és zavartkeltő mesterkedésük eredménytelen maradt, új terrénüköt keresnek maguknak a „hírszolgálatukon” esett csorba kiküszöbölésére. A *News Chronicle* nem kisebb szenzációval kedveskedik olvasóinak, mint azzal, hogy Londonban és Párisban azt várják, hogy Hitler Danzigról Magyarországra, Románia vagy a Földközi-tenger felé fogja fordítani figyelmét. A *News Chronicle* derék tudósítója, úgy látszik, már elfelejtette, hogy a danzigi „puccsot” az ő hasonló beállítottságu kollégái agyalták ki, úgyhogy Hitler kancellárnak erről nem kell a figyelmét elfordítani. Annnyira benne van azonban a *News Chronicle* a danzigi puccshangulatban, hogy attól képtelen szabadulni és miután semmiképpen sem tudja magát megvigasztalni a „danzigi események” elmaradásáért, azt a merész és leleményes formulát találja ki, hogy Magyarországon nagy nyugtalanságot kelt az a híresztelés, hogy Németország elhalasztja Danzig elleni támadó szándékát és máshol igyekszik előnyomulni (!) A *News Chronicle* a továbbiakban részánja magát, hogy messzemenő középeurópai tervek „leleplezését” határozza el. Általában azt hiszik, — így szólnak a „leleplezések”, — hogy Hitler Délkelet-Európát két táborra akarja osztani. Az egyikben volna Magyarország, Bulgária és Jugoszlávia, a másikban pedig velük szemben Görögország, Törökország és Románia. Erre nézve megjegyzésünk csak annyi, hogy ha a *News Chronicle* mindenáron már „táborokra” akarja beosztani Délkelet-Európát, akkor ezekről a tervekről és szándékokról bizonyára hitelesebb értesüléseket szerezhetne éppen azok részéről, akik hozzá közel állnak.

EGYENRUHÁT KAPNAK AZ ERDÉSZEK

Káposztásmegyeri lóversenyek

Vasárnap, július 9.

Az Urlovasok 50 éves jubileumi meetingje ma éri el tetőpontját, mert ma futják a Jubileumi Jankovich-Bésán Gyula emlékvetsenyt, az egykori Nagy Alagi Akadémia-ünnepét, amelynek startjánál előreláthatólag 8 induló jelenik meg. Közülük a Németországban működő hírneves magyar jockey, Hauser Vilmos, a kitünős steepler kvalitású Dobos nyergébe száll. És ezért, de meg a mén jeles ugró készségénél fogva is Dobos-ban várjuk a szép verseny nyertjét látni. A többiek közül egyiknek nyeresése sem lehetetlen, *Resistában* és *Lecticában* jól járunk meg mégis a következő esélyeket.

A Jubileumi évi gróf Széchenyi István-emlékverseny, egy 2400 méteres síkverseny lesz a következő vonzó száma a napnak. Ebben a Megyeren szokatlanul hosszú versenyben *Aszfaltbetyár* és *Issekutz örngy lovait* várjuk elől, jól van előtt. A *Földisíj* szintén sikeresen, még pedig nemzetközi jellegű urlovasverseny, amelyben *Cipó* és *Gyöngy* küzdelmét várjuk.

A többi verseny is végig érdekesnek ígérkezik és nyilván méltó lesznek a díszes külsőségek között lefutandó nagy versenyekhez. Egytől-egyik nagy mezőnyöket várhatunk a kisebb díjazású versenyek startjához is és mindegyikről megállapítható, hogy úgy a fogadóknak, mint az érdeklődő sportközönségnek élvezetes látványt fognak nyújtani. Egyébként a nap összes versenyére ezek a tippjeink:

- I. *Limanova-Dinos*
- II. *Ezüstróka-Hárfa*
- III. *Dobos-Resista-Lectica*
- IV. *Aszfaltbetyár-Issekutz-istálló*
- V. *Cipó-Gyöngy*
- VI. *Számadó-Hó-Fecsegő*
- VII. *Baráza-Barika-Pipacs*
- VIII. *Rummy-Babvirág-Futóbolond*

Budapesti ügetőversenyek

Szombat, július 8.

A szombati nap legszebb versenye a Nemzetközi *handicap* volt, melynek hatalmas mezőnyéből *Uzsorás* került ki győztesként *Feiser* káprázatos hajtásával. *Uzsorás* a start után mindjárt beugrott és száz métert vesztett. *Egeria* előnye behozhatatlannak látszott, de *Feiser* hatalmas energiával vetette lovát versenybe: a céban együtt fordult be *Uzsorás Egerival*. Levente is csatlakozott s a három ló fej-fej mellett igalmass küzdelmet vívott, végül azonban *Uzsorás* mégis fejhosszal győzött, igen jó teljesítménnyel. Az *Inlatio-díjnak Mikola* volt a favoritja, de valahogy most sem volt rendben, mindjárt start után hibázott és a versenyt feladta. Így érvényesült a Nemzeti Ujság tippjének, *Dobának* remek formája: nagy térhátránya ellenére könnyen győzött.

Részletes eredmények:

- I. Hároméves verseny. 1. Domszlói ménes Fiosur (4 r.) Jónás. 2. Volga (10) Benkó. 3. Szabolcs (4) Zwilling. Fm.: Emke. Köny. Tot.: 10:11. Befutó: 35.
- II. Amatőrverseny. 1. Deutsch B. Dombrád (4:10) Hoffmann G. 2. Urldány (2 és fél) Baik. 3. Buzakalás (6) Deutsch. Fm.: Ali, Csatafia. Köny. Tot.: 10:15, 15, 20. Befutó: 28.
- III. Nyeretlen ketéves verseny. 1. Hollánist. Flekó (4 r.) Raymer. 2. Fontos (8) Maszár I. 3. Boglár M. I. R. (4) Zwilling. Fm.: Remady, Mr. Raymer, Bakony M. I. R. Köny. Tot.: 10:10, 10, 11. Befutó: 36.
- IV. Mechanikus-handicap. 1. Schenk testvérek Makkfalkó (3:10) Kovács J. 2. Ritola (3) Kovács I. 3. Csallád (6) Wiesner. Fm.: Hazárd, Szendrői. Fm.: Bufolejtő. Küzd. Tot.: 10:13, 11, 12, 13. Befutó: 28.
- V. Napraforgó-díj. 1. Fűzitől m. W. Aladár (8:10) Feiser. 2. Csicsóné (3) Jónás. 3. Léva S. (5) Vári. Fm.: Elemér, Dajka, Napusgár. Miss Magyarországi. Köny. Tot.: 10:18, 11, 13, 13. Bef.: 99.
- VI. Nemzetközi handicap. 1. Amerikai istálló *Uzsorás* (1 és fél) Feiser. 2. Levente (2 és fél) Marschall. 3. Egeria (4) Raymer. Fm.: Bath Khan, Törzsfőnök, Tilly, Csallán, Mimóza, Csakány, Ond, Andrács, Triumpf, Balla. Erős küzd. Tot.: 10:24, 14, 15, 22. Befutó: 1-2, 37, 1-3, 98.
- VII. Inlatio-díj. 1. Vasmezei ist. Doba (4) Kreiter. 2. Zuzmára (6) Zwilling. 3. Dello (3) Jónás. Fm.: Valuta, Sirocco, Mikola, Utána, Mangán. Köny. Tot.: 10:12, 22, 26, 20. Befutó: 1-2, 405, 1-3, 475.
- VIII. Handicap. 1. Abonyi ist. Cserebogár (p) Raymer. 2. Lármas (16) Dóza. 3. Bicskás (2 és fél) Tomann. Fm.: Helios, Elsom, Gulliver, Beki, Oculi, Arvalagény, Utóda, Leo, Első fia, Zivatar. Köny. Tot.: 10:22, 15, 98, 16. Befutó: 1-2, 506, 1-3, 37.
- IX. Földvár díj. 1. Péchy A. Cifra (4) Jónás. 2. Almós (1 és egyenred) Maszár F. 3. Zsémbo (p) Kovács F. Fm.: Dusán. Köny. Tot.: 10:47. Befutó: 89.
- X. Handicap. 1. Abonyi ist. Good Trot (1 és fél) Maszár I. 2. Sybil (5) Benkó. 3. Trézi (12) Nerhaft. Fm.: Pungyur, Opera, Toti, Hyperol, Bandika, Biztos, Léha, Rejtély, Orpheus, Kati, Vakares. Köny. Tot.: 10:20, 12, 15, 30. Befutó: 1-2, 58, 1-3, 154.
- XI. Fűzesárok-díj. 1. Fűzitől m. Etes (4) Jónás. 2. Andalgó (3) Kovács F. 3. Szóke Szubrett (4) Hévízi. Fm.: Hablány, Válla, Marci. Köny. Tot.: 10:42, 29, 28. Befutó: 1121.

Az Urlovasok Szövetkezete ünnepelte négy legrégimesebb urlovasát a Szövetkezet igazgatóságának ötvenéves jubileuma alkalmából. Az ünnepi összejövetelen vitéz *Rapaich* Richárd az ötven eredményes esztendőre visszapillantó nagy beszédet mondott és külön kiemelt négy kiváló urlovast: *Sibrik* Sándort, aki a Szövetkezet pályáin a legtöbbszor szállt nyergébe, *Czárán* Zoltánt, aki a legtöbb versenyt nyerte, gróf *Pejacsevich* Albertet, aki a legtöbb éven át lovagolt és báró *Inkey* Józsefet, aki mint urlovas a szövetkezet első megnyitott versenyében lovagolt. A négy urlovasnak, akiket meglepő ünnepelésben részesítettek, értékes tiszteletdíjakat nyújtottak át.

ESPERANTO ANGULO DE „NACIA GAZETO”

Redaktas: Dro V. Montano.
Redaktejo: Budapest, V., Honvéd-utca 10. (Hungarujó.)

A katolikus eszperantisták (Ikue) XXI. világkongresszusát van Roey kardinális, Belgium primása nyitja meg. A kongresszuson dr. Erdey Ferenc pápai kamarás, egy. c. rk. tanár, a kalocsai Tanítóháza igazgatója is mond szentbeszédet. Az aug. 5-10. között megtartandó kongresszusról tájékoztatást ad a Magyar Országos Katolikus Eszperantó Szövetség (Budapest, V. Géza-utca 4. I.) minden esütörtökön este 7 és fél 9 óra közt, vagy választélag ellenében Cserneki Kálmán úrnál. IX., Külső-Mester-utca, Kólaifinomitó.

A XIII-ik Magyar Országos Eszperantó Kongresszus aug. 15-én lesz Budapestben. A rendezést a Magyar Eszperantó Szövetség végzi. A kongresszus foglalkozik az eszperantó iskolai tanításával is.

Az Eszt Eszperantó Szövetség Tallinban megjelenő lapja, (Informoj) május-juniusi száma felemlíti a Budapesti Nemzetközi Vásár és „Budapest, a Duna királynője” című eszperantó nyelvű prospektusainkat.

Semajna-radio. Dim. 9.: Lille, 247 m. 8.45-9.00; Radio Wallonia, 201 m. 15.00-15.20; Hilversum, 415 m. ch. 22.35-23.10; L10.: Roma, 19 m. 31 m. 21.45-22.15; Paris PTT, 431 m. 22.45-23.10; M11: Türi, 410 m. Tallin, 229 m. 22.00-22.10; M12.: Montpellier, 224 m. 18.15-18.30; Jh13.: Paris PTT, 431 m. (Bordeaux, 278 m. Montpellier, 224 m. Lyon PTT, 463 m.) 9.30-9.45; S15.: Roma II. 245 m. 18.40-19.00.

„Danuba Vocho” dissendas per stacio Budapest I. chiun trian merkredon de la monato, laueble en sama tempo. La plej proksima disauidigo okazos la 19-an de Julio je la 19-a horo kaj 50 minutoj. lau MET. Temo: „La hungara libro”. Traduko de hungarlingva artikolo de *vitéz leveldi Miklós Kozma*, prezidant-direktoro de la Hungara Radio. Oni danku lin per leteroj, adresotaj persone al li: „Danuba Vocho”, Budapest, VIII., Sándor-utca 7.

Radio Ljubljana disauidigis esp. lingvan prelegon pri la Kongresa de Kristo Regho, okazonta en Ljubljana, la 25-30 de Julio. Auskultinte ni danke salutis la radio-stacion, de Ljubljana kaj ni afable petas ghin, ke ghi dissendu kiel eble plej ofte.

La japana radio en Tokio disauidigos mallongan hungaran paroladon, le 28-an de julio, vespere je la 8.14 h. lau MET.

Dum la Kongreso de la Internacia Komercia Chambró en Kopenhago faris paroladon dro Gyula Komarniczky, gherenal-direktoro de MFTR, kaj dro Károly Kresz, direktoro de la TEBE (Unuigho de Sþparkasoj kaj Bankoj).

En signo de la „Dumiljara germana kulturo” oni faros feston de la germana arto inter 14-16 de Julio en München.

La nova fervojo stacidomo de Romo. Rapide progresas la grandaj laboroj por la nova stacidomo Termini de Romo, kiu konsistos el 7 etaghoj.

En Brugge estas malfermita memor-eksponcio de Hans Memling, por 500-jara jubileo de naskigo de la fama flandra pentristo.

La Julia-numero de Nouvelle de Hongire chefartikolo publikigas artikolon de Miklós Kozma, pri la rutema problemo.

Inter la programpunktoj de la „Festaj Semajnoj en Szeged” (de la 28-a de Julio, ghis 15-a de Augusto), trovighas la prezentado de la Hungara Pasio, La Tragedio de la Homo, Bizanc-kaj Turandot, krome Aida, prezenta chifoj unue en Hungarujó per subchielna arango.

La Debrecen-a Somera Universitato, internacia feria (libertempa) kurso estos de 1-a ghis 18-a de Augusto. En la pasinta jaro la kurso havis 812 universitatanojn el 22 diversaj landoj. La partoprenantoj ricevos vizo- kaj vojagharabatojn.

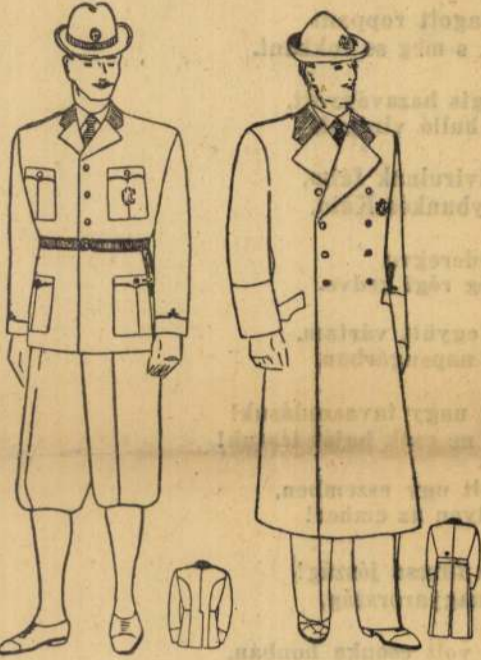
„La Peranto inter la Perantoj” — propaganda organo de la Tutmonda Junular-Organizo. Aperas trimonate. T. J. O. havas ankaŭ holandlingvan, presitan kaj belaseptan propagand-organon: „De Esperantist”. Red.: sro J. Kars, Meent 35. Leerdam, Nederlando.

„Internacia S. O. S. Bulteno”, organo de Radio-Klubo Esperantista anonas chiujn programojn de la Esp-dissendoj kaj notindajn informojn pri la Esp-propagando en radio. Petu specimenon: sro M. Alglave, Blanc-Misseron, Norð-Francojo.

Az EKI (Eszperantó Kulturaterjesztő Intézet, Budapest, 3. postafiók 6.) kezdő és haladó levéltanfolyamáról kérjen tájékoztatást.

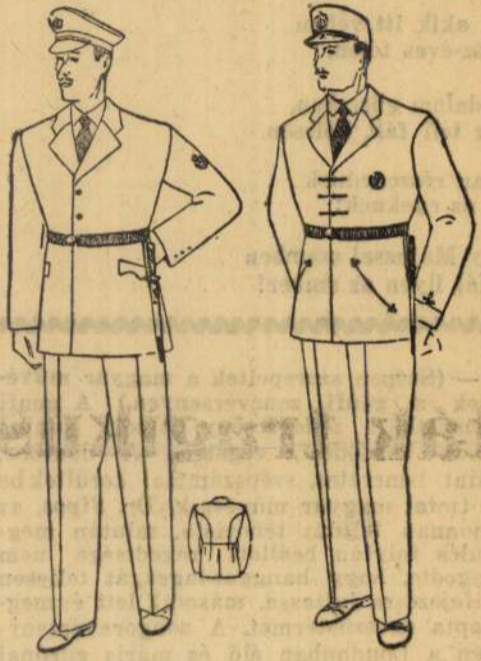
Tanuljon meg eszperantóul és terjessze vele a magyar kulturát!
(Bovolu represi kaj sendi al ni pruv-ekzemplerojn!)

Az Országos Erdészeti Egyesület legutóbbi közgyűlése érdekes indítvánnyal foglalkozott. Az indítványt az egyesület tagjai nyújtották be, akik már hosszabb idő óta sürgetik az erdész-egyenruha rendszeresítését.

Erdészruha.

tését. Az erdészek arra hivatkoznak, hogy *külföldön általános az egységes erdész-egyenruha* és hogy Magyarországon is történtek már lépések a magyarság katonasítása irányában, ennek a mozga-

Erdészünneplő A- és B-terv.

lomnak a külső jele pedig a formaruha, amelyet — erre hivatkoztak — külképviseletünk tagjai is megkaptak.

— (AHOL A LEGTÖBB UJSÁG JELENIK MEG.) A világ újságokban legzadagabb országa a „Publicitas” című most megjelent újságkatalógus adatai szerint Svájc. Kiderül ugyanis a katalógusból, hogy 1600 sajtóorgánium jelenik meg ebben a három milliónál alig több lakosú országban. Az 1600 sajtóorgánium közül 425 a tulajdonképpeni újság. Ennek a csoportnak viszont kilencven százalékát teszik ki a közép vagy kis sajtóorgániumok, amelynek tízezer vagy annál kevesebb példányszáma van. Ezzel szemben azonban a vezető nagy napilapok is aránylag igen kicsi példányszámúak, aminek az oka az országban használatos négyféle nyelv, a vallások erős keveredettsége, az ország egyes részeinek különböző gazdasági alapfeltételei. A svájci sajtó jellege ilyen módon kimondottan személyi és regionális.

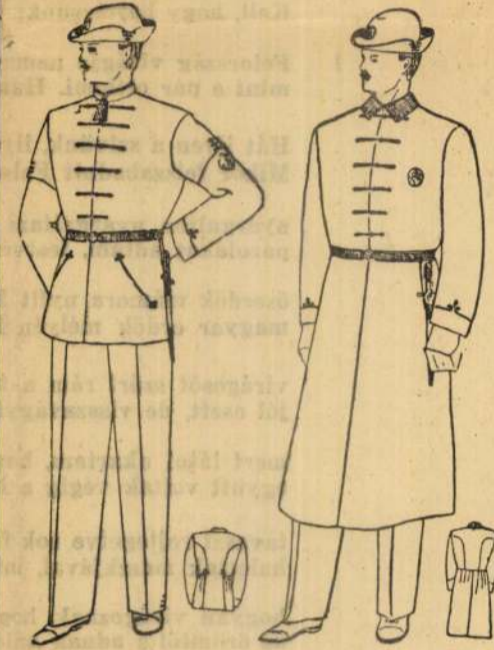
— (A virágkiállítás kertjét újra megnyitották.) Az állandó kertészeti kiállítás pompás virágokkal beültetett kertjét (Budapest, Stefánia-ut) az Országos Magyar Kertészeti Egyesület a nagyközönség számára július 8-án újra megnyitotta. A Városliget legszebb részén elterülő kiállítási kert sok ezer virága között, arnyas fái alatt csend és nyugalom várja a látogatót. Napi belépője 30 fillér. Tizenkét éven aluli gyermekek felnőtt társaságában nem fizetnek.

— (Hajókirándulás a felszabadult Komáromba.) Az Egyesült Izzólámpa és Villamosági Rt. július 10-én üzemszünete alkalmából hajókirándulást rendez munkásai és alkalmazottai számára a felszabadult Komáromba. Komárom város újpesti vendégeit, kik 1600-an a MFTR „Szent László” és „Dömös” hajóin teszik meg az utat, délután 1-2 óra tájban fogadják ünnepségek keretében, melyeknek fénypontja a Klapka-szobor megkoszorúzása lesz.

x Belféregüzkurák megindításánál egy-két pohár természetes „Ferenc József” keserűviz, mint gyorsan, biztosan és igen alaposan ható hasbajtószert, régi idők óta egész kitünően bevált. Kérdezze meg orvosát!

Az Országos Erdészeti Egyesület hivatalos lapja, az *Erdészeti Lapok* legutóbbi száma már közölte is az itt ábrázolt képeket és azokra vonatkozóan szavazásra hívta fel az erdészeket. Az itt közölt erdészruhák közül az első a hétköznapi erdészruhát ábrázolja, ez barnás-szürkészöld, ugynevezett *olivmelé* lődenből, illetve posztból készül, tompafényű fémgombokkal. A feleskett erdész-személyzet egyenruháját a tervek szerint a magyar állami címer díszíti, a többi erdőmérnökét erdész-csillag. A derékra derékszíj, illetve gyapju-deréköv kerül. Az erdészruhához a tervezet szerint zöldszínű, lehajtott galléru ing jár. Az erdészköpeny gallérja zöld bársonyból készült.

A másik két kép az erdészünneplő tervezetére kér szavazást. Az A és B jelzésű katonai jellegű erdészünneplő a tervezet szerint sötétzöld kamgárnból készült, fe-

Erdészünneplő C-terv.

keté nadrággal. A C-jelzésű magyaros díszítésű erdészünneplő. Ez ugyancsak sötétzöld kamgárnból készül, sötétzöld nadrággal. Az atilaszabásu kabáthoz sötétzöld selyemyakkendő járul. A főveg magyaros erdészkalpak sötétzöld nyulszőrből. Az egyenruhákhoz zománczott fém-ből készült egységes *szolgálati jelvény* járna, amelyet a bal mellen kell viselni. A tervezet külön ajánl rendfokozati jelvényeket. Ezek a kabát, illetve köpeny ujjának alsó részén kerülnek felvarrásra, még pedig erdőmérnöknel tompa arany, altiszteknél tompa ezüst, másoknál sötétzöld gyapjuból.

Az Országos Erdészeti Egyesület a közgyűlésen elfogadott ruhatervezetet illetékes helyen terjeszti majd elő.

(N. G.)

— (Csunya lány is szép), ha a foga ép. Ápolja fogait állandóan Diana-fogkrémmel, melynek minősége felülmúlhatatlan és ára meglepetés. Eredeti tubus 48 fillér, családi tubus 72 fillér.

— A hypochondria mindazon esetnél, amelyeket az elégtelen bélfürdés és esetleg aranyeres bántalmak idéznek elő, a természetes „Ferenc József” keserűviz — reggelenként éhgyomorral egy-egy pohárral bevéve — kitünő szolgálatot tesz. Kérdezze meg orvosát!

Egyesületi és társadalmi hírek

A Magyar Művelődési Egyesületek Országos Szövetsége Szent István-hetében országos műkedvelő előadásokat rendez a MÁV Törökvilág budapesti kultúrházának színháztermében. Minden műkedvelő színjátszó egyesület egytelvonásos, vagy többtelvonásos színmű egyik felvonását mutatja be kiváló írók, színművészek és kritikusok előtt. Valamennyi résztvevő műkedvelőgárda értékes emléktárgyat és díszlevelet kap. Nevezési határidő: július hó 29-ika. Részletes felvilágosítással szolgál Sárosi Ferenc főtitkár (Budapest, I., Attilakörút 50.).

A Számvevőszék Tisztviselőik Országos Egyesülete vasárnap, július 9-én fél 11 órakor Keszkesmélyházban az első tízéves találkozója volt Pestújhelyen. A szépen fejlődő intézetnek kezdet-től igazgatója dr. Stumpf Sándor szentszéki tanácsos, majd dr. Szilgyey Arnold volt osztályfőnök szóltak meglepő számaival az első találkozó résztvevőinek. Az ifjúság nevében Tóth József pestújhelyi hitoktató mondott köszönetet a volt nevelőnek. Az osztálytársai részére szentmisét is mondott. A találkozót közös vacsora fejezte be.

Találkozó.

A debreceni volt cs. és kir. 39. gyalogezred tisztjei és tisztjelöltjei családtagjaikkal együtt minden hónap második esütörtökjén este 8 órakor tartják bajtársi találkozójukat a Zöldfa-étteremben, Krisztina-tér 9. szám alatt. A legközelebbi összejövetel július 13-án lesz.

A pestújhelyi római kat. fiú felsőkereskedelmi iskola 1939-ben érettségizett növendékei mult hó 25-én tartották 10 éves találkozójukat, amely egyben az intézetnek is első tízéves találkozója volt Pestújhelyen. A szépen fejlődő intézetnek kezdet-től igazgatója dr. Stumpf Sándor szentszéki tanácsos, majd dr. Szilgyey Arnold volt osztályfőnök szóltak meglepő számaival az első találkozó résztvevőinek. Az ifjúság nevében Tóth József pestújhelyi hitoktató mondott köszönetet a volt nevelőnek. Az osztálytársai részére szentmisét is mondott. A találkozót közös vacsora fejezte be.

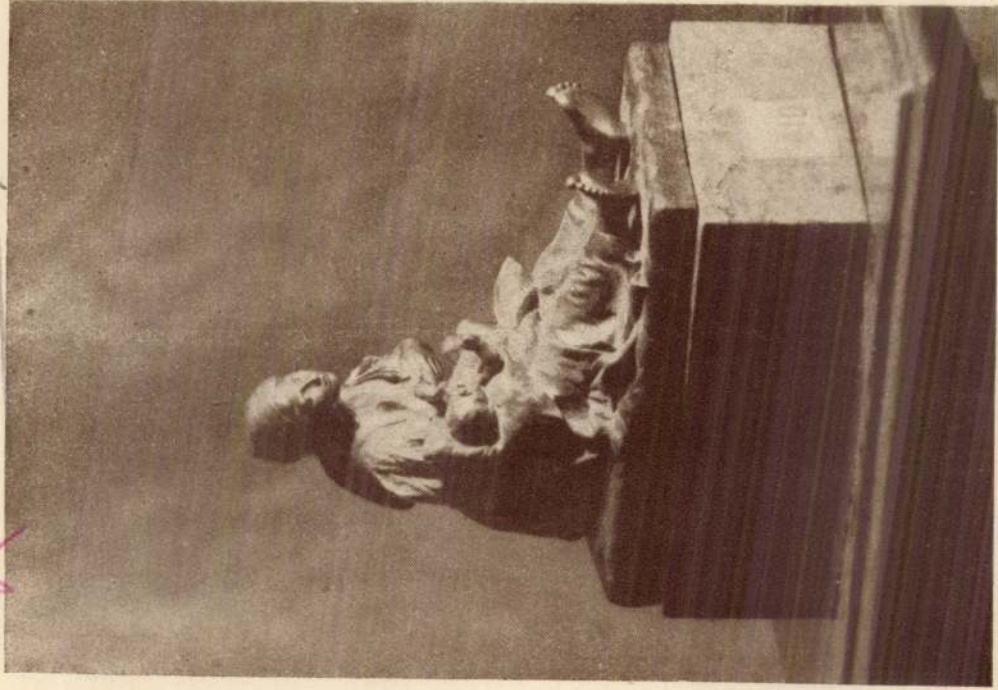
Hotel Augustz Abbazia

Központi fekvés. — Elsőrangú magyar konyha. — Rendkívül olcsó árak. — Felvilágosítást ad az Augustus-templomról, I. Krisztina-tér déltől 161-2-ig.

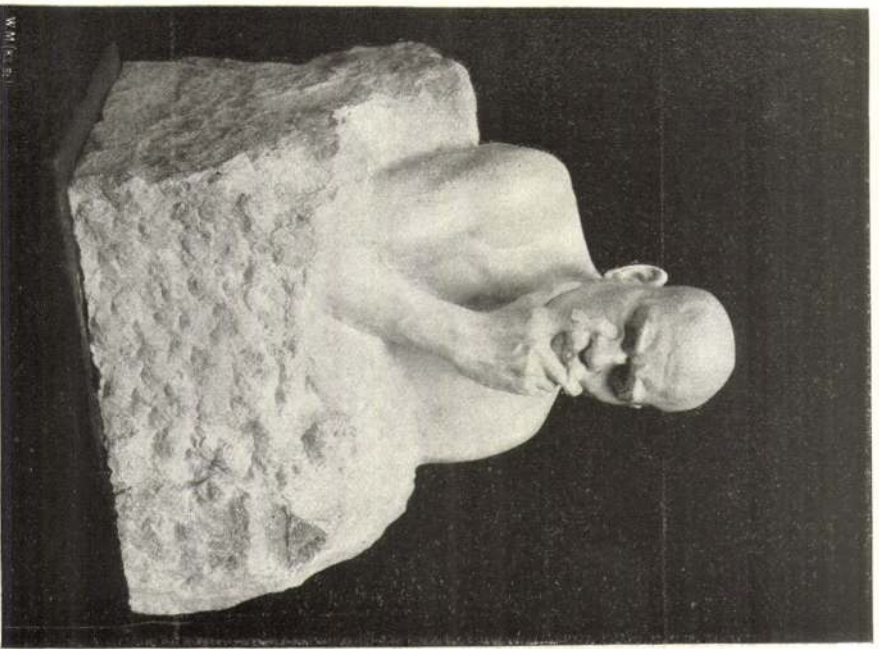
Béla Vidovszky ; 173. Sommerlandhus

K Róna Főny

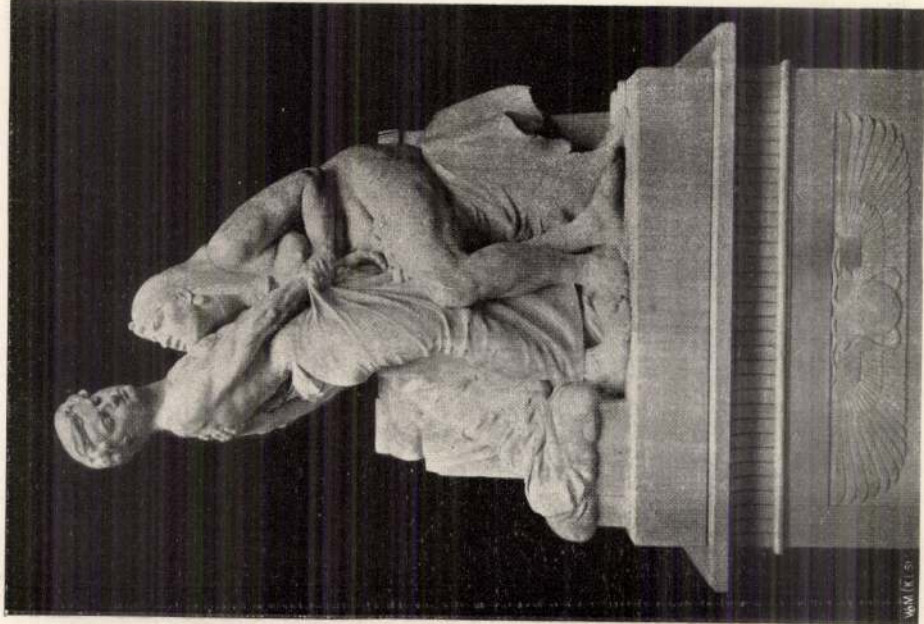
József Róna : 233. Den lille utaalmødige

Christiania, Nyg. K. all.
1923. apr. maj

222 Hűvös László : Tüppengő.

Róna József K

180 RONA JOZSEF: JOZSEF ÉS A PÓTFÁR FELESÉGE.

Képrész. Táv. 1909/10. tél.
Kivált. Est.

NYÁRI REGGEL BRUCESBEN
DOBAI SZÉKELY ANDOR FESTMÉNYE

A MŰCSARNOK
TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

nagyobb számban válnak tucat-művészekké, mint a jobbmódu tehetségek. — Tehát mennél intenzívebb a művásár, annál inkább van remény az igazi művészet fejlődésére. — Természetesen igen fontos, hogy a művásárlók művészetértelmi foka folyton növekedjék. — Mennél magasabb fokú az általános művészeti intelligencia, annál inkább van alkalom az őszinte művészeti meggyőződés megnyilvánulására, — ami pedig tehetséggel párosulva, feltétlenül kvalitásosabb értékeket eredményez.

A magyar művészetnek az utóbbi húsz esztendőben való rohamos nivóbéli emelkedése szoros összefüggésben áll azzal a ténnyel, hogy a közönségnek nemcsak műszeretete, hanem művészetmegértése is az előző évtizedekhez képest szinte mérhetetlenül meghatványozódott. Elég, ha rámutatunk arra, hogy huszonöt évvel ezelőtt csak az egyetlen Országos Magyar Képzőművészeti Társulat rendezett kiállításokat, ma pedig kilenc különféle művészeti egyesület —

ezek közül négy önálló kiállítási helyiségekkel — mutatja be tagjainak a munkáit.

Azelőtt évente két kiállítás volt Budapesten, ma az egyes művészek kollektív kiállításait is beleértve, egy év alatt ötven-hatvan tárlat nyílik meg. Ezelőtt három évtizeddel pikturából élő művész volt nem egészen száz, — ma van több mint ezer. Hivatásos, tehát egyszersmind szakképzett műkritikus volt kettő, ma a képzőművészeti írók száma körülbelül negyven. Ez a rohamos emelkedés arra vall, hogy a közönség, tehát a fogyasztók érdeklődése folytán nőtt. A művészet luxuscikkből kezd átalakulni lelki szükségletté. A művészetet ma már nem pártolják — amint ezt régen olyan szépen hangzóan mondogatták, — hanem mint élet-szükségletet megfizetik. A közönségnek ez az érdeklődése nagy ugrásokban fokozódott egészen 1902-ig, s azóta körülbelül állandóan egyforma magas fokon áll.

BOCCACCIO
RÓNA JÓZSEF DOMBORMŰVE

A MŰCSARNOK
TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

1902-től 1912-ig, tehát 10 év alatt, a művásár évi átlaga körülbelül egyforma, vagyis állandóbban megállapodott. Nem lesz érdektelen tehát, ha ennek az eredményeit összehasonlítva, egypár érdekes számítást teszünk.

Számításunk alapjául a Műcsarnoktól és a több, művészeti intézményektől beszerzett hivatalos adatok szolgálnak.

Ezek szerint 1902-től 1912-ig elkelt a Műcsarnokban az állami, közintézménybeli vásárlásokat és a tagok számára való sorsolást is beleértve, 5370 drb kép, összesen 2.650,000 korona értékben. Ebből állami vásárlás volt 1.105,000 korona, vagyis a közönségre jut 1.545,000 korona.

A művásárlók száma volt e tíz év alatt 4538, Tekintettel arra, hogy 4538-an vásároltak 1.545,000 koronáért, egy művásárlóra jut 340 korona kifizetett vételár. A legkevesebb képet vették 1902-ben, 289 drbot, a legtöbbet 1903-ban 957 drbot. Ugyancsak 1902-ben volt a

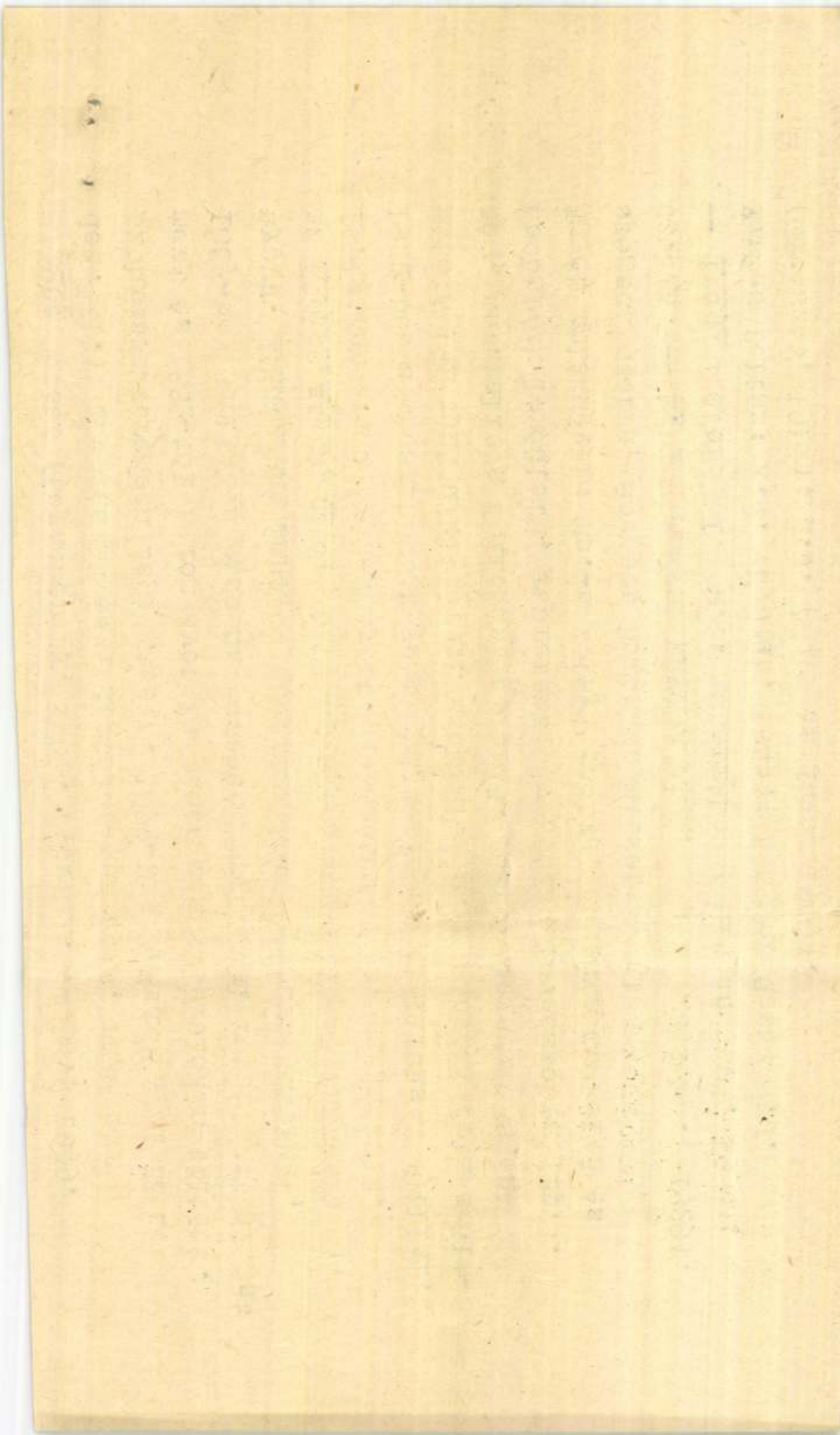
legkevesebb vevő: 163 és 1903-ban a legtöbb: 820.

Az egy képre eső elméleti átlagár a legtöbb volt 1902-ben, 1025 korona, a legkevesebb 1904-ben 295 kor. A tíz évi összeredményeket alapul véve, elkelt évente átlag 537 drb kép, átlagosan 495 korona árban. A művásárlók számának évi átlaga 454.

A kormány 10 év alatt 1.105,000 koronát, a közönség pedig 1.545,000 koronát fordítván a vásárlásra, az összvételnek valamivel több mint egy harmada az államra, valamivel kevesebb mint két harmada a közönségre jut.

A kiállító művészek számának évi átlaga 180, tehát feltéve, ami különben a valóságnak meg nem felel, hogy évente mindegyik művésztől vennének képet, jutna egy-egy művésznek évente a műcsarnoki vásárlásokból 1470 korona.

A számításba vett tíz év alatt kollektív kiállítást rendezett 23 művész. Ezekben a kiállításon befolyt összesen 565,000 korona, tehát

Róma József (Lovasberény, 1861. febr. 1. -- Bp., 1939. dec. 21.): szobrászművész. Asztalosinas volt, majd egy

szobrászműteremben segédkezett. 1879-ben ösztöndíjjal Bécsbe ment, és 1882-től három évet Zumbusch mesteriskoláján töltött. 1885-ben Berlinben első nagyszabású szobrával római ösztöndíjat nyert. Messzorult faun c. szobrára Rökk Szilárd-jutalmat, az Útolsó szerelem c.-re pedig aranyérmét kapott (Antwerpen). Párizsban Grand Prix-t nyert. A Benczur Társ. tagja volt.

1922-ben a Műcsarnokban volt gyűjteményes kiállítása. Bibliai, mitológiai témájú kisméretű szobraira nagy szakmai felkészültség, naturalista felfogás jellemző. Főműve Savoyai Eugén neobarokk lendületű, reprezentatív hatású lovasszobra (Bp.).

Egyéb emlékművei: Bp.-n Zrínyi szobra, Kosuth miskolci és szegedi szobra, Szemere Bertalan miskolci, Klapka komáromi szobra. -- M. Egy magyar művész élete (önéletrajz Bp., 1929).

-- Irod. Péter I.: R. J. műtermében (Műlt és jövő, 1930);

Tarkas Zoltán: R. J. (Nyugat, 1940); Lengyel Géza: R. J. (Művészet, 1910); R. J. (Műlt és jövő, 1940).

Magyar Főrajzi Lexikon

Róna József szerkesztés

100

Róna József

rod

Zámborsky Flóra

A magyar Országos

Beszé. 1937. 92. l.

39. Róna József :
Szent László.

Joseph Róna :
Saint Ladislas.

**A Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem
Művészettörténeti és Keresztényrégészeti Intézetében készült
doktori értekezések :**

1. *Péter András* : Árpádházi Szt. István, Szt. Imre és Szt. László a középkori művészetben. 1925. (Kézirat.)
2. *Mihály Sándor* : A kassai dóm Erzsébet-oltára. 1926. (Kézirat.)
3. *Stóhr Gyula* : Az egyházi ruhák története, különös tekintettel Magyarországra. 1926. (Kézirat.)
4. *Genthon István* : Magyar művészek Ausztriában a mohácsi vészig. Bp. 1927.
5. *Wolf Rózi* : Gioacchino Pizzoli, a bolognai magyar-illir kollégium freskófestője. Bp. 1928.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1950

1950

1950

Róna József, szobrászm.

József és Putlár felesége.
F. a.

Műveinek sorában ez az első rangba való.

Égy rég híresített műve: "A kis felhőtlen" -hez

hasonlóan ugyancsak a gondosabb, körültekintés,
munkáiban való melyeket láthatunk még rajta.

Szemléltetés érdekében és értékes állás-megismerés-
érték végett.

Lyra Katalin: Szobrászművészet a Kéz- és Állás-
Munkákban. 1909. XV. 47. sz. 478-479. l.

1870

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
500 5th Ave. New York

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

Roma ferret, morsa

Geese K-ai Matorai

ditat nyat a deereem

Korukh-aiher paljazarai

[Az eio ditat non adta

ni]

Vallatkozok lapsja, Bp. 1909. XXX. 6vf.

juu. 16. sz. 13. old.

1. 1901. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10.

10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10.

10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10.

10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10. 10.

Róna dözset

A Szabadságharc-szobor. Róna dözset pályaműve. Repr.

Vas. újs. 1891. 38. évf. 168, 169. l.

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

1851-1852

Róna József

A Műcsarnok 1902 évi tüzeltében a királyi verpa-
lota számára megvásároltak koszorút Föld Leány,
c. bronzszobrárt.

Cikkek: Vásárlások az országos magyar képzőművészeti
kiállításról.

Szám KI 50-136. 1.

Всего в 1910 году в России
было издано 10 миллионов
копий газет и журналов.
В том числе 5 миллионов
копий газет и 5 миллионов
копий журналов.

Всего в 1910 году в России

Róna József, szobrászm.

szoborcsoportja. Zsuzsanna és a két öreg, els
 rendű művészi alkotás. A marványtechnika föl
 tettlenül uralkodó előadási mód bannalatra kes
 tetik a nevet. / A művészi fölzáles határai kö-
 zött marad. /

K-n Ö-n: Tavaszi tárlat a Mücségházban.
 Pá. Ujs. 1969. 56. évf. 15. sz. apr. 11. 286. l.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

REPORT OF THE COMMITTEE ON THE
PROGRESS OF THE DEPARTMENT
DURING THE YEAR 1900-1901

CHICAGO, ILL., 1901

Roms författ, skriftställ.

Konstnärskamrars förenings och utställningskommissionens förslag till utställning i Stockholm 1898. A. A. Skerfving.

Förnyelse för riket i 400-årsdagen.

Var. U. J. 1898. 45. 6. 23. 1898.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637
TEL. 773-936-3700
WWW.CHICAGO.EDU

MMFKKözl. 1897. 56-68.1. képekkel.

lota.

Hauszmann Alajos: A pesti igazságügyi pa
valamint a "Felszabaddtott"-nak alakjait.
mintáza Róna József az "Elitelt"-nek,
lett szobrok állanak. Az északi sarokra
zat végső kiszökevények az oszlopok fe-
Az igazságügyi palota nádorútcái főhomlok

Róna József

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

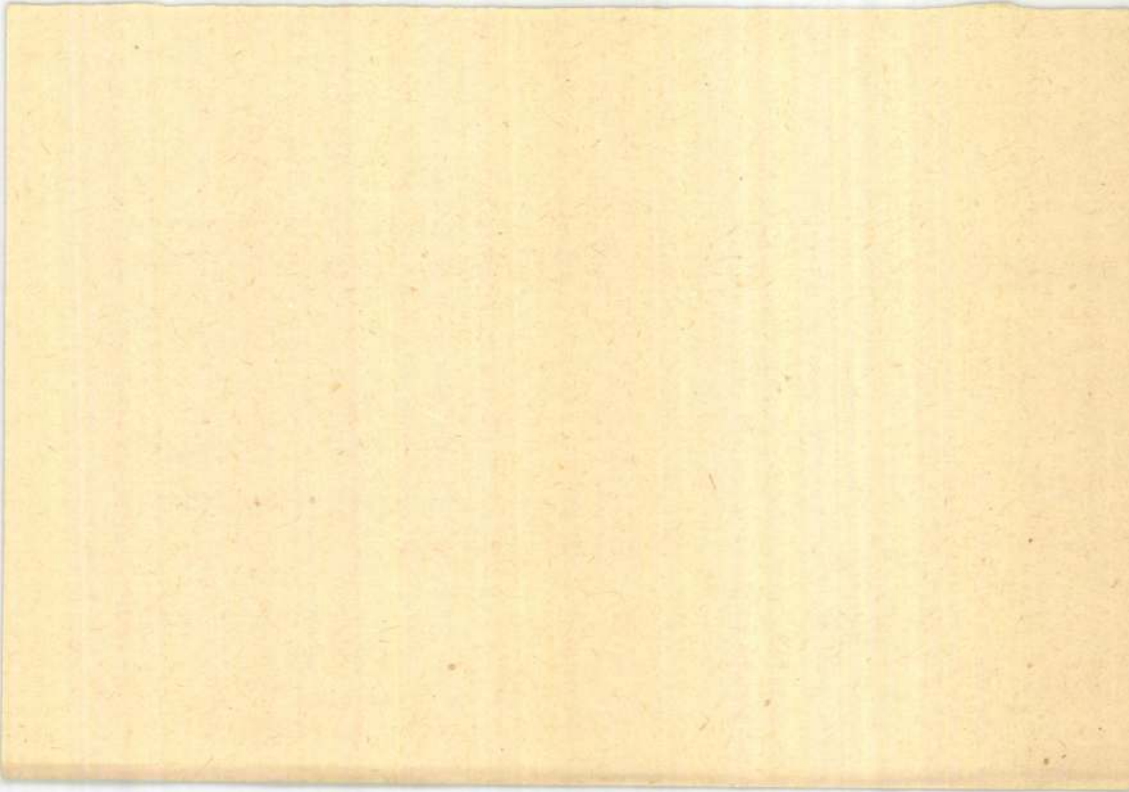
1895

Messerschok 19091 fsv. K111. K08. 33.1.

Zsuzsana, mörvány

Róna József

MDK

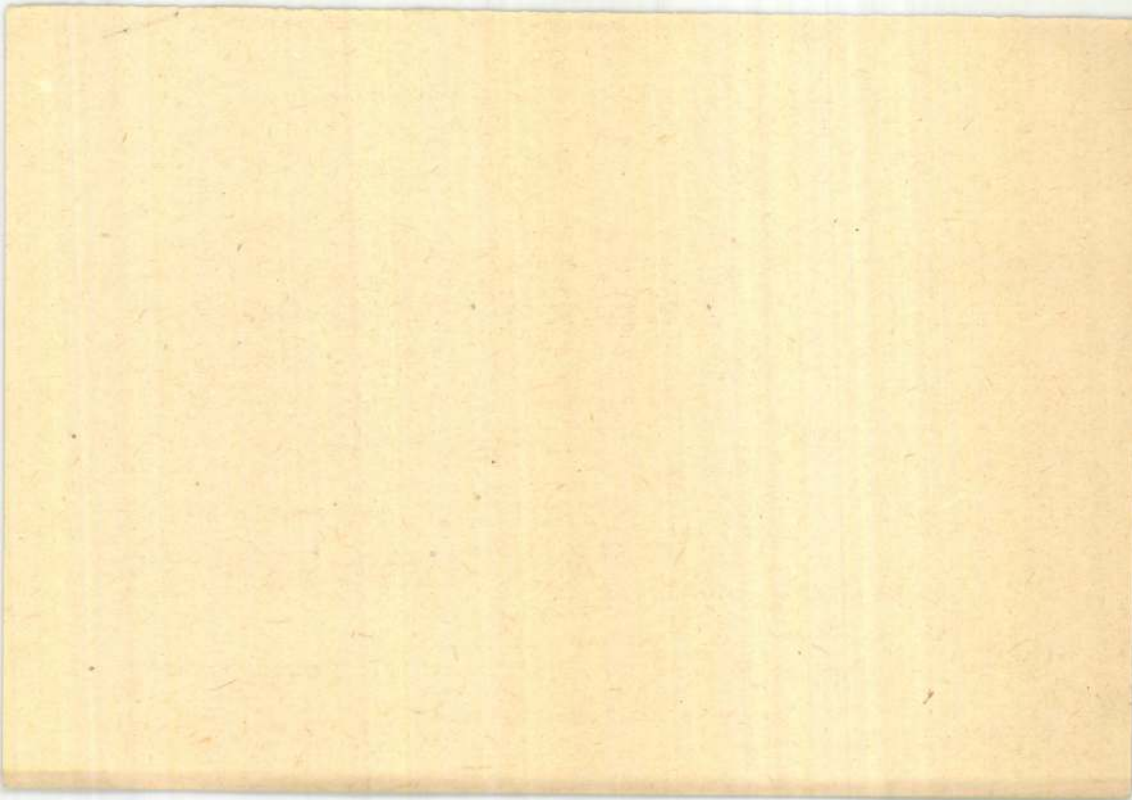
Róna József

Néhai Sch. in melliszobra

Szökőkút tervezet

Mécsaszorok 1899/1900. évi kiállítás.

MKK

Műcsarnok 1898/99. évi kiállítás.

Zenelecke, repr.

Róna József

MDK

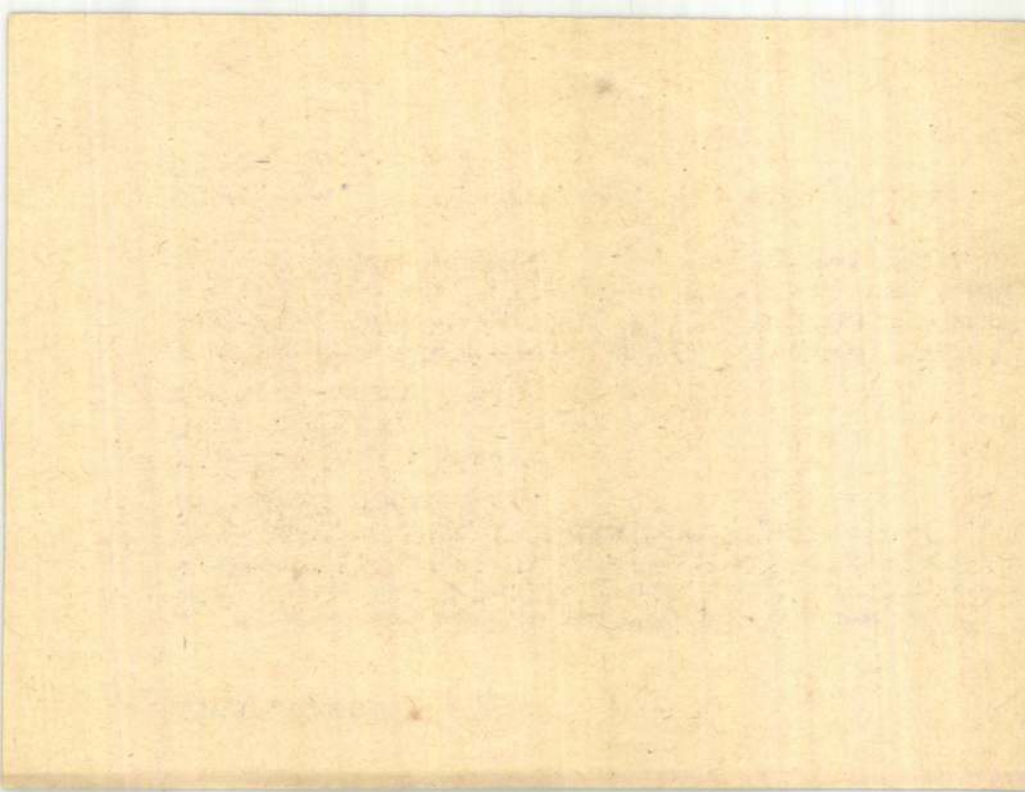
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Az utóbbi hetekben hatón szobrot avattak fel.

Le szobor közül való, melyeket a király aján-
dékossal a nemzetnek.

Zrínyi Miklós, a szigetvári és B. J. alkotta
az Andrássy-ut-i köröndön állott helyet.

Hívtetés. 1902. 225. l.

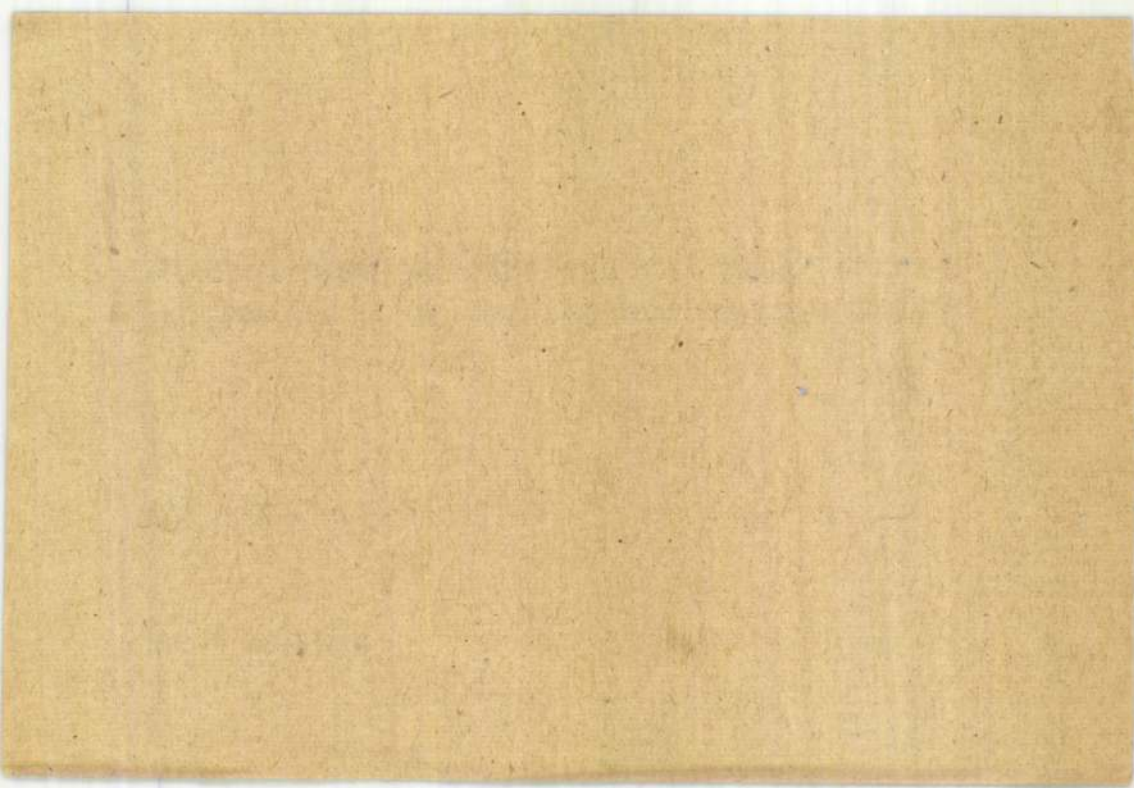
Róna József

A Nemzeti Szalonban az "Új Művészcsoporth"
kiállításának körülményeit Margitay Ernő
ismerteti. A kritikában megemlített műve-
szek névszerint folyamatos követhetnek
az egyes oldalakon.

Rippi-Rónai József,
Róna József,
Szinyei-Merse Pál.

A tárlaton résztvevő művészek közül fenti
beszámolóban felsorolt teljes művésznevsort
a kiállítás előzményeinek történetével lásd
Zala György nevével 1-4. sz. oldalain.

Élet, Bp. 1917. dec. 23. IX. évf. 51. sz.
1251-1252. lap.

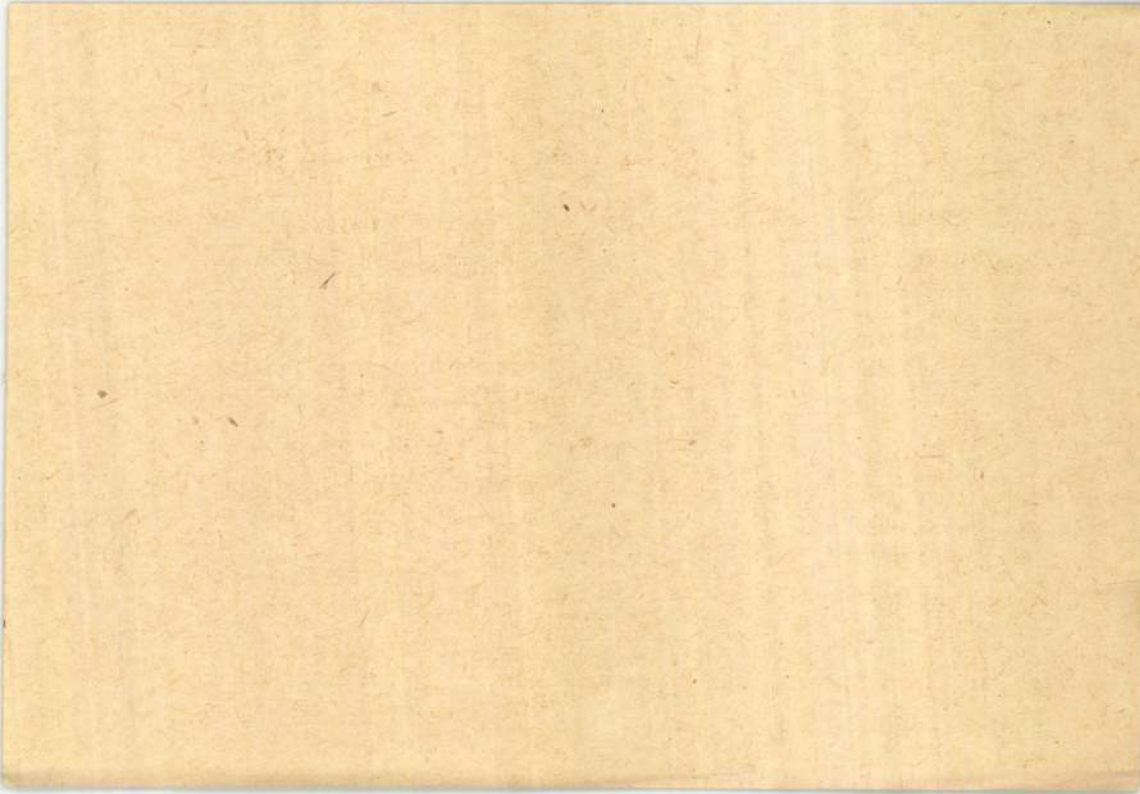

Magyar nyelvészek kitüntetései az antwerpeni
kiállításban. Vaskönyv Ujodg 1894. 500.00.

elsőrendű díjat kapott

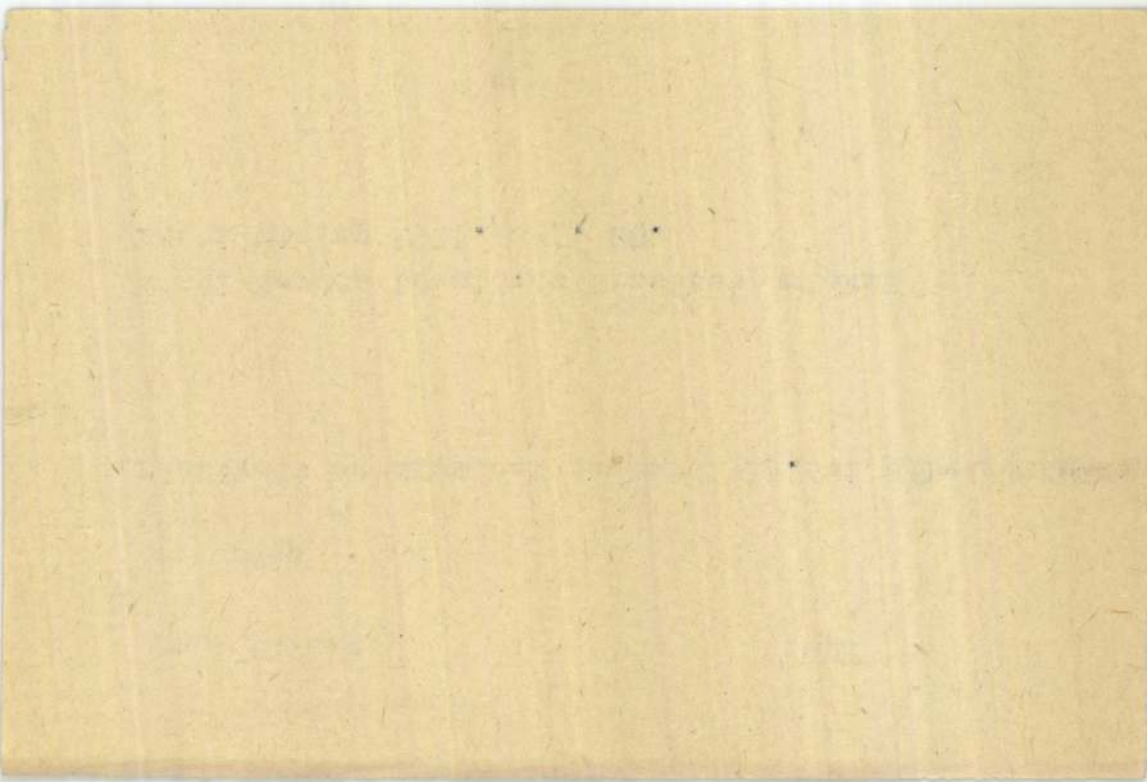
Róna József

MDK

Pent. Wiley 1936 x .18

Biro-Jony mobilis
Fetepet a Baurux Tomony
Lidiluk'oisoi a Wauzet Seala (na

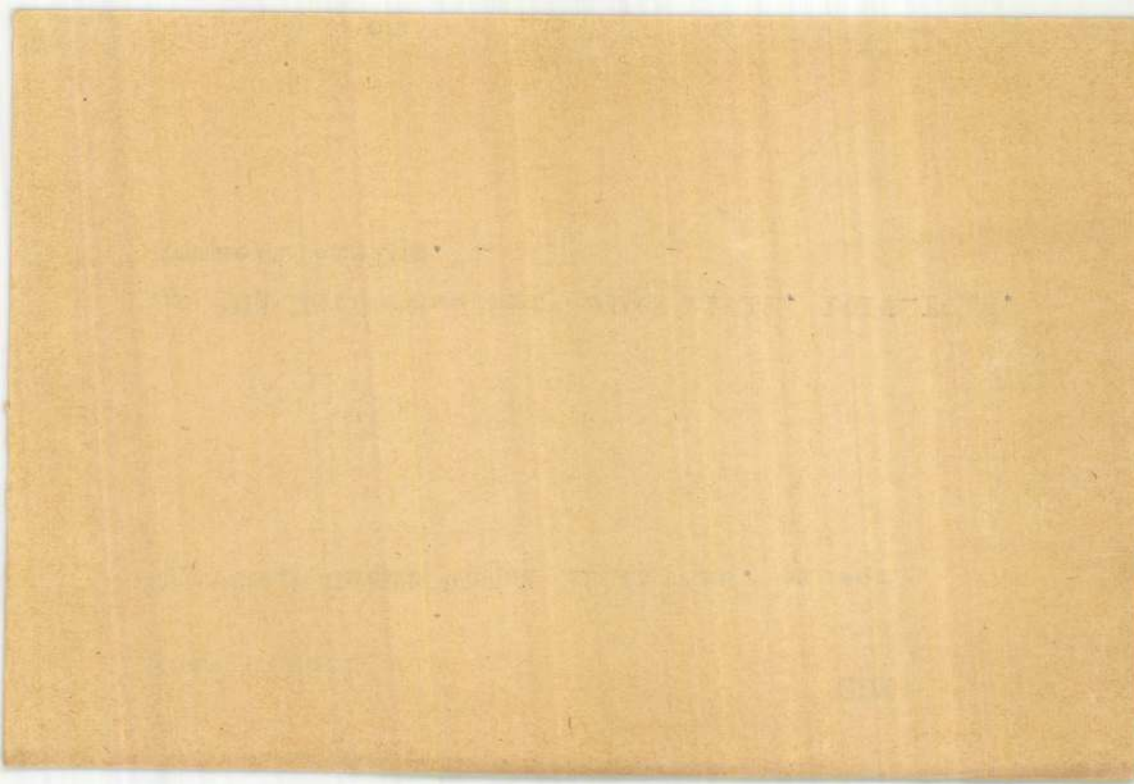
Róna József

MDK

szobrász

résztvevett az Erzsébet szobor 1913. évi pályázatán

Kézdí Kovács László: Az Erzsébet emlékmű
Pesti Hírlap 1913. máj. 28.

Róna József

MDK

Egyptomi Szent Antal kísértése. szobor

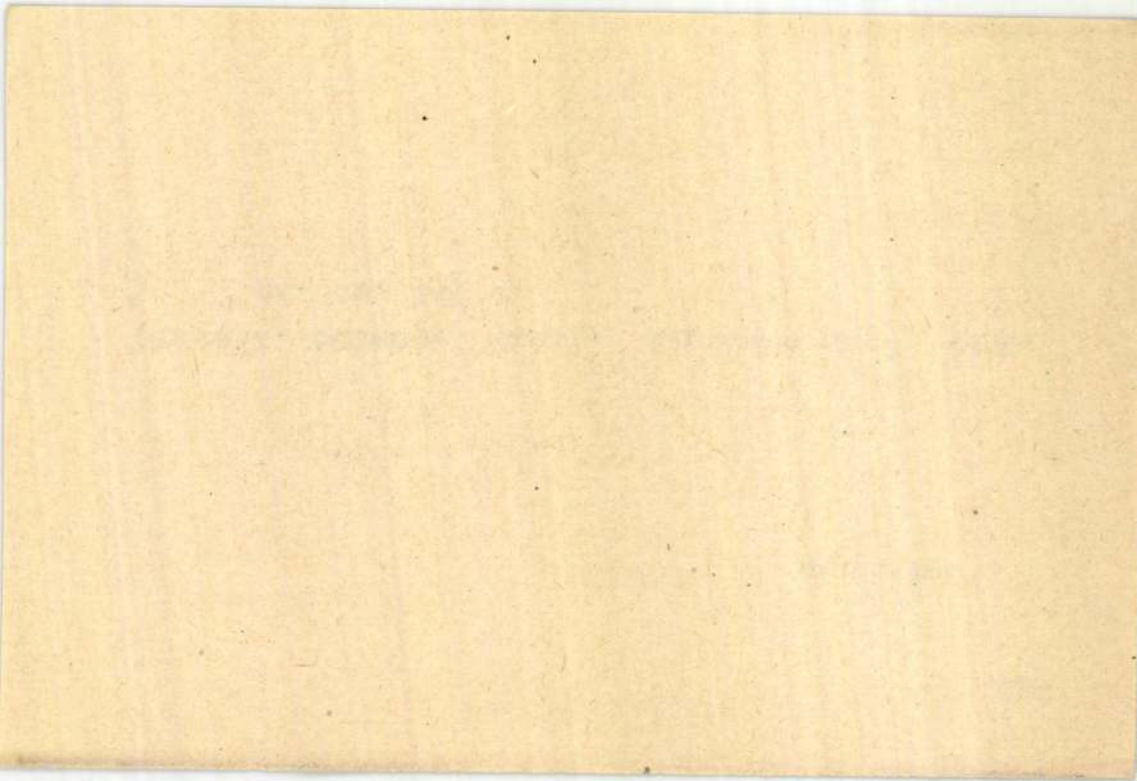
Az "Új Művészseport" első kiáll. 1917-1918.
Nemzeti Szalon.

1850

Róna József

Alkotásával szerepel a Munkácsy-Céh kiállításán.
(Nemzeti Szalon tav. kiáll.)

Ujssz. 936. IV. 2.

Nemzetk. Velelencel Kiall. Képzőművészet, 1930.
31. sz. 145 l.

Róna J. Szobrász

MDK

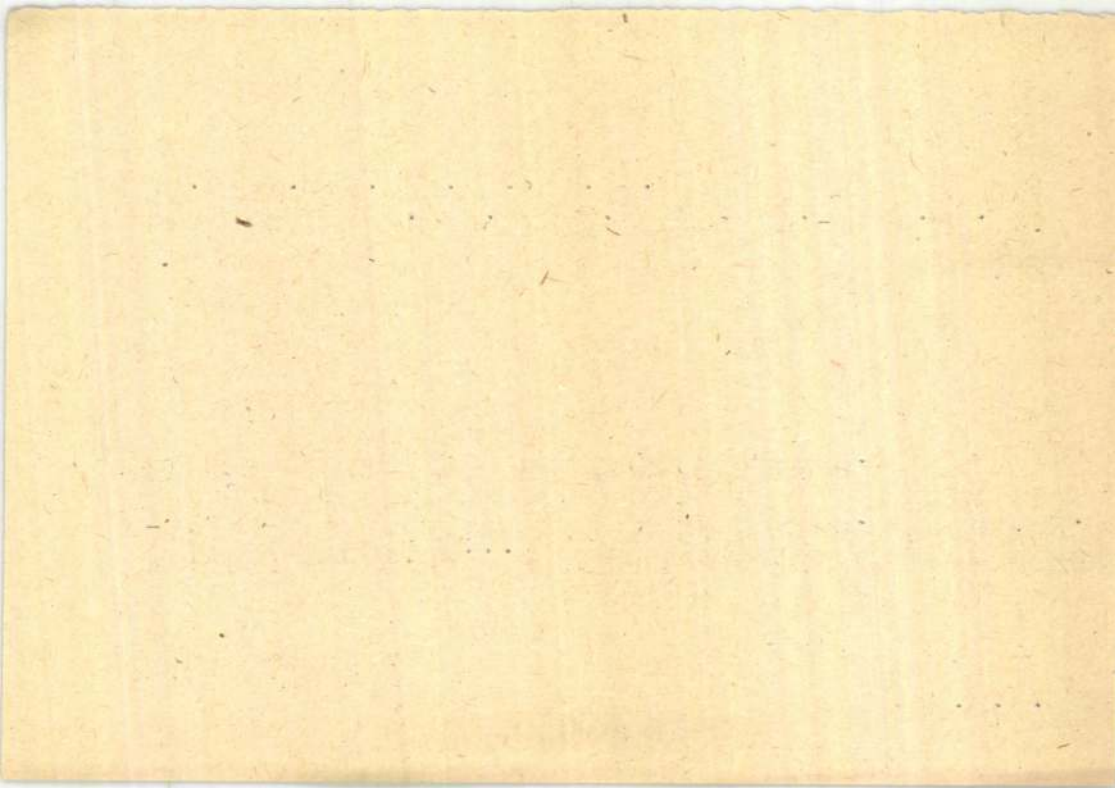
Vasárnapi Ujság. 1909. 48. sz. 56. évf. 1000. l.

Illusztr.

József és Pottifár felesége. Szobornü.

Róna József, szobrász.

MDK

M.D.K.

Hóna József

"Kiváló szobrász... a klub igazgatójának elnöke"
- írja "A Fészek irásiban és képeiben" c. közlemény.
A rajzok között szerepel két képe, melyeket a
klubtagokkal egyidőben rajzolt Feiks.

Szinbazi Eln. Bp. 1917. márc. 25. - ápr. 1.
VI. évf. 13. sz. 6., 8. l.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

d.-: A toll tartol. Művészet 1915. 440.1.

Róna József

MDK

У АРХИВНОГО-НАУЧНОГО ЦЕНТРА ИМЕНИ АКАДЕМИКА С. П. КАВЫКИНА

ИЗДАНИЕ ПЕРВОЕ 1900 ГОДА

ИЗДАТЕЛЬСТВО ЦЕНТРА ИМЕНИ АКАДЕМИКА С. П. КАВЫКИНА

Москва 1900 года

Róna József és Leitersdorfer Lipót

Pályamunkáikkal az alábbi pályázaton II.
díjat nyertek /2000 korona/.

A Vörösmarty-szobor pályázat. Művészet 1903.

1850
1850

1850

1850

Róna József

Kovács D. dr.: Gróf Andrássy Gyula szobra. Vas.
Ujs. 1893. 43. sz. 718.1.

A Rodolphi Erzsébet-szobor. Művészeti. 1900.
7. sz. 965.1.

Róna József

MDK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO LIBRARY

1900-1901

1901

Az Andrássy-szobor. Vas. Ujs. 1893. 680.1.

Róna. József

MDK

Rona Joid

ostani or Ornat haron

A kejnisekhan aikalis

pelet

I. Maigan

u pelet: kowobraton,
or ilis kerem alati jalan

Tekny Maigan

u kuyotacacambelan:

Went kairlo, Bosokay Paman

I. Pakisoy 4, m₃

Zamborday Rona

u maspa Smopha

Buat, 1937. 129-131. P

ne participent aux matérialisations.
envoyez le montant de votre
poste.

sur ordres, agréés, chéquiers, nos

Chancel

Fabrique de papeteries.

Roma jivoc

Nov. 14°, 1891. 1614.
(A Malabar's notes)

Pona joint

and

Parker, Winston: The Art of Carved Sculpture. II. Central and Northern Europe. Universal Art Series. London, 1931.

Lo e Koinyo kometeleic -
sen Felinisi Takas
Zohani Maysa Muiselid

1932. 58-p.

Almutato 'aranyos' szűt, vörös árnyalatú,
rel. Rozsoköztől. Hattalján, Némi hite-
lesítő "költség" és PS meztelenség. Becsült mé-
retek PS meztelenség, 1911-1912. Mag. 18 cm.

Magy. stambur, árnyalat, sárga és fekete (színtel)
1818). Alkalmazás: Maria Teresia címszerűen.

Ronald: stambur, 91.

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

Rena János

Bocskai, János

Erzsébet királyné, vértanú, oron

Ányaszi, vértanú, oron

Szécsényi, vértanú, oron

Schwarz, János

Miscellaneous 1-22 gyűjteményes kiállítás

MDK

Róna József

Boccaccio, bronz

MDK

Erzsébet királyné, vázlat, bronz

Anyaság, vázlat, bronz

Szépség, vázlat, bronz

Scherzo, bronz

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

Köns 3. avd.

A vilkorslag, värdst, bron
Ådån på två, rikligt mervärde
Saxabäck, värdst, bron
A kva vinneljan, bron

Köns 3. avd. 1881

Róna József

MDK

A világosság, vázlat, bronz

Ádám és Éva, ruskicai márvány

Szabadság, vázlat, bronz

A kis türelmetlen, bronz

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

1875

Journal of the Board of Directors

of the

Company

for the year ending

Róna József

MDK

Tanulmány József és Putifárnéhoz, bronz

A Béké, márvány

Az Erő, márvány

Műcsarnok 1922 Gyűjteményes kiállítás

Roma 1888

Beckhoff und seine Verwandten
Gentur proce oportet

A magány, proce

A magány, proce

Christen, värt, proce

Christen, värt, proce

Róna József

MDK

Szökőkút színes márványból Centaur bronzcsoporttal

A magány, bronz

A magyarság ébredése, bronz

Charitas, vázlat, bronz

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

Róna József

MDK

I. Ferdinánd bolgár király

Kandalló Savoyai Eugén mellékalakjával

József és Putifár neje, bronz

József és Putifár neje, márvány

Műcsarnok 1922 Gyűjtésényes kiáll.

Börsen

Konkurrenz

Verkehr

Wirtschaft

Handel

Industrie

Róna József

MDK

Kandalló Savoyai Eugen mellékalakjával

Egyptomi Szent Antal kísértése, gipsz

Erzsébet királyné életéből, vázlatok, bronz

Utolsó szerelem, bronz

Műcsarnok 1922 Gyűjteményes kiállítás

härvidt, samt på en vägen, vid den som är på vägen

Zenit, och

A. enligt hvar, som

II. Vilken som är

Miscellanea 1822 & 1823

Róna József

MDK

Márványkut. Zsuzsanna a vénekkel, vörös és sárga márvány

Zenelecke, bronz

A meglesett Nympfa, bronz

II. Vilmos német császár

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

1880

1. 1880

2. 1880

3. 1880

4. 1880

5. 1880

Róna József

MDK

Koss th Lajos mellszobra, bronz

A kis türelmetlen, bronz

A_nakreon,

A megszorult Faun, bronz

Műcsarnok 1922 Gyűjteményes kiállítás

Hörs Jössel

IV. Karoly király

Kandalló a Savoyai káptalan székfoglalásán, I-II.

Savoyai káptalan káptalan, prona

V. Meheres káptalan

Megjegyzés a káptalanról

Róna József

MDK

IV. Károly király

Kandalló a Savoyai Eugen szoborreliefjével, I-II.

Savoyai Eugen kis lovasszobra, bronz

V. Mehemed szultán

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

1890

1890

1890

1890

Róna József

MDK

Jupiter és ló, bronz

Diana, bronz

Micsarnok 1922 gyűjtésényes kiállítás

Ben Jasser

A copy of the...
A copy of the...
A copy of the...
A copy of the...

...

Róna József

MDK

A szépség hatalma, vázlat, bronz

A szent család Egyiptomban, terrakotta

Az ármány letiprása, bronz

Endimion és Selene, terrakotta

Micsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

MIK

Hans Lönn

Saul an David, Bronx

Judith an Heloïse, es. wälvig

Olaf, Bronx

Äg. kördän, Bronx

Möccarnok 1922 gyljensvæa kläffis

Róna József

MDK

Saul és Dávid, bronz

Judith és Holo**f**érnes, sz.márvány

Circe, bronz

Egy kérdés, bronz

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

1863

A number of people, including...

John, and...

George, and...

an agent for the...

...

Róna József

MDK

A művészet ápolása, plakett, bronz

Juhász, bronz

Orpheus, bronz

Az anyai szeretet, vázlat, bronz

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

Róna János

Zenelecke, vész, bronz

Kriszta az Ófalók helyén, kerítés

Vadász, bronz

Hűség, bronz

Értékesítési és kiadási iroda

Róna József

Zenelecke, vázlat, bronz

Krisztus az Olajfák hegyén, terrakotta

Vadászat, bronz

Hűség, bronz

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

1864

Division of the

of the

of the

of the

of the

Róna József

MDK

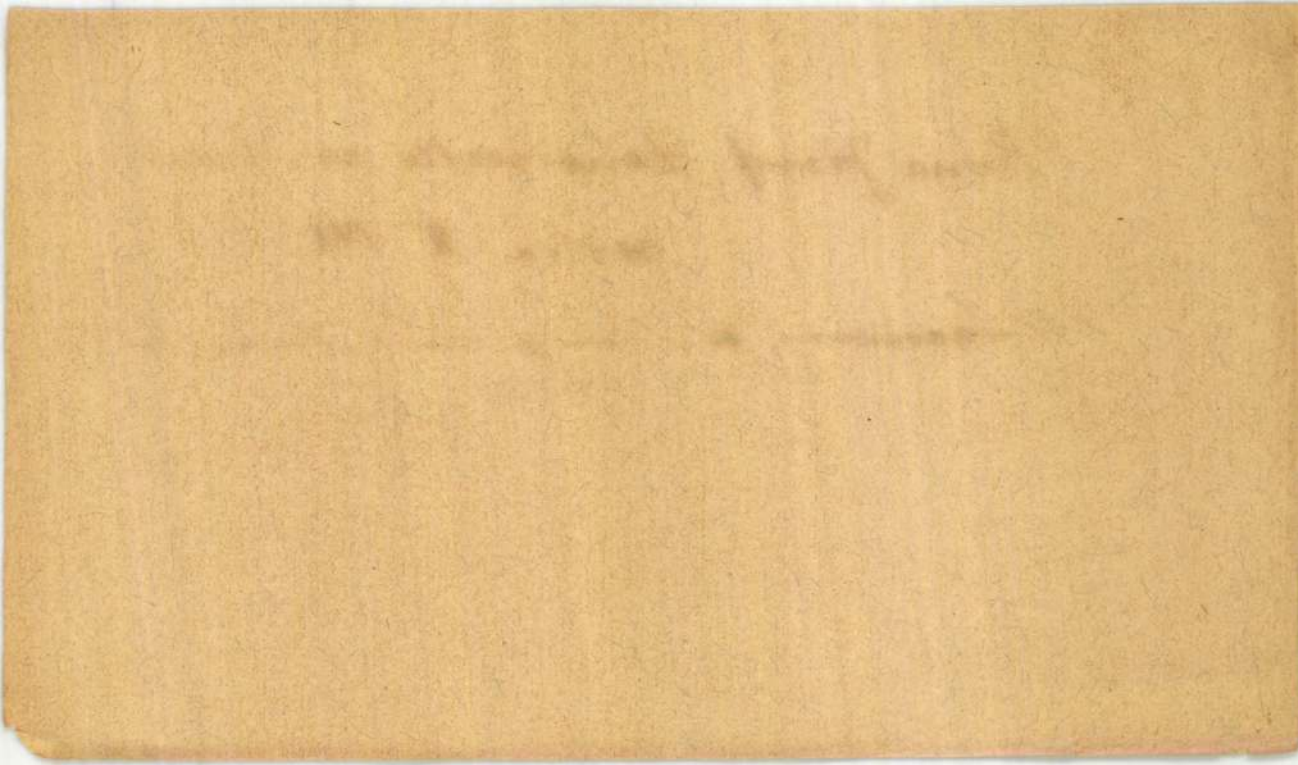
Endymion és Selene, sz.márvány

Pieta, bronz

Deborah éneke, fekete márvány és bronz

Ádám és Éva, bronz

Micsarnok 1922 gyűjtésanyag kiállítás

~~Róna József~~ Zenelecke nr. bron-

zobra (X. 148. l.)

Múzeumi és Könyvtári Estek

1882

Venus, Mars, Jupiter, Saturnus

Jupiter, Saturnus, Uranus

Kometen, Meteoriten, Planeten

Die Sonne, die Erde, der Mond

Die Sterne, die Milchstraße

Róna József

MDK

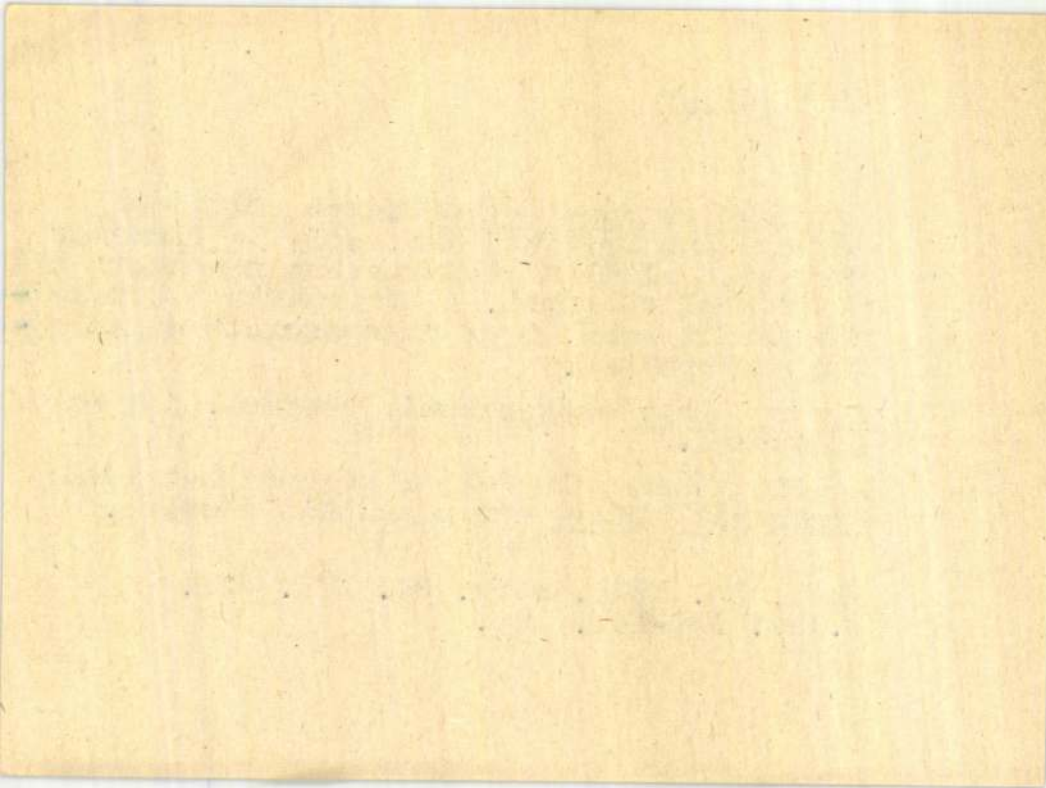
Vénus születése, vázlat, bronz

Judith és Holofernes, bronz

Krisztus az Olajfák hegyén, színes márvány

Saul és ^Dávid, vörös márvány és bronz

Műcsarnok 1922 gyűjteményes kiállítás

Róna József

Lux Elek és Róna József nevét említi meg Décsey Géza kritikájában, mely a "Benczur Társaság" által a Műcsarnokban rendezett kiállításról ad képet. A két művész alkotásairól annyit mond, hogy a megszokott magas nívón szerepelnek.

Udvary Géza: zsánerképei, "kedves, jóhumoru alkotások."

A kritikában felsorolt művészneveket lásd: Burghardt Rezső nevén készült cédulán.

ÉLET, Bp. 1925. márc. 29. XVI. évf.
7. sz. 139-140. lap.

RÓMA József szobrász

művel a megyeházán

KISS Tamás: Veszprém: Hegyeháza-Báthlyai-Társaság.
Bp.: KMH, 1990. - (Tájak, Korok, Kiszemeltek Ké-
nyelvára ; 369) 5.p.f.11.

Vol. B. I. 21.

Vita [del Conte Luigi Ferdinando Marsili.]

Marsigli önéletírása. Buda 1684—86-iki ostromáról húsz lapon szól. E kötethez mellékelve:

Trincieramenti dell'armata Imperiale comandata sotto Peter-
varadino e comandata dal Marescial Conte Caprarone e all'arrivo
del nemico di 25 milla huomini in circa, con le trincieri e
attacchi dell'armata Ottomana consistente in 60 milla combat-
tenti per terra e 100 tra ciaiche, e galere armate per acqua
sotto il comando del gran Visire Aly Bassa, che cominciò li
suoi approcci li 10 Settembre, e partì con perdita di 10 milla li
2 Ottobre del 1694.

36 × 57 cm. terjedelmű szép rézmetszetű csatakép, illetve
hadi térkép; Lud. Matthiolus incidebat.

Életrajza II. kötetéhez van mellékelve egy 30—42 cm. nagy-

... festett tollrajz azt a jelenetet ábrázolván.

Mar

Polina Jorot, Moskva

Bessene. Geringe Kennt-
nis der russischen Sprache -

Methoden charakteristischer

— (Möge —) — (Möge —) ?

ESTI HIRLAP 1965. mare 26.

Pöna Jant, Putman
Mx

Beispiele: Jüngst, Kernill, Jahr,
Maurer, Kernill - Maurer, Kernill
Kane, Heintz - Kyring, Kyring
alltägliche ist.

- : III

4

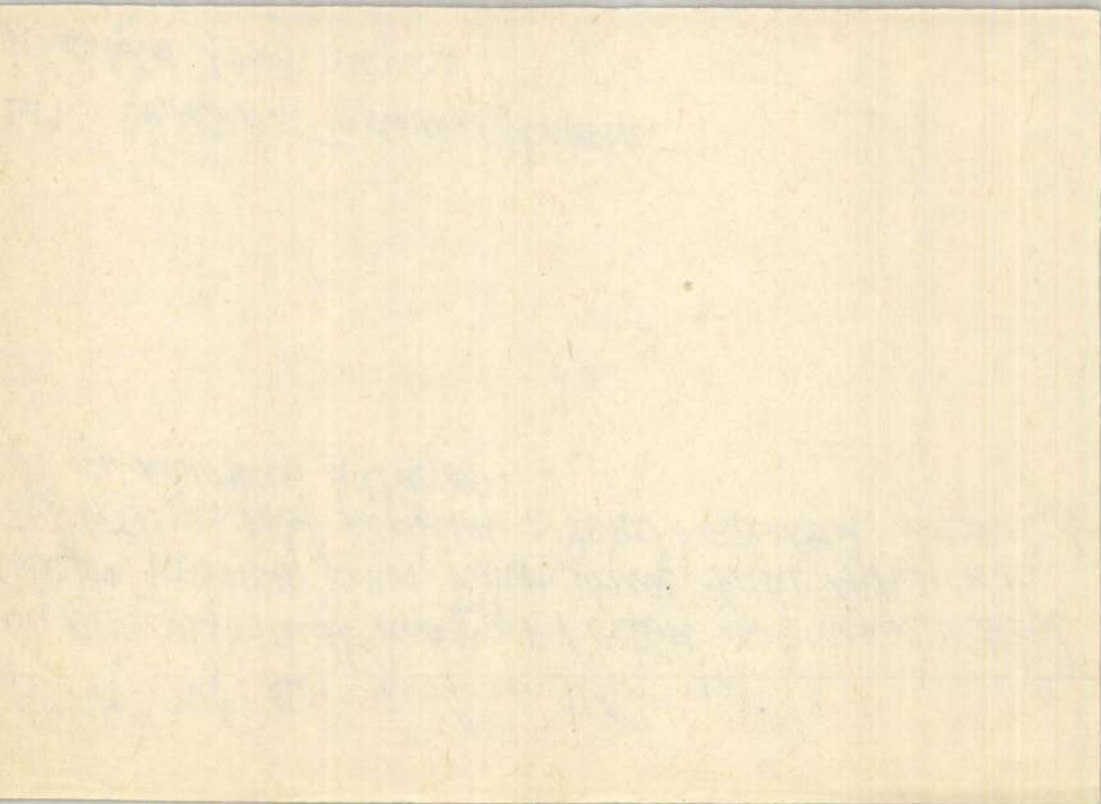
ESTI HIRLAP Dr. 1965. mare 19.

Rena Jorj, Aobrazumet | 1861-1939 |

A rianadfordult magyar Rosten, azobrazumet stajl
Alajos, Fadrus János, Rona Jorj, Kola György néven
tekinthető, azobrazumet a tenorokozalom, megalakad
Az az rianadfordult.

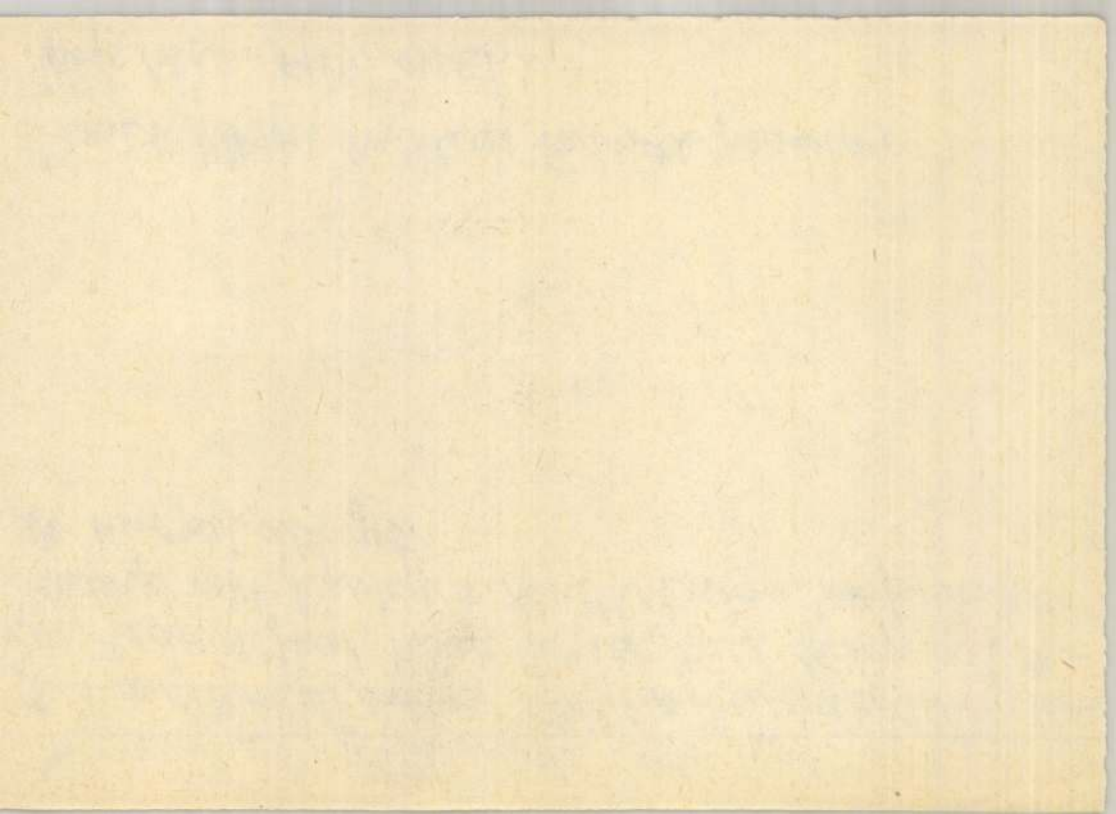
LM: Endre Fadrus János.

Kiadás, 1983. aug. 31.

Tomoniti Mikko: Emilekesei Fadruur yamara.
Tofu Noko, 1983. MPT. 2.

Rona Jhame, "Yhymunwar" 1981-1989.
A Ananadpardi magyar katon. madaranta 5th of illa-
por, Fadruur Jhame, Rona Jhame, Taka Gyogy mika te-
kintye, erit kavinat a koralketaban, meghadalya
an surypai ottogot.

JOHN YOLSEF

The Alhoreds KORA

189.0-

k képzettsége is csak rutin, de
g ebben a szakmában még rendkívüli
zuson kiképezni. Most, hogy beteg-
gyedik hónapja akadályoznak a mun-
és bár öcsém nagy szorgalommal
ánk nagyobb %-u termelési csök-
én saját céljaimra a termelésből
em is kell mondanom. De nem panasz-
ok és vagyok szeretettel az Ön

Rona Jones

1. Herportinger

65. P.

a felé. Quercianak is van egy San Petro-
vánvalóan mutatja az egybevetés. Quercia
kal mintázza a redőket. Michelangeloé
magasabb és karcsúbb, Michelangeloénak
elönál a köpeny plasztikai zártsága.

Michelangelo belső lelkiületének hü tük-
rejalakátárismerhetünk nagyjában. A másik
kinnek a tartása könnyedebb, kevesebb
feje. Nem helytelen ha összevetjük Do-
menai San Domenico figurák 1494-ből szár-
maztató Cupido, amely jelenleg Londonban
tartás. Művészeti problémája benne van
alában a lépcsőre kapaszkodó alakjában.
alak egyes tagjait. A mérészen félre
fejet. A mozdulatok eleveenségét és

Erőteljes izmokat ad: ~~XXXXXXXXXX~~
stét, ami ritkán fordul elő Michelangelo-
knél. -- Ittas Cupido, 1497, Bargello/
ívészetbe kapcsolódik. Az antik ittas

~~Revised List~~

Novák

Rona János

a Duna 5' Dráva ömre -
folyásánál emelt er-
vedés (Zimonyi?)
cukor vobánát' reise
megnyomás -

Magyarországi post

u. 3227

J

lius 11-én kelt 447/1943.sz. beadványára,
i Szent István mauzoleum falkepeinek hely
vezer /1.000/ pengőt a Bizottság 16.136.
ámlája javára - elszámolás kötelezettsége

hó 24-én.

A miniszter rendeletéből:
dr.vitéz Haász Aladár s.k.
miniszteri osztályfőnök

Bizottsága tek.Elnökségének

Budapest.

Róna Főnép

gőmőmészi Rozm.

Tóssutk-Sobor

ledöntöték

a. 3227

Magyménkpert

Képpel

ági emlékekre l készülvék s ame-
jánlottunk fel megvételeire a nagyte-
intetti Bizottságtól már megkaptuk.
ulák tájékoztatást adnak a miemlékek-
és a Bizottságnak ugyanakkor meg-
atór a felvételék.

Bizottság kiváló tiszteletem

Michalik
Sándor

Roma Gószaf

U. 3227

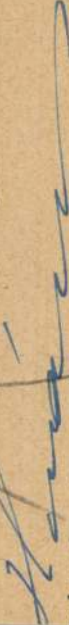
Klapka György
Könyvtároni Hóbra
megszécsés

Magymécsésd. perod

Képpel

a tek. Elnökséget, hogy a felsőőrsi
i munkálatok tervszerűségének megállá-
ét a helyszinre mielőbb küldje ki.
továbbá a tek. Elnökséget, hogy a
m alapfalainak feltárására vonatkozó
latok időszerűvé válásakor annakidején
ni sziveskedjék.

t, 1943. évi szeptember hó 24-én.
iniszter rendeletéből:

niszteri osztályfőnök.

ttsága tek. Elnökségének,

B u d a p e s t

Rona Főnök

Láid

Fantulás 100, 107.

102

1885-909-9

Modern-képtár

II. és VIII.

439. Hőmérők.

Két darab REAUMUR hőmérő 30 fokra CALDERONI
ÉS TÁRSA BUDAPEST felirattal és 18.3 cm-es üvegcső-
vel.

Méretei: 23 cm. hosszú és 4.9 cm. széles.

Becsértéke per 1.60 K.....3.20 K

Róna Jósef

Jósef's Pubitarne

C. volva vegs.

Göngvör 50. l.

É nyíranok 1863 október 23-án.

Gyarapodás.

balra fordult és

be néz ~~de~~ áll. Kezeit összeh^{kulcsokban} tartja.
döke, oldalszakálla és nyírott bajusza
za leberetvált. Nyakravalója, atillája
ttérben jobbra talapzaton nyugvó oszlop
nyilik kilátás. Felirata alól jobbra a

1888: XII. 19-én (138/88.).

77

6(13)

74

MDK

Róna József

"Bonaccio" c. szobornú repr.

Gyöngyösy. 41.1.

1917. 4. 7.

„Россиа“ с. 200-201 гл. 1.

1917. 4. 7.

Szemovitsky Odon. E. G. II. 488.1.

Róna József

MDK

Университетский музей. В. С. Д. 1907.

Вопросы зоологии

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
500 5TH AVENUE
NEW YORK 17, N. Y.

1967

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
500 5TH AVENUE
NEW YORK 17, N. Y.

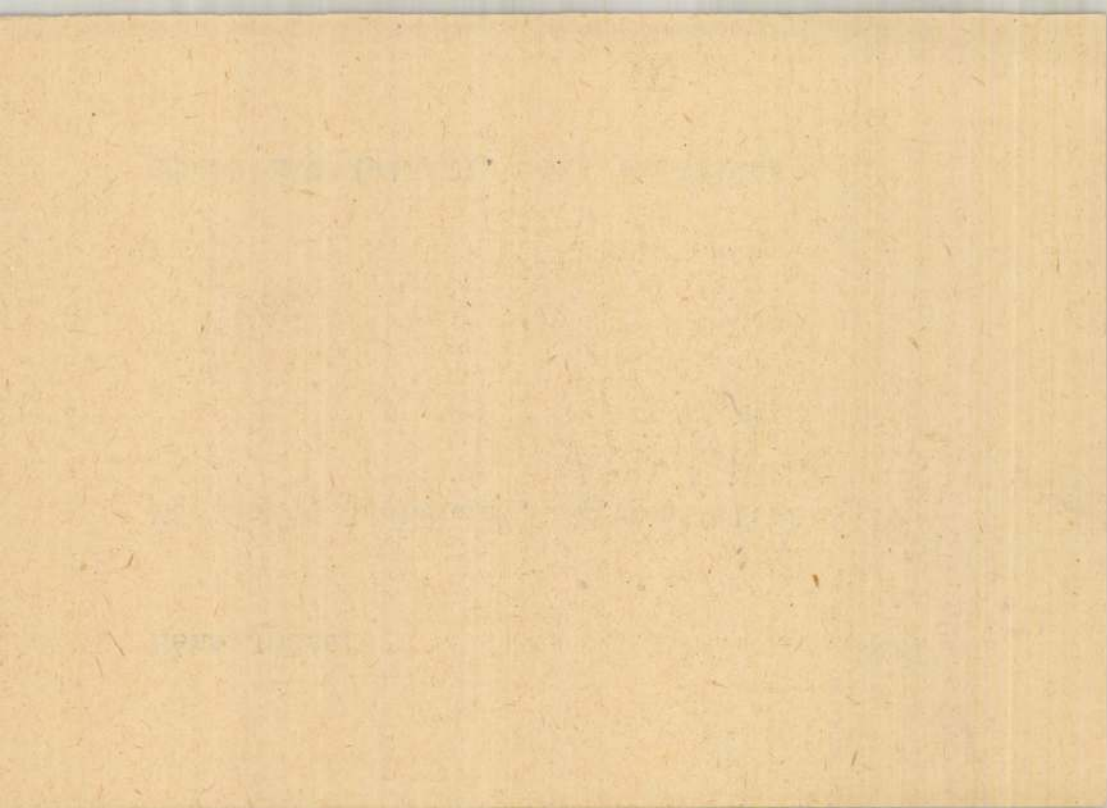
THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
500 5TH AVENUE
NEW YORK 17, N. Y.

Műcsarnok 1910/11. évi kiállítás

Meglesett Bachmann, Márványfellet

Réna József

MDK

KMFArs. 1902/3. Teil K1A11. Kat. 32.1.

Koszonut Fond Leány, br.

Róna József

MDK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

1911

Schoen Auld : 4 bresti könyvek
Fischer'sche

98.0.

Köcs

B. sz. 2. - Könyvtárellátó kat.

Közl. Ny. - 2
MSZ 3406-50.

2.665

BENDEFFY László

A két első népvándorláskori sepulchrális
köemlék Magyarország területéről.
25x18 cm.

/Kluny. Antiquitas Hungarica 1948.évf.
1-2.szám./

S. Elony 11, Fővárosi Könyvtár

Tandisatun többséke

361.0.

Rona

B. sz. 1. - Könyvtárellátó kat.

Közl. Ny. - 2
MSZ 3406-50.

2.665

BENDEFFY László

A két első népvándorláskorú, sepulchrális
kőemlék Magyarország területéről.
25x18 cm.

/Kl. ny. Antiquitas Hungarica 1948. évf.
1-2. szám./

Graca György: A magyar palatynghana
köthetése

H. k. 87. o.

Pápa

B. sz. 2. - Könyvtárellátó kat.

Közl. Ny. - 3
MSZ 3406-50.

2.662

BENDE János

Zichy Mihály élete és művészete. Bp.
Kókai kiad. Pesti ny., 1927. 206 l.
21 cm.

Hely: A partnyaj-miösöm

Főhite

Építés
1971

65.1. Ké

2. sz. 2. - Könyvtárellátó kat.

2.665

BENDEFFY László

A két első népvándorláskori, sepulchrális
köemlék Magyarország területéről.
25x18 cm.

/KlNY. Antiquitas Hungarica 1948.évf.
1-2.szám./

Fischer Klein: Proben: meist

118.0

Röhr

B. sz. 1. - Könyvtárellátó kat.

Közl. Ny. - 3
MSZ 3406-50.

2.665

BENDEFFY László

A két első népvándorlás kori. sepulchrális
köemlék Magyarország területéről.
25x18 cm.

/Kluny. Antiquitas Hungarica 1948.évf.
1-2.szám./

ST. JOHN'S COLLEGE

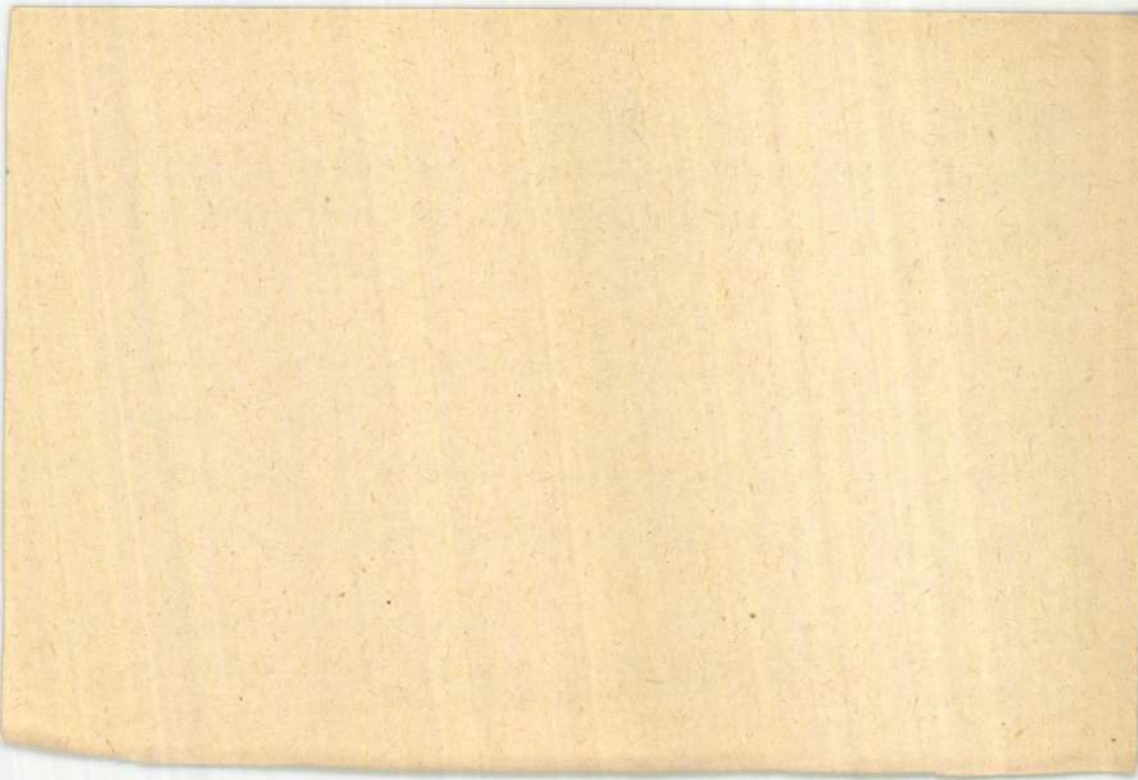
1880

RÓVA József vezér

Nagy Ildikó

Műtört.Ért. 1990 1/2 34

függelék: 4. p.

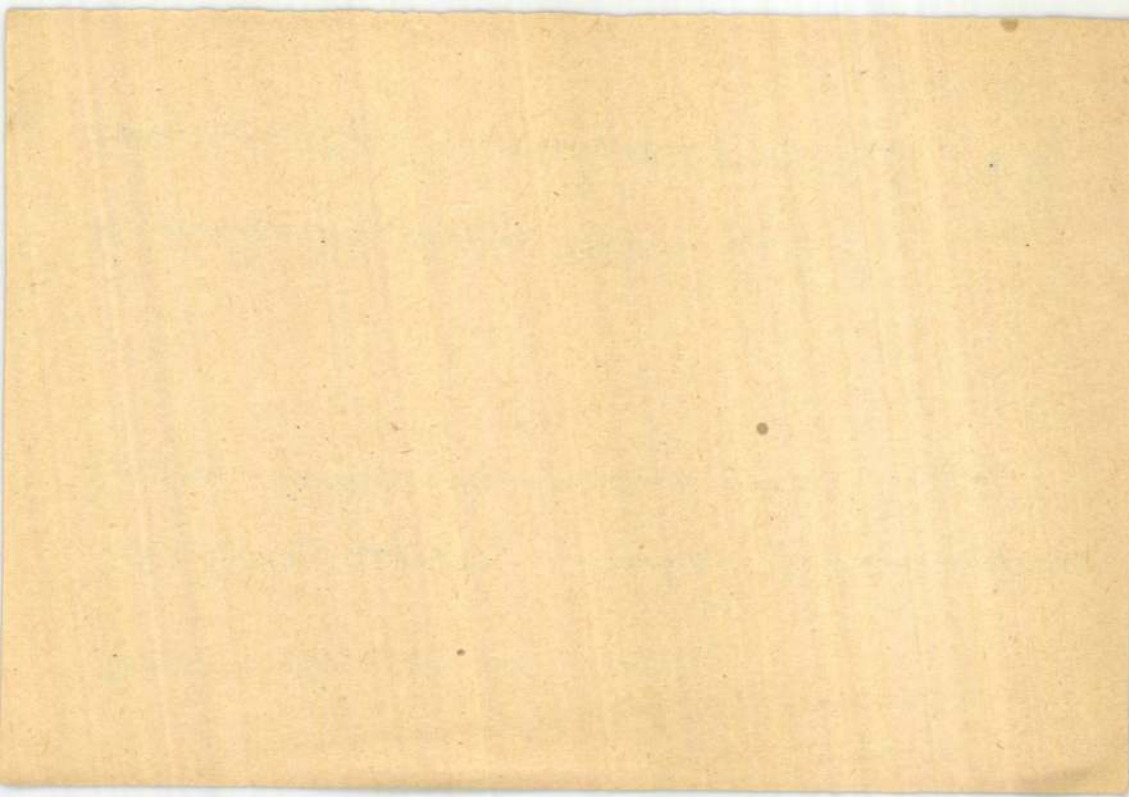
Prima Tinef, Göttingen

Bei Einreichung der 2. S. 2.
Chem. für die Kupferindustrie
von: a. "Prima" & b. "Kupfer"
Kontrollen "Prima" und "Kupfer".

Herrn Herrn: Budapesti Kereskedelmi
Hivatal, Budapest, Magyarorszag Irasban es Keresben

1. K. 102. /

Z. 52. 010.

ca. 18. 11.

POWA Pörsel 320 8132

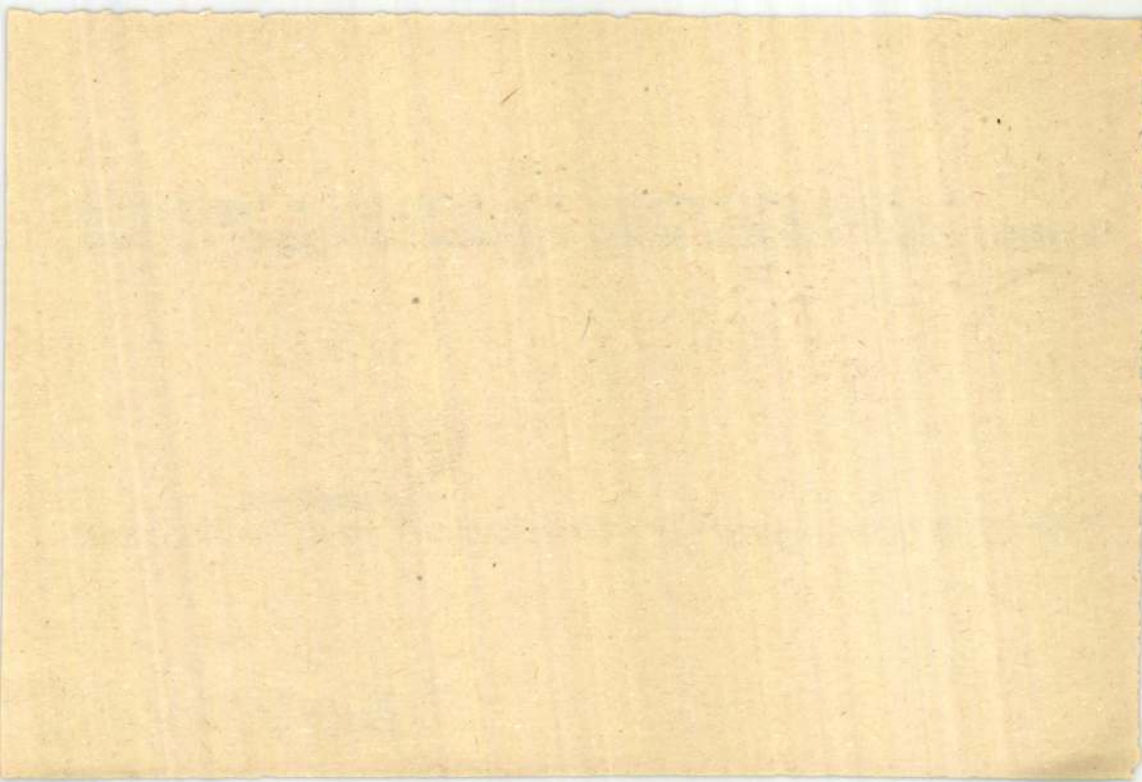
A Pörselwarty - 520 8132

Pörselwarty - 520 8132

Pörselwarty: Pörselwarty

Geograph. Enzyklopädisches Wörterbuch 1856. (U.) 2. 13.

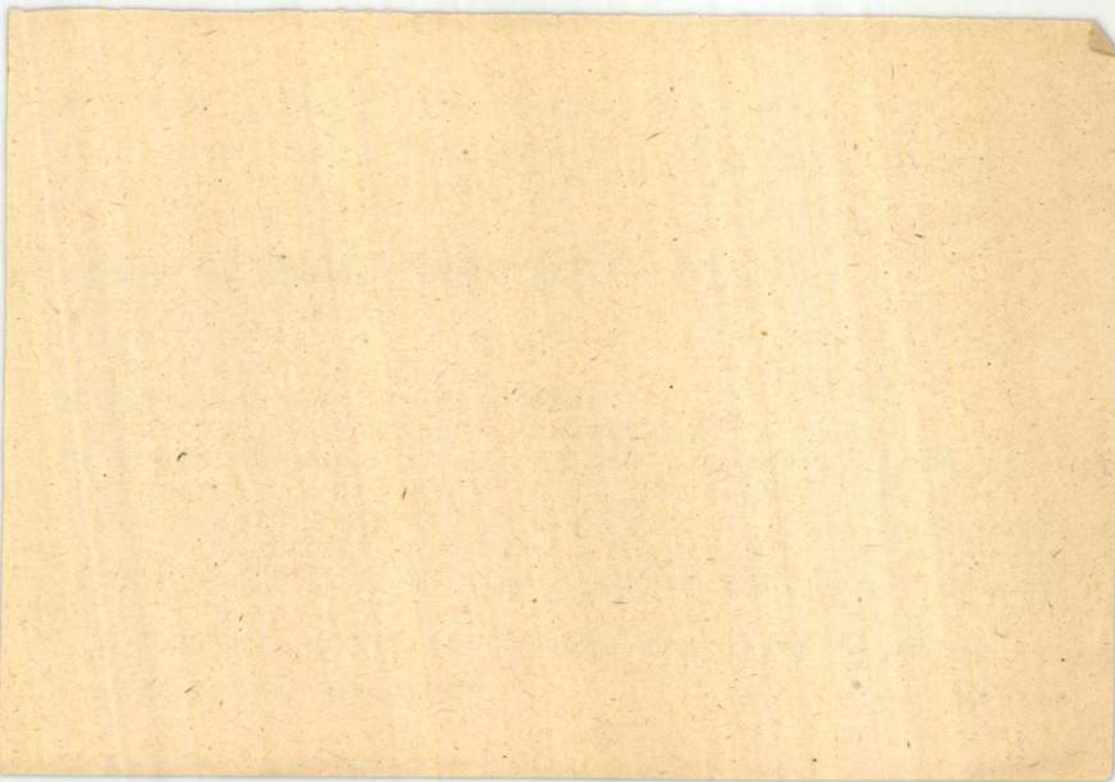
50. 11.

Roua Jonef

volt lajta Bela parthere a 2 Zsivel-cumleban elso
palyasaban.

Georgy Istvan szociszta Vamoz Terenos: lajta Bela o.
Kungasagi. - Kungasagi. 1971. 1. 02. 60-66. 1.
64. 1.

M.D.K.

Róna dőzset szobrass

Születésének 100. évfordulóján kiállítas a Fészek Klubban.

Itthoni próbálkozások után Bécsben tanult Hellmernerrel

majd rövid ideig Rómában, de pénzhiány miatt hazajött.

Pesten Donath Gyulánál dolgozott., a Vigadóra készülő

"Pasztor dal" c. művön, majd Fesslernek segített,

Pályázaton nyert ösztöndíjjal visszatment Bécsbe, ahol

Z umbuschnál folytatás tanulmányait.

Budavári Savoyai denő szobor.

Szegedi Kossuth szobor

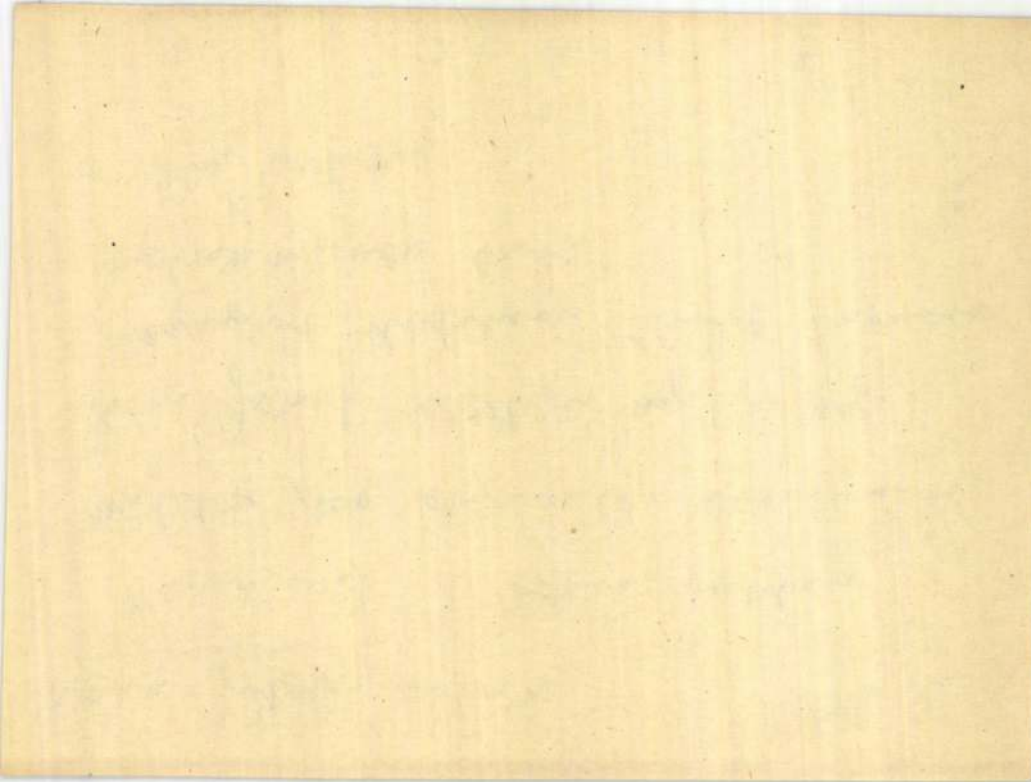
Z rinyi szobor a Köröndön

Erzsébet emlékmű.

Fejérek Károly és Klára György sírjének
Tulthoz Kossuthról portrét mintázott.

Kistaludi Stróbl Zsigmond: Emlékezes Róna dőzsetre

Magyar Nemzet 1961. november 29. 4.1.

Roina Jost, woman

ADK

Nov. 23 - m' a Finch kitchen

Millette App. *ev-froeh-coja* *alcham-e-lit'*

Roina Jost - *ki-lit-ta'* *ang'lik* *mes.*

Uegmyit' *ki-lit-ta'* *thit* *ang'wand*

ang'wand *ev-t*

- : *the* *collatuk*

2.

ESTI HIRLAP Jan. 1961. nov. 3.

Handwritten text, possibly a signature or name, located at the top left of the page.

Handwritten initials or a mark, possibly "H.D.R.", located in the bottom right corner of the page.

H. D. 4

Roma Jorset
Baskin

Etz esz Dosa meter Turst
Wesmette — A Riedwied-
waswiler, waswiler gya
alapiter fagya nett

Ilvek

München, 1961. december, — 438

RESEARCH AT THE UNIVERSITY

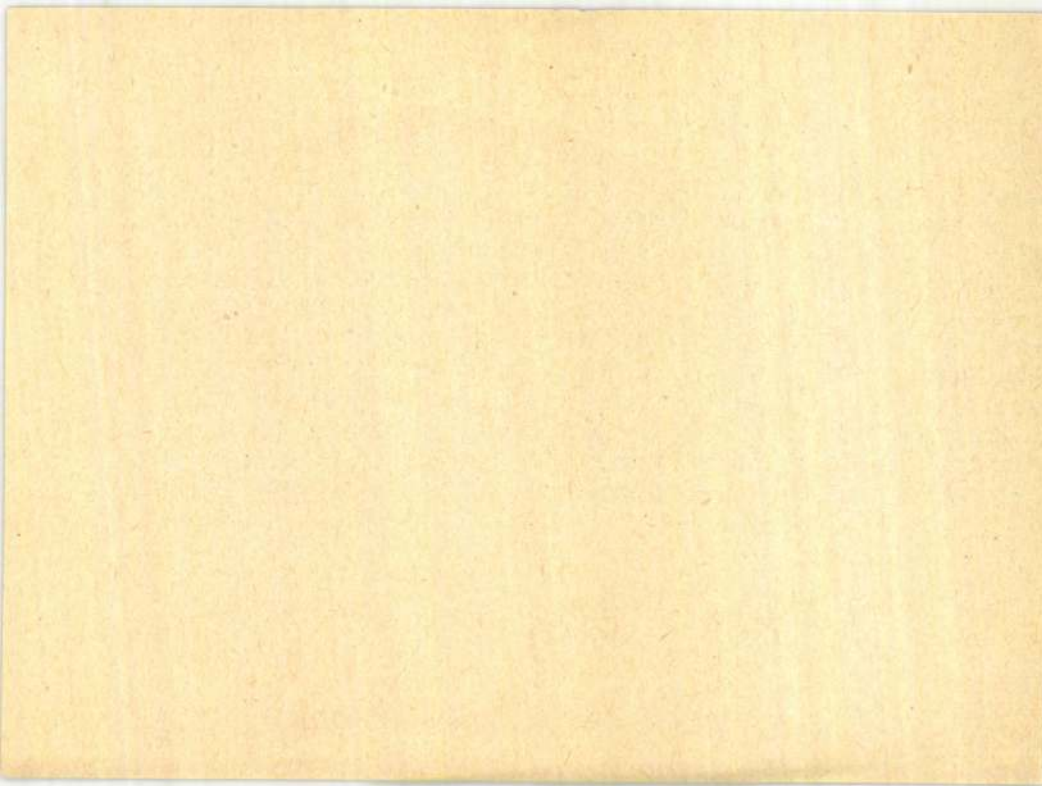
RESEARCH AT THE UNIVERSITY

RESEARCH AT THE UNIVERSITY

Szinyei VI. 1125, 1126.1.

Kossuth Lajos szobra.

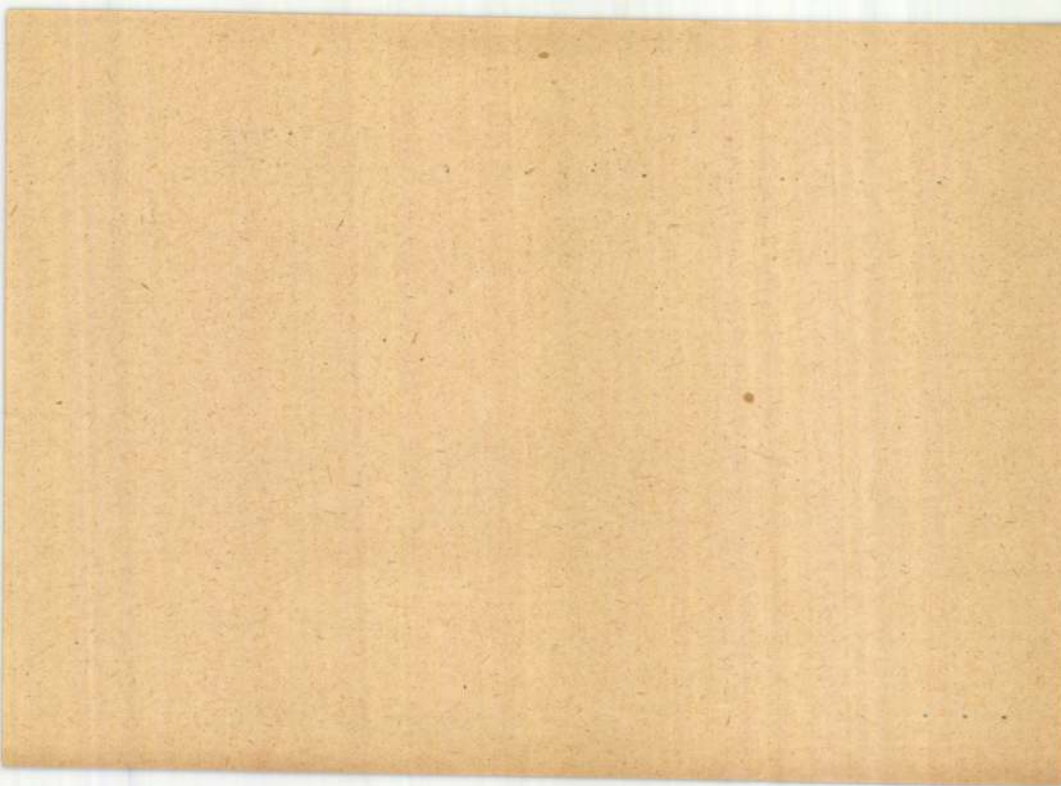
Róna dőzser szobrasz

Róna József

A "Közönművészet" c. rovat - "Kossuth a szob-
rászatról" címmel beszámol arról, hogy Róna
József szobrászt bízták meg Kossuth szobor
képmásának elkészítésével. A művész elutazott
Turinba, de Kossuth nem volt hajlando ülni a
szobornhoz, azzal az indoklással, hogy "gyar-
lando porhüvely képe nem aravalo, hogy meg-
örökítettessék"-mondta. Róna ugy segített ma-
gan, hogy a szomszed Rutkayné szobájának aj-
tóhasadékán át, lopva viaszba rögzítette, s
így készitette el a féleletnagyságu melliszob-

rot.
A HETI, Bp. 1890. apr. 13. I. évf.
15. sz. 243-244.lap.

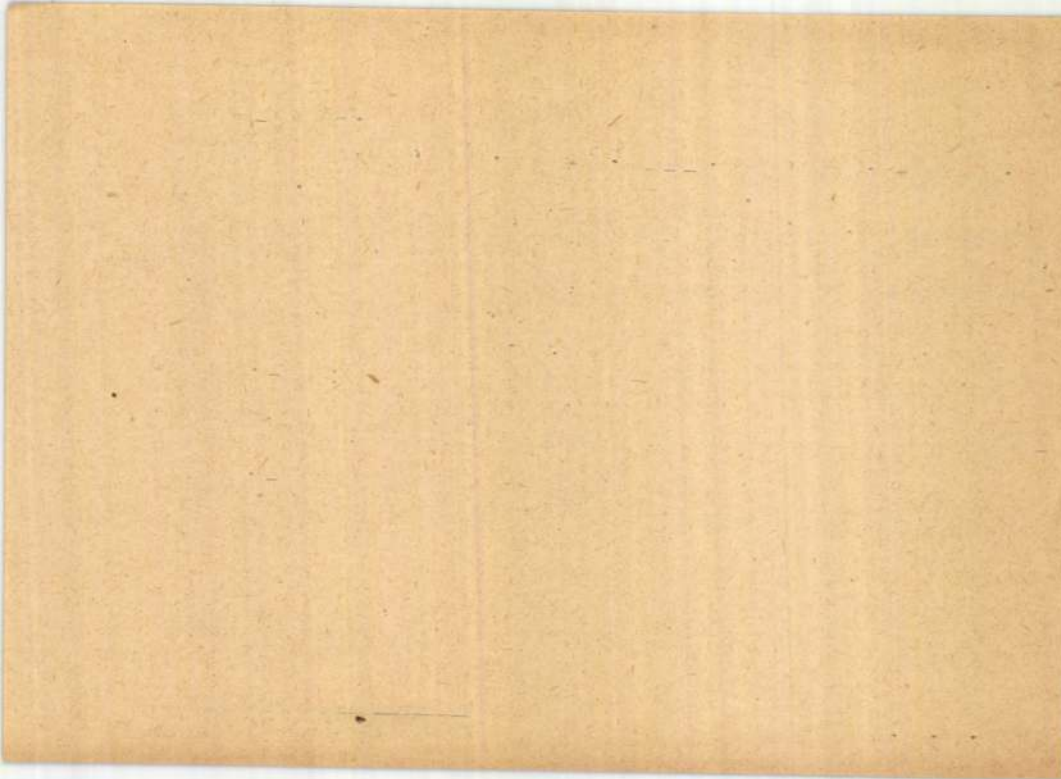
Hármas cédlaszám

M. D. K.

Róna József

Gerő Ödön: "Róna József" c. tanulmánya ke-
retében a lap bemutatja a művész műtermében
egyik szobor-csoportozatával.

Magyar Salon, Bp. 1895. szept. hó, 23. kötet
1162. lap

Róna József

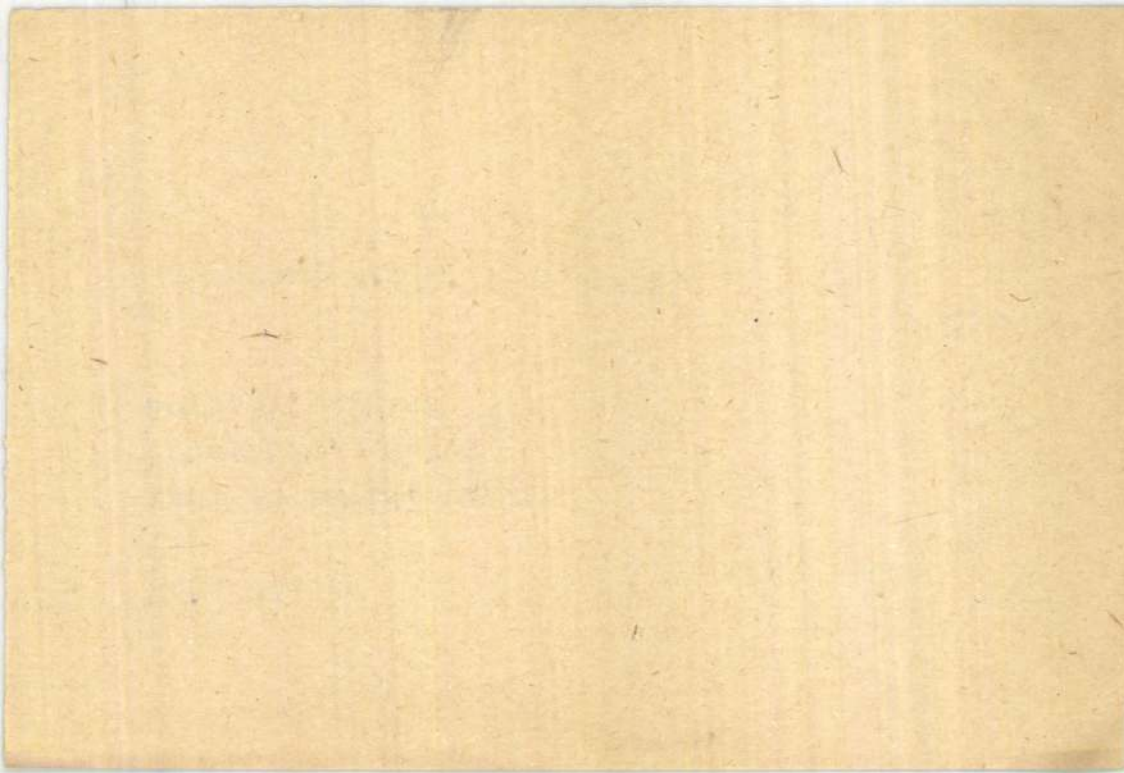
"A Klapka síremlék," "A Klapka szobor",
Repr.-ök. az 1135-1138. Japón.

Géző Ödön: "Róna József" címmel köztit tanul-
mánya a művészről.

Repr.-ök: "Női búaszt", "A kis amatőr", I.
"A kis amatőr II.", "Utolsó szerelmem", "A
megszorult Faun", "Toldi estéje", relier,

"Buda halála" relier, "A szépség", "A Mátyas
szoborról", relier, "A szabadságharc szobor",
"Szent Sebestyén", "Baross szobor". "Szerelmem
címmel.

Magyar Salon, Bp. 1895. évf. no. 23. kötet.
1142-1246. lap

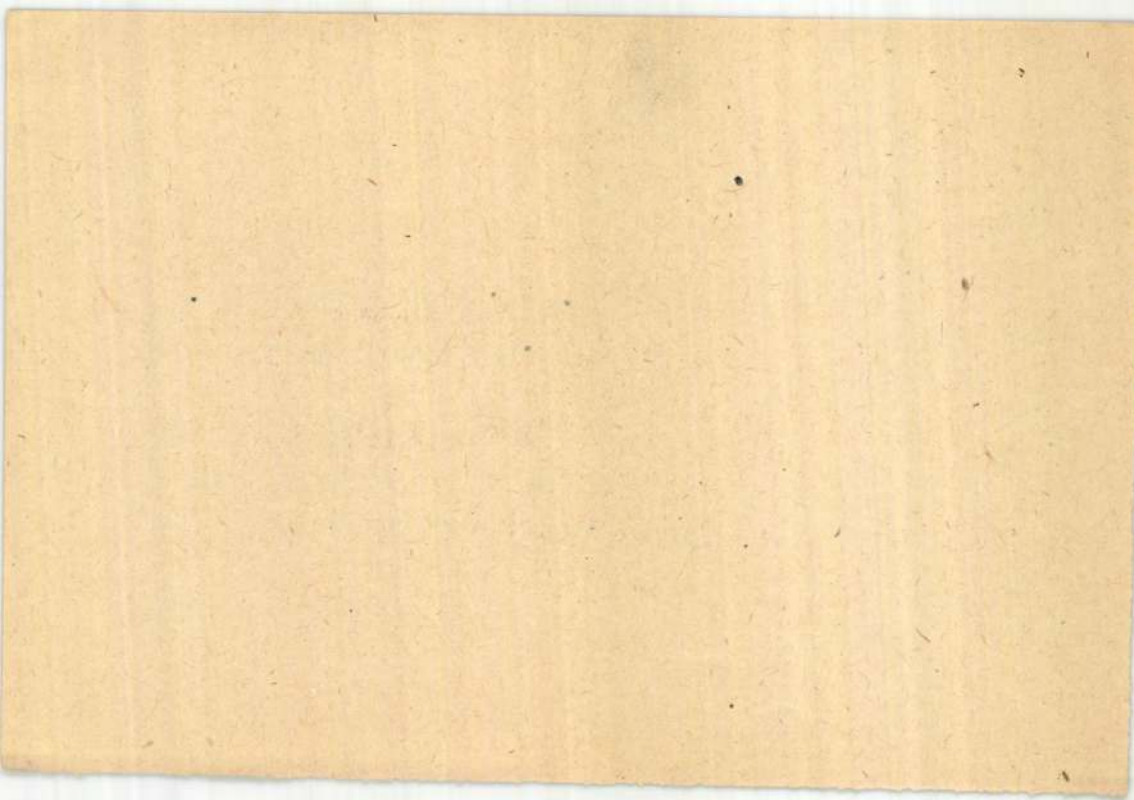

Röna Jözsef

Saul és David, vázlat
Sebestyén, vázlat
Lovasdi, vázlat

Műegyetem 1885. évi kiállítás.

MDK

Róna József

Megy a juhász szamáron, bronz
A kis türelmetlen, bronz
Egy kérdés, bronz

Nemzeti Szalon 1909.

II. nyíregyházi kiállítás.

MDK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

Magyar Iparművészeti Társaság 1907. évi. I. sz. l.

Róna József bronzöntő.
Pécsi kiállítás IV. kiállítási aranyérem.

MDK.

MŰVESZETI TÖRTÉNELMI DOKUMENTÁCIÓS

KÖZPONT

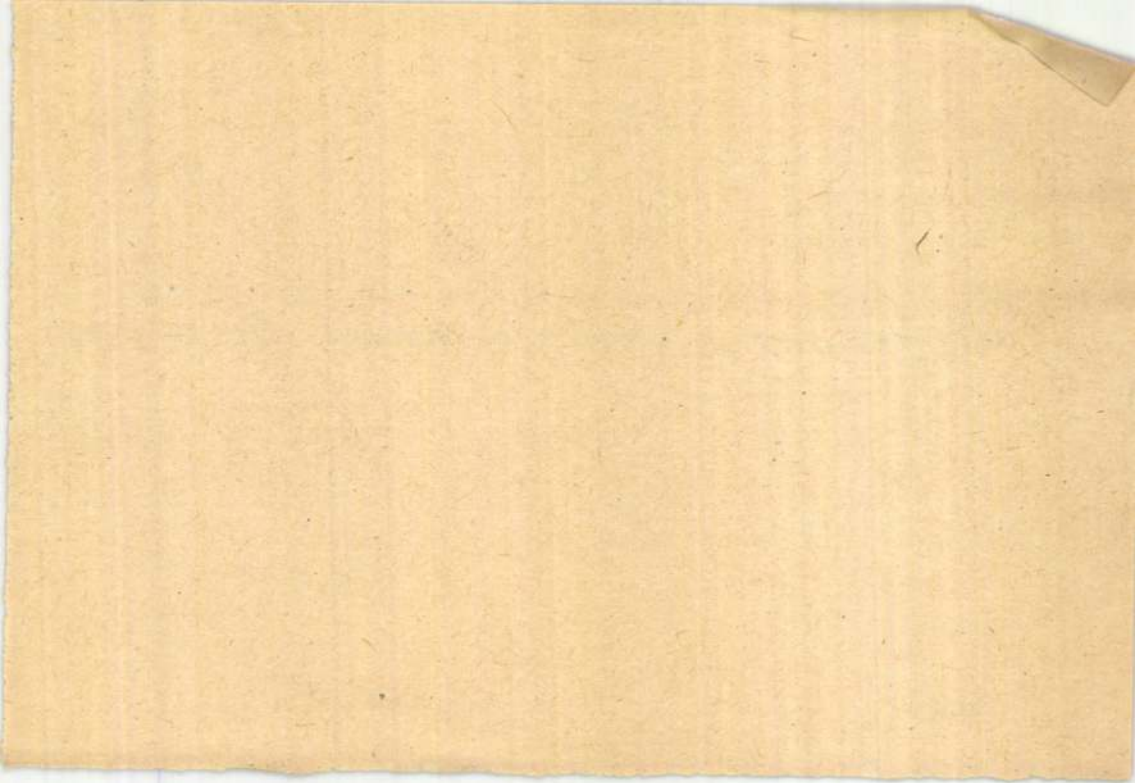
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Hóna József

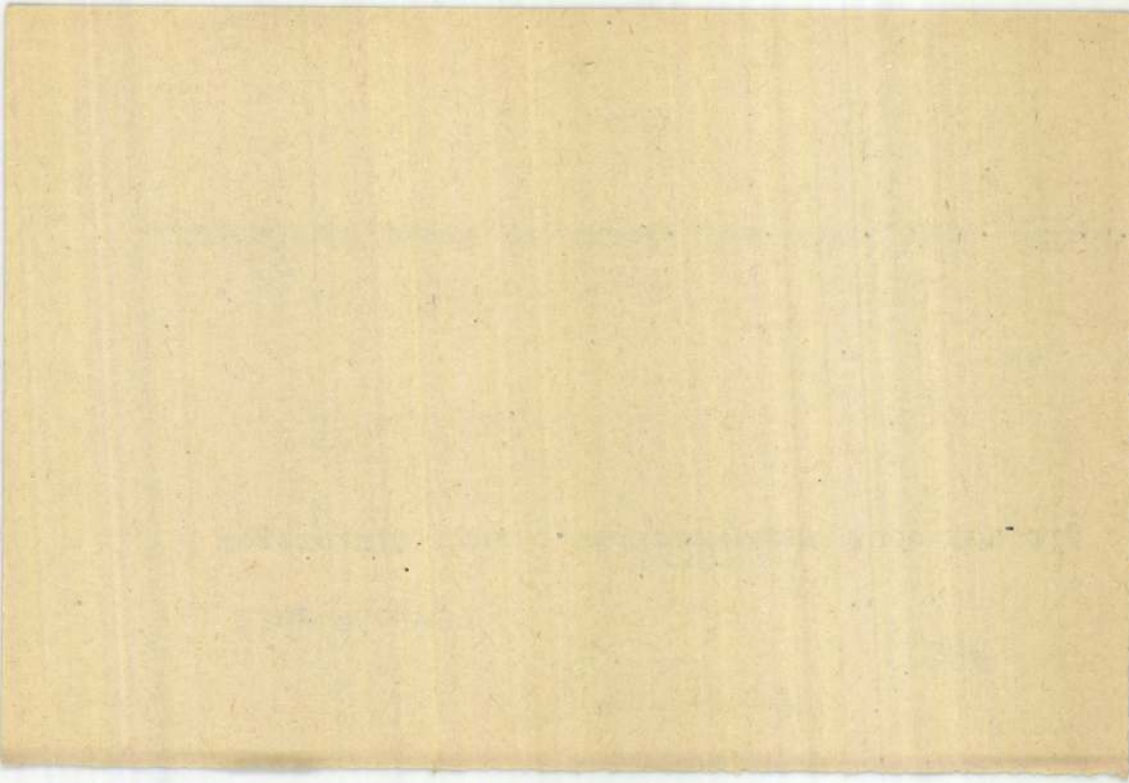
A művész domborműveiről repr.-ókat ad ki a
Könyves Kálmán Műkiadó Vállalat, mint Dr. Ne-
mere István: "A reprodukció művészete" címmel
írja és cikkekben felsorolja azokat a művészeket
akiknek alkotásairól a repr.-ók megjelentek.

Képes Gyaládi Lapok, Bp. 1904. Jan. 3.
26. évf. 1. sz. 15. lap

Zala György: Művészek lakomája. Műcsarnok, 1898,
nov. 20. 16. sz. 145 l.

Róna József

MDK

Róna József

A megszorult Tany c. ~~Leánykötet~~ 1000 Ft díj

M. József

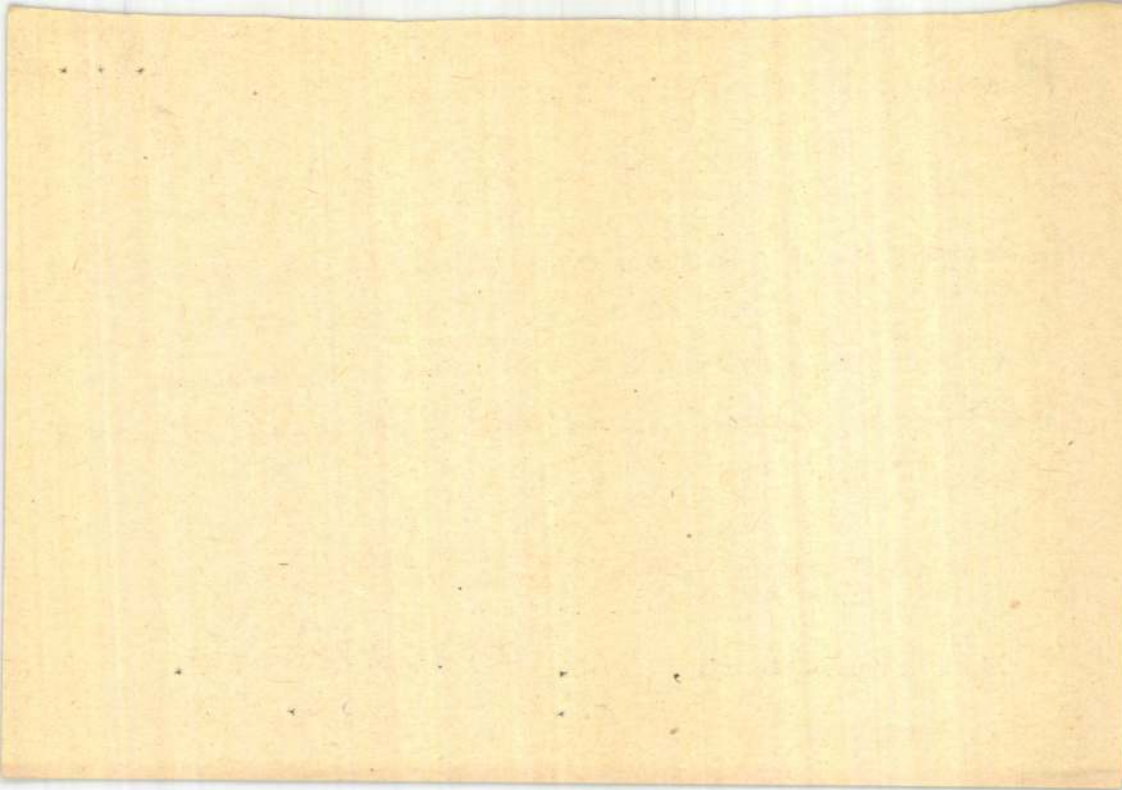
A műsarnok érmét és díját. Vas. Ujs. 1889. 826.1.

1870

1870

1870

Pest i Hírnap 1925 /XLVI.
..... 9 o. Rozgonyi
Róna József: A Könyv Munkásszervezéséről Vándorújs.
Fénykép. 8x10.

Róna Fősef, noborin

M.D.K.

kapott megebíratt a főváros
területén felállítandó 10 nobor
közül a Kőr-terre mánt Trinyi
Miklós-noborra. Tiszteletdíje a
felállításra két noborert 20.000
ft.

Vállalkozók Lapja,

sept. 28.

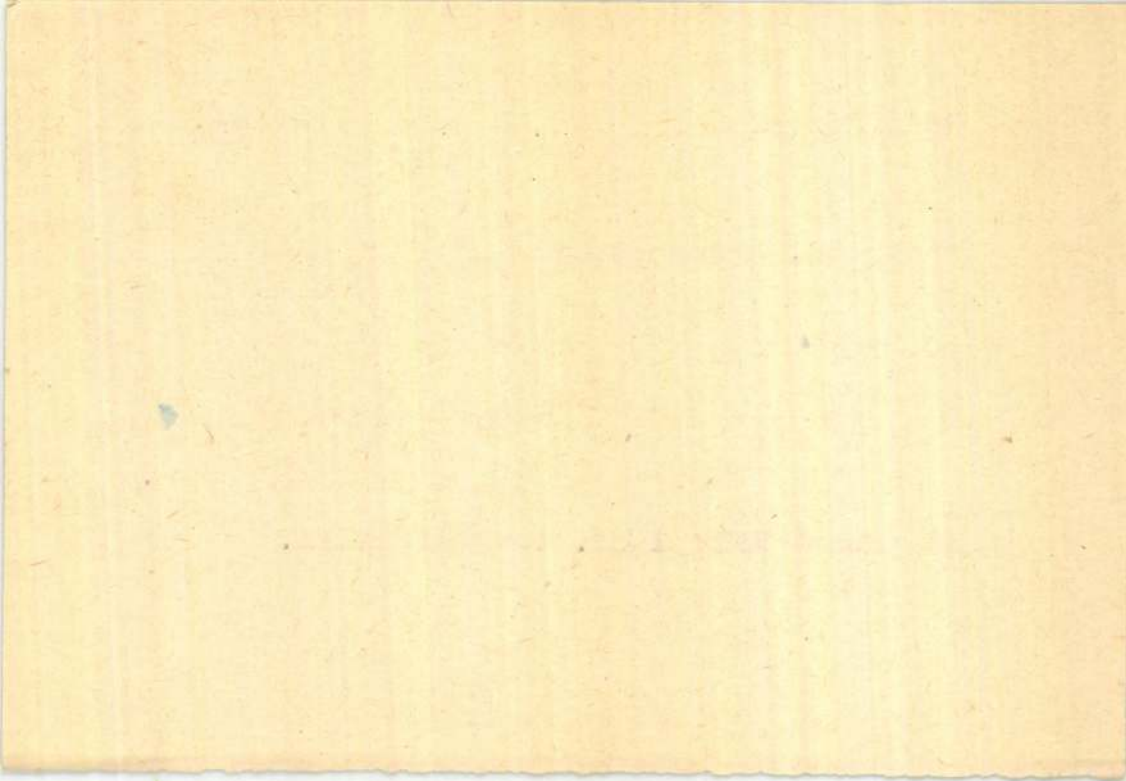
Bp.

sz.

1898. xix

6. old.

évf.

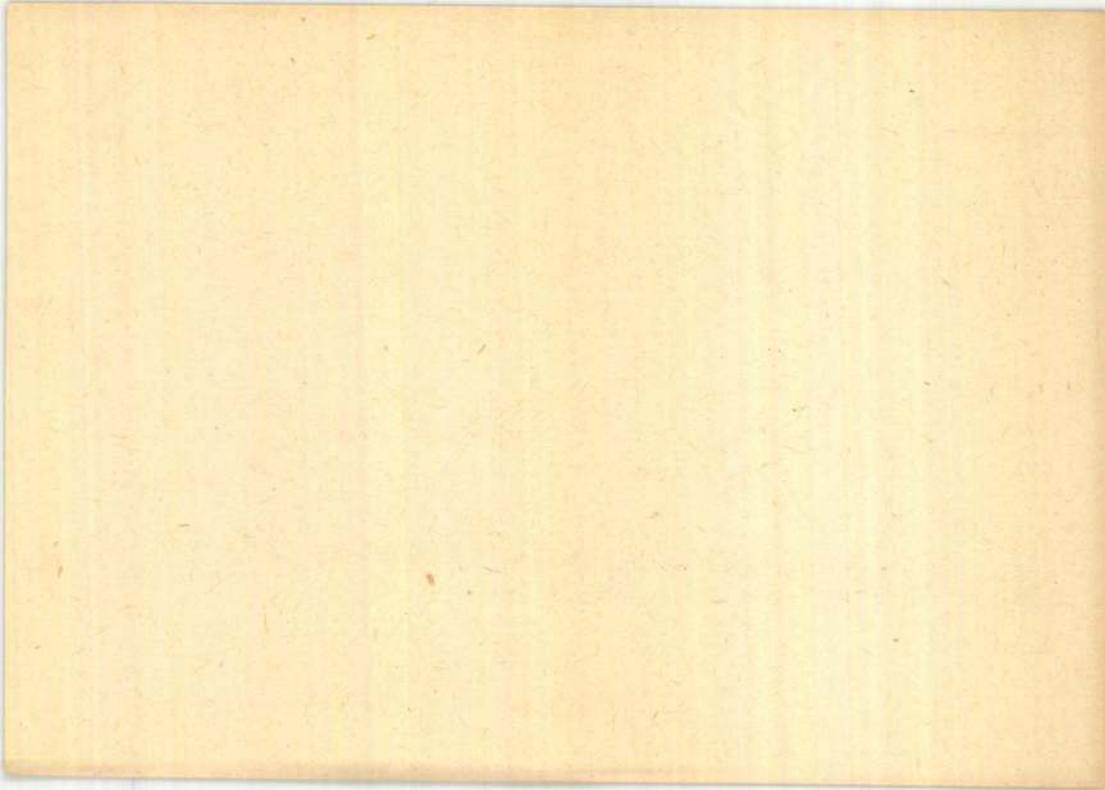

Róna József

MDK

Anakreon, bronzcsoport

Műcsarnok ~~1904~~ 1904. tavaszi kiáll.

MDK

Róna József

Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat választmányának művésztagejai 1909-ben.

Rhône-Joazeur

A megaractis foun, pons
Az uolno savelas, pons

measur a i p'ali founi and p'ali

Róna József

MDK

A megszorult faun, bronz

Az utolsó szerelem, bronz

Műsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

1870

Wm. H. ...

...

...

...

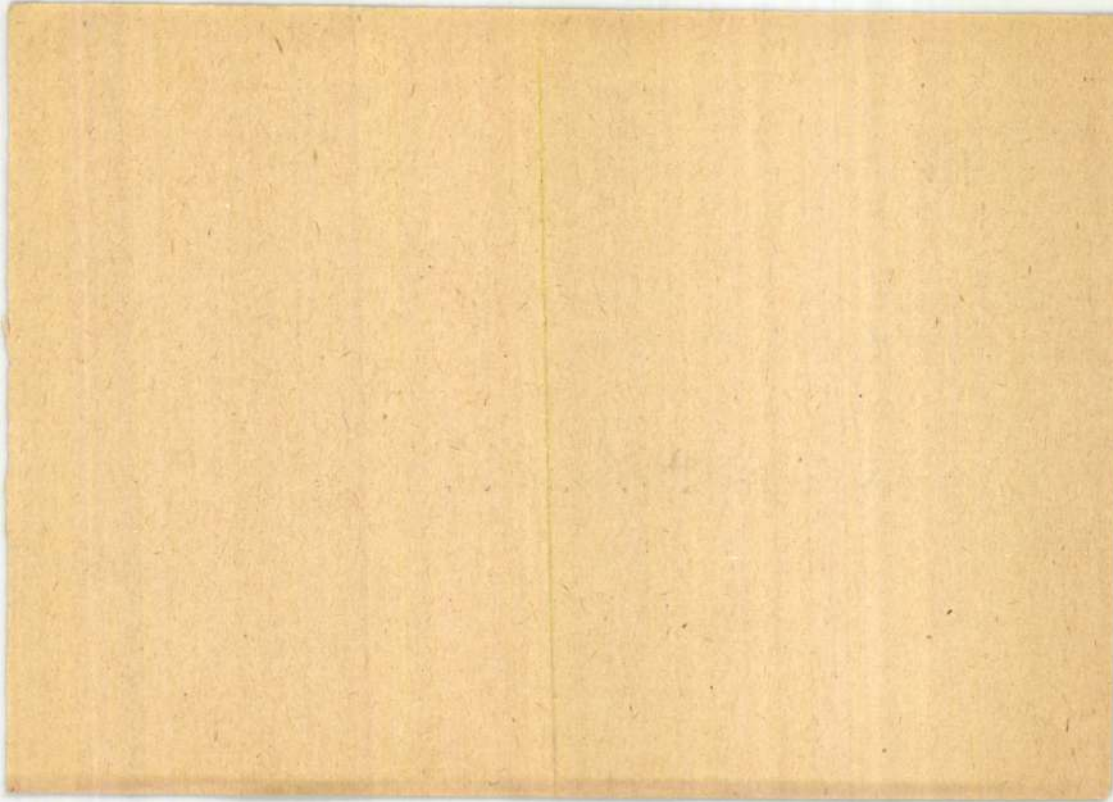
Péczely Béla

R ó n a J ó z s e f :

A Vörösmarty-szobor pályázatra
beküldött mű.

Első kategóriába osztott pályamű

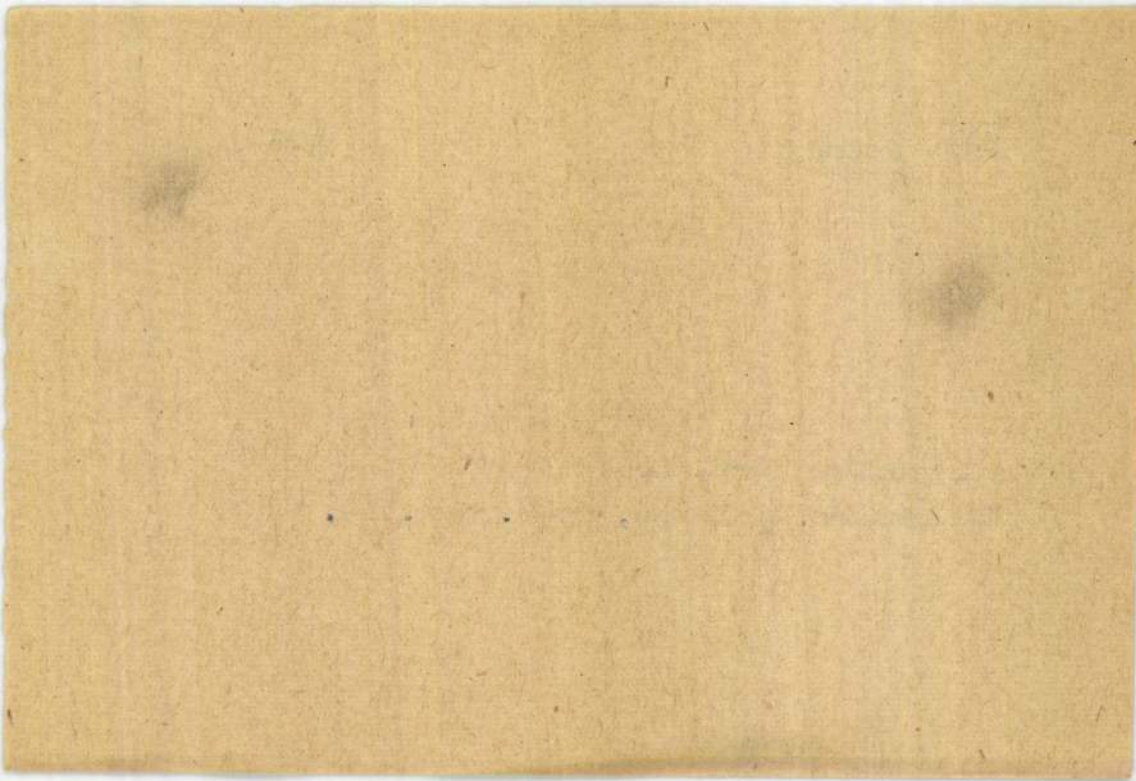
M Ű V É S Z E T .
I.évf. 1902.
5.sz. 325.old.

MDK

Róna József szobrász

Műcsarnok 1899.29.sz.453.o.

Róna József

MDK

A szabadságharc-szeber

Vállalkozók Közlönye, 1907. jun. 19.

M Ű V É S Z E T

IX. évf. 1910.

28. l.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

A kis türelmetlen.

Bronzszobor.

M Ű V É S Z E T
IX. évf. 1910.
24. l.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

Utolsó szerelém.

Gipszmodell fényképe

M Ű V É S Z E T
IX. évf. 1910.
29. l.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

A gödöllői Erzsébet-szobor.

A főalak gipszmodelljének fényképe

M Ű V É S Z E T
IX. évf. 1910.
30. l.

Péozely

R ó n a J ó z s e f :

Erkel-síremlék

A Gipszmodell fényképe

M Ū V É S Z E T

IX. évf. 1910.

26.1.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

A megszorult faun.

Bronzszobor.

M Ű V É S Z E T

IX. évf. 1910.

35.1.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

Dombormű egy szegedi síremlékről.

M Ű V E S Z E T

IX. évf. 1910.

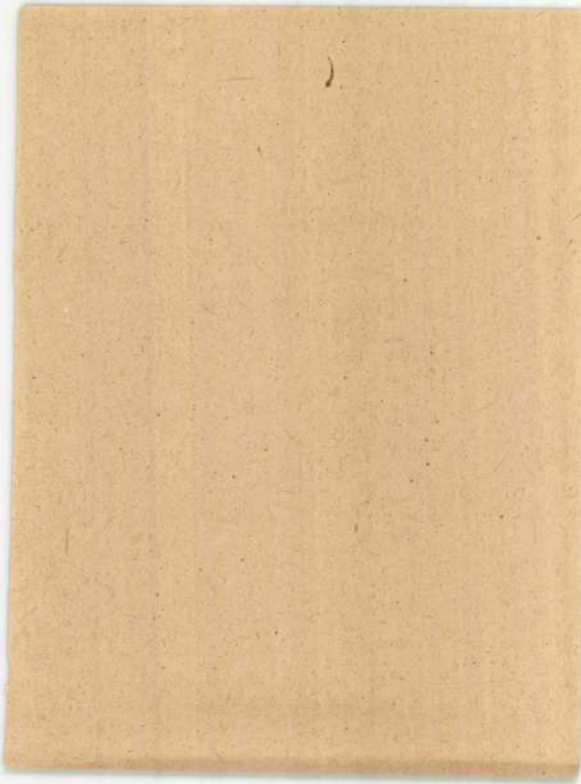
25.1.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

Szavoyai Jenő herceg szobra.

Az eredeti szobor fényképe

M Ū V É S Z E T

XII. évf. 1913.

217.

Péczely

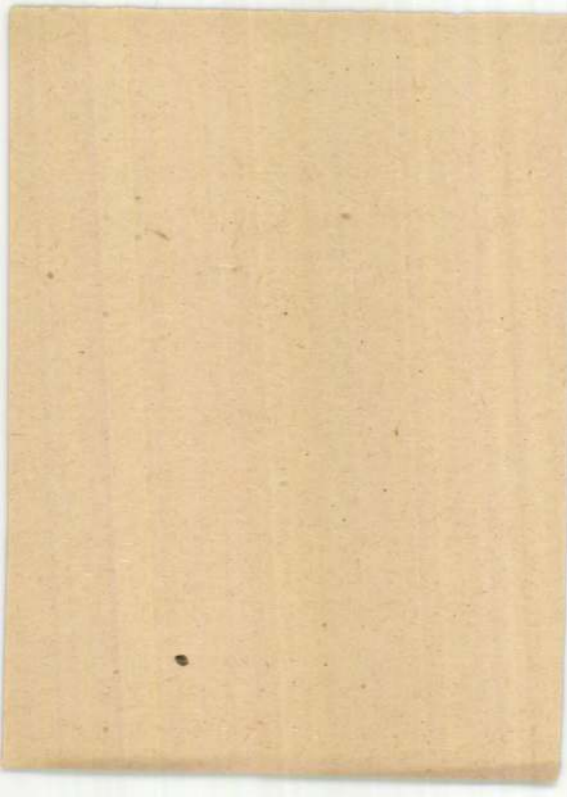
R ó n a J ó z s e f :

Az Erzsébet emlékmű pályaterv.

/:Az emlékmű főnézete és Erzsébet kiralyné álló főalakja: /

A zsüri által megvásárolt pályamű

Gipszmodell fényképe.

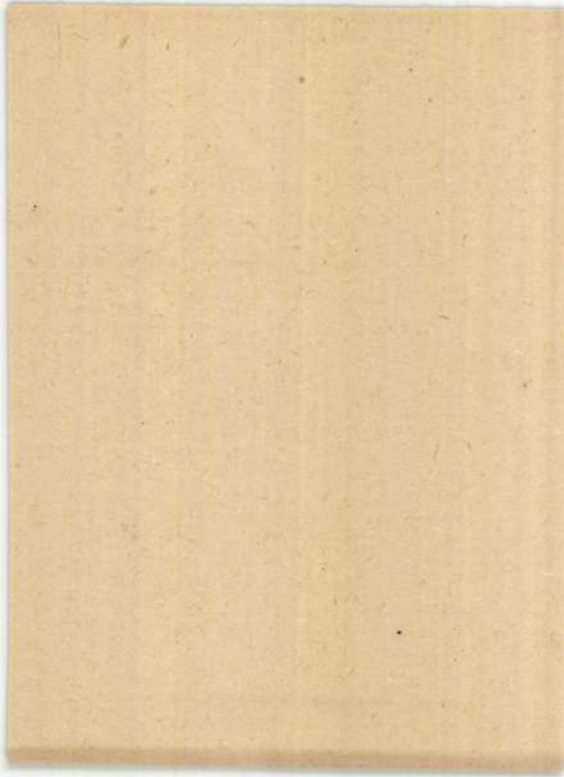
M Ű V É S Z E T
IX. évf. 1910.
32.1.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

Kossuth-szobor, Szeged.

Az eredeti szobor fényképe

M Ű V É S Z E T
IX. évf. 1910.
33.1.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

Zsuzsanna.

Mártvány szobor

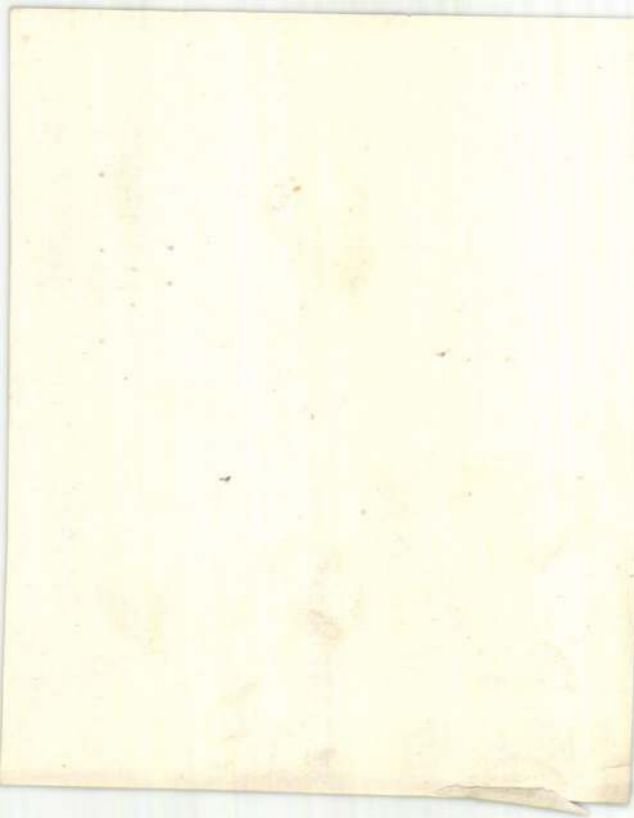

M Ű V É S Z E T
IX. évf. 1910.
34. l.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

Dombornü egy szegedi sírmlékről

MŰESZET

Péczely

IX. évf. 1910.

~~185418781.~~

391.1.

R ó n a J ó z s e f :

A Képzőművészeti Társulat jubiláris
plakettjének vázolata.

Első díjat nyert pályamű

Gipszmodell fényképe

M Ű V É S Z E T
IX. évf. 1910.
1. old.

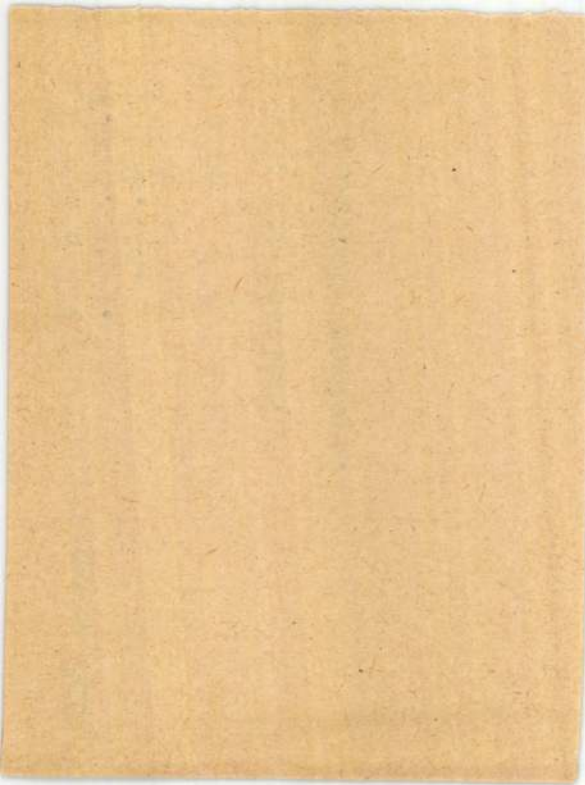
Péczely

R ó n a J ó z s e f :

József és Potifár felesége.

Hársfa-szobor fényképe.

Az állami aranyérem nyertése.

M Ű V É S Z E T

V. évf. 1906.

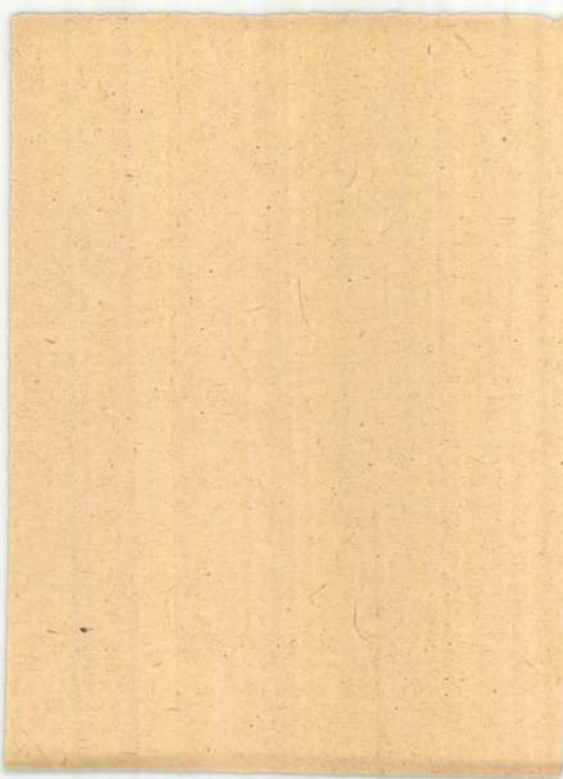
101. old.

Péczely Béla

R ó n a J ó z s e f :

A kis türelmetlen.

Bronzszobor fényképe.

M Ű V É S Z E T

X. évf. 1911.

130.

Péczely

R ó n a J ó z s e f :

József és Putifár felelősége

Márványszobor fényképe

Allami aranyérem, 1909.

Képes Pesti Hírlap 1932 LIV márc. 23. 2. •
Róna József: Kálmán Árpádházi hg. Lovas-
szibbar Gödöllőn. 7x11.

I

M Ű V É S Z E T

Péczely
Béla

II. évf. 1903.

248. l.

Róna József:

A hódoló nép csoportja/a
főalakról balra/Róna és
Leitersdorfer/Lajta/emlék-
művéről.

A második Erzsébet-emlékmű
pályázaton második kategó-
riába osztott pályamű.

Részletkép a nagy gipszmo-
dellről.

Péczely
Béla

M Ű V É S Z E T :
II. évf. 1903.
249. l.

Róma József:

A hódoló nép csoportja/a
főalaktól jobbra/Róma és
Leitersdorfer/:Lajta//Er-
zsébet-emlékművéről.

A második Erzsébet-emlékmű
pályázaton második kategó-
riába osztott pályamű.

Részletkép a nagy sír-
szoborról.

M Ű V É S Z E T
V. évf. 1906.
101.1.

Péczely Béla

R ó n a J ó z s e f :

Egy kérdés.

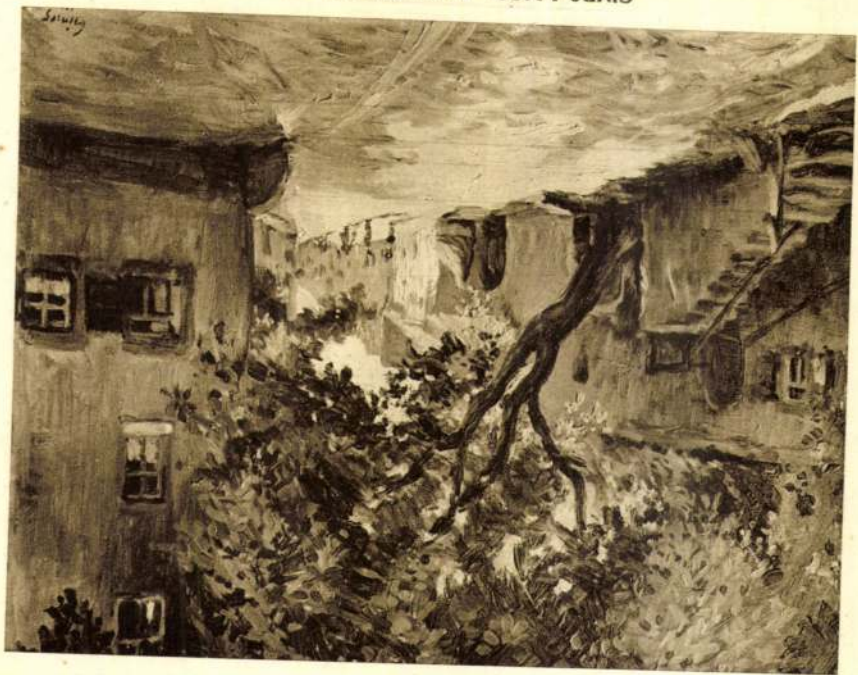
Bronzszobor fényképe.

Boia Fozes, malin

Ymnionôres 1896 - Boia 158.

GIMES LAJOS : ROTHENBURGI UTCA

Róna József

K

GREFF L.

★ RÓNA ★ JOZSEF ★

★ 1861 ★ 1931 ★

GREFF LAJOS : RÓNA JÓZSEF EMLÉKPLAKETT

Róna József emléktáblája 1931

ni a TITP célkitűzéseinek

INTERCONCEPT Glossarium el-
igényel. Ha elkészültek és
vezették őket, akkor véle-
t a már fentebb is emli-

Az összekapcsolásra a tár-
óigények tudományközi szere-
olna. Elképzelhető a külön-
terminológiai szótár, te-
szerek/ összekapcsolása is.

RÓNA János szobra

Székessy Zoltán : Komárom.
Szár ebera Utaspa-szobor.
Komárom, 1996 16 p. ill

RÓNA József

Zimány, Hunyadi-taray, szabardine, 1896

Kalapin 1995 102. sz. ill

hely

HÍVÓ

án, hétfőn, 15.00-kor

SROSJÉRES

; 1^oINSEE, Paris

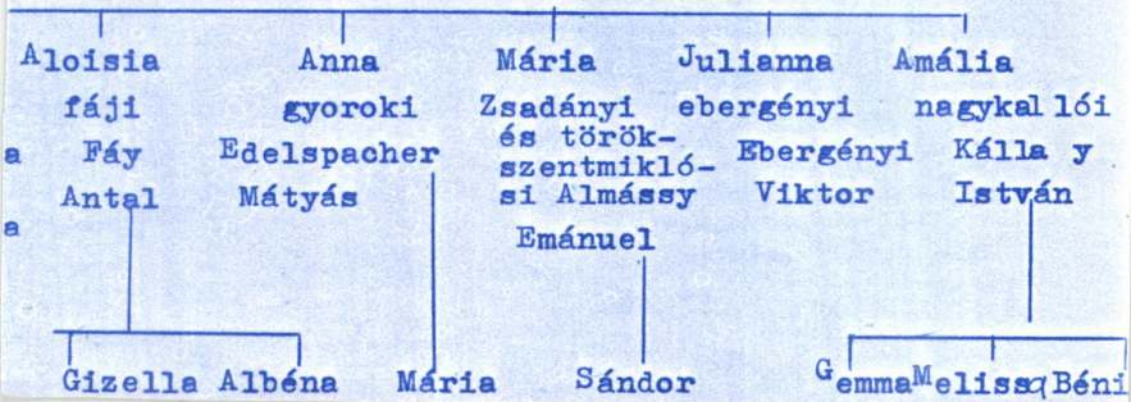
RÓMA JOSSEF

[NÉV NÉLKÜL]: „Der Bildhauer Josef Röna...“

EGY OLIMPIAI GYŐZTEST ÁBRAZOLÓ
SZOBROV DOLGOZIK

PESTER LLOYD 1894 szept 20, Beilage,
1. utl. old

jai

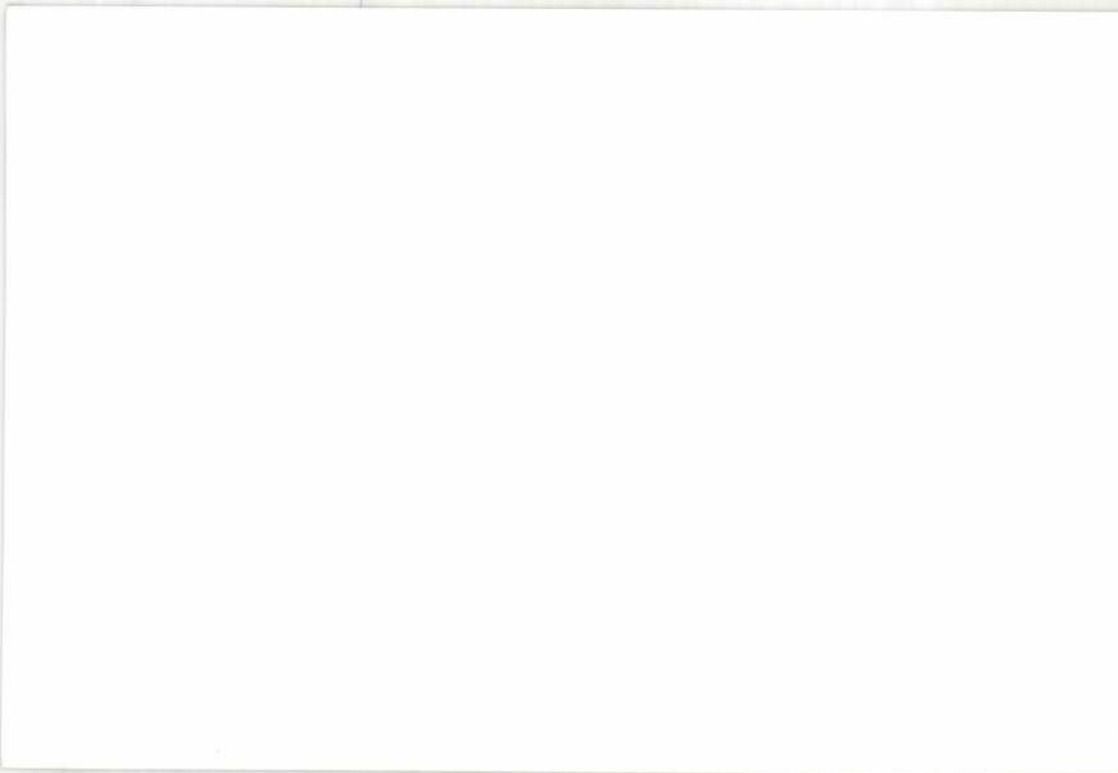

RÖNA Josef

Jokai Mór halatti manljánál

ld. Kovács Ida = Holmi, 1995/3.

373.

RÓNA Jónaf

OMIKE 1909-1944

138

139

140

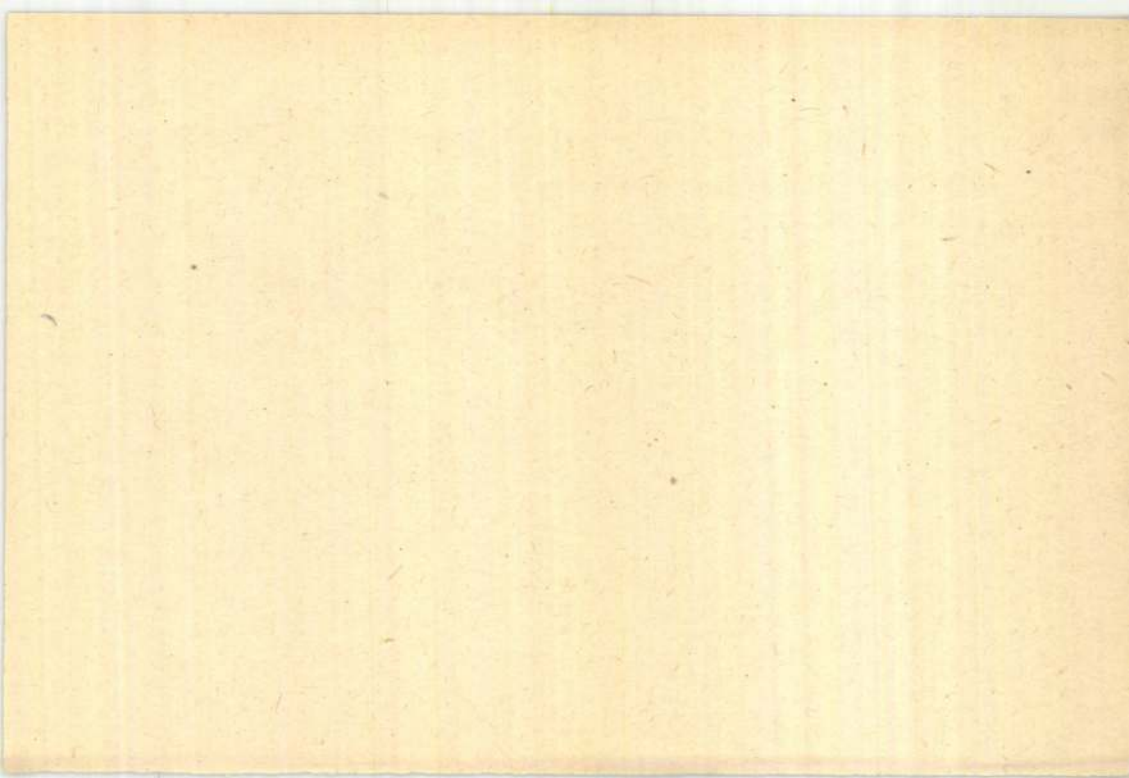

RÓNA JÓZSEF

FARKASRÉT

2003.

24.0.

RÓNA József szobrász

Zimony emlékmű, Hungária szobra
Komárom, Klapka szobor

SZÜCS György: A millennium emlékműszobrászata. In:
A bánhidai Turul. I. Tatabánya, 1992

43-44.

44.

sik sákramentuma a keresztség.
után misszió parancsot adott tanít-
sa szerezte a keresztség sákramentumát
. A keresztség a szövetség jele.
szövetséges népébe /a gyülekezetbe/
ye, pecsétje. Látható felvétel az
lmával így is hangzik a kérdés a
gy e kisdéd az Atya-, Fiu- és Szent-
keresztyén anyaszentegyházba be-
szert jelenti az Újszövetségben,
szövetségben. Pál apostol a Kolossébeli-

Róna József 9 - 10, 12, 15, 29 - 30, 33 - 34, 39 - 42, 46
56 - 57, 62, 65 - 66, 71, 91, 119

(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

gritakod. Azonban megsem volt az teljes kompozíciókat, hanem csupán vázlatok és részleteket melyeket azután a saját ikonográfiai bealátasa szerint használt fel. Megállapítottuk, hogy a budai ikonosztáz *fésus bemutatása a templomban* kompozícióinak jellegzetes organszony alakját Tiziano *Maria bemutatása a templomban* c. festményéről kölcsönözte. Tiziano teljes festményéről csupán Anna alakját vette át. Emellett az ikonosztázon felfedezhetjük a mester munkatársainak keze nyomait is. Kétségtelen, hogy a képek egyes részleteit ők festették, sőt az ikonok legfelső sorában az apostolok alakjai is az ő munkájuk. Az ikonosztáz legfőbban megfestett részét a trónusikonokon ábrázolt személyek és az egyes ünnepi kompozíciók képezik. Szent János és Szent Miklós alakja a portrefestés szellemében készült, kétségtelenül modellek után. Figyelemünket a klasszicista szellemben kivitelezett „portréikonok” megformálási módja köti le. Meg kell jegyezniünk azonban, hogy a mester beerte csupán az arccok megfestésével, az ábrázolás egyéb részleteit segédjére bízta, úgyhogy ugyanazon az ikonokon kétféle esetkezelést láthatunk: egy kitinomult mestert meg egy hagyományosat és művészelég éretlent.⁵⁶

Figyelemünket magára vonja Teodorovic portrefestésze is, ebben az esetben az, ami budai tartózkodásához ködök. Erdemes kiemelni, hogy Teodorovic életművében az egyházi festészetnél sokkalta jelentősebb helyet foglal el az arcképfestés. A kéttő között igen nagy aránytalanság van, mert nyilvánvaló, hogy miután elhalmozták egyházi megrendelésekkel, csak ritkán tudott időt szakítani a portrefestésre, de ezt a munkát példamutatóan és rendkívül ihletetiséggel végezte. Olyan benyomásunk támad, hogy csupán azokat a személyiségeket festette, akiknek munkáját és társadalmi státusát nagyra értékelte. A mesteri megfestés mellett az alakok pszichológiai beállítottsága is érdekelté. Több ízben is elkészítette Dostojevics *Obradovic* írő arcképét, s ezek közül az egyik a szentendrei szerb pravoszláv püspökség gyűjteményében található. Ugyanabban a gyűjteményben látható Stefan Stratimirovic budai püspök, későbbi érsek és a szerb kultúra nagy mecénásának arcma is. Fontos megjegyezni, hogy Teodorovic egy Dostojevics *Obradovic*-arcképet, amely lavrozott rajztechnikával készült, a Magyar Nemzeti Múzeumnak ajándékozott, ez tűnik ki ugyanis a kép alsó részéből: „Der berühmte Philosoph und Schriftsteller unter den Serben, geboren in Ungarn, starb zu Belgrad 1811, lebte 72 Jahre“, — „Arsenius Theodorovic aus Neusatz, gezeichnet und in das Ungarische Nationale Museum verehrt 1820“.

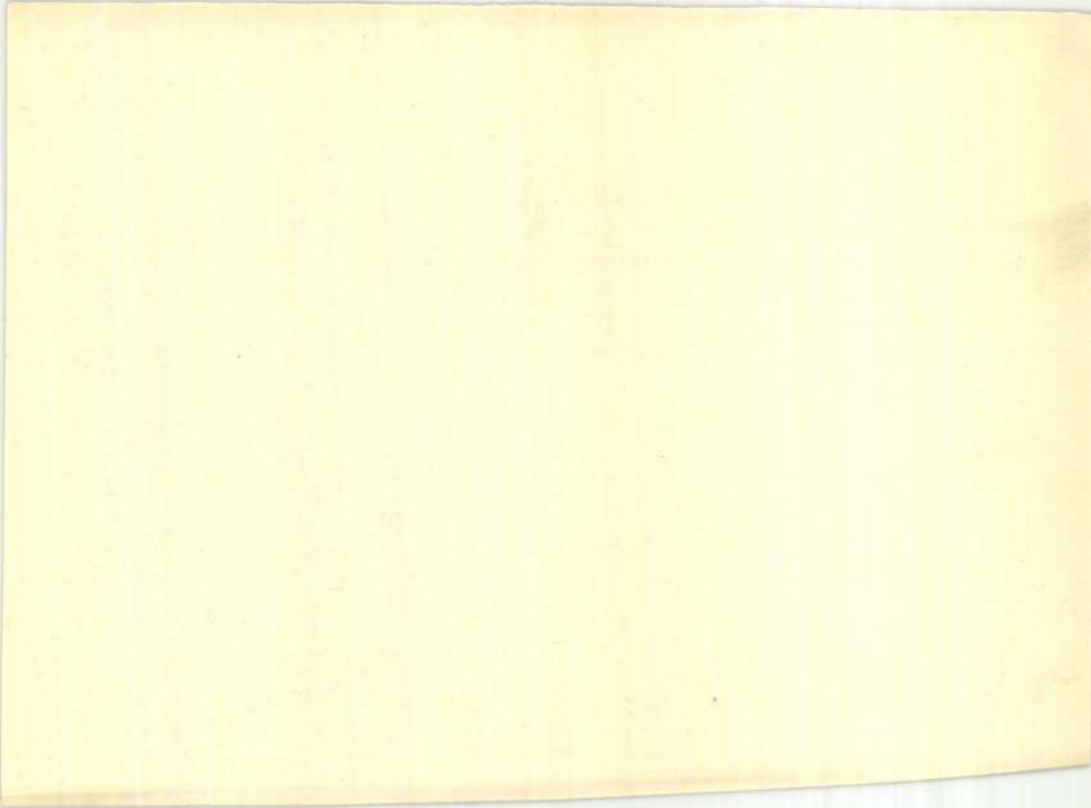
RÓNA József roham

1888-ban ^{átadás} OMKT elutasította
eparkati tétel iránti igényét
mert a tétel már az OMKT
rendeléseire bocsátotta

Gábor E

Művtört.Ért. 1990 1/2 27, 28, 30,

32,

Pöytäkirja

vuosi

(Kokous-käytäntö)

Maailman 1900. 965-4.

(A. götteriin. Ennen -

vuosi.)

Végül egy látszott ebben az alkonyórában, hogy az egész világ, minden lakójával, erősekkel és gyöngékkal, minden lakhelyével, kolduslyukakkal és aranypalotákkal, együtt mint egy fantasztikus álmokkép hirtelen elpárolog és szétfoszlik a sötétkék égben. Egyszerre különös gondolatom támadt.

* Dosztojevszkynek «Pétervári álmok» című novelláját egészen a legújabb időkig nem ismerték, összegyűjtött munkáiból épp úgy hiányzik, mint elszórtan megjelent kötetéből. Dr. Vladimir Astrov, ki beható munkát szentel az orosz irodalomban különösen Dosztojevszky óta jelentkező vallási áramlatoknak, bukkant rá nemrég a régi «Vremja»-ban (Az Idő) s közölte le a Weissen Blätterben. A Vremja, tudvalevőleg, Dosztojevszky lapja volt, melyet Szibériából való visszatérése után bátyjával együtt szerkesztett és adott ki, 1861-ben indították meg s a «Pétervári Álmok» mindjárt az első füzetben megjelent — aláírás nélkül. — Különös értéket adnak ennek az újonnan felfedezett írásnak azok az életrajzi adatok és írói műhelytitkok, melyeket oly bőven tartalmaz. Dosztojevszky részletesen leírja, mint álltak elő első művének, a «Szegény Emberek»-nek alakjai. A «nevamenti vízió» szinte betűszerinti idézet Dosztojevszky ifjúkori novellájából, a Gyenge Szív-ből. Különösen érdekes Gogolhoz és Puskinhoz való viszonya, melynek ismeretéhez itt számos új adatot nyújt. Gondolatokat találunk ebben az írásban, melyek később nagy koncepciók alappillérei, emberek rebbennek meg a sorok közt, kiket később egy-egy feledhetetlen eposzi hős alakjában látunk viszont.

nkasága, 235 oldal kötve	8.---	4.---
5 oldal kötve	8.---	4.50
élete és munkasága, 217	8:--	4.--

K Ö N Y V T Á R A

1. Növény és állatország, 817
ettei 736 oldal	10.--
öld és a csillagvilág fizikai
tetése, 379 képpel 73 műmel-	10.--
1 története 1900 ig. 298 képpel
művelélelletel 683 oldal	12.--
énete, 337 képpel 30 színes és
el és térképpel 724 oldal	10.--
3 feifedezésének története, 302
élelletel 658 oldal	10.--
képzőművészetek történeti és
. A zene fejlődéstörténete,
ines művelélelletel 686 oldal	16.--
1 (0) kor, középkor, Új-kor és
éppel 10 színes térképpel 1450	20.--
művelődésének és gazdasági
35 képpel és 22 művelék-	10.--

Roma 20107

Substratum c. *Arcton*

repar-

Münchener (Schabo'-Feld)

1900. 797-8. 2.

Revue française

Journal de la littérature et des sciences

publié par la Société des auteurs et compositeurs dramatiques

Paris

Le Directeur: M. de ...
Le Rédacteur: M. de ...

Róna Főszef, növény

műve a Loser-család
 virágára a keresztüti fe-
 melőben.

Építőipar-Építőművészet, Bp. 1915. 39. évf.
 Kép: 44. sz. 269. o.

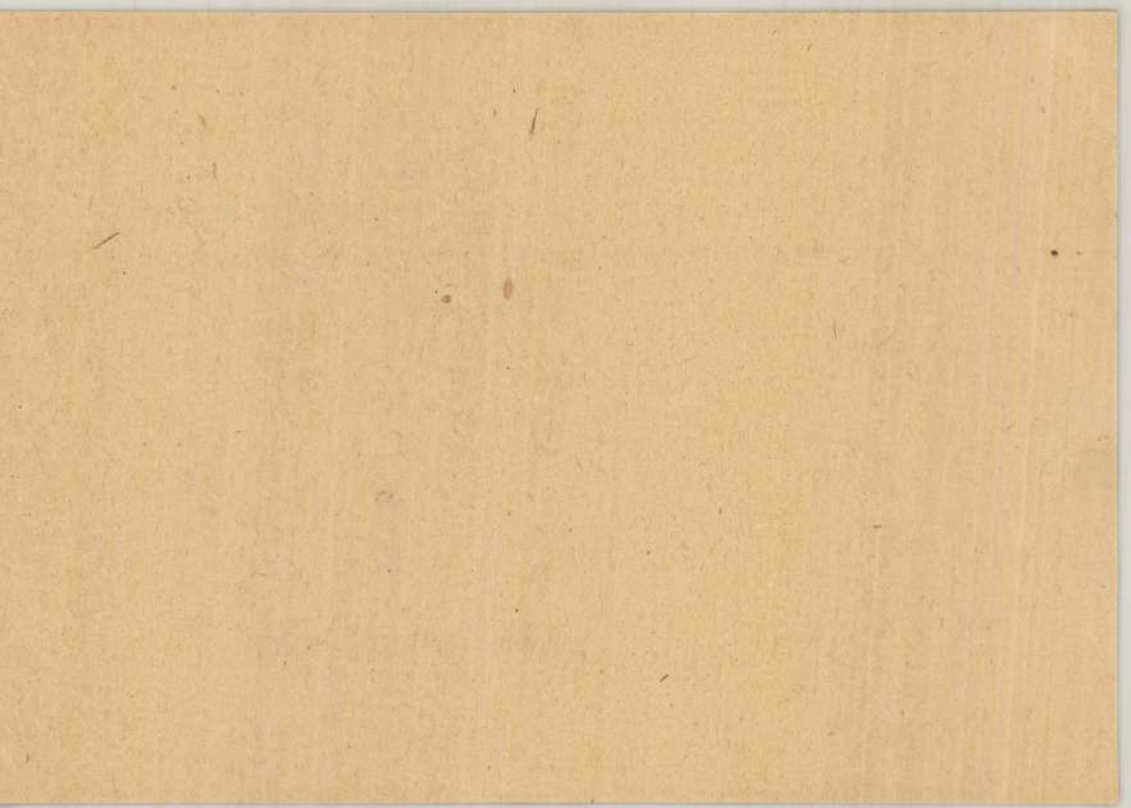
R ó n a J ó z s e f
szobrász

Uj Nemzedék. 1921. jun. 11. (Emlék-
szobrot állítanak Fadrusz János
sirjára.)

Fadrus

A. BOGNER FARS. KATALI. KÖZÖMVEGÉS, II. ÉVF.
6. sz. 17-18. l.

Róna József szobr.

MDK

Róna József (szül. 1861)

"József és Puttler felesége" c. faszobra.
Nagy aranyérem. 1909.

Szm Kt 50-125.1.

1. 25-10-1952

1952-10-25

"1952-10-25" is written in the margin.

(1952-10-25)

MDK

Róna József

"József és Puttlárné" c. szoborműve repr.

Gyöngyösi 50.1.

1870

1870

1870

1870

Book. KMF. 1929.

Rona József

MDK

PAK • KIM • 1853 •

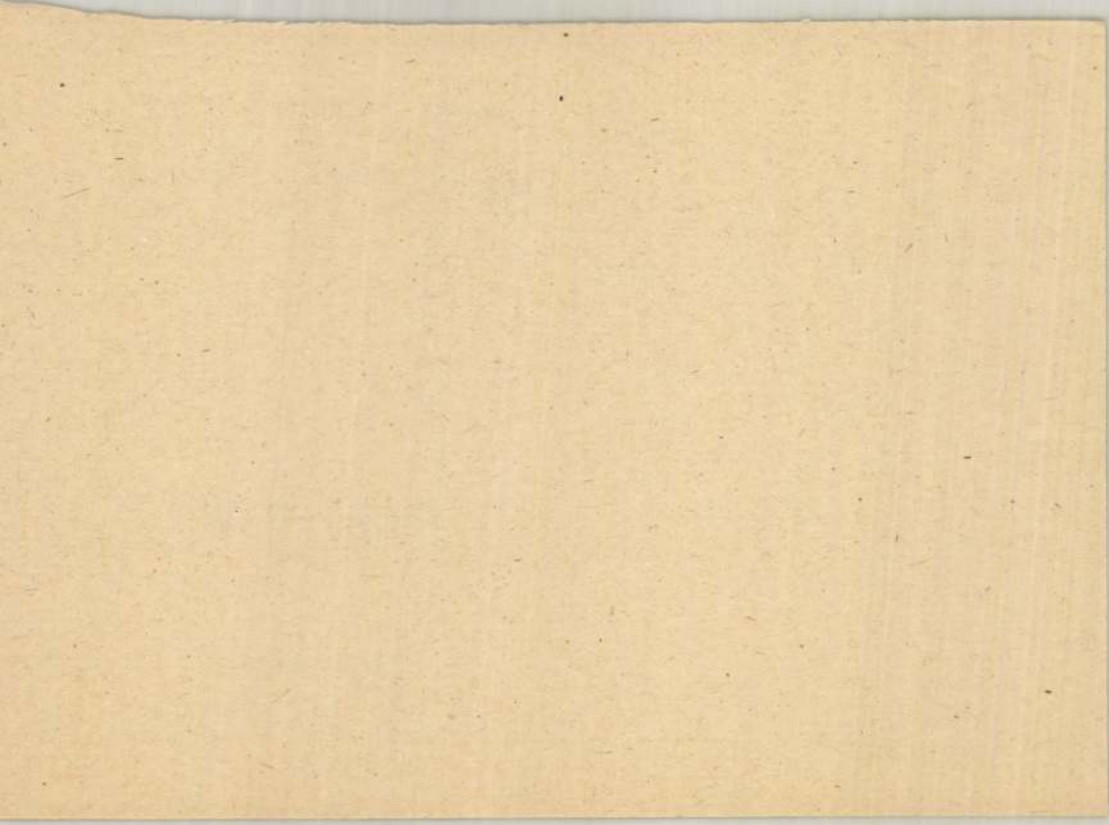
1853 • 1853 •

1853

Reine Jöset
Jöset

/ 1861-1939/

Möjor av 'v. Jert. 5. 3.
Kjö 'v. Michael. 1971.

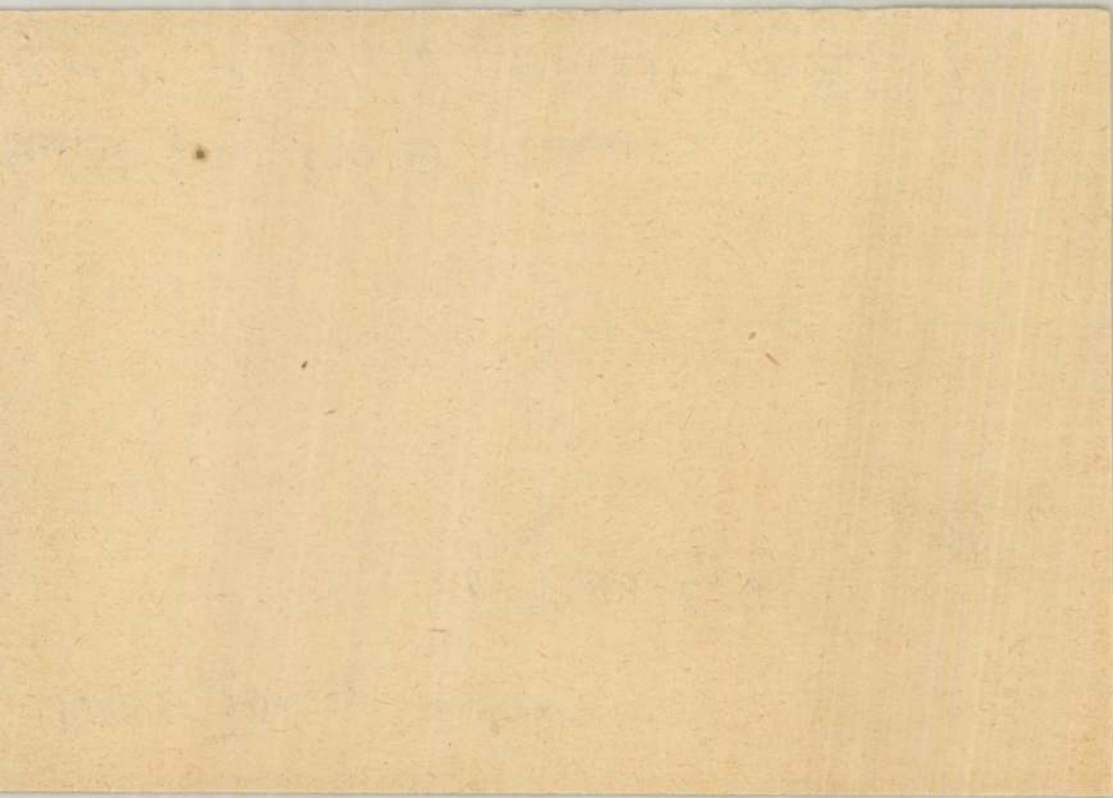
Roma Forest, 1200m

X: Zaka group

Heard July: 2nd or 3rd week

Eric Klingman, B.N. 1979. May. 5.

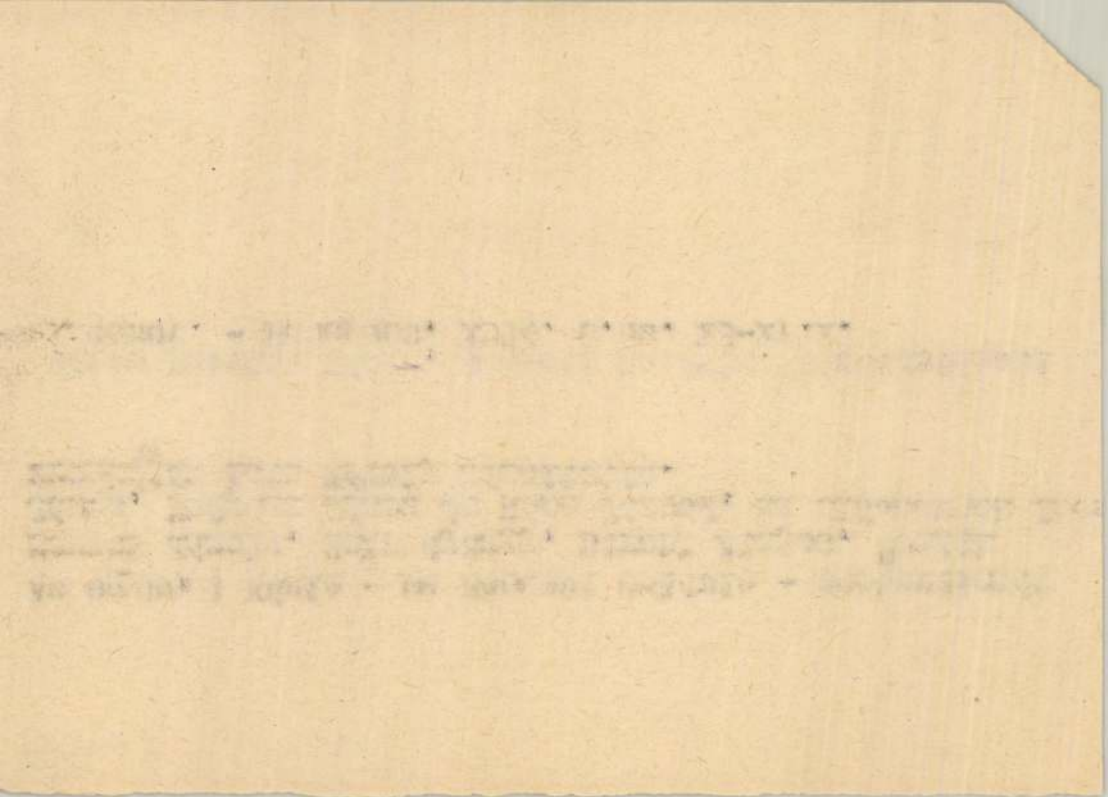
4

Rodna jónal

Az egykori Kúria - ma Nemzeti Galéria - szobordíszét
Sényei Károly, Zala György, Strobl Alajos, Dombóczy
János, Radnusz János és Róna József, az elősarnok írei
freskóját Lotz Károly készíttette.

Gábor István: Kúria, Nemzeti Galéria, Fartúrteneti
Intézet. - Budapest, 1974. 6.sz. 13-17. l.

Kérdezz — Felelek rova-
tunk választásokról.

Levelhírnök észrevétele

Jogos. A Budapesti felszámoló

hadaknak a vezére valója-

ban Lotharingiai Károly

Amo Savoyai Jenő lo-

vezető építője felhívta a ki-

díjnyertes szoborra a ki-

raly, I. Ferenc József fi-

gyelmét. Az elrendelte,

hogy a szobrot vegyék meg,

s a Várban állítsák fel. Er-

re 1902-ben került sor. A

bronz szobrot — jelenlegi

helyén — magas, gazdagon

diszített mészko talapzatra

helyezték; jobb és bal olda-

lán egy-egy bronz dombor-

mű a zentai sáncok bevé-

telet és a híres lovastroha-

mot ábrázolja, fölöttük pe-

dig egy fiatal és egy öreg

török fogoly meszköbe fa-

ragott alakja ül.

Köna József, no érdm

—: kérdés — válasz

Élet és Tudomány 30. 1902

1902. máj. 27.

XXVII/5

ESTI HIRLAP, Br. 1971, m. a. r. c. 25.

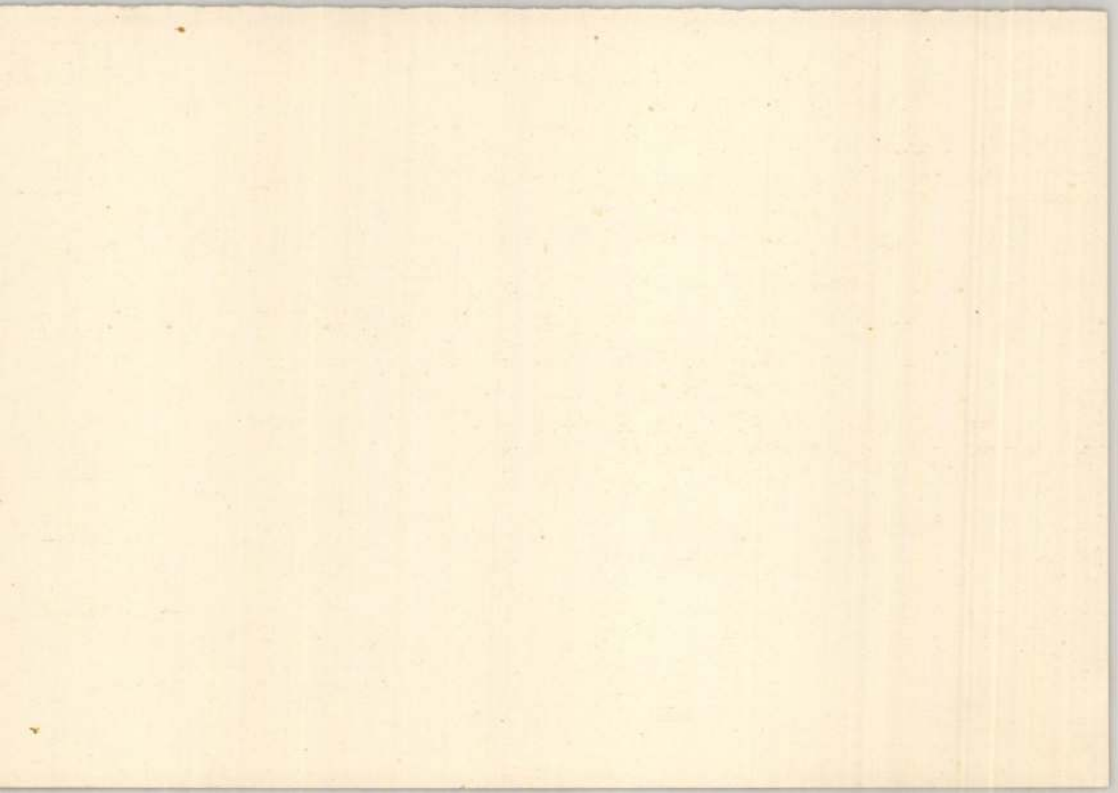
- : Kordaly Könyv

6.

+ Zimur' notrot kén'lette. (Könyv.)

Roua Gózet, notrot

MDK

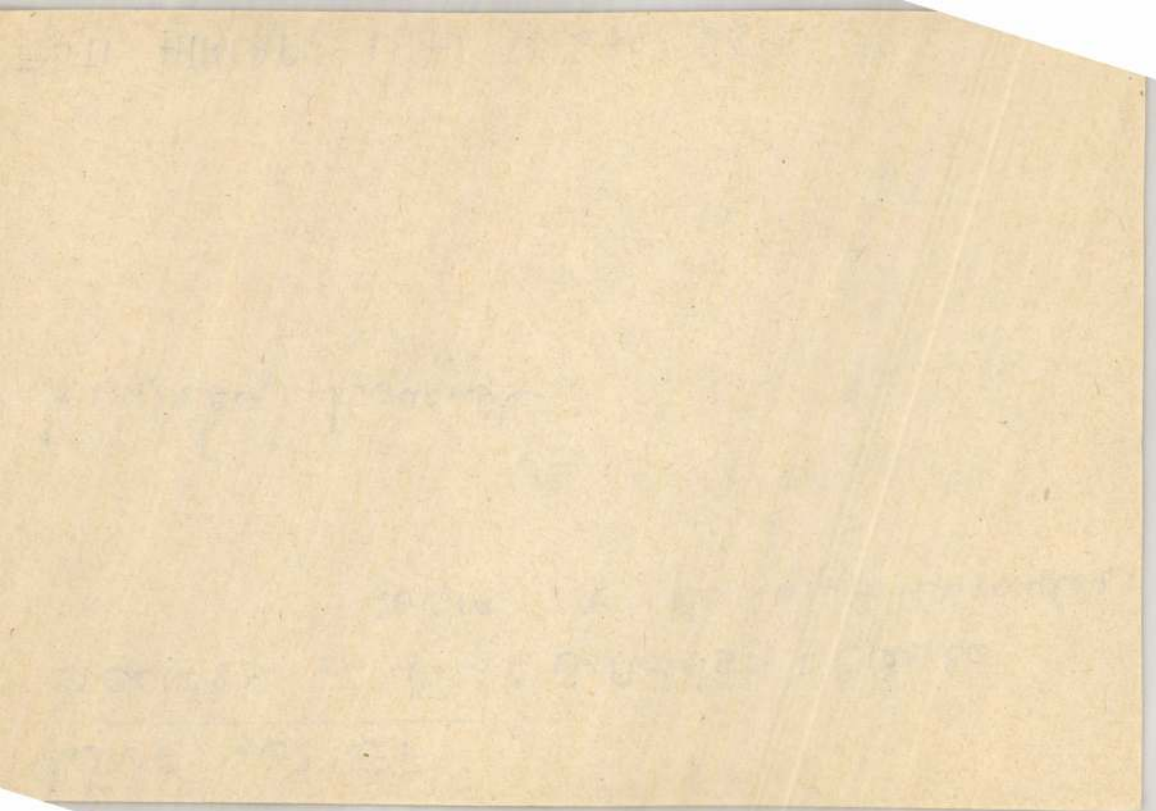

PODVA 10257F

Sudora'sz, Zriny'sz, Ueberst a' Graetz
Sudora a Kodaly-Kövesi.

Kodaly-Kövesi

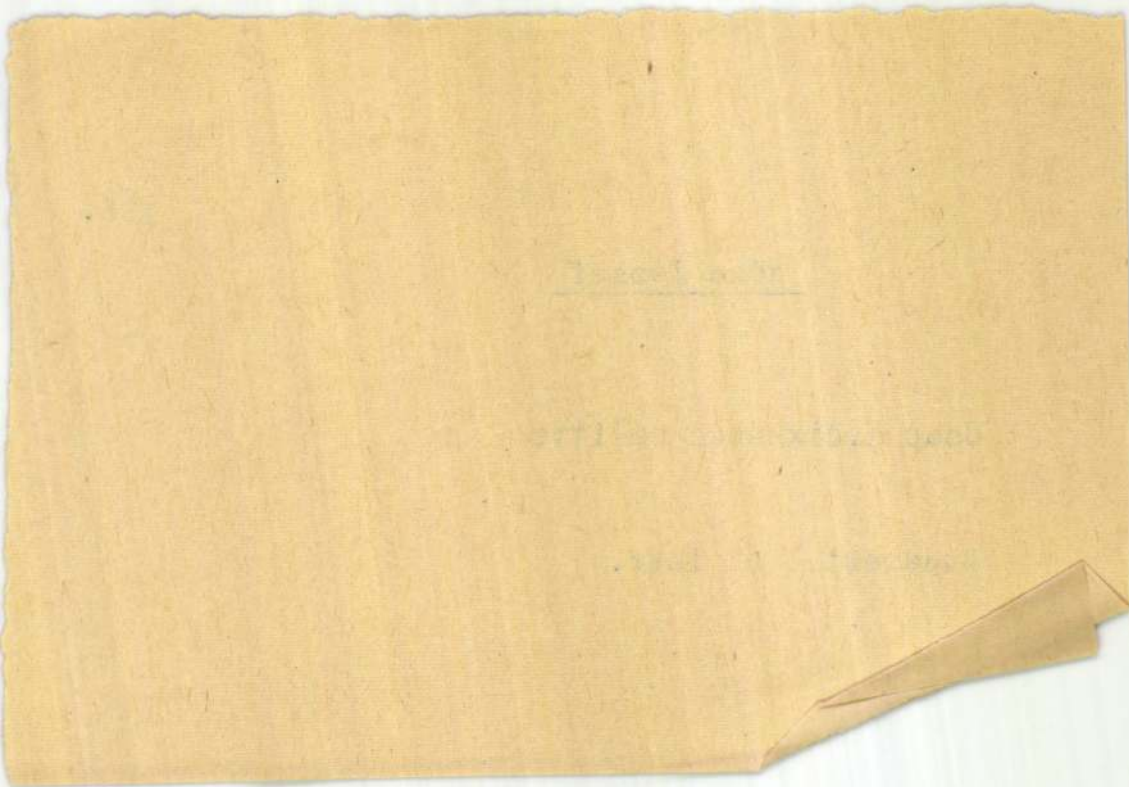
ESTI HRLAP, 1971 máj. 25.

Rona Försel

A szászalföldi magyar irodalmi költészet
többsége együtt.

Heitler László: Beck O. Fülöp, Corvina, 1969, K. 1.

MDK.

Róna József

Csap E.cikkében említve

Budapest 1967 febr.

Róna József szobrász

A kis türelmetlen.

M.D.K.K.

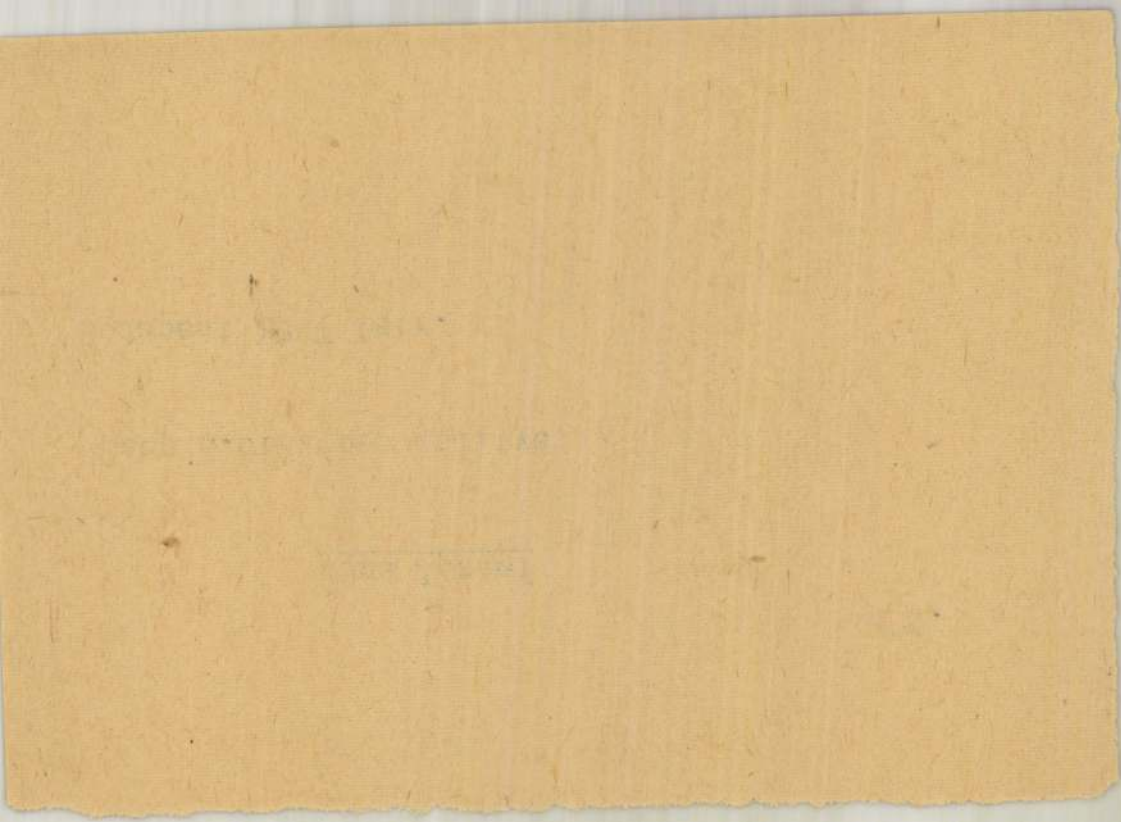
Henszlmann Lilla: Stróbi Alajos, Bp. 1955. 26. l.

Budapest 1967 febr.

Csáp E. cikkekben említve

Róna József

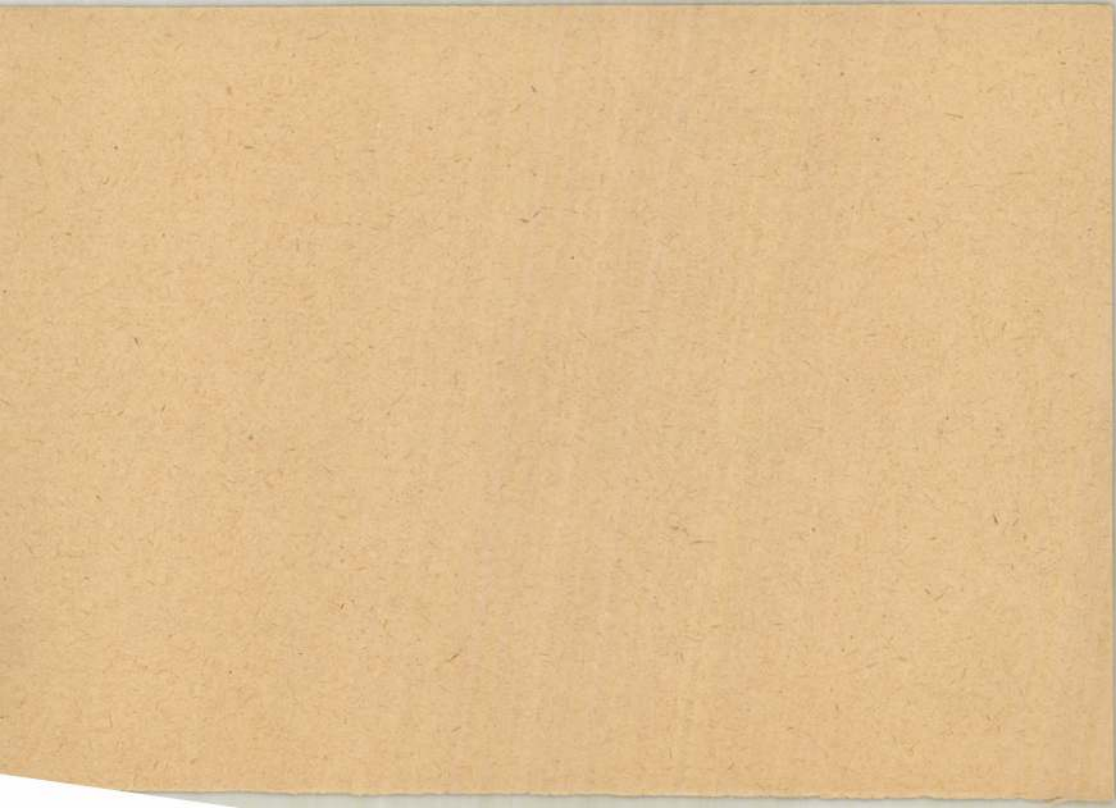
MDK.

Róna József

Beck Ö. Fülöp: Hmlékezesel. Bp. 1957. 166. 1.

MDK

Review Group
meeting

Mungai Not a phytomorphology
subject some with some papers
group meeting phytology papers.

U. Jensen's case: Phytology case
Münster 1966. papers - 26 papers

H.D.V.

Handwritten text, possibly a title or header, appearing as bleed-through from the reverse side of the page.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of cursive script, also appearing as bleed-through from the reverse side.

Handwritten text at the bottom left of the page, likely a signature or a closing phrase.

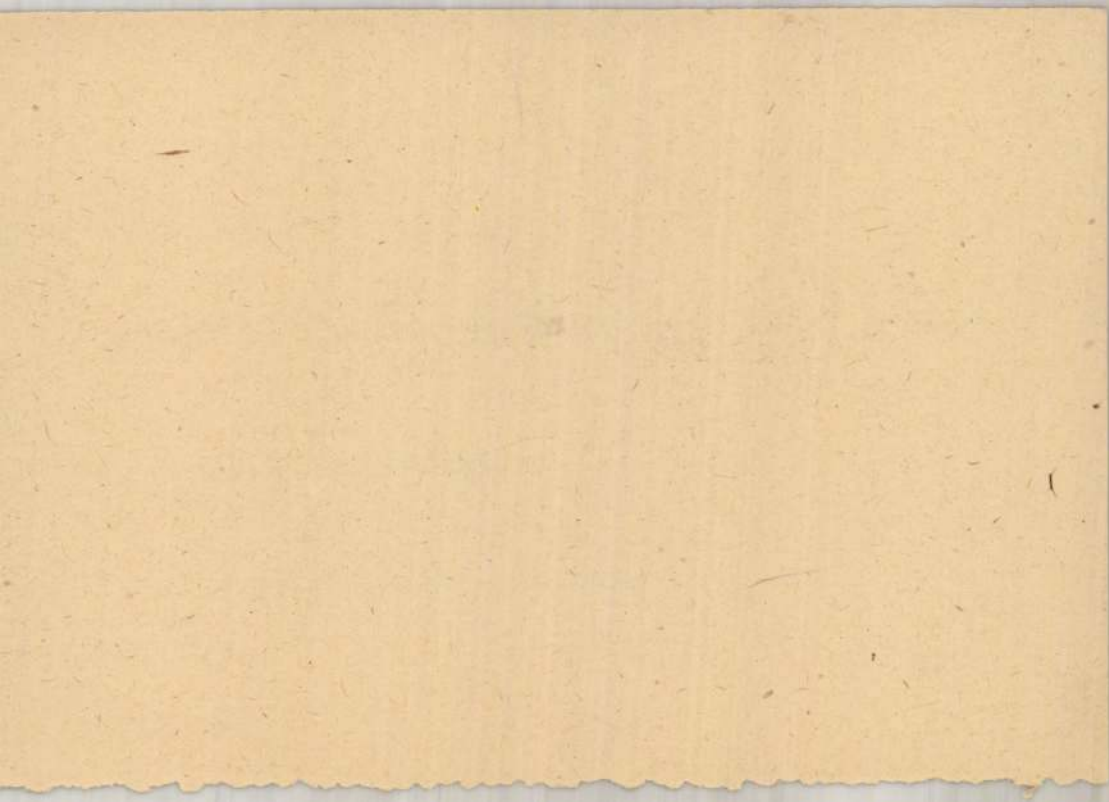
Handwritten text at the bottom right of the page, possibly a date or a reference number.

Tamas E: Szegedi Képeslap. Kis Újság, 4. évf.
203. sz. 5. l.

Kossuth-szobor

Róna József szobrász

MDK

Róna József

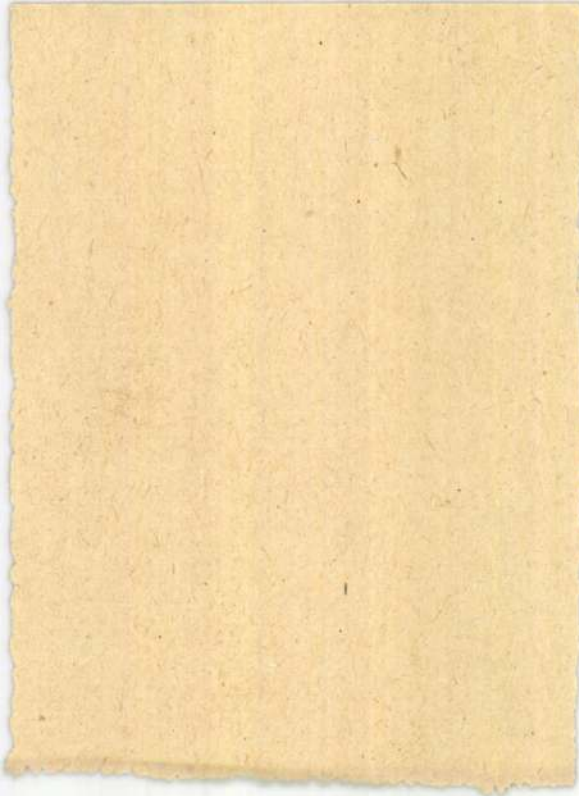
1.

Arv. Csarnok, 1947. Febr.

MDK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

Rosa József

hírt vegyék olyan könyve.

szabad Nep 1948 VI. köf. 87. január. 11. No.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT
530 SOUTH EAST ASIAN AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60607

RECEIVED
MAY 15 1964

Róna József, ~~XXXXXXXX~~

MDK

a X.-XI. teres a különböző irányu, de kiforrti
egyéniségű mesterek alkotásait mutatja be.
Minden név egy fogalom.

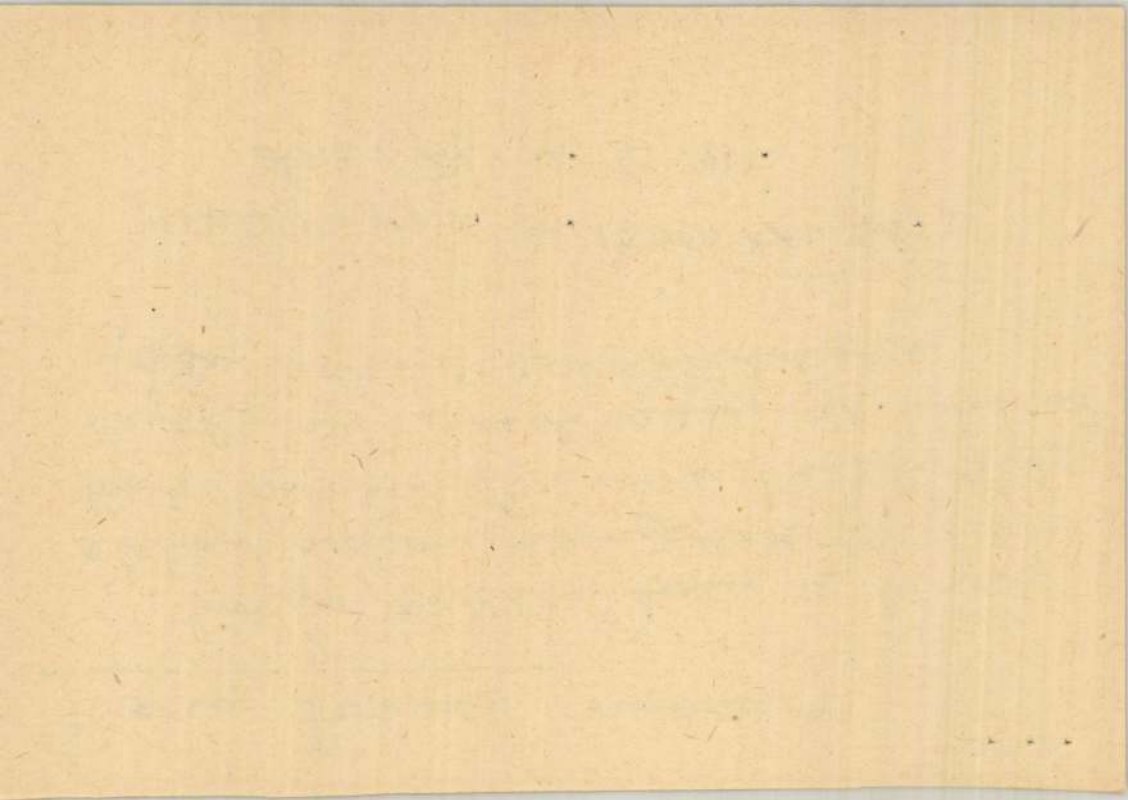
A Műcsarnok reprezentatív kiállítása.
Képzőművészet. ~~XXXXXXXX~~. 63.1. 1932. 48. sz.

Roma forest, Mexico

folys elven'ten a linear
also accompanied to me -
for some things which
are an Anthery-ut koronaf
ten levele belakoltak

Vallalkozó Lapja, Bp. 1800. XI. évf.

dec. 25. sz. 6. old.

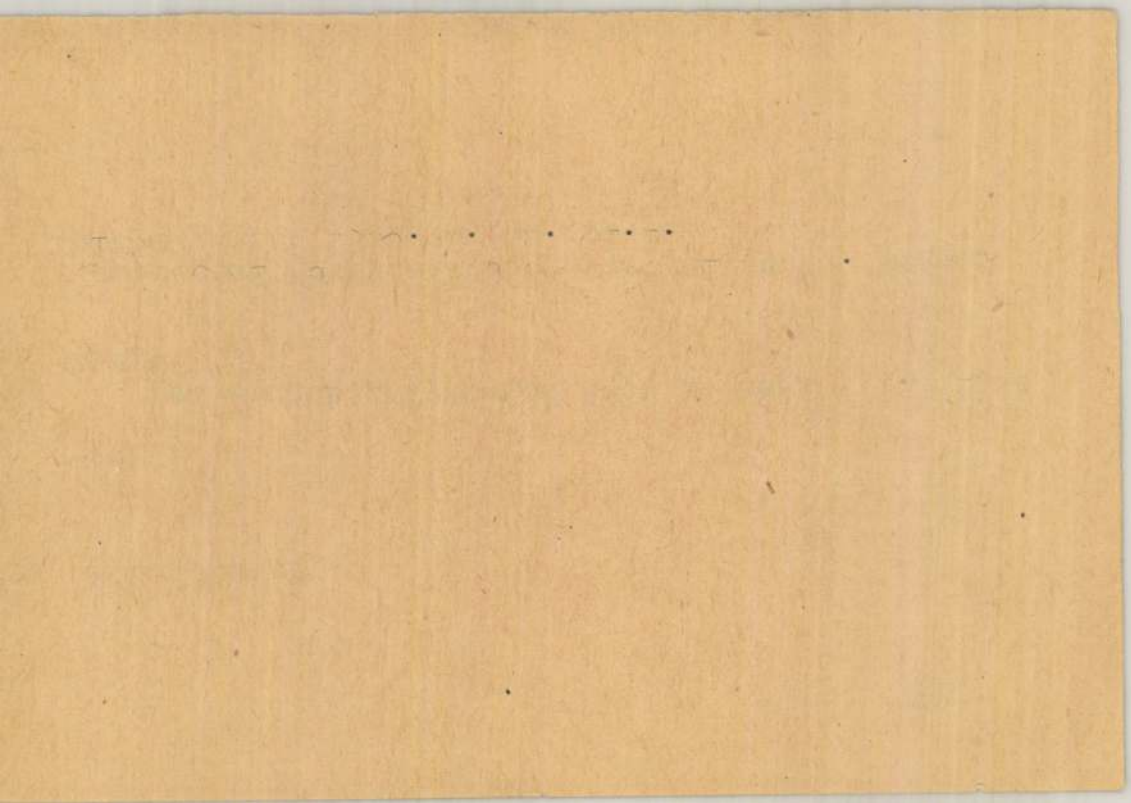

Róna József

az alábbi pályázaton 2000 koronás III. díjat
nyert

A debreceni Kossuth-szobor tervpályázata. Magyar
Építőművészeti 1910. é. sz. 31. l.

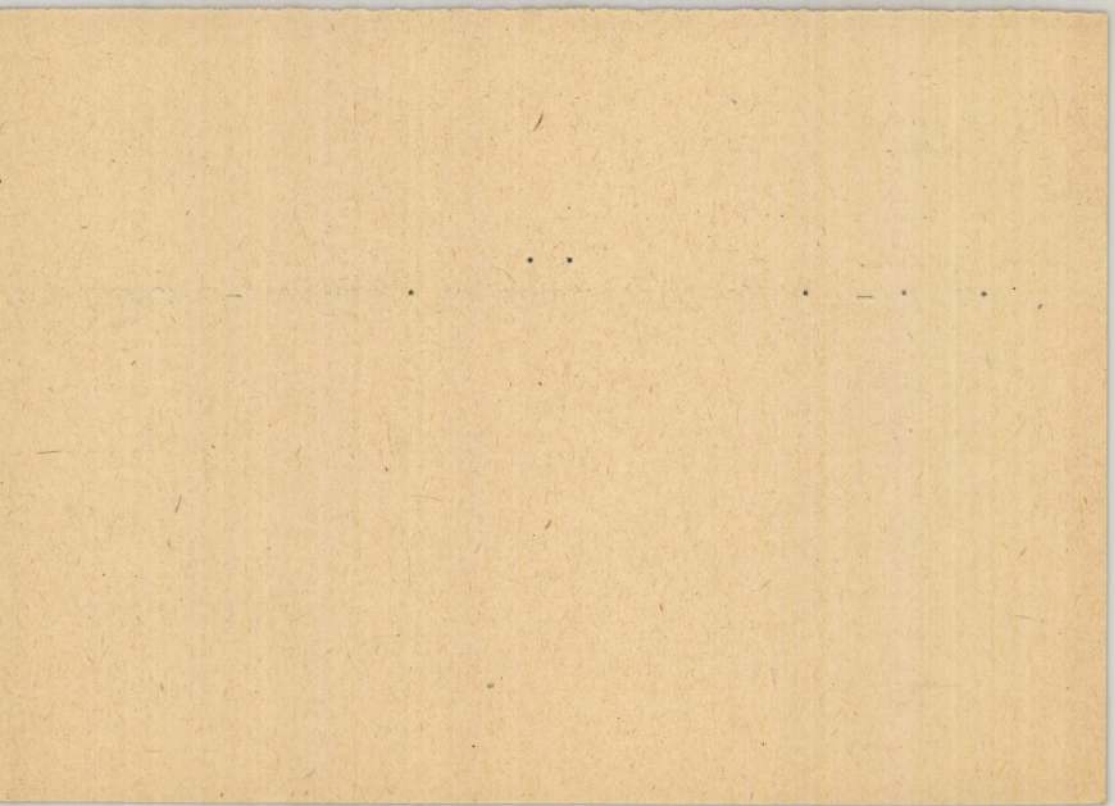
MDK

Róna József

A Benczur-Társaság. Közleményezet 1927. 5-7. sz.
11.1.

MDK

Rona tozset

A godolllor.
pedg'th.
Erdet - grabat

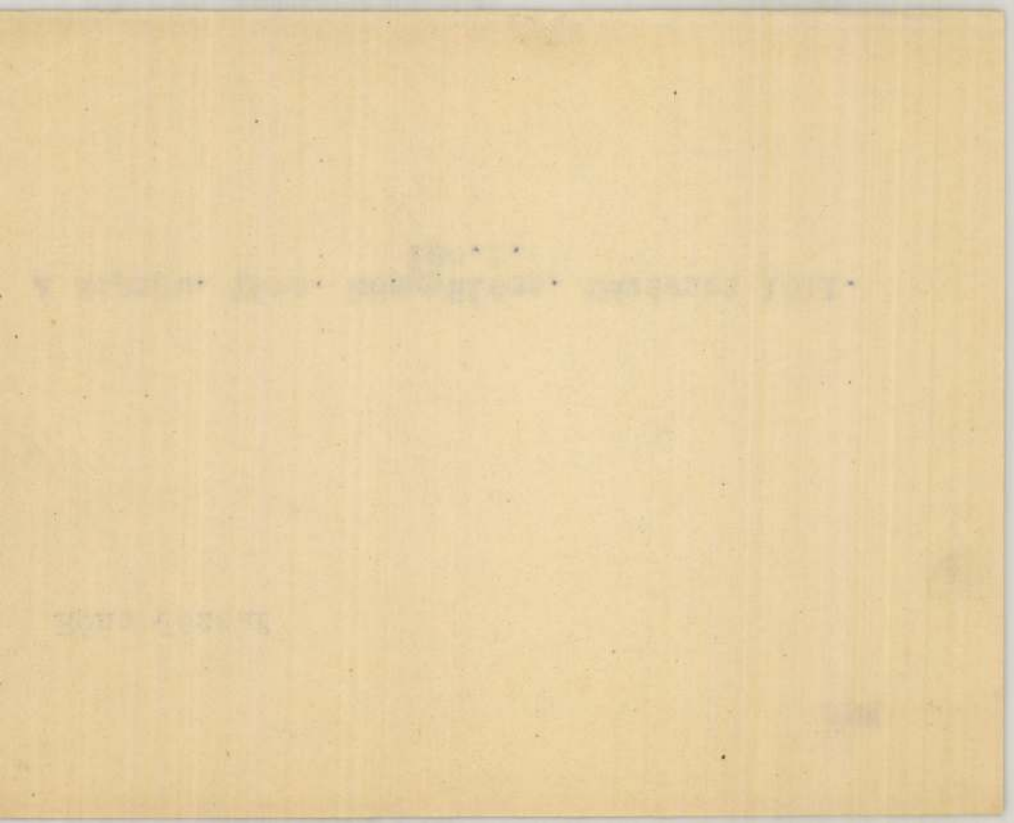
emellre.

Hrte
Perthuyet
Hrte, 1300, 76. span, 4. kop.

Róna József

A Képzőm. Társ. közgyűlése. Művészet 1911.
164. l.

MDK

Róna József

József és a Potifar felesége. Hársfa-szobormű

Kézíró. Társ. 1909/10. évi kiállítás. Képt. 42.1.

MDK

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

Műsarnok 1927 táj- és életképekállítás

Megy a juhász a szamáron, repr.

Róna főzsei

KOK

Vas. Ujs. 1887. 48. sz. 803. l.

Az Arany-szobor pályaterve, kóna jözséinek. Repr.

Róna jözséi

MDK

Musegymnók 1902/3. 4611 14.11.

Koszorut Fonó Leány, bronz

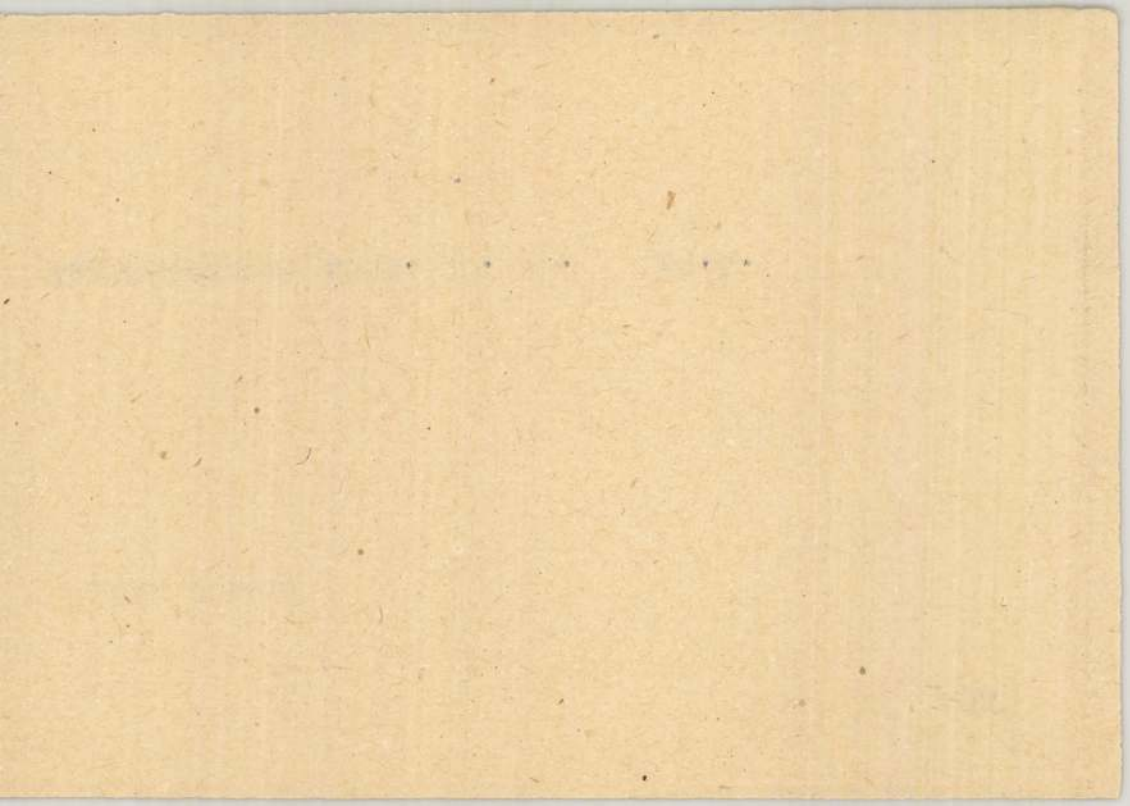
Róna József

NDK

Róna József

Képzőművészeti Lapok 1933. 58. sz. 60. l.

MDK

Műcsarnok 1909. tavaszi kiállítás.

Zsuzsanna, márvány

Róna József

MDK

MDK

Röns lösef, azobrazm.

nehai Sch. in melliszobra. Mgt.

Jó fogás. Szökőkut tervezet. 1/2. nagyv. Szobornü.

KMÁra. 1899-1900. Felv. rajt. Kat. 27.1.

Róna József, azobraszm.

a Kossuth - azobor alkotója.

A Kossuth - azobor ünneplés leleplezése Miklós -
 sen a mult majus hó 23. - kan történt.

Kossuth azobraszm. Miklós ...
 Vas. Ujg. 1898. 45. evf. 23. sz.

(400. l.)

1988 12 22 10:00
Көзөңгү америкалык күтүрүсөн

сен а муну күтүңүрүсөн
У Көзөңгү-америка күтүрүсөн күтүрүсөн күтүрүсөн
а Көзөңгү-америка күтүрүсөн

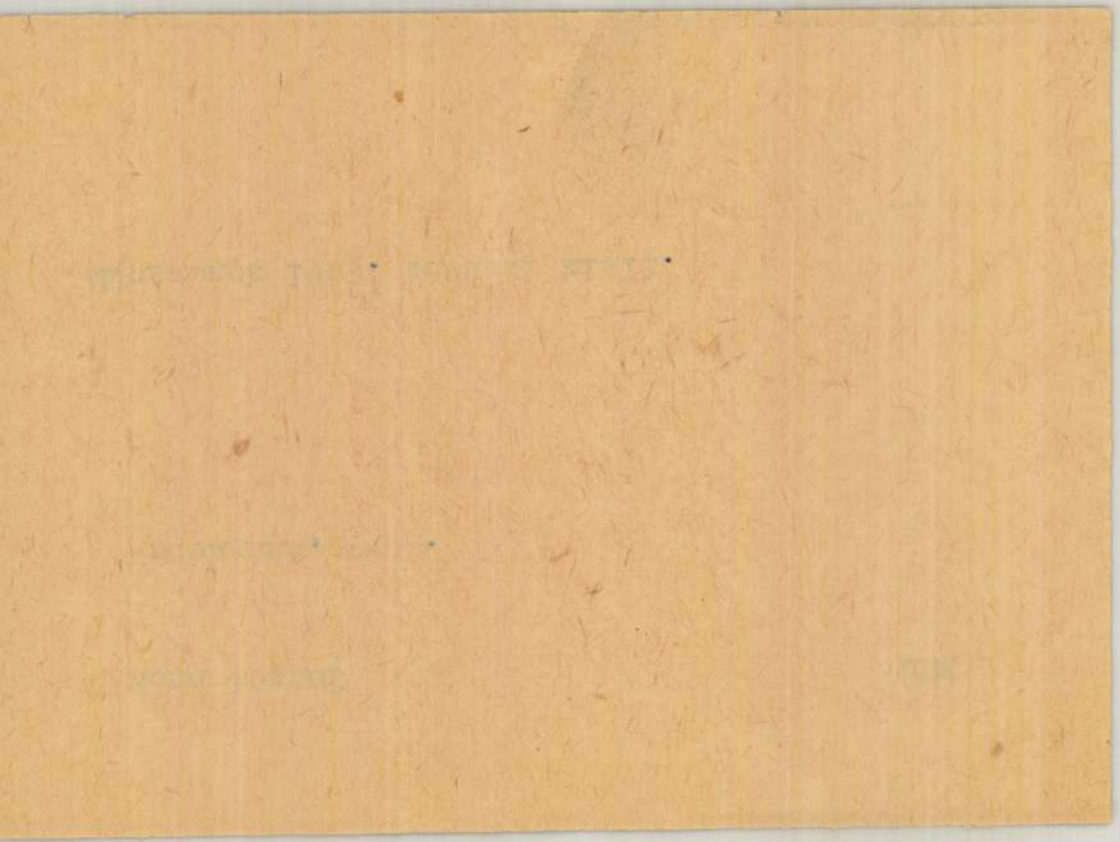
Биринчи күтүрүсөн

Műcsarnok 1909. tavaszi kiállítás.

Zsuzsánna, repr.

Róna József

MDK

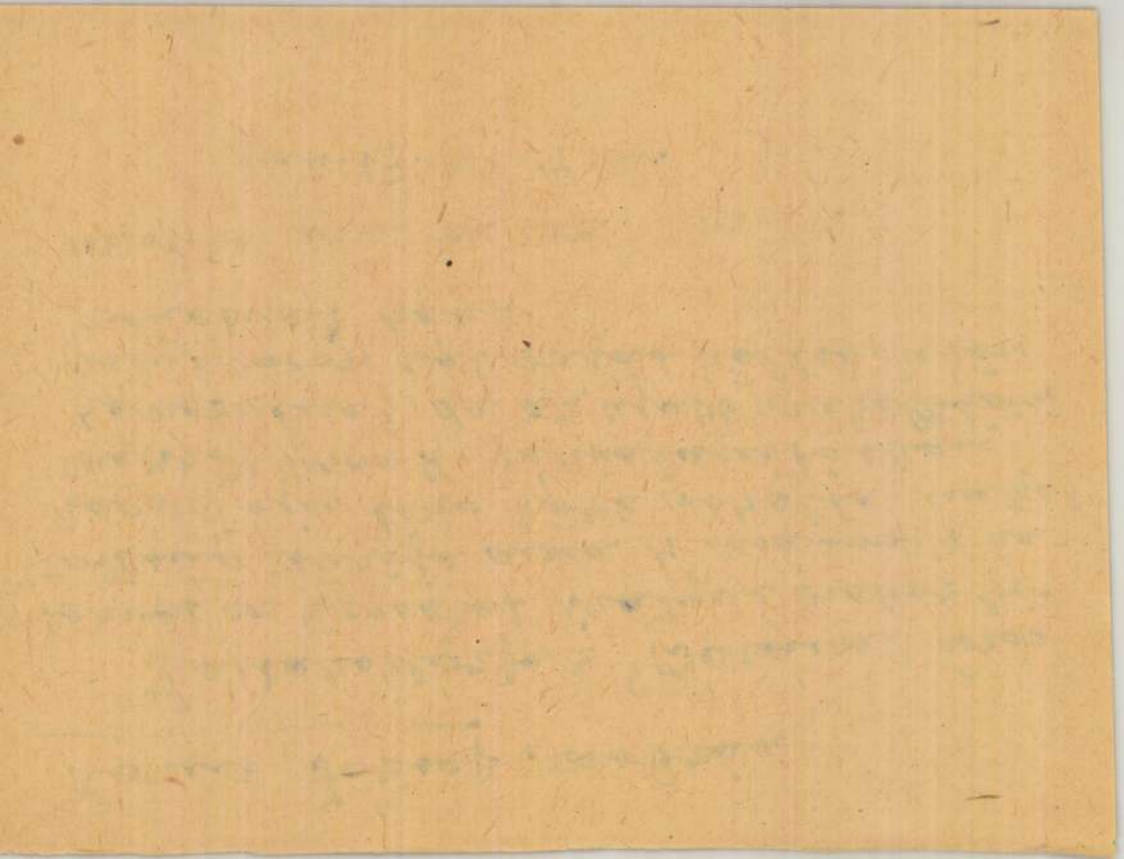
Roma föret, oröran

folken dödes i Polaris hörs

det var en smärre krigsytte öfver ör-
telligt stinnigt omma 4 maaadig hu-
koperning för hörs rörelse, mags
anvint 4000 k. katalasitfödan
kometidus, de ar upat quilibet
polygrafen och rajar höllspän
vehetur hent.

VALTALIKOZOK Lapja, Hp. 1903. XXIV. 6VJ.

Juu. 17. sz. 4. old.

Róna József

A szabadság-szobor pályázaton első sorban
kitüntetendő jutalomdíjban részesült pa-
lyamunkája.

Cikk: A szabadság-szobor pályázata.

Vasárnapi Újság, 1891. 15. sz. 244. l.

1887

1887

1887

1887

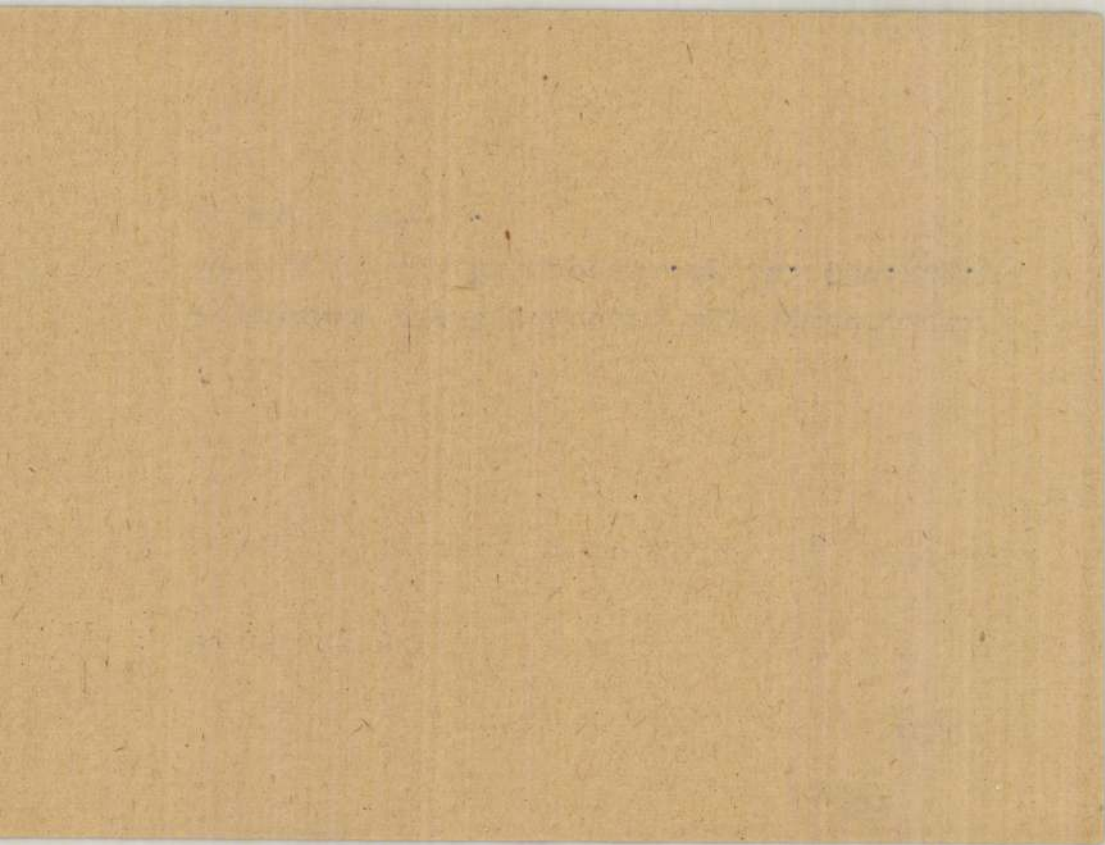
1887

Arpádházi Szentek Modern Egyházművészeti
Kéllistásának Katalógusa. Bpest. 1930. Aug.
Nemzeti Szalon.

A magyar Szentek és boldogok emlékszojra.

Róna József

MDK

M.D.K.

From Forest, Moscow

800 R-ai m...
diját nyert a Greati K...
auk-mo...
auk-mo...
auk-mo...

VALLALKOZÓK LAPJA, BF. 1908. XXIX. ÉVF.

apr. 15. sz. 12. old.

NO. 1000

THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA LIBRARY

...

Róna József

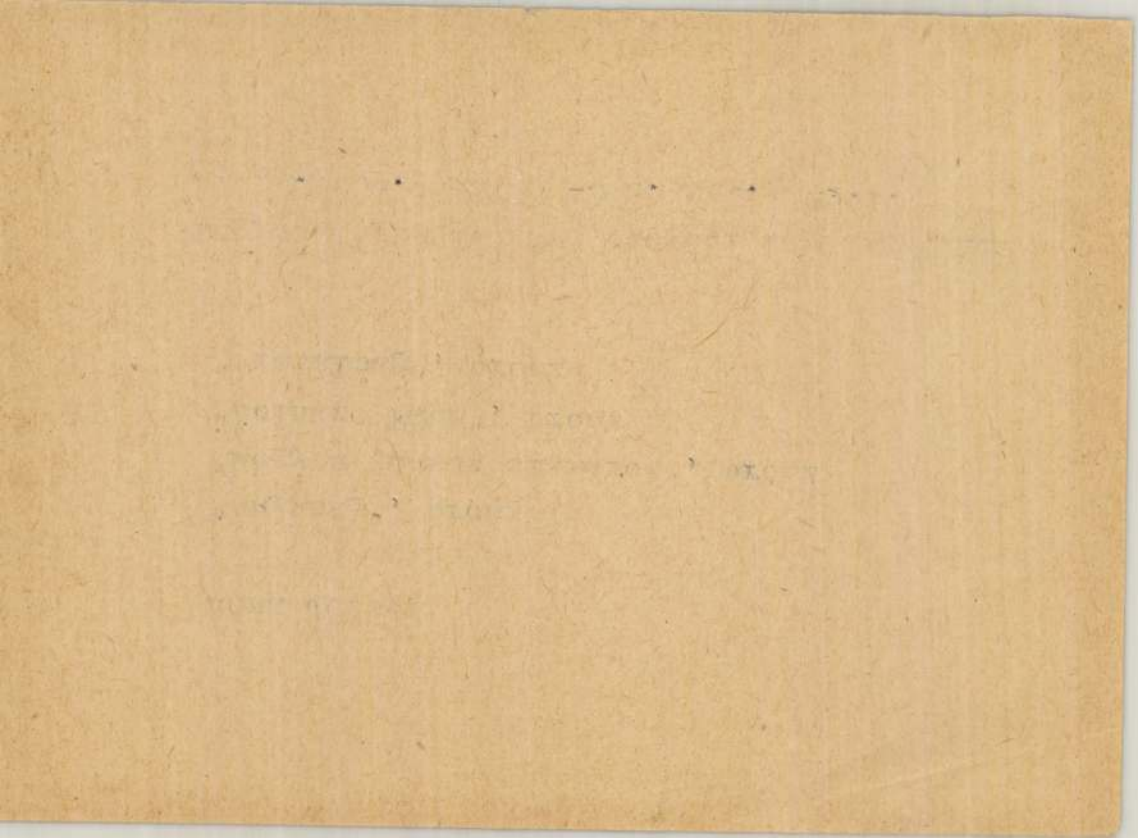
"Anyaság", bronz

"Mely a juhász szamaron", bronz

"Bolha és Faun", bronz

"Fiatalság", bronz

Magyar képzőművészek szegedi reprezentatív
kiáll. 1930. Munkácsy-Cen. Képt. 25.1.

V LISZC-SZODIOK. AZ EST 1929. JUN. 16.
5.1.

Róna József

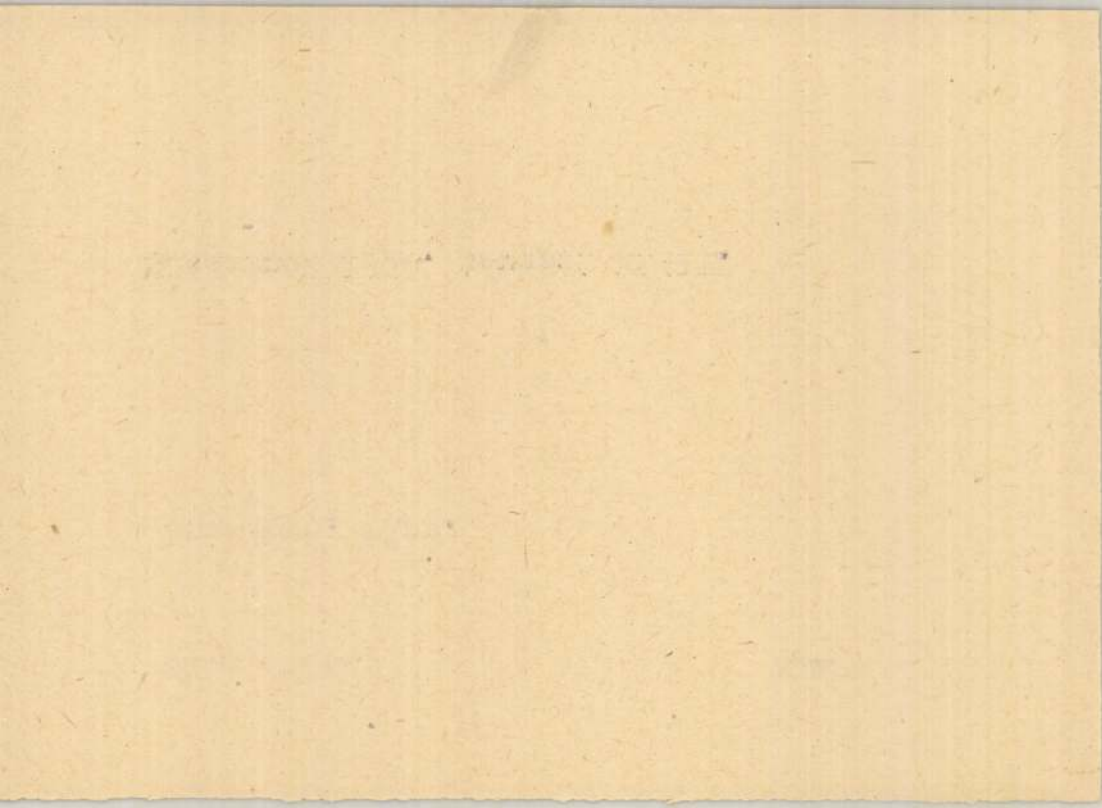
MDK

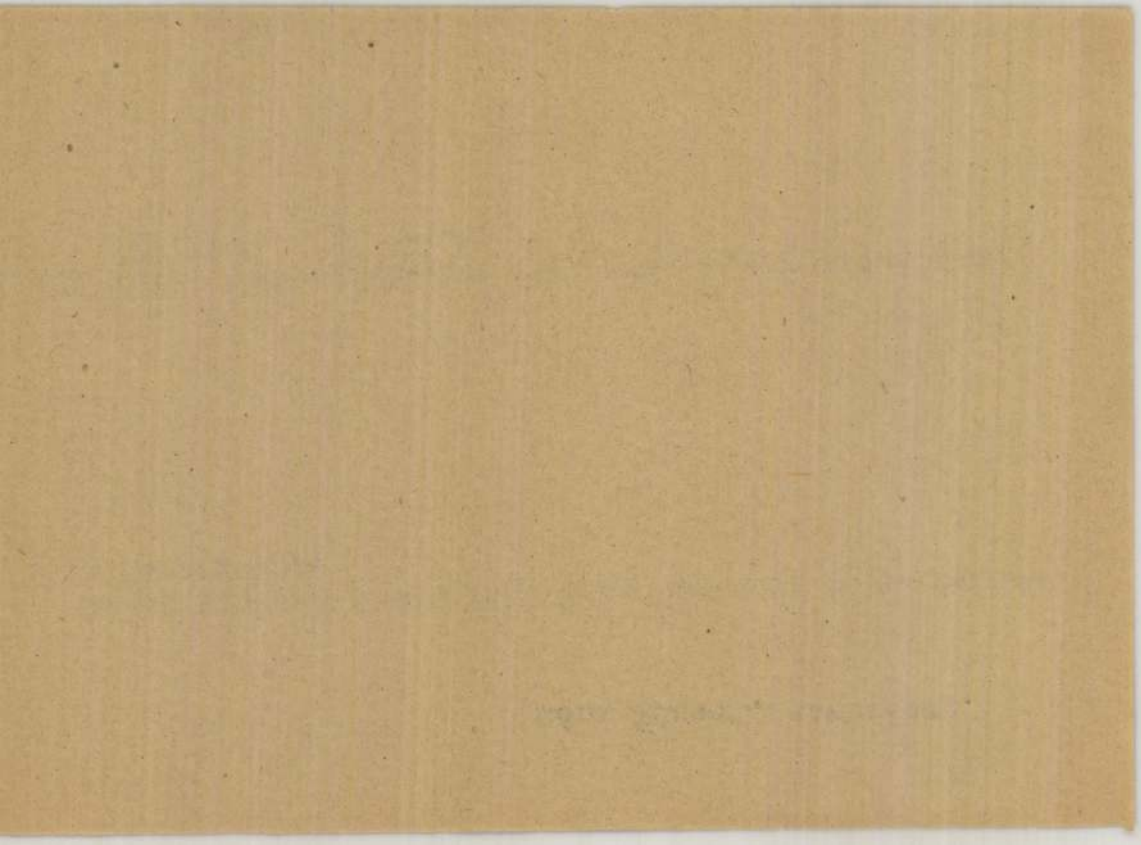
Műsarnok 1904. évi kiállítás.

Anakreon, repr.

Róna József

MDK

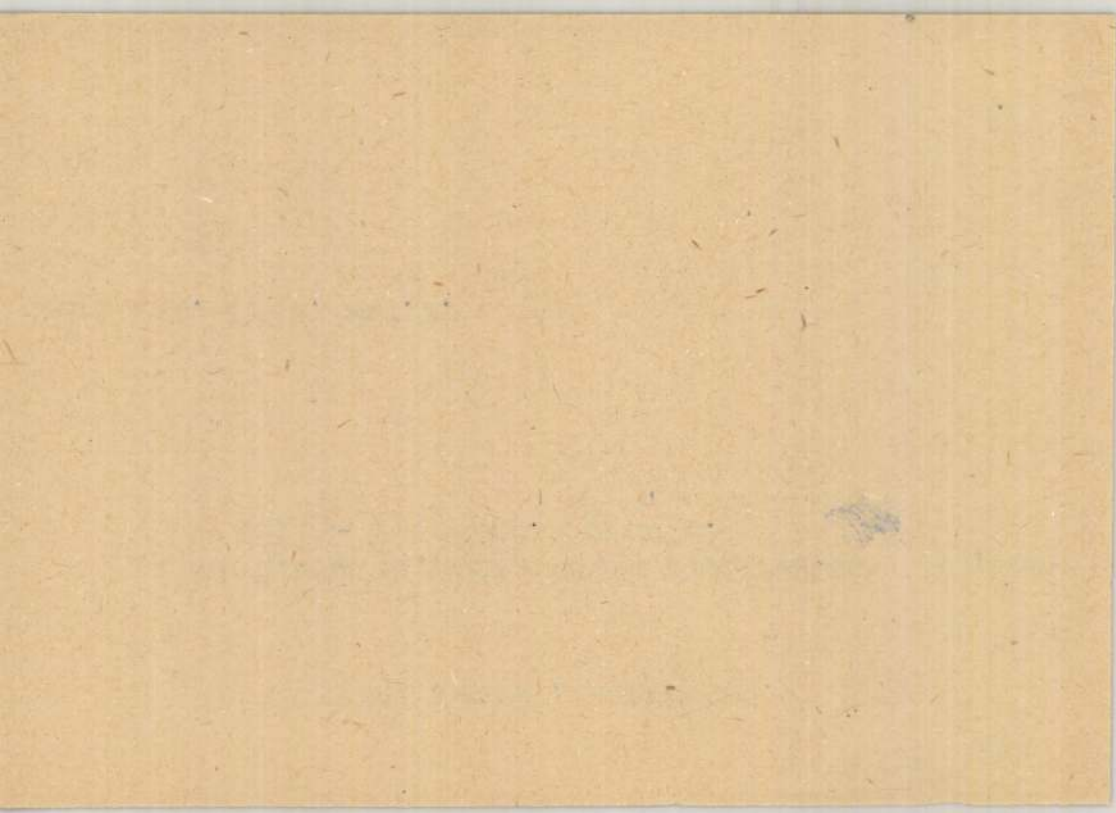

MDK

Róna József, ezobrázm.

a budapesti Kezesség-és elismerés
a magyar nyelv- és irodalom-
tudományok területén

Művezet. 1908. 204. l.

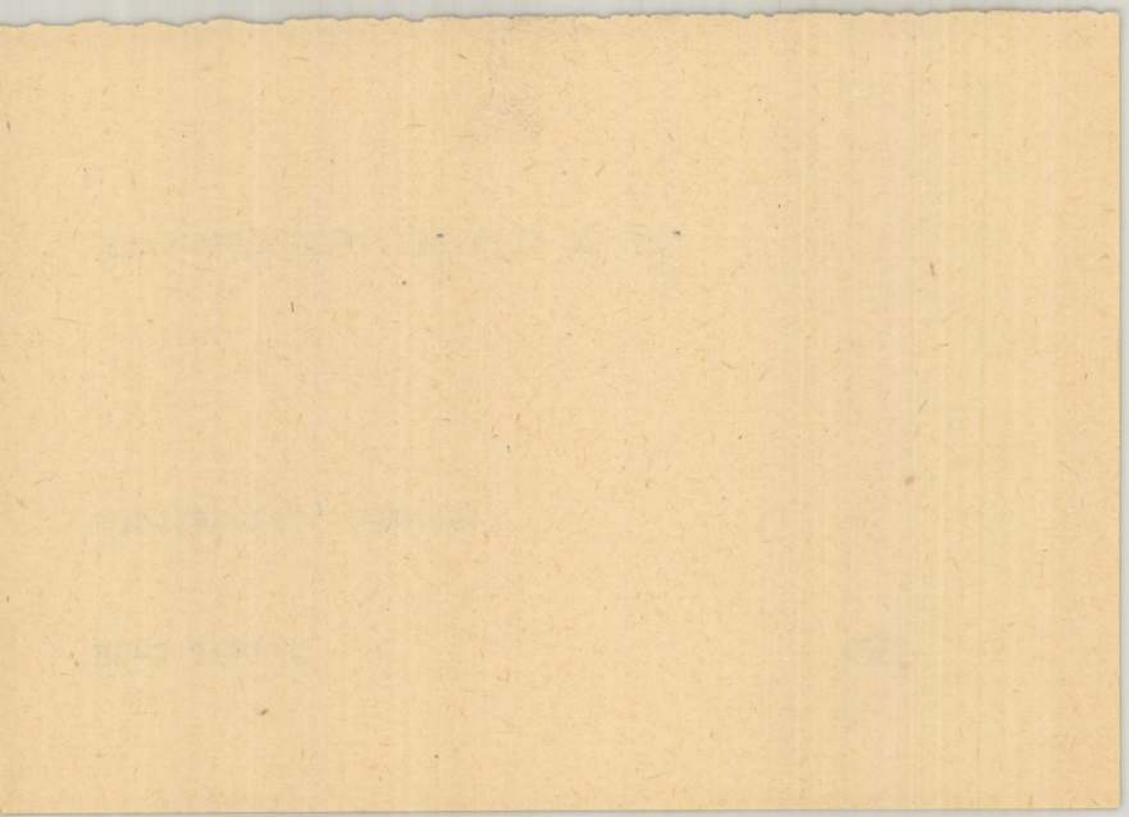

Műcsarnok 1892/93. évi kiállítás.

Fertősziget, Mátyás

Róna József

MDK

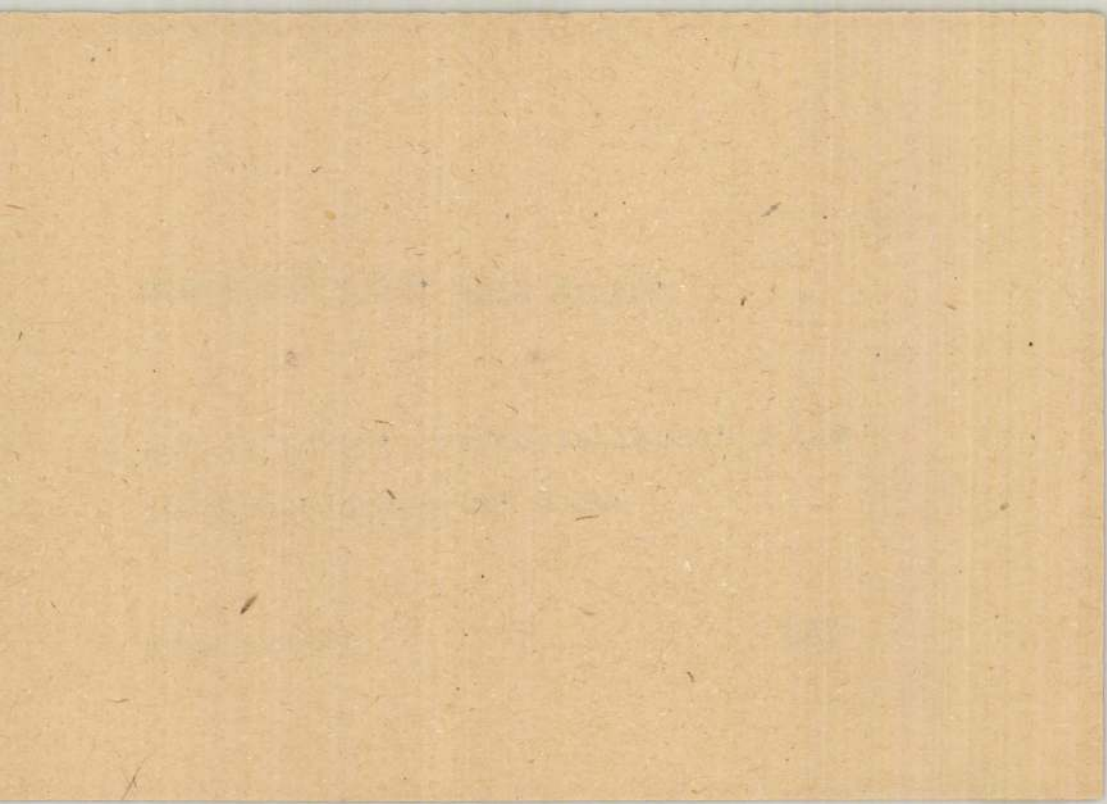
Róna József

MDK

Az utolsó szerelem, gipsz

Egy jó fogás, diszkutervezet, gipsz

Műveimnek 1890-1911 kiáll.

Műcsarnok 1890. évi kiállítás.

Kossuth Lajos mellszobra, vialszminta

Róna József

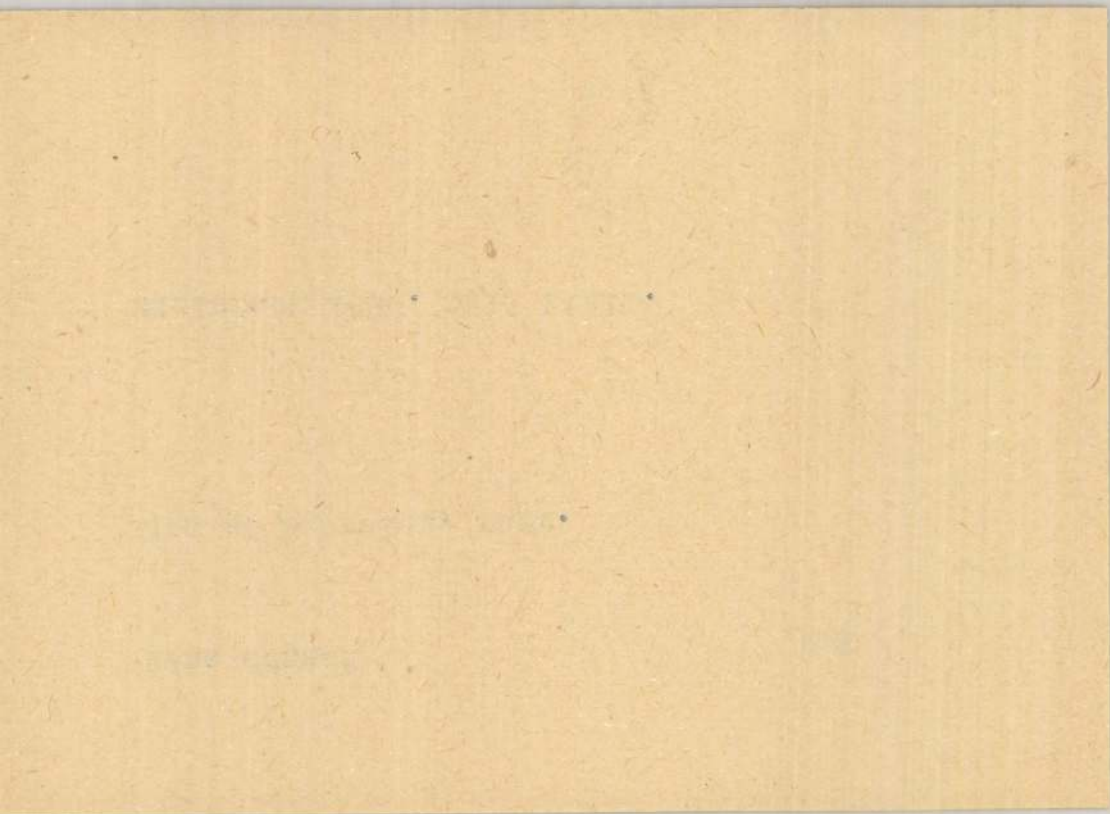
MDK

Róna József

MDK

Utolsó szerelem, repr.

Műcsarnok 1890. téli kiállítás.

Róna József

M.D.K.

Rényképrelevél a művészről, műtermében.
A lap hiányos, ezért a képhez tartozó szöveg lap-
számat és tartalmát megállapítani nem lehet, mert
egyres "kutatók" kivégyák a lapokat.

Szinházi Eset. Bp. 1927. dec. 26. -1928. jan. 1.
XVII. évf. 88. sz. 52. sz. 60. lap.

1870-1871

...

...

Róna József

Uj Idők 1909. XV. évf. 52. sz. 617.1.

MDK

A Benczur-Farsaság • Képzőművészeti 1927. 5. sz. 11.1.

Róna József

MDK

Róna József, izobrász.

Az Erzsébet - emlékü elso által nyert:
 Két kép Róna József mintájáról. 53.1.
 /Erzsébet királynő álló alakja./

Uj Iker. 1916. XXII. 29. sz. 53.1.

PL 1994 1010 XXII 28 22 20 1

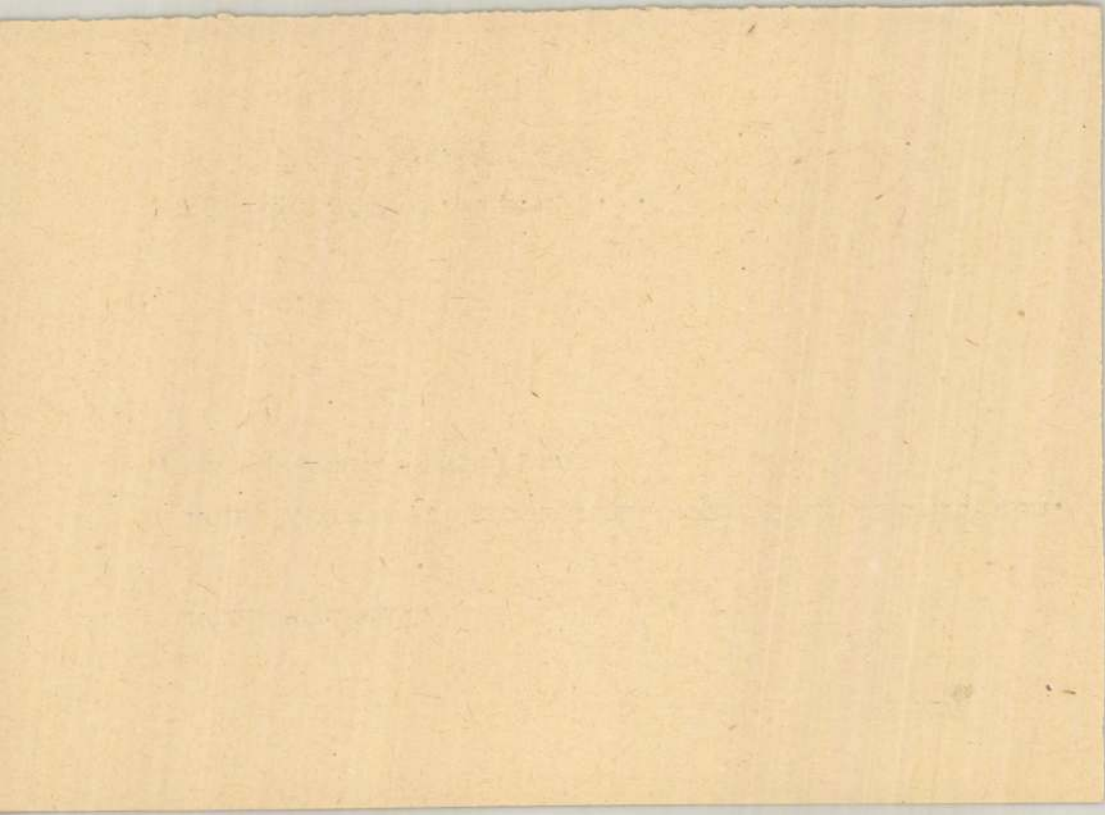
NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
455 FIFTH AVENUE
NEW YORK 17, N. Y.

NEW YORK PUBLIC LIBRARY

Uj Idők, 1901. VII. 53. l.

Róna Erzsébet szobranak öntése az ércöntőben.
/Az Uj Idők fényképe/

Róna özszei

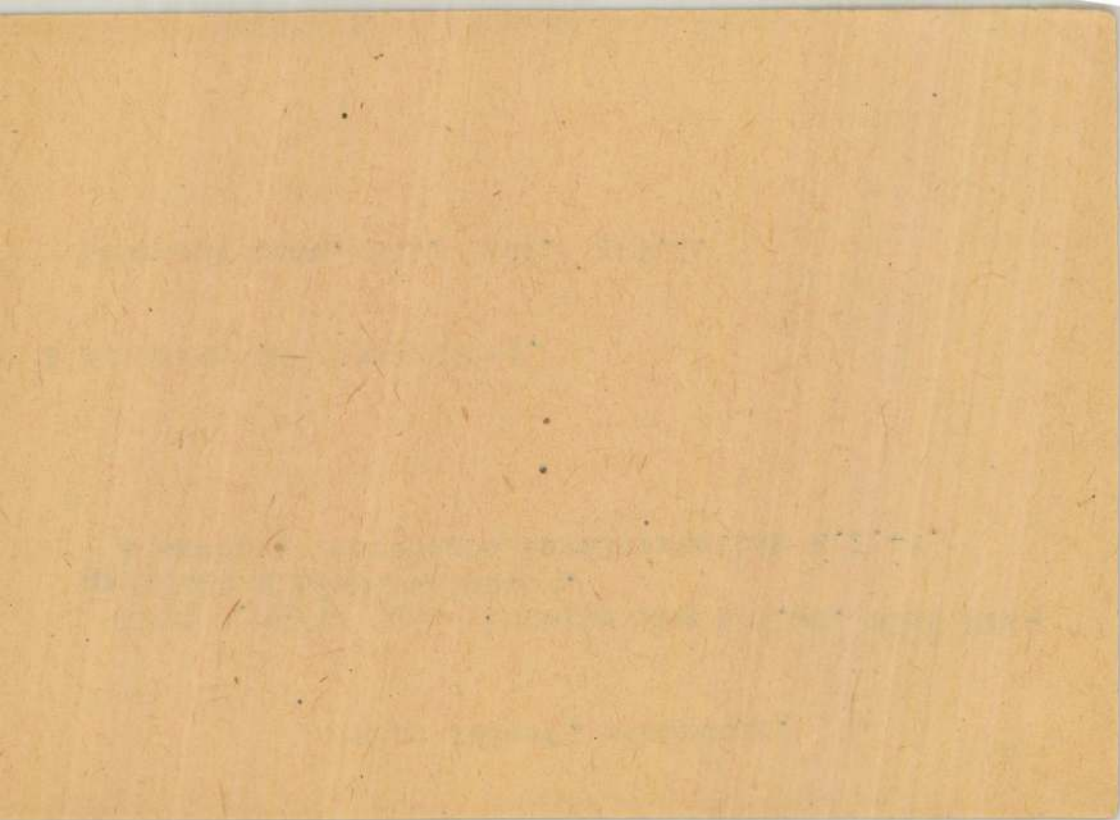

Róna József, azobraszm.

1929 f. hó/9/8-án tartotta meg a M.-C. első köz-
gyűlést a Fészer-klubban.
A szobrasz szerepéről beaválasztották R. J. -t.

A Minkóczy-Céh közgyűlése.

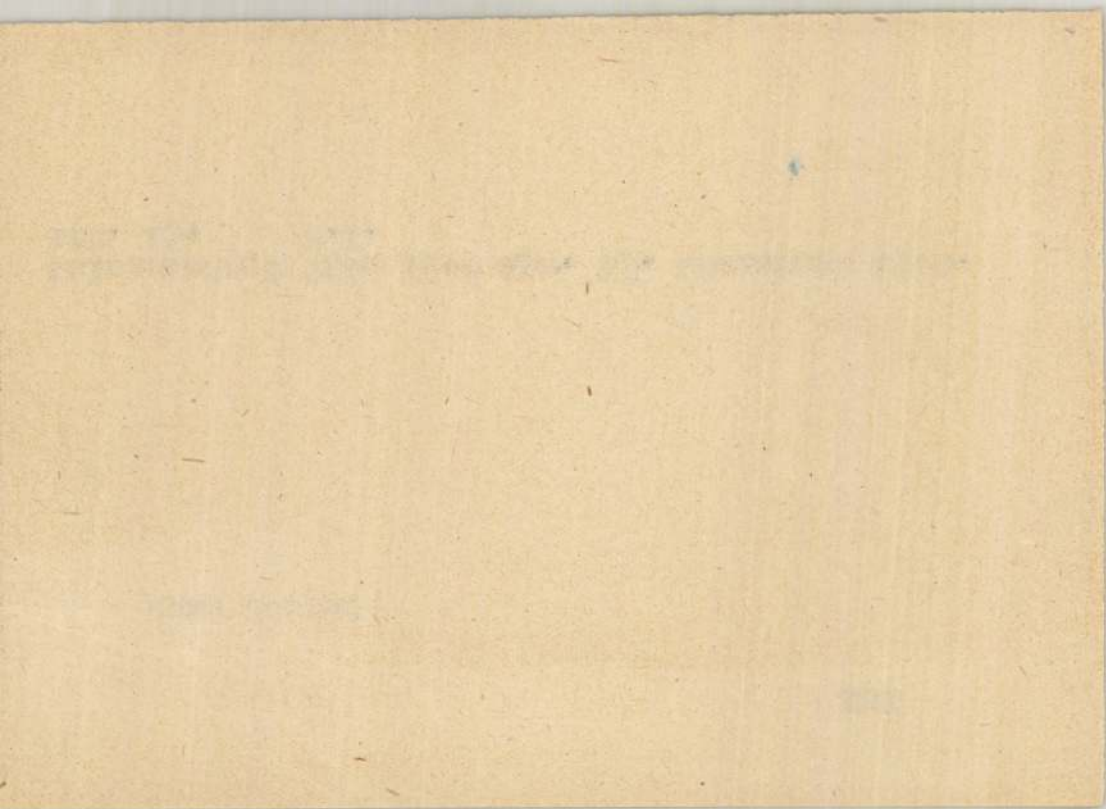
Képzőművészeti. 1929. évi. 127. l.

Választmány 1868 1908 ápr. 13. Micsornok 1908.
okt. 15. 2.1.

Róna József

MDK

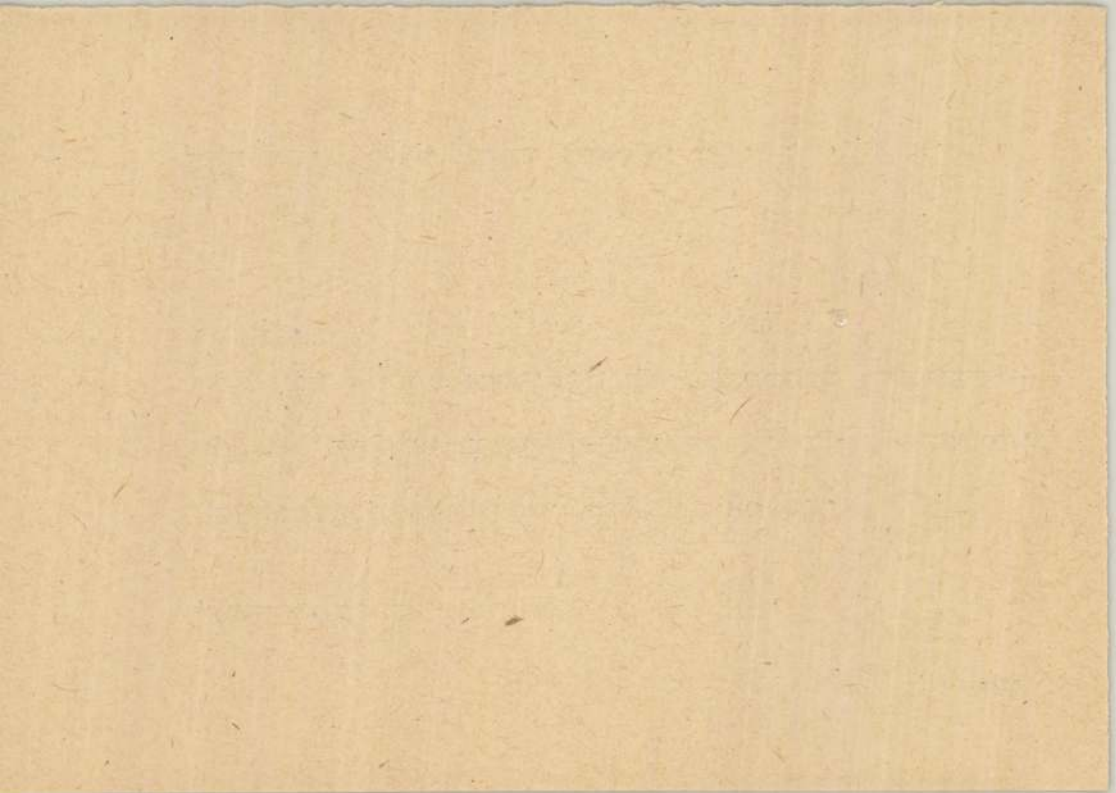
Róna József

Az utolsó szerelem. Gipsz szobor.

Egy jó fogás. Diszkút-tervezet. Gipsz szobor.

Kossuth Lajos melliszobra. Eredeti viaszmin-
tázat.

KMTERS. 1890. téli kiállítás. 25.1.

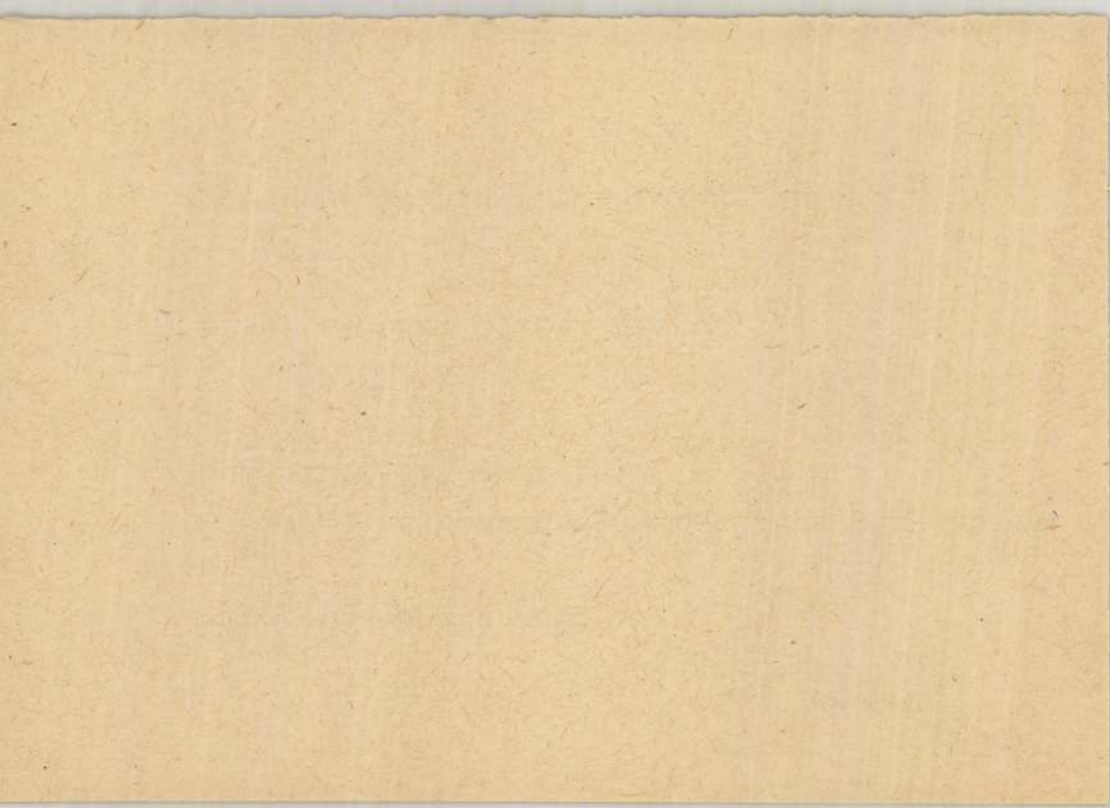

Róna József szobrász

Részvét a Szabadságharc-szobor pályázaton,
mely 1891-ben jart le.

Erdy Aladar: Stróbl Alajos.

Művészet, 1911. évf. 50-61. 1. képekkel.

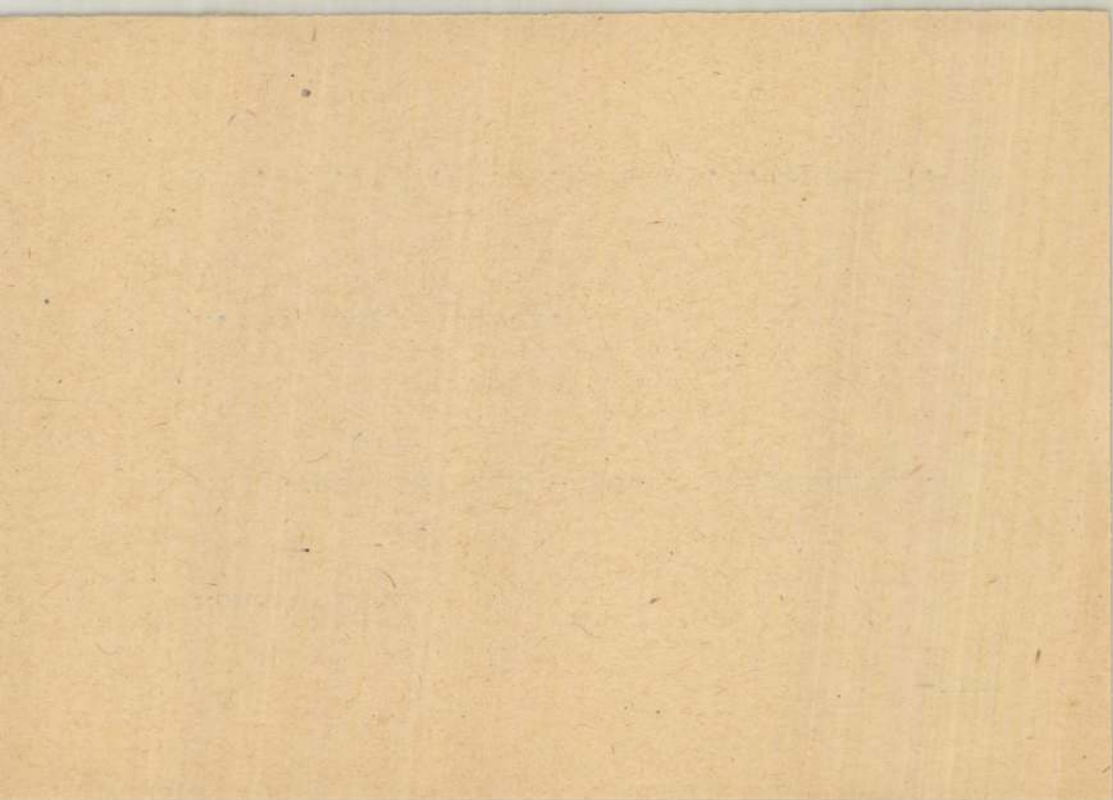

Vas. Ujs. 1887. 48. sz. 801-803. 1. vépekkel.

R.: Az Arany-szobor.

Részlet az Arany-szobor pályatervén.

Hona József

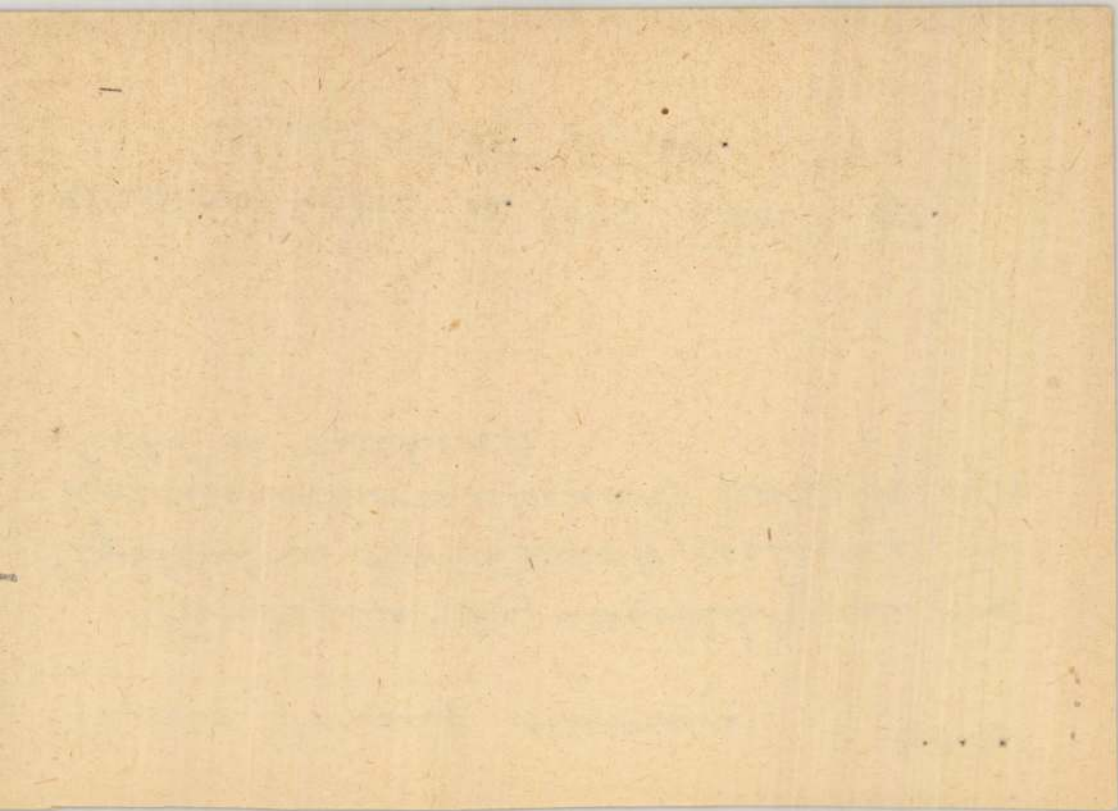
M.D.K.

Prima Fossat, Praha

Vážený paný - omlouvám se za
nepřesné bezdělně napsané a
křivě vyvolené křivě
letí a ciziny.

Vážený paný, Bp. 1902. XXIII - 641.

sept. 24. 83. 3. old.

Róna József

Róna József műve a Gróf Tisza István emlékszóbor palyazaton.

(Ry.): A Gróf Tisza István emlékszóbor palyazat.

Képzőművészet, 1929. 21.sz. 143.lap

1875

1875

1875

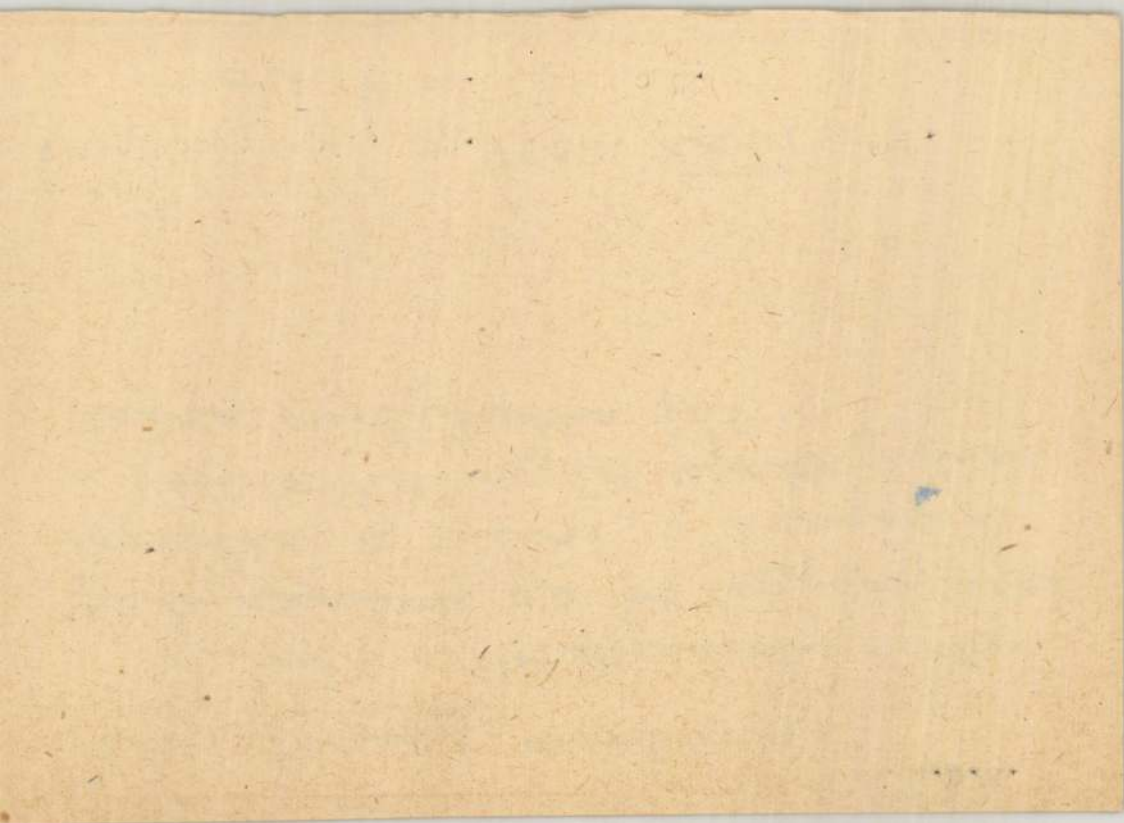
1875

1875

Roma ferret, meliora

minuet a Vörsenmartyr. arden
Folyasaton az of legyelt küze
Rozetta a zürin, a nemzögyel
a febricidiel egyelt vgyat palin
zala motulotta fer.

Vallalkozók Lapja, Bp. 1902. XXIII, évf.
old. 3. sz. 8.

Róna József

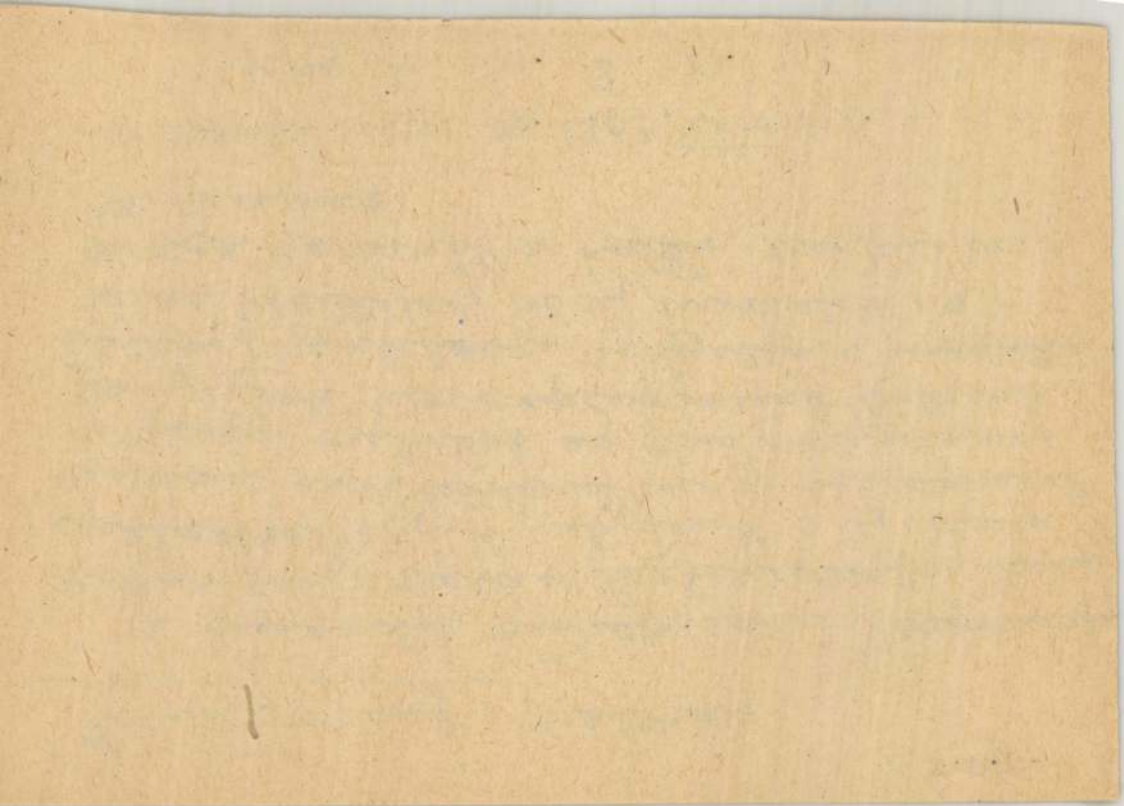
MDK

Megy a juhász a szamáron, bronz

Egy kérdés, bronz

A kis türelmetlen, bronz

Műcsarnok 1927 Magyar táj - és életképek áll.

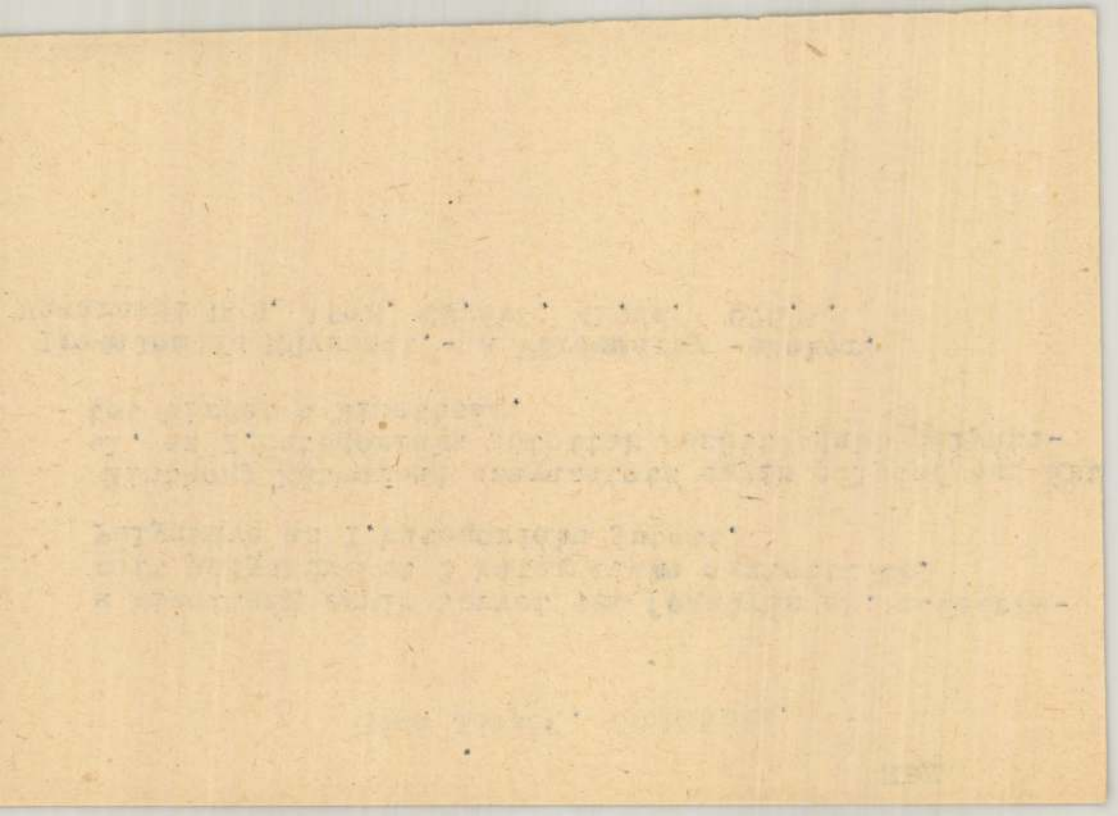

Róna József, szobrászm.

a bizottság egyik tervet sem fogadva el, a beérkezett pályaműveket 3 kategóriába osztotta be. Pályaműve az I. kategóriába jutott.

Mintegy kétharmad szavazatot egyik pályázó sem ért el, az I. kategóriába jutottak között újabb pályázatot bírdet a bizottság.

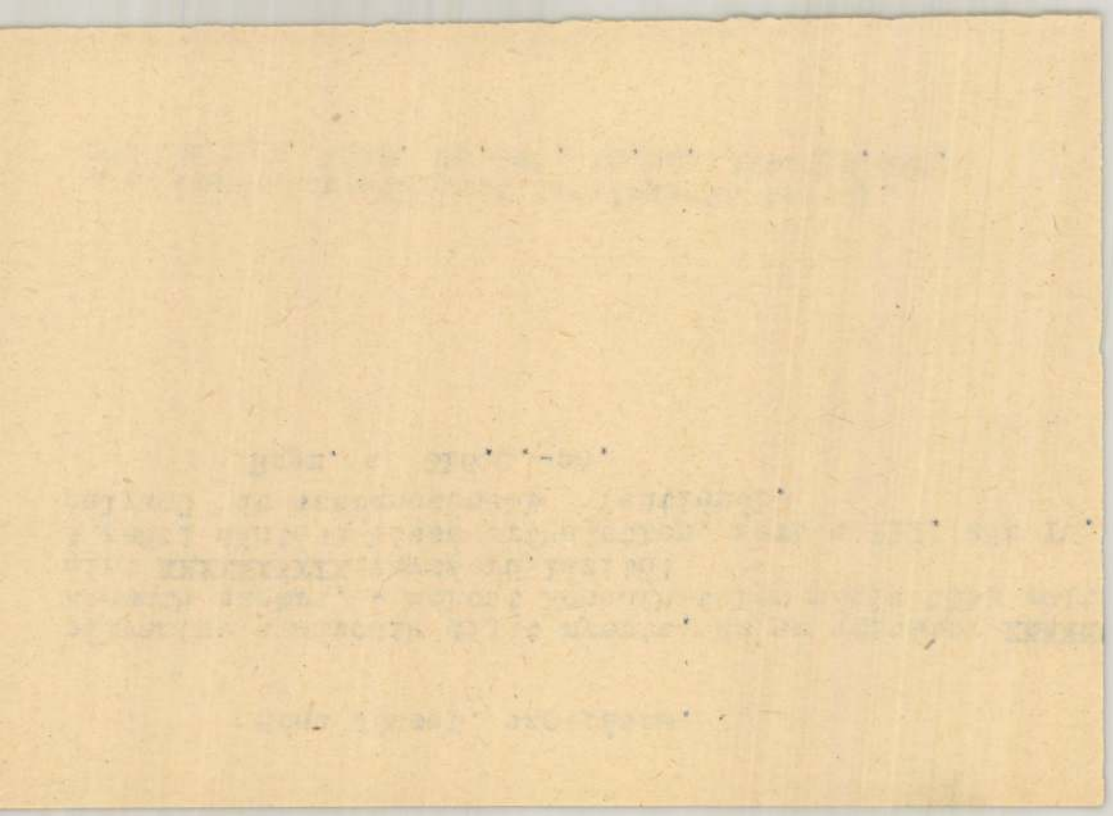
Imodalm és Művészet. - A Vörösmarty - szobor. Vasárnapi Ujs. 1902. 49. évt. 41. sz. 675. l.

Róna József, szobrásza.

pályaműve a második díjat nyerte. Ez az agitátor ~~KARAI~~
Kosztán szobra, - holott Kosztán talán mégis több volt
mint ~~KARAI~~ egy szobra. Jazító!
A szűrt döntése kissé érthetetlen, mert a III. söt IV.
pályamű is szerencsésen fentlénél.
Repr. a 316. l.-on.

A Kosztán-terv pályázat jutalmazott tervei.
Vasárn. Ujs. 1908. 55. évf. 16. sz. 314-316. old.

Ritua fozsét, 1928-1929

Alkotás a Szegedre

az új korszakban
az új korszakban

Vallalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. 6Vf.

Jun. 17. sz. 6. old.

1870

...

...

...

...

...

M.D.K.

Anna Foyet, geb. Braun

an 1877 - an 1891: Neuronal-
Kern-Neuronaler Nervenfortsatz
Nervenzellen
Nervenzellen
Nervenzellen
Nervenzellen
Nervenzellen

Vallatkosok Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.
21. 22. sz. 12. old.

Nov 21 1881

Dear Mr. [Name]

I have received your letter of the 19th and am glad to hear that you are well. I am well at present and hope these few lines will find you the same. I have not much news to write at present. I am still in the same place and doing the same work. I have not much time to write at present. I must close for this time. I will write again when I have more news to write. I am, dear Mr. [Name], very truly yours,

[Signature]

KMF. 1898/99. 4611 Ktall. kat. 25.1.

Zene-Lecke, bronz

Róna József

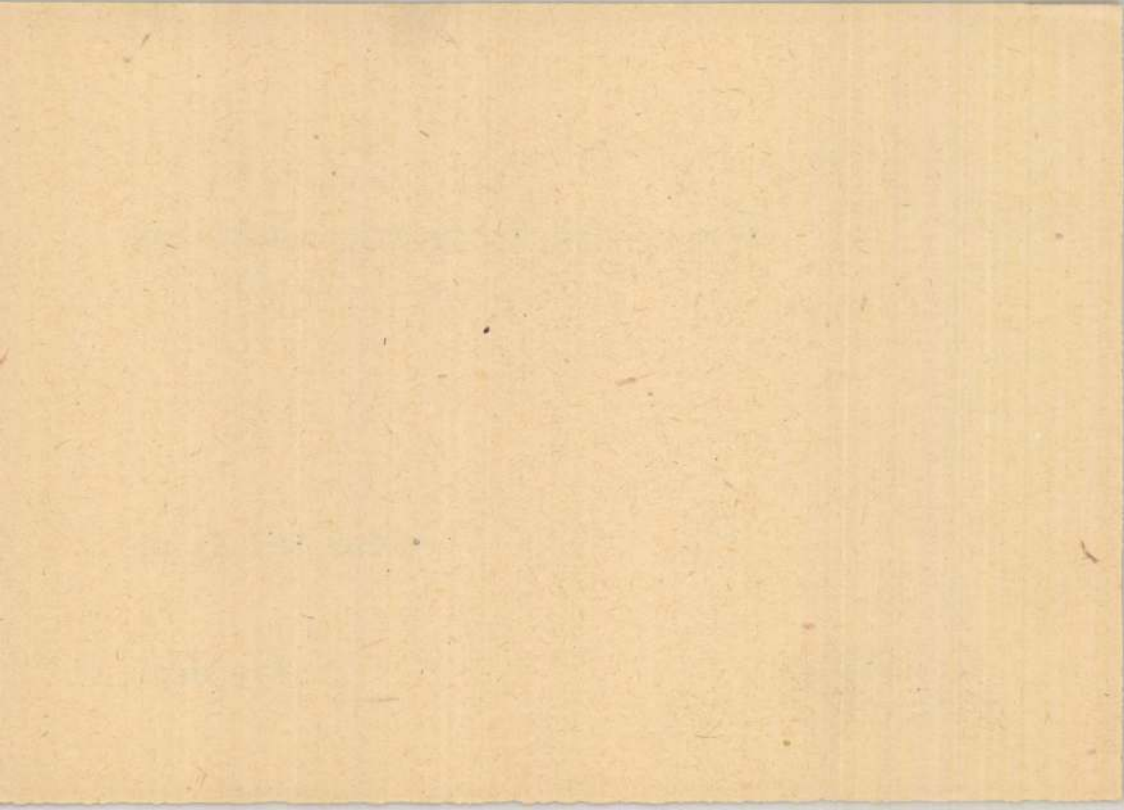
MDK

Róna József

Jó fogás, repr.

MDK

MICROFILM 1899/1900 • 4611 K1411.

Mémoires 1924 Februaire-Mars

Juász, bronz

Róna József

MMK

KNF 1910/11. 40.1.

Megleset Bachanso. Marvanytellet.

Rona József

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

DEPARTMENT OF CHEMISTRY

CHICAGO, ILL.

MDK

Róna József, szobrászm.

12. Árpádházi Kálman herceg. /Gödöllő./

Képtárak és rajzok. 1933. évi. 20. l.

IS: VILFORSKI KIZ-ON MALCOC \ CENOTR \

WILFORSKI KIZ-ON MALCOC \ CENOTR \

WILF

Műsarnok 1909. tav. kiáll. kat.

Zsuzsana, repr.

Róna József

MDK

1911

1911

1911

1911

MDK

Róna József

József és a Pótlífar Felesége. Hársfa-szo-
bornü

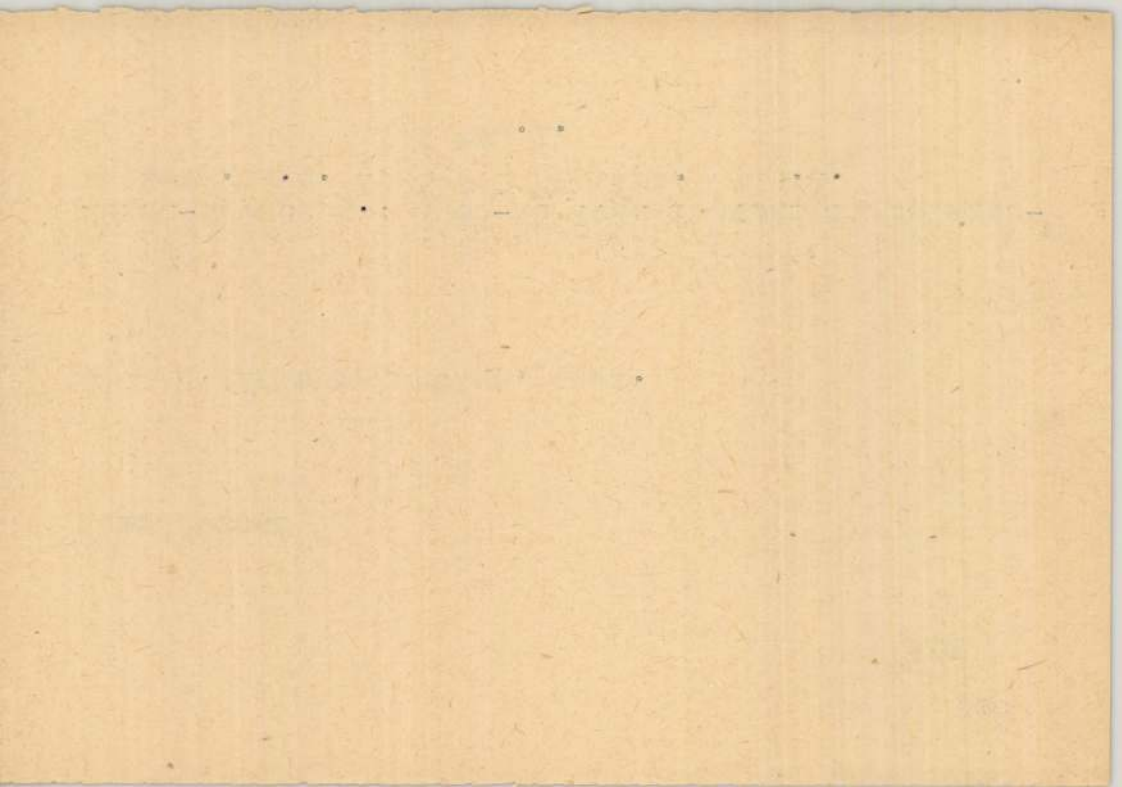
Műcsarnok 1909/10. évi kiállítás. kat. 42.1.

Róna József

A kis türelmetlen, repr.

Kézdi-Kovács L.: A 80-as évek festészete és szob-
rászata. P.H. 1928 évi naplára. 414.l.
406.l.

MDK

M.D.K.

Róna József

"Megelőzendett szobrok" címmel trefás beszámoló a Fészekben rendezett ünnepségről, ahol a művész hetvenedik születésnapját ünnepeleék. A lap bemutatja a művész fényképet.

Szinházi Műt. Bp. 1931. márc. 1-7. XXI.
évf. 10. sz. 54-55. lap.

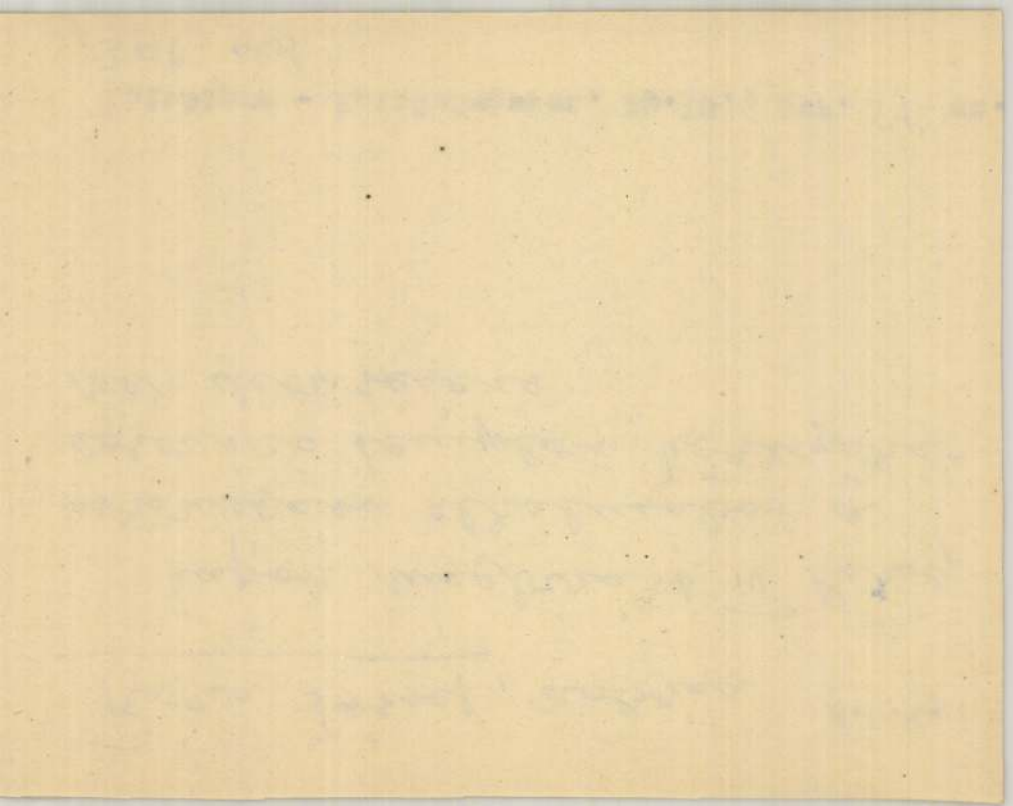
Rosa Fester, geboren

Kapitel Mehltrieb IV. Kapitel
Kornmehls als Lebensmittel a

bestimmte Leistungen hervorgehen
mit dem Jahre.

30 p. eod.

Epitaph - Epitaphgesetz, Bp. 1916. 6. 1. 54. 22.

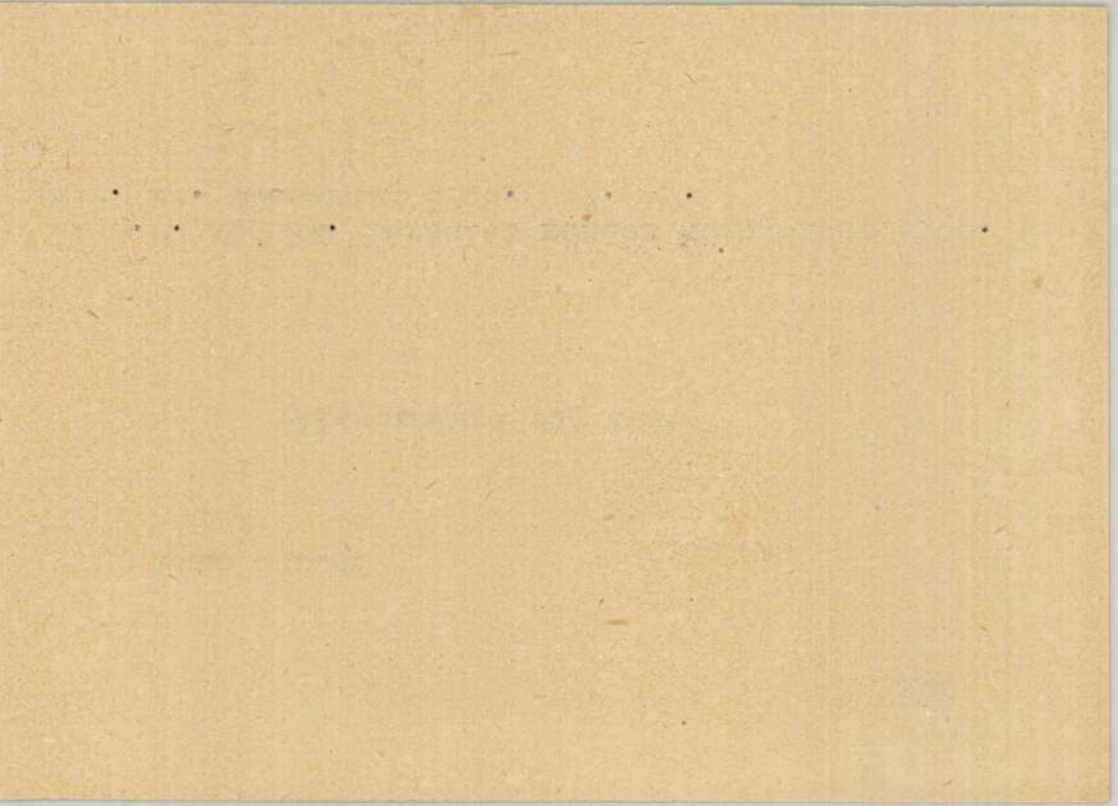

MDK

Róna József

választmányi tag lett

Az O.M. Képzöm. Társulat **küldes** közgyűlése 1908.
ápr. 12. Múcsarnok 1908. okt. 15.

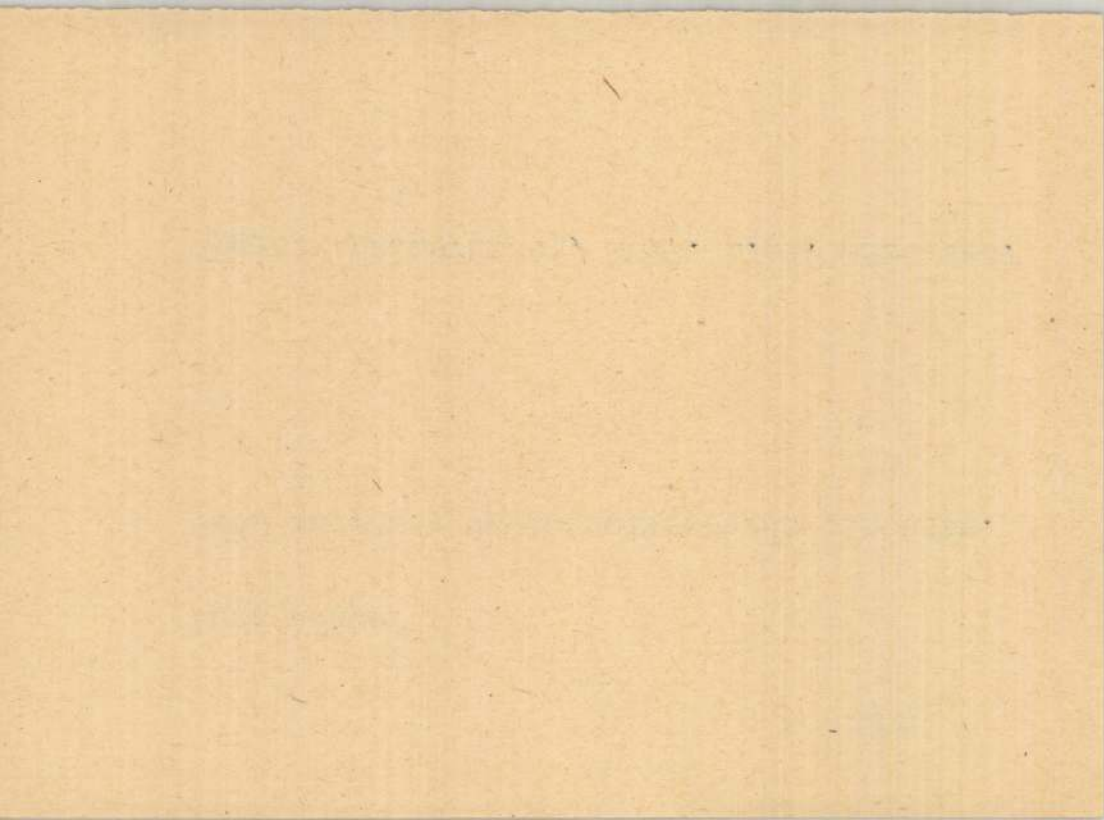

Magyar Iparművészeti, 1897. 1. sz. Hirdetés.

Gróf Andrássy Gyula melliszoborát mintázta.

Róna József

MDK

MDK

Róna József

"A hegyibeszéd", vázl. egy színezett faszobor-
hoz

Benczur Fars. reprezentatív kiáll. 1936. okt.
14 l. N. Szal.

Paks (Tolna)

Szentháromság-tér 5. Szeniczey-
oszlopos tornáccal. Barokk, XVI

(Paks, V. é. M. B. 7954, 302)

Kézom. Pars. 1910/11. 40.1.

Meglesett Bachansó. Marvanyrellet.

Róna József

MDK

1875 • 1876 • 1877 • 1878 • 1879 • 1880 •

1881 • 1882 • 1883 • 1884 • 1885 •

1886 • 1887

1888

MDK

Róna József, szobrász.

Vénusz születése. Eredeti vázlat. Bronz.

HK. Szeg. Biz. Műv. Kéll. 1914 nov.-dec. Kat. 8.1.
Szépm. Muz.

MDK

Róna József

bronz mellszobra, készitette Ligeti
Miklós

Gergely I.: Budapest szöve. újabb szerzeményei-
nek kiáll. Képzőművészet 1952. 52. sz. 152.1.

MDK

Róna József

A Képzőművészeti Társulat, Teleny Károly
siremlékének elkészítését Róna József-re
bizta. A művész az emlékmű mintáját bemutatta
a bizottságnak, az azt látta és Róna
hozzát fog a műnek köbe való faragásához.

Művészet, 1910. 78. l.

ИЗДАНИЕ 1908 г.

ВВЕДЕНИЕ
I. ОБЩАЯ ЧАСТЬ
1. Понятие философии
2. История философии
3. Метод философии
II. СПЕЦИАЛЬНАЯ ЧАСТЬ
1. Философия природы
2. Философия души
3. Философия общества
4. Философия искусства

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Róna József

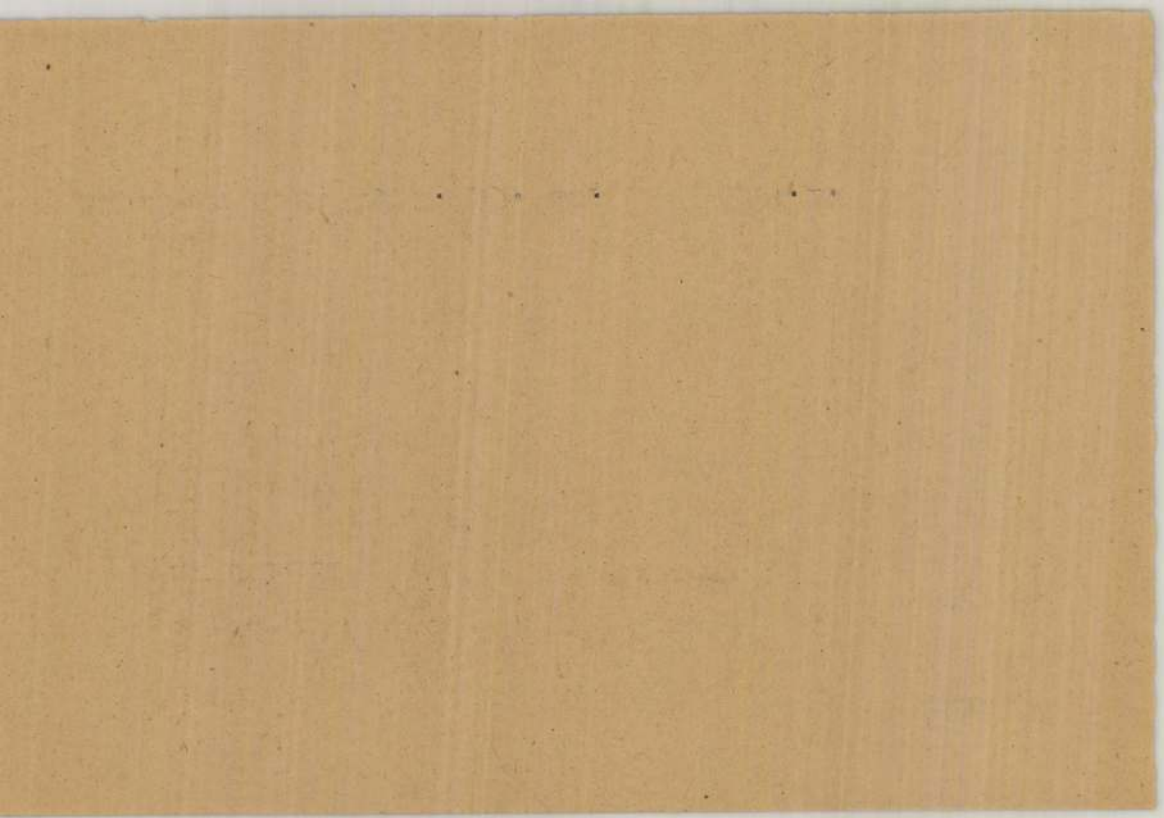
Gergely I.: A három mestér. Nemzeti Ujság 1927.
Márc. 20. 21.1.

MDK

Róna József

Közlemények 1932. 55. sz. 224.1.

MDK

MDK

Róna József

Szobrász

/1861 Lovasbény -1939 Bp./

Bécsben tanult.

"Kossuth Lajos" Miskolc

Szeged

Rozsnyó

"Erzsébet királyné" Gödöllő

"Szemer Miklós" Miskolc

"Czentharomszáz szobor" Arad.

"Savoyai Jenő" Bp. Várpalota kertje. 1900.

"Zrínyi Miklós" Bp. Körend. 1902.

45.0.

Gábor Ernő : Budapest szobrai. Bp. 1955.

Гароль Ешу ле : Влгъвсагъ азорьт. Вб. 1888.

азорьт

MDK

~~Róna Tótsch~~

Műveinek lex. 689 l.

Máj. 1861 II. 1. Lovas bereinyben.
Decsben tants, 1885. Rónában ~~itt~~
Jólgyorsá, 1886. Budapesti telegedek
le. Megyrovell faun (Rótké bírád-
pátelek) és Utolsó zsebkönyv (Antwer-
pen, aranyésem) c. műmível nőbri-
nal tants fel. Művei: a miskol-
ci Kossuth-nőbörzsa budavári
Lányjai Eugen Lovas nőbörzsa ¹⁹¹⁰ all.
aranyésem), a gödöllői Ennébet-
a bpesti Zrínyi-Miskolc-, a kóna-
roni Klapka György-nőbörzsa. Tótsch és
Pantifax c. farsóbrával meggyűzte az
állami nagy aranyésem.

6 szegedi és rozmnyói

JUNIUS

5

Róna József

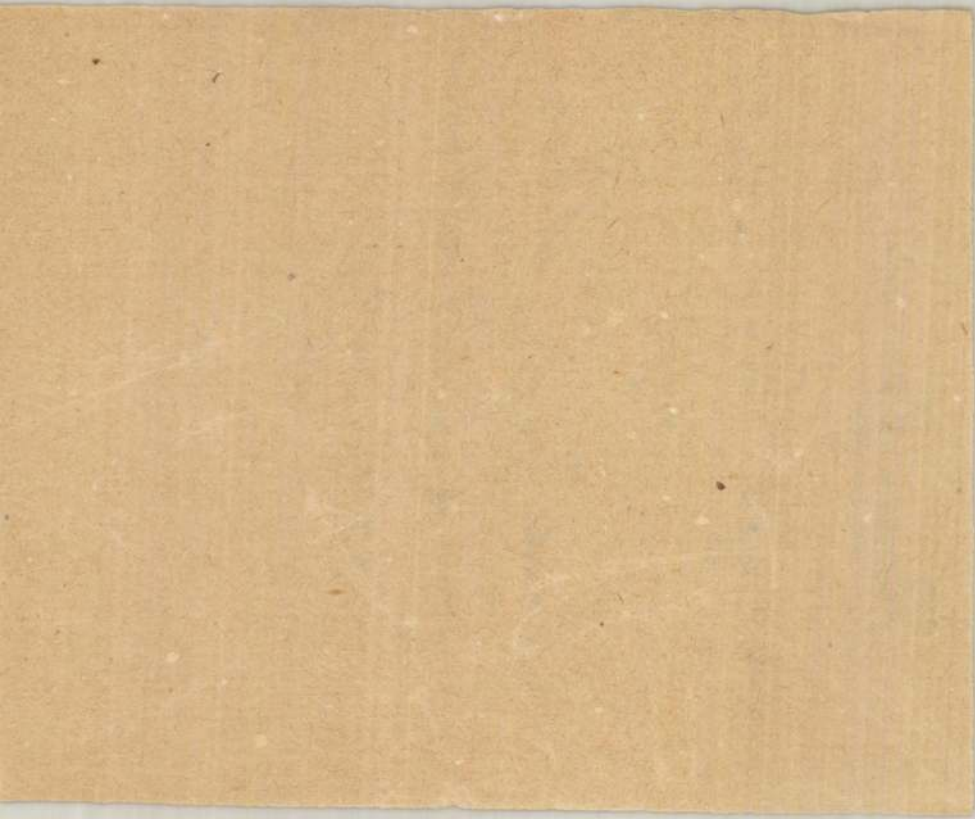
Savoyan Eugén nobra

repr.

Pesth Napló, A Pócs

— ajándék-albuma.

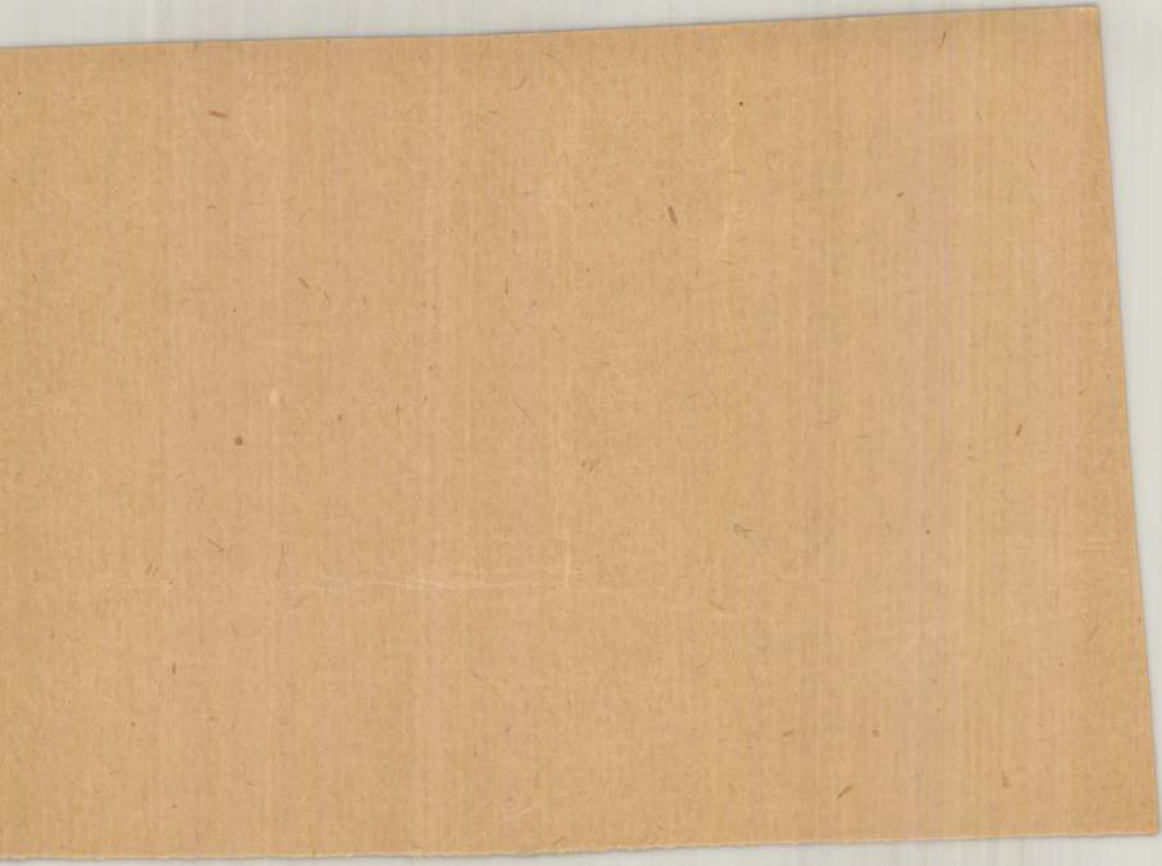
1850-1870.

Rona Tozset

Rozongiri (font m)
Kozonith - robot a coc-
hek onclitick.

Magyarong. 1934. 29. 1. 8.

Róna jónaf

A kús kirkjuellen,
vepi.

Posti Traph, A So evs

— 2 gættel-álbumma —

1850—1930

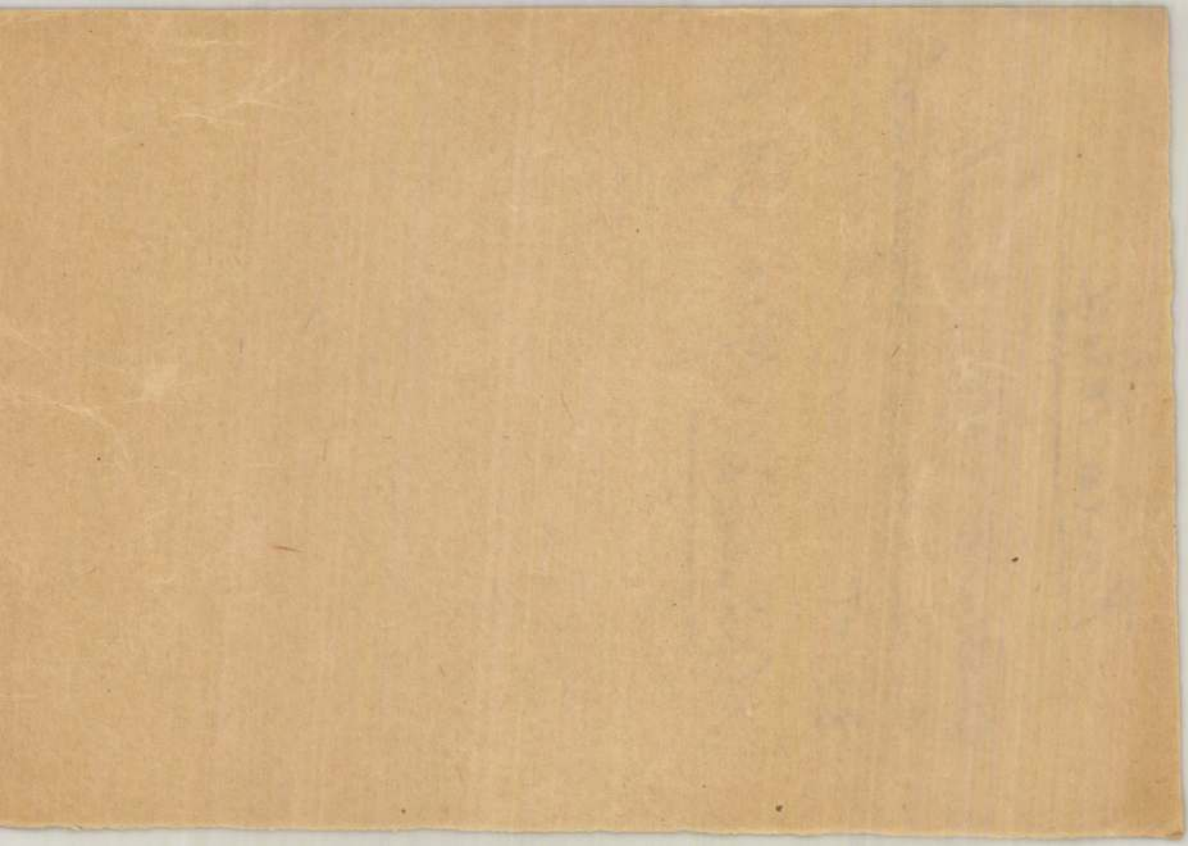

Róna Főnök

Udaltala Telegy Karoly

Principaliter megminta -
Zsolt.

Művelet 1910. 29. p.

Róna Jónel

erod

Petrovics Elek: Visszapillantás

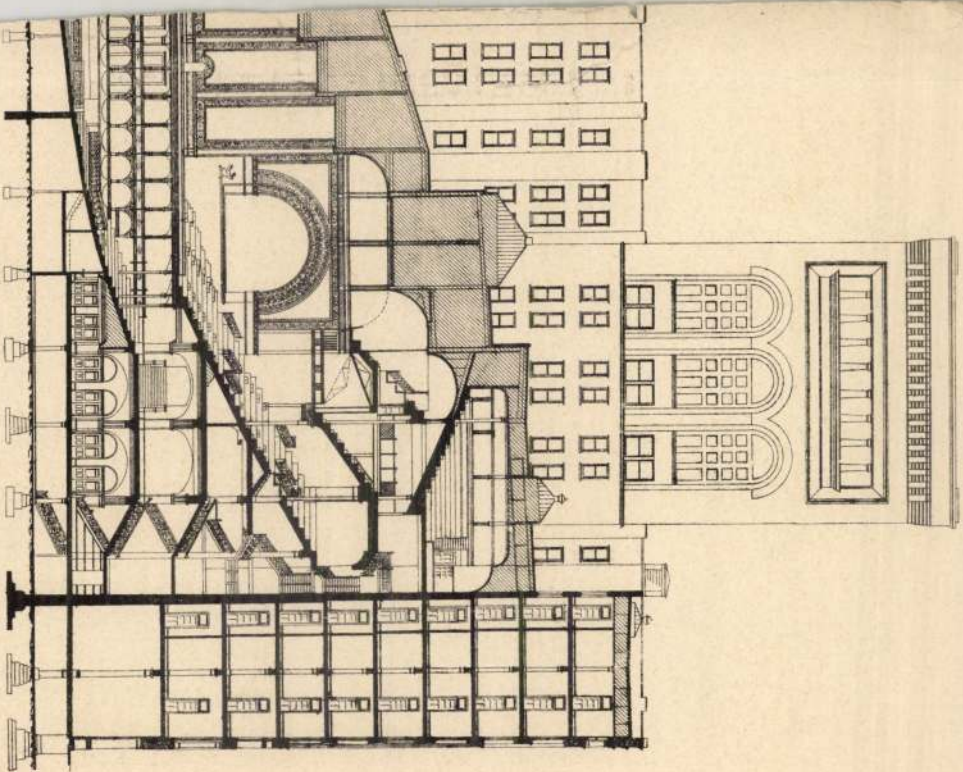
lat és magyar szószótára.

Budapesti Kiadó. 1929. 302. l.

Jeh

1922. ben. E. ad. a
Műcsarnokban.

Tafel 9.

30

40

50 m

1:576

Rona Vony

Laid :

Izmaide Mihaj: ~~1892~~

Magyar nyelvemlékek

Bpest, 1892 70-73. l

A művet arcképeivel -

Rona bonaf

I IROD.

Sabwa, Klayka

Gross, Wienböck.

M. Gerning -

1894, II. 302 -

304 l, arckopj

1001

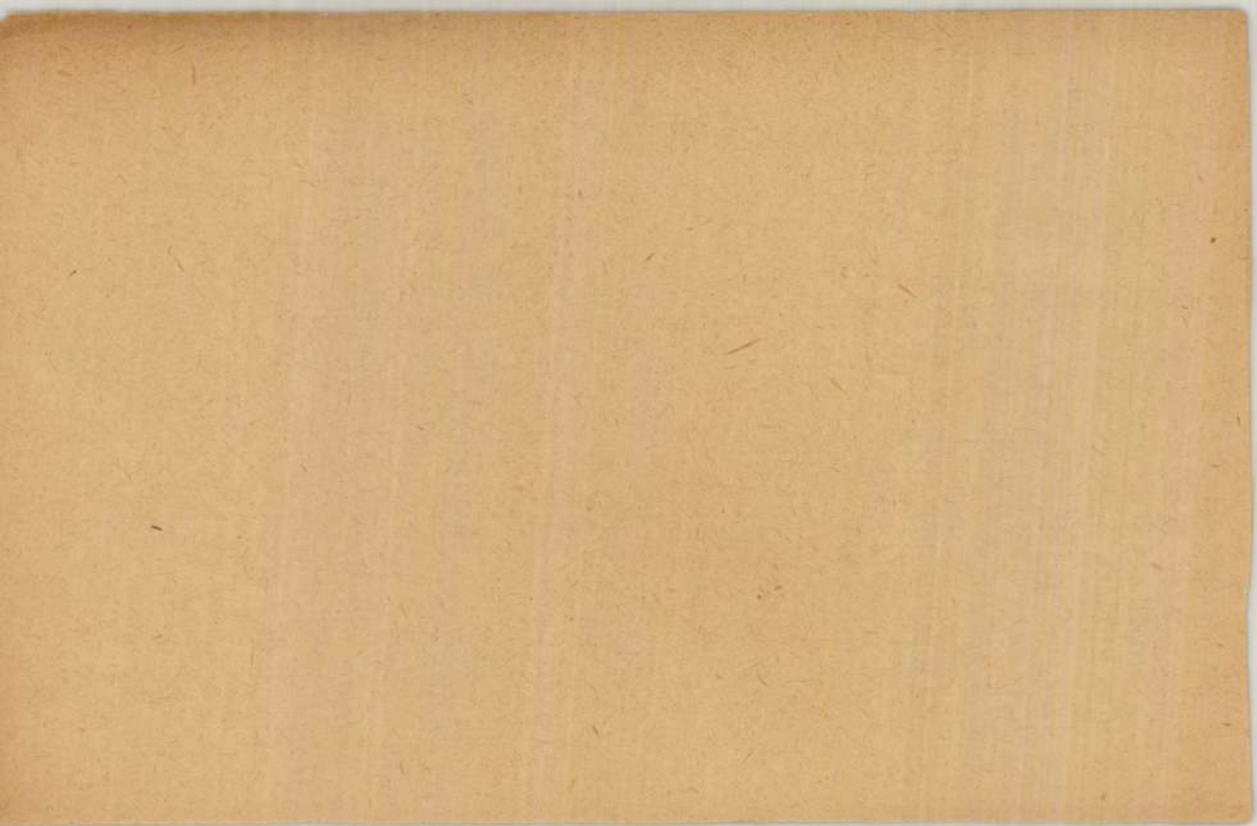
Rona Long

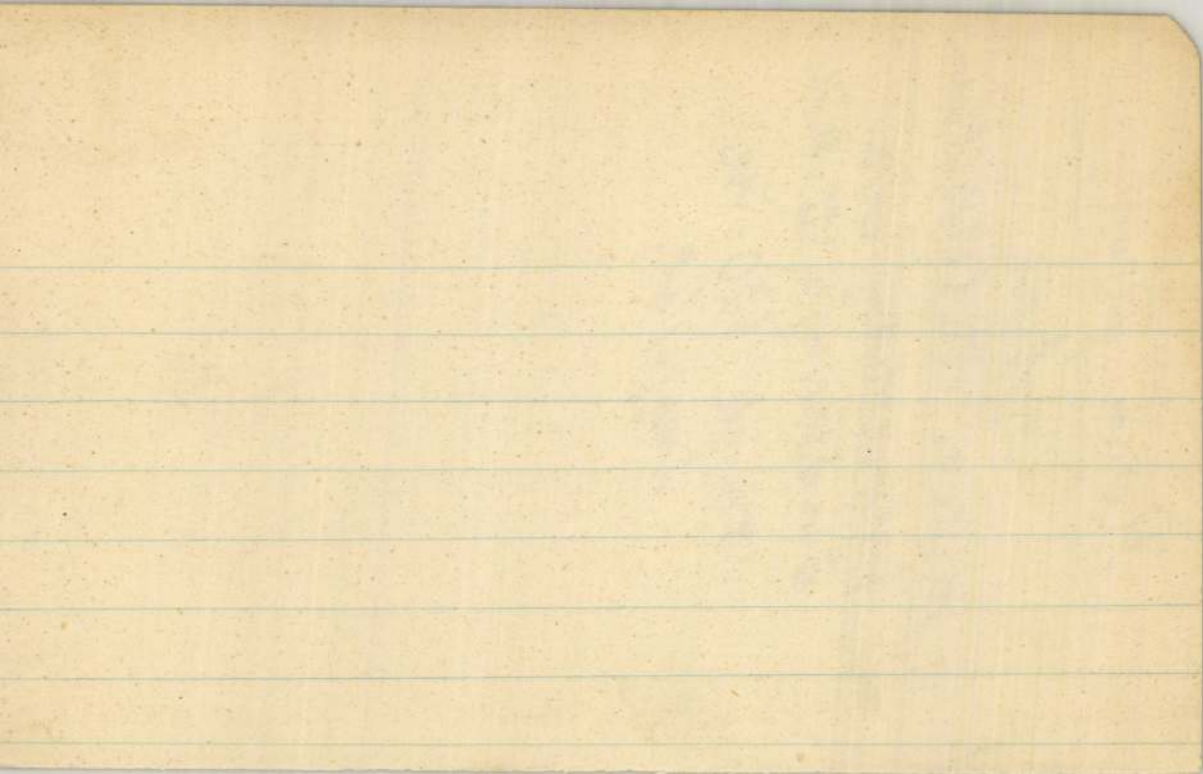
and

M. Garrison 1896.

II. 660-661-

Reynol.

Rinn Jón
Mabane

vod

Gel Erin: Eys magar
máver 2 cete. R. J.
Móbráunmaster (19. J.)
Köngul. Þrudagerti

Hörslap, 1929. okk. 30.

A m. kir. vall. és közokt. minis-
ter s a IX. ker. m. kir. állami
másolata: 182

1922/23. évi költségvetés, XVI
1. alrovat.

Dr. Schneller Vilmos
sz. napidíjas az 1922. évi noi-
rendelettel a Kénelekek Ország-
fizetési osztálya nevezetvé-
nevezett részére folyó évi de-
kedésig előzetes havi részletek
levonása mellett fizetés és sz-
ezerbatszáz/ K-t, háborus segé-

Rona (Romer) Zoief

1881. Opust.

- (230) Mōi' kamutunajō. Rel'ief.
20th
- (231) Gamak. Rel'ief. 20th
- (234) Oweg pō. Rel'ief 20th.

Owōi Eiallita 1881. II sor.

1883. u. o. d.

- (53) Pyramos éi Thise.
Gobomū. 6004.
- Owōi Eiallita 1883. I⁹ sor.
-

Handwritten text in a vertical column on the right side of the page, possibly a signature or a date.

Handwritten text in a vertical column, located below the first column on the right side.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Handwritten text in a vertical column, located in the middle-right section of the page.

Rona Yonok

Hungaria 1895

Wahat Kengitelle

Ar alatts emleken

Vas. Leps. 1896.

633. l. (A zimonyi
ofredeni-emlek,

Magyarok)

Pom' p'inet

2433. Fourné's mine,

Brownston

P 600.-

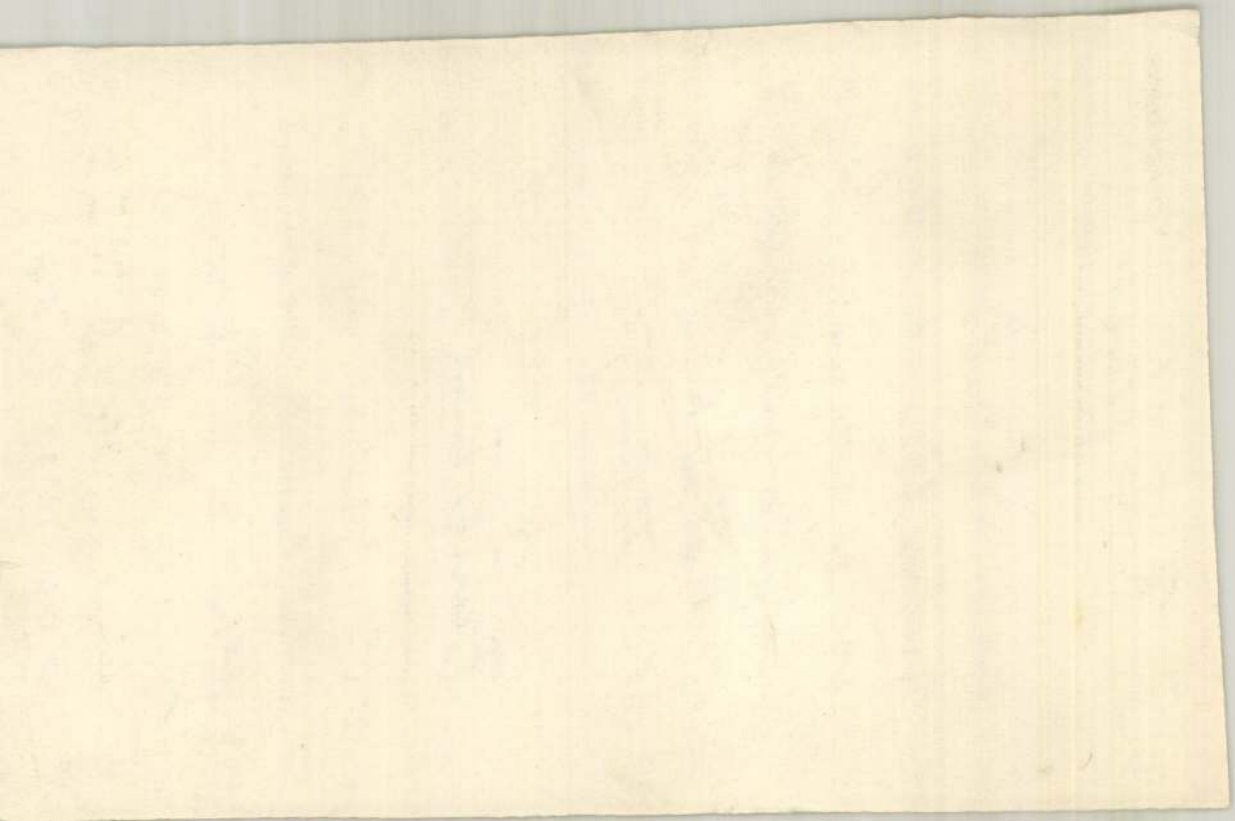
Almony - Teleni' F. 1942

Róna János

Készítette a Gyents. Csorvón
Annakor főhonfoglalóknak
religióz. nevel. Csorvón
Műszentá. művelés. Évok
és Műszentá. művelés. Évok
és Műszentá. művelés. Évok

Bauer Emil; A

volt Gochwindt-féle
Közelkint. Készítési
Készítési. Csorvón -
Készítési. Csorvón
Készítési. Csorvón, NME
Készítési. 1922. 350. l.

Rona Jörsep

Jökai Mór halotti
marokya pentitöl
1904

Var. 240. 1904. 338. P.

(Budapest. polgt. VI.)

- erkölytartó melléklet 201
- esztigoni raszól pecsétlöje
213, CCXXIX. 5-6
- gödöllői zablák 202
- gyűjtemek 147, 237, 239, 244-246,
CC LXI
- hajdúhadházi ~~medvetestű~~
~~vót alvópó~~ gyertyatű 202
CCXXVI. 3
- honfoglalás kori satorcsics) ¹²
- ~~katocsai dombormű~~ 177, ~~CCXXVI.~~₁
- kaloccai helyy 243, CC LXI. 3
- kánási melléklet 200
- bentáti talakv aquamantile
198, CCXXIV
- ~~kesztári talakv (vöi) aqua-~~
~~mantile 198 CCXXV~~

Róna Tócsa

Értesít

-

Művelőtest. 1910. Júl. 12.

(Telepny Károly aitem -
leke.)

Róna elbeszélte a
mintával.

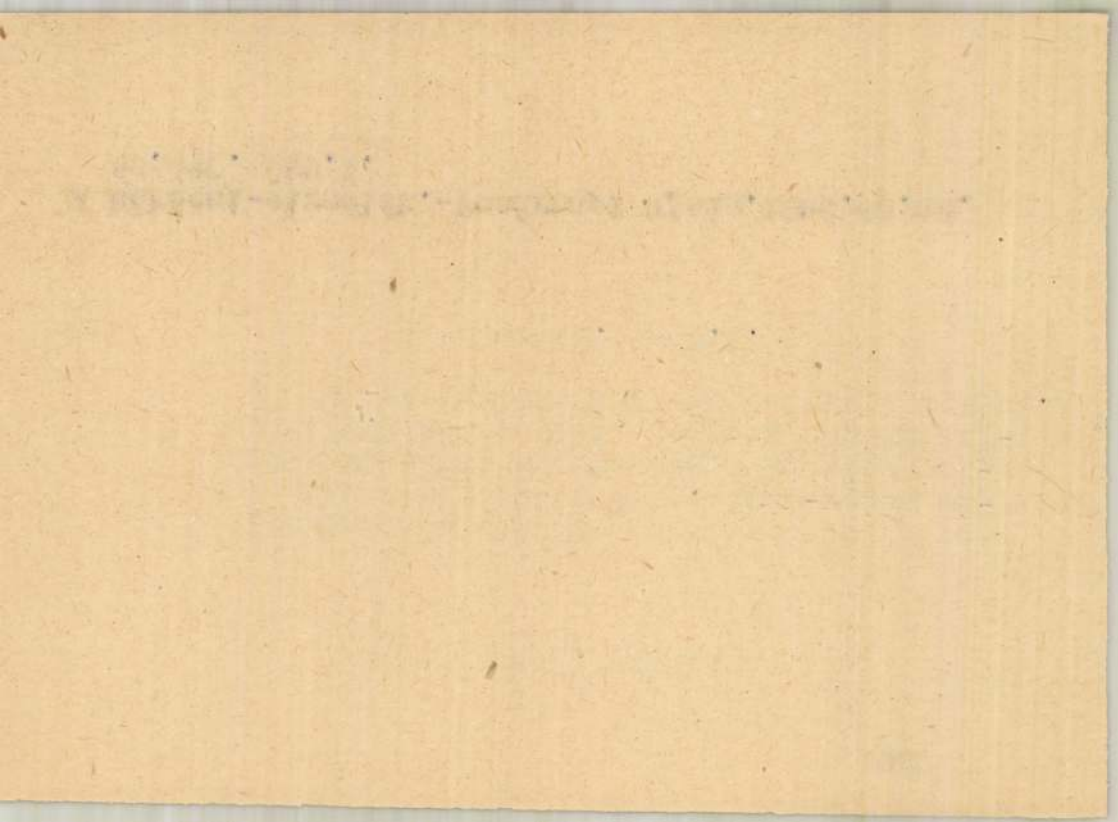
MDK

Róna József, szobrász

Bobulajárnossal közösen készített terve
a megvédik díjat nyerte. Izig-Verig ba-
tokk voltával nyerte meg a bírálók tet-
szését/Kikötés volt, hogy az emlékmű Ra-
közzi -kor stílusához merite barokk legyen./

Illusztr. 1002.1.

A Rákóczi-ábrák.-Vasárnapi Újság.1909.48.sz.
56.évf. 999.1.

Rosa leaf

Klyka Gots orentere

Bejibe ~~ben~~katua

Var: 270 1894. 728
L.

書列
卷之
上
下

Paris Louvet

and

Van Dyke 1894.
500 l

13

13

13

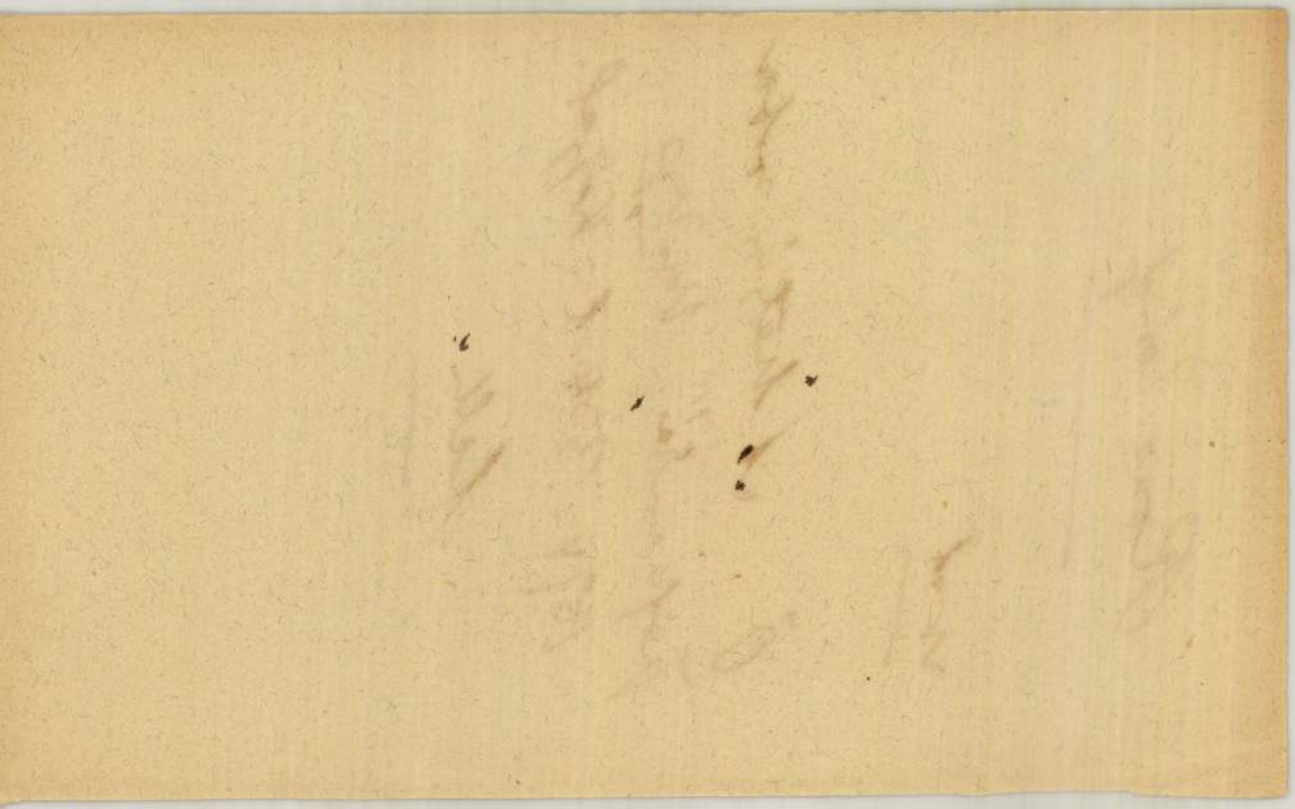
13

Rona Brief

mad

Ö. A. Matz is mbor
Fajánra. Urolyp
1894. 324. l. Kéjyel.

felh

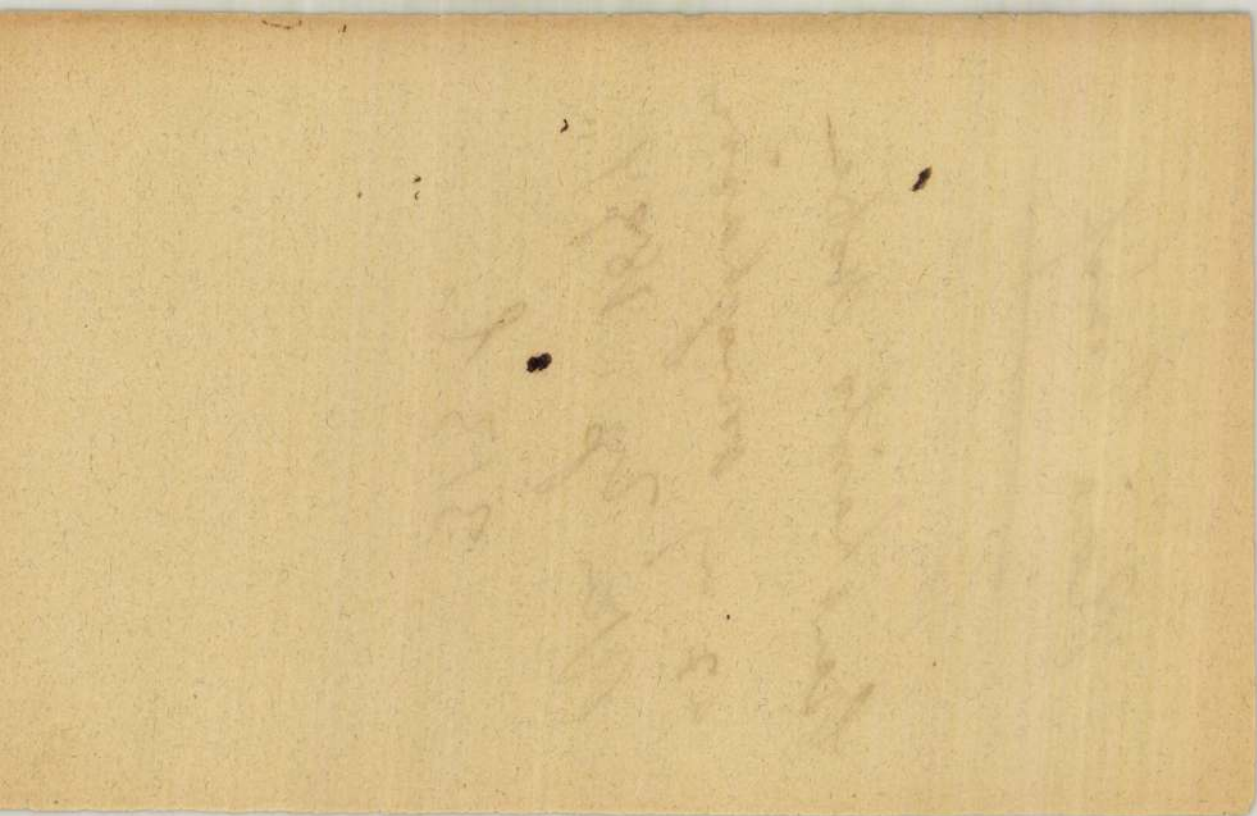
Rosa Louisa

Genl Laisho Robt

at my nephew's

Van Dyke, 1894.

313 L

Róna János

rod

Bálint Ferenc

Művészeti

Ár, 1930. 2952.

Magyar Nemzeti Művészeti Társaság

MAGYAR NEMZETI MŰVÉSZET

1930. 2952.

MUNTSZAKKÖZMÉRÉS
BUDAPEST

524/1936.

Az esztergomi munkálat

River Trail

Lead

Was. Ter.

1859 8908

Rosa Loisy

notary

vid

1890. 245. 1

Var. 245
690. 1.

Röna Lorif

notara,

Belike a 2270 miás

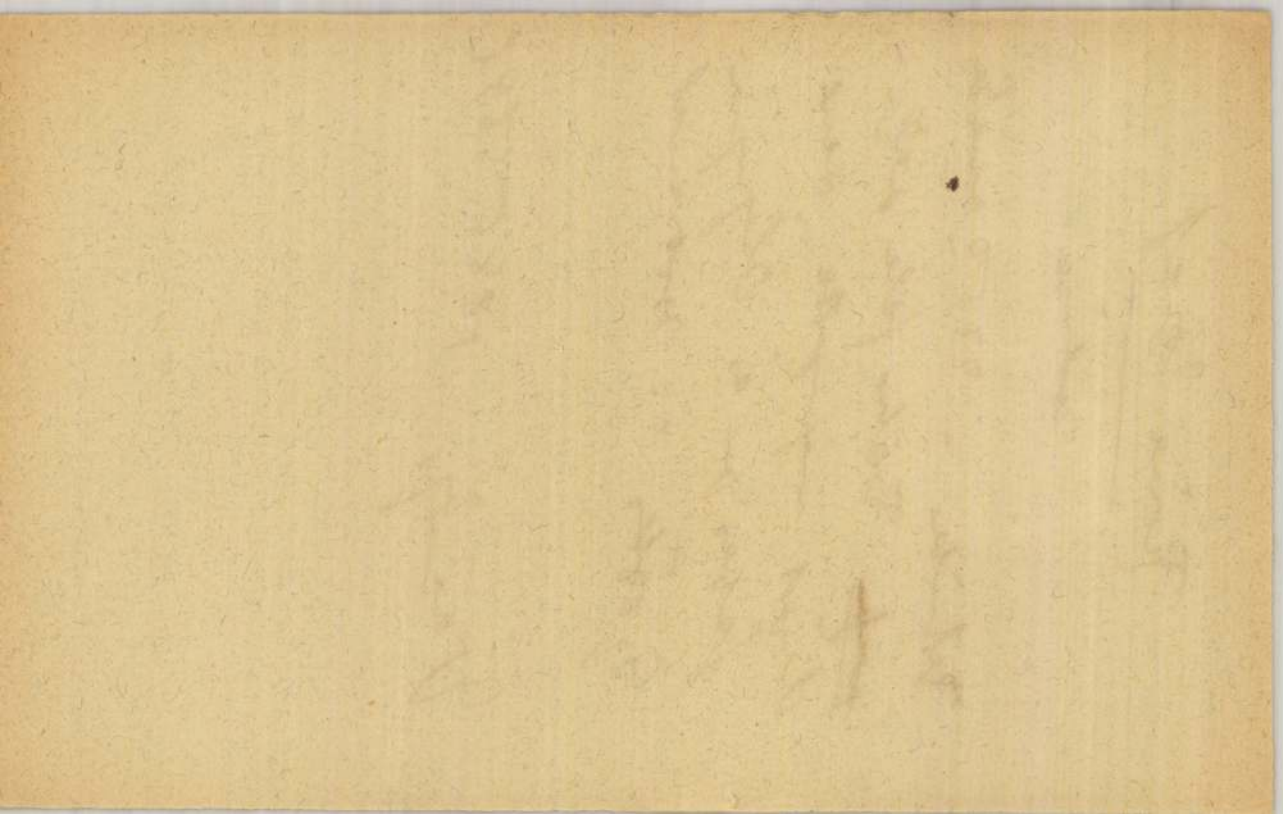
~~tauf~~ Behr fele palc-

diat nygite kend

lebesze és Olyuzidi

göttes c. notarial-

Vainyo, 1885.589L

Rona Lomax

IROU.

A zimni esedari
milis. Vary 1856

633.8.

Ronia Zonop

FIROD.

Var. up 1896.
221'8

Ronia Zoref

IRQL

Klayla Rouaiou:

Robt. Laszlo

1896. 266-267 l.

Egyjel.

Rona Zvez

IROD.

Классика и Общественные
Самые Новые 1896.

789 1. Рейтер

32
7
30

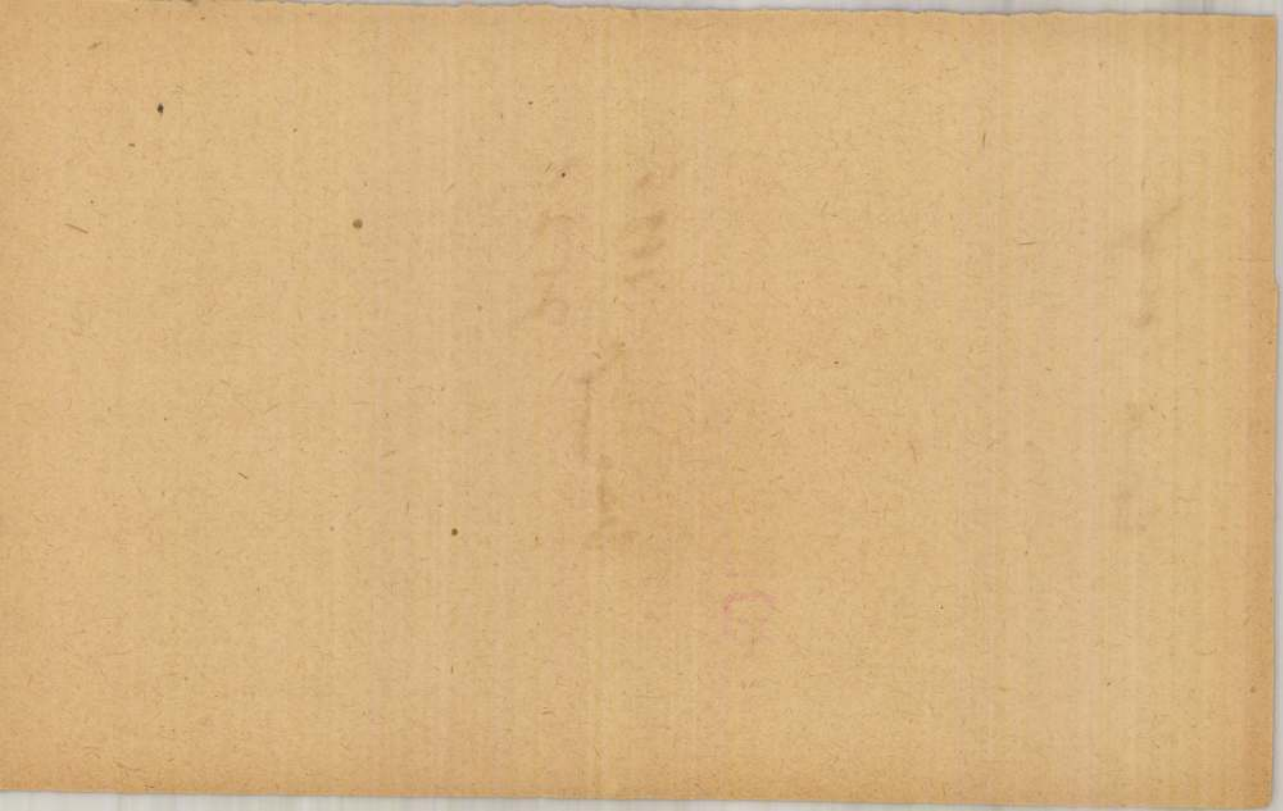
241

Ponia Loring

AROD.

Was: Lyp 1896.

2 L 56

Rona Ranch

PROD.

L. E. Arudray

Wobn. M. Gemini

1893. II. 2591

1901

Rosa Lorey

IROD.

A mustschick medl-

robr. (Bain)

deno) Var.

#3 typ 1895. 561

Rona Zoroff

mad

D.J. Múveis áiríúle-
K.S. Múveys 1905. 726.

Erel Kador áiríúle

Egyet.

Handwritten text, possibly a title or address, located in the upper right corner of the page.

Handwritten text, possibly a date or a short message, located in the middle right section of the page.

Handwritten text, possibly a name or a signature, located in the middle left section of the page.

Handwritten text, possibly a name or a signature, located in the lower left section of the page.

Rosa Loree

July

Nov 27

1904. 878.

20

100

100

100

100

Rou's Couch

wood

Z

K - ny O-n. A Baroo

Arbor repaired page -

Was by

sets minei -

1694. 169 A. Expil -

Rona Zinef

Good
=

Orney Vlog
1887 789 2

1883

Rona Zouef

brany sein
poini' vilajh. adh

kaslyp 900.569

2
0
12

[Faint, illegible handwritten text in cursive script, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

1
0

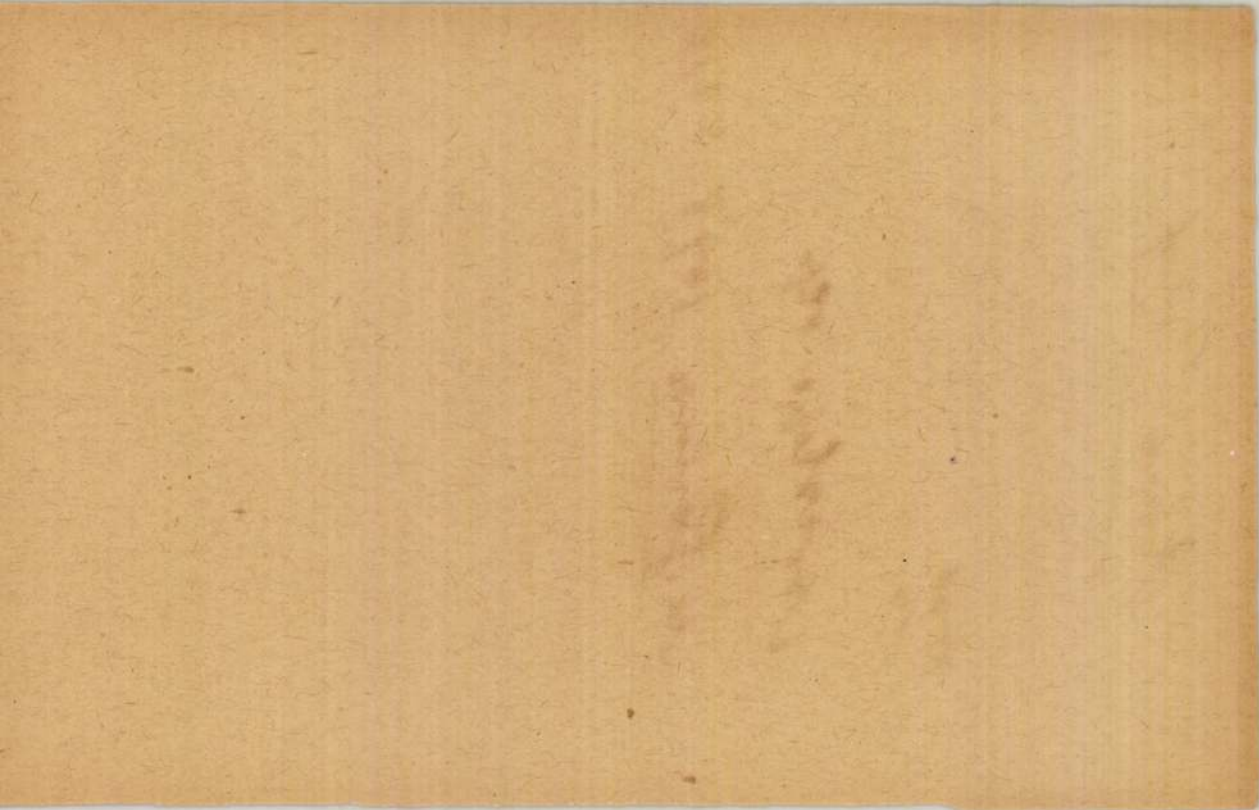
2
0

Pavia Ind

med
→

Archeje rgr.

M. Lamm 1898. 427r.

Rona Zinef

word

M. Gernut. 1858.

1891. Rejected

~~1887~~ 2076. 4

Rosa Louisa

W. B. B. B.

PROD.

areleje repr.

M. S. S. S.

1897. 186 p.

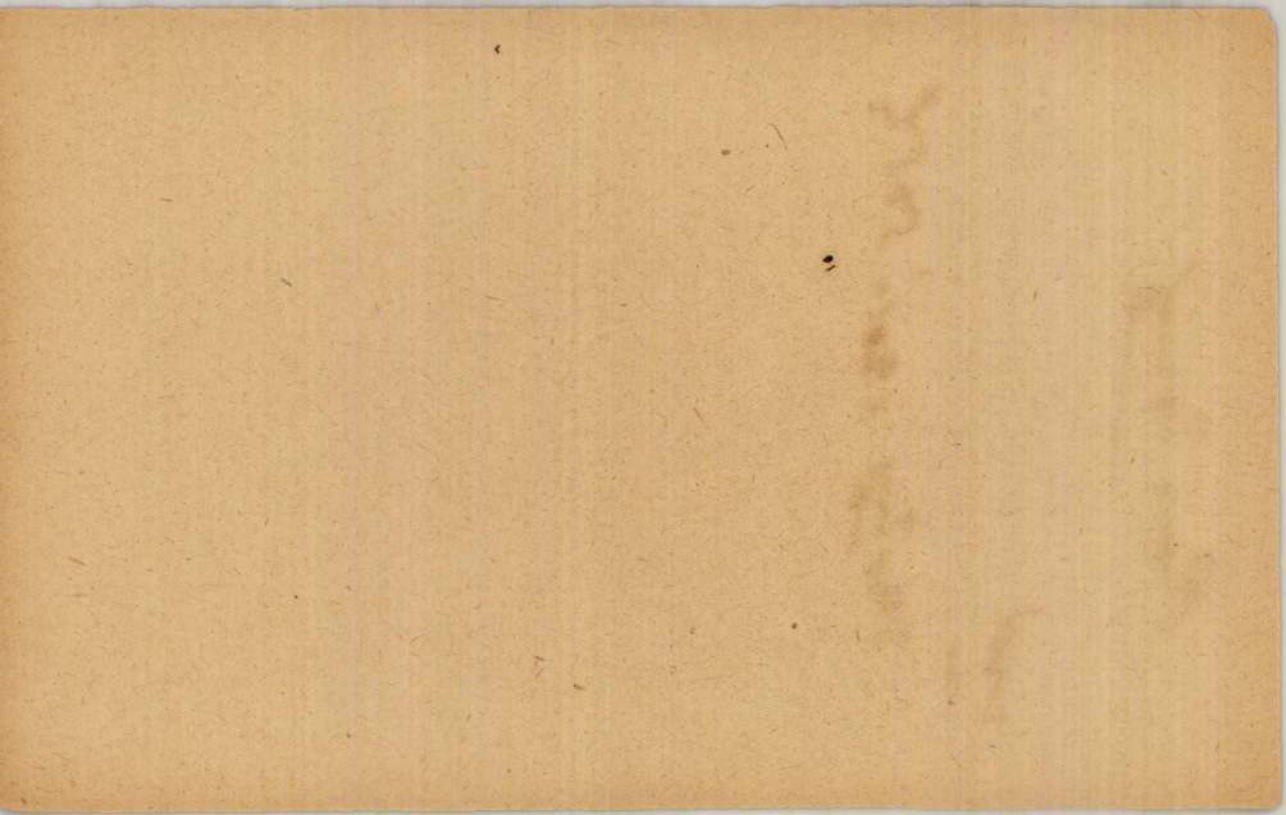
or other representation

1871

Rosa Zorn

1861

was 2/3 (201.50)

172-
83). — *Morone saxatilis* (54) (975), *Morone* (875).
Y3 (1003), Y24

Róna József

Műveiről

1915. tav. kiadv. 7.

1915-16. téli kiadv. 12

1920-21. téli kiadv. 158, 158 $\frac{1}{2}$

1922. márc. Nyírfenyves

Kiadv. i. a Katalinbánya

örv. felhagyatlandó

életrajz és archív.

1922. jüb. kiadv. 136, 142, 215, 222

1925. márc. Benczúr Tamásy kiadv.

1927. márc. táj.

103, 104, 105.

London 1. 178. ~~London 1. 178.~~

Pina Górea

d.

A. Libera

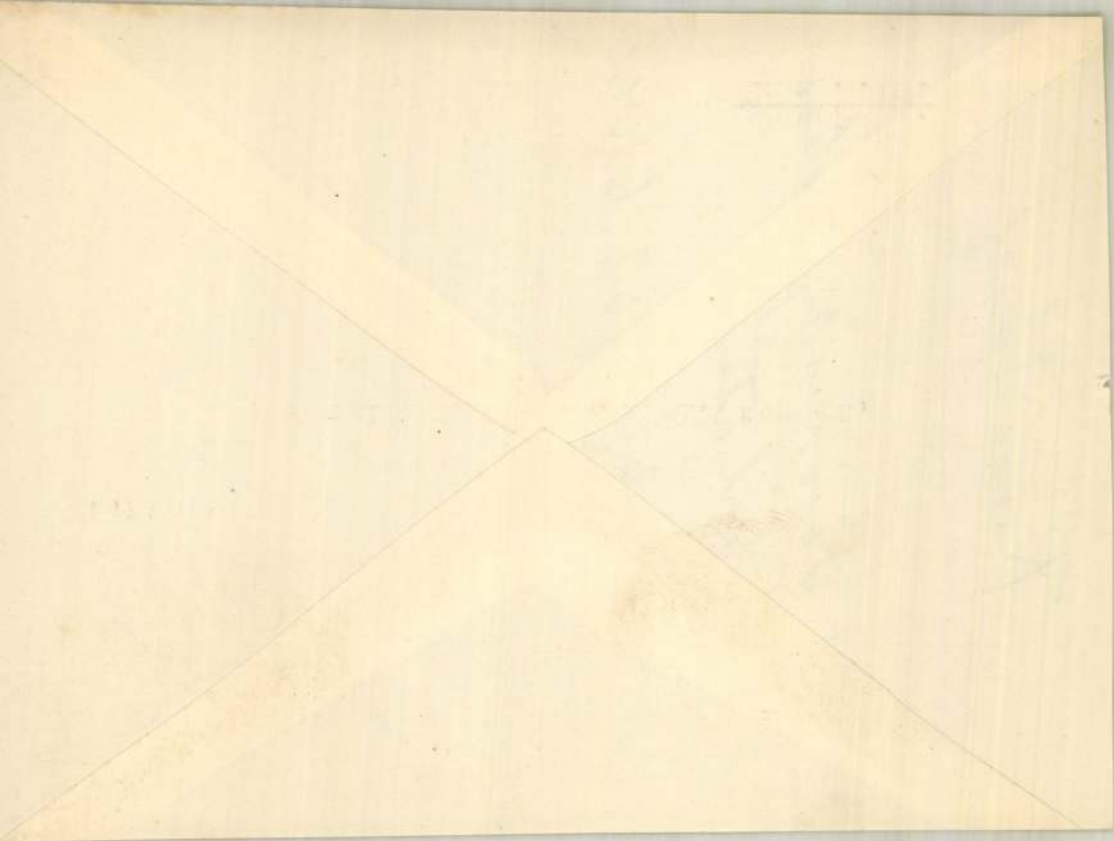
1922. 70. P

Rona József

A Vörösmarty - utca
pályatere.

Uas. 240 1902. 644. l.

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Pesti Hirlap. 1914. jul. 18. ((p. b.)) :
A tizedik szobor.)

Studini

Handwritten text, possibly a signature or name, written vertically on the left side of the page.

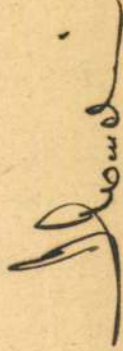
R ó n a J ó z s e f
szobrász

Magyarország. 1920. okt. 31. (L.Z.:
Az öt Erzsébet-szobor.)

Jordan

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Neues Budapester Abendblatt. 1908.
ápr. 25. (Das Franz Kossuth-Denk-
mal.)

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Róna József', written in a cursive style.

1871

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Az Est. 1916. nov. 16. (R. Gy.: Elé-
gedetlenek az Erzsébet-szobor--pá-
lyázat kitüntetett művészei.

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Az Ujság. 1917. jul. 6. (Az Erzsébet
-emlékmű felállítása.)

R ó n a J ó z s e f
szobrász

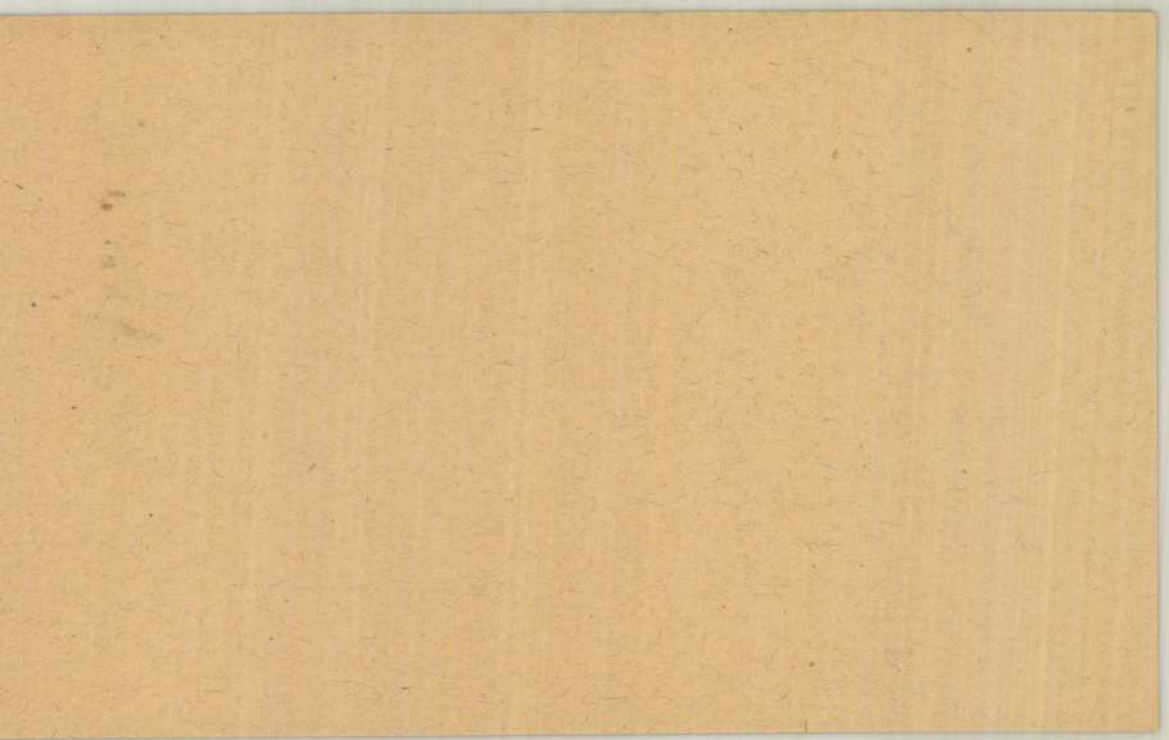
Pesti Napló. 1920. okt. 31. (Öt királyné az Erzsébet-pályázat eredménye.)

J. J. J.

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Uj Lap. 1908. (Rezső trónörökös
szobra.)

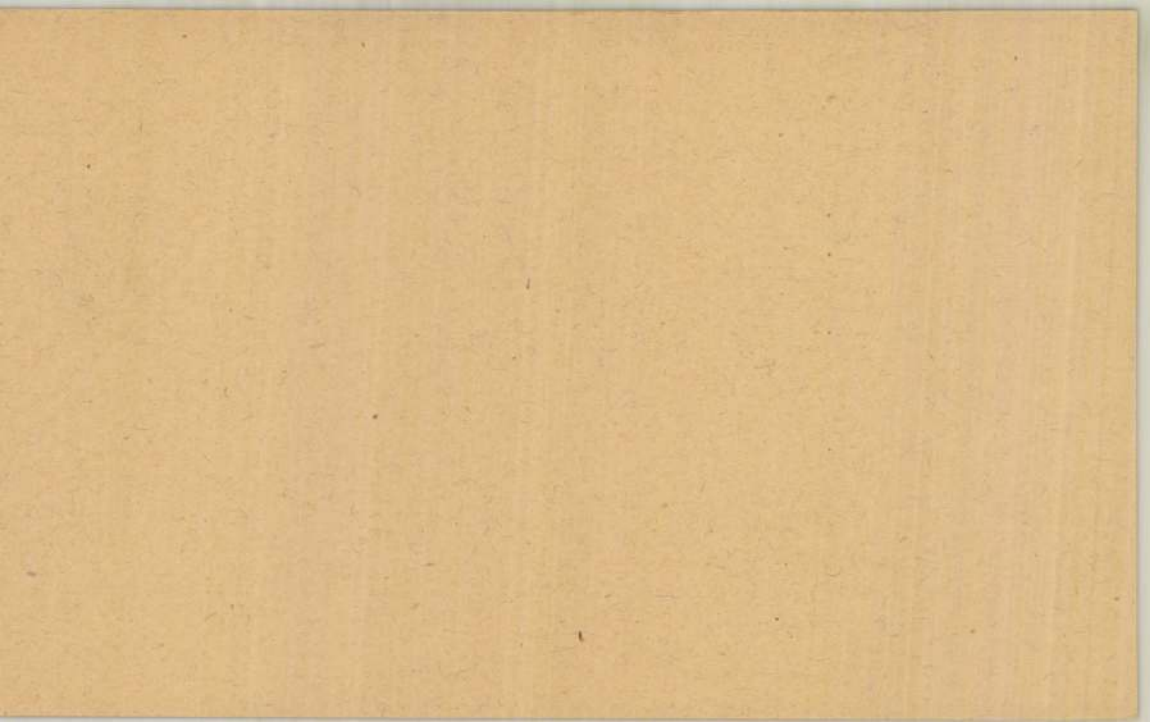
Rezső

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Pesti Napló. 1917. jul. 6. (Döntés
az Erzsébet-emlékmű ügyében.)

Ronda

R ó n a J ó z e f
szobrász

Nemzeti Ujság. 1932. ápr. 17. (Er-
zsébet királyné szobrát szeptem-
ber 11-én leplezik le.)

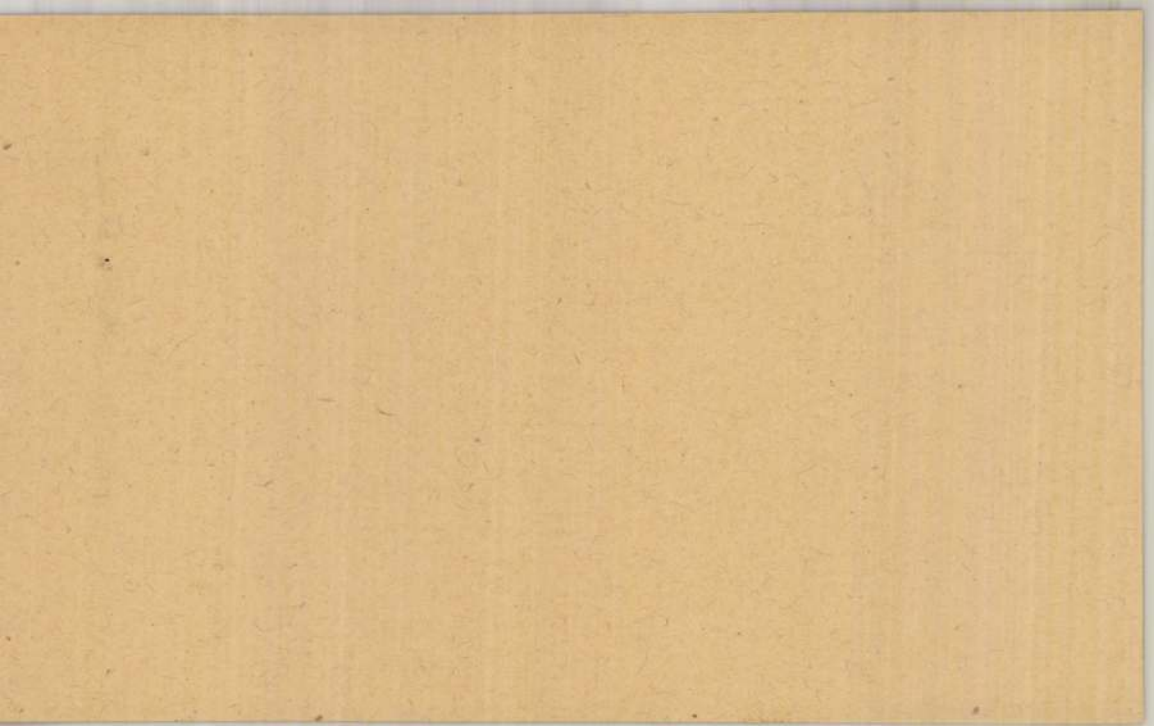
Róna

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Virradat. 1922.márc.25. (Séta a
pusztuló pesti szobrok között.)

J. János

R ó n a J ó z s e f
szobrász

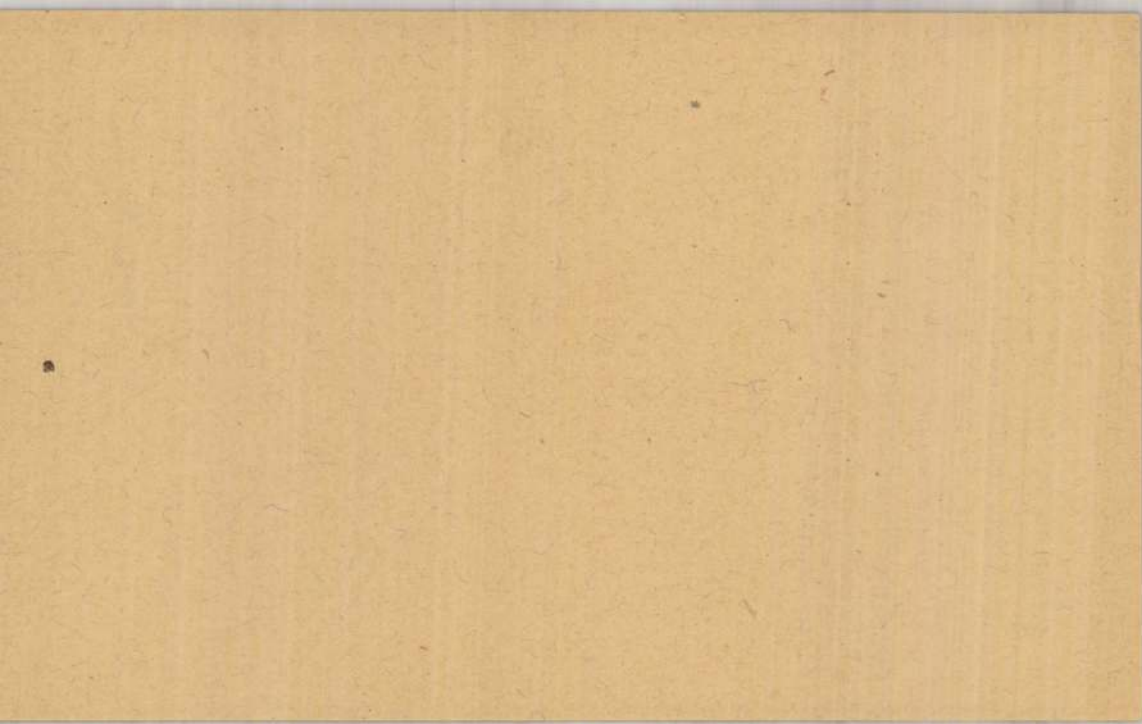
Világ. 1916. aug. 19. (Döntés az
Erzsébet-szoborban.)

Róna József

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Pesti Napló. 1926. okt. 31. (El nem
készült szobrok.)

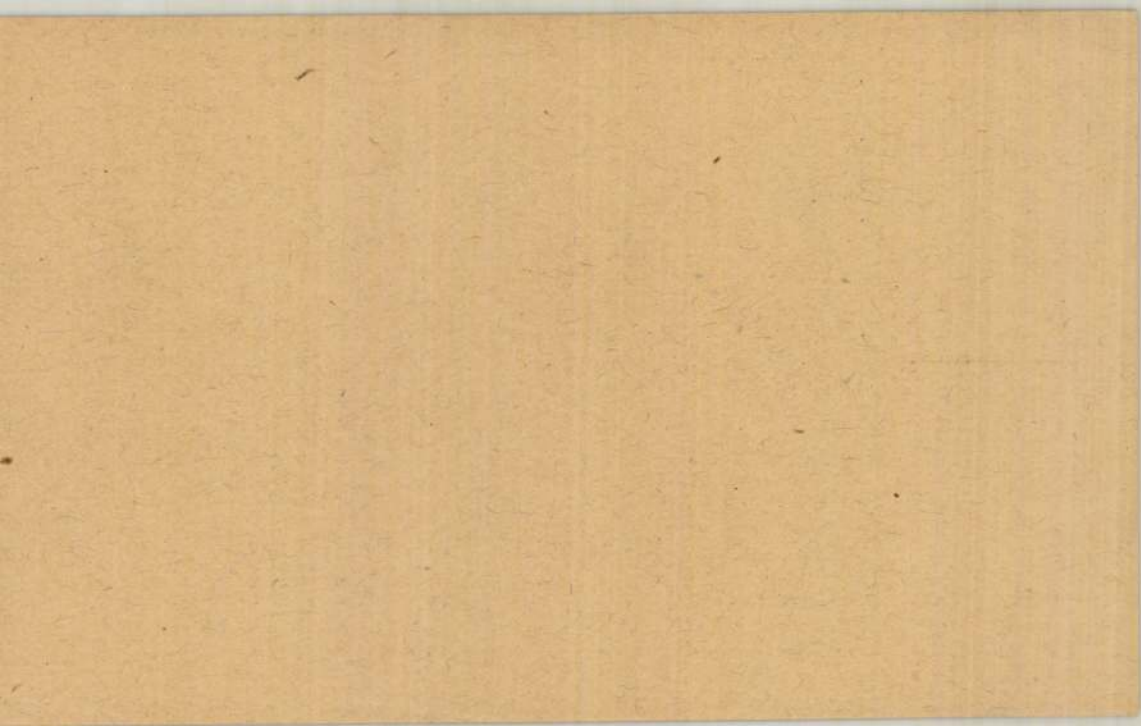
József

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Budapesti Hírlap. 1897. dec. 25.
(A szabadságharc szobra.)

Stauder

Póna főzőcséje

Syka Károly:

A miskolci móló.

Budapesti Nagló

1898. máj 31.

III. PORCELI

201

Aranyásvány, kősz

A miskolci Kősz

móló.
vól van-e
móló?

201. HENGERES CSÉSZE aljjal, bécsi porc
202. TEÁSZ CSÉSZE aljjal; bécsi porcellán, s
második féle.
203. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, japán dis
204. CSÉSZE ALJJAL, bécsi porcellán, a cs
205. CSÉSZE ALJJAL, schlagewaldi porcel
206. CSÉSZE ALJJAL, bécsi porcellán bord
207. CSÉSZE ALJJAL, bécsi porcellán, a cs

án.

li porcellán, színes virágokkal. XIX. sz. m. f.
dászreggelinél, fehér. Nymphenburg, 1770 körül.

örök kereskedőt ábrázol. Fehér. XVIII. sz.

tból, három gyermek fa körül. Kék jegy 1770 körül.

nból. A zene allegoriája. Niedermeiertől modellálva. Kék

porcellánból. Két gyermek fa körül. Kék jegy 1770 körül.

cellánból. Madarat tartó lányka. Kék jegy 1770 körül.

it-porcellánból. Madarakat tartó fiú. Kék jegy 1770 körül.

ellán. Vénusz születése. XIX. sz.

ária a gyermek Jézussal. Színes. XVIII. sz.

relő férfi és nő mellszobra. Bekarcolt R. jegy. XVIII. sz. vége.

si porcellán, (az egyik alak hiányzik.) XVIII. sz. vége.

cellánból D'A-c Johanna Benyomott jegy 1841.

Rona Jöisef 7

no-braw

irod
2

Uj'sag. 1940. jan. 3.

(Meghalt Rona Jöisef
no-brantnuvört.)

cf. ten. F. Winten 1875-ten.

1904.

ndi tanár.

ve van ábrájolva
ltan ^{ve}ül de szembe néz. Mindkét kezével a
~~kar~~karfajára nehezedik. ~~***~~ Göndör haja,
sza és szakálla leberetvált. Öltözete:
enda derekán átkötött cingulummal. Jel-
pin. 1841~~4~~.

2 cm.

osné sz. Nachtigal Máriától 1904: V.

-én (422-904). Az elszámolás elfogadta-
leirattal (663-904).

947

Rona Lönn

Antsenkivallitara

Mio, Kronika

1905. 9. 2. 4. 2

Handwritten text, possibly a signature or date, located at the bottom of the page.

Róna József

csod

Förster Gyula karó

Schulek Főgész enllkerete,
Agost 1925. 34. l.

81, - 47

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

Róna János

A jobboldali Könyvtársak

Reizel velet a byaszt-
Mandach - nohor elno?
Kajari ston 1938 febr.

~~19~~

~~78~~

~~116~~

~~131~~

Rosa Louis

no 1

Was by 1900. 579

Rose Lane

Wood

Var. lys 1801. 458.

Rona Brief

собрать

Конаковскому Клязьминскому

телеграфу. 1896. ноя. 10. еи

год

№ 154. 1.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191.....é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére
nevü munkástársamat szóbelileg megbizt

Kelt , 191.....

.....
tanu.

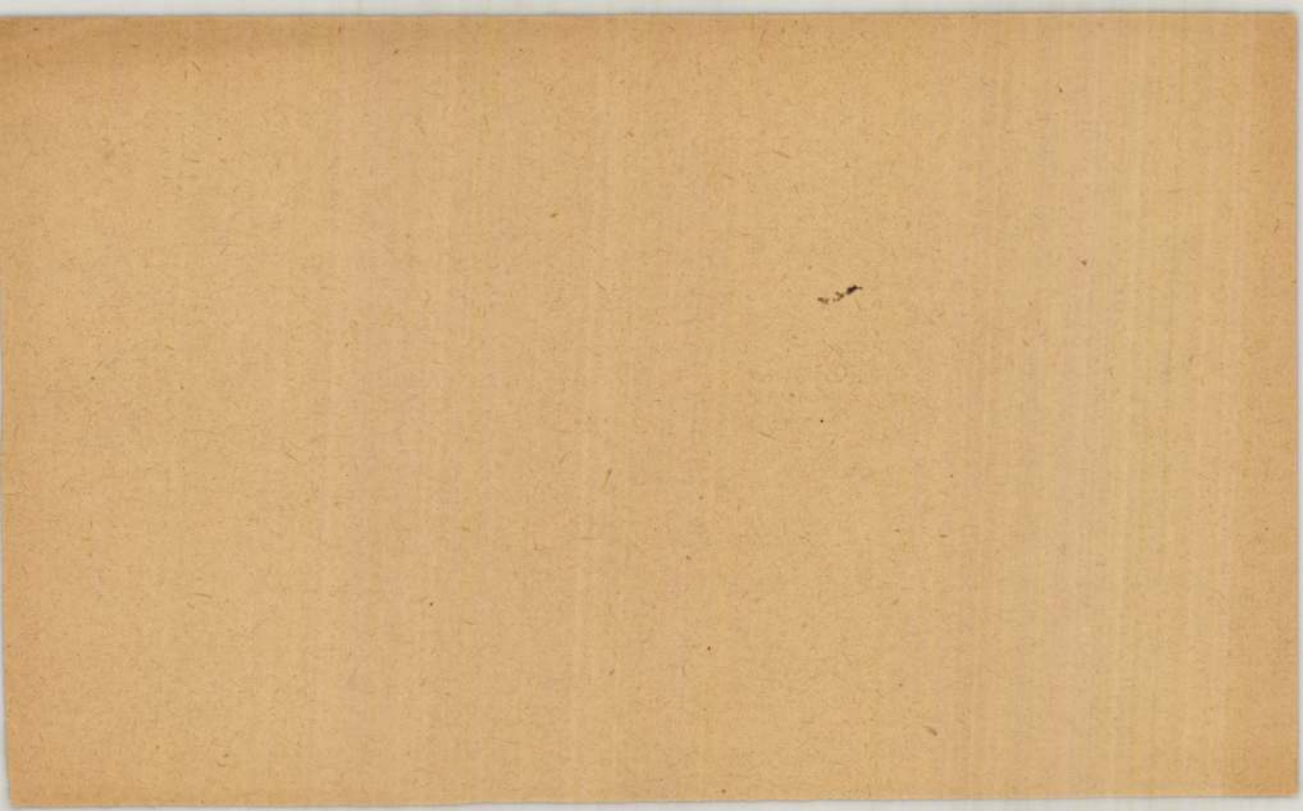
.....
tanu.

Pona Vint

Klayka Novbr Kapi.

Muvvintshi Kayor 1896.

12 n. 7 l.

Rósa Jóhúf
tróbrátt

Fóhanni Laptr 1885. jún. 2. 1746.ald.
(skúnisild. Klappis- og þorur kónig-
vomban.)

Karlman

Róna József
Szobrász

Fővárosi Lapok 1895. febr. 21., 587. old.
(Ujvárosi Klapka-szobor komé-
nban.)

Katona

Polina Jones
submist

Polina Jones Hq. 6. Aug. 18. 7. dd.
(Widow's. Klapro's subm.)

Kalman

Rovis Jökef
trast

Förväns Lapor 1826. Okt. 22., 6-ald.
(Nydonsjör. & kommission: Klappes. notis.)

Köpen

Rene Jørgen
afbræst

Föreläsn. Lagen 1896. nr. 16, 34. d.
(Konvention ämne.)

Natur!

Röna Yrkef
Skränst

Förvänsi Raport 1896. nov. 10., 6. del.
(Utblwingsgr. a kommissioni Klappka-spbör.)

Katuné

Kapitel

Röna [Försef.]
spobrant

Försef. Lapute 1896. sept. 29. 7. dd.
(Nydonis'ges. a kommission: Klapka -
spobor.)

K. K.

Róna Főzsef

l.

Libet-Sperosobai

228. l.

nyice

PRZES

részek

S KIÁLL

1 április 3.

nincs

Róna József

Savoyai Jenő herceg nobra
1900.

l. liberápost nobra

232-233. l.

五

五

SZÉNY

Rona Jones

Eriny Neuklos Robt.

1902 V. 27

L.

Liber Brestoroban

234.L.

SZÉF

É

É

Róna József

l. liber Pannoniae

360. l. 411. l. (vitt.
not. n.) 412. l. (vitt. n.)

A Magánfelek terhére ke-
 megtérítésének alakulása az 1935. év

Év	Közcső	ös
1935.	63.707.21	10
1936.	:87.477.87	11
1937.	129.486.73	17
1938.	114.726.04	18
1939.	124.725.33	13

6.Rovat. Különfélék.

Róna József

l.

Liber Pestensis

213. P.

Rona Tócs

l.

Liber Bystrochani

224. f.

LOF

GYÜL

Felelős kiadó: Fränkel József.

Európa nyo.

Róna Főúrf

Mezőcsiz

+ 1940

Rónay Anna

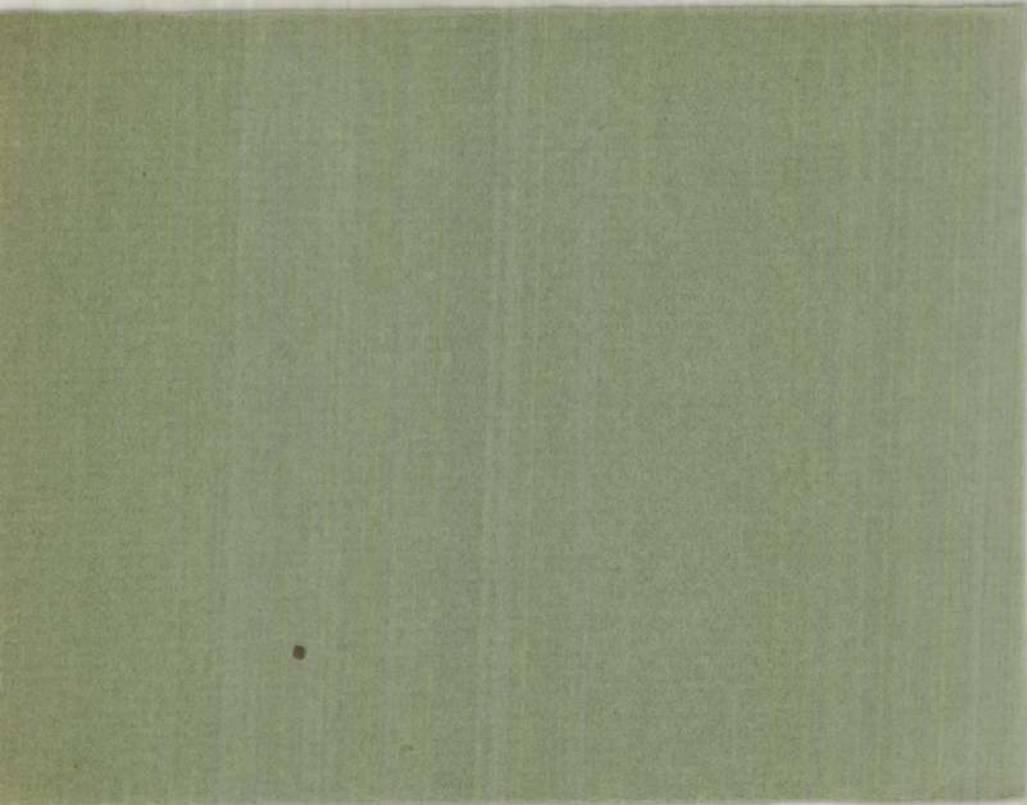
Hörke

LLITÁS KÉRDŐÍVE 1951.

A series of ten horizontal dashed lines for writing, arranged vertically on the page.

Rona Jones

U. 838

Rona Föld

N. 390

907. Szám.
1915.

Elism

Abolítak exennel elismen
háiz igazgatóvágnának az Or
ideiglenes állami letítél az a
nyeket adta át:

Sot	Szám:		A műárg
	telár		
1	2185		Mendlié Orskár
Váixon, mér
Ch. J. Palmie: J
2	2187		

Rona Tozoff

U. 1750

1
L. P. ELLER

1895: III. 5. m.

MS.

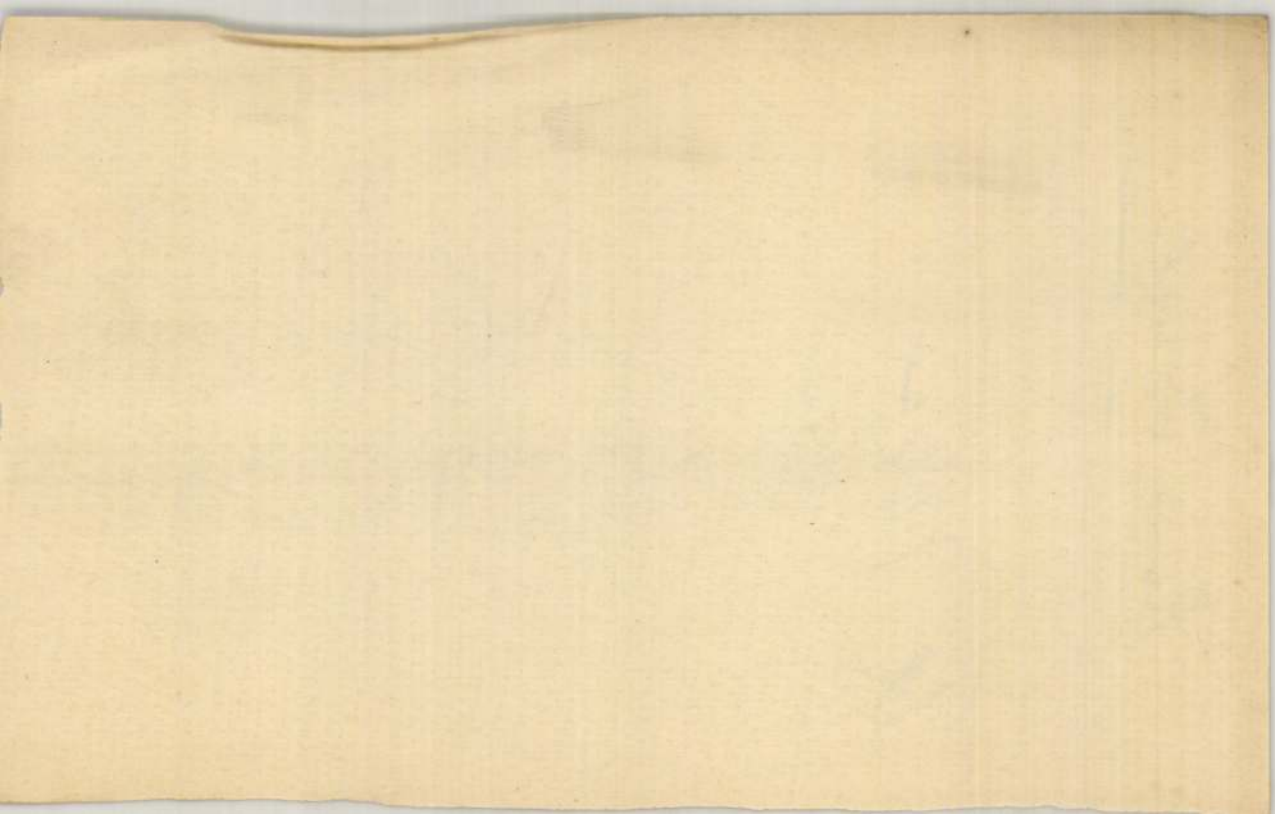
Rona Jones

U. 856.

Am. Lit.

Rona Zief

U. 1802

Rona József

U. 800

Rona Josef

U. ~~20~~ 2102

XVIII. 12. 2
→
~~Adhara, (not referred to) VI. 151~~

369/916 sz.

Elsmeri

Alólitak exennel elismerjük,
dasági Muzeuumnak az Orsz. Nag
iglenei állami letétül az alább m

Közlelbbi meg	
Fzám	Fot
lett.	
1	3842
Nemetalföldi mester:
A szentháromság.	

Össze

Roma toivof

22. 217

Rona Jirck

N. 1835

~~German~~
V. 2. 57

Marrasini

Rona Brief

U. 1859

~~Joseph - Amos II. 147.~~

Pina Trisef

med
=

Kämarob, 1900 302

.....nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

lyezem:

.....
egy helyettesének
.....
ása.

.....
Endrényi Imre, Szeged.

Rósa Földes

no. 2

Yld Ervin: Kalmán
herceg Lovasostobán
Budapesti Király

1930. datum

levégyűjtés

A gyűjtelősi pre-
montre: rendkívül
előérőtel-

zékese gyház helyreállítás

havi pénztári naplója.

	<u>Bevétel</u>	<u>Kiadás</u>
<u>Adatok</u> let		
1		22.50
2		27.-
3		69.-
4		27.-
5		420.-
6		15.-
7		21.-
kezeltöknek		
ke		
ritás		
pirért		
zolt-		
véve	600.-	
	1.50	
	601.50	601.50
		1.50

✓

Róna Jónes

1000
2

Lýka Káimý:

Téli untaílat.

tt. Róna Jónes.

Budapesti Napló

1899. ján. 10.

kockás berakással, ferde írólappal. Olasz, XVIII. sz. v.
mit Schachmuster Intarsia und schräger Schreibplatte.

t disztéssel. Olasz, XVIII. sz. v. — Kommode, Nuss-
II. Jh.

Louis XVI. berakással. Olasz, XVIII. sz. v. — Kom-
Intarsia. Italienisch, E. XVIII. Jh.

zanderta, rózsá- és jávorta berakással. Olasz, XIX. sz.
nolz, mit Rosen- und Ahornintarsia. Italienisch, XIX. Jh.
at szék, diófa, berakott szines disztéssel, zöld szövete-
nitur, Kanapee und sechs Sessel, Nussholz, mit reicher
sch, XIX. Jh.

rde írólappal, szalagos berakással, felsőrésze kétszárnyu
Schreibschrank, Nussholz, mit aufklappbarer schräger
ere Theil zweiflügelig mit Spiegeln. Italienisch, XVIII. Jh.

Biedermeisterstilus. — Tisch, Nussholz mit Intarsia.

tt és aranyozott fakeretben, akantuszleveles disztéssel.
gel, in reich geschnitztem und vergoldetem Rahmen.

Rois Lorie

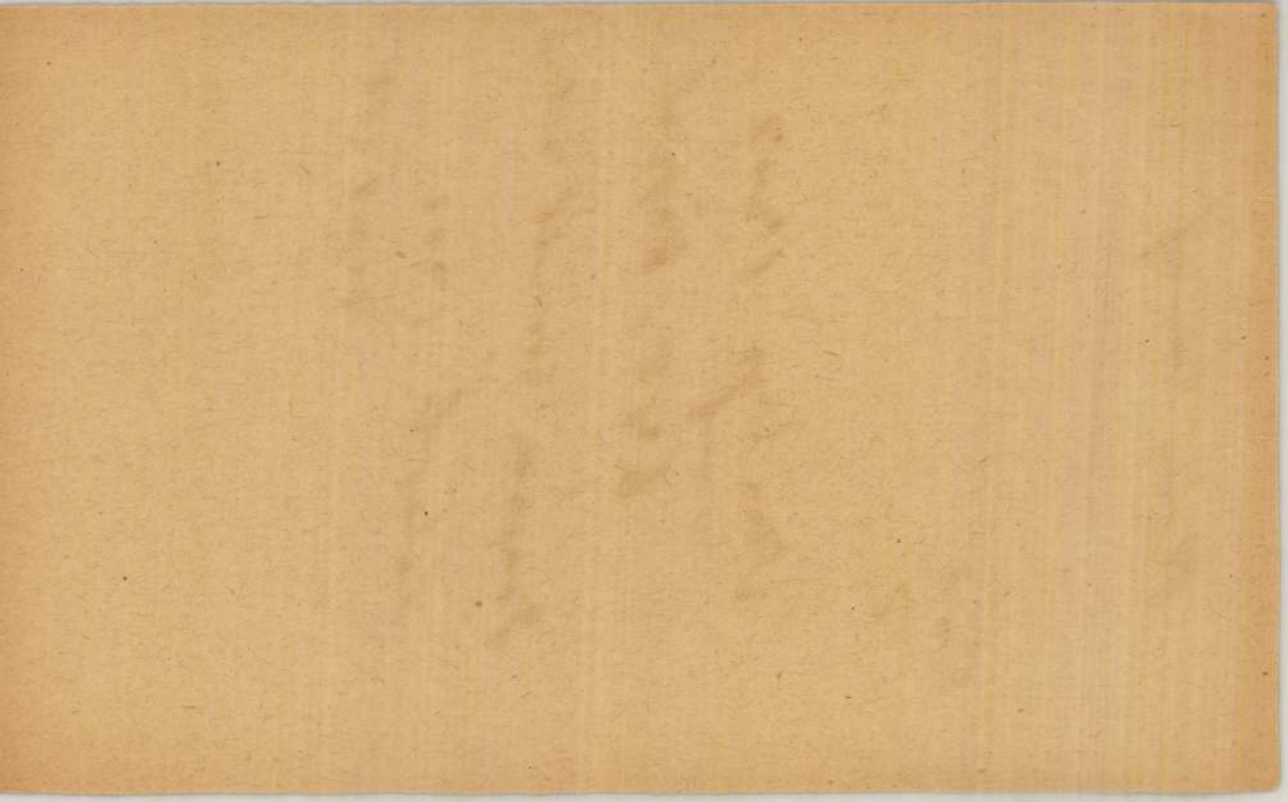
601
2.

Van by 1902.
638. Köpvel.

Strepes - Eomull wotroz

Selesch 1902.

Sept. 18.

Point Louis

Audubon notes

Palmyra reserve. rep.

Was. up 1893.

7268

卷之三

三

四

五

六

Rosa Zornig

und
2

Neuzp 1895 2964

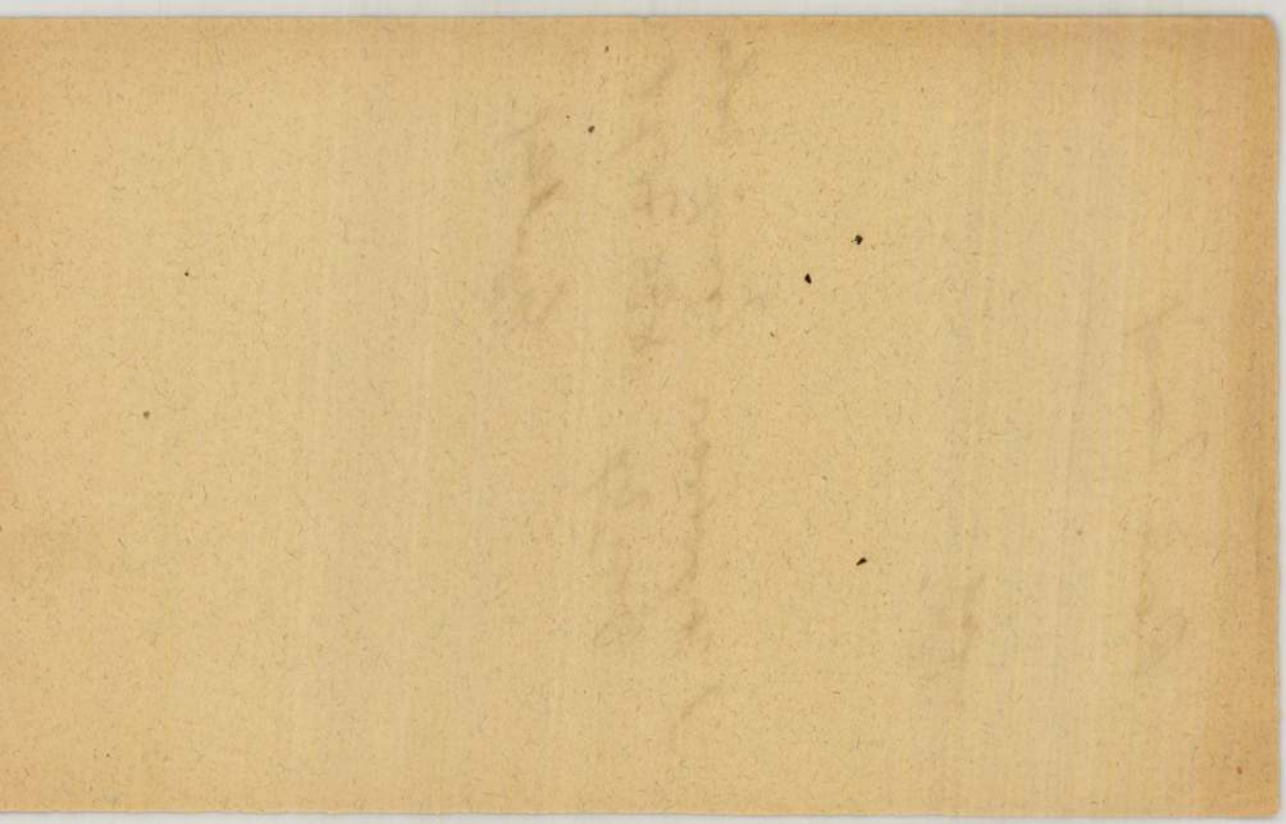
36
S. 100

Roni Zorof

word
2.

A Rajkwar: Zrimy wobra.
Daby 1885. 7571

Esjuktal.

Rona Brief

from

Wesley 1803. 578

Róna József

Andrássy János port

1916

a művészeti onlog.

csomóiban

Artikel, Arpanthron VI. 133.

Rona. 20104

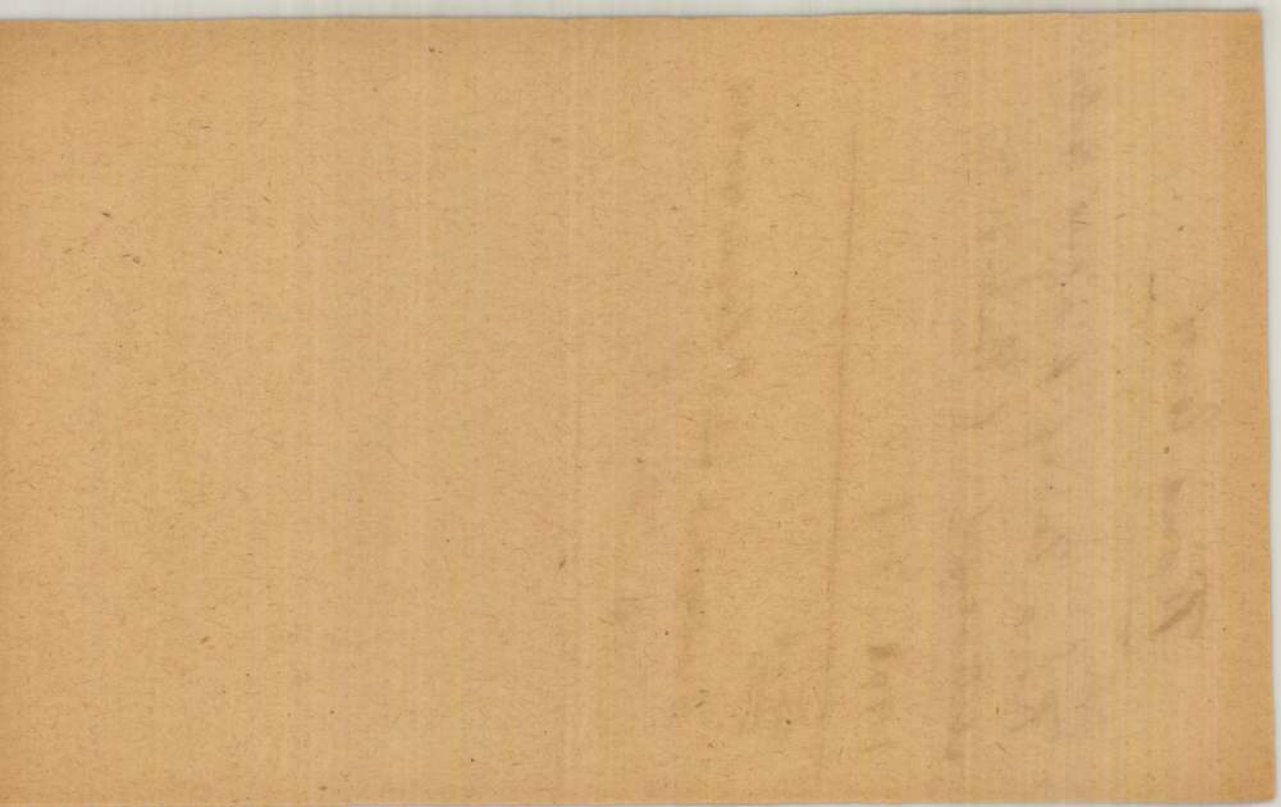
rod

Rona 20104 of King's noble.
Münchener. (Hab. pile)

1901. 711

rod

Budapest also 4 larvae noble.
u. 04. 151. 1.

Rona Trip

1904

A. G. G. - 1912

3-4 74 199.8.

.....műhely.

őönökség!

.....hó.....n törtéő kiííze-

.....indokából személyesen meg nem

.....szamu

n.

vihó.....

.....sajátkezű aláírás és munkásszám.

Rona Fong

and

Melchior, divé-
net. dolgorad. Mel

1910. 526. 1.

Jelentem, hogy
távolmaradását.

Tudomásul vette:

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....
a műhelyfőnök vagy
aláírta

Rona brief

med

2

Var. 1/2 . 1911. 1069. 1.

(arrk)

Handwritten text, possibly a signature or name, written vertically on the right side of the page.

Handwritten text, possibly a date or number, written vertically in the lower right quadrant.

Handwritten text, possibly a signature or name, written vertically in the center of the page.

Roma Lond

2
2

M. Gamm 1697. 384.

(A miserabili Romith
Vobor)

Rona Zoiop

med

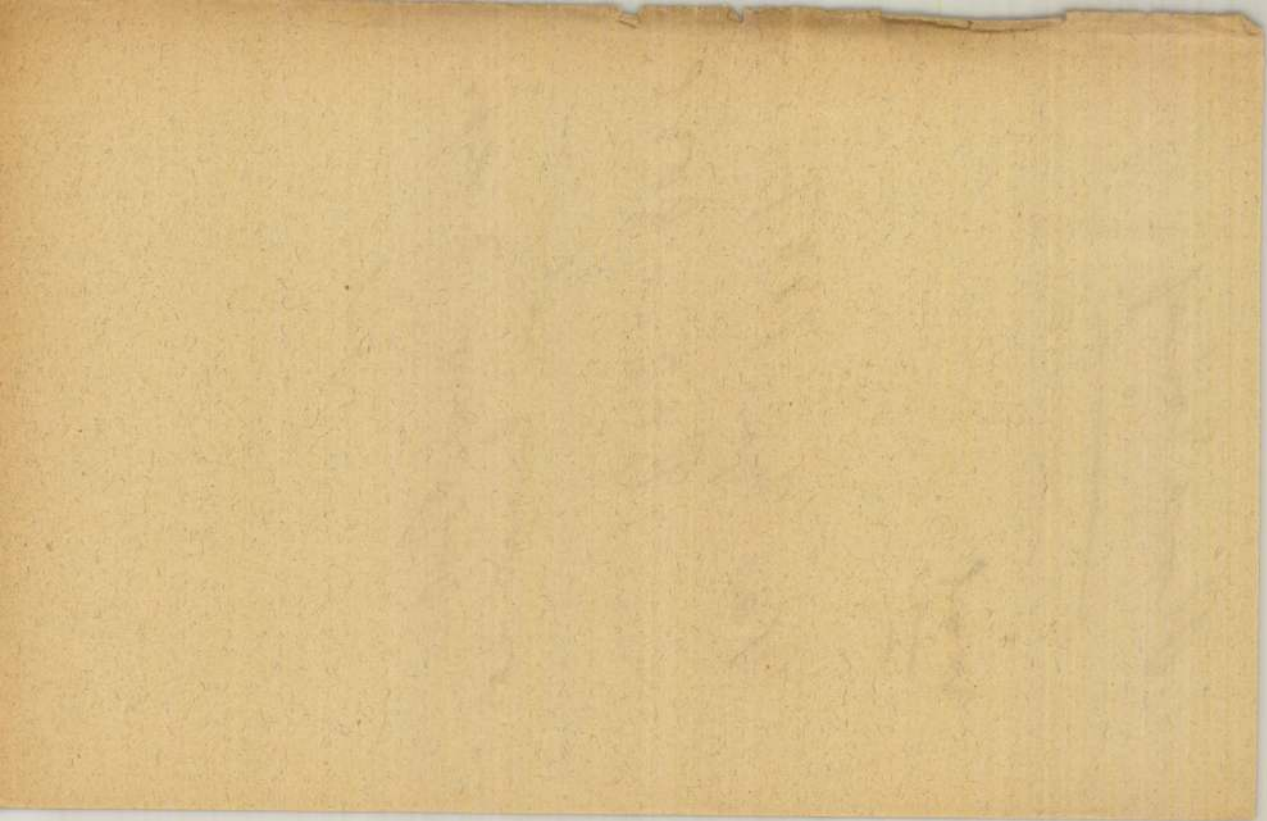
Nas. Zoi. 1887.

802. - 803 l.

47 drag bob

pag lar 2 repr.

Nat.

Rosa 202 esp

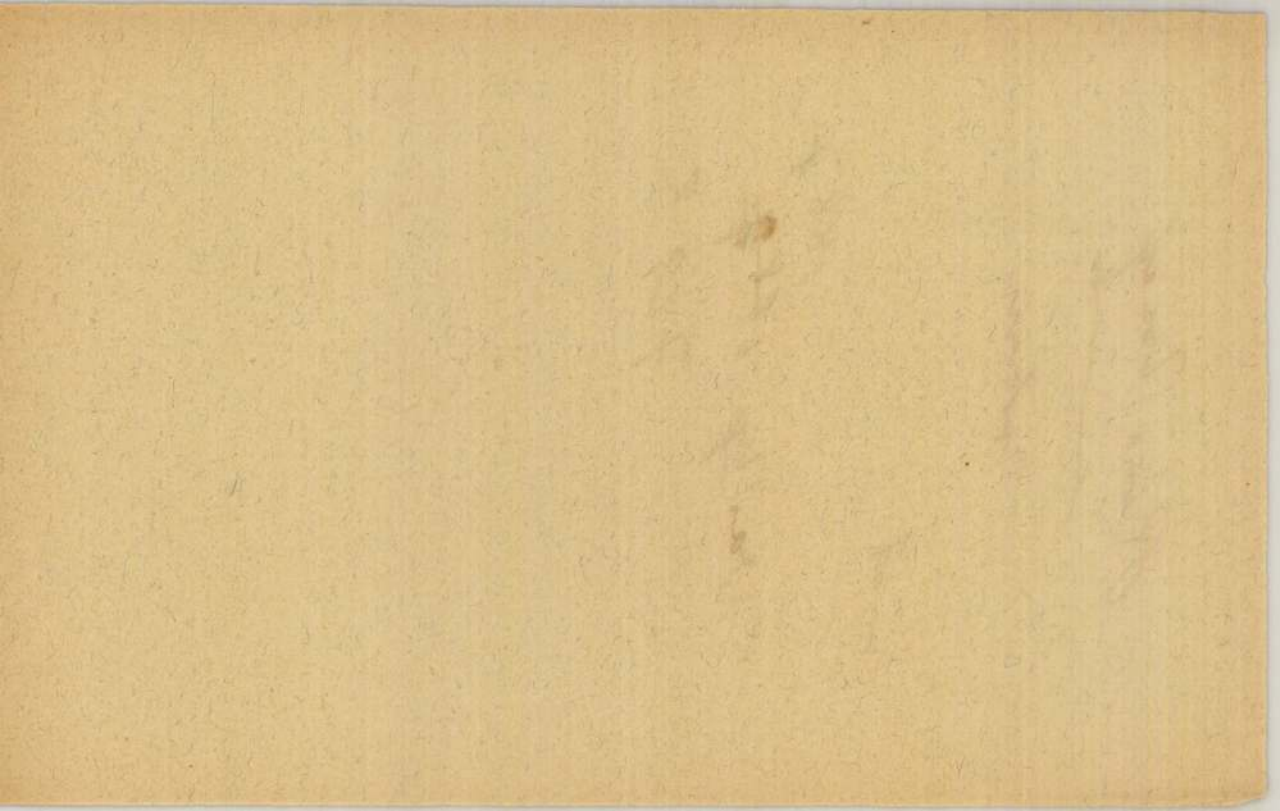
robin

Wood

1887

Van Dyke 1887

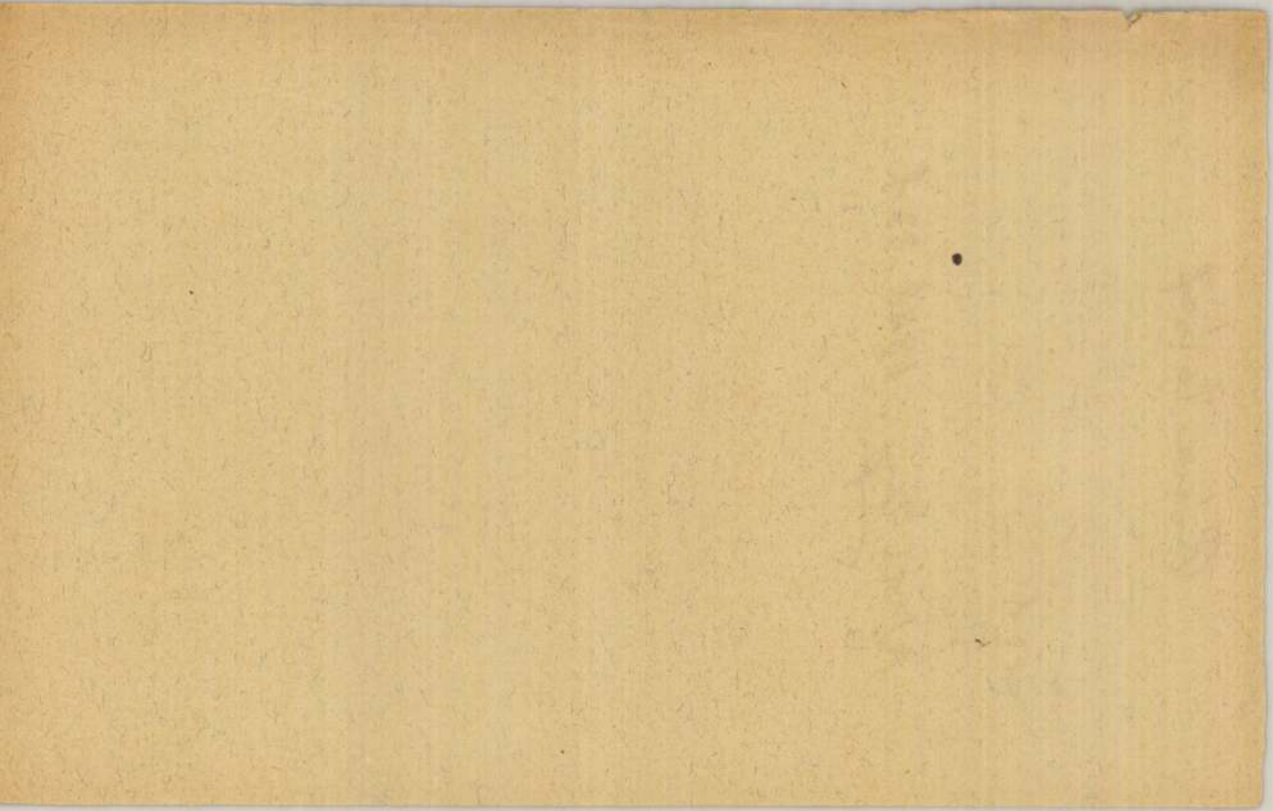
788 R

Rina Louis

rod

Wasy 1888.331.

Rona Zonia

and

M. Keaton 1892. 871.

34 l. (acrid)

.....nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

délyezem:

.....
ők vagy helyettesének
aláírása.

Pina Josef

not.

grip. liad.

missouri 1922.

elector

Er. felh.

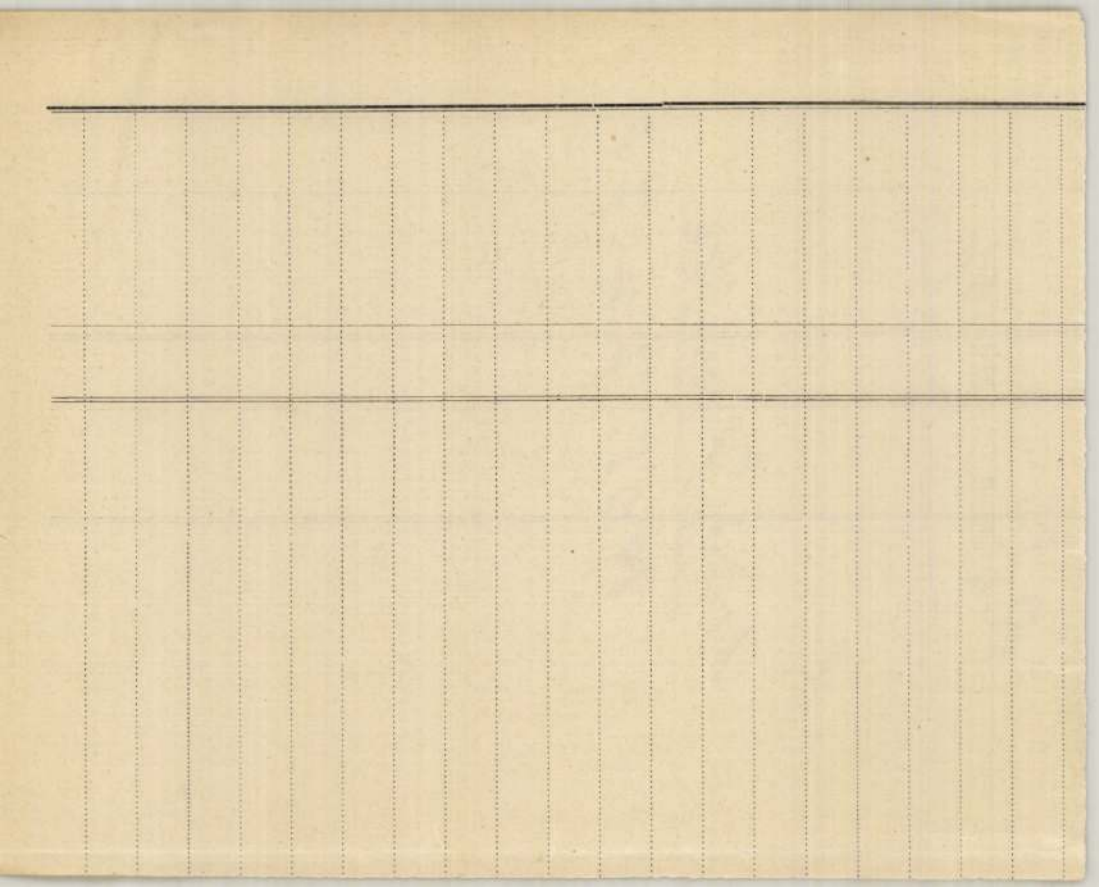
1916
The above is a list of
the names of the
persons who have
been in the
service of the
Government of
India since the
1st of January
1916.

Rosa Jones

d.

New, Arizona

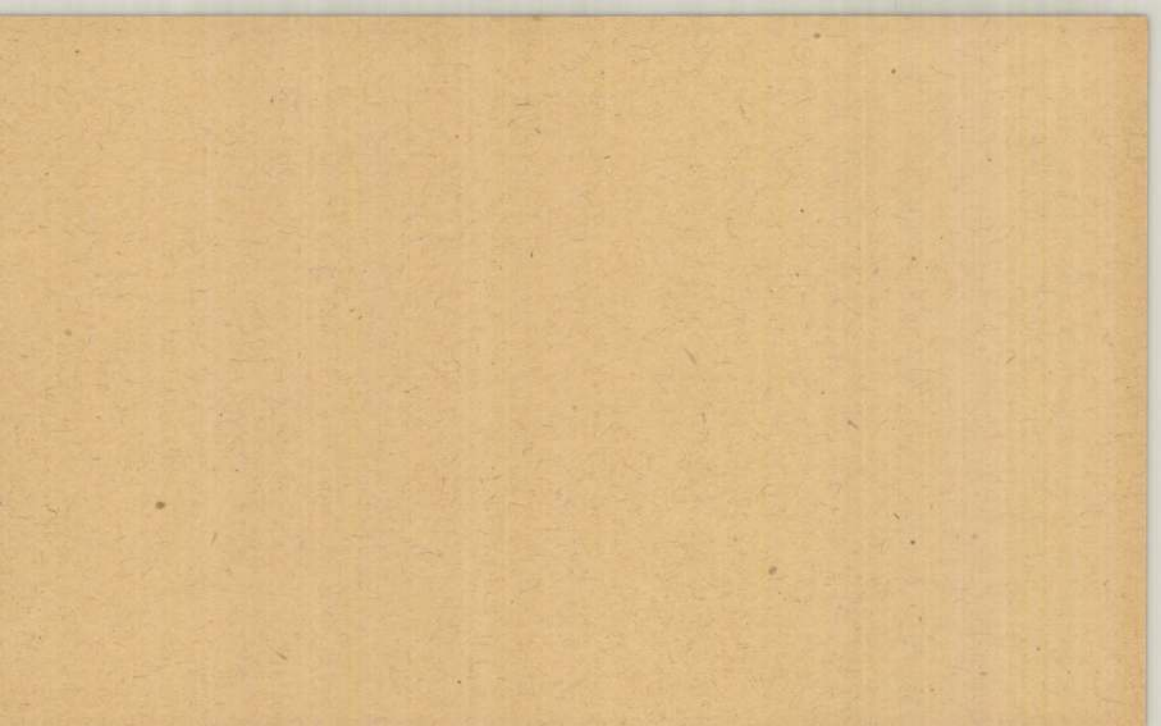
1905. 7. 18. 7 f.

R ó n a J ó z s e f
szobrász

Uj Nemzedék. 1922. jan. 28. /Képző-
művészeink áldozatkészséget köve-
telnek a kormánytól./

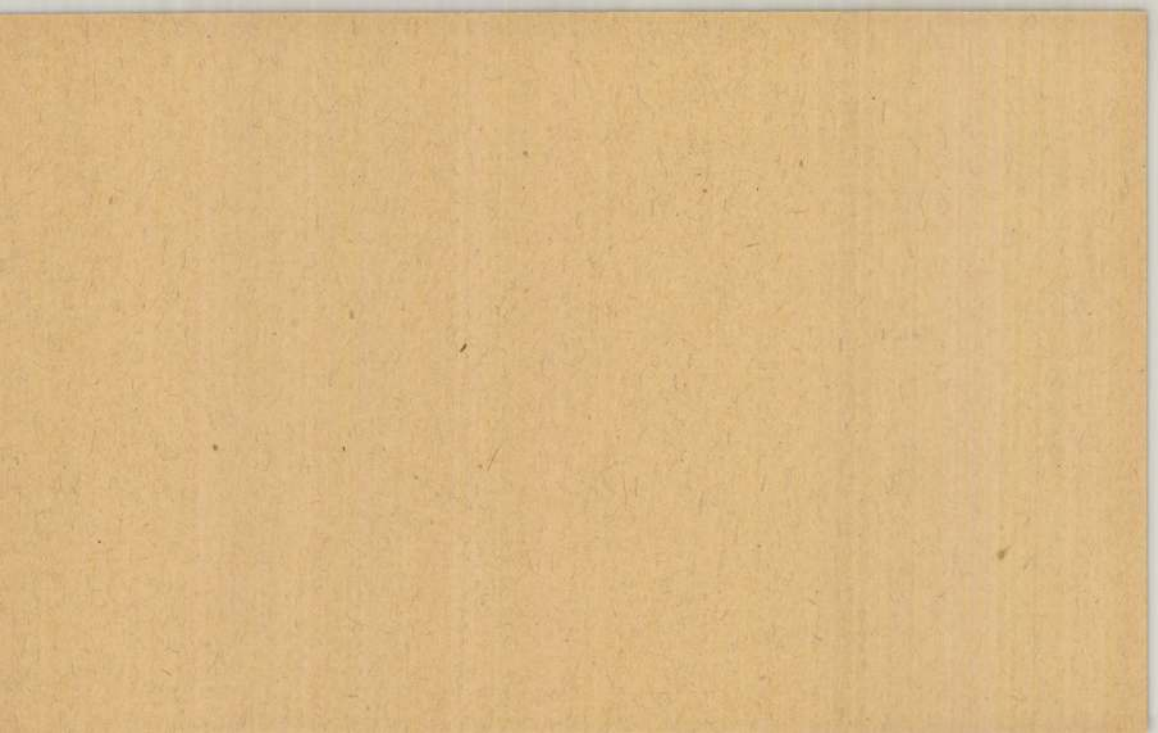

Róna József
Szobrász

Fővárosi Lepél 1700. dec. 30., 11. sz.
(Művészet. Apróbb művészi munk.)

Kalman

Róna Jozsef
F. 1082

Fővárosi Lapok 1895. máj. 19., 1890. old.
(Művészeti.)

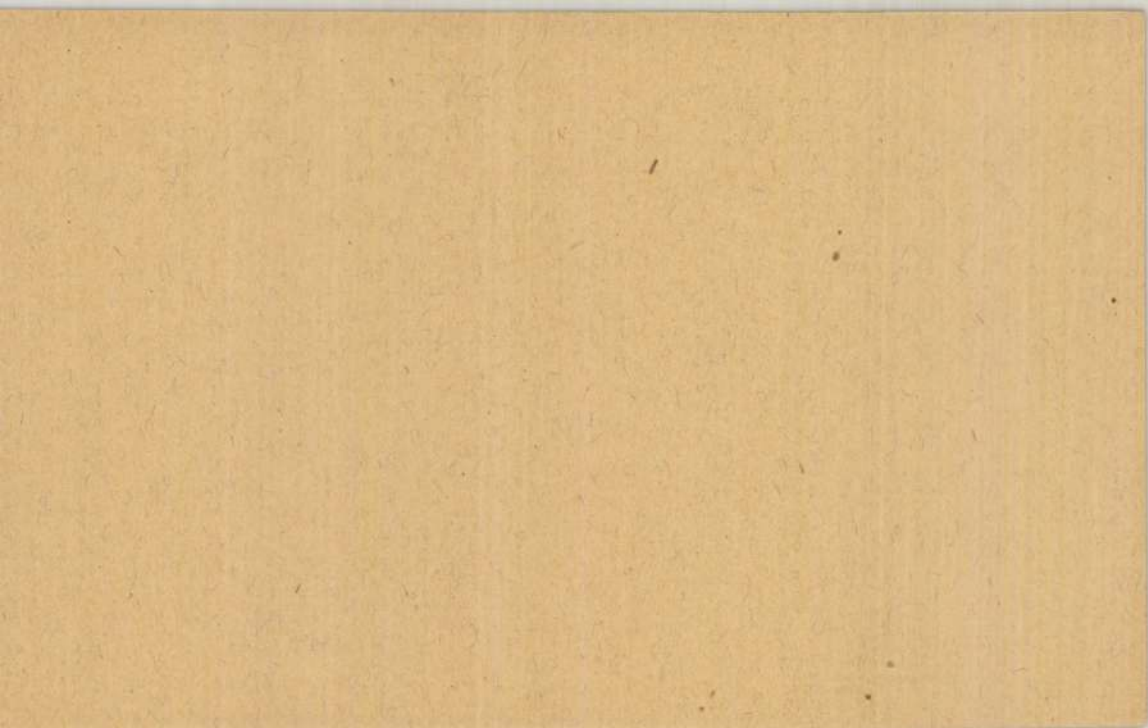
Karl

1800

Rosa Yixuef
Substant

Förväron: Leyder 1885. Märk. 28., 991. old.
(Inskrivet.)

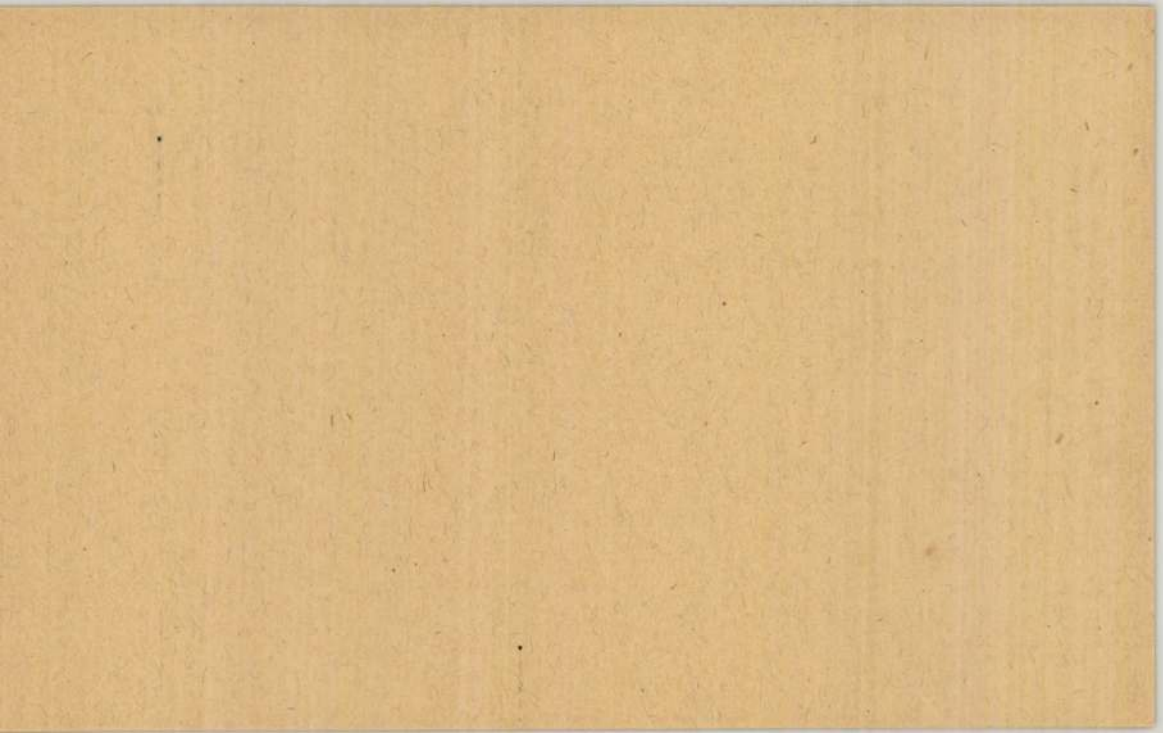
Kabwai

Róna József
szobrász

Fővárosi Lapok 1896. febr. 22., 7. old.
(Emlékszer. a vigaszínház építésé...)

Kaludár

Rona József
szobrász

Tóvárosi Lapok 1896. máj. 27., 2. old.
(Stana Tamás: A művészemből.)

Kalmár

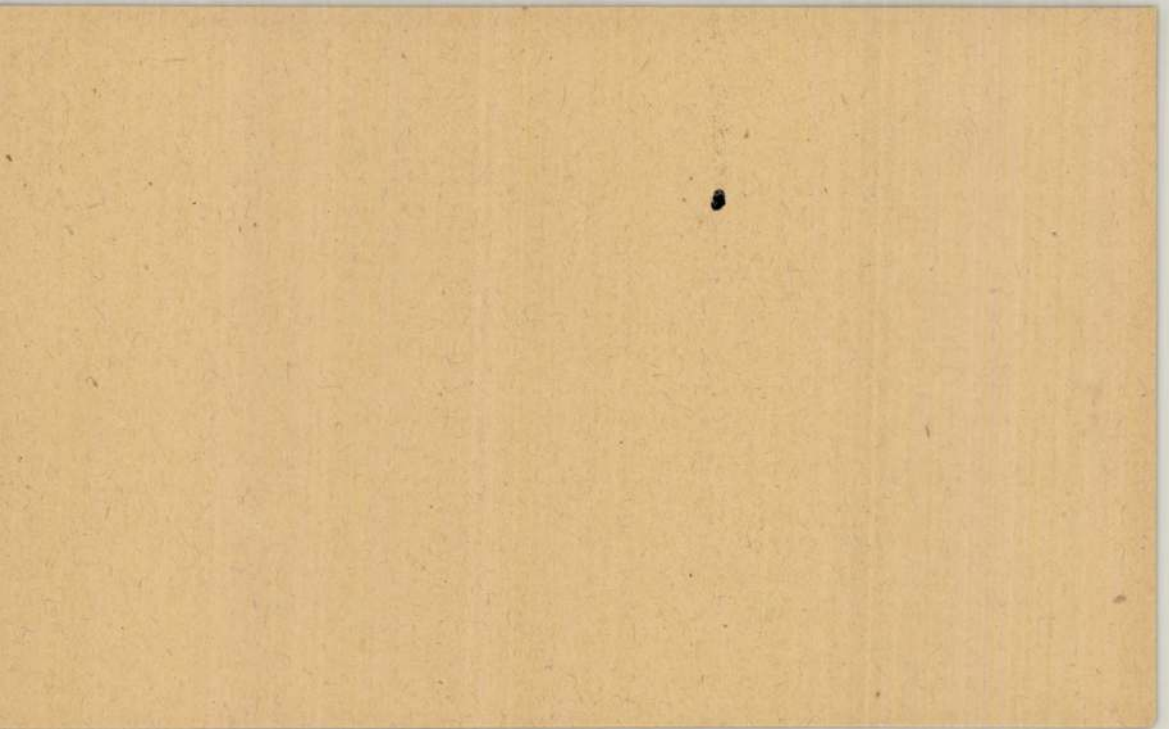
Boja [Főzet]

Solmit

Főzetem' Lapok 1896. máj: 4., 16. old.

(Magyar i'pannival és his'ülökisem.)

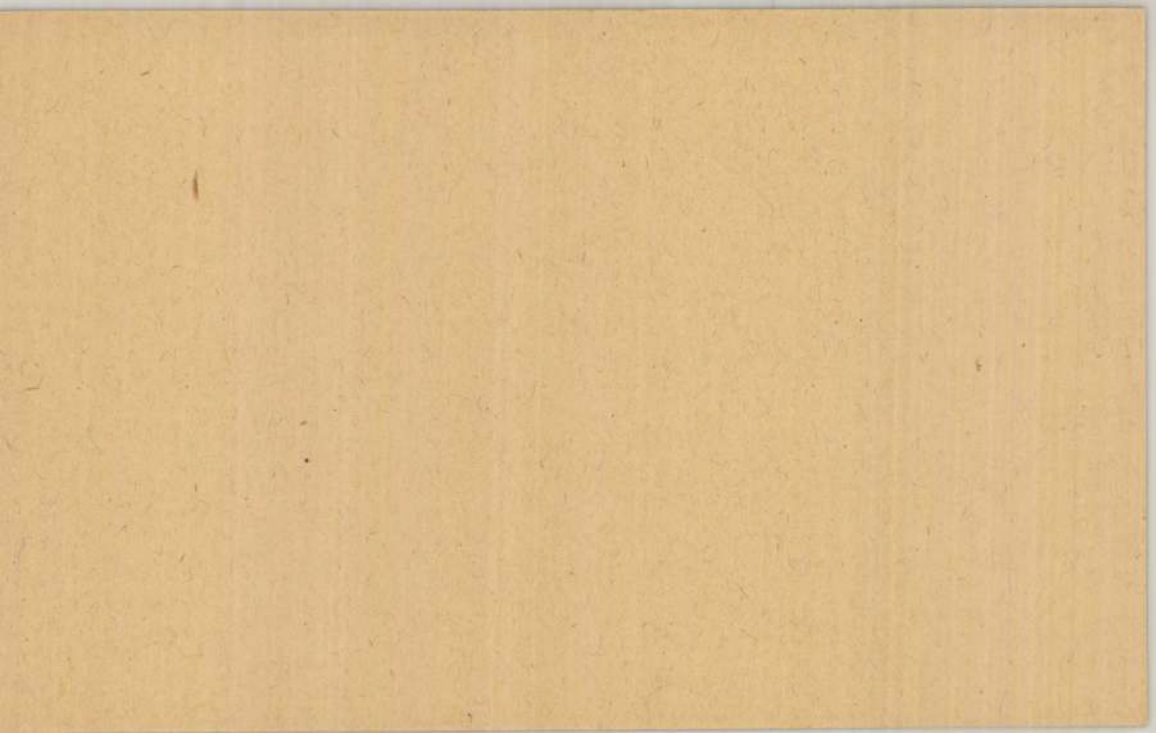
Kalmár

Rona Fiset
stobrást

Förväroni Lappi 1886. ägar 20., 3. old.
(A kippömininöid biontal höstjälise)

Karlman!

Rona Yörsek
Spabwa

Töraini Lapok 1846. nov. 3., 7. old.
(Művészetek. A komáromi műtlenemai
képzésről (vö.))

Halmay

Rois Joseph
Robert

Třvanin Lepok 1896. old. Y., 6. old.
(W'donajor. az elvi Kossuth-Sokolov.)

Kalman!

Rona József

az alábbi pályázatom
pályaművét megvette.

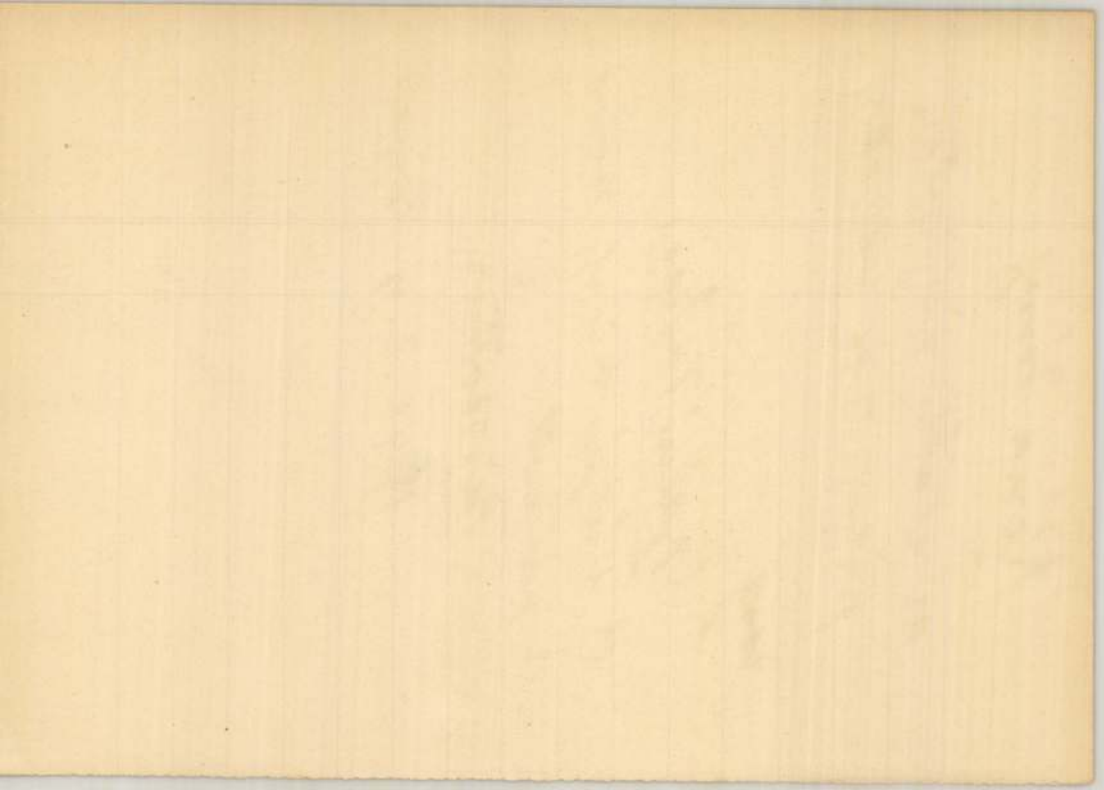
Udvar

Magas Farkas:

A Matyas kiraly nober-
palyazat. 5

Paisdorfer

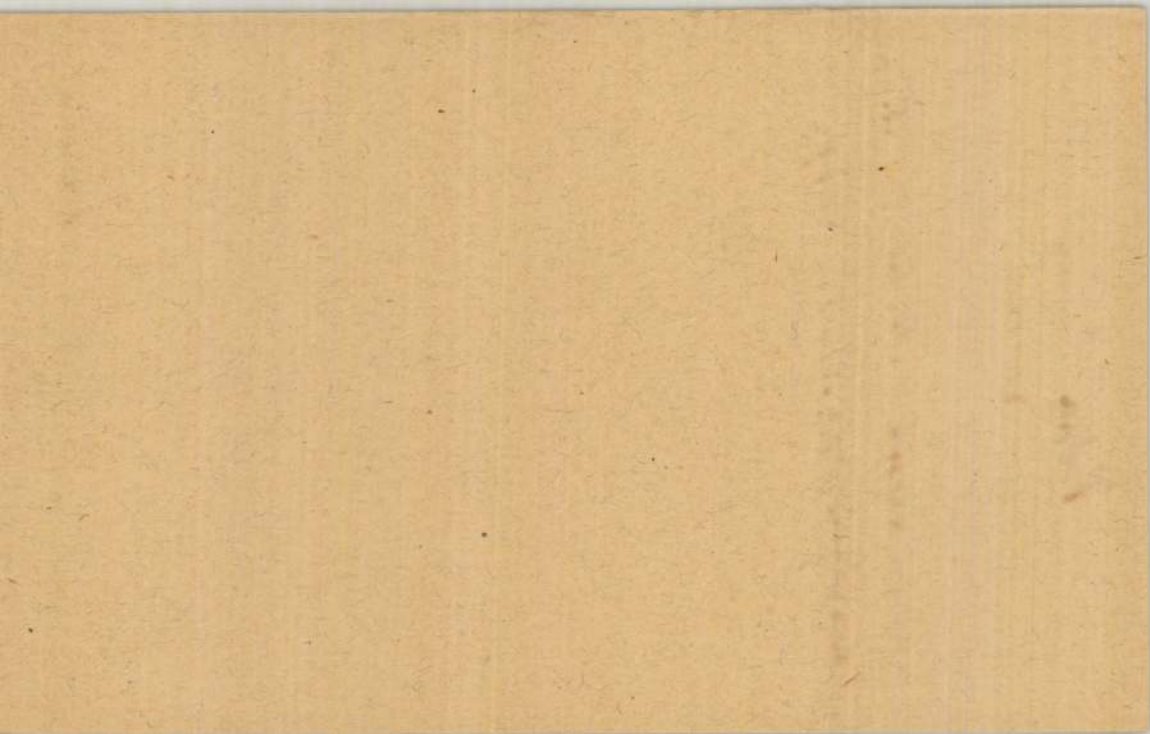
1840. 2. 17. Ejjel.

Rona Zinep
-Robins?

Finnairi lyyrik 1900. loku. 18. 15. 47. 48.
(Käppöminäispet.: R. Y., kappeli)

Kaluar!

Róna József

l.

Fordított

13. l. 15. l. 18. l. 20.

21. l. 22. l.

XXV, table

Róthermere-utca 12. III. 2.

Budapest, V.

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

EUROPA

1.

Post- és vegyesüzlet
NDROD. — TEL.: 18.

W. J. ...

Rona Y'loef

Thieme Becker

XXVIII.

566.1.

(dyka)

Visegrádi-utca 36.

Budapest, V.

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

EUROPA

1.

Rona Jóna

l.

Alexmagysz. br910-5

187. l.

FORN EXCHANGE

Róna József

l.

l. Alexmagyaszobor 910-5

171. C.

ВЕРХНИЙ СЛОЙ

Rona Zozof

2

Alexmagyszobr910-5

175, 176.0.

Dep. 5 5

1923

1923

1923

20

Anna asszony

Csütörtök

27

Pantaleon vt.

Péntek

28

Ince p.

Szombat

29

Márta sz.

Görög
Hermolaus

Izraelita
Ab 3

Protestáns
Olga

Görög
Pantal.

Izraelita
Ab 4

Protestáns
Ince

Görög
Nikánor

Izraelita
Ab 5

Protestáns
Márta

Görög
Teodota

Izraelita
Deb. 2. P.

1933 **Julius** 31 nap

Róna József, no b. n. d. n.

- : Kérdezz - felelek

Élet és Tudomány, 3p. 1

Kérdezz — Felelek rov-
tunk válasza:

Levéltárunk észrevétele
jogos. A Budát felszabadító
hadaknak a vezére valójá-
ban Lotharingiai Károly
volt. Am Savoyai Jenő lo-
vasszobra, amely a magyar
neobarokk szobrászat leg-
jobb alkotása, szintén meg-
érdemelten került a mosta-
ni helyére. Liber Endre:
Budapest szobrai és emlé-
kei című kötetéből ismer-
tetjük az érdekes történe-
tet.

A szobor eredetileg Zen-
ta városa részére készült a
zentai győzelem 200. évfor-
dulójára, anyagi okok miatt
azonban mégsem került
oda. A művész (Róna Jó-
zsef) lóháton ülve ábrázol-
ja a zentai hőst — Savoyai
Jenőt —, ennek az ütközet-
nek a fővezérét, amint bal
kezával kantárszáránál
visszatartja lovát, és feszült
figyelemmel kíséri a döntő
csata menetét. (A történe-
lemből tudjuk, hogy e győ-
zelem eredményeképpen
jött létre az 1699. évi karló-
cai béke.) Ez a megkapóan
szép lovasszobor a Mú-
csarnok 1899. évi kiállítá-
sán az oszlopcsarnok előtt
volt (akkor még talpazat
nélkül) felállítva, s a mű-
alkotást aranyéremmel
tüntették ki. Az ez idő tájt
bővülő királyi palota mű-
vezető építője felhívta a ki-
díjnyertes szoborra a ki-
rály, I. Ferenc József fi-
gyelmét. Az elrendelte,
hogy a szobrot vegyék meg,
s a Várban állítsák fel. Er-
re 1902-ben került sor. A
bronz szobrot — jelenlegi
helyén — magas, gazdagon
díszített mésző talpazatra
helyezték; jobb és bal olda-
lán egy-egy bronz dombor-
mű a zentai sáncok bevé-
telét és a híres lovasroha-
mot ábrázolja, fölöttük pe-
dig egy fiatal és egy öreg
török fogoly mészőbe fa-
ragott alakja ül.

XXVII/5

9/

leértékelődött, csaknem hatsz
árnövekedést jelent), s ez a tén
régebbi elképzelések feladé

